Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXIX
F
19
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

DIVINITATIS NOTA
VLYSSIS ALDROVANDI
PATRICII BONONIENSIS
MONSTRORVM HISTORIA.
CVM PARALIPOMENIS HISTORIÆ
OMNIVM ANIMALIVM
BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
in patrio Bonon. Archigymnasio Simpl. Med.
Profeſſor Ordinarius, Muſęi Illustriss. Senatus
Bonon., et Horti publici Pręfectus Labore, et
Studioſuolumen compoſuit.
MARCVS ANTONIVS BERNIA
in lucem edidit: Proprijs ſumptibus
AD SERENISS. ET INVICTVM
FERDINANDVM II
MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM.
tum Indice copioſiſſimo
NAPOLI
BONONIÆ Typis Nicolai Tebaldini MDCXLII

SERENISSIMO
FERDINANDO
II.
MAGNO DVCI
HETRVRIÆ.

MARCVS ANTONIVS BERNIA FELICITATEM.

LABORANTIS Naturæ Monſtra, infelici hucuſquè vtero luctata, & tandem poſthuma quadam vi fœcundiſſimi ingenij ad litterarium partum maturata, immortalem tuam lucem (Princeps Sereniſſime) Lucina qualibet clementiorem implorant. Nec dedecet ſanè tuæ Fortunæ Principem, huiuſcemodi Monſtris admiratione obſtetrice naſcentibus, fauere: ſoles quippè ferocioris ingenij portenta vndiq; exquiſita ad maieſtatis argumẽtum caueis innutrire, & ad liberale comitatis ſpectaculum theatris exhibere: adcò vt in ipſis ferarum ſtabulis, Africa, iam penè ferocitatem dedocta, mitiori ſub Sole, tibi mitior ancilletur. Hæc verò Monſtra, quæ tibi prælo gementi Natura enititur, non Africa ſola concepit; neque enim ad ſolos Africæ fontes degeneri amore peccant Animantia: ſed quælibet tellus phlegræa molitur monſtra, ſi Cœlum habeat inimicum. Quot portentis ſalaci quadam fœcunditate ſcateat Mare, ex vno Proteo, numeroſo ſcilicet Monſtro, liceat coniectare. Aer quoquè, & ſi purior eniteſcat, ſæpè Maris, terrarumquè halitu obnubitur, & ex aerea Iunone ſuos creat Centauros. Ipſe olim defœcatus Ignis, ex quo nobiſcum enutriri cæpit, ſuoſquè inter cineres ſtabulari, ad innumera propemodùm Monſtra verſatur; vt meritò doleant Mortales, nullis vnquàm aquis pernicioſum Promethei ignem expiari potuiſſe. Vniuerſa igitur Monſtra, quæ elementorum vitium, & cœcus cauſarum error produxit, noſter Aldrouandus, Bononienſis Athenæi æternum decus, hoc vno volu-

Digitized by Google

mine, ſtudio feliciter pertinaci, concepit: quam fortaſſe laudem nemo hucuſquè omninò attigit. Et debuit ſanè Vlyſſes, Laertiadi ſolertia non impar, virtute maior, tot Monſtra primus euadere. Verum eruditiſſimus Auctor, lucem illam, quam ipſi inuidit mors, ſenio quidèm matura, ſed votis omnium acerbiſſima, ſuo operi impertiri non potuit. Vixit tamèn ergà Patricium Ciuem, ac primarium Magiſtrum ſuperſtes apud Patriam Amor, qui ad ſepulchri lucernam elucubrare non deſtitit, quouſquè Bartholomæi Ambroſini Doctoris egregij ſtudio, tudem fœtum accuratiùs digeſſerit, & ad poſthumum partum properauerit. Naſcitur tandèm Famæ maturum opus, pòſt ipſum ſui Auctoris funus: vndè non immeritò immortalitatem ſibi auſpicari poſſe videtur; cum inter ſepulchri latebras clariſſima habeat incunabula. At omnia inauſpicata prætendunt nata non ſine prodigio Monſtra. Eſto: ſed malum omen auertimus opportunè, cum ea fauſtitatis miraculo conſecramus. Tuo videlicet nomine (Princeps ſapientiſsime) nomine inquam tuo, quod Ampliſſimæ Familiæ faſtis inſcriptum, cum omnes auitæ gloriæ characteres, ſeu integerrimæ Religioni, ſeu bellicæ virtuti, ſeu Pacis ſtudijs poſitos ſecum referat, nigram quamlibet mali ominis notam poteſt inſita felicitate obliterare. Scitè igitur huius operis diuturnitati conſului, quando illud auſpicatiſſimi tui Nominis immortalitati dicaui. Vnum ſupereſt (SERENISS. FERDINANDE) vt quemadmodùm cæteri exorbitantis Naturæ deliria libentiùs obſeruant, quam tritos ſemper ijſdem rotis ſulcos, tu quoquè Monſtra, hoc volumine quodam veluti compendio complicata, humaniùs accipias; ſicuti inſolitum munus non ſolitæ obſeruantiæ indicio offerre poſſe gratulamur. Atque hinc poteris tuæ Hetruriæ noua monſtra exhibere, quæ ſi olim aruſpicinam excogitauit, vt victimarum exta examinaret, & ex latentibus portentis penitiora fatorum arcana portenderet, perſpicaci numquam ingenio hebeſcere potuit, quin tandem tranſmiſſa per tubum acutiſſima acie ſyderea etiàm Monſtra feliciſſimè lancinaret, fideliſſimè exploraret. Et diuinare iuuat quid ex hac monſtroſa fœtura, tua Aruſpica de te poterit diuinare. Te Alcide non deteriorem fore fortitudine, meliorem fortuna; cum tibi naſcantur Monſtra, quæ potentiam non reformidant quidèm, at ex ea ſibi amabile patrocinium pollicentur. Te futurum, hoc bellaci ſeculo, litterarum Aſſertorem; quando ipſa Monſtra, inter characteres procuſa, magno rei litterariæ vertas emolumento. Et ſanè fortiori numquam præſidio Pacis ſtudia obfirmanda fuere, vt hac noſtra ferrea ætate, qua ferro Pax vndiquè oppugnatur: nec illud opportuniùs aliundè expectandum, vt à Medicea Familia, apud quam profugæ ſæpius noſtro ex orbe muſæ, ex ſententia crediderim Anaxagoræ, alios orbes inuenere, quò profugerent: nec à quopiam alio faciliùs obtinendum, quàm abs te (Princeps Sapientiſſime) Tu interim naſcentia hæc Monſtra, tuo nomine inſcripta, ſereniſſime frontis omine dignare; hinc etenim fas erit gratulari, me nihil vnquam Monſtris auſpicatiùs habuiſſe. Et iam, vt reor, voti apud te reus, votum aliud apud Deum immortalem repono: vt ea ſemper felicitate floreas, quæ tuarum Virtutum merita deceat. Nec tibi meliora optare poſſum; illa ſiquidem maior eſſe nequit, cum hæc maxima feceris. Vale.

Digitized by Google

Magnus es tu, & Magnum nomen tuum in fortitudine.
Ierem. Cap. 10.

SERENISSIMVM, ET INVICTVM

FERDINANDVM II.

MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM

In dedicatione Operis Monſtrorum

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
hoc Tetraſticho veneratur.

QVid TIBI MONSTRORVM monſtrat
genus omne dicatum?
Monſtrat, quòd MAGNVS DVX fera
MONSTRA domat.
MAGNVS Alexander furialia MONSTRA ſubegit;
Quæ MAGNVS potuit, MAGNVS & ipſe potes.

Digitized by Google

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS

Benigno Lectori S.

Effluxit pene ſecundum luſtrum, Lector inclyte, quo Illuſtriſs. Reipublicæ Bonon. Senatus firma virtutis tutela, cui ſemper cordi eſt illud aureum aſſertum, [illegible], nullo meo merito, ſed mera ſua humanitate, me ad publicæ cuſtodiam Muſæi eligere dignatus, honeſtum ſtipendium laboribus meis opitulaturus conſtituit, memor illius diſtichi

Eſt labor ingratus, quem debita præmia fallunt;
Quid graue non fiet, ſpe ſine, ſi leue ſit?

Magnum quidem temporis ſpatium eſt, ſi meta humanæ vitæ conſideretur, exiguum profectò, ſi tot, & tanta opera ex Muſæo promenda, & à cunctis ſtudioſis deſiderata perficiantur: cum tamen multa, meo labore, & ſtudio, quæ in Muſæo, veluti in tenebris iacebant ſepulta, vt oculos, & animum paſcas, quotidie in lucem prodeant. Solent igitur, qui publicandorum operum nauant operam, in prima voluminis fatie, quandam diffuſi ſermonis ſpeciem præmonſtrare, illamque tanquam totius libri medullam Lectori prægustandam afferre. Verùm in præſentia id præſtare mea non intereſt; dum ordinis ratio totum patefaciat. Tibi tantummodò polliceor hiſtoriam hanc vtiliſſimam, & cunctis gratiſſimam fore; cum eam præſertim, vt aliquam negligentiæ notam euitarem, Paralipomenis Hiſtoriæ cunctorum animantium locupletauerim. Itaque lege lubens hoc opus, cum eius te accendere amore non ſit opus, cuius deſiderio te conflagrare manifeſtum eſt. Fruaris, inquam, hoc libro oportet, cuius vtilitas cum voluptate certat: nam ſi te gratum ſenſero, alia, atque alia, Deo dante, poſthac moliar: cum adhuc Foſsilium, & Plantarum icones in publico Muſæo diligenter cuſtoditæ, in claſſes digerendæ, & hiſtorijs decorandæ ſuperſint. Interea diſsimulare nolo futurum fortaſsis, vt menda non pauca deprehendantur, quæ vt mitius damnentur, te etiam, atque etiam rogo; quandoquidem, ob incuriam, & inſcitiam Typographorum, euitari quodammodo minimè poſſunt. Vale. Et temetipſum hoc diſticho ſolare.

Quod docet iſtud Opus Monſtrorum, perlege Lector,
Inuenies paſſim, quæ nouitate placent.

V. D. Stephanus Seminus Cler. Reg. S. Pauli, Pœnitentiariæ Rector, pro Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D. D. Hieronymo Boncompagno Bononiæ Archiepiſcopo, & Principe.

Imprimatur denuò.
Fr. Gulielmus de Focis Inquiſitor Bononiæ.

Summa Priuilegij S. Cæſareæ Maieſtatis.

Priuilegio Sacræ Cæſareæ Maieſtatis cautum eſt, ne quis aliquam Hiſtoriarum Vlyſſis Aldrouandi Bonon. quæ agunt de Animalibus, & per conſequens etiam de Monſtris, in toto, vel in parte, abſque voluntate, & proprio Authoris, aut eius Hæredum conſenſu, intra decennium, à die, quo abſolutum fuerit volumen inchoandum, recudat, aut alibi recuſam vendat, ſub pœna quotieſcunque deprehenſus fuerit, priuationis omnium Librorum, & decem marcharum auri puri, prout latiùs patet in dyplomate Cæſareo, dato in arce regia Pragæ die prima Aprilis, Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono.

Rodulphus Imperator.

Rodulphus Coradutius.

Ad mandatum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis proprium
Io. Barnitius.

Digitized by Google

VLYSSIS ALDROVANDI
PATRITII BONONIENSIS
MONSTRORVM HISTORIA.

ORDINIS RATIO.

CVNCTORVM inuulgatis animantium moribus, & naturis, phyſica miracula nomine Monſtrorum vulgò nuncupata, in aſpectum publicum modò producenda ſuccedunt; quæ aliquando contingere, explorata fatetur veritas, & potiſſimùm quando, non iuxta conſuetam naturæ normam, peregrina quædam, vel toti generatorum corpori, vel eiuſdem G partibus (ſiuè de homine, ſiuè de brutis, ſiuè de plantis verba fiant) figura, vel character imprimitur. Non enim hæc authorum ſunt deliria, vel ſomnia, qui fucata perſuaſione, arbitrio ſuo, monſtra delireare velint: quandoquidem de his quotidiana nos certiores facit autopſia. Idcircò pro comperto affirmandum eſt, quòd humana curioſitas vaſtiſſimam generatorum ſolitudinem peruagans, interdùm in aliquid naturales excedens leges, & nouitatem pariens incidat: vnde tunc inquieto ſciendi appetitu exagitata, ob illud ignotum, graui admiratione neceſſariò detinetur. Nos igitur in præſentia ad hanc obliterandam admirationem, ad exterminandam ſciendi appetitionem, & deniq; ad recreandam nouitatum famem, abdita naturæ atria innumeris decorata iconibus pandere decreuimus. Sed cum rectum ſui, & obliqui index, & examen eſſe perhibeatur, operæ pretium eſſe videtur, ſi prima fronte perfectam H Hominis conſtitutionem paucis complectamur verbis; non ſolum vt deinceps errata naturæ euidentiora legentibus innoteſcant; verùm etiam ne humanis prærogatiuis hæ noſtræ Hiſtoriæ careant. Deus enim in ipſo corporis humani creationis initio, immortalis vitæ ſpiraculum, nempè animam inſufflauit, qua tanquam rationali Duce regeretur, ſuperna meditaretur, & ſenſibus dominaretur. Deniquè in rebus etiam inanimis, admiranda aliquando eueniunt, ſuarum naturam cauſarum non referentia, veluti varia aquilarum, ſeu aliorum animantium, vel equitum ſimulacra in aere apparentia monſtra cœleſtia à nonnullis appellata; quorum etiam mentionem perpulchris exornatam imaginibus, hiſce hiſtoriarum monumentis mandare ſtatutum eſt.

Monſtra attinent ad animalia, & plantas.

Sciendi appetitus mirab lis.

Monſtra inanimatorū.

Monſtra cœleſtia quæ.

DE HOMINE. Cap. I. A

ÆQVIVOCA.

Primus hominis ſignificatus.

NOMEN hominis ſimpliciter prolatum hominem ex humano corpore, & rationali anima integratum deſignat, ideò, in hoc intellectu, vir non vulgariter eruditus, nec non in tenebris inſcitiæ verſans, immò infans, & adultus comprehenditur. Amplius hominem interdum appellamus, qui perfectum corporis incrementum eſt aſſecutus: vnde ab hoc ſignificatu puer, & adoleſcens excluditur. Præterea, nomine hominis, vir quandoquè ſumma præſtans eruditione denotatur: quare hæc vox ineruditum, & infantem explodere videtur. Caterùm cum

Homo promiſcui generis.

hæc vox (homo) apud Latinos ſit promiſcui generis, non ſolum hominem maſculum, verùm etiam fœminam, nempè mulierem ſignificabit. Hic autem ſenſus ſacris B
Biblijs eſt admodum familiaris, vbi hæc vox (homo) ſingulari prolata numero, vt plurimum grato animo, ſed numero multitudinis, oppoſito modo accipitur; & quamuis apud Mattheum legatur, homo inimicus, nempè Diabolus, ſuperſeminauit zizaniam, nihilominus id ratione epitheti additi factum fuiſſe aſſeueramus.

Cap. 15.

Homo herba quæ ſit.

Botanici herbam quandam paſſim Balſaminam fœminam nuncupatam, hominem indigitant, quia caules plantæ adeò craſſeſcant, vt homuncionem perbellè æmuletur. Pictores quoq;, & Cælatores delineatum, vel ſculptum hominis ſimulacrum, hominem nominant. Apud Platonem, ex Ficino, homo nonniſi vis animæ in ratione, & ſenſu poſita, à veteribus Theologis anima nuncupata, exprimitur. Hinc nonnulli

Homo interior, & exterior.

non immeritò hominem interiorem animam, & corpus hominem exteriorem nominarunt. Dialectici in ſuis propoſitionibus hominē pro ſpecie ſpecialiſſima collocant, ideòq; apud ipſos propoſitio indefinita, cuius minor extremitas ſit vox (homo) ad vniuerſalem reducitur propoſitionem: ſicquè intelligendus eſt Apoſtolus ſcribens ad C
Corynthios: quando inquit. *Probet autem ſe ipſum homo*, licet aliquando prædicta vox, Indiuiduum ſcilicet aliquem particularem deſignare poſſit: hunc enim intellectum legimus in ſacris litteris, *Homo non erat, qui operaretur terram*. Tandem ſi huic vocabulo (homo) aliquid addatur, adhuc varias ſortitur ſignificationes: ſiquidem homo alicuius dicitur, qui alterius obſequio addictus eſt. Quamobrem in ſacris paginis, homo Dei, interprete Oleaſtro, Propheta exponitur; quoniam Prophetæ diuino miniſterio eſſent mancipati. At Diuus Auguſtinus corpus appellauit hominem mundanum. Ficinus verò, per hominem igneum, Dæmonem intellexit. Paulo Scaligero hominis magni nomine, mundus intelligitur, quia viciſſim, mundi parui nomine, homo deſignetur.

Lib. 1. c. 11. — *Geneſi c. 5.* — *Lib. 3. Reg. c. 13.* — *Li. 8. de Ciu. Dei c. 4.* — *Homo mundanus.* — *Homo igneus* — *Homo mag.* — *Homo paruus.* — *Homo altus chymiſtarū.*

Deniquè Chymiſtæ cucurbitam cum ſuo alembico, nempè vas Philoſophorum, hominem altum, vel hominem galeatum nominant. Quamuis apud ipſos metalla quoq; dicantur homines: quapropter in ipſorum libris, homines interdum in Dæmo- D
nes, & Dæmones in Deum tranſmutari perhibentur: quando ſcilicet homines, nimirum metalla imperfecta in Dæmones, nempè in argentum, & tandem in aurum ab ipſis vocatum Deum transformantur. Pariter apud Græcos ἀνὴρ, quemadmodum vir apud latinos, varijs modis vſurpatum; interdum ſimpliciter pro ἄνθρωπος accipitur; quandoquè hæc vox maſculum, nec non euiratum, ad differentiam Eunuchi, item hominem in virili ætate conſtitutum, identidem virum ſtrenuum, & fortem, immò etiam maritum ſignificat.

Hominis nomina Græca.

SY-

SYNONYMA, ET ETYMVM.

E ANTIQVI omnes vno ore confirmarunt hoc vocabulum (homo) ſine aſpiratione nulla ratione eſſe proferendum: propterea Diuus Auguſtinus hoc meditatus dicebat; Mirandum eſſe, quomodo filij hominum pacta litterarum, & ſyllabarum à maioribus accepta diligenter obſeruent, deinde pacta æterna ſalutis perpetuæ negligant. Vnde Iſidorus hominem fortè ab humo deriuauit; cum legatur in Geneſi, hominem de humo, nempè de limo terræ ab opifice omnipotenti fuiſſe creatum. Huic ſententiæ aſſentitur Varro, dum inquit, humo humorem, ſiue terram caliginoſam ſignari, quæ mollis, & tractabilis eſt, ideòq; facillimè rotam figuli ſequitur; vt homines, nominis etymo, ad nutum, & imperium ſummi Dei, circumducendos eſſe intelligant: quamuis alij velint hominis etymologiam ab humo minimè eſſe deducendam; quia hæc omnibus animantibus eſt communis. Placuit igitur aliquibus hoc etymum à verbo Græco ὁμόνοια, ſcilicet concordia eſſe deſu-
F mendum: cum homines, inter cætera animantia, concordiæ, & conſortij vinculo maximopere connectantur. Niſi velimus cum Goropio aſſerere, in prima lingua hominem vocatum fuiſſe Hoomoet, quæ vox animum altiſſimum homini ineſſe indicat.

Li. 1. confeſ. cap. 18.

Homo vnde dictus.

Lib. 7. Hermath.

Aliter homo vocatur etiam vir, vel à vi, vel à virtute, tum animi, tum corporis; qua mirandum in modum pollet.

Apud Hebræos multa ſortitur nomina, in primis appellatur Adam, terra, Gheber, ortis, Methim, mortalis, Enos, obliuioſus, & fragilis; & tandẽ, Iſc, vir, in qua dictione eſt Iod littera, & nota diuinitatis, qua, iuxta ſententiam Burgonij, ab homine maſculo Deus inueſtigari poteſt, quæ littera in nomine mulieris Iſſah non inuenitur: hac de re mulieri ſacramentorum adminiſtratio inhibetur. Itaquè Iſc exponitur vir, nimirum virtute præſtans à verbo Iſch fortem denotante. Immò Græci ab hoc vocabulo verbum ἰσχύω, ideſt viribus polleo deriuarunt. Addit Goropius hominem nuncupari etiam Menſch, quæ vox liberi arbitrij hominem eſſe indicat;
G cum, Menſich, ducens ſe ipſum exponatur.

Hominis nomina hebraica.

Lib. 14. hierogly.

Apud Græcos legitur ἄνθρωπος, vel à verbo ἀναθρέω attentè conſidero, & contemplor; quia ſolus homo inter animantia, quod videt, attentè intuetur, & meditatur. Vel ex mente Etymologi, παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν, quia homo ad alias comparatus animantes ſurſum aſpiciat. De hoc non inconcinnè canebat Ouidius.

Hominis nomina Græca.

Lib. 1. Met.

Pronaquè cum ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumquè videre
Iuſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Hoc enim factum eſt, vt Deum cognoſceret, non autem, vt, vrna terebrata, aquam ferret; quòd hominis Deum neq; timentis, nequè cognoſcentis ſymbolum eſſe perhibetur. Idcircò tunc poſſemus ſic canere.

Quid mentem traxiſſe polo? quid profuit altum
Erexiſſe caput?

H Aliter Græcis dicitur ἀνὴρ à verbo ἄνω, vel ἀνύω perficio; cum homo animal ſit perfectiſſimum. Quamobrem vocitatur etiam μικρόκοσμος, quaſi paruus mundus, quoniam, teſte Galeno, tantum artificium in conſtructione hominis, & aliorum animalium, quantum in mundi opificio obſeruantur: idcircò Ariſtoteles, & Auerroes hominem, & cæteras animantes minorem mundum indigitarunt. His addamus, cerebro hominis, in quo ratio, & mens reſidet, repræſentari Cœlum Empyreum, vbi diuina reſidet maieſtas: deinde à capitis parte imaginatiuam, & cogitatiuam continente, ſphæras, & intelligentias, & à ſenſitiua Dei miniſtros referri, & indicari. His addimus, quòd tot faciei ianuæ, per quas rerum ſpecies ſenſus admittunt, ſeptem planetas æmulantur. Nam, ſi Cœli oculos Solem, & Lunam vocamus, oculi pariter humani Solem, & Lunam repræſentant. Os, in quo venuſtas vultus conſiſtit, Venerem refert; Iouem, & Mercurium naſus; cum is pro Iouis ſceptro, & pro Mercurij caduceo ſumi poſſit. Saturnum tandem, & Martem aures, ob ſiccitatem, præ ſe ferunt.

Homo paruus Mundus.

Homo æmulatur vniuerſa, quæ in mundo ſunt.

Næui deniquè, & cæteræ naturales maculæ per faciem diſperſæ cæterarum Stellarum octauæ ſphæræ gerunt ſimilitudinem.

Immò partes humanæ, per quas excrementa truduntur, illas æmulantur tenebras, ad quas mali Angeli, & improbi homines tanquam mundi fæces deſtinantur. A

Lib. Armon.

Amplius homo, ex D. Auguſtino, eſt cum lapidibus, vegetat cum plantis, ſentit cum brutis, & intelligit cum Angelis. Inſuper, authore Georgio Veneto, dum homo diuinam interpretatur mentem, munere Angeli fungitur; dum cunctis dominatur, quibus præſidere ei conceſſum eſt, tunc Archangeli prærogatiuam participat; dum vires omnium ſubditorum complectens, eas vi quadam cœlica attrahit, tunc muniū hoc Principatibus Cęleſtibus acceptum refert; quando virtute quadam aduerſus veritatis hoſtes corroboratur, hanc facultatem à Poteſtatibus; auxilium ad familiarem ſubigendum hoſtem, à Dominationibus; opem ad proprium, & debitum perueniendi finem, à Thronis; lumen concipiendarum ſupercœleſtium imaginum, à Cherubinis; & tandem ſingularem, erga diuina, amorem, à Seraphinis conſequitur. Iuſtis igitur de cauſis à D. Ioanne homo mundus fuit nuncupatus, quando dixit. *Mundus eum non cognouit*. Italicè dicitur homo, Gallicè Homme, Hiſpanicè El varon, Germanicè Ein Menſch. B

Homo varijs munijs fungitur.

Cap. 1.

Mulieris ſynonyma.

Homo fœmina Latinis vocatur mulier, quaſi mollier à mollitie, vt voluit Varro; Plerumquè hoc nomine intelligitur, quæ amplius non eſt Virgo: Cicero enim obiurgantibus nonnullis, quia ſexagenarius Popiliam Virginem duxiſſet, reſpondiſſe fertur, eras mulier erit, nihilominus, vt placuit Caio Iuris Conſulto, mulieris appellatione, Virgo etiam, nempè viri potens, & nubilis intelligitur. Vlpianus quoquè hoc vocabulum in vtroq; ſignificatu, tam pro virgine, quàm pro nupta vſurpauit.

L. quæritur. ff. de Edil. edict.

Apud Hebręos mulier vocatur Iſſah, quaſi virago, quia de coſta viri, ſcilicet Adami formata fuerit, vel quia viro opem eſſet allatura, aut quoniam animum, in familiā regenda, minimè mollem, ſed virilem exercere deberet, aut deniquè quia rationē prolis viro fuerit tradita. Alio nomine dicitur Necheuah à verbo Nachah excauauit, quoniam in mulieris vtero, tanquàm in loco concauo, proles ad debitum vſquè tempus delitescat: quamuis hoc nomen fœminis etiam aliarum animantium competat. Cæterùm vocabula Naſcim, & Eſcieth ſignificant quidem mulierem, ſed vt C plurimum pro vxore, & coniuge vſurpantur.

Nomina hebraica mulieris.

Græcis mulier appellatur γυνὴ, quaſi γονὴ, pariens; cum Euæ primæ parenti cæteras mulieres repræſentanti dictum fuerit. *In dolore paries filios*. Itali mulierem vocant Donna, quaſi Danno, cum damnum non vulgare humanæ proli attulerit: hinc poeta quidam huc reſpiciens canebat.

Mulieris græca nomina.

Eſt mulier tanquam generalis regula: quare?
In multis fallit regula, ſic mulier.

Etenim in ipſo ſtatim creationis initio, pernicioſo detrimento, & funeſta pernicie mundum affecit. Non eſt igitur mirum, ſi quidam cecinerit ad rem.

Amiſit coſtam cauſa mulieris Adamus,
Vxoris cauſa perdidit ipſam animam.

Gallis mulier dicitur Femme, Hiſpanis Mugier, Germanis Ein Meip Oder fraum.

D

DIFFERENTIÆ.

Hominum duplex genus.

SATIS iam de ſynonymis ſcriptum, pergamus modò ad differentias: nam variam hominum indolem meditantes, in duplex hominum genus incidemus, quorum alterum indoctum eſt, & agreſte, quod ſemper antefert vtilitatem honeſtati; alterum logica naturali valdè imbutum, quòd rebus omnibus dignitatem anteponit: huic generi laus, honor, gloria, fides, omniſq; virtus, illi autem alteri quæſtus emolumentum, & voluptas virtuti maximè inimica præponitur. Si diligentes ponderemus morum varietatem, tunc omnium animalium naturas, & vires homines ſubire obſeruabimus: quandoquidem horum alij ſunt truculenti, vt tigres, alij rapaces, vt lupi, alij immanes, vt ſerpentes, alij fortes, vt leones, alij timidi,

vt

vt lepores, alij inuidi, vt canes, alij ſordidi, vt ſues, alij natant, vt piſces, alij virulenti,
vt viperæ, alij placidi, vt agni. Quamuis ex nonnullorum ſententia, id ratione Cli- *Differentia*
matis, vel horæ natalis contingere ſoleat; quoniam Indi quidam ſunt manſueti, Par- *ratione Cli-*
E thi, & Scythæ feroces, & feri, & potiſſimum Tartari. Naſcentes in momento terræ- *matum.*
motus, timidi ſemper ſunt, & imbecilles. Nati verò tempore interlunij, iuxta men-
tem Ariſtotelis, vel non viuunt, vel admodum debiles eſſe ſolent. Cardanus verò *Differentia*
hos atra bile laborare obſeruauit. Si ſpecimen acris, vegetiq; ingenij meditemur; *ratione inge-*
proculdubiò mares validiori conſtare mente, fœminas autem imbecilliori compe- *nij.*
riemus. Id eleganter nos docuit Ouidius his verſibus.

Vrimur igne pari, ſed ſum tibi viribus impar, *Epiſt.* 18.
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.

Immò viri ipſi inter ſe ratione ingenij valdè diſcrepantes eſſe videntur. Horatius
id ſignificabat his verbis.

———Non omnes eadem mirantur, amantquè *lib.2.Epiſt.*
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
Ille Bioneis ſermonibus, & ſale nigro.

F Perſius quoque idem videtur atteſtari, quando cecinit. *Satyr.3.*

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor vſus;
Velle ſuum cuiq; eſt, nec voto viuitur vno.

Rectius id expreſſit Propertius, quando dixit.

Hic ſatus ad pacem, hic caſtrenſibus vtilis armis; *Lib. 3. Eleg.*
Naturæ ſequitur ſemina quiſq; ſuæ.

Sed magis admirandum eſt, quòd in vno, & eodem homine diuerſitas obſerua-
tur ingenij id declarauit optimè Ouidius, quando ſcripſit. *Lib.2.Amor.*

Quod licet, ingratum eſt, quod non licet, acrius vrit,
Quod ſequitur fugio, quod fugit ipſe ſequor.

Hoc intactum non reliquit Catullus his verſibus.

Odi, & amo, quare id faciam, fortaſſe requiris,
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrutior.

G Idem poſſumus atteſtari de aliqua cibi, potuſquè ſpecie, qua nonnulli interdum
ſummopere delectantur, cum ab eadem alij valdè abhorreant, aduertendum autem
eſt huiuſcemodi proprietatibus indiuidualibus nullo modo varias poſſe conſtitui
ſpecies; cum hoc munus formis tantummodo ſubſtãtialibus aſſignetur; quare, doctri-
na hac Philoſophis demandata, ad perfectionem huius hiſtoriæ de varijs ſolum ho-
minum figuris verba facere noſtra intererit. Hæ autem hominum figuræ partim *Differentia*
ab ore, naribus, oculis, auribus, labijs, ſitu capitis, pedibus, pilis, & pelle deſumentur, *huius ratio-*
hinc poſtea de hominibus Syluestribus, Satyris, Centauris, & ſimilibus diſſerendi oc- *ne figura.*
caſio ſeſe offeret. Partim à magnitudine, & ſexu hinc natura Gigantum, Pygmæo-
rum, & Hermaphroditorum examinanda ſuccedet.

Quocirca varium apud Indos hominum genus, figura, deformatione, ſtatura di-
uerſum, quod ſæpius in hiſtorijs Plinij vanum eſſe cenſuimus, iam fidem aliquam
impetrauit, & poſteaquam huius generis monſtra iam nouus orbis oſtendit. Fides
H tamen ſit penès authores, quos in multis fide dignos inuenimus. Scribunt igitur,
circa fontem Gangis, homines aſtomos, nimirum abſq; ore, & excrementorum exitu *Homines*
verſari, toto corpore hirtos, qui halitu tantùm, ſcilicet odore naribus attracto viuunt; *aſtomi vbi*
cui opinioni Plinius adſtipulari videtur, dum meminit gentis lingua carentis, & loco *viuant.*
ſermonis nutibus, & motibus vtentis. Immò Ioannes Mandauilla nominat Inſulam *Cap.171.*
Defracan, quam homines parui tanquam Pygmei colunt, & odore tantùm pomorum
ſylueſtrium victitant; ideòq; in partem remotam iter facientes non ſolum pomorum,
ſed herbarum etiam odoriferarum halitu, tanquam commeatu, vtuntur. Præterea
addit Solinus, aliquibus Æthiopum concreta eſſe ora, modico tantùm foramine, *Cap.32.*
quo per calamos auenæ ad nutriendum corpus, liquorem hauriunt. Hoc hominum
genus ſolebat deridere Strabo: nihilominus Diuus Auguſtinus hanc gentem me- *Lib.15.*
morat; præterquamquòd apertiſſimis etiam verbis id confirmat Iſidorus. Quamob- *Lib. 16. de*
rem in gratiam lectoris huius gentis figuras in Muſæo inuentas adiecimus. *ciuit. Dei*

Num verò ἄστομοι populi, item Βραχύστομοι prædictas colãt regiones, non facilè, vt *cap.8.*

HOMO

Ατεμος.

HOMO

Βραχύστομος.

credat quis adduci poterit. Nos tamen, vt veritatem fateamur, non Aſtomos, ſed illos tantummodò parui orificij concedimus. Namq; obſeruatores, & illarum regionum exploratores, tam paruum os habitantium meditantes, tanquam nullum orificium fortè ſcripſerunt. A

Homines ſimi vbi.

Præterea ad radices excelſorum Scythiæ montium quidam habitare dicuntur, qui non ſolum caluitiem habent naturalem, verùm etiam ingenti mento, & adeò ſimis naribus ſunt præditi, vt illis prorſus carere videantur. De his fortè ſermonem habuit Licoſthenes, quando meminit gentis loco naſi, exigua foramina habentis.

Lib. 6. cap. 3.

Nigritarum deſcriptio.

De labijs Plinius author eſt, partem Orientis intimam coli à populis ſuperiori labro priuatis. At Licoſthenes in Chronicis, Nigritas deſcribens, eos proceræ ſtaturæ eſſe ſtatuit, cum labio inferiori ad pectus vſq; pendulo, vltra menſuram vlnæ, cuius pars interior, ob caliditatem climatis, facilem nanciſceretur putredinem, niſi ſale illi mederentur. Cadamuſtus poſtea, & Iſidorus conſpiranter cum alijs id teſtificantur. Nigritæ igitur ſic deſcribuntur.

Hi populi ſunt nigerrimi, proceræ ſtaturæ, habentes labrum inferius ad pectus vſq; promiſſum, cuius interna pars rubore ita ſaturato eſt referta, vt aliqua exulceratione vexari videatur; ideòq; eorum dentes omnes noſtris maiores conſpiciuntur, B immò duos habent reliquis eminentiores. Id totum ſequenti icone oſtenditur.

In fabrica humani corporis.

Homines auribus longiſſimis.

Lib. 8. hiſt. nat. cap. 1.

Ad aures ſi conuertatur ſermo, Veſſalius anatomicus inſignis narrat ſe, temporibus ſuis, obſeruaſſe duos viros Patauij, quibus aures erant mobiles. Verùm inceſſit noſtro animo admiratio non mediocris de populis Faneſijs, ſiue Satmolis, vt Pomponius Mela, & Strabo recitant, quorum aures ita creſcunt, vt more veſtium, incedentibus, & more ſtrati, iacentibus famulentur. Quapropter Pigafeta ſcriptis mandauit Incolas Gilon Inſulæ iuxta Moluccas ſitæ auribus à natura eſſe donatos ad humeros vſque propendentibus: immò huic finitimam memorat inſulam, cuius habitatores auribus tam magnis muniuntur, vt in altera iacentes, altera totum corpus tegant. Quamobrem, teſte Euſebio Ieſuita, nauigationes Hollandorum, & Anglorum, fidem faciunt homines inueniri Turanuchos dictos (aurem ſignificat hoc nomen, quemadmodum ſimilia ſpectacula in vetuſto orbe ab auribus ſtupendis nuncuparunt Enotocitos) quibus adeò prolixæ ſunt aures, vt vſq; ad terram pendeant, & C habitare verſus Californiam; quemadmodum in ſequenti figura conſpicitur.

Differentia ratione oculorum.

Serma. 37.

De oculis quid non ſupereſt examinandum? Gellius in primis ſcriptum reliquit homines eſſe tam mares, quam fœminas, quorum oculis duplex ineſt pupilla, qui ingentem irarum motum concipientes, quos intuentur, interimunt. Hos etiam in Regione Illyrica, & Scytica ſtabulari author eſt Plinius. Sed noſtram mentem maior inuadit admiratio, dum homines ceruice carentes, & pectus oculis decoratum habentes contemplamur, quorum Plinius, & Solinus meminerunt. Hi per ſyluas Aſiæ vagantur, tectis velamento pudendis, & latiſſimo pileo humeris, ad arcendum ſolis ardorem, dum piperis non mediocrem colligunt quantitatem, quam exteris vendunt mercatoribus, Blemmias has gentes vocant. Qua in re facilè credendum eſt Diuo Auguſtino, optimæ fidei authori, qui hæc habet. *Ego iam Epiſcopus Hipponenſis eram, & cum quibuſdam Chriſti ſeruis ad Aethiopiam perexi, vt eis Chriſti Euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos homines, & mulieres capita non habentes, ſed oculos in pectore* D *fixos, cætera membra habentes nobis æqualia.* Hunc eumdem Diui Auguſtini locum ad rem citauit Fulgoſius. Quare nos in præſentia tantam authoritatem magnifacientes non poſſumus niſi aſſeuerare hoc hominum genus collo carere; hinc capite thoraci

Homines collo carentes.

adhærente, eorum oculi intuentibus in pectore fixi eſſe videntur. Licoſthenes, qui multa vana ſcripſit, nonnullos memorat populos in quibuſdam Arabiæ locis verſantes tribus oculis inſignitos, cum mamillis adeò magnis, & tumidis, vt difficillimè tegi poſſint, meminimus etiam legiſſe in Æthiopia occidentali, homines quatuor oculis deformes habitare, vti in ſequenti figura conſpicitur; verùm ne noſter ſermo vnquam à veritate abhorreat, non oculos, ſed oculorum ſimulacra circa tempora à natura in primordio generationis imprimi credimus.

In Taprobana inſula, ex Licoſthene, habitant homines nonnulli collo gracili, capite maximo, vnico in fronte oculo, cruribus breuibus, & craſſis. Immò ad mentem aliquorum in Scythia verſus ſeptentrionem huiuſcemodi homines malæ naturæ, &

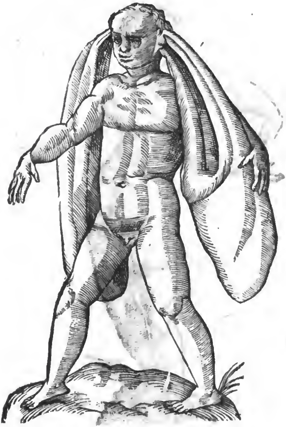
prauí,

Nigrita labio inferiori pendulo.

Digitized by Google

Homo Faneſius auritus.

Digitized by Google

Æthiops quatuor oculis.

Digitized by Google

praui ingenij Arimaſpi dicti verſari feruntur, quorum frontis medium vnico inſigni-
In vita M. Aurel. tur oculo, id liberiùs aſtruit. Mondognetus, dum narrat Fuluio Torquato Conſule,
aduerſus Volſcos, è Mauritania Romam aduectum fuiſſe hominem Monoculum,
Homines Monoculi. qui per Vrbem, miraculi gratia, ſpectandus circumferebatur. Hos populos Mono- A
culos, ſeu monophthalmos, vel potius Arimaſpos conceſſit Plinius. Quandoqui-
Lib. 7. cap. 37. dem, Arima, Scytharum lingua vnum, ſpu, verò oculum deſignat. Nos communi
nomine hos Cyclopes vocare poterimus. Hi, ex Gellij ſententia, ſolis Ferarum car-
nibus veſcuntur; quapropter ab aliquibus Agriophagitæ appellantur. Hæc Natio
non fuit Ariſtidi incognita, qui ſæpè deridens Philippum Macedonem, ſagitta Aſte-
ris egregij militis, oculo priuatum, Arimaſpis cognatum nuncupabat. Diuus Augu-
Lib. 1. de Mirac. ſtinus hanc nationem, referente Fulgoſio, vir inconcuſſæ fidei non explodit; immò
dum eſſet Antiſtes Hipponenſis, & per inferiores Aethiopiæ partes itinerans, vt ad
frugalem cultum, & ad viam ſalutis, humanum reuocaret gregem, ſimiles gentes ſe
conſpicatum fuiſſe affirmauit. Idcircò in gratiam lectoris iconem exhibemus. The-
uetus tamen in nouo orbe huiuſmodi genres nunquam obſeruaſſe in ſua fatetur hi-
ſtoria.

Superioribus huius hiſtoriæ litteris demandatum eſt populos collo, ſeu ceruice B
carentes in hoc terrarum orbe verſari. Viciſſim in præſentia prodimus in Eripia, vt
nonnulli ſcribunt, vel ſecundum Lycoſthenem, in partibus extremis Siricanæ, vel
vt alijs placet, in aliquibus Tartarorum conuallibus ſtabulari gentem, tam oblongi
colli, vt gruinum prorſus æmuletur: deinde in colli ſummitate facies eſt ferina, ocu-
Homines oblongi colli. lis, & naribus humanis, nec non roſtro, & barbulis inſtar galli ornata. Id iuuabtt ma-
gis legere, quàm credere. Nihilominus homines ſemiferos oblongiore collo, &
ferina facie in illis regionibus degere non negamus, quorum fœminæ non ità defor-
mes, vt mares, & raro admodum videri perhibentur. Hæc Natio magna vt in hoſtes,
& potiſſimùm aduerſus Tartaros fertur. Horum quoque ſimulacrum lectori perpen-
dendum exhibetur.

Antequam de ſtupendis naturæ miraculis circa pedes humanos verba fiant, pri-
mum nonnihil de hominibus cauda inſignibus agemus: cum, ex Petro Martyre, in-
Homines caudati vbi. colæ regionis Inzignanin retulerint quondam pelago aduectum eſſe genus homi- C
num cauda longitudinis ſpithamæ admirandum, non mobili, ſed ſolida, turbinata, &
caudis crocodilorum ſimillima: quapropter ſedibus perforatis vtebantur. Immò
Paulus Venetus homines in Regno Lambri, cauda vnius palmi longa ſpectandos
memorat. Quæ omnia nugamenta eſſe non audemus atteſtari. Scimus quidem
Lib. 2. de Geſt. Scot. in Annalibus Anglorum memoriæ hoc eſſe proditum, vt Ioannes Maior recitat, il-
lic olim infantes cauda munitos ab vtero matris in lucem prodijſſe; hocq; inde ori-
ginem traxiſſe affirmant, quando in Diuum Auguſtinum è Græcia in Angliam, iuſſu
Gregorij Magni, Euangelicam doctrinam ſuo eloquio, & mira orationis facultate
D. Auguſtini miraculũ in Anglia. diſſeminaturum vulgus iocosè caudas piſcium proiecit: vnde Sanctus, diuino prius
implorato numine, in pœnam peccati impetrauit, vt illic deinceps fœtus humani cau-
da deturpati naſcerentur, vt moniti diſcerent diuinam doctrinam non aſpernari:
idcircò hoc neq; influxui cæleſti, neq; tempeſtati attribuendum erat: pœna enim illis
ad tempus fuit inflicta, vt gens incredula tantum virum probatiſſimæ, & optimæ fi- D
dei authorem admiraretur.

Lib. 7. cap. 2. Iam tempus eſt, vt figura, vel numerus pedum alias hominum differentias nobis
ſuppeditet. Plinius gentem cum pedibus cubitalis longitudinis in India eſſe retulit;
fœminæ verò pedes habent adeò paruos, vt ſtruthiopedes nuncupentur. Item in
Lib. 32. cap. 16. quibuſdam Tartarorum locis, ex Vincentio in ſpeculo hiſtorico, homines vnico bra-
chio, nec non vno ſolùm crure, & pede vagantur, quorum hominum duo munus Sa-
gittarij obeunt, dum arcu ab altero apprehenſo, alter ſagittam vibrat; deinde in illis
mira pernicitas obſeruatur; ſiquidem tanta velocitate manu, & pede currunt, vt
equos anteuertant, & quando brachium defatigauerint, tunc pede tantùm ſaliendo
In Polyſt. cap. 53. incedunt. Verùm Solinus alios huius generis monoſcellos vocatos (exponitur μο-
νοσκελὴς: vnicum crus habens) Indiam peruagari, & pernicirer ſalire pronunciauit:
Monoſcelli qui. Immò tam vaſtum ſcripſit habere pedem, vt eiuſdem ad Solem eleuati vmbra fa-
cillimè ſe protegant; quare ſciopodes etiam dicuntur (nam σκιὰ vmbra, & ποῦς pes
expri-

CYCLOPS, SIVE

Μονόφθαλμος.

Digitized by Google

Homo, ore, & collo Gruis.

Digitized by Google

exprimitur (horum hominum ſimulacra in foro Carthaginenſi iuxta portum effigiata fuiſſe Diuus Auguſtinus teſtatur. Præterea Plinius, & Solinus diuulgarunt, in onualle magna montis Imani, vel potius Timai, eſſe regionem vocatam Abarimon,
E quam homines plantis poſt crura auerſis mirandæ velocitatis, & aſſiduè cum Feris verſantes colunt. Hi in alio Solo, quàm in proprio minimè ſpirare dicuntur. Quapropter ad finitimos Principes deferri haudquaquam poſſunt; quorum figura eſt hęc.

Lib. 16. de Ciuit. Dei cap. 8.

Lib. 7. nat. hiſt. cap. 2

Homo pedibus auerſis.

Demum pili,& pellis poſtremam nobis miniſtrant differentiam:nam Ioannes Man-
Cap. 171. dauilla quandam deſeribit inſulam, cuius incolæ, præter palmas, & faciem pilis fre-
quentibus redundant, & Pigafeta delineauit homines inſulæ Buthuan piloſos, fe- A
In ſumm. ind. Occid. roces,& antropophagos. Deinde, vt miſſos faciamus homines ſylueſtres à Plinio,&
Solino memoratos, in præſentia, quos Petrus Martyr receuſet, meditabimur. Is
igitur poſteritati ſeriptum reliquit homines ſylueſtres in Prouincia Guacaiarina
ſtabulari, qui cryptas inelegantes, & depreſſas habitant fructibus ſylueſtribus vi-
ctitant,& nunquam cum cæteris inſulæ incolis conſuetudinem ineunt: immo com-
prehenſi,& benignè tractati nunquam cicures fieri potuerunt;quare neq; imperium,
Homines ſylueſtres vbi ſint. neq; leges noſcere creduntur. Item in Hybernia inſula Anglorum regi ſubiecta
infiniti ferè homines ſylueſtres ſunt, qui nullam vnquam conſuetudinem inire cum
habitantibus ſecus mare voluerunt. Portionem pellis hominis ſylueſtris Sarmata
quidam ad Excellentiſſimum Vlyſſem Aldrouandum detulit, quæ adhuc in Muſæo
Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruatur, retulitq; hanc in annulo geſtari ad con-
uulſiones, cum maxima patientis vtilitate.

Hoc ſylueſtre genus hominum Bononiæ primùm viſum eſt, cum Illuſtriſſima B
Soranij Marchioniſſa Bononiam ſe conferens ab Illuſtriſſimo viro Mario Caſalio ho-
norificentiſſimè fuit ſuſcepta: ſecum enim deducebat puellam octo annorum pilo-
ſam, filiam illius ſylueſtris hominis, ætatis annorum quadraginta, in inſulis Canarijs
orti, qui non ſolum hanc filiam, ſed aliam natu maiorem annorum duodecim, & fi-
lium annorum viginti genuit; horumq; omnium icones exhibentur.

Pater annorum quadraginta, & filius annorum viginti toto corpore piloſi.

Puel-.

Puella piloſa annorum duodecim.

Deſcriptio puellæ piloſæ.

Erat facies puellæ vnà cum fronte piloſa, præter nares, & labia circa os. Pili frontis longiores, & hiſpidiores erant in comparatione ad illos, qui genas tegebant, cum hi tactu eſſent molliores: reliqua pars corporis, & potiſſimum dorſi hiſpida erat, & flauis ſcatens pilis ad lumborum vſq; principium. Gula, pectus, manus, & brachia A pilis erant nudata: cæteræ corporis partes aſperæ, & cutim auium nondum plumeſcentium æmulabantur. Neq; quis hoc neceſſarium ſibi perſuadere debet, vt totum corpus generis ſylueſtrium hominum pilis ſcatere debeat; ſiquidem (teſte Euſebio Ieſuita) viſi ſunt ſylueſtres homines tam in Orientali, quàm in Occidentali Plaga, ſiuè in Regione America egredientes ex materna aluo candidi, nitidi, & leues veluti noſtrates infantes. Sin tractu temporis poſtea pili in aliqua corporis parte valdè excreſcant, non tamen dicendum eſt totos hirſutos eſſe debere.

Puella piloſa annorum octo alterius ſoror.

A genere

A genere hominum ſylueſtrium non ſunt ſegregandi Cinnamij populi, qui ornatu prolixæ barbæ, & pilorum totius corporis in conſpectum veniunt admirandi. Hi à finitimis Barbaris homines ſylueſtres proprio vocabulo indigitantur. Quandoqui- E dem ad vitæ tutelam, numeroſum canum gregem nutriunt, quoniam ab æſtiuo ad hyemale ſolſtitium, innumeri boues indici eorum patriam aſſiduè ingrediuntur. Huius rei cauſa adhuc incerta eſt, num huiuſmodi boues alias feras vitantes, vel impulſu hominum acti, vel inopia pabuli ad Cinnaminos confugiant. Itaq; hi populi, examinatis viribus, quæ inſultui talium boum ſufferendo non erant pares futuræ, multitudinem canum alentes ſe tuentur, quibus boues etiam permultos venando capiunt, quorum alios recentes quidem edunt, & alios etiam ſale conditos ad futurum vſum recondunt. Deinde infinita alterius generis animantia canibus comprehenſa edunt. Harum gentium icones nimirum, tam maris, quàm fœminæ exhibemus.

Populi Cinnamij hirſuti.

Canes ad tutelam alti.

Mas Cinnaminiæ gentis.

Fœmina Cinnaminiæ gentis.

Digitized by Google

Huc referenda eſſent cętera hominum ſyluestrium genera à Licoſthene enumerata, veluti illæ feminæ craſſiſſimę in Oceano Orientali repertæ, collum præter naturam oblongum habentes, brachia cruribus coniuncta, tibias aſininas, & pedes alterius E formæ. Mares fœminis ſimiles deſcribit, ſed multò minores. Item hoc in loco recenſendæ eſſent mulieres compertæ in Deſertis Libyæ, cum mammillis vſque ad genua promiſſis vſu loquendi carentes, ſed vehementer vociferantes. Aliæ inſuper in alpibus libycis degentes, quibus inſunt crura bouina, facies, & pedes humani, cauda vulpina, mammæ caprinæ, & dorſum inſtar cameli tumidum; ſed quoniam Licoſthenes monſtra potius vocum, quam rerum, & prodigioſa figmenta aliquando recitauit: idcircò hæc omnia conſultò miſſa facimus, & ad inuulgandam eorum hominum hirſutorum iconem, noſmet conuertemus, quibus natura inſitum eſt, vt ſerpendo gradiantur: ideòq; ἑρπιστάνθρωποι Græcis, & manugradi Latinis nuncupari poſſent, quorum effigies eſt hæc.

Homines colentes Deſerta. ibid.

Homo villoſus manugradus.

Præ-

Fœmina Cinnaminiæ gentis.

Digitized by Google

Huc referenda eſſent cętera hominum ſylueſtrium genera à Licoſthene enumerata, veluti illæ fœminæ craſſiſſimę in Oceano Orientali repertæ, collum præter naturam oblongum habentes, brachia cruribus coniuncta, tibias aſininas, & pedes alterius
E formæ. Mares fœminis ſimiles deſcribit, ſed multò minores. Item hoc in loco recenſendæ eſſent mulieres compertæ in Deſertis Libyæ, cum mammillis vſque ad genua promiſſis vſu loquendi carentes, ſed vehementer vociferantes. Aliæ inſuper in alpibus libycis degentes, quibus inſunt crura bouina, facies, & pedes humani, cauda vulpina, mammæ caprinæ, & dorſum inſtar cameli tumidum; ſed quoniam Licoſthenes monſtra potius vocum, quam rerum, & prodigioſa figmenta aliquando recitauit: ideircò hæc omnia conſultò miſſa facimus, & ad inuulgandam eorum hominum hirſutorum iconem, noſmet conuertemus, quibus natura inſitum eſt, vt ſerpendo gradiantur: ideòq; ἑρπισάνθρωποι Græcis, & manugradi Latinis nuncupari poſſent, quorum effigies eſt hæc.

Homines colentes Deſerta . ibyæ.

Homo villoſus manugradus.

Præ-

Lib. 31. cap. 11.

Glacies inſtar tutelarium armorum.

Prædictis addi poſſunt Cynomulgi, ſiuè Cynocephali pariter hirſuti, quorum capita, & ora belluas magis, quam homines eſſe demonſtrant. Hi ſecundum Lieoſthenem, corpus humanum habent eleganter formatum, excepto capite rictum caninum æmulante, nec non Æthiopiam Aquilonarem colunt. Inſuper apud Vincentium A in ſpeculo hiſtorico, hæc natio regiones Tartarorum abſq; metu peruagatur: nam, hyeme aſperrima, in aquis ſe mergit, deinde illicò in puluere volutatur, donec puluis admixtus aquæ congeletur, idq; pluries repetitur, donec craſſities glaciei, armorum, & ſagittarum ictibus reluctari poſſit. Quo facto aduerſus Tartaros hæc natio magno impetu fertur, nam tunc ſagittæ ab Aduerſarijs in eos vibratæ retrò redeunt, pariterq; alijs armis nullo modo lædi poſſunt. Quocirca Cynocephali illeſi inſul-

Cynocephali effigies.

tum

rum in Tartaros facientes mordicus vulnerando multos interimunt: Item Marcus *Lib. 3. relat.*
Polus hanc Nationem rictus caninos habentem in inſula Angaman verſari, & ab iiſ- *Ind.*
dem aduenas coerceri, & deuorari aſſeuerauit. Verùm hæc cenſemus eſſe vana, &
E veritatem multis eſſe dehoneſtatam nugamentis. Sunt quidem Cynocephali Simio- *Cynocephali*
rum aſtutiſſimorum Nationes, qui humanam mentem ferè ſimulant, & de quibus in *qui ſint.*
Hiſtoria Quadrupedum Digitatorum fuſiùs actum fuit. Non negamus poſtea fuiſſe,
& eſſe poſſe homines rictus caninos imitantes, ſed hi inter monſtra recenſendi eſſe
videntur. Non pigebit tamen in gratiam lectoris figuram Cynocephali putati oſten-
dere.

In ſerie hominum ſylueſtrium à multis meritò collocantur Satyri, Tritones, Nymphæ, Nereides, & Syrenes: propterea operæ pretium erit hoc in loco ſigillatim de

Satyri figura.

cunctis

Lib.5.c.8. *Lib.7.c.2.* cunctis ſermonem habere. Circa Satyros ita vocatos à nomine σαθη membrum virile ſignificante, quia ſemper in libidinem ſint proni, primùm Antiquitatis opinionem in medium proferemus. Plinius multis in locis teſtatur, in montibus Indorum Subſolanis regionem eſſe Cartadulorum nominatam, vbi Satyri nempè homi- A nes cornuti, villoſi,& perniciſſimi viuunt, humana effigie, pedibus caprinis, nihil habentes moris humani, & gaudentes ſyluarum latebris: ideòq; propter velocitatem, niſi fortè ęgri,vel ſenes comprehendi nequeunt. Addit Pomponius Mela hos homines eſſe ſemiferos, qui, præter figuram, nihil humani poſſident, & alibi promulgauit vltra Atlantem Mauritaniæ montem noctu perſępè viſa lumina, & crepitus cymbalorum,& fiſtularum cãtus auditos, nec die repertum quemquam:idcircò pro cõſtanti habitum, hos eſſe Faunos,& Satyros. Vnde Antiquitas huiuſcemodi monſtra pro

Satyri vbi viſi.

Satyri figura altera cum tuba.

ſemi-

Satyri altera ſpecies.

Digitized by Google

Semidei qui habiti. Semideis, vel pro Dijs ſylueſtribus coluit; deinde Satyros, Faunos, & Syluanos Deos ſyluarum, & nemorum, Panos agrorum vocitauit. Poetæ tamen hæc nomina ſæpiſſimè confundunt: de his Ouidius ſic cecinit. A

Lib. 1 met.

Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyriquè, & monticolæ Syluani.

Quapropter iuſtis de cauſis poſſumus aſſeuerare, priſcis temporibus Diabolum omnibus modis ſtuduiſſe homines deducere, in varias ſe transfigurantem effigies, ſed noſtro ſæculo poſteaquàm Deus Omnipotens immenſam pietatem nobis eſt largitus, mittens filium ſuum vnigenitum, vt ſanguine ſuo humanum genus redimeret, tunc omnes maligni ſpiritus euanuerunt. Nos tamen iuuat in præſentia duas Satyrorum icones publicare, quarum altera cum tuba, altera ſine tuba fuit delineata.

Cæterum maior nos premit difficultas; quandoquidem Conſtantino regnante, vt referunt Hiſtorici, homo villoſus ex Satyrorum genere perductus fuit Alexandriam, eiuſq; cadauer ſale conditum Antiochiam miſſum, vt à Cæſare videretur. Prætcrea Albertus Magnus, & ipſe promulgauit in ſyluis Saxoniæ verſus Datiam, paulò ante illa tempora, comprehenſa fuiſſe monſtra piloſa humanam referētia formam: horum B fœmina canum morſibus, & venatorum telis ſaucia interijt, mas verò cicur factus bipes incedere didicit: quamobrem hæc animantia ad familiam Satyrorum reducenda eſſe iure optimo cenſuit, quoniam ſalaciſſima libidine in dies vrebantur. His addamus, quod Diuus Antonius in Eremo monſtrum huius generis Deſertum peruagans aliquando obſeruauit. Immò Iſaias Propheta, quando piloſos Babyloniam habitaturos nominauit, docti expoſitores hos eſſe Satyros voluerunt. Quapropter ad ſuperandam hanc difficultatem, aliam Satyri ſpeciem eleganter delineatam lectori offeremus, vt illa diligenter examinata, videat num doctrinæ Ptolomæi ſit conformis, qui inſulas Satyrorum Indiæ adiacentes tres eſſe pronunciauit, & incolas caudis eſſe prędítos, quales Satyris pictores attribuunt: hinc huiuſcemodi inſulæ Satyrides fuerunt appellatæ. Num verò hæc animalia ad genus humanum, vel brutorum referenda ſint, id optimè nos docuit D. Auguſtinus, dum ſcripſit inueſtigandum eſſe an aliquod veſtigium rationis in his inueniatur, quia tunc genus humanum hæc animalia complecteretur, ſin ſecus in genere brutorum ſunt collocanda. C

Satyri marini qui. His ſic conſtitutis, iam ad Nereides, ſeu Nymphas, & Satyros marinos nimirum Tritones animum appellemus. In primis, aliqui ſapientes viri in hanc venerunt ſententiam, Satyros marinos, ſeu Tritones, ſiue homines marinos nullibi reperiri. Sed ſolum viſos homines natandi peritiſſimos, veluti Ichthyophagos, qui pro eſca piſcibus tantummodò vtuntur. Siquidem olim natandi peritia ita probabatur, & magni fiebat, vt factus ſit prouerbio locus in hominem ignauum. *Nequè natare, nequè litteras didicit.* Ex altera parte homines, vel Satyros marinos in pelago degere, authores eruditi liberè aſtruunt. Tradit primùm Alexander ab Alexandro Tritonem repertum in littore, qui identidem mulieres accedentes coercebat, ſed tandem per inſidias captus, & cibaria oblata reſpuens interijt. Inſuper Ludouicus Viues ſcriptum reliquit hominem marinum aqud Batauos deprehenſum, qui mutus per bienniū fuit detentus, ſed iam incipiebat loqui, quando bis peſtilentia ictus ad mare fuit remiſſus. D In Luſitania quoq; marinus homo eſt viſus, qui concham inflans reſonabat. Et Aelianus Satyros marinos in piſcem deſinentes circa Taprobanam verſantes memorat. In volumine rerum Romanarum legitur, quòd Menas Aegypti Præfectus Mauritio Imperatori hæc ſcripſit. Cum ego multis aſſociatus viris, oriente Sole, per locum Aegypti Delta, nominatum, deambularem, animalia humanæ formæ apparuerunt in flumine, membris ſuperioribus vſq; ad lumbos nudatis, reliquis partibus aqua coopertis, quorum alterum mas, & barbatum, alterum verò imberbe, & fæmina videbatur: hæc apud Pareum eleganter delineata ſub nomine Monſtrorum Niliacorum conſpici poſſunt: Gillius quoque narrat, dum verſaretur Venetijs, ſe à Dalmatis quibuſdam ſpectatæ fidei viris intellexiſſe, ſecus oppidum Dalmatiæ, Spalatum nuncupatum, quandoq; appariuſſe marinum hominem, qui cunctis ſpectantibus ſummum terrorem incutiebat, & ab alijs, qui circa mare rubrum per longum temporis ſpatium verſati ſunt, illic marinos homines ſæpè capi ſolere, ex quorum duriſſimis pellibus calcei tam robuſti fabrefiunt, vt ad quindecim annos durent. Prę-

Lib. 3. Gen. dier. cap. 8.

Li. 2. de ver. fid. Chriſt.

Monſtra Niliac. quæ.

Homines marini.

ter-

Monſtrum Marinum humana facie.

Digitized by Google

terquamquòd Pauſanias in Bœoticis, Tritonem deſcribit in templo Bacchi ſeruatum
Tanagre, & Plinius quoque horum meminit: non igitur quod de Tritonibus, & Nerei-
dibus, iam vſque à Priſcis temporibus in hominum ſermonem venit, vanum eſſe con-
E ſtat, & potiſſimùm, cum anno vigeſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum repertum di-
catur Romæ marinum monſtrum in maiore ripa hominiforme vſque ad vmbelicum,
deinceps piſcis, cauda bifida, & repanda in ſpeciem ſemilunæ, veluti Apollonius Tri- *Li.4. Argon.*
tones deſcripſit, cuius figuram hic damus. Huius ſimilem imaginem recenſet Geſ-
nerus, eamq; à pictore, qui viuum viderat monſtrum, accepiſſe prodit, frons huius
cornibus aſpera, auribus prominentibus, brachijs ferè humanis, cætera piſcis. Cap-
tum eſt in mari Illyrico, dum ab aquis in litus, puſionem illic verſantem abrepturum *Monſtrum*
emerſiſſet; nam coniectis in id à piſcatoribus obſeruantibus ſaxis, monſtrum læſum *marinum*
paulò poſt in litus, vnde aufugerat, reuerſum exſpirauit. In maiorem aſſertorum con- *ſaxis neca-*
firmationem Rondeletius, & Bellonius ſcribunt captum fuiſſe in Noruegia apud *tum.*
Diezunt appellatos populos, iuxta oppidum Den Elepoch, monſtrum marinum *In li. de nat.*
Monachi effigie, cuius delineamenta ſuperior oſtendit figura. Tres tamen dies vi- *Aquat.*
xiſſe aiunt, & nullam vocem edidiſſe, præterquàm ſuſpiria quædam ſummum referen- *Monſtrum*
F tia mœrorem. Hinc veritati conſonum eſſe nouimus, quod à veteranis piſcatoribus *effigie Mona-*
intelleximus, nimirum cum mare vicinum eſt ad patiendas tempeſtates, ſe ex alto *chi.*
humanos gemitus exaudiuiſſe. His tanquam coronidem addamus, quod de piſce
Epiſcopo recitauit Rondeletius; ſcilicet anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo pri- *In lib. de*
mo propè Poloniam comprehenſum in mari monſtrum mitram, & reliqua Epiſcopi *nat. Aquat.*
indumenta referens, Regiq; Poloniæ oblatum. Quamobrem de his monſtris Bouſ- *cap.5.*
ſuetus eleganter ſic cecinit. *In epigr. de nat. Aquat.*

Si tales partus edunt vada cærula Nerei,
Non eſt quod tellus efferat ipſa ſuos.
Frons hominem præfert, in piſcem deſinit aluus,
Quid tam dic ſodes diſſimile eſſe poteſt?

Denuò id elegantius ſic exprimit.

Si talem fœtum mare glaucum protulit vnquam,
G *Semihominemq; ferum, ſemiferumq; hominem,*
Et veniunt miranda nimis portenta ſubinde,
Quid mirum Tellus ſi quoq; plura ferat?

Itaque Tritones denominantur vel à voce Τριτὼ apud Aeolos ſignificante τὴν κε-
φαλὴν, quoniam capite tantùm humanam referant formam: vel potius à nomine
τρίαιναν Tridentem, ideſt inſtrumentum piſcatorum indicante, quo maiores piſces
figuntur: vnde tridens poſtea veluti inſigne Neptuno maris, & piſcatorum numini
à Poetis aſſignatur.

Hiſtoria Monſtrorum marinorum ad cognitionem Nereidum Nympharum, & Si-
renum aditum nobis patefecit: ideòq; de his nonnihil in præſentia neceſſariò dicen-
dum eſſe cenſuimus; quandoquidem veluti monſtra marina maſcula indigitantur
Tritones, vt ſuperius fuit exaratum, pariter monſtra fœminea Nereides à Nereo Ocea-
ni Numine putato, Nymphæ, quaſi Lymphæ (Priſci enim aquam non Lympham, ſed *Nereides.*
H nympham vocabant: hinc Nympheum lauacrum, & Nymphea planta aquis gaudens) *Nymphæ, &*
& Sirenes tandem denominantur, quia aqua currendo muſicos quoſdam ſonos ef- *Syrenes, quę.*
ficiat, quales à Syrenibus edi credebantur. Itaque nationem Nereidum Nympha-
rum, & Syrenum eſſe, hiſtoria nuper allata nobis perſuadet. Præterquamquòd Gal-
liarum legatus nunciauit Cæſari Auguſto, ea forma, qua pinguntur Nereides, inuen-
tas fuiſſe. Et Franciſcus Maſſarius Venetus in commentarijs ad nonum librum Pli-
nij, eas in nauigationibus fuiſſe viſas recitat. Immò recenter in Phriſia captum
eſt monſtrum marinum virgo ore, & pube tenus, infernè piſcis. Iſaias prædixit Sy-
renes futuras, vbi antea fuerant delubra voluptatum. Chaldæus intelligit. Dra-
cones veluti etiam in hiſtoria Serpentum ſignificauimus. Diuus Hieronymus expo-
nit Dæmones, vel Dracones magnos, & criſta inſignes. At Scholiaſtes Græcus Iſaiæ *Quadā vo-*
voluit Sirenes vocari, quæ inter volatilia emittunt vocem querulam, quare ab hoc *latilia Sire-*
authore colligendum eſt Syrenes inter volatilia, non autem aquatilia collocandas *nes nuncu-*
eſſe. Pariter Latinus interpres his alas addere videtur: propterea hoc animal non *pata.*

erit fortè abſimile illis in nouo orbe repertis, de quibus Petrus Martyr fuſiùs egit, dum ſcripſit eſſe regionem nomine Camaram, vbi memoria viuentium eſt proditum, maximam ventorum, & turbinum vim fuiſſe exortam, quæ obuias quaſcunq; arbores euellebat, atq; eadem violentia deportatas eſſe in regionem duas volucres decantatis Harpyis ſimillimas vultu virgineo, & tantæ molis, vt nullius arboris ramus A
Sirenes in parte inferiori aues. poſſet accedentes ſuſtinere, quæ viatorem vnguibus depræhenſum ad excelſa montium culmina vorandum deferebant. Itaq; ex his quodammodò intelligendum eſt Sirenas inferiori parte aues eſſe, & in ſuperiori, forma humana præditas. Conſpirant in hoc multi Authores, & Poetæ, dum illis aſſignant corpus virgineum vmbelico tenus, & deinceps gallinaceos pedes. Amplius certamen Sirenum cum Muſis, quod Pauſanias in Bœoticis explicauit, aliquam naturam auis in Sirenibus indicare videtur, dum pronunciauit ab euulſis earum pennis ſerta ſibi muſas in æternum monumentum contexiſſe. His igitur ſic ſe habentibus, peccatum Pictorum eſt Sirenas aquatiles pingi. Sed mille fabulis hiſtoria Sirenum veluti Gryphum, & Harpyarum corrupta eſt. Demùm ad calcem differentiæ hominum ſylueſtrium, & ſe-
Centauri qui. miferorum, Centauri anticam partem humanam, & poſticam equinam habentes à nonnullis reponuntur, quorum originem alij aliter tradunt. Seruius in Commentarijs ad ſextum Æneidos, Centaurum Ixionis, Nubiſq; filium eſſe ſcribit: namquè amata Iuno, cum de ſtupro ab Ixione interpellaretur, ex mente Iouis, nubem in ſui formam amanti obtulit, vnde ſic natus Centaurus eſſe perhibetur. Pindarus au- B
Centauri origo. tem Centaurum quidem ex Ixione, & nube genitum concedit, ſed hunc Centaurum hominem fuiſſe indicat ſic nominatum, quia ſe cum equabus Magneſijs, ſub monte Pelio, commiſcuiſſet, & ſobolem vtriq; parenti ſimilem fuiſſe editam. Huic opinioni videtur fauere Plinius, qui libro ſeptimo naturalis hiſtoriæ hæc habet. *Claudius Cæſar ſcribit Hippocentaurum in Theſſalia natum eodem die interijſſe, & nos principatu eius allatum illi ex Aegypto in melle vidimus.* Hæcq; opinio magis ſtabilitur, quoniam poſt diſperſionem gentium è diluuio, laſciuiente per omne nefas libidine, licentia
In lib. inſcripto, an brutis ratio inſit. cupiditatum aliqua generauit monſtra. Idcircò Plutarchus videtur exiſtimaſſe, Centauros, Minotauros, & ſimilia monſtra ex promiſcuis hominum, & brutorum congreſſibus produci poſſe. Præterea in mirabilibus Phlegontis Traliani memora- C
Hippocentaurus. tur Hippocentaurus, qui carnibus veſcebatur, & captus, mutato aere, interijt. Apud
Onocentaurus. Authores leguntur etiam Onocentauri partem anticam humanam, & poſticam aſininam repræſentantes: nã ſeptuaginta interpretes apud Iſaiam, Onocentauros Babyloniam deſertam habitaturos referunt: licet vulgaris interpres exponat vlulas. Ad ſtabiliendam opinionem, addimus D. Antonio Paulum primum Eremitam per Deſertum quæritanti Centaurum veniſſe obuium, veluti Diuus Hieronymus in vita Diui Pauli primi Eremitæ exarauit. Præterquamquòd Licoſthenes diuulgauit, in regionibus magni quondam Tamberlani repertos eſſe Centauros talis formæ, vt ſu-
Cētauri vbi. perior pars humanam referret, cum duobus brachijs inſtar bufonis, & cætera equum. Deinde idem author exhibet aliam iconem, quam hic damus, vt lector diligenter meditetur, num tale animal in rerum natura eſſe poſſit.

Hactenus partem affirmatiuam in campum adduximus nunc pars negatiua examinandam eſt. Primitus ijdem poetæ, qui multis in locis Centauros approbarunt, D tandem nugamenta eſſe atteſtati ſunt. Ouidius enim libro quarto Triſtium ſic canit.

Elegia 7.

Quod precor eſſe liquet: credam prius ora Meduſæ
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis.

Et paulò poſt.

Quadrupedeſq; homines cum pectore pectora iunctos,
Tergiminumq; virum, tergiminumq; canem.

Lib. 4. Item Lucretius Centauros commentitia prædicat monſtra his verſibus.

Lib. 2. Phyſic.

Sed neq; Centauri fuerunt, nec tempore in vllo
Eſſe queunt, duplici natura, & corpore bino.

Idem videtur placuiſſe Virgilio, quando in foribus inferorum Centauros collocauit, quaſi quæ contra naturam creantur, citò pereant. His addenda eſt doctrina Ariſtotelis, quæ talia non admittit. Scribit enim; quemadmodum non inuenitur

planta

Icon Centauri ex Licoſthene.

Digitized by Google

planta ex olea, & vite conflata, quæ vinum, & oleum producat: pariter animal ex
Lib. 8. cap. 28. homine, & tauro integratum non inuenitur. Hæc ſententia alio eiuſdem Philoſophi aſſerto roboratur: ſiquidem in hiſtorijs animalium docuit animantia diuerſi generis congredientia non generare, niſi ferendi vteri tempora eadem fuerint, & magnitu- A
Li. 3. de vſu part. cap. 1. dines corporum non valdè diſcrepauerint. Galenus quoq; validis argumentis abſurdam Centaurorum procreationem eſſe demonſtrat; ſubſtantiam enim hominis, & equi permiſceri minimè poſſe arbitratur. Eamdem fouet ſententiam Iuſtinianus

HIPPOPOS.

in ſuis inſtitutionibus, quando inquit. *Si quis rem, quæ in rerum natura non eſt, aut eſſe non poteſt, fuerit ſtipulatus, veluti Titium mortuum, quem viuere credebat, aut Hippocentaurum, qui eſſe non poteſt; inutilis erit ſtipulatio*. Hanc amplectitur opinionem *Sub tit. de inutil. ſtipul.*
E Marcus Tullius Cicero, in Tuſculanis quęſtionibus, dum Centauros nunquam fuiſſe liberius aſtruit.

Quando igitur narratum fuit Centauros in Theſſalia habitaſſe, & tales à Lapythis fuiſſe creditos, ſciendum eſt ex Seruio in commentarijs ad Virgilium rem ſic ſe habere, quoniam primum in Peletrhonio Theſſaliæ oppido equorum domandorum *Lib. 1.*

Centauri alia ſpecies.

reper-

repertus eſt vſus: etenim cum quidam Rex Theſſalus ſuis ſatellitibus imperaſſet, vt ad boues agitatos œſtro reuocandos ſe conferrent, illicò ad id præſtandum cucurrerunt, ſed curſus illis cum non ſufficeret, aſcenderunt equos, quorum mira velocitate boues ſecuti, & aſſecuti, eos ſtimulis ad tecta reuocarunt. Propterea ſatellites A
viſi vel quando tanta ferebantur velocitate, vel quando eorum equi capitibus inclinatis circa flumen Peneon potarent, locum fabulæ dederunt, vt Centauri eſſe cre-
Centauri Etymologia. derentur. Dicti enim fuerunt Centauri ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, quia ſtimulis boues agitauerint, & quamuis Diuo Antonio per ſolitudinem vaganti Centaurus obuius veniſſe perhibeatur; nihilominus ex doctrina D. Hieronymi in eiuſdem Vita colligimus, hunc fuiſſe cacodæmonem, qui ſimili forma ſanctum ludificare voluit, & potiſſimum cum D. Chryſoſtomus ad caput tertium epiſtolæ ad Coloſſenſes, Hippocentauros fictitia fuiſſe monſtra tradiderit.

Si centauri à parte poſteriori equina eſſent denominandi, proculdubiò homines verſantes in inſulis, tridui nauigatione diſtantibus à litore Scytharum, propriè Centauri eſſent appellandi, quia pedibus equinis præditi, ideòque Hippopodes nuncupati eſſe feruntur, quemadmodum in ſuperiori figura apparet.

Quamuis alij ſcripſerint eos cruribus aſininis eſſe refertos, & onoſcelos nuncu- B
patos; quoniam ὀνόσκελος crura habens aſinina exponitur. Hinc ὀνόσκελοι Dæmo-
Lib. 2. lect. antiq. cap. 6. num genus ab aſininis cruribus dictum, vt voluit Rhodiginus: Neq; à ſerie Centaurorum, vt noſtra fert opinio, ſegregandi eſſent animantes, vno tantùm crure equi-
In Append. Chronic. no, altero humano integrati (ſi tamen dantur) de quibus Licoſthenes hæc recitat. A Luſitanis nauigantibus in medio itinere ad Calecuthum, vbi potiſſimum Cynoſura videri non poteſt, reperti ſunt in quadam inſula, homines duobus brachijs, & manibus in dextro latere muniti, auribus aſininis, facie humana, copioſis circa pudenda pilis, dextro crure equino, altero humano, vt ſuperior oſtendit figura. Hi inſtar Ceruorum currunt, crudeles, & amentes ſunt; eorum fœminæ ſimiles, auribus tamen minoribus, & bis ſingulis annis parere perhibentur; niſi ab omni veritatis tramite recedentia Licoſthenes ſcriptis mandauerit: quemadmodum arbitramur.

Penultima differentia à magnitudine, & paruitate ſtaturæ humanæ nobis ſeſe offert, quæ Gigantes, & Pygmæos complectitur; quod animaduertens quidam poeta C
ſic canebat.

Monſtra, Gigas, Nanusq; duo contraria formis,
Vir, Gigas, immanis, Nanus inanis homo.

Cum igitur nonnulli in animo hanc opinionem immòtam habeant, Gigantes nunquam fuiſſe, apud nos hanc eſſe falſam decretum eſt; Itaq; quamuis multi Veterum arbitrati ſint neminem creſcendo poſſe longitudinem ſeptem pedum excedere, quia hanc Herculis altitudinem fuiſſe atteſtantur: nihilominus quemdam nomine Gabbarum ex Arabia aduectum ad altitudinem nouem pedum, & totidem vnciarum ex-
In Polyhiſt. cap. 32. creuiſſe Plinius retulit. Id confirmatur à Solino ſcribente Æthiopes Syrbotas creſcere ad pedes duodecim, & alibi quoſdam Indiæ populos adeò grandes, vt facillimè elephantos aſcendant, Oniſicritus in locis Indiæ, vbi vmbræ non ſunt, ſtaturam hominum quinum cubitorum, & duorum palmorum eſſe ſtatuit. Cæterùm Olaus Ma-
Cap. 5. gnus tales homines in partibus etiam Aquilonaribus collocat, & præcipuè in Regno D
Helſingorum, qui Regi Suecorum patent; memorat Gigantem fuiſſe altitudine nouem cubitorum, quem duodecim Athletæ contubernales proceræ ſtaturæ comita-
Lib. 5. cap. 2. bantur. Immo viuentium memoria prædictis fuiſſe ſimiles in Prouincijs Suetiæ, & Gothiæ narrat, tanta fortitudine firmatos, vt equum, vel bouem ad plura Stadia facilè baiularent, & obuium equitem armatum mira agilitate in terram deijcerent, quapropter Virgilius ad rem de Turno canens ſic inquit.

Lib. 12. Aeneid.
Saxum antiquum ingens campo, qui fortè iacebat
Limes agro poſitus, litem vt diſcerneret aruis,
Vix illum lecti bis ſex ceruice ſubirent,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
Ille manu raptum valida torquebat in hoſtem.

Quocirca ex motione immanis ſaxi magnitudinem, & robur huius viri arguimus. Quid dicendum erit de Mauritio Imperatore, qui ex Plinio pro annulo, dextrochero

rio vxoris nempè brachiali ornamento vtebatur? immò auget admirationem, quando diuulgat, quòd, indictis apud Auguſtam comitijs, Maximiliano Cæſari vir pro- *Statura Mauritij*
digioſæ vaſtitatis fuit oblatus, qui vnica vice ouem ſiue aſſam, ſiue elixam, fame ta- *Imperatoris*
E men inexpleta, deuorabat. Pigafeta vir integerrimæ fidei, Gigantem apud Canni-
bales Armeniæ conſpicatus eſt. Et Hollandi mare ſulcantes Magelanicum, in inſu-
lam ab hominibus ſtaturæ nouem pedum habitatam inciderunt. Item Americus
Veſputius, qui incognitas orbis regiones penetrauit, inſulam Gigantum hodie quoq;
ſic appellatam inuenit, ſed magis recens eſt, quod narrat Melchior Nugnez Ieſuita in
ſuis litteris, quibus res Sinarum complexus eſt. Tradit enim in vrbe regia Paquin *Gigantes in*
nuncupata, cuſtodes portarum eſſe Giganteæ proceritatis, nempè quindecim pedum, *Regno Sina-*
& Rex Sinarum quingentos huius generis homines, amplo eis perſoluto ſtipendio *rum.*
ad ſuam tutelam conducit.

Hic damus icones Gigantum nouem, vel decem pedum, habitantium in quadam
regione Americæ, qui Patagones nuncupantur, & varijs coloribus ex herbis quibuſ- *Patagones.*
dam expreſſis facies ſuas pingunt: ſic enim in tabula Americæ à Cornelio Iudæo
delineantur: Horum fortè meminit Ioannes Laurentius Anania, quando hæc retulit. *Tract. 4.*
F *Populi Patagones Gigantea ſtatura vndecim palmos alti fuerunt inuenti à Fernando Ma-* *Coſmogra-*
galiane Luſitano: hi in animantibus Mulis ſimilibus, in varia loca equitant, & ex horum *phus.*
pellibus quaſdam veſtes inconcinnas parant; & arcubus delectantur. Denique horum Iu-
niores coloribus primùm crines, deinceps totum corpus inficiunt, vt coram alijs eleganti
forma conſpicui euadant.

Gigantes Americæ.

Neque

Neque recenſebimus mulieres Selenitides, quæ contra naturam aliarum, oua pariunt; vnde naſcentes homines ad Giganteam excreſcunt ſtaturam, vt, referente Lycoſthene, Rauiſius Textor aſtruit. A

Icon mulieris Selenetidis.

Cap. 6. *Nume r. cap. 15.* Nam memoria Gigantum ſacra non caret pagina, nam legitur in Geneſi. *Gigantes erant ſuper terram in diebus illis*. Item alibi hæc babentur. *Vidimus monſtra quadam filiorum Enach de genere Giganteo, quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur*. Præterea nonne Goliath Gigas fuit, quem Dauid funda in terram deijciens interfecit? Inſuper Rabba, ſeu Rabbath filiorum Amon vrbs ſic appellata, fuit ob magnitudinem, & tandem Philadelphia regia, & metropolis terræ Amonitarum, in qua olim habitauerunt Gigantes, quos filij Loth interemerunt. Vrbs hæc erat ſedes Regis Amonitarum; vnde poſtea dicta Amonitis. *Lectus Gigantis qualis.* Hanc expugnauit Og Rex Baſſan gigas; vbi monſtrabatur eius lectus ferreus longitudinis nouem, & latitudinis quatuor cubitorum. D Demum Dauid ipſam deſtruxit, & populum trucidauit. Poſtmodum à Philadelpho Aegypti Rege vrbs, & tota regio ſubiugata, & Philadelphia vocitata eſt, quod nomen adhuc retinet. Habuit temporibus Chriſtianorum metropolitanum Antiſtitem, cui duodecim Epiſcopi parebant.

Ad hanc ſtabiliendam opinionem, oſſa humana molis immenſæ varijs temporibus inuenta, homines Giganteæ ſtaturæ olim vixiſſe teſtificantur. *In Chronicis.* Narrat enim Sigisbertus in littore Vticenſi penes Africam, dentem Giganteum tam ingentem fuiſſe inuentum, vt conciſus ad figuram noſtrorum, proculdubiò dentes centum produxiſſet. Petrus Simon eſt author, in expeditione Aluarez ad nouas terras, inuentos eſſe Gigantes, & ex eodem, cum villa quædam Societatis Ieſu ædificaretur, quatuor à Mexico Leucis, oſſa Gigantum inter cæmenta reperta fuiſſe, & dentem molarem magnitudinis humanæ manus in pugnum contractæ æqualem; quem magnitudinem, dentes hic picti arguunt numero 3. & 4.

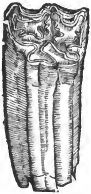
Dentes

Dentes Gigantei.

1

3

2

4

Digitized by Google

Lib. 1. cap. 6. Præter dentes, Rex Galliarum Carolus Septimus, authore Fulgoſio, in parte mon-
toſa Galliæ Narbonenſis, iuxta Valentiam, obſeruauit cadauer, cuius dimenſio pe-
des triginta implebat. Immò cadauer Orionis cubitorum ſex ſupra quadraginta
In offic. tom. in Cretæ quodam abrupto monte repertum fuiſſe prodit Textor. Amplius corpus A
2. Palantis anno Domini milleſimo trigeſimo nono (teſte Vincentio) Romæ inuen-
In lib. 25. tum eſt, cuius altitudo muros Vrbis æquabat. Præter hæc, ex eodem authore, Di-
ſpec. hiſt. cap. uus Maclouius Epiſcopus Britannus, qui propagandæ Chriſtianæ fidei gratia, inſulas
34. petijt fortunatas, Gigantis corpus tumulatum conſpicatus, & admiratus, iuſſit ſupra
Lib. 21. cap. leges naturæ ad vitam reuocari, qui gigas poſtea Sanctum multa alterius ſæculi edo-
97. cuit, & Sacro Baptiſmatis fonte luſtratus diutinam vitam traduxit. Narrant quoq;
Gigas ad vi- apud Paulum Tertium Pontificem Maximum oſſa quædam humana monſtroſæ ma-
tã reuocatus. gnitudinis fuiſſe, & hodie Venetijs in Templo Cruciferorum aſſeruatur os fæmoris
Diui Chriſtophori, licet aliqua ex parte comminutum, tantæ magnitudinis, vt eo-
Os fæmoris rum, quæ de huius viri proceritate leguntur, fides viſu aſtrui poſſit. Quid plura?
Sancti Chri- Hic Bononiæ in Eccleſia Parochiali Sancti Laurentij Portę ſterij ſepultum eſt Gigan-
ſtophori vbi. tis cadauer. Nam Carolus Quintus Imperator, cum Bononiam à Summo Pontifice
Clemente Septimo diadema Imperij, acceptutus perueniſſet, ſeruum à pedibus ha- B
buit viſendæ magnitudinis; proceritatem tamen ſeptem pedum non excedebat. Hic
lethali febre exanimatus, in prædicto Templo fuit tumulatus, cum epitaphio huius
tenoris, quod hominis ſtaturam, nomen, cognomen, & patriam indicat.

NVNC SEPTEM PEDVM LONGITVDINIS GIGANTEM
ANTONIVM POPVLIER
NON FABVLA, SED FLANDRIA DEDIT
NON ADVERSVS SYDERA, SED ADVERSVS CAROLI QVINTI
HOSTES MILITEM
NON FVLMINE, SED FEBRE PERCVLSVM
NON SVB MONTIBVS, SED HIC SEPVLTVM
ANNO DOMINICÆ SALVTIS MDXXX.

Mulieres Gi- Quod hactenus de procera hominum ſtatura fuit exaratum, de mulieribus etiam
gantea. proceris intelligendum eſt. Quandoquidem Author libri de natura rerum memorat C
mulierem inſignis ſtaturæ in occiduis regionibus repertam. Legimus quoq; ante-
rioribus ſeculis, ſub Iuſtino Thrace, mulierem quandam è Cilicia fuiſſe aductam
immenſæ molis; nam ſupra quoſcumq; proceros homines integrum cubitum emine-
Lib. 15. de ci- bat. Meminit tandem Diuus Auguſtinus mulieris Giganteæ, quæ maxima omnium
uit. Dei cap. admiratione Romæ viſa fuit, antequam Vrbs excidijs Gothorum peteretur.
23. Hominum proceritati ſuccedit ſtaturæ breuitas, quæ differentia Pygmæos, & Na-
nos, nempè homunciones, & Pumiliones complectitur. Quare huc reſpiciens Man-
tuanus canebat. *Inter Pygmæos non pudet eſſe breuem.* 12
Pygmæi qui. Πυγμαῖοι dicuntur homines πυγμὴν menſuram æquantes: πυγμὴ enim menſura
eſt continens ſpatium à cubito vſq; ad digitos clauſos. Item Nani vocantur humi
corpore homines, & pumiliones: ſiquidem νανὸς deducitur παρὰ τὸ νὴ priuatiua, &
αὔω augeo, cum huiuſcemodi homunciones non augeantur, neq; creſcant. Cæte-
rum de vita Pygmęorum, veluti & Gigantum, inter probatos authores ſententijs va- D
Lib. 8. de hi. riatur. Ariſtoteles in primis Pygmęos concedit, cuius teſtificatio ad aliquam fidem
Anim. cap. comparandam deberet ſufficere: cum ſummus rerum naturalium fuerit indagator.
12. Plinius Pygmæos in Thracia verſari pronunciat: conſtat etiam in has regione plu-
Lib. 4. hiſt. rimos eſſe Grues, quæ Strimoniæ à Strimone Thraciæ fluuio denominantur, quibus
nat. cap. 11. cum Pygmæi certamen inire dicuntur. Pomponius Mela Arabiam interiorem
Lib. 3. cap. 4. olim Pygmæos coluiſſe prodit. Immò Philoſtratus, cum multa hominum monſtra
ex Apollonio fabuloſa eſſe tradiderit, Pygmæos tamen excipit, quorum nationem
minimè vanam eſſe ſcribit. Olaus Magnus Pygmæos eſſe aſtruit. Inter recentio-
Lib. 2. de res Iouius Pygmæorum fidem facit, dum in legatione Moſcouitica vltra Iaponem
Gente Sep- Pygmæos collocat. Nunc quoq; in Tartaria plurimos Nanos eſſe Luſitani diuul-
tentr. garunt. Gemma Friſius narrat Cymbam Pygmæorum viſam in Septentrione vi
tempeſtatum appulſam ad regnum Noruegiæ. Odoricus de rebus indicis, Pygmæos
trium

trium cubitorum à ſe conſpectos refert, qui anno quinto generant, & octauo feneſcunt. Puſillum quoq; genus hominum in quadam inſula Orientis, quæ tota eſt aurifodina, inuenitur, quos veros eſſe Pygmeos, Argenſola liberè aſſeuerat. Neq;
E diuerſitas locorum ab hiſce pumilionibus habitatorum vanitatem hiſtoriæ parere debet: quandoquidem hac eadem ducti ratione nationem Gigantum fabuloſam fuiſſe arguere poſſemus.

Pygmeum quis habuerit.

Præterquamquòd omni ferè ætate, huiuſmodi homunciones viſi ſunt. Marcus Antonius Siſyphum pumilionem intra bipedalem menſuram, ingenioq; viuacem habuiſſe fertur. Deinde Canopas, authore Plinio, fuit in delicijs Iuliæ neptis Augusti, qui duos tantum pedes cum palmo altus erat. Inſuper Auguſtus Lucium adoleſcentulum honeſto loco natum bipedali ſtatura minorem ſpectaculis exhibuit. *Lib. 12. cap. 37.* Nicephorus meminit cuiuſdam in Aegypto nati infra incredibilem ſtaturæ breuitatem, & talem ſua ætate conſpexiſſe fatetur; hunc mulier puſilla enixa eſt, & filius tam paruus, vt perdici ſimilis videretur, prudentiaq; ei qualis magno viro inerat, vitã *In hiſt. nat.* autem ad annum vigeſimum quintum non perduxit. Præteritis nuper annis, teſte Euſebio Ieſuita, homuncio optimè conſtitutus membris, in Hiſpania viſus eſt, ſep-
F tenis iam barbatus erat, decennis omne ſuum robur habuit, & filium genuit. Quid plura? ſex tantum ab hinc annis conſpicati ſumus Bononiæ Nanum triginta tantummodo vncias altum Illuſtriſs. & Excellẽtiſs. D. Ducis Caroli de Creqy, cuius iconem ad viuum delineatam in Muſæo Illuſtriſs. Senatus Bonon. ſeruamus, cum hac inſcriptione. MICHAEL MAGNANVS ANNOS NATVS VNVM, ET QVADRAGINTA IN OPPIDO BARONIS DE SESSONAGIO SITO IN DELPHINATV PROPE GRATIANOPOLIM, NANVS ILLVSTRISSIMI, ET EXCELLENTISSIMI D. CAROLI DE CREQY PARIS MARESCALCHI FRANCIÆ, PROREGIS DELPHINATVS, ET LVDOVICI XIII. FRANCIÆ, ET NAVARRÆ REGIS CHRISTIANISSIMI AD SANCTISSIMVM VRBANVM OCTAVVM ORATORIS OBEDIENTIÆ ANNO M. DC. XXXIV.

Huic duos non abſimilis ſtaturæ ſimillimos, & eleganti membrorum conſtitutio-
G ne formatos Illuſtriſſimus Eques Ferdinandus Coſpius domi alit.

Ex altera parte authores non proletarij Pygmeos negarunt. Primum Albertus Magnus hos quidem concedit, ſed genus beſtiarum hominiformium eſſe arbitratur, quæ opinio doctrinæ Ariſtotelicæ conformis eſſe videtur: nam quando Philoſophus Pygmeos conceſſit, palam tamen homines eſſe non aſſeuerauit. Hac ratione fortè munitus Sueſſanus, Pygmeos homines non eſſe ſaſus eſt, quia perfectum *Opinio Alberti de Pygmeis.* rationis vſum non participent; idq; magis aſtruit, quoniam religione careant: cum tamen, iuxta Platonis mentem, religio ſoli, & omni homini propriè conueniat. Neq; *Cap. 27.* officit Pygmeos ab Ezechiele fuiſſe memoratos: quandoquidem nonnulli in hanc venerunt ſententiam, ab ipſo, per Pygmeos, immanes viros intellectos fuiſſe, quia cubito, & non pede menſurarentur. Diuus Hieronymus Pygmeos pugillatores interpretatur: cum Græcis πυγμὴ lucta ſignificetur. Aut, ex aliorum ſententia, ho- *In comment. ad Ezechielem.* mines in excelſa turri verſantes Pygmei appellati fuerunt; quoniam eminus con-
H ſpecti magnitudinem non vltra cubitum participare videbantur; quæ ſententia minimè improbanda eſt. Scaliger, inter cæteros authores, Pygmeos negat hac ſolùm ductus ratione, quia hac ætate non viuant; quod argumentum nullius videtur eſſe valoris; cum iam abundè probatum ſit Gigantes fuiſſe, qui modò non reperiuntur. Meliorem amplexus eſt Cardanus opinionem, qui inter genera Simiorum Pygmeos *Lib. 3. relat. Indicarum.* collocauit: cui adſtipulatur Marcus Polus in hiſtoria Indica, quando ſcriptum reliquit inſulam Baſman nuncupatam à multitudine Simiorum occupari: quapropter venatores illarum regionum plurimos coercent, & depilatos, intactis tamen barbæ, & pudendorum vilis, in capſulis ligneis exſiccatos, & caphura conditos mercatoribus vendunt; qui poſtmodum hos circumferentes tanquam Pygmeos oſtentant. Qui plura de Pygmeis videre cupit, confugiat ad librum vigeſimum Ornithologiæ, vbi de pugna Gruum cum Pygmeis agitur.

Ad calcem huius Rubricæ collocatur differentia ex vtroq; ſexu compoſita, quæ *Hermaphrodit. hiſtoria.* Androgynos, ſiue Hermaphroditos complectitur. Etenim ἀνδρογύνη, ſiue ἀνδρογύ-

Nanus Illuſtriſs. & Excellentiſs. D. Ducis Caroli de Creqy.

Digitized by Google

νος Latinè exponi poteſt mariſæmina, nempè vir, & fœmina vtrumq; participans ſexum, quamuis aliquando Græcis ἀνδρόγυνοι vocentur illi, quibus virilia ſunt exciſa, & interdum ita nuncupantur etiam homines debiles, & inualidi. Item Androgy-Enos dicitur ἑρμαφρόδιτος, quaſi mixtum genus è Mercurio, & Venere, pariter vocatur δίφυης: anceps, ſeu duplicis naturæ; amplius ἀρσενόθηλυς promiſcui generis. Hoc vocabulo tales vocat Pollux quaſi cõcubinos, vt voluit Dalechampius. Quamobrem Plato prodidit in initio tria hominum genera fuiſſe, nimirum marem, fœminam, & tertium quoddam genus ex vtriſq; compoſitum, quod Androgynum vocabant, hoc defecit, & nomen tantùm infame relictum eſt. Hieronymus tamen Montuus ſe nouiſſe Hermaphroditum fatetur, qui viro nuptus fœmineæ naturæ credebatur, filioſq; pariter, & filias peperit; nihilominus ancillas comprimere, & in his generare ſolebat. Clariſſimus vir Columbus, ad comparandam incredulis Hermaphroditorum fidem, recitat ſe obſeruaſſe Androgynum, qui, præter vuluam, virili etiam membro erat refertus: ideòq; in cadauere diſſecando diligenter vaſa ſeminaria inueſtigauit, nunquid vllus inter hæc eſſet conſenſus, & vaſa præparantia, à vaſis aliarum fœminarum præparantibus minimè diſcrepare reperit; ibi tantummodò vnum diſcrimen no-

In Annotation. ad Plinium.

Li. 1. Theor. cap. 6.

Lib. 3. Ana.

Hermaphroditi Anatomia.

F tatu dignum erat, quòd natura, hæc vaſa ex binis quaterna fabrefecerat, quorum duo maiora ad concauum vteri, & reliqua ad radicem penis deſcendebant. Vterus, & ceruix eiuſdem, necnon teſtes à matrice, & teſtibus aliarum fœminarum non diſſentiebant. His ſic conſtitutis, Hermaproditorum quatuor ab Authoribus ſolent aſſignari differentiæ. Prima eſt Hermaphroditus mas, qui ſexum virilem perfectum, & validum participat, in perineo tamen rimam minimè peruiam, ad formam vuluæ efformatam habet: cum tamen ab illa quidquam lotij, aut ſeminalis materiæ non prodeat. Secunda ſpecies vocatur Hermaphroditus fœmina, quando, præter vuluam naturaliter conſtitutam, lotio, ſemine, & menſibus manantem, circa os pectinis emergit quædam carnea ſubſtantia ad ſimilitudinem imperfecti penis ſcroto, & teſtibus carentis. Tertia ſpecies eſt eorum, qui expreſſam vtriuſq; ſexus referunt imaginem ſæpiùs aduerſo ſibi ſitu reſpondentem, ſed tamen ad generationem, & ſeminis profuſionem inefficacem, immò alterutra tantum ad mictionem confert. Quarta, & po-

Hermaphroditorum quatuor differentiæ.

G ſtrema differentia eſt eorum, qui non ſolum vtroq; ſexu potiuntur, ſed etiam poſſidẽt genitalia, quæ omnibus conditionibus ad perfectam generationem neceſſarijs gaudent. Immò, vt voluit Philoſophus, dextram mammã virilem, & ſiniſtram fœmineam poſſidẽt. Hi ſunt populi Africæ, & ſupra Naſamones, atq; illis finitimos Maclias viuere Plinius, & alij authores non vulgares tradiderunt; quorum icon hic conſpicitur.

Officia hermaphroditorum.

Hi inter nonnullos Barbaros ſunt frequentes. In Virginia multò plures, & Indis exoſi: propterea his iumentorum loco vtuntur, quia ad baiulanda onera, propter virium robur, ſunt idonei. In primis annonam Regum ad prælia proficiſcentium deferunt, defunctos ad tumulum baiulant, & peſtilenti, ſeu contagioſo correptos affectu, ad deſtinata loca ferunt, & ijs medentur.

Antequam vlterius progrediamur, non ſunt omittenda ſigna ab Authoribus aſſignata, quibus Androgyni validi, vel inualidi in vno, vel altero ſexu ſint dignoſcendi. Primitùs ſi vulua omnibus ſuis dimenſionibus ſit exacta, & menſibus ſcateat;

H deinde ſi adſit mollities faciei, & totius corporis, necnon timiditas, tunc Androgynus in fœmineo ſexu potentior iudicandus eſt. Verum quando perineum pilis eſt obſitum, & penis conuenientis eſt magnitudinis, & ſemine ſcatens, tunc Androgynus virilem potentiam poſſidet. At quando vtriuſq; genitalis in figura, mole, & efficacia æqualis erit conformatio; tunc Androgynum in vtroq; ſexu potentem debemus conſtituere. Quamuis ex ſententia Ariſtotelis, qui vtroq; ſexu ſunt referti, ſemper alteram potentiam ratam, alteram irritam habeant. Modò multi quærunt, an Androgyni in matrimonium ſint collocandi; ideò ad hanc dirimendam dubitationem reſpondendum eſt, ratione prolis, ratione ſacramenti, & ratione imbecillitatis carnis, illis matrimonium minimè negandum eſſe, dummodò facultas vtroq; ſexu vtendi non concedatur, ſed tantum illo, ratione cuius magis validi ſint. Ita enim de Hermaphroditis in matrimonium collocandis iuris prudentes ſtatuerunt. At ſi vtriuſq; ſexus potentia ſit æqualis, tunc iureiurando coguntur ad electionem ſexus, quo impoſterum vti velint. Sed ſi tractu temporis contingat, vt Hermaphro-

Hermaphroditorũ diſcrimen ratione vigoris.

Hermaphroditorum matrimonium.

ANDROGYNOS.

Digitized by Google

ditus fœmina maſculeſcat, & iuxta alterum ſexum operari velit, vxoremq; poſcat, tunc illi neganda eſt, quia ſemper promiſſis iuramento firmatis ſtandum eſt. Præterquamquod Clatiſſimus Pareus addit, quòd Hermaphroditi in ſexu electo, iniuncta capitali pœna, ſemper manere, & viuere debent.

E

GENERATIO, ET CONGRESSVS.

CVM Deus optimus maximus cunctarum ſit cauſa cauſarum, conſentaneum eſt, vt homines eorum originem illi acceptam referant. Cum ipſe, inuitis Philoſophis, vt ſacræ manifeſtant paginæ, non ſolum vniuerſum terrarum orbem ex nihilo creauerit, verùm etiam hominem ex limo formauerit. Vnde Iſaias huc reſpiciens dicebat. *Conculcate ipſos tanquam lutum.* Summus igitur mundi opifex cum ſexto die hominem creauerit, deinde ex coſta Adami dormientis fœminam deprompſit, vt omnium hominum ortus ad vnam vnius hominis ſcaturiginem reduceretur. Nam deinceps Deus homines per coniugium progigni voluit, vt perpetua neceſſitudine coniuncti, patres filios, & filij patres mutua ſe beneuolentia complectcrentur.

Hominis creatio.

F Hinc poſtea poetæ, & potiſſimùm Ouidius, ſumpta fabulandi occaſione cecinerunt, quòd in terrarum orbe conſtituto, deerat tantum homo, qui terram poſſideret, & coleret. Quare Prometheus Iapeti filius ex terra imbre madeſacta, hominem Deo quam maximè ſimilem formauit, qui non inſtar aliorum animalium pronus incederet, ſed erectus perpetuò cœlum ſuſpiceret his verſibus.

Lib. 1. Met.

Quam ſatu Iapeto mixtam fluuialibus vndis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum;
Pronaq; cum ſpectent animalia cætera terram
Os homini ſublime dedit &c.

Quod Ouidius de Iapeto, Heſiodus poſtmodum de Pandora ceciniſſe videtur, & alia infinita huius generis nugamenta apud Poetas leguntur. Veteres Philoſophi de origine hominis varia monimentis mandarunt: Nam horum quidam humanum genus ab æteroo fuiſſe alij genitum, & corruptibile eſſe ſtatuerunt. Prima opioio explodenda eſt, quoniam ſi præter parentes, nulla alia cauſa humanæ originis eſſet cognoſcenda, proculdubiò Philoſophia primam omnium cauſam fruſtra meditaretur.

Veterum opinio.

G Inſuper Auicennas auſus eſt aſtruere poſt immenſas terrarum inundationes, ex tabidis cadaueribus, & influxu cœleſti, abſq; vllo ſemine, non ſolum humanum genus, verùm quoq; cætera animantia producta fuiſſe. Verùm adduci non poſſumus, vt credamus, tam nobile animal ex putri materia erui potuiſſe, circa cuius creationem totus Deus fuit occupatus: quocirca tantum, & pulcherrimũ opus, quod diuino labore fuit dignum, ſpontè prodire non potuit; præterquamquòd nec etiam Philoſophia id reprobat, quæ ſpontaneum ortum brutis non aſſignat, ergo neq; homini, animali nobiliſſimo talem originem poterit attribuere, & quamuis aliquando viſi ſint homines marini ignotæ originis, qui ex aquis prodierant; nihilominus hoc ex luxuria maris, aut ex ludibrio Dæmonum dimanaſſe videntur: cum verus homo mentis compos, quæ eſt quædam diuinitatis particula ex vili origine proſilire minimè poſſit.

In opere de Diluuijs.

Homines marini.

H Dubitant poſtea alij, an humanus fœtus aliunde, præterquàm ab humana vulua prodire poſſit: quandoquidem Plutarchus ab aſina filiam humana facie cruribus aſininis Onoſcelin dictam fuiſſe editam, & alibi ab equa ſimilem partum exiuiſſe pronunciauit. Iterum Plutarchus in ſympoſio, pueri vagientis cruribus equinis ab equa editi meminit. Immò quidam refert apud Belgas, infantem è vacca fuiſſe genitum: hoc tamen adhuc eſt parùm exploratum. Sed vehementer verum, atq; indubitatum eſt verum hominem, & mente inſignitum nonniſi à muliebri vulua exilire poſſe. Verumtamen ſi virtus maris ſola eſt, quæ fœtum fabricat, & fęmina tantummodò eſt officina, fortaſſis iuxta Philoſophos, poſt nefandum congreſſum, homo in brutorum vtero foueri poterit; Sed hoc nunquam contigiſſe decet Theologos aſſeuerare. Ideò ſi fœtus beſtiarum quandoq; neſcio quid humani habuerit, inanes potiùs mentis fuiſſe credendum eſt.

Lib. 2 Paradox.

Puella onoſcelis qua.

Demùm

Olai Magni opiniò circa ortũ humanum.

Demùm quærunt aliqui, an ex ſemine non humano verus homo generari poſſit:
nempè num poſt deteſtabilem congreſſum mulieris, & Feræ perfectus homo pro-
deat. Hanc enim ſententiam fouere videntur Olaus Magnus, & alij Authores, qui pro-
mulgant Reges Danorum Vrſum progenitorem habuiſſe: & alij Hiſtorici atteſtan- A
tur in Pegu eam Nationem à cane dimanaſſe, qui cum puella naufraga rem habue-
rat. In Hiſpania fama eſt familiam inter Gallerios, quam Marinorum vocant, à Tri-
tone cum adoleſcentula concumbente ortum traxiſſe. Pariter Antonius de Turre-
cremata ſcriptum reliquit, noſtris ferè temporibus, è ſimio quodam mulierem in
quamdam inſulam delatam aliquot liberos ſuſtuliſſe. Hæc tamen liberè non ſunt
credenda propter rationes in Rubrica differentiarum allatas. Neq; tamen putandum
eſt hæc eſſe vltra naturæ vires, ſi mulieris ſemen aliqua potitur efficacia.

Lib. 7. c. 11.

Tempus humani congreſſus.

Cum igitur homo poſt congreſſum mulieris, & viri prodeat; noſtra intererit mo-
dum conceptionis examinare. Sed antequam id fiat de tempore, & ætate humani
congreſſus differendum eſt. Circa primum tradit Plinius pauca eſſe animantia, quæ
grauida, præter mulierem, permixtionem appetant. Ideò cæteris animantibus ſta-
tuta ſunt congreſſus tempora, quia tantummodò quibuſdam anni temporibus copu-
lantur. Homo tamen omni tempore, & omni hora permiſcetur; quare homines tan- B
quam intemperantes, in venereos actus procliues ſemper feruntur. Exemplum de-
dit Meſſalina Claudij Cæſaris vxor, quæ æſtro venereo ſtimulata, & lupanar ingreſ-
ſa quamdam meretricem vigeſimo quinto concubitu ſuperauit. Ideò poſſumus me-
ritò canere vulgatum carmen.

Delaſſata viros nunquam ſatiata receſſit.

Cap 6.

Aetas ad cõgreſſum apta tam maris, quàm fœmina.

Li. 4. Obſer. cap. 125.

Lib. cit. Obſer. 121. & 124.

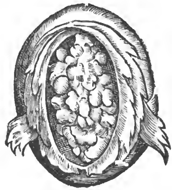
Vnde Seneca, in quadam declamatione, naturam quodammodo arguere videba-
tur, quæ concubitus brutorum, quàm hominum melius formauerit. Hinc obſer-
uantes animantia rationalia in mollitiem, & prodigum luxum propenſa, poſſumus
cum Baruch aſſerere. *Beſtiæ ſunt meliores illis.* Circa ſecundum. Aetas maris ad
copulam accommodata innoteſcit mutatione vocis, reſtium magnitudine, & potiſ-
ſimum ortu pilorum pubis. Aetas verò mulieris ad congreſſum idonea manifeſta-
tur, quando vbera exurgunt, menſes erumpunt, & vox in grauiorem degenerat.
Nihilominus Schenchius in obſeruationibus memorat pueros ſeptem, nouem, & C
decem annorum, qui congredientes generarunt, & puellas octo annorum, quæ vte-
ro geſtantes pepererunt. Et quamuis homo mas vſq; ad annum ſeptuageſimum,
& fæmina vſq; ad quinquageſimum generare poſſit: veruntamen Schenchius memi-
nit mulieris ſexagenariæ, quæ ex ſene ſeptuagenario concepit, necnon virorum,
qui ad octuageſimum ſextum annum, & vſq; ad centeſimum congredientes pepe-
rerunt.

Membranarum fœtus generatio.

Itaq; vt reuertamur vnde digreſſi ſumus, circa conceptionem obſeruandum eſt,
quòd mixtis ambobus ſeminibus, maris ſcilicet, & fæminæ in vtero, illicò quadam
tenui tunica ex calore vteri producta concluduntur, & inſtar oui, tenuiſſima pellicu-
la incluſi copulantur. Iam poſt conceptionem generato loculo, munimenta fætus
nimirum tunicæ producuntur: nam ex ſeminis extrema ſuperficie tenuis membrana
progignitur, quæ propter humiditatem latius extenditur, hæc poſt partum in faſci-
culum concluſa, & chorion appellata reijcitur. Verùm ex huius ſuperflua humidi- D
tate reſultant aliæ duæ tunicæ, quæ à ſuperfluis fætum tutantur; harum altera voca-
tur allantoides admodum ſinuoſa, in quam vrinam, & ſudor fætus profluit, vbi ad
tempus vſq; partus detinentur; cum infans non per vreteres, ſed per quoſdam mea-
tus vmbelicales vrinam excernat. Tertia tunica valdè mollis, & Amnæa dicta to-
rum ambit ſœtum, vt à lædentibus defendi poſſit. Harum autem tunicarum diffe-
rentias cum mixtura vtriuſq; genituræ præſens oſtendit figura.

Digitized by Google

Figura oſtendens tunicas cum miſtura genituræ.

Generatio partium præcipuarum.

Cum igitur ambo ſemina ad formam coaguli miſta, & concluſa ſint, vt ſuperius fuit relatum, à primo dié vſque ad ſeptimum plurimæ,& ſubtiliſſimæ fibræ emergunt, in quibus hepar cum ſuis organis præcipuis, naturali virtute, producitur: ſiquidem in concreto ſemine tres paruæ, & albæ bullæ lacti concreto non diſſimiles loco iecoris, cordis, & cerebri enaſcuntur. Mox etiam vena per vmbilicum directa ſanguinem ad alendum idoneum attrahit; quare neceſſariò biſurca vena generatur, quemadmodum in ſequentibus figuris conſpicitur.

Digitized by Google

Figuræ monſtrantes ortus trium ampullarum.

Cordis, & Cerebri generatio.

In altero enim eius venæ ramo ſanguis colligitur, ex quo primùm hepar generatur. Vndè liquidò conſtat, hepar nil aliud eſſe, niſi concretum ſanguinem. In altero ramo generantur texturæ illæ venarum cum dilatatione aliarum venarum; hinc venæ omnes ad vnum truncum in ſuperiori iecoris parte, nempè ad venam cauam referuntur.

Deinde cor cum ſuis venis, ope virtutis vitalis, hoc modo producitur: nam venæ calidiſſimum, & ſubtiliſſimum ſanguinem attrahunt, ex quo cor naturaliter carnoſum, & craſſum in primordio generatur: vbi etiã arteria aorta obſeruatur, quæ omnes alias arterias ſpiritum vitalem per totum corpus diffundentes progignit. Quoniam verò ex vtraq; concauitate cordis venæ erumpunt, & pulmoni inſeruntur, ex his pulmo quoq; procreatur. Vena enim ex dextra cordis concauitate procedens, ſanguinem producit ſubtiliſſimum, qui, diſperſis hinc inde fibris, in ſubſtantiam pulmonis facilè tranſmutatur. Sed ex magna vena cordis, & hepatis, nimirum caua, & aorta non modò totum pectus, ſed ſucceſſiuè etiam crura cum brachijs ganerantur. *Cordis generatio.*

Cæterùm intra prædicti temporis ſpatium, præcipua pars humanæ ſtructuræ, nempè cerebrum in tertia pellicula huius maſſæ procreatur; ſiquidem animali ſpiritu repletur: qui magnam humoris genitalis partem contrahit in quandam cauitatem, vbi cerebrum figuratur, & operculo quodã circumquaq; tegitur, quod ſiccatum in cranium reducitur; quemadmodum in duabus propoſitis figuris intueri licet. *Cerebri generatio.*

Verùm ſicuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nerui molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua ſenſuum organa eſſe perhibentur, deinde ex cerebri medulla etiam ſpina dorſi dependet; indeq; omnes alij nerui proprium ſumunt initium, qui ſenſum, atq; motum toti corpori communicant. Hæc igitur omnia ſanguine nutriuntur menſtruo per venas vmbilici ad vterum directas attracto. A

Fœtus quot diebus formatur.

Itaq; ſex primis diebus poſt conceptionem materia ſeminalis in vtero contenta ſimilitudinem lactis præ ſe fert, ſubſequentibus alijs nouem diebus in ſanguinem tranſmutatur, & alijs duodecim conſolidatur; reliquis verò decem, & octo vſq; ad quadrageſimum quintum, omnia membra preſectiſſimam formam adipiſcuntur, vt deinceps fœtus tantummodò augeantur, iuxta Aegilij carmen.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem, tar ſeni membra figurant.

Hoc etiam aliter ſic exprimitur.

Iniectum ſemen ſex primis certe diebus
Eſt quaſi lac, reliquiſq; nouem fit ſanguis, & inde,
Conſolidat duodena dies, biſnonaq; demum
Effigiat &c. B

Hæc omnia lector in ſequenti figura contemplari poterit, quæ primordium generationis fœtus oſtendit. Hæc autem figura alia icone melius exprimitur.

Primordij fœtus generatio.

Deli-

Delineatio conceptus.

A. Fundus vteri.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ, & arteriæ, quæ in ſuperficie concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vaſa varicoſa.

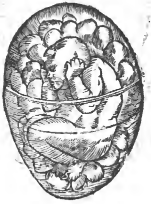
Fœtus aſſimulatur fructui.

Hoc opus membris omnibus eleganter conſtructum, & integratum natura cute obdocuit, deinde operi abſoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Auguſtinus atteſtatus eſt. Idcircò, ex ſententia huius viri, ſi quis mulierem vtero geſtantem ita percutiat, vt abortiat, pœnam morte luat, dummodò infans perfectam membrorum formationem, & diſtinctionem adeptus fuerint; ſin ſecus ære luere debet. Fœtus enim, ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò ſicuti fructus flori ſuccedens tenerrimus eſt, & leui de cauſa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhæreſcit, & perfectam adeptus maturitatem ſpŏtè cadit: ita infans cum primum ex ſemine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideòq; ob quamlibet leuem cauſam mulier abortire poteſt, ſed paulò poſt magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus ſpontè in lucem egreditur.

Varij ſitus infantis in vtero.

Determinatum autem infantis ſitum in vtero perfectè ſcire, atq; cognoſcere eſt difficillimum; quandoquidem clariſſimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus fœtus ſedem obſeruauit. Quandoq; enim infantem cum pedibus ſurſum elatis, interdum deorſum porrectis conſpicatus eſt. Immò fatetur ſe vidiſſe fœtum, diſſecta matre ſtatim poſtquam expirauit, in longum exporrectum, facie ſurſum conuerſa, & manibus veluti ad ſupplicandum iunctis. Vt plurimum tamen fœtus orbiculari figura gaudere ſolet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus ſub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in ſequenti figura oſtenditur.

Situs infantis in vtero.

P A R T V S.

DICI non poteſt quàm acerbiſſimè ferant mulieres inc comparatione ad cęteras animantes, cruciamenta partus, quibus in partitudine vexantur: immò nonnullæ à primordio conceptionis vſq; ad maturitatem fœtus aduerſa valetudine laborant.
Tempus partus quale. Si tempus partus perquiratur, id cæteris animantibus eſt determinatum; homini verò nequaquam: cum infantes nati ſeptimo, octauo, & decimo menſe vixerint. Et quamuis aliqui authores monimentis mandauerint fœtus ante ſeptimum menſem in lucem editos, & octauo menſe natos non eſſe vitales, & D exeuntes menſe ſeptimo eſſe admodum imbecilles: nihilominus memorat Schen-
Lib. 4. obſer. 152. 153. 154 & ſeq. chius in obſeruationibus infantes quinto, ſexto, ſeptimo, octauo, nono, decimo, & vndecimo menſe natos, & fuiſſe vitales. Conſtat etiam apud Diuum Bernardum in Vita Sancti Malachiæ, nobilem mulierem ſexto decimo menſe, aqua luſtrali pota,
Li. cit. obſer. 159. peperiſſe. Immò Schenchius prodidit fuiſſe olim vxorem Ducis Baruch Vandalæ, quæ concepit, & biennio prægnans, tandem puerum gradientem, & loquentem pe-
Li. cit. obſer. 160. perit. Inſuper ex eodem authore, fuit mulier, quæ quadriennio vtero geſtauit abſque moleſtia; immò cum ante conceptionem innumeris vexaretur affectibus, vtero geſtans à cunctis liberata eſt.

Vt plurimum tamen menſis paritudinis nonus eſſe perhibetur. Idcircò Auicen-
Lib. 9. de an. nas tempus partus ponderans tandem protulit fœtum formatum duplicato tempore

moueri

Digitized by Google

moueri, & deinceps duplicato motus tempore fœtum in lucem prodire. Nam ſi
exempli gratia, die trigeſimo infans fuerit formatus, hoc tempore duplicato, dies ſe-
xaginta reſultant, quibus triginta additis, nonaginta conſtituuntur, qui dies men-
E ſes tres conſtituunt, & tunc fœtus moueri incipit. At duplicato motus tempore, *Mora partus*
quod diebus ſexaginta conſtat, ſeorſum à tempore formationis, tunc dies viginti *in vtero.*
ſupra centum numerantur, ex quibus quatuor menſes emergunt. His præcedenti
tempori additis, fœtus in lucem prodibit. Hinc colligendum eſt fœtum trigeſimo
die formatum, ſeptimo menſe naturaliter ab vtero egredi poſſe. Sicq; poterimus
etiam pronunciare partum decimi, & vndecimi menſis naturalem eſſe poſſe. Aſtro-
logi moram fœtus in vtero ſcrutantur, iuxta opinionem Ptolemei in Centiloquio; *Propoſit. 51.*
vbi ſcribit, quod locus Lunæ in natiuitate eſt locus caſus ſpermatis, & locus Lunæ in
hora, qua ſemen cecidit, eſt gradus aſcendentis in hora natiuitatis.

Itaq; pariendi tempus diuerſum homini à cæteris animantibus datum eſſe pro-
bauimus. Præterquamquòd Cteſias promulgauit quaſdam Indorum mulieres ſemel
tantùm in vita parere, natoſq; confeſtim caneſcere. Neq; mirandum eſſe arbitra- *Numerus*
mur, cum legerimus apud authores non proletarios quaſdam nationes in iuuen- *fœtuum hu-*
F tute caneſcere, & aduentante ſenio nigreſcere, quoad numerum fœtus, homo ver- *manorum.*
ſatur in ancipiti: nam licèt pleruumq; ſit vniparum, interdum quoq; multiparum eſt
animal: cum mulieres in Aegypto ſæpiſſimè geminos pariant. Immò hic Bononiæ
nouimus mulieres, quæ tres viuos fœtus enixæ ſunt, qui poſtea ſacri fontis aqua
luſtrati diù non ſuperuixerunt. Et nobis retulerunt ſpectatæ fidei obſtetrices
vnico partu quaternos fuiſſe editos. His adſtipulatur Paulus Iuris Conſultus in
Pandectis Iuſtiniani, vbi diuulgat ab honeſta matre familias quatuor puellas fuiſſe *Lib. 5. tit. 4.*
vnica paritione editas, & mulierem Peloponneſiam quinquies quaterno enixam
eſſe fœtus. Ariſtoteles quoq; non recedit ab hac veritate in hiſtoria animantium, *Lib. 7. hiſt.*
dum memorat viginti fœtus, quos mulier quatuor vicibus in lucem emiſerat. Hoc *cap. 4.*
non debet quiſquam admirari; ſiquidem hic Bononiæ, dum hæc ſcriberemus, anno *Lib. 10. cap.*
ſcilicet quadrageſimo ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, menſe Nouembris, *12. noc.*
Vxor cuiuſdam Fabrilignarij quatuor fœmellas enixa eſt. Item Fauſta mulier è *Attic.*
G plebe Oſtię, duos mares, & totidē fęminas vnico partu edidit; ſi vera Textor recolit.
Amplius multæ fuerunt, quæ quinos dederunt fœtus. Gellius enim quinq; infan-
tium à muliere græca ſemel editorum meminit, vnde Ariſtoteles mulieri grauidæ
quinos tantùm fœtus concedere videtur, quocirca ex eodem Gellio, ancilla quædam
Auguſti Imperatoris, cum quinque natos vnica vice peperit; eiuſdem Imperatoris
iuſſu, in via Laurentiana vnà cum prole, & epitaphio id ſignificante, honorificè tu- *Mulier*
mulata fuit. Ex Pareo memoratur nobilis familia Maldemera dicta, & Domini *quinq; fœ-*
Maldemeræ vxor primo, quo nupſit anno gemellos peperit, ſecundo ternos, tertio *tus enixa.*
quaternos, quarto quinos, quinto ſenos fętus, & hoc partu perijt, & ex his ſenis vnus
ſuperſtes Maldemeræ Dominus adhuc viuere dicitur. Albertus Magnus ſcribit fuiſ-
ſe quadam mulierem Germanam, quæ ſexaginta filios peperit, ſingulo enim partu *Lib. 7. nat.*
quinq; enitebatur: cum horum nullus ad ætatem dimidij anni peruenerit. Plinius *hiſt. cap. 3.*
multò plures recenſet fœtus, dum ex Trogo refert ſeptenos in vtero ab Aegyptia
H muliere fuiſſe conceptos. Neque hoc diſcrepat ab eo, quod legimus in Annalibus,
quorum titulus eſt de initijs Regnorum, vbi quædam meretrix in Germania, re-
gnante Agamundo Hunnorum Rege, ſeptenam prolem vnico partu dedit, licèt hos
fœtus in lacum proiectos peremerit præter vnum, quem Agamundus illac venan-
di gratia tranſiens, in aquis palpitantem obſeruans extrahi, & ali iuſſit; qui poſtmo-
dum adultus, Agamundo defuncto, & ſedente Benedicto Primo Summo Pontifice,
à Longobardis in Imperium electus fuit. Amplius ex Schenchio, Comitiſſima quę- *Lib. 4. Obſer.*
dam Querfiutenſis vnico partu nouem infantes reddidiſſe fertur, qui omnes, procul- *162.*
dubiò interempti eſſent, niſi pater aduentans eos ſeruaſſet. Quid plura? vndecim
etiam quædam mulier concepit: nam Franciſcus Picus Mirandula (referente Pareo)
narrat Dorotheam Italam gemino partu viginti filios edidiſſe, primò quidem nouem, *Nouem, &*
altero autem vndecim: idcircò geſtans vtero, longa, & lata faſcia circa humores no- *vndecim fœ-*
data, aluum ad genua procumbentem fulcire cogebatur, cuius effigies eſt hæc. *tus.*

Icon mulieris ſobole multiplici grauidæ.

Digitized by Google

Si progrediamur vlterius, apud Plinium inueniēmus, extare in Medicorum monumentis *Lib. 7. hiſt. nat. cap. 11.*
duodecim mulieris abortiones vnico partu viſas. Hanc hiſtoriam Schenchius *Lib. 4. obſer. 162.*
alia recentiori ſtabilire videtur, dum recitat vxorem Iſiberti Comitis de Altorf
E vnica paritione tres liberos eſſe enixam, ideoque à marito impudicitiæ crimine taxatā, quia ex vnius viri concubitu tres natos concipi poſſe, minimè credendum
eſſe opinabatur. Verùm eadem denuò grauida anno vertente, & marito abſente, *Duodecim*
duodenos mares effudit. Quare, vndecim ob diuulgatum læſæ pudicitiæ timorem, *fœtus mulieris.*
obſtetrici in proximo flumine mergendos commiſit. Interea pater obſtetrici obuius
velatam ciſtam intuens, de materia contenta interrogat, cui obſtetrix deformes
catulos in fluuium proijciendos reſpondit. At ille curioſitate ductus, detracto velamine,
vndecim filios obſeruauit, cui poſtea obſtetrix, venia prius impetrata, totum
negotium aperuit. Itaque Comes, re apud vxorem diſſimulata, omnes educari præcepit,
quos omnes poſt ſexennium viuos in arcem adduci iuſſit; ibique coram omnibus
amicis, imprudentia vxoris detecta, ei benignè pepercit. At Albucaſis magis *L. 2. Chirur.*
numeroſam prolem recenſet, dum in muliere abortiente quindecim fœtus formatos
obſeruauit. Immò Auicennas addit aliam mulierem viginti duos abortus eieciſſe. *Fœtus triginta ſex mulieris.*
F In Cracouienſi regione quædam honeſta matrona nomine Margherita, vxor Comitis
Virboslai ſex fœtus ſupra triginta vnica paritione viuos dedit, vt in hiſtoria Poloniæ
legitur. His addatur relatum ab Alberto Magno, de quadam muliere, ex qua *Lib.7.ca.13.*
ſeptuaginta abortus formati exierunt. Prædictis tandem tanquam coronidem annectemus, *Lib. 2. de animal. cap. 5.*
quod recitat Fulgoſius vir ſpectatæ fidei de Margherita Hollandiæ Comite,
qua parte Rhenum illabitur Oceanum, quæ vnico partu trecentos ſexaginta ſex filios
enixa eſt viuos, itaut baptiſmi characterem ſuſceperint.

Idem repetit Andreas Eburenſis, & ambobus adſtipulantur Annales Hollandiæ. *Trecenti ſexaginta fœtus.*
Res igitur ſic ſe habet in hiſtoria Bataui æ. Hæc mulier nobilis probro inſectabatur
egenam gemellos enixam, & vtrinque ab vberibus lactantem, & ſtipem flagitantem,
quia ex vno marito binam naſci prolem pernegabat: tune miſella pudicitiæ intemeratæ *Cap. 20.*
Deum citans teſtem, imprecatur illi ſobolem, quæ numerum anni dierum adæquet,
ſi pudicitiæ ſuæ conſtaret honos; Precum efficaciam partu incredibili comprobaſſe
G eueni fides dicitur. Propterea ad teſtandam ſempiternam huius rei memoriam
extat adhuc tabula his litteris exarata. *Illuſtris Domini Florentij Comitis Hollandiæ
filia, cuius mater fuit Mathildis, filia Henrici Ducis Brabantiæ, fratrem quoque habuit
Gulielmum Alemaniæ Regem hæc præfata Domina Margherita anno Salutis milleſimo ducenteſimo
ſeptuageſimo ſexto, ætatis ſuæ anno quadrageſimo ſecundo, ipſo die Paraſceues,
hora nona ante meridiem peperit infantes viuos promiſcui ſexus, numero trecentos ſexaginta
quinque, qui poſtquam per venerabilem Epiſcopum Dominum Guidonem Suffraganeum,
præſentibus nonnullis Proceribus, & Magnatibus, in pelui quadam baptiſmi Sacramentum
percepiſſent, & maſculis Ioannes, fœm. llis verò nomen Heliſabeth impoſitum
fuiſſet, ipſorom o..nium ſimul cum matris animæ ad Deum æternaliter victuræ redierunt,
corpora autem ſub hoc ſaxo requieſcunt,* ſed fides penès Authores man.at.

Iam cum de tempore partus, & de numero filiorum ſatis ſuperque dictum, ſit reliquum
eſt, vt de ratione ortus diſſeramus. Quando igitur fœtus eſt maturus, & perfe-
H ctus, prægnantes doloribus corripiuntur propter infantis impetum, qui rotatur, &
deorſum, exeundi gratia, tendit. Ruptis enim ex impetu tunicis, & recluſo matricis
orificio, humores fluere incipiunt, & fœtus verſus os vteri capite voluitur, & hæc
eſt vera, legitima, & naturalis forma partus, quando caput primitus ad orificium ducitur, *Naturalis forma partus.*
manibus ſuper coxas plicatis, veluti apparet in his figuris, quarum prima ſitum
naturalem infantis perfecti in vtero monſtrat, antequam ad exitum properet: ſecunda
verò formam fœtus ad exitum naturaliter feſtinantis.

Situs naturalis maturi fœtus.

Partus naturalis.

Partus

Digitized by Google

Partus non naturalis manibus ad latera demiſſis.

Partus non naturalis manibus ſupra caput porrectis.

Partus verò non naturalis vocabitur, quãdo prędictis conditionibus carebit: nam ſæpiſſimè accidit, vt infans præmiſſis pedibus, & manibus ad fęmora deorſum deductis ad partum veniat, & hæc erit prima forma non naturalis partus. Secũda cõtingit, quãdo fœtus pedibus accedit ad exitum, manibus tamen non ad latera, ſeu fęmora, ſed ſupra caput porrectis: quemadmodum appoſitæ figuræ exprimunt.

In prima forma diligẽs obſtetrix omnes conatus huc inflectere debet, vt brachium vtrumq; infantis adeò apprehẽdat, ne illa reducere poſſit; itaut hoc modo ad partũ neceſſariò veniat. Partum verò in alia forma deſcriptum ſedula obſtetrix nullo modo excipere debet, niſi infans fuerit admodũ gracilis, & orificium vteri valdè diductũ, vt facilis ſit exitus ſine vllo matris, & pueri detrimento. Alıter tutius erit fœtum in matricem repellere, vt ad legitimam, & naturalem partus formam conuertatur.

Infans gracilis quid praſtet.

Digitized by Google

Tertia forma partus non naturalis erit, quando infans quærens exitum, vnum tantùm porrigit pedem, manibus quidem ad ſemora demiſſis, ſed altero pede ad latus inflexo.

Quarta forma contingit, quãdo infans per tranſuerſum apparet, dorſo verſus orificium matricis inclinato, veluti icones appoſitæ patefaciunt. Idcircò ſagaces obſtetrices, & mulieres clinicæ parturiẽti aſſiſtentes, debent ita aſſiduo labore contendere, inclinando matrẽ, vel ſupra lectum, vel alia ratione, vt pes exiẽs intromittatur; quo facto, mater tandiù debet ſeſe in lecto volutare, donec infans aliquãtulum conuerſus deprehendatur, quæ volutatio in omni partu debet fieri, in quo fœtus modò inconcinno apparuerit. In quarta forma parturiens non erit vllo modo ſtimulanda ad expellendum fœtum; propterea quòd fieri vllo modo nequit, vt prædicta ratione fœtus exeat, quare obſtetrix manu oleo linita, infãtis dorſum debet impellere, & ſubmouere, ita ut ad exitum caput dirigere poſſit.

Mulierũ clinicarum officium.

Tertia forma partus non naturalis.

Quarta forma partus non naturalis.

E

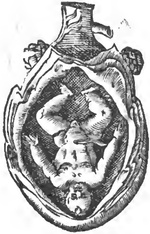
Quinta Icon partus non naturalis.

F

Quinta forma erit, quando infans pedibus, brachijſque inflexis progreditur ad exitum, tunc enim, fœtu ſurſum impulſo, patiens decumbat tandiù, donec ad commodiorem formam reducatur, vel perita obſtetrix oleo liliorum alborum manu peruncta, vtrumque pedem in vnum coniungat, & manus ad latera, ſi fieri poteſt, deducat, & hac tutiſſima ratione illum ad exitũ dirigat. *Oleum liliũ alborum.*

In ſexta forma infans vtroque genu ad vteri orificium procedit, manibus ad latera porrectis. Tunc autem obſtetrix, dextra inſerta manu, vtrumque genu ſurſum pellat, donec pedes prorumpere incipiant, nam tunc altera manu, brachijs ad fæmora retentis, fœtum ad exitum ſolicitare debet, At ſi hæc ratio tuta non videbitur, matre in lecto reclinata, motione frequenti laborandum eſt, vt infans commodiorem formam acquirat; id totum in ſequentibus apparet figuris.

G

Sexta Icon partus non naturalis.

H

Digitized by Google

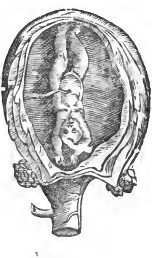
Forma ſeptima valdè periculoſa eſt, quando infans ambabus manibus ori matricis ſe ſe offert. Tunc enim obſtetrix diligens omnem curam adhibeat, vt quàprimùm infantem in vterũ reuocet, deinde manu ita operetur, vt fœtus totus in vterum recidat, & ne denuò eadem ratione infans ad orificium relabatur; inſerta manu, ad latera deducat brachia, itaut ad formam naturalem partus reducatur.

Verùm ſi hæc iuxta mentem non ſuccedant, parturiens ad lectum reducenda eſt, vt poſt aliquam quieté, obſtetrix rurſum prędictam poſſit moliri operationem, quæ ſi fuerit inanis, neq; infans aliam mutet formam, tunc vtero deorſum cõpreſſo, mulierem adſtantiũ ope, obſtetrix matrice peruncta brachia fœtus, quoad fieri poteſt, in vnũ iungat, & hoc modo prorumpentem partum excipiat.

Partus periculoſus qualis.

Octauò accidit interdũ, vt infans natibus ortui appropinquet, & quoniam fieri nulla ratione poteſt, vt infans hoc modo naſcatur, ſine euidenti matris, & infantis diſcrimine: propterea obſtetrix nates infantis, ita ſubleuabit, vt caput ad exitum vertat; ſed diligenter præſtandum erit, ne in deteriorem formam partus prolabatur. Hæc in ſequentibus monſtratur figuris.

A

Partus ſeptimus non naturalis.

B

C

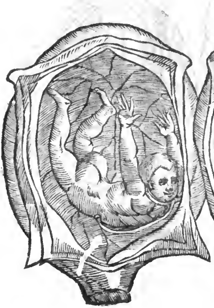

Partus octauus non naturalis.

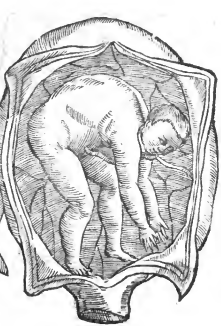
D

Nonò

Nonus partus non naturalis.

Decimus partus non naturalis.

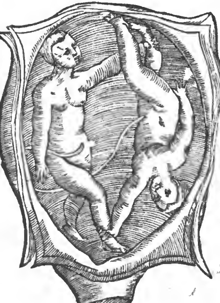
Nono contingere ſolet, vt fętus in pectus aliquando procidat, pedibus, manibuſq; auerſis, & retrò coniunctis, quæ forma omnium periculoſiſſima habetur. Ideò ſedula obſtetrix, manibus perunctis, & manu inſerta, brachia infantis inueſtiget, illaq; prę-hendat, & teneat, & omnes adhibeat vires, vt primò ad exitum caput reuocetur, deinde manus infantis ſubmoueat, & ad latera dirigat. Verùm ſi hæc operatio non valeat, ſatiùs erit matrem ad lectum conducere, vt interea à fœtu forma commodior eligatur. *Partus periculoſiſſimus.*

H

Decima forma non naturalis erit, quando fœtus pedibus, manibuſq; iunctis exitum ſollicitabit. Nam tunc obſtetrix pro virili parte, totoque molimine conati debet, vt ſummotis aliquantiſper pedibus, atque manibus confeſtim caput apprehendat, vt quoad fieri poteſt, ad facilem exitum fœtus inclinet. Id in præſentibus ſiguris explicatur.

Vnde-

Partus non naturalis Geminorum.

Partus manu ad exitum porrecta.

Vndecimo loco memoranda eſt figura partus non naturalis, vbi infans alteram manum orificio vteri porrigit, altera manu ad latus demiſſa, & pedibus ſurſum exporrectis. Hunc fœtum obſtetrix non debet excipere, ſed parturientem ad cubile ducere, vbi natibus altius locatis, & capite in loco humili poſito, venter leniter D ſtringendus eſt, vt infans denuò in vterum relabatur. Immò etiam obſtetrix, niſi infans ſpontè in vterum recidat, inſerta manu, humeros pueri debet reprimere, vt in vterum reuerſus legitimam, & naturalem exitus formam acquirat.

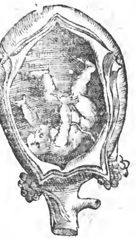
Mater ad cubile quando ducenda.

Duodecimo loco recenſetur quædam forma partus ex naturali, & non naturali compoſita, & eſt, quando geminorum alter capite, alter autem pedibus ad exitum veniunt. Tunc obſtetrix ſœtū naturaliter locatum excipere debet, alterum poſtea paulatim ſummoueat, vt ad naturalem formam pedetentim diſponatur: ſin ſecus, manibus ſtatim apprehenſis exitus erit ſolicitandus, antequam partes ob geminum partum, & inflatione, & inflammatione corripiantur. Hæc autem forma erit tota præter naturam, quando gemini ad exitum ſe ſe offerent, veluti in præſenti figura delineantur.

Forma partus compoſita ex naturali, & non naturali.

Tertia

Figura decima tertia non naturalis.

Tertia decima figura erit, quando infans ceruice inflexa, pronis ad partum humeris, capite retrorſo, & pedibus,atque manibus ſurrectis ad lucem properat. Hic partus non ſolet eſſe admodum difficilis, quia moris aliquãtiſper humeris ab Obſtetrice, caput ad exitum comparere ſolet, cum orificio vteri ſit valdè proximum. *Partus non difficilis qualis.*

Quarta decima forma partus non naturalis hęc erit.Quãdoquidem id, quod accidere ſolet in pàrtu ſimplici,id etiam in gemino obſeruari poterit, nam quemadmodum ſimplex partus vnam tantũ legitimam, & naturalem formam, plures verò formas nõ naturales ſortitur: pariter geminus partus ab iiſdem conditionibus non recedit. Quapropter quando geminus partus in forma naturali ad exitum properabit, obſtetrix inuigilabit, vt alterum orificio proximiorem diligenter excipiat, & alterum, priori egrediente, non dimittat, ne denuò in vterũ lapſus, formam non naturalẽ adipiſcatur. Quare, altero in lucem edito, alterum illicò excipere debet: ſiquidem hic ſecundus partus minus periculoſus, & facilior erit, quoniam prior infans poſteriori viam planam, & leuem ſtrauit.Figuræ præſentes id explanant.

Partus naturalis Geminorum.

Partus gemellorũ periculoſus qualis.

Quintò decimo loco collocatur figura partus geminorum non naturalis, quæ accidit, quando pedes vtriuſque infantis ori matricis vno, & eodem tempore appropinquant, qui partus admodum periculoſus eſſe ſolet, niſi ſedula prudentis obſtetricis opera corrigatur. Nam, perunćto matricis ore, vt lenior fœtui ſternatur via, de- A
bet toto contendere conatu, vt inſerta manu, brachia alterius infantis apprehendat, & firmiter tenens ad fæmora deducat, caputque ad orificium ſolicitet, quo nato, ſtatim totis neruis adlaborabit, vt eamdem operam in alterius ortu præſtet. At ſi fælicis partus bona ſpes non expećtetur, parturiens ad lećtum erit ducenda, obſeruando, num poſt aliquam quietem, partus meliorem formam nanciſcatur: id ſequens figura monſtrabit.

Partus non naturalis geminorum.

Haćtenus naturam maturi, & tempeſtiui partus paucis verbis complexi ſumus. Nunc ad calcem huius Rubricæ, rationi conſonum eſſe videtur, vt de intempeſtiuo etiam partu, nimirum de abortu verba faciamus. Abortum igitur appellare debemus præproperam fætus iam formati, & vitalis excluſionem: nam ſi aliquando contingat, vt ſemina in vtero per aliquod dierum ſpatium coagulata, extra vterum

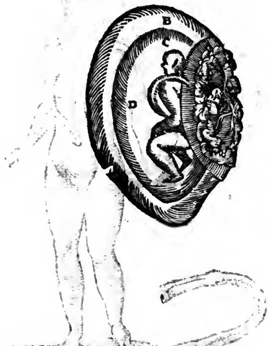
Abortus quando dicatur.

nec non aliquando portiones ſanguinis concreti dilabantur, hæc materia non abor- D
tus, ſed effluxiones erunt appellandæ. Abortus igitur accidere ſolet, vel propter affećtiones infantis, vel vteri (loquendò tamen de cauſis internis) ſiquidem ratione infantis, interdum cotyledones ſunt debiles, hinc fit, vt acetabula citò rumpantur, & ſuccedat abortus: quandoque membranæ fœtum inuoluentes adeò ſunt tenues, & imbecillæ, vt facilè ante tempus ſcindantur, hinc humores diffluunt, & fœtus deficit. Ratione matricis contingit abortio, ſi mulier infirmæ ſit naturæ, & ſi matrix aliquibus affećtionibus ſit obnoxia. Reliquas cauſas Medici in ſuis monumentis ſigillatim recenſent. Vt autem id totum legentibus pateſiat, nonnullas figuras abortionis exhibemus. Prima figura veram abortus formam oſtendit, in qua fœtus Parenchimati affixus obſeruatur. Secunda monſtrat abortum cum ſuis membranis, & vaſis vmbilicalibus: tertia demum eſt abortus trimeſtris pollicis longitudine, quem Clariſſimus Varolus inſignis Anatomicus nobiliſſimo, & dośtiſſimo viro Vlyſſi Aldrouando dono dedit.

Cauſa abortus.

Abo:-

Abortus Parenchimati affixus.

B. Chorion cum Parenchimate.

C. & D. Amnios membrana tenuiſſima fœtum immediatè inuoluens.

Hoc loco aduertendum eſt duas tantùm eſſe tunicas fætum inuoluentes, veluti doctiſſimus Pareus animaduertit, quicquid Priſci authores de tribus tunicis, Chorio, Allantoide, & Amnio ſcripſerint: ſiquidem fœtus in Chorio tantùm, & Amnio inuolutus conſpicitur. Veteres autem ſcriptores, ex obſeruatione in Brutis facta, tertiam tunicam, nempè Allantoidem, addiderunt.

Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus.

Abortus trimeſtris.

Digitized by Google

V O X.

A

INFANTIS nulla vox auditur antequam ab vtero prodeat, verum ſtatim atq; emerſit, vagire incipit: hinc verbum Βαβάζω apud Græcos fortaſſis ab imitatione vagientis pueri formatum. Sed quando puer inarticulatè loqui incipit, id à Græcis per verbum Βαμβαίνω exponitur: hinc fortè nomen (Bambino) deductum, quo Bononienſes puſionem balbutientem exprimunt. Siquidem Infantes tantummodo anniculi fari incipiunt: quamuis vox poſtea anno tertio decimo roboretur, eademq; ſenio adueniente, fiat exilior. Et licet nonnulli arbitrentur vocem propriè homini conuenire, quia vox ſit aer ſpiritu verberatur, vnde verba quaſi verbera, quæ non niſi ab ore humano prodeunt. Nihilominus vox ſignificat id omne, quod ſonat, & alijs etiam animantibus competit: deducitur enim ἀπὸ τοῦ Βοάω, ideſt clamo. Idcircò cætera animantia vocem quidem emittunt, ſed nullum, præter hominem, loqui poteſt. Neq; officit in medium proferre multas aues, veluti Picam, & Pſitacum humanam edentes vocem, cum de Pſitaco canatur.

Bambini etymologia.

Quale animal loquatur.

B

Pſitacus humanas depromit voce loquelas.

Et de Pica legatur.

Pica loquax certa Dominum te voce ſaluto,
Si me non videas, eſſe negabis auem.

Quandoquidem prædictæ animantes talem vocem proferunt, qualem docentur, neq; earum vox poteſt eſſe intentio eorum, quæ ſunt in mente; cum hæc animalia ratiocinio careant. Etenim vox humana articulata eſt, & loquela nuncupatur ad exprimendas varias humani animi intentiones: quare ſolebat dicere Cicero, tot eſſe mutationes vocis, quot animi. Hinc (teſte Eraſmo) nullum eſt animal, cui tam varia ſit vox, quam homo. Et quamuis tot voces, & loquelæ, quot Nationes eſſe perhibeantur; cunctarum tamen Nationum intentiones in vnum confluunt.

Quæ vox ſit articulata.

Varietatem igitur vocum humanarum, & ſermonis inde originem traxiſſe arbitramur, quoniam poſt vniuerſalem inundationem, Arca in Montibus Armeniæ quieuit. Tunc Noe cum ſuis in terram egreſſus, humanum genus, breui temporis ſpatio, Numine propitio, reparauit. Deinde vt totus terrarum orbis rurſum coleretur, Filios, Nepotes, & Pronepotes, ad varias terræ plagas veluti in tot Colonias diſtribuit, Primitus in Aegyptum miſit Eſennium, in Lybiam, & Cirerem, Tritamen, & in reliquam Africam Iapetum Priſcum. Aſiæ orientali præfecit Gangem, Arabiæ fælici Sabum cognomento Turiferum, Arabiæ deſertæ Arabum, & Petreæ Petreium. In Damaſco Canaiam collocauit. In Europa Regem conſtituit Turiſconem à Tanai ad Rhenum flumen. Iunctiq; ſunt illi omnes filij Iſtri, & Meſæ cum fratribus ſuis ab Adula monte ad Meſembriam vſq; ponticam; ſub quibus Tyrus, Arcadius, Emacius tenuerunt Italiam. Comerus Gallus Samotes poſſedit Celtas, & Iubal Celtiberos. Fuit igitur breuis illa, & immatura filiorum à Progenitoribus alienatio, quorum viuendi ritum, & mores nondum ſatis imbiberant, & hæc fuit potiſſima cauſa omnis diuerſitatis. Quandoquidem Chamus, ob ludibrium, quo Patrem habuit, cum vxore, & liberis in illam Arabiæ partem profugere coactus eſt, quæ poſtmodum ab ipſo nomen eſt ſortita: propterea nullum poſteris ritum ſacrorum tradidit, cum nullum à Patre accepiſſet. Hinc factum eſt, vt tractu temporis, in errores inextricabiles inciderent, & hac ratione vox, loquela, ſeu lingua variata eſt, immò cognitio veri Dei, & omnis cultus perijt.

Varietatis ſermonum origo.

C

Filiorum à Patribus alienatio immatura ad præſtiteris.

D

E

SYMMETRIA.

HOminis proportionem, & ſymmetriã eſſe mirabilem inde colligimus, quoniam ad hanc Architecti cuncta Templorum, Domorum, & Nauigiorum ædificia referunt. Immò arcam Noe ad humani corporis dimenſionem fabricatam fuiſſe perhibet. Siquidem cum humanum corpus longitudinis ſit trecentorum minutorum, latitudinis quinquaginta, & altitudinis triginta; pariter arca ad longitudinem trecentorum cubitorum, latitudinem quinquaginta, & altitudinem triginta fuit conſtructa. Præterea trimeſtris puer, ex Plinio, dicitur habere dimidiam menſuram ſtaturæ, quam viuens, tractu temporis, adipiſci debet. Immò natura corpus humanum ita compoſuit, vt eius partes inter ſe maximam haberent proportionem. Qnamobrem inchoando à capite, lacunula illa, quæ in labio ſuperiori obſeruatur totius faciei minima quidem, ſed æqualis eſt dimenſio; ſiquidem multiplicata perfectam, F & certam regulam in hoc oſtendit. Hæc enim duplicata, ſpatium, quod à naſo ad labium abſoluitur, complere ſolet. Quadruplicata plurimarum aliarum partium menſuram conſtituit; nempè longitudinem oris, & oculorum ſpatium, quod inter vtrumq; iacet, atq; etiam quod ab inferno labio ad terminum menti extenditur. Naſi verò, & aurium longitudo, & illius maximus ambitus, necnon ſpatium à naſo ad confiniũ capillorum, & deorſum ad mentum, pari menſura conſtant, & proportione ſeſquialtera ad prædictas quatuor particulas ſe ſe habent, nimirum ſex menſuras minimas adæquant. Oris, auriumq; ambitus; pariter ſpatium ab extremo vnius oculi ad alterum productum, duplicata proportione, proximè nominatas partes reſpicit, & duodecim minimas menſuras explet. Sed vniuerſæ faciei longitudo, frontiſq; circuitus, oris ambitum ſeſquialtera proportione ſuperat, & octodecim minimas menſuras complectitur.

Arca Noe dimenſio.

Naſi Symmetria.

Longitudo faciei.

Spatium capillorum ab extrema fronte ad primam colli vertebram, pariter ſpa- G tium à mento ad verticem capitis productum, longitudinem faciei ſeſquialtera proportione repræſentat, & viginti quatuor menſuras minimas comprehendit. Inſuper manus tanquam totius corporis munus, faciei etiam menſura eſt. Tantam enim faciei naturalis longitudinem eſſe arbitrari debemus, quanta à carpo ad extremitatem digiti medij continetur, ita ſpatium idem à cauitate naſi ad ſuturam coronalem pertinet, qua regula Chirurgi vtuntur, vt eamdem ſuturam, pro inuſtione ſincipiti imprimenda rimentur; quæ ratio in pauciſſimis hominibus fallit. Immò non ſolùm faciei partes omnes certa proportione metimur, verum quoq; ipſe manus partes inter ſe, & cum reliquis partibus dimenſionem non habent fallacem.

Menſura à manu deſũpta.

Sutura coronalis qua via inueſtigetur.

Primitùs longitudo Indicis ab extremo vngue ad tertium articulum (loquendo de exteriori parte) iuſtam totius manus dimidiatam magnitudinem indicat, & ſemper inuenitur æqualis reliquo ſpatio, quod ad carpum vſq; rendit. Intrinſecus verò id totum digitus medius docet, quam ſi ab extremitáte ad radicem vſq; trans H monticulum metiti fuerimus, tantum ſpatij inueniemus, quantum inde ad carpum reliqua manus continet. Vngues quoq; ſingulorum digitorum tantam poſſident longitudinem, quantum ſpatium eſt à radice vnguis ad primum articulum. Item ambitus digiti craſſioris certa menſura longitudini eiuſdem reſpondet.

Digiti, & vngues.

Deniquc è manu tanquam ex tabula facies vniuerſa facilè conſtituitur: nam tanta eſt longitudo faciei, & ambitus frontis, quanta eſt longitudo manus. Spatium, quod à radice capillorum per frontem ad orbiculum naſi extenditur, medio digito, reliquum verò ad menti extremitatem, reliqua manu exactè menſuratur. Altitudinem inſuper frontis repræſentat pars palmæ vicina, quæ prima, & maxima Indicis eſt. At ſecundam, ſimulque iunctam tertiam in extremitatem vnguis deſinenrem ab illo ſpatio, quod à ſupercilio ad naſi orbiculum deſumit, nunquam diſcrepare obſeruabimus. Prima quidem, & maior pars digiti medij æqualis penitùs illi ſpatio reperitur, quòd, à naſo ad extremum mentum porrigitur. Secunda verò mentum metitur. Cæterùm pars maior annularis digiti illud ſpatium iuſta menſura adæquat,

Facies manu menſuratur.

quat, quod à mento ad inſerius vſque labrum ſe ſe inſinuat. Amplius tertia pars digiti medij vngui copulata totam ſuperioris labri lacunam æquè menſurat. Pariter in digito medio tanta primi internodij eſt longitudo, quanta oris, ſi labri arcus filo

Palma manus quid metiatur.

commenſuretur: quinimò ab eadem parte altitudo frontis etiam oſtenditur. Palma manus, & ipſa ſecundum longitudinem, & latitudinem, malam metiri ſolet; atq; hac ratione manu tanquam perfecta menſura, ad explorandas vultus diſpoſitiones vti poſſumus, vt deinde ipſam faciem, ad diſtinguendas ſine errore reliquas totius corporis partes, iuxta proportionem à natura aſſignatam, adhibeamus. A

Longitudo corporis qualis.

Quare ſi vniuerſum corpus ad ſymmetriam ſit reuocandũ, vulgatam corporis longitudinem nouena totius faciei longitudine conſtare ſtatuemus; dummodò noſtræ Regionis homines ſpectemus. Non negamus enim inueniri poſſe homines, qui maiori porrectam, aut minori contractam menſura, corporis Naturam habeant; cum nonnulli longitudine corporis ſpatium vultus decies expleant: immò nonnullorum proceritas octies ſolùm, nonnunquam, ſed rarò ſepties tantùm faciem contineat. Grandiores autem homines faciem decies repetitam toto corpore reddunt.

Communis lõgitudo corporis.

Itaq; in præſentia neceſſarium eſſe duximus, huius vtriuſq; magnitudinis meminiſſe, nempè illius, quæ noueno vultus ſpatio abſoluitur, & plurimis conuenit, necnon illius, quæ hanc magnitudinem excedit, & perpaucis competit. B In facie igitur rectè à natura conſtituta, tria æqualia ſpatia obſeruantur. Primum ſpatium eſt inter confinia capillorum, & principium naſi. Secundum totum naſum occupat, tertium à naſo ad menti extremitatem porrigitur. Itaq; prima menſura eſt ipſe vultus, ſecunda ſpatium à gula ad pectoris extremitatem, vbi cartilago enſiformis obſeruatur, tertia ab hoc loco ad vmbilicum, quarta hinc ad principium coxarum, quinta,

Nona pars ex tribus cõſtat.

& ſexta inde ad genua, ſeptima, & octaua inde ad talos peruenit. Nona ex tribus diuerſis partibus conſtat, quæ quidem partes inter ſe, & cum tribus illis in facie deſcriptis exactè conueniunt. Harum prima eſt ille arcus, qui à confinio capillorum ad verticem vſq; capitis extenditur. Secunda eſt gula, quæ ab extremo mento ad pectoris, vſq; furculam peruenit. Tertia eſt illa, quæ à talo ad plantam vſq; pedis deſcendit.

Centrũ hominis vbi ſit.

Itaq; mater natura in prima hominis formatione perfectam, æquilateram, & quadratam figuram affectaſſe videtur: namq; centrum in inguine conſtituit, & hominem æquè latum, & longum effinxit. C Quandoquidem illæ nouem partes, quibus longitudo totius corporis diſtinguitur, ſimiliter in brachijs extenſis cum thorace obſeruantur. Nam ſiuè ab humeris forinſecus per cubitum ad primam iuncturam digitorum, ſiuè ab axillis intrinſecus ad palmæ, & digitorum confinium deſcendamus, iuſta ratione, ter vultus longitudinem explebimus.

Spatium digitorum vtriuſq; manus faciem ſemel continent.

At ſpatium digitorum, vtriuſq; manus ſemel faciem continebit: namq; duo brachia, & manus ſimul ſua longitudine ſepties faciem reddunt. Et latitudo corporis ab humero ad humerum tanta eſt, quanta facies ipſa bis ſumpta. Atq; hac ratione extenſa brachia conſtituunt illud ſpatium, quod natura à vertice capitis ad plantam pedis delineauit. Hactenus de homine, qui vt plurimum nouam faciei menſuris deſcribitur.

Noua hominis mẽſura.

Modò nonnihil dicendum eſt de homine, qui prædictam excedens menſuram, nouæ ſubijcitur. Siquidem huius prima menſura à vertice capitis ad extremitatem narium deducitur, ſecunda à naribus ad principium pectoris, tertia hinc ad extremum thoracem peruenit, quarta vmbilicum pertingit, quinta ad inguen extenditur, vbi centrum humani corporis collocari ſolet. D Reliquæ autem quinq; partes per fœmora, & crura deinceps iuſtis ſpatijs deſcribuntur.

His ſic conſtitutis nunc intelligendum eſt, quòd quemadmodum vultum in tres partes æquales diſtinximus, pariter etiam reliquum corpus tres æquales inter ſe diuiſiones admittit, nimirum illam medij corporis, nec non fœmoris, & tandem tertiam à fine coxarum ad pedes vſq;. Iterumq; hæc triplex diuiſio in medio, etiam corpore narranda eſt, nempè ſpatium à pube ad vmbilicum, deinde hinc ad mamillas,

Spatium inter mamillas quid denotet.

poſtea inde ad colli principium: præterea ſpatium in mamillis concluſum, frontis circumferentiam adæquat, ſed frons in longitudinem triplicata dorſi exactam dimenſiones præbet; veluti etiam ſpatium vultus nouies, vel decies ſumptum totius corporis proceritatem metitur: Aſſimiliter frontis altitudo nouies, vel decies ac-

cepta dorſi longitudinem abſoluit. Item ſupercilij ſemicirculus duplicatus rotun-
ditatem ſpatularum refert, & qualis circulus oculum ambit, talis peripheriam axil-
larum deſcribit. His addamus, quod non ſolum facies, quemadmodum ſuperius *Axillarũ pe-*
E demonſtratum fuit, ſed illud etiam ſpatium, quod à cubito ad extremitatem medij *ripheria, à*
digiti percurrit, totius corporis certa, & iuſta menſura eſſe poteſt. Id autem conſultò *quo deſigne-*
omittimus, ne limites breuitatis excedamus, & lectorem ad Albertum Durerum, & *tur.*
alios Authores hanc materiam pertractantes relegamus.

ÆTAS.

ÆTAS, quaſi Aeuitas nuncupata ab Aeuo, quod à Cenſorino velut quid
immenſum ſine origine, & fine definitur, olim iuſtioribus de cauſis quàm
hodie, hoc nomen promerebatur: ſiquidem ab Adamo, & Eua annos vi-
tæ noningentos cum triginta impletos fuiſſe legimus. Immò Matuſalem filius Enoch *Annos mul-*
vitam annorum ſexaginta nouem ſupra noningentos, & Lamech Matuſalem filius *tos Patres*
F ſeptuaginta ſupra ſexcentos, necnon Noe quinq; ſupra noningentos vixerunt; ſed *noſtri vixe-*
maiori admiratione dignum videtur, apud Athenes fuiſſe inſulam, quam Athenien- *runt.*
ſes muris dum munirent, fodiendo, ſepulcrum inuenerunt, cum cadauere, & epita-
phio, ex quo defunctum mille quinquies peractis annis vitam duxiſſe intellexerunt.
Quamuis poſtea multi eruditi viri computationem annorum, apud Aegyptios qua-
tuor tantùm menſium fuiſſe decreuerint. Vtcunq; tamen ſit, humana vita ſemper
breuis vocari poterit: iuxta pulcherrimum Diſtichon in hominis vitam prolatum.

Eſt tua vita breuis, ſpes in te nulla ſalutis,
Hoſpes abi, quid ſtas? non tua regna colis.

Scriptum tamen inuenitur apud Ariſtotelem, nullum animal homine diuturnio- *Elephanti*
rem traducere vitam, præter Elephantum, & quamuis publica opinione receptum *ætas.*
ſit, cornicibus vitam eſſe longiſſimam, iuxta vulgatum carmen.

Viuere Cornices centum dicuntur in annos.

G Nihilominus, per annos centum, multi anni, in comparatione ad ætatem aliarum
auium intelligendi ſunt. Præterea ſunt, qui credant hominem vltra ſpatium anno-
rum centum viuere minimè poſſe; cum Varro tradiderit cor hominis anniculi duas
pendere drachmas, quod poſtea, ſingulis annis, vſque ad annum quinquageſimum
pondus duarum drachmarum adipiſcitur; ita vt tunc temporis drachmas centũ pen- *Cor hominũ*
dat: deinceps verò vſque ad centeſimum annum ſingulis annis binis decreſcere *creſcit, &*
drachmis vſque ad defectum perhibetur. Quare vltra hoc ſpatium hominem haud- *decreſcit.*
quaquam viuere poſſe ſtatuunt. Sed hoc parum adhuc eſt exploratum. Alij ex Pol-
lione, centum annis viginti addunt, aſſeruntque vltra hunc terminum cuique viuere
non fuiſſe conceſſum, & ſuam ſtabiliunt ſententiam vita Moſys, qui centum, & vi- *Anni Moſys*
ginti quinq; annorum vitam traduxit, deinde moriens de breui vita cum conquere- *quot fuerũt.*
retur; reſponſum accepiſſe referunt, neminem vltra hos vitæ limites eſſe victurum. *Gen. c. 6.*
Id autem magis probandum eſt, cum habeamus in ſacris paginis Deum vitæ hominis *Pſal. 89.*
H metam centum viginti annorum præfixiſſe. Item Pſalmographus humanæ vitæ ſep-
tuaginta annos, & reliquum tempus doloris, & laboris ſtatuit. Quicquid ſcripſerit
Plinius de Cyrnijs Indorum populis ad annos centum, & quadraginta viuentibus, & *Lib. 7. c. 2. &*
de gente Aetolia, quæ ducentos annos vitæ explet. Homines quoq; longæuæ ætatis *c. 48.*
in regionibus Aquilonaribus Europæ degunt. Siquidem memorat Olaus Magnus
Dauidem Epiſcopum Scotum, qui annos ſeptuaginta vltra centum vixit. Item me- *Lib. 4. Sep-*
morat Textor quemdam nomine Marin, antiea corporis parte humana, & poſtica *tent. c. 4.*
equina, qui primus equum conſcendiſſe dicitur, & annum vigeſimum tertium ſupra
centeſimum attigit.

Itaq; ex prædictis colligendum eſt ætatem eſſe tranſitum temporis in vita, quam
Galenus, & Auicennas in quadruplicem, nempè in pueritiam, adoleſcentiam, æta-
tem conſiſtentiæ, & ſenectutem diſtribuerunt. Hæc autem diuiſio ætatum, iuxta
quaſdam inſignes naturæ operationes eſſet facienda, ſed quoniam hæ in omnibus
indi-

indiuiduis, eodem tempore, & ſtatutis annis, ex maiori, vel minori temperamenti robore, non celebrantur: idcircò neceſſarium erit iuxta quemdam annorum numerum has ætates conſtituere. Pueritiam igitur à primordio ortus ad annum vſq; A

Aetatũ numerus.

decimum quartum extendunt, quam ætatem in infantiam ſeptem annorum, & veram pueritiam ad annum decimum quartum peruenientem ſubdiuidunt. Secundam ætatem ab anno decimo quarto ad annum trigeſimum quartum adoleſcentiam nuncupant. Verùm hæc tres patitur diuiſiones. Prima attingens annum vigeſimum primum vera nominatur adoleſcentia, altera perueniens ad annum vigeſimum octauum pubertas, & tertia demum iuuentus.

Tertium membrum primæ diuiſionis, ætas conſiſtentiæ, ſiuè virilitas nominabatur, quæ à perfecta iuuenta inchoans annum quadrageſimum nonum attingit. Illa tandem, quæ ab anno quadrageſimo nono per reliquum vitæ tempus protra-

Senium duplex.

hitur ſenectus vocatur, quæ poſtea primum, & ſecundum ſenium complectitur. Primum in ſexageſimum tertium annum terminat, ſecundum in annum octuageſimum primum extenditur. Hinc colligendum eſt hominem per diuerſas ætates, quaſi per tot ſcalæ gradus ad finem vitæ properare: idcircò quicunq; annus, in quem prædictæ ætates terminant, poterit nuncupari κλιμακτηρικὸς, qnoniam Græcis κλίμαξ ſcala, & κλιμακτὴρ ſcalæ gradus exponitur. Erit igitur conſtituenda ætas, tanquam ſcala ſuis integrata gradibus, & primus gradus erit infantia ita dicta, quia homo in B

Anni climacterici qui, & quot ſint.

illa ætate fari nequeat, & quoniam hæc ætas in annum ſeptimum terminat; idcircò id erit primus annus climactericus, ſuccedit ſecundus gradus, nempè pueritia à puritate nominata, terminans in annum decimum quartum, ſecundum climactericum. Sequitur adoleſcentia ad generandum adulta, ſecundum aliquos, tertium annum climactericum attingens: vel ſecundum alios ad annum vigeſimum octauum protrahitur nomine pubertatis à pube, ſeu pudendis, quæ tunc lanugine veſtiri incipiunt. Reliqua ætas ad annum trigeſimum quintum pariter climactericum iuuentus

Singularum ætatum etymo.

à iuuando appellatur, tunc enim homo in ſummo incremento eſt collocatus, deinceps ſpatium ætatis perueniens ad annum quadrageſimum nonum pariter climactericum, dicitur virilitas, quia maior vis in illa ætate, quàm in alijs conſiſtat. Huic C addiτur ſenectus, quam ſextæ ætatis terminus (loquendo tamen de prima, & viridi ſenectute) hæc tamen tangit annum climactericum ſexageſimum tertium; nam quod ſupereſt vitæ ſpatium, nuncupatur decrepitas, quoniam homo in illa conſtitutus ætate ne crepitum quidem edere poſſit, & in vltimum annum climactericum, nempè octuageſimum primum terminat. Quanquam verus climactericus annus ſe-

Numerus Climactericus qualis.

xageſimus tertius vitæ conſtituatur. Quemadmodum numerus climactericus eſt, ad quem per gradus, & veluti quaſdam ſcalas paulatim aſcendimus, qualis eſt numerus octuageſimus primus, qui ex nouem nouenarijs reſultat. Cæterum ad finem aduertendum eſt, quod illi diutiùs viuere dicuntur, qui malitia animum minus imbuunt: propterea quod breuioris ætatis ſunt plerumq; illi, quorum ingenitus calor calidum producit ingenium. Sicuti vice verſa longæuiores ſunt, qui ſimpliciori ſunt mente, nam hi quoq; membra validiora, & corpus robuſtius poſſident.

D

TEMPERAMENTVM.

Lib. 2. de Temp. cap. 1.

CVM homo moderatam temperiem obtinuiſſe perhibeatur, iuſtis de cauſis ab Authoribus reliquorum omnium animantium mẽſura, & canon eſſe dicitur; & potiſſimùm cum ſcripſerit Galenus hominem non ſolũ animalium, & ſtir-

Lib. 8. de decret. Hipp. & Plat. c. 7.

Lib. 1. de Aliment. fac. cap. 1.

pium, ſed etiam reliquorũ omnium maximè eſſe temperatum. Verùm non poſſumus exactam hominis temperaturam intelligere, & aſſequi, quoniam optimè docuit Galenus hominem in varijs ætatibus conſtitutum, varijs etiam gaudere temperamẽtis. Quandoquidem prima ætas calida dicitur, & humida; ſecunda ad caliditatem, & ſiccitatem vergit; tertia recedit à caliditate, & maiorẽ ſiccitatem adipiſcitur; poſtrema tãdem omniũ frigidiſſima habetur. Rursũ addamus, ex mẽte Gal. quod exactã nõ poſ-

ſumus

ſumus humanæ naturæ aſſequi temperaturam, propter varia hominum inſtituta, & victus rationes, quæ omnia natiuum corporis habitum immutant. Neque omittenda ſunt diuerſa Cæli climata, quæ non ſolum humanas temperies, ſed etiam mores, & E animi propenſiones variant. Siquidem homines in meridiana plaga verſantes criſpis ſunt capillis, corpore breui, gracilioribus cruribus, & leui referri animo. Viciſſim Aquilonarem colentes regionem, corpore ſunt amplo, prolixis capillis, colore albo, cruribus craſſis, carne laxa, conſequenterq; ſtoliditate non carent. Alpini, cæterique montium Accolæ rudis ſunt aſpectus, & macilenti, guttura plerumque habent ſtrumoſa, immò non ſolum diuturniorem degunt vitam, verum quoque ſunt robuſtiores illis, qui in planitie verſantur.

Vt igitur, niſi perfecta, ſaltem rudis aliqua humanæ temperaturæ cognitio habeatur, duo prænoſcenda Medici proponunt. Primò quemdam temperamentorum numerum aſſignant, deinde humorum naturam diligenter explorant, ex cuius perfecta cognitione humanas temperaturas elicere profitentur. Quoad primum, temperamenta in nouenario numero conſtituunt, & horum quatuor appellant ſimplicia, iuxta quatuor ſimplices elementorum qualitates, & quatuor compoſita, iuxta quatuor F rationales qualitatum elementarium combinationes. Verùm quia horum temperamentorum exceſſum noſci minimè poſſe aſſeuerant, niſi temperies temperata aliorum norma perfectè intelligatur: idcircò ab ipſis ea duplex, nempè ad pondus, & ad iuſtitiam conſtituitur, deinde omiſſa conſultò temperie ad pondus ab æquali portione elementorum emergente, tanquam imaginaria, vnam tantummodo temperaturam æqualem ad iuſtitiam eſſe ſtatuunt, quæ in ſymmetria quadam elementorum ad perfectas operationes obeundas conſiſtit. Ideòq; illum hominem vocant temperatum ad iuſtitiam, qui ad omnes functiones perficiendas eſt paratus, atq; idoneus, illumq; intemperatum appellant, qui à prædicto recedens temperamento, ad vnum ex octo intemperatis vergit.

Temperamentorũ numerus.

Tẽperatura ad iuſtitiam.

Præterea circa naturam humorum, Medici obſeruant cuncta eſculenta, & potulenta per ſpatium ſex, vel ſeptem horarum in humano ventriculo morari, quia ibi prædicto tempore, perfecta digeſtio celebratur. Vnde quidam reſpiciens alimento- G rum coctionem in ſomno potiſſimum perficiendam canebat.

Septem horas dormiſſe ſatis iuueniq; ſeniq;.

Siquidem alimenta in humano ſtomacho, tanquam in olla apud ignem caloris naturalis locata alterantur, & in ſubſtantiam valdè ſimilem cremori ptiſanæ chilum nuncupatam tranſmutantur. Poſtmodum materia hæc per inteſtina tenuia venarum copia referta deſcendens ab iiſdem ſugitur, vt tandem per venam portam iecur ingrediatur, vbi denuò alterata à facultate hepatis in ſanguinem mutatur, qui poſtea per venam cauam, & ramos ab ea deſcendentes exiens à iecore, cæteris partibus humani corporis, nutritionis gratia, diſtribuitur. Inſuper animaduertunt Medici prædictam materiam in iecore quidem alterari, ſed non totam in ſyncerum ſanguinem, ſed maiorem ſolùm partem conuerti; & propterea portio coctionem effugiens, & alba remanens, pituita, portio calidior, bilis, & demùm craſſior, melancholia nuncupatur. Hi igitur quatuor humores, ex ſententia Galeni, elementa ani- H malium ſanguine præditorum nominantur: immò, vt retulit Hippocrates, prædicti humores omni tempore, & omni ætate, humanas venas implere ſolent. Itaq; Medici ſanguinem naturæ aereæ, & bilem igneæ conſtituunt, pituitam verò aquæ, & melancholiam terræ aſſimilant. Quamuis Auguſtinus Donius, in libro de natura hominis, prædictam ſimilitudinem admittere non videatur, dum potius ſanguinem igni, & pituitam aeri conferat, quam dubitationem Lector, apud citatum Authorem meditari poterit.

Chilus aſſimilatur cremori ptiſanæ.

Humorum numerus.

Lib. 2. de Element.

In lib. de nat. humana.

His ita conſtitutis, & notatis, Medici hominum temperaturam plerumque ab humore prædominante eliciunt. Quocirca prædominium ſanguinis manifeſtabitur, quando homo erit carnoſus, hilaris, optimo habitu, acri ingenio, & rubicundo colore præditus: huic enim Medici temperaturam calidam, & humidam aſſignant. Bilis verò dominium ex leuitate mentis, aſturia, agilitate, actionum celeritate, & denique ex colore inter flauitiem, & rubedinem medio cognoſcunt; ideòq; talem hominem, ad calidam, & ſiccam temperiem referunt. At pituitam in corpore ſuperantem ex

Dominium humorũ quomodo cognoſcatur.

ſegni-

ſegnitie, ingenij ſtupiditate, obliuione, & albo colore coniectant, huiuſque hominis temperamentum frigidum, & humidum conſtituunt. Tandem, humore melancholico dominante, hominem timidum, memorem, vafrum, colore plumbeo refertum, ad ſpeculandum, & ad magna perpetranda facinora idoneum, necnon frigidum, & A ſiccum declarant.

Partiũ temp.ratura.

Modò ſi lubeat temperaturas ſingularum partium humani corporis examinare, adire Galenum neceſſe eſt, qui in primis, cutem inter alias corporis partes temperatiſſimam, immò illam, quæ tegit volam manus, hac præcipua gaudere prærogatiua decreuit: Reliquarum poſtea partium aliæ calidæ, & humidæ, vt omnes partes carnoſæ conſtituuntur, aliæ frigiditate, & humiditate gaudent, vt cerebrum, ſpinalis medulla, & pinguedo, aliæ veluti oſſa, cartilagines, nerui, ligamenta, membranæ, venæ, arteriæ, tendones, & pili, frigida, & ſicca temperatura potiuntur, Aliæ denīq; vt cor, & ſpiritus caliditatem, & ſiccitatem participant.

N A T V R A. B

Lib. 1. de finibus.

Ratio intellectus hominum.

AB homine duo corpora, alterum mortale, & alterum immortale naturaliter poſſideri vnanimes Platonici diuulgarunt; quoniam per corpus immortale, partem animæ rationalem, & corpus quodammodo ſpirituale, & æternum intellexerunt, & per mortale corpus id, quod videtur, & ſentitur ex quatuor compoſitum elementis, conſequenterq; corruptioni obnoxium. Idcircò, ratione primi, homines natura impelluntur, vt plurimis, & præcipuè docendo proſint; conſequenterq; ſoli homines, ex mente Ciceronis, ad diſcendum, & docendum propenſi ſunt. Cum nullum animal, præter hominem, mente, & intellectu exornetur, & huius rationem attulit oraculum in Reuelationibus S. Brigidæ, vbi legitur. *Omnia quæcumque creata ſunt, ad vtilitatem hominis ſunt, aut ad neceſſitatem eius, & ſuſtentationem, aut ad informationem, & correctionem, aut ad conſolationem, & humiliationem. Si ergo bruta haberent intellectum, ſicuti homo, eſſent vtique homini in tribulationem, & potius nocerent,* C *quàm prodeſſent, ideò vt omnia ſubiecta ſint homini, propter quem omnia facta ſunt & omnia ipſum timeant, ipſe verò neminem, niſi Deum ſuum: propterea brutis non eſt datus rationalis intellectus.*

Lib. 1. de Hiſt. Anim. cap. 11.

Lib. 2. de fabrica humani corporis.

Lib. 11.

Præterea homini ſoli riſum, & fletum à natura inditum eſſe credendum eſt; & quamuis Authores referant cuculum, & quandam auem flauam apud Indos ridere, & canes paulò ante obitum Cæſaris luxiſſe; & Virgilius in arenam educat equum Palantis lacrymas effundentem: idemque Homerus de equis Achillis repetat: vnde poſtea Iſidorus his ductus authoritatibus, homini, & equo lacrymas naturaliter competere aſſeuerauerit: immò Aelianus aſinis Mauritanis lacrymas tribuit, & Xiphilinus Elephanto lugubrem vocem aſſignauit: Attamen aduertendum eſt, num prædictæ proprietates affectui rationali copulentur, quæ iuxta hunc ſenſum, in ſolo homine obſeruantur. Amplius volunt, ex mente Ariſtotelis, naturam homini aurium immobilitatem congenuiſſe: cum tamen Procopius Cæſarienſis tradat Iuſtinianum D ab Aduerſarijs vocatum fuiſſe Aſinum, non propter ſtupiditatem, ſed quia ritu aſinino, aures moueret. Addit etiam Veſſalius ſe Patauij duos nouiſſe viros, qui aures motitabant: immò Laurentius prodit ſe in quibuſdam obſeruaſſe aures mobiles; idq; ope exiguorum muſculorum fieri aſſeuerauit. Quod cum admodum raro contingat, non poſſumus doctrinam Ariſtotelis exterminare.

Anat. c. 12.

Lib. 3. de vſu part. c. 1.

Addit Galenus, quòd commodè ſedere in iſchijs, ſiue coxendicibus, natura ſoli homini indidit. Quare poſtea à cranio humano, mus araneus, gallus gallinaceus, & Hyæna ſummopere abhorreant, ſuis locis videndum eſt. Vna ſolùm hic admiranda eſt hominis, & Delphini naturalis ſympathia: cum Hiſtorici ſcripſerint Arionem inter marinas vndas latrones vitantem à Delphino ad portum ſalutis fuiſſe deductũ. Addunt quoq; Heſiodi cadauer in mare proiectum à Delphinis in litus iuxta Locridem fuiſſe delatum: quamobrem Georgius Camerarius hac naturali proprietate, & ſympathia ductus delineauit puſionem ſupra Delphini dorſum cum hoc titulo.

HVMA-

HVMANO FLAGRANT DELPHINES AMORE. Deinde ſubſcripſit pulcherrimum octaſtichon huius tenoris. *In Emblem. amatorijs.*

Sic premis amplexu dorſi tua gaudia Delphin,
E *Temnis, & aquoreas pulcher Ephebe minas.*
En quanta è patrio piſcem migrare profundo,
Quanta fides puerum fidere iuſſit aquis?
Sic audax elementa Venus confundit, & amens
Debita naturæ vincula neſcit amor.
Heu mea, quàm ſubito plorando exhauſta cremabit
Pectora, qui gelidas aliger vrit aquas?

Amplius ſexus muliebris duo præcipua à natura ſibi comparauit. Primùm, authore Socrate, vt ad omnes diſciplinas, & virtutes ſit docilis, ſi diligenter inſtruatur. Deinde naturalem quamdam ſibi vindicauit inconſtantiam, & leuitatem; iuxta illud diſtichon.

Penna leuis, leuis eſt pumex, leuis aura, ſed ipſa
Fœminea leuius quid leuitate vides?

F Idq; magis atteſtari poſſumus, cum videamus mulieres qualibet in re ſibi applauſum, manifeſtum leuitatis ſignum, quærere: quapropter maximus conſenſus inter mulierem, & pauonem eſt collocandus: cum, & ipſa mulier pauonino ambitu identidem ſe circumſpectet. Non demirabimur ergo hiſtoriam mulieris Leucadicæ ita adamatæ à Pauone, quem aluerat, vt ipſa defuncta, ipſe quoq; abſtinentia cibi commori voluerit. *Mulierum leuitas.*

Cæterùm non modò natura ſpecifica, ſed etiam indiuidualis (vt ita loquamur) particularibus hominibus mirificas dotes ingenerat: itaut quandoq; ab ipſa magnam poteſtatem, immò maiorem, quàm ab ipſa ſpecie hauriant. Idcircò Albertus id occultæ cuidam proprietati, vel influxui cæleſti aſſignauit; cum indiuidua mirabilem patiendi, & operandi energiam, non ſpecificam, ſed propriam, & peculiarem poſſideant. Narrat idem Albertus fuiſſe gemellos, alteri quorum latus erat, cuius tactu portæ omnes patebant, alterius reſeratæ repentè claudebantur. Nouimus, & nos
G homines, qui mures, vel feles, vel alia animantia adeò perhorreſcebant, vt eorum aſpectu in animi deliquium inciderent. Solinus tradit plenilunium per quamdam antipathiam mulieribus prægnantibus nocere: veluti res ſalſæ fœtui obeſſe ſolent; ſiquidem mulier grauida rebus iuſtò ſalſioribus delectata, fœtum ſine vnguibus in lucem plerumq; edere ſolet. Pariter alijs, vel ſanandi ſtrumas, vel diuerſa curandi vlcera ita impreſſa eſt cælitus facultas, vt quod Chirurgi manus diù fatigauit, nec vllo medicamine liberari potuerit, ſolo ſaliuæ tactu ſanetur. Et ſic deinceps alias indiuiduorum dotes poterimus admirari, & meditari, quæ à ſpecifica proprietate haudquaquam dimanant. *Proprietates indiuiduales.*

H

CIBVS.

GALENVS verba faciens de alimentorum facultatibus, cuicumq; animantium generi quemdam familiarem cibum à totius ſubſtãtiæ proprietate aſſignauit; idèòq; quemadmodum equis, & aſinis palea, fœnum, & hordeum, necnon leonibus carnes animantium crudæ competunt; ſic etiam hominibus carnes coctas, & panes ex ſeminibus triticeis paratos conuenire aſſeuerauit. Non immeritò igitur homines Græcè ἀρτόφαγοι quaſi paniuori nominari poterunt: licèt rectius appellari poſſint ὀψοφάγοι, cum nullũ animal, quam homo obſonijs, & coquinalibus delicijs magis inhiet. Hinc poſtmodũ varia panum, & placẽtarum genera ab hominibus excogitata ſunt, vt Coliphium apud Plautum, Artolaganum, Artopteſia, Maza, panis rigidus quali vtuntur Nautæ, Pythiriæ nempè panes viliores, & furfuracei, immò Naſti panes additis vuis paſſis parabantur. Præterquamquòd homines in inſtructa epularum magnificentia, carnibus auium, piſcium, & quadrupedũ vtuntur. Nonne habemus ex Tiraquello patinam Vitelij, ſcarorum iecinoribus, Phaſianorum, & Pa- *Lib.2.cap.6.* *Homines paniuori.* *Patina Vitely qualis.*

uonum cerebellis, Phenicopterum linguis, & lactibus murænarum fuiſſe exornatam. Homines verò vt plurimum veſcuntur carne bubula, ſuilla, vervecina, hedina, aliquando leporina, ceruina, muris alpini, ſciuri, capreæ, gliris, ouis, capræ, echini, cuniculi, caſtoris, lutræ, taxi, teſtudinum, ranarum, necnon promuſcide, & labijs Elephanti. Indi clunes Tygrium comedunt; quidam populi Aethiopiæ carnibus pantherarum, & leonum veſcerentur. Afri in eleganti conuiuio lacertis viridibus, & ſimijs vtuntur. Boruſſi olim Scythiæ populi Hippophagi vocabantur, quia carnibus equorum veſcerentur. Inſubres Italiæ, lupos, feles, vulpes, pardales, & pullos aſinorum comedunt. Immò, & carnes aſinorum vetulorum, & camelorum, ex Galeno, *Qui buſonibus viuunt.* aliquando in lautirijs fuerunt habitæ. Nomades, ex Plinio, lacte Cynocephalorum viuunt, & Incolæ occidentalis Indiæ ſerpentes, viperas, & buſones comedunt. A

Præterea homines ex omnibus terræ naſcentibus, & potiſſimum oleribus edulia *Lib. 3. hiſt.* ſumunt; propterea in caritate annonæ Menſis ſolæ herbæ inferuntur. Ad rem prodit Bugatus hiſtoriographus, Anno Domini trigeſimo tertio ſupra milleſimum, & ducenteſimum, Incolas agri Patauini, ob inſignem victus inopiam, tanquam belluas herba in campis naſcente victitaſſe. Cæterùm hoc demirari non debemus, cum po-

Populi Carpophagi.

puli

puli quidam, quorum hic figuram damus ſolis fructibus. ſeminibus, & herbis viuant, qui propterea carpophagi, & ſpermatophagi appellantur. Aeſtiuo enim tempore fructus ex arboribus facillimè colligunt; reliquo tempore herbas in opacis naſcentes locis pro victu decerpunt. Hi cum filijs, & vxoribus nudi ad campeſtria accedunt quamcunq; aſcendentes arborem; nam tanta aſſuetudine pulli de arbore in arborem veluti tot aues proſiliunt, & licèt pedibus labantur, mira manuum agilitate confeſtim à caſu ſe ſe vindicant. Et ſi interdum fortè deciderint, ob magnam corporis leuitatem paruam incurrunt noxam. Hi, ex Licoſthene, baculis muniti pro Lotis inuicem præliantur, & victis dominantur; verùm, vt ipſe refert, fame plerumq; pereunt, nam incurrentes cœcitatem, priuantur eo ſenſu, quo victum quæritabant.

Cæterùm non modò ſimplicia alimenta, ſed potius compoſita humano ſtomacho gratificari videntur; cum in Veterum monumentis multa huius generis probentur. In primis caricam genus cibi Lydij ex multis lautitijs, & ſanguine parabant, Coccentum edulium, ex melle, & papauere conficiebant, Botellum genus farciminis ex carne ſuilla, necnon lucanicam ex eadem materia paratam commendabant. Vnde Martialis de hoc ſic canebat. *Edulia varia.*

Filia Picena venio lucanica porcæ.
Pultibus hinc niueis grata corona datur.

Minutal ex marino piſce, liquamine, oleo, vino, porris, & coriandro laudabant. Deinde libum laganum, pulmentum, pulpamentum, buccellatum, & muſtaceum extollebant. Neque illis erant incognita artocreata ex pane, & carne, fortè Nuperis (Paſticij) nuncupata. Tomacula parabant edulia ex porcino iecore minutim inciſo, cum ouis, caſeo, pipere, aniſo, zinzibere, deinde ſuillo omento tecta, quæ recentioribus fortè (Tomaſelle) nuncupantur. Vt omittamus ozima edulia ab odore ozimi fortaſſis denominata, cibaria ex lacte, & melle, nec non ex vuis paſſis, & amygdalis parata, & denique tot tragemata, & bellaria, quæ in tertia menſa apponebantur, & nunc etiam apponuntur. Qui verò hodiernos epularum apparatus, & menſas inſigni magnificentia inſtructiſſimas ſcire deſiderant, adeant Bruyerum Campeggium, Bartholomæum Scappium, & alios nuperos authores, qui de elegantibus conuiuijs, & miris epularum lautitijs diligenter pertractarunt. *Artocreata qualia.*

PARTES HOMINIS EXTERNÆ.

CAPVT à capiendo, vel intelligendo dictum, eſt illa pars, quæ collo ſuſtentatur; hanc partem Priſci tanquam principaliorem ad reuerentiam nudabant, quo corporis geſtu, idem de animo indicabant, Græci verò per hanc partem iurabant. Pars capitis anterior ſincipur, poſterior verò occipur, ſiue occipitium nominatur. Os capitis, vnde capilli emergunt, calua, os verò nudum caluaria appellatur. Verùm pars dextra, & ſiniſtra capitis dicuntur tempora, quia ex his anni, & ætates hominum dignoſcuntur. Capillus quaſi capitis pilus multa ſortitur nomina, aliquando dicitur cirrus, cum multi capilli ſimul iuncti in modum caudæ pendent: propterea quædam oſtreorum ſpecies capillatæ, cirres nuncupantur. Alioquin cincinni ſunt multi capilli intorti, quos Martialis annulos vocare ſolebat. *Capitis partes quot ſint.*

Succedit frons quaſi propter oculos forata, hæc mentem hominis denotare traditur, dum in mœrore corrugatur, & in lætitia dilatatur, ad latera, temporibus, circa partem ſuperiorem radice capillorum, & circa inferiorem ſupercilijs terminatur. Supercilia quaſi cilijs ſuperpoſita mobilia ſunt: ſiquidem his homo annuens, & negans, partem animi indicat. Hic aduertendum eſt ex Nonio, homines prominentioribus ſupercilijs inſigniti Silones dici à Silone, qui hirſutis ſupercilijs fuiſſe tradebatur. Illud autem interſtitium inter ſupercilia, quia hoc ſpatium glabrum eſſe conſueuit, glabella vocitatur. Hinc naſus ſumit initium, & nares ſunt partes niſi latiores ad dextram, atq; ſiniſtram mobiles, quaſi à nando denominatæ, qui autem ſine naribus, vel ipſis compreſſis naſcuntur, ſecundùm Plinium, Simones nominantur. Naſus poſtea ſagacem ſapientiam repræſentat, ſumpta ab animalibus meta- *Silones qui ſint.* *Simones qui ſint.*

G 2 phora,

phora, quoniam canes, & vultures olfactu eſcam inueſtigant. Oculi ab occulendo
dicti, quia ſub cilijs, & genis latibulentur, pupulam, ſiue pupillam habent, qua homo
intuetur. Cilium fortaſſis à cilleo moueo, genæ ſuperioris eſt extremitas. Gena verò
eſt quicquid intra barbam, & cilium cadit, & pilis tanquam vallis munitur, & à palpi- A
tando palpebra vocatur. Sed genarum concauitates, in quas lacrymæ dilabuntur, ob
quamdam ſimilitudinem, ſinus appellantur.

Genis ſuccedunt malæ, quas homini tantummodò Plinius attribuit; hæ à malo
fructu, veluti genæ à genu ob curuaturam denominantur: nam mala in vultu eſt pars
rotundior, & eminentior. Deinde à mala nomen diminutiuum, nempè maxilla de-

Buccula, & Bucculus, quid denotent.

ducitur, non quia parua ſit mala, ſed quoniam infra malam locata ſit. Buccæ ſunt fa-
ciei partes, quæ inflari, & barba veſtiri poſſunt. A bucca oritur buccula armaturæ
genus buccas tegens: etenim buccula, cuius maſculinum eſt bucculus aliam ſortitur
ſignificationem; denotat enim paruos boues, quia ab ipſis paleapia tanquàm bucculæ
pendeant. Amplius à bucca bucceam, & buccellam deriuant indicantem eſcæ quan-
titatem, quæ ore capi poteſt: hinc etiam bucculenti, & buccones vocantur illi, qui
tumidioribus buccis ſunt referti.

Aures, ſecundùm nonnullos, ab haurienda voce, vel potius ab audiendo nuncu- B
patæ, ideò aures, quaſi audes dictæ. Ab his homo dicitur auritus, quod non ſolùm
ad exquiſitum ſenſum, ſed etiam ad magnitudinem aurium refertur. Qui nihil, ſurdi,

Herbæ ſurdæ quæ dicantur.

qui verò parùm audiunt, ſurdaſtri indigitantur. Cæterum, ex Plinio, herbæ ſine
nomine ſurdæ dicuntur, quoniam earum nomina non audiantur: hinc poſtea (ab-
ſurdum) dimanauit, quia nunquam ſimile auditum fuerit. Tandem ab auribus lan-
guidis, & flaccidis, cognomentum familiæ Flaccorum originem duxit. Priſci quoque
aurem attingebant, quando atteſtabantur, vellendo aurem teſtis ad memoriam: te-
ſtis tamen primus aurem vellendam offerebat, cum nemini aurem teſtis nolentis tan-
gere liceret.

Præterea in ſuperiori labro quædam obſeruatur vallecula, quam Lactantius la-
cunam appellauit. Labia, ſiue labra ſunt partes os conſtringentes, & dilatantes, à
quibus cognomen labeonum (teſte Plinio) deductum eſt. Labrum poſtea eſt nomen
æquiuocum, quia ſecundum Plinium vas etiam deſignat. Os tandem eſt buccarum C
foramen, nihilominus multi Authores, & potiſſimum Poetæ hoc nomine ad huma-

Os oſculū, & oſcillum.

nam faciem indicandam vtuntur. Oris diminutiuum eſt oſculum, nempè os paruum;
quamuis aliquando baſium etiam denotet, cum baſium nonniſi ore in oſculum con-
tracto celebrari poſſit. Aliud inſuper oris diminutiuum eſt oſcillum. Ex radice in-
ferioris labri mentum trahit originem, quod licet Plinius homini tantummodò attri-
buat, Plautus tamen aliquibus brutis aſſignare videtur. Inoleuit autem conſuetudo
apud Græcos, authore Plinio, vt ſupplicantes mentum attingerent. Modò illa pars
faciei, quæ in ridente homine lineis quibuſdam, nimirum gelaſinis terminatur, rictus
appellatur, qui plurimas paſſionum notas præ ſe ferre ſolet. At faciei humanæ pars

Vultus Etymologia.

tota, quæ in lætitijs effunditur, & in mœroribus coarctatur, multas indicans animi
perturbationes, à volendo, vultus cognominatur, & vultum in genere neutro apud
Lucretium legitur, & in nullo animante, præter hominem, eſſe poteſt. Ex vultu po-

Sanniones qui.

ſtea plures ſannæ, nempè irriſionis ſpecies emergunt, ideò Antiquitas homines di- D
ſtortionibus vultus aliquem ludificantes, ſanniones indigitauit.

Ceruix vocatur pars poſterior capitis, veluti pars anterior gula, iugulus, aut iu-
gulum: nam ex hac vtraque parte integratur collum dictum à colendo, vt volunt Si-
pontinus, quia torquibus, & varijs ornamentis colatur. Collo adhæret truncus: per
truncum enim pars corporis humani ſine brachijs, & fœmoribus intelligenda eſt,
quæ Græcis thorax nuncupatur; quamuis Medici, nomine thoracis, partem cor, &
pulmones continentem intelligant. Truncus in partem poſteriorem, & anteriorem

Thoracis limites.

diſtribuitur: hæc initium ſumit à iugulo, vbi quædam lacuna obſeruatur, cædi obno-
xia: propterea iugulare, nempè gladio occidere dicimus. A iugulo quoq; pectus in-
choat perueniens ad ſtomachum, & duobus lateribus concluditur. Medium pectus
exornant mammæ, vbera ſignificantes; alioquin mamma apud nonnullos eſt nutrix:

Mamma, mamilla, & pupilla.

immò mammæ Priſcis dicebantur etiam Tatæ, licet Tata nutricem quoque denotet.
Mamma deinde format diminutiuum mamillam, pupillam etiam dictam; quamuis,

proprie loquendo, papilla ſit illud tuberculum mammarum, quod infantes ad lac ſugendum ore capiunt. Inſuper Antiquis mamma rumen etiam appellabatur: vnde Plinius de Romulo, & Remo verba faciens ſcribebat: *Inuenta eſt lupa prabens in-* E *fantibus rumen.* Rumen tamen, ſiue frumen vocatur pars colli interior eminentiæ gutturis reſpondens. Quare, ſecundùm Seruium, fruges à frumine denominatur; deinde à Rumine verbum formatur (rumino) nempè cibum denuò ad rumen, ſcilicet ad guttur reuoco.

Lib. 15. nat. hiſt.

Rumē quid.

Humeri, ex Sipontino, ab humo nuncupati, quia tanquam humus oneribus ferendis ſint idonei, vocantur etiam Armi, quoniam delata arma ab bis pendeāt: hinc deducuntur armillę fœminea brachiorum ornamenta, quia Antiquitas humeros cum brachijs armos indigitabat. Sub humeris continentur alæ, quæ in hominibus pilis veſtiuntur, cuius nominis diminutiuum eſt axilla. Præterea humana latera iuxta dextras, & ſiniſtras coſtas terminantur. Ilia tam per ſecundam, quàm per tertiam declinationem inflexa, inter coxas, & pubem ſita ſunt: hic autem ſitus ad ilia potius interiora ſpectat; quandoquidem exteriora latius patent. Venter in parte ſuperiori habet pectus in inferiori pubem, & hincinde ſuos limites in latera terminat, in F huius medio obſeruatur vmbilicus ab vmbone clypei medietate nuncupatus, ſub vmbilico autem pubes eſt, & pecten. Si reſpiciamus poſteriorem thoracis partem, primò incidemus in ſcapulas, inter quas vallecula quædam obſeruatur, quam Latini Interſcapilium nuncupant. Deinceps verò tota poſterior pars thoracis referens vallis ſimilitudinem, dorſum, & tergum cognominant; in cuius extremitate eſt culus inter nates, ſiue clunes, quaſi culeus, nempè vagina; quamuis appelletur etiam anus, quaſi rotundus, & podex, quaſi pedex, à pedo, quia per hanc partem ventris crepitus emittantur. Deniq; inter hanc partem, & cincturam cadunt lumbi.

Ala, & Axilla, quæ partes.

Inter ſcapiliū quæ pars ſit.

Varia nomina podicis.

Modò ſi rurſùm ad ſcapulas reuertamur, & ab his paulatim recedamus, inueniemus partem ab humero ad cubitum deſcendentem ab aliquibus armum nūcupatam; ſiquidem Priſci (vt paulò ante fuit exaratum) humeros cum brachijs armos vocitabant. Verùm pars à cubito ad manus articulationem dicitur Lacertus: quapropter Hercules, cum huius partis maximam fortitudinem præ ſe ferret, Lacertoſus no- G minabatur. Curuaturam poſtea brachij cubitum indigitant.

Cur Hercules lacertoſus diceretur.

Lacerto adhæret manus, quaſi totius corporis munus, quæ in quinq; digitos diſtribuitur (hi ſic dicuntur, quia decem, vel quia decenter iuncti) nempè in pollicem ita dictum, quia magna vi polleat, Græcis dicitur ἀντίχειρ, quoniam pari robore cum reliqua manu contendat, & quaſi alterius manus vicem ſubeat. Immò veteres Græci huc reſpicientes pollicem cognominabant hallum, quia ſolus in reliquorum omnium digitorum dorſa inſiliret, nomine deducto ab ἅλλομαι, quod ſignificat ſalire. In digitum ſalutarem, vel ſecundùm Nuperos, Indicem, aut quia nos nō ſalutamus, niſi re indicata, aut quoniam hoc digito comprimitur os ad ſilentium, quod præceptum ſalutare eſſe perhibetur: hunc eumdem alij vocant Medicum, fortè, quia Chirurgi hoc ſæpiſſimè vtantur in profunditatibus vulnerum, vel vlcerum explorandis. In digitum medium, quem aliqui vocitant infamem, & impudicū; tùm quia per eum probri inſectatio exprimatur: tùm ob longitudinem, quia tutela aliorum indigeat. H Sunt qui hunc dicant lichanon παρὰ τὸ λείχειν, nimirum à lambendo, quia in explorandis cuiuſcumq; rei ſaporibus adhibeatur, & lingatur. In digitum annularem, ſiue pronubum dictum, cum hic in coniugijs annulo circumdetur, vel etiam medicinalem nuncupatum, quoniam ad hunc immediatè arteria à corde peoetrare credatur, & propterea in affectibus cordis curandis, medicamina huic digito applicanda eſſe perhibent. Et tandem in digitum minimum ob paruitatem, vel auricularem dictum, quia hoc homines, ad aures tergendas vtantur. Sunt qui pollicem vocāt Principem, Indicem, Mercatorem, Medium, Stultum, Annularem, Studentem, & Auricularem amatorem: quoniam tales perſonæ annulis prædictos ornarent digitos. Vnde verſus.

Digitorum omnium varia nomina.

Princeps, Mercator, Stultuſq;, Studens, & Amator.

Itaque manus extenſa inſtar palmæ arboris vocatur palma, compreſſa dicitur pugnus, concauitas manus nuncupatur vola; hinc inuolare, abſcondere, & furari ſignificat. Vngues poſtremò ſummitatem digitorum operiunt, ex quibus nonnulli mores hominum comprehendere nituntur.

Reliquum eſt, vt ad cæteras inferiores partes ſigillatim nominandas deſcendamus: Ab inferiori parte trunci inter coxas, virilia, nimirum teſtes, & priapus pendent (alioquin in fœminis obſcuratur vulua, quaſi valua, quia per hanc tamquam per portam fœtus exeat.) Hæc pars vocatur etiam membrum ob excellentiam, cum A hoc ſolum, inter cætera membra, generare poſſit. Idcircò Antiqui curam hortorum Priapo aſſignarunt, cum horti agris ſemper ſint fœcundiores. Vocatur inſuper mentula ab eminendo, Muto, Verpa ab inuerſa pellicula, idcircò Iudæi, quia circumciſi, Verpi cognominantur. Vocatur etiam natura, quia magna naſcendi virtus ei inſit. Item Neruus, Vena, & Inguen apud Iuuenalem; quamuis hoc nomen ad vtrumq; ſexum pertineat. Rurſus penis, quia deorſum inſtar caudæ bruti pendeat. Aliquibus nominatur Pſoleon, ſed hoc nomen originem trahit à Græco ψωλὴ præputium ſignificante. Alijs dicitur Colis, quaſi Caulis, quæ vox fuſtem, vel haſtam indicat, hinc poſtea colei nominantur teſtes. Tandem Veretrum cognominatur, fortè à Verendis, cum hæ partes non niſi verecundia nominentur. Ab huius membri radice membrana, ſcrotum, vel hernia nuncupata dependet, teſtes, vel teſticulos continens ita nuncupatos, quia teſtimonium virilitatis exhibent: vnde quidam, de his, canendi occaſionem arripiens, ſic ſcripſit. B

Pudendorũ varia nomina.

An quia teſtamur ſexum, ſic dicimur? an quod
Nequitiæ teſtes adſumus ambo tuæ?

Teſtes cur ita dicti.

Coxæ hincinde, vel fœmora dicta à ferendo dependent, quamuis inter fœmur, & fœmen ſecundùm nonnullos aliquod cadat diſcrimen; nam priori vocabulo partem coxæ exteriorem, poſteriori verò, partem interiorem, & molliorem ſignificant. Termini coxarum ſunt genua à genis dicta, quia genua infantis in vtero à genis tangantur. Horum partes ſuperiores poplites vocantur. A genibus inchoant crura à κρούω pulſo, nominata, & in talum terminata, quorum anteriores partes tibiæ, poſteriores ſuræ appellantur. Pars à flexione pedis ad finem calcanei dicitur petaſus, & perna; ideòq; tumores à frigore in illa parte excitati perniones à Medicis appellantur. At Imperiti quidam hanc partem ſuis cum reliquis appendicibus, pernam, & petaſonem cognominarunt. Hæ autem partes, quæ petaſi nomine comprehenduntur, in brutis ſuffragines, quaſi ſubtus factæ nominantur. Poſtremo loco pes recenſetur multis integratis partibus, nimirum calce, ſiue calcaneo, talo, vola, & digitis. Planta enim pedis calcaneum, volam, & digitos comprehendit. His tanquam coronidem addamus diſcrimen inter membra, & artus cadens; nam membra truncos denotant, artus verò ab arctando dicti nodum, & colligationem membrorum ſignificant. C

Suræ quæ partes.

Differentia inter membra, & artus.

ANATOMICA.

PARTIBVS externis diligenter ponderatis, operæpretium eſſe duximus internas quoq; ſigillatim explorare. Hoc autem, vt exactè aſſequamur, corpus in partes diuidere neceſſe eſt: quapropter nõnulli corpus humanum in caput, D ventrem, & membra diſtribuerunt: quamuis Plato in Timæo caput non membrum, ſed totum appellauerit, innuens hominem contemplationis gratia fuiſſe natum: ideòq; cætera membra fuiſſe fabricata, vt capiti famularentur. Ariſtoteles corpus humanum in caput, collum, thoracem, duplex brachium, & duo crura diuiſit. Anatomici recentiores hoc corpus, exceptis brachijs, & cruribus, in tres ventres ſegregarunt. Primum ventrem, caput; ſecundum, thoracem; & tertium, ventrem infimum cognominarunt. Primus venter, ad mentem Galeni, in gratiam cerebri, ſecundus in gratiam cordis, & tertius in gratiam hepatis fuit conſtructus. Caput totum oſſeum a natura fuit fabricatum ad tutelam celebri, cum hoc membrum eſſet præcipuum, & principium motus voluntarij. Venter inferior totus eſt carneus, non ſolum, vt magnam cibi copiam continere, & in mulierum conceptu extendi, verum quoq; vt ad fæces explodendas eſſet aptior, medius venter, nempè thorax partim ex oſſibus, partim ex carne fuit contextus, non modò vt in aere attrahendo melius dilatari poſſit, verum quoq;

Lib. 1. de hiſt. Anim. cap. 7.

Tres vẽtres in corpore humano.

quoq; ne muſculi, ſi totus eſſet carneus,concidentes cor, & pulmonẽ comprimerent.
Primitùs inchoando à capite, omnes ſenſus capiente, iuxta ſententiam Galeni, *Fen. 1 lib. 3.*
& Anicennæ, capitis partes, capillos, cutem, carnem, pericranium, cranium, panni- *cap. 1.*
E culum durum,& tenuem, nempè duram,& piam meningem,cerebrum,eiuſdem tres
ventriculos, rete mirabile, & os baſilare eſſe ſtatuemus. Cranium, ad mentem Ga- *Lib. 11. de*
leni, ex ſeptem oſſibus per ſuturas copulatis conſtat: non enim vnum os continuum *vſu part. c.*
natura fabricauit, vt melius per ſuturas excrementa truderentur. Contingit tamen *20.*
quandoq; humana crania abſq; ſuturis videri: nam Heſiodus in ſtrage Platæenſi *Lib. 9.*
caput Perſæ, abſq; ſuturarum compage repertum fuiſſe narrat. Immò Cælius Rho- *Lib. 13. lect.*
diginus capita Aethiopum nullis laxa ſaturis memorat. Ariſtoteles quoq; cranium *antiq. c. 28.*
humanum abſq; vlla ſutura conſpectum eſſe fatetur. Ablato cranio, duæ membra- *Li. 3. de hiſt.*
næ ſcilicet dura, & tenuis apparent, quibus eleuatis, tanta cerebri quantitas obſer- *Anim. cap. 7.*
uatur, quanta nunquam in animali eiuſdem magnitudinis conſpici poteſt. Cere-
brum igitur duas habet partes, anteriorem, & poſteriorem: pars anterior in duas
partes ſegregatur per quandam interſecantem membranam, quæ à figura, falx
meſſoria ab Anatomicis cognominatur. Sub cerebro tres ſunt ventriculi, in quibus
F ſpiritus animales procreantur, vbi etiam quædam ſubſtantia effigiem vermis æmu-
lans obſeruatur. Iuxta partem anteriorem cerebri eleuati, conſpicari licet carun-
culas capitibus mammarum ſimillimas,quæ ideò proceſſus mamillares nuncupantur,
per quos ſenſus odoratus perficitur. Item apparent duo magni nerui vocati optici, *Proceſſus*
nempè viſorij, qui à cerebro orientes ad oculos perueniunt. Deinde ſi cerebrum *mammilla-*
magis eleuetur, ſecundum par neruorum ſubtilium apparet, qui in gratiam volunta- *res vbi.*
rij motus ad oculos penetrant,nam tertiũ par neruorum ad membra faciei ſe extẽdit.
Quartum par vnà cum portione tertij paris ad medium ventrem deſcendit. Ex his
poſtea nerui recurrentes proprij vocis, originem ſumunt. Quintum par ad os pe-
troſum in radice auris ſitum ſe confert. Sextum par neruorum ſubtilium ad pala- *Neruorum*
tum, ratione ſenſus, extenditur; & ſeptimum par linguæ famulatur. *paria quot.*
Ablato prorſus cerebro,conſpiciuntur duo panniculi inferiores,os baſilare,quod
cæterorum oſſium duriſſimum,baſis,& fundamentum cerebri, & capitis dicitur; hoc
G diuiditur in oſſa petroſa narium, duo oſſa lateralia, & oſſa oculorum. In oculo po-
ſtea muſculos, ſeptem tunicas, & tres humores, ſcilicet aqueum, criſtallinum, & vi-
treum rimari licet. Auris autem in vtroq; capitis latere locata eſt, vt ſonus hinc in-
de perciperetur, pars exterior cartilaginoſa ad tutelam fuit fabrefacta. Cauernam *Tympanum*
auris tegit panniculus ſubtilis ex villis neruorum auditionis contextus, qui vocatur *quale.*
tympanum. Paulò inferius dentes ſe ſe offerunt conſiderandi ita nuncupati, quo-
niam Græci eos vocant ὀδόντας. Horum numerus ſolet eſſe varius, cum plures in
viris, & pauciores in fœminis conſpiciantur: immò in aliquibus viris quandoq; tri-
ginta, cum in alijs viginti octo tantùm obſeruentur. Cuncti dentes non ſunt eiuſ- *Dentium*
dem figuræ, nam anteriores ad incidendum apti, nominantur inciſores, & ſubſe- *numerus.*
quentes canini,ad figuram dentium canum formati, quorum duo dextram partem,&
duo ſiniſtram muniunt; reliqui molares appellantur, quia cibaria ab anterioribus
inciſa, & fracta moliant.
H Iam ad ventrem medium,nimirum ad thoracem deſcendemus,qui diaphragmate
ſuperiori, & inferiori furcula continetur: hæc pars nonnullis vocatur pectus, quaſi
factum ex compactis coſtis, vel quaſi pecten, cum hæc oſſa figuram pectinis æmu-
lentur. Oſſa hanc partem integrantia ſunt vigintiquatuor coſtæ, ſeptem oſſa ſter- *Thoracis oſ-*
ni, & additis duabus furculis, clauibus nuncupatis, oſſa tria ſupra triginta reſultant. *ſa quot.*
Obiter notandum eſt numerum coſtarum quandoq; variari: ſiquidem Schenchius
meminit mulieris, quæ vigintiquinq; coſtis erat munita. Et Iacobus Carpus in pu- *In Iſagoge*
blica anatome anni milleſimi quingẽteſimi vigeſimi quinti coſtam veram duplicem *Anat.*
conſpicatus eſt, vbi potiſſimum oſſibus pectoris iungebatur. Inter duodecim co-
ſtas vndena continentur interſtitia ab vtraq; parte, in quibus ſunt duo, & viginti
muſculi intercoſtales, Græcis μεσοπλεύριοι dicti, præter quos, & diaphragma, duo
in parte ſuperiori, & duo in inferiori obſeruantur, item tres muſculi colli, ſeptem in
dorſo, & octo in ventre inferiori,itaut ad numerum quaternarium ſupra quadragin-
ta aſcendant.

Intra

Digitized by Google

Intra pectus tres ſunt membranæ, quarum prima eſt pleura coſtas interiores ve- *Membrana pectoris quot ſint.* ſtiens; ſecunda eſt mediaſtinus, non ſolum concauitatem pectoris,ſed etiam pulmones in duas partes ſegregans;tertia eſt diaphragma,quæ potius muſculi,quàm membranæ naturam participat. Intet pulmones cor figuræ pyramidalis intra capſulam, A vel pericardium ſitum eſt. Hoc in aliquibus piloſum repertum perhibetur, veluti *In obſeru.* Dodoneus narrat de Iacobo latrone è patibulo ſuſpenſo, qui veluti iam mortuus, cum tamen adhuc viueret, depoſitus, atq; curatus conualuit, ſed quia erat homo prauæ mentis, & mali ingenij ad ea denuò ſcelera deuolutus, pariterq; captus, & ſuſpenſus fuit; quare hominis nequitiam admirati, cadauere eius inciſo, inuenerunt *Cor piloſum.* cor ob eximiam caliditatem vndiq; refertum pilis. Hoc idem obſeruatum eſt in corde Ariſtomenis Græci, qui ſolus integras acies præliando in fugam vertiſſe perhibetur. In corde igitut pinguedinem, duas auriculas extrinſecus, ſed intrin- *In lib. de diſſect. arter.* ſecus duos ventriculos Galenus obſeruauit. Quamuls Ariſtoteles tertij ventriculi cordis meminerit; cum tamen hic tertius ſit pars dextri ventriculi, quæ ad læuam declinat. In dextro ventriculo duo apparent orificia, vnum venæ cauæ ſanguinem deferentis, alterum venæ arterialis ad pulmonem ſanguinem tranſmittentis: quapropter niſi ſanguis ad ſiniſtrum cordis ventriculum remitteretur, proculdubiò orificium venæ arterialis orificio venæ cauæ eſſet latius; & totus ſanguis cor ingrediens ad pulmonem transferri poſſet. B Præterea in ſiniſtro cordis ventriculo orificium venæ aortæ (hanc Patauij totam oſſeam Clariſſimus Faloppius in diſſectione cuiuſdam cadaueris conſpicatus, & admiratus eſt) obſeruatur latius orificio venalis arteriæ, per quam aer recipitur: hinc Anatomici percipiunt cor à dextro ventriculo aliquid recipere, cum orificium, quo emittitur, maius ſit, quo recipitur.

Pulmo ex quibus conſtet. Succedit conſiderandus pulmo, qui ex carne fungoſa, membrana, neruo, & vaſis integratur. Vaſa ſunt aſpera arteria, quam Cardanus oſſeam in quodam de patibulo ſuſpenſo, & non mortuo eſſe retulit, arteria venalis à ſiniſtro cordis ventriculo, & vena arterialis à dextro dimanantes. Canna pulmonis, ſeu aſpera arteria in quatuor ramos, iuxta quatuor pulmonis pinnulas, diſtribuitur: licèt Schenchius in cadauere Caroli Noui Sabaudiæ reguli, quinq; lobos pulmonum obſeruauerit. Iuxta caput aſperæ arteriæ, caro glandulosa, humectationis gratia, à natura fuit fa- C bricata, ne ratione ſiccitatis, vox tauceſceret. Occaſione partium reſpirationi, & *Labia ex quibus integrata.* voci famulantium, labia veniunt ponderanda, quæ ex neruis, carne, cute, & membrana ſunt compoſita, quoniam verſus omnem differentiam motus mouenda erant.

Poſtmodum in fine palati quædam caruncula ad formam vuæ, ideòq; vuea nuncupata, conſpicitur. Supra caput aſperæ arteriæ cartilago epiglottis dicta à natura locata eſt, ne quid cibi in cannam pulmonis cadere poſſet. Lingua quoq; ibi obſer- *Lingua.* uatur, ad cuius radicem ſitum eſt os figuram litteræ græcæ Λ repræſentãs; hæc duos recipit neruos, alterum mollem in linguæ ſuperficie extẽſum, alterum intra eiuſdem ſubſtantiam diſſeminatum, vt altero læſo, alter illæſus proprio fungeretur munere.

A thorace ad infimum ventrem fit tranſitus, qui conſtat ex partibus continentibus, & contentis. Continentes ſunt partes exteriores, & potiſſimum abdomen integratum ex cuticula, cute, pinguedine, membrana carnoſa, muſculis rectis, muſculis lateralibus aſcendentibus, & deſcendentibus, necnon ex peritoneo: hæc mem- D *Partes ventris inferioris.* brana Græcis appellatur περίτονον, quaſi circumcirca tenſum; inciſo igitur abdomine, & eleuato peritoneo, aſpectui ſe ſe offert omentum, quod partem anteriorem ſtomachi, & inteſtina tegit. Ablato omento inteſtina duplicis generis, nempè gracilia, & craſſa conſpiciuntur. Gracilia in numero ternario ſunt conſtituta, quorum primum à longitudine duodecim digitorum, duodenum vocatur, alterum ieiunum, quia ſemper inane inueniatur, & tertium ileon, aut quoniam paſſionem iliacam patiatur, aut quoniam ſitum iliorum occupet. Craſſa inteſtina pariter tria ſunt, nem- *Inteſtina quot ſint.* pè cæcum vno tantum orificio præditum, quod in homine valdè paruum eſt, & potius alicuius ligamenti, quàm inteſtini vicem gerit. Secundum eſt colon, quoniam multa cola, ideſt multas cellulas habeat, poſtremum à figura rectum nuncupatur.

Meſenterium verò eſt illa mẽbrana venarum copia ſcatens, & cuncta inteſtina ſimul iungens; ideòq; Græcis μεσεντέριον dicta, quia ſit ἐν μέσῳ τῶν ἐντέρων, ideſt in

medio

medio inteſtinorum. His viſis, conſideratur ſtomachus, ideſt ventriculus, quaſi par-
uus venter locatus inter hepar, & lienem formam rotundam, vel potius cucurbiti-
nam habens, cuius pars ſuperior ad ſiniſtram,& inferior ad dextram vergit: cum hæc
E figura quantitatis materiæ eſſet magis capax. Præterea ſtomachus duo habet orifi- *Lienis for-*
cia: ſuperius inferiori latius, vocatur os ſtomachi, & æſophago continuatur, inferius *ma qua.*
dicitur pyloron, nempè ianitor. Alligatur os ſtomachi dorſo inter duodecimum, &
tertiumdecimum ſpondylum, vbi poſtrema finit coſta; quare in affectibus oris ven-
triculi ſatius eſſet partem poſteriorem, & non anteriorem inungere.

Hepar, ſiue iecur in dextro locatum hyppocondrio vocatur officina ſanguinis, in
cuius parte concaua reducuntur ad vnnm omnes venæ, quæ meant ad inteſtina.
Schenchius tamen hepar quandoque in parte ſiniſtra, & lien in dextra obſeruauit. *Lib.3. obſer.*
Immò meminit vnius qui duplici iecore fuit inſignitus. Sed maiori afficit nos admi- *obſer.8.*
ratione, quod narrat de homine ambobus viſceribus carente: ſiquidem Anno Do- *Lib.3. obſer.*
mini ſexageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum die vndecima Octobris, in cadaue- *obſer.7.*
re diſſecto Matthiæ mercatoris Antuerpienſis, natione Germani, ne vaſtigium qui-
dem hepatis, & lienis repertum eſt, ſubſtantia autem omnium inteſtinorum erat car-
F noſa, & vena caua ab inteſtinis ortum trahebat: quare in hoc homine viuente inte-
ſtina, vtriuſque viſceris munium obibant. Vt redeamus, vnde digreſſi ſumus, iuxta
concauitatem iecoris cyſtis fellis, aut veſica fellea conſpicitur, quæ veſica ad men-
tem Galeni, ſuperuacaneum bilis humorem recipit, qui poſtea per duodenum inte- *Lib.4.de vſu*
ſtinum deſcendens paulatim expurgatur. Splen ſiniſtrum occupat hyppocondrium, *part.c.5.*
eſtq; figuræ quadrangularis,cum ſtomacho rotundo adhæreat:huius viſceris officium
eſt fæcem ſanguinis, & humorem melancholicum attrahere. Sed mirandum eſt,quod *Lib.3. obſer.*
notauit Schenchius, in aliquibus duos, & tres lienes fuiſſe repertos, & quandoque *84.*
nullum, quod contigit noſtra ætate Bononiæ in muliere, quæ ſpontè ſe ſubmerſerat,
& in aperto cadauere, hepar tantummodò conſpectum eſt, cuius altera pars nigra,
& quadrangularis inſtar ſplenis erat, quæ pars proculdubiò alterius viſceris vicem *Mulier liene*
ſubibat. *carens.*

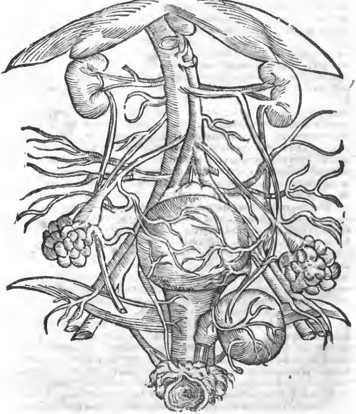
Ablatis interaneis, & viſceribus, in dextra, & ſiniſtra parte, renes vna cum ramis
G venarum à vena caua orientibus apparent, quorum vnus ad dextrum, alter ad ſini-
ſtrum renem permeat. Hic admirari oportet ſitum renum inæqualem, cum horum
vnus altior ſit altero: idcircò ſcribebat Galenus venam canam ab hepate orientem, *Lib.14. de*
adhucq; ſublimem verſus dorſum flecti, & dextrum renem petere, conſequenterque *vſu part.c.7.*
paulò inferiùs ad ſiniſtrum renem penetrare. He autem ſunt illæ venæ, quæ emul-
gentes appellantur, quoniam aqueam attrahentes ſubſtantiam per renes ad veſicam
detrudant. A renibus vreteres in veſicam inſeruntur, per quos humor aqueus à ſan-
guine ſegregatus, nempè vrina expurgatur. Hi meatus tanto artificio veſicam ingre-
diuntur, ne lotium ſemel ingreſſum per eamdem viam egredi poſſit, vt Galenus ho- *Lib.5.de vſu*
rum vaſorum artificium contemplatus prouidentiam, & eximiam quandam Creato- *part.cap.13.*
ris Sapientiam fuerit admiratus. Veſica deinde neruoſa obſeruatur cum collo car- *Lib.3. obſer.*
noſo, & muſculoſo, vt opportunè lotium retineretur, & expelleretur. Hic obiter no- *232.*
tandum eſt in hominibus aliquando duas vrinæ veſicas repertas eſſe: nam meminit
H Schenchius mulieris annorum triginta, cuius cadauer apertum duas veſicas repræ-
ſentauit, alteram in naturali ſede locatam, alteram verò ex dextro latere colli matri-
cis prognatam naturali veſica duplo maiorem, lotioq; plenam; cum tamen in illa nul-
lus meatus admittens, & emittens vrinam conſpiceretur.

Succedunt vaſa generationi deſtinata, quæ Galenus eadem tam in viris, quàm *Lib.14. de*
in mulieribus eſſe pronunciauit. Illius verba ſunt hæc: quæcunque particulæ ſunt ge- *vſu part.c.6.*
nerationi dicatæ, hæ quoque omnes in mulieribus inueniuntur, in hoc autem tan-
tummodo diſcrepant, quòd in mulieribus tales partes intus occultantur, in viris au-
tem forinſecus apparent. Sunt igitur in viris virga, teſtes, & vaſa ſpermatica. Virga
continuata eſt collo veſicæ multis nexa ligamentis, quæ ab oſſe pubis originem ſu-
munt. Sed vaſa ſpermatica duplicis generis eſſe feruntur, quia alia præparant, alia
ſemen deferunt. Præparantia ſunt, quæ à teſtibus diſcedunt, & circa eorum partem
ſuperiorem inuoluuntur, ſubſtantiam verò teſtium nequaquam ingrediuntur. Alia *Partes geni-*
ſunt, quæ magis penetrant ad meatum vſq; virgæ,& ſemen iam genitum eiaculantur. *tales viroru*

At in muliere partes genitales ſunt triplices, nimirum vaſa ſpermatica, teſtes, &
vterus; hæc vaſa ſunt ſex, ſcilicet quatuor præparantia, nempè duæ venæ, & totidem
arteriæ, quarum illæ iuxta dextram partem à trunco venæ cauæ infra renes deſcen-
dentis oriuntur, & iuxta partem ſiniſtram ab emulgente, ſed ambæ arteriæ à trunco A
Aortæ deſcendunt, quæ vaſa præparantia, antequam vtrumque attingant teſtem, in
duas partes diſtribuuntur, quarum vna materiam ſeminis ad teſtes, & altera proprium
alimentum ad corpus vteri defert, necnon magna ex parte nutrimentum fœtus; im-
mò ſanguinem menſtruum, & cum eo identidem magnam humorum colluuiem. Alia
duo vaſa vocantur deferentia, quæ à teſtibus orta ad cornua vteri extenduntur, ſe-
menq; perfectè elaboratum in cauitatem vteri ducunt.

Vaſa genitalia mulieris.

Vterus cum orificio exteriori, & vaſis adhærentibus.

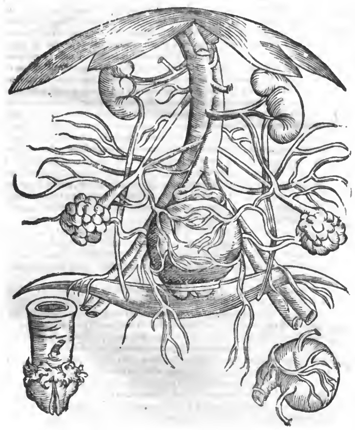

Vterus igitur inter rectum inteſtinum, & veſicam ſitus partibus ſimplicibus, &
compoſitis integratur. Simplices ſunt tunicæ, venæ, arteriæ, nerui, & ligamenta; re-
cipit enim matrix neruos à lumbis, & oſſe ſacro, in quos ramuſculi quidam ſexti pa-
E ris inſeruntur: hinc fit, vt tantus ſit conſenſus vteri cum ſtomacho, cerebro, alijſque
partibus ſuperioribus.

Hic obſeruandum eſt vterum humanum rariſſimè bicornem inſtar matricis brutorum inueniri; præterea interna cauitas nullis cellulis diſtinguitur, vt multi perperam crediderunt. Verùm quoniam interanea mulieris, & viri nihil pariunt diſcriminis, niſi in partibus generationi dicatis, ideò placuit iconem matricis cum orificio exteriori, annexis poris vreteribus, & tota eiuſdem ſtructura ſpectandam exhibere.

Cæterum in figura ſubſequenti, eundem vterum reſecto pudoris ſinu, cum occulto eiuſdem orificio oſtendimus, vbi conceptus formatur, & ſemen ad determinatum paritionis tempus concluditur. In hac eadem icone veſica etiam à collo reciſa obſeruetur: ſed id exactiùs explicare non conamur, cum id paſſim in monimentis Anatomicorum demonſtretur.

Vterus orificium internum oſtendens.

Pudēda muliebria quæ.

Verùm vt partes vteri compoſitæ magis innoteſcant, hic paulò accuratius de il-
lis diſſeremus. Hæ igitur ſunt quatuor, quarum prima omninò eſt externa, pluri-
bus, & diuerſis partibus conſtans; quapropter nomine pluralitatis donatur, & pu-
denda muliebria appellantur; propriè tamen hæc pars externa vocatur vulua, quaſi A
vallis, aut valua; quamuis totus vterus in ſuas quatuor partes diuiduus appelletur
vulua, quia per rimam ampliſſimam in du s partes, ſcilicet dextram, & ſiniſtram di-
uidatur, quæ minimo negotio tanquam valuæ ædium recluduntur, & clauduntur:
In lib. de diſſect. vulua.
hanc partem Galenus multis in locis Cunnum nuncupauit, forſan à cunneo, vel
fiſſura, quam hæc pars repræſentat. Altera pars vocatur ſinus pudoris, tertia collum
verum matricis, quarta corpus vteri. Prædictarum partium aliæ ſunt adeò exter-
næ, vt omnium oculis ſubijciantur, aliæ verò ita internæ, vt nonniſi diſſectione pa-
teant. Deinde harum partium plures virginibus, & mulieribus corruptis ſunt com-
munes, paucæ verò propriæ.

Itaq; primo loco de partibus vtriq; mulieri communes agemus, & inchoando
ab his, quæ magis patent, hæ ſunt pubes, duo labia pudendr, rima in eorum medio
Partes externæ pudendorum.
conſiſtens, & in ea productio nympharum. Pubes dicitur illa pars exterior, quæ pi-
lis ſuo tempore veſtitur; labra ſunt tanquam duo molles monticuli compoſiti ex B
ſubſtantia quadam cutanea, carnoſa, glanduloſa, ſpongioſa, & adipoſa, ad latera
magnæ rimæ ſiti. Extra hæc labia propendent duæ apophyſes, partim carnoſæ,
partim membranoſæ, quas paſſim Medici nymphas appellant: alioquin Græcis πτε-
ρύγια, nimirum alæ vocantur. Quare modò nymphæ dicantur prædictæ partes,
Nympharum muliebrium etymum.
non ſatis conſtat; niſi velimus dicere nymphas Græcis appellari ſponſas, & quoniam
hæ partes ſunt primæ, quæ in concubitu ſponſum admittunt, ideò nymphæ nomina-
tæ videntur, vel potius nymphæ, quaſi lymphæ, quia aquis, & fontibus præſint, pa-
riter hæ carunculæ meatui vrinario, & ſinui pudoris adſtant, à quibus varij humores
tanquam à fontibus proſiliunt. His addamus, quod veluti nymphæ aliquando mon-
tium præſides appellantur, ſimiliter hæ carunculæ veluti inter colles ſtabulantur.

Modò ad magnam rimam accedamus, in qua quinq; digna obſeruatione inue-
niuntur. Primum eſt huius degeneratio in Foſſam, ſecundum eſt clitoris, qui loca-
tus eſt in ſine anteriore, & ſuperiore rimæ, tertium vrinæ ductus, in cuius extremo C
Clitoris quid ſit.
eſt orificium colli veſicæ valdè breue, & in eius ambitu prominentia quædam car-
nea orificium tegens, quartum eſt orificium ſinus pudoris in medio foſſæ locatum,
quod in virginibus longè quàm in mulieribus aliter compoſitum apparet, quintum
eſt foſſa caua, & lata ante ſinum pudoris ſita, quæ nauiculæ figuram præ ſe fert. Par-
tes igitur difficiliores prius explicantur. Clitoris, ſiue κλιτορὶς, quaſi rimam clau-
dens non videtur differre à mentula virorum, niſi longitudine, meatu vrinæ, emiſ-
ſione ſpermatis, & defectu muſculornm, titillatione poſtea hæc pars maximè præ-
ſtat: idcircò Nuperi Anatomici, vt Columbus hanc particulam, oeſtrum veneris, &
dulcedinem amoris indigitarunt. Hæc eſt illa pars, qua mulieres perditæ libidinis,
Tribades mulier quæ.
& nefariæ inuicem in confricationibus abutuntur: quamobrem Græcis τριβάδες
nempè confricatrices appellantur. Tandem carunculæ illæ ſecus ductum vrinæ à
natura ſunt locatæ, vt aeri eſſent impedimento, ne poſt emiſſum lotium, capacita-
tem veſicæ ingrederetur, & hæc de quacumq; parte virginibus, & mulieribus cor- D
ruptis communi dicta ſufficiant.

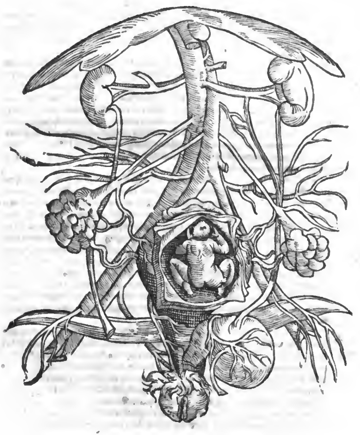
Modò ſi ad alias properemus, incidemus in orificium ſinus pudoris, in foſſa ſe-
dem habens, & in virginibus tale eſt, quale à natura fuit formatum; in mulieribus
verò tale conſpicitur, quale poſt compreſſionem relinquitur, abſq; vlla ſpe priſtinæ
Flos virginũ Hymen, & clauſtrũ virginale quid.
integritatis recuperandæ: hæc productio, vel ſinus multis gaudet nominibus; vo-
catur flos virginum, hymen, quaſi limen, germen floris, columna, & clauſtrum vir-
ginale: hæc particula componitur ex quatuor carunculis myrti baccas æmulantibus,
quæ quaſi in quatuor angulis dicti ſinus locatæ ſunt, connectuntur poſtea à quatuor
membranis carnoſis ſitis inter ſingula caruncularũ interſtitia, quibus cum ferè æqua-
liter protenduntur: quamobrem hæc productio ex quatuor carunculis, & totidem
membranis conſtructa in conũ truncatũ deſinit: ideò perbellè alabaſtro, ideſt calyci
roſæ ſemiexpanſo aſſimulatur, & à Galeno membrana præputio ſimilis appellatur,
eſt enim productio in extremitate perforata velut præputium, ſed paulò carnoſior,

& mol-

Digitized by Google

& mollior præputio exiſtit. Verùm notandum eſt in aliquibus virginibus has carunculas, & membranas prædictam productionem efficientes, modò breuiores, modò longiores, modò tenuiores, modò craſſiores eſſe: quemadmodum, & orificium ex-

Vteri Icon cum fœtu intus ſito.

tremitatem huius productionis occupans in quibuſdam anguſtius, & in alijs latiùs
progignitur: hinc maior, vel minor in primo congreſſu difficultas oritur. Sanguis
Deſloratio quid ſit.
igitur in primo concubitu profluens non modò à vaſis, ſed à membranis carneis la-
ceratis, & à carunculis attritis dimanat: hæc autem laceratio vocatur deſloratio, quo- A
niam deſtruitur illa productio, quæ calycem roſæ æmulabatur.

His intellectis, venit explicanda tertia pars, quæ collum vteri dicitur, quod ſub-
ſtantia membranoſa, ſicuti reliquæ eius partes, conſtat, huiuſq; orificium figuram
oris catuli recens nati, aut Tincæ piſcis repræſentat, & interius matricis orificium
Medicis, & Chirurgis nuncupatur. Hoc quamuis amplæ cauitati ſinus pudoris conti-
nuum ſit, nihilominus eſt anguſtiſſimum, excepto eo temporis momento, quo ſemen
virile recipir, aut quando fit ſolemnis aliqua euacuatio, qualis eſt menſtruorum, aut
Colli matricis deſcriptio.
vitioſornm humorum expurgatio. Verùm ne ſemen ſemel receptum à matrice faci-
lè dilaberetur, natura quaſdam aſperitates, quales in linguis felium obſeruari ſolent,
longitudini totius cauitatis prædicti colli appoſuit, quarum radices inſerne ſitæ ſunt,
acies verò ſursùm tendunt, vt facilem ingreſſum, difficilem verò egreſſum haberent.
Vnde poſt receptum ſemen à conceptione ad partum vſque os vteri ita exactè clau-
Lib. 15. de vſu par. c. 7.
ſum eſt, vt ne ſpecillum quidem admittat, quemadmodum Galenus optimè atteſta- B
tus eſt. Hoc tamen perpetuò neceſſarium non eſſe quotidiana monſtrat experientia,
cum in grauidis magnæ interdum fiant euacuationes ſanguinis, humorum purgatio-
nes, & quandoque prauæ conceptiones, ſaluo fœtu, expellantur. Sed hæc rara ſunt
ſicuti rariores ſuperfætationes.

Quarta pars omnium præſtantiſſima eſt vterus, cuius gratia prædictæ partes tàm
Vterus pars præſtantiſſima.
ſimplices; quàm compoſitæ à natura fabricatæ fuerunt. Vocatur autem vterus ab
vtre, quia, illius inſtar, facilè extendatur, & contrahatur, deinde pyri mediocris for-
mam præ ſe fert, & ſubſtantiam reliquarum partium ſubſtantiæ ſimilem, nempè mem-
branoſam habet? In grauidis poſtea vterus per extenſionem maior redditur, & po-
tiſſimum in augmento fœtus, immò tunc infans curuatur, & figuram ſphæricam aſſu-
mit, caput ad genua vertit, vtrumque eius attrahit, ambabus manibus ſuper genua
locatis, parte antica tergum matricis reſpiciens, & poſticam ventri matris obuertens:
quicquid multi Anatomici ſcripſerint; Rufus tamen id experientia deprehendit, ve- C
luti in ſuperiori figura obſeruatur.

Tandem vt finem huic Rubricæ imponamus, reſtat vt de oſſibus dorſi, & reliquo-
rum membrorum nonnihil dicamus. Dorſum ex pluribus oſſibus compactum eſt,
in quibus medulla ſpinalis, ſeu dorſalis reſidet, & diuiditur dorſum in quatuor partes
in collum, metaphrenum, lumbos, & os ſacrum, nempè magnum, cum ἱερὸν Græcis
ſacrum, & magnum ſignificet; hoc enim os in comparatione ad cæteras dorſi ver-
tebras magnum meritò appellari poteſt. Spondyli igitur, ſiue vertebræ ad os vſque
Vertebra quot ſint.
ſacrum, ex mente Galeni, ſunt quatuor ſupra viginti, quarum vertebrarum ſeptem
collum, duodecim thoracem, & quinq; lumbos conſtituunt. Si reſpiciamus brachia,
& manus, omiſſis muſculis chordis, neruis, arterijs, & venis, oſſa ſe ſe offerunt, &
primum vocatur os brachij, ſiue adiutorium, ab aliquibus vlna. Hoc os copulatur
ſcapulæ, & verſus cubitum alijs duobus iungitur oſſibus focilibus nominatis, quæ ad
raſetam vſque ſiue carpum perueniunt. Carpus verò ex Galeno octo oſſibus, & me- H
tacarpium quatuor integratur.

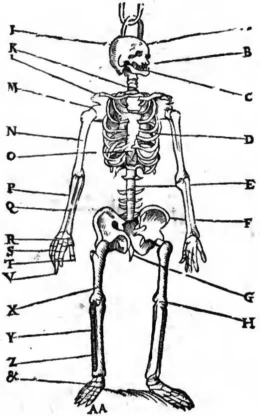
De oſſibus digitorum, & eorum vſibus, cum fusè Galenus pertractauerit, ad il-
Li. 1. de vſu par. c. 10.
lum lectores relegamus. Si meditemur oſſa inferiora, incidemus in os fœmoris, ſi-
ue coxæ, ſed vt melius horum oſſium compages intelligatur, reuocandum eſt in me-
moriam, quòd in fine ſpondylorum, vbi os ſacrum eſſe dicebatur, huic oſſi alia duo
adhærent, & pars anterior dicitur os pubis, ſuperior os iliorum, poſterior os anchæ,
cuius concauitas os pyxidis cognominatur; quam cauitatem poſtea caput oſſis co-
xæ implet, quod altera parte in genu cum quadam rotula copulatur. Indeque oſſa
tibiæ ſequuntur, quæ duo ſunt; Auicennas cannam maiorem, & minorem appella-
uit; alij fiſtulas indigitarunt. Hæc oſſa in fine duas habent eminentias, quæ clauicu-
læ, vel tali nominantur.

Tandem pes hominis non ſolum ad greſſum, ſed etiam ad apprehenſionem à na-
tura fuit fabrefactus; idcircò eamdem cum brutis non habuit conſtructionem: qua-

propter

propter Galenus prodidit partes pedis proportione reſpondere partibus manus, quoniam digiti, ratione figuræ, numeri, & ordinis inuicem aſſimilantur: hinc patere numerum oſſium, nempè ſex eſſe ſupra viginti exiſtimamus. Quare autem maior di- *Lib.3. de vſu part. c.6.*
E gitus pedis duo tantùm habeat oſſa, cum pollex manus tria poſſideat, ratio eſt hæc, ex mente Galeni, quoniam os inferius pollicis manus ſeiunctum eſt à metacarpio, cum pollex pedis ſit illi copulatus. Præterea pollex pedis maior fuit, quã manus, quia flexioni pedũ opitulari debebat. Ad maiorem igitur oſſium cognitionem, non piguit iconẽ humani ſceleti, necnon auis ante oculos repræſentare, vt lector magnã vtriuſque conuenientiam cõtemplari poſſit, poſteaquam has icones in Muſæo inuenimus. *Pollex pedis duo habet oſſa.*

Hominis Sceleton.

Explicatio figuræ coaceruationis oſſium humanorum cum ſceleto auium comparatæ eſt hæc.

A. B. Roſtrum, quod dentium, & labiorum munio fungitur.

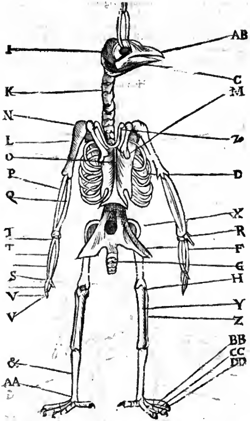
M. Oſſa quæ Galli vocant Pallerons longa, & anguſta ſcilicet vnum in vnoquoque latere.

K. Os, quod furcula dicitur in nullo eſt animali præterquàm in aue.

D. Sex coſtæ thoraci cohærentes in parte anteriori, & ſex vertebris in parte poſteriori.

 F. Duo

Auis Sceleton.

F. Duo oſſa coxarum longa.
G. Oſſicula vropygij.
H. Patella.
I. Suturæ capitis, quæ vix apparent, niſi cranium fuerit coctum.
K. Duodecim vertebræ colli, & ſex dorſi.
L. Oſſa duarum brachium.
N. Oſſa brachiorum, aut ſcapularum.
O. Thorax.
P. Os paruum cubiti, ſiue radius.
Q. Maius os cubiti, ſiue vlna.
R. Carpus.
S. Condyli.
T. Appendix, quæ eſt in alis, iuxta proportionem eſt loco pollicis manus.
T. Metacarpium.
V. Extremum Appendicis, quæ eſt veluti digitus.

Plura

V. Plura oſſa in extremitate alarum referentia palmam.
X. Maiora oſſa fœmorum, vnum in quolibet latere.
Y. Os maius cruris, quod dicitur tibia.
E Z. Os minus cruris.
& Os datum auibus loco cruris humano talo reſpondens.
AA. Digiti pedum, quorum poſterior eſt loco maioris digiti.
BB. Quatuor articuli in digito maiori, ſeu exteriori.
CC. Tres articuli in hoc digito.
DD. Duo articuli in hoc digito veluti in poſteriori.

PHYSIOGNOMONICA.

DIVINATIONIS coniectura, quam ab humano aſpectu elicere conſueuerunt, iuxta ſacram paginam, haudquaquam probanda eſſe videtur; cum legatur apud Ioannem. *Nolite iudicare ſuper faciem, & aſpectum, ſed rectum iudicium iudicate.* Nihilominus hoc aſſertum Ioannis minimè prohibet, quin, ex aſpectu, & effigie humana aliquid iudicare poſſimus: quandoquidem hoc refertur in illos, qui ex prauis affectibus, & non ex re, aut cauſa iudicium faciunt; ſed ex perſonarum acceptione, hominumq; odio, vel contemptu, à rei veritate declinant; quod vitium maximoperè vitandum eſt. Itaq; hominum aſpectus licet ſpecie eſſentiali non diſcrepent, accidentalis tamen differentia obſeruanda eſt, quoniam hæc pro morum diſcrimine nobis ſummoperè famulatur. Quamobrem ſi breuiter omnes humani corporis partes meditemur, ex illarum varia diſpoſitione, & figura diuerſi etiam hominum mores eliciuntur. *Cap. 7.* F

Caput in primis, ſi fuerit magnum in comparatione ad reliquum corpus, homines indicat hebetes; ſi fuerit paruum, & minutum; fatuos, mediocre verò naturale eſt, & optimos ſenſus indicat. Quando figura capitis ita eſt aucta, vt fructum pini æmuletur, tunc homines ſimili referti capite inuerecundi erunt, & iactatores: ſicuti homines breuis, & globoſi capitis, inſipientes ſunt, & immemores. Cum verò caput G ſit craſſum, & in ſuperficie planum, ad homines omni vitiorum genere imbutos attinet. Si fuerit oblongum inſtar mallei, homines prudentes, & ſagaces, ſi concauum in parte anteriori, iracundos, & doloſos ſignificat. *Caput acutum inſtar pini.*

Caput capillo tegitur, qui ſi fuerit criſpus in timidis, erectus in hominibus rudibus obſeruatur. In horum mediocritate optimum ſignum conſiſtit.

Capillus durus, qualis Ferarum, virum ferinum denotat. Mollis, & copioſus naturam muliebrem indicat. Idcirco horum mediocritas probatur. Coma nigra conſpicitur in vafris, ruſa, & ſubalba, qualis Scytharum, ruſticitatem, & ignauiam ſignificat. Leuiter ruſa homines dociles, & proſperos exornat. Nam intensè ruſa improbatur: cum ferinos mores ſocios habeat. De hoc colore fortaſſis verba fecit ille Poeta, quando cecinit.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

H Si frontem intueamur, hæc vel erit iuſtò anguſtior, quæ ad homines ſtolidos, indociles, & ventri deditos ſpectabit, vel erit iuſtò latior, veluti in bobus obſeruatur, & hæc ad homines obtuſioris intellectus, & pigros attinebit. Frons demiſſior erit hominis puſillanimi, demiſſior verò, & rotundior hominis inepti, & inconſtantis: ſicuti longior hominem benignum, & docilem exornat. Frons quadrata, & rectè formata magnanimitatis, prudentiæ, & probitatis eſt indicium. Tenſa verò, & lucida adulationem ſignificat. Frons nebuloſa audacibus, & eleuata liberalibus conuenit. Quando verò iuxta tempora erit inflata, homines ſuperbia tumidos, & ingenio rudes denotabit. Rugoſa eſt hominis cogitabundi. Quando verò erit aſpera, & diuerſis in locis tumida, hominem malitioſè fatuum, & aurum immodicè ſitientem deſignabit. *Frons quadrata & rectè formata.*

Si conſiderentur variæ oculorum figuræ, colores, & motus; hinc etiam varios hominum mores poterimus haurire: ſiquidem oculi parui ſunt hominis puſillanimi, & oculi magni hominis ſegnis, & manſueti. Concauitas oculorum homines maleficos, & inuidos oſtendit: quemadmodum eorumdem eminentia fatuos. Oculi parùm *Oculi parum concaui.*

Digitized by Google

concaui ad magnanimos, & valdè aperti ad impudentes ſpectant. Oculi oblongi inſunt illis, qui fucum facere, & impoſtura verborum vti nituntur. Parui, & tremuli amatorum ſunt proprij. Obliqui, homines in iram procliues, & fallaces oſtendunt. Quando verò citò, & variè mouentur, & interdum quieſcunt, hitemerarijs competunt. Oculi velociter moti cum acutie viſus, in fraudulentis, & infidelibus conſpiciuntur. Deniq; oculus quantò maior erit, tantò minor malitia, & maior ſtultitia ſuperabit. A

Quando anguli oculorum carne referti naribus adhærebunt, homines omnium colluuione vitiorum contaminatos denotabunt. Colores etiam oculorum apud Phyſiognomos aliquid ſolent indicare: ſiquidem oculi ſubſanguinei in homine inuerecundo, & valdè petulante obſeruantur. Color perniger timiditatem prænunciat, ſicuti niger, & flaueſcens animi bonitatem. Si fuerit fuluus, qualem colorem oculi Leonum repreſentant, proculdubiò ad magnanimitatem ſpectabit. Si igneus inuerecundos denotabit. Si tandem fuerit lucidus, quemadmodum in oculis gallorum obſeruamus, abſq; dubio talem oculum ad homines in mollitiem, & prodigum luxum propenſos referemus.

Oculi Leonũ quales.

Aures à coniectura diuinationis non ſunt remouendæ; nam paruæ, quales ſimiarũ ad ſcurrilitatem ſpectant, magnæ hebetudinem ſenſuum indicant; cum tales in aſinis conſpiciantur. Homines flacci, nempè grandes, & flaccidas habentes aures ſtolidi ſunt. Rotundis auribus referti, vt plurimum ſunt indociles. Longis, & anguſtis inſigniti, inuidia non carent. Deniq; quando homines aures capiti valdè adhærentes habent à maleuolentia recedere nequeunt. Demum aures pilis refertæ ad bonum auditum, moderatæ verò, & naturales ad optimum ſenſum reducuntur. B

Naſi extremitates craſſæ, homines concupiſcentes, craſſæ verò, & euerſæ pigros, & ſegnes indicant. Si eædem fuerint acutæ, in iram valdè procliues denotant: quemadmodum naſus patens, & apertus idem ſolet ſignificare. Si naſus fuerit rotundus, extremitatibus obtuſis, indicium eſt magnanimitatis, quam naſus aquilinus ſolet etiam oſtendere. Quando naſus eſt rotundus cum extremitatibus gracilibus, tunc ad inconſtantes refertur. Si curuitatem à fronte ductam nanciſcatur, inuerecundiam, & leuitatem generat. Simus naſus ſolutos in luxuriam concomitatur. Deniq; longus, & ad os protenſus, abſq; probitate, & audacia non inuenitur. C

Naſus ſimus quid indicet

Ex labijs gracilibus, & relaxatis, qualia in leonibus obſeruantur, poſſumus magnanimitatem præſagire, ex gracilibus, & duris, qualia apparent in ſue, iracundum; ex ſuperioribus labijs tantummodò craſſis, qualibus aſinus eſt refertus, fatuitatem. Si tandem aliquem cum ſuperiori labro euerſo, gingiuis detectis intuebimur, qualis canum rictus eſſe ſolet, illum contumelioſum manifeſtare debemus. Item dentes canini longi, & firmi in homine voracitati famulante, & iræ motum facilè concipiente apparent. Craſſos verò, & latos in hominibus cenodoxiæ captatoribus, & libidine intemperatæ cupiditatis exardeſcentibus licet intueri. Vocem magnam, & grauem edunt contumelioſi, quæ verò à graui incipit, & in acutum deſinit, ad iracundos ſpectat. Non valdè grauem, & altam emittunt, qui in iram procliuiores ſunt, quàm tigres. Acuta, & mollis obſeruatur in effœminatis. Vocem mollem inſtar ouium, emittunt manſueti. Siquidem acuta, & fortis qualis eſt caprarum, ad inſanos attinet. D

Dentes lati, & craſſi quid ſignificent.

Si faciem meditemur, homines Pigri faciem carnoſam habent: Curioſi macilentam: Timidi magnam, & carnoſam: Illiberales paruam: Maligni, & ſimulatores habent faciem deorſum ſpectantem: Rixoſi planam abſq; tumore: Malemorigerati deformem, & obtortam: Inuerecundi longam: Simplices valdè minutam, & rotundam: Audaces longam, & macilentam: Mendaces à fronte ad maxillas latiorem, & tandem Inuidi à maxillis ad mentum anguſtiorem faciem habent. Præterea color faciei rubeſcens obſeruatur in Verecundis, ſed quando genæ nimio rubore ſunt inſperſæ, amatores vini indicant. Obſcæni genas, & naſum rubore hepatico reſperſum habent.

Color faciei varius eſſe ſolet.

Amplius faciem integrat mentum, quod etiam meditari debemus: quandoquidem mentum acutum, vt in cane, homines fideles denotat, paruum, & breue, vt in ſerpente, homines inuidos, & immites. Nam mentum quadratum in hominibus virtutum

tum propè omnium deſiderio flagrantibus conſpicitur. Mentum longum, & circa partem inferiorem acutum homines verſipelles deſignat, & rotundum effœminatos. Si tandem intueamur carnem ſub mento verſus gulam cum fouea, hominem
E perniciosa libidine oppreſſum præſagiemus. A mento dependet barba, quæ copioſis referta pilis ad melancholicos ſpectat. Sin fuerit rectè formata, optimam hominis temperaturam demonſtrat; nam in barba inconcinna, & informi totum oppoſitum contingit. At mulier barbata à rei venereæ proluuio non poterit abduci. Ideò conſtat adagio. Mulierem barbatam eminus eſſe ſalutandam.

Barba qualis

Iam tempus eſt, vt ad partes inferiores per collum, & pectus deſcendamus. Nam collum craſſum eſt in homine forti, gracile in debili, & effœminato. Si collum fuerit craſſum, & carnoſum, vt in tauris, homines oſtendit iracundos; moderatum, quale Leonum, magnanimos, longum, & gracile, quale Ceruorum, timidos, & tandem collum perbreue, quale Luporum, doloſos demonſtrat.

Colli varia qualitates.

Pariter pectus magnum, & rectè formatum obſeruatur in hominibus robuſtis; amplum in fortioribus. Si fuerit piloſum, quale auium, homines animoſos quidem, ſed inſtabiles ſignificat. Pectus abſq; pilis, timidos, & molles oſtendit. Pectus val-
F dè carnoſum, ignauos, & indociles. Sed interſtitium à iugulo ad ſtomachum maius, quàm ab extremitate thoracis ad vmbilicum, homines prudentes præſagit. Mammæ autem pingues, & deorſum pendentes in hominibus tantum effœminatis conſpiciuntur. Tandem ſi in parte ſiniſtra pectoris caro appareat craſſa, & eleuata, cum næuo, vno, vel pluribus pilis referto, Ptolomeus inde honorem, & diuitias prædicebat. Si in parte poſteriori pectoris conſideretur metaphrenum, ſiue interſcapilium, hoc vel erit magnum, rectè formatum, & minimè carnoſum, & tunc virorum robur indicabit. Viciſſim quando erit paruum, & informe, tunc ad homines molles, & fœminas attinebit. Si fuerit curuum cum humeris ad pectus, contaminatos mores oſtendit. Si fuerit ſupinum, quale equorum, dementia in ſubiecto dominabitur. Similiter humeri magni ſunt fortes, parui debiles, & tales ſunt fœminarum, & hominis delicati. At humeri eleuati ad inſidioſos, & lati ad viros fortes, & cuti ingenij pertinent. Hinc etiam colligendum eſt coſtas amplas eſſe in hominibus validis, & angu-
G ſtas in mollibus, & delicatis. Item tumor circa coſtas loquacitatem, & ſtultitiam arguit.

Metaphrenum, ſiue interſcapiliū.

De humeris vlnæ dependent: ideò qui has adeò longas habent, vt manibus genua abſq; corporis curuatura tangere poſſint, ſunt viri fortes, ſed huiuſmodi homines ſunt rari: plures ſunt, qui has habent mutilas, & hi peſſimi, & maleuoli eſſe perhibentur. Adamantiùs notat eſſe aliquos, qui comedendo caput potius manibus, quam manus capiti admoueant, & hos malis imbutos moribus eſſe iudicat. Digiti manus ſi quodammodo coaleſcere videantur, pertinent ad intemperatos; ſi breues fuerint, & erecti, ad temerarios. Pollex intra manum clauſus, auaritiæ eſt indicium. Digiti valdè longi, & delicati, ſtultitiam ſignificant. Magni tandem, & rectè formati optimam corporis conſtitutionem arguunt. Digitorum vngues lati, albi, & ſubrufi, in viris robuſtis, anguſti, & oblongi in ſæuis hominibus obſeruantur. Quando obliqui fuerint more auium, impudentes, & rapaces ſignificant. Vngues exigui ad
H veteratores, elati, & albi ad delicatos attinent. Ex vngue ſubtili lucido, & ſubrubri coloris, acumen ingenij poſſumus argumentari. Præterea aſperitas, & rotunditas eorumdem homines in luxum procliues, breuitas verò malignos deſignat. Item vngues punctis albis ſignati in hominibus decenter natis, & punctis nigris inſigniti in inuidis conſpiciuntur.

Humeri quales.

Vngues quales.

Regio ventriculi pinguis indicat fortes, minimè pinguis molles, venter prominens edaces, paruus, & eleganter formatus, ingenioſos, valdè piloſus infra vmbilicum, loquaces demonſtrat. Si longum fuerit interſtitium ab imo pectore ad vmbilicum, ad homines voracitati ſeruientes pertinebit. Sin fuerit æquale optimam conſtitutionem arguet. Item hyppocondria gracilia, & preſſa, qualia ſunt ranarum, in hominibus timidis obſeruantur. Si carne fuerint referta, indociles denotant. Pecten valdè piloſum non modò fœcunditatem, ſed libidinem etiam immoderatam oſtendit: quando eſt pilis nudum, caſtitatem arguit. Oſſa anchæ prominentia fortitudinem, gracilia, vt in fœminis, debilitatem deſignant. Coxæ toroſæ ſunt fortes,

Ventriculi regio qualis.

Coxarum conditiones.

catno-

carnoſæ verò molles, & delicatæ. Item nates acutæ, & oſſeæ ſunt robuſtæ, carnoſæ, & pingues, effæminatæ. Nam exiccatæ, vt in Simijs, ad male morigeratos ſpectant. Genua gracilia monſtrant timiditatem, curua, in parte anteriori, quibus fæminæ plerumq; ſunt refertæ, effæminatos, pinguia timidos, & liberales, macilenta robuſtos, A & audaces ſignificant.

Succedunt crura, quæ pilis pluribus referta in hominibus luxu perditis conſpiciuntur. Hæc craſſa, & toroſa hominis fortitudinem comitantur. Neruoſa verò, & ſubtilia, vt in auibus, libidinem arguunt. At ſuræ craſſæ ad intemperatos, molles autem ad effæminatos attinent. Quando ſuræ moderatæ, & rectè formatæ fuerint, *Cruna.* ingenioſos homines oſtendunt. In fine cruris eſt talus, qui neruoſus, & latus in robuſtis, carnoſus in fœminis, & hominibus delicatis conſpicitur. Sin huiuſmodi par- *Sura.* tes fuerint longæ, & carnoſæ, amentiam, ſicuti calcanea gracilia timiditatem demonſtrant. Reliquum eſt, vt de pedibus nonnihil dicamus; quia abſurdum quodammo- *Talus.* do videretur phyſiognomiam pedis ſicco pede tranſire. Pedes igitur magni, & rectè articulati ſpectant ad robuſtos, anguſti, & parui, quales ſunt ſœminarum, ad molles, & delicatos. Planta pedis minimè concaua, ſed ita plana, vt toto veſtigio terram *Pedes.* tangat, iuxta doctrinam Ariſtotelis, homines verſutos denotat. Pedes craſſi, & B *Lib. 1. de hiſt. Anim.* carnoſi in hominibus fatuis, craſſi, & breues in debilibus, graciles, & breues in malignis, valdè prolixi in doloſis, carnoſi, & duri in hebetibus, parui, & pulchri in fornicatoribus conſpiciuntur. Tandem pedum digiti, & vngues curui, vt apparent in *Pedis digiti,* auibus, ad homines inuerecundos, vngues ſubtiles, & benè colorati ad homines honeſto loco natos, & digiti vincti, vt in coturnicibus, ad pauidos referuntur.

Amplius à colore, à motu, & à varijs actionibus totius corporis, mores ad phyſio- *Color cutis.* gnomiam attinentes elicere poſſumus: nam color totius valdè niger, vt in Aethiope, necnon pallidus ſpectat ad meticuloſos, ſicuti peralbus, qualis fæminarum, ad Puſillanimes, fuſcus ad Robuſtos, flauus, vt in Leone, ad Generoſos. Rufus vt in Vulpe, ad Verſipelles, & Ingenioſos, mellinus ad Pigros, & flammeus ad Maniacos.

Inſuper homo ceruice inflexibili, pede inſtabili, naſo contumeliam ſpirante, riſu petulante, oculos modò huc, modò illuc dirigens, conſenſum, & negationem ſimul C proferens, rationem nulla ratione conſiſtentem habens, cum inordinata interrogatione, & reſponſione minimè congrua, eſt, inquam, homo, in cuius animum tanquam in cænoſam latrinam omnia flagitia confluunt, & talem Gregorius Nazianzenus Iulianum Apoſtatam delineauit. Homines poſtea humeris incuruis gradientes, vt Leones, ſunt elati animi, qui cruribus, & pedibus conuerſis ambulant, ſunt molles, tan- *Greſſus.* quam fæminæ; qui corpore, in greſſu ſe contorquent, ſunt Adulatores; qui tandem ad dextram inclinant progrediendo, ætatem luxu perditam degunt.

Ad finem ſunt nonnulli, qui ex Phyſiognomia capitis, oculorum, ſtaturæ, & ſimilium, Planetam genituræ diſpoſitorem cognoſcere profitentur: nam Georgius Venetus hominem formoſæ, & mediocris ſtaturæ, cum oculis ſubnigris ad magnitudinem tendentibus, capillis flauis, cum aliqua caluitie, & dentibus inciſorijs iuſtò lon- *Planetarum cognitio in Genituris.* gioribus refertum contemplatur; ſicq; Iouem huius genituræ diſpoſitorem fuiſſe atteſtatur. Deinde virum fidelem, iuſtum, honeſtis moribus imbutum, & parentibus D obſequentem meditatur; hincq; Iouem in genitura benè diſpoſitum arguit. Poſtea conſiderat rubeum hominis colorem, cum oculis varijs ad citrinum tēdentibus, necnon barbam capillos, cæteroſq; pilos cum obſcuritate denſos, & craſſos, ſtaturam mediocrem, faciem rotundam, & quibuſdam maculis reſperſam, nares amplas, aſpectum horridum, & dentes iuſtò longiores; tuncq; Martem in genitura dominatorem conſtituit. Idem Georgius Venetus ponderans hominem longam faciem habentem, cum oculis inæqualibus, iunctis ſupercilijs, varijs inſignitum maculis, dentes turpes, pilos nigros, & raros, Saturnum genituræ diſpoſitorem fuiſſe exiſtimat. Alia multa huius generis apud prædictum authorem legenda ſunt.

Ad Phyſiognomiam duo alia obſeruatione digna eſſent referenda. Primum eſſet Metopoſcopia, quæ ex contemplatione linearum frontis coniecturam diuinationis *Metapoſcopia qua.* facit; quia frons ab aliquibus ſpeculum totius vitæ fuit appellata: quandoquidem in ira, & in alijs animi perturbationibus, varij in fronte motus apparent: quamobrem

iuxta

iuſta de cauſa Cicero frontem animi ianuam nuncupauit. Metopnſcopi igitur lineas
frontis ætatibus hominum aſſignatas meditantur, quæ ſi benè diſpoſitæ, & minimè
interciſæ appareant, totum ætatis curſum fælicem, & quietum prænunciant, & totum
E oppoſitum prædicunt, quando lineæ frontis obliquæ, rugoſæ, & ineleganter locatæ
fuerint. Id autem breuitati ſtudentes conſultò omittimus. Alterum conſideratione
dignum eſſet præſagitio ex vnguibus, ſed quoniam clariſſimus vir Camillus Baldus
noſtræ ætatis Philoſophus non vulgaris, dum adhuc inter viuos eſſet, librum de hoc
præſagio typis mandauit: idcircò hoc ommiſſo ad vlteriora accedemus.

MORES.

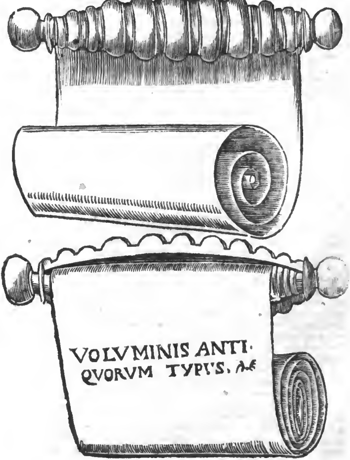
CVM variæ, & ferè infinitæ Orbis terrarum ſint Nationes, innumeras etiam
hominum conſuetudines affirmare poterimus: cum vulgò tot mores, quot
Nationes eſſe perhibeantur. Sed augetur difficultas, quoniam mores anti-
F qui in dies obſoleſcunt, & noui, ob diuerſæ gentis commercium, ritus ſemper intro-
ducuntur. In hoc arduo negotio ſi conſulamus Hippocratem, is à natura loci, & ha- *In lib. de*
bitationis, mores hominum colligere videtur; dum in hominibus campeſtribus mi- *Aere, aquis,*
tiores contemplatur mores, quàm in montium incolis: immò habitantes montem *& locis.*
orientalem, & ſeptentrionalem moribus fæmineis imbutos eſſe exiſtimat; & partem
montium oppoſitam colentes moribus ferinis refertos eſſe opinatur. Maris, & Re-
gionum finitimarum accolas, mercatores, necnon artis nauigandi, & natandi peritos
conſtituit.

Aſtrologi aliter mores gentium inueſtigant, dum morũ diuerſitatem varijs aſtro-
rum naturis, quibus ſubiacent Nationes, aſſignant. Ideò Britannos, Germanos, & ha- *Mores homi*
bitantes Galliam Narbonenſem in poteſtate Arietis, & Martis conſtituentes, mo- *num iuxta*
ribus trucibus inſignitos eſſe prædicant. Italiam, Apuliam, & Galliam Ciſalpinam *mentē Aſtro-*
ſubditam Leoni, atq; Soli referunt: idcircò benignos mores in his contemplantur: *logorum.*
G Hetruſcos, Cæltas, & Hiſpanos ad Dominium Sagittarij, & Iouis reducunt: qua- *Italia.*
propter libertatis, ſimplicitatis, & mundiciæ amatores eſſe ſtatuunt. Maritimis lo-
cis minoris Aſiæ, Cycladibus Inſulis, & Cypro, Taurum, & Venerem præficiunt,
conſequenterque in illis mores voluptuoſos obſeruant. Græcos, & Cretenſes do- *Græcia.*
ctrinæ cultores prædicant, quoniam Virgini, & Mercurio ſubditi ſint. Macedones,
Thraces, & Illyrici, cum Capricorno, & Saturno ſubiaceant, à manſuetudine mo-
rum alienos eſſe pronunciant. Parthia, Media, & Perſia, ob Iouis, & Veneris do-
minium eleganti veſtitu vtuntur, & delicijs victus indulgent. Aſſyria, Babylonia,
& Meſopotamia, ſub poteſtate Virginis, & Mercurij, in mathematicas incumbunt
diſciplinas. India, Ariana, & Gedrotia Saturno ſubſunt: quocirca Incolæ non ſo- *India.*
lum informes, ſed etiam moribus ferinis ſunt imbuti. Iudæi, Cæleſyrij, & Idumei
ad dominium Scorpionis, Arietis, atq; Martis reducuntur: vnde inſidijs, audacia, &
impietate ſunt noti. Phænices, & Chaldæi ſub Leone ſunt, & Sole, hinc ſimplici-
H tate, humanitate, & Syderum obſeruatione delectantur. Arabia fælix alij homines *Arabia.*
dexteritate, & liberalitate vitæ vtentes, quia Sagittario, & Ioui ſubeſſe dicuntur.
Armeni, & Hyrcani cum nobiles habeant mores, ad Geminos, & Mercurium refe-
runtur. Bactriani, & Caſpij vnà cum Scythis Libræ, & Veneri obediunt: qua de re
muſicæ, & delicijs indulgent. Sauromatæ, Oxianæ, vel Oxolæ Aquario, & Satur-
no obtemperantes, ferocia minimè carent. Phryges, Bithyni, & Colchi ad Can- *Phrygia.*
crum, & Lunam ſpectant: hinc leues, & effæminati eſſe feruntur. Syria, Comage-
næ, & Cappadocia, cum ſubſint Scorpioni, & Marti, improbis moribus abundant,
& magnos labores patiuntur. Lydia, Cilicia, & Pamphilia ad Piſces, & Iouem per-
tinent; ſic enim ad merces incumbunt, & quoslibet contractus facilè amplectuntur.
Cancer, & Luna Numidis, Carthaginenſibus, & Afris dominantur, illoſque a Com-
mercijs minimè alienos reddunt. Incolentes Mauritaniam, & Getuliam, Scorpio- *Mauritania.*
ni, & Marti obſequuntur: propterea moribus bellicoſis imbuti, & carniuori ſunt.
Naſamones, & Garamantes Piſcibus, & Ioui ſunt ſubditi; ideòque moribus liberali-
bus,

bus, & conſilijs ſcatent, necnon Iouem Amonem, nempè ſimulacrum Arietis ſictum venerantur. Marmaricæ, & inferioris Aegypti incolæ Geminis, & Mercurio adſcribuntur: vnde prudentia præſtant, & Magi cognominantur. Qui colunt Thebaida, & Troglodyticam, Libram, & Venerem agnoſcunt, propterea in ſententijs A mobiles ſunt. Azani Aquario, & Saturno attribuuntur; ſicq; mores ferinos exercent, & vitam ruſticam degunt. Qui plura huius generis ſcire cupit, Aſtronomos, & præcipuè Ptolomeum petat, qui fuſiùs de hac materia pertractauit,

Lib. 2. de Iudicijs.

Cæterùm ſi peculiares Priſcorum mores meditemur, prima facie incidemus in eorum volumen, quod nil aliud erat, niſi oblonga membrana opiſtographa minutiſſimè perſcripta, quæ intra thecam ligneam torno pereleganter elaboratam, aduerſus pul-

neris, & aeris iniurias inuoluebatur; ideòq; volumen fuit nuncupatum: hanc pariter
chartam pergamenam Lector ex theca diligenter extrahendo explicabat. Simile
Antiquorum Volumen litteris græcis exaratum in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bono-
E nienſis ſeruatur; huiuſque iconem ex vtraq; parte delineatam exhibemus, cuius loco
hodie libris papyraceis vtimur.

Priſcis etiam temporibus conſuetum erat Dijs, operto capite ſacra fieri; vt lon-
gè inæquali honore Dij, atq; homines afficerentur; namq; in honore alicui exhiben-
do, caput aperiebatur, vt omnia honorantis, honorato aperta eſſent. Pariter apud *Salutationis*
Antiquos, ex Varrone, dextram iungere dextræ, ſalutationis fuit indicium, qui ritus *ritus.*
ad noſtra vſque penetrauit tempora: immò, ex Cornelio Tacito, mos fuit quorum-
dam Regum gentis barbaræ apprehendere dextras, quoties in Societatem coirent,
pollicibuſque vinctis, & vulneratis, cruorem viciſſim inde emanantem lambere. In-
ſuper olim manus ſublata, & potiſſimum in allocutionibus militaribus conſenſum,
& approbationem indicabat; ſed hic ritus primum apud Hebræos fuit obſeruatus, *Manus ſub-*
quoniam legitur in Leuitico, quòd Aaron tollens manum populo benè precatus eſt. *lata quid de-*
Rurſus porrectæ in Cœlum manus adorationem ſignificabant, veluti etiam manus *notet.*
F auerſa ad oſculum expoſita. Quapropter ſcribebat Plinius quamdam eſſe in dextra
religionem, quia oſculis auerſa peteretur. Fuit etiam inſtitutum in Veterum religio-
ne, Sacerdotes curatos perpetuæ Deum matris ſeruituti addictos eſſe, vt oſtende- *Manuum*
rent, qui parentum nomen violaſſent, eo ſupplicio eſſe puniendos, ne vnquam paren- *oſculatio.*
tes fieri poſſent, ſicq; eorum fronti nota ingrati animi erga parentes inuſta foret. Id
expreſſit Lucretius hunc in modum.

Gallos attribuunt, quia nomen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti ſunt,
Significare volunt indignos eſſe putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

Crediderunt etiam Priſci ſcelus eſſe quoddam inexpiabile, tumulos defuncto-
rum violare: quapropter legem poſuerunt, locum eſſe ſacrum, vbi humana cadauera
conderentur: idcircò dicere ſolebant, minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè
G contingebant.

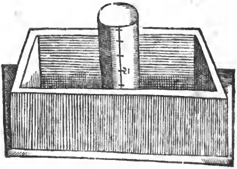
Cæterùm ad conſuetudines magis peculiares cuiuſcumq; Nationis accedendum
eſt, nam præcipuas tantummodò memorabimus. In primis Aethiopes antiqui Solem
orientem adorabant, & occidentem diris imprecationibus inſectabantur, defunctos
in profluentem proijciebant. At nuperi Aethiopes ſuum Regem Præteianum, tan- *Aethiopes.*
quam Sacerdotem venerantur. Aegyptij ſacrificantes, alta voce, & populo audien-
te, ſecundam valetudinem Regi præſenti precabantur, varia animalia adorabant, &
morbos ſolo vomitu, & ieiunio curabant, domorum ædificia negligebant, ſepulcra *Aegyptij.*
verò ſumptuoſa magnificentia extruebant, vt hæc ſempiternas defunctorum ædes
eſſe oſtenderent. Deinde in cœnis ingenti epularum apparatu inſtructiſſimis ſimu-
lacrum mortis ab aliquo circumlatum oſtentabatur his verbis.

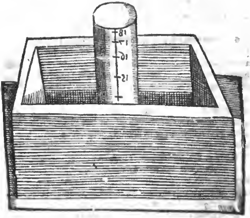
Contuere hoc, quid ſit, genio tantumq; vacato,
Quàm lubet: huic fies, tu ſimiliſq; ſemel.

H Sed omnium pulcherrima conſuetudo eſt, quando Aegyptij Niloſcopio, alluuiem
Nili metiendores prædicunt. Habent igitur in quadam inſula Michias nuncupata foſſam
decem, & octo orgyias altam, in cuius fundo ſubterraneus aquæ ductus fluit, ad per-
pendiculum aquæ Nili correſpondens, præterea in eadem fouea erecta eſt columna
inæqualibus octodecim orgyis diſtincta: quare aquam Nili in foueam per aquædu-
ctum deriuatam animaduertunt Illi, quibus hæc cura data eſt, num ad primam, vel al-
teram columnæ diſtinctionem perueniat: namq; talem fore Nili inundationem præ-
ſagiunt; idq; ſtatim per pueros, vice præconum, in totam regionem emiſſos diuul-
gant. Quandoquidem longa edocti experientia obſeruarunt aquam ad decimam
quintam orgyiam columnæ peruenientem, ob Nili inundationem, annum fore fœcun-
diſſimum, ad duodecimam, mediocrem, & ad octauam, annonę caritatem. Sin aqua ſu- *Nili inunda-*
perans decimam quintam orgyiam, decimam octauam attingat, tunc metuunt, ne to- *tio.*
ta Aegyptus inundatione abluatur, quæ poſtea per ſpatium dierum octuaginta per-
durare ſolet. Verùm vt id manifeſtius appareat, Niloſcopij figura exhibetur.

Nilo-

Niloſcopium.

Pœni, & cæteri populi Africæ ſacrificantes, pecudis aurem tanquam primitiam præcidebant, eaq; ſuper ædes proiecta, ceruicem auertebant, deinde Soli, & Lunæ immolabant. In Africa etiam erant populi ῥιζοφάγοι radicibus arundinum victi-
E tantes; Item Cyneci Feras timentes; propterea in arboribus fabricabant; inſuper *Populi Rizophagi vbi.*
ἀκριδοφάγοι locuſtis veſcentes, Cynnaminij ſylueſtrium copiam canum nutrientes, de quibus in Rubrica differentiarum actum fuit. Lotophagi cadauera parentum in mare abijciunt, & nil curant, ex Cælio, ſi cadauera igne, terra, vel aqua, abſumantur. Pſylli Auſtrum ventum ſuæ regioni noxium; ſumptis armis tanquam viuum aliquem hominem inſectabantur. His adduntur ἰχθυοφάγοι piſcibus ſolùm viuentes; *Ichthiophagi.* nec non Amazones mulieres bellicoſæ, quæ mammas inurebant; cum eas ad præliandum impedimento eſſe iudicarent.

In Aſia ſunt populi ὀφιοφάγοι, qui ſerpentes comedunt: Nabathei omniũ continentiſſimi, & in quærendis opibus mira vtentes induſtria. Panchaia alebat Sacerdotes, quibus ſacrum exire locum non erat conceſſum. In Aſſyria fuit hæc conſuetudo, vt ſupplices poſt tergum manus reiectas, & connexas ferrent; reliqui annulum ſignatorium habent, & ſceptrum eleganter fabricatum in propatulo geſtant. Chaldæi
F mundum æternum prædicarunt, & ex ſyderibus futura prædixerunt. Iudæis Sab- *Iudæorum ritus.*
bathum erat ſacrum, & victima nonniſi annicula, & maſcula immolabatur; deinde lege cautum erat, ne hoſtis inſepultus relinqueretur. Medi ſagittandi, & equitandi ſtudio delectabantur. Parthi non alia carne, quàm venatu petita veſcebantur. Perſæ Solem in primis, deinde Lunam, Venerem, Ignem, Terram, Aquam, & Ventos venerabantur, & ſacra non in aris, ſed in excelſo loco, & ſubdio peragebant; *Cadauera cera circumlinita.* immò, ex Cicerone, defunctos cera circumlinibant, vt diutiùs ſeruarentur. Hyrcani non ad alium vſum canes alebant, niſi vt mortuos vorarent.

In India victimas non iugulabant, ſed præcluſo ſpiritu necabant, vt quid integrum Deo offerreretur. Alij Indi homines ſemiuiuos cremabant, quoniam fati diem præuenire quid excelſum, & diuinum eſſe opinabantur. Alij tot piſces in ſepulchra proijciebant, quot hoſtes interfeciſſent. Apud Indos Coybæ, mendaces capitali iudicio puniebantur. Comanenſes Indi tutiſſimo pacto Medicis vtebantur: nam *Indorũ. varij ritus.*
G Medicus primùm diligenter animaduertere debebat, cuius ægrotantis curam admittere vellet; ſiquidem, ægro ſanitati reſtituto, Medicus liberali, & egregio præmio donabatur; ſin obibat, Medicus nulla mercede recepta, occidebatur. Alij nefando pollutos ſcelere, ad muliebrem conditionem damnabantur, nempè ad colum, & ad coquinam, cum deinceps nullus alius vſus, niſi fæmineus illis permitteretur. Mexi- *Mexicanus mos obſeruandus.*
cano Regi, qui ob paupertatem aliud tributum ſoluere non poterant, ſingulis annis, ſacculos pediculis plenos ad aulam deferebant. Item lex quædam Perùana pro egenis iubebat, claudos, cæcos, mutos, ſenes, & ægrotos publico cenſuali, & ad conuiuia publica adduci: immò alia lege cautum erat, reſeratis foribus, menſæ accumbere, vt Conuiuæ à miniſtris publicis viſitari commodius poſſent. Inſuper Andagauillæ populi (referente Euſebio Ieſuita) ſuggeſtionibus Dæmonum inducti Pilatum *In hiſt. nat.*
verum Deum appellantes adorabant, quia Chriſtum Deum Chriſtianorum necare potuerit. Iuxta littora Sinarum, ſimulacra coloſſea ex duriori lapide fabrefacta erigebantur tantæ magnitudinis, vt eminus per multa milliaria conſpicerentur, & Pagodi Chinenſes appellabantur, veluti apparet in hac icone.

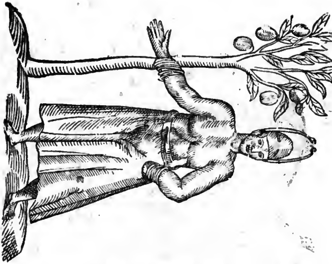
Pagodus Chinenſis.

Placuit etiam exhibere ſimulacrum Regis Sinus Magni Antongil, qui nigri eſt coloris, capite duo geſtat cornua more Diaboli, & circa brachia multas armillas æneas. In hac eadem tabella conſpicitur icon viri militaris eiuſdem regionis gerentis haſtam ferro duarum ferè orgyiarum munitam, necnon parmam ligneam glandibus tormenti manuarij minimè reſiſtentem.

Rex

Digitized by Google

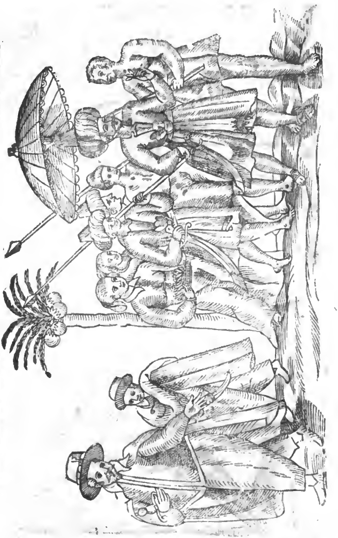
Rex ſinus Antongil.

Miles ſinus Antongil.

In figura ſubſequenti intueri licet Sumatræ gubernatorem paruos oculos habentem, magnas palpebras, pilos barbæ paucos ſub ore, turcico more veſtitum, & cidarim capite geſtantem. Præterea ibi licet etiam contemplari veſtimenta Luſi-

tanorum in Vrbe Bentan vera piperis patria degentes, qui Batauis in Indiam orientalem nauigantibus primi obuiam venerunt.

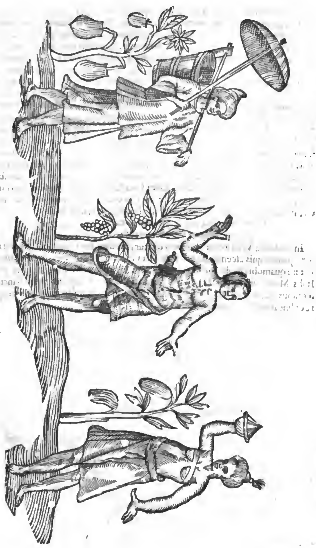

Gubernator Sumatræ.

Luſitani Vrbem Bentan habitantes.

Amplius additur icon, in qua licet prima facie intueri hominem Chinenſem ad Vrbem Bentan accedentem, cum vaſis porcellanicis venalibus, & pluribus alijs, nimirum ſerico cuiuſcumq; coloris eleganter præparato. Gens enim hæc eſt induſtria, & ex China non ſolum prædicta, ſed etiam Moſchum, Zibettum, Ambram, Argentum viuum, Plumbum, Cuprum, Pugiones, & alia arma venalia deſert: deinde licet conſpicere virum Iauanum, nempè ex Iaua inſula, linteo goſſypino circumdatum,

datum, qui pugione flammiformi munitus multam præ ſe fert audaciam. Huiuſmodi gens plura vaframenta ſemper machinatur, & inanibus promiſſis homines ludificant. Tertio loco conſpicitur mulier Iauana ad forum Vrbis Bentan proficiſcens, vt orizam emat, quam manu eleuata portat, quod admirandum, & viſu pulchrum videtur.

Homo Chinenſis.

Vir Iauanus.

Mulier Iauana.

L. 1. genial. dier. cap. 26.

Turcarum mores.

Scythæ cranijs humanis, defunctorum ſuorum honoris gratia, inter epulas, pro poculis vtebantur; & illorum Rex, vt ſcribit Alexander ab Alexandro, abſcindebat illius aurem, quem ſummo amore proſequebatur. Tartari Idola quædam ex lana, & ſerico ad formam humanam effigiata ex vtraq; parte tentorij, tanquam peculum ſuorum cuſtodes appendunt; & ob lignorum inopiam ſtercoribus boum exſiccatis A ignem fouent. Turcæ in ſuo Alcorano legem ſcriptam habent, ne quis ſub capitali pœna, de eorum lege diſputare velit, & diem Veneris tanta religione, quanta Iudæi Sabbathum colunt.

Mulieribus nuptis, & nubilibus, quid agēdū.

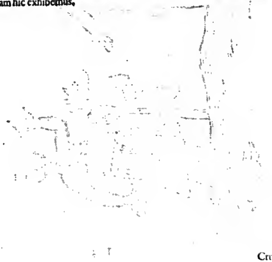
Sermo laconicus.

In Græcia (ſi de Europæis populis ſermo fiat) tres leges à Cecrope in placationem Neptuni latæ fuerunt in mulieres, à quibus ſuffragijs Mineruæ fuit poſthabitus: nimirum ne mulieres vnquam Senatum ingrederentur, ne vlla earum maternum nomen ſibi arrogaret, & ne quis illas Athenæas, ſiue Athenienſes, ſed Atticas appellaret. Apud Lacedæmonios ſtatum fuit, ne puellæ innuptæ velata facie in publicum prodirent, & ne nuptæ, nonniſi faſcijs tecto vultu, domo egrederentur. Deinde Lacedemoniorum quiſquis graui vti debebat oratione, iucundam, breuem, & ſententijs non carentem pronunciabat: itaut deinceps in prouerbium abierit, facilius homines poſſe philoſophari, quàm ſermonem laconicum imitari. Cretenſes in B publicis gymnaſijs pyrrhichiam ſaltationem exercebant, quæ flexionibus corporis fiebat, vt plagæ, & tela melius euitarentur. Thraces nonnulli, tempore tonitruum, & fulgurum, ſagittas in Cœlum iaculabantur Deo miniſtrantes, quia nullum præter ſuum, eſſe arbitrabantur; & quoniam ſinguli vxores ducebant plures, defuncto marito, coram Iudice, illa eligebatur, quæ præ cæteris à viuente marito magis diligeretur: hęc enim poſtea mactabatur, & vnà cum coniuge humabatur alijs vxoribus id pro inſigni calamitate lugentibus. Olim Conſtantinopoli, ex Iſidoro, niualuit hic vſus, vt primo die, quo capiti Imperatoris Corona Cæſarea imponebatur, ad eum Cementarius eum tribus marmorum ſpeciebus accederet, his verbis.

Elige ab his ſaxis, ex quo Auguſtiſſime Cæſar,
Ipſe tibi tumulum me fabricare velis.

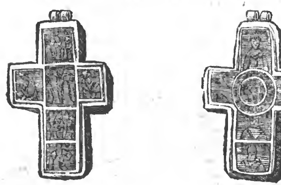
Moſchouitæ.

In Ruthenia Vrbs Regia Moſcouia dicitur, in cuius foro lapis eſt quadratæ formæ, quem ſi quis aſcenderit, nec inde vlla vi auelli poſſit, principatum vrbis adipi- C ſcitur: quamobrem de hoc inter ciues ſæpiſſimè pugnatur. Moſchi igitur populi, Italis Moſchouitæ appellati hodie quamdam Crucem ligneam varijs Sanctorum iconibus decoratam collo ſuſpenſam gerunt, cuius veram effigiem ab vtroq; latere delineatam hic exhibemus.

Crux

Crux lignea Moſcouitarum.

Lituani olim colebant ignem, immò ex eodem varia captabant auguria, deinde Solem ſpecie mallei ferrei, tanquam Ducem habebant. In Pruſcia, & Liuonia, ſingulæ familiæ focum, & domum ſacram in Syluis habebant, vbi ſuorum cadauera defunctorum, vnà cum equis, ſellis, & pretioſiori veſtimento comburebant. Poloni ſunt viri prudentes, & multa comitate hoſpites proſequuntur. In Hungaria, quando *Hungaria.*
G cauſa erat anceps, nec aliter dirimi poterat, ferro decernebatur; nam actor, & reus coram Iudice præliabantur; ille autem victus eſſe dicebatur, qui limites exibat, quibus pugnæ locus circumſcribebatur. Bohemi defunctis parentare vanum eſſe arbitrabantur: *Bohemia.* Germanorum Magiſtratus nihil, niſi armis inſtructus, aut publicè, aut priuatim peragebat. Hodie quodcunque laboris faſtigium attingere poſſe Germani perhibentur, ideò ad rem quidam canebat.

Germani poſſunt cunctos perferre labores,
Verùm vtinam poſſent tam benè ferre ſitim.

Saxones duriori vtebantur cibo, & quod per hebdomadam comedendum erat, die Solis colligebatur; ſuos infantes, non pulte, ſed alimento ſolidiori, ore prius nutricis leuiter attrito cibant, quia poſtmodum creſcentes, validiores eſſe creduntur. In plerſque Franconiæ locis, Virgines quotquot per anni curriculum, choreas fre- *Franconia.* quentauerint, à iuuenibus, die cinerum congregantur, & cum tibicine ad flumen, vel
H lacum trahuntur: quare autem id fiat, opinatur Ioannes Bohemus ſic expiari illas, quæ feſtis diebus contra præceptum Eccleſiæ, à leuitate ſua non abſtinuerint.

In Sueuia hunc habebant ſacrificandi ritum, vt omnes eiuſdem ſanguinis populi, ſtatuto tempore, in ſyluam ſe conferrent, & cæſo homine publicè celebrarent, & talem habebant huic loco reuerentiam, vt nemo in illum, niſi vinculis ligatus ingrederetur. Gothi quoque, ſiue Getæ, hominem ſorte immolandum in fonte ſubmergebant. Sed Maſſagetæ, nempè graues Getæ morbo aliquo peremptos, canibus *Gethæ ſunt Gothi.* obijciebant deuorandos, ſed in prælio mortuos, præſtantiſſimo honore tumulabant. Thalitarum mulieres, ex Procopio, infantes lacte non alebant, ſed fœtum mox edi- *Lib.2. de bello Gothorum* tum, & pelle inuolutum de arbore ſuſpendebant; poſtea cerebellis, & medullis Ferarum identidem cibabant; nam ipſæ ob puerperium in lecto minimè decumbentes, ad conſuetas venationes vnà cum viris reuertebantur. His addimus venatores quoſdam Plagæ Septentrionalis, qui pileo turcico tecti, & calopodijs quadratis induti, contis apros, & ſagittis capreolos venantur.

Vena-

Venatores plagæ Septentrionalis.

Bauari

Digitized by Google

Bauari hanc legem poſuerunt de canibus, vt qui canem venaticum furatus fuerit,
ipſum, aut ſimilem redderet, & ſex ſolidis componeret; paſtoralem tribus. In Ca-
rinthia quoties nouus Princeps regimen Reipublicæ ſubibat, hæc ſolemnitas nuſ-
E quam alibi audita ſeruabatur. Latiſſimum pratum marmoreus occupabat lapis, quem
die creationis noui Principis, ruſticus quidam, cui per ſuæ ſtirpis ſucceſſionem id
contingebat hæreditarium, aſcendebat, cum boue fœta nigri coloris ad dextram,
& equa ad læuam, frequenti hominum cuiuſcunque generis corona ſtipatus, ex ad-
uerſo futurum Principem Paſtoris habitu indutum, & purpuratorum multitudine
aſſociatum aduenientem alta voce interrogabat: quis eſt hic, qui tam ſuperbè ince-
dit? Reſpondebat hominum cœtus Principem Regionis aduentare: tunc ruſticus,
iuſtus ne iudex? ſalutem patriæ quærens? liberæ conditionis? Chriſtianæ pietatis
cultor? clamabatur iterum, eſt quidem, & erit. Denuò ruſticus ille dicebat, quo-
nam iure ab hoc loco me dimouebit? tunc reſpondebat Oeconomus aulæ Principis,
ſexaginta denarijs hic locus abs te emitur, iumentaque hæc erunt tua, manu ad bo-
uem, & equam extenſa, veſtimenta à Principe exuta habebis: eriſq; tum cum tua fa-
milia à tributo liber. Quibus dictis, ruſticus ille manu malam Principis leuiter percu-
F tiens æquum iudicem eſſe iubebat, & præmio abducto, & Principe lapidem aſcen-
dente, loco cedebant.

Carinthiorum mos in Principe eligendo.

In Italia erant variæ hominum conſuetudines; nam ex Crinito, Romæ olim nemi-
nem ſepeliri licebat, niſi de republica optimè meruiſſet: deinde apud Romanos ve-
luti etiam apud Græcos, in morte alicuius conſanguinei, barbam, & capillos ad gra-
uem exprimendum dolorem tondebant. Hodie Itali Chriſtianam pietatem colunt,
& triplici iure Pontificio, Cæſareo, & municipali vtuntur. In Galatia homines vini
ſunt amantiſſimi, & à mercatoribus merum delatum bibunt, ſed paulò poſt ſomnum,
vel inſaniam incurrunt. Galatarum nobiliores adeò longam fouent barbam, vt to-
tum ferè corpus tegat, deinde pellibus luporum, vel canum induti ſedentes in ſolo
cœnant. Prætermiſſis moribus priſcis Galliæ; nunc digni obſeruatione videntur illi
nobiles, qui duodecim Pares Franciæ nominantur, quos, referente Ruberto, Caro-
lus Magnus inſtituit, & ſecum in militiam ductos Pares cognominauit, quia æquali
G inter ſe dignitate decorati Regi adſiſterent, neq; cuiuſpiam, quam Senatus, nempè
Parlamenti, iudicio obtemperarent, & Regi coronando adeſſent. Hiſpani, quamuis
in munditia victus ſint elegantes, nihilominus in vno tantum immundi eſſe videntur,
dum lotio vniuerſum corpus abluunt, & eodem dentes fricant, quoniam inde opti-
mam valetudinem reſultare opinantur.

Italorum ritus.

Galatarum Nobiles.

Pares Franciæ qui.

Luſitani varijs vaticinij ritibus vtuntur, in ſacrificio extis diligenter inſpectis mul-
ta coniectant: immò ex interaneis hominum maximè captiuorum plura diuinare pro-
fitentur. In Anglia vulgus ferum, & inhoſpitale eſt, mitior tamen nobilitas, aperto
capite, alteroque genu flexo hoſpites ſalutant. Prædictis addenda eſt conſuetudo
Inſulæ Taprobanæ in electione Regis, quoniam non Nobilium, ſed cunctorum ſuf-
fragia præualent: nam ſpectatum moribus virum, clementem, annis grauem, filioſq;
non habentem eligunt. Immò ſi regnans filium ſuſtulerit, illicò poteſtate exuitur, ne
H regnum fiat hæreditarium: deinde quadraginta rectores admittere debet, ne ſolus
in cauſis capitalibus, iudicare valeat. Quid ſi addantur nonnulli Floridenſium mo-
res. Rex enim huius inſulæ in nouis nuptijs multas puellas congregat capillis ſub oc-
cipite vinctis, & deinceps ſupra humeros ſparſis, ſub vmbilico lato vinciuntur cin-
gulo, ex quo ab anteriori parte, quoddam veluti marſupium dependet ad pudenda
tegenda, per reliquum deinde cingulum appenſæ ſunt formulæ ouales ex auro, &
argento ad coxendices demiſſæ, vt ſtrepitum in ſaltu excitent, dum encomia Regis,
& Reginæ recitantur. Præterea de auribus perforatis veſiculæ piſcium inflatæ rubeo
colore tinctæ inſtar vnionum dependent. Idcircò mirandum eſt, quemadmodum
Gentes barbaræ tam varijs inuentis ſint refertæ. Hic dabimus iconem Reginæ inſulæ
Floridæ lectori ponderandam.

Taprobanæ mores.

Floridenſium mores.

Præte-

Digitized by Google

Regina Inſulæ Floridæ

Homo Syluestris.

Digitized by Google

Icon Regis Quoniambec.

Digitized by Google

Rex apud Cannibales.

Prætcrea homines Americæ, ſylueſtres ab Andrea Teuetho nuncupati, nudi
incedunt; non quia ibi deficiat materia, ex qua indumenta facilè parari poſſint, aut
quia nimio Regionis calore premantur; ſed quoniam facilius, & melius nudos ſe
Homines ſylueſtres Americæ.
exercere referunt. Quapropter ſi quis ſubucula goſſypina indutus, qua identidem A
delectantur, hoſtem eminus intueatur, repentè illam exuens ad certamen ſe accin-
git. Tradunt enim, vt inquit Teuethus, veſtes illis impedimento eſſe, ne inimicum
ſuperare poſſint, imò hoſtibus adiumento eſſe, vt facilius prædendi valeant. Quo-
circa iconem hominis ſylueſtris exhibemus capitio plumario tecti: hac enim ratione
inſtructi, & baculo muniti ad bellum proficiſcuntur. Etenim in Regionibus Ame-
ricanis pulcherrimæ auium ſpecies peruagantur, quas Incolæ magni æſtimant; quo-
niam illas ter, vel quater ſingulis annis deplumant, & ex his periſtromata, & potiſ-
Aues Americæ quales.
ſimum capitia, pileos,& multa alia opera concinnant. Sunt huiuſmodi aues pedibus,
capite, & roſtro Pſittacis quàm ſimillimæ, & adeò familiares, vt circa tuguria Ame-
ricanorum tempus in omne verſentur, & quamuis Veſperi ad ſyluas dormitum pro-
grediantur, nihilominus, cum diluculat, ad Diuerſoria ſylueſtrium reuertuntur.
Irridet poſtea Teuethus illos, qui tales homines ſylueſtres hirſutos prædicarunt;
quandoquidem non ſolum glabri ſunt, ſed villos aliquà in parte naſcentes vnguibus B
Populi audaces qui.
euellunt,& hodie,referente eodem Teuetho,quibuſdam volſellis vtuntur. Poſtmo-
dum hi populi ratione audaciæ, inter ſe diſcrepant, ſiquidem illi magis bellicoſi
ſunt, qui littora maris incolunt, nam non modò hoſtibus, ſed cæteris etiam adnaui-
gantibus reluctari maximoperè conantur, horumq; Rex lingua vernacula Quoniam-
bec nominatur, longus pedes octo, & latus ad proportionem, quem Teuethus ſe vi-
diſſe in hiſtorijs narrat. Huius Subditi ſtaturam quoq; giganteam æmulantur, & ritu
Cannibalorum humanis carnibus vſitant, & curſu quamlibet Feram aſſequuntur.
Huius Regis effigies repræſentatur.

Verum quoniam in tabula Americæ habetur icon Tarizich Regis apud Canni-
bales,qui populi ſunt etiam Anthropophagi, decreuimus illius quoq; iconem in me-
dium afferre, vt lector quamdam conuenientiam inter has duas icones meditari
poſſit.

Idolum triceps.

Huic tandem Rubricæ finem imponen- C
tes, Idolum triceps addimus, quod tan-
quam Deus in Laponia adoratur. Immò
regionis incolæ, animarum immortalita-
tem non prorſus ignorare perhibentur:
In tabula Aſiæ hæc figura ſic delineatur.
Hæc autem de moribus Gentium dicta
ſufficiant, qui plura, & magis diffusè ſcri-
pta legere cupit, adeat illos Authores,
qui non ſolum de moribus, ſed etiam de
varijs Nationum veſtimentis verba fece-
runt; vel potius canat cum Poeta hoc Di-
ſtichon.

Non mihi tot mores numero comprehen- D
dere fas eſt,
Addit enim cultus proxima quæq; dies.

AGNA-

Digitized by Google

E AGNATIO, ET COGNATIO.

CONSANGVINITAS, & affinitas, ſeu agnatio', & cognatio, quarum
prima lineam rectam, & altera tranſuerſalem, ſeu lateralem reſpicit, ſi con-
feratur ad ſuperiora, parentes; ſi ad inferiora, filios; ſi deniq; ad latera, fratres,
& ſorores indicabit. Gradus igitur conſanguinitatis in Inſtitutionibus Iuſtiniani ita
recenſentur, vt in primo gradu, & ſuperiori Pater, & Mater, in inferiori filius, & filia *Gradus con-*
collocentur; in ſecundo gradu ſuperiori Auus, & Auia, in inferiori Nepos, & Neptis, *ſanguinita-*
in laterali Frater, & Soror reponantur: in tertio ſuperiori Proauus, & Proauia, in in- *tis.*
feriori Pronepos, & Proneptis, in laterali Fratris, & Sororis, Filius, & Filia, conſe-
quenterq; Patruus, & Amita, Auunculus, & Matertera numerentur: quartus gradus
ſuperior comprehendit Abauum, & Abauiam, inferior Abnepotem, & Abneptem,
lateralis fratris, & ſororis Nepotem, & Neptem, conſequenterq; Patruum magnum,
F Amitam magnam: Item Auunculum magnum, & Materteram magnam, necnon Con-
ſobrinos. Quintus gradus ſuperior complectitur Atauum, & Atauiam, inferior Ad-
nepotem, & Adneptem, lateralis Fratris, & Sororis Pronepotem, & Proneptem,
conſequenterq; Propatruum, Proamitam; Item Proauunculum, & Promaterteram,
necnon Fratres Patrueles, & Conſobrinos. Sextus gradus ſuperior continet Tri- *Sextus gra-*
tauum, & Tritauiam, inferior Trinepotem, & Trineptem, lateralis Fratris, & Sororis *dus.*
Abnepotem, & Abneptem, conſequenterque Abpatruum, & Abamitam, item Aba-
uunculum, & Abmaterteram, & eos, qui ex fratribus, & ſororibus Patruelibus, & Con-
ſobrinis procreantur. Hinc colligendum eſt propinquitatem his gradibus paulatim
dirimi, ſed poſtmodum vinculo matrimonij repetitur, & propinquitas quodammodo
fugiens reuocatur.

Qui igitur primò procreantur, filij vocantur, ex filijs Nepotes, ex Nepotibus Pro-
nepotes, ex Pronepotibus Abnepotes, ex Abnepotibus Adnepotes, ex Adnepotibus
G Trinepotes oriuntur. Initium autem generationis Pater, & Mater ſunt. Auus eſt *Initium ge-*
Patris Pater, Proauus Aui Pater, Abauus Proaui Pater, Atauus Abaui Pater, Tri- *nerationis,*
tauus Ataui pater, qui ſupremum locum in figura arborea Iuſtiniani occupat. Itaq; *quod.*
pater vocatur ſecundum Varronem, quia ſemen patefaciat, & Mater tanquam ma-
teria, in qua ſemen reconditum germinet, & ambo dicuntur parentes, quia filios pa-
riant, & filij, quia ex parentibus fiant, qui etiam nuncupantur liberi, vt à ſeruis di-
ſtinguantur: nam quemadmodum ſerui ſub poteſtate Domini, ita filij ſub poteſtate
patris militant, vel liberi vocantur, quoniam ex libero nati ſint matrimonio: ſiquidem
ex libero, & ancilla nati, ſeruilis conditionis eſſe feruntur; cum naſcentes à deterio-
ri parentum conditione denominationem ſumant. Naturales filij appellantur ex *Etymũ pro-*
concubinis dimanantes; cum illos Natura, non autem honeſtas coniugij procreaue- *creantiũ, &*
rit. Item dicuntur Nothi, quia ſecundum mentem aliquorum, ex muliere non nota *procreatorũ.*
originem habuerint, ſed potius dicamus, quia Græcis νόθοι appellantur, ἀ τὸ priua-
H tiua, & θεῖος diuinus, cum non ſecundùm diuinum præceptum nati ſint. Item nomi-
nantur ſpurij ἀπὸ τοῦ σπείρειν ſeminare, cum à Patre nihil, niſi ſemen habeant.
Quamuis nonnulli nothum de Patre Nobili, & Matre ignobili natum, & ſpurium
de Matre nobili, Patre autem ignobili, aut ex vidua, incerto Patre, ortum vocitent.
Frater dicitur, quaſi ferè alter, aut ſecundum alios Fratres vocantur, quia ab eodem
fructu dimanent. Germani Fratres dicuntur, qui ab eodem germine, nempè ab ea-
dem genitrice, non autem ab eodem patre naſcantur. Sorores, quaſi diuerſa ſorte
ortæ, quoniam, tractu temporis, ſeorſum à familia ſegregatæ ad aliam properant.
Patrueles filij fratrum nominantur, quia eorum Patres fuerint Fratres; Conſobrini, *Patrueles*
quaſi Conſororini, quia ex duabus Sororibus nati fuerint. Sobrini filij Conſobri- *qui.*
norum, Fratrueles filij Matertera vocantur. Auus vocatur quaſi auens, nempè prolis *Fratrueles.*
propagatione gaudens, vel potius Auius, quia cum ſenex ſit, à via vitæ recedere in-
cipiat. Patruus Frater Patris, quia vicem patris aliquando ſubeat. Auunculus frater
matris ita appellatus, quia tanquam auus tertio loco ſit locatus; nam quemadmodum

K 2 filius

filius per patrem ad Auum procedit, ita per Matrem ad Auunculum graditur, Amita eſt ſoror patris, quaſi alia mater, item matertera ſoror matris, quaſi mater altera. Nepos quaſi natus poſt, cum patri poſt filium naſcatur. Patruus magnus, & Amita magna Aui frater, & ſoror dicuntur. Item Auunculus magnus, & Matertera magna A Auiæ frater, & ſoror ſunt. Propatruus, & Proamita Proaui ſunt frater, & ſoror. Item pro auunculus, & pro matertera nominantur Proauiæ frater, & ſoror. Abpatruus, & Abamita Abaui frater, & ſoror, Abauunculus, & Abmatertera Abauiæ frater, & ſoror vocantur. Socer, vel Socrus appellatur, qui filiam nubens, aut filium Generum, vel Nurum ſibi aſſociauit. Gener autem à generatione denominatur. Vitricum dicimus, qui duxit vxorem filium, vel filiam habentem, & Priuignum quaſi prius genitum, cum ex alio patre natus ſit. Poſtremò Agnatos appellamus, qui de-

Cognati qui. ficientibus filijs, eorum loco accedunt, & Cognatos, qui poſt Agnatos ſuccedunt, cum affinitatem fœminei ſexus participent.

HOMINIS PRÆSTANTIA. B

CVM ſummus rerum omnium opifex characterem Diuinæ virtutis homini impreſſerit, eo fultus homo cæteris animantibus dominetur; quandoquidem ex terra à iumentis culta non mediocrem demetit frugem, ex beſtijs doſſuarijs ad onera, magnam percipit vtilitatem, earum carnibus vitam ſuſtentat, pellibus corpus tegit, ex alijs medicamina ad valetudinem recipit: denique alia ratione cuſtodiæ, & alia ratione deliciarum homini non vulgariter proſunt: quare optimo iure

Pſalm. 8. poſſumus diuulgare cum Pſalmographo. *Omnia ſubieciſti ſub pedibus eius oues, & boues vniuerſas, inſuper, & pecora campi, volucres Cæli, & piſces maris, qui perambulant ſemitas maris.* His additur, quod homini inter cætera animalia ſermone diſtincto vti conceſſum eſt; cum aliæ animantes, confuſa quadam voce, ſuas affectiones ſignificent. Immò quæ communia cum cæteris animantibus habet homo, ſi attentè C conſiderentur, propriè ſua eſſe videntur: etenim ſenſus tum interiores, tum exteriores ita habet affectos, vt non corticem tantùm, vt cæteræ animantes, ſed me-

Memoria humana qualis. dullam ſenſibilium prorſus penetret. Deinde humana memoria tanta eſt ad brutorum memoriam comparata, vt eorum nulla eſſe videatur.

Hinc hominem animal eſſe nobiliſſimum, & in confinio vtriuſq; naturæ, mortalis ſcilicet, & immortalis collocandum eſſe ſtatuimus. Siquidem ratione partis mortalis, mortalibus adhæret, & ratione immortalis, ad immortalia euenitur. Præterquamquòd in homine obſeruatur illa naturæ ſcala, quæ quatuor entium gradibus integratur, & horum primus eſſentiam, ſecundus eſſentiam, & vitam, tertius præter cætera, ſenſum; quartus præter cætera, intellectum denotat: quapropter Diuus Auguſtinus non immeritò ſcribebat hominem cum lapidibus eſſentiam, cum plantis vitam, cum brutis ſenſum, & cum Angelis intellectum participare. Cicero quoq; ad

Li. 2. de nat. Deorum. rem ſcriptis mandauit, homines in terra non degere tanquam incolas, ſed tanquam D rerum cæleſtium ſpectatores, quarum ſpectaculum ad nullum aliud animantium genus attinere poteſt: cum præterea multæ virtutes, & animi dotes clariſſimè in homi-

Lib. 1. de legibus. nibus, & non in brutis refulgeant. Et tandem nullum animal, præter hominem, ex eiuſdemmet Ciceronis ſententia, aliquam Dei notitiam habet.

Non ſolum homo ob eminentiam inter cæteras animantes, vt hactenus probatum

Lib. 4. fuit, animal nobiliſſimum cognominatur, ſed præcipuè, quia homo ſolus rationis particeps nonnihil diuinitatis poſſideat. Vnde excellentiſſimè canebat Manilius.

An dubium eſt habitare Deum ſub pectore noſtro?
In Cælumq; redire animam, Cæloq; venire?

Idcircò homo induſtria, ingenio, intellectu, & alijs egregijs animi prærogatiuis inſignitus diuinæ naturæ quodammodò aſſimilatur; quamobrem in Geneſi dixit Deus Omnipotens, *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram,* dummodò homines in ſanctis, & diuinis operationibus Deum æmulentur. Alioquin Lucifer è

ſuperis

ſuperis ſedibus fuit præcipitatus, quoniam Altiſſimo ſimilis eſſe voluerit. Id confirmari poteſt hiſtoria notiſſima de Camillo; cui equis albis triumphanti probro datum eſt; cum hac ratione Dijs ſimilis eſſe voluerit, Dij enim tantummodò equis albis vehi ſolebant. *Qui equis albis vehe-rentur.*
E Legitur quoq; apud Trimegiſtum, hominem non ſolum eſſe admirandum, quia ad Dei ſimilitudinem ſit fabricatus, & ſit ſui Iuris, ſed etiam, quia facultate transmutandi ſe in quaslibet formas, potiatur; cum cætera animalia determinatas formas ſortiantur. Non propterea admirari debemus Platonem, qui in Sophiſta dicebat: mihi nullus hominum Deus, ſed diuinus aliquis eſſe videtur. Nihilominus homines olim Dij appellabantur, vel ob miraculum virtutis, vel in adulationem potentiæ, vel ob beneficia, quibus humanitatem proſequebantur. Poterimus igitur iuſtis de cauſis hominem Deum in terris, Superorum domeſticum, Inferorum dominum, Dei nuncium, & Animal Diuinum indigitare. *Animal diuinũ quale.* Hinc Zoroaſter hominem contemplatus exclamauit.

ὦ ἄνθρωπε τολμηροτάτης τῆς φύσεως ἄγαλμα.

Ideſt.

O' homo audacis naturæ forma.

F Plato quoque hominem cognominauit θαῦμα θαυμάτων, nempè miraculum miraculorum.

Modò aduertendum eſt hominem à Deo non ſolùm ratione, verum quoq; manibus, tanquam rerum gerendarum adiumentis donatum fuiſſe; etenim ratione duce, neceſſaria ad vitam inuenit, inuentis iuxta eorum naturam, nomina imponit: ideò non præter rationem canebat Ouidius.

Conueniunt rebus nomina ſæpè ſuis.

Deinde litteras, & characteres effingit, modum menſuræ maris, & terræ inuenit, Aſtrorum ſpatia metitur, temporum viciſſitudines, necnon ſtellarum ortus, & occaſus, & earumdem vires notat, & tandem omne genus artium excogitat. Quare non præter rem Iuuenalis de hominibus ſic loquebatur.

——— atque ideò venerabile Soli *Satyr. 15.*
Sortiti ingenium diuinorumq; capax
G *Atq; exercendis, capiendiſq; artibus apti.*

Itaque quæ ſolius animæ ſunt munera, intellectu, & mente peraguntur, ſed operationes, quæ ſine corporis miniſterio peragi nequeunt, manibus poſtea ad perfectionem reducuntur. Hinc modò intelligimus hominem non à natura inermem procreatum fuiſſe, vt multi autumant: quandoquidem triplici præſidio cæteris animalibus denegato armatur, nimirum ratione ad inuentionem, ſermone ad auxilium, & manibus ad perfectionem: manus enim iuſſa faciunt; deinde iuſſa rationi obtemperant. Hinc tamen non debemus promulgare hominem propter manus eſſe animal prudentiſſimum, ſed quia omnium animantium homo eſt prudentiſſimus, idcircò manus eſt conſequutus: *Animal prudentiſſimum.* ſiquidem qui prudentiſſimus eſt, plurima adhibere poteſt inſtrumenta, & manus, Ariſtotele authore, inſtrumentum inſtrumentorum nuncupatur. Quapropter viciſſim poſſumus pronunciare rationem eſſe artem artium; nam quemadmodum manus reliquis inſtrumentis nobilitate antecellit, pariter ratio cæ-
H teras artes præſtantia ſuperat. Quamobrem concludendum eſt, ſi cætera animantia ſuis armis à natura fuerunt donata; homines quoq; armorum omnium loco, manibus fuiſſe inſignitos, quibus tanquam organis nobiliſſimis, tempore belli, & pacis, vtuntur. *Manus organũ organorũ.*

Demum ex hominis creatione, illius dignitatem, & excellentiam arguere poſſumus: nam promulgabat Gregorius Niſſenus, non eſſe putandum hominem eſſe vilem, quia poſtremo loco à Deo creatus fuerit: *Li. de opifi cio homin. c. 2.* quandoquidem hæc creatio illum Regem omnium conſtituit, quod non contigiſſet, ſi ante alia fuiſſet fabricatus: nam tunc homo creatus eſt, cum Regia prærogatiua erat decorandus. Non igitur præter rationem publicauit Pſalmographus. *Pſalm. 8.* *Minuiſti eum paulò minus ab Angelis, gloria, & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.* Quapropter qui hominis nomine gaudet, debet hunc titulum exercitio virtutum conſeruare: cum ſcripſerit Baſilius Seleucienſis; *Orat. 1.* vniuerſam hominis vitam virtutum paleſtram eſſe; ideòq; viuere non videtur, qui in hac diuina paleſtra ſe non exerceat.

Immò ex eodem authore, cum cætera animantia, lege naturæ, faciem ad terram inclinent, conſequenterque nullum ius in Cælo habeant, homo ſolus ſuſcipiens, & terram pedibus leuiter attingens, nobilitatem præ ſe fert, nam pauco tempore, in e- verſans, cæleſtem patriam affectat; & hæc ſententia menti Diui Pauli conformis eſſe

Anaxagoræ ſententia aurea.

videtur, quando dicebat: noſtra conuerſatio in Cœlis eſt. Homo enim ſolus Deum contemplatur: hinc laudatur Anaxagoras, qui Cœlum videndi gratia, nempè Deum ſe natum eſſe aſſeuerabat: ſiquidem anima hominis templum Dei eſt: ſcripſit enim ad rem Apoſtolus. Neſcitis quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis, & homo eſt Dei ſimulacrum, omnia continens, quæ in Deo ſunt. In memoria eſt Pater, in intellectu Filius, & in voluntate Spiritus Diuinus reſidet. Hæc igitur ſunt, quæ clariſſimum ſtemma humano generi addiderunt. Præterquamquod homo etiam A

Cap. 22.

Dei numiſma nuncupatur: etenim quando in Euangelio apud Mattheum legitur *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo*. Diuus Paſchaſius in Mattheum hæc

Lib. 10.

habet. *Quia totus homo numiſma Dei eſt, ad imaginem Dei creatus, debet ſe reddere Deo, quod minimè præſtare poteſt, niſi prius ſe exuat à cenſu Cæſaris, quatenus deinceps liber eſſe poſſit*. Demùm hominis præſtantia inde elicitur, quia homo maximè Deo ſit proximus: vnde Dionyſius Halicarnaſſeus prolem humanam Dijs omnium longè cariſſimam prædicabat. Ad rem igitur in ſacra Pathologia legitur hoc hexaſtichon. B

Lib. 15. metam.

Maieſtate Dei concluditur omne, quod vſquam eſt,
Qua ſine nil rerum ſtare, vel eſſe poteſt.
Huic homo ſi rectè famulatur proximus hæret,
Si reſilit, miſero degit in exilio.
Omnia ſic Dominus diſcriminat ordine iuſto,
Quo ſint ſumma bonis, ima parata malis.

HOMINIS MISERIA.

C

VITAM humanam ærumnis vexatam eſſe, ab ipſo ſtatim ortus primordio colligimus: namque infantiam innumeris obnoxiam periculis, adoleſcentiam fugacem, & ſenectam præcipitem animaduertimus. Præterea ſi pueritia ad ſenectutem deducatur, quantulum eſt, quod relinquitur? Hanc igitur calamitatem deſcripſit Ouidius hunc in modum.

Editus in lucem iacuit ſine viribus infans,
Mox quadrupes, rituq; tulit ſua membra ferarum,
Paulatimq; tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adiutis aliquo conamine neruis.
Inde valens, velóxq; fuit, ſpatiumq; iuuenta
Tranſit, & emeritis medij quoq; temporis annis
Labitur occiduæ per iter decliue ſenectæ
Subruit hæc æui, demoliturq; prioris. D
Robora.

Accedunt ſexcentæ aliæ anguſtiæ, & infinitæ ægritudinum ſpecies, quibus in dies humanum genus premitur, quod eleganter expreſſit Virgilius his carminibus.

Li. 3. Georg.

Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, triſtiſq; ſenectus,
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.

Quocirca poſſumus ad rem canere infraſcriptum diſtichon.

Cor, niſi cura, nihil, caro nil, niſi triſte cadauer.
Naſci, ægrotare eſt, viuere ſæpè mori.

Præterea venena, ruinæ, naufragia, terræmotus, bella, lapſus, fulmina, & cætera huius generis humanum augent mœrorem. Quidam acini granum glutientes, præfocantur,

ſocantur, alij pilum in lacte potantes ſtrangulantur, neque deſuerunt, quibus ſtiria gelu concreta à tectis delapſa repentinum attulerit exitium. Quare poſſumus optima de cauſa dicere.

E *Humanum in terris nihil eſt, quod non ſit humandum.*
Auolat hinc animus, cætera ſorbet humus.

Valeant igitur, qui tot, & tantos moliuntur tumultus, & quorum cupiditatibus hic orbis anguſtus eſt, & ſummoperè probetur ſententia Pindari, qui hominem ſomnij vmbram appellauit: eum vmbra, & ſomnio nihil inanius inueniatur. Idem Pindarus alio in loco huc reſpiciens prodidit: ſi quis opes poſſidens cæteris venuſtate præcellat, & in certaminibus egregiè ſe gerens, maximum oſtentet robur, debet ad memoriam reuocare membris mortalibus ſe eſſe integratum, & terram ſinem omnium eſſe aditurum. Propterea Diuo Chryſoſtomo: Homo nihil, homo terra, & homo cinis vocabatur. Id totum infraſcriptis verſibus eleganter exprimitur. *In Nemeis.* *Homil. 1. e. piſt. ad Hebraos.*

Omnia quàm celeri pereunt mortalia lapſu,
Noſtraq; quàm ſubito frigore vita cadit.
Tam citò non perdit varium roſa pulchra colorem:
Tam citò nec liquidis bulla recedit aquis.
F *Heù breue migrantes fugimus poſt tempus ad orcum:*
Cunctaq; mors ſæua pallida falce metit.
Nec quò abeas ſcitur, ſcimus quam ſoluimus oram,
Et grauior nullo ſit redeunte dolor.
In vario curſu morimur pueriq; ſeneſq;
Omnibus hoc certum eſt, certa nec hora tamen.

Huc ſpectat, quod Poetæ de mortalibus fabulantur, nimirum omnes à filis Parcarum pendere, quibus ſectis, pendentes decidunt, & moriuntur. Immò fingunt alios à filis candidis, alios à pullis, alios ſublimes, alios tandem terræ proximos pendere, omnes tamen pendentes, inexorabili Atropo filum truncante, cadere. Non igitur malè ſenſit Ouidius, quando cecinit. *Lib. 4. de Ponto.*

Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo,
Et ſubito caſu, quæ valuere, ruunt.

G Id optimè expreſsit Chryſologus, dicens: homines ſumus ſub incerto viuentes, & neſcimus quid ſuperueniens dies ſit paritura. Vnde aliquando tradidit Homerus: homine nihil eſſe miſerius, & auget humanam calamitatem, quòd Principes, & Villici eamdem vitæ ſortem incurrunt, iuxta illud. *Serm. 10.*

Introitus vitæ par regibus exitus idem.
Inter vtrumq; quid eſt, quod vetet eſſe pares.

Itaque omnes, dum viuunt, in ſuo ſtatu plurimum patiuntur laboris, & res arduas ſemper moliuntur: quare non ſine cauſa hunc vitæ curriculum poterimus herculeum laborem appellare.

Qui neſcis, quid ſit noſtrum hoc, quod viuimus audi,
Tranſitus in mortem, herculenſq; labor.

Si in præſentia aliquantiſper cuncta examinentur, confuſa, & perturbationibus H plena inuenientur. Omiſſis igitur ægrotantibus, captiuis, exulibus, & mendicis, quos proculdubiò miſeros appellare poterimus, ſe ſe offerunt ſenes, & pueri, primi limen mortis attingunt, alij ſub metu ferulæ viuunt. Iuuenes fælicitatem putant ſe eſſe aſſecutos, dum ab illis, quos immoderatis proſequuntur affectibus, redamantur: nihilominus illos etiam miſeros Ouidius appellat. *Amantium infælicitas.*

Quàm miſer eſt omni tempore quiſquis amat.

Item qui vitam quietam, & proſperam ducere creduntur, adhuc miſelli ſunt, iuxta hoc diſtichon.

Nec magis humana quæras in ſorte quietem,
Quàm tela in Ventos, quæ modo miſſa volant.

Siquidem qui diuitijs carent aſſidua premuntur ſolicitudine, vt illas acquirant. Sin Principes ſint diuitijs affluentes, prolem non habent: præterquamquod diuitiæ litibus, furibus, & multis al ijs periculis obnoxiæ ſunt. Quare Nazianzenus, cum de hominis vita multa protuliſſet, tandem exclamauit. *Diuitum miſeria.*

Hæc

Hac igitur cernens crucior, vita optima cui quam
Si cenſetur, habet qua mala plura boni.

Idcircò, ex ſententia Iob, homo breui tempore viuens pluribus repletur miſerijs, vnde contemptis voluptatibus, & animo virtutibus referto, Solem orientem meditans, reſurrectionem in memoriam reuocabit, eumdemq; occidentem contemplans, mortis reminiſcetur: iuxta illud. A

Sole oriente, tui reditus à morte memento,
Scis memor occaſus, Sole cadente, tui.

Hac enim ratione homo ad omnes virtutes ſe pronum, & paratum reddet.

HOMINIS VIRTVTES.

VIRI omni virtutum laude cumulatiſſimi, & ſuarum virtutum veſtigia vbiq; imprimentes, laboribus animum, & corpus ab initio fatigarunt, & amarorem à primordio deguſtarunt, vt tandem ſuauiſſimum, & gratiſſimum virtutis fructum delibarent: iuxta illud. B

Si tibi ſit guſtu radix virtutis amaro,
Ne ſpue, poſt, gratus, plus tibi fructus erit.

Namq; ſi ſit diues ſplendidis virtutum ornamentis decoratus, magis clareſcit; cum dixerit Aeſchilus.

O' quam faſciculus grauis
Diues inſipiens homo.

Deinde homo humili natus loco, eruditus tamen, tanquam in ſpeculo locatus, ſe alij tanquàm formam, & virtutum exemplar oſtentat: ideòq; ad rem ſcribebat quidam Poeta.

Obſcuris pudeat ne te natalibus ortum
Ducere, fortunam mens ſtudioſa prait.
Euripidis mater vendebat olaſcula; alumnus
Parthenis quondam finxerat vrceolos. C
Romphaas genitor Demoſthenis arte polibat:
Et pictore ſatus de Patre Caſar erat.
Quem quoq; dixerunt ſapientem oracula Phœbi,
Rerum erat huic certè pauper vterq; parens.
Si ſatis es virtute tua iam clarus, auorum
Conſpicuas quid inops ſors tua curat opes.

Itaq; inter illa, quæ ad perfectionem hominis induſtria parandam aliqua ratione conferunt, ſcientia primas partes ſibi vendicat: quandoquidem cætera perfectibilia ſunt; & ſcientiæ adminiculo, ad perfectum finem reducuntur. In primis homo ſeptem liberales diſciplinas inuenit, & eas docet, nimirum Grammaticam, Rhetoricam, Dialecticam, ſeu Logicam, Arithmeticam, Muſicam, Geometriam, & Aſtronomiam. Etenim tam acri ingenio præditus eſt homo, vt in Cœlum vſque penetrare potuerit, Aſtrorum ortus, & occaſus obſeruans, & defectiones luminarium prædicens; quapropter Manilius ſic canere coactus eſt. D

Liberales diſciplina quę.

Lib. I.

Quis dubitat poſt hac, hominem coniungere Cœlo
Eximiam natura dedit linguamq; capaxq;
Ingenium.

Inſuper homo callet Philoſophiam, Medicinam, Iuris prudentiam, Hiſtoricam, Doctrinam rei ruſticæ, Coquinariæ, & Nauticæ, immò, & Theologiam, quæ primo loco erat memoranda. Vt omittamus artes, in quibus viri tanta excellentia claruerunt, vt ad miraculum vſque ſpectandi eſſent. Vnus, inſtar omnium, prodeat Mermecides, tam induſtrius, & diligens artifex, vt currum quadriugum fabricauerit; qui ſub alis muſcæ contegebatur. Amplius eò peruenit humana induſtria, vt inuenerit modum Feram velociter currentem coercendi. Etenim legitur in Scholijs Paracelſi, quòd homo geſtans ore topacium cum folio abrotani, oculis Feram inſequens, deinde

Mermecidis induſtria.

inde id expuat in ſindonem ſericcam,& ligatam proijciat ad Feram, quo experimen-
to, Fera ſtatim pedem figit. Additur in ijſdem ſcholiis, alio experimento, cantus
auium intelligi: dummodò vir in ambas aures nonnihil radicis Mandragoræ collo-
cet,deinde digitum annularem ſiniſtræ manus ferreo annulo cum pice,loco gemmæ,
E exornet, folium pini ore geſtans, & dextra virgam ferream aureo aculeo munitam,
quo folium pini pungatur; tunc enim auium voces intelligentur. Rursùm in eo-
dem loco legitur, quod morbo comitiali oppreſſus, abſq; medicamine, poterit li- *Epilepſiæ re-*
berari, ſi quis tribus clauis ſodiat terræ locum, quem epilepticus cadens primum at- *medium.*
tingerit, clauoſq; terra obruens, nomen patientis voce exprimat, tunc enim perfe-
ctè illius valetudo promittitur; & ſexcenta huius generis recenſentur, quæ homi-
nes à morte vendicare videntur. Quare poterimus iuſta de cauſa canere,

Atropos, & Lachesis, nunc fabula, fabula Clotho,
Namq; ſuæ Parcæ eſt nunc fabricator homo.

Cæterùm hic eſt aduertendum, quòd hæc experimenta Artephij in Scholijs Pa-
racelſi recitata parabolicam ſententiam continent, quoniam ad artem chymicam
ſpectant, & diriguntur, ideòq; iuxta litteralem ſenſum non ſunt exponenda; hac
enim ratione, non ſolum incredibilia, ſed etiam tanquam ridicula eſſent cele-
F branda.

Præterea vir Chriſticola non modò prædictis virtutibus imbutus eſſe debet, ſed
nulla internarum ſordium labe reſperſus, virtutes diuinas ſibi comparat. Quocirca
ex Diuo Auguſtino, Deus nil aliud, quàm bonam voluntatem quærit, & ex Salomo-
ne, qui probus eſt à Domino hauriet gratiam. Hæc autem ſententia erit conformis *In Prouerb.*
huic diſticho. *cap. 12.*

Qui fugiet vitia, & virtutes diſcere quæret,
Nil certè inueniet gratius eſſe Deo.

Primitùs vir enarratis inſignitus prærogatiuis ſummo amore erga Deum, & alios
armatur: cum dixerit Chriſtus in Euangelio. In hoc cognoſcent omnes, quòd mei
diſcipuli eſtis, ſi inuicem vos dilexeritis. Deinde venerandum diuinæ Maieſtatis
numen metuit; cum Pſalmographus, & Salomon tradiderint, initium Sapientiæ eſ-
ſe timorem Domini. Eſt Iuſtificus, dum in eius mente inclyta reſidet iuſtitia: habe- *In Prouerb.*
G mus enim apud Salomonem. Lingua Iuſti conſiderat placita, & os Impiorum per- *cap. 1.*
uerſa. Caſtitatem amat, vt ſententiam Iſidori aſſequatur, qui, perſeuerantes in ca- *In Prouerb.*
ſtitate, Angelis Dei æquales fieri pronunciat. Silentium diligit, quia prodit Salo- *cap. 10.*
mon, in multiloquio peccatum non deeſſe. Fidem amplectitur; cum, ex Iſidoro, *Loco cit.*
beatus ſit, qui rectè credendo benè viuit, & benè viuendo rectam fidem cuſtodit.
Spe munitus: ſiquidem Apoſtolus ſcribens ad Romanos; nos ſpe ſaluos factos eſſe *Cap. 8.*
pronunciabat: deſperatio enim, ad mentem Iſidori, peccatum auget. Charitatem
nunquam deſerit; cum apud Ioannem legatur: Deus Charitas eſt, & qui manet in
Charitate, in Deo manet, & Deus in illo.Hanc tanti fecerunt Priſci, vt Athenienſes,
non Parricidas, non fures publicæ execrationi, qua ſingulis annis vti ſolebant, ob-
noxios eſſe voluerunt, ſed illos tantum, qui roganti viam oſtendere, vel lumen ac-
cendere, vel aquam è puteo dare recuſauerint: Vir etiam genuina bonitate prædi-
H tus a patientia non abhorret: legitur enim apud Lucam: in patientia veſtra poſſi- *Cap. 21.*
debitis animas veſtras. Eſt humilis iuxta præceptum Chriſti apud Matthæum; diſci- *Cap. 11.*
te a me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.

Verſatur in angore, & mœrore: nam Chriſtus aſſeruit: vos triſtes eritis, ſed tri-
ſtitia veſtra in gaudium vertetur. Ab oratione non recedit; cum dicat Salomon:
longè eſt Dominus ab impijs, & orationes Iuſtorum exaudiet. In confeſſione ſe
exercet, iuxta aſſertum Pauli: ore confeſſio fit ad ſalutem. Gaudet pœnitentia; cum *Cap. 10.*
Chriſtus apud Mattheum hæc verba protulerit: pœnitentiam agite; appropinqua-
uit enim Regnum Cœlorum. Abſtinentia eſt illi curæ: nam ſcripſit Diuus Auguſti-
nus hæc verba. Si temperatus erit cibus, & irrigata corporis noſtri terra, ſpinas li- *Cap. 5.*
bidinis non germinabit. Manſuetus eſt, memor aſſerti Domini apud Mattheum, vbi
legitur: Beati mites, quoniam ipſi terram poſſidebunt. Miſericors eſt, quoniam ibi-
dem habetur: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Præ-
terquamquod qui alienam intuens neceſſitatem dolore afficitur, ſecundùm Grego-

rium,

Cap. 12. rium, crucem in mente portat. Inſuper ſtipem emendicantibus libentiſſimè opitulatur, cum apud Lucam ſcriptum ſit: Facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem in Cœlis. Neq; ærumnis vexatus deſperat; cum per has, *Cap. 14.* vt ſcribitur in Actis Apoſtolorum, in Regnum Dei introire oporteat. Immò dein- A *Cap. 24.* ceps perſeuerat, cum ex Mattheo colliganrur hæc verba: qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Deniq; prudentiam tanquam cæterarum virtutum ducẽ agno- *In prouerb. cap. 5.* ſcit: nam Salomon hominem prudentia affluentem beatum prædicabat. Ideoq; rubrica hoc diſticho erit claudenda.

Ille beatus erit, qui ſe virtutibus ornat,
Et qui ſe vitijs inquinat, ille miſer.

HOMINIS VITIA.

THRASEA, referente Plinio iuniore, promulgabat; qui vitia odit, homi- B nem odit, innuens nullum eſſe hominem, qui vitijs contaminari non poſſit. Nihilominus non poſſumus haud tacere, quæ de eo ſentimus, aut non ſentire illa, quæ de eo dicenda eſſent, in quo ſingula vitia reperiuntur: cum ſcri- *Homo quando fiat brutum.* pſerit Menander rem ſuauiſſimam eſſe hominem ab omni vitiorum genere abhorrentem: ſiquidem vitijs fœdatus bellua appellatur; cum in eo ſtatu conſtitutus diuinæ conditionis particeps eſſe nequeat. Induit igitur naturam Lupi ob auaritiam, fit Canis ob detractionem, fraude Vulpem æmulatur, ira Leoni fit ſimilis, tandem inconſtantia in auem, libidine in ſuem, & ignauia in Aſinum tranſmutatur. Quando igitur homo vitiorum monſtrum euadit, crudelitatem incurrit, quam poſtea magis, quàm Feræ, exercet, quod expreſſit Iuuenalis hunc in modum.

Satyra 15.
Sed iam ſerpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis ſimilis Fera.

Et paulò inferius. C

Indica Tygris agit rabida cum Tygride pacem
Perpetuam, ſæuis inter ſe conuenit Vrſis.
Aſt homini ferrum lethale incude neſanda
Produxiſſe parum eſt.

Lib. 3. de orat. Deinde iuſtitiam poſtponit: vnde Cicero dicere aliquando ſolebat: plura iudicant homines, aut amore, aut cupiditate, aut iracundia, aut dolore, aut lætitia, aut ſpe, aut timore, aut errore, aut aliqua alia mentis permotione, quàm veritate.

Interdum in negotijs quibuſdam peragendis, euidenti alicuius detrimento, procraſtinat, quod etiam ſummopere vitandum eſt, vt his verſibus manifeſtum euadit.

Quod te facturum cras dicis, craſtina lux eſt,
Nulli certa ſatis, ſed neq; totum hodie.
Terra, ciniſq; ſumus, quod viuimus vmbra. quod ergo
Cras tibi promittis, hoc peragas hodie. D
Nam in cras rem differre nocet, cum tempus abunde eſt.
Prenſa; vel poterit pænituiſſe mora.

Plurium quoq; fronti ingratitudinis nota inuritur, quod vitium Chriſtus in Euangelio deteſtatus ſe decem inſanibili lepra curaſſe, & horum tantùm vnum gratias egiſſe conquerebatur. Quare quidam iure meritò exclamabat.

Terra homine ingrato peius nil procreat, herbas
Ipſa licet gelidas, atq; venena ferat.

Quid pariat otium. Homo identidem otiatur, ideòq; in vanum ſermonem incidit, qui poſtmodum, ex mente Iſidori, vanæ conſcientiæ index eſt: hac de re curioſitatem incurrit, quam Diuus Hieronymus deteſtans ſcripſit, non conſiderandum eſſe malum, quod alij peragunt, ſed quod bonum facere deceat. Abominando etiam vitio nònnulli detenti, vtilitate amicitias probant: quapropter Ouidius tale vitium explodens ſic canebat.

Turpe

Turpe quidem dictu, ſed ſi modò vera fatemur,
Vulgus amicitias vtilitate probat.

Neq; diſplicebit audire alium in hoc genere ſic loquentem.

E *Nullus amicitiam miſeri vult pauperis, aurum*
Atq; vnctas menſa quaris amice dapes.
Fuſte agitur pauper, circoq; explodıtur omni;
Nec iuuat eſſe bono, vel ſapiente ſimũ.
Auro honor eſt, vitijſq; lepos, pietate relicta,
Atq; pudicitia, quilibet ambit opes.

Ganea inſuper, & temulentia multos opprimit, quam Iſidorus vitandam eſſe aſſeuerabat; cum ab hac perturbationes mentis, furores, & libidinis ſtimuli reſultent: præterquamquod plures gladio, quàm gula necari eſt notiſſimum, ideò ſic canitur. *Crapula, & Temulentia quid agant.*

Plura cibo, potuq; cadunt, quam corpora ferro:
Id quàm ſit verum, multa pericla docent.
Nam magè nil lædit ſenſus, animumq; remittit,
Quàm varijs epulæ, vinaq; ſumpta modis.

F Alij fulgore ſuæ fortunæ inſolenter gloriantur; ſed animaduertit Diuus Ambroſius Superbiam Angelos in Dæmones transfiguraſſe. Additur, ex doctrina Chriſti, Faſtuoſos, & Arrogantes in humiliori loco eſſe collocandos. Cæterùm homo inuidia deprauatus magis fugiendus eſt: nam ex ſententia Diui Auguſtini, Inuidia omnes virtutes exterminat. Cenodoxiæ captator veſtium luxui indulget, cum ſcripſerit Gregorius: nemo vult eſſe veſtimentis, & cætero corporis cultu nitido, & venuſto, vbi ab alijs conſpici nequeat. Immò pulchritudo formæ affectata ad vitium refertur: ſiquidem vir ſapiens non corporis, ſed animæ decorem contemplatur. Demùm iracundia mitiganda, ignorantia, tanquam vitiorum nutrix vitanda, necnon Auaritia, quam Cyprianus Inferno aſſimilauit. Homo mendax fraudulentus teſtis appellatur. Item homo animi labe deprauatus iuſiurandum dicit, cum tamen apud Mattheum legatur: Audiuiſtis qui dictum eſt Antiquis, non peierabis. Diſcordiam amat contra diuinum præceptum, nam Deus non diſſenſionis, ſed pacis eſt. *Lib. Prouerb. cap. 12.* *Cap. 5.*

G Quamuis mulieres à prauitatibus animi enarratis, quemadmodum etiam viri poſſint irretiri; nihilominus ipſæ peculiaribus quibuſdam vitijs tentantur. Mulier in primis voluntatem pro ratione habet, vt innuebat Iuuenalis canens. *Satyr. 2.*

Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas;
Imperat ergo viro.

Aliquando mulieres iurgijs per noctem, atq; diem ſcatent, quod optimè expreſſit Iuuenalis hunc in modum.

Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem *Satyr. 6.*
Moucrit.

Præterea nulla mulier caſta appellari poteſt, niſi illa, quæ ſe ipſam, non quam vir cuſtodit; iuxta illud Ouidij.

Nec cuſtodiri, ni velit, vlla poteſt.

H Damnatur etiam mulier ob intemperantiam, de qua ſic loquebatur Propertius.

Vos vbi contempti rupiſtis fræna pudoris,
Neſcitis captæ mentis habere modum.

Quocirca de labe in labem labuntur, dum mulieres veſtimentorum cultum oſtantes ſibi nimis indulgent, vt choreas frequentantes à cunctis circumſpectari poſſint, iuxta aſſertum Ouidij canentis. *Mulierum fraudes quæ.*

Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur, & ipſæ,
Ille locus caſti damna pudoris habet.

Tandem mulier in crimine deprehenſa ſcelus ſcelere velare cogitur; vt veritatem aſſequatur hoc diſtichon.

Aethere quot volucres inſunt, quot littore concha,
Tot mala, tot fraudes mens muliebris habet.

Quam animi prauitatem aliquando ponderans M. Tullius Cicero, & ipſe ſic canere coactus eſt.

Fæmina nulla bona eſt, ſed ſi bona contigit vlla,

Neſcio,

Neſcio, quo fato, res mala facta bona eſt.

Nulla igitur admiratione teneri debemus, ſi Diogenes mulierem ex olea pendentem, & laqueo præfocatam conſpicatus dixerit: vtinam, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum. A

Impoſturæ variæ.

Prædictis tanquam coronidem nonnullas addemus fraudulentorum hominum impoſturas, vt illi, qui cum impijs hominibus negotiantur, à fraudibus ſibi cauere poſſint. Adulterabant, ætate Dioſcoridis, crocum crocomagmate; hodie Impoſtores fibris coctæ carnis bubulæ croco infectis vitiant, nec non filamẽtis in medio Scolymi creſcentibus. Põdus olei augent aquis turbidis, vel decoctione raporum, & Aſphodelli. Sericum grauius reddunt fumo bullientis aquæ, ſed alij augent ſerici pondus, dum illud in folijs viridibus iuglandis aſſeruant. Mellis quantitatem maiorem reddunt farina caſtanearum, vel milij, quæ fraus difficulter detegitur. In Cera miſcent farinam fabaceam tenuiſſimam, quæ in candellis, ſine excrementis, ardet: etenim ſic augetur ceræ pondus, vt vix fraus cognoſcatur. Sebum vitiant cinere tibiarum bouis in fornacibus prius concrematarum, vel addendo ſulphur album: ſiquidem quantitas ſine deformitate ſimilitudinis creſcit. Piper mentiuntur granis iuniperi, vel vtuntur granis viciæ in aqua cum capſico ferueſactis: hæc enim grana exſiccata, inſtar piperis, rugas contrahunt, & deguſtata acrem linguæ ſaporem communicant, itaut diligentes etiam Aromatarij decipiantur. Furfuribus in aqua maceratis, & expreſſis pondus panis augetur. Plinius frumento pondus addit, dum vas aqua, vel aceto plenum in aceruo tritici recondit. Sexcentas huius generis impoſturas, breuitatis ſtudio, omittimus, & infraſcripta carmina recitamus, vt omnium vitia, ad illa euitanda, detegantur. B

Piperis impoſtura.

In primis caueant Superum, qui arcana tuentur,
Ne hos teneat ficta in religione pudor.
Ne opprimat, & populos Princeps, ſed fœdera ſeruet
Totus ad exemplum Principis, orbis agit.
Impius igneſcit miles mauorte rapaci,
Aulicus infidus præ ambitione tumet.
Inuehit incaſſum, qui publica crimina taxat,
Laudat, & auditor verba, nec vllus agit.
Quam coluit ſectam delirus Apoſtata damnat,
Lædit, & aurigam curre rebellis equi.
Blaſphemat luſor, protellat craſtina Iudex,
Quæ reus obtulerit munera, Prætor amat.
Sportula iudicium toties recidiua percunat,
Legibus, & naſus cereus eſſe ſolet.
Iuris conſultus promittit, & accipit aurum,
Orator mendax, ære Poeta caret,
Scriba notat lites, inter diſtantia, ſulcus
Linquitur, vt medio rana natare queat.
Fertile Cauſidicus ſtudium, Venator inane
Proſequitur Mimus ſcurilitatis opus.
Accelerat lites Actor, differre Reorum eſt,
Augur ab incerto ſydere falſa canit.
Vana Sophiſtarum ſatiant præludia Circos,
Si ſanet Medicus, vel necet, æra petit.
Semper amat lites Chirurgus, vulnera, rixas,
Oderunt Fures lumina, vincla, crucem.
Furatur Pauper, Diues vult ditior eſſe,
Peierat mercis venditor æris amans.
Mercedem ex vno geminam vult ſumere pacto
Proxeneta, fugam quærit ab arce Reus.
Infamis Leno gracatur panibus vnctis,
Miraq; Lictori carnificina placet.

Paſcit

Paſcit Herus famulos, tantùmq; durante labore;
Eſt quoq; priuignis dura Nouerca ſuis.
Segnis, & aſſiduo ſibi parcit ſeruulus aſtu.
Eſt Meretrix fallax, ingluuioſa, procax.
Nutibus, & toruis oculis fatuantur Amantes.
Exurdat Coniux garrulitate Virum.
Interdicta cupit diuortia ſæpè Maritus:
Tadet Veſtales abſtinuiſſe thoro.
Defraudat verum, qui vendit ære nata, pondus,
Atq; loco milij ſæpè miniſtrat olus.
Permultos Lanius carnem ſic fallit ementes,
Dum ſtatera graui comprimitur digito.
Reddit inæqualem Cererem piſtoria tractans,
Lixiuium cum vult addere, paſta tumet.
Pollice ſub reſtino cubitalis labitur vlna,
Pannus in obſcuro venditur atq; loco.
Inuito, ſed Mercator blandus tibi merces
Vendit, & Infector tendit in arte dolos.
Et fullo, & ſartor, fuit hic, fouet ille, ſed vrit,
Hic cita puncta trahens feſta profeſta facit.
Veſtibus agninas hyemalibus addere pelles
Pellio promittit, vellera ponit ouis.
Dente trahit ſutor crepidos, ſandalia ſoccos,
Vt fallat viſum ſoleæ parca tuum.
Excreat in palmas Lignarius, vt requieſcat,
Duraq; languidula tigna bipenne dolat.
Deſerit inſtabilis captum, mercede recepta,
Pictor opus, ſi vis, finiat, era tene,
Quiq; locant operas tardo conuitia Soli
Dicunt, Conductor Sole cadente dolet.
Rara inter cruſtas ponit cęmenta Redemptor,
Factaq; cæmentis mania, calce carent.
Semianimet intermiſcent farcimina muſcas
Fartores. ſorbent iuſcula craſſa coqui.
Aurifices mixtum liquefactum ducitis aurum,
Non focus, at furtum garrula lima facit.
Ducite Chymiſta, veloces ducite folles.
Namq; mutat ſpecies ſolus, & ęra Deus.
Fercula conuiuij laudat dum curſitat hoſpes.
Verſiculos laudat Bibliopola meos.
Simia turpiculos catulos putat eſſe decoros,
Non ſecus egregium quilibet author opus.
Inter delicias gemebunda puerpera pinguet,
Et lac in mammis, atq; coloſtra negat.
Et quæ conuertit vulnas, dicitq; feraces,
Infantis naſum indicat eſſe patris.
Paſtillos Nutrix petit, oua, merumq; bibendum,
Nec vetat hac Venerem pernicioſa malam.
Baſiat in ſomnis mulier venefica natos,
Ardua contemnit delitioſus homo.
Sunt cita Tutori, Pupillo tempora longa.
Poſtulat, & Solem Villicus, imber adeſt.
Subdola Ruſticitas patitur violenta, ſuperbit
Nobilitas, hoſpes mitis, & inde rapax.
Difficile eſt iuuenem ſapientem, & cernere ſanum:
Decrepitum inuidia non caruiſſe putes.

Incolumis neſcit ſe ſe ſupereſſe beatum.
Vt valeat, Craſſi traderet æger opes.
Diſcordant fratres, communio, Particulones,
Cum malè communi bulliat olla foco.
Tempora Damniſta aſſignant, & pignora vendunt.
Lanifici in panno ſtamina rara trahunt.
Pyratis miſera eſt, & ſuſpicioſa Tyrannis
Vita, Pater durus, vel pia Mater amant.
Aſt vbi felis abeſt, ſaliunt per ſcrinia mures;
Sic, Domina, Ancilla, digredient e domo.
In ſpeculo gaudent faciem ſpectare puellæ,
Infanti querulo dulcia præbe, ſilet.
Semper habent lites Vicini, iurgia Glores,
Et petit infauſto Tibicen æra ſono.
Hiſtrioq; alludit plebi, ſed puluiger affert
Mandragoram medio Pharmacopola foro;
Anguibus inuoluit guttur, galliq; cerebrum,
Pungit acu, & modico puluere curat auem.
Qui iumenta locat meritoria, ſeu veterina,
Dat ſucceſſorem, qui malè ſemper alit.
Verberat inſontes hic poſt conuitia mutos,
Nec vnquam ceſſat pungere calcar equum.
Sæuit & in Tauros, ſumpto perone, bubulcus,
Nec vetat in vites Argulus ire capras.
Atq; ſues vaſtant ſegetem, dormiuntq; ſubulci
Sic ouium cuſtos prata ſecanda terit.
Et meſſor pueris poſt terga relinquit ariſtas,
Fauiſecæ falcem, cote madente, parant.
Et qui poma legunt, implent melioribus aluum,
Vua implet qualos ſemper acerba tuos.
Non ſe, non alios fælix cognoſcit amicos.
Cogitur infælix quilibet eſſe pius.
Et ſapiens qui ſe ſapientem credidit, errat.
Dicitur Inſipiens, qui putat eſſe ſciens.
Victuros ſemper, dum viuimus, eſſe putamus.
Victurum ſtadio ſemper Athleta putat.
Vxorem moriens raperet cum prole Penates,
Si tergum Aeneæ poſſet habere Phrygis.
Hæres pullata gemit ſub veſte, ſub imo
Pectore dat riſum; Nænia parua placet.
Et fideicommiſſa negat, negat æs alienum,
Et niſi ſucceſſor dictus, inuncat opes.
Quiq; ſtudent, feſtum leue ſi celebretur in Vrbe,
Doctorum mergunt pulpita ſub paleis.
Nocturnis frangunt, & crebris oſtia rixis
Poſtea non ceſſant ſcribere, mitte Pater.
Mitte Pater nummos; ni vis pergamus ad Indos,
Aut citò quæramus relligionis iter.
Promittunt poſthac ſtudijs nauare laborem;
Interea captum continuatur opus.

Digitized by Google

E

ÆGRITVDINES.

HVMANAM valetudinem non paucis morbis obnoxiam eſſe inde colligimus, quoniam, omiſſis venenis, ſiue per morſum ſerpentum, ſiue per aculeum communicatis, vel ore ſumptis, quibus cæteræ etiam animantes quandoq; affli&tantur, homines valetudinem improſperam ſæpiſſimè incurrunt. Morbi *Morborum numerus.* igitur vel ſunt ſimplices, vel compoſiti, & hi præſertim in conformatione, vel reſpiciunt vitiatam figuram, aut cauitatem, vel ſuperficiem aſperam, aut leuem, vel numerum, magnitudinem, & ſitum, vel deniq; morbi à ſoluta vnitate dependent. Nos in præſentia, vt infinitæ ægritudines pateſiant, inchoando à morbis capitis, particulares partium, & vniuerſales totius, deinde vulnera, vlcera, tumores, affectiones mulierum, & puerorum, & tandem cutis recenſebimus.

F Capitis ægritudines ſunt Achores, Phthiriaſis, Caluitium, Alopecia, Ophiaſis, Leontiaſis, Hydrocephalon, Cephalalgia, Cephalea, Hemicrania; qui dolor capitis aliquando fit ex vermibus ibi natis, vel ob Scorpionem ibi genitum, vt contigit cuidam Italo ex frequenti ocymi olfactu, cuius meminit Schenchius in obſeruationibus. *Lib. 1. obſer. 81.* Immò ex calculo in cerebro cuiuſdam ciuis Lipſienſis nato, & ad magnitudinem oui aucto.

Præterea cerebrum afflictatur Siriaſi, Phreneſi, Mania, Eratomania, Obliuione, *Lapis in capite ortus.* Melancholia, Lycantropia, Enthuſiaſmo, Lethargo, Catalepſi, Veterno. Et quoniam nerui à Cerebro originem ducunt, hic memoratur Conuulſio, conſequenterq; Epilepſia, Tortura oris, nempè ſpaſmus Cynicus, Ephialtes, Tremor, Stupor, immò ad conuulſionem reducitur ille affectus, quo laborauit ſeruus Periclis, qui dormiens in ſumma repebat tecta, & Theon Stoicus dormiens paſſim deambulabat. Succedit Apoplexia, & Paralyſis: reſolutione tamen neruorum laborantem memorat *Vir reſolutione neruorũ quomodo liberatus.*
G Schenchius è ſuccenſa domo ſe præcipitaſſe, & deinceps ſanatum probe inceſſiſſe. Tandem diuturna vigilia homo cruciatur; nam refert Seneca Mœcenatem tribus integris annis abſq; ſomno vixiſſe, & ob ægritudinem ſuiſſe liberatum. Item tradit Heurnius cum verſaretur Ticini intellexiſſe Nizolium illum Ciceronianum, per decennium, ſomnum non inueniſſe. *In lib. de Prouiden.* Montuus quoq; fatetur ſe nobilem Matronam cognouiſſe, quæ ſpatio annorum triginta quinq; inſomnis vixit.

Oculorum morbi multi ſunt in comparatione ad affectus aliarum partium, quoniam partes ad oculum integrandum multæ concurrunt. Prima affectio eſt oculi diminutio, eiuſdem expreſſio, Strabiſmus, Luſcioſitas, Amauroſis, Nyctalops, Epiphora, oculi reſolutio, Ophthalmia, Sclerophthalmia, Xerophthalmia, Lucophthalmia, *Oculorum morbi qui, & quot.* Ectropion affectio, Lagophthalmiæ oppoſita, Trachoma, Palpebrarum inuiſcatio, Hordeolum, Chalazion, Encanthis, Trichiaſis, Pterygium, Phlyctenes, Hippopion, Leucoma, Aegylops, Anblyopia, Vueæ procidentia, Mydriaſis, Oculi tabes,
H Suffuſio, Suggilatio, Vertigo, Scotomia, Synchiaſis morbus oculi à plaga prodiens, fiſtula lacrymalis, & lacrymatio, vnde ſanguis aliquando effluit. Siquidem *In obſeru. med.* Dodoneus narrat ſe vidiſſe puellam ſextum annum ſupra decimum agentem, & lacrymas ſanguinolentas fundentem, cuius cauſam ſuppreſſioni menſium attribuebat.

Naſus aduerſa tenetur valetudine ob Grauedinem, ſiue Coryzam, Polypum, Ozenam, Hæmorrhagiam, Fætorem, Sternutamentum, & Trichiaſim; & quamuis inter morbos oculorum hæc poſtrema affectio fuerit connumerata, aduertendum eſt hoc nomen pati æquiuocationem; nam palpebræ pilis pungentibus vexatæ Trichiaſi *Naſi, & aurium morbi.* laborare dicuntur: item quando pili naſum infeſtant, hunc affectum Medici Trichiaſim vocant, inſuper lingua Trichiaſi laborat, & tandem per Trichiaſim, capillamenta quædam per lotium quandoq; exeuntia intelliguntur. Aures vexat Otalgia, Tinnitus. Auditus diminutio, Surditas, & Vlcus.

Os deniq; ægra valetudine opprimitur, quando ei accidunt fætor, Alcola, Sciſſura

labiorum, Batrachos, Tonſillarum inflammatio, & Columellæ, eiuſdemq; laxatio,
Lib.1. obſer. 385. Loquela impedita, Tumor, & Trichiaſis linguæ, qua poſtrema affectione Schenchius putauit laborare homines de genere eorum, qui corde piloſo ſunt referti. His
adduntur gingiuarum apoſtemata, & Scorbutus morbus familiaris Germanis ad mare Balticum, gingiuis putreſcentibus, & ore fætente. Neq; omittitur Odontalgia, A
Nigredo, & Pallor dentium, Dentitio difficilis, & Eruptio dentis in palato, cuius
Lib. 11. cap. 37. Plinius meminit. Euſtachius quoq; memorauit Mulierem Romanam cum dente propè foramen palati nato; Item alteram degentem in Monaſterio Sanctiſſimæ Trini-
In lib. de dent. tatis Eugubij, in cuius palato, anno ætatis decimo, dens apparuit.

Dens natus in palato. Collum, & Thoracem afficiunt Catarrhus, Angina, Diſpnea, Aſthma, Aphonia, Peripneumonia, Hydrothorax, Pleuritis, Phthiſis, Empiema, Cardialgia, aliquando nata ob calculos in corde genitos; vt obſeruauit Schenchius, Syncope, Lactis copia, vel inopia, Mammarum Apoſtemata, Axillarum fætor, & Tuſſis moleſta, quam Schenchius ex animalculis muſcis ſimilibus in aſpera arteria, & pulmonibus genitis
Morbi ventris infimi. procreatam aliquando obſeruauit.

Præterea homo imbecillitate valetudinis occupatur, quando partes ventris infimi, quæ plures ſunt, afficiuntur, & præcipuè ſi vigeant Apepſia, Diſpepſia, Dolor B
ſtomachi, Ructatio, Inflatio, Singultus, Nauſea, Vomitus, Bulimos, Pica, Sitis immoderata, Tormina, Verminatio, Paſſio colica, Iliaca, & Cæliaca, Lienteria, Diarhea, Dyſenteria, Cordapſus morbus læthalis, cum fæces euomuntur: nihilominus Schenchius memorat nonnullos, qui ſuppoſitoria, & clyſteres, ſine vitæ diſcrimine, per os reiecerunt. Nos quoq; nouimus Iuuenẽ Bononienſem adhuc incolumem, duobus ab hinc annis febre tertiana duplici laborantem, qui ſumptos clyſteres paulò poſt euomebat. Prædictis additur Hydrops, ſiue ſit Aſcites, ſiue Tympanites,
Lib.3. obſer. 143. ſiue Anaſarca. Aſcite quidam correptus, ex Schenchio, diù decubuit, cuius vxor longitudinem morbi, & graues ſumptus ægrè ferens, patientem veneno de medio tollere decreuit: ideòq; puluerem bufonis in olla cremati propinauit, ſed ægrotus, copioſa vrina reddita, melius ſe habuit: at illa, vt patientis ærumnoſam vitam tandem
Bufonis cremati virtus. morte terminaret, denuò copioſiorem exhibuit puluerem; ſed æger maiorem lotij quantitatem reddens, præter expectationem vxoris, conualuit. Quandoquidem C
Bufo apertus, & regioni renum applicatus gaudet hac prærogatiua, vt aquam Hydropicorum per vias vrinæ pellat.

Si per ſeriem morborum cæterarum partium progrediamur, ſuccedet Nephritis, Lienis obſtructio, Scirus; Item Iecoris imbecillitas, Icterus, Cachexia, Scirus,
In ſympoſ. lib. 8. affectio illa hepatica, qua laborans, apud Plutarchum, mures domeſticos accuratè obſeruat, & inſectatur. Additur lumborum debilitas, quam Feſtus lumbaginem appellauit. Neq; omittuntur hæmorrhoides, ani apoſtemata, Rhagades, Condylomata, & Imperforationes. Dodoneus enim recitat hiſtoram cuiuſdam puellæ clau-
Imperforatio ſo ani meatu natæ, quæ excrementa ex pudendis detrudebat. Item ex Beniuenio, multi ano clauſo nati memorantur, quemadmodum etiam hodie, qui ſubinde arte corriguntur: ſed aduertendum eſt, ex ſententia Dodonei, aliquando infantes naſci imperforatos, quorum in ano caro altius creſcit, qui naturæ error nullo artificio emendari poteſt, ſed quando ſola membrana foramen tegitur; hac ſcalpro acutiore D
præciſa, infans ſanatus viuit.

Sequuntur morbi genitalium, & veſicæ, nimirum virilitas adempta, pudendi diſtortio, Præputij phimoſis, Satyriaſis, Gonorrhæa cum Priapiſmo, & ſine, Pollutio nocturna, Veſicæ inflammatio, Lithiaſis, Inuoluntaria lotij excretio, Vrinæ ardor,
In obſeruationibus. Dyſuria, Iſeuria, Stranguria. Sed mirabile circa hunc affectum narrat Dodoneus de puero decenni, qui per ſeptem dies vrinam non reddidit, meatibus à pituita occluſis, ſed tandem ex ano illam emiſit, cum tamen inteſtinum ſit ſolidæ ſubſtantiæ, & veſica minimè foraminolenta, ſed natura, quod fieri minimè poteſt, illas vias ad ſalutem patientis dilatauit. Additur deniq; Diabetes, circa quam Schenchius pro-
Lib.3. obſer. 167. dit puellam octodecim annorum, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo primo, ſex libras vrinæ ſupra triginta, ſingulis diebus, minxiſſe: cum tamen cibus, & potus ſex librarum pondus non excederet, ideò in ſpatio dierum ſexaginta, quo tempore morbus perſeuerauit, centum ſexaginta libras lotij ſupra bis nijſe

reddi-

reddidit. Id autem meritò attribuebatur aëri paſſim in arterijs contento, qui in ſubſtantiam aqueam ſucceſſiuè vertebatur. Modò prætermiſſis tumoribus ſcroti, & teſtium, nempè Hernijs, de quibus ſuo loco verba fient, ad enumerandos partium ex-
E tremarum morbos accedemus.

Affligit digitos manuum, vel pedum Reduuium, Pernio, Podagra, quæ eſt ſpecies *Morbi digitorum.* Arthritidis, ad hanc enim non ſolum podagra, ſed Chiragra, Homeragra, Cubitagra, Gonagra, & Iſchias reducuntur. Ob hanc poſtremam, quidam Architectus, referente Dodoneo, cum claudicaret, & de turri eminenti præceps ruiſſet, tantùm abfuit, vt ex tam ingenti caſu incommodum aliquod reportaret, vt deinceps rectè ambulauerit. Ad finem inter pedum digitos Gemurſa olim Italiæ morbus nouus naſcebatur, qui ſecundùm Plinium extinctus eſt. *Gemurſa morbus.*

Præterea inter morbos vniuerſales totum corpus occupantes Principem locum *Lib. 26. c. 1.* obtinet febris, nimirum Ephimera, Humoralis, & Hectica, ad quas poſtea referuntur, Amphimerina, Quotidiana, Tertiana maioris, & minoris famæ, Quartana, Quintana, Sextana: Nonana, Febris menſtrua, Sinocha, Anniuerſaria, qua Antipater Sidonius *Febriũ differentiæ.* Poeta extinctus eſt, Leypiria, Maligna, Peſtilens, Contagioſa, Peſtilens ſtigmatica,
F Spuria, Legitima, Sudorifica, ſcilicer morbos Britannicus Germaniæ familiaris, Græcis poſſet dici ἱδρωτοπυρετὸς. Febris purpura ſic nominata à colore ſanguinis accenſi, & tandem febris à piſce febrio dimanans: referunt enim in Fluuio Naran Inſulæ Zeilan verſari piſcem, qui deprehenſus illicò febrem accendit, & illo depoſito, euaneſcit: quapropter ab hoc effectu Scaliger piſcem hunc febrium cognominauit. Inter vni- *Exerc. 218.* uerſales affectus morbus gallicus meritò recenſetur, qui quamuis primò pudenda afficiat, nihilominus paulò poſt per vniuerſum corpus diſſeminatus patientes mirandum in modum vexat. Item lues noua Morauiæ, & alij morbi incogniti, de quibus Vuierus in libro Germanico egit, quem de morbis incognitis inſcripſit.

Modò de vnitatis ſolutione aliquid dicendum eſt; ſiquidem primò ſe ſe offerunt vulnera cuiuſcumque partis, tàm ſimplicia, quàm compoſita à quolibet inſtrumento ſiue ferro, ſiue bombarda maiore, & minore inflicta, glandibus plumbeis, & ferro ſagittarum intra corpus relictis; vt contigit cuidam ruſtico, ex obſeruationibus Do-
G donei, qui in ſeditioſo tumultu ſagitta circa dorſum vulneratus, ſagitta extracta à Chirurgo, & ferro fruſtra perquiſito, intuſque remanente, poſt biennium, per inferna, ferrum cum omnium admiratione emiſit: namq; ferrum iuxta Diaphragma ingrediens, & ſecundum inteſtina deſcendens, paulatim exitum circa podicem ſibi parauit. Non deſunt poſtea turpes cicatrices delendæ, & oſſa fracta ferruminanda, quod *Caſus ruſtici ſagitta vulnerati.* opus Natura optimè molitur, cum nullo modo id Medici præſtare poſſent: Seruatur apud nos oſſiculum tibiæ, fortè cuiuſdam animalis quadrupedis, quod cum aliquo caſu duobus in locis fractum eſſet, ea fragmenta per longum copulanda, per tranſuerſum à natura fuerunt ferruminata, vt in ſequenti figura apparet, vbi os conſolidatum parte prona, & ſupina delineatum eſt.

Oſſiculum à natura ferruminatum prona, & ſupina parte depictum.

Poſt hæc enumerantur vlcera cuiuſcumque partis varicoſa, verminoſa, cum oſſe corrupto, cachoetica, ſiue chironia, herpetica, phagedenica, nomæ, theriomata, ſiue vlcera liulda, ſphacelli, vlcera gallica, caries, cerium, rimæ manuum, & pedum, item rima circa ſpinam in longum producta, adeò exilis, vt viſionem effugiat, quæ non ra- A rò, teſte Schenchio, mortem ægrotanti affert. Amplius fiſtulæ cuiuſcumque generis, ſcabiei omnes ſpecies, pruritus, lichen, ſeu mentagra, lepra, ambuſta, & ſimilia.

Lib. 5. obſer. 45.

Ad tumores præter naturam accedentes, obſeruabimus eos eſſe infinitos, nam ſe ſe offerunt phlegmon, ereſipelas, oedema, cancer, inflammario, carbunculus, bubo gallicus, ſcirrhus, nodi, atheroma, ſteatoma, melliceris, aneuriſmia, emphyſema, ſtruma, ganglium, calli, & claui, verrucarum variæ ſpecies, ſycoſis, furunculus, parotis, patulis, crithe, chalazia, plica morbus Sarmariæ peculiaris, Innthi ſiue coſſi, oxonphalon, hernia, ſiue ſit bubonocelle, ſarcocelle, hydrocelle, epiplocelle, enterocelle, eirſocelle, phyſocelle, & compoſitæ herniæ, nec non lupiæ, quæ aliquando ad pondus octo librarum excreſcunt. Quid? hic recenſenda eſt illa eminentia cornu ſimilis, quæ interdum caput humanum deturpat, neque monſtrum eſt, teſte Scaligero, ſed ægritudo. *Exerc. 199.* Immò Lanfrancus recitat in Chirurgia maiore ſe vidiſſe caput hominis ſeptem eminentijs inſigne, quarum altior cornu longitudinis pollicis æmu- B labatur. Item amatus Luſitanus meminit pueri cum corniculo in capite nati, qui iam adultus, cum ab alijs pueris cornutus appellaretur, è capite cornu deponendum curauit. *Centur. 1. curat. 51.* Ideòq; Chirurgus iuſtò audacior illud radicitus reſecauit, infælici tamen cum ſucceſſu, quoniam breui tempore patiens perijt: cum huiuſmodi cornua ex ſubſtantia medullari cerebri conflentur. Pariter anno elapſo trigeſimo nono ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum puer genere ruſticus decennis, corniculo longitudine indicis in capite inſignitus acceſſit Noſocomiũ Mortis Bononiæ, vt ope Chirurgica à tali moleſtia liberaretur, cui Ioannes Baptiſta filius quondam Ioannis Caponij Medica, & Aſtrologica ſcientia celeberrimi, ægrotis Noſocomij tunc temporis Aſtans in omni genere ſtudiorum perfectus, mortem de ſectione corniculi nuncians, prudẽter illum dimiſit. Nos quoq; in præſentia exhibemus iconem hominis cornuti in Ducatu Humenæ inuenti, cuius hiſtoria eſt hæc. In Ducatu Humenæ Galliæ, noſtris temporibus, hic homo cum cornu arietino in dextra frontis parte nato, cui nomen erat C Ferantz Trouilli, membris omnibus optimè conſtitutus, proceræ ſtaturæ, & viribus validis præditus, genere ruſticus, inuerſis lupi pellibus indutus, in paruo Comitatu Mezires natus vitam ferè ſemper in ſyluis egit, ſeptennis tamen nullum cornu veſtigium habuiſſe retulit: nam ab illa ætate cornu è capite erumpere cæpit, & formæ cornu arietini acutum. Sed eo tempore, quo inuentus eſt, trigeſimum quintum annum agebat, quemadmodum ex aſpectu coniectare licuit. Hac igitur ratione repertus fuit Dominus Lauerdin, venandi gratia, nemus quoddam ſæpè petebat; ſed quandoq; illuc ingreſſus, & ruſticorum cæteruam conſpicatus, Prædoneſq; eſſe ſuſpicatus illicò omnes apprehendi iuſſit: tunc autem homo cornutus cæterorum comes, & ſocius primus aufugiens inter dumeta ſe ſe abdidit. Verùm violentia illinc extractus, & ad Dominum ductus, caput aperire recuſabat, ne tantam deformitatem pateſaceret. Pileo tandem à Domini famulis, & miniſtris depoſito, non ſine magna ſpectantium admiratione, cornu obſeruatum fuit in capite glabro, exceptis nonnullis pilis, qui- D bus occiput tegebatur. Tunc Dominus Lauerdin ſtatim ad Inuictiſſimum Galliarum Regem, qui non longè aberat, deduci iuſſit, à quo poſtea Lutetiam fuit ductus, vt ab omnibus conſpiceretur. Schenchius quoq; meminit cuiuſdam viri, è cuius dorſo os ad ſimilitudinem cornu emerſit: quare peracta vniuerſali totius corporis euacuatione, & medicamentis exiccantibus applicatus, os ſpontè cecidit.

Cornu natũ in capitibus humanis.

Hic Homo quomodo inuentus fuerit.

Lib. 5. obſer. 50.

Homo

Homo cornutus in Ducatu Humenæ inuentus.

Digitized by Google

Iam properare oportet ad numerandos illos affectus, quibus mulieres tantùm
corripiuntur; ſunt autem ſterilitas, nempè muliebris, quæ aliquibus eſt perpetua,
quamuis aliæ, mutatis coniugijs, illam deponant, Scythæ hunc morbum effæmina-
tum appellant. Pica eſt abſurda appetentia grauidarum: meminit enim Schenchius A
mulieris cuiuſdam prægnantis, quæ morſum ceruicis cuiuſdam iuuenis appetebat, &
Morbi mu- abortum proculdubiò feciſſet, niſi, exanimato ferè iuuene, ceruicem eius momor-
lierum. diſſet. Vteri procidentia, Abortus, Mola, Partus difficilis, fœtus mortuus, & ſecun-
dinæ retentæ, Paſſio hyſterica, Matricis inflatio, & tumores præter naturam, eiuſ-
demque matricis hydrops, necnon lumbrici, pruritus, dolor, hæmorrhagia, & he-
morrhoides colli vteri, Symptoma turpitudinis, quando nympha, ſeu potius Clito-
ris, inſtar pudendi virilis, erigitur, qui affectus poſtea nymphotomia tollitur, carnis
excreſcentiæ inter pudenda muliebria, Imperforatio, qua laborantes mulieres vo-
In Cõment. cantur *ἀτρηται*, Superfœtatio epidemica, quam Braſauolus memorauit. His addun-
ad Aphoriſ. tur profluuium muliebre, menſium ſuppreſſio, eorundem ſtillicidium, & nimia effu-
Hippoc. ſio, ſed admirandum eſt, quod legitur in hiſtoria nauigationis in Braſiliam, nimirum
mulieres Americanas menſtruis purgationibus non laborare; nihilominus mulieres
illas eſſe fœcundiſſimas. Obſeruatum tamen eſt, quòd in illa regione, puellæ annum B
duodecimum natæ ab axilla, vſque ad genu, dente acutiſſimo cuiuſdam animalis à
matribus vulnerantur: vnde facta hac larga ſanguinis effuſione, deinceps purgari non
poſſe coniectant.

Amplius puerperę febre lactis laborant ob humorum commotionem, ob morbum
pilarem, ob mammarum inflammationem, & ob lactis in grumos conuerſionem; ali-
quando vbera tanta lactis copia redundant, vt lac ſpontè fluat. Hinc non eſt mi-
Lib.1. Anat. rum, ſi Andreas Laurentius, aliquando obſeruauerit lac per veſicam, & anum expur-
Exerc. 199. gari. Interdum mulieres magnitudine mammarum laborant: nam Scaliger narrat
ſe vidiſſe mammas cuiuſdam Virginis tam vaſtas, vt brachiorum latera, & partem
ventris ſuperiorem occuparent. Hic caſus fortè non erit valdè diſſimilis ab illa
In Cõment. puella, quam Albertus Magnus mammis pendentibus, cum pilis in inguine, & ſub
ad li.2. Phy- axillis ſe conſpicatum fuiſſe promulgat. Mulieres quoque graui afficiuntur morbo,
ſic. quando, ob anguſtiam orificij matricis, fœtus egredi nequeat, ni per tomotochiam C
circa conceptionis, & fœcunditatis iacturam, & citra periculum vtriuſq; vitæ, fœtus
Tomotochia educatur. Quidam Orchitomi, ex Schenchio, hoc opus exercere ſolent diligenter:
quod reme- nam in dextra abdominis parte, tranſuerſo digito infra vmbilicum, & vltra quatuor
dium. digitos ad latus, ſectionem moliuntur, & inde recta procedunt, vſque ad pudenda,
abſq; rectorum muſculorum læſione, deinde vterum incidunt, amplo facto vulnere,
vt fœtui viuenti, & ſecundinis aditus facilis paretur: poſtmodum vulnere abdominis,
non vteri, quinque punctis copulato, puerperam priſtinæ ſanitati reſtituunt. In fine
horum morborum collocatur morbus virgineus, febris alba vulgò nuncupata, quo-
Febris ama- niam hæc affectio Virginibus tantummodò ſit familiaris; quamobrem Matronæ Bra-
toria. bantinæ febrem hanc albam, ob pallorem faciei, & febrem amatoriam appellare
conſueuerunt.

Quemadmodum homines ratione ſexus, & adnotatum eſt, aduerſa, & diuerſa va-
letudine detinentur: pariter, ratione ætatis, affectibus varijs occupantur. Pueri D
igitur licet omni morborum genere premi poſſint; nihilominus vt plurimum afficiun-
tur morbis, inter quos ſunt morbili, variolæ, ſerſuræ, quædam puſtulæ chriſtalli-
formes nuncupatæ, macies, vmbilici tumor, Herniæ, imperforatio, procidentia
ani, intertrigo, & ſecundùm Auicennam, excoriatio, pernio, mutitas, ſiue loquelæ
Morbi pue- priuatio: cum ſcripſerit Ariſtoteles ſolum hominem hac affectione poſſe tentari,
rorum. quoniam homo ſolus ſermonis eſt capax. Balbuties, vigiliæ diuturnæ, verminatio,
Lib.3. Apho- dentitio, ſingultus, incontinentia, vrinæ. His nonnulli addunt Satyriſmum ad men-
riſ.27. tem Hippocratis in Aphoriſmis: eum tamen hoc vocabulum ab aliquo nimis diligen-
te ſcriptore, inſertum ſit: ſiquidem doctiſſimi viri, in expoſitione huius loci, talis vo-
cis non meminerunt.

Poſtremò loco nominandæ ſunt omnes affectiones cutim humani corporis infe-
ſtantes; quæ quamuis ſuperius partim inter vlcera, & partim inter tumores præter
naturam memoratæ ſint; hoc tamen in loco omnes comprehendemus. Sunt igitur
Vlcti-

Vitiligines, Scabies, Elephantiaſis, Vibices, Maculæ, Pruritus, Cicatrices, Rugæ, *Morbi cutis.*
Vnguium caſus, rediuuium, Vitiata forma, & color, Hydroa rubercula, Exanthema-
ta, Tinea, Sycoſis, Canities intempeſtiua, Pilorum caſus, Plica morbus epidemi-
E cus Polonis: nam quamuis vt plurimum hæc affectio pilos capitis occupet, attamen
vt intelleximus, vexat etiam alia loca, à quibus pili erumpunt. Hic quoq; recenſen-
di ſunt affectus, nempè Impetigo, Mentagra, Ignis ſacer, Lichenes, omnes Lepræ
ſpecies, Atrophia partium, Dracunculus Aegyptijs, & Indis affectus familiaris, Epi-
nyctis, Puſtularum omnia genera, & præcipuè Boa, ſiue Boua, quando cutis multi-
tudine papularum rubet, non ſecus, ac ſi à Boa ſerpente fuiſſet demorſa. Accedunt
affectio ſurfuracea vniuerſam cutim fædans, Phthiriaſis horrenda, quando vniuerſa
cutis pediculis ſcatet, item Syrones Medicis græcis incogniti, vt ſcribit Abeuzoar,
Arabibus Aſſoalar nuncupati: ſunt enim pediculi per manus ſerpentes, & excitatis
puſtulis aqua plenis, altiùs deliteſcunt, & ſunt animalcula tam parua, vt viſionem
ferè effugiant, & à mulieribus acutæ viſionis acu facilè extrahuntur. Neq; omitten-
di ſunt ricini ex ſordibus barbæ, & inguinum naſcentes, quos Galli Platas, & Itali
cum exitu excrementorum careant, Cæcas cognominant. Tandem Albucaſis me- *Lib. 2. c. 93.*
F minit ægritudinis Nakir vocatæ, quæ nil aliud eſt niſi flatus furioſus, qui vniuerſum
cutis ambitum affatim occupat.

NÆVI.

MORBI cutis nuper enumerati næuos in mentem reuocarunt, & præſer-
tim cum aliqui Authores non proletarij inter vitia cutis illos repoſuerint.
Scripſit enim quandoq; Plinius, farina fabacea in aceto cocta næuos au- *Li. 22. c. 25.*
ferri. Nihilominus tantum abeſt, vt næui humanum corpus deturpent, vt potius il-
G lud commendare videantur. Quapropter Ouidius faciem illam probare minimè
dubitauit, in qua næuum aliquem benigna natura impreſſit; nam quemadmodum na-
uis in placido conſpecta pelago, non modò illud exornat, verum quoq; tanquam
nauigabilis maris ſignum reputatur: ſimiliter næuus quaſi ναῦς non ſolum venuſtatem
faciei conciliat, verum quoq; marinas humani animi affectiones ſignificat: cum ne-
mini dubium ſit næuos ad Phyſiognomiam attinere. Idcircò Melampus Medicus *Næui ad phy-*
Athenienſis antiquiſſimus, necnon Abenragel inter Arabes, quid næui in vnaquaq; *ſiognomiam*
corporis parte à natura locati ſignificarent, edocere ſunt conati. Quandoquidem *ſpectant.*
næui per vniuerſum corpus veluti caſu quodam ſparſi, certum tamen inter ſe ordi-
nem, & veluti cognationem quamdam habent.

Etenim næuus in fronte conſpectus, alium veluti ſocium in thorace habet: immò
ſi mediam frontem næuus occupet, vt plurimum alius in medio pectore, vel in dorſo
inter ſcapulas reperietur; & quantò næuus à medio frontis recedens ad dextram,
H vel ſiniſtram partem inclinabit, tantò etiam alter ad alterutrum brachiorum, vel hu-
merorum deflectet; itaut ſi in extrema fronte iuxta tempora, nimirum in confinio
capillorum appareat, alium in humeris repræſentabit. Sæpius enim euenire ſolet
næuos frontis quandoq; ad illos, qui in pectore, & quandoq; ad illos, qui impreſſi ſunt
in dorſo, referri: cum pars antica, & poſtica pectoris thoracem conſtituant.

Si iuxta naſum, & ſupercilium næuus ſit conſtitutus, alter in parte inferiori pecto- *Næui naſi*
ris impreſſus videbitur. Præterea næuus, quem ſitum in naſo occupabit, talem in *habent alias*
pene næuus alter obtinebit: pariter ſi in naſo mulieris obſeruabitur næuus, in labijs *ſibi reſpon-*
pudendi alius reſidebit. *dentes in pu-*

Quando hæ naturales verrucæ reperientur intra naſi ſpatium; quo oculi inter ſe *dendis.*
diſtant: ſimiliter alias inter ſcrotum, & virgam, iuxta dextræ, vel ſiniſtræ partis ſi-
tum dabunt. Si næuus aliquis in palpebra ſupra pupillam reperietur, alius in ſcroto
iuxta teſticulum erit. Item ſi in parte ſuperiori palpebræ fuerit, alter ſupra teſticu-
lum in aduerſa ſcroti parte videbitur. At ſi fuerit in palpebra inferiori; pariter

næuus

næuus in parte auerſa ſcroti verſus clunes conſpicietur. Verùm ſi næuus in genis appareat, in coxis etiam videbitur: adeout quantò ille naſo, tantò hic inguini erit propior, & quantò ille mandibulæ verſus aurem, tantò hic natibus erit vicinior. Cæterùm ſi ſubter oculos, ſcilicet in cauitate ſupra eminentiam malarũ erit, næuum A etiam ſub axilla conſpicere licebit, altiùs, & humilius, iuxta illum ſitum, quem alter in facie occupauerit.

Næui genarum.

Næui, qui iuxta aurem ſiti ſunt, & illam ferè tangunt, ſuos comites in ſpatio alterutrius brachij oſtendunt, quod ſpatium ab humeris ad cubitum protenditur. Immò ſi næuus per tres digitos ab aure abſit, lateribus clunium næuus alter adhærebit: ſin per duos tantùm digitos ſit diſiunctus, in ſignata brachij parte, ſed verſus dorſum reperietur. Næuus ſuperiori imminens labro,& quaſi naſum tangens indicat ſocium eſſe in illo ſpatio, quod inter pudenda, & podicem apparet. Contingit tamen aliquando, vt quando næuus à naſo tres digitos eſt remotus, non amplius partem prædictam, ſed pubem denotet; licèt vt plurimum hæc prærogatiua næuis in inferiori labro, & mento natis conueniat; immò, & alios in genu deſignat, quod tantò frequentius accidet, quantò ſignum erit inferius.

Næui labij ſuperioris.

Verùm næui malis impreſſi infra tamen labium inferius, ſuos æmulos in abdomine repræſentant, quandoq; erunt in medio abdominis, dummodò alij in meditullio genarum fuerint. Et ſi in extremitate menti næuus apparuerit, næuus quoq; in pube iuxta pudenda notabitur. Næui autem decorantes lacertos reſpiciunt, & qui auris anſam occupant, alterum carpo, ſiue manui proximum ſignificant. Quando verò erit næuus in ſummo auris capreolo, alter cubito proximus obſeruabitur, & næuus hærens meatui, ſeu conchæ auris, alterum in vola manus deliteſcentem demonſtrabit, Sin anterior auris pars næuo gaudeat, alter eodem ſitu in manu lætabitur. B

Næui auriũ.

Sed aduertendum eſt, quod non ſolum facies omnium oculis expoſita hac gaudet prærogatiua, vt eius næui alios occultos manifeſtent, verùm quoq; manus, & brachia hac conditione potiuntur: quandoquidem næuus in brachio ſuperiori ſupra cubitum deprehenſus, certò certius alium in crure iuxta genu deſignabit: & ſi in brachij auerſa parte erit, alter furæ adhærebit, qui vero lacertum occupabunt, ſuos C oppoſitos in medio crure notabunt. Sin næuus propè manum,vel carpum reſidebit, alter quoq; ſupra talum pedis exiſtet.

Næui brachiorum.

Demum ſi digiti manus erunt næuis inſigniti, digiti quoq; pedum, ijs non carebunt. Obſeruandum tamen eſt prædictas regulas, non perpetuò veritatem aſſequi, cum res naturales ex authoritate Ariſtotelis, aliquando à veritate deſciſcant. Qui igitur cauſas, ſi non neceſſarias, ſed ſaltem veriſimiles ſcire deſiderabit,nimirum cur næui faciei ſuos æquales per corpus ſparſos, certo quodam ordine, & ſitu habeant, confugiat ad doctrinam ſymetriæ ſuperius diligenter exaratam, vbi aliqua ex parte ſuo deſiderio ſatisfaciet: quandoquidem ſi proportiones illæ partium faciei, necnon ſimilitudines proportionum admittuntur, quibus inter ſe partes, & faciei, & vniuerſi corporis conueniunt; procuidubiò legentibus innoteſcet ratio, qua næui faciei cum reliquis per reliquum corpus diſſeminatis conſentiunt: namq; explicatum fuit in ſymetria, quòd ſicuti facies totius corporis, ita partes faciei partium totius corporis D figuram quamdam, & typum repræſentant. Cum igitur, vt ſuperius fuit expoſitum, frons pectus, ſupercilia, humeros,ſinus oculorum axillas aures brachia, mentum pubem, os in viris anum, & in mulieribus partes etiam verecundas repræſentãt: nulla admiratione teneri debemus, ſi næui, quibus natura, veluti notis quibuſdam, partes illas corporis ſignauit, affinitatem, & relationem inter ſe habeant. Dum igitur frons pectus, & aliæ faciei partes alias corporis partes reſpiciunt, vt in Rubrica ſymetriæ explicauimus; næuus quoq; in fronte expreſſus næuum in pectore; næuus in alijs faciei partibus, næuum pariter in alijs corporis partibus exiſtentem indicabit.

Lib. 2. de part. Anim.

Næuorũ conſimiliũ cauſa.

ME

E

M E D E L Æ.

MEDICVS Philoſophiam callens: necnon Mathematicam, ſeu Aſtrolo-
giam pediſſequam, immò facultatem Botanicam, Anatomicam, Phar-
macopæam, & Chymicam; primitùs valetudinem hominis omni indu-
ſtria fouet, & tuetur, dum incommoda aduerſæ valetudinis arcet. Deinde omnia
molitur, ne homo in ægritudines dilabatur, & ſi fortè illis oppreſſus fuerit, conue-
nientibus, & indicatis præſidijs eas exterminat. Verùm antequam hæc auxilia præ-
ſcribat. Primò partem affectam ponderat, & diligenter animaduertit, quonam mor-
bo, vel per ſe, vel per conſenſum laboret: deinde, quot modis pars aliqua corporis *Signa mor-*
per conſenſum afficiatur. Namq; probè callens ſigna affectionum, necnon omnia ſym- *borum.*
ptomata, morborum genera, & cauſas, id celerrimè præſtare poteſt. Amplius Me-
dicus inter eruditos eminens, ſigna ſalutaria, & læthalia nouit, & num morbus criſi,
F vel ſine criſi ſit terminaturus, prædicit, immò an talis criſis, vel per hæmorrhagiam,
vel per abſceſſum, vel per vomitum, vel per alui deiectionem, vel per lotium, vel
per menſium fluxionem, vel per hæmorrhoides, vel per ſudorem fieri debeat, opti- *Criſes.*
mè cognoſcit. Inſuper dierum criticorum ſcientia peritus præcipit quid agendum
ſit, quando vnico tantùm affectu patiens opprimitur, & quando affectibus complica-
tis, ſæuiſq; ſymptomatibus iactatur.

Præterea, in morbis profligandis, Medicus triplici inſtrumento, nimirum diæta,
pharmacia, & chirurgia incedit. Ratione diætæ, aerem ſalubrem, ciborum qualita-
tem, bonitatem, quantitatem, ordinem, & tempus docet; deinde exercitium, &
quietem, ſomnum, & vigiliam, repletionem, & inanitionem inſtituit, necnon quæ- *Diæta.*
nam animi affectiones vitandæ ſint. Ratione pharmaciæ, diligenter conſiderat præ-
ſidiorum qualitatem, num hæc debeant eſſe temperata, ſeu potius calidæ, frigida,
humida, & ſicca, iuxta primum, ſecundum, tertium, vel quartum gradum: an ten-
G uium ſint, vel craſſarum partium, & an debeant eſſe acria, adſtringentia, aperientia,
diſcutientia, condenſantia, emollientia, indurantia, abſtergentia, adurentia, attra- *Pharmacia.*
hentia, alexiteria, pus mouentia, emplaſtica, deobſtruentia, epulotica, exedentia,
expurgantia, incraſſantia, extrahentia, glutinantia, incidentia, repellentia, ſarcoti-
ca, roborantia, lotium cientia, menſes prouocantia, eorumdem copiam ſupprimen-
tia, ſudorem educentia, calculum frangentia, lac generantia, expectorantia, tuſſim
ſedantia, ſoporifera, dolorem mitigantia, venerea, ſpermatica, digeſtiua, ambuſtis
medentia, bilem, pituitam, & melancholiam concoquentia, eoſdemq; humores detur-
bantia. Item remediorum doſim, ordinem, locum, atq; tempus præſcribit.

Sed dignum eſt admiratione, quod medicamina, quæ in affectionibus humanis
eliminandis adhibentur, ex omnibus in toto terrarum orbe procreatis deſumuntur:
namq; præſidium à Medico præſcriptum, vel eſt ſimplex, vel compoſitum, & ſim- *Remedia ex*
plex eſt illud, quale à natura procreatur; & hoc eſt duplex, nempè animatum, vel *quibus eli-*
H inanimatum. Animatum eſt vegetatiuum, & ſenſitiuum. Vegetatiuum arborem, *ciantur.*
fruticem, ſubfruticem, & herbam compræhendit. Senſitiuum, vel eſt ſanguineum,
vel exangue, & ſanguineum eſt duplex, rationale, & irrationale. Rationale eſt ho-
mo, ex cuius partibus multa etiam remedia Medicus elicit. Irrationale, vel eſt ae-
reum, vel terreſtre, vel aqueum, vel amphibium. Exangue quadruplex, nempè de
genere Mollium, Inſectorum, Cruſtaceorum, & Teſtaceorum. Poſtremò Inanima-
tum, vel generatur in aere, vel in viſceribus terræ, & hoc eſt quadruplex, ſcilicet
metallum, lapis, terra, & ſuccus concretus. Itaq; ex prædictis ſimplicibus cætera *Lib. 3. de*
medicamenta concinnantur, quæ etiam, iuxta mentem Galeni, multifaria eſſe de- *Comp. Med.*
bent. Quando ſcribit, permagnam humanorum corporum eſſe differentiam, tum ra- *per gen. cap.*
tione natiui ipſorum temperamenti, tum ratione mutationis ætatum, & vitæ ſtudij; *3.*
ideòq; quod componitur medicamentum nullo modo cunctis competere poteſt.

Quamobrem Medicus præparat lenientia, ſyrupos, eclegmata, rob, decoctiones,
ſoluentia, tam in ſubſtantia, quàm in infuſione, necnon in bolo, vel potione exhi-

benda:

benda: immò componit pilurarum omne genus, glandes, ſiue ſuppoſitoria, infuſiones, peſſos, clyſteres, errhina, trochiſcos, ſternutatoria, rotulas, apophlegmatiſmata, puluenes catharticos, gargariſmata, ſuffitus, collyria, ſacculos, electuaria, *Medicamenta compoſita.* embrochas, poma odorata, ablutiones, vnguenta, fomenta, cataplaſmata, emplaſtra, epithemata, cerata, cauſtica, & balnea medicata. Quapropter poterimus canere cum Onidio. A

Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.

Chirurgia. Tandem Chirurgia non eſt prætermittenda, quæ etiam ad ſalutem propria inſtrumenta profert, eum ſcripſerit Ouidius.

Vt corpus redimas ferrum patiaris, & ignem.

Chirurgus enim ſcalpello, cauterio, forcipe, ſerra, ſpecillo, nouacula, acu, volſella, deligatione, tenacula, ſplenijs, penicillis, ſiue turundis, faſcijs, fibulis, & inſtrumentis extendentibus vtitur. *In lib. de ſuccor. bon. & vit. c. 3.* Cæterum ad euitandum omne medicamentorum genus, & ad tutelam valetudinis, Galenus præceptum cedro dignum tradit, videlicet eum nunquam ægritudines incurſurum, qui cruditates cauerit, commotionem à cibo vehementiorem vitauerit, & ſe ſe ante cibum exercitio commiſerit.

B

CASTRATIO.

APVLEIVS caſtrationem eleganti vocabulo deteſtationem appellauit, cauſam inſinuans, quare in brutis, & potiſſimum in equis celebretur; nempè quoniam nimio libidinis calore laborantes hac deteſtatione manſueſiant. *Lib 22. cap. 14.* Sed quid hoc meditamur in brutis; cum Iulius Alexandrinus mulieres pernicioſæ Veneris ardore vexatas olim caſtratas fuiſſe diulgauarit? In hominibus autem noſtra ætate, caſtratura, alijs non conferentibus præſidijs, adhibetur, quando peritoneo dilatato, vel lacerato, inteſtina in ſcrotum deſcendentia herniam generant: vnde homines ad labores, & ad alias functiones obeundas inepti redduntur, præterquamquod hac herniæ ſpecie laborantibus non ſoum inflammationis, ſed etiam læthalis voluuli C perpetuum impendet periculum. *Caſtrationis humanæ cauſa.* Quocirca ad euitandum euidens mortis diſcrimen, & ad reddendos patientes laboribus aptiores, homines euirantur. Quandoquidem iuxta partem dextram, vel ſiniſtram hernia laborantium, alterutrius teſtis auulſione, inuſtinione, & ſutura, peritoneum dilatatum, vel laceratum adeò copulatur, ne impoſterum inteſtina deſcendere poſſint. Quod opus Orchitomi potiſſimum Nurſini in Italia diligentiſſimè exercent.

Olim homines ad Virginum cuſtodiam caſtrabantur, vt ancillis expeditiores, & ad congrediendum inepti eſſent. Id vocabulum Eunuchi ſignificat; ſiquidem εὐνοῦχος deducitur ἀπὸ τοῦ τὴν εὐνὴν ἔχειν, quoniam cubilium, & gynæcorum curam haberent. Eunuchus etiam vocatur ſpado, nempè σπάδων à verbo σπάω extraho, quoniam his teſticuli euulſi ſint. Cæterùm ferunt Turcarum Imperatorem olim vidiſſe equum caſtratum equam inire, propterea iuſſiſſe, in pueris eunuchandis penem vna cum teſtibus detruncari: ideòque factum eſt, vt Turcæ hac etiam tempeſtate in caſtratura D puerorum, virgam cum teſticulis auferant.

Mulieres autem caſtrari poſſe non eſt in dubium reuocandum, vt ex authoritate Iulij Alexandrini ſuperius citata intelleximus: quamuis hoc opus maiori prematur difficultate; nullum tamen vitæ diſcrimen imminet, quando Orchitomus eſt peritus, Schenchius enim recitat hiſtoriam ſtupendam de muliere procidentia vteri, & *Lib. 3. obſer. 303.* cancrena affecti laborante: namq; citra vitæ periculum, vterus à Chirurgo reſectus fuit. *Lib. 4. de Praſtig. Dæ. cap. 2. edit. 6.* Et Vuierus meminit cuiuſdam Ioannis ab Eſſen, qui in Comitatu Marchiæ verſans, illuc enim ad caſtranda iumenta cunductus fuerat, propriam ibi eunuchauit filiam, eum illam familiariter cum iuuene quodam verſantem animaduertiſſet. Ex Lonicero etiam, in varia hiſtoria, habemus Lydos fuiſſe primos, qui mulieres caſtrarunt, cum illis loco Spadonum vti ſolerent, quam poſtea veritatem Cælius Rhodiginus affirmauit. Cardanus verò tàm mares, quàm fæminas, abſq; Chirurgico opere cu-

re eunuchas fieri protulit, dummodo mares longo vſu viticis, & fœminæ periclymeni vtantur.

E

DENOMINATA.

HOMVNCVLVS, homulus, item homululus, & homuncio ſunt nomina paruum hominem denotantia; quamuis apud Chymiſtas homunculus ſignificet illud ſperma, quod tantopere extollitur, neq; totum eſt ex Luna; immò ex illo magnam partem ſibi vendicat Chaos nempè mixtio quatuor elementorum; quemadmodum in ſcholijs Paracelſi legitur. Pariter apud Græcos ἀνθρωπίον, ἀνδράριον, ἀνδρίον, ſiue ἀνδρισκός vocabula ſunt homulum exprimentia, veluti ἡμιάνθρωπος ſemihominem ſignificat. Variæ etiam ſunt affectiones, quæ ab homine denominationem ſortiuntur. Eſt ἀνθρωπίνης humanæ naturæ conditio, ἀνθρωποπαθὴς affectibus humanis obnoxius; hinc ἀνθρωποπάθεια humana affectio, ἀνδρομανὴς *Homũculus Chymiſtarũ.* *Lycanthropia.*
F dicitur amore virorum inſaniens. Quapropter apud Gregorium, ἀνδρομανία, nempè amor inſanus mulierum impudicarum legitur. Eſt λυκανθρωπία melancholiæ ſpecies, qua affecti, veluti in lupos conuerſi noctu vagantur, donec diluculet. Verùm ἐξάνθρωπος exponitur homo alienam naturam, nempè ferinam induens. Sed μισανθρωπία odium hominum, ſiue inhumanitatem ſignificat, quæ Luciano ἀπανθρωπία etiam nuncupatur.

Exponitur ἀνδροσινὴς hominibus noxius, & ἀνδροκόβαλος Heſychio, & Suidæ vir improbus, & veterator, & ἀνδρομάχος cum viris pugnans. Eſt ἀνδρηλατέω, viros expello, & ἀνδρόβασμος, quaſi ἀνδρὸς βασμὸς anguſta via, per quam vnus tantùm homo tranſire poteſt. *Carnifex quomodo Græcis appelletur.*

Præterea nonnulla ſunt denominata, quæ ad perniciem hominum ſpectant, vt ἀνθρωπόλεθρος, hominum pernicies, ἀνδροδάϊκτος viros perimens; vox eſt compoſita ex ἀνὴρ, & δαΐζω. Item ἀνδράγχιος, vel ἀνδράγχης vocatur carnifex, ſcilicet homi-
G num ſtrangulator. Eſt ἀνθρωποθυτέω homines ſacrifico. Exponitur ἀνθρωποκτόνος, ſeu ἀνδροκτόνος, & ἀνδροφόνος apud Heſiodum homicida, eſt item Martis epitheton: alioquin ἀνδρόφωνος apud Atheneum vocem virilem habens exprimitur. Hinc ἀνδροφονία, ἀνδροκτονία, & ἀνδροκτασία homicidium. Sed ἀνδρολήψια erat pigneratio, quæ dabatur contra illos, apud quos homicidium fuerat perpetratum. Erant ἀνδράγρια τὰ ſpolia, quæ ex homine in militia interfecto reportabantur.

Dicitur apud Scholiaſtem Ariſtophanis ἀνδροκμὴς à viro interfectus: nam ἀνδροκμῆτες ἀγωνίαι apud Euripidem erant certamina, in quibus viri præliabantur. Eſt ἀνδρόκμητος ab homine elaboratus: legitur enim apud Heſychium ἀνδρόκμητος τύμβος, nempè tumulus ab homine fabrefactus, vel in quo vir mortuus iaceat.

Nonnulla denominata ad eſum humanæ carnis attinent; vt ἀνθρωποφάγος, ἀνδροφάγος, ἀνδροβόρος, & ἀνθρωποβόρος hominiuorus, humana carne veſcens, eſt etiam nonnullorum canum epitheton. Hinc ἀνθρωποφαγία, & ἀνδροφαγία, hominum de- *Pertinentia ad eſum.*
H uoratio, vel eſus carnium humanarum exponitur.

Loca à viris denominata ſunt ἀνδρεών, ſiue ἀνδρών, pars domus, quam viri ſeorſum à mulieribus habitant, & ἀνδρόδομος apud Heſychium, & Suidam erat triclinium, vbi fortè viri tantum epulabantur. Item ἀνδρεῖα, apud Cretenſes, nuncupata fuerunt conuiuia publica, ex mente Ariſtotelis, ad quæ viri ſolummodò conueniebant. Ad hominum copiam ſpectant πολυανθρωπία, ſiuè ſecundum Suidam, ἀνδροπληθεία, hominum frequentia, & ὀλιγανθρωπία eorumdem hominum paucitas. Nam ἀνδρολογέω eſt homines ad militiam colligo, vnde naſcitur ἀνδρολογία virorum ad militiam delectus. *Lib. 2. Ethic. cap. 8.*

Si reſpiciamus procreationem, legitur apud Græcos ἀνθρωποποιὸς humanarum formarum fabricator; nam ἀνδριαντοποιὸς, & ἀνδριαντοπλάστης eſt ſtatuarius, & præcipuè qui virorum ſtatuas fingit: hinc ἀνδριὰς, ſtatua potiſſimum viri, & ἀνδριαντίσκος parua viri ſtatua. Siquidem ἀνθρωπομορφόω eſt humanam formam tribuo, & ἀνθρωπογονία hominum generatio; hinc ἀνδρογόνος apud Heſiodum, virum generans. *Statuarius.*

M Cætera

Cætera ſunt denominata homini maximè conuenientia, vt ἀνδρώδης virilis, ἀνδροπρεπής, & ἀνθρωποπρεπής homini conueniens, ἀνδρεῖος ad virum ſpectans, ἀνδρόφιλος virum amans, & ἀνδρεραστρια, ex Ariſtophane, virorum amatrix, ἀνδροβουλος virili conſilio vtens, ἀνδρολημμ virili elatione animi prꝗditus, vt exponit Heſychius, A ἀνθρωπόθυμος hominis animum habens, ſed ἄνθρωπειος, & ἀνδρόμεος, apud Homerum eſt humanus, ἀνθρωπισμὸς humanitas; & ἀνθρωπώδης ad naturam humanam proximè accedens: immò ἀνθρωπόθεος vocatus fuit Chriſtus apud Damaſcenum, cum ἀνθρωπίζομαι à Theologis græcis, homo fio, vertatur.

Xenophonti ἀνδρομήκης dicitur, qui ſtatura virili eſt refertus, & Atheneo ἀνθρωποειδὴς humana ſpecie inſignitus, & ἀνδρείκελος viro ſimilis. Item ἀνθρωπίζω homines imitor, συνανθρωπέω cum hominibus verſor. Et ὑπεράνθρωπος eſt, qui humanam excedit ſtaturam. Sed ἀνθρωπόγλωττος eſt, qui humana lingua loquitur, & ἀνθρωπόλογοι, ſecundùm Ariſtotelem, eſt homo libenter de hominibus verba faciens. Apud Ariſtophanem legitur ἀνδραγαθία, quaſi ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργον, actio digna viro

Virilitas, & ſtrenuitas. forti, vertitur etiam ſtrenuitas, quemadmodum & ἀνδρεία, quæ vox virilitatem, & ſtrenuitatem, & virilem ætatem ſignificat hinc ἀνδρίζω aliquid virile ago; item ἀνδρίζομαι virilem ætatem ingredior, & ἀνδροπαις puer aliquid virile præſtans, vel ad ætatem virilem properans. B

Nonnulla ſunt, quæ partes hominis reſpiciunt, vt ἀνθρωπίνη, & per contractionem ἀνθρωπῆ ſubintelligendo, δορὰ, pellis humana, item ἀνδρόπρωρον, pro ἀνδροπρόσωπον, apud Sophoclem, eſt humana facies. Heſychio verò ἀνδροσάθης, vel ἀνδροσάθων dicitur vir membroſus, nempè virilia iuſtò grandiora habens; At ἀνδρογυνης, ſiue ἀνδρόγυνος exponitur mariſæmina, nimirum homo vtroque ſexu refertus. Polluci

Mariſæmina quid ſit. tamen, hoc vocabulo, Eunuchus denotatur, & hæc eadem vox apud Heſychium, imbecillem, effæminatum, & hominem muliebri animo præditum deſignat, immò hoc idem nomen in parabolis Salomonis pro ſocorde vſurpatur. Demum ἀνδράποδον ſignificat hominis pedem, veluti littera ſonat, quamuis hoc vocabulum quandoq; pro mancipio ſumatur, cum mancipia Dominorum pedes appellari ſoleant, & apud Suidam ἀνδραποδοκάπηλος venditorem mancipiorum ſignificat.

Ornithanthropos.

Præte-

Præterea multa ſunt in terrarum orbe humanam repræſentantia formam, quæ in-
ter hæc denominata recenſeri poſſunt, vt ἀνθρωποδαίμων, Dæmon habens humanam
faciem, item ἀνδροδάμας gemma ſimulacrum quoddam hominis referens, quamuis
E Plinius etymum huius gemmæ ab effectu deriuet, ſiquidem hominum impetus do-
mare poteſt. Quid plura? aliquando viſus eſt Cometes effigiem humanam repræ- *Androda-*
ſentans, qui ἀνθρωπόμορφος nuncupatur. Immò in tabula Hieroglyphicorum Aegy- *mas.*
pti quædam auis fortè imaginaria, humana facie decora conſpicitur, vt in ſuperiori
icone, quæ ὀρνιθανθρώπος appellari poteſt.

Amplius multæ ſunt plantæ ab homine ſortientes denominationem, & prima
fronte ſe ſe offert ἀνδρόσαιμον, quaſi viri ſanguis, cum flores plantæ digitis contriti
ſanguineum ſuccum emittant. Antirrhinum ſylueſtre, capitula humanam caluariam
referentia profert, idcircò à nonnullis caput defuncti hominis nuncupatur: quapro-
pter, ex Porta, ad Philtra vſurpatur. Apud Dioſcoridem, portulaca vocatur ἀνδρά- *Lib. 4. phyt.*
χνη, quaſi gluma hominis; nam veluti ſpicarum inuolucra ad hyemem pro cibo bel- *cap. 10.*
luarum ſeruantur. pariter portulacam paſſim naſcentem agricolæ olim partim elixa- *Lib. 4. cap. 1.*
tam comedebant, & partim ſiccatam, vel ſale, & aceto conditam ad hyemem ſerua-
F bant. Apud eundem Dioſcoridem habetur ἀνδρόσακες fortaſſis, quaſi ἀνδρόσακος ho- *Androſaces.*
minum medela, cum hæc herba multis affectibus præſidio eſſet. Eſt alia planta tactu
aſpera prætereuntium veſtibus facilè adhæreſcens, quæ philanthropos, quaſi homi-
num amica nuncupatur; licet Bauhinus, ex mente Aetij, non hanc plantam, ſed Xan-
thium, nempè ſtrumariam, & lappam minorem philantropon nominari voluerit: ſi-
quidem φιλάνθρωπος amans hominum, & beneuolus exponitur; hinc φιλανθρωπία *Philanthro-*
humanus amor, & ἀφιλάνθρωπος inhumanus dicitur. Inſuper ἀνδράχλος vocatur her- *pos nomẽ æ-*
ba quædam viro ſimilis, quaſi ἀνδρείκελος facta ſyncope, & mutata tenui in aſperam; *quiuocum.*
hæc autem videtur conuenire cum Mandragora, quæ ob radicis effigiem ſemihomo
à Columella indigitatur ſic.

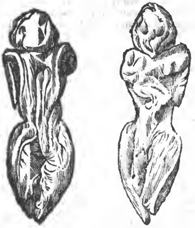
Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragora pariat flores &c.

Hæc eadem planta Pythagoræ vocatur ἀνθρωπόμορφος. Vt omittamus alias plan-
tas humanam figuram referentes; quemadmodum ſunt quædam Satyriorum ſpecies,
quarum vna flores ad inſtar hominis procreat; idcircò ἀνθρωποτόκος cognominatur.
G Item palma Chriſti inter Satyrij ſpecies recenſetur, quæ & ipſa radicem inſtar figu- *Satyriorum*
ræ manus humanæ producit. Pariter quamdam radicem nobis donatam hic damus *ſpecies.*
pronè, & ſupinè pictam, cui natura rudimentum humanæ effigiei impreſſit: quapro-
pter & ipſa meritò ἀνδρόμορφος indigitari poterit.

Quod modò in hac radice, interdum in nonnullis ſaxis obſeruare licet. Tradit
enim Olaus Magnus, in littoribus Oſtrogothorum, nempè Orientalium Maris Braui-
ken nuncupati, vbi etiam Torrens vehementiſſimus per oppidum Norcopenſe co- *Lib. 2. Rer.*
gnominatum illabitur, varias ſaxorum figuras, quaſi humano artificio perfectè cæla- *Sep. c. 28.*
tas ſemper conſpici; quarum nonnullæ effigiem humani capitis, aliæ formam pedum,
manuum, & digitorum repræſentant: cum tamen à nullis lapidibus corpus huma-
num integrum referatur. Sed regionis incolæ ſimilibus aſſueti ſpectaculis hæc lapi-
H dea ſimulacra nihili pendent.

Tandem in libris Chymiſtarum quædam plantæ delineantur, iuxta folia, vel radi-
ces, ab effigie hominis non recedentes, quæ Andrographæ, vel Anthropographæ
cognominari poſſent; hæ ſunt herba Helilotria, herba Lucia minor, herba Teſtato-
ris, herba Scudaria, his enim nominibus à Chymiſtis decorantur.

Radix Andromorphos.

EPITHETA, DIGNITATES, Officia.

HOMINES, qui ſunt viuæ virtutũ imagines, & abſoluta verę laudis exẽplaria, proculdubiò infinitis decorãtur epithetis: primitùs vocãtur beati, quaſi benè aucti, cum deſiderata poſſideant, θεόγλωσσοι, quoniã Dei lingua loquãtur: ſiquidem θεόγλωσσος tanquam bibliorum epitheton à Græcis diuulgatur. Quapropter non erit mirandum, ſi homo, Clementi Alexandrino, cæleſtis planta nuncupetur, & nonnullis Græcis οὐρανόσκοπος, nón ſolum quia rectus incedat, & Cœlum ſpectet, ſed etiam quia cœleſtia meditetur. Itẽ homines cognominantur μέροπες, fortè quoniam varijs

varijs vtantur dialectis: cum μέροψ habentem diuerſam vocem, necnon, apud Ariſtotelem, auem ſignificet. Item virtutis gratia homines adeò redduntur venerandi, vt laborioſi, docti, & litterati prædicentur, pariter Græcis ἀργαλέοι, & μογεροὶ, *Lib. 9. de hiſt. Anim. cap. 13.*
E nempè operoſi, & laborioſi. Inſuper eximio virtutum ſplendore coruſcantes dicuntur hoſpitales, conſtantes, patientes, magnanimi, veraces, iuſti, caſti, religioſi, modeſti, verecundi, & χαμαίφρονες, humilis mentis: idcircò Pythagoras hominem πάντων χρημάτων μέτρον ſcilicet rerum omnium menſuram appellauit.

Viciſſim quoniam homo innumeris premitur calamitatibus, non pauca ſortitur epitheta. Latini eum vilem, incautum, nudum, laborioſum, fragilem, imbecillum, puſillum, caducum, infælicem, & ærumnoſum indigitant. Græcis, iuxta hunc ſenſum, homines vocantur χαμαιγενεῖς, quia ex humo prognati, χαμαὶ ἐρχόμενοι de humo progredientes, ἐπιχθόνιοι in terra verſantes, σάρκινοι, carnei, ἄθλιοι, miſeri, δύσμοροι, infortunati, κακοδαίμονες infælices; cum hæc vox κακοδαίμων non ſolum malum ſpiritum, ſed infælicem quoq; & miſerum deſignet. Amplius nuncupantur πολύμοχθοι ærumnoſi, ὀϊζυροί calamitoſi, πολύτλητοι multis miſerijs complicati, & κηρεσιφοροι inter miſerias alti; Alioquin dicuntur Βροτοὶ, & apud Poetas græcos paſ- *Homo ærumnoſus.*
F ſim θνητοὶ mortales, veluti etiam apud eoſdem Poetas πολυσπερεῖς per varios terræ tractus ſparſi, & διοτρεφεῖς, quaſi à Ioue nutriti, ὀψίγονοι, nempè ſero geniti. Licet quandoq; Græcis ſic appellentur, qui poſt alios naſcuntur. Tandem θυμοβόροι nominantur, quaſi animum vorantes, quia ſæpius ægritudinibus animi ſe macerent. Quandoq; ob diſpendium bonæ valetudinis corporeæ, indigitantur Apopletici, Aſthmatici, Cardiaci, Calculoſi, Cæliaci, Epileptici, Dyſenterici, Febriculoſi, Hydropici, Lienoſi, Icterici, Leproſi, Lethargici, Melancholici, Phrenetici, Pleuritici, Cæci, Balbi, Claudi, Podagrici, Strumoſi, Verminoſi, & infinita huius generis epitheta nanciſcuntur, iuxta illas affectiones, quibus in dies occupari ſolent. *Epitheta ratione ægritudinum.*

Ratione originis alij dicuntur nobiles, alij ignobiles, & iuxta conſanguinitatem, filij, nepotes, patres, aui, mariti, ſoceri, priuigni, quemadmodum in Rubrica affinitatum fuit exaratum. Verùm ratione modi naſcendi, quidam vocatur Cæſar à cæſo matris vtero, Opiter, quia patre mortuo, & auo viuente naſcatur, Poſthumus,
G quoniam patre defuncto oriatur, Agrippa, cum ordine inuerſo, ab vtero egrediatur, Vopiſcus, quando alio fœtu interempto in lucem prodit, Cordus, quia ſerò naſcatur. Alij impreſſum aliquod à natura ſignum gerentes, varijs donantur epithetis, vt Planci, Plauti, & Ploti à pedibus planis, Scauri à talis eminentibus, Vari, obtortis cruribus in partem anteriorem, Vacij, cruribus obliquis inſtar vaccarum, Coclites, altero lumine priui, Lucini, paruis oculis referti, Petauri, agiles, Labeones, à labijs prominentibus, Chilones, maioribus inſigniti labijs, Achili, ſine labijs, Buccones, ore eminenti, & amplo, Bronci, dentibus eminentibus, Naſicæ, ob naſum aduncum, Simi, & Simones à naſo compreſſo, Sylones, à fronte eminentiori, Galbæ, à colore galbulæ auis, Flauij, à flauo colore, Gibboſi, ob curuitatem, Obſtipi, à breui collo, Neruæ, ob neruorum robur, Columellæ, à proceritate, & tandem à varijs leguminibus denominati, vt Piſones, à piſis, Fabij, à fabis, Lentuli, à lente, Cicerones, à cicere, non quia huiuſmodi legumina optimè ſererent, vt aliqui voluerunt, ſed *Epitheta ratione ortus.*
H quoniam horum leguminum impreſſam in corpore imaginem ab vtero matris ferrent.

Si mentem ad vitia dirigamus, aliquando homines maximam vitiorum labem contrahentes, nominantur guloſi, edaces, vinolenti, abſtemij, ocioſi, effæminati, inceſtuoſi, adulteri, fures, libidinoſi, mendaces, hæretici, prædones, doloſi, ſceleſti, improbi, inuidi, arrogantes, ſuperbi, ambitioſi, audaces, temerarij, litigioſi, taciturni, loquaces, ingrati, periuri, proditores, perfidi, faſcinatores, magi, & adulatores: vnde de poſtremis canebat quidam. *Epitheta ratione vitiorum.*

Plus placeo Regi, quàm cor, quàm pignora falſa
Me noſcat quamuis dicere, falſa probat.

Idcircò Græcis in hoc ſenſu homines appellantur δειλοὶ, nimirum meticuloſi, ignaui, & improbi, ἀμαθεῖς indocti, φιλόκοσμοι res mundanas amantes, πολυπλάγκτοι, multis erroribus agitati, κακότεχνοι fraudolenti, ποικιλόβουλοι, ſcilicet varij, & in conſilijs verſuti, κενεαυχεῖς vana iactantes, μάταιοι vani, κακόθυμοι maleuoli: ideò

non eſt mirum ſi ab Apoſtolo vocentur θεοστυγεῖς Deo exoſi, interdum etiam ἀφώτιστοι non illuminati: ſiquidem ἀχθόνιος apud Alexandrum Aphrodiſeum, Lunæ ſilentis epitheton eſſe perhibetur.

Cap. 1. ad Rom.

Iuxta opum abundantiam, vel defectum, homines ſunt pauperes, illiberales, aua- A ri, prodigi, fæneratores, vel magnifici, liberales, diuites, fælices, & fortunati, & potiſſimum πολυκλῆροι, quibus multa obuenit hæreditas.

Ratione ætatum vocantur infantes, pueri, adulti, iuuenes, viri, ſenes, decrepiti, & æquæui, nimirum coetanei. Ratione ſexus, maſculi dicuntur, fæminæ, & hermaphroditi. Ratione ſtaturæ, puſilli, & proceri: ratione molis corporeæ, obæſi, & macilenti. Tandem iuxta pulchritudinem, vel deformes, & monſtroſi, vel ſunt ſpecioſi, & venuſti, immò ὀπισθοκόμοι, qui capite comato incedunt.

Aetas ſexus ſtatura.

Si dignitates hominibus conuenientes meditemur, inueniemus homines iuxta honores Eccleſiaſticos, & Sacerdotales, vocari Pontifices, Cardinales, Prælatos, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Proepiſcopos, Abbates, Presbyteros, Diaconos, Rectores, Præfectos, Præpoſitos, Priores, Canonicos, Vicarios, Parochos, & Hierophilaces: Cæterùm ratione honoris profani, nuncupantur Imperatores, Reges, Tyranni, Proceres, Primates, Senatores, Fiſcales, Auditores, Dynaſtæ, Legati, Nuncij, & Legiſlatores. B His adduntur, Monarcha omnium Princeps, Tetrarcha quartam Regni partem occupans, Coſmarchus Mundi Princeps, Decarchus, decem militum Princeps, Philarchus Imperij candidatus, Irenarcha ad tumultus placandos in ciuitate electus, Eparchus Prouinciæ præſes, Stategus præfectus militum, Archipolis, Princeps Ciuitatis, Nauarchus, nauis, necnon Hecatontarchus centum hominum Princeps.

Dignitates, & honores.

Si contemplemur varia munia, quibus funguntur homines. Primùm ratione doctrinæ, & diſciplinæ, homines appellabimus Doctores, Diſcipulos, Præceptores, Pedagogos, Oratores, Iuriſperitos, Grammaticos, Rhetores, & Poetas, quorum vnus aliquando ſic cecinit.

Non maro ſic cecinit, docuit cantare Maronem
Mecenas, doceat me quoq; magna canam.

De Rhetore autem ſic canitur. C

Laurea debetur linguæ, clariq; triumphi,
Nam, cum vult, bellum ſedat, & arma mouet.

Item dicuntur homines ſophiſtæ, Philoſophi, Metaphyſici, Theologi, Hiſtoriographi, Dialectici, Aſtrologi, & Geometræ. De Aſtrologis ſic legitur.

Munia varia hominũ.

Quæ non ſunt, quæ ſunt, & quæ ventura trahuntur,
Si videt Aſtrologus, non homo, ſed Deus eſt.

Geometra ſic introducitur canens.

Quæ numquam tetigi nec tangam, metior aſtra,
Miraris? centrum, & terra mihi ſatis eſt.

Præterea alij agunt in humanum animum, vt Hiſtriones, Muſici, Saltatores, Funambuli, Scurræ, Citharedi, & cæteri fidibus Cantatores, Circulatores, & Aulici, de quibus extat diſtichon huius tenoris.

Inuidiæ rabies, aſtus, dolor anxia cura D
Auratis claudunt toxica liminibus.

Scurra ſic loquitur.

Obſequor, applaudo, ſic dulcia maſſica poto,
Rideat vt Princeps, turpia quæq; decent.

Verùm circulator introducitur loquens hunc in modum.

Non ego te fallo, fallit te mens tua, verba
Vana cupis, vanus quod cupis accipies.

Accedit etiam Muſicus eleganter canens.

Pectora dura canens moueo, ſtant omnia noſtro
Mun. re, cor, ſanguis, lumina, mens, anima.

Sin agant circa corpus, vocantur Medici, Chirurgi, Orchitomi, Odontagogi, Balneatores, Pharmacopolæ, Tonſores, Myropolæ, Obſtetrices, Cubicularij, Nutrices, Propolæ, Lanij, Ornithopolæ, Caupones, Coqui, Salarij, Fartores, Famuli, Diſpen-

Munia circa corpus.

Diſpenſatores, Ancillæ, Trapezocomi, ideſt epularum ſtructores, Cruſtularij, Olearij, & Elæopolæ, Buccellatorum artifices, Riuales, Proci, Meretrices, Lenones, Comites, Iudices, Pincernæ, Saponis Opifices, Veſpilones, Necrophori, Satellites, &
E Carnifices. Famulus ſic conqueritur.

Sors mea triſtis atrox, duro ſub vindice viuo,
Non bibo, cum ſitio, cum bibo, non ſitio.

Cubicularius de ſuo Domino hæc habet verba.

Si gemis, accurro, matulam ſi flagitas, adſum.
Si pedit, laudo, ſi cacat, olfacio.

Pincerna epulas Principis prægultans ſic conqueritur.

Prægustans epulas, virus, vel funera guſto;
Iure cado, mortis ſum mihi cauſa mea.

Lanius ſuam mentem paucis ſic exponit.

Vita cadit, cibus eſt noſter, qui ſuſtinet illam,
Quiſq; poteſt noſtra viuere tutus ope.

Diſpenſator encomijs Domini ſe dignum prædicat hunc in modum.

F *Si Rhombum nummis centum, ſimilibus emi*
Bis mulum, Domini me gula lauta probat.

In militia, homines iuxta munia, varia ſortiuntur nomina. Primitùs bellicoſi cognominantur, & bellicoſæ vocatæ fuerunt illæ mulieres, quæ intrepidæ dimicarunt, vt Regina Aegypti Cleopatra, Artemiſia Regina Cariæ, & Hippolyte Amazonum dominatrix, Præterea dicuntur belli Imperatores, milites ordinarij, ſigniferi, equeſtres, pedites, anteſignani, metatores, equites leuis armaturæ, tubicenes, tympanotribæ, torquati, menſores, candidati, bellatores, imbelles, velites, peltati, cataphra- *Munia militaria.* cti haſtati, ſcutati, ferentarij eminus dimicantes, ſagittarij, chiliarchi, tyrones, rorarij, leui quadam pugna prælium ineuntes, gregarij, triarij omnium fortiſſimi in poſtrema exercitus parte locati, exauторati, qui veniam abeundi conſecuti ſunt, dimarchæ duplici pugnæ genere certantes, mucronigeri, cultelliferi, ſclopigeri, ſpiculiferi, ſcorpionarij, qui machinis ſcorpionibus nuncupatis vibrant, baliſtarij, funditores,
G ſiue fundibularij, lapides funda iacientes, columbinarij, pyſobolarij, glandes ignitas eiaculantes. His addimus athletas, pugiles, & gladiatores. Inter hos tubicen ſuam virtutem ſic commendat.

Hinnit equus, cum me ſenſit, volat acta ſagitta,
Lancea, Mars ſanus, voce mea loquitur.

Et gladiator ſuam mentem ſic exponit.

Quid thoraca capis? clypeo pugnemus, & enſe,
Cor lorica tibi, cor tibi ſit galea.

Quando homines aliorum vicariam obibunt operam quoad animum, dicentur Legati, Cauſidici, Interpretes, Exploratores, ſcribæ, proxenetæ, architecti, & ſecretarij vulgò dicti. Itaq; ſeruus à manu, cum omnibus de rebus Domini ſilentium agere debeat, ſic inquit.

Cor regis video, curas, & crimina, fælix
H *Talia ſi poſſem dicere, ſed taceo.*

Architectus verò hæc verba profert.

Ars mea prima modum dat cunctis artibus, ars eſt
Maxima, nam cauſis imperat ingenium.

Sin motus rei de loco ad locum conſideretur, preſtò ſunt baiuli, aurigæ, geruli, veredarij, nauicularij, lecticarij, tabellarij, aquarij, ciſtiferi, œnophori, curſores; nam *Munia ratione motus localis.* Aras puer, conſule Vipſano, ſeptuaginta quinq; millia paſſuum, magna omnium admiratione, à meridie ad veſperum cucurrit: & tandem accedunt inſtitores, de quibus ſic canitur.

Gallus, Arabs, Indus, Thrax, Calta Sicamber Alanus,
Quas mihi dant merces, ad tua tecta fero.

Si dirigatur animus ad materias, circa quas opifices verſantur, homines nuncupantur marmorarij, lapicidæ, cæmentarij, dealbatores, ſtannarij, aurifabri, argentarij, inauratores, fabriferrarij, vitrarij, fabrilignarij, pelliones, coriarij, membrana-

rum

Digitized by Google

rum perfectores, nummularij, interpolatores, gemmarij, librarij, ſericarij, bractearij,
publicani, fullones, ſericum varijs rhombis nētes, caminorum expurgatores, picto-
res miniarij, & illi artifices, qui telas tum veteres, tum nouas graui prælo ſubijcien-
tes poliendo eleganter mangonizant. A

Munia ratione formæ operis.

Ratione formæ operis conſiderati, homines dicuntur textores, doliarij, infecto-
res, chartarij, pictores, carbonarij, horologiorum machinalium opifices, cælatores,
typographi, pilearij, monetarij, plaſtæ, calcarij, laternarum fabricatores, culcitra-
rij, figuli, pectinum opifices, pyxidipæi, veteramentarij, ſignifices, macheropæi,
nodulorum toreutæ, ſphæriſterici, ſubligaculorum artifices, ephippiarij, laruarum
ſculptores, catropopæi, putearij, xiphothecarij, eſſedarij, incerniculorum, & ci-
ſtularum opifices, bibliothecarij, fomitifices, necnon ſulphuratorum, pulueris py-
rij, & periſtromatum artifices, immò & lanifices, quorum materia ſic celebratur.

Serica quid poſcis, veſtes ſi vellera præbent?
Illa nitent, fateor, ſed magis iſta dicent.

Ratione inſtrumenti opifices.

Deniq; ratione inſtrumenti, quo ad opus vtuntur homines, nominantur toreutæ,
molitores, piſtrinarij, piſtores, ſeu furnarij, cribratores, fornacarij, ſartores, & ſu-
tores, acupictores, & ſcoparij. Sunt hic Bononiæ, qui vendemiarum tempore in B
aliud opus non incumbunt, niſi ad calcanda torculari vinacea. Si verſantur circa
rerum cuſtodiam, ſunt coloni, ianitores, milites, excubitores; circa venationem, ve-
natores, piſcatores, & aucupes. Verſantes circa cultum animalium, ſunt bubulci,
opiliones, ſubulci, paſtores, apiarij, agaſones, aurigæ, aſinarij, veredarij, domitores,
manſuetarij, ſtabularij, & veterinarij, & caprarij. Demum terram colentes, ſunt ru-
ſtici, agricolæ, viridarij, vinitores, olitores, fæniſecæ, aratores, topiarij, paſtinato-
res, foſſores, & arboratores.

PARTES HVMANÆ
Quibus Dijs Sacratæ. C

Dominium planetarum.

ETHNICI Numina quædam ſingularum humani corporis partium tutelaria in
Cælis verſari exiſtimarunt. Itaque nonnulli caput Ioui, oculos Mineruæ, bra-
chia Iunoni, pectus Neptuno, renes Veneri, & pedes Mercurio conſectarunt.
Alij verò opinantes hominem ab vtero prodeuntem, ſpiritum à Sole, corpus à Luna,
ſanguinem à Marte, ingenium à Mercurio, deſiderium à Ioue, voluptatem à Venere,
denique à Saturno honores ſortiri, à prædicta Deorum tutelarium ſeriè receſſerunt.
Saturnus tamen ex Iulio Firmitio, aurem dextram, ſplenem, & melancholiam tuta-
tur, Iupiter aurem ſiniſtram, & hepar, Mars hepar cum Ioue, & renes cum Venere,
Sol ſpiritus, caput, & dextrū oculum, Venus cū Marte nares, Mercurius os, linguam,
& manus orationis humanæ adiutrices, & tandem Luna oculum ſiniſtrum reſpicit.

Conueniunt tamen multi frontem olim Genio fuiſſe conſecratam, & ſupercilia D
Iunoni dicata, his enim oculi teguntur, quibus fruimur luce, quam à Iunone dima-
nare credebat Antiquitas; quapropter Iuno Lucina fuit nuncupata, Aurem Deæ

Lib. 4. lect. antiq. c. 23.

memoriæ, & linguam Mercurio dicarunt: idcircò Aſtrologi ab eodem planeta hanc
regi tradiderunt: barbam verò, & capillos Apollini ſacros faciebant: vnde ex Rho-
digino, Ephæbi primam capillorum, vel barbæ inciſionem Phœbo offerebant: pro-
ptereaquòd ex humecta, & feruida natura, animantium incrementa prodeant. Dex-
tram manum Fidei, & ſecundum alios Fortitudini ſacrarunt, quoniam dextrā dextræ
iungentes pacem inibant, & auxilio indigentes dextram petebant; immò ſupplices
eamdem deoſculabantur: hinc poſtea à dextra dexter, nimirum propitius dimana-
uit. Ampliùs iuraturi, per dextram, tanquam per fidei ſedem iurabant.

A manu pendent digiti, quos ſacros Mineruæ eſſe volebant. Stomachum magna
pituitæ copia redundantem ad dominium Lunæ referebant, cum hæc humiditatum
abundantiam progignere credatur. Vmbilicum Veneri dicatum ſtatuebant; cum
ab illo

ab illo luxuriam dimanare crederent. Quamuis alij ſacratum Ioui facerent, quoniam olim Iuppiter in templo Iouis Amonij ſub vmbilici ſpecie colebatur. Iecur Veneri dicatum dixerunt; ideòque hoc viſcus ab eodem planeta regi, Aſtrologi diuulgarunt; & Poetæ ſedem amoris in iecore collocarunt, immò vulgare diſtichon idem atteſtatur.

E

Cor ſapit, & pulmo loquitur, fel commouet iram,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Cæterùm Aſtronomi non ſolum iecur, ſed renes quoq;, & genituram in poteſtate Veneris conſtituerunt. Genua tandem Miſericordiæ, & pedes Mercurio dedicarunt; quare petentes Miſericordiam genua flectere ſolebant.

Verùm Aſtrologi non planetas modò, ſed ſigna quoque Zodiaci ſingulis humani corporis partibus, & membris dominari pronunciant: cum cæleſtium poteſtas, accedente quadam nominis ſimilitudine, in determinatis membris operetur. Quamobrem Aries caput ſibi vendicare perhibetur; cum magna vis huius animantis in capite reſideat. Tauro collum attribuitur, quoniam Taurus virtutem ſuam in collo exercet. Brachia Geminis aſſignantur propter ſimilitudinem; nam Gemelli, vt plurimum ſimiles eſſe conſueuerunt. Pectus conuenit Cancro ob formam animalis; nam dorſum Cancri latitudinem pectoris æmulatur. Coxæ ex Manilio, Libræ competunt; cum tanquam Libræ à trunco dependeant; licèt, ſecundum alios, Sagittario attribuantur, & ſic deinceps crura Aquarius, genua Capricornus, ilia, & ventrem Virgo, latera Leo, genitalia Scorpio, vmbilicum, lumbos, vertebras, pubem, Libra, & Piſces pedes regere perhibentur. *Signa Zodiaci.* F *Lib. 12. c. 2.*

Deinde, ex Petro Crinito, ceruicem, & caput Soli, os, & linguam Mercurio, lienem Saturno, hepar Ioui, ſanguinem Marti, renes, & genituram Veneri, & ventriculum Lunæ Aſtrologi aſſignarunt. Quocirca Antiquitas ad exprimendum non ſolum planetarum, ſed ſignorum quoq; Zodiaci dominium in humana membra, hominem nudum in centro circuli duodecim ſignis decorati effigiauit, in cuius ſimulacri lingua pictus erat Mercurius, in regione ſplenis Saturnus, in regione hepatis Iupiter, in corde Mars, in cerebro Sol, in ſtomacho Luna, & in genitalibus Venus conſpiciebantur.

G

PRODIGIA.

PRODIGIOSA quæq; inſigniora, in quibus partium hominis, ſiue eiuſdem effigiei fit mentio, hoc in loco memoranda eſſe decreuimus. Primùm, ex Plinio, anno mundi trecenteſimo ſexageſimo octauo ſupra tria millia, dum Romæ fundamenta ædis Capitolini Iouis foderent, humanum caput recenti aſperſum ſanguine inuenerunt; & de hoc Aruſpices interrogati, hunc locum non ſolum Romani Imperij, ſed totius etiam orbis caput fore reſponderunt: id etiam Iulius Obſequens in hiſtoria Prodigiorum recitauit. Bugatus quoq; ante necem Bernabo Viſcontis, non modò eius Palatium ardere, ſed caput humanum inter flammarum globos, quaſi cremandum, per aliquot temporis ſpatium, viſum fuiſſe recitauit. Quando domus Neronis fulmine tacta fuit, tunc capita imaginum Cæſarum ceciderunt; vnde Prodigiatòres familiam Cæſarum in Nerone defuturam præſagierunt. *Lib. 28. c. 2.* *Lib. 1.* H *Lib. 2. hiſt.*

Pariter anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, in Vrbe Argelia, tempeſtatis impetu, in arce deiectum eſt caput ſtatuæ iconem Ducis Saxoniæ referentis, & eodem anno Henricus Dux Brunſuicenſis auitum repetens regnum à Duce Saxoniæ comprehenſus, & cæſus fuit. Item Galba Prouinciam Hiſpaniæ Taraconenſem ingrediente, & citra publicam ædem ſacrificante, accidit, vt caput cuiuſdam pueri ex miniſtris repente caneſceret; quare hoc prodigio moniti Aruſpices mutationem rerum futuram prædixerunt. Caput quoq; hominis diademate pontificio coronatum in aere conſpectum fuiſſe, refert Nicolaus Orius in epiſtola quadam ad Bouilum, anno octauo ſupra ſeſquimilleſimum; cuius prodigij expoſitio *Caput puſionis caneſcēs.*

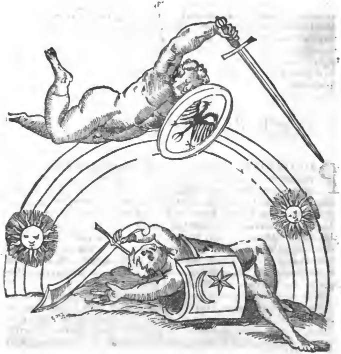
apud

apud ipſum legitur. Tandem prodigioſus fuit ille piſcis humano capite inſignitus, qui anno Domini vigeſimo tertio ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum in fluuio Iſtula Sarmatiæ captus fuit, quemadmodum ex relatione Cracouiæ impreſſa intelleximus, A

Prodigia manus.

Modò de alijs partibus differendum eſt; ſiquidem Veſpaſiano cœnante, manus humana in triclinium illata, & ſubter menſam ſubiecta fuit: hinc Diuinatores rerum poteſtatem ad Veſpaſianum aliquando perueuturam præſenſerunt. Similiter, anno ante Chriſtum quingenteſimo quinquageſimo nono, Rex Balthaſar in inſtructa comeſſatione, & optimatibus conuiuis, inter elegantes epularum lautitias humanam manum in ſuperficie parietis ſcribentem conſpicatus eſt, quod prodigium Regis mortem prædixit, vt in ſacris Biblijs apud Danielem legitur. *Cap. 5.* Pedem offendere Antiquitas prodigioſum eſſe exiſtimauit. Idcircò Caius Gracchus, qua die ciuili ſeditione fuit oppreſſus, domo egrediens limen pede ita offendit, vt non pauca inde ſanguinis portio effluxerit. Item Craſſi filius aduerſus Parthos præliaturus, ita pedem offendit, vt cadere coactus fuerit, & res malè ceſſit; quemadmodum Alexander ab Alexandro ſcriptum reliquit.

Prodigium duorum puſionum.

De hu-

De humanis effigiebus prodigioſis, infinita extant monumenta. In primis anno
Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, ex Iobo Fincelio, ante ne-
cem Mauritij, in quodam vico Thymigræ, icon viri proceri ſanguinem vndequaq;
effundentis inter nubes apparuit, quæ paulatim in tenuiſſimas defluxit auras. Eo-
E dem anno in Palatinatu, duo homines cataphracti in aere præliantes viſi ſunt, qui
paulò poſt euanuerunt, hoc in Metheorologicis Marcus Fryſchius enarrauit.

Item Anno Domini quinquageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quingenteſimum
in Ciuitate Babarſcha Hungariæ, die ſexta Octobris, duorum puſionum monoma-
chia in aere conſpecta eſt, & qui armatura turcica munitus erat multis confoſſus vul-
neribus cadere viſus eſt; immò eodem tempore, & loco, arcus cæleſtis ſuis variega-
tus coloribus, & duplici Sole ex vtraque parte decoratus apparuit; quemadmodum
in ſuperiori icone id totum ſpectandum proponimus.

Prodigium viri Germanum æmulantis.

Amplius

Amplius anno, quo Veſpaſianus Imperator Hieroſolymam deleuit, non ſolum
ſydus gladij figuram repræſentans Vrbi diù impendit, ſed etiam homines armati in-
ter nubes dimicare viſi ſunt, veluti Textor admonuit. Anno quoq; Domini quadra-
geſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, ex Fincelio, in oppido Virtlandiæ, cum dilu- A
cularet, ſereno Cælo, vir procerus veſtibus germani Principis indutus in aere con-
ſpectus eſt, ad cuius latus Leo, & Agnus apparuerunt, vir quamdam coronam fru-
ſtra arripere conabatur, ſed tandem gladium vibrare cæpit, cum nubes aduenientes
totum ſpectaculum adumbrarunt. Huius ſpectaculi icon ex Lycoſthene delineatur.

Mauritio imperante, effigies hominis ignoti Monachi veſtimento induti circa
ſtatuam Imperatoris enſem diù circumtulit, & poſt euanuit: quare referente Tex-
tore, Mauritium gladio periturum prædixerunt. Bugatus etiam narrat, in obſidione
Brixiæ, multa prodigia apparuiſſe, & potiſſimum Mediolani, in porticu Matthei Vi-
ſcontis, humanum ſimulacrum coruſcantibus munitum armis equitare viſum eſt, &
poſt biduum denuò apparens, & cum alio ſimili ſimulacro prælians, paulò poſt am-

Prodigium Equitis. B

bo in

Digitized by Google

bo in tenuem auram abierunt. Anno Domini quinquageſimo ſupra ſeſquimilleſimum intra Norimbergã, ſereno die, viſus eſt in aere eques, qui altera manu equum, & altera canem venaticum ducebar, Sol erat varij coloris, & ſupra ipſum vas ſangui-
E ne plenum, quo aſpergebatur, conſpecta etiam eſt aquila ſine pedibus, apertis alis, vnà cum Iride veluti antecedens oſtendit figura.

Præterea anno Mundi noningenteſimo quinquageſimo quarto ſupra tria millia, Druſus Tiberij frater ab Octauio Auguſto aduerſus Cæltas fuit miſſus: ideòq; illi ad flumen Albin vſq; progredienti mulier proceræ, & inuſitatæ ſtaturæ facta eſt obuia his verbis: quò pergis Druſe? non potes hæc omnia ex Fatis videre: quocirca Druſus in itinere morbo læthali correptus, & extinctus eſt. Similiter anno Mundi noningenteſimo vigeſimo octauo ſupra tria millia, Brutianis in prælium egredietibus vir Aethiopici coloris in porta occurrit, & à militibus fuit confoſſus: verùm paulò *Prodigium mulieris procera.*

Crucularum Prodigium.

poſt Caſſius, & Brutus interierunt. Legitur apud Alexandrum ab Alexandro, quòd Sagunti, eo tempore, quo hæc Ciuitas excidium Annibalis paſſa eſt, infans nuper in lucem editus, denuò in vterum matris fuit reuerſus, quod prodigium teterrimum bellum portendit. A

Lib. 2. gen. dier. c. 31.

Item Egnatius in varia hiſtoria recitat, olim Romæ multa admiranda oſtenta fuiſſe conſpecta, ſed inter alia, anno Mundi ſeptingenteſimo quadrageſimo nono ſupra tria millia, Romani puerum ſemeſtrem in foro olitorio triumphum exclamantem adiuerunt. Inſuper anno ab Vrbe condita ſexcenteſimo decimo quarto, & ante Chriſtum centeſimo trigeſimo octauo, multæ ſtatuæ humanam referentes effigiem è Cœlo ceciderunt, & ab Aethna monte maiores flammarum globi, emicuerunt: hinc Diuinatores, teſte Iulio Obſequente, annum quietum præſagierunt. Rurſum anno ab Vrbe condita quadrageſimo ſupra ſexcenteſimum, & ante Chriſtum,

Lib. 9.

Lib. 1. de Prodig.

Tumoris præter naturam Prodigium.

anno

anno duodecimo ſupra centeſimum, virgo quædam filia Pompei Helni in equo ſedens à fulmine cæſa eſt; cuius linguam inter fæmora per partes poſteriores excuntem obſeruarunt: idcircò Prodigiatores, vt refert Iulius Obſequens, virgines eo an- *Loco cit.*
E no magnum dedecus paſſuras eſſe prædixerunt, nec aliter accidit, quandoquidem tres virgines veſtales, ob inceſtum, grauibus ſupplicijs mactatæ fuerunt. Anno quinto Conſtantini Imperatoris, in Calabria, & Sicilia, cruculæ quaſi oleo deſignatæ in veſtimentis hominum apparuerunt, & eodem anno orta eſt teterrima peſtilentia, quæ non ſolum Siciliam, & alias maris inſulas vexauit, ſed etjam per totam Græciam craſſata eſt. Icon Prodigij exhibetur.

Mulieres ſpicas vomentis Icon.

Cæterùm mirabilius fuit illud Prodigium, quod accidit in Pago Dulleſelt, anno Domini vigeſimo quinto ſupra milleſimum, & centeſimum: nam puero laborante tumore circa dextrum genu, accidit, vt ab apertione tumoris non ſanies, ſed grana ſiliginis; & hordei exierint, & eodem tempore, vt refert Licoſthenes, ingens fames A
regiones adiacentes mirandum in modum cruciauit; Quamuis etiam aliquando contingere poſſit, vt ex materia in tumoribus putreſcente quid ſimile granis hordei, vel tritici, citrà prodigium, gignatur: ſuperior icon hoc Prodigium oſtendit.

Ex eodem Licoſthene, anno Mundi octingenteſimo ſexageſimo octauo ſupra tria millia, mulier Aretij ſpicas farris euomuit, & ab eiuſdem quoq; naſo prodierunt, & eodem tempore Ptolemeus Rex Aegypti Cyrenis moriens Senatum, Populumque Romanum hæredem conſtituit, & Icon Prodigij exhibetur.

Amplius Dinothus in Aduerſarijs diuulgat, quòd anno octingenteſimo vigeſimo tertio in Agro Tullenſi, puella quædam duodecimum agens annum ab omni cibo per ſpacium decem menſium abſtinuit. Addit Iulius Obſequens, quòd anno ab Vrbe condita ſexcenteſimo decimo nono puer ſine anno natus eſt, & ſegetes in arboribus creuerunt in Capitolio, quo Prodigio Romanum exercitum à Numantinis grauia paſſurum damna prædixerunt. Idem Author ſcriptum reliquit, quòd anno B
ab Vrbe condita ſexcenteſimo ſeptimo natus eſt puer tribus pedibus, & vna tantùm manu refertus, & multa alia huius generis, quæ poſtea inferius in capite de Monſtris recitabimus.

Segetes in arboribus natæ.

MIRACVLA.

QVÆ ſupra vim naturæ ſummus rerum omnium opifex, & eius Sancti non ſolum in partibus humani corporis, ſed etiam in toto corpore patrarunt; tam innumerabilia ſunt, vt potius dies deficerent, quàm quòd omnia miracula huius generis recenſere poſſemus. Nihilominus horum pauca tan- C
tùm exempla recitare decreuimus, De capillis narrat Theodoretus in Philotheo, quòd Iacobo Niſibeno Epiſcopo in Perſidem deſcendente, puellæ quædam iuxta fontem morantes, verecundia depoſita, capite detecto, & ſublatis veſtimentis, impudentibus oculis ſanctum virum intuebantur: vndè vir iuſtus id ægrè ferens fontem maledictis inſecutus eſt, qui illicò exaruit, maledictis quoq; puellas afficiens, confeſtim impudentem earum iuuentutem præcoci canitie puniuit: ſiquidem nigredo capillorum in candorem tranſmutata, earum venuſtatem impoſterum fœdauit.

Canities præcox miraculoſa.

Lucilla Virgo, Nemeſij Tribuni Plebis filia, luminibus capta, Stephano Pontifice intercedente, viſionem recepit, quæ deinde, Volaterano teſte, ſub Valeriano martyrium ſubiuit. Item Nautulphus puer naturaliter viſu carens, precibus Sancti Enochi, Authore Gregorio Turonenſi, viſionem eſt conſecutus.

Lib. 4. hiſt. cap. 14.

Circa linguam narrat Egnatius ex Procopio, Libycos Epiſcopos ab Arrianis lingua fuiſſe priuatos; nihilominus Conſtantinopolim petentes, Procopio ipſos audiente, clarè locutos fuiſſe memorat. Idem accidiſſe nonnullis Chriſticolis apud Perſas D
verſantibus ſcribit Nicephorus, qui, tyrannica vi amiſſis linguis, ſupra vim naturæ locuti ſunt.

Li. 16. c. 36.

In Prato ſpirit. cap. 114.

Infantes quoque viginti dierum, authore Sophronio verba clara potulerunt: nam Daniel Abbas, cum matronæ cuidam ſterilitatem, precibus, & oratione adimiſſet, ideòq; propagata prole, ab Aduerſarijs adulterij accuſabatur; ipſe verò ad infantem viginti quinq; dierum natum accedens interrogauit, quinam eius pater eſſet, & tunc infans palam loquens verum patrem indicauit. Zoe Nicoſtrati martyris vxor ſpatio multorum annorum, ob grauem ægritudinem muta, tandem ope Diui Sebaſtiani priſtinam locutionem conſecuta eſt.

In lib. de Prodig.

De manu tradit Licoſthenes, quòd Leone Sexto Pontifice Romano ſedente, manus cuiuſdam hominis ferro fuit amputata, deinde anno vertente, ei dormienti ſupra ordinem naturæ fuit reſtituta, & indicium miraculi fuiſſe perhibet lineam

coloris

coloris ſanguinei, quæ in loco copulationis manus conſpiciebatur.

Deniq; totum hominem ſupra naturæ vim in varia tranſmutatum, Authores multi tradiderunt. Euſebius Ieſuita meminit caſus cuiuſdam hominis in Vrbe Parochia degentis; qui per ſancta corporalia peierarat, ſe imprecatum in lapidem conuerti, ſi falſa aſſeueraret, & illicò in ſaxum conuerſus eſt eodem, quo erat habitu,
E *Lib. 1. de mirac. nat. Europa.*
& forma, & hactenus omnibus conſpicuus perdurat, vt omittamus vxorem Lot, quæ in ſtatuam ſalis fuit transformata, vt habetur in ſacris Biblijs, & alia infinita huius generis, quæ apud Surium, & alios Authores leguntur.

MYTHOLOGICA.

POETÆ non ſolum græci, verùm etiam latini, homines quoſdam veluti Briareum, & Gigem centimanos eſſe finxerunt, immò Homerus, & ipſe Solem
F ἑκατόγχειρα, nempè centimanum indigitauit. Sed interpres Heſiodi per Briareum, tempus vernum intelligendum eſſe promulgauit, cum hoc anni tempus, magna herbarum, florum, & frondium copia redundet. Pariter, per Gigem centimanum, expoſuit hyemem, ob multa, quæ in hoc anni tempus congeruntur. Similiter Solem centimanum nõ immeritò appellauit Homerus, ob innumerabilia munia, quæ in dies obit. *Sol centimanus cur dictus.* Idem interpres Heſiodi, Cyclopes, nempè homines Monoculos, ideò à Poetis fictos fuiſſe narrat, quia circa fulmina in aere genita verſari dicerentur, & quoniam aer in medio ſitus eſt, hinc factum eſſe fabulæ locũ eſt atteſtatus, vt vnuſquiſq; Cyclopum vno tantùm oculo circa medium frontis exornaretur.

Achillem quoq; præter talos, fuiſſe inuiolabilem ſunt fabulati, quia tali manu matris tecti, dum in ſtygijs mergeretur vndis, ab aqua non fuerunt madefacti; hac de re in illa parte ſaucium interijſſe ſcripſerunt: hac autem fabula inſinuare voluerunt hominem licet fortem, & aduerſus infortunia animoſum, aliquando laſciuis il-
G lecebris ita ſuccumbere, vt inde manifeſtum ſibimet exitium compararet.

Extat quoq; ridicula de Prometheo, & hominibus fabula. Prometheus enim, Iouis mandato, homines, & bruta finxiſſe perhibetur. Iupiter autem bruta hominibus multa plura conſpicatus, iuſſit Prometheo, vt brutis aliquibus deſtructis, homines formaret. *Promethei fabula.* Dum igitur Domini imperium exequeretur, accidit, vt multi homines, humana quidem figura, mente verò ferina inde prodirent. Hæc autem fabula ficta fuit ad indicandos homines, qui inhumana referti crudelitate per terrarum orbem vagantur.

His addere poſſumus ex Abſtemio, multas fabulas animaduerſione dignas, & primò narrat mulierem quamdam à marito multis affectam verberibus ſe mortuam ſimulaſſe, & cohibito ſpiritu, humi iacuiſſe, vt terrorem marito incuteret: quapropter maritus technarum muliebrium non ignarus, talia verba protuliſſe fertur, nempè beſtiam mortuam pelle nudandam eſſe; ideòq; pedem vxoris arripiens gladio cu- *Techna muliebres.*
H tim ſeparare nitebatur, cum mulier, ſimulato animi deliquio, ſtatim ſurrexit. Fabula docet, quòd homini prudenti muliebres inſidiæ fruſtra tenduntur. Poſteaquam in ſermonem improbæ fæminarum naturæ incidimus, non erit ab re, ex eodem authore, fabulam exarare de Caecodæmone hominem adeò vexante, vt nullis artibus ad exitum adduci potuerit; tandem quidam ſe illi vxorem daturum eſt pollicitus, quo intellecto, Dæmon inquit, noli me iugalibus vinculis irretire, quia iam iam egredior. Fabula monet improba vxore nihil eſſe miſerius.

Animum etiam muliebrem ex alia fabula intellexit Abſtemius, dum introducitur pater, qui blandis verbis dolorem filiæ, marito animam agente, lenire conabatur, illi promittens alium iuuenem in matrimonium venuſtiorem, qui prioris deſiderium facilè ſedaret: at mulier doloris impatiens non ſolum verba patris inuita audiebat, ſed intempeſtiuam quoq; alterius mariti mentionem improbabat. *Mulierum ſimulationes.* Verùm ſtatim atq; maritus expirauit, lacrymis adhuc madida patrem interrogauit, num ibi verſaretur ille iuuenis, quem ſibi in maritum nuper dare promiſerat. Ex fabula percipien-

dum eſt, quàm facilè ex animo vxoris amor, & memoria defuncti mariti excidat.
Tandem in confirmationem doloſæ fœminarum naturæ, aliam Abſtemij annectemus fabulam. Cum olim nouæ nuptæ, face accenſa præeunte, ad mariti ædes duci
ſolerent, vir quidam prudens, qui hamum coniugalem nuper vorauerat interroga- A
tus, quid ſibi vellet illa fax accenſa, quam ſponſa de parentum domo ædes mariti ingreſſura geſtat, illicò reſpondit, illa fax ſignificat me hodie ignem ab ædibus Soceri ablatum in domum meam inferre: ex fabula colligendum eſt; quandoque mulieres quaſdam ignis ſcintillas ſecum deferre, quæ bona mariti ſæpè ſæpius comburunt.

SOMNIA.

HOMINES maximè omnium per quietem aliquid videre feruntur: quapropter ex Philoſophorum mente, quibus ſomnum capientibus nunquam B
aliqua rerum ſpecies oborta eſt, ſi tempore procedente, accidat, vt ſom-
Quinunquã ſomniarunt quid incurrant. nient, paulò poſt vel mortem, vel grauem morbum incurrunt: vnde Cardanus, & cæteri Onirocritæ, quid vnaquæq; pars humani corporis in quiete viſa poſſit ſignificare, docent. Inchoando igitur à partibus ſuperioribus; caput in ſomnis conſpectum,
Caput. Principem, honores, mentem, & domus Dominum denotare ſcripſerunt, capillis ve-
Capilli. rò, regulas, ornamenta, ædium, decorem, & infortunia grauia, cerebro prudentiam,
Oculi. & diſciplinam indicari. Per oculos, filios, fratres, parentes, & gemmas intelligunt: proptereaquod ſi quis ſibi per quietem tres habere oculos videatur, magnam filiorum ſpem concipere debet, ſi breui vxorem ducat, & viciſſim ſi quis ſomniauerit ſe vtroq; priuari oculo, filijs, aut fratribus, aut parentibus orbandum fore autumant: filij enim oculis aſſimilantur; proptereaquòd quæ nobis grata ſunt, in oculis ferri dicuntur. Fratres quoq; ad oculos comparantur, quoniam oculi germana quadam copu-
latione, neruo optico, vinciuntur. Similiter parentes ad oculos ſpectare feruntur, C
cum ſint in cauſa, vt filij beneficio lucis fruantur.

Verùm ex altera parte ſi alicui aliqua oppreſſo calamitate per ſomnium cæcitas accidere videatur, Interpretes ſomniorum hinc ſecuritatem præſagiunt, quoniam ærumnoſus mala minimè ſit inſpecturus. Sed ex Artemidoro, oculum per quietem eſſe in aure, cæcitatis indicium eſt, cum aurium beneficio percipiat, quæ oculorum etiam ope comprehendebat: & eò magis hoc nugamentum confirmat, quia ſomniantes in ſummitate digitorum oculos habere, cæcitatis periculum incurrant, cum cæci, oculorum vice, manibus vtantur.

Poſt oculos conſideranda ſe ſe offerunt cilia, & ſupercilia; per cilia pedagogos,
Cilia, & ſupercilia. & puerorum cuſtodes, & per ſupercilia, dignitates, ornamenta, & mulieres intelligunt. Idcircò ſupercilium denſum, & benè coloratum in quiete viſum, libertatis indicium eſſe dicitur; & ex aduersò, ſi quis glabrum ſupercilium ſomniauerit, inde
luctum prædicunt, & cauſam huius rei ridiculæ afferunt, quoniam priſca conſuetudi- D
ne receptum fuerit, in luctu ſupercilia vellicare.

Naſo poſtea tanquam maximè conſpicuo, decorem, ornamentum, & ſagacitatem
Naſus. deſignant: quare magnus naſus inter quietem viſus inſignem ſagacitatem portendere dicitur. Immò aliquis morbo oppreſſus, ſe abſq; naſo eſſe in ſomnis imaginatus, mortem proximam præſagiat, ratio tamen futilis adducitur, quia ſcilicet caput humanum, truncis naribus, cranium æmuletur.

Amplius nugi geruli ſomniorum coniectores auribus famam, doctrinam, & ſeruitutem attribuunt. vnde ſomniantes auribus aſininis ſe eſſe refertos, ſeruitutem præſagiunt; niſi ſomnians fuerit Philoſophus, tunc enim tale ſomnium, ob tardiorem motum aurium, bonum prædicit, quia firmam Philoſophorum auſcultationem eſſe
Aures. volunt. Rurſus ſomnianti plures habere aures longam ſeruitutem minantur, quia aures multa imperia demonſtrant. Siu hoc ſomnium patrifamilias acciderit, ampli-
tudinem

tudinem familiæ ſignificat, ſi opibcibus, lucrum præſagit: cum ſomniantes ob aurium multitudinem, multas etiam voces locantium operas audire perhibeantur. Hæc, vt veritatem fateamur, varias potius humani ingenij argutias oſtendunt, quàm quòd
E firmam doctrinam ſapiant.

Si proſequamur per nugatoria, iſti gratiam faciei, iniuriam, & odium, ori pudorem dignitatem, & valetudinem, barbæ authoritatem, lucrum, & lætitiam, dentibus familiam, & affines, palato coquum, & vitæ ſuauitatem, faucibus vitam, & ſupplicium, mento fundamentum, & cauſam exiſtimationis, ſubmento vxorem filins, & cætera, quæ cuſtodiuntur, foueæ iuguli mortem, quia ibi animalia iugulentur, necnon muliebria ornamenta, & tandem toti collo robur, ob ceruicem, voluptatem, & decorem domus aſcribunt. *Cætera faciei partes.*

Si deſcendamus ad thoracem; pectus, ſecundùm coniectores ſomniorum, fortitudinem, conſilium, & arcana ſignificat, coſtæ, quia nos tuentur, ſatellites, & procuratores iudicant, dorſum, quia onera ſubit, deſignat labores; immò nepotes, quia poſt nos ſunt. Humeri tandem familiares minoris authoritatis, brachia fratres, & cubiti operationes leuiores demonſtrant. Per manus, artes, & robur, per palmam *Pectus.* *Brachia.*
F manus, labores, & ſummam inopiam intelligunt, per læuam tamen lucri, & rei agendæ ſignum prædicunt, cum hæc manus ad tutelam potius ſit idonea. Cæterùm, ex horum mente, ſi quis in cauſis agendis vir fuerit egregius, & per quietem plures habere manus videret, proſpera expectare debet; cum id clientum, amicorum, & pecuniarum copiam portendat. Ex altera parte ſi ſomnians vir fuerit improbus, & pluribus manibus in quiete refertus, malum eſt expectandum, cum vincula per plures manus expediantur. Manus verò in ſomnio ablatæ, vt voluit Artemidorus, artes oſtendunt, & ſi manus fuerint formoſæ, fælicem agendorum ſucceſſum præſagiunt, & potiſſimùm, illis qui manibus aliquod opus integrant. *Manus.*

A manu pendent digiti, qui, apud Onirocritas, ſuos habent ſignificatus; per ipſos enim opera minuta, & fidem indicant. Seorſim tamen pollex robur, & litteras ſignificat, Index fidem, religionem, litteras, & ſcribendi facultatem, Medius impudentiam, & fædas operationes, Annularis vxorem, filios, & dignitates, Minimus
G pueros, & eorum cuſtodiam, vngues demùm tutelam, & firmitatem oſtendunt. *Digiti.*

Vmbilicum Onirocritæ parentibus, & patriæ aſſimilant: nam quemadmodum fœtus per vmbilicum nutritur, pariter à patria, & à parentibus alimentum recipitur: quapropter, quæ de vmbilico in ſomnis apparent, de patria, & parentibus vaticinantur. Venter quoq; opes deſignare dicitur: nam corpus ex illo veluti homo ex opibus alimentum ſuſcipit. Alioquin, iuxta ſententiam Hippocratis, venter mari aſſimilatur; quandoquidem ſi quis in ſomnis mare turbatum videre ſibi videatur, illum ventris affectu laborare, vel laboraturum coniectabat: nam ſicuti fluuij in mare ſe exonerant, ſimiliter omnia excrementa ad ventrem confluunt. *Venter, & vmbilicus.*

De interaneis aliqua ſunt enarranda: cum per cor, parentes, filios, & vxorem, per pulmonem, verba, & ſermonem, per ventriculum, voluptatem, prædia, & annuos redditus, per veſicam fellis, indignationem, iram, & morbos, per lienem, riſum, per renes, filios, & robur, per inteſtina, opes reconditas, per veſicam, mundum muliebrem, & per vterum, filios, & filias intelligant. *Cor, ventriculus, fel, renes, inteſtina, & veſica.*

Neq; pudenda poſtponuntur, quæ, apud ipſos, honorem, voluptatem, opes, &
H robur denotant: immò ſeorſim anus curas, & impedimenta, cum per illam partem excrementa trudantur. Vulua turpem voluptatem, nates partes abiectiſſimæ impudentiam, turpitudinem, necnon ſeruos, & colonos indicant. *Pudenda.*

Amplius coxis, ancillas, & pueros cuſtodes notant; genibus, grauiores operationes; tibijs familiares, & amicos, quorum ope ſuſtentamur, iuris ornamentum, & tutelam; talis, ſeruos abiectos, & illos, quorum adminiculo maximè nitimur; pedibus totius domus fundamentum, necnon ſeruos, quia pedes totius corporis pondus ſuſtinent, quemadmodum ſerui domi, ruriq; ſemper operantur, & malè operantes ſupplicio compedum puniuntur. Calcaneo tandem ſummum robur notatur, & id præcipuè, cui homo maximoperè fidere poteſt, & deniq; cute, munimentum, & ornamentum, oſtenditur. *Coxa.* *Pedes.*

Hactenus de partibus, nunc de toto aliquid dicendum eſſe cenſemus. Scribunt

enim,

enim, ſi mulier liberos, & maritum habens, ſe in marem tranſmutari ſomniauerit, eam breui viduam euaſuram, atq; munio maris functuram; ſin liberis careat, mares parituram; ſin virgo fuerit, futurum, vt quamprimum hymeneum celebret. Ex aduerſo ſi vir, & præcipuè Princeps, vel Dynaſta ſe in mulierem degeneraſſe per quietem obſeruauerit, futurum arbitrantur, vt de ſede expulſus dignitatem amittat, quia mulieres imperio virorum ſubijciuntur. Nazarius narrat, quòd homo nudus, & muſcis vexatus, neq; illas abigens in ſomnis viſus, hominis ignauiam, & ſegnitiem denotat, & alius paralyſi affectus conamen circa aliquod negotium ſignificat. Alius veluti temulentus vas vino plenum tenens deſignat ſomnolentiam. Alius pedibus manibuſq; carens, & ſupra craſſum equum ſedens, otium oſtendit. Alius ſaxum ſupra caput ferens, velata facie, & vinctis catena ab ore egrediente, manibus, obliuionem indicat. Alius dextro pede aſinino, ſiniſtro capreoli, cum ala æquilina in humeris, tarditatem deſcribit. Alius habens celum fractum, & malleum abſq; manubrio, negligentiam deſignat. Alius ſuper ſimiam ſedens cum claua ſine manubrio, imperſeuerantiam denotat. Alius habens membra in plures partes diuiſa, diſſolutionem oſtendit, & alia huius generis plurima leguntur apud ipſum loco citato. A

Somno 2. c. 3.

Lib. 1. c. 5.

Valerius Maximus, & ipſe tradit duos Arcades vnà iter facientes Megaram perueniſſe, quorum alter ad hoſpitem, alter ad tabernam meritoriam diuertit; illi, qui in hoſpitis ædibus dormiebat, inter quietem, comes apparuit, vt ſibi cauponis inſidijs oppreſſo præſtò eſſet; quare expergefactus de lecto ſurgens tabernam petere conatur, ſed id vanum putans ſomnium, denuò cubatum, ſe contulit at rurſus comes ſaucius in quiete oblatus obſecrabat eum, vt qui vitæ opem ferre neglexerat, ſaltem neci vltionem non negaret: ſiquidem cadauer à caupone trucidatum, & ſtercore tectum in plauſtro ad portam vehebatur, iterum à ſomno excitatus, protinus ſurgens, & celeri gradu ad portam properans, plauſtrum in ſomnis demonſtratum inuenit, & detecto comitis corpore trucidato, cauponem ad capitale iudicium deduxit. B

Pariter de quodam Galeni ſomnio narratur, quòd ipſe, cum ægrotum quemdam chronico laborantem morbo, multis adhibitis præſidijs, liberare non poſſet, tandem per quietem eſt monitus, apertionem venæ inter digitum annularem, & minimum ſitæ, prædicto affectui ſummo fore præſidio, ſequenti die iam per ſomnum edoctus talem venam ſecari iuſſit; vnde facta ſanguinis effuſione, patiens paulò poſt conualuit. Alioquin, vt plurimum quando humanum corpus optimè fuerit conſtitutum, non aliæ in animis dormientium cogitationes, quàm ſimulacra ex diurnis actionibus, & quotidianis munijs dimanantia verſantur: quemadmodum Claudianus his carminibus expreſſit. C

Galeni ſomnium.

Omnia, quæ ſenſu voluuntur vota diurno,
Omnia nocturno reddit amica quies.

HIEROGLYPHICA.

D

AB omnibus humani corporis partibus Aegyptios Hieroglyphica deſumpſiſſe liquidò conſtat: quandoquidem à partibus ſupernis inchoando, delineatum caput humanum, hieroglyphicum principij appellabant; cum ex medica doctrina, omnes ſenſus, & nerui à capite oriantur; præterquàquòd vulgus, cuiuſcũq; rei principiũ, caput nuncupare ſolet. Immò per capitis figuram, diuinitatẽ indicabant; cum cætera membra à capite regantur: hac de re Aegyptij, caput adeò venerabantur, vt ab eſu capitum brutorũ omninò abſtinerent: adeòut Platonici caput humanum ad mundani orbis ſimilitudinem fabricatum, & membrum diuiniſſimum eſſe tradiderint. Immò per capitis faſcia redimiti effigiem, Principatum intelligebant; cum ſomniorum coniectores, caput redimiculo ornatum in quiete conſpectum, dominij ſignum eſſe præſagirent. Caput abraſum ſeruitutem indicabat, & caput comatum tam apud Græcos, quàm apud Latinos tãquam mollitiei ſignum delineabatur. Aliter Aegyptij,

Capitis prærogatiua.

icone

icone abraſi capitis, cuncta ſuperflua amouenda eſſe ſignificabant. Quando verò icon capitis humani partim capillis, & barba ornati, & partim glabri proponebatur, Aegyptijs, ex Valeriano, homo peregrinus intelligebatur; propterea quod Oſyris
E aduerſus Gigantes belligerans, in Italia, vbi erat peregrinus, barbam, & comam nutriuit, ſed in patriam reuerſus, non modò barbam, ſed capillos etiam depoſuit. At picturam capitis nudi mulieris, nullis decorati ornamentis, quale caput nympharum eſſe ſolet, Diodotus muſæ hyeroglyphicum eſſe contendit. Alioquin caput muliebre ſpeciei horridæ apud Corynthios, terroris erat imago; qua de re ferunt Domitianum in pectore caput Meduſæ delineatum geſtaſſe, vt omnibus timorem incuteret.

Caput muliebre.

Hactenus de ſola capitis figura. Modò capitis effigies alijs copulata diuerſa parit hieroglyphica; ideò Aegyptij caput humanum cum aſinino pingebant, vt hominem imperitum oſtenderent, & præcipuè illum, qui totum vitæ tempus domi rerit, nec peregrè proficiſcens aliorum hominum mores contemplatur. Inſuper, effigiatis duobus capitibus humanis, cuſtodiam exprimebant, & per figuram trium capitum, Lunam intelligebant, cum hæc in Cœlo, terra, & locis ſubterraneis dominetur; quamuis alij tempus præteritum præſens, & futurum indicarent, vel triplicem menſis diuiſionem intelligerent: cum menſis quilibet in Calendas, Nonas, & Idus, diſtribuatur, & quando quadriceps, vel quadrifrons Ianus olim pingebatur, quatuor anni tempora demonſtrabantur. Demùm per hominem ſepticipitem, multiſcium denotabant; cum, ex mente nonnullorum Aſtrologorum, in quinto decimo Geminorum gradu, hieroglyphicum ſeptem capitibus decoratum collocetur, quandoquidem, vt ipſi referunt, ſub hoc gradu in lucem editus multiſcius ſit futurus.

Caput triplex.

Homo ſepticeps.

A capite ad oculos deſcendamus, qui varia hieroglyphica effigiant. In primis figura oculi Deum ſignificabat: namque ſi in minori mundo, oculi partium omnium venuſtiſſimi, & præſtantiſſimi tanquam actionum omnium moderatores habentur; pariter in magno mundo Deus Optimus Maximus cuncta moderatur; præterquam
G quòd oculus lucem participat, & aliquando tam efficacem, vt etiam inter horrificas noctis intempeſtæ tenebras cernere valeat; non immeritò, igitur figura oculi Deo aſſimilatur, quem perennem lucis perpetuæ fontem, & originem prædicamus. Scripſit quidem Valerianus, quòd oculos in ſummitate ſceptri Regij delineatus rerum omnium moderatorem denotabat; cum ſceptrum dignitatem, & oculus lucem indicaret. Verumtamen Cælius Calcagninus Oſyrim tali figura denotari aſſeuerauit, addens per oculos Hori, in Aegyptijs Hieroglyphicis Solem, & Lunam demonſtrari. Cartarius quoq; per oculum pictum in vertice ſceptri, Solem intellexit, cum is totum Cælum, & ſub cæleſtia omnia in dies intueatur: hinc poſtea nonnulli Solem Iouis oculum indigitarunt.

Oculorum hieroglyphica.

In li. de reb. Aegypti.

In lib. de Icon. Deor.

Præterea oculum parentem Sacerdotes Aegyptij figurabant, vt Iuſtitiæ ſeruatorem demonſtrarent: quapropter Plato non iniuria Iuſtitiam quandoque ſpeculatricem appellauit; & Chryſippus oculos Iuſtitiæ acres, atq; immotos conſtituit, ne huc,
H atque illuc ab honeſto deflecti poſſent. Alij tamen per oculum apertum, vitam, & per eumdem clauſum, mortem intellexerunt: quamuis alij ad exprimendum momentaneæ voluptatis authorem, oculum pinxerint: iuxta illud Poetæ.

Si neſcis tu, oculi ſunt in amore duces.

Pierius tamen per effigiem oculorum glabris palpebris, virum luxui deditum expreſſit, cum vſu rei venereæ, pili interdum cadere ſoleant. Amplius, ex Valeriano, pictura oculi fauorem, & beneficium denotat: nam quibus fauemus, eos benignè intuemur, præterquamquòd nobis grata pupillis oculorum comparantur. Immò fidelis homo, pictura oculi, oſtendebatur, iuxta illud vulgatum: certior aure arbiter eſt oculus. Quando autem duo oculi ſupra duo capita effigiabantur, Dei manes exprimebantur; cum, per oculos, diuinitas, & per capita, manes intelligerentur. Oculus tandem apud Aegyptios ſermonis erat hieroglyphicum, & quamuis figura linguæ ſimplicem oſtenderet ſermonem; nihilominus cultum, & eloquentiam demonſtraturi, vnà cum lingua oculum ſubſanguineum delineabant.

Lib. 33. Hieroglyph.

Oculus cum lingua quid.

Ex ſupercilijs, authore Valeriano, hieroglyphicum ſublimia contemplantis habetur,

Loco cit.

Digitized by Google

betur; propterea quod ſupercilia in loco eminentiori ſint locata. Immò Pierius, ex
ijſdem, hieroglyphicum ſeueritatis eliciendum eſſe opinatur; cum ſenibus magno
ſupercilio refertis peculiaris inſit ſeueritas. Creſcunt enim, ad mentem Ariſtotelis,
in graueſcente ætate, ſupercilia, quoniam compagini quorumdam oſſium ſunt ſu- A
Supercilia. perpoſita, quæ in ætate graui laxantur; hinc copioſius ſupercilijs alimentum ſuppe-
ditatur. Naſus modò, ex ſententia Pierij, ſagacitatis hieroglyphicum conſtituitur:
Naſus. ideircò Feſtus ſagacem non immeritò naſutum cognominauit, quia cuiuſcumq; rei
odorem ſtatim exploret. Idem Author per aurem adapertam, obedientiæ ſignum,
& per obturatam, contumaciæ hieroglyphicum declarauit. Et Clemens Alexandri-
Auris. nus per aures, & per oculos ex aliqua pretioſa materia fabrefactos, ad mentem Ae-
gyptiorum ſummum Deum hieroglyphicè indicauit; cum Deus ſolus omnia audiat,
& intueatur.

Os, & dētes. Os, eiuſq; partes tanquam hieroglyphicum domus à Valeriano ponuntur: dentes
enim ſuperiores incolas domeſticos, & dentes inferiores alienigenas repræſentant,
cum mandibula ſuperior immobilis capiti adhæreat, & inferior tantùm moueatur.
Lingua. Deinde linguam à manu compræhenſam figurabant, vt eloquentiam inſinuarent;
nam per linguam, ſimplicem ſermonem interpretabantur, cum aliàs Latini linguam B
Dinguam à verbo, Dico, nuncuparent, & per figuram manus, pronunciationem
oſtendebant; nam ſermo adiutus aliquo artificio in eloquentiam degenerat. Item,
lingua in ara picta, ſomnum ſignificabant; cum peruulgati moris fuerit linguas Mer-
curio adolere, dum ſomnum conciliare vellent; quandoquidem à Mercurio ſermo-
nem, cuius inſtrumentum eſt lingua, dimanare perhibebant, quæ poſtea, ſomno ac-
cedenre, quieta tacet.

Addit Pierius, per linguam abſciſſam, ſilentium ſignificari. Exploratum etiam eſt,
quod Sacerdotes Aegyptij leuem guſtum indicare volentes, figuram linguę inter pri-
mores dentes nonnihil exertæ proponebant. Sed abſolutum guſtum oſtenſuri, pri-
mores gutturis partes radici linguæ adhærentes effigiabant; cum perfectio guſtus, ad
mentem Medicorum in his linguæ partibus celebretur.

Barba. Barbam hieroglyphicum virilitatis nonnulli promulgant, quoniam Diogenes ea-
Ceruix. tenus ſe geſtare barbam reſpondebat, quatenus ſe virum eſſe recordaretur. C

Ceruicem tanquàm Superbiæ hieroglyphicum. Valerianus aſſignat; propterea-
Pſal. 130. quod apud Pſalmographum, pro edomita ſuperbia, conciſas Impiorum ceruices le-
gimus. Idem Pierius humeros hieroglyphicum fortitudinis prædicat: his enim one-
ra grauia baiulantur. Succedit dorſum fugæ hieroglyphicum: ſiquidem fugientes
dorſum oſtendunt. Alioquin Priſci, per figuram ſpinæ dorſi, titillationis hierogly-
phicum indicabant, cum per hanc partem, à cerebro genituram deſcendere opina-
rentur. Immò quia renes, & alia vaſa genituræ famulantia lumbis adhærent, Aegy-
ptij lumbos pingentes, Venerem intelligebant.

Præterea aliquæ etiam partes intimæ à hieroglyphicis non excluduntur. Nam
Cor loro ſu- cor, loro ſuſpenſum, & in pectus pendens pingebant, vt viri veritatis perquàm ſtu-
ſpenſum. dioſi ſermonem inſinuarent: illa enim, quæ ore proferuntur, cum his, quæ corde
concipiuntur, nempè verò veriora conuenire debent. Quando verò Antiqui exhi-
bebant figuram cordis in craticula igni ſuperpoſita, furorem, & indignationem ex- D
ponebant: cum Philoſophus accenſionem ſanguinis circa cor, iram eſſe promulga-
Lib. 34. hie- uerit. Pierius tamen putat, per effigiem cordis, vitam explicari, cum vita pendeat
rogl. ab anima, & anima ſuam ſedem præcipuam in corde habeat: hinc nonnulli cor ven-
trem animæ cognominarunt.

Immò alij ad ſignificandam humanam mentem, picturam cordis probabant; cum
in ſacris Biblijs Deus cordium ſcrutator habeatur. Quid plura? ad ſignificandam
Aegyptum, corde, & ara ardenti effigiata vtebantur: nam ratione partis meridiei
obuerſæ, calidam, & humidam inſtar cordis Aegyptum celebrabant; præterquam-
quod veluti cor cuſpide ad ſiniſtram partem hominis vergit; ita regiones arcticæ
Aegypto ſunt ſiniſtræ, à quibus infinitæ aquarum ſcaturigines effluunt, quæ poſtea
vitam, & fertilitatem Aegypto communicant: deinde per aram ardentem, hoſtijs
ſupra ignem locatis, incolas exhilarandos eſſe inſinuabant. Sed quod magis miran-
dum eſt, Aegyptij Sacerdotes Nili inundationem deſignaturi, ſimulacro cordis cum

icone linguæ vtebantur: nam per cordis effigiem Nilum humoris copiam è terræ *Cor cũ figu-*
viſceribus educentem intelligebant: veluti cor in humano corpore, abundantiam *ra linguæ.*
ſanguinis, & ſpirituum ad ſe trahit, per linguam verò, confluentem vndequaque im-
E brium illuuiem, cum humore ad ipſam irruente perpetuò madeſcat. Addamus ex
Nuperorum inuentione, effigie duorum cordium vinculis connexorum, concordiam
poſſe notari. Lienem quoque Priſci ad Fiſcum indicandum pingebant: cum cætera
membra, ſplene intumeſcente, tabeſcant.

Partes genitales & ipſæ à hieroglyphicis non abhorrent: ſiquidem Aegyptij, per
pudendi virilis iconem, magnanimitatem ſignificabant, cum talis icon in multis Ve-
terum monumentis cælata, ad viros ſtrenuos, bellicoſos, & magnanimos denotan-
dos inueniatur. At ad demonſtrandam humanæ generationis cauſam, Oſyrim ſuum
humana effigie genitalibus obſcænius excitatis depingebant; per Oſyrim intelligen-
tes Solem, qui generationis cuiuſcumque cauſa eſſe perhibetur. Alter ſermonem *Hieroglyphi-*
efficacem indicaturi, Mercurium barbatum pudendis excitatis figurabant: nã quem- *ca ex puden-*
admodum Mercurius grandæuus facultatem generandi potitur, pariter ſermo effi- *dis.*
cax deliberate, & perſuadere debet. Ex aduerſo pro ſermone inefficaci ſignifican-
do, idem Mercurius iunior pudendis attractis effigiabatur, nam veluti ætas puerilis *Manuũ hie-*
F nulla vi generandi pollet, ita ſermo ab ore impubis dimanans nullam efficaciam, nul- *roglyphica.*
lamq; perſuadendi vim participat.

Iidem Aegyptij Sacerdotes, pro manifeſtanda continentia, genitale viri manu
cohibitum delineabant, ſiquidem eo geſtu, frænum libidinis deſcribere credebant.
Tandem, per effigiem pudendi muliebris, hominem ſomniculoſum, & imbellem pa-
tefaciebant, cum mulieres timidæ, imbelles, & ad prælium prorſus ineptæ vi-
deantur.

Supereſt modò, vt de reliquis partibus externis aliquid dicamus. Manus igitur
humana apud Aegyptios Sacerdotes fuit operis hieroglyphicum: manus enim ædi-
ficat, cuncta alimenta colligit, condit, ori admouet, & præclara quæq; facinora præ-
ſtat; ideò iure optimo organum organorum fuit nuncupata. Sed manibus in ſinum
inſertis, ignauiam exprimebant, cum homo ad negocium, non ad otium manibus à
G natura fuerit inſtructus: quamobrem Anaxagoras hominem, propter manus, om-
nium animalium ſapientiſſimum appellauit. Amplius hominem bello inutilem ma-
nifeſtaturi, manum ſine pollice pingebant: quandoquidem hoc digito ſemoto, ho-
mo ad operationes, & præſertim ad prælium inutilis redditur. Tandem Nuperorum
nonnulli pro demonſtranda dialectica, manum digitis in pugnum compreſſis figura-
runt: breuitate enim argumentorum dialectica vtitur. Alioquin pro boni, & mali
hieroglyphico, dextram, & ſiniſtram manum oſtendunt.

Digiti quoq; manibus adhærentes ſuis non carent hieroglyphicis. Aegyptij enim
icone digiti, menſuram denotabant: etenim hanc digitorum filiam eſſe autumabant, *Digiti.*
cum metiendi ratio à digitis initium ſumat: quandoquidem latitudine quatuor digi-
torum palmus conſtituitur, pes ex quatuor palmis integratur, & ſic deinceps pedes
paſſum, & paſſus milliaria conſtituunt. Item vario digitorum geſtu, quemcunque
numerum patefaciebant; qua de re lectorem ad Valerianum relegamus. Poſtmo- *Lib. 36. hie-*
H dum digitus index ori admotus apud multas Nationes ſilentij fuit hieroglyphicum: *rogl.*
attamen apud Romanos littera S. pro ſilentij nota in triclinijs, & foribus diæta-
rum pingebatur, quo ſigno, conuiuis ſilentium indicabatur, cum inter bibendum,
multa licentioſius, quàm oporteat proferantur. Verùm pictura digiti medij erat
ſtomachi hieroglyphicum, quia hoc digito tanquam longiori in fauces immiſſo, vo-
mituque excitato, ſtomachus crapula grauatus exoneratur: inualuit enim conſuetu-
do apud Aegyptios, omnes corporis affectiones vomitu, & ieiunio ſanari. Alio- *Medicina*
quin digitus medius extenſus, cæteris digitis in pugnum contractis, dedecoris erat *Aegyptiorũ.*
hieroglyphicum, cum hæc effigies ſimulacrum quoddam pudendi virilis præ ſe fe-
rat: idcircò Diogenes hoſpitibus quibuſdam Demoſthenem cognoſcere quæritan-
tibus, non digito indice, ſed medio exporrecto illum indicabat, vt ignominiæ no-
ta illum afficeret.

Digitum annularem Aegyptij Sacerdotes, pro hieroglyphico cordis, conſtitue-
bant, quoniam à corde immediatè ad hanc partem, neruum, vel venam quamdam

pene-

Digitized by Google

Digitus anularis qualis.

penetrare ſibi perſuadebant: idcircò illum annulo tanquam corona honeſtare cõ-
ſueuerunt, immò circa aras Deorum verſantes, gratis odoribus illum ſuffiebant. Item
eumdem digitum auri dextræ inſertum pro hieroglyphico veniæ à Dijs petitæ effi-
giabant. A

Tandem ad pedum ſignificationem accedentes, conſiderare debemus, quòd Ae-
gyptij ſolſtitium hyemale indicaturi, duos pedes compedibus implicitos fingebant,
quia tunc temporis Sol lento gradu incedere videatur. Inſuper ad inſinuandum
impoſſibile, duos pedes humanos ſuper aquã gradientes pingebant, vel ſecundum
alios, hominem truncato capite deambulantem: Immò quemadmodum pedes in
ſuperficie aquæ locati rem inanem demonſtrant: pariter pedes ſuperficiem terræ
tangentes fundamenti hieroglyphicum oſtendunt, vnde ponere pedem, iacere fun-
damentum dicitur.

Lib. 35. hierogl.

Cæterùm ex Valeriano, pedes in aqua merſi ad manifeſtandam purificationem
pingebantur, & hæc pictura apud Horum, Fullonis erat hieroglyphicum, cuius in-
tereſt omnia veſtimenta à maculis diligenter mundare.

Hactenus de partibus humanis ad hieroglyphica attinentibus. Modò pondera-
bimus, illa, in quibus tota hominis effigies delineabatur. Quamobrem pro Medita- B
tione, homo rodens vngues, pro Conſtantia, homo ſtans oculis ad terram inclina-
tis, pro Humilitate, homo genuflexus, & pro Contemptu mortis, duo homines nu-
di præliantes monſtrabantur. Simulacrum Mercurij aſtantis effigiei ſenis erat hie-
roglyphicum hominis docti, cum Sapiens ſine robore, & robur ſine ſapientia nihil
valeat. Prometheus è luto hominem fingens erat ſimulacrum Præceptoris; nam
Præceptor homini ſtolido, & rudi peritiam, & doctrinam impertitur. Alioquin mul-
ti pro hoc hieroglyphico, delineabant hominem mingentem, à quo alij poſtea vri-
nam haurirent. Aliter Sapientis, & Inſipientis hieroglyphicum erat imago duorum
hominum nudorum; quandoquidem hi ab ignotis conſiderati, quid diſcriminis inter
illos cadat verbis indicabunt. Pro Honeſtate mulier venuſtæ formæ, & pro Labore,
effigies Herculis repræſentabatur. Quamuis alij ad Laborẽ ſignificandum, mare pin-
xerint, quod Pontus, quaſi πονὸ, dicitur, quæ vox apud Græcos laborem ſignifi-
cat. At hieroglyphicum hominis vires ſuas metientis, erat figura baiuli ſarcinæ C
pondus inueſtigantis, antequam illam ſupra humeros attolleret.

Integrũ hominis ſimulacrum.

Laboris hieroglyphicum

Ex altera parte pro vitiorum, & ſcelerum oſtenſione, effigiem quoq; humanam
adhibuerunt: quamobrem in demonſtrando inexpiabili ſcelere, humanum corpus
inæqualibus integratum membris, & varijs deturbatum cicatricibus pingebatur.
Effigies Proditoris erat homo altera manu lapidem, & altera panem oſtentans. Ima-
go iniuſti erat homo vrna terebrata aquam ferens: ſic innuebant Iniuſtum tanquam
infamem, & infælicem omnia incaſſum operari, cum omnibus odio eſſet. Pro Ingra-
to, homo bouem mactans figurabatur: iuxta illud vulgatum.

Nunc cultris Domini tenue, & miſerabile collum.
Præbet, ab ingrato iam faſtiditus aratro.

Pro Hyppocrita, icon Hiſtrionis habebatur, qui in ſcena, quod non eſt, eſſe ſimu-
lat. Pro Iracundo, homo igni ligna ſuppeditans referebatur. Nàm homo frontem
ſibi feriens, Indignationis erat hieroglyphicum. Ad exprimendum curioſum, vte- D
bantur figura baiuli ſarcinam velatam geſtantis; namq; Aegyptius cuidam ſiſcitan-
ti reſpondit: velatum eſt, neſcies. Hieroglyphicum improbi litigatoris fuit icon
Marſiæ, qui cum Apolline contendere auſus eſt. Pro impudente, pingebatur Cupi-
do fulmen perfringens: ſiquidem Alcibiades omnium impudentiſſimus hoc ſymbo-
lum in clypeo geſtaſſe ferebatur. Ad oſtendendum Ignauum, & in bello fugientem
pingebant matrem filio vuluam oſtendentem, quaſi præ timore eò eſſet ingreſſu-
rus, vnde emerſerat. Pro Loquace, & Stulto, homo magnis refertus auribus figu-
rabatur, cum ex doctrina phyſiognomonica, aurium magnitudo Loquacitatis, &
ſtultitiæ indicium eſſe perhiberetur. Voluptatem ſignificaturi, Virginem vmbeli-
co tenus venuſtam, & deinceps piſciformem effigiabant; cum finis voluptatum ſem-
per ſordeſcat. Hominis etiam effæminati hieroglyphicum fuit pictura hominis vnico
tantùm digito caput ſcalpentis, id autem vnico tantũ digito præſtare videtur, ne co-
mam ſtudioſè cõptam perturbet. Quare pro cynedo, adoleſcẽs comatus pingebatur.

Hippocrita.

Ignaui hieroglyphicum

His

Digitized by Google

His expoſitis de vitiorum hieroglyphicis, ad reliqua modò properandum eſt: utmq; in exprimendo tempore, Saturnus filios vorans exhibebatur: cum tempus rerum edax eſſe feratur. Obſeruabatur etiam, apud Aegyptios, homo vorans horas,
E vt hominem horas computantem ſignificarent; quandoquidem, per ſingulas horas, alia, atq; alia alimenta humano generi ſuppeditantur. Verum Perpetuitatis hieroglyphicum erat pictura hominis dextra nouam Lunam attollentis. Pater familias exprimebatur figura hominis in antica, & poſtica parte oculati. Spurij pictura erat puſio lapillos in populum iaciens; cum aliquis ei dicere poſſet; caue ne patrem tuum lædas. Vxoris hieroglyphicum erat Venus teſtudinem calcans, nam mulierum, & ſilere, & domum cuſtodire intereſt. Icon hominis dextram dextræ iungentis hominem in bello ſuperatum monſtrabat. Militis mercenarij hieroglyphicum fuit pictura lanij pecudes iugulantis: etenim miles, ſpe lucri, homines iugulat; iuxta illud vulgatum carmen. *Spurij hieroglyphicum*

Nulla fides, pietaſq; viris, qui caſtra ſequuntur.

Sed inter alia admirandum fuit Iudicis hieroglyphicum, in quo Apollo altera manu Gratias ducebat, altera verò arcum, & ſagittas geſtabat. Mercurius autem
F cum gallo depictus mercatorem indicabat, nam Mercurius, Hermes, quaſi curans merces, fuit nuncupatus, addebatur figura galli, qui homines excitando vigiles reddit. Deinde effigies Narciſſi adoleſcentis, calamitatem, & mulier ſupra pilam ſedens, fortunæ inſtabilitatem denotabat.

Quando pingebatur iuuenis ſupra caput vexillum geſtans, erat hieroglyphicum intellectus, qui ſemper aliquid molitur. Item homo dextra tenens pateram, & ſiniſtra ſpicam, & papauer ſignificabat bonum euentum. Siquidem facilem ſibi conciliant ſomnum, qui fructibus ſuorum oræ dιorum vtuntur. Immò Valerianus ſcribit figuram hominis poplitem ſupra genu ponentis deſignare impedimentum: cum hoc geſtu, referente Plinio, Antiquitas, & partum detineri, & omnem actum impediri exiſtimauerit. Moderamen rerum omnium ſignificabatur figura mulieris habentis menſuram cubiti, & frænum, eum olim, apud Romanos, Dea Nemeſis cum fræno, & hac menſura pingeretur, quaſi nihil abſq; fræno, & menſura agendum eſſet. Tan-
G dem homo inter duas mulieres effigiatus, quarum vna illum ad ſe rapiat, altera eminus eum ad ſe reuocet, Vtilitatem, & Honeſtatem deſignabat. Ad finem pro hieroglyphico Italiæ, adhibent iconem mulieris coronatæ ſupra orbem ſedentis cum ſceptro in dextra, & cornucopia in læua, & hæc de hieroglyphicis dicta ſint. *Boni euentus hieroglyphicum.* *Italia hieroglyphicum.*

PROBLEMATA.

H MVLTÆ propoſitiones interrogationem annexam habentes de homine circumferuntur. Sed in præſentia potiores ad ætatem, partes, congreſſum, doctrinam, & morbos attinentes examinandæ ſe ſe offerunt.

Circa partes primò inueſtigant, cur capilli, & barba ægrotantium, & ſenum magis, quàm ſanorum, & iuuenum augeantur. Aliqui doctè reſpondent ægrotantes, & ſenes excrementitijs ſuperfluitatibus magis, quam ſanos, & iuuenes redundare: vnde calor naturalis in illis infirmior, minùs illas conſumere, & diſſipare poteſt. Deinde quærunt cur natura homini paruum os, & cæteris animantibus peramplum fuerit impertita. Communis reſponſio eſt hominem pro eſu, reſpiratione, & ſermone os à natura ſibi comparaſſe, cum cætera animalia non ſolum pro eſu, & reſpiratione, ſed etiam pro vitæ tutela, ore vtantur.

Inquirunt etiam cur homo ſolus manus, & non cætera animantia ſint aſſecuta. Reſpondent bruta carentia intellectu, manu non indigere; propterea quod manus organum organorum nuncupatur, quoniam humani intellectus mandata exequitur. Oritur etiam quæſtio de latitudine humani pectoris, cum bruta acuto pectore ſint *Cur bruta manibus careant.*

referta. Sed huius problematis reſponſio à Galeno elicitur, qui ſcriptis mandauit homines, ob actionem manuum, amplo pectore indiguiſſe, alioquin alia pectoris forma actionibus manuum impedimento fuiſſet. ideò reliqua animantia, quæ partes tam anticas, quàm poſticas tantummodò ad motum progreſſiuum ſunt fortita, pectus etiam acutum ad faciliorem motum ſunt adepta. Tandem mirantur quidam, cur homo in comparatione ad alias animantes per magnis pedibus refertus ſit, & non animaduertunt hoc inde factum eſſe, quoniam ſolus homo rectus incedens ad ſuſtentandam molem corpoream, duobus pedibus magnis indigebat. A

Lib. 13. de vſu par. cap. 11.

Circa ætatem, quæritur, cur hominis, in mutatione ætatis, mala temperatura in bonam, & viciſſim bona in malam quandoq; tranſmutatur. Reſponſio eſt, quia calor naturalis regens adoleſcentiam interdum eſt adeò imbecillus, vt ſuperflua diſſipare nequeat, & quandoq; eſt ita validus, vt non ſolum materias excrementitias, ſed etiam humidum radicale, ante ſtatutum tempus, diſſipet, & abſumat. Præterea quidam indagant, cur puſiones facilius, quàm adulti memoriæ mandent. Ratio pendet à mollitie corporis, cum facilius, & melius in ſubſtantia molli, quam in ſicca aliquid imprimatur. Rurſus quærunt, quare pueri auribus tale quid apprehendant, vt affines, & conſanguineos oſculentur. Huic problemati præſtò eſt Clemens Alexandrinus dicens ſenſum dilectionis per auditum generari. Ideòq; poſthac non erit admirandus amor illius iuuenis. B

Memoria cur in pueris ſit acris.

Qui nunquam viſæ flagrabat amore puellæ.

Scrutantur quoq; nonnulli cur pueri facilius, & ſæpius, quàm conſtituti in alijs ætatibus, ſoluantur in riſum. Reſpondent, quia Venus puſionum Dea tutelaris, lætitiam, & iocos amat: ideòq; priſcis temporibus conſuetum fuit, vt pueri pubeſcentes ad fanum Veneris ducerentur, vbi nuces pueritiæ relinquebant. Nihilominus potior reſponſio eſſe poteſt, pueros copia ſpirituum redundare, quibus facilè Democritum agere poſſunt. Demum ſciſcitantur, cur pueri à Platone prohibiti fuerint audire tragica, necnon comica, nimium riſum concitantia. Hoc problema ſoluit Ficinus inquiens, pueros eſſe remouendos ab illis, quæ ipſos molles reddere poſſunt: ſiquidem æqualiter molles euadunt, qui quotidie lacrymari compelluntur, atq; illi, qui in nimium riſum ſoluuntur. C

Problemata puſionum.

Lib. 3. de repub. Platon.

De iuuenibus indagatur, cur aliquo timore repentino correpti canitiem intempeſtiuam incurrant. Reſpondent, in timore ſpiritus, & ſanguinem ad partes intimas confluere, vnde partes extimæ quamdam intemperiem frigidam concipientes, imperfectam concoctionem celebrant, propterea pili alborem contrahunt. Ad finem perconſtantur, quare ſenes frigidiori cerebro præditi, & cibarijs ſatiati parum dormiant, cum vulgò dicatur.

Nam ſatur irriguo gaudet turgeſcere ſomno.

Credendum eſt hoc naſci ab imperfecta ſenum coctione, quam in ſtomacho celebrant: hinc vapores inconcocti ad cerebrum eleuantur: cum tamen ſomnus naturalis à vaporibus perfectè coctis producatur. Item de ſenibus quærendum eſt, cur emendationem non recipiant, & tamen iuuenes facilè corriguntur. Sciendum eſt ſenes, tractu temporis, ob corpus exiccatum, duritiem quamdam contraxiſſe, cuius oppoſitum in iuuenibus obſeruatur, cum talem duritiem nondum ſint aſſecuti. D

Senum natura.

De humano congreſſu quæri ſolet, cur homines vtriuſq; ſexus, omni tempore ad permixtionem ſint parati, cum cæteris animalibus Natura determinatum cocundi tempus ſtatuerit. Reſponſio eſt, ex brutorum genitalibus viroſum quemdam odorem, ſtatuto tempore, per aerem diffundi, qui nares marium, conſequenterq; cerebrum feriens, imaginationem, & deſiderium permixtionis in illis accendit. Verùm cum venerei ſenſus non ſolum homini ad prolem propagandam, ſed etiam ad miſerias humanæ vitæ leniendas conceſſi ſint: ideò homines omni tempore ad congreſſum prompti ſunt; præterquamquòd decor quidam in venuſto mulieris aſpectu obſeruatur, qui in brutis minimè conſpicitur.

Problemata attinentia ad Congreſſum.

Hinc aliud emergit problema, cur inter animantes, ſolus homo maſculam venerem ſectetur. Quidam reſpondent fœmineum genus non omni ex parte ſatisfacere, cum vir, ob ſalacitatem, à rei venereæ proluuio nuſquam ſit alienus. Sed quidam reſpondere ſatius eſſe putant, bruta, vt exaratum fuit ſuperius, ſolo odore ad Ve-

nerem

nerem excitari, cum homo aſpectu tantùm ad amorem accendatur: vnde adagio
dici ſolet. Faciem à muliere vendi? ſed quia identidem aliqui adoleſcentes, & inſi-
gni vultu, & formæ dotibus puellas antecellunt: ideò homines his quandoq; hallu-
E cinantur: quamuis alij ſcribant Venerem maſculam eſſe quoddam inſaniæ genus,
quo homines, veluti etiam alijs affectionibus interdum corripiuntur.

Ab hoc in aliud problema deſcendemus, nimirum cur homines magis hyeme, &
mulieres magis æſtate in venerem ſint procliues. Sciendum eſt mulieres in compa-
ratione ad mares eſſe frigidiores; quare hyeme iuſtò frigefactæ non ita facilè in lu-
xuriam ſoluuntur: cum Venus calore, & non frigore delectetur. Viri autem cum
ſint calidiores, bruma etiam ad congreſſum ſunt promptiores; alioquin æſtate à ni-
mio calore diſſoluti imbecilliores redduntur. Demùm indigant, cur mulieres pal- *Problemata*
lidæ rubicundis, & macilentæ obeſis ſint ſalaciores. *Mulierum.*

Hocque inde oriri promulgant, quoniam illæ mulieres in mollitiem, & prodigum
luxum ſunt magis propenſæ, quæ maiori, & acriori ſcatent calore, veluti pallidæ,
macilentæ, & quæ colore ſubfuſco ſunt refertę: quare ſalacitate quadam Imbutæ
humectationem expoſtulant; obeſæ verò, & rubicundæ, cum humore copioſiori,
F conſequenterq; ſemine diluto affluant, non ita libidine exardeſcunt.

Circa ſcientiam quærunt, cur homines docti, & virtutibus inſigniti, in compara-
tione ad alios ſint pauciores. Quidam volunt hoc inde naſci, quoniam multa in di-
ſcendo ſe ſe offerunt impedimenta, & potiſſimum ægritudines, quæ ſæpè ſtudioſos
de medio tollunt; vel quia homines ad ſtudia idonei neceſſitate coacti in artes me-
chanicas incumbunt. Huius rei nos monet Protagoras, qui fuit inſignis Philoſophus,
nihilominus adoleſcens, victus gratia, ligna à ſyluis ad vrbem ferebat venalia, hic,
referente Gellio, cognitus à Democrito, in vrbem ductus, & ab eo eruditus, ſum- *Lib. 5. cap. 3*
mus, & talis euaſit Philoſophus, quem poſteà Plato magnifecit. Quamuis alij ve-
lint hoc inde dimanare, quoniam noſtra ætas Mecænatibus careat: idcircò ſcribe-
bat ille,

Sint Mecænates, non deerunt, crede, Marones.

Neq; explodenda eſt eorum reſponſio, qui volunt minorem eſſe numerum virtu-
G te præditorum, quia virtus eſt habitus electione, non autem vi comparatus, & vir- *Problemata*
tus conſiſtit in medio, cuius medij extremitates à vitijs occupantur: cum autem ex- *ſpectantia*
trema virtutis ſint vitia, hæc erunt plura, cum virtus vnica tantùm prædicetur: hinc *ad ſcientiã.*
fit, quòd aliquis pluribus modis mala operari poterit, cum vnico tantùm modo bo-
nas operationes moliri poſſit. Siſcitantur quoq; cur homines ingenio, & mente pol-
lentes, operationibus minimè accommodentur. Ratio eſt, quoniam acri referti in-
genio aſſiduè contemplantur, omneſq; animæ vires ad meditationem dirigunt, &
viciſſim, qui operibus ſunt dediti, cunctas vires etiam intellectiuæ partis ad ſenſiti-
uas functiones trahunt. Demùm inquirunt, cur homines mulieribus, fœliciori, & fæ-
cundiori ingenio nati ſint. Communis reſponſio eſt humiditate mulieris acrimoniam
ingenij frangi, quominus mulier poſſit illud exercere: niſi velimus cum quodam vi-
ro docto canere.

Cur minor vxorum eſt, marium prudentia maior?
H *Eua fuit coſtæ filia, non capitis.*

Reliquum eſt, vt problemata ad affectiones humanas ſpectantia examinemus. In
primis inueſtigant, cur mulier grauida in comparatione ad fœminas brutorum, ma-
iores alterationes patiatur. Reſpondent, quoniam in otio excrementitiæ ſuper- *Problemata*
fluitates augentur, ex quibus poſteà variæ ægritudines oriuntur: mulier autem gra- *ægritudinũ.*
uida valdè otiatur, cum fœminæ brutorum etiam prægnantes ſe ſe exerceant. De-
inde percontantur, quare homines podagra laborantes ſint valdè proni in venerem.
Nonnulli reſpondent id à conſuetudine naſci, cum podagram Veneris, & Bacchi fi-
liam eſſe ſtatuant; vel quia hoc oppreſſi morbo ſupra dorſum cubare cogantur: qua-
propter, ob hunc decubitum, ad partes genitales copioſior materia fluit: niſi veli-
mus, & forſan melius aſſerere Podagricos humore quodam acri, & tenui redunda-
re, qui homines in Venerem pronos reddere ſolet. Quærunt etiam cur podagrici
nullo præſidio liberari poſſint. Poſſumus reſpondere cauſam materialem huius af-
fectus eſſe materiæ calidæ, & frigidæ mixtionem, hinc complicatæ indicationes cu-

Cur Podagra curationem nō admittat.

ratiuæ emergunt, quibus ſatisfacere difficillimum eſſe Medici iure meritò arbi-
trantur: niſi velimus aſſeuerare partes podagra vexatas eſſe articulos natura frigi-
dos, qui materiam fluxam, neque prorſus expellere, neq; penitus conſumere, & co- A
quere poſſunt, ſicque in dies facti imbecilliores ad cauſam morbificam trudendam
ineptiores redduntur.

Additur aliud problema, cur homo ſolus, inter cætera animalia, Phthiſim incur-
rat. Reſponſio nonnullorum eſt, id pendere ex delicata hominis temperatura, vnde
pulmo à cauſis etiam leuibus facilè lædatur. Quamuis alij cauſam phthiſis in varie-
tatem ciborum referant, ex quibus materia acris, & ſalſa ad generationem prædi-
cti affectus idonea reſultat: vel potius dicamus hunc affectum homini potiſſimùm
contingere, ob rectitudinem corporis, nam materia à capite deſcendens facilè in
pectus dilabitur, quam ægritudinem cæteræ animantes, cum pronæ ſint, non incur-

Lithiaſis remedium.

runt. Inſuper quæritur, cur homines lithiaſi laborantes, ſi nauigauerint, liberentur.
Reſpondetur, quod nauigantes ſæpius per vomitum expurgantur, atque ita cauſam B
materialem huius affectionis auferunt: aut dicendum eſt aere marino, corporis tem-
peraturam immutari, atque ita cauſam efficientem deleri.

Item inquirunt, quare multi ſomniantes de lecto ſurgant, ambulent, ædium cul-
mina petant, & multa peragant, à quibus vigilantes abhorrerent. Ratio eſt, quoniam
hi ſanguine turgido, & ſubtili abundant, cuius feruidis ſpiritibus partes inſtrumen-
tariæ ad actiones impelluntur: ideòque cum talis ſanguis feratur in ſublime, hinc fit
etiam, vt eius vi per quietem ad tales actiones incitentur: ſunt enim huiuſmodi ho-
mines rarò, & laxo corporis contextu, molis exiguæ, ſed magna ſpirituum agilitate,
& animo feruido præditi. Inueſtigant etiam cur homo ingenti oppreſſus calore, ſu-

Sudoris cauſa.

dorem potius à capite, & à facie, quam ab alijs partibus emittat. Potior reſponſio eſt:
meatus illarum partium eſſe latiores, quod inde cognoſcitur, quoniam copia pilorum
redundant. Rurſus quæritur cur homo motu ſternutationis excitatus, plerumq; ſter-
nutamentis pluribus vexetur. Dicendum eſt hoc à copia materiæ dimanare, quæ vni-
co ſternutamento diſſipari non poteſt.

Quærunt curioſi an homo gibbus, aliqua parte mutilus, valetudinarius, & mon-
ſtroſus, in reſurrectione vniuerſali, his vitijs corporeis aſſociatus ſit reſuſcitaturus.

Problema de reſurrectione.

Notandum eſt homines, ſublato omni corporis vitio, nouiſſimo die eſſe reſurrecturos; C
iuxta illud Prudentij.

Qui reparat corpus, non reddet debile quicquam,
Nam ſi debilitas redit, inſtauratio non eſt.
Quod caſus rapuit, quod morbus, quod dolor hauſit,
Quod truncauit edax ſenium, populante veterno,
Omne reuertenti reparata in membra redibet,
Tanta enim eſt immenſi opificis potentia.

Præterquamquòd hæc eſt ſententia Diui Auguſtini, qui diuulgauit, die nouiſſi-
mo, reſurrectura eſſe monſtra omnia membris in decoram, & cœlo dignam formam
reſtitutis. Inſuper inquiritur, cur homines, vel propter laborem, vel propter iter
feſſi ſedentes, ad maiorem percipiendam quietem, femur alterum altero onerant.
Reſpondent aliqui, quoniam partes compreſſæ minorem laſſitudinem ſentiunt; ſed
potior reſponſio eſſe videtur, ſi dixerimus laſſitudinem ex ſpirituum diſſipatione D
oriri, dum igitur partes comprimuntur, ſpirituum diſſolutio prohibetur, conſequen-
terque maior quies percipitur.

Quærendum eſt etiam, cur aliqui homines res proximas perperam, & remotas di-
ſtinctè cernant, & viciſſim alij ſint, qui res vicinas optimè, & remotas nequaquam
conſpiciant. Reſpondendum eſt hoc inde prodire, quoniam ſpiritibus viſorius ab

Problemata de oculis.

oculo prodiens aliquando craſſus eſt, & rem vicinam non perfectè intuetur, remo-
tam verò cognoſcit, dum in via attenuatus ſubtilior redditur. Ex altera parte ſi ſpi-
ritus fuerit ſubtilis, & paucus vicina optimè cernit, cum diſtantia non intueatur, ſi-
quidem in via diſſoluitur, & euaneſcit. Tandem inueſtigandum eſt, cur aliqui ho-

Qui diu abſq; cibo vixerint.

mines abſq; cibo diu viuere poſſint: nam Abaſis Hyperboreus, ex Textore, per vni-
uerſum terrarum orbem, ſagittam circumtulit nihil omninò comedens: item Alber-
tus Magnus ſcriptum reliquit fuiſſe mulierem in Colonia Agrippina, quæ ſine edu-

lijs

lijs ſpatium triginta dierum tranſegit. Huius cauſa refertur in melancholiam, quoniam Scotus ille celebris, qui diu ſine cibis viuebat, erat melancholicus: immò Albertus diuulgat ſe nouiſſe quemdam melancholicum, qui dies ferè quadraginta à
E cibo abſtinuit, cum aquæ potum alternis tantùm diebus ſumeret; ſed aduertendum eſt non omnem melancholicum humorem diuturnæ inediæ eſſe cauſam, ſed illum tantùm, qui in loco opportuno, nempè in ventriculo, hepate, & venis meſeraicis locatus lentorem, & craſſitiem participat.

Reliquum eſt, vt varia, tam ad viros, quàm ad mulieres attinentia problemata ponderemus. Primitùs nonnulli inueſtigant, quare homines naſcantur, cum tamen ad interitum properantes breui temporis ſpatio in hoc terrarum orbe morentur. Reſponſio eſt Lactantij Firmiani, qui voluit hoc ideò eſſe factum, vt homines Deum Optimum Maximum rerum omnium opificem, atq; moderatorem agnoſcerent, atq; venerarentur. Hinc aliud emergit problema, an homines ſylueſtres, & qui aſſiduè cum Feris verſantur, & rationis, & ſalutis, conſequenterq; damnationis æternæ ſint capaces. *Problemata hominum.*

Hanc quæſtionem diſſoluit Diuus Auguſtinus, dum inquit: quando in hominibus
F Ferinis, & etiam monſtrificis aliquod rationis, vel mentis veſtigium dignoſcitur, tunc proculdubiò inter homines connumerandi ſunt, etiamſi ſylueſtris ſint naturæ, quia, tractu temporis, vt ipſe refert, & dociles, & Diuinis rebus habiles fieri poſſunt. Præterea quæritur cur homines humana cadauera, & ſepulcra perhorreſcant: ratio affertur, quia nemo ſuimet deſtructionem amat, præterquamquod ſimile malum ſibimetipſis euenturum præſentiunt. Inueſtigatur etiam cur homines fœtore lædantur, ſed grato, & iucundo odore delectentur. Reſponſio eſt, quia ſpiritus humanum corpus regentes ſuauibus odoribus recreantur, & viciſſim tetro odore diſſipantur, & diminuuntur. *Li. 16. de Ciuit. Dei c. 8.*

Item indagant cur homines magis caro, quàm aliud cibi genus nutriat. Reſpondere poſſumus, quoniam ſimile nutritur ſimili; ideoq; caro citius, quàm aliud edulij genus carnem generat. Quæritur cur homines audientes ſonum ſtridulum, nempe ferri lima politi, quodam horrore afficiantur. Sciendum eſt, quòd acutus ſonus, cum
G celeritate motus, aeri imprimitur, conſequenterq; aures ingrediens, intima percurrit veluti pungens, quapropter horrorem parit. Inueſtigatur etiam, cur homines aſcendendo maximè laborent, cum alioquin facilè deſcendant, & per æquam planitiem, abſq; vllo incommodo, gradiantur. An quia homo conſtat ex quatuor elementis, quorum duo leuia, & duo grauia ſunt, quæ ſimul mixta mediam quandam naturam contrahunt; idcircò homo gradiens neq; leuis, neq; grauis eſt, ſed in aſcenſu corpora grauia ſuo pondere premunt, quare tunc homo maximoperè laborat. Quærendum eſt etiam, cur homines æſtiuo tem pore radios ſolares vitent, & cætera animalia nequaquam. *Sonus ſtridulus qualis.*

Poſſumus reſpondere, quòd homo eſt præſtantior in ſenſu tactus, conſequenterq; contrarias qualitates magis ſentit, an quia bruta multa ſint naturæ ſiccæ, quapropter ad illam conſeruandam calore Solis delectantur.

H Sciſcitantur aliqui, cur hominum alij vnum genus cibi, & potus, alij verò aliud appetant. Hoc accidere poteſt, quia in ventriculo aliquis contineatur humor, qui veluti mordicans cogat homines contrarium deſiderare, aut quia id à diuerſa hominum temperatura oriatur, quæ rerum odia, & deſideria excitat. Item inquirunt, cur homines militiam ſectantes diuturniorem, & ſalubriorem vitam ducant. Reſpondent hoc inde prodire, quia Venus in bello locum non habeat, quæ ſpiritus diſſipando breuiorem vitam reddat; aut potius dicamus exercitio omnia abſumi excrementa, quæ varias ægritudines parere ſolent. Percontantur, cur aliqui homines ad magna perpetranda facinora ſiant apti, & tormenta facilè patiantur. Reſponſio eſt, quod atra bilis aliquando ſupremam cerebri arcem occupat, & mentem de ſtatu eijcit; vnde hic humor ad flagitia homines impellit, illoſq; ad audaciam cogit, & ad cruciatus tolerandos mirum in modum iuuat. *Quæſtio de cibo, & potu*

Sequuntur modò problemata magis curioſa, nimirum, cur noſtra ætate Gigantes non oriantur; cum olim vixiſſe ex ſuperius enarratis liquidò conſtet. Plinius hoc exuſtioni attribuit: inquit enim de procetitate hominis loquens, minores prope- *Li. 7. cap. 16*

 modum

modum in dies fieri obſeruamus homines, & raros parentibus proceriores, conſumente ſeminum vbertatem exuſtione. Hinc multi Authores Plinium ſecuti, id totum ſenectuti Mundi aſſignant, ex qua poſtmodum exuſtio dimanat, indeq; ſiccitas, conſequenterq; ſeminum vbertas, & virtus caloris innati abſumitur, quamobrem A decrementi potius cauſa, quàm auctionis ſubſultat. Pariter de Nanis quærunt, cur maiorem penem habeant. An quia, vt ſcripſit Ariſtoteles, quemadmodum homo non habens caudam, illa materia in nates conuerſa ſit, ſimiliter materia, quæ auctioni ſtaturæ Nani non eſt famulata, in penem tranſmutata ſit. Hinc etiam colligimus reſponſionem alterius problematis, nimirùm, cur homines aliqua parte mutilati ſint ſalaciores; cum alimentum, quod membrum deficiens alere deberet, in venis maneat, ſemenq; augeat, ex cuius copia ſalacitas generatur. Iterum inueſtigant, cur homo ad focum accedens, vt calefiat, primò volas manus igni admoueat. Reſpondendum eſt, vt partes intimæ facilius, & citius calorem concipiant, illas partes igni admouendas eſſe, per quas calor facilè penetrare poſſit, ſed volæ manuum multis ſcatent arterijs, parteſq; ſunt valdè ſenſitiuæ, per quas calor ad intima ſtatim penetrat; ideò huiuſmodi partes primùm igni admouentur.

Quæſtio de Gigantibus, & Nanis.

Problemata alia.

Sequitur problema alterius generis, nimirum, quare homo ſuſpenſus facie ad Solem conuertatur, multi aſtruunt id contingere, quoniam facies, propter obliquitatem, quocumq; aſpicere videtur, ſed communis opinio eſt, id à calore Solis dimanare, qui humidum ad ſe trahens, melius per faciem, quam per aliam partem id præſtat. B Item de homine occiſo quæritur, cur accedens interfector, ſanguis à vulneribus denuò fluat, quod in pleriſq; cadaueribus obſeruatum fuiſſe multi memorant. Aliqui Authores ſcribunt hoc ex Percuſſoris, & Percuſſi ſpiritibus prodire, quod abſurdum eſſe exiſtimamus; poſteaquàm ex ſanguine refrigerato nulli ſpiritus egredi poſſunt.

Pomponatij opinio.

Pomponatius opinatur hunc ſanguinis fluxum inde prouenire, quia occiſi anima interfectori indignetur; ſed anima à corpore ſegregata nullam poteſt iram concipere, cum corpore careat, in quo iracundiæ officina reſidet: idcircò Maggius in Miſcellaneis, huius effectus cauſam non inueniens ad miracula confugiendum eſſe arbitratur. Nos igitur, vt noſtra fert opinio, dicendum eſſe putamus id omnibus non C contingere, cum Percuſſore etiam præſente ſanguis à vulnere non emanauerit, & ſi aliquando contigerit, id per accidens factum eſſe exiſtimamus, quatenus venæ patientis ichore, & ſanguine aquoſo redundauerint.

Problemata ad mulieres attinentia.

De mulieribus tandem multa proponuntur, primò, cur mulieris cadauer pronum, & cadauer viri ſupinum aquis ſupernatet. Reſpondent mammas, & vterum in muliere eſſe partes apertas, quæ aqua facilè implentur, conſequenterque pars anterior poſteriore grauior fiet; viciſſim in viro partes anteriores ſunt clauſæ, hinc aere ingenito tumidæ leuiores redduntur. Item indagatur, cur mulieres vertice melius, & facilius pondus aliquod, & viri humeris ferant. Primò reſpondetur hoc in omnibus veritatem non aſſequi: nouimus enim multos viros, qui æquè benè, ac mulieres vertice ſarcinas geſtant, nihilominus nonnulli hanc eſſe cauſam autumant, quia calua viri multis compacta futuris ponderibus impoſitis facilè laxatur, hinc dolores emergunt, & ſecus accidere mulieribus aſſerunt, quæ caluam ſolidiorem habent: Iterum D inquirunt, cur mulieres in comparatione ad viros, ingentes irarum motus concipiant. Ratio eſt, quoniam mulieres, & potiſſimum iuniores copia humorum excrementis inquinatorum affluunt; vnde quando ob iram efferueſcunt, fumus per totum corpus diſſeminatur, qui poſtea iram grauiorem nutrit. Denuò ſciſcitantur, cur mulieres viris ſint magis loquaces. Huius cauſam attribuunt nimiæ humiditati muliebris cerebri, in quo veluti facilè varia rerum ſimulacra imprimuntur, ita etiam facilè è memoria labuntur: qua de re ſtatim atq; aliquid in tali cerebro appreheuditur, ne tollatur ab obliuione, ad phantaſiam, & deinceps ad linguam mittitur: quapropter mulieribus arcana minimè committenda ſunt.

Mulierū loquacitas vnde.

PHRE-

Digitized by Google

E

PHRENOSCHEMATA.

VIRI non vulgariter eruditi, in delineandis Phrenoſchematibus, non ſolum partibus humanis, ſed etiam integra hominis effigie, tam maris, quàm fæminæ vſi ſunt, quorum omnium exempla quædam afferremus. Circa partes, Perciuallus meminit cuiuſdam, qui pinxit manum humanam pollice erecto, cum Dicto Italico. VEDREM GIACCIAR IL FOCO ARDER LA NEVE. quod proculdubiò conuenit cum illo carmine Ouidij huius tenoris.

Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas.

Animaduertendum eſt igitur digitum pollicem ita vocari, quia magna vi polleat: ideòq; ad mentem Plinij, hic digitus altera manus ſolet appellari: immò ex eodem Plinio, premere pollicem, eſt alicui fauere. Hinc colligendum eſt authorem phre-
F noſchematis fortè inſinuare, quòd volenti nihil ſit difficile. Rurſus idem author deſignauit duas manus in tenebris ſe iungentes, cum Dicto. ET IN TENEBRIS. Cum liquidò conſtet manum eſſe ſymbolum fidei, author innuere volebat, vbicunq; & ſemper fidem ſeruandam eſſe.

Fidei ſymbolum.

De figuris humanis maribus non deſunt exempla. Siquidem Lucas Contilis ſcriptor Italicus repræſentat Mercurium in figura trigona, ad cuius pedes littera ℞ notatur, cum Dicto. GRATVM FATI DONVM. Refert hæc effigies, vt coniectamus, Mercurium Trimegiſtum, Regem, & Sapientem Sacerdotem Aegypti in figura trigona collocatum, quia benigni influxus duodecim domorum cæleſtium in trigono, vel ſextili beneficorum planetarum Iouis, Veneris, & Mercurij, cum fælici Solis participatione conſtituuntur. Quamobrem conijcere poſſumus hanc fuiſſe Authoris natiuitatem, namq; illa littera ℞ Mercurium retrogradum ſignificat. Idem Author exhibet figuram Mercurij, qui dextra caduceum tenet, & ſiniſtra vaſe aqua
G pleno radices lauri irrigat, cum Dicto græco φαιζ ουβρω γαια. Author enim Phrenoſchematis gratam Mercurij pluuiam propriæ imprecabatur terræ, cum is ſcientijs præſit, & Author non ſolum ſcientias, ſed etiam lauream conſequi deſiderabat. Ex Ruſſelio habemus figuram hominis ſtantis, cum Dicto. EXCELSÆ FIRMITVDINI. quo Author denotat animum ſuum, ab ineunte ætate, ad virtutum ſplendorem direxiſſe, à quo nunquam recedere velle inſinuat.

Mercurius laurum irrigans.

Iterum; ex Ruſſelio, habetur pictura iuuenis capite orbem ſuſtinentis cum Dicto. MAIVS OPVS. quo ſignificatur, quòd cum opus alicui ſamulandi, vel aliquem commendandi ſuſcipitur, videtur maius opere Atlantis, qui humeris totum terrarum Orbem ſuſtinere ferebatur. Denuò, ex Ruſſelio habetur figura Promethei, cum face ad ſydera aſcendentis, & Dicto. ALTIORA. notiſſimum eſt cunctis Prometheum, homine iam formato, ope Mineruæ, ignem à ſphæra Solis eſſe furatum, vt tali dono humanum genus afficeret: quare Author Phrenoſchematis vocandus eſt
H prudentiſſimus, qui non ſolum Prometheum imitari, ſed etiam ſuperare velle profitetur. Inſuper apud Ruſſelium conſpicitur icon Peregrini, cum Dicto. ET CÆTERA. Vnde eliciendum eſt hominem ſoli virtuti natum, & per eius vias inuias itinerantem, nunquam vitæ propriæ conſulere poſſe. Dictum videtur hoc inſinuare, namq; intellecta deſiderij mente, quiſq; cætera inde colligere poteſt. Ex Iouio delineatur homo ſylueſtris, cum Dicto. MITEM ANIMVM AGRESTI SVB TEGMINE SERVO. quandoquidem Author phrenoſchematis cum feueri, & rigidi eſſet aſpectus, nihilominus miti mente, & placidis moribus erat imbutus.

Promethei figura cum face.

Non deſunt etiam phrenoſchemata icone mulieris exornata. Nam Lucas Contilis exhibet figuram Mineruæ, cum Dicto. HAVD SIMPLEX VIRTVTIS OPVS. Quo docemur, nullam actionem abſq; ſapientia perfectam eſſe poſſe. Idem Author figurat Palladem nudam ducentem circulum æquinoctialem, hac enim ratione, cum Ariſtotele, vigor vniuerſi à ſapientia dimanare perhibetur. Titulus

eſt.

Icones mulierum in phrenoſchematibus.

eſt. SEMPER NON SEMPER. cum Sapientia ſemper influat, & ignorantia non
ſemper impediat. Item ingenioſum fuit phrenoſchema Patauinæ Ciuitati attribu-
tum, in quo Minerua armata habens clypeum non gorgoneo capite, ſed leonino inſi-
gnitum conſpicitur, cum Dicto græco. μηκέτι γοργόνιον κεφαλήν. quaſi non amplius A
gorgoneo capite ſcutum Palladis exornetur; ſiquidem icones Leonis Inſigni gentili-
tio Venetorum, maxima reuerentia erga Rempublicam Venetam demonſtratur, qua
omnes, qui ſunt in aliena poteſtate, ſuos Principes naturales proſequi deberent. Per-
ciuallus meminit cuiuſdam, qui figurauit mulierem formoſiſſimam,& gratioſiſſimam,
nempè Pandotam, cum Dicto. CVI MINERVA CEDIT. Finxerunt olim Poetæ

Pandora ſimulacrum,

Pandoram, iuſſu Iouis à Vulcano fuiſſe fabricatam, quam poſtea ſinguli Dij proprio
exornarunt munere, nam Minerua ſapientiam, Venus venuſtatem, Apollo muſicam,
& Mercurius eloquentiam illi communicarunt, vnde nomen ſortita eſt.

Contilis effigiauit mulierem, nempè Veritatem, cum ſceptro in dextra,& ſpeculo
in ſiniſtra,vndiq; radijs coruſcantem, cum Dicto. HAC PRÆVIA. Sic enim recta
mens maniſeſtatur, quandoquidem, veritate duce, viæ inuiæ, & inacceſſæ vitantur.
Idem Author exhibet ſimulacrum fidei, nempè mulieris ſedentis ſupra quadratum
lapidem, & dextra lilia tenentis, cum Dicto. VTRIQ. ſic enim inſinuat Author ſe B
tanquam virum nobilem, & tanquam chriſticolam fidelem futurum. Ruſſelius quoq;
pinxit Iuſtitiam, cum Dicto. CVIQ. SVVM. Hoc Inſigne attribuitur prudentiſſi-
mo Principi, qui concordiam populi ex adminiſtratione Iuſtitiæ prodire ſignificabat.
Iterum Ruſſelius picturam mulieris Patientiam exprimentis exhibuit, cum Dicto græ-

Patientia ſimulacrum.

co. οὕτως ἅπαντα, quod latinè ſonat. SIC OMNIA. nam quidam Princeps author
phrenoſchematis inſinuare volebat, tolerantia, & conſtantia, cuncta regenda eſſe.
Perciuallus memorat quoddam Phrenoſchema, in quo conſpicitur ſimulacrum mu-
lieris noctem repræſentantis, cum Dicto. MATRESSA DE MOIN, DESIR.
Vnde animaduertendum eſt noctem ſumi pro vmbra terræ oppoſitam diei, quaſi
vires Solis demat, & apud Poetas, nox tanquam filia terræ, & Mater Parcarum, &
Eumenidum prædicatur, in qua ſilentium dominatur, & quandoq; ſilentium pro ar-
cano, & taciturnitate vſurpatur, quam Amantes appetere ſolent: idcircò canebat
Ouidius. C

Præcipuè Cythereæ iubet ſua ſacra taceri,
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.

Inſuper Ruſſelius exhibuit figuram mulieris fortunam referentis, cum Dicto.

Icon Fortunæ.

AVDACES IVVO. dummodò hoc intelligatur de audacia in rebus optima ratio-
ne gubernandis. Meminit etiam Perciuallus cuiuſdam ingenioſi viri, qui iconem
mulieris amatæ effigiauit, cum Dicto. SENSVS SENSVM PARIT. Pro cuius in-
tellectu, notandum eſt, quod illa vox (ſenſus) in maſculino genere prolata, propriè
ſenſus exteriores ſignificat, ſed prolata in genere neutro, ſententiam, animum, &
ſenſum interiorem indicat. Tandem Camillus de Camillis ſcriptor Italicus deli-
neauit iconem nymphæ, cuius dextra cornucopiæ ſtringit, & ſiniſtra aquam vrna
effundit, cum Dicto. ABVNDANTIVS. Huius expoſitionem cunctis notam eſ-
ſe exiſtimamus.

Aliquando Auhores in phrenoſchematibus duas icones humanas figurarunt. D
Ruſſelius effigiauit hominem genuflexum tangentem librum ſupra genua cuiuſdam

Fidei ſimulacrum.

Regis locatum cum Dicto. SANGVINE POTIOR. hoc ſimulacro fides repræſen-
tatur: deindè quamuis vinculum conſanguineitatis ſit arctiſſimum, nihilominus,
hoc Dicto, fidem magis pendendam eſſe ſignificauit. Item pinxit iconem mortis
hominem genuflexum gladio ferientis, cum Dicto. IMPROBVS NVLLO FLE-
CTITVR OBSEQVIO. Sic enim oſtendit homines omni crudelitatis genere in-
quinatos nullis vnquam obſequijs flecti poſſe. Perciuallus quoq; pinxit binos ho-
mines, nempè duo mancipia currum trahentia, cum Dicto italico. VIEN GIOVE
INCATENATO AVANTI IL CARRO. Pro cuius intellectu, legendus eſt Se-
neca, qui mutuo amore catenam quandam repræſentari prodidit.

Apud Lucam Contilem licet intueri iconem mulieris, quæ, pedibus, apprehenſum
infantem in fluuio mergit, cum Dicto. HVMANA PRVDENTIA MINVS. Hæc
pictura refert. Tetidem, quæ filium ſuum Achillem in palude ſtygia merſit, ve-

lam

Digitized by Google

lum gladijs impenetrabilem redderet, nec tamen præſenſit talorum vulnere tandem eſſe periturum: quapropter author ſic argumentari videtur: ſi Tetis Dea non fuit ita cauta in adminiſtrando præſidio, vt filium Achillem ab impendentibus vulneri- *Tetis, & Achilles.*
E bus tutaretur, multò minus homines id præſtare poterunt. Tandem Iouius, ſine Dicto, exhibet figuram mulieris eleganti, & regio ornatæ veſtitu, cum Icone pueri aulici, ſcopulis, veſtimenta regia emundantis, & hoc eſſe phrenoſchema cuiuſdam Principis aſſeuerabat, qui Italiam eius nutu regi credebat, nec tamen animaduertebat veſtium quiſquilias ad ſe trahi.

APOPHTEGMATA.

F VIRORVM probitate, & eruditione conſpicuorum varij animi ſenſus, ad virtutes, vitia, & miſeriam humanæ vitæ attinentes hoc in loco exarandi ſunt. Quoad virtutes; habemus apud Ioannem hæc verba. *Pilatus dicebat ad Ieſum, mihi non loqueris? neſcis me poteſtatem habere te crucifigendi, & abſoluendi? tunc reſpondit Ieſus, non haberes poteſtatem aduerſus me vllam, niſi hoc tibi datum eſſet ſupernè.* Hinc poteſtatem humanam niſi supernè conceſſam nihili pendendam eſſe elicimus. Diuus Auguſtinus, ex Poſſidonio, interrogatus, quarè cum ſorore ſua nolet habitare. Reſpondit, mulieres, quæ cum ſorore mea viuunt, non ſunt meæ ſorores. Item Bion Abbas ad ſororem ab Antonio miſſus, illius domicilium clauſis oculis ingreſſus eſt, deinde confeſtim receſſit: illa verò inclamante, & inuitante, dixit, fuit æquum, & quod optaueras, vidiſti me. Vxore Tribuni deſiderio videndi Ioannis Anachoretæ flagrante, Tribunus virum iuſtum inuitabat, vt retulit Marulus. *Cap. 10. In vita D. Aug. c. 26. Lib. 4.*

At ille reſpondebat, nequaquam id ſecero, ſed per quietem me illi appariturum ſpondeo; namq; aſpectus mulieris magnum animæ periculum inferre poteſt: vnde
G ex Surio habemus, quòd Sabæ Monacho cum altero iter facienti obuia facta eſt venuſta iuuencula, quæ cum præteriſſet, Sabas ſui comitis ingenium explorans dixit; qualis tibi viſa eſt, illa mihi certè luſca, comes negauit, quoniam accuratius illam erat intuitus. Tunc Sabas dixit; nunquam legiſti, nec capiaris nutibus illius. *In vita Sabæ.*

Salomon quoq; aliquando pronunciauit mulierem probam, & modeſtam viri coronam nuncupari. Scipio Africanus, ex Plutarcho, dicere ſolebat equos ferociores tradendos eſſe domitoribus, vt deinceps facilius pertractari poſſent: ita homines rerum proſperitate effrænati in gyrum rationis ducendos eſſe, vt, viſa rerum humanarum imbecillitate, & fortunæ vanitate, moderatiores reddantur. Muſonius, ex Stobeo, deſcribens hominem, dicere ſolebat: Homo ſolus omnium in terra degentium eſt Imago Dei, & ſimiles ei virtutes habet: ſiquidem in Deo nil præſtantius excogitari poteſt, quàm Prudentia, Iuſtitia, Fortitudo, & Temperantia.
H Eraſmus inſinuabat hominibus ſeneſcentibus ita viuendum eſſe, vt adoleſcentibus rectam viuendi normam exhiberent, cum optima via ad ſenectutem ſit eruditio. Olim enim ſeneſcentes magnis cumulabant honoribus, propterea in Senatum nonniſi ſenes ingrediebantur, quod innuebat Ouidius hunc in modum. *In Prouerb. 12. Lib. 5. Faſt.*

Nec niſi poſt annos patuit tunc curia ſeros,
Nomen & ætatis mite Senatus habet.

Hinc quidam profectus in Lacedęmonem, cum vidiſſet honorem, quo ſenes proſequebantur, hæc verba protuliſſe dicitur: in ſola Sparta ſeneſcere expedit. Philonis vxor in cœtu plurium fœminarum interrogata, cur ſola, inter tot mulieres, aureo ornato non vteretur. Scitè reſpondit: ſatis vxori magnus ornatus viri ſui. Demùm cum Cyprij aduerſus Aſtyagem Medorum Regem infœliciter pugnaſſent, mulieres Cypriæ fugientibus in vrbem obuiam ierunt, & nudatis ventribus dixerunt: quò fugitis ignaui? an neſcitis vos huc iterum intrare non poſſe, vnde ſemel, naturæ lege, egreſſi eſtis? hinc colligendum eſt viros aliquando à fœminis animari. *Viri à fœminis animantur.*

Non

Non deſunt apophtegmata vitia hominum taxantia: quamobrem Ariſtonymus vitam hominis theatro aſſimilabant, vbi peſſimi homines ferè ſemper primatum obtinent. Et Archytas ſolebat dicere; quemadmodum ſumma etiam diligentia adhibita, piſcis abſq; ſpinis inueniri nequit; ſimiliter neq; hominem inueniri poſſe aſſeuerabat, qui aliquid doloſum non haberet admixtum. Vnde Eraſmus iure optimo pronunciabat homines ad voluptatem proniores eſſe, quàm ad virtutem. A
Et ex eodem, homo expers Philoſophiæ ad omnem vitæ functionem eſt inutilis: quare hominem vaſi comparabat, quod ſi ſit integrum necne, cognoſcitur, dum liquor infunditur: ſic homo, quando imperium illi committitur. Item Diogenes, ex Laertio, homines, qui in coquos, ſcorta, & adulatores proprias effundebant facultates, aſſimilabat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarum fructus non homines, ſed Vultures, & Corui comedunt: ſignificabat enim eos nequaquam eſſe homines, qui voluptatibus, & gulæ famulantur. Idem Diogenes quandoq; intuens adoleſcentem cultu, geſtuq; parùm virilem, hæc protulit verba: non te pudet reijcere, quod tibi natura conceſſit? ſiquidem illa te virum fecit, tu autem temetipſum in fæminam fingis. B

Arbores per præcipitia naſcẽtes, quibus aſſimilẽtur.

Pariter idem Diogenes lucernam accenſam, etiam meridie geſtans hominem quęritare dicebatur, quoniam publicos ciuitatis mores homine vix dignos eſſe exiſtimabat: quocirca idem rediens ex olympijs interrogatus, vidiſſet ne ibi multam turbam, reſpondit turbam plurimam, ſed homines perpaucos. Immò quandoq; idem Diogenes ſtans in foro hominum frequentia circumdatus clamabat: adeſte homines: ideò circumſtantes indignati dicebant; en adſumus; tunc Diogenes baculo illos abigens magis vociferabatur dicens; iubeo adeſſe homines non ſterquilinia, inſinuans nomen hominis minimè competere illis, qui iuxta rationem nequaquam viuunt.

Diogenes hominẽ quæritans.

Stilpone quoq; ex Laertio, in hominum frequentia conſpecto, quidam dixit: iſti homines te belluam admirantur; at Stilpon reſpondit nequaquam, ſed vt verum hominem, quia ſolent beſtiæ peregrinæ in ſpectaculum deduci, & vulgares homines nemo miratur, ſicq; obiter interpellatorem tanquam non verum hominem taxauit. Anacharſis, ex Stobeo, interrogatus quid hominibus eſſet infeſtum, reſpondit, ipſi ſibi ipſis. Cato maior Lentulo, qui ſputum in eius faciem proiecerat, ſtatim abſterſa facie, dixit: affirmabo cunctis, Lentule, falli eos, qui te negant os habere; ſicq; argutè tantam impudentiam notauit. C

Canutus Rex Angliæ aſſentatorem, qui omnia ad Regis nutum conuerti affirmabat, ſic repreſſit: Suam ſedem in littore maris locari iuſſit, quam cum aſcendiſſet, dixit mari: tu es meæ ditionis, & terra, in qua ſedeo, mea eſt; impero igitur tibi, ne in terram meam aſcendas, neq; veſtes Domini tui madefacias: interim mare, de more, vndis pedes Regis ſine reuerentia humefecit: tunc Rex reſiliens dixit: ſciant omnes orbem habitantes vanam eſſe Regum potentiam, neque Regis nomine quempiam dignum, præter illum, cuius nutui Cælum, Terra, & Mare obtemperant, neque deinceps coronam ſibi impoſuit. Cyrrhus, ex Plutarcho, dicebat eos homines, qui ſibi prodeſſe nollent, cogi oportere, vt alijs famularentur: ſignificabat enim natos ſeruili animo, ſibique inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inſeruiant. D

Canuti Regis Angliæ aſſertum aureum.

De vitijs quoque mulierum, & præcipuè improbarum nonnulla ſuperſunt apophtegmata recitanda. Idcircò Secundus Philoſophus aliquando interrogatus, quid eſſet mulier improba: reſpondit, viri naufragium, domus tempeſtas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, ſumptuoſum bellum, ſollicitudo confidens, leæna complectens, exornata ſcylla, animal malitioſum, malum neceſſarium. Vnde Theophilus Imperator vxorem ducturus multas puellas lectæ venuſtatis vndique accerſiuit: cum igitur Iſaciam Virginem dotibus formæ præſtantiorem intueretur, hæc verba protuliſſe fertur: à muliere emanarunt mala. At illa honeſto reſperſa rubore reſpondit à muliere res etiam meliores prodire.

Vitia mulierũ taxantur.

Verùm Diogenes aliquando conſpicatus mulieres garrulas colloquentes, hanc promulgauit ſententiam. Aſpis à vipera venenum mutuatur. Hinc Democritus quandoque interrogatus, cur magnæ cum eſſet ſtaturæ, paruam duxiſſet vxorem ſic re-

Aſpis à vipera venenũ adagium.

ſpon-

ſpondiſſe fertur: ego in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Et Protagoras interrogatus, quare inimico filiam nupſiſſet, dixit, quia nihil illi date poteram deterius. Idem Philoſophus anum eleganter ornatam intuitus exclamauit: ſi viris, falleris, ſi ſepulcro, ornata es. Et ex Ariſtippo, mulier pigmentis faciem venuſtans, animum deformem indicat.

Solon aliquando rogatus, an vxor eſſet ducenda, reſpondit. ſi turpem duxeris, habebis pœnam, ſi venuſtam, habebis communem. Socrates autem, ex Laertio, dicere ſolebat mulierem decoræ, & egregiæ formæ eſſe templum ſupra cloacam ædificatum.

Miſeria humana qualis.

Hinc tranſeundum eſt ad apophtegmata miſeriam humanam reſpicientia. Quocirca Ariſtoteles, ex Stobeo, interrogatus, quid eſſet homo, reſpondit imbecillitatis exemplum, temporis ſpolium, fortunæ luſus, inconſtantiæ imago, inuidiæ, & calamitatis trutina, reliquum verò pituita, & bilis. Hinc Philippus ex Rhodigino, poſteaquàm apud Cheroneam, Athenienſium opes profligauit, tanta ſuperbia agitari cæpit, vt infortunijs ſe minimè obnoxium eſſe exiſtimauerit: ideò reſipiſcens, & ex tanta fælicitate aliquod malum ſibimet impendere præſagiens, id munus iniunxit vni ex pueris aulicis, vt quotidie, ſtatim atq; diluculaſcet, in domicilium ingreſſus exalamaret: memineris ò Rex, te non Deum, ſed hominem eſſe multis ærumnis, & miſerijs expoſitum: quapropter Democritus interrogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: miſeram hominum fortunam eſſe aſſeruit; cum bona quærentibus vix contingant, & mala non quæſita præter omnem expectationem, accedant.

Vita humana eſt comedia.

Hinc Aeneas Sylulus audiens diſputantes de miſeria humanæ vitæ, pronunciauit vitam noſtram comędiam eſſe, cuius poſtremus actus in morte agitur. Bias quoq; ſolebat diuulgare hominem ita vitam metiri debere, quaſi multum, & modicum temporis victurus ſit: ſiquidem Antiphon vitam hominis carceri vnius diei aſſimilabat. Qua de re Xerſes cum vidiſſet vniuerſum Helleſpontum nauibus ſuis conſtratum, & omnia littora, necnon planitiem Abydenorum numeroſo refertam exercitu lacrymas fudit: de hoc autem interrogatus protulit ſe lacrymaſſe, cogitans, quàm breuis eſſet hominum vita, quoniam tam numeroſæ multitudinis poſt annum centeſimum nemo eſſet ſuperuicturus.

Item Socrates rogatus, quomodo vita ſine moleſtijs eſſet peragenda, negauit id vllo modo fieri poſſe: cum non liceat Ciuitates habitantibus, & cum hominibus verſantibus, abſq; ærumnis ætatem ducere. Quamobrem Silenus ex Plutarcho, à Mida captus, & interrogatus, quid homini eſſet optimum, reſpondit, optimum eſſe nunquam naſci, vel natum quamprimum aboleri. Solon quoq; quid eſſet homo, interrogatus; hæc protuliſſe fertur, putredo eſt in ortu, bellua in omni vita, eſca vermium in morte. Quare Franciſcus Borgia, vt retulit Ribadinera, febre valdè afflictatus ſolebat exclamare, nihil eſſe in humanis perpetuum: vnde poſtea Iuſtus Lypſius ſuo epitaphio, quod Louanij viſitur, hoc inſeruit.

In Vita Borgiæ.

Humana cuncta fumus, vmbra, vanitas,
Et ſcena imago, & verbo, vt abſoluam, nihil.

Alexander etiam, ex Plutarcho, cum Deus vbiq; ob res fæliciter geſtas appellaretur, ex duobus, nempè ex ſomno, & congreſſu, ſe mortalem eſſe intelligebat: quandoquidem ſomnus gelidæ mortis imaginem refert, & coitus ad epilepſiæ ſpecies refertur. Immò idem Alexander, cum in obſidione cuiuſdam vrbis ſagitta ictus eſſet, inſtitutum deſerere, & chirurgum accerſere coactus, dixit omnes me Iouis filium pronunciant, cum hoc vulnus me mortalem eſſe moneat. Iure igitur meritò Ferdinandus Imperator hominem Cœlo, terra, mari, arboribus, brutiſq; animantibus longè inferiorem eſſe atteſtabatur: cum hæc omnia tempeſtatem præſentiant; homo tamen mala ſua neq; præuidere, neq; eis prouidere poteſt.

Dictum Alexandri.

Amplius Diogenes, ex Laertio, aliquando in vita humana contemplans vrbium Gubernatores, Philoſophos, & Legiſlatores, tunc omnium animantium hominem præſtantiſſimum prædicabat, ſed viciſſim meditans ſomniorum Interpretes, necnon gloriæ, & diuitijs famulantes, homine nihil ſibi videri ſtultius exclamauit, inſinuans ingenium hominis ad res optimas accommodatum probandum, & ad vitia pronum improbandum eſſe. Quamobrem Phauorinus, ex Stobeo, homines partim ridiculos,

Homo ridiculus, odioſus, & miſerabilis. los, partim odioſos, & partim miſerabiles eſſe prodidit, ridiculos, quia per audaciam maiora affectant, odioſos, qui ea conſequuntur, miſerabiles, qui ſpe fruſtrantur. Hinc Socrates exiſtimabat Deum ſemper ridere vana hominum ſtudia, quibus peractis, perpetuò ſe victuros eſſe opinantur. Tandem Crantor, ex Laertio, promul- A
gauit quicquid alicui hominum accidit, id vnicuiq; euenire poſſe.

A D A G I A.

MVLTA ſunt prouerbia, quæ partim ex humanis partibus, partim ab humanis proprietatibus originem ſumunt, de quibus ſigillatim in præſentia ſermonem habere decreuimus. Primùm igitur reſpiciendo partes, & potiſſimum caput, ſingularia inueniemus. *Caput ſcabere.* eſt adagium conſimile illi. *Vngues arrodere*: etenim hi omnes ſunt geſtus hominis cogitabundi: quapropter Horatius huc reſpiciens canebat. B

——————— *in verſu faciendo*
Sæpè caput ſcaberet, viuos, & arroderet vngues.

Lib. 1. Satyr. 10. Profertur aliud prouerbium. *Capite admoto.* quo admonemur, qua ratione obiurgandus ſit amicus: namq; primùm id fiet placidis, & non aſperis verbis, deinde clanculum, remotis arbitris, nempè admoto propiùs capite. *Caput vacuum cerebro.* eſt prouerbium in eos prolatum, qui corporis venuſtate præcellunt, deinde ingenio carent. *Capite geſtare.* Relatum eſt à Platone, & prolatum in eos, quos amore proſequimur. *Lib. 10. de Repub.* Translatum fortè à matribus, vel nutricibus, quæ infantes amatos, & in cunis locatos capite interdum geſtant. *Tertium caput.* adagium eſt deſumptum à baiulis, qui non ſolum humeris, & ceruice, ſed etiam capite interdum onera ferunt. Hoc torqueri poteſt in homines varijs diſtractos negocijs. *Capiti ocream, & tibiæ galeam adaptare.* *In Rhetore.* Hoc protulit Lucianus de illis, qui omnia præpoſterè agunt. *Nec caput, nec pedes.* dicitur de negocio ita implicato, vt ratio non inueniatur, quæ illud C
explicare poſſit: quare ab Antiquis tale negocium, nec caput, nec pedes habere dicebatur. *A capite vſq; ad calcem.* hoc pronunciatur, quando rem totam complecti volumus: veluti ſi aliter diceremus. *A capite ad pedes. Ab ingreſſu vſq; ad coronidem. A vertice ad imos talos, Ab vnguiculo vſq; ad capillum. A pedibus vſq; ad caput. A capillo vſq; ad imum calcaneum.*

Caput ſine lingua. prolatum eſt in illos, qui præſentes diſputationibus, & conſultationibus, aliorum ſententiæ ſemper annuunt: quare hoc poterit etiam promulgari de pedaria ſententia: ſiquidem pedarij Senatores olim vocabantur, qui in Senatu ſedentes ſententiam non rogabantur, ſed tantummodò in aliorum ſententiam pedibus diſcedebant. *Capitis, & inguinis neſcit diſcrimen.* Effertur de illis, quibus differentia honeſti, & turpis eſt ignota, quoniam caput inter membra honeſta, & inguén inter inhoneſta recenſetur. Vnde Iuuenalis de muliere temulenta ſic canebat. D

——————— *quid enim Venus ebria curat?*
Inguinis, & capitis, quæ ſint diſcrimina neſcit.

Lib. 10. Dypnoſoph. *Capita quatuor habens.* eſt adagium narratum ab Athæneo de hominibus ebrijs, quibus omnia geminata eſſe videntur.

Præterea capillli etiam adagijs anſam dederunt. Dicitur enim. *Capillus etiam vnus.* ſubintelligendo vmbram ſuam habet: ad ſignificandum commodum quantumuis puſillum iuuare, & quodlibet etiam exiguum nocere. *Capillus ſeruilis.* effertur de homine vili, & prauis moribus imbuto, ductum eſt adagium à ſeruis manumittendis, quorum capilli olim radebantur. *Capillis trahere.* dicuntur illi, qui vi propelluntur. Pallas enim, apud Homerum, capillis Achillem à pugna reuocaſſe perhibetur. *In Muſtel.* Non abſimile eſt aliud. *Crines capere*, quo vſus eſt Plautus, vt oſtenderet oblatam occaſionem eſſe arripiendam, & arreptam retinendam: ſumptum videtur adagium ab hominum conſuetudine, qui crinibus aliquando retinentur. *Homo pilo dignus.*

dignus. pro homine viliſſimo vſurpatur; quandoquidem pilo, ſeu capillo nihil vilius inueniri poteſt. *Comam tondere.* vſurpatur pro ludificare: ſiquidem ſtupidorum, & non ſentientium coma in ludibrium tondi ſolet. Immò hodie etiam vulgò dici ſo-
E let. *Ne me tondeas.* nimirum, ne me irrideas. *Caluum hominem vellis,* pronunciatur de illo, qui operam inanem molitur. *Homo caluus comatus.* effertur in illum, qui veris bonis diſſipatis, adſcititijs ſe iactat, aut in virum indoctum, qui pro ſua doctrina alienam edit.

Frontis adagia ſunt hæc. *Prima fronte.* nimirum prima facie, vel primo aſpectu, *Frons occipitio prior.* Antiquitas hoc adagio ſignificabat ſatius eſſe, & rectius tractare negotium, quando præſens eſt, cuius eſt negotium, namq; illud verbum (prior) *Prouerbia frontis.* quaſi potior, & melior exponitur; ſiquidem cunctis erat notum frontem eſſe partem priorem, & occipitium poſteriorem. *A fronte ſimul, & occipitio.* dicitur de illis, qui indicant admirabilem rerum omnium cognitionem, quæ conſtat ſcientia præſentium memoria præteritorum, & prouidentia futurorum. *Ex fronte perſpicere.* profertur in illos, qui veluti nutibus negotium apprehendunt. Deſumptum eſt adagium à Phyſiognonomis, qui ex lineamentis faciei ingenium hominis cognoſcere profi-
F tentur. *Fronte ſua.* hoc promulgatur de illo, qui liberè, & apertè, non autem coactè, & occultè aliquid proponit. *Frontem perfricare.* dicitur de illis, quibus nullus ineſt pudor: etenim frons ab Antiquis pudori erat conſecrata: quare frontis perfricatæ eſſe dicebantur: quid pudore, veluti à fronte abſterſo, omnem modeſtiam deponebant. Tandem *frontem exporrigere, & frontem corrugare.* Sunt duo adagia ſibi inuicem oppoſita: ſiquidem frons explicatur in gaudio, & corrugatur in mæſtitia. Non immeritò igitur Plinius ſcribebat, frontem humanam triſtitiæ, hilaritatis, cle- *Lib. 6. c. 17.* mentiæ, & ſeueritatis indicem eſſe.

Iam ad oculos tranſeamus. *Oculus vicini inuidus.* pronunciatur de vicinis maleuolis. Quamobrem Ouidius huc fortè reſpiciens canebat.

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in aruis, *Oculorum prouerbia.*
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Oculus mulieris. Adagium eſt prolatum de re pernicioſa: propterea quod aliquan-
G do Virgilius canebat.

——— ——— vritq; videndo
Fæmina.

Immò aliàs explicatum fuit amorem per oculorum feneſtras introire: qua de re Ouidius meritò cecinit.

Perq; tuos oculos, qui rapuere meos.

Oculos in occipitio gerit. diuulgatur de homine verſipelli, quem fallere eſt difficillimum: idcircò Perſius talem hominem Ianum appellauit. Commendabat igitur Homerus Principem oculatum πρόσσω καὶ ὀπίσσω, nimirum ante, & retro: hoc adagium ad noſtram vſq; ætatem penetrauit: quandoquidem hodiernum vulgus hominem vafrum oculos in tergo geſtare tradit. *Oculis magis habenda fides quàm auribus.* Siquidem quæ cernuntur certiora ſunt ijs, quæ audiuntur. Ad rem igitur Horatius canebat.

H *Segniùs irritant animos demiſſa per aurem,* *In arte poetica.*
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

Quare poſſumus veritatem illius ſententiæ affirmare, ſcilicet potior eſt teſtis oculatus vnus; quàm auriti decem. *Oculis fixis intueri.* hoc publicatur, quando aliquid attentius, & accuratius contemplamur. Sumptum videtur adagium ab Amantibus, qui oculis nunquam dimotis rem amatam conſpicantur, *Oculis puluerem offundere.* diuulgatur, quando quis ſtudio rem obſeruat, & aduerſario iudicium eripit. Prouerbium ortum eſſe videtur à militia, vbi excitatio in hoſtes puluere, victoria reportatur. Hodie hoc effertur de emptore, qui rem alioquin caram vili pretio emit, quaſi in oculos venditoris puluerem effunderit, ne rem pretioſam intueretur. *Oculis, & manibus.* hoc vſurpatur, quando aliquid omnibus modis compertum eſt: quandoquidem ſunt aliqui homines ita refractarij, vt etiamſi videant, niſi manibus contrectent, non credunt. *In oculum vtrumuis dormire.* hoc prouerbium eſt conſimile illi. *In vtramq; dormire aurem.* de ijs potiſſimum effertur, qui abſq; moleſtijs

Lib. 2. Rhe- viuunt. *In oculis pudor.* Refertur ab Ariſtotele, cum nos pudeat eorum, quæ viden-
thor. tur: ſiquidem aſpectus, vel generat, vel renouat pudorem: idcircò pueri, quando
eos alicuius pudet, oculos tegunt; & Socrates apud Platonem de amore dicturus,
ob verecundiam, oculos tegit: vnde Poetæ hac moti ratione Cupidinem cæcum A
finxerunt, quia ſit improbiſſimus. Huc ſpectat illud Ciceronis aſſertum, nimirum
epiſtolam non erubeſcere, cum oculis careat. Pariter homines oculis carentes à ve-
recundia alienos eſſe obſeruamus: hinc tandem Ouidius noctem tanquam cæcam
pudore vacare aſſeuerauit. *Oculus dexter mihi ſalit.* Id pronunciamus, quando ali-
quod optatum videre ſperamus. Sumptum videtur à ſuperſtitione quadam mulie-
rum, quæ ex pruritu alicuius membri diuinare volunt quid futurum ſit: idcircò no-
ſtra etiam ætate, aiunt, per iocum, ſibi dextram tinniſſe aurem, ſignificantes factam
de ſe cum laude fuiſſe mentionem.

Lib. 8. c. 9. Idq; Plinius atteſtatur dicens quandoq; creditum fuiſſe, vt qui abſens laudaretur,
dextra auris ei tinniret, & qui vituperaretur, ſiniſtra. *Ad oculos magis, quàm ad ve-
ſicam pertinet.* hoc protulit Varro de re magis ad voluptatem, quàm ad lucrum atti-
nente: nam hoc in loco veſica pro lucro vſurpatur: cum olim Priſci veſicis porci-
nis, & bubulis pro loculis, & receptaculis pecuniarum vterentur. *Oculi Atrei.* pro- B
feruntur de ſeueritate, quandoquidem Atreus in tragędia, oculis toruis, & trucu-
lentis introducebatur.

A cæcitate, & vitijs oculorum aliqua dimanant prouerbia; vt *Homo exoculatus
pro cæco.* profertur, quando in vno verbo emendando, alterum eadem vi pollens ad-
hibetur. *Oculum excludere.* dicitur, ſi res ex ſententia ſuccedat, quæ ſuccedere ne-
In Pſeudolo. quaquàm poteſt; ideò ſenex ille apud Plautum dicebat: excludite oculum, ſi dede-
ro. *Hominis cæci præſcriptio.* diuulgatur de re abſurda, nimirum quando qui præſeri-
bit non intelligit quid dicat. *Homo cæcus auribus, & mente.* de homine valdè ſtupido
pronunciatur. Sic refertur à Stobeo τί τυφλῷ, καὶ κατόπτρῳ, nimirum quid cæco
cum ſpeculo? veluti ſi dicatur, quorſum opus eſt libris indocto? *Oculis clauſis agere.*
ſpectat propriè ad illos, qui ante operationes nihil præmeditantur. *Oculus lippus
non fert Solis radios.* Attinere poteſt ad homines craſſæ mineruæ, qui myſteria ali-
cuius facultatis apprehendere nequeunt. C

Succedunt ſupercilia, à quibus duo in conſuetudinem prouerbij venerunt: ſiqui-
Prouerbia dem dicitur. *Supercilium attollere, & ſupercilium ponere.* Primùm profertur in arro-
ſuperciliorũ gantes, & ſuperbos, quos etiam ſuperciliosos appellamus: immò ipſum ſupercilium
aliquando pro faſtu vſurpatur: pariter ſupercilium ponitur, quando ſuperbia retun-
ditur: cum in ſupercilijs pars animi reluceat, dum ijs annuimus, & renuimus. *Super-
cilium cenſorium.* hoc Seneca prodidit de eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: cum
Romæ Cenſorum Magiſtratus eſſet quinquennalis, penès quos talis erat authori-
tas, vt eis Senatores loco mouere, equos ab equitibus adimere, & plebeios infamia
taxar liceret.

Naſus quoq; adagia ſuppeditat. Dicimus enim. *Naſo ſuſpendere.* Quando aliquis
fraudulenter irridetur: ideò homines naſuti nuncupantur, qui alios verſutè ludificant.
Naris emuncta. hoc pronunciatur de homine acris iudicij.

Oris Adagia Sub naſo os latibulatur, quod ſuis non caret adagijs; ideò dicimus. *In os præman- D
ſum inſerere.* quando aliquis docendo, rem diligentiſſimè explanat: ſumpta metapho-
ra à nutricibus, quæ cibum præmanſum in os infantium adhuc edentulorum inſerunt.
Os ſublinire. promulgatur, quando verba dantur, & aliquis ludificatur. Nonius Mar-
cellus adagium oriri putat à quodam genere antiqui luſus, in quo dormientium ora
pingebantur. *Os non habere.* Spectat ad impudentem, quoniam os verecundiam de-
notat. *Os expuens.* ad illos attinet, qui aliquid amoliuntur: ſcripſit enim Valerianus
in id expui ſolere, quod abhorremus, *Os duodecim ſalientum.* Vocatur homo, qui ma-
gnifico valeat eloquio. ſumpta metaphora ab Athenienſi quodam fonte, qui copiam
aquæ per duodecim ſcatebras effundebat.

De lingua multa peruulgantur, quæ in præſentia ſunt enumeranda. *Lingua bel-
lare.* dicuntur illi, qui mirandum in modum tantummodò minantur hoſti, quando res
tuta eſt: idcircò Heſychius tales γλωσσαοπίδας cognominat, quoniam pro armis
lingua vtantur. *Lingua amicus.* nuncupatur ille, qui verbotenus beneficium præſtat:

ſiquidem

Google

ſiquidem cum ex animo non diligat, beneuolentiam tantùm ſermone præ ſe fert. *Linguam ſenis mutare*: diuulgatur in illos, qui intempeſtiuè operantur, etenim eſt notum quamcumq; linguam a pueris facilè apprehendi, quod adulti difficulter aſſe-
E quuntur. *Eſt in lingua ebrij, quod in mente ſobrij.* hoc a Plutarcho, loco prouerbij, vſurpatur: ſobrius enim, vel pudore, vel timore non pronunciat, quod ebrius, abſterſa à vino verecundia, facilè publicat. *Lingua non redarguta.* refertur ad illos, qui rationibus ſuperati non cedunt, ſed ſemper magis refractarij euadunt. *In lingua clauis.* hoc palam recitatur, quando fida ſilentij ſpes promittitur: quandoquidem lingua veluti claue obſerata eſſe videtur, quotieſcumq; arcana non reuelat: quare canebat ille.

Arcanum vt celet, claudenda eſt lingua ſigillo.

Quicquid in linguam venerit. celebratur de illis, qui multa temerè, & arroganter loquuntur; cum quicquid in animum venerit, pronunciant. *Lingua prolapſa verum dicit*. Etenim verum eſſe creditur, quod aliquis imprudenter publicauerit, quoniam illud ſuſpitione fictionis carere videtur: quare Cicero inter illa, quæ fidem faciunt, imprudentiam, tumulentiam, pueritiam, & inſaniam recenſuit; vnde hodiernum vul-
F gus ſolet dicere; pueros, & ſtultos vaticinari. *Lingua quò vadis?* hoc recitatur à Suida hunc in modum γλῶσσα ποι πρεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πόλιν ἀνασρέψουσα nempè lingua quò vadis, erectum ciuitatem, & eamdem denuò ſubuerſura: voluit enim inſinuare linguam plurimum vtilitatis, & plurimum perniciei afferre poſſe. Quamobrem Bias, referente Plutarcho, ad Amatidem Aegyptiorum tyrannum iubentem, vt quid in carnibus victimæ optimum, & peſſimum repertum indicaret, linguam reſectam miſit, ſignificans huius præcipuum vſum eſſe quotieſcumque aliquis prodeſſe, & obeſſe vellet. *Alijs lingua, alijs dentes.* conſueuerunt hoc proferre de loquacibus, & edacibus; veluti non rarò contingit in conuiuijs, dum, alijs garrientibus, alij taciti epulas deuorant. *Lingua iurauit.* hoc palam recitatur, quando quis fidem promiſſi non præſtat, vel quando non ex animo pollicetur. Tandem habemus à Diogene οὐ λαίσις γλωττεκόομαι, nimirum lingua non impetam. Heſychius citat Aeſchylum, ἐπιγλωττεῖσθαι, ſcilicet conuitijs lingua inceſſere, & propriè ad malè minantes attinet.

In Topicis.

In lib. de loquacitate.

Sequuntur dentium, & labiorum adagia. *Dentem dente rodere.* diuulgatur in illum, qui carpit, & mordet aliquem pari mordacitate præditum: *Dentibus veſcentium edentulus inuidet.* quoniam quod nobis non contingit, alijs inuidere non debemus. *Dente Theonino rodi.* dicuntur qui conuitijs lacerantur: depromptum eſt adagium à Theone poeta rabioſæ loquacitatis, & maledicentiæ: vnde Auſonius aliquando poetam quemdam indoctum, & mordacem coactus fuit Theonem cognominare.

Dentiū prouerbia.

Labrum mordere: prouerbium eſt deſumptum à geſtu indignantium. quamobrem Ariſtophanes quandoque dicebat: comedit labia præ iracundia. *Labijs primoribus deguſtare*. Significat quidpiam leuiter attingere, deductum eſt adagium ab illis, qui leuiter cibum, vel potum libantes nihil in ſtomachum ingerunt. *Labra non palatum rigat.* hoc referri poteſt ad illos, qui exiguum largientes munus, præſenti neceſſitati non ſatisfaciunt: vel torqueri poteſt in illos, qui montes aureos cum polliceantur,
H nihil tamen vnquam donant. Hoc ſumptum eſſe fertur ab Homero, quando verba facit de Andromache necem mariti Hectoris lugente, cui ad pellendum ab animo mærorem, quoddam poculum oblatum fuit.

Labra.

Li. 12 Iliad.

Iam prouerbia aurium exploranda ſe ſe offerunt. *Ad aures Deorum peruenit*. Recitatur de aliquo facinore patrato. *Auribus Deorum ſeruandum.* hoc de re digna, atque inſigni pronunciatur. *Tacta aure.* pro rei memoria, de qua is, cuius auris tangitur, futurus eſt teſtis: priſcus enim fuit ritus vellicandi aurem illius, qui in iudicium ducebatur: ſiquidem eum tanquam teſtem meminiſſe volebant. *Aurem cultura accommodare,* hoc ad obedientiam ſpectare videtur: cum cecinerit Horatius hunc in modum.

Aurium adagia.

Nemò adeò ferus, vt non miteſcere poſſit,
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Auribus ceram obdis, ſpectat ad illos, qui monita non ſequuntur, aut iuſta, vel iniuſta audire nolunt. Prouerbium hoc originem traxiſſe dicitur ab Vlyſſe, apud

Homerum, qui aduerſus doloſos Syrenarum cantus, ſuas & ſociorum aures obturauit. *Auribus ſummis inſidet.* recitatur hoc, quando aliquid perſunctoriè auſcultamus, aut quando aliquod relatum vix credimus. *In aurem dicere.* nimirum aliquid clanculum alicui communicare. Ortum eſt adagium ab illis, qui penes aurem aliquid A inſuſurrant. *Ne ad aures quidem ſcalpendas otium eſt.* pronunciatur, quando ne minimum quidem temporis ad aliquid agendum ſupereſt. *Auribus purgatis.* nimirum attentè, & diligenter aliquid auſcultare: quamobrem Plautus aliquando ſic eſt locutus.

Perpurgatis ambo damus tibi operam auribus.

Helluonis conditio. *Ad ambas vſq; aures.* diuulgatur de illis, qui profundum ventrem ſemper eſitando ingurgitant. Sumptum videtur adagium ab helluonibus, quorum os edulijs plenum ad vtramq; vſque aurem dilatatur. *Auricula infima mollior.* hoc ſpectat ad hominem minimè ſeuerum: translata metaphora ab illa auris parte, qua in toto corpore nil mollius inueniri poteſt. *In aure oleum ferre.* torquetur in illos, qui alicuius ſermonem faſtidiunt, arrepta metaphora ab vrinatoribus, qui oleum in aures inſtillare ſolent, nè aqua intro fluere poſſit. *Auris Batava.* hoc pertinet ad ſeueritatem: quandoquidem *In comment. ad Martial.* Domitius Calderinus batauam exponit ſeueram: erant enim Bataui Germaniæ populi, qui domeſtica ſeditione pulſi extremas Galliæ oras cultoribus vacuas occuparunt, & poriſſimum illam Inſulam, quam hodie Hollandiam nuncupant. *Regum multæ aures, atq; oculi.* quandoquidem Principes cuncta, quæ in ciuitate fiunt, & dicuntur, per exploratores vident, & intelligunt. *Homini ſurdo fabulam narrare.* nil aliud eſt niſi oleum, & operam perdere: iuxta illud Ouidianum.

Quid iuuat ad ſurdas ſi cantet Phœbus aures?

Hoc non abſimile eſt alteri à Suida relate: παρα κωφῷ ἀποπορδᾶν. ſcilicet apud ſurdum pedere. *Homo ſurdior turdo.* adagium eſt torquendum in illos, qui aſſiduè blaterantes non audiunt quid viciſſim ab alijs dicatur: ſiquidem turdo aui loquaciſſimæ ſurditas aſſignatur.

Barba, & facies adagia. Superſunt adhuc barba, & facies, ex quibus hæc elicjuntur. *Barbam vellere* ſpectat ad ſummum contemptum, & ludibrium: iuxta illud Iuuenalis.

Idcircò ſtolidam præbet tibi vellere barbam. C

Barbam à genis puerorum vellere. hoc tradit Lucianus de illis, qui inanem ſubeunt laborem: quandoquidem nullum barbæ genus à malis puſionum euelli poteſt. *Ante barbam docet ſenes.* tunc publicatur, quando imberbis natu maiorem inſtruit. *Barba tenus ſapientes.* ſic nuncupabantur, qui præter barbam, & pallium, nihil Philoſophiæ ſe ferebant. Quare Bagoas, in Eunucho, inquit, ſi philoſophum ex barba *Pronomus quis eſſet.* metiri oporteat, hirci procul dubiò primas tenebunt. *Barba pronomi.* hoc de re inconcinna pronunciatur: cum Pronomus fuerit tibicen prolixæ barbæ, quæ in tibicine ſuperflua eſſe videtur. *Ex facie bonum virum præ ſe fert.* Hoc pertinet ad hominem, ex cuius aſpectu animi dotes coniectamus. *Facies tua computat annos.* attinet ad homines, quorum rugæ faciei ſenectutem indicant. Relatum fuit à Iuuenali, & prolatum in quamdam mulierem, quæ cum eſſet onuſta annis, adhuc puellam agebat.

Modò per pectus, humeros, & cubitum, ad manum deſcendemus. Itaq; *corpus* D *ſine pectore.* eſt prouerbium pronunciatum in homines imprudentes, quoniam ſapientia, & prudentia in pectore, & corde reſidere dicitur; ideò prudentes cordati appellantur. *Pulmo prius veniſſet.* ſpectat ad homines tardos, & lentos in operatio- *Pectoris adagia.* nibus, ſiquidem pulmo reſidens in pectore continuò quidem mouetur, nihilominus de ſua ſede nunquam mouetur. *Humeris ſuſtinere.* in illos profertur, qui ſumma induſtria alicuius ſalutem conſeruant: quapropter qui Rempublicam quaſi collapſuram ſuſtinent, vulgò Atlantes appellantur. *Cubito emungere.* iactatur in homines ſordidæ conditionis, ducto prouerbio à ſalſamentarijs, quibus inoleuit conſuetudo mucum narium cubito abſtergere, cum manus muria imbutas habeant.

Manus cum ſit organum organorum infinita præbet adagia, nihilominus potiora tantùm in medium afferemus. *Manu plena.* exponitur copioſè, adagio ſumpto ab illis, qui non parcè, ſed manu plena aliquid largiuntur. Huic oppoſitum eſt. *Manum in ſinu habere.* hoc prodidit Theocritus de tenacibus, & pigris ad largiendum.

Manu

Manu longa, & manu breui tradere. manu longa dare dicuntur, qui promiſſis agunt, *Prouerbia*
& ſpem tantummodò oſtendunt. Viciſſim manu breui tradere perhibentur, qui ſta- *manuum.*
tim porrigunt, quod pollicentur. *Manum peteris, & pedem porrigis.* hoc adagio vſus
E eſt Diuus Hieronymus in Rufinum, & torqueri poteſt in homines auerſi ingenij,
qui aliud rogati, aliud reſpondent. *Manum non verterem.* exponitur: nihil mea refert; cum nihil facilius ſit, quam manum vertere. hoc eſt conſimile illi. *Digitum non porrigerem.* hodie vulgò dicimus: de ſede me non mouerem. *Hoc non eſt in manu noſtra.* tunc pronunciatur, quando ſignificamus aliquod negotium non eſſe noſtri iuris. *Manu ignauus, mente præſens.* dicitur de homine conſilijs præſtante, ſed manu minimè ſtrenuo. Recitatur ab Epheſtione grammatico, vt ſignificaret prudentiam, & ingenium ſine adminiculo manuum fruſtra operari; & viciſſim robur expers ingenij, & prudentiæ, nihil valere; verùm ſi hæc iungantur, hominem reddunt inuictum: quapropter huc alludebat elogium Mithridatis Pontici, quòd ſic ſe habebat. CONSILIIS DVX, MANV MILES; *Pugno tenere.* ſpectat ad id, quod ſentitur; hoc vſus eſt Plato, quando aſſerebat eorum opinionem, qui exiſtimabant quidquam non eſſe in rerum natura, præter res corporeas, & ſenſibus expoſitas, & ſecundas inten-

Elogiũ Mithridatis.

In Theeteto.

F tiones, tanquam inanes explodebant, cum tamen certiora ſint, quæ ratione colliguntur, quàm illa, quæ manibus contrectantur: iudicium enim ſenſuum non rarò fallacia implicatur. *Inter manum, & mentum.* ſpectat ad breuitatem ſpatij; cum inter manum tenentem poculum, & mentum, minimum ſpatium intercedat: nihilominus inter ſpatium tam breue multa poſſunt contingere: itaq; erit conſonum illi: inter os, & offam multa cadunt. *Manus manum ſcabit.* hoc oritur à mutuo officio, quod homines viciſſim præſtare ſolent, vel potius à verſiculo Epicharmi comici, quod ſic ſe habet.

ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβοις τι.

Ideſt,

Manus fricat manum, da quidpiam, & aliquid accipies.

Monet neminem inueniri, qui velit beneficium in quempiam collocare, à quo non ſperet aliquam commoditatem ad ſe redituram: cum officium officio inuitetur,
G & beneficium beneficio prouocetur; namq; mutua eſt commoditas, quãdo manus manum lauat: ideo circumfertur apud Græcos hoc diſtichon.

Beneficium mutuum.

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν,
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τε δάκτυλον.

Ideſt:

Vir enim virum, & vrbs ſeruat vrbem,
Manus manum abluit, digituſq; digitum.

Manum addere. legitur apud Plautum, & nil ſignificat, niſi ludificare; tranſlatum eſt adagium ab illis, qui manu auri addita, aliquem irrident. *Manum ſummam addere.* dicitur de perfectione alicuius operis. hoc tranſlatum eſt ab artifice, qui primò quoddam rude operis ſimulacrum fingit, & hæc vocatur prima manus, quando verò id expolitur ſumma diligentia, appellatur ſumma manus. Apud Græcos veteres legitur τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, nempè manum admouere, quotieſcumq; negotium opera
H noſtra indiget. Viciſſim apud Pythagoram legitur μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιὰν, nimirum non cuicumq; dextram eſſe porrigendam: quo admonemur quemlibet in amicitiam, vel familiaritatem non eſſe admittendum, *Manum admouere.* ſimpliciter dicebatur, qui ſe ſe inſinuabant in opus alicuius egregiæ rei: tranſlatum fuit adagium à ſacrificijs, in quibus aliquando accidebat, vt alijs rem diuinam facientibus, alius adueniens, admota manu victimæ, ipſæ quoq; ſacrificij particeps fieret. *Manum admouenti fortuna eſt imploranda.* monet adagium fidendum quidem eſſe diuinæ opi, ſed poſtea adhibendam eſſe induſtriam. Suidas originem huius adagij in quemdam apologum refert: nam cum ruſticus quidam ſequens boues plauſtrum trahentes vidiſſet currum in foueam cecidiſſe, otioſus Herculis auxilium implorabat; interim audita eſt vox dicens: admoue manum rotæ, ſtimula boues, & Deum inuoca. *In manibus lex.* hoc profertur, quando non iuxta leges, ſed vires agitur, fortè hoc deſumptum eſt à Plauto, quando quidam ſeruus minabatur ſe manu litem acturum. *Manibus ambabus haurire.* conſueuerunt dicere de ijs, qui ſummo conatu aliquid agunt.

In Perſa.

Fortuna imploranda quid.

Manibus, pedibuſq; hoc pronunciatur, quando extremi conatus ſignificantur.

Multa manus onus leuius reddunt. ſignificat mutuum auxilium, vel difficilia etiam facilè confici poſſe, ſi plures negotium aggrediantur. Legitur enim apud Heſiodum *πλέιων, κὴ πλεόνων μελέτη*; nimirum plus poteſt, & plurium induſtria. *Manibus com-* A *preſſis.* iactatur in otioſos; qui ſedentes manus comprimere ſolent. *Manibus illotis.* pronunciatur de irreuerentia, ducto prouerbio à puritate ſacrificiorum; ſiquidem Heſiodus vetabat, ne quis illotis manibus vinum Ioui libaret. *Manum ſub pallio habere.* Torquetur in illos, qui otioſè viuunt. *Manu ſerendum, non ſacco.* Hoc monet modum in rebus ſeruandum eſſe, adagio deſumpto ab agricolis ſerentibus, qui non ſacco, ſed manu rara ſemina ſpargunt. *Manus complicatas amicis non eſſe tradendas.* hoc habetur ex Diogene: volebat enim ſignificare benignitatem comitati eſſe copulandam. *Da lapidi volam.* conuenit illis, qui ſectantur, quæ non poſſunt aſſequi, vel minantur illis, quibus nocere nequeunt. Prouerbium ductum eſt à pueris, qui obſeruantes autem volitantem percuſſuri inclinant ſe, vt ſumant lapidem, interim auis nihil incommodi paſſa auolat. *Manu altera fert aquam, altera ignem.* torqueri poteſt in illos, qui extrinſecus blandiuntur, & intrinſecus nocent, vel in homines bilingues modò laudantes, modò vituperantes: huic adagio eſt finitimum illud. al- B tera manu fert lapidem, altera panem oſtentat: *Manum cum minerua moue.* Monet hoc adagium, ne quis fiducia diuinæ opis fretus propriam poſtponat induſtriam. Hoc non abſimile eſt alteri adagio. Stimula boues, & Deum inuoca. *Manus Regum longa.* hoc recitatur ab Ouidio in epiſtolis, quando inquit.

Induſtria propria non eſt poſtponenda.

An neſcis longas regibus eſſe manus?

Vulgò etiam circumfertur hoc aſſertum, nimirum à Principibus cauendum eſſe, quoniam illis prælonga ſunt brachia, dum per ſuos ſatellites, quibus loco brachiorum vtuntur, abſentes etiam affligere poſſunt. *Manus Briarei inycere.* hoc diuulgatur de manu furaci, & violenta: ſiquidem Briareus fuit immanis gigas, & ſæuus pyrata, cui centum brachia, & manus fuiſſe perhibent. Quapropter hodie etiam quando ſignificatur aliquid aſpiciendum, & non tangendum eſſe, dicitur. Eſto Argus, non Briareus. *De manu eximere manubrium.* eſt prouerbium Plauti, quando facultas agendi extorquetur de manibus alicuius hominis iam aliquod ſperaturi. *Ma-* C *num ferula ſubduximus.* nempè nos quoq; litteras didicimus: namq; vetères pedagogi manus diſcipulorum ferula cædebant. *Manu macilenta pinguem pedem.* hoc adagio tanquam ænigmate quodam Heſiodus paupertatem explicauit: quandoquidem mendici ſunt illi, qui manu macilenta tangunt pinguem pedem, quoniam eorum manus fame gracileſcunt, & pedes frigore intumeſcunt. *Manum prudens in flammam mitto.* hoc pronunciatur, quando homo ſciens periculis ſe exponit; ſumpto adagio ab hiſtoria Mutij Sceuolæ, vt apud Ciceronem legitur. *Manus dare.* dicuntur illi, qui ſe victos eſſe profitentur. *Manus in Aetolis habet.* hoc prouerbium eſt Ariſtophanis de homine auido, qui muneribus facilè corrumpitur: quandoquidem Aetoli erant Populi denominati ab *αἰτεῖν ὅλον*, quoniam totum flagitarent: hinc Homerus in Odyſſea hominem mendicum iure optimo ex Aetolia oriundum finxit.

Quid manus macilenta & pes pinguis ſignificet.

Hactenus de manu, iam ad prouerbia digitorum properandum eſt. *Vnico digito ſcalpit caput.* hoc iam explicatum eſt ſuperiùs in adagijs capitis. *Digito cælum tangere.* D competit illis, qui ad proſperitatum faſtigium peruenerunt. Quare Lyſimachus, cum ouans ad Thraciam perueniſſet, occupatis regni finibus, talia verba tuliſſe fertur. Byzantij ad me veniunt, poſteaquam lancea cœlum attingo. *Digitus dies.* recitatur enim ab Alcæo apud Atheneum *δακτύλο ἡμέρα*. hoc adagium ſpatium vitæ humanæ exiguum, & quaſi digitale eſſe ſignificat. *Digitum ori imponere.* Indicat in ſermone non vlterius eſſe progrediendum. *Digitum quo proferat.* hoc vſus eſt Cicero pro Cecinna, quaſi voluerit dicere, digitum quò proferat non habet, indicans nihil illi eſſe, quod dicat, vel agat. Sumpto adagio à geſtu Rhetorum; qui geſtus à Quintiliano varius eſſe traditur, ſed ſimpliciſſimus eſt proferre digitum. *Ne crepitu quidem digiti dignum.* pro intellectu huius adagij, notandum eſt, quòd Ariſtobolus, apud Atheneum, refert ſepulchro Sardanapali impoſitam fuiſſe ſtatuam digitis dextræ manus ita compoſitis, veluti ſi crepitum edere vellent, ad indicandum res hominum eſſe deridendas, neq; digitorum crepitu eſſe dignas; immò hic digitorum

Digitorum prouerbia.

Rhetorũ geſtus qui.

Lib. 2.

geſtus

geſtus ad noſtra vſq; tempora penetrauit de illis rebus potiſſimum, quas nihili facimus. *Ad digiti crepitum.* hoc ſpectat ad illos, qui aliquid arrogantius ſignificare volunt: ſiquidem hic geſtus Dominorum fuiſſe perhibetur, qui ſeruis aliquod humile
E miniſterium imperabant. *Vno digitulo.* dicitur ad ſignificandum, nos vel nullo negotio poſſe vincere. *Tolle digitum.* pronunciabatur de illo, qui in pugna ſe victum profitebatur. hoc videtur cognatum illi dare herbam, vel dare manus, de quo paulò ante facta eſt mentio. *Premere pollicem, & conuertere pollicem,* pronunciabatur de fauore; quoniam Priſci, pollice fauorem indicabant, & qui fauebant, pollicem premebant, & qui minus, pollicem conuertebant; idcircò Iuuenalis ſic canebat. *Dare herbã quid ſignificet.*

——— conuerſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter.

Digitum medium oſtendere. profertur de ſupremo contemptu, & infamia: ſiquidem hic digitus à Martiali impudicus, & à Perſio infamis appellabatur. *Digitis metiri.* hoc attinet ad illos, qui rem accuratius contemplantur quàm oporteat; & adagium videtur ſumptum à Poetis, qui pedes carminum digitis numerare, & metiri ſolent. *Digiti computatorum.* appellari poſſunt illi, qui varijs fortunæ caſibus ſunt obnoxij:
F nam quemadmodum digiti Arithmeticorum nunc Myriades, nunc vnum tantùm numerum ſignificant, pariter amici Principum modò omnia, modò nihil præſtare poſſunt. *Digitis extremis attingere.* ideſt leuiter, alio modo dicimus ſummis labijs, & tunc vſurpatur, quando quis tantummodò verbis, non autem animo aliquid ſimulat, vel facit. *Digiti Cõputatorum qui.*

Supereſt, vt ad partes inferiores deſcendamus: de ventre hæc habentur. *In ventrem inſilire.* diuulgatur in illum, qui omnem curam ad cibum, & potum dirigit. Celebratur aliud à Plutarcho. γαςὴρ οὐκ ἔχει ὦτα, nimirum venter auribus caret. hoc ſignificat, quòd vbi de paſtu agitur, honeſtæ rationes non admittuntur: quare hodie etiam dicimus.

Ieiunus venter non audit verba libenter.

Ventre pleno melior conſultatio. quoniam vbi fames interpellat, homo non poteſt deliberare, etenim conſultatio moram, & animi tranquillitatem expoſtulat. *Venter* *Adagia ventris.*
G *pinguis non gignit ſenſum tenuem.* refertur à Galeno contra Traſybulum, quo ſignificatur in homine obeſo acumen mentis non reſidere. Quapropter, apud Lacedæmonios, infame eſſe perhibebatur, ſi quis fuiſſet vehementer obeſus, nam inde ſtupiditatem ingenij coniectabant.

Partes adhuc reliquæ ſua exhibent prouerbia. *Vt Podex lotionem vincis.* recitatur apud interpretem Ariſtophanis de illis, qui in aliquod malum ſe ſe adigunt: quandoquidem podex etiamſi lauetur, rurſus ſe inquinat: immò poterit etiam prouerbium torqueri in illos, qui inanem operam ſuſcipiant. Legitur apud Diogenianum κρόνου πυγὴ: nimirum *Saturni podex:* vnde Heſychius monet hoc prouerbium vſurpandum eſſe de carne ob vetuſtatem ſtupida: Saturnus enim erat Deus antiquiſſimus, & Priſci quicquid putre intellecturi, Saturnium appellabant. *Ne genu quidem flexo,* ideſt ne tantillum quidem; ſumpto prouerbio ab ijs, qui quietem captare volunt, nam primum genua flectunt. *Genu ſura propius.* hoc recitatur ab Ariſtotele, & adagium *Prouerbia aliarum partium.* *Li.9. Moral.*
H originem duxiſſe ferunt ex euentu in prælio, vbi quidam conſpicatus fratrem, & conſobrinum de vita periclitantes cum vtriq; opem ferre non poſſet, ſolum fratrem tutatus eſt, deinde pronunciauit hanc ſententiam, quæ abijt in prouerbium. Hodie quoq; in eodem intellectu dicimus: magis tangit cutem ſubucula quàm thorax. *Niſi fractis cruribus.* torquetur in eos, qui ad aliquod agendum negotium nonniſi magna violentia impelluntur. Ductum fuit prouerbium ab illis, qui antiquitùs, ob ſcelera, crucifigebantur, ſiquidem eis mors nonniſi fractis cruribus accelerabatur.

Tandem ad pedes accedemus, qui multis adagijs occaſionem dederunt. Circumfertur enim apud Græcos παρὰ πόδα. ideſt *iuxta pedem.* pronunciatur de re optimè accommodata; ſumpta metaphora à calceamentis ad pedum menſuram probè accommodatis. Suidas ex Ariſtophane recitat adagium hoc carmine. *Pedum adagia.*

δεξιὸν εἰς τὸ ὑπόδημα, ἀριςερὸν εἰς ποδονιπτῆρα.

Ideſt.

Dextrum in calceolo, læuum verò in podoniptro.

Sci-

Scribit Suidas hoc adagium ſolere proferri in illos, qui optimè ſe accommodant
ad conditionem rei præſentis, iuxta locum, tempus, & negotia: quapropter pedem
dextrum in calceo, & ſiniſtrum in pelui habere dicuntur. *Omni pedi eumdem calceum*
Medicorum aliquorũ imperitia.
accommodare. Torquendum eſt adagium in medicos imperitos, qui nulla habita mor- A
borum ratione, omnibus ægrotis eadem præſidia præſcribunt. *Ne ſupra pedem cal-*
ceus. docet prouerbium negotia viribus æqualia eſſe ſuſcipienda, quia nemo debet
ſe gerere, niſi quatenus ſua conditio expoſtulat. *Pedem in calceamento habet.* dicitur
de illo, qui nouit laudes ſibi competentes: nam quemadmodum calceus cuilibet
pedi non conuenit, ita etiam quælibet laus quemlibet hominem non decet. *Pede ta-*
cito. Vſurpatur pro clanculum: idcircò Cornelius Gallus in homines bella excitan-
tes ſic canebat.

Quis furor eſt atram bellis accerſere mortem,
Imminet, & tacito clam venit illa pede.

Pedem vbi ponat non habet. Proferendum eſt in illos, qui nihil bonorum ſtabilium
poſſident. *Pede tuo te metire.* monet adagium, ne quis extra conditionem ſuam exeat,
quare ad rem canebat Martialis.

Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt. B

Omni pede ſtandum. effertur de ſumma virtute, & videtur ſumptum ab illis, qui in
acie conſtanter partes ſuas tuentur, & locum minimè deſerunt. *Pedis canum oſten-*
dere. huius meminit Heſychius, quando dixit: κοῖλον τοῦ ποδὸς δεῖξαι. vſurpatur pro
fuga, quoniam qui pedibus ſibi conſulunt, cauitatem pedum oſtendunt. *In pedes re-*
trocedit. Spectat ad illum, qui metu, locum potentiori cecit. poterit etiam attinere
ad illos, qui intentionem mutant. Legitur apud Platonem ἀκροποδὶ. idest ſummo
In Lachete.
pede. Attinet ad illum, qui ſuperficie tenus aliquid nouit. Viciſſim. *Pleno gradu.*
ſpectat ad illos, qui magno ſtudio aliquid aggreſſi ſunt. *Pedibus in ſententiam deſce-*
dere. refertur ad comprobationem alienæ ſententiæ. Translatum eſt adagium a ve-
teri conſuetudine ferentium ſuffragia, vbi erat multa turba: id explicat Liuius hunc
Li. 3. primæ Dec.
in modum. *Vbi ſententiam meam vobis peregero, tunc quibus eadem placebit in dextram*
partem taciti tranſibitis. & paulò poſt. *quibus hæc ſalutaria videntur, in dextram par-*
tem pedibus tranſite. & hæc ratio ferendorum ſuffragiorum, diſceſſio pedibus facta C
dicebatur. *Pedem ponere in alieno choro.* attinet ad illos, qui alienis negotijs ſe ſe im-
miſcent. Sumptum eſt prouerbium à choreis, ad quas ſi quis ignotus accedat à co-
rona circumſtantium exſibilatur. *Pedem alterum in cymba Charontis habere.* competit
homini in extrema ſenectute conſtituti; immò Plautus huiuſmodi ſenem acheron-
tium appellauit. *Quantum pedibus potes.* dicitur de omni affectu, atq; conatu. *Pe-*
dibus ingredior, natare non didici. Competit illis, qui maiorum rerum imperiti, in fri-
uolis tantùm negotijs ſe ſe exercent. *Duobus pedibus fugere.* pertinet ad celeritatem
Duobus pedibus fugere quid.
peragendi negotij; deductum fertur adagium à nauibus vento ſecundo currentibus,
quaſi dicatur duobus clauis, quia gubernaculum nauis pedem appellant. *Ante pe-*
des. promulgatur de illo, quod eſt obuium, vel quod eſt præſens, vel imminens. *Pe-*
des habet extra lutum. Sumptum eſt prouerbium à viatoribus, & trahitur ad illum, qui
aliquod periculum euitauit. *In pedes decidit animus.* hoc effertur quotieſcumq; ve-
hementer expaueſcimus. *Ad pedes ad caput.* hoc recitatur à Theocrito de rerum D
copia.

Demùm aliquid de vnguibus, de ſanguine, & de cute dicemus. *Ab vnguibus in-*
cipere. conuenit illis, qui à leuiſſimis rebus inchoant. *Vngue notare.* dicitur de eo,
quod parùm placet, eò quod ſoleat vngui ſignum apponi. *Vnguem latum à loco diſce-*
Vnguis, ſanguis, & cutis
dere. hoc ſignificat tantillum de loco ſe mouere. Recitatur à Stobeo αἷμα, καὶ ψυχὴ,
ſcilicet ſanguis, & anima, pronunciatur de re admodum grata. *Intra tuam pellem te*
contine. admonetur vnuſquiſq; ne oblitus ſuæ ſortis, maiora præſtare conetur, quam
ſua facultas expoſtulet, hoc videtur conſimile adagio ſuperius exarato. *Pede tuo te*
metire. natum volunt adagium à Ductoribus, qui olim in pellibus dormitabant.
Martialis igitur inuehens in quemdam ſutorem, qui diues cum eſſet factus, ad priſti-
nam redactus eſt inopiam, ſic cecinit.

Luſiſti, inquit, ſatis eſt: ſed te, mihi crede, memento
Intra pelliculam Cerdo tenere tuam.

Iam

Iam exarata ſunt prouerbia, quæ partes humani corporis reſpiciebant, nunc ponderanda ſunt illa, quæ ab ætatibus, à dignitatibus, & ab alijs prærogatiuis, & accidentibus hominis deſumuntur. ratione ætatis. Primò dicitur, *Aliam ætatem alia decent.* quo oſtenditur non decere ſenem, quod iuuenem aliquando decuit. Aetate prudentiores reddimur, quo demonſtratur, homines vſu rerum fieri ſapientiores, & prudentiam augere, iuxta vulgatum carmen.

Prouerbia ætatum.

E

Tempus edax rerum, ſolam ſapientiam auget.

Si peculiares meditabimur ætates, alia reſultabunt adagia. Dicitur enim. *Puſioni aptare cothurnos Herculis.* id profertur de re incongrua, dum minimis maxima applicantur. *Puer ſeptennis cum ſit, nondum dentes edidit.* quadrare poteſt in illos, qui natu grandiores adhuc circa nugamenta verſantur. Legitur hoc apud Baſilium τοῦτο καὶ παιδὶ γνώριμον. ideſt *hoc & puero notum.* hoc videtur ſimile alteri prouerbio καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον nempè, & cæco perſpicuum. hoc ſolet pronunciari de re cunctis notiſſima. *Vt pueri laudant pauonem.* hoc prodidit Iuuenalis in auaros, qui verſus tantummodò commendant, nihil interim poetis largiuntur. *Ne puero gladium.* ſubintelligendo, commiſeris: admonet adagium poteſtatem non eſſe concedendam puſionibus, imperitis, vel ſtultis, ne in ſuam, vel aliorum perniciem ea abutantur. *Viri iureiurando, pueri talis fallendi.* docet iocoſa ad pueros, & ſeria ad viros pertinere. Legitur apud Suidam. παῖς κρύσταλλον, ideſt. *puer glaciem.* proferebatur in illos, qui cum aliquid retinere non poſſent, noleſiant tamen illud amittere. Sumptum videtur hoc à Sophocle, qui amorem cõparabat pueris glaciem manu arripientibus, quæ nec facilè poterat retineri, nec abijci liqueſcens: idcircò amor quoq; ob adiunctam voluntatem, excuti non poteſt, & ob copulatas voluptatibus moleſtias retineri nequit. *Pueros odi ſapientia præcoci.* inualuit opinio apud vulgum, quæ ad noſtram vſq; penetrauit ætatem, vt credant pueros maturiùs ſapientes, aut non fore vitales, aut dementes futuros: ideòq; Plinius narrat Catonem Cenſorinum velùti ex oraculo prodijſſe: quapropter tradidit iuuentam ſenilem prææmaturæ mortis fuiſſe ſignum. Legitur apud Grecos νεάζειν. ideſt, *Iuuenari* nempè iuuenum more inconſideranter agere. *Iuuenta viribus pollet.* hoc pronunciatur de tali ætate, quæ florida, & valida eſt. *Opera iuuenum, conſilia virorum, vota, ſeu preces ſenum.* Docet in aliqua opera iuuenes eſſe adhibendos, cum illa ætas viribus polleat, vt paulò ante exaratum fuit: viri autem mediæ ætatis in conſilium eſſe vocandos, quia in his rèrum vſu aucta eſt prudentia, & ſenes tanquam religioſos à Dijs optima precari ſolere. Boethus tamen poeta aliter expreſſit adagium hoc verſu.

Adagia ex pueritia.

F

Pueri ſapiẽtia præcoci.

G

ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, πέρδαι δὲ γερόντων.

Ideſt.

Facta iuuenum, conſilia verò virorum, crepitus verò ſenum.

Poſteaquam incidimus in ſenectutem, hoc in loco prouerbia ſenectutem reſpicientia ponderabimus. Dicitur enim. *Senex doctor.* de illo profertur, qui ſerò, & intempeſtiuè aliquod opus aggreditur; ſiquidem veluti iuuentus eſt docilis, ita ſenecta intractabilis, & obliuioſa. *Maturè fias ſenex, ſi diù velis eſſe ſenex.* Monet, vt, integra adhuc ætate, labores iuueniles deſerantur, & valetudinis cura habeatur, quando per diuturnam ſenectam progrediendum eſt. *Inter pueros ſenex.* quadrat in illos ſic eruditos, vt inter plebeios ſcioli videri poſſint, & inter eruditos indocti. *Senum prudentia.* hoc recitatur prouerbium, quia ſenes vſu plurimarum rerum ſunt periti, & quia meminerunt multorum ſuperioribus ſæculis actorum. Habetur apud Sophoclem ὀργὴ γέροντος, ideſt. *Ira ſenis.* Volebat enim ſignificare iram leuem, quæ facilè deleri poteſt, cum in hac ætate feruor ſanguinis langueſcat. *Tripuer ſenex.* ſpectat ad ſenem decrepitum, qui repueraſcere videtur. Huic ſimile eſt aliud. *Bis pueri ſenes.* quadrabit in illos, qui, cum ætate grauiori opprimantur, nihilominus in puerilia quædam ſtudia incumbunt. Legitur pariter apud Græcos. ἀνδρὸς γέροντος, ἀσταφὶς τὸ κρανίον, ideſt. *viri ſenis vua paſſa caluaria.* docet adagium ſenile corpus eſſe inualidum, & flaccidum, nempè exhauſto ſucco, veluti accidit in vua paſſa. *Anno ſenio fio.* competit homini, qui tædio, & moleſtia afficiatur. *Seneſco ſemper multa diſcens.* ſignificat, vſu vitæ, & experientia multarum rerum, prudentiam generari: quamobrem Seneca in epiſtola quadam ad Lucillum ſcribebat: tandiù diſcendum eſſe,

Adagia ad ſenectutem attinentia.

H

Iracundia ſenum qualis.

eſſe, quamdiù neſcias: cum diſcipulus prioris poſterior dies eſſe dicatur. *Quid ſtupa cum ſene.* Pariter apud Græcos loquitur. στυπεῖον γῆρας. ideſt. *Stupa ſenetio.* hoc adagium videtur originem trahere à ſtupa, quæ à lino excutitur; ſicca enim, & inutilis eſt, quemadmodum homo in extrema ſenectute conſtitutus. *Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit.* A docemur nihil eſſe tam ineptum, neq; tam alienum, ad quod ebrietas hominem non incitet. *In ſenem ne aliquod collocaueris beneficium:* hoc recitatur ab *Li. 2. Rhetor.* Ariſtotele: quamuis vulgò etiam dicatur neq; ſenem, neque puerum aliquo beneficio eſſe afficiendum: propterèaquòd alter non refert gratias, alter non meminit.

Seni maxilla baculus. nam ætate graues copioſiori egent alimento, vt reſtauretur, *Senex depõtanus qui.* quod in dies deperditur. Quocirca interdum dici ſolet: ſenes ingredi dentibus; cum reliqui homines pedibus gradiantur. *Senem erigere.* ſubintelligendo difficillimum; propterèaquòd ſenex à iuuentute vitijs imburus difficulter corrigitur. *Sexagenarios viros de ponte deijcere.* hoc ſpectat ad illos, qui cum ætate ſint graues tanquam deliri ab omni publica functione relegantur. Multi volunt inde natum eſſe prouerbium, quia olim ſexagenarij ferendorum ſuffragiorum ius non haberent. Quamuis alij voluerint, quòd olim iuuentus Romana, vt ſola ſuffragia ferret, ſenes inualidos de po te præcipitauerit; quoniam ſuffragium per pontem ferebatur: hinc ſenes B depontani vocabantur tanquam à negotijs publicis depoſiti. *Seni iuuenculam ſemper ſubijce.* monet adagium, vt vir prouectioris ætatis puellam potius ducat, quàm anum, ne, frigore frigori addito, langueſcat venus, & ſteriles ſint nuptiæ: quanquam hoc adagium ad alia multa trahi poſſit, & præcipuè, quando ſignificare volumus aliquid eſſe temperandum. *Omnia ſecunda ſaltat ſenex.* profertur quotieſcumq; res prius in periculum deducta, præter omnium expectationem, ex ſententia ſuccedit. Seruius explicat originem adagij, & inquit dum ludi celebrarentur, ad Deum matrem placandam, neq; vllis ſacrificijs placari poſſet, quidam ſenex in ludis circenſibus ſaltauit, & hanc fuiſſe cauſam placationis retulit, vnde poſtea prouerbium dimanauit.

Si reſpiciamus dominium, oriuntur varia prouerbia, vt. *Homo herus ſeruo monoſyllabus.* Quandoquidem Heris, & potentioribus opus eſt breuiſſimo tantum verbo, nimirum vt annuat, vel renuat. *Cum Principe non pugnandum.* docet difficillimum C eſſe à priuato homine Principem ſuperari: iuxta illud.

Ardua res homini mortali vincere Numen.

Virum Reſpublica docet. ſignificat nominem ad res gerendas eſſe idoneum, niſi qui longo vſu fuerit exercitatus. *Virum indicat Magiſtratus.* hoc recitauit Ariſtoteles innuens hominum mores in vita priuata vix ſatis conſpici poſſe; verùm in dominio *Li. 5. moral.* apparet quali ſint ingenio, qui dominantur. Quamobrem Plutarchus, & ipſe ſolebat dicere, quòd Magiſtratus virum, & Magiſtratum vir oſtendit. *Senator ſine prouoca-* *Li. 3. de leg.* *tione, Legatus ſine mandatis.* hoc memorat Cicero, & torqueri poteſt in illos, qui cum nihil authoritatis habeant, primi tamen in omni loco eſſe volunt: namq; ex ſententia Iuriſconſultorum, nemo ignorat prouocationes ad Senatum fieri ſolitas: deinde nemo legatus eſſe poteſt, qſſi legitimis Principis ſui mandatis non ſit munitus, antequam alio ſe conferat. *Rex ſum.* hoc prouerbio vſus eſt Plautus, quando inquit: Rex *In Penulo.* ſum, ſi illum hominem hodie ad me traxero, quaſi voluerit dicere, ſummam fælicitatẽ D aſſequar: quandoquidẽ Antiquitas ſummã proſperitatem ſignificans, dicebat: Deus sũ. *Quilibet Rex domi ſua.* promulgatur, quando ſignificamus, quæ volumus liberè in ędibus noſtris præſtare. *Aut Rex, aut aſinus.* idem eſt ac ſi dicatur: aut victor, aut victus. *Rex tragicus.* pronunciatur de homine ſuperbo, & faſtuoſo, qui nulla vi, & nulla au- *Rex tragicus qualis.* thoritate polleat, aliter poteſt appellari rex chartaceus, ſumpta metaphora à comędijs, vel tragedijs, in quibus imperium eius, qui ſubit perſonam Regis, eatenus durat, quatenus fabula peragatur: idcircò Dionyſius aliquando quemdam Regem, qui ſubiens regnum paulò poſt à vita deceſſit, Regem tragicum appellauit: *Homo homini Deus.* pronunciantur de illo, qui ſubitum, & inſeparatum affert auxilium. Veteres enim nil aliud eſſe Deum exiſtimabant, quàm hominibus prodeſſe: idcircò inuentores legum, vini, & ſimilium, pro Dijs habiti, & culti fuerunt. Huic adagio oppo- *Homo homini Deus.* ſitum eſt illud: homo homini lupus; cuius in hiſtoria lupi meminimus; hæc duo adagia tali diſticho explicantur.

Eſt

Eſt homo qui locuples inopi nil donat amico,
Qui rapit, hic lupus eſt, qui dabit, iſte Deus.

Homo honorans ſe ipſum honorat: quandoquidem ex ſententia Ariſtotelis, honor E non penes honoratum, ſed penes honorantem eſſe perhibetur.

Ratione ſapientiæ, vel prudentiæ varia emergunt adagia. *Homo ſapiens ſua bona ſecum fert.* ſiquidem eruditio, & virtus non in diuitijs, ſed intra nos conſiſtunt. Videtur adagium ſumptum ab apophtegmate quodam Biantis, qui aliquando interrogatus, cur ex incendio patriæ, nihil rerum ſuarum ſecum deferret, reſpondit: omnia bona mea mecum porto. *Homo ſapiens non eget.* Hoc videtur confirmare ſuperius adagium, namq; vera bona hominum ſunt ſcientiæ, & virtutes; itaq; ſapienti facilè eſt diteſcere, ſi velit. *Homini ſapienti ratio pro neceſſitate.* recitatur a Plinio iuniori, vt ſignificaret ſapientem neq; metu, neq; neceſſitate ductum, ſed conſilio omnia peragere. *Omnia ſapienti facilia.* quandoquidem nihil eſt tam arduum, quod prudenti conſilio non facilè fiat, vel nihil eſt tam ærumnoſum, quod ſapiens æquo animo non ferat. *Nemo mortalium omnibus horis ſapit.* hoc inſinuat neminem eſſe, qui aliqua in parte vitæ non deſipiat, atq; peccet. Legitur apud Ariſtophanem: F ἄνθρωπος θαλῆ. ideſt. *Homo Thales.* fuit autem Thales vnus è ſeptem Græciæ ſapientibus: idcircò adagium profertur: Ironia, in ſtultum, qui ſapiens ab omnibus haberi cupit. *Pauciloquus, ſed eruditus.* hoc ſpectat ad hominem, qui pauca quidem, ſed tamen auditu digna profert.

Adagia ſpectantia ad ſcientiam.

Ratione amentiæ hæc diuulgantur. *Homo ſtultus factum cognoſcit.* hoc attinet ad illos, qui poſt euentum fiunt prudentes: quapropter à Tito Liuio euentus magiſter ſtultorum appellatur. *Homo ſtultus ſtulta loquitur.* etenim in nullo ſpeculo melius apparet figura corporis, quàm in ſpeculo orationis; idcircò ex ſermone homines cognoſcuntur. *Homo longus amens.* Vulgus diuulgat proceris mentem deeſſe, & puſillis multum animi adeſſe. *Homo ſtultior melitide.* Melitis enim fuit vnus ex illis fatuis, quos Homerus nobilitauit: hic poſt Troiæ euerſionem Priamo opitulaturus veniſſe dicitur.

Magiſter ſtultorum quis.

Amicitia quoq; ſuppeditat adagia. Videlicet. *Homo verbo tenus amicus,* compe- G tit illi, qui ſermone beneuolentiam ſimulat, ſed in mente aliud cogitat. *Homo amicus vſq; ad aras.* Monet adagium, vt commodis amicorum famulemur, ſed ne recedamus à recto tramite, nimirum ne propter amicum, Numinum reuerentiam violemus; namq; Priſci iurantes, manu, aras tangebant. *Homini nihil amicitius opportuno amico.* denotat adagium officium opportunè adhibitum eſſe gratiſſimum, & viciſſim officium intempeſtiuum moleſtum. *Vbi ſunt homines amici, ibi opes.* Quandoquidem amici pecunia ſunt potiores, & ad præſidium vitæ magis amici, citra pecuniam, quàm opes abſq; amicis valent. In huius confirmationem additur. *Nullus homo ſibi naſcitur.* hoc recitatur à Cicerone, dum inquit nos non nobis natos eſſe, quoniam ortus noſtri partem vendicat patria, partem parentes, & partem amici. *Viri infortunati procul amici.* hoc prouerbium taxat mores vulgarium amicorum, qui, ritu hirundinum, pro ratione temporis, aduolant, & deuolant, vel more formicarum, quæ horrea vacua non adeunt, iuxta illud Ouidij.

Prouerbia Amicitia.

Lib. 1. de off.

H *Horrea formica tendunt ad inania nunquam.*

quare Cicero aliquando ſcripſit, quod fidelis beneuolentia aliquo periculo percipi poteſt. Alioquin dicendum eſt amicos, qui perant, paſſim verſari, & qui dent, perpaucos eſſe.

Lib. 9. epiſt. fam.

Ratione commoditatis, & opum diuerſa habentur adagia. *Homo pecunioſus damnari non poteſt.* Hoc protulit Cicero in Verrem, quando ſcripſit percrebuiſſe ſermone omnium non ſolum apud Romanos, verùm etiam apud exteras nationes, in iudicijs illorum temporum, pecunioſum etiam nocentiſſimum damnari non poſſe. Huc ſpectat illud recitatum à Saluſtio in bello Saguntino Romæ eſſe venalia omnia. *Homo generoſus ex crumena.* nominatur ille, qui obſcuro loco natus, propter opulentiam, inter nobiles collocatur, quoniam opes nobilitatem parere dicuntur. *Homo abſens hæres non erit.* ſpectat ad illos, qui, propter abſentiam, aliquam amittunt vtilitatem, & tractum eſt prouerbium ab illis, qui affinitate quadam legitimam alterius ſucceſſionem expectant, ſed abſentes eadem priuantur. *Hominum alij ſemi-*

Adagia commoditatis.

nant

nant alij metunt. hoc promulgatur, quando alij laborauerunt, & poſtea alij emolumentum percipiunt. *Homo quiſq; ſuam rem meminit.* hoc adagio, mos communis hominum taxatur, qui in alieno negotio dormitare, & in proprio vigilare ſolent.

Adagia egeſtatis.

Si dirigatur animus ad egeſtatem, non deerunt adagia. Vt, *Homini eſurienti neceſſe eſt furari.* A hoc competit illis, qui extrema ducti neceſſitate quodlibet præſtant. *Hominis mendici pera non impletur.* Adagium ſignificat mendicitatem eſſe inexplebilem, ſed torqueri poteſt ad improbos, qui ab amicis ſemper aliquid flagitant, vel etiam ad diuites auaros, qui opibus nunquam ſatiantur, iuxta illud Ouidij.

Et cum poſſideant plurima, plura petunt.

Homini egenti verecundia inutilis. monet adagium pudorem, vrgente neceſſitate, eſſe abijciendum. *Homini mendico ne parentes quidem amici.* quandoquidem opes conciliant amicos; cum egeſtas nec illos habeat amicos, quos natura coniunxit. *Homo paxillo nudior.* ſpectat ad hominem extremæ neceſſitatis: cum à paxillis cortices etiam detrahi poſſint. Huic non abſimile eſt aliud. *Homo nudus tanquam ex matre.* recitatur de extrema paupertate: etenim nudiſſimi naſcimur, quod non item cæteris animantibus accidit. *Ab homine nudo veſtimenta detrahere.* ſignificat inde ſperare emolumentum, vnde extrahi non poteſt. *Homo egenus in turba verſetur.* quandoquidem ibi fit quæſtus, vbi eſt hominum frequentia. B Demum habetur apud Græcos ἄνθρωπος πτωχομένος, nempè homo propter quæſtum ſciens. Hoc competit Grammaticis, & alijs egenis, qui litteras non ob aliam cauſam, niſi ventris cauſa diſcunt.

Adagia ſpectantia ad probitatem.

Ratione prærogatiuarum ad probitatem ſpectantium, nonnulla emergunt adagia. Primitùs dici ſolet. *Viri boni lacrymabiles.* de illis, qui precibus flectuntur, & ad miſericordiam commouentur; veluti inexorabiles, & adamantini appellantur, qui nullis verbis ad miſericordiam incitantur. *In diſcrimine apparet qui vir.* id pronunciatur in re periculoſa, & difficili, quæ nonniſi virum virtute præditum, & ſtrenuum expoſtulat. *Homo magis promus, quàm condus.* profertur in aliquem liberalem, qui res acquiſitas facilè diſtribuit, ſumpta metaphora à diſpenſatore rei familiaris, cuius intereſt ex peno quædam promere, & in eundem quædam condere. *Homo quadratus* competit illi, qui in aduerſis, & ſecundis rebus non mutatur: ſimilitudo ſumpta C eſt à figura quadrangula, quæ in quamcumq; partem peruoluta ſemper ſui eſt ſimilis. *Omnium horarum homo.* dicitur de illo, qui rebus ſerijs, & iocoſis facilè accommodatur. *Homo Melaniore caſtior.* appellatur ille, qui a mulierum conſuetudine abhorret. Tradunt enim Melaniorem quemdam ob mulierum odium in ſolitudinem ſe contuliſſe. *Homo nouus.* proferebatur olim de homine ab incerta Regione veniente: immò qui nullis maiorum imaginibus illuſtres, ope tantùm virtutis, nobilitatem ſibi comparabant, noui homines, tanquàm ſubitò apparentes, & filij Cœli appellabantur. *Viro frater adſit.* hoc pronunciatur de fido auxilio, & recitatur à Platone: etenim in rebus periculoſis vix vnquam frater fratri deeſſe ſolet. *Hominem velocem tardus aſſequitur.* iactatur in illum, qui cum vires habeat imbecillas arte tamen, & ingenio potentiorem ſuperat: Originem huius prouerbij referunt in fabulam Vulcani in Odyſſea recitatam, qui cum eſſet claudus, & Venerem vxorem ſuſpectam haberet, nec tales illi eſſent vires, quibus Adulterum deprehen- D deret, ad artes confugit, & vxoris lectum catenulis inuiſibilibus circumuinxit, deinde Martem, & Venerem congredientes his vinculis irretiuit, & Deos omnes deprehenſi adulterij teſtes conuocauit: iuxta illud Ouidij.

Melanior quis fuerit.

Lib. 2. de Repub.

Mars quoq; deprehenſus fabrilia vincula ſenſit,
Notior in Cœlo fabula nulla fuit.

Prouerbia pulchritudinis.

Pulchritudo quoq; adagia proponit ponderanda. Vt, *Homo formoſus ſine pulchritudine.* ſpectat ad illos, qui ſmegmatibus, & fucis exoticam formam ſibi comparare conantur. *Homo in oſtio formoſus.* profertur in illos, qui gratioſi habentur. Adagium videtur deſumptum à conſuetudine Veterum, qui nomina formoſorum, & amaſiarum, in arborum corticibus, & folijs, & in parietibus ſcribebant: immò prouerbium poterit ſpectare ad illos, qui per adulationem laudantur. *Candidorum virorum nulla vtilitas.* attinet ad viros molles, & effœminatos, qui in negotijs gerendis inutiles eſſe perhibentur.

Si con-

Si contemptum, & fragilitatem hominum contemplemur alia ſe ſe offerunt ada-
gia, quæ ſunt. *Homo trium litterarum*, pronunciatur, per ironiam, in aliquem, qui ſe
ingenuum, & generoſum eſſe putat. Origo prouerbij refertur in Veterum conſue-
E tudinem, qui viri ingenui prænomen, nomen, & cognomen tribus literis in ſuis In-
ſignibus notabant: nimirum pro Marco Tulio Cicerone. M. T. C. ſcribebant. *Ho-* *In Penulo.*
mo trioboli. hoc recitatur à Plauto de homine nullius pretij, quaſi tribus obulis di-
gno. Huic non diſſimile eſt aliud. *Homo treſſis,* quaſi nullius valoris, & tribus aſſibus
æſtimandus. Antiquitas enim genus quoddam nummuli ærei aſſem appellabant.
Homo nec vno dignus. hoc ſpectat ad hominem vileſſimum, ſumpta metaphora à ia-
ctu talorum, in quibus numerus vnitatis eſt infimus. Huic ſimile eſt aliud. *Vir obulo*
dignus. proferebatur par iocum de illo, qui in aliquo virorum numero recenſeri vo-
lebat. Natum adagium eſt à conſuetudine Reipublicæ Athenienſis, quæ adſcriptis
in numero virorum, ſingulis diebus, obulum ex publico ærario dabat, & hi, probati
vocabantur, qui verò nondum erant probati, neq; adſcripti, nondum obulo digni
iudicabantur. *Homo miſerior monomachis.* dicebatur olim de infælici: ſiquidem in
monomachia, aut alter, aut vterq; perit. Legitur apud Græcos πομφόλυξ ἄνθρωπος. *Homo bulla.*
F ideſt. *Homo bulla.* pronunciatur de fragilitate vitæ humanæ, ſumptum fortè eſt ada-
gium à Luciano, qui vitam hominum bullis in aqua natis comparabat, quæ tempo-
ris momento apparentes, ſtatim euaneſcunt. Huic valdè ſimile eſt aliud ἄνθρωπος
κεράμεος, ideſt. *Homo fictilis.* nimirum mollis, imbecillis, & fragilis; ductum eſt ada-
gium à vaſis teſtaceis, quæ ob leuem etiam ictum franguntur.

Vitia, quibus homines ſæpè inquinantur, adagijs locum dederunt. *Homines*
Ambrones. dicebantur, qui rapto, & malis artibus viuebant; nam Ambrones, refe-
rente Feſto Pompeio, fuerunt Galliarum populi, quos mare inundans finibus ſuis
expulit, qua de re per alienum errantes ſolum rapinis viuere coacti ſunt. *Virum im-* *Prouerbia à*
probum mus etiam mordeat. ſignificat quocumq; modo vindictam viris improbis non *vitijs petita.*
deeſſe. *Homo ſemper contradicens.* hoc profertur in ſtupidum, & imperitum, qui in
diſputationibus ſe nunquam victum eſſe fatetur. Hoc videtur relatum à Galeno in
illo libro, quo refellit Iulianum quemdam aphoriſmos Hippocratis calumniantem.
G *Aliud homini, aliud humanitati ſatis.* recitatum fuit à Varrone, & petit illos, qui in
loquendo conſuetudinem potius, quàm rectas rationes ſequuntur. Aduertendum
autem eſt, quod humanitas hoc in loco pro curioſitate ſumitur. Legitur apud Græ-
cos ἀνὴρ ἐλάφειος, ideſt, *Vir ceruinus,* ferit homines timidos, qui magis fugæ, quàm
viribus fidunt: ſic enim Ceruos imitantur, qui venatoribus non reluctantur, ſed pe-
dibus ſibi ſalutem quærunt. *Hominibus pigris ſemper eſt feſtum.* prouerbium ortum
eſt à Tarentinis, qui propter otium, & delitias, plures dies feſtos in ſpatio annuo
celebrabant. Conuenit hoc prouerbium cum alio. *Ignauis ſemper feriæ.* quando-
quidem Ethnici à profanis negotijs, feriarum tempore, abſtinebant: immò aliquot
feriati dies agricolis concedebantur, vt luſu laſſitudinem reficerent.

Homo ſtatua taciturnior, hoc ferit hominem tacitum, & melancholicum, namq;
ſtatua refert effigiem alicuius hominis ſapientis, nihilominus ſermonem non edit.
Huic oppoſitum habemus adagium apud Græcos, ἄνθρωπος βομβύλιος, ideſt, *Homo*
H *bombylius:* petit hominem loquacem; quoniam bombylios eſt genus apis à ſtrepitu
ita nuncupatum, & ad mellificium inutile. *Homo temulentus, & ſopitus non eſt exci-*
tandus. monet adagium non eſſe tentandos crabrones, & non eſſe refricandum il-
lud odium, cui tempus obliuionem ſuperinduxit. *Nec Deus, nec homo.* hoc recitatur *In Pythijs*
à Pindaro, fortè de homine aſtuto, quem nec Deus, nec homo fallere poſſit. Huic *hymno ter-*
ſimile eſt aliud apud Græcos vulgatum ἄνθρωπος χηναλώπηξ. petit hominem garru- *tio.*
lum more anſerum, & vafrum more vulpium, nam illud vocabulum, ex anſere, &
vulpe compoſitum eſt. *Homo Euripus.* promulgatur de homine inconſtante: namq;
Euripus eſt pars maris inter Aulidem Beotiæ portum, & inſulam Eubæam, vt refert
Strabo, quæ ſepties die, atq; nocte rapidiſſima conuerſione reciprocat. *Viro Lydo* *Lib. 9.*
negotium non erat, ſed foras profectus ſibi parauit. hoc pariter attinere poteſt ad ho-
minem inconſtantem, & inquietum: diciturq; natum adagium à Creſſo Lydorum
Rege, qui antea fælix cum eſſet, Cyrum in ſe prouocauit, à quo tandem ſuperatus
in infinitas calamitates incidit. *Hominum mores Regioni reſpondent,* ſumptum videtur

Regio quid præſtet.

adagium ex apophtegmate à Plutarcho memorato, nimirum triticum in nonnullis
agris, vitio Solis, in Lolium degenerare: pariter pro qualitate regionis hominum
ingenia varia ſunt: etenim in Regione molli homines etiam molles, & effæminati
naſcuntur. *Sardanapalus.* abijt in prouerbium ob inſignem mollitiem: idcircò Ari- A
ſtophanes de homine valdè effæminato dixit. τίς ὁ σαρδανάπαλος οὑτοσί, nimirum
quis hic Sardanapalus. Fuit enim hic homo vſq; adeò effæminatus, vt inter eunuchos,
& puellas verſari eſſet ſolitus; conuenit cum prædicto. *Homo cera tractabilior.* ſed
quamuis hoc videatur ſpectare ad hominem mollem, nihilominus homini etiam do-
cili competere poteſt. *Homo Scytha.* petit hominem immanem, & ſæuum ob bar-
bariem gentis ſcythicæ: quemadmodum hodiernum vulgus talem hominem Tur-
cam appellat. Huic ſimillimum eſt hoc. *Homo Tenedius.* recitatur à Pultarcho, &

In Collect. Adag.

ſpectat ad hominem ſeueri, & formidabilis aſpectus. Suidas refert originem ada-
gij in Regem quemdam Tenedi, qui legem tulerat, vt à tergo Iudicis quiſpiam ſe-
curim tenens aſtaret, vt qui mendacium coram Iudice diceret, protinus cæderetur:
hinc etiam abijt in prouerbium ſecuris Tenedia.

Ratione motus alia ſubſultant adagia. Dicimus enim. *Hominem currentem incita-
re.* quando aliquis fruſtra laborat, iuxta illud. B

Vanum eſt currenti ſubdere calcar equo.

Vel poteſt etiam diuulgari hoc adagium, quando hortamur aliquem ad id, ad
quod ſua ſponte tendit. *Hominem fugientem ſonus lyræ non remoratur.* Adagium ſi-
gnificat, in rebus periculoſis leuiora negligi, non enim veriſimile eſt, quòd cantor
hominem à prælio fugientem retardare poſſit. *Homo fugiens denuò pugnabit:* Mo-

Adagia, ex motu.

net adagium, animum non eſſe abijciendum propter metum: quandoquidem victi
denuò vincere poſſunt. Ortum volunt adagium à Demoſthæne, qui, abiecto clypeo,
fugit ab illo prælio, quo Philippus Macedonum Rex apud Cheroneam Athenienſes
ſuperauit; & hac de cauſa cognominatus fuit ῥίψασπις, ideſt clypeum abijciens,
ideòq; ab inimicis reprehenſus hoc verſiculo eos eluſiſſe dicitur.

ἀνὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται.

Ideſt.

Vir fugiens, & denuò pugnabit. C

Homo præſens abeſt. pronunciatur in illum, qui in colloquio non animaduertit,
quæ dicuntur, mente alijs in rebus occupata. *Aliud ſtans, aliud ſedens.* ſubintelligen-
do, loquitur homo. hoc prouerbio poterimus taxare hominis inconſtantiam, quan-
do in pauco temporis interuallo ſententiam mutat.

Variæ hominum operationes varijs occaſionem adagijs dederunt. Primitùs di-
citur. *Homo nunc palliatus, nunc togatus.* & profertur de homine inconſtante. Etenim

Adagia ex varijs hominum operib.

pallium erat indumentum Græcorum, & toga Romanorum. *Qualis vir, talis oratio.*
Tunc pronunciandum eſt, quando ex ſtylo ſermonis cuiuſcumq; ingenium examina-
mus. *Homo victus flet, & victor interijt.* diuulgatur quando vtraq; pars exercitus ma-
gno ſuo damno diſcedit. Poterit etiam torqueri adagium ad reum, & actorem in li-
tigijs. Legitur apud Ariſtophanem. βίος νυμφίου, ideſt vita ſponſi. Vſurpatur hoc pro-
uerbium pro vita molli, & delicata: ſiquidem olim ſponſi ſertis coronati ad nuptias
accedere ſolebant. *Homini ne fidas, niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris.* Ada- D
gium denotat ingenium hominis nonniſi per diuturnum conuictum, & longam fami-
liaritatem cognoſci poſſe. *Homines agones.* ad eos ſpectat, qui cunctabundi delibe-
rant, & nunquam aliquod opus aggrediuntur. Originem traxit adagium ab illis, qui
olim Romæ victimas feriebant: quandoquidem Agones dicebantur, nam, iuxta con-

Agones qui fuerint.

ſuetudinem, priuſquàm victimam ferirent ad populum conuerſi, hanc vocem profe-
rebant. (Agon) nimirum ago ne? rogabant enim populum, num adhuc victimam cæ-
dere deberent: vnde Ouidius in Faſtis huius moris ſic meminit.

Semper agat ne, rogat, nec niſi iuſſus agit.

Homo ſciens ictus eſt. ſpectat ad illum, qui ſibimetipſi malum comparat. Origo ada-
gij refertur in Herculem, qui in Olympia ſtatuam ad radios Lunæ conſpicatus, &
latronem eſſe ratus, lapidem in eam contorſit, qui magno impetu à ſtatua reſiliens
Herculem vulnerauit. *Hominis dormientis rete trahit.* competere videtur illis, qui-
bus, citra laborem, optata contingunt: ortum fortè prouerbium à piſcatoribus

dor-

dormientibus tunc enim piſces retibus inuoluti facilè comprehenduntur.

Numerus hominum multa adagia nobis ſuppeditat, in primis dici ſolet. Vnus homo multorum inſtar de homine virtutibus inſignito. *Vnus vir nullus vir.* quando- *Prouerbia ex numero hominum.*
E quidem nullum inſigne negotium peragi poterit ab vno viro omni ope deſtituto. *Ad viros triarios res redacta eſt.* pronunciatur, quando nullus ſupereſt ſpei locus. Triarij enim erant milites tertio loco in acie collocati, vt extremis ſubſidio eſſent. *Septem hominum conuiuium, nouem conuitium.* Adagium denotat paucos ad conuiuium eſſe inuitandos, alioquin contumelijs, & tumultu erit plenum. *A ſexaginta viris venio.* pronunciabatur adagium de rebus ridiculis: namq; Athenienſes ſummopere delectabantur illis, qui verbis, vel operationibus riſum mouerent; idcircò in hunc finem, in quodam loco ciuitatis ſexaginta homines identidem congregabantur: quapropter ſi quis aliquid riſu dignum proferret, à ſexaginta viris venire dicebatur. *Centum viri vnum pauperem ſpoliare non poſſunt.* quandoquidem, ex ſententia Chryſoſtomi, maxima paupertas propugnatione defenditur, cum omni metu careat, & vbique intrepidè nullos ſures metuens diuagetur: iuxta illud.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

F *Quot homines tot ſententia.* hoc eſt valdè ſimile ſententiæ Terentij, quando dixit: ſuus cuique mos eſt.

Mors quoque & ægritudo adagijs locum fecerunt: propterea dicimus. *Hominem mortuum alloqui.* de re vana, & inani. *Hominem mortuum vnguento perungere.* non ſolum promulgari poteſt de re inani, ſed etiam de ſumptibus ſuperfluis, & etiam attinere poteſt ad illum, qui ſerò aliquid adhibet. *Homines mortui non mordent.* competit illis, qui nullo modo lædere poſſunt. Originem prouerbij recitat Plutarchus, *In Vita Pompei.* ex apophtegmate Theodori Chij, qui interrogatus vtrum Pompeius ab Aegypto eſſet repellendus, an admittendus, aſſeruit receptum interimendum eſſe, dicens *νεκρὸς οὐ δάκνει*, ſcilicet mortuos non mordere. *Homini ægroto dum anima eſt ſpes eſt.* aliter dicitur, *dum ſpirat ſperat.* Monet adagium in calamitatibus, & in negotijs, etiam extremis non prorſus eſſe deſperandum.

Poſtremò loco ponderanda ſunt adagia, quæ à mulieribus dimanarunt. *Mulier* *Prouerbia ſpectantia ad mulieres*
G *pudica ne ſola ſit vſquam.* hoc relatum fuit ab Homero de Penelope, quam duæ ancillæ ſemper concomitabantur. *Mulierem ornat ſilentium.* Etenim mulier natura ſua loquax eſt, ſed honeſta dicitur, quando ſilet, & præcipuè apud viros, quando de rebus ſerijs agitur. *Parit puella, etiamſi male adſit viro.* hoc adagium profertur quotieſcumq; negotium facilè ex ſententia ſuccedit, etiamſi negligenter fuerit pertractatum: quandoquidem puella ob floridam ætatem facilè concipere ſolet. *vxorem quære æqualem.* alij legunt. *Tua fortis vxorem ducito.* Hoc torquetur in illos, qui cum ſint infimi ſubſellij, & dignitates, & grauia ciuitatis officia affectãt: ductum eſt prouerbium ab illis, qui cum ſint plebei, vxores tamen ex potentioribus ducunt; ideò non affines, ſed dominos ſibi parant. *Mulier imperator, & mulier miles.* tunc pronunciatur, quando hominibus ignauis negotium cõmittitur. *Mulier ne tollat gladium.* *Mulier miles.* hoc non recedit à prædicto prouerbio. Mouet enim non eſſe ſuſcipiendum negotium ab illis, qui illud perficere nequeunt. Aut non oſtendat ſpem, qui illam præ-
H ſtare non poteſt, aut non prouocet hoſtem, qui prouocatum non poteſt profligare. Huic non abſimile videtur aliud. *Mulieris animus.* hoc à multis profertur in ſtultos, ſed magis pertinet ad homines imbelles, & inconſtantes, iuxta illud Terentij.

Noui ingenium
Nolunt, vbi velis: vbi nolis cupiunt vltro.

Muliere nihil peſtilentius. hoc refertur de improbitate, & recitatur ab Homero hunc in modum.

Ὡς οὐκ αἰνότερον, καὶ κύντερον ἄλλα γυναικός.

Ideſt.

Vſq; adeo nihil improbius, mulierèq; peius.

In confirmationem præcedentis additur ſubſequens adagium. *Nec mulieri, nec gremio credendum.* Feſtus Pompeius hoc adagium verum eſſe probat, quia mulier natura ſua leuis ſit animi, & plerumque accidat, vt contenta in gremio, propter ob-

liuionem, ipſa ſurgente, procidant. Immò hæc Feſti ſententia magis ſtabilitur alio
Nouerca mortua priuignum necanit. adagio, quod ſic ſe habet. *Mulieri ne credas, ne mortuæ quidem.* Monet adagium mulieres aſtutas eſſe, quæ etiam mortuas ſolent ſeipſas fingere. notum enim eſt illud de Nouerca, quæ ſepulta quoq; priuignum interfecit, nimirum lapſa in pueri caput A
pyramide. Quare poſſumus meritò pronunciare aliud adagium. *Mulierum exitus.* ſpectat ad illos, qui miſerabiliter pereunt, cum mulieres omnium ferè calamitatum authores eſſe perhibeantur. *Mulier Herculis ſedem non intrat.* profertur in illos, qui immeritò aliquod munus ſubeunt. Originem traxit prouerbium à religione Priſcorum, qui fœminas ab Herculis templo excludebant. *Mulier Theſſala.* hoc torquetur in mulieres veneficas, & peritas malarum artium; quandoquidem gens Theſſala veneficiorum nota erat inſignita. *Anus ſaltat.* dicitur de illo, qui indecenter aliquid agit. Huic ſimillimum eſt aliud. *Anus bacchatur.* de illo pronunciatur, qui,
Anus ſaltat. propter ætatem, indecore laſciuit, cum licentia bacchanalium iuuenibus tantummodo permittatur. *Anus velut equus profundam habebit foſſam.* Competit illis, qui tanquam inutiles pænitùs exploduntur. Quandoquidem equi ſeneſcentes in altos terrarum ſpecus præcipitantur; item mulier olim amata, cum defloruit, ab omnibus faſtiditur. B

METAMORPHOSES.

CVM transfigurationum ad genus humanum ſpectantium nonnullas ſummus rerum opifex ſupra naturæ ordinem monſtrauit, alias natura dederit, & demùm alias Poetæ finxerint. Nos in præſentia fabuloſas primò exarabimus, vt, his intellectis, feriæ, & veræ metamorphoſes magis eluceſcant. Simulatas igitur transſmutationes ab Orbis primordio ad Iulij Cæſaris interitum, Ouidius libris quindecim complexus eſt. Itaque primo libro, expoſita Mundi, & hominum origine, C
Fabuloſa Metamorphoſes. necnon Saturno ab Imperio pulſo, recitat Iouem imperantem, & moleſto animo tollerantem iniuriam Gigantum, qui montibus ſupra montes colſocatis, ipſum à patria cœleſti expellere ſtatuerunt, eos tandem fulmine profligaſſe. Pariter narrat à Ioue dolenter ferente crimen commiſſum à Lycaone tyranno Arcadiæ, qui aduenas honorifico exceptos hoſpitio, crudeliter cædebat, in Lupum tranſmutatum fuiſſe; ideòq; ſic canit Ouidius.

——— nactuſq; ſilentia ruris,
Exululat, fruſtraq; loqui conatus ab ipſo
Colligit os rabiem &c.

His non contentus Iuppiter, vt genus humanum ingenti metu conſternaret, tantam aquarum copiam vndiq; congregauit, vt altiſſimis montibus diluuio inundantibus, omnes homines ſubmerſi perierint, præter Deucalionem Promethei filium, & Pyrham coniugem, qui eximia inſignes pietate ab aquis, diuino permittente Nu- D
Diluuium vniuerſale. mine, incolumes euaſerunt: quoniam poſt diluuiem, iuſſu Iouis, lapidibus poſt terga proiectis, humanum genus repararunt: itaq; lapides à Deucalione iacti, in mares, & à Pyrrha in fœminas vertebantur; ſic igitur canit.

Inq; breui ſpatio, Superorum numine, ſaxa
Miſſa viri manibus, faciem traxere virorum,
Et de fœmineo reparata eſt fœmina iactu.

Quare inter fœminas illius ætatis Daphne virgo Penei fluminis Theſſaliæ filia venuſtate refulgebat, quæ ab Apolline conſpecta, tandem adamata fuit: verùm
Daphnes transſmutatio in laurū. cum neq; precibus, neque promiſſis adduci potuerit, vt Phœbeæ voluntati morem gereret, à patre implorata ope, in Laurum transfigurata eſt; hinc colligenda eſt ratio, propter quam Phœbo Laurus ſacrata ſit. Hanc introducit Ouidius ſic loquentem.

Fer, pater, inquit, opem, ſi flumina numen habetis.

Et

Et paulò inferiùs.

Vix prece finita, torpor grauis occupat artus;
Mollia cinguntur tenui præcordia libro,
E *In frondem crines, in ramos brachia creſcunt.*

Interea ad leuandam animi ægritudinem Penei infælicem filiæ exitum plorantis, cæteri acceſſerunt fluuij, præter Inachum, qui & ipſe de Io filia amiſſa conquerebatur: hæc enim tam præclaris formæ dotibus erat inſignita, vt illius amore Iuppiter accenſus fuerit; ideòq; eam compreſſam, ne id ad aures Iunonis perueniret, in vaccam transfigurauit. Hoc ſic explicatur ab Ouidio. *Io in vaccã.*

Coniugis aduentum præſenſerat, inq; iuuencam
Inachidos vultus mutauerat ille, iuuenca
Bos quoq; formoſa eſt &c.

Iuno autem pulchram hanc iuuencam dono acceptam, Argo paſtori centum oculis prædito cuſtodiendam tradidit. Sed Iuppiter Mercurio iuſſit, vt Argum interimeret, quem poſtea peremptum Iuno in Pauonem conuertit, & centum oculis caudam Pauonis venuſtauit, vt legitur apud Poetam. *Argo in Pauonem.*

F *Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas,*
Extinctum eſt, centumq; oculos nox occupat vna;
Excipit hos, volucriſq; ſuæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam ſtellantibus implet.

Pan quoq; Arcadiæ Deus Syringam nympham Naiadum pulcherrimam deperibat, quæ eius fugiens congreſſum, ſororum auxilio, in arundinem conuerſa eſt; ex qua ſuam fiſtulam Pan Deus compoſuit: idcircò quidam eruditus huc alludens ſic cecinit. *Syringa in Arundinem.*

Baſia, quæ Pani nimis importuna negauit
Arcadico Syrinx tibia facta fuit.

Hac fiſtula nonnulli referunt vſum fuiſſe Mercurium, vt eius ſuaui ſono Argum in ſomnum compelleret, vt deinde ipſum interficere poſſet, de tranſmutatione Syringæ ſic loquitur Ouidius.

G *Vt ſe mutarent liquidas oraſſe ſorores:*
Panaq; cum prenſam ſibi iam Syringa putaret,
Corpore pro nympha calamos tenuiſſe paluſtres.

Itaq; Argo in pauonem transfigurato, Io furijs agitata totum peruagans orbem, tandem in Aegyptum peruenit, vbi placata Iunonis ira, & depoſita bouis figura, priſtinam formam impetrauit, & Iſidis Deæ non ſortita eſt.

Vt leuita Dea eſt vultus capit illa priores,
Fitq; quod ante fuit &c.

Ex hac natus eſt Epaphus, qui creauit valdè ſimilis Phaetonti, Apollinis, & Clymenes filio: quare Phaeton difficili animo hoc ferẽs, cum ob ſimilitudinem Epaphus ſe Apollinis filium eſſe iactaret, ad patris ædes accedens, vt melius ſui generis nobilitatem oſtentaret, currum Solis ducendum impetrauit à quatuor tractum equis, quorum nomina ſunt Pyrous, Eous, Aethon, & Phlegon. cum igitur Phaeton currum aſcendiſſet, equi metu ignoti aurigæ conſternati, ad imam mundi partem tenderunt, ſicq; totus terrarum orbis ardere videbatur: tunc Iuppiter humanis motus precibus Phaetontem ob audaciam puerilem in Padum deiecit: hinc Heliades nymphæ Phaetontis ſorores fratris caſum lugentes, & cadauer in fluuio quæritantes, Deorum miſericordiæ, in Populos arbores, & earum lacrymæ in guttas electri tranſmutatæ ſunt; de hac tranſmutatione Ouidius ſic canit. (H) *Heliades in Populos.*

——— complectitur inguina cortex
Perq; gradus, vterumq; pectus, humeroſq; manuſq;
Ambit &c. *L. 2. Metam.*

Huic tranſmutationi interfuit Cygnus Sthenelei filius Liguriæ Rex, materno ſanguine, & ſumma beneuolentia Phaetonti coniunctus, qui circa ripam Padi caſum inter licem amici, & conſanguinei indoleſcens, tandem in volucrem ſui nominis euolauit, quæ auis ab igne abhorrens, circa paludes, & ſtagna flebilem cantilenam emittens verſatur. *Cygni tranſmutatio in auem.*

Digitized by Google

Fit noua Cygnus auis, nec ſe Cœloq; Iouiq;
Credit, vt iniuſtè miſſi memor ignis ab illo.
Stagna petit, patuloſq; lacus, ignemq; peroſus.

Verùm Iuppiter terrarum orbem Phaetontis inſania conflagratum inuiſens, dum per Arcadiam vagaretur, incidit in amorem Caliſtos filiæ Lycaonis, quam cum nullis precibus conſequi potuiſſet, ad vaframenta confugiens, tandem ea potitus eſt: quandoquidem Dianæ formam induit, & puellæ occurrens, cum ea concubuit, A

Iuppiter in Dianam.

Protinus induitur faciem, vultumq; Dianæ.

Iuno autem id intelligens, Caliſto in Vrſam transfigurauit, quam deinde Iuppiter vnà cum Arcade filio inter ſydera ſeptentrionalia collocauit.

Mens antiqua manet, facta quoq; manſit in Vrſa;
Aſſiduoq; ſuos gemitu teſtata dolores.

Caliſto in Vrſam, & Arcad. filius Arctophilacem.

Caliſto igitur in Vrſam mutata, & Arcade eius filio in Vrſæ cuſtodem conuerſo, quem Græci Arctophilacem appellant: Iuno in proprio curru à pauonibus tracto in Cœlum deuecta eſt: dum Coruus Coronida filiam Coronei Regis Phocidos amicam Apollinis in adulterio deprehendens, crimen ad Phœbum delaturus aduolabat, quem garrula cornix, nempè ipſa Corouis hiſce verbis inſequebatur. Reſpice Corue quemadmodum ego ſim auis, & huius cauſam calamitatis audias. Cum Minerua Ericthonium Vulcani filium in terram cadentem ſuſtuliſſet, & illum Cecropis filiabus nimirum Pandroſo, Herſe, & Aglauro, incluſum ciſta cuſtodiendum tradidiſſet, atq; monuiſſet, ne illum cuiquam monſtrarent; Aglauros curioſa ciſtam detexit, & puerum mihi vnà cum ſerpente iacentem oſtendit. Ego autem imprudens confeſtim hoc Mineruæ communicaui, illa autem iratum motus in me conuertens, à cætu aliarum Virginum ad littora me relegauit; vbi Neptunus me eminus conſpectam adamauit; immò vim mihi erat illaturus, niſi Minerua me ſtatim in cornicem transfiguraſſet. B

Coronis in Cornicem.

——— tendebam brachia Cælo.
Brachia cœperunt leuibus nigreſcere pennis
Reijcere ex humeris veſtem conabar, at illa
Palma erat, inq; cutem radices fixerat imas.

Deinde proſequitur Coronis inquiens, hoc crimen venia potius, quàm culpa dignum fuiſſe: cum maior fuerit error Nyctemenes filiæ Nyctei, quæ perdito agitata luxu, patris congreſſum non abhorruit, quo ſcelere Superi excandeſcentes illam transfigurarunt in Noctuam, quæ cæteris auibus inuiſa nefandum ſcelus nocturno tempore occultat. Id ſic à Poeta exponitur. C

Nyctemenes in noctuam.

Non audita tibi eſt patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? auis illa quidem, ſed conſcia culpa
Conſpectum, lucemq; fugit, tenebriſq; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

Poſtmodum Coruus rationibus cornicis minimè commotus, iam cæptum peragens iter retulit Phæbo ſe coronida cum iuuene cubantem obſeruaſſe; quibus verbis Apollo indignatus, ſagitta puellam fœtum Apollinis filium in vtero geſtantem confixit. Sed paulò poſt cum Apollinem facti pœnituiſſet, candidas Corui loquacis pennas in nigras mutauit: immò, aperta mulieris matrice, infantem eductum, & Aeſculapium vocatum, ad Chironem Centaurum miſit educandum, & erudiendum, & potiſſimum, vt ab eo artem medicam perdiſceret. Habebat autem Chiron Ocyroen ex Charicta filiam, quæ interdum furore quodam percita, futura prædicere conſueuerat: hæc igitur Aeſculapium in arte medica profecturum, defunctos priſtinæ vitæ reſtituturum, & tandem Aui fulmine interiturum præſagiuit. Sed poſthæc vaticinia, Ocyroe formam equæ adepta eſt, vt canit Poeta. D

Ocyroe in equam.

Talia dicenti pars eſt extrema querela
Intellecta parùm, confuſaq; verba fuerunt;
Mox nec verba quidem, nec equæ ſonus ille videtur,
Sed ſimulantis equam, paruoq; in tempore certos
Edidit hinnitus &c.

Poſthæc Phæbus paſtor factus cum Admeti Regis Theſſaliæ armenta paſceret, Mer-

Digitized by Google

Mercurius, vt illum ludificaret, boues, quos cuſtodiebat procul errantes furatus, in quadam ſylua occuluit: ſed ne Battus quidam equarum cuſtos totum obſeruans, furtum manifeſtaret, Mercurius pulcherrimam illi iuuencam dono dedit, deinde vt fi-
E dei Batti periculum faceret, ſtatim aliam induens formam ad eumdem accedens, magnum præmium illi promittens, ſi quo in loco verſarentur illæ boues, indicaret. Battus lucri cupiditate ductus eas libentiſſimè oſtendit, quo dolo Mercurius ſtimulatus, eum in lapidem indicem commutauit, vt canit Ouidius. *Battus in lapidem Indicem.*

——— periuraq; pectora vertit,
In durum ſilicem, qui nunc quoq; dicitur index.

Rurſus hinc diſcedens Mercurius, & per aerem volitans, inter Virgines Atheniēſium, quæ ſacra Mineruæ celebrabant, Herſen Cecropis filiam eleganti forma conſpicuam concupiuit; quare Aglauron illius ſororem rogauit, vt ſibi in hoc amore præſtò eſſet, quæ pacta argenti mercede, ſuam illi operam pollicita eſt. Minerua autem, ob auaritiam puellæ, ingentem iræ motum concipiens, in illam concitauit inuidiam; ſicq; hac in dies cruciata, cum Mercurio opem non tuliſſet, ab eodem in ſaxum fuit conuerſa.

F *——— ſaxum enim colla tenebant* *Aglaurus in Saxum.*
Oraq; duruerant, ſignumq; exangue ſedebat.
Hec lapis albus erat, ſua mens infecerat illum.

Inde etiam Mercurius diſcedens, patris iuſſu, in Phæniciam profectus eſt, vt illius Regionis armenta ad litus compelleret. Interea Iuppiter ſuſcepta Tauri forma inter cæteros boues diuagari cæpit, cuius dorſum aſcendens Europa Agenoris Regis filia, eam in Cretam tranſtulit, quia huius nimio amore Iuppiter tenebatur. hanc metamorphoſim ſic exponit Poeta.

Non benè conueniunt, nec in vna ſede morantur *Iuppiter in Taurum.*
Maieſtas, & Amor, ſceptri grauitate relicta
Ille pater, rectorq; Deum, cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem
Induitur faciem tauri, mixtuſq; iuuencis
G *Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis.*

Exponitur in tertio librotranſmutationum, quomodo Agenor, cum filiam Europam amiſiſſet, illius fratri Cadmo imperauit, vt eam diligentiſſimè perquireret, neq; domum, niſi ipſa inuenta, reuerteretur. Verùm Agenor adiens oraculum reſponſum habuit, vt veſtigia vaccæ primùm ſibi occurrentis ſectaretur, & vbi conſiſteret, ibi quoq; vrbem Bæotiam conderet. Cadmus igitur Numini obſequens, dum Vrbem deſignaret, ſocios ad hauriendam à proximiore fonte aquam miſit, quibus non reuertentibus, Cadmus quid mali ſuſpicatus, eò profectus eſt, & omnes ab ingenti Dracone interemptos inuenit, tuncq; illum interfecit, & dentes beſtiæ, imperante Minerua, ſeminauit, ex quibus armatorum turma eſt genita, qui domeſtico inter ſe certamine diſſidentes, omnes, præter quinq; ſocios, interierunt: deinde metamorphoſis ſic legitur.

Primaq; de ſulcis acies comparuit haſta, *Lib. 3. Metam.*
H *Tegmina mox equitum picto nutantia cono,*
Mox humeri, pectuſq; oneratáq; brachia telis
Exiſtunc, creſcitq́; ſeges clypeata virorum.

In vrbe ędificata multi nepotes ex Cadmo geniti creuerunt, quorum vnus Acteon Ariſtei filius maximum illi attulit mœrorem, dum his venando feſſus, ad fontem cum perueniſſet, in quo Diana cum comitibus nudà abluebatur, illicò à Dea in Ceruum conuerſus eſt, deinde à proprijs canibus dilaniatus: id ſic à Poeta exprimitur.

Dat ſparſo capiti viuacis cornua Cerui,
Dat ſpatium collo, ſummaſq; acuminat aures.

Verùm rectius alibi de Acteone ſic canitur *Acteon in Ceruum.*

Inſcius Acteon vidit ſine veſte Dianam,
Præda fuit canibus non minus ille ſuis.

Iuno incredibilem à caſu Acteonis percepit voluptatem, quoniam Agenoris familiam graui ſemper odio proſecuta eſt, non ſolum quia Iuppiter cum Europa, ſed

etiam

Digitized by Google

etiam quia cum Semele Cadmi filia concumbere ſolitus eſſet. Idcirco Iuno decreuit induere formam Bereos nutricis Semeles, vt perſuaderet mulieri, ne Iouem alio apparatu in thalamum reciperet ſuum, niſi ea ratione, qua Iunonem adire conſueuerat. Quapropter deinceps Iuppiter, vt amicæ morem gereret, tonitru & fulmi- A
nibus armatus tecta illius ingreſſus eſt, ſed tanto fulgote domo accenſa, Semele ſubito conflagrauit incendio. Iuppiter ergo vt filium in vtero Semeles conceptum ab impendente mortis periculo liberaret, ex matrice exceptum, & ſuo fæmori inſutum, vſq; ad perfectam partus maturitatem ſeruauit, & nymphis poſtea nutriendum tradidit. De hac igitur tranſmutatione Iunonis in Beroem ſic habet Ouidius.

Iuno in Beroem.

Tunc ſimulauit anum, poſuitq; ad tempora canos,
Sulcauitq; cutem rugis, & curua trementi
Membra tulit greſſu, vocem quoq; fecit anilem,
Ipſaq; erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Præterea referunt Iunonem, & Iouem, ioci gratia, inter ſe contendiſſe, num vir, an fæmina maiorem in congreſſu voluptatem perciperet, atque huius controuerſiæ Tireſiam Heueri filium iudicem conſtituerunt, cum hic vtrumque ſexum expertus B
fuiſſet: namq; olim in ſylua ſerpentes congredientes baculo percutiens in fæminam fuit commutatus, in quo ſexu ſeptem annos traduxit, & rurſum eoſdē angues feriens priſtinam viri formam acquiſiuit.

Tireſias vtrumq; ſexū expertus.

——— placuit, quæ ſit ſententia docti
Quærere Tireſia, Venus huic erat vtraq; nota,
Nam duo magnorum viridi coeuntia ſylua
Corpora ſerpentum baculi violauerat ictu,
Deq; viro factus, mirabile, fœmina ſeptem
Egerat autumnos, octauo rurſus eoſdem
Vidit, & eſt veſtra ſi tanta potentia plagæ.
Dixit, vt authoris ſortem in contraria mutet,
Nunc quoq; vos feriam, percuſſis anguibus iiſdem
Forma prior rediit. C

Tireſias igitur Iouis ſententiam probans Iunonem condemnauit, quæ indignata Tireſiam excæcauit: Iuppiter verò illi ſcientiam futura prædicendi communicauit. Illius autem vaticinium prima adiit Lyriope nympha Oceani, & Tethyos filia ſcire cupiens an Narciſſus, quem ex Cephiſo genuerat, diuturnam eſſet ætatem victurus: cui Tireſias proſpera omnia eſt pollicitus, dummodò Narciſſus ſuam pulchritudinem non noſceret. Referunt enim Narciſſum fuiſſe adoleſcentem pulchritudine conſpicuum, cuius conſuetudinem nymphæ non paucę affectabant, & præſertim Echo Iunonis filia, quæ iuuenis amore flagrans, & fruſtra fugientem perſequens extabuit, & in vocem mutata eſt, quæ hodie etiam Echo appellatur.

Echo Iunonis filia.

Adduxitq; cutem macies, & in aere ſuccus
Corporis omnis abit, vox tantum, atq; oſſa ſuperſunt,
Vox manet, oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.

Alias etiam Nymphas ludificauerat Narciſſus, quem vt Nemeſis vindictæ Dea D
vlciſceretur, eum venatione feſſum ad fontem compulit, in cuius aquam intuens, & ſui ipſius amore captus, maximoq; confectus mærore interiit, ex cuius corpore poſtea flos eiuſdem nominis emerſit.

Hic puer, & ſtudio venandi laſſus, & æſtu,
Procubuit, faciemq; loci fontemq; ſecutus,
Dumq; ſitim ſedare cupit, ſitis altera creuit,
Dum bibit, & viſa correptus imagine, formæ,
Spem ſine corpore amat, corpus putat eſſe, quod vmbra eſt.

Narciſſi Metamorphoſis.

Et paulò inferius.

Nuſquam corpus erat, croceum pro corpore florem
Inueniunt, folijs medium cingentibus albis.

Propter Narciſſi mortem, Tireſias vates multò magis veridicus habebatur: Solus autem Pentheus Echionis; & Agaues filius vaticinia Tireſiæ aſpernabatur: immò quia

quia à vate intellexit Bacchi aduentum, & illius ſacrificia ipſimet detrimento eſſe futura, imperauit ſuis, ne Bacchi præceptis optemperarent, ſed ipſum arctè vinctum in carcerem ducerent. Bacchus autem vt ipſum deluderet in Acetem Liberi comi-
E tem transfiguratus eſt, vt Poeta canit.

——— & Bacchus vbi eſſet
Quærenti Domino; Bacchum vidiſſe negarunt.
Hunc dixere tamen comitem, famulumq; ſacrorum
Cepimus, & tradunt manibus poſt terga ligatis.

Talis igitur fuit Bacchi poteſtas, vt captus à nautis thyrenis, ob eximiam formæ pulchritudinem nauigio impoſitus, graui percitus ira; armenta in Feras, & ſerpentes transformauerit. Thyreni igitur timore conſternati in mare præcipites ſe dederunt, & in Delphinos mutati natarunt; vt in his verſibus canitur. *Thyreni in Delphinos.*

In ſpatium reſilere manus breue vidit, & illas
Iam non eſſe manus, iam pinnas poſſe vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes.
Brachia non habuit, truncoq; repandus in vndas
F *Corpore deſilyt, falcata nouiſſima cauda eſt,*
Qualia dimidiæ ſinuantur cornua Lunæ.

Pentheus tandem, iuxta vaticinium, Bacchi contemptor properans in montem Cytherona, vbi ſacrificia Bacchi celebrabantur, repentè mutatus in aprum dilaniatus eſt. *Pantheus in aprum.*

Ille aper in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper, ruit omnis in vnum
Turba furens.

Poeta in quarto libro apertè, & dilucidè exprimit, quomodo, præter Pentheum, Alcithoe Minei filia non ſolùm Bacchum flocci faciebat, verum etiam tempore ſacrificiorum, vnà cum ſororibus lanificio operam dabat. Dum igitur iſtæ mulieres operi eſſent intentæ, fabellas viciſſim referre decreuerunt, quarum narratione laborem ſuum aliqua ex parte leuarent. Itaq; illarum vna aſſurgens dubitauit, an
G priùs mentio habenda eſſet de Babylonia, quæ in piſcem fuerat mutata, an de eius filia Semiramide, quæ in columbam fuerat transfigurata; an de Naiade nympha, quæ cantionibus, & herbis, puſiones quoſdam in piſces conuertit, & tandem ipſa quoq; formam piſcis induit. An in campum eſſet afferenda ratio, cur fructus mori arboris olim albi, temporis tractu, nigredinem nacti fuerint; quod ex ſanguine Pyrami, & Thisbes contigiſſe memorant. Hanc igitur fabulam non amplius auditam exararunt: de prædictis Poeta ſic loquitur.

——— de te Babilonia narret.
Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus *L. 4. Metam*
Stagna palæſtini credunt coluiſſe figura.
An magis, vt ſumptis illius filia pennis,
Extremos altis in montibus egerit annos.
Nais an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis
H *Verterit in tacitos iuuenilia corpora piſces;*
Donec idem paſſa eſt; an quæ poma alba ferebat
Vt nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hac placet, hac quoniam vulgaris fabula non eſt.
Talibus orſa modis, lana ſua fila ſequente.
Pyramus, & Thisbe iuuenum pulcherrimus alter
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis.

Ex poſita hac fabula, iam Leucothoe Alcithoes ſoror ad aliam narrandam ſe accingebat. Verùm antequam exponeret, quemadmodum filia Orchami Regis Achemeniæ, & Eurinomes in arborem thuris fuerit conuerſa, Martis, & Veneris adulterium expreſſit: ſi quidem cum Sol, Martem cum Venere congredientem, Vulcano indicaſſet. Vulcanus, rete artificioſè fabricato, Martem, & Venerem ſimul vinciens in omnium Deorum conſpectum attulit. Quamobrem Venus indignata operam dedit, vt Sol amore Leucothoes accenderetur, qui poſtea, vt facilius ea potiretur, ſe *Vulcani artificium.*

in

in Eurinomen illius matrem conuertit.

Dum ibi quadrupedes cæleſtia pabula carpunt,
Moxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos
Verſus in Eurinomes faciem genitricis. A

Leucothoe in arborem thuris.

Cum autem Clycie, quæ & ipſa Phœbum deperibat, inuidia quadam ſtimulata, Orchamo Leucothoes patri nunciauerit filiam à Sole ſtupratam fuiſſe: tunc pater ingenti commotus ira eam adhuc viuam tumulauit: vnde Sol infælicis amicæ miſertus eam in thuris arborem transfigurauit, quæ metamorphoſis ſic exprimitur.

Virgaq; per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulumq; cacumine rupit.

Clycie nympha in heliotropium.

Ipſa autem Clycie nympha moleſto ferens animo Leucothoen ſibi in amore prælatam fuiſſe, cum Solem maxima beneuolentia proſequeretur, ingenti affecta mærore, nouem dies abſq; alimento traduxit; ſed tandem Deorum benignitate in herbam Heliotropium mutata fuit, quæ planta adhuc priſtini amoris memor, inclinato cacumine Solem ab ortu ad occaſum concomitatur.

——— *illa ſuum quamuis radice tenetur*
Vertitur ad Solem, mutataq; ſeruat amorem. B

Expedita hac fabula, Alcithoe iuſſa eſt, vt & ipſa aliquod fabuloſum in medium afferret: quæ hilari exordiens animo, non referam, inquit, veluti Daphnis Mercurij filius, & paſtor Idæus ab vxore Thalia, ob pellicis cuiuſdam metum, in lapidem verſus fuerit, neq; verba faciam, de Scythone, qui modò in virum, modò in fœminam ceſſerat, omittam quoq; Celmi, Adamantis, & Curetum caſus, qui ex imbribus procreati eſſe feruntur, neq; ſermonem habebo de Croco adoleſcente, & Smilace virgine, qui florum formam adepti ſunt.

Vulgares taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem nympha pellicis ira
Contulit in ſaxum.
Nec loquar vt quondam naturæ iure nouato
Ambiguus fuerit modò vir, modò fœmina Scython.
Te quoq; nunc Adamas quondam fidiſſime paruo C
Celme Ioui, largoq; ſatos Curetas ab imbre,
Et Crocon in paruos verſum cum Smilace flores.

Hermaphroditus, & Salmacis nympha in vnũ corpus.

Referam, inquit, quemadmodum Hermaphroditus Mercurij, & Veneris filius à nymphis Naiadibus olim in monte Ida educatus, proprijs ſedibus relictis, ad quemdam Cariæ fontem peruenit, vbi fortè Salmacis nympha habitabat. Hunc igitur nudum in fontem ingreſſum Nympha conſpicata, ita immoderato eum affectu proſecuta eſt, vt adoleſcentem complexa ab illo ſeparari nequaquam potuerit, ſed ambo vnum corpus, vtroq; integratum ſexu deinceps repræſentarunt: hoc autem ſic exponitur.

——— *illa premit, demiſſaq; corpore toto*
Sicut inhærebat, pugnes licèt improbe, dixit,
Non tamen effugies, ita Dij iubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me deducat ab iſto. D
Vota ſuos habuere Deos; nam mixta duorum
Corpora iunguntur, facieſq; induitur illis
Vna &c.

De hanc tranſmutatione Auſonius elegans habet epigramma, quod ſilentio inuoluendum non eſſe putauimus. hoe autem ſic ſe habet.

Salmacis optato concreta eſt nympha marito
Fælix virgo, ſibi ſi ſcit ineſſe virum;
Et tu formoſa Iuuenis permiſte puellæ
Bis fælix, vnum ſi licet eſſe duos.

His expoſitis fabulis, & ſororibus Thebanis conticentibus, repentè numine Bacchi, & ſono tibiarum hæ perterrefactæ, nocteq; ingruente, in veſpertilionum figuram abierunt: vt in his verſibus legitur.

Dum

Dum veniunt tenebræ, paruos membrana per artus
Porrigitur.
Conatæq; loqui, minimam pro corpore vocem
E *Emittunt, peraguntq; leui ſtridore querelas;*
Tectaq; non ſyluas habitant, lucemq; peroſæ
Nocte volant, ſeroq; tenent à veſpere nomen.

Sorores Thebanæ in veſpertiliones.

Iam, explanatis exemplis, fama Bacchi facta, erat celeberrima. Sed inter cæteros Ino Bacchi nutrix, & matertera, vxoi q; Achamantis, poteſtatem Bacchi latè patere diuulgabant: qua de cauſa graue Iunonis odium incurrit, quæ ad Infernos deſcedens receſſus, vnam furiarum in Achamentem ſollicitauit; vnde hic furore correptus Clearchum proprium filium interemit. Sed Ino furorem mariti fugiens, cum altero filio Melicerta in mare ſe præcipitauit, qui poſtea à Neptuno in marinos Deos, F nempè Melicerta in Palemonem, & Ino in Leucothoen mutati fuerunt: idq; à Neptuno precibus Veneris factum fuiſſe perhibetur: cum ipſa quoq; ex ſpuma maris ſe originem traxiſſe narrauerit.

At Venus immeritæ neptis miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt: ò numen aquarum
Magna quidem poſco, ſed tu miſerere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenſo;
Et Dys adde tuis, aliqua & mihi gratia ponto eſt,
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui. gratumq; manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abſtulit illis
Quod mortale fuit, Maieſtatemq; verendam
Impoſuit, nomenq; ſimul, faciemq; nouauit.
G *Leucotheaq; Deum cum matre Polemona dixit.*

Venus orta ex ſpuma Maris.

Thebanæ verò Iunonis comites partim in ſaxa, partim in aues abierunt: quocirca Cadmus has ponderans calamitates, ex thebanis ſedibus in Regionem Illyricam vnà cum Hermione vxore profugit, vbi tandem à Dijs in ſerpentem fuit transformatus: vxor igitur Cadmi ſic ab Ouidio introducitur.

Cadme mane, teq; infalix his exue monſtris
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi ſunt humeriq; manuſq;
Et color, & facies? & dum loquor omnia, cur non
Me quoq; cæleſtes in eumdem vertitis anguem?
Et ſubitò duo ſunt, iunctoq; volumine ſerpunt
Donec in oppoſiti nemoris ſubiere latebras.

Cadmus, & vxor in ſerpentes.

Ex prole Cadmi adhuc Acriſius apud Argiuos regnabat, qui non modò Bacchum, H ſed alia quoq; numina aſpernabatur. In primis nepotem ſuum Perſeum ex Ioue, & Danae natum minimè credebat, hæc autem incredulitas non mediocre detrimentum illi attuliſſe fertur. Fortè igitur Perſeus ad accipiendum Meduſæ caput à Polydecte miſſus fuerat, cuius capitis aſpectu, homines in ſaxa vertebantur. Iamq; Perſeus, Minerua opem ferente, caput Meduſæ retulerat, ipſoq; per Africam iter habente, ex guttis ſanguineis à capite in terram cadentibus ſerpentes ſunt procreati, & ex vtero Meduſæ equus alatus, nimirum Pegaſus exiuit.

Cumq; ſuper Libycas victor penderet arenas
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ,
Quas humus exceptas varios animauit in angues.

Iam Perſeus ad Atlantem Iapeti filium peruenerat, qui Atlas, cum olim à Themide Deorum antiſtite reſponſum acceperit, ne quemquam ex Iouis prole, hoſpitio honeſtaret, ſi vellet hortum, in quo poma creuerant aurea, cuſtodiri; Perſeo longo itinere defatigato hoſpitium negauit. At Perſeus detectum Gorgonis caput illi obiecit, quo conſpecto, Atlas illicò in montem eiuſdem nominis mutatus eſt, qui ob altitudinem Cœlum ſuſtinere perhibetur. Sic enim Perſeus introducitur loquens.

Atlas in montem ſui nominis.

——— *at quoniam parui tibi gratia noſtra eſt,*
Accipe munus, ait, lævaq; à parte Meduſæ.

in Eurinomen illius matrem conuertit.

Dum ibi quadrupedes cæleſtia pabula carpunt,
Moxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos
Verſus in Eurinomes faciem genitricis. A

Leucothoe in arborem thuris.

Cum autem Clyeie, quæ & ipſa Phœbum deperibat, inuidia quadam ſtimulata, Orchamo Leucothoes patri nunciauerit filiam à Sole ſtupratam fuiſſe: tunc pater ingenti commotus ira eam adhuc viuam tumulauit: vnde Sol infælicis amicæ miſertus eam in thuris arborem transfigurauit, quæ metamorphoſis ſic exprimitur.

Virgaq; per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulumq; cacumine rupit.

Clycie nympha in heliotropium.

Ipſa autem Clycie nympha moleſto ferens animo Leucothoen ſibi in amore prælatam fuiſſe, cum Solem maxima beneuolentia proſequeretur, ingenti affecta mærore, nouem dies abſq; alimento traduxit; ſed tandem Deorum benignitate in herbam Heliotropium mutata fuit, quæ planta adhuc priſtini amoris memor, inclinato cacumine Solem ab ortu ad occaſum concomitatur.

———— illa ſuum quamuis radice tenetur
Vertitur ad Solem, mutataq; ſeruat amorem. B

Expedita hac fabula, Alcithoe iuſſa eſt, vt & ipſa aliquod fabuloſum in medium afferret: quæ hilari exordiens animo, non referam, inquit, veluti Daphnis Mercurij filius, & paſtor Idæus ab vxore Thalia, ob pellicis euiuſdam metum, in lapidem verſus fuerit, neq; verba faciam, de Scythone, qui modò in virum, modò in fæminam ceſſerat, omittam quoq; Celmi, Adamantis, & Curetum caſus, qui ex imbribus procreati eſſe feruntur, neq; ſermonem habebo de Croco adoleſcente, & Smilace virgine, qui florum formam adepti ſunt.

Vulgares taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem nympha pellicis ira
Contulit in ſaxum.
Nec loquar vt quondam naturæ iure nouato
Ambiguus fuerit modò vir, modò fæmina Scython.
Te quoq; nunc Adamas quondam fidiſſime paruo C
Celme Ioui, largoq; ſatos Curetas ab imbre,
Et Crocon in paruos verſum cum Smilace flores.

Hermaphroditus, & Salmacis nympha in vnū corpus.

Referam, inquit, quemadmodum Hermaphroditus Mercurij, & Veneris filius à nymphis Naiadibus olim in monte Ida educatus, proprijs ſedibus relictis, ad quemdam Cariæ fontem peruenit, vbi fortè Salmacis nympha habitabat. Hunc igitur nudum in fontem ingreſſum Nympha conſpicata, ita immoderato eum affectu proſecuta eſt, vt adoleſcentem complexa ab illo ſeparari nequaquam potuerit, ſed ambo vnum corpus, vtroq; integratum ſexu deinceps repræſentarunt: hoc autem ſic exponitur.

———— illa premit, demiſſaq; corpore toto
Sicut inhærebat, pugnes licèt improbe, dixit,
Non tamen effugies, ita Dij iubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me deducat ab iſto. D
Vota ſuos habuere Deos; nam mixta duorum
Corpora iunguntur, facieſq; induitur illis
Vna &c.

De hanc tranſmutatione Auſonius elegans habet epigramma, quod ſilentio inuoluendum non eſſe putauimus. hoc autem ſic ſe habet.

Salmacis optato concreta eſt nympha marito
Fælix virgo, ſibi ſi ſcit ineſſe virum;
Et tu formoſa Iuuenis permiſte puellæ
Bis fælix, vnum ſi licet eſſe duos.

His expoſitis fabulis, & ſororibus Thebanis conticentibus, repentè numine Bacchi, & ſono tibiarum hæ perterrefactæ, nocteq; ingruente, in veſpertilionum figuram abierunt: vt in his verſibus legitur.

Dum

Digitized by Google

Dum veniunt tenebra, paruos membrana per artus
Porrigitur.
Conataq; loqui, minimam pro corpore vocem
E *Emittunt, peraguntq; leui ſtridore querelas;*
Tectaq; non ſyluas habitant, lucemq; peroſa
Nocte volant, ſeroq; tenent à veſpere nomen.

Sorores Thebanæ in veſpertiliones.

Iam, explanatis exemplis, fama Bacchi facta, erat celeberrima. Sed inter cæteros Ino Bacchi nutrix, & matertera, vxorq; Achamantis, poteſtatem Bacchi latè patere diuulgabant: qua de cauſa graue Iunonis odium incurrit, quæ ad Infernos deſcedens receſſus, vnam furiarum in Achamentem ſollicitauit; vnde hic furore correptus Clearchum proprium filium interemit. Sed Ino furorem mariti fugiens, cum altero filio Melicerta in mare ſe præcipitauit, qui poſtea à Neptuno in marinos Deos,
F nempè Melicerta in Palemonem, & Ino in Leucothoen mutati fuerunt: idq; à Neptuno precibus Veneris factum fuiſſe perhibetur: cum ipſa quoq; ex ſpuma maris ſe originem traxiſſe narrauerit.

At Venus immerita neptis miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt: ò numen aquarum
Magna quidem poſco, ſed tu miſerere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenſo;
Et Dijs adde tuis, aliqua & mihi gratia ponto eſt,
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui, gratumq; manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abſtulit illis
Quod mortale fuit, Maieſtatemq; verendam
Impoſuit, nomenq; ſimul, faciemq; nouauit.
G *Leucotheaq; Deum cum matre Polemona dixit.*

Venus orta ex ſpuma Maris.

Thebanæ verò Iunonis comites partim in ſaxa, partim in aues abierunt: quocirca Cadmus has ponderans calamitates, ex thebanis ſedibus in Regionem Illyricam vnà cum Hermione vxore profugit, vbi tandem à Dijs in ſerpentem fuit transformatus: vxor igitur Cadmi ſic ab Ouidio introducitur.

Cadme mane, teq; infalix his exue monſtris
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi ſunt humeriq; manuſq;
Et color, & facies? & dum loquor omnia, cur non
Me quoq; caleſtes in eumdem vertitis anguem?
Et ſubitò duo ſunt, iunctoq; volumine ſerpunt
Donec in oppoſiti nemoris ſubiere latebras.

Cadmus, & vxor in ſerpentes.

Ex prole Cadmi adhuc Acriſius apud Argiuos regnabat, qui non modò Bacchum,
H ſed alia quoq; numina aſpernabatur. In primis nepotem ſuum Perſeum ex Ioue, & Danae natum minimè credebat, hæc autem incredulitas non mediocre detrimentum illi attuliſſe fertur. Fortè igitur Perſeus ad accipiendum Meduſæ caput à Polydecte miſſus fuerat, cuius capitis aſpectu, homines in ſaxa vertebantur. Iamq; Perſeus, Minerua opem ferente, caput Meduſæ retulerat, ipſoq; per Africam iter habente, ex guttis ſanguineis à capite in terram cadentibus ſerpentes ſunt procreati, & ex vtero Meduſæ equus alatus, nimirum Pegaſus exiuit.

Cumq; ſuper Libycas victor penderet arenas
Gorgonei capitis gutta cecidere cruenta,
Quas humus exceptas varios animauit in angues.

Iam Perſeus ad Atlantem Iapeti filium peruenerat, qui Atlas, cum olim à Themide Deorum antiſtite reſponſum acceperit, ne quemquam ex Iouis prole, hoſpitio honeſtaret, ſi vellet hortum, in quo poma creuerant aurea, cuſtodiri; Perſeo longo itinere defatigato hoſpitium negauit. At Perſeus detectum Gorgonis caput illi obiecit, quo conſpecto, Atlas illicò in montem eiuſdem nominis mutatus eſt, qui ob altitudinem Cœlum ſuſtinere perhibetur. Sic enim Perſeus introducitur loquens.

Atlas in montem ſui nominis.

——— *at quoniam parui tibi gratia noſtra eſt,*
Accipe munus, ait, laenaq; à parte Meduſa.

Ipſe retro verſus ſquallentia protulit ora. A
Quantus erat mons factus Atlas, nam barba, comaq;
In ſyluas abeunt, iuga ſunt humeriq; manuſq;
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen.

His peractis, Perſeus per Aethiopiam iter faciens ad eam peruenit ſedem, vbi Andromeda Cephei, & Caſſiopes filia, ob matris ſuperbiam, monſtro marino expoſita conſpiciebatur. Quandoquidem, Caſſiope inter Nereides ſe pulcherrimam iactante, Neptunus precibus nympharum morus marinum monſtrum ad Aethiopiam vaſtandam incitauit. Qua de re conſultus Iuppiter Hammon, qua ratione Nereidum numina placari poſſent, reſpondit id fieri non poſſe, niſi aliquis ex Cepheo, & Caſſiope genitus beſtiæ marinæ dilacerandus obijceretur. Cum igitur Andromedam ſcopulo alligatam, & à Fera deuorandam Perſeus conſpexiſſet, dotibus formæ B irretitus, eam ſe liberaturum pollicitus eſt, ea tamen conditione, vt ſibi in matrimonium locaretur, Cepheo annuente, monſtrum ſuperatur, & puella Perſeo in matrimonium datur. Cum igitur ad Regiam Cephei perueniſſet, narrauit qua ratione capilli capitis Meduſæ in angues fuerint tranſmutati: nimirum cum ipſa crinibus aureis inſignita, & formæ ſpectabilis, & à Neptuno deſiderata, illius permixtionem effugere non potuerit, ideò cum ipſo in templo Mineruæ concubuit. Quamobrem, violata loci religione, Minerua in iracundiam præceps ducta, crines illius aureos in tot fædos ſerpentes transfigurauit.

Andromeda ſcopulo alligata,

——— neue hoc impunè fuiſſet
Gorgoneum crinem turpes mutauit in angues.

In quinto libro Poeta narrat, quòd Andromeda Perſeo in matrimonium data, lautum paratur conuiuium, interea Phineus Cephei frater, cui olim Andromedam maritari promiſerant, ex tempore hominibus armatis ſtipatus accedens puellam eripere Perſeo conabatur. Sed ex altera parte Perſeus minimè perterrefactus multos interemit, & cæteros, detecto Meduſæ capite in montes transformauit.

Multi in montes tranſformati.

——— bis centum reſtabant corpora pugnæ,
Gorgone, bis centum riguerunt corpora, viſo. C

Demum Perſeus hinc verſus patriam diſcedens, Pretum, à quo Acriſius auus è regno fuerat pulſus, monſtrato Meduſæ capite, in lapidem mutauit, & auo (quamuis immeritò, quia ipſe cum Danae matre in arca clauſus in mare proiectus fuit) regnum reſtituit; de hac metamorphoſi ſic habetur.

Pretus in lapidem.

——— vtq; Regis
Ore Meduſeo ſilicem ſine ſanguine fecit.

Hactenus Minerua ad tot, tantaq; præſtanda facinora, Perſeum adminiculauit: ſed eodem tempore Pallas ad montem Beotiæ Helicona peruenit, & à Muſis intellexit Pegaſum equum alatum, cuius paulò ante meminimus, vnà cum Chryſaore ex ſanguine capitis Meduſæ natum fuiſſe, qui accedens ad Heliconem montem, vngula humum pulſans patefecit ſcaturiginem fontis, qui ἱπποκρήνη nuncupatur. Poſt hæc vna ex Muſis narrauit Palladi, quemadmodum ipſæ Muſæ olim in aues fuerunt tranſmutatæ. Etenim dum ad montem Parnaſum properarent, oborta in itinere tem- D peſtate, ad ædes Pyrenei inuitantis diuerterunt, qui Virginum pulchritudine captus, in quodam thalamo claudi iuſſit, vt illis vim inferre poſſet. Muſæ autem in aues conuerſæ aufugerunt.

Muſa in aues.

——— claudit ſua tecta Pyreneus
Vimq; parat, quam nos ſumptis effugimus alis.

Interea dum hæc à Muſa narrarentur, nouem picæ inter ramos arboris garrientes, & humana ferè verba proferentes à Minerua conſpectæ ſunt. Vt autem ab admiratione Palladem Muſa remoueret, id totum explicauit dicens; Pierum ex Euipe vxore filias ſuſtuliſſe, quarum venuſtate, tanta animo matris acreuit inſolentia, vt Muſarum pulchritudinem illis comparare, eaſq; ad certamen prouocare auſa eſſet. Quapropter vna ex Pieridibus ſuauem cantilenam edere cæpit, narrans veluti Tipheus, & reliqui Gigantes magno ſuperos timore oppreſſerint (idq; referebatur, vt Deorum facta vilipenderentur) immò addidit, quemadmodum Superi ingenti perculo metu in Aegyptum fugerint, vbi poſtea Iuppiter in Arietem, Apollo in

Coruum,

Coruum, Bacchus in Caprum, Diana in felem, Iuno in Vaccam, Venus in piſcem, & Mercurius in Ibin transfigurati ſunt.

Iuppiter in arietem. Apollo in coruum. Bacchus in caprum. Diana in felem. Iuno in vaccam. Venus in piſcem. Mercurius in Ibin.

Duxq; gregis, dixit, fit Iuppiter, vnde recuruis
E *Nunc quoq; formatis Lybis eſt cum cornibus Ammon.*
Delius in coruo, proles Semeleia capro,
Fele ſoror Phœbi, niuea Saturnia vacca,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ibides alis.

His conuitijs in Deos à Pieridibus prolatis: ex altera parte Muſæ ſuos ederunt cantus, & inter has Calliope prima, cui totius certaminis prouincia demandata fuerat, non Deorum vituperia, ſed Cereris encomia, & potiſſimum Proſerpinæ raptum canendo elegantiſſimè deſcripſit. Primoq; narrauit, veluti Pluto infernæ regionis Deus, dum per loca ſpatiaretur herboſa, viſam Proſerpinam Cereris filiam, eius amore ita conſlagrauit, vt illam proprio impoſitam currui ad tartarea regna deduxerit; quamuis Cyane nympha raptui incaſſum reluctari conaretur: quocirca ingenti afflictata dolore formam fontis adepta eſt.

Cyane in fontem.

At Cyane raptamq; Deam contemptaq; fontis
F *Iura ſui mærens inconſolabile vulnus.*
Mente gerit tacita, lacrymiſq; abſumitur omnis;
Et quarum fuerat magnum modo Numen, in illas
Extenuatur aquas,

Ceres autem amiſſam filiam per cunctas totius orbis regiones inueſtigans, tãdem feſſa, & ſiti oppreſſa, quamdam rogauit vetulam, vt ſibi modicum aquæ ad leuandam ſitim traderet; ſed illa muſtum farina mixtum ei propinauit, quod Ceres bibẽs à quodam puero irridebatur: hinc Dea ira accenſa huiuſmodi materiam in puſionem impudentiſſimum expuens, eum in ſtellionem varijs conſperſum maculis mutauit: de qua transformatione ſic legitur.

Puer in ſtellionem.

Inq; breuem formam, ne ſit vis magna nocendi,
Contrahitur, paruaq; minor menſura lacerta eſt
Mirantem, flentemq; & tangere monſtra pauentem
G *Fugit anuum, latebraſq; petit, aptumq; colori*
Nomen habet, varijs ſtellatus corpora guttis.

Tandem Ceres, cum, luſtratis Regionibus cunctis, nullibi filiam inuenerit, denuò in Siciliam reuerſa eſt, vbi ab Aretuſa fontis Siciliæ nympha Proſerpinam à Plutone raptam fuiſſe intellexit. Tunc Ceres confeſtim recuperandæ filiæ gratia ad Iouem profecta, facultatem ad infernas pergendi partes impetrauit, ea tamen conditione, vt nullum cibum, niſi poſt reditum, deguſtaret. Progreſſa igitur, & regreſſa Ceres ab Aſcalapho Acherõtis ex Orphne nympha filio coram Ioue accuſata fuit, quia granum mali punici in itinere deguſtauerit: vnde hic ſtatim in bubonem auem mala ſemper prædicentem conuerſus eſt.

Aſcalaphus in bubonem.

Ingemuit Regina Erebi, teſtemq; profanum
Fecit auem. ſperſumq; caput phlegetontide lympha
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
H *Facta fit vt volucris, venturi nuncia luctus*
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Iupiter igitur æquam exercens iuſtitiam ſanxit, vt Proſerpina, ob inobedientiam partem anni apud virum, partem apud matrem conſumeret. Interim Syrenes Proſerpinæ comites tanto amore eam proſequebantur, vt precibus alas à Dijs impetrauerint, vt facilius per terram, atq; mare ipſam inquirerent: ideoq; mutatæ in aues, facieq; & voce humana inſignitæ iuxta mare ſiculum habitant, vbi tam ſuaues edunt cantilenas, vt nautas illac tranſeuntes ſubmergant. Harum prima Parthenope, altera Leucoſia, & tertia Ligia fuit appellata.

Sirenes in aues.

Pluma, pedeſq; auium, cum virginis ora geratis.
An quia cum legeret flores Proſerpina vernos
In comitum numero mixta Sirenes eratis,
Quam poſtquam toto fruſtra quæ ſiſtis in orbe,
Protinus vt veſtram ſentirent æquora curam,

Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optaſtis, facileſq; Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaueſcere pennis.

Immò Arethuſa ſuam quoque transformationem recitauit: etenim hæc nympha A
Dianæ comes in fluminis Alphei amorem incidit; cumque is fugientem Arethuſam perſequeretur, nympha, auxilio Dianæ implorato, ſtatim in fontem ceſſit.

Aretuſa in fontem.

——— cur ſit Arethuſa ſacer fons?
Conticuere vndæ, quarum Dea ſuſtulit alio
Fonte caput, virideſq; manu ſiccata capillos,
Fluminis Alphei veteres narrauit amores.

His dictis, Ceres Athenas aduolauit, & currum ab alatis Draconibus tractum Triptolomeo donauit, vt homines agriculturam doceret. Is cum in Scythiam perueniſſet, à Rege Lynco honorifico exceptus fuit hoſpitio, ſed ope Cereris à grauibus Lynci inſidijs euaſit. Quapropter Dea indignata, Regem hunc in Lyncem transformauit.

Rex Lyncus in lyncem.

Barbarus inuidit, tantiq; vt muneris author
Ipſe ſit, hoſpitio recipit, ſomnoq; grauatum, B
Aggreditur, ferro conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit &c.

Prædicta igitur omnia à Calliope, eleganti carmine fuerunt recitata; hincq; Muſæ, Nympharum iudicio, in hoc canendi certamine, palmam retulerunt. Pierides autem id moleſto ferentes animo contabeſcentes in picas fuerunt conuerſæ, quas inter ramos arboris obſtrepentes paulò ante Minerua obſeruauerat.

Pierides in picas.

Plangere dumq; volunt, per brachia mota leuatæ
Aere pendebant, nemorum conuitia picæ;
Nunc quoq; in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaq; garrulitas, ſtudiumq. inane loquendi.

In ſexto libro poeta exponit Palladem, audito Muſarum, & Pieridum certamine conſideraſſe, qua pœna & ipſa affectura eſſet Arachnem Lydam Idmonis filiam, quæ in lanificio ſe Minerua peritiorem eſſe prædicabat. Propterea Pallas anilem induens C
formam, & ad Arachnem accedens, illi perſuadebat, ne impoſterum Mineruam prouocare auderet. Sed puella, præceptis vetulæ contemptis, multò magis ſe iactabat: hinc Pallas rurſus in diuinam rediens formam, puellam impudentia taxauit.

Pallas anum ſimulat, crineſq; in tempora canos
Addit, & infirmos baculo dum ſuſtinet artus.

Immò Pallas non ſolum impudentem, & ineptam appellauit Arachnem, ſed etiam prodidit faciendum eſſe periculum, num in tali opere ab ipſa poſſet ſuperari. Quibus dictis, Pallas prima telam ſuam texens in ea deſignauit; quemadmodũ ipſa cum Neptuno, de nomine Athenis imponendo certauerit, & veluti Neptunus ex ſaxo equum, & Minerua ex terra oliuam eduxerit. Præterea texendo pinxit Rodopem Strimonis fluuij filiam, & Hemum illius maritum Deos ſe iactantes, in montes fuiſſe tranſmutatos; quibus addidit transformationem mulieris pygmeæ in gruem, quæ

Mulier pygmea in gruẽ.

Iunone pulchriorem ſe prædicare cauſa erat; item mutationem Antigones filiæ Laomedontis in Ciconiam, quæ cum Iunone contendere non dubitauit. Itidem delineauit trãſfigurationem filiarum Cyrnes Regis Aſſyriorum in lapides graduum templi Iunonis, necnon mutationem Cynaræ in ſaxum, quod prædictos templi gradus tanquam tot corpora filiarum amplectebatur, his verſibus ſic exponitur. D

Cynara in ſaxum.

Cecropia Pallas ſcopulum Mauortis in arce
Pingit, & antiquam de terra nomine litem.
Bis ſex cæleſtes medio Ioue ſedibus altis
Auguſta grauitate ſedent; ſua quemq; deorum
Inſcribit facies: Iouis eſt regalis imago.
Stare Deum Pelagi, longoq; ferire tridente
Aſpera ſaxa facit &c.
Threiciam Rhodopen habet angulus vnum, & Hemum
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam.

Altera

Altera pygmeæ fatum miſerabile matris
Pars habet, hanc Iuno iuſſit certamine victam
Eſſe Gruem.
E *Pinxit, & Antigonem auſam contendere quondam,*
Cum magni conſorte Iouis, quam regia Iuno
In volucrem vertit, ſumptis & candida pennis
Ipſa ſibi plaudit crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cynaram habet angulus orbum,
Iſq; gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens.

Ex altera parte Arachne intexuit ſuæ telæ mutationem Iouis in Taurum, ob Europam Agenoris filiam, in Aquilam ob Aſterien, in Cygnum propter Lædam Teſtij filiam, in Satyrum ob Antronam Nyctei filiam, in Amphitrionem, ob Alcmenam Electrionis filiam, in aurum ob Danaen, in ignem propter Aeginam Aſopi filiam, in paſtorem ob Memnoſynen, & deniq; in ſerpentem propter Proſerpinam. Quamuis alius Poeta quatuor tantùm Iouis transfigurationum meminerit hoc diſticho. *Iupiter in varia transformatus.*

Factus ob Europam, Danaen, Nycteida, Ledam,
Bos, Aurum, Satyrus, Iupiter albus Olor.

Sed hoc obiter dictum ſit. Inſuper Arachne ſuo textili ſimulacra amorum Neptuni addidit, qui in amnem Enipeum conuerſus eſt, vt Iphimeniam amplecteretur, in Taurum, vt Aeolia Aeoli filia potiretur, in arietem, vt Baſaltida comprimeret, in equum, vt Cererem,& Meduſam conſequeretur, in Delphinum,vt cum Melantho puella cubaret. Prætereа eidem telæ intexuit amores Phœbi, oſtendens illum in accipitrem, aliquandò in Leonem, & interdum in paſtorem,ob Iſſen Macharei filiam mutatum fuiſſe. Neque omiſit icones amorum Bacchi, qui in vuam transfiguratus Erigonem decepit. Ad calcem telæ delineauit ſimulacrum Saturni, qui induens formam equi cum Phylira Oceani filia concubuit, ex qua poſtmodum Chironem Centaurum ſuſcepit: carmina ſunt hæc. *Neptuni transformationes.* *Bacchi, & Saturni metamorphoſes*

Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
G *Europam,*
Fecit, & Aſterien aquila luctante teneri.
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis.
Addidit vt Satyri celatus imagine pulchram
Iupiter impleuit gemino Nycteida fœtu;
Amphitrion fuerit, cum te Tirynthia cepit,
Aureus vt Danaen, Aſopida luſerit ignis,
Mnemoſinen paſtor, variuſq; Deoida ſerpens.
Te quoq; mutatum toruo Neptune iuuenco
Vergine in Aeolia poſuit, tu viſus Enipeus
Gignis, & Aloida, aries Baſaltida fallis.
Et te flaua comas frugum mitiſſima mater
Senſit equum, te ſenſit equum crinita colubris
H *Mater equiuolucris, ſenſit delphina Melantho*
Vtſitur hic etiam agreſtis imagine Phœbus,
Vtq; modò accipitris pennas, modò terga Leonis
Geſſerit, vt paſtor Machareida luſerit Iſſen.
Liber, vt Erigonen falſa deceperit vua:
Vt Saturnus equo geminum chirona creauit.

Poſteaquam Arachne ſimulacra textilis Mineruæ miro fabricata artificio obſeruauerit, atque ſuum opus illi minimè eſſe comparandum, id acerbiſſimè ferens, laqueo vitam finiuit. Tunc Minerua hanc puellam in araneam conuertit. *Arachne in araneam.*

——— pendentem Pallas miſerata leuauit,
Defluxere comæ, cum queis, & naris, & aures,
Fitq; caput in nimum, toto quoq; corpore parua eſt,
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit

Digitized by Google

Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

Verùm Niobe Tantali filia caſum Arachnes minimè perpendens, cum ex Amphione marito ſeptem filios, & totidem filias ſuſcepiſſet, ſacrificia Latonæ non ſolùm floccifaciebat, verum quoq; ſe illi in honoribus præferendam eſſe opinabatur: quamobrem Latona hac temeritate ſtimulata filios ab Apolline, & Diana ſagittis tranſfigi iuſſit, hac de re pater nimio afflictatus mœrore ſe ipſum peremit, & Niobe formam ſaxi adepta eſt. A

Niobe in ſaxum.

Nec flecti ceruix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt, intra quoq; viſcera ſaxum eſt.

Amplius Latona per Lyciam iter habens, & ardenti vexata ſiti ad ſtagnum accedens, & ab agricolis Lycijs impedita, eos confeſtim in ranas transformauit.

——— Dea tollenſq; ad ſydera palmas,
Aeternum ſtagno, dixit, viuatis, in iſto.
Quamuis ſint ſub aqua, ſub aqua malè dicere tentant,
Vox quoq; iam rauca eſt, inflataq; colla tumeſcunt,
Ipſaq; dilatant patulos conuicia rictus.
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur. B
Spina viret, venter, pars maxima corporis albet
Limoſoq; noua ſaliunt in gurgite ranæ.

Ruſtici Lycij in ranas.

Hæc ſtupenda Deorũ miracula Thebani celebrabãt; immò inter illos nõ abfuit, qui Apollinis vindictã de Satyro reticeret: quandoquidem Marſyas ſatyrus tibiarum cantu Apollinem prouocans, & tandem ab eo ſuperatus, cute priuatus fuit, & ſanguis à toto corpore dimanans mutatus eſt in fluuium, qui per Phrygiam decurrens Marſyas à nomine Satyri nuncupatur.

Marſya nomen habet Phrygia liquidiſſimus amnis.

Sanguis Marſia in flumẽ.

His calamitatibus interfuiſſe Pelopem referunt, qui Tantali Arcadiæ tyranni fuit filius, & ab eodem patre coctus, & Dijs diſcumbentibus inter lautas epulas appoſitus, à cuius eſu omnes, præter Cerem, abſtinuerunt: immò collectis membris animam ab Inferis, ope Mercurij, euocatam reſtituerunt, & quoniam ſiniſter humerus deerat, ei eburneum addiderunt, & Tantalum patrem ad tartareas ſedes præcipitarunt: vbi inter eſculenta, & poculenta, aſſidua fame, atq; ſiti cruciatur. C
Ita res ſeſe habebant, cum Principes multarum Regionum, vt publicis intereſſent ſpectaculis, Thebas proficiſcebantur. Athenienſes tantùm aberant, quia eorum ciuitas à populis finitimis oppugnabatur. Ideò Pandion Athenienſium Rex à Tereo Martis filio, & Thracum rege opem ad bellum impetrauit, & illi filiam ſuam Prognen in matrimonium dedit. Hæc igitur in mariti regia verſans incredibili videndæ ſororis Philomelæ cupidine capta maritum Tereum rogauit, vt profectus Athenas ſororem in Thraciam duceret. Tereus vt coniugi morem gereret, Athenas peruenit, & amorem Philomelæ incurrit: quare illi in Thraciam ductæ vim intulit, & ne cupiam hoc ſcelus manifeſtaretur, lingua amputata, eam in ſtabulis clauſit, deinde ſororem coniugi in itinere perijſſe affirmauit. Interim Philomela ne tantum ſcelus occultum maneret, veſtem Terei ſceleribus deſignatam ſorori miſit. Quapropter Progne, hoc intellecto, furore quaſi percita recluſis ſtabulis ſororem in Regiam deduxit, & D
filium Ityn interfectum patri deuorandum appoſuit. Id animaduertens Tereus, coniugem, & Philomelam perſequens in cauſa fuit, vt omnes, Deorum miſericordia, auium pennas induerent. Itaq; Progne in Hirundinem, Philomela in Luſciniam, Tereus in Vpupam, Itys in Phaſianum, conuerſi ſunt.

Progne in hirundinem Philomela in luſciniã. Tereus in vpupam. Itys in Phaſianum.

Tunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro
Corpora Cecropedum pennis pendere putares.
Pendebant pennis, quarum petit altera ſyluas,
Altera tecta ſubit, neq; adhuc de pectore cædis
Exceſſere notæ, ſignataq; ſanguine pluma eſt,
Ille dolore ſuo, pœnæq; cupidine velox
Vertitur in volucrem, cui ſtant in vertice criſtæ.

De Philomela autem, Author Philomelæ ſic canit.

Flet

Flet Philomela nefas inceſti Tereos, & quæ
Muta puella fuit, garrula fertur auis.

Pandione mortuo, Ericheus ope Palladis regnum Athenienſe occupauit, vbi E quatuor filias habuit, ſed duarum venuſtiorum alteram Proerin Cæphalo maritauit, alteram Orithyam Boreas Thraciæ ventus raptam in Thraciam detulit; ex qua Zetem, & Calaim filios ſuſcepit, qui poſtea cum alijs Argonautis ad vellus aureum aſportandum profecti ſunt.

In libro ſeptimo Ouidius memorat Mingas Theſſaliæ populos, necnon filios Orithiæ nauigantes, tandem ad Phineum in ſumma calamitate verſantem perueniſſe. Namq; cum proprios filios Orythum, & Carabin excæcaſſet, ipſe quoq; eadem pæna affectus fuit, immò Harpias fædiſſimas aues illi rapientes eſcas habebat, quas poſtea Zetes, & Calais, vt Phineo gratificarentur in fugam verterunt. Deinde hi cum perueniſſent Colchon aureum vellus poſtulabant, ſed reſponſum habuerunt, tauros naribus, & ore ignem ſpirantes prius eſſe domandos, & hominum armatorum impetus ex dentibus ſeminandis naſcentium reprimendum, necnon Draconem velleris aurei cuſtodem ſopiendum, cum his profectus erat Iaſon Aeſonis filius, qui per- F ueniens ad Regiam à Medea Regis filia fuit adamatus: quapropter illius ope, ſuperatis omnibus difficultatibus, vellus aureum reportans, vna cum Medea Corinthum reuerſus eſt; vbi Aeſonem patrem, auxilio pariter Medeæ vxoris magicæ artis peritæ, ad ætatem quadraginta annorum reuocauit. Hoc miraculum animaduertens Bacchus, eam rogauit, vt nutrices ſuas priſtinæ iuuentuti reſtitueret, quod Medea non ſolum hoc libenter præſtitit, ſed etiam Baccho perpetuam donauit adoleſcentiam. Interea filiæ Peliæ inimicæ Iaſonis cum Medea familiariter verſabantur, & his obſeruatis miraculis, illam obſecrarunt, vt ſenium Peliæ patris exterminaret. Illa autem vt Iaſonis inimici vltionem ſumeret, ſuaſit mulieribus, vt proprium patrem interfectum decoquerent, quo facto, Medea currum Draconibus tractum conſcendit, & ad Othryn Theſſaliæ montem euolauit, vbi quondam, tempore diluuij Deucalionis, Cerambus, Nympharum implorata ope, in auem fuit commutatus.

Nutrices Bacchi annoſæ in Iuuenes.

G

—— euentu veteris loca nota Cerambi,
Hic ope Nympharum ſublatus in aera pennis.

Cerambus in auem.

Deinde nemus Idæum petijt, vbi Mæram in canem conuerſam vidit.

Et quos Mæra nouo latratu terruit agros.

Ab hac regione Medea ad vrbem Eurypili acceſſit, vbi Coæ matronæ venuſtiores Venere ſe iactantes, in cornutas boues abierunt.

Mæra in canem.

Eurypyliq; vrbem, qua Coæ cornua matres
Geſſerunt.

Hinc Cæam quoq; vrbem penetrauit, in qua Alcidamas columbam ex filia procreatam conſpicatus eſt.

Qua pater Alcidamas placidam de corpore nata
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

Immò Medea alia luſtrauit loca, vbi Philirus quidam puerum Cygnum deperiuit, H ſed is cum taurum petitum non obtinuerit, ex alto loco ſe præcipitem dedit, oloris formam induit.

Deſilijt ſaxo, cuncti cecidiſſe putabant,
Factus olor niueis pendebat in aere pennis.

Hunc Hyriæ mater caſum filij in dies deplorans tandem in ſtagnum ſui nominis fuit mutata.

Hyria in ſtagnum.

At genitrix Hyria ſeruatum neſcia flendo
Perijt, & ſtagnum proprio de nomine fecit.

Amplius ad vrbem Aetoliæ appellatam Pleuron profecta eſt; vbi Combe Ophij filia, ob interitum filiorum dolore vexata, in auem euolauit.

Combe in auem.

Adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis;
Ophias effugit natorum vulnera Combe.

Inde etiam Calauream adiuit, vbi Lathoum regem cum vxore in volueres tranſmutatos fuiſſe referunt.

Inde Calaurea Lathoidos aſpicit arua,
In volucrem verſi cum coniuge conſcia Regis.

Poſt caſum prædictorum, Medea obſeruauit Cephiſon fata nepotis lugentem, & ab Apolline in Phocen transformatum. A

Cophiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline verſum.

Tandem petijt vrbem Ephyren, vbi primum è fungis humana corpora genita fuiſſe tradunt.

Homines ex fungis nati.

——— hic æuo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluuialibus edita fungis.

Huc cum perueniſſet Medea conquerebatur ſe, ob Creuſam Creontis Regis Corynthiorum filiam, à Iaſone fuiſſe contemptam; ideòq; regia accenſa, filijſq; coram patre dilaniatis, Athenas Draconibus alatis fuit delata; vbi Polyphemonis neptem in volucrem mutatam obſeruauit.

Innexamq́; nouis neptem Polyphemonis alis.

Medeam hùc accedentem Aegeus non ſolùm honorifico hoſpicio, ſed etiam molli lecto excepit, ex qua Medum filium ſuſcepit. Interim Theſeus Aegei filius dudum B à patria abſens Athenas reuerſus eſt, quem pater, ob diuturnum tempus, non agnoſcebat. Verùm huius aduentum Medea, & ſibi, & filio timens perſuaſit Aegeo, vt

Aconitum venenum.

aconitum Theſeo tanquam hoſti propinaret. Sed cum ille à parte tandem fuiſſet cognitus, Medea nubibus tecta vnà cum Medo in Aſiam profugit. Interea Aegeus, ob aduentum filij, magna perfuſus lætitia celebrari ſacrificia iuſſit, in quibus encomia Theſei commemorarentur, nempè veluti interemerit taurum marathonium, & Scyronem, qui poſtea ob inſignem crudelitatem in ſcopulum fuit mutatus.

Terra negat ſedem; ſedem negat oſſibus vnda,
Quæ iactata diù fertur duraſſe vetuſtas
In ſcopulos, ſcopulis nomen Scyronis inhæret.

Aegeus perfectum gaudium non potuit attingere, nam Minos Iouis, & Europæ filius bellum Athenienſibus indixit, variaſq; gentes hincinde congregauit, inter quas colentes Sithon inſulam recenſentur; quam inſulam Arne puella auri pulchri- C tudine capta hoſtibus Athenas oppugnantibus prodidit, quare in volucrem monedulam fuit transfigurata.

Arne in monedulam.

——— quamq́; impia prodidit Arne
Sithonis accepto, quod auara popoſcerat, auro,
Mutata eſt in auem, quæ nunc quoq; diligit aurum,
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.

Poſthæc Minoi auxilium aduerſus Athenienſes petenti Aeacus negauit. Interea nauis Athenienſium, in qua Cephalus erat legatus ad Aeacum peruenit, vt ab illo aduerſus Cretenſes opem impetraret: tunc Cephalo liberaliter excepto Aeacus auxilium pollicitus, regionis calamitatem narrauit, nimirum quòd vagante peſtilentia cuncti homines interierunt. Ipſe autem Aeacus cum eſſet Iouis filius à ſummo patre impetrauit, vt formicæ regionis in tot homines verterentur, qui Myrmidones appellati fuerunt; D

Formicæ in homines.

Vota Ioui ſoluo, populiſq́; recentibus vrbem
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros,
Myrmidonaſq́; voco, nec origine nomina fraudo.

His dictis ab Aeaco, Cephalus Regiam aſcendit, vbi à Phoco Aeaci filio honorificè exceptus interrogatur de eleganti iaculo, quod manu geſtabat, cui reſpondit illud ſibi donatum ab vxore Procride Erecthei Athenienſium Regis filia, vna cum cane, qui poſtea vulpem inſequens vnà cum ipſa in lapidem transformatus eſt.

In libro octauo recitat, quemadmodum Cephalus cum copia militum Athenas reuerſus eſt. Sed Minos interea propter necem filij Androgei Megaram, in qua Niſus regnabat, obſidere cæpit, vt, illa expugnata, facilius victoriam conſequeretur. In hac obſidione Scylla Niſi filia Mœnia vrbis aſcendere ſæpè ſolebat, vt Minoem bellicis rebus operam dantem intueretur; quare illius amorem incurrit, & cum nulla potitundi facultas daretur, illa crinem aureum Niſi patris, patriæ fata continentem

furtim

Digitized by Google

furtim abciſſum Minoi miſſit; quo accepto, Minos proditionem amans, ſed proditricem odio habens, victoriam reportauit. Tunc Scylla ab illo neglecta in Cirin auem, ſiue alaudam, & Niſus pater in volucrem eiuſdem nominis euolarunt. Niſus
E autem Græcis dicitur haliætos.

Pater, & filia in Niſũ, & Alaudam.

Quam pater vt vidit (nam iam pendebat in auras,
Et modò factus auis fuluis Haliætus in alis)
Ibat, vt quærentem roſtro laceraret adunco:
Illa metu puppim dimiſit, & aura cadentem
Suſtinuiſſe leuis, ne tangeret æquora viſa eſt,
Pluma fuit, plumis in auem mutata vocatur
Cirris, & à tonſo eſt, hoc nomen adepta capillo.

Minos iam de Athenienſibus triumphans, illis impoſuit, vt nono quoq; anno quatuordecim virorum nobilium filios ad labyrinthum Cretæ à Dedalo fabricatum Minotauro Paſiphes, & Tauri filio deuorandos mitterent. Quapropter cum Theſeo Aegei filio tertia ſors contigiſſet; ille in Cretam profectus, ope Ariadne Minois filiæ, Minotauro interfecto, à labyrintho incolumis exiuit. Quamuis poſtea tanti
F immemor beneficij, Ariadnam vnà cum Phedra ſorore illinc abductam in inſula quadam reliquerit. Interea Dedalus in carcere à Minoe detentus, vt illinc vnà cum filio aufugeret, alas ex pennis, & cera parauit. Sed Icarus præceptis patris minimè obtemperans altius volans, & cera alarum liquefacta, in inſulam decidit, quæ à nomine pueri Icarea dicta eſt. Dedalus, mortuo filio, ad Cocalum Siciliæ regem peruenit, vbi perdice aue ſummopere delectabatur: nam hæc olim fuit iuuenis perdix appellatus, qui cum Dedalo erudiendus fuiſſet traditus, ob inuidiam acris ingenij, de muro fuit præcipitatus, & à Minerua in perdicem auem commutatus.

Iuuenis in perdicem.

Sed vigor ingenij quondam velocis in alas,
Inq; pedes abijt, nomen. quod & ante, remanſit.
Non tamen hæc altè volucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis, altoq; cacumine nidos.
Propèq; humum volitat, ponitq; in ſepibus oua,
G *Antiquiq; memor metuit ſublimia caſus.*

Theſeus, Minotauro interfecto, maximam ſibi famam, & gloriam conciliauit: quamobrem ciues Calidonij ad necandum aprum ſuas deuaſtantem regiones illius opem implorarunt. Nam cum Oeneus Dijs omnibus, præterquam Dianæ ſacrificaſſet; Dea indignata in Calidoniam regionem deuaſtandam, ingentem aprum immiſit. Hunc Meleager, Græciæ Principibus conuocatis, pluries interficere conatus eſt, ſed prima omnium Atalanta aprum confodit, cuius fortitudinem Meleager admiratus exuuias apri interfecti illi conceſſit, quas poſteà fratres Altheæ Meleagri matris eripere conantes perempti fuerunt. Sed Althea fratrum mortem intelligens, ſtipitem à Parcis conditum Meleagri vitam continentem Vulcano tradidit, quo conſumpto, Meleager interijt, cuius ſorores lugentes in aues mutatæ, hodie quoq; Meleagrides nuncupantur.

Sorores Meleagri in aues.

——— natis in corpore pennis
H *Alleuat, & longas per brachia porrigit alas,*
Corneaq; ora facit, verſaſq; per aera mittit.

Poſtea Theſeus Athenas reuertens ab Acheloo fluuio inuitatus intellexit quaſdam inſulas Echinadas olim fuiſſe nymphas Naiades, quæ Acheloum vilipendebant; immò etiam percepit originem alterius inſulæ ab Echinadibus non procul diſtantis: hæc enim fuit Perimeles Hippodamantis filia, cui Achelous vim intulit, quare puellam à patre in pelagus præcipitatam Neptunus in hanc inſulam mutauit.

Naiades hæ fuerant, quæ cum bis quinq; iuuencos
Mactaſſent, ruriſq; Deos ad ſacra vocaſſent
Immemores noſtri feſtas duxere choreas.

Et paulò inferius.

Vt tamen ipſe vides procul, en procul vna receſſit
Inſula grata mihi, Perimelen nauita dicit.

Hæc narranti Acheloo Theſeus, illiuſq; ſocij interfuerunt, ſed inter illos quidam

Ixionis

Ixionis filius Deorum poteſtatem dandi, & adimendi formas negabat. Viciſſim Lelex alius Theſei ſocius, Iouis, & Mercurij exemplo, vim diuinam audientibus inſinuabat: Iupiter enim, & Mercurius humana facie in Phrygia à Philemone, & Baucide vxore honorificè excepti quodcumq; à Dijs poſtulandum impetrabile conceſſerunt. Cæteri Oppidani hoſpitium Dijs negantes tali pœna fuerunt affecti, vt eorum oppidum in lacum abierit. Sed Philemonis, & Baucidis domus in templum eſt mutata, & ipſi extremam conſecuti ætatem in arbores, nimirum alter in Quercum, & altera in Tiliam ceſſerunt. A

Qui in Tiliã, & Quercum fuerint mutati.

Ante gradus templi cum ſtarent fortè, locíq;
Narrarent caſus, frondere Philemona Baucis
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.

Neq; id reuocandum erat in dubium, cum etiam Protheo Oceani, & Tethyos filio Dij permiſerint, vt in varias formas, & ipſi conuerterentur; quemadmodum etiam Metra Eriſicthonis filia id, permittentibus Dijs, præſtare poterat.

In nono libro Poeta diuulgat veluti prædicta exempla ab Acheloo recitabantur, vt vis diuina humanis imprimeretur mentibus; cum & ipſe Achelous olim varias induere formas conſueuerat, & potiſſimum quando pater Deianiræ Oenei filiæ virginum Aetolarum venuſtiſſimæ, eam in matrimonium illi dare decreuerat, qui in lucta victoriam reportaſſet. Itaq; Achelous cum Hercule in certamen deſcendens varias figuras repræſentabat Herculem ludificans, ſed poſtremò induit formam Tauri, quando Hercules ex illius fronte cornu ademit, quare Achelous ſuperatus totus in fluuium liquefactus eſt. B

Achelous in flumen.

——— vultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cornu medijs caput abdidit vadis.

Hoc cornu poſtea Naiades illius filiæ omni genere florum, & fructuum refertum cornucopiæ appellarunt. Ideo Hercules victor Deianira potitus, poſt necem Eurynomi puſionis, cum vxore in patriam reuertebatur. Sed perueniens ad flumen Euenum, vxorem Neſſo centauro trans fluuium deferendam commiſit, qui mulieri vim inferre volens ab Hercule ſagitta ſanguine hydræ infecta interfectus eſt. Verùm Neſſus moriens veſtem ſanguine inquinatam Deianiræ donauit, affirmans tantam illi veſti ineſſe virtutem, vt quotieſcumq; eam indueret Hercules, omnes mulieres, præter Deianiram, odio eſſet habiturus. Cum igitur ad aures Deianiræ perueniſſet Herculem Ioles Euryti filiæ ingenti conflagrare amore, hanc veſtem ab Hercule perferendam curauit, qua indutus illicò furore agitatus Licham famulum ex monte Cæneo in mare Euboicum præcipitauit, quem poſtea Tethys in ſcopulum transfigurauit. C

Famulus Herculis in ſcopulum.

In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas
Nunc quoq; in Euboico ſcopulus breuis eminet alto
Gurgite, & humanæ ſeruat veſtigia formæ.

Tandem Hercules ſe in constructo rogo compoſuit, & depoſita humana figura, à Ioue inter cæleſtes cœtus collocatus eſt. Sed Alcmena mater Herculis facinora filij diuulgabat, & ſua infortunia Iolæ puellæ aliquando narrabat: namq; Herculem in vtero geſtans, ob partus difficultatem, Lucinam Deam inuocauit, ſed illa Iunonis iuſſu, non ad iuuandum, ſed ad partum impediendum, figura vetulæ, ante fores matris Herculis, manibus complectens genua ſedebat; At Galanthis ancilla quid mali ſuſpicata, accedens Deianiram iam partu ſolutam vetulæ nunciauit, quòd Lucina credens ſurrexit, & confeſtim Deianira Herculem peperit: Lucina igitur hoc Galanthidis ſtratagemate deluſa eam mutauit in muſtelam, quam mutationem ſic exprimit Poeta. D

Galanthis in muſtelam.

Nomine decepto, riſiſſe Galanthida fama eſt,
Ridentem, prenſamq; ipſis Dea ſæua capillis
Traxit, & è terra corpus releuare volentem
Arcuit, inq; pedes mutauit brachia primos:
Strenuitas antiqua manet, nec terga colorem
Amiſiſſe ſuum, forma eſt diuerſa priori.
Quæ quia mendaci parientem iuuerat ore.

Ore

Ore parit, noſtraſq; domus velut ante frequentat.

His ab Alcmena narratis, Iole quoq; ſororis caſum ſilentio inuoluere noluit. Quandoquidem Dryope Ioles ſoror ab Apolline amata, cum ex Loto arbore ramum decerpſiſſet, in quam arborem olim Lotos nympha violentiam Priapi fugiens conuerſa eſt, quia ſacras frondes violauerat, Dryope in truncum eſt transfigurata. *Dryope in truncum.*

Lotos in hanc nympha fugiens obſcena Priapi
Contulerat verſos ſeruato nomine vultus
Neſcierat ſoror hoc, quæ cum perterrita retrò
Iret, & oratis vellet diſcedere nymphis
Hæſerunt radice pedes &c.

Dum hęc narrabantur, Iolaus, Herculis, & Hebes filius à matre ad iuuentutem fuit reuocatus; quod priuilegium Hebe nemini conceſſum aſſeuerebat: niſi Themis iuſtitiæ, & religionis Dea teſtificata eſſet filios Callirhoes ex infantia confeſtim ad iuuentutem fuiſſe delatos, vt patris per inſidias necati mortem vlciſcerentur. Superos ob tot miracula indignatos Iupiter oratione placauit, ex cuius verbis Poeta in mentionem Mileti incidit, vt facilius mutationem Byblidos in fontem deſcriberet. Etenim ex Mileto Cretenſi, qui in Aſia vrbem ſui nominis ædificauit, Byblis, & Cannus orti ſunt. Cum autem puella fratrem impudico amore proſequeretur Cannus talem deteſtatus impudicitiam à patria profugit. Illa autem fratrem inſequens in Cariam peruenit, vbi illius lachrymæ in ſcaturiginem fontis conuerſæ ſunt.

Sic lacrymis conſumpta ſuis phœbeia Byblis *Lacryma in fontem.*
Vertitur in fontem, qui nunc quoq; vallibus illis
Nomen habet Domina, nigraq; ſub Ilice manat.

Huius fama miraculi in Cretam quamprimum perueniſſet, niſi aliud magis admirandum in illa Regione contigiſſet. Etenim Ligidus quidam plebeius homo Telethuſam vxorem duxit, cui grauidæ imperauit, vt pariens fæminam perimeret, & marem tantummodo educaret. Quamobrem Thelethuſæ, propter ſæua mariti mandata, mæſtitia afflictatæ Dea Iſis per quietem apparens, illi perſuaſit, vt fæminam pariens educaret, promittens, ſe, data occaſione, illi præſtò futuram: quocirca Telethuſa fæminam enixa, marem eſſe marito inſinuauit, & infanti nomen aui, nempè Iphin impoſuit. Puellæ autem tertium decimum annum agenti pater Ianthen Teleſtis filiam iu matrimonium dedit: quare Telethuſa vnà cum filia templum Iſidis petijt, cuius ope, Iphis in virum conuerſa eſt.

Mater adit templum, ſequitur comes Iphis euntem, *Puella Iphis in virum.*
Quàm ſolita eſt maiore gradu, nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipſe eſt.
Vultus, & incomptis breuior menſura capillis,
Pluſq; vigoris adeſt, habuit quam fœmina, nam quæ
Fœmina nuper erat, puer eſt, &c.

In libro decimo habemus primò à Poeta matrimonium Orphei, & Eurydices; hic enim Apollinis, & Calliopes filius, vel ſecundum aliorum mentem, filius Oeagri fluuij, & Polymniæ muſæ, nympham nomine Eurydicem omine infauſto vxorem duxit: ſiquidem hæc per latiſſima, & lætiſſima ſpatians prata ſerpentis ictu in herba latibulantis interempta eſt. Orpheus igitur hoc adeò acerbè tulit, vt ad infernas ſedes, recuperandæ vxoris gratia, deſcenderit, vbi ſuauiſſimo citharæ concentu à Plutone impetrauit, vt ea conditione ad ſuperans auras vxorem reduceret, ne prius niſi ibi eam intueretur: hac autem conditione non ſeruata, Eurydices denuò ad inferos rapata fuit. Quamobrem Orpheus omni ſpe vxoris recuperandæ deſtitutus, deinceps graui odio eunctas mulieres proſecutus eſt, & nefando Veneris maſculæ contagio eſt correptus. Huic tandem canenti in colle quodam ob ſuauem cytharæ concentum multa animalia, & arbores acceſſerunt, inter quas erat Pinus Cybeli ſacra, in quam arborem Atys, ipſius Deæ ſacerdos fuit transfiguratus. *Atys in Pinum.*

Et ſuccincta comas, hirſutaq; vertice Pinus
Grata Deum matri; ſiquidem Cybeleius Atys
Exuit hac hominem, truncoq; indurvit illo.

Inter

Inter has arbores aderat etiam Cupreſſus olim Cypariſſus adoleſcens venuſtiſſi-
mus, qui, cum Ceruum ſumma altum diligentia imprudens interemiſſet, de hoc con-
ceptum dolorem gladio finire cupiens ab Apolline in Cupreſſum fuit transfor-
matus. A

Adfuit huic turbæ metas imitata Cupreſſus
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui Citharam neruis, & neruis temperat arcum.

Tunc Orpheus amorem, quo Superi olim puſiones proſequebantur, narrare
Cypariſſus in cupreſſũ. cœpit. Primumque veluti Iupiter tanto amoris contagio erga Ganimedem Troris
Dardanorum regis filium correptus fuerit, vt illum in Aquilam verſus ad Cœlum
rapiens, pincernam diuinum conſtituerit.

Rex ſuperum Phrygij quondam Ganimedis amore
Arſit, & inuentum eſt aliquid, quod Iupiter eſſe
Quam quòd erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, niſi quæ portat ſua fulmina terræ.

Hyacinthus quoque Amiclæ filius in cæleſtes ſedes ab Apolline fuiſſet delatus,
niſi pondere diſci perijſſet: ideò Phæbus, vt illi gratificaretur, cadauer in florem B
eiuſdem nominis mutauit.

Hyacinthus in florem.
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbas,
Deſinit eſſe cruor, tyrioq; nitentior oſtro
Flos oritur, formamq; capit, quam lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phæbo eſt (is enim fuit author honoris)
Ipſe ſuos gemitus folijs inſcribit, & ai ai
Flos habet inſcriptum, funeſtaq; littera ducta eſt.

Proſequebatur Orpheus multis inſinuans rationibus venuſtos puſiones, & Dijs
gratos, & ciuitatibus ornamento fuiſſe, & viciſſim mulieres Dijs inuiſas, & ciuita-
tibus dedecus attuliſſe. Idque exemplo Propætidum patefiebat, quæ Venerem
Deam eſſe negantes non ſolum ciuibus ſuis inuiſæ, verum etiam à Venere in lapi-
des mutatæ fuerunt. C

Sunt tamen obſcænæ Venerem Propætides auſæ
Eſſe negare Deam &c.

Itaque harum flagitijs mulierum Pygmaleon perterritus ſummam caſtitatem am-
plexus erat. Is cum eſſet cælator egregius eburneum virginis ſimulacrum tam ele-
ganter ſculpſit, vt eius incredibili amore flagranti Venus ſtatuam in viuam mulie-
rem conuerſam conceſſerit.

—— ſimulacra ſua petit ille puellæ
Tentatum molleſcit ebur, poſitoq; rigore
Subſedit digitis.
Dum ſtupet, & dubiè gaudet, fallique veretur
Corpus erat, ſaliunt tentatæ pollice venæ.

Ex hac muliere Pigmaleon ſuſcepit filios, nimirum Paphum, & Cingiam, qui po-
Myrrha in arborem ſui nominis. ſtremus inſigni fælicitate eſſet potitus, niſi Myrrham genuiſſet, quæ nefando patris D
amore vexata, ope nutricis, cum illo inſcio concubuit, quod cum pater intellexiſſet,
apprehenſo gladio filiam vſque in Arabiam proſecutus eſt, vbi miſeratione Deorum
in arborem myrrham ſtillantem mutata eſt.

—— merſitq; ſuos cortice vultus,
Quæ quamquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ.

Cum autem Myrrha eſſet grauida, ex illa arbore poſtea natus eſt Adonis, qui tam
eleganti forma, & venuſtis corporis dotibus fuit inſignitus, vt illius amore Venus
conflagrans, puero venationibus intento perſuadebat, vt ſibi à Feris mirandum in
modum caueret, quod vt melius menti illius imprimeret, exemplo Atalantæ, & Hip-
pomenis vtebatur. Quandoquidem Hippomenes, ope Veneris, Atalanta Schænei
Regis filia, quæ à nemine curſu ſuperari poterat, pomorum aureorum aſtutia poti-
tus eſt. Is poſtea accepti beneficij immemor nullas Veneri gratias retulit. Quare

Venus

Venus indignata oeſtrum libidinis immſit, quo agitatus, in templo etiam matri Deum ſacro, cum Atalanta congreſſus eſt. Hinc Dea tanto contaminata flagitio Hippomenen in Leonem, & Atalantam in Leænam transfigurauit.

Qui in Leones conuerſi.

E

Pana leuis viſa eſt, ergo modò leuia fuluæ
Colla iuba velant digiti curuantur in vngues,
Ex humeris armi fiunt, in pectore totum
Pondus habet, ſumma cauda verruntur arenæ.
Iram vultus habet; pro verbis murmura reddunt,
Pro thalamis celebrant ſyluas, alijsq; timendi
Dente premunt domito cybeleia fræna Leones.

Cum igitur, his exemplis, ad vitandas Feras Venus adonin hortaretur; nihilominus puer ab ápro diù ab ipſo exagitato interfectus fuit. Itaq; Venus puſionis ſanguinem in florem purpurei coloris commutauit, quemadmodum Proſerpina Mynthen nympham Plutonis pellicem in mentham herbam transfigurare valuit. Conuerſio igitur ſanguinis Adonis in florem Anemonem nuncupatum ſic deſcribitur.

Adonis in florem.

F

——— flos de ſanguine concolor ortus
Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum
Punica ferre ſolent, breuis eſt tamen vſus in illo,
Namq; malè hærentem, & nimia leuitate caducum
Excutiunt ijdem, qui perſtant omnia venti.

De mutatione nymphæ pellicis Plutonis ſic canit Poeta.

Nympha in mentham.

Fœmineos artus in olentes vertere menthas.

In libri vndecimi prima facie infælix Orphei exitus exaratur, qui vt paulò ante relatum fuit, mulieres Threijcias aſpernans in graue earum odium incidit. Quare dum Bacchi ſacrificia celebrarentur, mulieres Orpheum inter Feras, & arbores ſuperum amores canentem conſpicatæ, in illum magno impetu irruentes dilaniarunt, eiuſq; caput à corpore ademptum, & lyram in Hebrum fluuium proiecerunt. Itaq; Bacchus acerbo ferens animo ſanguine Orphei ſua ſacrificia fuiſſe violata, illas mulieres in varias arbores commutauit.

G

Non impunè tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Liæus,
Amiſſoq; dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſyluis matres Aedonidas omnes,
Quæ videre nefas, torta radice ligauit.

Mulieres in arbores.

Poſtmodum Bacchus ex Thracia ad Tmolum Ciliciæ montem comitantibus Satyris profectus eſt. Aberat autem Silenus, qui olim captus, in carceribus Midæ Regis Phrygiæ cuſtodiebatur. Verùm Rex aduentum Bacchi intelligens, Silenum illi ſpontè obtulit: quapropter ob tantam munificentiam a Deo impetrauit, vt quodcumq; poſtulatum conſequeretur. Sed quia Rex erat auri ſitientiſſimus petijt, vt quodcumq; ab ipſo tactum in auream materiam conuerteretur. Vnde Midam pro eſculentis, & potulentis aurum tangentem petitionis pænituit, ideòq; Bacchum rogauit, vt conceſſum beneficium irritum, faceret. Monitus igitur à Baccho ſe ſe in

H Pactolo flumine abluit, &, vi aurea flumini communicata) huius amnis arenæ aureæ eſſe feruntur. Deinceps Midas aurum, & opes deteſtans in ſyluas ſe recepit, vbi Pana paſtorum Deum venerabatur. Cum autem hic Deus ſono fiſtulæ delectaretur, aliquando Apollinem prouocare auſus eſt, ſed cum omnes certaminis victorem conſtituerint Apollinem, Midas ſolus victoriam ad Pana referendam eſſe exiſtimauit. Hinc Apollo ob maximam Midæ ſtoliditatem, eius aures in aſininas tranſmutauit.

——— nec Dellius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram,
Sed trahit in ſpatium, villiſq; albentibus implet,
Inſtabileſq; illas facit, & dat poſſe moueri,
Cætera ſunt hominis; partem damnatur in vnam,
Induiturq; aures lentè gradientis aſelli.

Mida aures quales.

Itaq; Midas aſininas adeptus aures tanta induſtria illas celabat, vt nemini niſi ſoli tonſori notæ eſſent, qui, cum id cuiquam communicare non auderet, ſummiſſa

voce

Digitized by Google

voçe id terræ ſignificabat, ex cuius verbis arundines natæ feruntur, quæ vento agitatæ Midæ dedecus inſuſurrant. Apollo vnà cum Neptuno hinc diſcedens ad Laomedontem mæniá troiana ædificantem ſe contulit, promittens ſe, pacta mercede, teles muros quamprimum perfecturum. At, opere perfecto, Laomedon nihil ſe pol- A licitum eſſe iurauit; qua de re Neptunus diluuio troianos agros deuaſtauit, & effecit, vt Heſione Laomedontis filia monſtro marino deuoranda exponeretur, quam poſtea Hercules, ſpe poſſidendi equos à Laomedonte promiſſos, filiam liberauit. Sed hic quoq; ob mercedem negatam, ira agitatus Troiam expugnauit, & Heſionem Telamoni conceſſit, cuius Telamonis frater Peleus ſolus inter mortales Deam vxorem habuit. Quandoquidem is Dea Tethide in varias formas ſe transformante, conſilio Prothei, funibus vincta potitus eſt, ex qua Achillem virum fortiſſimum ſuſcepit. Peleus autem in maximum incidit infortunium, dum Phocum patrem peremit, quo ſcelere commiſſo, ad Ceycem Trachine Regem acceſſit, qui & ipſe in maximo mœrore verſabatur, cum illius frater Dedaleon Chionem filiam venuſtam habuerit, quæ ab Apolline in anum conuerſo compreſſa Philemonem citharæ ſtudioſiſſimum genuit, pariterq; cum Mercurio cubans per quietem, Autolycum furem peperit, Propterea hæc quandoq; cum Diana ſe venuſtiorem eſſe gloriaretur, lingua B ſagittis transfixa, perijt, cuius interitum Dedalion tam ægrè tulit, vt ex monte Parnaſi in pelagus ſe proiecerit, quem confeſtim Apollo, prius qnam attingeret vndas, in accipitrem transformauit.

Dedalion in accipitrem.

Forſitan hanc volucrem, rapto quæ viuit & omnes
Terret aues, ſemper pennas habuiſſe putatis.
Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, belloq; ferox, ad vimq; paratus
Nomine Dedalion.

Hæc dum narrarentur à Ceyce, paſtor armentorum Pelei, Domino nunciauit boues omnes à lupo quodam rabioſo fuiſſe interfectas, qui tandem in ſaxum fuit transfiguratus. Non tamen diù in his regionibus Peleus eſt moratus, ſed ad Acaſtum Theſſaliæ Regem ſe contulit. Interim Ceyx, cuius paulò ante meminimus, ob caſum fratris mæſtus ad conſulendum Apollinis Oraculum profecturus, Halcyoni vxo- C ri ſe ſpatio bimeſtris redditurum eſt pollicitus. Cum autem in mari Aegeo oborta tempeſtate, vnà cum ſocijs ſubmerſus fuiſſet: Halcyone ſtatuto tempore tranſacto, nec marito reuertente, ope Iunonis, à Morpheo ſomni filio mortis mariti certior reddita eſt. Quamobrem ad litus accedens, & cadauer mariti in æquore conſpicata, in Halcyonem auem mutata illuc aduolauit. Ceyx verò tanquam vxoris aduentum ſentiens in volucrem eiuſdem generis conuerſus eſt.

Qui in aues Halcyonas.

Inſilit huc, mirumq; fuit potuiſse, volabat
Percutiensq; leuem modo natis aerea pennis.
Vt verò tetigit mutum, & ſine ſanguine corpus,
Senſit hoc, & tandem Superis miſerantibus ambo
Alite mutantur, fatis obnoxius yſdem
Tunc quoq; manſit amor.

Hac de cauſa huiuſmodi aues in litoribus ſemper nidificant; quemadmodum & D illa auicula, quæ mergus nuncupatur, namq; hæc olim fuit Aeſachus Priami, & Alycothoes nymphæ filius, qui dum Heſperien nympham perſequeretur, hæc ſerpentis ictu fugiens vitam finiuit: hinc Aeſachus tanto dolore eſt affectus, vt è ſcopulo in pelagus ſe præcipitem dederit, ſed nondum vndas attingentem Tethys in auem mergum conuertit, qui adhuc vndis ſummoperè delectatur.

Aeſachus in mergum.

——— *corpus ſuper æquora mittit*
Pluma leuat caſus, fuit Aeſachus, inq; profundum
Pronus abit, lethiq; viam ſine fine retentat.
Fecit amor macrem, longa internodia crurum,
Longa manet ceruix caput eſt à corpore longè,
Aequor amat, nomenq; manet, quia mergitur illi.

In libro duodecimo, primùm exponitur mæſtitia Priami, & filiorum lugentium Aeſachum; ſolus Paris aberat, qui, rapta Helena, bello troiano anſam dedit: etenim

Græci

Græci raptum vxoris Menelai Regis acerbè ferentes, bellum Troianis indixerunt, &
mille naues armis munitas miſerunt, quas tempeſtas ad Aulidem Bæotiæ vrbem ia-
ctauit, vbi Græci, cum Iouis ſacra celebrarent, obſeruarunt ſerpentem in Platano
E aræ proxima primùm octo pullos in nido, & deinceps matrem circumuolitantem
deuoraſſe. Hinc Calchas augur decimo anno Troiam capiendam eſſe præſagiuit.
Serpens autem ille paulò poſt ad perpetuum rei monumentū, in lapidem mutatus fuit.
Eodem tempore Agamemnon aduerſus Troianos bellaturus, Ceruam Dianæ im-
prudens interemit: idcircò Dea indignata mare ventis perturbauit, indeq; Græci
diſcedere non potuerunt; immò inter illos orta eſt peſtilentia. Quapropter Calchas
monuit, vt ſanguine Agamemnonis diuinam iram placarent. Itaq; Iphigenia Aga-
memnonis filia ad arā immolanda ducta fuit, quam poſtea Diana ſurripiens, Ceruam
ſuppoſuit. Cum igitur de aduentu Græcorum ad expugnandum Ilium fama per
terrarum orbem eſſet diuulgata, iam ad prælium deſcendiſſent, Proteſilaus Hi-
phicli filius primus omnium ab Hectore fuit interfectus, & ab Achille Cygnus filius
Neptuni, qui ob duritiem cutis, cum cædi non potuerit, eliſo gutture ſuffocatus à
patre in Cygnum volucrem conuerſus eſt.

F ——— *corpus Deus æquoris albam* *Cygnus in*
Contulit in volucrem, cuius modo nomen habebat. *auem ſui no-*

Superati Cygni duritiem omnes Græci diſcumbentes memorabant, cui quendam *minis.*
Cæneum fuiſſe ſimilem protulit Neſtor, inquiens Cænin fuiſſe puellam venuſtiſſi-
mam, quæ à Neptuno compreſſa ab eo impetrauit, vt in virum Cæneum mutaretur,
deinde vt nullo vnquam telo perfoderetur. Cæterum cum ad conuiuium Pirithoi
Ixionis filij Hippodamiam vxorem ducentis vnà cum cæteris Centauris, & Lapithis
veniſſet, magnaq; inter illos oborta pugna, Cæneus à nemine armis lædi potuit, ideo,
multitudine arborum in illum congeſta, fuit præfocatus, & à Neptuno in Cænim
auem transfiguratus.

Maximè vir quondam, ſed auis nunc vnica, Cæneu. *Cænis in auē*

Dùm hæc à Neſtore narrarentur, Periclimeni fratris mentio facta eſt, qui à Ne-
ptuno in varias ſe conuertendi figuras facoltatem obtinuerat. Quapropter cū Her-
G cule dimicate auſus, & forma Aquilæ illum eludens ſagitta herculea vulneratus eſt.
Neptunus igitur acerbiſſimè ferens Cygnum filium, ab Achille fuiſſe interfectum,
obtinuit ab Apolline, vt ſagitta Paridis talus Achillis transfigeretur. Idcircò,
Achille perempto, inter Aiacem, & Vlyſſem de armis Achillis contentio orta eſt,
& Agamemnon quæſtionis iudex fuit conſtitutus.

In libro decimo tertio colligimus à Poeta Agamemnonem iudicem controuerſiæ
ne alterum offenderet, ſententiam ferre noluiſſe, & iudicium alijs Græciæ Princi-
pibus conceſſiſſe, qui poſtea facundo Vlyſſis eloquio ducti, pro illo ſententiam di-
xerunt, conſequenterq; arma Achillis illi poſſidenda tradiderunt. Ex altera parte
Aiax ingenti mœrore affectus, hunc dolorem gladio finiuit. Verùm ex ſanguine in
terram fluente flos hyacintho ſimilis pullulauit.

——— *rubefactaq; ſanguine tellus* *Aiax in flo-*
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem, *rem.*
H *Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.*
Littera communis medijs, pueroq; viroq;
Inſcripta eſt folijs, hæc nominis, illa querelæ.

Vlyſſes igitur, victoria relata, in Lemnum miſſus fuit, vt inde Philoctetem Her-
culis ſagittas habentem abduceret. Hic reuerſus, Troia deleta, & claſſe Græcorum
in Thraciam transfretante, Polixenam Priami, & Hecubæ filiam proprijs manibus
immolauit; cuius corporis abluendi gratia, ad litus Hecuba cum eſſet profecta, ibi
cadauer Polydori filij à Polymeſtore Thraciæ Rege necati conſpexit. Nam Pria-
mus Polydorum filium cæteris natu minorem, ob incertum belli troiani euentum,
ad Polymeſtorem miſit; ſed ille honorificè puerum ſuſceptum, & necatum in mare
proiecit. At Hecuba tanti ſceleris impatiens Polymeſtorem vnà cum alijs mulieri-
bus excæcauit: vnde illam fugientem, & à Thracibus ſaxis aſſociatam in canem fuiſſe *Hecuba in*
transmutatam referunt. *canem.*

Digitized by Google

Clade ſui Thracum gens irritata Tyranni
Troada telorum, lapidumq; inceſſere iactu
Capit, at hac miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur, rictuq; ad verba parato A
Latrauit, conata loqui.

Hac inſigni calamitate Deorum omnium animus exagitatus fuit, præterquàm Auroræ, quæ grauiori doloris cauſa torquebatur: namq; Memnon Tithoni, & ipſius Auroræ filius, cum in bello troiano ab Achille fuiſſet peremptus, à Ioue obtinuit, vt fauillæ Rogi, ſocijq; omnes in aues memnonidas transformarentur, quæ quot annis ad ſepulcrum Memnonis inter ſe dimicantes confluunt.

Memnonides aues.

Atq; animum ex igni, leuitas ſua præbuit alas,
Et primo ſimiles volucri, mox vera volucris
Inſonuit pennis, pariter ſonuere ſorores
Innumeræ.

Præterea lacrymæ auroræ matris in frigidum rorem ſtillarunt. Deleta Troia, Aeneas cum Anchiſe patre, & Aſcanio filio profugus Delphos peruenit, vbi ab Anio Sacerdote Apollinis, liberali, & honorifico hoſpitio fuit ſuſceptus. Immò narrauit B Anius, qua ratione filias omnes amiſerit: etenim illæ, beneficio Bacchi, quicquid tangebant, in vinum, oleum, & ſegetem vertebant; hoc autem intelligens Agamemnon, vt, earum opera, exercitum facilius alere poſſet, eas abducere conabatur, ſed Bacchus fugientes in columbas transfigurauit.

——— in niueas abiere columbas.

Anius poſtea Aeneæ illinc diſcedenti cratera ab Alcone Lydio cælatum dono dedit, in quo ſimulacra filiarum Orionis conſpiciebantur, quæ pro Thebano populo ſpontè ſemetipſas præbuerunt immolandas, ex quarum rogo iuuenes duo, Stephani nimirum coronæ cognominati dimanarunt.

Stephani qui fuerint.

Tum de virginea geminos exire fauilla,
Ne genus intereat, iuuenes, quos fama coronas
Nominat.

Inde Troiani in Cretam peruenerunt, mox Ambraciam adierunt, hinc in Aoniam C profecti ſunt, vbi filij Regis Moloſſi in aues mutati fuerunt.

——— vbi nati Rege Moloſſo
Impia ſubiectis fugere incendia pennis.

Filii Moloſſi regis in aues.

Tandem Troiani Siciliam inuiſerunt, vbi Galathea Nerei, & Doridis filia Scyllæ, & cæteris nymphis propriam calamitatem communicabat. Hanc Acis ex Simethide nympha, & Fauno ortus deperibat: idcircò ambos colludentes animaduertens Cyclops eiuſdem amore nymphæ flagrans ſcopulum in illos proiecit: quare Galathea illicò ſub vndis ſe occultauit, Acis autem ſaxo obrutus in amnem ſui nominis ſe transfosmauit.

Fecimus vt vires aſſumeret Acis auitas
Puniceus de more cruor manabat, & intra
Temporis exiguum rubor euaneſcere capit,
Fitq; color primò turbati fluminis imbre, D
Oſq; cauum ſaxi ſonat exultantibus vndis.

Acis in fluuium.

Galatheæ inter vndas hæc narrantis aſpectum Glaucus Deus procul adamauit, dumq; illam blandis verbis alloqueretur, vndis caput occuluit. Tunc Glaucus ex ſcopulo eminenti ſe Deum eſſe prædicabat. Fuit quidem olim piſcator, qui dum eſitaret herbas, in quibus piſces iacuerant, in mare proſilijt, & à Dijs in marinum Deum fuit mutatus.

Terra vale dixi, corpuſq; ſub æquore merſi
Dij maris exceptum ſocio dignantur honore.

Glaucus quis.

Quocirca Glaucus cum ſe contemni à Scylla animaduertiſſet, ad Circem profectus eſt, vt eius ope, vel magicis cantionibus amica potiretur.

In libro decimo quarto Glaucus ad Circem Solis filiam verbis, & herbis præpoteotem peruenit, quæ facilem inter ſe, & nympham amorem conciliaret. Tunc autem Circe Glauci amore accenſa, cum apud ſe detinere conabatur, ſed cum contemptum

temptam ab illo eſſe animaduerteret, omnem furorem in Scyllam conuertit, verbiſq; magicis effecit, vt Scylla maniaco affectu quodam vexata ſe in mare ſiculum præcipitaret, & in ſaxum fuit mutata, quod adhuc à nautis vitatur. *Scylla in ſcopulum.*

E *Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus extat*
Transformat fortè, ſcopulum quoq; nauta vitat.

Hunc igitur ſcopulum cum euitaſſet Aeneas, ad inſulas Pithecuſas acceſſit, quæ à Simiarum multitudine cognominantur. Namque Iupiter periuria Cecropum exoſus, illos in ſimias transfigurauit, qua de cauſa inſulæ, quas coluerant, Pithecuſæ cognominantur.

Quippe Deum genitor fraudem, & periuria quondam
Cecropum exoſus, gentiſq; admiſſa doloſa
In deforme viros animal mutauit, vt ydem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſq; videri, *Cecropes in Simias.*

Hinc poſtea Aeneas ad Sybillam Glauci filiam penetrauit, à qua in Elyſios campos ductus, progeniem ſuorum venturam cognouit, necnon à Sybilla intellexit, veluti ipſa ab Apolline impetrauit, vt tot annos viueret, quot arenas in manu ſtringeret.
F Poſtmodum Aeneas iter in Italiam faciens, Machareum Ithacenſem Vlyſſis comitem offendit, qui innumeros ſuorum ſociorum caſus recenſuit: namque cum ſocij Vlyſſis domum Circes petijſſent, varias belluas olim homines ſunt conſpicati. Immò ipſe Machareus poculis Circes in quadrupedum fuit mutatus: ſed demũ Vlyſſes, implorata Mercurij ope, ſocios omnes recuperauit.

——— *accipimus ſacra data pocula dextra,*
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit virga ſummos Dea dira capillos,
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cæpi,
Nec iam poſſe queri, pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu.

Quamobrem Machareus exemplorum peritiſſimus validis rationibus Aeneæ perſuaſit, ne littus à Circe habitatum attingeret: quandoquidem Picus etiam Rex ab
G eadem Circe, ſola tactus virga in picum auem euolauit.

Ter iuuenem baculo tetigit tria carmina dixit; *Picus Rex in auem.*
Ille fugit, ſed ſe ſolito velocius ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit;
Seq; nouam ſubito latijs accedere ſyluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem,
Fibula quod fuerat, veſtemq; momorderat aurum
Pluma fuit, & fuluo ceruix præcingitur auro.

Præterea, & ſocij Picum regem inquirentes, in varias effigies mutati ſunt,

——— *Regemq; repoſcunt*
Vimq; ferunt, ſæuiſq; parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſq; veneni,
H *Cuius ab attractu variarum monſtra ferarum*
In Iuuenes veniunt, nulli ſua manſit imago.

Vxor poſtea Regis Pici, Canens cognominata, ob amiſſum maritum, ingenti agitata dolore, apud fluuium Tyberim extabuit, qui locus Canens ab illius nomine appellatus eſt.

Tabuit, inq; leues paulatim euanuit auras;
Fama tamen ſignata loco eſt, quem ritè Canentem
Nomine de nympha veteres dixere coloni.

Itaque Aeneas à Machareo monitus domicilia Circes vitans in Italiam profectus eſt; vbi cum Rutulis prælians pro Rege Latino opem ab Euandro impetrauit. Turnus autem Dux Rutulorum Venulum miſit ad Diomedem Legatum, vt ab illo aduerſus latinum, & Aeneam auxilium obtineret, quod Diomedes minimè conceſſit aſſeuerans Venerem pro Aenea pugnare, & huius Deæ tantum eſſe Numen, vt eam

cuncti metuere debeant: quandoquidem & ipſi Diomedis ſocij, eum, inuita Venere, ad bellum eſſent profecti, in aues cygnis ſimiles abierunt, quas Authores aues Diomedeas, & vulgus Attenas nuncupant.

Socij Diomedis in aues.

Vox pariter, vocisq; via eſt tenuata, comaq; A
In plumas abeunt, plumis quoq; colla teguntur,
Pectoraq; & tergum, maiores brachia pennas
Accipiunt, cubitiq; leues curuantur in alas
Magna pedes &c.
Si volucrum quæ ſit dubiarum forma requiris,
Vt non cycnorum, ſic albis proxima cycnis.

Hanc igitur Diomedes attulit excuſationem, ne pro Turno aduerſus Aeneam milites cogeret. Quapropter Venulus, accepto reſponſo, agros Apuliæ reliquit: quamuis illum Pan Mercurij filius, necnon nymphæ inuitarent, quas cum paſtor quidam Apulus oratione inconcinna offendiſſet, in arborem oleaſtrum fuit transfiguratus.

Paſtor in Oleaſtrum.

Improbat has paſtor, ſaltuq; imitatus agreſti
Addidit obſcænis conuitia ruſtica dictis. B
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor:
Arbor enim eſt, ſuccoq; licet cognoſcere mores
Quippe notam linguæ baccis oleaſter amaris
Exhibet, aſperitas, verborum ceſſit in illas.

Tandem, deſperato Diomedis præſidio, Turnus proprijs fiſus copijs Troianos profligare nitebatur, iamq; in eorum claſſem immiſerat ignem; quando Deorum mater (quoniam naues Teucrorum in Ida monte Phrygiæ, vbi potiſſimum ipſa colebatur, fuerant fabrefactæ) à Ioue impetrauit, vt omnes in nymphas verterentur: Denique Turno ab Aenea perempto, Ardea vrbs, quam ille habitabat, accenſa eſt, ex qua volucris eiuſdem nominis cum vrbe euolauit. Itaque Aeneas cum ad extremam ætatem perueniſſet, poſt tot, & tanta facinora, precibus Veneris, in Deum indigitem fuit conuerſus. Aeneæ ſucceſſit Aſcanius, cui Syluius, Latinus, Epitus, Capys, Capetus, Tyberinus, à quo Tybris denominatus eſt, deinde Agrota, Auentinus, à quo mons Auentinus fuit cognominatus, & demum ſucceſſit Palatinus, quo regnante, Vertumnus Deus in varias mutari formas erat ſolitus, & Pomonam Deam peramabat: eumque illa nunquam potiri potuiſſet, tandem conuerſus in anum multa narrabat, quibus muliebris animus flecti ſolet. Sed cum Pomona à priſtina opinione nullo modo remoueri poſſet, tandem Anaxaretis Cypriæ exemplum ante mentis oculos repræſentauit, quæ, nimia crudelitate, in cauſa fuit, vt Iphis adoleſcens illam diligens, laqueo vitam finiret, quæ poſtea à Venere in ſaxum fuit commutata.

Ardea auis vnde dicta. C

Iphis in ſaxum.

——— calidusq; è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit, conataq; retro
Ferre pedes, hæſit, conata auertere vultus
Hoc quoq; non potuit, paulatimq; occupat artus,
Quod fuit in duro iampridem corpore ſaxum.

His auditis, Pomonæ rigidus animus flecti cæpit: propterea Vertumnus priſtinam induens formam illam complexus eſt. Iam poſt Palatinum Albæ Regem Aemulius, & Numitor fratres ſucceſſere: deinde ex filia Numitoris compreſſa à Marte Romulus, & Remus orti ſunt, qui grandiores facti Amulium interfecerunt; & regnum auo Numitori à fratre oblatum reſtituerunt. Immò ipſi vrbem Romam ædificarunt, quam cum Romulus à virgine Tarpeia auri pulchritudine capta proditam liberaſſet, & bellum aduerſus Titum Tatium, pro raptu virginum ſuſceptum confeciſſet, omnibus lege compoſitis, in Cœlum fuit ſuſceptus, & Quirinus Deus nuncupatus; quem cum Herſilia coniux tanquam amiſſum ploraret, Iuno illam immortalem conſtituit, & Dea Ora Quirini à Romanis fuit nuncupata, quorum templa à Romano populo, in colle Quirinali ædificata fuerunt. D

In libro decimo quinto habemus Numam Pompilium Romuli ſucceſſorem, qui vt Pythagoram præceptorem audiret, Crotonem ſe conferre conſueuerat, quam ciuitatem Myscelus quidam filius Alemonis condidit Crotonem appellatam à nomine

Croto-

Crotonis, qui illo in loco ſepultus fuerat. Itaq; eò Pythagoras Samius tyrannidem patriæ odio habens ſe receperat; vbi inter alia præcepta docebat, nefas eſſe veſci animalibus, quoniam animas mortalium ex corporibus in corpora migrare aſſeuerabat. Quamobrem temporibus aureæ ætatis, homines ab eſu animalium abſtinebant. Præterea diuulgabat omnia commutari, nempè curſus temporum, ætates hominum, & elementa, quam tranſmutationem elementorum in ſe inuicem noſtri etiam Philoſophi promulgant. Inſuper Ouidius multa exarat, quæ in eadem natura permanere minimè videntur: ſiquidem in Africa lacus eſt Iouis Hammonis, qui die gelidus, noctu verò feruens eſſe perhibetur. Lignum in aqua fontis Athamantiæ merſum accenditur. Flumen eſt apud Cicones, cuius aqua potantem in lapidem vertit. Crathis, & Sybaris Calabriæ fluuij capillos aureos reddunt. Salmacis Cariæ fons homines effæminatos efficit. In Aethiopia lacus eſt, cuius aqua homines, vel in dementiam, vel in ſoporem ducuntur. Clitorius fons Arcadiæ, poſtquam Melampus medicus in eum proiecit herbas, quibus filias Preti Argiuorum Regis ab inſania liberauit, bibentes abſtemios reddit. Viciſſim Lynceſtius Thraciæ fluuius potantes ebrios facit. In Arcadia equæ fluunt, quæ noctu potæ obſunt, interdiu verò

Pythagoræ dogmata.

E

Mirabilia quædam.

F profunt. In vrbe Pallene hyperborea, homines in paludem Tritonaciam ſe mergentes in volucres vertebantur.

Eſſe viros fama eſt in hyperborea Pallene,
Qui ſoleant leuibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam nouies ſubiere paludem.

Demum Pythagoras tractu temporis cuncta mutari aſſeuerauit: idq; magnis ciuitatibus, & imperijs contigiſſe non eſt ignotum: ſiquidem Troia, Spartæ, Mycenæ, Thebæ, & Athenæ olim in fælici ſtatu conſtitutæ, in nihil redactæ ſunt. Viciſſim Roma ex humili in immenſum creuit imperium, quod Helenus Priami filius quondam Aeneæ eſt vaticinatus. Talis enim eſt rerum omnium viciſſitudo. Id cum Numa Pompilius à Pythagora diligenter percepiſſet, Romam reuerſus, & regni ſceptrum ſuſcipiens, populum Romanum ad pium Deorum cultum dirigebat. Is tandem ſenio confectus vitam morte finiuit, Quare Aegeria nympha illius coniux mæ-

G rore afflictata in ſyluam Aricinam ſe contulit, vbi Hippolytus Theſei filius eam conſolari conabatur propriam ei narrans infælicitatem. Etenim Phædra Paſiphes filia, & Theſei vxor Hippolytum priuignum turpiter deperibat: quare is apud patrem accuſatus, quòd nouercæ vim inferre voluiſſet, in exilium actus eſt, & dum per littora quadrigis veheretur à Phocis fuit interfectus, ſed precibus Dianæ, & præſidijs Aeſculapij priſtinæ vitæ fuit reſtitutus, & in nemus Aricinum ductus, vbi quicquid mortalis habebat deponens Deus Virbius creatus eſt.

Hippolyti caſus.

Nec niſi Apollineæ valido medicamine prolis
Reddita vita foret.

Et paulò inferius.

—— quiq; fuiſti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto,
Hoc nemus inde colo.

H Verùm hæc Hippolyti verba conſolatione referta apud Aegeriam nihil ponderis habuerunt: quandoquidem illa tandiù fleuit, donec aſſiduæ lacrymæ in fontem ceſſerint. Hac de re non minus obſtupuit Virbius, quàm Tyrrhenus ille agricola, cui aranti gleba in Tagen puerum vaticinandi peritum transfigurari viſa eſt.

Haud aliter ſtupuit, quàm cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam medijs aſpexit in aruis
Sponte ſua primum, nulloq; agitante moueri,
Sumere mox hominis, terraq; amittere formam,
Oraq; venturis aperire recentia fatis.

Puer vaticinandi peritus.

His fabulis expoſitis, Poeta ad res romanas exarandas acceſſit, vt Iulij Cæſaris metamorphoſim, & eius præclara geſta facilius diuulgare poſſet. Itaq; Romani graui peſtilentia oppreſſi, monitu oraculi, Aeſculapium figuram ſerpentis referentem Romam duxerunt, cui poſtmodum Inſula tyberina ſumptuoſum templum ædificarunt. Hic autem Romæ fuit Deus aduena; cum Iulius Cæſar in vrbe propria Deus

fuerit conſtitutus, qui varijs muneribus functus, deinde in ſenatu necatus, à Venere, & cæteris Dijs ſuſceptus, inter ſydera fuit collocatus.

Vix ea fatus erat, media cum ſede ſenatus
Conſtitit alma Venus nulli cernenda, ſuiq;
Ceſaris eripuit membris, nec in aera ſolui A
Paſſa recentem animam, cæleſtibus intulit aſtris.

Cum hactenus in exarandis hominum transformationibus congerronem egerimus; iam noſtra intererit veras, & naturales, necnon etiam ſupra ordinem naturæ *Lib. 7. c. 4.* patratas metamorphoſes promulgare. Plinius in primis recitat ſe inueniſſe in Annalibus ad P. Licinium Craſſum, & C. Caſſium Longinum Conſules ſpectantibus, puerum Caſſini ex virgine marem factum, & iuſſu Aruſpicum in Inſulam deſertam delatum fuiſſe. Item Licinius Mutianus, referente Plinio, tradit ſe nouiſſe Argis Aeſcontem olim Aeſcuſe nomine vocatum, qui nupſit, ſ. d barba erumpente, virilitatem adeptus, vxorem duxit. Idem Plinius memorat L. Coſſicium ciuem Triſdritanum, qui nuptiarum die in marem transformatus eſt. Accedit Liuius, qui meminit Conſulatus C. Fabij Maximi, & M Claudij Marcelli, quo tempore, quidam Spo- *In lib. de coniug. vet. & non. leg.* leti vir ex muliere factus eſt. Aetate Conſtantini Imperatoris, vt refert Diuus Auguſtinus, puella quædam in parte Campaniæ, in maſculum mutata eſt, qui poſtmo- B dum Romam ductus fuit. Idem accidiſſe temporibus Alexandri prodit Volaterra- *L. 24. cōmẽ. Rom.* nus. Immò Empedocles Agrigentinus ſectæ pythagoricæ, authore Philoſtrato, ſe puellam, & puerum fuiſſe teſtatus eſt. Apud Luſitanos in oppido Eſqueria nuncu- *Li. 1. de Emped.* pato nouem leucis ab vrbe Conymbrica diſtante, puella quædam nobilis, teſte Amato Luſitano, cum ætatem nubilem attigiſſet, penem intus latitantem emiſit. Ex Ga- *Centur. 1.* ietana etiam muliere, vt Iouianus Pontanus ſcripſit, quæ viro piſcatori nupſit, re- *Li. 1. de reb. Cæleſt.* pente virilia eruperunt: ideòq; cum eam puderet ſuæ conditionis, quoniam à cunctis irridebatur, ad monaſterium ſe contulit, & tandem defuncta in Templo Mariæ ad *Lib. 1. cap. 6.* Mineruam tumulata eſt. Pariter, ex Fulgoſio, Neapoli regnante Ferdinando primo, Ludouicus Guarra ciuis Salernitanus quinq; filias ex vxore ſuſcepit, quarum duæ natu maiores, altera nomine Franciſca, & altera Carola anno quartodecimo mares euaſerunt, & nominibus mutatis, Franciſcus, & Carolus nuncupati ſunt.

Hæ igitur vehementer veræ, atq; indubitatæ ſunt metamorphoſes: ſiquidem in C primordio generationis, horum hominum virilia intra cutem procreantur, cũ extrinſecus fiſſura tantùm cutis muliebria æmulans pudenda conſpiciatur: ſed tractu temporis, vel propter æſtum, vel propter ſaltum, dilatata fiſſura, virilia iam perfectè conſtructa exiliunt, & qui prius fœmina videbatur, in marem confeſtim degenerat. Nouimus noſtræ ætatis Chirurgos, qui aliquando tactu virilia intus latibulari præſenſerunt, deinde fiſſura cutis, per quam infans mingebat, ferro aperta, penis vnà cum *Lib. 18. de Anim. cap. 3* teſtibus erupit. Noſtram confirmat opinionem Albertus Magnus hiſtoria cuiuſdam ſua ætate nati, virilia intra pellem continentis; cum tamen inter fœmora duæ eminentiæ faciem vuluæ repræſentarent, ſed facta per Chirurgum inciſione teſtes cum *Lib. 2. Chirurgiæ ca. 5.* virga proſilierunt. Hanc ſententiam ſtabilire poteſt Ambroſius Pareus, cui verſanti in Vitriaco Francico comitatu Caroli Noni Regis, quidam Germanus Maria nominatus fuit oſtenſus, cum olim fœmina, Maria vocaretur. Is ad annum vſq; decimum quintum pro virgine habitus, dum porcos ſuæ curæ deſtinatos in Meſſem irruentes D acrius perſequeretur, magno ſaltu foſſam tranſiuit: quapropter rupta cute, virilia hactenus abdita emerſerunt; quare plorans domum ſe contulit narrans matri in dando vehementi ſaltu, inteſtina proſilijſſe. Hinc mater vnà cum aduocato Chirurgo degeneraſſe in virum obſeruauit, quapropter re ad Eminentiſs. Cardinalem Lenancurium Epiſcopum delata, conuocata concione, nomen, & habitum viri mutarunt. Non diſſimilem caſum anni ſexageſimi ſupra ſeſquimilleſimum idem Author recitat, de *Loco cit.* quodam ad annum vſq; decimum quartum fœmina putato, cuius Ludibundi cum alijs ancillis virilia hactenus implicita eruperunt. Hoc cum parentes intellexiſſent, facultate eccleſiaſtica interueniente, nomine mutato, Ioannem pro Ioanna deinceps *Li. 1. Theor. cap. 6.* appellarunt. Similiter Montuus vir celeberrimus refert ſe intellexiſſe à Sereniſſima Eleonora Caroli Quinti Imperatoris germana, quamdam ancillam in marem mutatam fuiſſe. Sed prudenter addit, quod in his ſexus non mutatur, ſed detegitur.

Ex

Ex altera parte diligenter perpendendum eſt, num pueri, vel viri fœminarum metamorphoſim induerint, itaut ſexus virilis tractu temporis euaneſcens muliebrem oſtenderit, & præcippuè cum Auſonius pueri Beneuentani in virginem transformati
B memiuerit his verſibus, in quibus fœminas in viros mutatas non ſolum in humano, ſed etiam in brutorum genere, ad eaſcem verò cuiuſdam Ephebi in puellam transfigurati meminit: verſus autem ſunt huius tenoris.

Vallebona res nota, & vix credenda poetis,
Sed quæ de vera promitur hiſtoria.
Fœmineam in ſpeciem conuertit maſculos ales,
Pauaq; de pauo conſtitit ante oculos.
Cuncti admirantur monſtrum, ſed mollior agna.
Aſtitit in tenerum de grege verſa marem.
Quid ſtolidi ad ſpeciem nota nouitatis habetis?
An vos Naſonis carmina non legitis?
Cænea conuertis proles Saturnia Conſus,
Ambiguoq; fuit corpore Tireſias,
F *Vidit fœmineum fons Salmacis Hermaphroditum,*
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Non ſatis antiquum, quod Campana in Beneuento
Vnus Epheborum virgo repente fuit.
Nolo tamen veteris documenta arceſſere famæ,
Ecce ego ſum factus fœmina de puero.

Præterea legendi ſunt Galeotus de doctrina promiſcua, Cardanus de varietate rerum, Vuerius de Præſtigio Dæmonum, Gemma in Coſmocritica, Marcellus Donatus in hiſtoria mirabilium, & multi alij, qui in hoc genere quiequid dixerint, fallacem verborum gannitum eſſe arbitramur: cum nequaquam fieri poſſit, vt virilia niſi amputata euaneſcant, neq; vi alicuius morbi ita contrahantur, vt ſexum muliebrem referant. Niſi velimus in campum afferre hiſtorias eorum, qui ſexum virilem, vel muliebrem ſimularunt, ex quibus fortè inualuit opinio apud vulgus mulieres ali
G quando maſculeſcere, & denuò ad priſtinam naturam reuerti. Legitur enim apud *Tom. 2,*
Lipomanum de Pelagia, quæ omnia immenſi valoris, & quæſtu meretricio conquiſita per Epiſcopum pauperibus diſtribuenda reliquit, & virili habitu inter Monachos vixit, donec per mortem ſexus fuit detectus. Similiter Eugenia Philippi Conſulis filia, vt Chriſti mandatis rectius obtemperare poſſet, Eugenius credita munus etiam Abbatis obijt. Item Euphroſine, ex Metaphraſte, in Alexandrina vrbe, contemptis nuptijs, ſub nomine Smaragdi inter Monachos latens, annos octo ſupra triginta vitam religioſiſſimam duxit. Ideò ſi hæ mulieres habitu virili depoſito, ad priſtinam vitam reuerſæ eſſent, vulgus ex maribus in fœminas degeneraſſe aſſeueraſſet. *Mulieres quæ mares.*
Quod verò de Ioanne Octauo Anglo Pontifice Romano fœmina credito diuulgatur, inconditum deliramentum eſſe arbitramur, quia nullus Authorum, qui illius monumenta annalibus mandarunt, hoc nunquam ſcripſiſſe legitur.

Verum quidem eſt, quod interdum ludificatione dæmoniaca homines in beſtias
H transfigurari videntur: quandoquidem habetur in Vitis Patrum, puella quædam, quæ omnibus ſub effigie equina, & Beato Machario, nonniſi humana forma apparebat, quoniam apud ſanctum, & iuſtum virum diabolica illuſio ceſſabat. Item homo quidam formam aſini ſpatio triennij induit, maleficæ mulieri famulans, donec maleficentia detecta, & reſtituto in priſtinam formam homine, mulier vltimo ſupplitio affecta fuit. Scribit enim Diuus Auguſtinus pernicioſa mulierum arte, & Dæmonum facultate, homines in lupos, & iumenta verti, rurſuſq; in priſtinam effigiem reuerti poſſe; dummodò non putemus ferinam mentem in illis fieri, ſed rationalem ſeruari, quoniam Dæmones naturas non creant, ſed tantummodo id præſtare valent, vt, quod non eſt, eſſe videatur. Quapropter Copas apud Plinium retulit Demarchum quemdam in ſacrificio Arcadum, delibatis extis, in lupum fuiſſe conuerſum, & decennio tandem tranſacto, priſtinæ formæ reſtitutum. Idq; magis de authoritate Dæmonum credendum eſt, cum rebus naturalibus ſimilia procreentur: ſiquidem herba *In lib. de Spiritu, & Anima cap. 26.*

quadam

quadam prunis impoſita, teſte Diuo Thoma, trabes ſuffumigatæ intuentibus tot ſerpentes apparent.

Huic addere poſſumus lucernam adipe leporino plenam, quæ in cœtu mulierum ardens conſtringit omnes, vt, nudato corpore, ſaltent, donec lumen extinguatur. A Pariter ſi lucernarum ellychnia atramento ſepiæ, & modico æruginis æris infuſcata ardeant, homines circumſtantes partim nigri, partim ærei videbuntur. Apud Maſſagetas creſcunt arbores, teſte Homero, quarum fructus in flammam proiecti, proximiores igni reddunt ſtolidos, qui confeſtim à ſedibus reſilientes in choreas, & ſaltationes incumbunt. Cum igitur rerum naturalium peritiſſimi ſint Dæmones, nulli dubium eſt, quòd multas huius generis metamorphoſes oſtendere poſſunt.

Cap. 4. Tandem metamorphoſes ſupra ordinem naturæ patratæ ſunt ponderandæ. Omiſſa igitur Regis Nabuedonoſoris tranſmutatione, quæ in ſacris paginis apud Danielem legitur, ſe ſe offert illa Tetidatis Armeniorum Regis, qui Piſiſimem, & Gaianam virgines nefandis inſectans modis, vt earum pudicitiam læderet, & demum martyrio affecit, paulò poſt, Deo permittente, in Porcum tranſformatus eſt. Item in finibus Britanniæ regnabat quidam tyrannus nomine Ceretius, qui ad reuocandam à diuina lege Chriſti fidelium mentem omni genere præſtigiorum, verſutiarum, B & tandem vltimo ſupplicio vtebatur. Quamobrem Sanctus Patritius, audita Tyranni crudelitate (Euſebio Ieſuita authore) illum epiſtolis monitorijs ad frugalem vitam, & ad viam ſalutis reuocare conabatur. At ille, ſpreto omni admonitionum genere, cruentas Chriſticolarum cædes quotidie magis atq; magis dilatabat: vnde Sanctus Patritius ad Deum ſic oraſſe fertur. Domine Deus, ſicuti vis, & potes, hominem hunc vulpinum, omniq; ſcelerum genere inquinatum, & monſtroſum, modò etiam monſtroſo à facie terræ eijcias: tunc Deus Clementiſſimus vocem ſerui exaudiens, tyrannum in foro ſtantem, multitudine ſuorum ſtipatum in vulpem transformauit, quæ confeſtim ab hominum conſpectu fugiens, nunquam amplius comparuit.

Lib. 2. hiſt. de mirac. nat.

MIRABILIA HVMANÆ Naturæ. C

INFINITA ferè dictu, & auditu mirabilia circa humanum corpus hoc in loco eſſent recenſenda; ſed potiora tantùm in gratiam lectoris meditabimur. Primùm capilli ſe ſe offerunt conſiderandi, qui in aliquibus vnica nocte canuerunt. *Lib. 1. obſer. obſer. 1.* Etenim, authore Schenchio, fuit iuuenis nobilis in aula Cæſaris verſans, qui virginis, quam deperibat, pudicitiam expugnauit; cum tamen ibi hoc ſupplicio capitali eſſet vetitum. Quocirca in carcerem ductus poſtridie plectendus capite, eâ nocte, concepta mortis formidine, ita immutatus eſt, vt ſequenti die coram Tribunali conſtitutus à nemine eorum, quibus cum familiariter verſabatur, neq; etiam ab ipſo Cæſare dignoſceretur. Color ex florido erat luridus, facies cadaueroſa, barba illuuie deformata, & totum deniq; caput canitie tectum: idcircò Cæſar illum intuens ſuppoſititium eſſe D ſuſpicatus eſt; immò explorare iuſſit, an illa canities eſſet adulterina, & barba aliquo liquore oblinita: & cum nullam eſſe impoſturam animaduertiſſet, horrido iuuenis aſpectu obſtupefactus de vindicta in miſerationem animum deflexit. Verùm magis admirari debemus puſiones, qui cani naſcuntur, & progreſſu ætatis nigreſcunt. *In polyhiſt. cap. 19.* Conſtat enim ex Solino, populos Albanos ita cognominatos, quia albis capillis naſcantur. Ratio autem naturalis eſſe poteſt, quoniam crines in vitæ primordio phlegmate nutriantur, quod tractu temporis in ſanguinem vertitur: propterea capillus primùm albus, dum ſanguine poſtea nutritur pedetentim nigreſcit. Viciſſim tradit Rhaſis ſe nouiſſe quemdam, qui hauſta calchanti drachma, vnica nocte, omnes capillos albos amiſit: hoc remedij genus omni quaq; non eſt probandum, cum Galenus calcanthi vſum in medicamentibus internis improbauerit.

In Obſer. Practica ex Dodoneo habemus Monaſtriam graui onuſtam ætate, quæ poſt caſum

Digitized by Google

caſum crinium alborum, capillos nigros emiſit, rugas faciei depoſuit, & mammæ de-
nuò ita tumefactæ ſunt, vt honeſtam hanc mulierem huius nouitatis puderet. Fuerunt
etiam homines ex Cardano, qui capillos, capite immoto, ad frontem traducebant,
E denuòque reducebant: cum tamen notum ſit tali virtute capillos non pollere, niſi id
in robur, & laxitatem cutis referatur.

Inſuper non deſuerunt mulieres barba admirabiles: cum, teſte Vuolſio, in Gyne-
cio Alberti Bauariæ Ducis mulier barba nigra, & promiſſa inſignis verſaretur, & *Li.8. de va-*
in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis conſpicitur icon mulieris Germanæ, quæ *riet.c.43.*
olim Bononia tranſiens barbam duos palmos longam geſtabat.

Si ad oculos animũ dirigamus, adhuc multa admiratione digna inueniemus. Nam
Plinius memorans nonnullos inſigni oculorum acie refertos, in arenam ducit quem-
dam Lynceum, qui in bello punico, à Promontorio Siciliæ Lylibeo claſſem à
portu Carthaginenſi exeuntem videbat: immò in hoc interuallo centum, & viginti-
quinque mille paſſuum, numerum omnium nauium recenſebat. Item Callicratis acu-
tiſſimam admiratur viſionem, qui formicas ex ebure ita tenues fabricabat, vt cæteris
partes earum eſſent inconſpicuæ. Pariter, ex Plinio, habemus nonnullos in Illyria *Lib.7.cap.2.*
F habitaſſe, qui ira perciti diutiùs aliquem intuens faſcinabant. Idem præſtare di-
cuntur mulieres in Scythia Bythiæ nuncupatæ, quæ duplici oculorum pupilla ſunt
refertæ: immò apud Solinum omnes duplicem pupillam habentes veneno non ca-
rere perhibentur. Item ſcribit Cornelius Gemma ſe quemdam nouiſſe, qui noctu, *Lib. 2. Coſ-*
externo lumine non adhibito, litteras legebat. Immò Suetonius in Vita Tiberij *mocrit,c.7.*
Cæſaris author eſt, ipſum noctu abſque lumine cuncta clarè proſpexiſſe. Poſteaquam
de viſione fit ſermo non ſunt omittendæ admirabiles quorumdam proprietates; nam
Scaliger meminit cuiuſdam ſibi noti, qui ad ſimplicem Creſcionis, ſiuè ſyſimbrij *Exerc.274.*
aquatici aſpectum tali horrore corripiebatur, vt illicò inde ſugere cogeretur. Et Mar- *In lib. de*
cellus Donatus nouit Mantuæ virum nobilem Hippolytum Lanzonum Hericij ter *med.hiſt.c.4.*
reſtris aſpectum adeò formidantem, vt, ipſo viſo, ſyncope ſtatim corriperetur. De
his poſtea, qui feles, & mures perhorreſcunt, ſuo loco explicatum eſt. Abenzoar
quoque de ſe ipſo ſcriptum reliquit, ſe vulnus etiam ſimplex aſpicientem animi deli-
G quium incurriſſe, ſed hæc proprietas in alijs quamplurimis etiam obſeruatur.

De cæcitate legimus, quòd Diodorus Stoicus luminibus caſſus Geometriam do-
cebat, præcipiens diſcipulis, vbi, vnde, & quò linea quælibet eſſet ducenda. Dy-
dimus quoque Alexandrinus Præſul Cæſarienſis ab ineunte pueritia cæcus Dialecti-
cam, & Geometriam didicit, necnon Commentaria in Pſalmos, authore Volater-
rano, ſcripta reliquit. Noſtra ætate, nimirum quattuor ab hinc annis, Ioannes Gam-
baſius Volaterranus inſignis Statuarius Florentia Romam profectus eſt. Hic cir-
ca annum ætatis vigeſimum, vtroq; captus eſt oculo: quocirca per decennium in hac
arte nihil erat operatus, ſed deinceps ſubijt eum cogitatio ingenij, denuò artis ſta-
tuariæ vires experiendi, & contrectata diligẽter manibus ſtatua marmorea, quæ Co-
ſmum primum Hetruriæ Magnum Ducem referebat, aliam ex argilla adeò ſimilem
expreſſit, vt omnes rei nouitate ſtupidos reddiderit. Quare iuſſu Ferdinandi Ma- *Statuarius*
gni Ducis Hetruriæ, Romam petijt, & expreſſam Vrbani Octaui Pontificis Maxi- *cæcus.*
H mi ex argilla effigiem quam ſimillimam eidem obtulit, deinde multas etiam non-
nullorum formas effinxit. Hodie Lanius cæcus Bononiæ verſatur, qui ſolo tactu
belluas mactandas quanti ſint ponderis æſtimat, libellas ſtateræ numerat, monetas
noſcit, equitat, & alia multa ad munus Lanij attinentia fæliciter obit. Poſtremò Do- *In obſer.*
doneus meminit ſenis nonagenarij cæcutientis, qui, vulnere ſupra frontem acce-
pto, tantum abfuit vt perierit, vt potius ſanato vulnere, cum omnium admiratione
viſionem recuperauerit. Memoriæ etiam proditum eſt Veſpaſianum Imperatorem
cæco homini viſum reſtituiſſe, ſaliua oculorum membranis inſperſa, quod vt à Prin-
cipe victore cæcus exoraret, per quietem à Scrapi fuerat admonitus. Verùm ve-
luti hoc eſt dubium, illud ſanè eſt certiſſimum, & omnibus notum Reges Galliæ,
& Angliæ ſola ſaliua ſtrumis cruce ſignatis, laborantes ab hoc morbo liberare:
ſiquidem Polydorus Virgilius Edoardi Regis Angliæ id præſtantis meminit. *Lib. 8. hiſt.*

Quod de acutie viſus explicatum eſt admirandum, de ſubtilitate etiam auditus *Angl.*
eſt intelligendum: ſiquidem ex Plinio, prælium quo Sybaris deleta eſt, ipſo die

auditum

auditum fuit Olympiæ, quo peractum, per interualla maris, & terræ longiſſima; veluti etiam Oroſius recitat, quando de bello Xerſis verba facit.

Lib.5. morb. pop. Demum quoad auditum Hippocrates meminit cuiuſdam Aicanoris, qui timore ſoni tibiæ noctu ad conuiuia inuitatus non progrediebatur, interdiù verò tali ſono nihil commouebatur. Scaliger quoq; admirandam, & iocoſam proprietatem cu- A
Exerc. 344. iuſdam memorat, qui audito phormingis, ſeu citharæ ſono, illicò vrinam reddere cogebatur.

Tom.2. offic. Iam promulganda ſunt admirabilia ad linguam, & dentes attinentia. Atys Creſſi filius, vt refert Textor, adhuc ſemeſtris animaduertens paterno iugulo gladium imminere, in cunabulis locutus eſt. Similiter, ex eodem authore, Eyles Athleta Samius, cum ſortitionem inter ſocios non bona fieri fide obſeruaſſet, magnam concipiens iram locutus eſt, cum antea ſemper mutus fuiſſet. Vice verſa, ex eodem Textore, vxor Nauſimenis Athenienſis filios, in inceſtu deprehendens, horrore nefandi
Lib.7. cap.2. ſceleris attonita vocem amiſit. Tandem Plinius linguæ quorumdam hominum ineſſe venenum protulit; idcircò ſcripſit Iſidorus in Africa verſari quaſdam familias, quarum verbis probata intereant, arbores areſcant, & infantes pereant. Noſtro etiam ſeculo, quidam miles per Cataloniam vagabatur, qui laudum præconio, aliquid perſequens, penitus exterminabat. Circa dentes, obſeruantur nonnulli cum dentibus nati, & alij, qui loco dentium os continuum habuerunt, vt quidam filius Pruſſiæ Regis Bithynorum. At Timarchus Meſtoris Cyprij filius gemino dentium ordine vtrinq; munitus fuit; veluti etiam Direpſima Mithridatis filia. Cum Ion Chius, apud Cælium, triplicem ordinem dentium Herculi attribuat: neq; hoc admirandum B
In lib. Anat. cap. 10. eſt, quoniam Columbus noſtri æui Anatomicus celeberrimus meminit pueri triplicem dentium ordinem gerentis.

Centur.2. curat. 36. Circa olfactum admiratione detinemur: eum Amatus Luſitanus ſcriptis mandauerit ſua ætate vixiſſe monachum ex ordine Prædicatorum nobilem Venetum ex Barbarigorum familia, qui odore roſæ in animi deliquium incidebat. Immò Vene-
In l. de med. hiſt. cap.4. rius olim Venetorum Dux odore roſæ ferè exanimabatur Marcellus Donatus nouit ſtrenuum militem, qui rutæ odorem nullo modo perferre poterat, ſed ſtatim fugæ ſe committebat. Fuerunt etiam nonnulli, qui ſolo medicamenti olfactu magis purgati ſunt, quàm ſi medicamen hauſiſſent. Tandem ad olfactum referenda ſunt eorum excrementa non iniucundum odorem ſpirantia: nam Quintus Curtius de Geſtis Alexandri Magni hiſtoriam conſcribens tradit ex ſudore Alexandri Magni ſuauiſſimum odorem dimanaſſe. C

Circa guſtum nonnulla ſunt attingenda: nam Luſitanus ſcribit fuiſſe nonnullos, qui ab eſu piſcium maximè abhorrebant, quibus ſi caro piſcium alijs cibarijs admixta oblata fuiſſet, ſtatim animi anguſtias cum vomitu, & alui deiectione incurrebant. Braſauolus nouit Iuliam Taraconenſem Federici Regis Neapolitani filiam natu minorem, quæ carnes guſtare non poterat, & ſi incautè illas libaſſet, vehementi ſyncope detinebatur. Conciliator Aponenſis, referente Mattheo Gradenſi, lac ita abominabatur, vt neque illud edentes ſine nauſea intueri poſſet. Item Marcellus Donatus nouit Mantuæ nobilem virum, qui illud Ouatartici genus ſcilicet edulium paratum ex ouis ſturionis, vulgò cauiaro nuncupatum, non modo libare, ſed nec etiam intueri poſſet. Quemadmodum de alio ouatartico, vulgò Botarga nuncupato, in alijs accidiſse obſeruauit. Id quod hactenus de eſculentis diximus, de potulentis etiam D
In lib. de reb. celeſt. aſſerendum eſſe putamus: ſiquidem Pontanus ſcribit ſuis temporibus fuiſſe quemdam, qui toto vitæ curſu à vino abſtinuit: immò imperante Ladiſlao Neapolitano Rege, cum primoribus labijs vinum libaſſet, maxima noxa affectus eſt. Viciſſim Andron, Argiuus nunquam ferè ſiti vexatus fuit: quandoquidem per aridam iter faciens Lybiam potionis nunquam indiguit.

Lib.7. cap.2. Admirabilia quoque aliarum partium ſilentio non ſunt inuoluenda. Nam Plinius ex Crate Pergameno, adhuc in Helleſponto quoſdam homines Ophiogenos nuncupatos verſari prodidit, qui, ſolo tactu, Serpentum ictus ſanabant; veluti in Hiſtoria Serpentum fuit explicatum. Immò, ex eodem Plinio, pollex dextri pedis Pyrrhi Epirotarum Regis, ſolo tactu lienoſos liberabat: quare cum eius cadauer in rogo crematetur, cæteris partibus combuſtis, ſolus ille digitus incombuſtus remanſit.

Item

Item Inuictiſſimus quicumq; Galliarum Rex, ſolo manuum tactu ægritudinem gutturis, nempè ſtrumas attenuat, atq; ſanat; vt paulò ante fuit explicatum.

Memorat Schenchius honeſtum quemdam ciuem Vratiſlauienſem, ex cuius vena ſecta non ſolum ſanguis, ſed etiam manauit lac, quod pridie aſſumpſerat. Item ex Dodoneo, Syrus quidam, coniuge defuncta, infantem filium ſic aluiſſe perhibetur; illum proprijs vberibus ſæpè admouebat; & lacte, propter continuum ſuctum, inde manante nutritus eſt. Neq; hoc in doctrina Ariſtotelis videbitur mirabile, cum is lac aſſiduo ſuctu in mammas diffluere poſſe tradiderit. Verùm magis admirari debemus oſſa abſq; medulla: nam Lycdamnus Syracuſanus, ex Solino, vir fortiſſimus non ſolum caruit medulla oſſium, immò neq; ſitiuit, neq; vnquam ſudorem emiſit, & primus in certamine olympico Pancratij præmium reportauit. Tandem de cute Habitantium Britanniam minorem admirandum narratur: cdm infantes quadam nobilitatis nota inſigniti naſcantur, nonnihil albedinis in partibus poſticis habentes; quare hoc ſigno carentes ex adulterio nati eſſe creduntur. *Lib. 3. obſer. 63.*

Solinus inter mirabilia naturæ humanæ, riſum infantis ante diem quadrageſimum recenſet. Sed Zoroaſtes ea hora riſit, qua natus eſt; cum Craſſus Zoroaſtis auus nunquam riſiſſe viſus ſit, qui poſtea in bello Parthico fuit extinctus. Itaq; ad mentem Solini, riſus præcox pro fælici omine fuit habitus; cum Zoroaſtes bonarū artium fuerit peritiſſimus, quemadmodum vice verſa tardus, vel nullus riſus ad malum omen refertur. Veluti igitur vixerunt homines, qui nunquam riſerunt vt Anaxagoras, Clazomenius, Cato, & M. Craſſus; ſic etiam fuerunt, qui nunquam ructarunt, vt Pomponius Poeta, & qui nunquam ſpuerunt, vt Antonia Druſi; & tandem qui riſum nunquam cohibere potuerunt, vt Zenophantus. *Riſus admirandus.*

De ingenio, & memoria hominum quidam prædicant admiranda. In primis multæ mulieres in Muſarum ſtudijs exercitatæ fuerunt memorabiles, vt Aſpaſia, Sappho, Elpis Boetbij vxor, Cornelia Graccorum mater, quæ teſtimonio Ciceronis, epiſtolas eruditiſſimas, & oratoria ſcaturigine reſperſas ſcripſerunt. Sed, his omiſſis, ad memoriam memorandam accedemus: nam Petrarcha in hiſtoria rerum memorandarum, meminit Clementis Sexti Pontificis Maximi, qui quicquid, vel ſemel legerit, obliuiſci, etiamſi vellet, non potuerit, & talem memoriam à magno capitis ictu eſt adeptus, antequam ſummæ dignitatis culmen attingeret: ſiquidem contingere aliquando poteſt, vt ex ictu capitis, ſanguine manante, memoria reddita ſit præſtantior, & illuſtrior. Habemus etiam ex Euſebio Cæſarienſi mirabilem memoriam Valentis Aeliæ ciuitatis Diaconi, qui cuncta Dei verba ſcripta callebat. Idem traditur de Ioanne Paleſtino cæco, qui de ſacris Biblijs interrogatus, ſtatim omnia tanquam ex quodam litterarum penu proferebat. Vixit etiam puer, referente Maiolo, Anno Domini vigeſimo octauo ſupra milleſimum, & centeſimum in vrbe Sueſſonienſi, qui omnem veteris teſtamenti hiſtoriam rithmicè referebat, & augetur admiratio, quoniam erat pecudum cuſtos: ſed hoc non aliundè, niſi infuſa diuinitus Beatæ Mariæ ſemper Virginis gratia, didiciſſe aſſeuerabat. Præterea ex Plinio, Cyrus nomina omnium ſui exercitus recenſebat. Rex Mithridates viginti duabus Nationibus imperans totidem linguis iurà dicebat, & ſingulas ſine interprete intelligebat. Seneca, & ipſe in principio declamationum tanta memoria pollere teſtabatur, vt ducentos verſus recitatos, mente retineret, & ordine retrogrado proferret, immò duo etiam millia nomina eo, quo prolata erant, ordine, repeteret. Nouimus, & nos iuuenem ingenij dotibus illuſtrem, qui centum theſes publicè diſputandas propoſuerat, & centum argumenta ad theſes expugnandas prolata ad vnguem ordine retrogrado replicabat. Itaq; memoria pars eſt animi valdè delicata, & fragilis, quam ſenectus facilè depopulatur: item hæc propter caſum, ictum, vel grauem morbum amittitur. Narrat enim Plinius fuiſſe quemdam, qui læſo capite ab ictu lapidis, omnium litterarum oblitus eſt, ſimiliter alium, qui ab alto delapſus tecto, parentes, & omnes conſanguineos obliuioni mandauit; & deniq; alium, cuius ægritudo grauis memoriam proprij nominis aboleuit. *Lib. 8. hiſt. cap. 21.* *In Colloq.* *Memoria mirabilis.*

Cæterùm contemplantibus fauſtum hominis euentum primò occurrit Telephus Herculis filius, iuſſu aui, in ſyluis expoſitus, & à Cerua nutritus. Deinde Semiramis fœmina illuſtris, quæ infans penè prius periclitata eſt, quàm in lucem edita,

quo-

quoniam iacuit infans iuxta Syriæ ſtagnum defectu alimenti mox interitura, niſi aues ei alimoniam miniſtraſſent; hinc à paſtoribus Regis ſublata, & alta tandem adulta Regi maritata, quæ regnum non modò obtinuit, ſed etiam auxit. Pyrrhus Aeacide filius regia domo excidit, & prementibus à tergo hoſtium telis ægrè ſeruatus, ſed A Glauciæ commendatus, tandem adultus in regnum fuit reſtitutus. Cyrus ſtatim atq; in lucem prodijt Feris expoſitus caſu magis, quam conſilio matris nutritus, & ſeruatus eſt. Romulus tandem, & Remus in Tyberi periclitantes à flumine ad ripam depoſiti proculdubiò perituri, niſi vagitu lupam non rapientem, ſed nutrientem attraxiſſent.

Dies Natal. fauſtus. Addere poſſumus diem natalem quorumdam fauſtum, & memorabilem, ſit igitur exemplum Caroli Quinti inſtar omnium, qui vigeſima quarta die Februarij natus, eadem die Galliarum Regem ſuperatum, penes Ticinum, captiuum duxit, & deniq; eadem die à Clemente Septimo Pontifice Maximo Bononiæ diadema auguſtale ſuſcepit. Viciſſim Antipater Sydonius diem natalem ſemper infauſtum habuit, quia febre anniuerſaria eadem die laborauit, qua tandem eadem die natali conſumptus eſt.

Inſuper robur virium admirationem immenſam nobis affert: ſiquidem Dauid B puer corporis robore, & animi magnitudine longè alijs præſtabat, dum, ex ſacris paginis, curſu Leonem, & Vrſum anteuertebat. Apud Plinium facta fortia Milo-*Lib. 1. Reg.* nis leguntur, qui currendo bouem baiulabat, & pugno ipſum interficiebat. Tritanus gladiator hominem armatum ſolo digito ſuperabat, & ſuperatum digito ad caſtra ſui Imperatoribus deferebat. Ruſticus etiam Alemanus quæcumq; grauia onera attollebat, & tale robur ex panis eſu in margine cuiuſdam fontis inuenti ſe adeptum eſſe prædicabat. Cleomenes Aſtypaleus magnitudinis enormis multa facinora vi potius corporis, quam animi præſtitiſſe traditur. Is tandem ingreſſus ludum litterarium, & fracta columna domicilium ſuſtinente, confeſtim ingentem puerorum numerum oppreſſit: qua de re ad extremum requiſitus ſupplitium, ſepulcrum intrauit, & operculum ſuperimpoſitum, contra vim reuellentium aliquandiù tenuit, ſed tandem, illo fracto, nuſquam apparuit. Item narrat Maiolus ſe vidiſſe hominem Aſia-*Robur viriũ admirandũ.* ticum coram Marchione Piſcariæ, arreptam pilam marmoream ambitus trium pedum C in altum proijcere, & ſæpiſſimè ex alto relabentem vlnis recipere, deinde celerrimo iactu illam tanquam pilam luſoriam ante, & retro excipere.

Prædicatur etiam admiranda fortitudo Rodamantis Mantuani ex Gonzaga gente, qui ferreos equorum compedes manibus torquebat, & funem craſſitie brachij torquens, & retorquens diſcindebat. Deniq; Olaus Magnus homines Sueciæ, & Gothiæ maſcula virtute conſpicuos admiratur, qui equum, aut bouem attollentes ferunt, & pondus librarum mille ad multa milliaria baiulant. Demum Vbetti de Cruce Mediolanenſis fortia facta in hiſtorijs celebrantur: hic enim Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo, equum currentem immobilem reddebat, & iumentum tritico onuſtum humeris ferebat. De robore Herculis multa à Poetis tradita tanquam fabuloſa omittimus, & conſultò etiam Sanſonis fortitudinem in capillitio conſiſtentem ſilentio inuoluimus, cum hæc ex ſacris paginis ſit notiſſima.

Inter viros vtraq; fortitudine præſtantes collocandi ſunt illi, qui cruciatus, tran- D quillo animo, ſuſtinuerunt, veluti Leæna meretrix, quæ torta Harmodium, & Ariſtogitontem tyrannicidas non indicauit. Aequo etiam animo Anaxarchus cruciamentatulit, qui tortus linguam ſibi amputauit, ne reuelaret illos, qui de tyrannicidio pertractarunt.

Iam ad ſimilitudines vultus admirabiles properandum eſt; cum aliquando: ſpe-*Lib. Iudic. cap. 13. 14. 15.* cies facierum humanarum tam ſimiles inueniantur, vt ab inuicem intuitu diſtingui nequeant. Narrat enim Solinus Anthioco Regi Syriæ Artemonem quemdam plebeium ita fuiſſe ſimilem, vt Laodice Regis vxor, huius aſpectu, maritum defunctum tandiu diſſimulauerit, donec iuxta voluntatem Rex alter electus fuerit. Viues D. *Lib. 21. ca. 8.* Auguſtini Scholiaſtes tradit filios gemellos natos fuiſſe Mechliniæ, vultu, & geſtis adeò ſimiles, vt in his dignoſcendis, non ſolum extranei, ſed etiam ipſi parentes *In Lib. de Anim. cap. 5* alterum pro altero vocantes errarent. His fortè non diſſimiles fuerunt gemelli, quos in Germania Albertus Magnus ſe vidiſſe promulgat, tantæ conformationis,

vt

Digitized by Google

vt nullo modo ab inuicem diſtinguerentur, immò ijdem geſtus, eædem aoimi affe-
ctiones, vox, & loquela eadem admirationem augebant, & præcipuè cum vterq;
eamdem incurreret ægritudinem, & eodem tempore liberaretur. Ad rem legitur
E apud Fulgoſium, quòd Mendardus Epiſcopus Nouiodunenſis, & Ghildardus Epi- *Lib. 1.*
ſcopus Rhothomagenſis fratres fuerunt vnico partu nati, eadẽ die in Epiſcopali ſe-
de locati, eadẽ die defuncti, ſimulq; Sanctorum cœtui adſcripti: propterea de his le-
gitur apud Maiolum hexaſticon huius tenoris.

Vna dies peperit, mitras dedit altera, mortem
Altera, & in ſanctos lectus vterq; fuit.
Fælices fratres, quorum communis origo,
Vita, corona, obitus, gloria, feſta dies.
Quin communis erat mens, & cor: dicite ſed vos
Corde vno poſſint corpora bina regi.

Ex altera parte Plinius tot facierum diſſimilitudines in natura humana admira- *Li. 6. cap. 1.*
tur: cum in tot millibus hominum, duos vultus vnius, & eiuſdem conformationis *& cap. 12.*
obſeruare minimè potuerit; immò huius rei cauſam non immeritò imaginationi aſſi-
F gnat, quæ in generatione hominis valdè operatur; quod in brutis non accidit, cum
ratione careant. Itaq; homo libero præditus arbitrio animum valdè celerem, & mo-
bilem habet; hinc fieri nequaquam poteſt, vt duo homines eamdem conformatio-
nem ſortiantur.

De agilitate, & leuitate humani corporis admirabilia prædicantur. Nam Maio- *In Colloq.*
lus in arenam ducit hominem à Caoarijs inſulis oriundum, qui veſtigio ſiniſtri pe-
dis inſiſtens, per interuallum octo paſſuum, volentibus eum ſaxo petere ſe ſe expo-
nebat, & modò caput inclinans, modò erigens, nunc totum corpus ſubtrahẽs, nunc
crura permutans, venientem ictum agillimè vitabat. Sed Philetus Cous elegio gra-
phus, ex Textore, fuit corporis adeò leuis, & tenuis, vt illi neceſſe fuerit plumbum
plantis pedum alligatum geſtare, ne aliquo ventorum flatu raperetur. Verùm Pli-
nius memorat multos, qui ob leuitatem, & agilitatem corporis in curſu valuerunt, vt
Philippides, qui ab Athenis ad Lacedęmonem ducentum, & quadraginta ſtadia cu-
G currit. Item fuit alius, qui à meridie ad veſperum ſeptuaginta quinq; millia paſſuum
peregit. Nuperi Authores in hiſtoria noui Orbis referunt tabellarios Mexicanos
non minori currere celeritate, quàm equi ſoleant, & fuiſſe nonnullos, qui leucas
ſeptuaginta quatriduo tranſuolarunt. Vt omittamus funambulos, qui in dies mira
corporis agilitate multa admiratione digna præſtant. His addantur, qui in aquis fue- *Pri. par. ſyl.*
runt agillimi: etenim Pontanus, & Alexander ab Alexandro tradunt ſua ætate fuiſ- *var. lect. c.*
ſe hominem Cataniæ vrbis Siciliæ piſcem Calanum nuncupatum, qui toto ferè vitæ *21.*
ſuæ curriculo in aquis degebat, & magna etiam in mari vigente tempeſtate nullo
periculo fluctus tranabat; alterum eiuſdem naturæ memorat Petrus Meſſia piſcem
Nicolam vocatum, qui niſi in aquis degiſſet interitum timebat.

Circa inediam, & eſum, mirabilia quoq; narrantur. Pontanus ſcribit fuiſſe ho- *Li. 2. de reb.*
minem, qui nullo vnquam tempore vinum, aut aquam bibit. Scimus quidem ex Stra- *caleſt.*
bone Aethiopes nunquam cruciari ſiti, quotieſcumq; loto herba vtantur. Memorant
H quemdam Venetijs verſantem, qui continuis ſex diebus ſupra quadraginta ieiunus
fuit, ſed temperatura corporis admodum frigida erat præditus. Philinus quidam
ad mentem Textoris, dum vixit, nullo cibo, & potu, ſed ſolo lacte vſus eſt: quem-
admodum alij ſolam vrinam adhibuerunt. Quandoquidem Anno Domini quinqua-
geſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, referente Schenchio, Franciſcus Peluſius *Lib. 3. obſer.*
Lugdunenſis ſexagenarius, dum puteum altum ad quadraginta pedes foderet, terra *41.*
deſuper irruente ad profunditatem triginta quinq; pedum, foſſor viuus oppreſſus eſt,
ibiq; ſeptem dies, & noctes abſq; cibo vixit, ſolo propriæ vrinæ potu ſtomachum
recreans, tandem refoſſa terra, vt tumularetur, viuus repertus eſt. Teſtatur quidem
Plinius homines ſpatio vndecim dierum, inediam pati poſſe, quamuis homo diuina *Lib. 11. cap.*
ope fultus diuturnum ieiunium ſeruare valeat. Tandem notandum eſt, veluti vixe- *54.*
runt nonnulli, qui inediam tulerunt, pariter fuerunt, qui res minimè ediles vorarunt.
Nouimus hic Bononiæ, anno Domini milleſimo ſexcẽteſimo vigeſimo ſexto, quem-
dam baiulum, qui volens, vel mercede incitatus, vrceos, vitra, clauos, coria, ligna,

T anguil-

Digitized by Google

anguillas, aues implumes, & mures viuos deuorabat, & abſq; vitæ diſcrimine, omnia per anum egerebat.

De affectibus humanis res admiratione dignæ notandæ eſſent, ſed, breuitatis ſtudio, nonnullæ, & potiores exarabuntur. In muliere Senonenſi fœtum perfectè A
formatum obſeruauit Schenchius, quem ſpatio viginti octo annorum in vtero geſtatum in duritiem lapideam conuerſum, & poſt obitum matris exemptũ multi conſpexerunt. Pariter anno Domini nonageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, in muliere trigeſimum quintum annum agente vterus totus lapideus ponderis ſeptem librarum viſus eſt, vnà cum veſica lapidea, & peritoneo duriſſimo. Ex eodem Schenchio intelleximus fuiſſe mulierem, quæ ſpatio annorum treſdecim, ſceleton fœtus mortui ab omnibus tactu perceptum in vtero geſtauit.

Lib.4. obſer. 185. Immò ex eodem Authore mulier fuit in caſtro Pomponij, anno quadrageſimo ſupra ſeſquimilleſimum, quæ ſceleton fœtus mortui vtero gerens denuò concepit, & accedentibus doloribus, & vitæ periculo, per ſectionem ſceleto exempto, & vtero conſolidato, conceptus viuus in lucem prodijt, illæſa fertilitate, nam quater poſt
L.2. de Abd. rerum cauſ. cap.9. hanc curationem peperit. Puella nata eſt, referente Fernelio, vinculis articulorum adeò laxis, vt quocumq; artus facilè verteret. Sed maiorem affert admirationem, B
quod recitat Hollerius de muliere quadam Lutetiana, cuius corpus molle flexibi-
In lib. Anat. le, & abſq; ſolidis oſſibus erat. Totum oppoſitum tradit Columbus de quodam homine in Xenodochio incurabilium Romæ obſeruato, qui nullam partem, præter linguam, oculos, abdomen, & thoracem, mouebat, quia eius ſceleton à capite vſq; ad pedes vnicum os referebat.

Circa vrinæ affectiones, multi vermes per vrinam fuiſſe redditos memorant, ſed rarum eſt, quod Argenterius de Dracone alato, quem per vias lotij exeuntem ob-
Lib.3. obſer. 312. ſeruauit. Auget admirationem Schenchius, qui viuum ſcorpionem cum vrina eiectum conſpicatus eſt; hinc colligendum eſt in humanis corporibus quãdoq; animantia præter vermes generari; olim enim in Hungaria accidit, vt in multorum hominum aluo ſerpentes naturalibus ſimiles generarentur; hac de re multa hominum millia perierunt. Libet hoc in loco icones nonnullorum animalium exhibere, quæ ex C
putredine in humanis corporibus genita fuerunt, partim per vomitum, partim per vterum, & partim per vrinam excluſa.

Li.4. de gen. Anim. c.4. Antequam mirabilia humanorum affectuum abſoluamus, animaduertendum eſt multos olim natos, & adhuc naſci imperforatos, quos Ariſtoteles vocauit [illegible], & Sueſſanus in Commentarijs hanc affectionem marmoream appellauit. Verùm quod magis admirandum eſt aliquos hac ægritudine perculſos vixiſſe; nam
Lib. 1. de morb. puer. c.9. Schenchius meminit puellæ filiæ hæbrei cuiuſdam Teutonici nuncupati, qui fæces per vuluam excernebat, quam Mercurialis vidiſſe fatetur, rurſus idem Schenchius meminit pueri lapicidæ filij, qui natus imperforatus, ſtercus per lotium trudebat, ſed quoniam Chirurgus quidam audax anum gladio reſerare voluit, ſanguine copioſè fluente interijt, & diſſecto cadauere, rectum inteſtinum in veſicam ſe ſe inſinuare inuenerunt.

1. Mon-

1. Monſtrum ſerpentinum ab humano vtero excluſum.

2. Vermis ſerpentiformis vomitione eiectus.

3. Monſtrum anguineum ex aluo virginali natum.

4. Illuuies ſcarabeum imitans per vrinam reddita.

5. Millepedis rudimentum vrina excretum.

Lib.4.de generat. anim. Præterquamquod Albertus Magnus, & Sueſſanus ſe tales homines imperforatos vidiſſe referunt; & Ariſtoteles memorat vaccam fuiſſe Perinti olim Thraciæ oppidi, quæ non ſolum imperforata vixit, verum quoque quoties anus Chirurgi ope aperiebatur, toties denuò claudebatur. Beſtia autem viuebat, ex mente Ariſtotelis, quia A
Lib.2.cap.4. natura ſiccas fæces extenuans per veſicam trudebat. Mercurialis quoq; in ſuo opere de excrementis, noſtra ætate quemdam vixiſſe Romæ memorat, qui toto ferè vitæ
Lib.3.obſer. 351. ſuæ curriculo fæces alui per os expurgauit. Pariter Schenchius narrat, quod Conſtantiæ circa annũ trigeſimum ſupra ſeſquimilleſimum, quidam Andreas officio Mendicorum Conſul, ſpatio viginti annorum omnia excrementa ſicca euomuit, per aluum nihil reddens, erat interea mediocriter ſanus, & ſuo munere vſque ad ſenium functus eſt. Similiter Schenchius recenſet puellam annorum viginti, quæ Coloniæ, tertio quoque die, alui excrementa, per os egerere ſolebat, ſicque per triennium continuauit clyſteribus, & medicamentis purgantibus incaſſum adhibitis, decumbebat autem perpetuò, quia crura omninò contracta habebat, interim ſatis benè colorata, & admodum ingenioſa erat. Præterea idem Author aliorum huius generis meminit obſeruatione ſexageſima octaua libri tertij, ad quam Lectorem relegamus.

His addamus, iuxta ſententiam Textoris, homines Locris, & Crodonæ nunquam B peſtilentia vexatos fuiſſe.

Circa hominum connubia, infinita ſtupore digna eſſent exaranda, nihilominus in præſentia tantùm obſeruabimus fuiſſe mulierem, quæ duo, & viginti coniugia experta eſt: quemadmodum viciſſim ætate Damaſci Pontificis Maximi, vixit homo, qui non iterùm, atq; tertiò denupſit, ſed viginti vxorum defunctarum vir fuit. Quocirca nemo poſthac Martialem irridebit, qui de ſeptem vxoribus Phaleti cecinit hunc in modum.

Tom.2. offic. *Septima iam Phaleros tibi conditur vxor in agro,*
Lib.7.c.52. *Plus nulli, Phaleros, quàm tibi reddit ager.*

Poſtremò inter mirabilia collocandi ſunt illi homines, qui mortui reuixiſſe feruntur. Etenim Pamphilus Phareus, referente Textore, cæſus in acie decem diebus iacuit, & inde ſublatus, rogoque impoſitus reuixit. Auiola Conſularis, ex Plinio, in rogo locatus ſpiritum reſumpſit, ſed quũ violẽtia flammarũ adiuuari nõ potuerit, viuus C concrematus eſt. Idem memorat Corfidium, qui ad foueam delatus, ſepelientem domum reportauit; necnon mulierem ſeptem dies exanimem, quæ in vitam redijt. Apud eumdem authorem fit mentio cuiuſdam, qui in Sicilia, iuſſu Pompei, decollatus, cum per integrum diem in littore iacuiſſet, vitam iterauit, & poſtquam Pompeio mandata Deorum Inferorum narrauerit, iterum expirauit. Prædictis, tanquam coronidem, addamus nonnullos homines dolore, alios gaudio, alios amore, atque metu perijſſe. Quandoquidem Plinius meminit viri, qui, ſibi denegato conſulatu, dolore vitam terminauit. Chilon Philoſophus, audita filij victoria apud Olympiam, præ gaudio expirauit.

Item Dionyſius tyrannus, & Sophocles, ambo, audito tragicæ victoriæ nuncio, lætitia diffuſis ſpiritibus, exanimati ſunt. Similiter quædam mulier, cum filium, in bello Canenſi, lethali vulnere perculſum intellexiſſet, multò poſt illum intuens incolumem, gaudio ingenti acta animam emiſit. Pyramum poſtea, & Thyſbem ſummus D amor ad mortem impulit. Sed rectius miles quidam peregrinus, cum loca omnia, in quibus Chriſtus fuerat verſatus, ſumma pietate viſitaſſet, tandem ad montem Oliueti perueniens, cum Chriſtum amplius ſequi nequiret, ſummo amore, & ingenti perfuſus gaudio interijt: diſſecto autem cadauere, tria hæc verba in corde erant exarata. AMOR MEVS IESVS. De metu quid dicamus in præſentia non ſuppetit.

HI-

Digitized by Google

E

HISTORICA.

MVLTA ad humanum genus ſpectantia, quæ magnam admirationem non patiuntur, ad Rubricam Hiſtoricorum referenda eſſe duximus. Primitùs nonnulla viſum reſpicentia exarabimus. Democritus, authore Tertulliano, cum mulieres abſq; concupiſcentia conſpicari non poſſet, ſemetipſum excæcauit. Steſichorus Poeta, ex Polliciano, cum Helenæ opprobrium carminibus diuulgaſſet, excæcatus eſt; ſed vbi palinodiam cecinit, viſionem recuperaſſe perhibetur. *Poetæ cæci qui.* Nemini dubium eſt Homerum Poetam fuiſſe cæcum, ita vocatum, vt nonnulli autumant, quia ad iter faciendum humeris alienis indigeret: ſed cæcitatem vnde contraxerit, non ſatis conſtat. Alij fuerunt huius opinionis, cæcitatem Homeri ex morbo chronico fuiſſe productam, alij ex ſenectute. Ouidius tamen in Ibin retulit Homerum aculeis apum in cæcitatem incidiſſe. Beliſarius quoq;, teſte Procopio, Præfe-
F ctus copiarum Iuſtiniani Imperatoris, deletis Vandalis, acto de Perſis triumpho, & Italia à Barbaris non ſemel liberata, ob fælices euentus, in ſuſpicionem Imperatoris venit; ideòq; fuit excæcatus: Tugurium igitur in publica via ſibi ſtrauit, vbi victum à prætereuntibus his verbis mendicabat; viator da obulum Beliſario, quem virtus extulit, & inuidia excæcauit.

De varijs affectibus hominum multa in hiſtorijs leguntur: etenim Plinius ſcribit Ptolemeum Philadelphum Aegypti Regem vomica laboraſſe, ſed pectore vulnerato (cum in acie mortem inquireret) medicinam inuenit; namq; ſanie abſterſa, & euacuata, liberatus eſt. Item Seruius Clodius Eques Romanus aliquando podagra laborauit, cuius dolore non mediocri vexatus veneno pedes illiniuit, & referente Suetonio, protinus ſenſu illarum partium priuatus eſt. Accon vetula, vt prodidit *Fatuitatis genus.* Cælius, quadam veluti dementia capta, apud ſpeculum, cum propria imagine, tanquam cum viua muliere confabulabatur. In fatuitatem non minorem incidit Clau-
G dius Princeps, qui Domitium Hermen adoptauit, cum, teſte Sabellico, Britanicum legitimo matrimonio natum haberet. His addenda eſt ſtultitia Cippij, qui ſtertere, & dormire ſimulabat; vt eius vxor facilius mæcharetur: hinc natum eſſe videtur illud adagium apud Ciceronem. *Non omnibus dormio*. Et ſexcenta huius generis afferri poſſent, quæ, breuitati ſtudentes omittimus. Sed poſteaquam in ſomnum incidimus, de hoc nonnulla pariter, & de vigilia monumentis digna recenſebimus. Meminit Plinius cuiuſdam puſionis, qui itinere feſſus, quamdam ingreſſus ſpelun- *Lib. 7. c. 52.* cam, ibi per ſpatium ſeptem, & quinquaginta annorum dormiuit, & tandem expergefactus, mutatam rerum faciem admiratus eſt. Viciſſim C. Mecænas poſtremum vitæ triennium abſq; vllo ſomno tranſegit: neq; mirum eſt, cum referant Nizolium illum ciceronianum decennium inſomne traxiſſe; & poſt grauem morbum conualeſcentem, priſtinum ſomnum recuperaſſe.

De parricidijs, fratricidijs, & alijs mortis generibus, non iniucunda auditu refe-
H renda eſſent; verum nonnulla pauca tantummodò recitabimus. Ozias prophetam Amos patrem vecte percuſſit, quia ſpreto Hieroboam Regis mandato Verbum Domini prædicauerit. Vlyſſem Troia redeuntem Thelogonus filius tanquam ignotum vita priuauit. Nicomedes Pruſſiam patrem Bythiniæ Regem libidine dominandi *Parricidia varia.* ſtimulatus interfecit. Nero Agrippinam matrem nimis curioſè facta ſua inquirentem varijs modis, & potiſſimum veneno perdere conatus, tandem occidi iuſſit. Oreſtes quoq; in vltionem Agamemnonis patris Clytemneſtram matrem peremit. Mithridates, referente Cælio, tanta impietate fuit refertus, vt matrem, fratrem, tres filios, & totidem filias necauerit. Ioannes Maria Ioannis Galeatij filius olim Dux Mediolani Catherinam matrem facta ſua acerbius obiurgantem in turri concluſam mori coegit.

Viciſſim non defuerunt patres, qui proprijs filijs mortem intulerunt. Herodes Rex Iudeæ, teſte Macrobio, præter cædem Innocentium, tres etiam ex proprijs liberis vitali ſpiritu priuauit. Hippomenes Athenienſum Princeps filiam in adulte-

Digitized by Google

rio deprehenſam hoc modo puniuit, illam cum equo ferociori concludens neutrutri cibum præbuit: vnde equus fame in rabiem actus puellam deuorauit: hinc ortum eſt illud prouerbium. *Homo magis impius Hippomene*. Hercules etiam, ad mentem Criniti, epilepſia correptus, & dementatus filios interemit. Manlius Torquatus, vt recitat Liuius, filium ſecuri percuſſit, quoniam in Samnites contra edictum præliatus eſſet. A

Homo magis impius Hippomene.

Pariter Caſſius ſignifer, ex Plutarcho, Romanis contra Latinos pugnantibus, Craſſum Brutum filium necauit, quoniam portas hoſtibus recludere voluiſſet. Tandem Diodorus, iuxta ſententiam Cælij, cum multos ſuſcepiſſet filios, omnes præter vnum iugulauit, vt ille ſuperuiuens ditior, & potentior euaderet. Præterea ſi vellemus fratrum, & ſororum interemptores recenſere, necnon mulieres, quæ maritos, & viciſſim viros, qui vxores interemerunt, proculdubiò nobis tempus deficeret.

Iam properandum eſt ad illos diuulgandos, qui ſpontaneam ſibi necem intulerunt. Lactantius Firmianus prima facie recenſet Cleantem Philoſophum, qui cognita animarum immortalitate, voluntariam mortem petijt. Menander tradit, referente Textore, Publium Terentium amiſſis centum, & octo fabulis, quas è græcis latinas reddiderat, ſe ſubmerſiſſe. Ex eodem authore collegimus, Empedoclem Poetam Siculum, nouo mortis genere immortalitatem affectantem, in ardentes montis Aethnæ cauernas ſe præcipitaſſe. Item Labienus Poeta conſpicatus libros ſuos, ob nimiam increpandi libertatem, publico decreto flammis commiſſos, ſuis ſuperuiuere monumentis noluit, & iugum ſpontaneæ mortis ſubiuit. Hipponax Poeta Iambographus acerbo ferens animo ſe à Bubalo pictore deformi facie expreſſum, ad propellendam iniuriam, carminibus tam contumelioſè pictorem proſecutus eſt, vt cum laqueo vitam terminare coegerit. Hinc dimanauit illud adagium. *Hipponacteum preconium*; quod pro nota infami vſurpatur: hoc prouerbio in epiſtolis familiaribus Cicero quandoq; vſus eſt. Similiter Archilochus poeta Parius à Neobole filia Lycambis iam ſibi in matrimonium promiſſa repudiatus, ignominioſis iambis Lycambem ita inſectatus eſt, vt eum cum filia ad furcam impulerit: vnde Horatius de ira huius Poetæ ſic cecinit. B C

Qui ſibi necem intulerunt.

Hipponacteum preconium.

Archilochum proprio rabies armauit Iambo.

Sardanapalus Rex Aſyriorum olim vir tam mollis, & effæminatus, cum res ſuas profligari, & nullam ſpem iam ſupereſſe intueretur, pyram in Regia ſtruxit, eòq; ſupellectile delata, flammarum incendio ſpontè ſe commiſit, hacq; tantum ratione, mortem minimè formidans, virum ſe eſſe manifeſtauit. Hoc genus mortis Ouidius memorat in Ibin.

Inq; pyram tecum cariſſima corpora mittas,
Quem finem vita Sardanapalus habet.

Sardanapali mors.

Themiſtocles Athenienſis Nicoclis filius inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerſem confugit, à quo dum aduerſus patriam præliari cogeretur, hauſto ſanguine taurino interijt. Item Nero Domitij, & Agrippinæ filius cænoſa omnium flagitiorum latrina, cum hoſtis patriæ à Senatu fuerit iudicatus; ne quid ſuis meritis dignum pateretur, Vrbem egreſſus, proprio gladio ſemetipſum transfixit; hunc interitum ſic memorat Auſonius. D

Matricida Nero proprij vim pertulit enſis.

Neronis mors.

Portia Catonis filia, teſte Plutarcho, intellecta Bruti mariti morte, ferrum ad mortem ſibi inferendam quæſiuit, quo occultato, carbones hauſit, ſicq; inaudito necis genere, ſpiritum emiſit. Item Cleopatra, Antonio marito defuncto, cum intellexiſſet ſe ab Auguſto in triumphum viuam ſeruari, brachium aſpidi mordendum porrigens ab hac vita deceſſit. Sed quid in his diuagamur? dum legimus apud Ioſephum Hæbreum, quòd Herodes Rex Iudeæ Antipatris filius, poſt Innocentes trucidatos, & tres proprios filios interemptos, ſcilicet Alexandrum, Ariſtobolum, & Antipatrum, ad intercipiendum ſacrum Beatæ ſemper Virginis partum, ſcatentibus per vniuerſum corpus vermibus, mortem ſibimet intulit. Similiter Iudas cum vili pretio Chriſtum Iudæis venalē expoſuiſſet, ſceleris ponderans grauitatem, & venia deſperata, ad laqueum properauit. His ſuccedit Pontius Pilatus patria Lugdunenſis,

Herodis mors.

Digitized by Google

nenſis, referente Gregorio Turonenſi, qui nefaria in Chriſtum lata ſententia, manu propria interitum ſibi parauit. *Pilati mors.*

Varia obitus genera, quibus viri inſignes fuerunt extincti, ſunt innumera, Q. Ca- E tulus Luctatius Orator, teſte Valerio Maximo, qui fuit collega Marij in Conſulatu, & vnà de Cymbris triumphum egerat; iuſſu Marij in domicilio quodam clauſus, vapore candentium carbonum extinctus eſt. Item Zoe Nicoſtrati martyris vxor à Beato Stephano ad cultum Chriſti deducta, crinibus ſuſpenſa, & fumo ſuffocata interijt. Felicula virgo, cum nullis pollicitationibus à Chriſtiana Religione reuocari poſſet, iuſſu Flacci Comitis, in latrinam præcipitata obijt. Pariter Diuus Bartholomeus Apoſtolus Rigis Syriæ filius, mandato Aſtiagis, detracta à toto corporis ambitu pelle, in Cœlum euolauit. Alij inſignes viri fuerunt ſagittis confoſſi, decollati, fulmine icti, combuſti, fame extincti, veneno profligati, lapidibus obruti, iugulati, & aqua ſubmerſi; nam Galeatius Mantuanus, ex Pontano, cum Ticini hybernaret, puella, quam deperibat, per iocum imperante ſe in flumen deiecit. Tandem homines egregij ab equis cæſi, lapſu equorum mortui, à Serpentibus perempti, ab apris trucidati, à Leonibus dilaniati, à canibus lacerati, & demùm morſu F aliarum Ferarum interfecti, in hiſtorijs prædictorum animalium memorati ſunt, ad quas lectorem relegamus.

MYSTICA DE PARTIBVS Hominis.

G MODO omnes humani corporis partes nimirum à vertice vſq; ad calcaneum diligenter ponderandæ ſunt, quatenus ſub illis aliquid arcani latibulatur. Primitùs capilli in ſacris Biblijs animæ cogitationes deſignant: nam quemadmodum capillis totum caput exornatur, ſimiliter anima cogitationibus decoratur: propterea Diuus Gregorius, per capillos ſupra cerebrum inſenſibiliter creſcentes, curas vitæ præſentis exprimebat, quæ interdum animæ impedimento eſſe ſolent, ne ad diuinas cogitationes ſe conferat. Ideò Chriſtus in lectione Euangelica capillos capitis noſtri numeratos eſſe pronunciauit; quoniam Deum cordis humani, & cogitationum ſcrutatorem eſſe ſignificabat. *Capilli.*

Capilli poſtea mulieris, ex ſententia Diui Auguſtini, denotant ſuperflua, quæ ab hominibus poſſidentur. Quocirca Monaſtæ, & alij, qui ſe ſe Deo in religioſam ſeruitutem dicant, caput abradunt, minima tantum portione capillorum relicta, vt minimam rerum mundanarum curam habere oſtendant. Demùm per capillos Dei, D. Auguſtinus Sanctos Angelos, & omnes iuſtos interpretatur, de quibus dicitur. *In lib. de contemptu Mundi.* *In lib. de Eſſent. Diuina.*

Capilli capitis eius quaſi lana alba. Vel vt in Apocalypſi, albo capite apparuiſ- H ſe dicitur. Idem Auguſtinus in epiſtola ad Galatas, per id, antiquitatem veritatis ſignificat.

Caput, iuxta Goropij ſententiam, in prima lingua dicebatur Heet, quæ vox imperium manifeſtat: namq; capiti totius corporis dominum deſtinatur. Aliter in prima lingua Hoet appellabatur, addita littera T. quæ facultatem alligandi poſſidet: caput enim nos Deo Omnipotenti alligat. Alioquin in prima lingua caput vocabatur etiã Huet, quo vocabulo cuſtodia deſignatur; cum caput ſua prouidentia totũ hominem tueatur. Itaq; cum caput tot, & tantis gaudeat prærogatiuis, non eſt mirandum ſi Deo attribuatur, vt apud Danielem legitur, vbi eſſentia diuinitatis deſignatur, cui omnia ſubijciuntur, quapropter in Apocalypſi Seraphin Dei caput velare dicuntur, vt indicentur alta Dei myſteria, quæ ad eius diuinitatem, & potentiam ſpectant. Pſalmographus quoq; caput obumbratum nominauit, quo diuinitas tempore Paſſionis Chriſti latens exprimitur. At caput plenum rore, & guttis noctium, vt ſcribitur in Canticis, amorem Dei humanis criminibus in Eccleſia refrigeratum oſtendit. *in Hermath.* *Capitis Myſtica.* *Cap. 7.* *Pſalm. 139.* *Cant. cap. 5.*

Quan-

Digitized by Google

Geneſ. c. 28. Quando verò legimus in Geneſi caput Iacob ſuper lapidem poſitum, chriſticolarum
principatum Chriſto innitentem intelligere debemus: quemadmodum per caput, &
Cap. 9. caudam apud Iſaiam, Chriſtus, qui eſt principium, & finis, intelligendus eſt. Item
per caput Ioannis Baptiſtæ amputatum, Chriſtus à Iudæis, & à lege ablatus deſi- A
Cap. 26. 27. gnatur. Caput Chriſti vngitur apud Mattheum, vt homo diſcat præclaris operibus
Deum ſibi deuincire; & quando apud eumdem Euangeliſtam, ſertum ſpinis contex-
tum capiti Chriſti imponitur, Deus humanis peccatis, tanquam tot ſpinis offendi
traditur. In Leuitico caput Sacerdotis non radebatur, vt myſtica eſſet doctrina,
ſapientiam à Sacerdotibus minimè ſeparandam eſſe, vt vitia laicorum reprehen-
Leuit. c. 11. dere poſſent. Pariter in eodem libro caput leproſi nudum amiſſionem galeæ ſalu-
& 21. tis, vel Chriſtum ab anima ſeparatum indicare poteſt. In Prouerbijs autem, ca-
piti gratiam addi; Gloſſa ordinaria doctrinam noui teſtamenti cum ſpe Regni cœ-
Lib. 2. Reg. leſtis dari exponit. Tandem caput tectum, in hiſtoria Regum, triſtitiam diuulgare
cap. 15. poteſt, etenim qui triſtes erant, caput operire ſolebant.

Si mentem ad frontem conuertamus. Habemus in Exodo, laminam auream Dei
Cap. 28. nomine ſignatam fronti Sacerdotis imponi ſolere, quæ internam cordis cogitatio-
nem indicat, vel confeſſionem oris, & operis, qua fideles referti eſſe debent, vt B
Lib. 1. Reg. Gloſſa ordinaria explicat. Legimus etiam in ſacris Paginis, quòd frons Goliath
cap. 17. percuſſa fuit, cuius myſticus ſenſus eſſe perhibetur, eos percuti, & perire, qui ſigno
crucis haudquaquam muniuntur, quoniam frons mentem deſignare poteſt, vt Lau-
retus in Sylua Allegoriarum aſtruit.

Lib. 14. hie- Succedit oculus, qui in prima lingua, referente Goropio, nominabatur Oog, ab
rogl. Hog, ideſt altum: ideòq; ſenſus myſticus eſt, nos debere eſſe memores, oculos à
ſummo Opifice nobis eſſe datos, vt ſuperna perpetuò contemplemur. Sed aduer-
tendum eſt, quod oculi in doctrina myſtica, tàm bonum, quàm prauum ſenſum ſor-
tiri poſſunt. Ratione primi, Deus per oculum intelligitur: nam veluti oculus in
minori mundo, nempè in homine, eum regit: pariter Deus in maiori mundo cuncta
regit, cuncta videt, & cuncta moderatur: Vel dicamus, ſicuti oculus eſt recepta-
culum lucis; ita Deus non modò lucis ſcatebra, ſed etiam ipſa lux nuncupatur; iux-
Myſtica ocu- ta illud Ioannis. *Lux erat in Mundo.* C
lorum. Immò oculi ſponſi in Canticis, piſcinæ Chesbon aſſimilati ſignificant perfectam
viſionem, & cognitionem rerum omnium, etiam antequam fiant, quæ eſt in Chriſto
Eccleſiæ capite, in quo capite per ſponſum ſignato, rerum omnium ideæ reperiun-
tur: idcircò oculi ſponſi non iniuria ad aquas piſcinæ tanquam ad rationes ideales
comparantur; vocatur enim piſcina Chesbon, ideſt cognitionis; cum ideæ ſint ra-
tiones excogitatæ rerum producendarum, quæ omnes in Verbo erant, vt Diuus
Auguſtinus interpretatur. Niſi velimus aſſeuerare, per oculum Dei, gratiam, &
fauorem ſignificari; namq; Deus aliquem aſpiciens illi ſuam gratiam protinus im-
pertitur. Alioquin in rebus mundanis, oculus voluptuoſos effectus ſignificat; cum
homines per oculos amore illaqueentur. Quid ſi præcepta Domini oculis deſignen-
Pſalm. 18. tur? Legitur enim apud Pſalmographum. *Præceptum Domini lucidum illuminans
oculos.*

Pariter in Apocalypſi. Oculi dicuntur veluti flamma ignis, & Dei præcepta ſigni- D
ficant. Et quando in Pſalmo trigeſimo tertio, oculi Domini ſuper Iuſtos leguntur,
In Comment. tunc ad mentem Baſilij, oculi Domini ſunt Angelicæ virtutes, quæ homines tuta-
ad Pſalmos. ri perhibentur. Alter quando legitur in Pſalmo decimo ſexto: cuſtodi me vt pu-
pillam oculi, tunc pupilla ſenſus ſpirituales indicare dicitur.

Deut. c. 13. Amplius in myſticis, benignitas, & miſericordia ad oculos refertur, ita legitur
in Deuteronomio. Parcat ei oculus tuus, & ibi oculus pro miſericordia ſumitur.
Item oculi Domini in Pſalmo trigeſimo ſecundo, eius miſericordiam, & benignita-
Geneſ. c. 43. tem oſtendunt. Et in Geneſi oculus Ioſeph Chriſti benignitatem præſagit: immò in
eodem loco; oculos leuans Iſaac, Chriſtum reſpicientem ad ſalutem humani gene-
ris inſinuabat. Quandoquidem quando legitur apud Iſaiam. Parauit Dominus
brachium ſuum in oculis omnium gentium; tunc id aſſeritur, quoniam ſalus per
Chriſtum acquirenda omnibus fuit propoſita. Oculi etiam in Eccleſia dicuntur
eſſe,

eſſe, nimirum viri eruditi, & ad percipienda myſteria idonei. Aliter oculi, qui paſ-
ſim leguntur in ſacris paginis, vim animæ intelligentem ſignificare ſolent.

Præter hæc, nomine oculorum, varia etiam manifeſtantur. Primò præſentia ocu-
E lis declaratur, dum legitur apud Iob. Nec abſtuli mala ab oculis meis: ſiquidem res *Cap.3.*
præſentes in oculis eſſe dicuntur, & tunc ab oculis auferuntur, quando à præſentia
remouentur. Iuxta vulgatum carmen.

Qui procul eſt oculis, procul eſt à limine cordis.

Quapropter idem ſignificatur ab Iſaia, quando ſcripſit. Et oculo ad oculum vide- *Iſaia c. 52.*
bunt, nempè facie ad faciem reſpicient, qua ratione Beati Deum contemplabuntur.
Viciſſim conſolationem ab oculis abſcondi, vt habetur apud Oſeam. Diuus Hie- *Oſea cap. 13.*
ronymus conſolationem non admittendam exponit. Pariter idem D. Hieronymus
oculos auertere à Sabathis apud Ezechielem, interpretatur non cogitare requiem
Dei, quæ eſt in notitia ſcripturarum. Item quando in Deuteronomio, munera ex- *Deuter. cap.*
cæcant oculos ſapientum, tunc per oculos iudicium manifeſtatur. *16.*

In altero intellectu, oculi quandoq; vſurpantur; nam, ex Hieremia, iudicium na- *Hierem. c. 4.*
turale boni, & mali oculi ſignificant, quos oculos multi habent, ſed non vident,
F dum malè operantur: hinc oculos corporis appellatur mens, qua operamur, & ocu-
lus ſimplex rectam intentionem oſtendit; & veluti oculus nequam apud Mattheum, *Matth. c. 6.*
prauam intentionem exprimit. Propterea in Numeris, cadere apertis oculis, iuxta *Numer. c. 24.*
ſententiam Laureti, nil aliud eſt, niſi ſcienter peccare. Vnde apud Pſalmographum. *Pſalm. 122.*
Oculi ſeruorum in manibus Dominorum ſuorum, exponuntur aliqui ad crimina per-
petranda parati, & oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ, dicuntur eſſe, quando
anima, voluptuoſis obſequijs famulatur: quamuis alij interpretentur oculos ſeruo-
rum in manibus Dominorum ſuorum, quando famuli à Dominis fauorem expectant,
& pœnam formidant.

Hi igitur erunt oculi eruendi, de quibus Chriſtus in Euangelio verba fecit; neque
oculi carnei intelligendi ſunt, quemadmodum nonnulli Hæretici impiè, & ineptè
exponunt; hincque arrepta calumniandi anſa, ad exaſperandam Chriſtiani iugi ſua-
uitatem, præcepta Chriſti ſeuera appellarunt. Verùm iſti, ex mente Chryſoſtomi,
G Cypriani, & aliorum, valdè ſtupidi ſunt, & myſticum Euangelicæ lectionis ſenſum
penetrare nequeunt: quandoquidem id intelligendum eſt non de oculis, ſed de
amicis illis arcendis, & remouendis, quorum conſuetudo animæ noſtræ perniciem
affert, vel qui prauo exemplo nos offendunt, vel iniquis adhortationibus à recto
ſalutis tramite nos abducere conantur.

Inſuper multi ſunt geſtus, & affectus oculorum vitia denotantes. Oculis annue-
re apud Pſalmographum, Diuus Auguſtinus declarat Hypocritam, qui vultu non *Pſalm. 34.*
oſtendit, quod in pectore reſidet. Alibi Saul rectis oculis Dauid non intuebatur; *Lib. 1. Reg.*
quare per hos oculos, multi inſidias manifeſtant. Item oculi caligantes cæcitatem *cap. 18.*
Iudæorum monſtrant. Immò oculi clauſi apud Iſaiam, Hæbreos Chriſtum non *Iſaia c. 24.*
agnoſcentes indicabant. Rurſus oculi terribiles apud Iob, ſæuitiam Iudæorum er- *Iob. c. 16.*
ga Chriſtum demonſtrabant. Similiter apud eumdem Iob. Oculus videns teſtimo- *Cap. 29.*
nium reddebat mihi. Lauretus in Sylua Allegoriarum deſignat populum Hæbreum,
H cui per Prophetas Chriſtus prænunciatus fuerat, & præſentia aduentus id teſtifica-
batur. Tandem oculi cæci à natiuitate, quibus apud Ioannem Chriſtus lucem re- *Ioan. cap. 6.*
ſtituit, cæcam Hæreticorum mentem ſignificant, quam Chriſtus aduentu ſuo illu-
ſtrauit. Demùm oculi quaſi hominis in cornu beſtiæ, vt legitur apud Danielem, Diuus *Daniel. c. 7.*
Hieronymus per hæc verba, Antichriſtum hominem, & non Dæmonem futurum
eſſe aſſeuerat. Item apud Ezechielem oculus dexter tenebreſcens obſcurabitur, *Ezechiel*
eſt ſcientia illa, quam Antichriſtus ſibi falſo arrogauit. Ad finem, quando palpebræ *cap. 11.*
Deo attribuuntur, per has Diuus Hieronymus incomprenſibilia Dei Omnipotentis
iudicia interpretatur.

Auris, iuxta mentem Goropij, in prima lingua vocabatur Oor, ideſt origo, cuius *Lib. 14. hie-*
myſticus ſenſus eſſe poteſt, nihil nobis audiendum eſſe, quod ad primam originem *rogl.*
non referatur. Itaque Pſalmographus aures Deo aſſignat, vt nobis inſinuet vim Dei, *Pſalm. 114.*
qua ſic omnia percipit, vt nihil eum lateat. Et alibi, quando ſcribit aures Domini in *Pſalm. 33.*
preces eorum, tunc Diuus Baſilius exponit Angelos preces noſtras Deo Omnipo-

tenti

Digitized by Google

Pſal.30. tenti offerentes. Et tandem quando idem Pſalmographus habet. Inclina ad me
L.15.cæleſt. aurem tuam: hoc exaudire ſignificat. Inſuper aures in Angelis Dionyſius inquit de-
Hierarch. notare non modò vim participandi, ſed etiam ſcientiam, qua ſe diuinitatis parti-
Math c.10. cipes eſſe intelligunt. Aure audire, vt legitur apud Mattheum, indicat doctrinam A
Hierē.c.13. ſecretam apprehendere. Vel audire in abſcondito, vt extat apud Hieremiam. Ori-
genes ſpiritualem intellectum interpretatur. Rurſus auris in ſacris paginis clemen-
Luc.c.8. tiam deſignat, interdum etiam intellectum, vt eſt apud Lucam, vbi legitur. Qui ha-
Iſa.c.33. bet aures audiendi audiat. Auris obturata apud Iſaiam, occaſionem peccati ablatam
eſſe diuulgat. Pariter auris ab iniquitate reuulſa, iuxta mentem Gregorij, intelle-
Iob c.36. ctum cognitionis apertum demonſtrat. At aurem reuelare, vt legitur apud Iob, nil
aliud eſt niſi auditum cordis per ærumnas, & verbera dilatare. Aures apertas ha-
Iſa.c.47. bere, & non audire apud Iſaiam. Diuus Hieronymus has aures Iudæis aſſignat,
qui litteram legis calebant, & Chriſto myſticum ſenſum exponenti fidem præſtare
nolebant.

Tandem, per aurem, in doctrina myſtica, omnes Theologi obedientiam intelli-
gunt, quam vnuſquiſq; ſummo Deo præſtare debet, memor Adami, qui, ſpreta obe-
dientia, Paradiſo priuatus fuit. Hanc igitur indicauit Moyſes, quando ſanguine ſe- B
cundi arietis immolati, extremitatem auris dextræ non ſolum Aaronis, ſed etiam eius
filiorum liniuit. Quapropter in Pſalmo trigeſimo nono legitur. Aures perfeciſti mi-
Cap.15. hi, alij legunt, perforaſti: ſiquidem in Deuteronomio iuxta legem moſaicam, ſerui,
completo ſeruitutis tempore, poterant aut libertatem amplecti, aut ſemetipſos in
Domini poteſtatem tradere. Hoc ſi eligebatur, in ſignum ſpontaneæ ſeruitutis, ab
hero auris ſerui ſubula perforabatur.

Idem intelligendum eſt de homine Chriſti fidele ſub lege gratiæ aurem Deo of-
ferente, vt illam diuinorum præceptorum capacem efficiat. Præterquamquòd Ly-
ranus aurem perforatam, obſequium, & obedientiam exponit. Prædictis addamus,
quod auris dextra in ſacris paginis, intentionem ſupernæ viſionis, & auris ſiniſtra
intentionem piæ operationis ſignificat.

Naſus quoq; in ſacris paginis Deo aſſignatur, & denotatur inueſtigatio, qua Deus
Narium My corda hominum odoratur. Ideò legitur, quod Noe ſacrificante, Dominus Deus C
ſtica. odorem ſuauitatis olfecit, quoniam ſacrificium à probo, & iuſto viro oblatum, Deo
ſummopere placet. Immò animæ etiam nares attribuuntur virtutem interiorem ſi-
Cap.7. gnificantes, qua diuina percipiuntur. Alioquin in Canticis, naſus ſicut turris Li-
bani fortè, & viuidum iudicium demonſtrat.

Ioan.c.41. Per nares, à quibus fumus apud Iob egreditur, nares Diaboli inſidiam ſemper
exhalantes exprimuntur, quibus occultè cordis noſtri cogitationes olfacere cona-
Pſal.113. tur. Demùm quando legitur apud Pſalmographum. Nares habent, & non odora-
bunt, exponuntur illi, qui inſtrumento ſpiritualis odoramenti ſunt referti, nihilomi-
nus illo non vtuntur.

Genæ, quæ multis in locis ſacræ paginæ leguntur, exponi poſſunt genæ Eccleſiæ,
nimirum Sacerdotes, & concionatores Eccleſiam exornantes, qui in conſpectu Po-
pulorum eminentes, tanquam in facie Eccleſiæ manifeſti conſpiciuntur.

Genæ verò ſponſæ in Canticis, affectus animæ interiores oſtendere poſſunt. D
Cant.c.1. Quando autem in loco præcitato, genæ turturis nominantur, indicant virgines, cæ-
teroſque pudicitiæ operam nauantes. Ibidem quoque Genæ ſicut areolæ aromatam
conſitæ à pigmentarijs, ſunt genæ myſticæ ſponſi, nempè martyres Chriſti, qui
pro fide ſanguinem effundere non dubitarunt: quare hi tanqnam rubentes genæ di-
Iſa.c.50. cuntur, dum pulchritudo fidei Chriſtianæ per hos diffunditur, & publicatur. De-
mùm quando apud Iſaiam legitur genas meas dedi vellentibus: id, quoad litteram,
de Paſſione Chriſti intelligendum eſt.

Circa faciem. Inter quatuor Euangeliſtas legitur hominis facies, quæ Mattheum
denotare poteſt, quoniam Euangelij exordium ab humana generatione inchoaue-
rit; quamuis hæc humana facies, iuxta mentem Diui Auguſtini, Diuum Marcum ſigni-
ficet, qui Chriſtum hominem demonſtrat. Item quando in ſacris litteris legitur,
quòd Deus in faciem hominis, ſpiraculum vitæ inſpirauit: intelligendum eſt, Deum
omnes ſenſus capiti hominis communicaſſe: facies enim illo in loco tanquam pars
dignior,

dignior, & poſteriorem ſequentem trahens accipitur, vt Diuus Auguſtinus in libro de ſpiritu, & anima optimè, & eleganter explicauit.

Iam accedendum eſt ad os, quod in ſacris paginis Deo attribuitur, & vis generati- *Oris myſtica.*
E ua, & ſpiratiua appellatur, & potiſſimum in Canticis, vbi os ſponſæ virtus Dei mentem illuſtrans exponitur. Immò os Dei ipſe Chriſtus, & lex oris Dei, lex Chriſti eſſe perhibetur. Quamuis interdum os Dei dicantur Prophetæ, per quos voluntatem ſuam nobis pateſacit. Verùm quando in Pſalmo trigeſimo tertio fit mentio oris Dei, tunc oſtenditur voluntas, mens, & cogitatio, quæ diuina præconia diſſeminat. Os apertum poſt Hieroſolymam deuaſtatam apud Ezechielem, ſignificat *Ezechiel.* Euangelium Chriſti, deleta Hieroſolyma, toti terrarum orbi fuiſſe communicatum. *cap. 33.* Deniq; os, vnde ignis egreditur, vt legitur in Apocalypſi, os Eccleſiæ, nimirum orationem ſignificat. Apud Pſalmographũ hæc habentur verba, non eſt occultatum os meum à te, quod feci tibi in occulto. Hilarius in Commentarijs ad Pſalmos inquit indicari his verbis, quòd myſteria Eccleſiæ clanculum à Deo fabricata pateſiunt, & diuulgantur. Pariter in hiſtoria Regum habetur: ex ore vetere recedere; ſicq; tra- *Lib. 1. Reg.* duntur verba otioſa ad hominem veterem ſpectantia eſſe prætermittenda. Et quan- *cap. 2.*
F do puer ab Eliſeo ad vitam reuocatus ſepties oſcitauit, myſticus ſenſus eſt, animam inſtitutione ſeptem munerum ſpiritualium firmandam, & muniendam eſſe.

Os habent, & non loquentur, vt eſt in Pſalmo centeſimo decimo tertio, hoc ad illos attinet, qui virtutem confeſſionis nouerunt, & quomodo confiteri debeant, nihilominus non confitentur. In Pſalmo autem vigeſimo primo. Aperuerunt ſuper me os ſuum; hoc nihil aliud eſt, niſi os Iudæorum aduerſus Chriſtum in Paſſione reclufum: ſiquidem locutum eſt vanitatem, vt Pſalmographus alibi expreſſit. Os ve- *Pſalm. 143.* rò peccatoris, & doloſi apertum eſt ſuper me, vt conſtat in Pſalmo centeſimo octauo; hoc ad os Iudæ proditoris pertinet. Quandoquidem os loquens ingentia apud Danielem, ſpectat ad Antichriſtum, qui ore diabolico refertus erit. Quamuis omnes *Daniel c. 7.* impij, & fraudolenti tali ore ſint referti. De his etiam legitur in Pſalmo quadrageſimo nono, os tuum abundauit malitia. Demum os veſte contectum, vt extat in Leuitico, ad improbos, & Hæreticos attinet, quibus prohibenda eſt prædicatio, *Leuit. c. 13.*
G ne venenato ſermone auditores inficiant.

Dentes lacte candidiores leguntur in Geneſi, qui iudicium nouiſſimæ diei can- *Cap. 49.* didum rectum, & iuſtum fore ſignificant. Vel iſti dentes candidi Eccleſiæ applicari poſſunt, cuius dentes Apoſtoli, & Concionatores eſſe feruntur, quoniam præmanſum Dei Verbum auribus fidelium inſinuant, & homines à criminibus, dente monitionis præcidendo, remouent. Dentes ſicuti greges dicuntur in Canticis, qui mo- *Cap. 4.* naſtas in Eccleſia indicare poſſunt, qui rebus mundanis exuti, fortes in doctrina, & rectis operibus tanquam dentes in gengiuis perſiſtunt. Alioquin per dentes peccantium, vt legitur in Pſalmo tertio, Principes crimino ſorum intelligendi ſunt, quorum authoritate homines à ſocietate iuſtorum præciduntur, & ſegregantur. Ideò dentes eorum Deus conteret, vt conſtat in Pſalmo quinquageſimo ſeptimo, dum homines improbi, & hæretici proprijs verbis confunduntur. Ad finem dens putridus nominatus in Prouerbijs comparatur homini, qui ſpem quamlibet in homine *Prou. c. 25.*
H fragili collocat.

Lingua eſt membrum humanum non ſolum pro formanda voce, ſed etiam pro dignoſcendis ſaporibus præſtantiſſimum, & aſſignatur Deo in Pſalmo quadrageſimo quarto. Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Hæc autem lingua Dei oſtendit vim generatiuam Patris Verbum producẽtis; diciturq; calamus ſcribæ, quoniam verbum permanens protulit; vel etiam indicat Spiritum diuinũ, per quem Deus humano generi arcana ſua manifeſtat. Lingua autem erudita apud Iſaiam, *Cap. 50.* lingua Chriſti, & Concionatorum exponitur.

Alioquin lingua adhærens faucibus in Pſalmo vigeſimo primo, Chriſtũ in Paſſione taciturnũ, vel Apoſtolos pariter in Paſſione ſilentes ſignificat. Quamuis alij linguam adhærentem faucibus Chriſti, Eccleſiam minimè recedentem à præceptis eius exprimant. Aliter lingua ſponſæ in Canticis, ſub qua mel, & lac continetur, *Cant. c. 4.* myſticam animæ, aut Eccleſiæ linguam demonſtrat, quæ licèt in conuerſione peccantium verba aſpera effundat: nihilominus ſub ea quædam latibulatur dulcedo,

pro-

propter quam nullo afficiuntur mærore, ſed benignitate quadam recreantur. At
lingua hominum, & Angelorum, vt legitur libro primo ad Corynthios, pro perfecta
Cap. 13. cognitione, & expoſitione myſteriorum vſurpari videtur. Rurſus in Actis Apoſto-
Cap. 2. lorum Spiritus diuinus linguis varijs apparuiſſe perhibetur, quoniam linguæ ſegre- A
gatæ in Eccleſia erant copulandæ.

Iob. cap. 5. Legimus apud Iob linguas flagello abſcondi, & Diuus Gregorius in morali do-
ctrina, mentem, verbis contumelioſis auditis, minimè vexari interpretatur. Et quan-
Lib.6.moral. do in Pſalmo quinquageſimo primo dicitur; tota die in iuſtitiam cogitauit lingua
cap. 19. ſua. Tunc lingua pro corde accipitur: quemadmodum in Pſalmo centeſimo vigeſi-
mo quinto, vbi ſcribitur: Linguam exultatione repleri. Præterea apud Iſaiam lin-
Iſaia c. 41. gua areſcere ſiti dicitur, quibus verbis monſtrantur Ethnici, qui inter dogmata Phi-
loſophorum veritatem doctrinæ Euangelicæ veluti aquam viuam deguſtarũt. Apud
Cap. 35. eumdem Iſaiam, linguam mutorum apertam Diuus Hieronymus Ethnicos vnum
Deum confitentes exponit. Ibidem linguam balborum velociter loquentem inter-
Cap. 32. pretantur linguam Ethnicorum, qui in aduentu Chriſti fidem catholicam amplexi ad
celebrandas Dei Omnipotentis laudes confugerunt.

Ex altera parte lingua in ſacris litteris multa mala ſignificat. Nam legimus apud B
Cap. 20. Iob, cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abſcondet illud ſub lingua ſua. Ille
igitur occultat malum ſub lingua, quando illud non confitetur; quapropter Hypo-
crita illud præſtat, quando malitiam in mente latibulantem velamine blandi ſermo-
nis tegit. Malum igitur in lingua, & non ſub lingua eſſet, ſi Hypocrita loquendo
Cap. 16. prauitatem ſuam manifeſtaret. In Apocalypſi habemus linguas, quas dentibus dam-
nati præcidunt, quæ malas cordis cogitationes deſignant. In Pſalmo quinquageſi-
mo ſexto. Lingua eorum gladius acutus, linguam Iudæorum indicat, qui in Paſſio-
ne Chriſti hanc vocem. *Crucifige, Crucifige*, pronunciarunt. At lingua doloſa in
Pſalmo centeſimo decimo nono linguam Dæmonum exprimit, qui ad lethalia crimi-
na varijs tentamentis homines hortantur; immò indicat etiam linguam Hæretico-
rum, & aliorum improborum, qui clanculum homines ad ſcelera trahunt. Agere do-
lum in lingua, vt legitur in Pſalmo decimo quarto, nil aliud eſt, niſi verbis pijs, &
Cap. 11. diuinis nefaria, & obſcæna permiſcere. Quando autem Iſaias ſcribit, quòd Domi- C
nus deſolabit linguam maris Aegypti. Tunc lingua blaſphemiam, & Idolatriam
Hierē. c. 18. Aegyptiorum oſtendit. Deniq; apud Hieremiam, hæc habentur verba. Venite
percutiamus cum lingua. Multi interprétes eruditi hæc verba ad accuſationem
referunt.

Iam properandum eſt ad pectus. Quandoquidem pectus Chriſti in ſacris pagi-
nis arcanum Diuinæ Sapientiæ, & communicationem ſenſuum ſpiritualium ſignifi-
Exod. c. 28. cat. Verùm pectus Aaron, vt legitur in Exodo deſignare poteſt Apoſtolos, qui
pectus Chriſti æmulantur. Pectus verò in Angelis ſummam virtutem, & vim ſal-
Daniel c. 2. uandi exprimit. Pectus argenteum ſtatuæ apud Danielem eloquentiam, & doctri-
nam ſine charitate oſtendit. Deniq; faſcia pectoralis apud Hieremiam, doctrinam
Euangelicam manifeſtat.

Cor Deo attribuitur, & intelligitur arcanum illud diuinæ ſapientiæ, ex quo Ver-
bum, ideſt filium ſuum abſq; initio genuit: ideòq; per Prophetam ſic loquitur, Eru- D
Pſalm. 44. ctauit cor meum verbum bonum, innuens filium Ieſum Chriſtum altæ ſapientiæ my-
ſterio genitum, vt Eucherius notauit. Aliquando, per cor Dei, ſacra pagina intel-
ligitur, in qua Deus Omnipotens cor ſuum explicat. Immò ille iuxta cor Dei ope-
rari perhibetur, qui mandatis, & præceptis diuinis obtemperat. Alioquin cor in An-
gelis eſt ſymbolum vitæ diuinam ſpeciem repræſentantis. Cor aliud immutat Deus,
vt legitur in hiſtoria Regum, quando ſeptiformem diuini ſpiritus gratiam impertitus
Lib. 1. *Reg.* eſt: ſiquidem Apoſtoli antea formidantes, poſt aduentum diuini ſpiritus, aduerſus
cap. 10. hoſtium impetum maximam fortitudinẽ ſunt adepti; quemadmodum in Actis Apo-
ſtolorum legitur.

Cor liquefactum, vt cera in Pſalmo vigeſimo primo, ſacra pagina olim implicita,
nunc explicita exponitur, vel eſt Eccleſia ante Chriſti Paſſionem dura, quæ in di-
uina paſſione tamquam cera liquefieri viſa eſt.

Cor dilatatum in Pſalmo centeſimo decimo octauo indicat hominem ſapientia,

& cha-

& charitate hilarem. Cor turbatum in Pſalmo centeſimo quadrageſimo ſecundo *Iſaias c. 6.*
ſignificat hominem ærumnis, & tentamentis vexatum, quibus omninò reſiſten-
dum eſt.

E Ad cor altum accedere in Pſalmo ſexageſimo tertio, Diuus Auguſtinus arcana
ſummi Dei cognoſcere explicat. Cor excæcatum apud Iſaiam, cor Iudæorum in
aduentu Chriſti tenebricoſa vertigine oppreſſum ſignificat. Cor contritum in Pſal-
mo quinquageſimo deſignat hominem ſemetipſum, & res mundanas aſpernantem,
qui in ſolum rerum diuinarum ſtudium incumbit. Cor mundum in eodem Pſalmo
hominem ſublimia tantùm meditantem oſtendit, Item in Pſalmo centeſimo trigeſi-
mo ſeptimo, cor Deo attribuere, nil aliud eſt, niſi omnes cogitationes, & cunctas
operationes ad ſummum Deum tamquam ad ſupremam metam dirigere: quapropter
in quotidiano Miſſæ ſacrificio à Sacerdote hæc verba in Præfatione recitantur. ***Sur-
ſum corda.*** vt omnes intelligant humanas cogitationes eſſe omittendas, & mentem
ad cæleſte domicilium dirigendam eſſe.

Cor induratum, & ingrauatum in Exodo oſtendit hominem criminibus adeò ob- *Cap. 7. 8. &*
rutum, vt nullis perculſus calamitatibus reſipiſcat Huic affine eſt cor lapideum apud *9.*
F Ezechielem. Aliqui non ineptè exponunt primam originis labem, cum dicat Pro- *Ezech. c. 36.*
pheta. Auferam cor lapideum, & dabo vobis cor carneum, nempè baptiſmum, ſiue
propenſionem ad Dei legem in baptiſmo per diuinum ſpiritum infundendam; ita ex-
ponit Galatinus. Cor ſponſi in Canticis oſtendit illum, qui ſapientiam; & myſte- *Cant. c. 5.*
ria quotidie meditatur. Cor inuenire, vt in hiſtoria Regum, ſignificat peccatum *L. 2. Reg. c. 6.*
abominari. Viciſſim in Pſalmo quadrageſimo nono: à corde relinqui, indicat ani-
mum ad crimina procliuem. Cor hominis datum beſtiæ apud Danielem, denotat *Daniel c. 7.*
cor carneum illi conceſſum, qui iumentis inſipientibus compararatur. Cor Regis pe-
rire dicitur apud Hieremiam, quando Principes, & Eccleſiæ Doctores à fide rece- *Hierem. c. 4.*
dunt. In corde iniquitatem aſpicere, vt conſtat in Pſalmo ſexageſimo quinto, D.
Auguſtinus crimina amplecti interpretatur. Tandem cor, quia in intimis thoracis
penetralibus latitat, ideò in ſacris paginis pro re abdita ſumitur. Immò pro ſepul-
cro interdum vſurpatur, quod in viſceribus terræ fabricatur, ſicuti cor in pectore
G conditur: quapropter Chriſtus in Euangelio ſepulcrum cor terræ appellauit, dicens:
filius hominis erit in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus.

Brachia ſuccedunt ponderanda: quare brachia Dei Patris filium, & diuinum Spi- *Iſaias c. 51.*
ritum ſignificant, iuxta aſſertum Iſaiæ; *brachia* mea populos iudicabunt: ita Diuus
Auguſtinus in libro de eſſentia Diuinitatis exponit. Igitur non ſine ratione multi
Theologi brachium Domini filium interpretantur: cum Iſaias proferat hæc verba.
***Brachium Domini, cui reuelatum eſt? labores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe
portauit, ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, afflictuſq; eſt propter
ſcelera noſtra, diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus.*** Alioquin
hoc brachium tanquam potentia, & iuſtitia Dei diuulgatur: etenim legitur in Pſal-
mo vigeſimo. ***Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura eſt.***
Item brachium excelſum in Pſalmo centeſimo trigeſimo quinto, deſignat Chriſtum,
vel eius virtutem, quæ in Paſſione ſacroſanctam humani generis redemptionem ope-
H rata eſt.

At brachium legens ſpicas apud Iſaiam demonſtrat Apoſtolos, & concionato- *Iſaias c. 17.*
res, qui aliquos ex Iudæis ad bonam frugem, & ad viam ſalutis traxerunt. Per bra- *Hierē. c. 32.*
chium extenſum apud Hieremiā, multi intelligunt illa prodigia, & miracula, quæ ſum-
mus Opifex populum ab Aegypto reuocans patrauit. Quamuis alij interpretentur
virtutem nominis diuini, quod nomen Moyſes in plures ramos extendit, quando
legem tulit. Lex enim nil aliud erat, quàm nomen Dei in nomina, & cognomina ſua
extenſum, vt multi Theologi aſſeuerant.

Quando Pſalmographus ſcribit brachium hominis delinquentis conteri. Orige-
nes intelligit brachium debilitatum; cum ad nullum opus miſericordiæ, & benefi-
centiæ ſe extendat. Brachium autem à Deo proiectum apud Malachiam, Lauretus *Malach. c. 2.*
in Sylua allegoriarum, praua opera à Deo neglecta, & reiecta eſſe exprimit. Iſaias *Iſaias c. 9.*
aliquando hæc verba pronunciauit. Vir carnem brachij ſui comedet. Multi expo-
nunt hoc eſſe ſymbolum hominis rem alienam inuadentis, aut denotare ingrati ani-

Digitized by Google

mi vitium; cum brachium totis viribus corpori famuletur, & cibum etiam ori porri-
gat, deinde ab homine tanti beneficij immemore deuoratur. Parauit Dominus
Iſaias c. 52. brachium ſanctum ſuum, ex ſententia Iſaiæ, in oculis omnium gentium: id paulò
ante fuit explicatum, quando de myſtica oculorum doctrina verba fiebant. Brachium A
Zach. c. 11. arefactum apud Zachariam, Diuus Hieronymus potentiam Antichriſti profligatam,
Deut. c. 33. & diſſipatam intelligit. Tandem brachia ſempiterna, quæ habentur in Deutero-
nomio, iuxta Gloſſam interlinearem, ſignificant Chriſti Domini vindictam, qua
iniquos damnat, & iuſtos liberat. Poſteaquam ad brachia ſpectat cubitus, non erit
abſurdum in medium afferre aſſertum Ezechielis de illis, qui aſſumunt ceruicalia ſub
omni cubito: ſic enim homines otioſi, & nimis delicati deſignantur.

Manus multos ſenſus myſticos ſortitur. In primis pro authoritate, & potentia
ſumitur; & in hoc ſignificatu recitantur à Pſalmographo hæc verba, exaltetur manus
tua. Pariter Hieremias de ſumma Dei poteſtate ſermonem habens, dixit. Sicut lu-
tum in manu figuli, ita & vos in manu mea Domus Iſrael: etenim ſacra pagina vbiq;
Myſtica ma- clamat, in manu Dei ſunt omnes fines terræ, nimirum in poteſtate Dei. Aliter Theo-
nuum. logi per dextram ſuſcipientem, diuinam opem intelligunt; cum antiqua conſuetu-
dine receptum ſit, ad præſtandum auxilium, dextram porrigere, in qua magis, quàm B
in ſiniſtra virtus, & aptitudo ad operandum reſidet. Propterea in Pſalmo ſexageſi-
mo tertio ad rem legitur. Tenuiſti manum dexteram meam, ideſt, inſtar optimi aſ-
ſertoris, manum meam apprehendiſti, & me de ſeruitute babylonica eduxiſti. Quam-
uis alij hunc locum aliter exponant; namq; per dextram manum à Deo apprehenſam,
intelligunt meliora opera, quæ grato, & benigno animo à Deo ſuſcipiuntur. Neq;
hoc à ratione alienum eſſe videtur; propterea quod alibi, per manus, operationes
intelliguntur: vnde in Pſalmo ſeptuageſimo octauo legitur. Deum exquiſiui
manibus meis nocte coram eo. Manus igitur hoc in loco rectas denotant opera-
tiones, quæ noctu, nimirùm occultè, & tantummodò coram Deo fiunt. Idq; ma-
gis ſtabilitur, quoniam manus in Leuitico offerentes hoſtiam Domino, opera à
Theologis exponuntur. Alioquin manus ſacrificio admotæ in eodem loco myſte-
ria Theologica indicant; cum nobis ſufficiat illa leuiter tantùm attingere, cum
ſublimia contemplans comparetur illi, qui, vt caleſcat, manus ſolum igni admo- C
uet, neq; illas vlterius porrigit, ne comburantur: pariter qui ſpeculando diuina
penetralia ingredi cupit, blaſphemiam incurrit, dum cœleſtium arcanorum intel-
lectum aſſequi nequit. Huius rei ſymbolum fuit populus Iſraeliticus, qui in mon-
tem Domini non aſcendebat, ſed iuxta montis radices, conſtituta corona, de-
ſidebat.

Pariter manus in hac doctrina myſtica Deo aſſignantur: vt in Exodo manus valida
Exod. c.3. manum Dei demonſtrat; hæc autem manus dicitur Chriſtus Filius, per quem Pater
omnia operatur. Item apud Iſaiam, manus mea hæc omnia fecit: Eucherius per hanc
manum, filium intelligit. Alioquin manus Dei, ſecundùm alios, ſunt Filius, & diuinus
Spiritus.

Myſtica ma- Cæterùm manus Dei in Pſalmo centeſimo decimo octauo vocantur Angeli, vel
nuum. Apoſtoli, vel Concionatores, per quos tanquam per miniſtros Deus agit. Amplius
dextra, & læua in Deo conſiderantur. A dextra, per filium Dei, lex gratiæ, & mi- D
ſericordiæ dimanat: hac de re filius ſemper in dextra Dei eſſe dicitur: namq; ab hac
manu liberalitas, benignitas, & omnia grata, & iucunda proueniunt: ideòq; in Pſal-
mo centeſimo decimo Chriſtus iuxta Patris dextram ſedere videtur: hinc Theologi,
per ſeſſionem, requiem, & delectationem diuini imperij, & Patri, & Filio propriam,
& honore æqualem intelligunt. Itaq; per dextram Dei, immenſam eius benigni-
tatem, & viciſſim per læuam, flagella ſeuera, quibus puniuntur criminoſi, interpreta-
ri debemus. Manus in Angelis virtutem agentem indicant; quemadmodũ in Geneſi
Cap. 19. legitur, quando Lot apprehenſus fuit.

Modò accedendum eſt ad myſticum eorum ſenſum, quæ in manu Domini eſſe fe-
runtur. Primò apud Iſaiam, calyx in manu Domini eſſe dicitur, quando actu puni-
tionem exercet; item ventilabrum in manu Chriſti apud Mattheum, arbitrium iudi-
cialis poteſtatis deſignare poteſt. Pariter ſeptem ſtellæ in manu Chriſti, vt extat in
primo capite Apocalypſis, populos in eius dominio collocatos præſagiunt. Manus
Moyſis

Moyſis eleuatæ in Exodo, preces, & orationes operationibus copulatas oſtendunt; *Exod. c. 17.*
vel oſtendunt manus Chriſti, qui in Cruce ſacroſanctam humani generis redẽptio-
nem operatus eſt. Lapis autem abſq; manuaria ope abſciſſus apud Danielem, fuit *Dan. c. 2.*
ſymbolum ortus Chriſti, qui in vtero Mariæ ſeper Virginis, abſque humano opere
E formatus fuit. Inſuper apud eumdem Prophetam, manus in pariete ſcribens, Chri-
ſtum iudicem, & condemnatorem exprimit. Item manus Abrahæ ad gladium exten-
ſa, vt legitur in Geneſi, executionem zeli Dei Patris in filium propter humanum *Geneſ. c. 22.*
genus ſignificat.

Manus hominis ſub pennis animalium, vt conſtat apud Ezechielem, vitã actiuam *Ezechiel c.*
à contemplatiua dependentem manifeſtant. Denique manuum ablutio in ſacris pa- *1.*
ginis puritatem, & innocentiam patefacit. Hoc ex Deuteronomio colligitur; vbi, in- *Deut. c. 21.*
uento hominis cadauere, & ignorato cædis authore, ſeniores ciuitatis ad locũ pol-
lutum accedentes in deſerta valle manus abluendo ſacrificabant, vt hac ratione, &
ipſi, & omnis populus abſoluerentur. Similiter Pſalmographus fatetur ſe altare Do-
mini circumdaturum, ſi prius cum innocentibus manus abluerit. Item Pilatus, quan-
do crimen nefariæ in Chriſtum latæ ſententiæ delere voluit, innocentiam ſuam te-
ſtificaturus coram populo manus lauit. Nam priſcis temporibus hoc conſuetum erat,
F vt qui volebant manifeſtare ſe alicuius ſceleris eſſe immunes, neque vllum patratis
facinoribus aſſenſum præſtitiſſe, in multorum hominum cœtu, manus abluerent;
quando quidem ex illa manuum munditia, pariter, & animi candorem oſtentare opi-
nabantur.

Ex altera parte manus in oppoſito etiam ſenſu ſumuntur, & flagella Identidem *Per manus*
ſignificant: in quo intellectu legitur illud apud Sophoniam. *Extendam manum* *aliquando*
meam ſuper Iudam, & ſuper habitantes Iſrael, & diſperdam de loco hoc reliquias Balis. *flagella in-*
quapropter Beatus Iob de calamitatibus, & ærumnis ſuis verba faciens, inquit. *telliguntur.*
Manus Domini tetigit me. Immò alibi in ſacris litteris, vbi legitur. Firmaſti ſuper
me manum tuam: hoc de flagello, & punitione intelligendum eſt. Quando Paleſti-
ni, in hiſtoria Regum, arcam Domini in templum Dagonis idoli duxerunt, die ad- *Lib. 1.*
ueniente, Dagon truncatis manibus in terram prolapſus eſt: quapropter eruditi in-
terpretes, per manus truncatas, præſagiunt, cum doctrina Chriſti ad Ethnicos per-
G ueniſſet, Idolorum manus abſcindi, nempè præſtigia, quibus mortalium oculi ludi-
ficabantur, diſſipari, & deinceps Dæmonum poteſtatem aboleri. Manus habent,
& non palpant in Pſalmo centeſimo decimo tertio dicuntur illi, qui rectas operatio-
nes norunt, neque tamen earum fructum ſemel percipere nituntur. Manus Moyſis *Exod. c. 4.*
leproſa in ſinu locata, vt legitur in Exodo, opera Iudæorum occultata, & tanquam
inutilia oſtendere poteſt: quamuis, ſecundùm alios, hæc Moyſis manus ſymbolum
Chriſti in ſinu Patris eſſe poſſit, vbi natura Diuinitatis refulgebat, ſed quia aliquo
modo à ſinu per ſuſceptionem carnis diſceſſerat, inter iniquos fuit reputatus, at de-
nuò per reſurrectionem, ſinum Patris adiuit.

Manus Ioſeph ſuper oculos patris in Geneſi, inſinuare poſſunt Regem Ieroboam *Geneſ. c. 46.*
ab eo deſcendentem, qui manum ſupra oculos Iſrael locaſſe perhibetur, quando
populum ad idolatriam impulit. Manus violenta apud Iob fuit ſymbolum poteſta- *Iob. c. 5.*
tis Ethnicorum aduerſus Chriſtum. Item manus impij apud eumdem, exponuntur
H Iudæi Dæmonum miniſtri, qui Chriſtum ad cruciamenta traxerunt. Tandem ma- *Cap. 25.*
nus Pilati ablutæ apud Mattheum, opera gentium per Chriſtum mundari præſa-
giunt.

Digiti in numero multitudinis Prophetas monſtrare poſſunt, per quos Diuinus
ſpiritus, afflatu ſuo, libros legis conſcripſit. Quare huc reſpiciens Pſalmographus, *Digitus*
iuxta nonnullorum mentem, dicebat. Videbo Cœlos tuos *opera digitorum tuorum.* *quid.*
Per Cœlos multi Prophetarum incitationem interpretantur, qua ducti tot admi-
randa de diuinis, atq; humanis rebus oracula diſſeminarunt. Digitus ergo plerumq;
pro diuino ſpiritu in ſacris litteris accipitur. Dicebat enim Chriſtus in Euangelio.
Si in digito Dei eijcio Dæmonia, profectò veniet in vos regnum Dei. Diuus Gregorius
hunc digitum exponit diuinum ſpiritum; nec præter rationem, quandoquidem vbi
Diuus Marcus ſcribit: in digito Dei. Alius Euangeliſta legit: in ſpiritu Dei. De-
nique, qui appendit ribus digitis molem terræ apud Salomonem; hoc Sanctiſsimæ

Digitized by Google

Deut. c. 21. Trinitatis ſymbolum eſſe poteſt.

Vnguibus muniuntur digiti. Quare vngues mulieris præcidendæ in Deuterono-
Hierē. c. 17. mio, ſunt ſymbolum ſcientiæ Ethnicorum, quæ prorſus reſecanda eſt. Et vnguis
adamantinus, in quo peccatum Iudæ apud Ieremiam ſcriptum eſſe perhibetur, dif- A
ficultatem huius delendi criminis patefacit. Cum igitur vnguis ſit finis corporis, &
adamas ſit adeò durus, vt ferro ſecari nequeat: hinc fit, vt nomine vnguis adamanti-
ni, æternus finis deſignetur.

Iam deſcendamus ad ventrem, qui in ſacris litteris tanquam rationis, & mentis
receptaculum collocatur. Nam quando apud Ieremiam legitur: ventrem meũ do-
leo; tunc non venter corporeus, ſed ſpiritualis intelligitur. Idq; magis explicatur
Cant. c. 7. in lectione Euangelica, vbi Chriſtus inquit: qui credit in me, flumina de ventre eius
fluent aquæ viuæ. At venter veluti aceruus tritici in Canticis, venter Mariæ ſem-
Iſaia c. 5. per Virginis intelligitur, qui Chriſtum granum frumenti, & panem viuum nobis
peperit: quapropter, apud Iſaiam, Deus Chriſtum à ventre vocauit. Venter autem
ſponſi pariter in Canticis, humanam Chriſti naturam denotare poteſt. Amplius
venter ſignificare poteſt ſinagogam, de qua Paulus egreſſus ad fidem Chriſti con-
fugit: quemadmodum in epiſtola ad Galatas legitur. Similiter de hoc ventre egreſ- B
ſus dicitur Chriſtus, quando, relictis Iudæis incredulis, ad Ethnicos tranſitum fecit;
veluti Ioſeph, relicto in manibus adulteræ pallio, aufugit.

In Pſalmo quadrageſimo tertio legitur: conglutinatus eſt in terra venter noſter;
Diuus Auguſtinus hominem rebus mundanis nimis adhærentem intelligit. At ven-
ter impletus in Pſalmo decimo ſexto, ingluuiem & crapulam ſignificat: namq; Teren-
tius aliquando dixit: pugnos in ventrem ingere. Donatus hunc locum ſic exponit:
Iſaia c. 48. pugnos ingere in paraſitos, qui inſatiabilem ventrem ſemper eſitando diſtendunt.
Apud Iſaiam, Iſrael ex ventre tranſgreſſor vocatur, nimirum eo tempore, quo de
terra Aegypti egreſſus eſt, quoniam à Deo quaſi in ventre geſtabatur. Demum
venter ſtatuæ æneus apud Danielem, doctrinam reſpicientem cænodoxiam ſignifi-
ficat.

Vmbilici myſtica. Cæterùm quia ventrem exornat vmbilicus; ſciendum eſt vmbilicum in ſacris
paginis ad concupiſcentiam referri: quandoquidem Ezechiel de Hieroſolyma pro- C
fanata hæc protulit: *in qua die nata es non eſt excíſus vmbilicus tuus*: nimirum anima
ab origine minimè ſeparata eſt; cum adhuc mollicies, & concupiſcentiæ adhæreat.

Antequam ad alias partes deſcendamus, nonnihil de vtero publicandum eſt. Si-
quidem vterus Deo quoq; attribuitur. Habemus enim in Pſalmo centeſimo nono
hæc verba. *Ex vtero ante luciferum genui te.* Hic vterus Dei Patris indicat abditam
ſubſtantiæ, vel eius eſſentiæ originem, ex qua, ineffabili modo ante omnia creata,
filium ſibi conſubſtantialem, & coæternum genuit. Quamuis alij, per vterum Dei,
Vteri myſtica. iudicia Dei incomprehenſibilia exponant, quæ inueſtigare nemini conceſſum eſt.
Item vterus, in quo Deus apud Iſaiam, Iudæos geſtaſſe dicitur, denotat iugem mi-
ſericordiam, qua criminoſos amplexus eſt; immò indicat Dei gratiam, in qua tãquam
in vtero Iudæi fouebantur. Sed quoniam, in aduentu Domini frigore perfidiæ ve-
luti constricti feruorem fidei, & charitatis amiſerunt: ideòq; ex recondito gratiæ
Iob cap. 38. ſinu expulſi, quaſi glacies, vt extat apud Iob, de vtero Creatoris egreſſi ſunt. Rur- D
Iob c. 1. ſus apud Iob legitur: nudus egreſſus ſũ de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.

Per hæc verba deſcribitur ille, qui tentamentis vexatus cognoſcit ſe in fide per
primam gratiam abſq; vllis meritis genitum, ſed poſt tentamenta, gnarus infirmi-
tatis ſuæ, metuenſq; ne virtutibus priuetur, magna animi demiſſione fultus ad gra-
tiam redit, & quicquid virtutis poſſidet, ad diuinam opem refert. Vterus tandem ma-
tris in Pſalmo centeſimo trigeſimo octauo prauam mundi conſuetudinem ſignificat,
ex qua emergit ille, qui diuino auxilio ad bonam frugem reducitur.

Sequuntur fæmora, genua, crura, & nates. Quoad fæmora, hæc, iuxta mentem
Georgij Veneti, olim Solem generationis parentem deſignabant; propterea in ſa-
cris paginis legitur, quòd Abraham miſſurus ſeruum ad inueſtigandam vxorem pro
filio Iſaac, ex cuius prole Chriſtus erat naſciturus, ſupra fæmora iurare ei iuſſit:
Rurſus fæmur Iacob, poſt pugnam cum Angelo peractam, claudicans denotabat
fontem, vnde filij Iſrael emerſerunt, qui ſæpius in lege claudicarunt. Genua mini-
mè

Digitized by Google

me flectere dicuntur, qui fortitudine inſigni ſunt referti: quare hoc habetur in hi-
ſtoria Regum. *Dereliqui mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ſua* *Lib.3.*
ante Baal. Hoc igitur idolum, cum eſſet peccati ſymbolum, homines genua non
E flectentes in fide firmatos eſſe indicabat. Verùm genua flectentes ante Ioſeph, vt con-
ſtat in Geneſi, genua mentis ante Chriſtum flectenda præſagiunt.

Crura ſponſi in Canticis oſtendunt Apoſtolos, per quos ſponſus, nempè Chriſtus *Cant.c.5.*
totum terrarum orbem circuiuit, dum ipſi diuino ſermone ſacroſanctam Chriſti fi-
dem inter populos diſſeminarunt; vt exponit Diuus Gregorius. Item crura Chri-
ſti, iuxta priſcam conſuetudinem non fuerunt fracta: quandoquidem hæc Chriſti
crura, vt animaduertit Robertus Abbas, miſericordiæ, & veritatis erant ſymbolum,
quæ duæ marmoreæ columnæ à nemine debilitari, neque frangi poſſunt. Tandem *Iſaias c. 47.*
crura detecta, vt extat apud Iſaiam, turpitudinem criminum pateſactam denotant, *Li.6.moral.*
vt Diuus Gregorius in morali doctrina explicauit. His addantur nates, quæ in ſacris *cap.11.*
paginis partem ad crimina procliuem oſtendunt. Item nates apud Iſaiam detectæ
ignominiam ſignificant.

Iam peruenimus ad pedes, qui à doctrina myſtica non arcentur. Pes enim in
F prima lingua, ex Goropio, dicebatur Voet, quæ vox nutrire ſignificat, & Diuino
ſpiritui attribuitur, qui igneo ſuo calore, quod Pater plantauit, & filius ſanauit, fo-
uet, atque nutrit. Pedes autem in Deo diuinam naturam, & ſtabilitatem æternita-
tis demonſtrant; ſub quibus pedibus in Pſalmo decimo ſeptimo caligo eſſe perhi-
betur, quoniam modus ſuſceptæ à Deo carnis abditus, & incognitus fuit. Oſten-
dunt etiam pedes firmitatem virtutis Dei, quia ſcribebat Iſaias. Cœlum mihi ſe-
des eſt, Terra autem ſcabellum pedum meorum.

Pedes inſuper doctrina myſtica Angelis aſſignat, qui mobilitatem, ſeu potius ce-
leritatem æterni curſus ad diuina properantis pateſacere poſſunt: quocirca in Exo- *Exod.c.4.*
do, quando legitur: tetigit pedes meos. Aliqui id de Angelis intelligunt. Pedes
animæ, præcipuæ potentiæ, ſcilicet intellectus, & voluntas eſſe feruntur, quibus
ad bona, vel mala properat: idcircò pedes ligari apud Mattheum, potentiæ impedi- *Cap.22.*
tæ deſignantur. Quamuis pedes vincti apud Platonem, vt Ficinus interpretatur,
G oſtendant iuſſos non duci, neque progredi, ſed violentia quadam raptari. Huc reſpe- *Lib.10.de*
xit Pſalmographus dicens: pes meus ſtetit in directo, alludens ad intellectum, & co- *Repub.*
gitationem, nam ſicuti pedes nos quocumque ducunt, ita cogitationes ad bonum, vel *Pſalm.25.*
malum per agendum nos trahunt.

Pedes Chriſti deſignant illius humanitatem, quam etiam oſtentant pedes agni, vt
in Exodo habetur. Immò pedes Chriſti, qui currunt ad pacem conciliandam, ſunt *Exod.c.12.*
infimi in Eccleſia, Apoſtoli, Concionatores, necnon animo demiſſo præditi, qui in
operibus miſericordiæ in dies ſe exercent. Pedes demum Chiſti loti, & liniti à
peccatrice apud Lucam, miſericordiam, & iudicium demonſtrare poſſunt: vel etiam,
iuxta ſententiam Clementis Alexandrini, Apoſtolos prophetica prænotione deli-
butos ſignificant, qui ſuaue diuini ſpiritus vnguentum participarunt. Pedes quoque *Luc.c.7.*
Sanctorum, quos ſeruat Dominus in hiſtoria Regum, fortitudinem, & animi demiſ- *L.2. Pedag.*
ſionem manifeſtant: quandoquidem fortitudine in rebus aduerſis, & animi demiſſio- *cap.8.*
H ne in proſperis incolumes ſeruamur.

Modò quid pedes calceati, vel diſcalceati præſagiant, conſiderandum eſt. Ete-
nim iuſſit Dominus Apoſtolis ad doctrinam Euangelicam diſſeminandam profectu- *L.1.reg.c.2.*
ris, vt ſe calceamentis exuerent, quoniam fæliciſſimæ vitæ perpetuitatem annuncia-
turi, omni mortalitatis nota carere debent: ſiquidem calceus nonnihil mortalitatis
poſſidet; cum ex pellibus mortuorum animalium concinnetur. Hinc Sacerdotes Ae-
gyptij, referente Pierio Valeriano, ad hoc euitandum, calceos ex papyro paratos
induebant. Item Moyſes ad montem Dei acceſſurus, pedes ſuos calceis exuere iuſ-
ſus eſt, cum interſit illius, qui in loco ſancto conſiſtere velit, nihil mortalitatis ſecum
habere. Quamis per pedes Moyſis diſcalceatos in Exodo, nonnulli extrema tem- *Exod.c.3.*
pora interpretentur, quibus à lege demiſſa eſt Sinagoga, vt Chriſtus eam doceret,
ſed paulò inferius in Exodo pedes calceati rectas operationes cum debitis attri- *Cap.12.*
butis demonſtrant: ideòq; à nuditate abhorrere debent, vt opera rectum effectum
ſortiantur.

Digitized by Google

Leuit.c.8. Pes dexter, qui in Leuitico illinitur, directionem operationum in bonam frugem
ſignificat. Pes intinctus in ſanguine, iuxta Pſalmum ſexageſimum ſeptimum, cu-
iuſcumq; carnem in Paſſione Chriſti abluendam deſignat. Pes ſcandalizans apud
Matth.c.18. Mattheum, poteſt oſtendere illos, qui, affectione diuino amori præpoſita, à regno A
cœleſti excluduntur: propterea talis pes eſt abſcindendus. Pes ſuperbiæ in Pſal-
mo trigeſimo quinto pateſacere poteſt illos, qui ſulgore ſuæ ſortunæ inſolenter glo-
riantur, vnde receſſus à Deo dimanare ſolet. Demùm pedem in aqua Iordanis pone-
Cap.3. re apud Ioſuem, nil aliud eſt, niſi occulta diligenter inueſtigare, plerumq; tamen in
ſacris litteris, pedes affectus voluptuoſi ſymbolum eſſe perhibentur: quapropter in
Cœna Domini pedes Diſcipulorum lauantur, vt deterſa omni labe animi, ad ſacrum
Euchariſtiæ munus nitidi accederent.

Siquidem pro cogitationibus pedes, etiam vſurpantur, quæ pietatem animi noſtri,
inſtar pedum, ſuſtinent, atque regunt; & in hoc intellectu leguntur illa verba Pſalmi
ſeptuageſimi ſecundi. *Mei autem penè moti ſunt pedes, penè effuſi ſunt greſſus mei.* Alio-
quin in Pſalmo centeſimo vigeſimo primo. *Stantes erant pedes noſtri in atrijs tuis.*
mentis, & fidei ſtabilitatem ſignificant. Aliter de malefidis in Pſalmo decimo ſepti-
mo dicitur. Claudicauerunt aberrantes à ſemita. B

Item in Pſalmo centeſimo decimo tertio pedes habent, & non ambulant, vocan-
tur illi, qui perfectam callentes ſcientiam, nullum tamen in ea progreſſum faciunt.
Denique per verba hæc Deuteronomij. *Qui appropinquant pedibus eius doctrina illius
aliquid aſſequentur.* Hi diuinæ ſapientiæ interpreres exponuntur. Denuò pedi laſſo
Prouerb.25. in Prouerbijs comparatur ille, qui die horrida iudicij, ſpem in homine collocat. Ad
finem, quando Pſalmographus inquit: impoſuiſti homines ſupra capita noſtra. Alij
legunt impoſuiſti pedes: vtcumq; ſit, Clariſſimi viri exponunt: conceſſiſti alijs de no-
bis triumphum: quandoquidem erat ſolemnis conſuetudo Regum triumphantium
corpora captiuorum pedibus conculcare.

Superſunt adhuc partes pedis, ſcilicet digitus, planta, & calcaneus ponderandæ.
L.9.Hierogl. Pedis digitus in prima lingua, vt notat Goropius, nominabatur Zeen, quod vocabu-
lum exponitur ad vnum: quare in doctrina myſtica ſignificabit nos ab imis principijs
operum noſtrorum ad vnum debere ſpectare. Similiter planta pedis in prima lingua C
plant appellabatur, ſi veritatem faſſus eſt Goropius, quæ vox plantare exponitur, &
Deo Patri aſſignatur; cum dixerit Dominus: omnis plantatio, quam non plantauit Pa-
ter meus, eradicabitur.

Item pedis calcaneus in prima lingua dicebatur Hiel, ſiue Heel, quod vocabulum
exponitur, ſana, & in integrum reſtitue, & Filio attribuitur, ad quem ſalus humani
Calcanei myſtica. generis accepta refertur. Alioquin calcaneus, in ſacris paginis, ſignificat imbecilli-
tatem mentis: idcircò Deus in Geneſi dixit ſerpenti: homo tuum obſeruauit caput, &
tu illius calcaneum, nimirum imbecillitatem mentis, quæ facilè peruertitur. Niſi ve-
limus cum Philone aſſeuerare calcaneum eſſe illam partem animæ, quæ terreſtri na-
turæ adhæret, & ad voluptates valdè procliuis eſt. Aliter calcaneus pro termino actio-
nis vſurpatur; ideò Pſalmographus in hoc intellectu ſcribebat: ipſi calcaneum meum
obſeruabunt.

Oſſa ab hac doctrina non ſunt remouenda. Etenim os ex oſſibus Adæ, vt habe- D
Cap.2. tur in Geneſi, ſignificat Eccleſiam, quæ eſt veluti os Chriſti; quandoquidem ex oſ-
Oſſa. ſe, vel fortitudine Chriſti dimanauit. Immò oſſa in Pſalmo quinquageſimo popu-
lum Eccleſiæ oſtendere poſſunt. At in Pſalmo vigeſimo primo omnia oſſa mea di-
ſperſa indicant Apoſtolos, qui in Paſſione Chriſti diſperſi aufugerunt, vel iuxta
Gloſſam interlinearem, quando poſt reſurrectionem, ad verba euangelica diſſemi-
nanda, tanquam oues inter lupos in varias orbis regiones ſe contulerunt. Nam, per
Ezechiel. ca. 37. oſſa quoque diſperſa apud Ezechielem, Chriſti fideles in varijs diſperſi regionibus
intelliguntur, qui tandem ad nouiſſimum iudicium properabunt: niſi velimus deſi-
gnare Ethnicos, vbique ſparſos, qui ad fidem Chriſti identidem confluunt. Verùm
oſſa diſſipata ſecus Infernum in Pſalmo quadrageſimo ſupra centeſimum, corpora
Martyrum poſſunt ſignificare, quæ ſupra vim naturæ à terra eruperunt, & die po-
Iſaia c.66. ſtrema erumpent: quemadmodum oſſa geminantia, vt herba apud Iſaiam, glorioſa
corpora in reſurrectione manifeſtant. At per oſſa humiliata apud Pſalmographum
multis

multis in locis, virtutes, & animi motus deſignantur. Viciſſim oſſa inueterata in
Pſalmo trigeſimo primo, virtutes peccatis diminui, & diſſipari oſtendunt: vel iuxta
ſententiam Diui Auguſtini, vires mentis labeſactari denotant. Quemadmodum in
E Pſalmo primo ſupra centeſimum, òſſa areſcentia virtutes deficientes patefaciunt: vel
oſſa areſcentia, vt cremium in eodem Pſalmo, iuxta expoſitionem Laureti in ſylua al-
legoriarum, animam amittere omnem delectationem boni ſignificant. Pariter in Pſal-
mo trigeſimo tertio, cuſtodit Dominus omnia oſſa eorun, tunc animæ virtutes robo-
ratæ, vel actiones fortes ex virtutibus dimanantes intelliguntur. Oſſa verò mortuo-
rum apud Ezechielem deſignant illa opera, quæ ſpeciem iuſti præ ſe ferunt. *Ezech. c.24.*

Per oſſa medullis irrigata apud Iob, homines improbi notantur, qui publicis mu- *Iob c.21.*
nijs cumulantur, nec non dignitatibus, & honoribus irrigantur. Similiter apud eum-
dem Iob, oſſa Behemoth ſunt fortiores in vitijs, qui maximam labem in dies contra- *Cap.40.*
hunt. Demum oſſa filiorum Iſrael circum atas diſperſa apud Ezechielem ſignificant *Ezech.c.6.*
Hæreſiarchas, ex mente Diui Hieronymi, qui circa ſuos errores confunduntur, & pro-
pterea à ſe inuicem ſegregantur.

Poſtremò loco cutem, vel pellem debemus ponderare, quam in ſacris litteris ali-
F qui meretricem interpretantur: quandoquidem legitur in Leuitico; veſtem, vel pel- *Leuit.c.15.*
lem, quam habent, lauabit aqua. Hunc locum Heſychius Hieroſolymitanus ad me-
retricem refert, nec præter rationem; cum olim Romanis merettices ſcorta appella-
rentur à pellibus ſcorteis, quibus pro ſtratis vtebantur. Præterquamquòd, cutis no-
mine, illi potiſſimum intelliguntur, qui in exteriora tantummodò, & mundana incum-
bunt. Amplius in Leuitico, lucens candor in cute claritatem Euangelicæ doctrinæ, & *Cap.31.*
ſenſum ſpiritualem manifeſtat: quemadmodum viciſſim ſi cutis non ſit tota candida,
ſuſpicionem criminum præſagit.

MYSTICA DE HOMINE.

G

HACTENVS myſtica ſingulas corporis partes reſpicientia examinauimus,
modò noſtra intereſt ad myſtica toti homini conuenientia mentem dirige-
re, vt hæc doctrina perfecta habeatur. Primitùs animaduertendum, quòd
nomen maſculi in diuinis litteris, hominem virtutibus perfectum, & fortem ſigni-
cat; cum viciſſim mulier ſit tantæ imperfectionis, & debilitatis, vt Salo non in ſapien-
tia, hæc verba prodiderit: melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciens. Immò
iubet Dominus mares, tantummodò prolis Aronis ſacrificato veſci, quia non om-
nium partes ſunt de rebus diuinis diſputare; cum id deceat illum, qui in cogitationi-
bus nihil fœmineum participat. Legitur ergo in Epiſtola ad Galatas. *Poſtquam factum* *Cap.4.*
ſum vir. hoc in loco, vir, iuxta ſententiam Clementis Alexandrini, ſignificat Chriſti
H fidelem; quemadmodum infans denotat Iudæum: quandoquidem Diuus Paulus ſe-
ctans legem infans dicebatur, deinde meditans ſpectantia ad Chriſtum, quem diuinæ
litteræ virum vocant, tunc vir euaſit.

Poſteaquam incidimus in pueros, nonnulla de his myſtica ponderanda ſunt. Si-
quidem apud Mattheum hæc verba leguntur: *Niſi efficiamini ſicuti paruuli iſti.* Cle- *Matth.c.18.*
mens Alexandrinus, per hos paruulos, homines cæleſtia regna affectantes intelligit, *Lib.1. Peda-*
qui ſolum Deum Patrem habere debent: veluti puſiones Patri ſuo tantum blandiun- *gogia c.5.*
tur, & noxa leui accepta, ad illum tantummodò confugiunt. Niſi velimus, per paruu-
los, cunctos homines iuſtos, perfectos, & innocuos intelligere, de quibus ſcripſit
Pſalmographus: *Laudate pueri Dominum.* cum ſpectet præcipuè ad homines ſcelerum *Pſalm. 112.*
immunes diuina præconia celebrare. Qnando verò in hiſtoria Regum, pueri, Eliſeo
conſpecto, clamauerunt. *Aſcende Calue.* *Lib.4. Regũ*

Lauretus in ſylua allegoriarum, aſcenſum Chriſti ad Caluariæ locum interpre- *cap.2.*
tatur. At puella mortua nondum tamen ab ædibus elata, quam Chriſtus ad vitam
reuo-

Digitized by Google

reuocauit, indicat animam prauæ aſſentientem cogitationi, quæ tamen nondum effectum ſuum ſortita eſt. Hæc igitur anima intus mortua, per Dei gratiam reuiuiſcens ad Dominum reuertitur. Verùm adoleſcens mortuus, quem Dominus extra portam ad vitales auras reuocatum matri ſuæ reſtituit, demonſtrat animam eſſentientem prauis cogitationibus, quæ effectum ſuum ſortitæ ſunt: nihilominus quia eam pænituit, propterea Dominus illam gratiæ matris Eccleſiæ reſtituit. Lazarus verò, qui iam quatriduanus putebat à Domino vitæ redditus, manifeſtat animam criminibus committendis aſſuetam, quæ peccatis inuoluta, veluti in illis ſepulta iacet: verumtamen Dominus miſericordiæ parens, hanc quoq; ex ſententia D. Auguſtini, gratiæ reſtituit. A

Iam accedendum eſt ad nomen viri, atq; hominis, vt quid in myſtica doctrina ſignificet, ponderemus. Vir Dei, qui reprehendit Ieroboam, atq; brachium eius areſecit, & poſtea ſanauit, neq; cum eo inuitante cibum ſumere voluit, & deinde in via
Lib. 3. Reg. c. 13. deceptus à Propheta comedens interijt, vt habetur in hiſtoria Regum, denotat illos, qui ob magna quædam opera inſolenter gloriantur, & poſtmodum, permittente Deo,
Lib. 1. Reg. c. 13. magna peccant. Vir iuxta cor Dei in præcitata hiſtoria, eſt homo charitate imbutus, qui Deo ſummopere gratificatur. Alioquin, per virum Dei, multi cætum Apoſtolorum intelligunt. Sicuti vir indutus veſtibus albis eleuans dexteram, & ſiniſtram ad B
Daniel c. 18. Cœlum, quem Daniel conſpicatus eſt, Angelum demonſtrat.
Cant. c. 8. At vir afferens mille argenteos pro fructu vineæ in Canticis, eſt homo, qui volu-
Lib. 2. Reg. c. 12. ptates, & res mundanas pro Chriſto aſpernatur. Vir diues auferens ouem pauperis in Hiſtoria Regum, eſt Chriſtus humanum genus redimens, ipſumq; à diabolicis inſidijs liberans, qui aliter vocatus eſt vir dolorum apud Iſaiam, cum varios cruciatus in paſſione ſubierit. Immò vir etiam voluntatis Dei fuit appellatus, cum in omnibus rebus voluntati diuinæ ſatisfecerit. Item vir rixæ, & diſcordiæ apud Ieremiam
Ierem. c. 15. vocatus eſt, quoniam poſitus eſt in ſignum, cui contradicetur. Hinc nominatus eſt vir dextræ Dei in Pſalmo ſeptuageſimo nono. Immò in Exodo vir pugnæ Deus
Exod. c. 15. Iehoua nomen eius, Chriſtum Dominum cum hoſte humani generis præliaturum, & tandem victoriam relaturum ſignificat. Pariter iuxta Zachariam, vir equitans equum
Zach. c. 1. ſanguineum ſtans inter myrtos in conualle, ex mente Galatini, Chriſtum Dominum inter viros iuſtos morantem oſtendit, ſed equus ſignificat corpus Domini noſtri, quod in ara Crucis ruborem ſanguinis erat adepturus. C

Alioquin vir pugnator in Exodo vocatur Dominus Deus, cum nemo eius poteſtati reluctari poſſit. His addatur vir, quem Hieruſalem proijcit apud Ezechielem,
Ezech. c. 16. quoniam eſt ſymbolum verbi Dei, quod anima peccans aſpernatur. Vir vnus ex acie fugiens, & arcam eſſe captam nuncians, vt legitur in Hiſtoria Regum, concionatorem
Lib. 1. Reg. c. 4. ex Iudæis ad fidem properantem, nempè Paulum Apoſtolum oſtentat. Item vir pugnans contra fratrem ſuum apud Iſaiam, iuxta mentem Diui Hieronymi, hominem, relictis rebus pretioſis, & carioribus, ad Chriſtum accedentem repræſentat. At vir vnus perſequens mille homines, vt conſtat apud Iſaiam, eruditum doctorem vires
Iſa. c. 30. Hæreticorum profligantem deſignat. Immò vir, qui non roborabitur in fortitudine ſua, vt extat in Hiſtoria Regum, eſt homo in diuina doctrina fortis, ſine qua om-
Lib. 1. c. 2. nis fortitudo nihili æſtimatur. Viciſſim vir linguoſus, & iniuſtus, iuxta Pſalmum triD
geſimum nonum ſupra centeſimum, exponi poteſt Iudas; & vir teſticulis auulſis indicat hominem antea piam ducentem vitam, & tractu temporis, ad nequitias incumbentem; namq; cum teſtes ſint indicia virtutis, pariter vice verſa euiratio mollitiem ſignificabit.

Nomen viri: in numero multitudinis, myſticos ſenſus in ſacris Biblijs non paucos
Numer. cap. 13. ſortitur. Siquidem In Numeris, viri duo portantes botrum in vecte poſſunt ſpectare ad duos latrones cum Chriſto crucifixos, aut deſignare poſſunt populum Iudaicum præcedentem, & terga Chriſto dantem, nec non populum Ethnicorum ſequentem, conſequenterq; faciem Chriſti contemplantem. Vel duplicem Chriſti amorem, nimirum in Patrem, & in homines, ſiue duo teſtamenta, in quibus continetur Chriſtus, manifeſtant.

Per viros tres, qui Abrahæ in Geneſi apparuerunt, poſſumus intelligere aduen-
Geneſ. c. 18. tum Chriſti, quem Moyſes, & Elias comitantur; nempè alter, per legem, aduentum

Domini

Domini prædicans, alter verò circa Mundi finem, aduentum iudicij præueniens.
Per viros quinq; qui Iudæis opitulaturi apparuerunt, vt extat in Machabeis, Geor- *Lib. 2. Ma-*
gius Ederus quinq; libros Moyſis intelligit. Et quinq; viri mulieris Samaritanæ, *chab. c. 10.*
E apud Ioannem erant quinq; ſenſus, quibus illa ante tempus rationis regebatur; nam *Io.4.*
vir huius mulieris erat ſpiritus rationalis, qui non erat vir, quoniam ei non obtem-
perabat; aut vir, qui non erat vir, erat error adulterij, in quo tunc verſabatur. Viri
duodecim Patriarchæ nuncupati denotant omnes Patres duodecim Tribuum, qui in
primo ſtatu vſq; ad Chriſtum fuerunt. Immò duodecim Principes, qui in Deſerto
ceciderunt, cum his, qui ab Aegypto ſunt egreſſi, duodecim Apoſtolos cum ſuc-
ceſſoribus oſtendere poſſunt. Viri fortes ſexaginta, in Canticis, lectum Salomonis *Cant. c. 3*
ſtipantes, Diuus Gregorius interpretatur Sanctos, qui verbis, & exemplis ſanctam
mentem muniunt, in qua Chriſtus Dominus quieſcit. Tandem viri mille in monte
Bethel Saul aſſociantes, vt legitur in Hiſtoria Regum, à Diuo Gregorio exponun- *Lib. 1. Reg*
tur viri Eccleſiam propugnaturi, qui ſuo Principi Eccleſiaſtico adhærent. *c. 13.*

Superſunt adhuc viri in numero multitudinis conſtituti, qui animaduerſione in-
digent; vt viri exercitus in Numeris, qui pugnauerunt, hi dicuntur eſſe, qui omne *Num. c. 31.*
F vitiorum genus exterminarunt. Viri virtutis, in Machabeis, applicantes ſe ad ci- *Lib. 1. Ma-*
uitatem Ephron, à Laureto declarantur tot Doctores ſenſum ſpiritualem penetran- *chab. c. 5.*
tes, vt criminoſos à vitijs ad bonam frugem reuocare poſſint.

Viri diuitiarum in Pſalmo ſeptuageſimo quinto nominantur illi, qui ſuas nō poſ-
ſident diuitias; immò ipſi à diuitijs poſſidentur, propterea ſomnum ſuum, nō autem
Chriſti dormire perhibentur.

Viri Iuda, qui cum Dauid, in Hiſtoria Regum, ad arcam deducendam progre- *L.2.reg.c.6.*
diebantur, poſſunt nuncupari populi fideles, qui cum Chriſto ad Eccleſiæ amplifi-
cationem in dies incumbunt: quemadmodum fideles mutuam opem ſibi inuicem
præſtantes, ex Diuo Hieronymo explicantur per viros apprehendentes manus
proximi ſui apud Zachariam. Viciſſim viri Niniuitæ, apud Mattheum, Ethnicos *Zach.c. 14.*
ſignificant. *Matth.c. 12*

Viri ſanguinum in Pſalmo trigeſimo octauo ſupra centeſimum vocari poſſunt
G Hæretici, qui prauis documentis animas interimunt, vel homines, qui adhuc in vo-
luptuoſas, & venereas actiones incumbunt. Tandem viri Anathoth quærentes
animam Hieremiæ, Iudæos, ſed potiſſimum Sacerdotes, & Scribas aduerſus Chri-
ſtum deſignant.

Modò ſe ſe offert nomen hominis, quod ſuis myſticis ſenſibus non caret: quan-
doquidem, hoc nomine, prius multa perfecta, & optima, nempè Chriſtus, Beata
Maria ſemper Virgo, Angeli, mens, & perfecti viri intelliguntur: quamuis deinceps
per hoc nomen multa etiam mala declarentur. Quoad primum, homo primus dici-
tur Adam de terra terrenus, ſecundus homo eſt Chriſtus de Cœlo cæleſtis, vt in Epi-
ſtola ad Corynthios legitur. Propterea homo, quem Deus in Pſalmo ſexageſimo
quarto aſſumpſiſſe perhibetur, humanitatem verbi Dei aſſumptam ſignificat. Vel
talis homo, iuxta mentem Laureti in ſylua allegoriarum, Eccleſiam, cuius caput eſt
Chriſtus, demonſtrat.

H Quo circa homo in Geneſi, quem Deus in Paradiſo collocauit, fuit ſymbolum *Geneſ. c. 2.*
Chriſti, qui in Eccleſia tanquam caput reſidet. Pariter homo apud Lucā centum oues *Luc. c. 15.*
poſſidens, exprimitur Chriſtus, qui Angelis, & hominibus dominatur. Idem Chri-
ſtus eſt homo natus in Sion, quam in Pſalmo octuageſimo ſexto ipſe fundauit. Item
in Pſalmo centeſimo octauo, homo redimens, & pauper, Chriſtus dicitur. Idem eſt
ille homo paratus ad ferendum hircum in deſertum, vt habetur in Leuitico. Idem *Leuit. c. 16.*
eſt ille homo, qui in Numeris, de Iſrael erat ſurrecturus. Immò Chriſtus eſt idem *Num.c. 24.*
homo, cuius inimici, apud Micheam, ſunt eius domeſtici. Amplius Chriſtus erat ille *Mich. c. 6.*
homo, quem apud Ioannem Paraliticus expectabat, vt eum in piſcinam mergeret. *Io.c.5.*
Inſuper homo peregrè profectus apud Mattheum ſignificat Chriſtum ad Cœlum *Matth. c.25*
aſcendentem, vt Origenes interpretatur. Demum Chriſtus eſt ille homo Rex, qui
poſuit rationem cum ſeruis ſuis, & homo pater familias, vt apud Mattheum multis *Matth.c. 13*
in locis legere poſſumus. Præterea Beata Maria ſemper Virgo, ſæpè homo nomi- *&c. 18.*
natur: cum Chriſtus filius Hominis dicatur: appellatur autem Chriſtus filius homi-

nis

nis, & non homo, quoniam licet ex genere Adam deſcendat, non tamen eſt verus
homo, cum non ſit putredo: licet ſit vermis, & non homo, vt habetur apud Iob. His
addamus quod homo primus, iuxta ſententiam Antiquiorum Rabinorum, denotat
Matrem Redemptoris, quæ quoad materiam vnà cum Adam producta fuit, & ab ea A
Adam proceſſit: referunt enim Deum amore Meſſiæ, & eius Matris mundum creaſ-
Prouerb. cap 18. ſe, & de hoc primo homine intelligunt illud Prouerbium. *Iuſtus primus in lite ſua
venit amicus eius, & inueſtigauit eum.* Hic primus homo, exponente Galatino, qui
eſt Mater Meſſiæ, ob quam ipſe filius hominis dicitur, iuſtus eſt in lite ſua, in qua ac-
cuſatur ab Aduerſarijs, quod in labe originis concepta ſit: vnde venit amicus eius,
nempè Deus, & hanc litem inueſtigans, ſententiam tulit in Canticis dicens. *Tota
pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Nomen quoq; hominis Angelo quan-
doq; attribuitur: ſiquidem Angelis humana forma aſſignatur, qua mente vigeant,
vt homines videndi vim poſſideant, & ad imperandum, & regendum ſint idonei.

Cæterùm homo factus ad imaginem, & ſimilitudinem Dei in myſtica doctrina
hominem interiorem denotat, qui in mente diuina extitit antequam Deus de limo
Num. c. 30. terræ hominem exteriorem formaret: ideòq; quando in Numeris nominatur homo,
intelligitur homo interior ſua alimenta, & indumenta poſſidens, quæ in homine B
exteriori requiruntur; eſt autem mens, vel ratio, vel anima: quandoquidem illa, quæ
ſunt hominis exterioris, ad interiorem referri poſſunt.

Matth. c. 13. Hic igitur erit ille homo, qui apud Mattheum ſinapim in agro ſuo ſerens, theſau-
Geneſ. c. 2. rum inuenit. Ad hoc confirmandum poſſumus in medium afferre illud Geneſis, vbi,
nomine hominis, mens, & ratio deſignatur: verba ſunt hæc, *Non erat homo, qui ope-
raretur terram*, Id exponitur, quando mens ideam ſenſus non exercebat. Homo
Iob. c. 38. oſtendit etiam prophetam, & ſapientem: quandoquidem apud Iob, terra abſq; ho-
mine erant Ethnici ſine Prophetis. Idcircò homo, qui in Pſalmo centeſimo tertio
præeſt beſtijs, demonſtrat virum perfectum, qui præſit rudibus. Item homo crea-
tus, qui in Geneſi præſit piſcibus maris, & volatilibus Cœli, hominem iuſtum, &
perfectum indicat, qui ſanctimonia, ſapientia, & doctrina alios antecellat.

Homo Soli iunctus maſculum procreare dicitur, vt legitur apud Platonem, idq;
ſignificat, quod homo lumini diuino copulatus virile, & rectum opus operabitur: C
ſiquidem Sol ſupremæ lucis ſimulacrum eſſe perhibetur. Vice verſa homo terræ iun-
ctus eſſe dicitur, quando concupiſcentiæ adhæret; quare tunc opus terreſtre, & fæmi-
ninum procreat. Hocq; ſtabilitur ſententia Pythagoræ, aſſerentis oportere homi-
nem fieri vnum; quibus verbis, myſticus ſenſus intelligendus eſt de homine Deo
adhærente; nam Deus verè vnus eſt, & qui Deo adhæret, cum eo vnus ſpiritus effi-
citur. Quapropter homo à Deo creatus fuit vnus, & non multi, quoniam, ex mente
Lib. 12. de Ciuit. Dom. Diui Auguſtini, homo ad concordiam, & myſterium vnitatis fuit propagatus, vt hac
ratione Dei imago in homine refulgeret: hinc quemadmodum ab vno Deo per crea-
tionem omnia, ſic ab vno homine per propagationem omnes dimanarent.

Cap. 14. Homo ferens amphoram aquæ, vt extat apud Marcum, eſt Moyſes ferens litte-
ram legis; non enim effertur proprio nomine, quia chriſtianum nomen nondum erat
notum.

Luc. c. 6. Homo habens manum aridam, qui apud Lucam à Chriſto liberatus fuit, deſignat D
illum, qui nihil boni operatur, ſed poſtea à Chriſto ſanatus rectas operationes mo-
Cap. 18. liri incipit. Demum hominis figura inter quatuor animalia circa ſedem Dei in Apo-
calypſi denotat Diuum Mattheum Euangeliſtam circa humanitatam filij Dei ver-
ſantem, veluti etiam expoſuimus, quando ſuperius de myſtica facie hominis diſſe-
rebamus.

Amplius nomen hominis in numero multitudinis ſuos ſortitur myſticos ſignifica-
Geneſ. c. 6. tus. Namq; homines multiplicati in Geneſi deſignare poſſunt vires rationales in
Exod. c. 8. & c. 34. virtutibus multiplicatas. Item homines Aegypti, & homines Regionis Amorrheo-
rum, qui duobus in locis Exodi leguntur, oſtendunt homines prophanos, qui in res
mundanas, & voluptuoſas incumbunt. Tandem homines, & iumenta ſalua bis Do-
mine, vt extat in Pſalmo trigeſimo quinto. Per hæc verba primò debemus intelli-
gere homines perfectos, & iuſtos, deinde homines à ſenſu, & non à ratione ductos,
qui etiã ſaluantur, dummodò perfectionem amplexi per viam ſalutis progrediantur,

Poſtea

Digitized by Google

Poſteaquam in vitia incidimus, non erit abſurdum in calce huius rubricæ, ſenſus myſticos praui hominis manifeſtare. Namq; iuxta vitia hominem occupantia, homo vocatur iumentum, homo ſerpens, homo vipera, & homo vulpes. Quocirca apud
E Mattheum homo non habens veſtem nuptialem, hominem criminoſum, conſequenterq; omnes vitijs deditos repreſentat. Item omnis homo dicitur mendax in Pſalmo centeſimo decimo quinto, iuxta tamen conditionem naturalem, cum ad fidem ſpectantia non attingat: hinc Paulus ſcribens ad Galatas tradit ſe loqui ſecundùm hominem, quando rudia docet. *Matth.c.22.* *Cap.3.* *Cap.6.*

Pariter apud Paulum ſcribentem ad Romanos legitur homo vetus, nempe fidei expers: quemadmodum viciſſim homo nouus in eodem loco dicitur, qui per fidẽ ad rectum vitæ tramitem dirigitur. Homo ineptus ad redimendum, vt legitur in Pſalmo quadrageſimo octauo, exponitur purus homo, qui potius redemptione indiget: propterea non permittitur homo eſſe in tabernaculo Fœderis, quando Pontifex intrat in Sancta Sanctorum, quia cum ibi poſſint eſſe, iam non ſunt homines, nimirum mortales, ſed facti ſunt Dij, vt in Leuitico habetur. Sumitur etiam homo pro puro homine apud Ieremiam, quando hæc verba prodidit. *Maledictus homo, qui confidit*
F *in homine.* Inſuper homo apud Mattheum, qui de Hieruſalem in Hierico deſcendens incidit in latrones, exponitur à Diuo Thoma Adam, qui à Diabolo ſuperatus de ſtatu pacis calamitatem incurrit. Homo autem inimicus, qui apud Mattheum ſuperſeminauit Zizania, indicat Diabolum, qui interdum homo inimicus appellatur. Item homo apud eundem Mattheum, per quem ſcandalum venit, demonſtrat populum Iudaicum, qui non ſolum Chriſtum negauit, ſed etiam alios ad negationem compulit. Idem populus Iudæorum oſtenditur ab homine habente immundum ſpiritum apud Lucam. Quamuis homo in Exodo appelletur etiam Iudæus ad differentiam Ethnicorum. Homo pacis in Pſalmo quadrageſimo, exprimitur Iudas, qui oſculo pacis Chriſtum prodidit. Rurſus homo parans mittere hircum in deſertum, vt legitur in Leuitico, qui poſtea ſe lauabat, iuxta mentem Laureti in ſylua Allegoriarum, exprimit Pilatum, qui Chriſtum in Crucem mittere decreuerat; nihilominus lauit ſe, vt opera ſua munda oſtentaret. Deniq; homo, qui in Deuteronomio non
G ſuſcitat ſemen Patris, indicat ſermonem hæreticum, qui oriens ex ſacra pagina, Filios Chriſto minimè generat. *Cap.17.* *Matth.c.4.* *Cap.13.* *Cap.18.* *Luc.c.4.* *Exod.c.19.* *Leuit.c.6.* *Deut.c.25.*

MORALIA EX PARTIBVS humanis deſumpta.

QVEMADMODVM humanum corpus varijs integratum partibus, iiſdem tanquam inſtrumentis ad varia munia munia idoneis vtitur: aſſimiliter Eccleſia Dei varijs hominibus, tanquam partibus conſtituitur, per quos,
H tanquam per idonea inſtrumenta, varias functiones obit. Immò veluti humani corporis partium aliæ ſunt animales motum, & ſenſum toti corpori communicantes, aliæ vocantur ſpirituales vitam corpori impertientes, & aliæ dicuntur naturales nutrimentum pro toto præparantes: pariter in Eccleſia ſunt partes animales, nempè Præſules, qui aliòs regunt, partes ſpirituales erunt viri perfecti, & Deo in religioſam ſeruitutem dicati, qui ſuis precibus vitam gratiæ alijs communicant; tandem partes naturales erunt Euangelij Præcones, qui diuinis præceptis animas hominum nutriunt. Verùm cum in corpore humano partes generationi deſtinatæ naturalibus partibus adſcribantur: item in Eccleſia omnes viri doctrina inſignes hoc generationis munus obire feruntur, dum criminoſos, quaſi illos generando, gratiæ diuinæ reſtituunt: ad rem enim ſcribebat Apoſtolus ad Corynthios. *Ego per Euangelium vos genui.* *Lib.1.c.4.*

Cum igitur omnes humani corporis partes doctrinæ morali ſint famulaturæ, operæ pretium eſſe duximus à capillis inchoare, & deinceps per cæteras partes ad plan-

tam

tam vſq; pedis deſcendere. Itaq; capilli caput tegendo exornant, & ornando muniunt; qui licèt ſæpè iuxta partem capitis anteriorem, vel ob raritatem cutis, vel ob defectum alimenti defluant: nihilominus pars poſterior capitis, vel ob cutem denſam, vel ob copiam humoris, illis nunquam caret: quare pars anterior iuuentutem, A
& pars poſterior ſenectutem repræſentat.

Cum igitur iuuentus, vel ob defectum alimenti pietatis, vel ob raram in ſuperos obſeruantiam, rectis operibus careat; ſenectus tamen denſa, & munita precibus, & copioſo pietatis humore affluens in recta opera ſemper incumbit: iuxta illud Pſalmographi. *Senectus mea in miſericordia vberi.* Deinde obſeruandum eſt, quòd capilli à fumoſis exhalationibus producuntur; ideòq; quantò maior erit exhalationum copia, tantò copioſiori crine caput tegetur, quibus deficientibus, caput pilis priuatur: propterea humanus animus à capite, & cogitationes ab exhalationibus referuntur, quæ crines virtutum, & operum generare ſolent. Quamobrem quantò maior erit copia bonorum affectuum, tantò maior erit abundantia virtutum. Viciſſim quando crines virtutum recedunt; tunc animus rectis cogitationibus nudatur. Ad rem igitur legimus apud Mattheum. *Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt.* Quandoquidem, iuxta ſententiam Ciceronis, ignorare non poteſt Deus, qua quiſq; mente ſit. B

Senectus, & iuuentus.

Cap. 10.

Inſuper capillorum canities ex frigiditate humoris alimentalis producitur, quia frigiditas albedinem generat. In ſenectute igitur, ob humoris frigidi abundantiam, crines albeſcunt: quapropter per canitiem, ſenectus intelligenda eſt, in qua frigus diuini timoris dominatur, hinc albedo caſtæ vitæ dimanat, cum ſenes capulares futuram vitam in dies meditentur; vt veritatem aſſequatur illud aſſertum Sapientiæ. *Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.*

Cap. 4.

Poſteaquam de capillis ſermo habetur, hic quoq; nonnihil de pilis, & barba recenſendum eſt. Siquidem pili duri, & aſperi ſunt, quando à dura, & aſpera cute erumpunt: vnde in hac doctrina, pili operibus, & cutis affectui aſſimilantur: quocirca à duro affectu operationes nonniſi duræ, & vice verſa dimanare poterunt. Veluti legitur apud Mattheum. *Bonus homo de bono theſauro ſuo profert bona, malus verò ſimiliter mala.* Pariter barba pilis integrata viri ornamentum eſſe perhibetur, mareſq; C
à fœminis ſeparat. Per barbam intelligenda eſt prudentia finem conſuetudinis exornans, quæ fœminas à viris, nempè improbos à probis, & criminoſos à virtute præditis diſtinguit.

Cap. 3.

Succedit caput, quod totius corporis fundamentum, & principium eſſe fertur, dum cæteræ partes ab illo ſenſum, & motum hauriunt. Cum igitur caput ſecunda valetudine fruitur, cætera membra rectas functiones obeunt, & viciſſim, capite laborante, cæteræ partes langueſcunt. Per caput, in hac doctrina, mens intelligitur, quæ ſi perfecta, & iuſta ſit, inde nonniſi rectæ operationes prodeunt. Viciſſim quando animus eſt maleficus, nonniſi mala opera generare poteſt. Amplius caput eſt tanquam caminus totius corporis, ad quem fumiferæ alimentorum exhalationes aſcendunt, ſed cum ſit copioſis refertum meatibus, alibilibus retentis, excrementitij vapores per poros euaneſcunt. Caput in hoc loco eſt Princeps, exhalationes ſunt ſubditorum petitiones, & querelæ ad Principem quotidie aſcendentes: quamobrem D
neceſſe eſt, vt hoc caput ſit foraminibus diſcretionis, & prudentiæ refertum, vt ſuperflua facilè exeant, & neceſſaria tantummodò retineantur.

Capitis moralia.

In capite cerebrum clauditur, iuxta opinionem Medicorum, natura frigidum, & poſt cor immediatè generatum: quapropter cordi calidiſſimo opponitur, vt huius feruor alterius frigiditate temperetur. Per cerebrum poſſumus exprimere Beatam Mariam ſemper Virginem, quæ in corpore Eccleſiæ poſt cor, nempè poſt Chriſtum, primum occupat locum. Itaq; hæc Virgo Miſericordiæ parens huic cordi opponi perhibetur, dum ſuis precibus feruorem ſummi Iuris lenit, atq; temperat. Deinde cerebri frigiditas, & humiditas canitiem, ſicuti viciſſim caliditas, & ſiccitas caluitiem generare ſolet. Canities ſymbolum ſapientiæ eſſe dicitur, iuxta illud Sapientiæ. *Cani ſunt ſenſus hominis.* Caluities verò eleemoſynam denotat, quæ capillos diuitiarum tondet: propterea homo cerebro conſcientiæ, ob Dei timorem, frigido, & ob pietatem humido refertus, citò canitiem ſapientiæ adipiſcitur: iuxta illud Pſalmogra-

Moralia cerebri.

Cap. 4.

mographi. *Initium Sapientiæ eſt timor Domini*. Item homo vi charitatis calidus, &
qui macereſcens fit ſiccus, illicò caluitiem rerum mundanarum acquirit.

Frons, vt in Rubrica Phyſionomiæ fuit relatum, eſt illa capitis pars, in qua vere-
E reundia, honor, virtus, & animi conſtantia refulgent, prætereà eſt pars dura, & iniu-
riæ aeris, patiens. Frons Eccleſiæ ab Apoſtolis, & Martyribus repræſentatur: qui
iniuriæ Tyrannorum patientes, Chriſti fidem pugnaciſſimè defenderunt. Naſus eſt *Moralia ad*
ille, qui odores diſcriminans, & ſuauibus tantùm oblectatus, à tetris ſummoperè *frontem at-*
abhorret, deinde aerem inſpirat, & expirat. Naſus animæ eſt pietas, quæ diuina, & *tinentia.*
æterna ſuauitate delectata fœtorem voluptatum aſpernatur, deinde ſpiritum gratiæ
attrahens, orationis aerem emittit.

Præterea natura ſagax duobus oculis caput exornauit, vt alterius deficientis mu-
nus alter ſuppleret. Hæc igitur oculorum duplicatio charitatis conditionem doce-
re poteſt, quæ, teſte Gregorio, inter duos ſaltem adminiſtratur, cum duo viri iuſti
non voluptatibus, non conuiuijs, ſed communi vtilitati ſe natos eſſe arbitrantur.
Rurſus oculi in parte profunda ſiti remota optimè intuentur, ſed oculi prominentes
nonniſi proxima videre poſſunt. Oculi concaui ſunt viri perfecti, qui à rebus volu-
F ptuoſis ſegregati in profunda animi demiſſione morantes, remota, nimirum ſublimia
optimè contemplantur. Sed oculi prominentes ſunt homines ſuperbi, qui nihil
aliud, niſi proximum præſentis fortunæ nitorem conſpicantur, & meditantur. Rur- *Oculorum*
ſus pupilla oculi cuncta videt, cum ſe ipſam intueri nequeat. Hæc ideò aſſimilatur *moralis do-*
homini, qui aliena vitia melius, quàm propria conſpicit, & in alienis negotijs rectius *ctrina.*
quàm in proprijs ſe gerit: quocirca ad rem Diuus Bernardus dicebat. *Multi multa
ſciunt, & ſe ipſos neſciunt*: quid plura? Natura palpebram duplicauit, vt oculus vtraq;
munitus externas iniurias facilè arcere poſſet. Ita oculus mentis duplici diſcretio-
nis tegumento claudendus eſt, nempè illo, quod ſpiritualia, & altero, quod mun-
dana reſpicit, ne indiſcriminatim aliquod noxium intuendo appetat.

Natura quoq; aures humanas geminauit, vt caput in medio illarū collocatū vndiq;
ſonorum differentias apprehenderet. Sic Iudex, & Confeſſarius in loco publico *Aures.*
ſemper morari debent, vt facilè querimonias, & crimina audire poſſint: iuxta illud
G Pſalmographi. *Auribus percipite, qui iudicatis orbem*. Niſi velimus, per caput inter
aures, Chriſtum intelligere, qui ſemper inter homines reſidet, vt flagitatores non
moleſtos exaudiat; iuxta aſſertum Pſalmographi. *Oculi Domini ſuper iuſtos, & aures
eius in preces eorum.*

Dentes humanum os exornantes ſunt albi, duri, acuti, ordine quodam digeſti,
labijs ſepti, necnon ad formandam vocem, & ad nutritionem corporis neceſſarij.
Dentes Chriſti, vel Eccleſiæ ſunt Euangelij Precones, quibus peccantes mandendo *Dentes qui.*
ad ſe attrahunt: quapropter apud Ioannem dicebat Chriſtus. *Ego cibum habeo man-* *Cap. 3.*
ducare, quem vos neſcitis. Sunt igitur hi caſtitate albi, ſeueritate acuti, ſtabilitate
mentis duri, ordine quodam concordiæ digeſti, labijs animi demiſſionis circumda-
ti, & tandem veritate doctrinæ ad nutriendum Eccleſiæ corpus, necnon ad vocem
diuini encomij formandam neceſſarij. Alioquin dentes aſſimilantur illis, qui alie-
nam famam mordicus laceſſunt. Sin dentes fuerint recti, & copulati, vitæ longitu-
H dinem, veluti rari, & curui breuitatem præſagiunt. Tales dentes ad Iudices, vel fa-
miliares Principis comparari poſſunt, qui ſi bonis moribus fuerint coniuncti, & pro-
pter iuſtitiam recti, proculdubiò in illa iuriſdictione diu verſabuntur: ſin ob diſcor-
diam fuerint rari, & ob iniuſtitiam curui, tunc in iuriſdictione paruum temporis ſpa-
tium conſument. Succedunt molles gingiuæ, quibus dentes altis radicibus nitun- *Gingiua.*
tur. Hæ mollem benignitatis virtutem repræſentant, quæ in humano ore verſari
debet, in qua poſtea dentes, nempè placida verba radicantur; iuxta illud Eccleſia-
ſtici. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.*

Lingua inſtrumentum guſtus, & orationis eſſe dicitur; quamobrem Euangelij *Cap. 6.*
Preco, in myſtico Eccleſiæ corpore, linguam Chriſti refert; ſiquidem, inſtar linguæ, *Lingua.*
ſaporem profanorum à ſapore ſacrorum, & ſpiritualium diſcriminat, & orationem
effundens diuina encomia, & gratiarum actiones celebrat. Labia ſunt partes mol-
les totum dentium ordinem tegentes; hinc Precones Euangelij labia, Eccleſiæ eſſe *Labia.*
feruntur, per quos lingua Dei Patris, nimirum ſpiritus diuinus ad populum concio-

Digitized by Google

nem habet. Hi igitur molles, & benigni eſſe debent, vt duritiem dentium, id eſt ſeueritatem diuinæ iuſtitiæ emolliant, & temperent. Genæ poſtea ſunt partes faciei mollitiem, albedinem, & ruborem participantes, à quibus oſtenditur exterior conſuetudo, in qua moralis pulchritudo refulget. Hæc igitur mollitiem pietatis, ruborem charitatis, & alborem puritatis referre debet. Os ad nutritionem valdè neceſſarium eſſe liquidò conſtat: quandoquidem niſi os cibaria præparans ad ſtomachum demandaret, proculdubiò membra humana deficerent. Os in Eccleſia Dei eſt theologicæ ſapientiæ Doctor, qui cibum diuinæ doctrinæ diligenter examinatum membris, nempè auditoribus diſtribuit, vt eorum animam reficiat, atq; nutriat. Præterea obſeruandum eſt, os humanum eſſe paruum, cum bruta valdè amplo ore referta ſint: namq; homo rationis particeps ore paruo fuit à natura donatus, quia modicus ſermonis eſſet, & paucam alimenti quantitatem adhiberet: iuxta illud Prouerbiorum. Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam, Os autem vaſtum in brutis, nimirum in criminoſis obſeruatur, quia non ſolum ſunt largiloqui, verùm etiã nulla vtuntur temperantia, quæ impetum appetitus moderari poſſit.

Gena. — A

Os.

Cap. 21.

Ab ore ad guttur faciendus eſt tranſitus, in quo duæ ad pulmones, & ad ſtomachum patent viæ, quarum prima aerem, altera verò cibum ad ventriculum defert. B
Guttur in morali doctrina ſignificat mentem duabus vijs, nempè affectionibus inſignitam, quarum altera ſpiritualis, altera voluptuoſa dicitur. Spiritualis eſt illa, per quam aer bonorum ad animam attinentium attrahitur, altera, per quam bona voluptuaria appetuntur. Itidem, ſcilicet in gutture, aer, & cibus diuerſas ſortiuntur vias, quoniam aer per aſperam arteriam ad cor, cibus autem per oeſophagũ ad ventriculum deſcendit: quare, ob viciniam imminet periculum, ne portio cibi viam aeris, maximo patientis incommodo, ingrediatur. Cum igitur in morali doctrina, aer ſummum bonum, & cibus bonum fortuitum ſignificet, quorum primum cor, & alterum ſtomachum, nempè marſupium petit: ſæpè ſæpius impendet diſcrimen, ne bonum fortuitum viam cordis obſtruat: quemadmodum Auaris accidit, quorum diuitiç à via marſupij aberrantes cor petunt, & ſuffocantes animam impediunt, quominus egenorum calamitates videre, & eorum querimonias audire poſſint. Idcircò quidam Poeta, hominem auarum rei inſenſibili comparabat hunc in modum. C

Guttur.

Auarus quid præſtet.

Arca tumet nummis, ſocios nec paſcit egentes,
Si poſſet, miſeros paſceret, arca loqui.
Arca magis tute es, quàm quæ tibi pondera ſeruat.
Arca tu, illa hominis nomine digna fuit.

In prædicta parte vox etiam formatur, quæ ſi fuerit ſuauis ærumnoſos exhilarat, amorem conciliat, laborem lenit, mentem à timore ad audaciam, ab ira ad clementiam reuocat. Talis eſt vox diuinæ laudis, & optimæ eruditionis, quæ peccantibus ſpem, & lætitiam affert, pietatem erga Deum excitat, laborem, & mæſtitiam, per pænitentiam lenit, ſicq; penes Deum, & homines præconium laudis ſibi conciliat. Itaq; vox optima, & perfecta editur, quando canales pulmonis erunt lenes, & excrementis inanes; namq; humore aliquo referti grauem, & inæqualem vocem reddunt. Hi canales repræſentant Euangelij Præcones, & Theologicæ ſapientiæ Doctores, qui ſi fuerint lenes, & ab excrementis criminum alieni, ſuauem vocem, nempè doctrinam gratam populo effundent: ſin fuerint vitijs infecti, ingratam eruditionem audientibus communicabunt: vnde ad rem Gregorius hæc verba proferebat. *Tunc authoritas, amittitur, quando vocem opera non concomitantur.* iuxta illud vulgatum. D

Vocis moralis doctrina.

Tunc ſic cenſura, & tunc ſic exempla parantur,
Cum Doctor, alios quod monet, ipſe facit.

Etenim Maiores prauis exemplis mirandum in modum cæteros offendere ſolent: ideò ad rem Scaliger in quodam epigrammate introducit iuuenem Priſcorum Deorum mores imitatum ſic loquentem.

Si vitio mihi quis vertit, quòd ſeruus amoris
Erro, quod omne oculis aucupor altibus;
Ille Iouem ſciat, ac Ditem, Demnumq; profundi
Serua cupidineo colla dediſſe iugo.

Sita-

Si tale atq; homini genus eſt imitabile Diuum,
Poſt Diuos, quodnam crimen amare meum eſt?

Itaque ſicuti vox grauis,& rauca harmoniam perturbat,& aures audientium lædit;
E ita Improbi vocem grauem, & raucam edere dicuntur, dum frænum propriæ linguæ
minimè cohibentes harmoniam honeſtæ conſuetudinis turbant, & hac voce viris
probis,& perfectis ingrati eſſe feruntur. Demum hominis collum, veluti & aliorum
animantium fortitudinis ſymbolum eſſe ſolet; nam collo vincto, fortitudo animalis
ſuperatur. Per collum intelligenda eſt loquela, cum vox in collo formari incipiat: *Collum.*
in hac magna animæ vis reſidet: non enim quis poteſt vnquam à Diabolo ſuperari,
donec opem diuinam implorare, & crimina confiteri poſſit: iuxta illud Iſaiæ. *Con-* *Cap.52.*
ſurge Hieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia Sion. Anhelitus quoque in hac par-
te celebratur, dum maior copia aeris attrahitur, quam emittitur, at ratio inde oritur,
quoniam magna aeris portio nutritioni ſpirituum famulatur: hic aer attractus bene-
ficia à Deo in nos collata ſignificat, quemadmodum aer emiſſus noſtram in Deum
ſeruitutem denotat. Plus ergo aeris recipitur, quàm emittitur, quoniam diuina erga
nos beneficia multò plura ſunt, quam quæ Deo retribuere poſſimus. Non imme-
F ritò igitur Pſalmographus ſcribebat. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ re-*
tribuit mihi? quaſi inferre vellet, fieri minimè poſſe, vt Deo ex condigno ſatisfa-
ciamus.

Iam deſcendendum eſt ad pectus, in quo cor pars præcipua à natura primum for-
mata latibulatur. Cor in homine interiore eſt recta conſcientia, quam vnuſquiſque
virtutibus exornatam primùm fabricare debet. Deinde cum cor fons caloris, & vi- *Cordis mo-*
tæ eſſe feratur, ipſo læſo, animal ad interitum properat. Cor rectam in Deum fidem *ralia.*
repræſentare poteſt, vnde calor charitatis, necnon vita virtutis, & gratiæ dimanat:
cum ſcripſerit Abacuch. Iuſtus ex fide viuit, quæ læſa proculdubiò interitum animæ, *Cap.2.*
& corporis progignit. Inſuper cor in medio pectoris reſidens, cæteris partibus vitam
impertitur. Cor Præſul eſſe dicitur, qui in medio Eccleſiæ ſedens, vitam gratiæ, &
ſapientiæ cuicumq; communicat. Immò cum cor à cura denominatum fuerit, mens
animæ meritò nomine cordis erat appellanda, quoniam propria ſalus illi curæ eſſe
G debeat. Rurſus cor varijs gaudet prærogatiuis. Primò iugi motu afficitur, dum con-
ſtringitur, & dilatatur. Pariter cor humanæ affectionis in aliquo opere recto ſemper
ſe exercere debet; vel omnes conſcientiæ latebras erga Deum dilatare: iuxta illud
Apoſtoli ad Corynthios. *Os noſtrum patet ad vos, Corynthij, cor noſtrum dilatatum eſt.* *Lib.2.cap.6.*
Secundò, cor in thorace ita locatum eſt, vt ad partem ſiniſtram parumper vergat,ſic-
que naturalis frigiditas huius partis temperatur. Cor eſt miſericordia viri perfecti,
quæ ſemper tendit ad ſiniſtram partem eorum,qui in ægeſtate,& calamitate verſantur;
aut vergit ad læuam eorum, qui frigore lethalis criminis opprimuntur, vt feruore ſpi-
rituali foti ad recta opera excitentur. Tertiò, ex Medicorum ſententia, quando tem-
peratura cordis nonnihil ad frigidum, & humidum vergit, tunc pulſum producit mol-
lem, & hominem effæminatum,& glabrum reddit. Pari ratione, quando affectio ge-
rens vicem cordis pietate fuerit frigida, & voluptatibus humida,tunc pulſum operum
mollem, & imbecillum reddet, necnon priuationem pilorum,nempè defectum virtu-
H tum procreabit. Quare poterimus pronunciare illud Pſalmographi. *Comprehenderunt*
me iniquitates meæ, & cor meum dereliquit me.

Reliquum eſt, vt ponderemus pectus, cuius pars anterior mamillis exornatur, & *Pectoris*
dorſo, necnon lateribus concluditur. Pectus manibus percuſſum ob internam caui- *moralia.*
tatem ſonum edit: homo igitur peccans, per indignationem aduerſus crimina, pe-
ctus percutiat, & confeſſione ſonitum edat, deinde rectis operibus manus adhi-
beat: nam de confitentibus quibuſdam legitur apud Lucam. *Percutientes pectora ſua* *Cap.28.*
reuertebantur. Mamillæ humanum pectus exornant, cum in ventre brutorum con-
ſpiciantur. Mamilla eſt beneficij ſymbolum, quod in pectore virorum perfectorum
refulget; namque horum operationes, ex corde,& gratis prodeunt; cum beneficia im-
proborum ex ventre, nimirum vtilitatis cauſa, in cæteros conferantur. Deinde ma- *Mamilla.*
milla eſt pars cordi proxima, & ſanguinis in lac tranſmutandi facultate potitur; vt
inde infantes alantur. Mamilla aſſimilatur miſericordiæ viri iuſti, hic enim cordi,

nempè Deo eſt proximus; hic igitur ſanguinem diuitiarum in lac eleemoſynæ conuertit, quo poſtea infantes ſcilicet egeni aluntur. Item mamillæ mulieris vtero geſtantis, ex ſententia Medicorum, ſi copioſo lacte redundauerint, fætum fore debilem demonſtrant. Cum igitur fætus operationis, & lac loquelæ ſymbolum eſſe poſſit, non A
poterimus niſi præſagire fætum operationis fore imbecillum, quando lacte verborum mammæ labiorum abundauerint. Legitur enim hæc ſententia in Prouerbijs. *Vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.*

Cap. 14. Duo latera iuxta partem dextram, & ſiniſtram thoracis obſeruantur. Hæc duo latera duobus hominibus ad metam proficiſcentibus comparantur, qui peruenientes ad limitem, ſi reuerti voluerint, horum dexter ſiniſter, & ſiniſter dexter efficitur. Similiter ad limitem interitus peruenientes eamdem incurrunt ſortem, nam qui pes latus dextrum proſperitatum graditur, tandem in limite mortis ſiniſtrum latus ærumnarum occupat, & viciſſim egeni, qui viam calamitatum cucurrerunt, tandem ad dextrum latus æternæ lætitiæ tendunt.

Dorſum. Denique dorſum homini hoc beneficium præſtat, vt ſupinus iacere poſſit, cum bruta hoc beneficio careant. Idcircò inter homines, & bruta, ſcilicet inter viros perfectos, & imbrobos hoc cadit diſcrimen, vt viri iuſti ſupra dorſum iacentes ſublimia intueantur, & æterna meditentur; bruta verò, ſcilicet criminoſi, nonniſi terrena aſpiciunt, & contemplantur. B

Humeri. Cap. 6. Succedunt humeri partes ad baiulandum deſtinatæ. Humeri animæ ſunt virtutes obedientiæ, & conſtantiæ ad ferendum onus patientiæ, & calamitatis idoneæ; iuxta illud Eccleſiaſtici. *Subijce humerum tuum, & porta.* Brachium poſtea ab humeris dependet duobus oſſibus integratum, & validum; hoc repræſentari poteſt Chriſtus à Deo Patre dependens, & ex duobus oſſibus nimirum ex humanitate, & diuinitate integratus, qui, ob ſingulare robur, poteſtati diabolicæ reſiſtere potuit.

Brachia. Cum ſcriptis mandauerit Pſalmographus. *In brachio virtutis tua depoſuiſti aduerſarios meos.* Inſuper brachia, corpore ægrotante, Chirurgi vulnera ferunt; immò parte ſiniſtra corporis laborante, vena brachij dextri aperitur. Corpus myſticum eſt Eccleſia, cuius brachium dextrum vocatur Chriſtus, per quem Pater Omnipotens cuncta operatur:

Cap. 36. iuxta illud Eccleſiaſtici. *Glorifica manum, & brachium dextrum.* At brachium ſiniſtrum huius myſtici corporis eſt genus humanum, quod ab initio langueſcebat, quare, ad illud liberandum, brachium dextrum, nempè Chriſtum vulnerari neceſſe fuit. C
Amplius brachia tantam cum capite habent familiaritatem, vt ad illius tutelam, ſæpè ferientium ictibus ſeſe opponant. Brachia Chriſti ſunt fideles, qui ad capitis, nimirum ad rectæ in Deum fidei tutelam, idolatris reluctari, & tyrannis ſe ſe opponere non dubitant. Tandem brachia, cum ſint cordi vicina, ſolent per pulſum arteriarum, cordis valetudinem Medicis obſeruantibus manifeſtare. Cum autem cor ſit ſymbolum mentis, & voluntatis, & brachium operationum; propterea ex operationibus humanis mentem, & humanam voluntatem penetrabimus. Scribebat enim Gregorius. *Per hac, quæ foris apparent, quid intus lateat, aperietur.*

Circa finem brachiorum ſunt manus, quæ ex pluribus conſtant oſſibus, vt quamcumque actionem obire poſſint. Manus ſunt noſtræ operationes ex pluribus oſſibus, nempè ex multis virtutibus integratæ, vt cunctis, & præcipuè egenis opitulari poſſint. Inſuper manus ſunt quædam inſtrumenta, quæ ad extenſionem, ad conſtrictio-

Manus. nem, ad laborem, ad percuſſionem, ad pugnam, & ad tutelam idònea eſſe videntur. D
Hinc quilibet Princeps manus poteſt appellari, quæ in liberalitate extenditur, clauditur, quando in homines indignos beneficia non conferuntur, laborat in rectis operibus, percutit puniendo peccantes, præliatur dum reprehendit, & tandem omnes ſuæ ſubiectos poteſtati tutatur. Ideò de hac manu poteſt illud Ezechielis pronunciari. *Manus Domini erat mecum confortans me.* Vola eſt pars interior manus, glabra, & etiam plana, aliqua tamen concauitate non carens, quæ nunquam, iuxta ſcrutatores rerum naturalium, aculeo ſcorpionis læditur. Eccleſia eſt manus, in qua viri ſaluti

Cap. 3. æternæ deſtinati continentur, iuxta illud Sapientiæ. *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt.* Volam huius manus viri perfecti repræſentant: ſunt enim ob veritatem plani, ob animi demiſſionem concaui, glabri, quia diuitias aſpernantur, & tandem ab aculeo dia-

Cap. 10. bolici ſcorpionis tuti; cum Chriſtus apud Lucam dixerit. *Ecce dedi vobis virtutem calcandi ſerpentes, & ſcorpiones.*

Digitized by Google

Poſtmodum digiti à manu pendent tribus oſſibus integrati, recti, graciles, flexiles, & vnguibus muniti. Manus eſt Eccleſia, cuius digiti ſunt fideles, ſeu viri in ordinem religioſum Deo dicati; ex tribus autem oſſibus conſtare dicuntur, quia San- *Digiti.*
E ctiſſimam Trinitatem venerantur: quare Eccleſia poterit diuulgare illud Canticorum. *Digiti mei pleni ſunt myrrha probatiſſima.* Præterquamquòd tales digiti iuſtitia ſunt recti, ad eleemoſynam flexiles, & denique vnguibus armati, vt, oblata occaſione, aliquam ſeueritatem in Eccleſia exercere poſſint. Rurſus igitur Eccleſia poterit illud Pſalmographi pronunciare. *Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Amplius digitis hoc ineſſe proprium animaduertunt, quod ante prandium craſſiores, & poſt cibum graciliores euadant. Viri iuſti hanc digitorum naturam imitantur, dum ante cibum diuini beneficij ſuperbia ſunt tumidi, ſed poſtmodum magna animi demiſſione graciliores fiunt.

Stomachus accedit ponderandus, qui alimentum quodcumque recipit, illudque concoctum, tam purum, quàm excrementis refertum ad partes nutriendas demandat, excrementa tamen per partes inferiores truduntur. Stomachum, in doctrina morali, vir perfectus æmulatur, qui cibum cuiuſcumque doctrinæ recipit, & ad vires *Moralia ex ſtomacho.*
F animæ refocillandas mittit, & purum tantummodò retinens, impurum illicò expellit.

Iecur eſt viſcus temperatura calidum, calore rubicundum, & in dextro hyppocondrio collocatum. Per hanc partem principalem, mens hominis intelligenda eſt, quæ pietate debet eſſe calida, memoria ſanguinis Chriſti rubicunda, & in dextra parte ſita, dum ſpem vitæ æternæ meditatur. Præterquamquòd hepar in homine eſt magnum, vt validam charitatis affectionem inſinuare poſſit. Demùm hepar in ordine ad cor, locum inferiorem occupat, vt ab illo tanquam à parte principaliori calorem hauriat. Pariter calor, & charitas cordis, ſcilicet Præſulum, Principum, & Dynaſtarum, frigiditatem hepatis, nempè ſubditorum temperabit: ſiquidem ſi defectu virtutum hi frigeſcant, calore exempli Maiorum foueri debent: iuxta illud vulgatum. *Hepar.*

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

G In hepatis concauitate fel latibulatur, quod ſua acrimonia humores incidit, & detergit: idcircò Medici illo in collyrijs vtuntur. Fel hoc in loco amara pænitentia exponitur, quæ humores peccantium incidit, & abſtergit: hac de cauſa viri iuſti concionem ad populum habentes, felle pænitentiæ Sanctorum in collyrijs concionum, & præceptorum vtuntur, vt hac ratione oculos mentis audientium abſtergant.

Splen in ſiniſtro locatus hyppocondrio cauſa riſus eſſe perhibetur, & nihilominus melancholiæ eſt receptaculum, quæ aſſiduam mæſtitiam generare ſolet. Splen eſt *Lien.*
ſymbolum mundanæ proſperitatis, quæ homines in præſenti vita reddit hilares, cum tamen æternæ mæſtitiæ cauſam ſecum habeat. Id autem magis ſtabiliri poteſt, quoniam ex medica obſeruatione, quando ſplen tumeſcit, & creſcit, corpus macreſcit, & è contrario, quando lien decreſcit, corpus pingueſcit, & augetur. Pari ratione, quan-
H do lien voluptatum admodum creſcit, tunc humanæ virtutes decreſcunt, & ex aduerſo mundana fœlicitate diminuta, virtutes in homine mirandum in modum augentur: quare poterimus iure meritò diuulgare, quod in Prouerbijs habetur. *Nec paupertatem, nec diuitias dederis mihi Domine, tribue tamen victui meo neceſſaria.* *Cap.30.*

Sequuntur renes, & veſica. Renes inprimis ſunt partes pinguedine carentes, nihilominus adipe ſemper ſunt inuolutæ. Huius conditionis debent eſſe diuites, qui cum in adipe diuitiarum ſint ſepulti, ab omni tamen affectu earum alieni eſſe debent. Renes vehementi calore ſunt referti, vnde ſuperuacaneam attrahentes humiditatem, extra corpus eam pellunt. Renes Eccleſiæ à viris iuſtis repræſentantur, qui in corpore Eccleſiæ militantis, feruore igneæ charitatis, mira operantur. Etenim hi viri à ſuperfluitatibus vitiorum fideles expurgando, eos liberant. Renes inſuper venereæ voluptatis ſedes eſſe conſtituuntur, quoniam ab illis genitura originem ducere perhibetur; hinc non eſt mirum, ſi pernicioſæ libidinis hos eſſe ſymbolum ſtatuant: hac de cauſa Sacerdotes, in Exodo, à renibus vſque ad fæmora velamen geſtabant, vt re- *Renes.*

X 3 nes

nes voluptatis eſſe cooperiendos inſinuarent. Legitur enim apud Iſaiam. *Non ſol-*
Veſica. *uetur cingulum renum eius*. Præterea veſica iuxta partem ſuperiorem orificium ha-
bet, cum tamen pars inferior illo careat. Ita pars ſuperior humani affectus debet eſſe
perforata, vt res cæleſtes recipere poſſit, pars verò inferior orificio careat, ne rebus A
mundanis aditus pateat. Item veſica vento repleta in magnum tumorem eleuatur;
modico tamen inflicto vulnere, adeò detumeſcit, vt nullum ferè locum occupet. Ve-
ſicam vento plenam Diuites faſtu tumeſcentes æmulantur, qui vento inſolentiæ tu-
midi ſunt, ſed ſtatim atque aculeo mortis punguntur, recedente vento, pauonini am-
bitus, confeſtim euaneſcunt.

Inteſtina. His partibus inteſtina adhærent in ſinu ventris locata, & ad fæces recipiendas de-
ſtinata, vt illas tandem per infernas partes expellant. Inteſtina poſſunt appellari Con-
feſſarij, qui medium corporis Eccleſiæ occupantes audiendo piaculares confeſſio-
nes, totius corporis Eccleſiæ crimina recipiunt, deinde abſolutione contractas animi
ſordes eluendo expellunt.

Iam exaratum eſt, quod ad partes in ventre contentas pertinebat, modò de parti-
bus continentibus aliquid dicendum eſſe videtur. Ventres igitur, ex ſententia Hip-
Lib. 1. Apho- pocratis, hyeme ſunt calidiores, conſequenterq; hoc anni tempore maior appetitus B
riſ. generatur, æſtate verò ventres ſunt minus calidi, & propterea minor appetitus pro-
ducitur. Ratio huius effectus inde naſcitur, quoniam calor naturalis, vrgente bruma,
ad partes penitiores confugit, & viciſſim, æſtate, ad extimas tendens partes diſſolui-
tur. Pari ratione, hyeme calamitatum, feruor charitatis internas mentis partes petens,
virtutes roborat, ſicque appetitum boni operis excitat; ſed æſtate fælicitatum, calor
Vmbilicus. charitatis diſſipatur, & appetitio recti operis deſtruitur. In centro partis externæ ven-
tris conſtituitur vmbilicus, per quem fætus in vtero viuens nutritur, ſed ſtatim atque
infans in lucem egreſſus eſt, illicò vmbilicus præciditur. Per vmbilicum, venerea vo-
luptas exponitur; quæ in medio humanæ naturæ reſidet, per quam fætus, nimirum
peccans in ventre mundanæ fœlicitatis ſtabulans ſanguinem vitiorum ſugit: quapro-
pter quando talis fœtus, nempè criminoſus in lucem gratiæ egreditur, confeſtim vm-
bilicus voluptatum recidendus eſt, ne rurſum in ſentinam vitiorum relabatur.

Prædictis partibus addantur genitalia membra præcipua, quibus auulſis, virtus vi- C
rilis aufertur, & homo ita mollis, & effæminatus redditur, vt, pilis cadentibus, vo-
Genitales cem fæmineam acquirat. Per genitalia, virtus rectas producens operationes oſtendi-
partes. tur, quæ dum radicatur in anima, fætum bonorum operum procreat. Verùm quando
genitalia diuinæ gratiæ violentia vitiorum demuntur; tunc homo adeò fit mollis, vt
fæmineam naturam adipiſcatur, ſicque vox precum, & confeſſionis peruertitur, pili
virtutum defluunt, & omnis ſpecies moralis corrumpitur. Inter partes genitales re-
cenſetur vterus, quæ pars in muliere ad conceptionem, ſemen recipit. Verùm ali-
quando accidit, vt ob humorum affluentium corruptelam, loco perfecti fœtus, maſſa
carnis, mola à medicis nuncupata, generetur: vnde mulier in fine grauiditatis fruſtum
carnis parit. Hoc ſæpè contingit illis, qui ſemen Verbi Dei concepiſſe creduntur, ſed
tandem inhoneſtum, & pernicioſum opus pariunt. Quocirca hoc erit conforme aſ-
Cap. 4. ſerto Iſaiæ. *Expectaui vt faceret vuas, & fecit labruſcas.* Immò hoc non eſt valdè alie-
Matth. c. 13. num ab eo, quod legitur apud Mattheum. *Domine nonne bonum ſemen ſeminaſti in* D
agro tuo, vnde ergo habet Zizaniam?

Fæmora ſunt partes ab inguinibus ad genua protenſæ, ob carnis, & neruorum co-
piam validæ, quæ totum corpus ſuſtentant. Ab his partibus Principes referuntur,
pondus regiminis, & præfecturæ ſuſtinentes. Hi fortes ob conſtantiam, carnoſi, & mol-
les ob clementiam, & mobiles ob aſſiduam diligentiam eſſe debent. Alioquin, per
fæmur, Antiqui prolem ſignificabant, vt in Rubrica myſticorum declaratum fuit. Id-
circò dum enſis in ſiniſtro fœmore, & pugio in dextro geſtatur: pariter pugionem
Verbi Dei, & enſem diuinæ Iuſtitiæ debemus fæmoribus, nempè venereis cupidita-
tibus applicare, vt diuino ducti metu harum partium luxum coerceamus.

Fœmora in genibus terminantur, quæ à genis dicta eſſe feruntur, quoniam infans
Fæmora. in vtero latibulans genua cum genis coniungat. Hinc homo caput inclinans ad ge-
nua magis ad lacrymas pronus redditur, quaſi memor vterinæ latebræ; in qua per

ſpatium

Digitized by Google

ſpatium nouem menſium mutatus eſt. Genua animi demiſſionem, & diuinnm metum
ſignificant: hæc enim ſunt genua, quæ mentem ad contemplationem terreſtrium in- *Genua.*
clinant; quare homo in genuflexione facilè lacrymas effundere debet. Deus ergo
E oculos genibus in domicilio vterino copulaſſe videtur, vt genua, nimirum animi de-
miſſionem, & timorem Dei meditaremur. Aliter genua ſunt partes, ſuper quibus nu-
trix geſtato infanti blanditur. Genua hoc in loco adminiculum ſpei, & diuinæ conſo-
lationis demonſtrant, quibus Deus in præſenti vita fidelibus blanditur; necnon ſigni-
ficant blandimentum æterni gaudij, quo Deus impoſterum viros iuſtos amplectitur. *Cap, vlt.*
Iuxta illud Iſaiæ. *Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandietur vobis.*

Crura, ex aliquorum mente, à currendo, vel tibiæ ob concauitatem appellantur;
hæ partes ſunt fortes, & ad totum ſuſtinendum corpus idoneæ. Euangelij Præcones
crura Eccleſiæ repræſentare poſſunt, non ſolum quia hùc, atque illùc currendo do-
ctinam Chriſti, cunctis regionibus inſinuent, verùm etiam, quia, inſtar tibiarum, di-
uiuam doctrinam modulantur. Præterquamquòd veluti columnæ totum Eccleſiæ *Crura.*
corpus ſuſtentant: immò veluti crura oſſea medulla humefiunt, ſimiliter hi medulla
pietatis, & gratiæ irrigantur. Propterea de his, & de corpore Eccleſiæ poterimus
F diuulgare illud Canticorum. *Crura eius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ ſunt ſupra* *Cap. 5.*
baſes aureas.

Pes in animali poſtremum occupat locum: eſt enim oſſeus ad imprimendum ve-
ſtigium, & ad motum localem neceſſarius. Pedes in morali doctrina finalem perſe-
uerantiam ſignificant, ideò veſtigium recti operis imprimunt, oſſei ſunt ob firmitudi-
nem, deinde motui locali animæ famulantur, vt ad cæleſtem patriam peruenire poſ-
ſit. Iuxta illud aureum Dictum. *Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.* Per
pedes etiam exponuntur affectus: idcircò ad rem ſcribebat Diuus Auguſtinus. *Pes* *Pedes.*
meus, affectus meus, eo feror, quocumq; feror. Itaque pedes affectionis noſtræ, vi con-
ſtantiæ, oſſei, vi clementiæ, caui, & plani ob ſimplicitatem eſſe debent. Amplius
pes dexter velocioris eſt motus, quam ſiniſter: quare homo validæ virtutis, primò
pedem dextrum, deinde ſiniſtrum mouet. Pes dexter in præſentia rectum, & ſpiri-
tualem affectum demonſtrat; ſiniſter prauam, & voluptuoſam affectionem denotat:
G ideòque pes dexter ſemper erit anteponendus. Iuxta illud Prouerbiorum. *Vias, quæ* *Cap. 4.*
à dextris ſunt, nouit Dominus, peruerſæ autem viæ, quæ ſunt à ſiniſtris. Tandem notan-
dum eſt hominem duobus niti pedibus, cum cætera animalia quattuor pedibus gra-
diantur. Homines vitijs dediti aſſimilantur brutis, quoniam horum inſtar proni ter-
reſtria aſſiduè meditantur; homines verò perfecti æterna intuentes, vi contemplatio-
nis erecti incedunt. Dicebat enim Pſalmographus. *Perfecit pedes meos tanquam Ceruo-* *Planta pedis.*
rum, & ſuper excelſa ſtatuens me. Planta pedis à planitie denominata eſt, & cum ſit
dura lædentibus facilè reluctatur; hæc animi voluntatem deſignat, quæ propter animi
demiſſionem plana, & ob impreſſionem bonorum operum, dura eſſe debet. Denique
calcaneus eſt pars extrema à mole totius corporis compreſſa, quæ pars ſemel læſa
difficilem admittit curatiouem, quoniam à fonte caloris valdè remota ſit. Calcaneus
eſt ſymbolum ſenectutis, quam moles vitiorum iuuentutis premit; ideòq; ſi crimini- *Calcaneus.*
bus lædatur, difficilem ſanitatem adipiſcitur, quia ſenum vitia, ob pertinaciam, & ob
H defectum caloris gratiæ, difficillimè corriguntur.

His animaduerſis, nonnulla adhuc de venis, ſanguine, pinguedine, neruis, oſſi-
bus, & cute ponderanda ſunt. Quo ad primum venæ, aut à veniendo dictæ, aut quaſi
viæ, per quas ſanguis ab hepate ad cæteras corporis partes, nutritionis gratia, ve- *Vena.*
niat: in corpore Eccleſiæ militantis, viros pios oſtendunt, quia per hos cæteris bona
communicantur; alij enim homines per hos, tanquam per venas ab hepate, ſcilicet
à Deo ſanguinem boni fortuiti hauriunt. Inſuper vena ſtatuto tempore aperta
putridum effundens ſanguinem, ſanitatem patienti reſtituit, & niſi recludatur pa-
tiens necem incurrit. Per venam intelligenda eſt locutio, veluti legitur in Prouer-
bijs. *Vena vitæ os iuſti.* Hæc vena animi valetudinem indicat, quæ ſi confeſſione *Cap. 6.*
aperiatur, corruptos criminum humores effundens ſanitatem patienti impartitur,
ſin verò per confeſſionem minimè recludatur, interitum animæ affert, quoniam
mors, & vita in manu linguæ. Pariter aliquando in venis humor putridus, & ma-

lignus

lignus continetur, qui alios ob conſuetudinem inficere poteſt. In vena humanæ vitæ ſanguis etiam prauæ affectionis latibulatur, qui putredinem peccati inducit, hinc poſtea familiares verbis, & exemplis offenduntur.

In venis maſſa ſanguinea continetur, quæ à Medicis in quattuor humores, nempè in ſanguinem, bilem, pituitam, & melancholiam diſtribuitur. Quo ad ſanguinem, hic in iecore in gratiam nutritionis totius corporis generatur, & in morali doctrina vocatur memoria ſanguinis, & paſſionis Chriſti, quæ in iecore, ſcilicet in affectu ad animam nutriendam continetur. Præterea quando corpus copioſo redundat ſanguine, ſagax natura per aliquam hæmorrhagiam, illum expellens, aduerſam valetudinem arcet. Hic ſanguis voluptuoſam affectionem exprimit; hinc natura ſagax nimirum ratio, per hæmorrhagiam pœnitentiæ, illam euacuare debet. Immò quando aliqua pars corporis læditur, illicò ad illam ſanguis confluit, vt ei opituletur: pari ratione amicus charitate feruens naturam huius ſanguinis ſic imitari debet, vt, quoad fieri, poteſt amico egeno opem ferat. Demùm ſanguis menſtruus venenata qualitate non caret; ſiquidem mulier hoc ſanguinis fluxu affecta aliquem non innocuè intuetur. Qui igitur inhoneſta, & pernicioſa libidine tenetur, prædictæ mulieri comparatur, cum huius aſpectus ſit venenatus, & alios in luxuriam procliues reddat. Itaque quando prædictus ſanguis ſtatuto tempore euacuatur, corpus in ſecunda valetudine conſeruatur, ſin retineatur in venis, multæ ægritudines procreantur. Talis ſanguis eſt ſymbolum peccati, quod piaculari confeſſione diligenter euacuatum perfectam valetudinem in anima conſeruat, ſin retineatur, multæ vitiorum ægritudines inde dimanant. A

Maſſa ſanguinis. B

Bilis eſt humor materiam igneam referens, & hominem celerem, & ad actiones audacem reddit. In hominibus perfectis, nil aliud eſt bilis, niſi zelus iuſtitiæ; ideoque illos ad rectas operationes incitat. Immò bilis in corpore humano cæteris dominans humoribus, hominem mente leuem, iracundum, & immitem conſtituit. Bilis in hac doctrina lethale crimen repræſentat, quo percitus homo mente leuis, iracundus, & immitis redditur. Pituita eſt humor frigidus, & humidus, qui in venis paulatim naturam ſanguinis adipiſcitur, vt tandem membra nutriat. Pariter in venis, nimirum in Eccleſia, Deus non modò ſanguinem, nempè viros perfectos, ſed quoq; pituitam, nempè viros imperfectos collocauit, vt, deficientibus perfectis, alij perfectionem adipiſcerentur. Niſi velimus per pituitam humorem inconcoctum interpretari Peccantem, cuius affectio inconcocta, nempè imperfecta eſt: idcircò Iſaias dicebat. *Excoxi te, ſed non quaſi argentum*. Tandem melancholia in humano corpore eſt humor niger aſſiduum procreans metum: quare non eſt mirandum ſi Medici tradant Melancholicum abſq; manifeſta cauſa formidare. Hic humor peccati ſymbolum procul dubiò nuncupari poteſt, quod ſplendore gratiæ carens, nigredinem participat: ideò qui tali humore inficiuntur, vitijs denigrantur, quorum ſtimulis agitati ſemper formidant.

Bilis.

Pituita. C

Cap.49.

Melãcholia.

Ex maſſa humorum caro, & pinguedo generantur. Caro mollis, necnon calida, & humida eſt, quæ oſſa tegit, & inania muſculorum ſpatia replet. Per carnem, intelligenda eſt mens perfecta, quæ humore pietatis, & calore charitatis referta, oſſibus, nimirum egenis, velamentum præbet, deinde vacua muſculorum ſpatia replere dicitur, dum vacuis pauperum loculis ſatisfacit. Amplius caro propter mollitiem impatiens laboris eſſe perhibetur: quare animalia carnoſis pedibus referta, vt homo, diuturnos labores tolerare nequeunt, niſi calceos induant. Pari ratione homines carnoſi, nimirum delitijs inuoluti laborem calamitatum difficulter perferunt: veluti legitur apud Mattheum. *Caro autem infirma*. Quamobrem neceſſe eſt ad calceamenta exemplorum, & doctrinæ Sanctorum confugere. Pinguedo ſub cute genita illam emollit, meatus obſtruit, dum augetur, venas comprimit, & tandem ignis fomes eſt. Pinguedo quoq; voluptatum cutem emollit, & meatus affectuum ita obſtruit, ne diuina gratia ad intimas cordis latebras penetrare poſſit: immò creſcens potentijs animæ dominatur, venas voluntatis comprimit, & demùm ignem auaritiæ nutrit. D

Caro.

Cap.46.

Pinguedo.

Deniq; nimia pinguedo impedire ſolet, quominus mulier concipere poſſit; & qui nimio adipe obruuntur, ſi valetudinem incurrant, difficillimè ſanitati reſtituuntur.

Simi-

Similiter, qui adipe diuitiarum redundant, vi criminum, ægrotant, & ob auaritiam
difficillimè conualeſcunt, immò fœtum recti propoſiti non facilè concipiunt. Quan-
doquidem pinguedo diuitiarum, calorem charitatis extinguit, motum perfectæ ope-
E rationis aufert, & vias interni affectus obſtruit.

Nerui à cerebro ortum trahentes per totum corpus diſſeminantur, vt cunctis par-
tibus motum, & ſenſum impertiantur. Nerui exponuntur virtutes à cerebro nempè
à Chriſto dimanantes, & toti animæ communicantur, vt motum rectæ operationis,
& ſenſum miſericordiæ excitent. Nerui inſuper, quò proximiores ſunt Cerebro, eò *Nerui.*
ſunt molliores, & quò remotiores, eò duriores euadunt. Hi nerui Iudices, vel Le-
gatos à cerebro, nempè à Principe in varias regiones miſſos deſignare poſſunt: ſi-
quidem hi, quò ſunt capiti, nimirum Principi, proximiores, molliores ſunt, dum beni-
gnitatem erga populum exercent: metuunt enim, ne propter viciniam, populi quere-
la ad aures Principis perueniat. Sed quando à capite, ob loci longinquitatem, ſunt
remotiores, maiorem exercentes ſæuitiam, duriores euadunt. Demùm nerui, iuxta
obſeruationes medicas, ſi fuerint præciſi, non regenerantur, neque glutinantur. Per
neruos intelligere poſſumus Schiſmaticos (σχίσμα in Eccleſia appellatur, quando
F Grex in contraria ſtudia ſcinditur, à verbo σχίζω ſcindo, nam vnione rupta diſſimi-
dent, qui prius conſenſerant) qui nunquam ad vnionem fidei, & gratiæ reuer-
tuntùr.

Oſſa cæteras partes ſuſtentantia, ſicca, dura, valida, alba, concaua, medulla irri-
gata, neruis colligata, & carne tecta ſunt. Ab oſſibus viri perfecti, & Deo conſecra- *Oſſa moralis*
ti repræſentantur, qui cæteras partes, ſcilicet alios homines in doctrina Chriſti im- *doctrina.*
becilles optimis documentis ſulciunt. Hi ieiunio ſicci, patientia duri, conſtantia for-
tes, caſtitate albi, paupertate concaui, medulla pietatis referti, neruis charitatis co-
pulati, & tandem carne tecti eſſe debent, dum aſſiduè imbecillitatem humanam con-
templantur. Alioquin hæc oſſa ſicca, inſenſibilia, medullis humecta, quæ fracta dif-
ficillimè glutinantur, ad criminoſos comparari poſſunt, qui contumacia ſunt ſicci, &
inſenſibiles dicuntur, dum miſericordiæ ſtimulos non ſentiunt, & medulla voluptuo-
ſæ affectionis humeſiunt, immò vi criminum fracti, glutine pœnitentiæ Deo diffi-
G cillimè copulantur. Oſſa quoque extrinſecus dura, & intus molli referta humore ſi-
gnificare poſſunt. Principes, qui extrinſecam duritiem, & ſeueritatem, internam
verò benignitatis mollitiem erga ſubditos exercere debent. Tandem aliqua etiam
reperiuntur oſſa medulla carentia, quæ inuicem concuſſa ſcintillant. Pariter multi
homines in hoc orbe verſantur, quorum oſſa, nimirum interiores affectus medulla
pietatis carent, & propterea nonniſi ignem iracundiæ, & ſæuitiæ emittunt. Ad fi-
nem medulla eſt quædam ſubſtantia alba, pinguis, mollis, quæ multis ægritudinibus
remedio eſſe perhibetur. Hæc eſt diuina gratia, puritate innocentiæ alba, charita-
te pinguis, eglutinoſa, & pietate mollis, quæ pluribus animi affectibus opitulatur:
ſiquidem hæc à cerebro, nimirum à Deo, per neruos affectionum deſcendens, animam
ab ægritudine ad ſanitatem, & ab ærumnis ad lætitiam ducit. Legitur enim apud Iob.
Medullis oſſa illius irrigantur.

In calce huius Ruoricæ, nonnihil de cartilagine differendum eſt, quæ iuxta
H Galeni ſententiam, eſt ſimplex animalis particula, aliarum quidem omnium duriſ- *Lib. 7. de vſu*
ſima, toto autem oſſe mollior, inter os, & carnem media; ideò facilè abſq; fractio- *part. cap. 5.*
ne flectitur. Cartilago animæ appellatur propenſio ad bonum, quæ intra duritiem,
& mollitiem collocanda eſt; non enim incredula eſſe, neq; temerè omnia credere de-
bet, cum ſcripſerit Ioannes. *Non enim eſt credendum omni ſpiritui, ſed probate ſpiri-* *Cap. 5.*
tus, ſi ex Deo ſunt. Item cartilago eſt particula ſenſu, & motu carens; immò ſi am-
putetur, non regeneratur. Cartilagines Diaboli ſunt peccantes, qui ad omne ge-
nus vitiòrum flexiles, & proni ſunt, deinde ſenſu miſericordiæ, & motu rectæ ope-
rationis carent; immò ſi peccati gladio ab Eccleſia reſcindantur, nolunt pæniten-
tiæ glutine denuò ipſi copulari.

Poſtremò cutis eſt pars corporis extima, iniurijs aeris expoſita, vt cæteras cor- *Cutis.*
poris partes tueatur. Cutis in hac doctrina eſt animæ tolerantia, quæ iniurijs ae-
ris, ſcilicet calamitatibus exponitur, & ab ipſa cæteræ partes, nimirum interiores

ani-

animæ affectiones defenduntur. Ideò de hac cute patientiæ intelligere poſſu-
Cap. 37. mus illud aſſertum Ezechielis. *Superextendam in vobis cutem, & dabo vobis ſpiritum,
& viuetis.* Denique homo inter cæteras animantes tenuiſſima munitur cute; quare
eum frigoris, vel caloris noxam facilè perſentiat, aduerſus aeris iniurias, veſtimen- A
tis induitur. At ſimiliter homo ita tenui patientiæ cute eſt munitus, vt vel parùm,
vel nihil pro ſalute tolerare poſſit, ſi aculeis calamitatum aliquando pungatur: quam-
obrem illius intereſt veſtibus exemplorum, & doctrinæ Sanctorum ſeſe induere, vt
Cap. 16. frigori calamitatum, & feruori ærumnarum reſiſtere poſſit, pronuncians illud Iob.
Saccum conſui ſuper cutem meam.

MORALIA AB HOMINE,
Eiuſque varijs Attributis petita.

B
HACTENVS de partibus humanis diſſeruimus, modò ad hominem, eiuſ-
que attributa examinanda accedemus, vt documentis moralibus inde eli-
citis noſtra hæc hiſtoria perficiatur. Primò aliquod diſcrimen humani ſe-
xus ponderandum eſt: ſiquidem mares in comparatione ad fœminas, ſunt calidiores,
corpore robuſtiores, animo audaciores, magis hiſpidi, pluribus referti dentibus, &
maiori caloris innati copia redundant; & propterea maiori etiam ciborum quantitate
egent. Pari ratione viri iuſti, necnon illi, qui in religioſam ſeruitutem Deo ſunt dicati,
in comparatione ad Laicos, mares eſſe perhibentur: quapropter charitate ſunt cali-
diores, conſtantia validiores, prompta voluntate audaciores, aſſidua animi demiſſio-
ne hiſpidiores, deinde plures dentes diſcretionis habent, & quoniam feruore chari-
tatis vtuntur, ideò quotidie circa alimenta plurium meditationum verſantur. Si con-
Sponſus, & ſponſa. ſideretur homo quatenus ſponſus, proculdubiò hic ſponſam primò blandis verbis, &
xenijs ad amorem allicit, deinde nuntijs, & litteris votum ſuum exprimit, ludis, & ſpe- C
ctaculis ſeſe exponit, in cultu veſtium nouando, ſibi nimis indulget, & tandem eam di-
ligenter circumſpectam ducit coniugem. Nos poſſumus in præſentia nomen ſponſi
Chriſto, & nomen ſponſæ Eccleſiæ, vel animæ aſſignare: quandoquidem hic ſponſus à
mundi primordio hanc ſponſam diligens in matrimonium accipere decreuit; pro-
pterea ab initio dona, nimirum cuncta eius officia ei deſtinauit, & ad exprimendum
votum ſuum, Patriarchis, & Prophetis, tanquam nuncijs vſus eſt, ſpectaculis fla-
gellorum, & crucis ſeſe expoſuit, veſtimento humanæ carnis induit, & demum eam
diligenter circumſpectam blando ſermone allocutus eſt: quemadmodum in Pſal-
mo quadrageſimo quarto legitur. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliui-
ſcere populum tuum, & domum patris tui.*

Si contemplemur ſeptem ætates, per quas, tanquam per tot gradus, homo ad po-
Aetates. ſtremum vitæ terminum accedit; has quoque ad moralem doctrinam trahi poſſe com-
periemus: proptereaquod ſeptem ætates ſunt ſeptem virtutes ſpirituales, per quas D
Vita gratiæ ad optatum æternæ gloriæ finem progreditur. Prima igitur ætas in
hoc genere eſt demiſſio animi, quæ infantiam æmulatur: nam veluti hæc humanam
inchoat vitam; pariter illa vitæ moralis principium eſſe fertur. Immò ſi infantia à
non fando deducitur; ſic vir demiſſione animi refertus, ob verecundiam, loquendo,
limites vrbanitatis non excedit: præterquamquòd ille, qui hanc primam virtu-
tem profitetur, apud Catonem, linguam compeſcere debet; namque Ouidius ſole-
bat dicere.

Præcipua eſt virtus præſtare ſilentia rebus,
Et contrà grauis eſt culpa ſilenda loqui.

Secunda ætas eſt Charitas, quæ homines Deo, amicis, & inimicis indiſſolubili
quodam amoris vinculo conciliare nititur. Tertia eſt Pietas, quæ inſtar adoleſcen-
tiæ, auctionis meritorum eſt procuratrix. Quarta eſt iuuentus, nempè fortitudo,

qua

qua homines aduerſus tentamenta armantur. Quinta eſt Honeſtas vitæ, quæ virilem ætatem æmulans cauet, ne quid indecore, aut libidinosè fiat, atq; cogitetur. Sexta eſt Prudentia, quæ tanquam ſenectus mollitiem carnis deſtruens ſapientiam
E ſpiritus illuſtrat. Septima, & poſtrema ætas ſpiritualis eſt Timor Dei, qui decrepitatis æmulus, hominem ſuperbia erectum incuruat, & mentem ad contemplationes mortis pronam reddit.

Modò nonnulla peculiaria de infantibus, & pueris conſideranda ſe ſe offerunt. In primis ad procreationem infantis, materia à matre ſuppeditata, ſemen viri, matrix totum recipiens, ſecundina, nimirum membrana hanc maſſam inuoluens, & calor naturalis totum formans, & efficiens confluunt: præterea ſanguis maternus eſt neceſſarius, qui genitum iam infantem nutriat, atq; augeat. Pariter vt aliquis vi pænitentiæ ad gratiam genitus, filius Dei euadat, multa ſunt neceſſaria, primò matrix, ideſt locus conueniens, nempè fides Eccleſiæ, quæ recipiat materia, ſcilicet recta voluntas, quæ obtemperet, ſemen viri, nimirum Verbum Dei, & doctrina Euangelici Præconis, quæ hominem diſponat, & tandem idoneum reddat. Calor operans eſt gratia diuini ſpiritus, quæ totum efficit, ſecundina eſt charitas, quæ omnia *Infans.*
F coniungit, & deniq; ſanguis nutriens eſt memoria ſanguinis Chriſti, quæ cuncta fouet, atq; auget. Præterea in generatione infantis, natura primitùs membra principalia, nimirum cor, cerebrum, & hepar producit, deinde ad cæteras partes formandas ſe accingit. Partes præcipuæ, in doctrina morali, virtutes theologicæ appellantur, Cor enim, propter amorem, eſt ſymbolum charitatis, Cerebrum, cum ſit principium ſenſus, Fidem deſignat, Hepar, quoniam totum corpus alit, Spem inſinuat. Hinc Chriſti fideles Naturæ æmuli primùm has virtutes præcipuas formare, & perficere debent, deinde ad alias à prædictis dimanantes pedetentim acquirendas properare. *Partes præcipuæ in moralibus.*

Amplius infans in vtero materno non illicò, ſed paulatim perficitur, & formatur, præter Chriſtum, cuius corpus intra momentum temporis, formatum, animatum, & à Verbo aſſumptum fuit. Pari ratione homines naturam imitantes paulatim virtutes induere debent, vt deinceps probi, perfecti, & docti euadant. Oppoſitum tamen
G contigit Chriſto, qui illicò ſcientiarum, & gratiarum omnium cumulo redundauit, veluti expoſuit Ioannes capite primo. *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius quaſi Vnigeniti à Patre plenum gratia, & veritatis.* Rurſus infantes ſtatim poſt ortum in loco obſcuro collocantur, ne lucidus aer viſionem eorum lædat; aſſimiliter infantes, nimirum, qui nuper ad fidem, vel pœnitentiam, vel religionem nati ſunt, aeri lucido negotiorum non ſunt exponendi, ne ſplendore proſperitatis mundanæ offendantur; propterea in opaco animi demiſſionis loco conſtituendi ſunt, donec validiorem diſcretionis viſionem adepti fuerint. Iterum membra infantium ita tenella ſunt, vt facilè curuaturam incurrerent, niſi nutrices faſcijs illa arctarent: ita membra infantium, ideſt affectiones iuuenum ſunt naturæ adeò flexibilis, vt niſi ab crudita nutrice, ſeu perfecto viro, faſcijs optimæ diſciplinæ vinciantur, curuaturam prauorum humorum facilè contraherent. Inſuper infantes, vt copioſum alimentum cõcoquant, diuturniori etiam indigent ſomno: hinc nutrices
H illos ſuaui cantilena ad ſomnum procliues reddere ſolent. Item infantes, ſcilicet homines, qui copioſo mundanæ proſperitatis alimento veſcuntur, diuturno pietatis, & cõtẽplationis ſomno indigent: quapropter nutrices, nimirum Euangelij Præcones, iucundis doctrinæ, & exemplorum cantilenis ſomnum illis conciliare nituntur.

Quando verò infantes adoleuerunt, pueri nuncupantur, & cum ſint adhuc imbecilles ad labores non ſunt idonei, ad cadendum faciles, & ad iracundiam proni. Tales vocari poſſunt Peccantes, qui, puerorum inſtar, ſunt imperiti, ad laborem contemplationum, & rectarum operationum inepti, ad concipiendos irarum motus proni, & ad cadendum faciles, dum quotidie de crimine in aliud crimen prolabuntur. Item pueri à valetudinarijs geniti ſimiles ægritudines tanquam hæreditarias incurrere ſolent. Pari ratione pueri ſunt Subditi, vel Diſcipuli; namq; ſi Principes, vel Præceptores fuerint valetudinarij, nimirum varijs infecti vitijs, ſimiliter filij, veluti Subditi, & Diſcipuli prauis exemplis læſi inquinantur: non immeritò igitur canebat Cato. *Pueritia.*

Turpe

Digitized by Google

Turpe eſt Doctori, cum culpa redarguit ipſum.

Si conuertatur ſermo ad puellas, quæ hoc nomen integritatis ſortiuntur; hæ debent eſſe graciles, flexibiles, & venuſtæ. Puella hoc in loco animam repræſentat, quæ temperantia gaudere debet, in animi demiſſione gracilis, ratione obſequij, flexibilis, & tandem dotibus honeſtatis pulcherrima. A

Patris amor in filios.

Ratione conſanguineitatis, parentes, & filij ponderandi ſeſe offerunt. In primis pater immoderato filium amore proſequitur, & eum ab vberum nutrimento remotum quotidianum ſibi conuictorem conſtituit; deinde creſcentem erudiens verberibus corrigit; immò etiam erudiendum ad præceptores mittit, & quò magis ſibi ſimilem obſeruat, tantò maior ſibi in illum amoris cumulus accedit, & iuxta ætatem, dignitates illi impertitur, & hæreditatem augere non ceſſat. Hic pater eſt Deus *Cap. 2.* Omnipotens: iuxta illud Malachiæ. *Pater vnus eſt omnium veſtrum.* Filij ſunt om- *Io. cap. 1.* nes viri iuſti ab ipſo per gratiam geniti, & alti. Dicebat enim Ioannes. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius.* Itaq; hic ſummus Pater tales filios effuſiſſimè diligit, immò ab vberibus delitiarum ſeparatos ad ſacram Gratiæ, vel Euchariſtiæ menſam ducit, curæ præceptorum diuinæ legis commendat, verbis ſacræ paginæ eos erudit, & verberibus calamitatum identidem corrigit. Sic enim B *Cap. 13.* veritatem aſſequitur illud Prouerbiorum. *Qui parcit virgæ odit filium.* Immò hic pater, quantò magis filium in moribus ſibi ſimilem obſeruat, tantò maiori affectu, & miſericordiæ oculis eum intuetur; deinde iuxta ætatem perfectionis, portionem dignitatis æternæ gloriæ illi diſtribuit, & iuxta meritorum augmentationem, hæreditatem cœleſtis patriæ amplificat.

Matris amor in filiũ

Mater quoq; filium in vtero morantem proprio ſanguine, & poſt ortum lacte nutrit. Hæc mater exponi poteſt Euangelij Præco, qui ſanguine benignæ affectionis, & lacte diuinæ doctrinæ viros chriſticolas alit. Niſi velimus, per matrem intelligere Chriſtum, qui proprio ſanguine, necnon lacte diuinæ gratiæ, infantes ſuos, nempè viros pios, & catholicos, ſacro pane Euchariſtiæ ſuſtentat. Hoc enim habetur manifeſtum apud Ioannem. *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus.* *Cap. 6.* Amplius mater quò magis parituræ appropinquat, eò maiori dolore, ob infantis motum affligatur. C

Hæc mater eſt conſcientia, quæ fœtum peccati eniti debet, dum igitur tempus confeſſionis piacularis appropinquat, per quam crimina in lucem emittuntur, hæc maiori dolore opprimitur. Immò ſi mater in paritione patitur, & poſt partum, lenito dolore, exhilaratur: ſimiliter homo quando apud Confeſſarium crimina effundit, pudore vexatus valdè mæret; ſed poſteaquam Sacramentum pænitentiæ obiuit, peccatis eductis, exhilaratur, quoniam conſcientia eſt benè actæ vitæ recordatio iucundiſſima. Tandem mater, vel nutrix præcipuis quibuſdam munijs circa infantes *Conſcientia, quid ſit.* fungitur, dum eos famelicos lactat, & nutrit, lapſos erigit, ſtantes conſeruat, fœdatos mundat, & demum ad greſſum, & locutionem eos erudit. Hæc mater, vel nutrix Beata ſemper Virgo appellari poteſt, quæ infantes ſuos, nempè illos, qui præcipuo quodam cultu eam venerantur, lacte gratiæ nutrit, labentibus in crimina opitulatur, ſtantes, nimirum in diuina gratia conſtitutos conſeruat, inquinatos purgat, & tandem ad greſſum bonorum operum, & ad locutionem diuini ſermonis eos inſtruit. D

Si conſideremus filios; horum alij ſunt primigenæ, alij verò deinceps naſcuntur. Verùm antiqua inoleuit conſuetudo, vt maior hæreditatis gentilitiæ portio primigenis contingeret; niſi fortè commiſſa noxa, parentes bonis primogenitorum eos exhæredarent; nam tunc minores natu maioribus præferebatur. Deus igitur ab initio, duos filios, nempè populum Iſraeliticum, & populum Ethnicum habuiſſe perhibe- *In Eccleſ. c. 36.* tur. Populus Iſraeliticus dicebatur primigenus; veluti legitur in ſacris paginis. *Iſrael, quem coæquaſti primogenito tuo.* Deinde alius filius, nimirum populus Ethnicus poſtremò genitus vocabatur, conſequenterq; non huic, ſed illi maior hæreditatis gratiæ, & gloriæ portio competebat: verùm quia populus primigenus Deo carnem humanam induto aduerſatus eſt, propterea iure primogenitorum priuatus fuit, *Lib. 1. Paralip. c. 5.* atq; hæc cæleſtis, & æterna hæreditas in Ethnicum collata fuit. Id autem in ſacris Biblijs, per Rubem, & Ioſeph elegantiſſimè fuit figuratum. Idcircò ad rem pote-

rimus

Digitized by Google

rimus diuulgare illud Matthei. *Erunt nouiſsimi primi, & primi nouiſſimi.* Aut pronunciare aliud, quod apud eumdem Mattheum legitur. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.* *Matth.c.20.*

E Si contemplemur homines, quatenus imperant, & famulantur; tunc natura Dominorum, & ſeruorum ſeſe offert ponderanda. Dominus ſeruos ſuos non opprimit, immò illos aduerſus inimicorum impetum tutatur, illoſq; in egeſtate verſari non permittit. Iudex, vel Princeps naturam Domini ingenui, & iuſti imitari debent, dum enarratas prærogatiuas erga ſubditos exercent, & ſeruando æquitatem, eorum innocentiam tuentur. Hoc enim erit conforme aſſerto Pſalmographi. *Iuſtus Dominus, & iuſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius.* Niſi velimus, per Dominum, interpretari Chriſtum, qui optimos ſeruos alit, & tutatur, prauos verò tam Dæmones, quàm homines punit, atque deprimit: id innuebat Pſalmographus his verbis. *Suſcipiens manſuetos Dominus, humilians autem peccatores vſq, ad terram.* Vicissim Dominus perditus famulis minimè opitulatur, immò illis damno eſt, dum ius petentibus non reddit, & præmia à reis expectat. Hunc Dominum imitatur Tyrannus, qui ſuæ poteſtati ſubiectos diuitijs ſpoliat, & omni iure poſtpoſito, ita operatur, vt pœnas
F innocentes pro nocentibus pendant. Hoc ideò non erit abſimile illi, quod recitauit Iſaias. *Dabo Aegyptum in manu Dominorum crudelium.* *Cap.19.*

Ex altera parte ſerui ſi conſiderentur, hi à ſeruando dicebantur, quoniam in bello captos Triumphans ſeruaret, vel vt venderentur, vel vt ab hoſtibus redimerentur: niſi potius dicamus à ſeruiendo nuncupatos, quoniam multis ſeruitijs deſtinentur. Serui antiquitùs in triplici genere conſtituebantur. Alij erant vernaculi, qui ſub iugo ſeruitutis naſcebantur, alij emptitij, qui rapti vendebantur, alij conductitij, qui ſponte, & ſpe lucri, alicui famulabantur. Pariter, in mundo morali, varia ſunt ſeruorum genera, varijs Dominis ſpiritualibus famulantia; hos quoque à ſeruando nuncupatos aſſeueramus; quandoquidem Deus eos in vita ſeruat, vt tandem ad bonam frugem ſe recipiant, & ſemel à vitijs redimantur. Aut illos à ſeruiendo cognominatos aſſeremus, quia, aut Deo, aut Dæmoni famulentur. Horum alij nuncupantur vernaculi, vt Ethnici, qui ſub iugo ſeruitutis, ideſt peccati orti ſunt, & in *Seruorũ varia differentia.*
G hac eadem naui verſantur paruuli, qui labe originis inquinati naſcentes, ante ablutionem aquæ ſacri fontis decedunt: ideòq; ab huiuſmodi ſeruitute nunquam liberantur. Serui emptitij ſunt Chriſticolæ peccantes, qui aqua ſacri fontis loti, & pœnitentia liberi à Diabolo emuntur, dum voluptatibus ſeruiunt, & vitiorum omnis generis ſeruitute opprimuntur. Denique ſerui conductitij ſunt Chriſticolæ perfecti, qui non vi, ſed ſponte, & ſpe lucri æternæ gloriæ ad voluntariam Dei ſeruitutem ſe recipiunt. Hi meritò poterunt pronunciare illud Geneſis. *Eme nos in ſeruitutem, & læti ſeruiemus Regi.* Famula quoque, iuxta Priſcorum conſuetudinem, vilibus ſeruitijs deſtinantur, illiberali nutritur cibo, veſtibus nullius valoris induitur, aſſiduo ſeruitutis iugo premitur, immò filium nonniſi ſeruituti addictum concipere poteſt, hæc ad libitum nubere non permittitur, tanquam bellua venditur, virginis interdum cæditur, & ſi, fortuitò, libertati donetur, ob ingrati animi vitium rurſus ad priſtinam ſeruitutem reuocatur. Hæc famula anima peccans eſſe creditur, quam Diabolus li- *Cap.47.*
H bertate conſcientiæ priuans, ſeruituti criminum addicit, ſiquidem vilioribus peccantium officijs famulatur, vulgaribus diuitiarum alimentis reficitur, abiectis veſtibus prauæ conſcientiæ induitur, nefariæ conſuetudinis ſeruitute premitur; immò ſi filium boni operis concipit, ipſe quoque ſeruituti deſtinatur, quatenus gratia, & virtute meritorum caret. Item hæc à Diabolo ſæuis Dominis mundi, & carnis venditur, ſicque conſuetudini Chriſti, & Sanctorum copulari nequit: quamobrem cum illi deſit gratiſſima in Chriſtum eam liberantem voluntas ad ſoluendas gratias, ipſam ad ſeruitutem Inferorum reuocat, vbi aſſiduis flagellis verberantur. *Anima peccans aſſimilatur famula.*

Hactenus examinata ſunt illa, quæ ad ætatem, ſexum, & conſtitutionem hominis ſpectabant. Iam tempus eſt differendi de illis rebus, quæ ſi rectè adhibeantur, hominem in ſecunda valetudine conſeruant, ſin ſecus, eius valetudinem deſtruunt; hæ nonnaturales à Medicis appellantur. In doctrina morali has res quoque inueniemus: ſiquidem vita gratiæ, aerem puritatis, cibum pietatis, & Euchariſtiæ, potum ſapientiæ, exercitium diligentiæ, quietem tranquillitatis conſcientiæ, vigiliam meditatio-

Digitized by Google

nis, & prouidentiæ, ſomnum contemplationis, & gloriæ expoſtulat. His igitur vita gratiæ cuſtoditur, & conſeruatur, ne criminibus inquinata pereat. Cæterum has res in ſpecie paulò accuratiùs meditari debemus, & inchoando à cibis, hos multiplicis generis eſſe comperimus. Nam cibi delicati, & tenues paucis ſcatent excrementis, A conſequenterq; copiam ſanguinis procreant. Alij ſunt cibi craſſi ſucci, multiſq; redundantes fæcibus, qui paucum ſanguinem generant. Pariter cibi ſpirituales, nempè diuina gratia, & Euchariſtiæ, ſanguinem pietatis, & miſericordiæ gignunt, & propterea excrementis vitiorum carent. At cibi mundani, ſcilicet bona ſortuita, paucum pietatis ſanguinem, immò multa criminum excrementa procreant. Niſi dixerimus cupedias, quæ citò in ſubſtantiam aliti tranſmutantur, ſtomacho imbecillo competere, cibos verò illiberales, & craſſi ſucci ſtomacho calidi temperamenti conuenire. In hac doctrina, cibi tenues, & optimi ſucci ſunt viri iuſti, de quibus Chriſtus apud Ioannem hæc verba prodidit. *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis.* Præterquàmquod tales cibi facilè conficiuntur, deinde fide, atque gratia diſpoſiti in corpus Eccleſiæ conuertuntur. Cibi autem illiberales, & craſſi ſucci ſunt Diuites, & auaritiæ dediti, qui difficulter concoquuntur, qui aut nunquam, aut ſerò ad bonam frugem ſe recipientes in corpus Eccleſiæ conuertuntur. Quo circa primi cibi ſtomacho tantùm delicato, nimirum gloriæ Paradiſi competunt; cæteri verò nonniſi ſtomacho ſeruenti, ſcilicet igni Inferorum conueniunt. Ad finem veluti cibus moderatus, & ſalubris virtutem conſeruat, deperditas vires inſtaurat, calorem temperat, ſanguinem auget, ſomnum conciliat, & ſecundam valetudinem tuetur. Ita moderatus cibus ſcientiæ, vel pænitentiæ, aut cibus Euchariſtiæ, ſeu charitatis, & amicitiæ multas animæ commoditates affert. Primò deperditas gratiæ vires reſtaurat, calorem cupiditatum temperat, ſanguinem pietatis auget, ſomnum contemplationis prouocat, & deniq; valetudinem animæ tuetur. B

Vita gratiæ qualis.

Cap. 4.

Iam poſt cibaria ad potionem deſcendere debemus, quæ in triplici diſcrimine conſtituitur. Alia eſt ſimplex, vt aqua, quæ minimè nutrit, ſed alimentum tantummodo ad partes nutriendas vehit; ſecunda eſt vinum, quod non ſolum alimenti eſt vehiculum, verum quoq; alijs mixtum edulijs tandem corpus nutrit; tertia eſt potio medicata, quæ neque veri potus, neque cibi naturam participat. Hanc triplicem potionum differentiam doctrina moralis exhibet. Prima vocatur ſimplex potio, vt Philoſophia, & alia huius generis ſcientia, qua homines ſimpliciter docti, ſed non probi, & perfecti efficiuntur. Alia eſt potio vini, & cibi naturam poſſidens, vt ſcientia Theologica, quæ, more potionis, ſcientiam ſtillat, & virtutibus hominem nutrit. Tertia potio eſt veluti Iuris prudentia, quæ neq; cibi, neq; potus locum ſubire poteſt, cum neq; hominem in ſpeculatione perfectum, neq; in moralibus rectum reddere poſſit; vocatur tamen potio medicata, quæ vitia delens, & crimino ſos puniens, publicæ vtilitati tanquam medicina prodeſt. C

Potionum differentia.

Amplius potio pro vehiculo humani alimenti, aut vinum, aut aqua eſſe debet. Vinum moderatè ſumptum humano corpori infinitas affert commoditates; namq; calorem auget, ſpiritus recreat, lætitiam, & audaciam excitat, virtutem roborat, iracundiam mitigat, corpus ſiccum humectat, appetitum prouocat, concoctionem adiuuat, ingenium acuit, obſtructiones reſerat, excrementa abſumit, lippitudinem ſoluit, facundiam generat, lithiaſi medetur, arenulas educit, & deniq; vulnerum medelæ conuenit. Sin autem homo, in vino hauriendo modum exceſſerit, proculdubiò non merum, ſed venenum potabit: iuxta vulgatum diſtichon. D

Vini prærogatius.

Immodico, ſed ſi tua proluis ora lyæo,
Pro dulci potas tetra aconita mero.

Per vinum hoc in loco intelligere poſſumus monumentum ſanguinis Chriſti, aut feruorem pietatis, aut diuinam ſcientiam, ſiue pænitentiam: ſiquidem hæc omnia ſunt tot vina ſpiritualia, quæ animæ mirandum in modum conferunt: iuxta illud Prouerbiorum. *Inebriamini chariſſimi, bibite vinum, quod miſcui vobis.* Quocirca huiuſmodi vinum feruorem charitatis auget, virtutem fortitudinis roborat, gaudium in diuino ſpiritu, & audaciam aggrediendi bonas operationes excitat, iracundiæ cauſam temperat, ſiccitatem impietatis humectat, appetitum boni operis prouocat, intellectum illuſtrat, obſtructionem pudoris confeſſione aperit, ſuperfluas diuitias eleemoſy-

Cap. 9.

Digitized by Google

moſyna abſumit, lippitudinem oculorum cordis aufert, eloquentiam diuinæ laudis,
& orationis perficit, lithiaſim contumaciæ ſauat, arenulas vitiorum educit, & deniq;
vulnera doloris, mœroris, & inuidiæ ad perfectam cicatricem ducit. Præterea quem-
E admodum à potione putrida, ſiue ſit vinum, ſiue aqua, ſummopere cauendum eſt,
quandoquidem venas ingrediens, & ſanguinem inficiens multa morborum genera
producere poteſt. Similiter Chriſticola potionem hæreſis, necnon ſermonis obſcæ- *Quæ potiones vitandæ.*
ni vitare debet; cum huiuſmodi potus corruptæ doctrinæ non ſolum animam infi-
ciat, ſed etiam multas vitiorum ægritudines generet.

Accedamus modò ad ponderationem ſomni, & vigiliæ; namq; ſomnus mediocris
calorem naturalem roborat, corpus humectat, crudos humores digerit, temulentiam
tollit, ægritudines diſſipat, & victoriam naturæ aduerſus morbum prænuntiat. Ita
ſomnus contemplationis calorem charitatis confirmat, mentem pietate humectat,
crudos voluptatum humores diſſipat, ebrietatem criminum aufert, morbum animæ
exterminat, & victoriam aduerſus crimina publicat. Inſuper homo quiete noctur- *Vis contemplationis.*
na oppreſſus extrinſecam gelidæ mortis imaginem repræſentat: cum tamen intrin-
ſecè vita fruatur: immò partes exteriores frigeſcunt, cum tamen intimæ non me-
F diocrem calorem participent. Naturam huius ſomni referunt illi, qui ſpe, & pieta-
te allecti in Domino dormire feruntur: ſiquidem extrinſecùs dicuntur frigidi, dum
egeſtate ſunt oppreſſi, & veluti cunctis rebus deſtituti, & quaſi alicuius defuncti ſi-
mulacrum oſtentant: cum tamen intrinſecè, ideſt quoad Deum viuant, & quoad con-
ſcientiam, pietate, & charitate feruenres ſint. Huc igitur reſpiciens Apoſtolus ſcri-
bens ad Corynthios dicebat. *Quaſi morientes, & ecce viuimus.* Viciſſim, in vigilia, *Lib 2. cap. 6.*
homo ſuas functiones obit, graditur, videt, audit, guſtat, olfacit, tangit, loquitur,
& intelligit: quæ actiones, vrgente ſomno, irritæ ſunt. Vigilans, hominem iuſtum
propriæ ſaluti conſulentem demonſtrat: cum hic nullo criminum ſomno impedi-
tus ſpirituales actiones exercere poſſit: quamobrem pedibus amoris, & affectionis
progreditur, oculis contemplationis intuetur, auribus demiſſionis animi potum per-
cipit, guſtu pietatis delectatur, ſpe odoratur, in alios beneficia conferens tangere
dicitur, confeſſione, & encomijs Dei loquitur, & tandem aſſidua meditatione to-
G tum intelligit.

Alia duo inter res non naturales, nimirum motus, & quies non ſunt prætermit- *Motus, &*
tenda: ſiquidem homo ante prandium ſe exercere debet, vt excrementa in ſtoma- *quies conſi-*
cho contenta deſcendant, & diſſipentur, antequam illuc nouus accedens cibus cum *derantur.*
excrementis mixtus corrumpatur. Pari ratione antequam cibus ſpiritualis doctri-
næ, vel Euchariſtiæ ſumatur, pænitentiæ exercitium præcedere debet, vt vitio-
rum excrementa abſumantur; ſic enim locus conſcientiæ expurgatur. Ex altera
parte quies laboris, & cuiuſcumq; motus terminus eſſe perhibetur; quoniam qui-
cumq; motus natura ſua ad quietem tendit: iuxta tritum carmen.

Quod caret alterna requie durabile non eſt.

Etenim quiete vires reſocillantur, & membra feſſa recreantur. Per quietem hoc
in loco exponere poſſumus ſtatum contemplationis, & vitam religioſæ conſuetudi-
nis, in qua mens ab exterioribus negotijs ad intimas conſcientiæ operationes re-
H trahitur; vt pace circumdata Deum ſolum veram quietem meditetur: iuxta aſſer-
tum aureum Diui Auguſtini. *Inquietum eſt cor meum, bone Ieſu, donec quieſcas in te.*
hæc enim quies ſtatum gratiæ conſeruat, vires animæ roborat, & laſſitudinem men-
tis in mundanis negotijs fatigatæ mirandum in modum tollit.

Digitized by Google

MORALIA AB HVMANIS ægritudinibus petita. A

CVM res naturales,& non naturales pauculis verbis complexi ſimus; nunc res
præter naturam ita à Medicis appellatas paucis etiam exponemus, quatenus
ſcilicet morbus hominum accommodari poſſunt.Namq; ſicuti pulſus à Me-
dicis diligenter examinantur, vt cordis affectiones percipi poſſint: ita Medici mora-
les, nimirum Princeps, vel Dynaſta aliquando pulſus ſubditorum ita diligenter per-
pendere debent, vt cordium diſpoſitiones cognoſcant, & malè operantes à tramite
Medicus moralis quis,
obliquo retrahant. Vel nomen moralis Medici confeſſario aſſignetur, qui pulſus con-
fitentium magna induſtria obſeruare debet, vt intimas cordis diſpoſitiones intellige- B
re poſſit. Itaque in præſentia præcipui affectus corpus humanum profligantes exami-
nandi ſunt, ſcilicet quatenus morali doctrinæ famulantur. Inchoantes igitur à morbis
capitis, alopeciam primò contemplabimur, quæ generatur, quando humores acres
capillorum radices erodunt. Caput eſt Princeps, & capilli ſunt homines poteſtati
ſubiecti: ideò quando prauis humoribus, nempè prauis Principum exemplis capilli,
ideſt ſubditi inficiuntur, tunc ſtatim in luxum diffluunt,& ſoluuntur. Caluities quoque
caſu capillorum producitur, & priuationem virtutum violentia peccati productam
deſignare poteſt. Immò veluti iuuenis caluitiem incurrens denuò crines acquirere
poteſt; cum ſenex, aut difficulter, aut nunquam caluitie liberetur. Aſſimiliter iuue-
nis ob amiſſas virtutes caluus, rurſum, vi pænitentiæ, his virtutum capillis exornatur,
quod ſenex difficulter aſſequitur; cum vitia ſenum incorrigibilia eſſe videantur. Ha-
bemus enim in Prouerbijs hanc ſententiam. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum*
Cap.26.
ſenuerit, non recedet ab ea. C

Succedit Epilepſia conſideranda, morbus capitis præcipuus, ita à Græcis nuncu-
patus, quia partes ſuperiores comprehendantur; alioquin inter varia nomina, qui-
bus inſignitur, morbus ſacer cognominatur. Oritur hic affectus, quando humori-
bus ventriculos cerebri occupantibus, tranſitus ſpirituum animalium intercipitur;
tuncque patiens conuulſus cadit, & cum ſpuma circa os, ſtridore dentium, & tortura
Epilepſia comparatur ſuperbiæ.
faciei, toto corpore contremiſcere videtur. Hæc affectio proculdubiò ægritudini
ſuperbiæ aſſimilanda eſt, quæ re verà ſacer morbus nuncupari poteſt, cum de viris
ſanctis, & perfectis triumphum egerit. Item Epilepſia vocatur, quaſi noxa partium
ſuperiorum, nec præter rationem, cum ſupernos Angelos proſtrauerit: legitur enim
in ſacris paginis. *Sedes ducum ſuperborum deſtruxit Dominus.* Generatur ergo hic
In Eccleſiaſt. cap. 10.
affectus ſuperbiæ, quando praui humores inanis gloriolæ ad ventriculos mentis fe-
runtur; nimirum quando homo nobilitatem generis, robur corporis, & copiam di-
uitiarum contemplatur, vel quando nomine mediocris cuiuſdam litterationis ſibi D
mirificè ablanditur; tunc enim omnis motus rectæ operationis impeditur, & anima
de ſtatu gratiæ præceps cadit; ſicq; tremor deſperationis, ſtridor iræ, & perturbatio-
nis, ſpuma maledictionis, & tortura vultus, nempè turpitudo malæ conſuetudinis
introducitur.

Paralyſis etiam eſt affectus, qui inter morbos capitis recenſetur, & tunc affligit,
quando nerui à capite deſcendentes ſenſu, atq; motu priuantur. Cauſa huius ægri-
tudinis ab humoribus obſtruentibus, vel à calore abſumente, vel à frigore conſti-
pante, vel à vulnere continuum ſoluente dimanare poteſt. Per Paralyſim, intelligen-
dum eſt peccatum, quod proculdubiò ſenſum diſcretionis,& motum rectæ operatio-
nis aufert; hocq; ab humoribus voluptuoſæ delectationis mentem obſtruentibus, vel
à calore auaritiæ, & ambitionis, vel à frigore timoris, & deſperationis, vel denique
à vulnere inuidiæ, & iracundiæ oriri poteſt.

Phre-

Digitized by Google

Phreneſis eſt morbus ad caput ſpectans, cum patiens hoc oppreſſus alienationem
mentis incurrat. Quare diligens Medicus huic præſtò eſt abraſione capillorum, &
ſectione venæ, deinde patientem ligari, & in cubiculo obſcuro decumbere præci-
E pit. Phreneticus Peccanti comparatur, qui à ratione alienatus tanquam brutum vi- *Phreneticus*
tis omnis generis amplectitur. Tunc igitur Medicus ſpiritualis illicò capillos, ideſt *comparatur*
criminum occaſionem auferre debet,& ſanguinem peccati cõfeſſione minuere, nec- *peccanti.*
non criminoſum in loco obſcuro, ſcilicet in ſolitudine collocare,nimirum à negotijs
publicis,atq; ſpectaculis eum remouere,& tandem vinculis diuinorum præceptorum
coercere, vt quamprimum amiſſam mentis valetudinem adipiſcatur. Huic morbo
oppoſitus eſt lethargus: ſiquidem Phreneſis à cauſa calida, & lethargus à cauſa fri-
gida producitur: quare quis hoc correptus in profundum ſomnum labitur. Eſt igi-
tur communis Medicorum ſententia, læthale ſignum eſſe, dum Phreneſis in lethar-
gum degenerat, & viciſſim non eſſe deſperandum, quando oppoſitum contingit.
Lethargici Hyppocritis, & Proditoribus aſſimilantur, qui extrinſecè homines ſim- *Lethargici*
plices, & veluti dormientes videntur; cum intrinſecè peſſimis vitijs redundent. At *quibus ſint*
Phrenetici publicis Peccantibus comparantur, quorum vitia omnibus manifeſta *aſſimilandi.*
F ſunt. Quamobrem ſi accidat, vt Phreneticus fiat lethargicus, ideſt vt Peccans pu-
blicus fiat occultus, id peſſimum eſſe exiſtimandum eſt: quandoquidem vitia hyppo-
critarum velata magis obſunt, cum ab omnibus virtutes eſſe credantur. Sed ſi op-
poſitum contingat, vt quis de lethargo ad Phreneſim properet, nempè vt abdita Pec-
cantis crimina manifeſtentur, id magnam ſpem ſalutis pollicetur, cum vitia manife-
ſta non ſolum minus noceant, ſed etiam faciliùs emendari poſſint.

Tandem ſternutatio eſt violenta cerebri concuſſio à natura excitata ad ſuperfluas *Vis ſternu-*
humiditates trudendas. Hic autem motus cerebrum exonerat, totum corpus concu- *tationis.*
tit, circa nares ſtrepitum producit,& demum magnam ſpem futuræ ſalutis affert; hæc
affectio comparatur ad contritionem, quæ diſcuſſione cerebrum mentis mouet,
confeſſione ſtrepitum generat, mentem ſatisfactione à ſuperfluitate vitiorum exo-
nerat, ſicq; certam ſalutis ſpem animæ pollicetur.

Oculi humani varijs affectionibus vexantur. Primitus patiuntur ſolutionem con-
G tinui, inflammationem excitatam à puluere, à vento, ſumo, ſplendore corporis lu-
cidi, à nimio vini potu, à venerea voluptate, & deniq; à cibis acribus. Per oculum *Oculus com-*
explicanda eſt anima, quæ cuncta intuetur, & intelligit: vel per duos oculos intel- *paratur ani-*
lectum, & voluntatem repræſentare poſſumus: etenim hi cordis oculi varias vitio- *ma.*
rum ægritudines incurrunt: ſiquidem inuidia vulnerantur, puluere auaritiæ pertur-
bantur, ſumo ſuperbiæ, & vento cænodoxiæ vexantur, aliquando à nimia claritate
offenduntur; dum ſcilicet oculi mentis diuina myſteria nimis curioſè perſcrutantur:
iuxta illud Iſaiæ: *Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſum*. Immò oculi men- *Cap. 38.*
tis temulentia prauæ doctrinæ infeſtantur; venerea voluptate inquinantur, & tan-
dem acredine ciborum iracundiæ petuntur. Scribebat enim Pſalmographus. *Tur-
batus eſt à furore oculus meus*. Quid ſi oculus incurrat cæcitatem? nam homo lumi-
nibus orbus ſemper manu, vel baculo prætentans ſenſim graditur, aut puero du-
centi credere debet. Peccans cæcigenæ aſſimilatur, quia res alienas inueſtigare ni-
H titur, deinde non eſt ſui iuris, cum Diabolo, & Mundo credens, illis obſequatur.
Aurium ſurditas in iuuentute ſi fuerit genita, incurabilis redditur. Pariter ſurditas *Os cui aſſi-*
contumaciæ, quando iuuenibus contigerit, & fuerit antiqua, proculdubiò non admi- *miletur.*
niculo naturæ, neq; medica ope, ſed miraculo indiget.

Os fœtore potiſſimum ſcatere ſolet, qui ex multis cauſis, nimirum, vel ex corru-
ptione gingiuarum, ex vlceribus palati, ex partibus thoracis malè affectis, ex pu-
tridis humoribus ſtomachi, & deniq; à toto corpore interdum dimanat. Os morale
eſt locutio, & fætor oris obſcænis verbis repræſentatur, qui ex varijs cauſis pende-
re ſolet, primò à gingiuis mentis hæreſi corruptis, deinde ex vlceribus maledictio-
nis, tertiò à partibus thoracis inuidia vexatis, quartò à putri humore voluptuoſi ſto-
machi, & deniq; à toto corpore, quando homo eſt famoſus, & famam alienam vio-
lat. Ab ore ad guttur veniendum eſt, quod angina ſæpè laborat. Verùm quando *Guttur pec-*
in hoc affectu tumor in collo apparet, Medici ſpem ſalutis concipiunt, ſin ſecus, de- *cantis quale.*
ſperandum eſſe aſſeuerant. Guttur peccantis hoc morbo ſæpè occupatur, & tunc

 ægri-

Digitized by Google

ægritudo appellatur lethalis,quando crimine in conſcientia latibulatur: quemadmodum accidit crimino ſis peccata confeſſione non patefacientibus. At Medicus ſpiritualis, nempè Confeſſarius, magnam ſpem peccati pollicetur, quando crimen manifeſtatum obſeruat. Habemus enim in Prouerbijs, *Qui confeſſus fuerint peccata ſua,* A *miſericordiam conſequetur.*

Cap. 28.

Si dirigatur animus ad ægritudines pulmonis, hic aliquando patitur vlcus excitatum ab humoribus acribus à capite ad thoracem dilabentibus, ideòq; ad aerem excipiendum ineptus redditur. Idem accidit, quando acres diuitiarum humores ad pulmonem noſtræ affectionis præcipitantur; talis enim contrahitur labes, ne impoſterum aer gratiæ, & pietatis recipiatur. Alioquin anhelitus multifariam læditur, interdum à tumore vias pulmonis obſtruente, aliquando ab inflammatione, & deniq; à partium corruptela, hinc poſtea aer inſpiratus inficitur. Anhelitus ſermonem ab ore prodeuntem ſignificare poteſt, qui aliquando à tumore ſuperbiæ, quandoq; ab inflammatione auaritiæ vexatur: legitur enim apud Ioannem. *Qui de terra eſt, de terra loquitur.* Et demum ob partes nimio luxu corruptas; nam ſermo inquinatus auditores proculdubiò inficit. Dicebat autem Apoſtolus ſcribens ad Corynthios. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* B

Anhelitus quid ſignificet.

Cap. 3.

Quando ſtomachus aduerſa valetudine laborat, aut cruditate, aut vomitu, aut ſingultu, aut eructatione, aut fluxu afficitur. Humana loquela à ſtomacho repræſentatur, quæ varios affectus morales incurrit. Primò cruditate inſolentiæ cruciatur, deinde vomitu iactantiæ, ſingultu inuidiæ, eructatione maledictionis, & fluxu inhoneſtæ voluptatis occupatur. Niſi velimus, per vomitum, confeſſionem piacularem interpretari, quæ ſtomachum conſcientiæ abſtergit, concoctionem morum adiuuat, & tandem homines ab ægritudine peccati liberat. Interdum, vitiato ore ventriculi, præceps virium lapſus oritur, quem Medici ſyncopem vocitant; tuncq; motus, & ſenſus patientis intercipitur. Syncope hoc in loco eſt ſymbolum peccati, quo correptus cum ſit homo, vita gratiæ intercipitur, & motus bonorum operum coercetur.

Ventris affectiones.

Venter quandòq; nimia repletione diſtenditur, & hic affectus euacuatione tollitur, interdum inanitione laborat, & tunc repletione ſanatur. Per ventrem mens C intelligenda eſt, quæ, ritu ventris, cor intelligentiæ, iecur affectionis, & fel iracundiæ continet. Hæc igitur cum ſæpiſſimè vitijs, & diuitijs repleatur, confeſſione, ratione vitiorum, & eleemoſyna, ratione diuitiarum,euacuanda eſt: quando verò inanitionem virtutum, & ſcientiarum incurrit, tunc fidei, & ſcientiæ documentis eſt replenda. Renes quoq; patiuntur lithiaſim, dum viſcida, & tenax materia ab immoderato calore in lapillos glutinatur. A renibus affectiones hominum voluntariæ referuntur,quæ viſcidis, & glutinoſis diuitiarum, & deliciarum humoribus redundant: vnde calor immoderatus concupiſcentiæ lapillum contumaciæ generat, & mundanos affectus praua conſuetudine glutinat.

Renum affectus.

Inteſtina non paucis morbis obnoxia eſſe Medici pronunciant. Namq; diſtenduntur, & ſoluta vnitate dolor generatur, aliquando ita exſiccantur, vt fæces expelli nequeant, interdum tumore præter naturam, necnon profluuio alui, & torminibus affligantur. Inteſtina ſunt affectiones humanæ mentis, quæ inuidia extenduntur, & D auaritia adeò exſiccantur, vt nulla operatio recta inde emergat: interdum tumore ſuperbiæ ſtimulantur, cupiditate intemperata in fluxum luxuriæ ſoluuntur, & deniq; torminibus iracundiæ, & ſæuitiæ corripiuntur. Habemus enim in Prouerbijs hoc aſſertum. *Viſcera autem Impiorum crudelia.* Alioquin inteſtina tribus præcipuis alui fluxionibus vexantur. Prima eſt ſimplex fluxio diarrhea nuncupata,ſecunda eſt lienteria, quando cibaria inconcocta deijciuntur, tertia nuncupatur dyſenteria, quando ſanguis vnà cum abraſione inteſtinorum educitur. Per has tres fluxionis ſpecies, tria profluuia moralia, nempè in loquendo, audiendo, & operando exponere debemus. Profluuium verborum ſimplicem diarrheam repræſentat, cum quidam iuuenes in verbis quidem diſſoluti ſint, & tamen ab inhoneſta conſuetudine, & à ſanguine lethalis criminis abhorrent. Profluuium auditus æmulatur lienteriam; quandoquidem nonnulli ſunt in audiendo ita negligentes, vt ne parum quidem Verbi Dei retineant. Deniq; profluuium operationis refert dyſenteriam, quia cum ſanguine lethalis

Cap. 12.

Profluuia moralia quæ.

Digitized by Google

thalis criminis, & abraſione virtutum moralium producitur. Inteſtina tandem verminatione ad deſperationem vſq; Medicorum laborare ſolent: cum variæ vermium ſpecies in inteſtinis generentur. Per vermes crimina ſunt intelligenda, quæ inteſti-
E na conſcientiæ ſæpiſſimè corrodunt; horumq; variæ differentiæ obſeruantur; quandoquidem vermes auaritiæ à diuitijs, vermes luxuriæ à delicijs, vermes ſuperbiæ à dignitatibus, vermes inuidiæ ab aliena proſperitate, & vermes intolerantiæ à calamitatibus oriuntur. Immò quemadmodum vermes inteſtinorum pharmacis truduntur, ne inde patientis interitus prodeat; pariter vermes peccatorum piaculari confeſſione educendi ſunt, vt imminens æternæ mortis periculum euitetur.

Crimina vermibus aſſimilantur.

Pedum vitium præcipuum eſt podagra inuadens illos, qui quotidianis epularum lautitijs delectantur, & corpus nonniſi in venereo actu exercent. Sed aduertendum eſt, quòd Eunuchi, pueri, & mulieres hac ægritudinis ſpecie minimè vexari feruntur. Podagra pigritiam, & ſegnitiem corporis nobis exhibet, quæ ſolet illos occupare, qui cupedijs ſummopere gaudent, & frequenter in Venerem incumbunt. Pueri autem homines ſimplices, Eunuchi caſtos, & mulieres homines pios, & clementes ſignificant: idcircò hi prædicta morbi ſpecie non corripiuntur.

Vitia pedum

F Iam peruenimus ad cutim, quæ multis morbis obnoxia eſſe dicitur. Etenim ſolutione continui, corrugatione, puſtulis, ſerpigine, & ſcabie affligatur. Item cutis conſuetudinis humanæ varias vitiorum ægritudines patitur, primò ſolutionem continui ab ira, & diſcordia excitatam, deinde corrugationem inuidiæ, puſtulas ſuperbiæ, ſerpiginem auaritiæ, & deniq; ſcabiem libidinis incurrit. Niſi velimus, per puſtulas in ſuperficie cutis excitatas, crimen veniale declarare, quod ad intimas cordis partes non penetrat, ſed tantùm in ſuperficie conſuetudinis obſeruatur. His addenda eſt lepra; quæ à Medicis non ſolum inter affectus cutis contagioſos, ſed etiam inter hæreditarios collocatur. Leproſus peccantem ſignificat, qui conſuetudine aliorum crimino ſorum infici poteſt; dicebat enim Poeta.

Cutis vitia qualia.

Morbida facta pecus totum corrumpit ouile.

Quamuis id melius expreſſerit Pſalmographus dicens: *Cum ſancto ſanctus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Deinde homo in lepram facilè incidit, quando veteres
G parentes ſimili morbo ſemel correpti fuerint: ita homines prauis Maiorum exemplis peccantes euadunt. Item in cute aliquando tumores præter naturam producuntur, qui inde fiunt, vel quia humores noxij ſint adeò tenues, vt ad cutim facilè fluere poſſint, vel quia meatus patientis ſint adeò lati, vt per illos quilibet humor etiam craſſus ad extimam cutim penetrare poſſit. Hic tumor, lethalis criminis ſymbolum eſſe poteſt, quod vel ex latitudine ſenſus delitioſi, vel ex conſcientia nimis lata, ideſt ad peccandum procliui, vel ex tenui humore inconſtantiæ prodire poteſt. Alia ſpecies tumoris hernia vocata in cuti abdominis oritur, quando peritoneum, ſeu membrana inteſtina continens ob clamorem, vel luctam nimis extenditur, aut rumpitur. Hic tumor diſcordiam nobis repræſentat, quæ membranam charitatis ſcindit, dum clamor contumeliarum, & lucta controuerſiæ inter homines vigent: hæc enim omnia charitatem, & amicitiam dirimere ſolent.

Tumores præter naturam.

De affectibus peculiaribus hactenus ſermo eſt habitus, nunc ad vniuerſales totum
H corpus hominis vexantes deſcendere oportet, qui vt plurimum à ſanguine in venis corrupto oriuntur. Sanguis igitur in venis, vel putredine, vel alieni humoris permixtione vitiatur: ita ſanguis affectionis humani cordis, aut putredine peccati, aut nefaria, & perdita aliorum conſuetudine inquinatur. Cæterùm quia plerumq; accidit, vt, ſanguine fædato, febres emergant, nonnihil de illis dicendum eſſe exiſtimauimus. Febris eſt calor præter naturam à corde per cunctas humani corporis partes diſſeminatus, & quoniam in humano corpore tres partes, nimirum ſpiritus, humor, & pars ſolida reperiuntur, in quibus calor febrilis accendi poteſt; hinc tres à Medicis febrium differentiæ conſtituuntur. Prima febris dicitur ephemera, quæ occupat ſpiritus, ſecunda putrida humores vexans, & tertia hectica partes ſolidas afficiens. Febris moralis ad concupiſcentiam mentis, feruorem affectuum, & intemperantiam cupiditatum refertur; hæcq; triplex eſſe perhibetur. Prima vocatur concupiſcentia dignitatum, & eſt ſuperbia, ſecunda concupiſcentia voluptatum, & dicitur luxuria; tertia concupiſcentia diuitiarum, & auaritia nuncupatur. Superbia febrem

Febriũ differentiæ.

Concupiſcẽtia quot ſpecies.

Digitized by Google

brem ephemeram æmulatur, quia ſpiritus tantummodò, & res inanes veluti cænodoxiam reſpicit. Luxuria febrem putridam refert, quoniam ab humoribus vitiatis, & ab inquinamento carnis prodeat. Auaritia tandem febrem hecticam repræſentat, cum res ſolidas, nempè aurum, & argentum omni voto appetat. Auaro enim A
nullus ſatis eſt theſaurus; nihilominus Is humanæ vitæ ſpolio exutus quolibet mendico pauperior euadit: hoc elegantiſſimè expreſſit Auſonius in illo epigrammate, in quo Creſſum Regem olim opulentiſſimum, & Diogenem mendiciſſimum, apud Inferos introducit colloquentes in hæc verba.

Effigiem, Rex Creſſe, tuam ditiſſime Regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus:
Conſtitit, atq; procul ſubitò maiore cachinno
Concuſſus, dixit, quid tibi diuitiæ
Nunc proſunt, Regum Rex ò ditiſſime, cum ſis
Sicut ego ſolus, me quoq; pauperior?
Nam quæcumq; habui mecum fero, cum nihil ipſe
Ex tantis tecum Creſſe feras opibus.

Crimen veniale aſſimilatur febri ephemeræ.

Nonnulli veniale crimen febri ephemeræ aſſimilant, cum non ſit aliud, niſi intem- B
perantia ſpirituum humanæ mentis, ideòq; inſtar prædictæ febris, facilè accedit, atq; recedit. Immò quemadmodum febris ephemera interdum in febrem putridam, & aliquando in febrem hecticam degenerat: pari ratione veniale crimen, niſi pænitentia quamprimum expugnetur, aut in febrem putridam, aut hecticam, nimirum in lethale aliquod crimen conuertitur: iuxta illud Gregorij. *Peccatum, quod per pænitentiam non diluitur, mox ſuo pondere in aliud ruit.*

Venenorum quot ſpecies.

In calce huius rubricæ nonnulla de veneno dicenda eſſe cenſuimus. Venenum illud eſt, quod ſine præcedente ægritudine hominem necat, & ex triplici familia, nimirum animalium, vegetabilium, & mineralium elicitur. Pariter, in doctrina morali, venenum reperitur, quod tentamentis animam venenat, & prauo conſenſu eam occidit: hoc autem venenum in triplici diſcrimine conſtituitur. Primum venenum eſt morſus animantium venenatorum, nimirum Dæmonum, & hominum improborum, ſcilicet adulatorum, & hæreticorum, quorum verbis anima venenatur: iuxta C
illud Pſalmographi. *Venenum aſpidum ſub labijs eorum*. Secunda venени ſpecies ex vegetabilibus elicitur, hæc autem vegetabilia, in doctrina morali, delicias, & voluptates referunt, quibus anima morte opprimitur. Tertium venenum ex mineralibus, nimirum ex diuitijs eruitur, ſiquidem hæ malè adhibitæ animam venenando interficiunt. Cæterùm quando venenum exhibetur, quia iniucundum eſt, dulci liquore permiſceri ſolet. Pariter venenum peccati, quia natura ſua animæ horridum eſt; idcircò Diabolus illi dulcedinem alicuius delectationis permiſcet, vt hac ratione voluntatem decipiat. Quamobrem tutum erit à dulcibus, nimirum à mundi delectationibus abſtinere, ne fortè contingat, vt in ipſis venenum peccati latibuletur. Tandem homo veneno infectus conſuetudine alios inficere poteſt: pariter, qui criminibus ſunt venenati, & prauis moribus imbuti, alios ſimili veneno inficere poſſunt, dum obſcænis verbis, & prauis exemplis vtuntur.

D

SYMBOLA.

In Symbol. her.

CVNCTAS ſymbolorum differentias, de quibus in præſentia ſit ſermo, vel ex figura humanarum partium, vel ex integro hominis cuiuſcumque ætatis, & vtriuſque ſexus ſimulacro depromptas eſſe comperimus. Namque ratione primi, licet intueri apud Paradinum, figuram humani capitis armati galea ſimulacro corui inſignita, cum titulo. INSPERATVM AVXILIVM. Et hoc ſymbolum M. Valerio Coruino aſſignat, qui ſæpè ab Omnipotenti Deo perenni præſidiorum fonte inopinatam opem dimanare ſignificabat. Apud eumdem Authorem, effigies humani capitis, aure ſubula perfo-

perforata, obſeruatur, cum titulo. SERVITVS LIBERA. quo docemur Chriſticolam à legis ſeruitute liberum, & in gratia conſtitutum debere aurem ſummo offerre Deo, vt illa præceptorum capax, & mandatis diuinis obſequioſa reddatur.

E Ibidem conſpicitur icon manus cum pugione, quæ frontem humani capitis percutere nititur, cum inſcriptione. VEL IN ARA. Nobis inſinuat author ſceleſtos homines ab æterno Iudice vbicumque puniri; immò id accidiſſe narrat Galeatio Franciſci Sfortiæ filio, qui ab Andrea Lampugnano ante aram peremptus fuit. Præterea Caluariam hominis inter ſceptrum, & ligonem effigiatam Gabriel Simeon exhibet, cum hoc titulo. MORS SCEPTRA LIGONIBVS ÆQVAT. Vt deſignaret mortem indiſcriminatim, tam mendicos, quam diuites de medio tollere. Idcircò Horatius ad rem canebat. *Mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumque turres.* Quamuis alius, ſymbolum non abſimile hoc titulo decorauerit. MORS NVLLI PARCIT HONORI. Meminimus vidiſſe alibi indicem manus delineatum, frontem humani capitis picti oſtendentem, cum hac inſcriptione. FRONS HOMINEM PRÆFERT. Quandoquidem hoc ſymbolum humanam frontem humanæ indolis indicem eſſe demonſtrat. Quando verò pollex, & index admotus parti infimæ auris *Icon manus.*

F pingitur, ſymbolum memoriæ demonſtratur: propterea quod illa pars auris apud Antiquos vellicata memoriam atteſtabatur. Alioquin apud Portam, auris manu tacta eſt ſymbolum litteræ A. veluti tangere barbam ſignificat B. Caput C. dentes D frontem F. epar E. guttur G. humeros H. ilia I. linguam L. manum M. naſum N. oculos O. Palatum P. quinq; digitos Q. renes R. ſupercilia S. tempora T. & deniq; tangere ventrem V. denotatur. *In lib. de furt. litter. notis.*

Si proſequamur in recenſendis ſymbolis à reliqua partium ſerie deſumptis, inueniemus apud Claudium Paradinum, iconem humanæ linguæ, cuius baſis caudæ ſerpentinæ adhæret, cum hoc titulo. QVO TENDIS? Volebat enim ſignificare verba incautè non eſſe proferenda: quamuis huius ſymboli explicatio in Rubrica Prouerbiorum videnda ſit, quando de prouerbijs à lingua petitis verba fiunt. Apud eumdem authorem conſpicari poſſumus brachium enſe euaginato armatum, & lilijs decoratum, cum hac græca inſcriptione, ἀπλανῶς. ideſt ſine fraude; additque fuiſſe *In lib. de ſymb. heroic.*

G ſymbolum Ducis Mormorentiani, quo, in ſignificanda vera fidelitate, vtebatur. Alioquin effigies brachiorum humanorum in Zodiaco, ex Georgio Veneto, ſymbolum Geminorum oſtendunt. Sadelerus quoque duas manus ſimul copulatas pingit, cum duabus inſcriptionibus, quarum ſuperior ſic ſe habet. FÆLICITAS TEMPORVM. inferior verò eſt. RERVM CONCORDIA. & hoc ſymbolum Philippo Secundo Hiſpaniarum, & Indiarum Regi aſſignat. Item Paradinus delineauit duas manus catena iunctas, cum titulo. NEC FAS EST, NEC POSSE REOR. Vt ſignificaret omnes captiuos non eſſe reos iudicandos, ſed eos tantummodò, qui vitijs ſunt inquinati: quandoquidem, quamuis, iuſſu Herodis, Petrus Apoſtolus duplici catena iunctus cuſtodiretur; nihilominus, catenis cadentibus, angelica ope aufugit. Demum in veteri ſchemate Clodouei, duæ manus Cœlo ſupinæ figurantur, quæ alijs duobus fulciuntur, cum titulo. TVTISSIMVS. Hoc videtur deſumptum ex victricibus Moyſis manibus, quæ hoſtium cuneos feriebant, dum ſublatæ in preces quaſi feriebantur. *Brachia.* *Manus.*

H Si deſcendamus ad alias partes. Inter ſymbola pythagorica, vnum reperitur huius tenoris. COR NE DEVORES. quo docemur, intellectum, & animam in rebus terrenis, & voluptuoſis non eſſe immergendam: cor enim partem rationalem denotat. Verùm Coſta lius partem oppoſitam huius ſymboli declarauit, quando delineauit hominem cor deuorantem, vt homo mundanis curis vexatus demonſtraretur. Alibi Pythagoras dicebat. PEDIBVS NVDIS SACRIFICA, ET ADORA. Hoc ſymbolo cunctis inſinuabat partem ſenſualem hominis contemplantis à criminibus ſolutam eſſe debere. Idem ſolebat dicere. PEDEM DEXTRVM AD CALCEANDVM MOVE, IN PELVIM SINISTRVM. Multi exponunt hoc ſymbolo, rectas, & heroicas actiones tanquam dextras eſſe admittendas, prauas verò tanquam ſiniſtras deponendas. *Pag. 39.*

Succedunt modò exaranda ſymbola integrum hominis ſimulacrum referentia, quorum nonnulla naturam potius emblematis, quàm ſymboli ſapiunt: nihilominus, quo-

Digitized by Google

quoniam nonnulli authores hæc,nomine ſymbolorum, circumferunt: propterea hoc
in loco ſimulacrum iuuenis habentia primum recenſebimus, vt deinceps ad alia pe-
Symb. 34. detentim accedamus: Bocchius pingit iuuenẽ,qui funem anchoræ per acus foramen
tranſmittere conatur,cum titulo.NVNQVAM BEARI POSSE AVARVM DIVI- A
TEM. Argumentum ab aureo Euangelij Dicto depromptum eſſe videtur, vbi legi-
tur facilius eſſe Camelum tranſire per foramen acus, quàm diuitem intrare regnum
Cœlorum: hæc tamen ſententia de diuite auaro intelligenda eſt. Idem author exhi-
bet effigiẽ iuuenis ſenem vincientis ſub antro: inſcriptio eſt talis. VNAM VIDEN-
DAM VERITATEM IN OMNIBVS. hæc duo iuuenis,& ſenis ſimulacra Ariſteũ,
& Protheum repræſentant, qui ambo veritatem, opinionibus exterminatis, haurien-
dam eſſe denotant: opiniones enim varijs animalibus in antro ſtabulantibus deſi-
gnantur.Idem author effigiauit iuuenem proprium caput à collo reciſum manibus ſi-
mulacro Fortunæ offerentem, quæ manu collum tribus capitibus Leonis, Serpentis,
Symb. 66. & alterius bruti inſignitum iuueni genuflexo applicatura videtur,vt denotetur homo
fortunæ ſe credens, nam proprio capite, nempè ingenio caret, & naturam bruti in-
duere videtur: hocq; ſymbolum ſic inſcribitur. BELLVA FIT, CAECAE STA-
TVIT, QVI CREDERE SORTI. Item Matthias Archidux Auſtriæ expreſſit ſimu- B
lacrum iuuenis, nimirum Perſei Andromedam liberantis, cum titulo: AMAT VI-
CTORIA CVRAM. nam veluti Perſeus Andromedam virginem formoſam ab
immani monſtro eripuit; ſic ipſe Hungariam regionem pulcherrimam à iugo Tur-
Symb. 86. carum erat liberaturus. Pariter Bocchius figurauit iuuenem palo transfixum, & fu-
mo ſuffocatum, cum hoc titulo: A PVBLICA RE EXTERMINANDVM ESSE
AMBITIOSVM. Argumentum huius ſymboli ab hiſtoria deductum: nam Alexan-
der Cæſar quandoq; iuſſit iuuenem quemdam ambitione ardentem fumo necari.
Meminimus vidiſſe in prima facie cuiuſdam libri figuram iuuenis Cœlum intuentis,
& titulus erat talis. BEATVS VIR, CVIVS EST DOMINVS SPES EIVS, ET
NON RESPEXIT IN VANITATES, ET INSANIAS FALSAS.

Poſteaquam peruenimus ad virorum ſimulacra, primùm de illis verba fient, quæ
Peg. 49. cum rebus inanimatis figurantur. Coſtalius aliquando figurauit hominem in ſolitu-
dine citharam pulſantem, quo ſimulacro Aſpendius citharædus repræſentatur, qui C
nec etiam ab amicis audiri volebat, ſed ſibi tantùm pſallebat. Hoc igitur ſymbolo
referuntur illi amici, qui vtilitate amicitiam metiuntur: ideòq; non veri, & fidi ami-
ci, ſed infidi, blandi, & vulgares appellantur. Iuxta illud carmen.

Vulgus amicitias vtilitate probat.

Peg. 34. Iterum idem author delineauit hominem ante vas fabis plenum citharam pulſan-
tem, & inſcriptio ſymboli eſt hæc. DORICA MVSA. Voluit enim nobis inſinua-
re interdum nonnullos eſſe Iudices, qui munera tantummodo reſpiciunt, & iuxta il-
la iudicant: fabis enim ſuffragia denotantur. Qui pulſat citharam eſt dorica muſa,
nimirum iudicare, quatenus *δῶρα*, ideſt munera adſunt: alludit enim ad vocabulum
Peg. 35. *δῶρον*, quod donum ſignificat: quare addit aliam inſcriptionem in hæc verba. IN
IVDICES ΔΟΡΟΦΑΓΟΥΣ. Idem Coſtalius exponit iconem hominis ſono vaſa
probantis, cum titulo. HOMINIS ORATIO PROBAT, ET NON VESTIS. D
Voluit enim monere hominem ſermone, & non veſtitu eſſe probandum; propterea
ſolebat dicere Diogenes. *Loquere vt te videam*. Idem author figurat virum aqua
Peg. 23. cuiuſdam fontis faces accedentem, & inſcriptio ſymboli eſt. IN SIBI PRAEFI-
DENTES. Alludit author ad fontem Dodoneum, in quo faces extinctæ accende-
bantur, & accenſæ extinguebantur: ſiquidem hic fons diuinæ iuſtitiæ ſymbolum
eſſe videtur, quæ nimis fidentes extinguit, & deprimit, extinctos verò nimirum hu-
miles extollit,& accendit. Apud Gabrielem Simeonem conſpicitur figura hominis
gladio ignem fodientis,cuius ſcintilla in oculum ſimulacri proſilit;titulus eſt. IGNIS
GLADIO NON FODIENDVS. Argumentum ex aſſerto pythagorico deſum-
ptum eſt, & ſymbolum eſt prolatum in litigioſos, qui ſæpè læduntur ab illis, quos
irritant. Sigiſmundus Malateſta Princeps Arimini habebat in ſymbolo ſimulacrum
Mutij, cum dextra in ignem extenſa, & inſcriptio erat. HIS GRAVIORA. Quip-
pe qui erat paratus, non ſolum manum flammis, inſtar Mutij, ſed totum etiam cor-

pus

Digitized by Google

pus pro tutela ſubditorum exponere. Apud Sadelerum obſeruatur figura hominis,
dextra bilances, & ſiniſtra cornucopiam tenentis, cum inſcriptione. BONAE SPE.
attribuit hoc ſymbolum Carolo Nono Valeſio Regi Francorum Chriſtianiſſimo.
E Item apud Gabrielem Simeonem pingitur figura hominis bilances geſtantis, quarum
altera nimio pondere fracta eſt, cũ titulo. STATERÆ ORDO NON EST TRAN-
SILIENDVS. Author innuebat ab hominibus iniquis nullum menſuræ modum
ſeruari: ideòque ſæpè exitum nocuum, & inopinatum experiuntur; veluti altera lanx
nimio pondere preſſa rumpitur. Coſtalius quoque effigiauit virum bilances manu te- *Peg.* 27.
nentem, cum inſcriptione. NIL VIRTVTE MELIVS, NIL PRÆSTANTIVS.
Alludit Author ad Critolaum pecuniam, honores, & virtutes ponderantem: quare
Author, hoc ſymbolo, virtutem diuitijs, & ambitioni præferendam eſſe oſtendit.
Quamuis hoc aliquibus nullam ſymboli naturam ſapere videatur. Idem Author ad- *Peg.* 45.
dit aliud ſymbolum, quod ſecundùm aliquos nil habet ſymboli; pingit enim homi-
nem pugno ſaxum percutientem, cum titulo. STVLTITIÆ EXEMPLVM. Sic
enim, non eſſe contendendum cum pertinaci, oſtendere conatur. Verùm Gabriel
Simeon delineat hominem litteras cælantem in marmore, cum titulo. SCRIBIT
F IN MARMORE LÆSVS. Significat quemlibet læſum iniuriæ memorem eſſe,
quoniam ſunt nonnulli, qui ita propriæ authoritati, & opibus fidunt, vt facilè quoſ-
uis infimæ conditionis contumelijs afficiant, nam temporis tractu id obliuioni trā-
dendum eſſe exiſtimant, nihilominus falluntur, cum iniuria in marmore ſcribatur.
Sambucus excogitauit ſimulacrum viri humi ſedentis manu librum apertum tenen-
tis, cum enſe, falce, & cornucopia ſupra caput, addito titulo. CONSILIVM. Vt *Symb.* 12.
innueret omnia conſilio peragenda eſſe Gabriel Simeon figurauit hominem ſupra
iconem terrarũ orbis cum gladio in dextra, & libro in lęua. Titulus eſt. EX VTROQ.
CÆSAR. Voluit enim ſignificare Iulium Cæſarem ita litteris armatum, & in armis
litterarum fuiſſe, vt totius orbis dominium fuerit conſequutus. Boechius delinea- *Symb*, 57.
uit funambulam ambabus manibus oblongum tenentem baculum, cum inſcriptione.
TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIÆ. Hoc enim ſymbolo mo-
nemur virtutem in medio conſiſtere.
G Gabriel Simeon effigiat hominem cum orbe terrarum in dextra, & ſcheda in ſini-
ſtra, & addit hunc titulum. AVT CÆSAR, AVT NIHIL. Hoc fuit ſymbolum,
ſeu potius aſſertum Cæſaris Borgiæ Ducis Valentinenſis citta ſimulacrum, quod
poſtea Gabriel Simeon vſurpauit pro titulo deſcripti ſimulacri, vt lectori inſinua-
ret ſe vel moriturum, vel aliquod celebre facinus patraturum. Siquidem vir arma-
tus in hoc ſimulacro altera manu tenens figuram terrarum orbis quodammodo Mo-
narchiam Iulij Cæſaris refert, & ſcheda in altera manu multiplicato charactere exa-
rata nihil repræſentat. Hoc ſymbolum aptè temerario Borgiæ competebat; nihil
enim peregit, ſed adhuc iuuenis in Regno Nauarræ fuit trucidatus, & epitaphio huius
generis tumulatus.

Borgia Cæſar erat factis, & nomine Cæſar,
Aut nihil, aut Cæſar, dixit, vtrumq; fuit.

Meminimus legiſſe in hoc genere tetraſtichon huius tenoris.

H *Aut nihil, aut Cæſar vult dici Borgia, quidni*
Cum nihil, & Cæſar poſſit, & eſſe ſimul.
Omnia vincebas, ſperabas omnia Cæſar,
Omnia deficiunt, incipis eſſe nihil.

Philippus II. Hiſpaniarum Rex, pictura expreſſit orbem terrarum ſupra Hercu-
lis humeros, cum epigraphe. VT QVIESCAT ATLAS. poſteaquam Carolus
Quintus Cæſar, & parens ei regnorum ſuorum adminiſtrationem ceſſit. Sadele-
rus quoque figurat hominem dextra gladium, & læua palmam tenentem, cum inſcri-
ptione. REQVIES HÆC CERTA LABORVM. Et attribuit ſymbolum Ca-
rolo Barbonio Nauarorum Regi. Item delineat hominem dextra columnas eri-
gentem, & læua haſtam ſtringentem, & ſymbolum hoc verſu decorat. MIRA FI-
DES LAPSAS RELEVAT MANVS VNA COLVMNAS. hoc ſymbolum Ca-
rolo nono Valeſio Regi Francorum vigeſimo ſexto aſſignat. Gabriel Simeon ex-
hibet iconem hominis genuflexi mortis ſimulacrum ſupplicantis, à quo telo peti vi-
detur,

Digitized by Google

Mortis ſi- detur, titulus eſt. IMPROBVS NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO. Sic enim
mulacrum. Author naturam improborum, & crudelium explanat, qui nullis precibus flectuntur:
ideòque illos morti aſſimilat, quæ nemini parcit.

Modò ſymbola explicanda ſunt, in quibus ſimulacra hominum cum alijs animan- A
Leg.30 tibus delineantur. Ideò Perinus Cardinalis Gonzaga figurauit Herculem claua hy-
dram percutientem, cum titulo. TV NE CEDE MALIS. quippequi æqua animi
fortitudine, monſtra inuidiæ erat ſuperaturus; & Coſtalius exhibet iconem hominis
equum percutientis, qui pondere ſarcinæ preſſus humi iacet, cum inſcriptione. NE
QVID VLTRA VIRES. Innuit enim, in cunctis peragendis, vires eſſe exami-
nandas. Homo quoque conans baculo percutere ſerpentem cryptam ingredientem,
deinde elabentem, fuit ſymbolum Sambuci, vt opportunis remedijs morbo occur-
rendum eſſe demonſtraretur. Item figura paſtoris oues tondentis habetur apud Co-
Peg.76. ſtalium, cum titulo. MODERATIO IN SVBDITOS. voluit enim ſignificare be-
nignitatem Principis erga ſubditos eſſe probandam. Item apud eumdem obſerua-
Peg.52. tur effigies hominis à defuncto neſcioquid eripientis, cum inſcriptione. MODE-
RATIO IN VECTIGALIBVS. Huius argumentum videtur à prouerbijs deſum-
ptum, vbi de auaris legitur, quòd à mortuis etiam pecuniam exigunt, veluti ſunt B
Lapathum Principes in Vectigalibus nimis graues. At Gabriel Simeon depingit hominem
quanam her- conculcantem lapathum, quam herbam Latini rumicem appellant, inſcriptio eſt.
ba. VIRESCIT VVLNERE VIRTVS. Significat author hominem virtute prædi-
tum ab Inuidis quandoque vexari; cum tamen virtus ſtudioſi viri, & ingenium in dies
magis, atque magis manifeſtetur: quemadmodum lapathum quò magis teritur, eò ma-
gis vireſcit.

Peg.54. Conſpicitur apud Coſtalium icon hominis porcum alloquentis ad ſignificandam
voluptatem, quam vnuſquiſque etiam immanis, & vilis ſequitur. Ibidem obſeruatur
homo lupum, apprehenſis auribus, coercens, ad denotandos illos, qui temerè ali-
quod opus aggrediuntur, à quo poſtea nonniſi maxima cum difficultate ſe expedire
poſſunt. Vir poſtea manu geſtans ouum, ex quo pullus erumpit, ſymbolum fuit
Sambuci ad certam ſpem exprimendam. Item vir coercens ſerpentem exuuias de-
ponentem, fuit ſymbolum Sambuci, vt opportuna prodeſſe demonſtraret: quando- C
quidem ſerpens ſpolium deponens captus veneno carere perhibetur. Albertus
Auſtriæ Archidux pinxit Serpentem, & Taurum ad pedes Iaſonis manu vellus au-
reum geſtantis, cum titulo. ASSIDVITATE. Etenim hoc ſymbolo ſpes alicuius
conatus heroici monſtrabatur, ad æmulationem Iaſonis, qui cum Argonautis, recu-
perandi gratia velleris aurei, in Colchidem nauigauit.

Varia tandem ſymbola huius generis apud Authores conſpiciuntur, nam Sambu-
Apelles Ale- cus excogitauit ſimulacrum viri armati fulmine muniti, & ab alio viro picti. Sic
xandrũ pin- enim denotatur Apelles Alexandrum pingens, vt Iouis filius eſſe crederetur: cum
xit. poſtea Apelles à Liſippo fuerit reprehenſus, nam ipſe eumdem Alexandrum haſta
tantùm munitum delineauit. Author igitur hoc ſymbolo nobis adulatorem oſten-
Peg.37. dit. Coſtalius effigiauit virum toga ornatum, cum ramo viridi in dextra, & ſche-
da implicita in ſiniſtra; vt indicaret illos, qui iuris peritos aſpernantur. Apud eum-
dem conſpicitur figura hominis terram fodientis, vt oſtenderet nihil eſſe, quod nos D
Peg.78. aſſiduo labore non aſſequamur. Idem author effigiat hominem monoculum in tri-
Iudex mono- bunali ſedentem, vt iudicem ſordidè iudicantem demonſtraret, cum vnam ſolam par-
culus quis. tem, non autem ambas reſpiciat. Figura hominis dentibus nuces frangentis, &
panem gladio incidentis, fuit ſymbolum Sambuco attributum, vt oſtenderet pra-
uam conſuetudinem difficillimè auferri poſſe, quoniam nuces duræ ferro potius,
quàm dentibus frangendæ, & panis mollis dentibus potius, quàm ferro commi-
nuendus. Apud eumdem, vir proijciens in flumen fruſtum quercus, fuit ſymbolum
ſignificans apta eſſe reijcienda: nam quercus, ſeu robur in aquis lapideſcit, cum cæ-
tera ligna ibi putreſiant. Demum homo intuens ſpeculum ſine bractea, vnde ima-
Speculũ ſine go intuentis reddi nequeat, eſt ſymbolum, quo vſus fuit Sambucus, vt ſordidam, &
bractea quid. inanem amicitiam eſſe illam exprimeret, in qua mutua gratia, vel beneuolentia non
redditur.

Non deſunt ſymbola, in quibus ſimulacra ſenum, & mulierum obſeruantur. Non-
nulli

nulli pingunt ſenem alatum falce munitum, & horologio arenario, adduntque hunc titulum. HANC ACIEM SOLA RETVNDIT VIRTVS. Quandoquidem homines eximio virtutum ſplendore coruſcantes vitam perennem ducere perhiben-
E tur. Habemus etiam apud Bocchium iconem ſenis ſpeculum adoleſcenti porrigentis; inſcriptio eſt talis. EN VIVA E SPECVLO FACIES SPLENDENTER EFFERTVR. SIC SAPIES, POTERISQVE OMNIA, DVM IPSE VELIS. Argumentum ſymboli deprompetum eſt à Socrate, qui iuuenes in ſpeculo conſpiciendos docebat, vt pulchritudinem animi venuſtate corporis æquarent: ſin minus deformitatem corporis venuſtate animi reſarcirent. Apud eumdem licet intueri figuram ſenis in cathedra ſedentis calicem dextra tenentis à venuſto iuuene porrectum, cum titulo. PROPINO HOC PVLCHRO CRITIAE. Author voluit denotare Threramynem vnum è triginta tyrannis Athenienſibus, cuius Cicero in quæſtionibus Tuſculanis meminit: hoc igitur ſymbolo percipiendum eſt, contemptu mortis, cor metu liberari. Circa ſimulacrum mulierum, meminimus vidiſſe in prima libri facie iconem Virginis Sybillam referentis, hoc diſticho exornatam.

Symb. 59.

Lib. 1. Tuſc. quæſt.

F *NE TVRBATA VOLENT RAPIDIS ORACVLA VENTIS,*
NVNC FOLIO VATES COMMODIORE SONAT.

Alludit enim author ad libros noſtræ ætatis, & ad vaticinia Sybillæ, quæ olim in folijs arborum ſcribebantur. Eleonora de Toledo vxor Coſmi Magni Hetruriæ Ducis delineauit Lucretiam Collarini vxorem, quæ à Tarquinio compreſſa, ne dedecori eſſet ſuperſtes, necem ſibi intulit: titulus eſt, FAMAM SERVARE MEMENTO. ſiquidem viri ob plurimas virtutes, & fæminæ propter pudicitiæ famam commendantur. Sadelerus quoq; pingit ſimulacrum trium virginum, nimirum Gratiarum, cum inſcriptione. HAS HABET, ET SVPERAT. hoc ſymbolum Iſabellæ Emanuelis Luſitaniæ Regis filiæ, & Caroli Quinti vxori attribuit.

Iam properandum eſt ad illa ſymbola, in quibus plura hominum ſimulacra obſeruantur. Coſtalius delineat virum equitantem turba militum ſtipatum, præcedente Tortore ſecuri quemdam percutiente, ad oſtendendam ſeueritatem in bello adhi-
G bendam. Alludit enim ad Lamacum Ducem, qui leui de cauſa milites extremo ſupplicio multabat. Hæc eadem pictura obſeruatur in Pegmate ſexageſimo, vbi Author Deum cuncta videre, & prouidere demonſtrat. Sed vt verum fateamur, multi viri eruditi id nihil ſymboli habere aſſeuerant: quemadmodum, & ſequens ſymbolum, in quo pingitur homo ſedens, & alloquens adoleſcentem ſambuca pſallentem, quo ſimulacro repræſentat Antigenidem hortantem diſcipulos, vt verba indoctæ multitudinis aſpernarentur. Nihil etiam ſymboli ſapere videtur, quando Coſtalius depingit homines armatos infundentes aurum liquatum in os mortui ſenis. Voluit enim hac pictura Perſas auro os Creſſi Lydorum Regis obſtruentes repræſentare: etenim Creſſus hoc in loco mortem beare, & ditare homines ſignificat.

Quæ non habent aliquid ſymboli.

Peg. 41.

Ad ſignificandam inertiam, & otium multa ſe ſe offerunt ſymbola; nam Bocchius delineauit hominem ſeminudum ſedentem, pede ſiniſtro horologium arenarium
H inuerſum calcantem, cui mulier admodum macilenta, & nuda adſtat: inſcriptio eſt. IN LENTVM, INERTEM, ET OTIOSVM, hoc igitur ſymbolo famem hominis inertis comitem eſſe ſignificauit. Apud eumdem delineatur ſimulacrum Cupidinis hominem dormiẽtem ſagitta vulnerantis, vt Amorem in otio negotioſum oſtenderet. Propterea prudenter Ouidius monebat iuuenes, vt negotiarentur, namque dum otiantur, à Cupidine ſe extricare non poſſunt; ſic igitur canebat.

Symb. 26.

Nam Venus otia amat, finem qui quærit amoris,
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Homines quoq; in ſpheriſterio ludentes pinguntur in ſymbolo, quod Sambucus ad iacturam temporis ſignificandam excogitauit.

Symbola ad Iudices, & Magiſtratus attinentia non ſunt omittenda. Namque apud Bocchium conſpicitur homo in tribunali ſedens alium alloquens, & manu dextra alteram aurem obturans, cum inſcriptione. IMAGO IVSTI IVDICIS. Argumentum huius ſymboli ex hiſtoria deprompetum eſt. Referunt enim Alexandrum

Symbola ad Iudices ſpectantia.

Digitized by Google

Magnum tanquam Iudicem in Tribunali ſedentem Actori alteram aurem præbuiſſe, & digito alteram clauſiſſe: idcircò de hoc interrogatus reſpondit vnam aurem Acto-
Symb. 53. ri ſatis eſſe, & alteram Reo ſeruandam. Quare colligendum eſt, quod Iudex iuſtus, nonniſi ambabus auditis partibus ſententiam ferre debeat. Item Coſtalius A delineat viros ſedentes habitu Iudicis indutos, in quorum medio conſpicitur icon
Peg. 31. pueri pampinis coronati. Voluit enim inſinuare Iudices temulentos iuſtam ſententiam ferre non poſſe: iuxta vulgatum carmen.

Non eſt in multo mens benè docta mero.

Peg. 80. Similiter idem Author exhibet picturam hominis in tribunali ſedentis, cui pulchra aſtat Virgo: hoc enim ſimulacro Apius, & Virginia repræſentantur, vt moneret, quòd Iudices amantes rectè iudicare non poſſunt. Pariter idem Author figurat multos homines, cum icone luporum ad pedes. Hoc ſimulacro Neuri populi referuntur, qui olim in lupos conuerti credebantur; ſic enim author oſtendit Prætores,
Auaritia noſtra ætatis. Iudices, & Magiſtratus in Regimine, & Præfectura, more luporum, non debere eſſe rapaces, neq; muneribus delectari. Idcircò viri ferentes munera per ianuam intromiſſi, & alij homines nihil afferrentes per aliam ianuam excluſi, in quodam ſymbolo Sambuci obſeruantur, vt peculiaris noſtræ ætatis auaritia oſtenderetur: iuxta B illud Ouidij.

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Deniq; pictura viri oſtendentis mulieri manum pigmentem ſpongiam, & effundentem aquam, refertur ad ſymbolum Sambuci, quo Fiſcum in auaritiæ viſcum tranſire non debere oſtentabat.

Succedunt ſymbola plures hominum icones referentia, quæ ad amicitiam, ad pa-
Peg. 38. cem, ad opes, & ad mutuam opem ſpectant. Etenim Coſtalius pingit duos homines coronatos mutuis amplexibus iunctos, cum duabus ſtellis eorum capiti impendentibus, quæ Caſtorem, & Pollucem repræſentant, ſicq; ſymbolum fraternæ amicitiæ demonſtratur. Apud eumdem Authorem icones duorum virorum arma inuicem permutantium conſpiciuntur, cum inſcriptione. PAX AVRO REDEMPTA. Hic aduertendum eſt arma in hoc ſimulacro conſpecta alterius aurea, & alterius ferrea eſſe; hæc enim imagines Diomedem, & Glaucum referunt: ſicq; Author pa- C
Peg. 50. cem pecunijs aliquando recuperandam eſſe docet. Idem effigiat duos homines dextras in pugnum redactas ſibi inuicem offerentes, ſiniſtras verò ſub pallio occultantes. Immò alios duos pingit homines, qui dextris panem ſibi inuicem offerunt,
Peg. 36. ſiniſtris verò lapides occultant: vt fucatam amicitiam oſtentaret, nam quidam ſunt, qui verbis amicos ſe præſtant, cogitatione verò inſidias ſtruunt. Idcircò apud Ga-
Simulata amicitia. brielem Simeonem duæ ſunt hominum icones, quorum alter eſt perſonatus, & ab altero frons laruæ bacillo tangitur, cum titulo. AMICO FICTO NVLLA FIT INIVRIA. Vt ſimultates ab Aſſentatoribus deponendas eſſe ſignificaret: homo enim laruatus animi fucati ſymbolum eſſe dicitur; ideòq; larua virga percutitur, vt tandem facies ſimulata deponatur. Alioquin vir terram fodiens, & alius in arca nummos pertractans, fuit ſymbolum à Sambuco propoſitum, ad manifeſtandam benignitatem. Nam quemadmodum terra excauata non imminuitur: pariter pe-
Benignitatis ſymbolū. cunia, quam dilargimur, non perit. Canebat enim Ouidius. D

Quas dederis ſolas ſemper habebis opes.

Gabriel Simeon exhibet picturam viri mendicum humi iacentem ſubleuantis, cum titulo. BIS DAT, QVI TEMPESTIVE DAT. Sic enim oſtenditur immortale beneficium præſtari, quando quis egeno, neceſſitate vrgente, & citra ſpem mercedis, citò opitulatur: canebat enim Auſonius.

Si benè quid facias, facias citò, nam citò factum
Gratum erit, & ingratum gratia tarda facit.

Ad rem videtur ſpectare ſymbolum illud pythagoricum. HOMINI PONDVS
Symbolum pythagoricū SVBLEVANTI SVCCVRRE, SED NON DEPONENTI. Quamuis poſtea id denotet honeſtas operationes eſſe probandas, & rectè agentes eſſe adminiculandos. Namq; per hominem, ratio, & mens intelligitur, per pondus verò, ſenſus, & affectus corporis deſignantur. Quamobrem ſubleuare pondus illi dicuntur, qui rationem à terrenis ad ſublimia erigunt. At ſymbolum, in quo ſunt viri onera, &

opes

opes ex quodam oppido aſportantes, & alius vir nudus reſpiciens conſpicitur, Sambucus excogitauit, vt nobis inſinuaret, Priuatis obliuioni mandatis, Publica curanda eſſe.

E Sadelerus pingit nauem varijs hominum iconibus onuſtam in medio fluctuũ, cum inſcriptione. IN FLVCTIBVS EMERGENS. Additque hoc fuiſſe ſymbolum Innocentij Noni Bononienſis Pontificis Maximi. Quare ſi hæc icon nauiculam Apoſtolorum, & Petri repreſentat, titulus ſymboli quadrare videtur: nam de illa ſic canitur. *Symbolum Innoc. Noni Pont. Max.*

Fluctuat, & nunquam mergitur illa ratis.

Gabriel Simeon pingit hominem veluti naufragum Mercurij habitu indutum, caduceum alteri homini in littore ſtanti porrigentem, cum titulo. HVC CVRSVS FVIT. Sic enim demonſtratur, quòd optimus Princeps aliquem numero ſuorum familiarium adſcribens, eum tanto beneficio ſibi deuincit, quantam obligationem naufrago opitulans ſibi comparat. Alioquin viri duo præliantes, ſpectantibus viris togatis, cum icone pueri ſortes extrahentis ex duobus vaſis, fuit ſymbolum Sambuci, vt audaces à fortuna iuuari manifeſtaret. Veluti agricola ligonem abijciens,
F miles enſem, & mercator pecunias, apud eumdem ſpectant ad ſymbolum, quo oſtendit neminem ſua ſorte contentum eſſe. Pariter vir cote ferrum acuens, & alij duo viri cadauer humi ſtratum intuentes pertinent ad ſymbolum Sambuci, quo ſapientiam inſipientem patefacit. Nam veluti cos non incidit, ſed ita operatur, vt ferrum incidat: ita ſenſus non ſapiunt, ſed ſunt in cauſa, vt homo ſapiat. Bocchius figurat ſenem pelle leonis indutum clauam dextra tenentem, cum arcu, & ſagittis, ſed exiles catenulæ ab illius lingua dependent, quarum altera extremitas auribus innumeræ multitudinis hominum ſectantis affixa eſt, cum inſcriptione. CVRA, ET LABORE PERFICI ELOQVENTIAM. Hoc ſimulacro, Hercules eloquens deſignatur, eſt enim ſenex, quia iuuentus plerumque eloquentia caret. Catenulæ conuenientiam aurium cum lingua oſtendunt. Demum ſagittæ indicant acumina rationum, quibus Orator ad populum alliciendum vtitur. Deniq; viri duo eleuantes manus ad hamos, quos diuina manus de Cœlo mittere videtur; attinent ad ſymbolum Sambuci, quo ſignificare nititur, quòd Deus neminem inuitum trahit, & neminem
G cogit. *Herculis eloquentis Imago.*

EMBLEMATA.

QVONIAM emblemata maximam cum ſymbolis habere affinitatem videntur: idcircò hunc locum in hiſtoria illis concedere decreuimus. Cum autem in his ſimulacra partium humani corporis, necnon puſionum, iuuenum, virorum, ſenum, & mulierum obſeruentur: hæc omnia ſigillatim, & conciſa breuitate exarabimus. Exemplum partium exhibet Alciatus, quando in
H ſexto decimo emblemate, depingit manum apertam, cuius vola picturam oculi monſtrat, his effigiem pulegij addit: vt vnuſquiſque duo præcepta hinc eliciat, primum eſt ſobrietatem eſſe diligendam, ſecundum eſt, leuem credulitatem eſſe vitandam; etenim pulegium temulentiæ reſiſtit, & manus oculata certam rerum fidem exhibet. *Emblemata cum iconibus partium.*

De iconibus puſionum, habemus apud Reuſnerum picturam pueri ſupra cranium humanum dormientis, cum titulo. VIVE MEMOR LETHI, & addit hexaſtichon, quod his verſibus terminatur.

Viue pius, moriere pius, viueſq; beatus
Poſt mortem; vita mors via ſancta noua eſt.

Florentius quoque pingit pueros propter nuces, & lapillos contendentes, cum inſcriptione. SEMPER PVERI, & addit tetraſtichon huius tenoris. *Lib. 1. Emb.*

Rixantur pueri, ſi quis lapide ſue, nuce ſue
Auferat, & ſemper vilia quæq; ſtupent.

Nos etiam pueri, qui, donec vita ſuperſtes,
Propter opes luteas digladiamur humi.

Homines quare pueri dicantur. Seneca quoque nos homines non bis pueros, vt vulgus ait, ſed ſemper pueros appellauit. Nam quemadmodum pueri nucum, & lapillorum auaritia præmuntur, dum A inter ſe pro his grauiter præliantur; cum tamen nullius ſint valoris, & ratio inde oritur, quia animum infirmum gerunt: ſimiliter homines pro auro, & argento magnum quandoq; bellum ſuſcipiunt, & tamen hæc quoq; ſunt vilia, quia ſtatim fluunt, & repentè dilabuntur. Apud Coſtalium conſpicitur puſio nudus cum gladio euaginato quaſi percuſſurus, cum inſcriptione. VIX TEMERE ANTE PILOS VENIT SAPIENTIA. vt denotetur periculum, quod homines incurrunt, quando à iuuentute Publica curantur: id totum tetraſticho declaratur.

Deſine ſtulte puer dubiam tractare bipennem,
An ne audes molli tingere tela manu?
Quàm male Conſcripti tractant arcana ſenatus,
Qui nondum primas deſeruere nuces.

Si à puſionibus ad icones iuuenum fiat tranſitus, inueniemus apud Alciatum effigiem iuuenis ſiniſtram alatam attollentis, cum dextra pondere depreſſa: inſcriptio B eſt hæc. PAVPERTATEM SVMMIS INGENIIS OBESSE, NE PROVEHANTVR. carmina ſunt.

Embl. 120.

Dextra tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas,
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus.
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

Paupertas quid praſtet. Hoc emblemate percipimus aliquando eſſe adoleſcentes tam acris ingenij, vt in diſciplinarum cognitione ſerium progreſſum breui tempore facerent, niſi ſumma facultatum inopia eos coerceret, non immeritò igitur canebat Iuuenalis.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Iuuenem etiam alatum de Cœlò cadentem apud Florentium licet intueri, cum inſcriptione. ALTVM SAPERE PERICVLOSVM. hoc ſimulacro Icarus alis C munitus repræſentatur, qui nimis altè volans deorſum fuit præcipitatus. Quandoquidem illa res non eſt inquirenda, quam ſcire non eſt datum, nec ſcitari permiſſum, nec ſcrutari religioſum: etenim quod Deus regnũ ſuum, neq; ſine arbitris regat, ſanctiùs, & reuerentiùs eſt credere, & mirari, quàm rimari. Idcircò ad rem canebat Horatius.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus,
Ridetq; ſi mortalis vltra
fas trepidet.

Apud Alciatum pingitur figura iuuenis alati è Cœlo cadentis, cum inſcriptione. IN ASTROLOGOS. hac icone refertur Icarus cereis alis munitus altiora petens, qui, cera liquefacta, ad terram ruit. Ideò in poſtremo diſticho hexaſtici Alciatus hæc habet.

Embl. 103.

Aſtrologus caueat quidquam prædicere præceps: D
Nam cadet impoſtor, dum ſuper aſtra volat.

Florentius quoq; iuuenem figurauit à ſummitate arboris in terram cadentem, cum titulo. MEDIO TVTISSIMVS IBIS. hoc emblema videtur conforme ſymbolo Bocchij ſuperiùs recitato, in quo pingebatur funambulus, cum inſcriptione, TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIÆ. hoc emblemate docemur pedetentim per ædes Fortunæ incedendum eſſe, ne dum ad culmina proſperitatum *Lib. 3. Embl.* peruenire contendimus, vnà cum ramis decidamus. Reuſnerus pinxit venuſtum iuuenem Narciſſum, in limpidiſſima fontis aqua iconem propriam intuentem, cum ti- *Embl. 35.* tulo. NOSCE TE IPSVM. At Florentius delineauit iuuenem ſedentem, cum ſimulacro virtutis in dextra, & ſimulacro voluptatis in ſiniſtra parte locato, inſcriptio eſt. LVBRICVM IVVENTVTIS. Icon huius emblematis refert Herculem, qui blanditijs voluptatum allectus, & virtutis hórtatu ſollicitatus, tandem, virtutis

ope,

Digitized by Google

ope, ad ſuperos inter ſibi ſtrauit. Sic enim monentur iuuenes in triuio vitæ conſtituti, & magno in periculo verſantes, ne à voluptatum blanditijs decepti, & à recto virtutis tramite abducti in vada, & ſcopulos ferantur: quandoquidem qui in ſimili E ætate non labuntur, tunc ſperandum eſt, vt deinceps curſu inoffenſo, candidam metam pertingere poſſint. Icon etiam iuuenis alteri iuueni arma donantis conſpicitur apud Alciatum, quod ſimulacrum Hectorem, & Aiacem repræſentat. Inſcriptio eſt græca. ΕΧΘΡΩΝ ΔΩΡΑ ΑΔΩΡΑ. quandoquidem ex Sophocle Aiax refert ſe poſtquam ab Hectore inimiciſſimo enſem accepiſſet, loco muneris, nihil præter damnum *Inimicorum dona qualia.* à Græcis reportaſſe: propterea quadrat illa inſcriptio emblemati, quæ latinè ſic redditur. INIMICORVM DONA NON DONA. nam quælibet dona etiam nullius valoris ab amicis accepta boni ſunt conſulenda, ab hoſtibus verò, & inimicis etiam *Embl. 167.* pretioſiſſima tanquam pernicioſa ſunt contemnenda, quia non ſolum vocanda ſunt ἄδωρα nimirum non dona, ſed κακόδωρα, nempè infælicia. Demùm Florentius delineat iuuenes ſimulacro fortunæ manum admouentes, cum titulo. NIHIL IGNAVIS VOTIS. namq; prouerbio celebratum eſt apud Lacedęmonios, fortunam ad- *Fortunæ* mota manu eſſe inuocandam, & alibi etiam meminimus recitaſſe in hoc intellectu, *prærogatiuà.* F boues eſſe ſtimulandos, & opem Iouis eſſe implorandam, alioquin inuocationem eſſe inanem: non enim votis, & ſupplicationibus diuina parantur auxilia, ſed agendo, vigilando, & rectè conſulendo omnia proſperè cedunt, & hæc de emblematibus, in quibus icones iuuenum conſpiciuntur.

Iam ponderanda ſunt illa, in quibus figuræ hominis adulti pinguntur. Meminimus vidiſſe picturam hominis poma legentis, cum inſcriptione. HOMO POMO SIMILIS. & emblema ſimili tetraſticho decoratur.

Cruda vt adhuc ramis alieno tempore poma
Ni velluntur, humi putria lapſa iacent.
Præcipiti fato ſic, aut rapiuntur acerba,
Aut effæta annis corpora noſtra cadunt.

Pariter apud Authores varias hominum icones circa multifaria exercitia verſantium intueri licet. Propterea quod Alciatus pinxit hominem pelle caprina indutum, G & reticulo piſcem ſargum coercentem, cum titulo. IN AMATORES MERETRICVM. Argumentum deſumptum eſt à natura ſargi piſcis, qui à laruato piſcatore de- *Sargi piſcis* ceptus capitur: ideòq; hoc emblema profertur in illos, qui cæco, & turpi amore de- *natura.* cepti in obſcænam meretricis perſonatæ naſſam incidunt, rati pulchrum eſſe, quod pulchrum apparet; neq; recordantur communis aſſerti, oportere prius noſcere, quàm amare, non immeritò igitur Ouidius ad rem canebat.

Quale ſit id, quod amas, celeri circumſpice mente,
Et tua læſuro ſubtrahe colla iugo.

Idem Coſtalius voluit ſignificare, quando pinxit hominem, cuius collum dipſade ſerpente circumdatur: voluit enim denotare illum, qui amore meretricio detinetur: nam dipſadem meretricis eſſe ſymbolum in Hiſtoria Serpentum declaratum fuit; inſcriptio eſt. In ΠΑΡΘΕΝΟΠΙΠΑΣ. quæ vox homines virginum nimis auidos ſpectatores ſignificat. Poſteaquam in piſcatum incidimus, non inuoluemus ſi- H lentio hominem apud Camerarium pictum, qui lucium piſcem ſuos fœtus vorantem obſeruat, cum inſcriptione. PROPRIIS NON PARCIT ALVMNIS. id *Lucij piſcis* omittere noluimus, quoniam Author in diſticho, hominem huic animanti comparat, *natura.* in hæc verba.

Lucius in proprium, vt, ſæuit genus, impleat aluum,
Sic ipſi ſe ſe conficiunt homines.

Alciatus quoque delineat hominem anguillas captantem, cum titulo. IN DI- *Embl. 88.* VITES PVBLICO MALO. Author nobis inſinuat, quòd ſicuti anguillæ non capiuntur, niſi aquæ ſint turbidæ, & cænoſæ; ita aliqui ſunt homines, qui cuncta turbant, vt rem ſuam magis augere poſſint: argumentum emblematis deſumptum videtur ex fabula Aeſopi de piſcatore aquam turbante, vt fugientes piſces incautè in retia laberentur: de qua turbatione aquarum interrogatus piſcator reſpondit, niſi aqua turbaretur ſe perire fame neceſſe eſſet. Quamobrem, vulgato adagio, illi dicuntur anguillas captare, qui, priuati commodi gratia, tumultus concitant. Verba

Ariſtophanis id eleganter declarant.

Feciſti, vt is, qui captat anguillas, facit.
Quieta cum ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cænum vbi omne illac, & hac ſubuerterit, A
Captura magna eſt; tu quoq; vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Poſteaquam de anguillis fit mentio, habemus picturam hominis anguillam ficulneo folio ſtringentis apud Alciatum cum hac inſcriptione. IN DEPREHENSVM. ſignificat enim fidem humanam fallacijs labentem vi adſtringendam eſſe, quemadmodum aſpero ficus folio anguilla lubrica facilè continetur. Argumentum deſum-
Adagium de anguilla. ptum eſt à communi adagio. FOLIO FICVLNEO ANGVILLAM. quod prolatum fuit in illos, qui quodcumque lubricum ita ſtringunt, vt nullo modo dilabi poſſit.

Præterea cum ſermo fiat de humanis iconibus cum animalibus, non erit à ratione alienum delineare hominem ſagittis aues petentem, cuius pes à ſerpente pungi-
Embl. 104. tur apud Alciatum cum inſcriptione. QVI ALTA CONTEMPLATVR CADERE. Sic enim ſignificatur, quòd qui alios inſequitur, ſæpè à non ſperato opprimitur. B Author nobis inſinuat animum non eſſe ad tam diſtantia applicandum, quin propinqua etiam meditetur, veluti in hiſtoria Serpentum explicauimus. Item apud eumdem obſeruatur icon hominis domo egredientis, qui prima fronte muſtelam of-
Embl. 126. fendit, cum inſcriptione. BONIS AVSPICIIS INCHOANDVM. Antiquitas enim ſuperſtitioſa aliquem primo aſpectu occurriſſe Monacho, vel anui meienti, vel lepori, vel muſtelæ, ominoſum, & ſiniſtrum eſſe opinabatur, quoniam magnam vim bonis, & fauſtis negotij ſuſcipiendi principijs ineſſe referebat: ideoq; vix bonum habere poſſe exitum negotia dicebat, quæ infælix initium ſortita fuerint: huc ſpectat illud Sophoclis ex Plutarcho ſic latinè redditum.

Quicumq; rem recta ratione incæperit,
Bonum illius certè ſperabit exitum.

Coſtalius depingit hominem venerandum in curru à quadrigis tracto, hoc titulo
Platonis ſimulacrum. decoratum. HONOR DEBITVS VIRO DOCTO. Siquidem hoc ſimulacro, C ex mente nonnullorum, Plato repræſentatur. Florentius quoq; pinxit virum toga-
Embl. 2. tum funibus vincientem fortunam humi ſtratam, hoc titulo inſignitum. SAPIENS SVPRA FORTVNAM. Sic enim docet ſapientem à Fortuna minimè regi, quoniam caput Sapientis eſt liberum, & libertas, ex ſententia Ciceronis in Paradoxis, eſt poteſtas viuendi, vt velis. Qui igitur viuit, vt vult, recta ſequitur, & legibus non
Sapientis prærogatiua. propter metum obtemperat, ſed quia id maximè ſalutare, & vtile eſſe exiſtimat. Soli autem contingit ſapienti, vt nihil coactus, & nihil inuitus operetur. Demum Alciatus exhibet picturam hominis Sarmatæ nihil habentis, præter pelles, quibus totum corpus tegitur, inſcriptio eſt. OMNIA MEA MECVM PORTO. argumentum videtur deſumptum à Iuſtino hiſtorico, qui deſcribens Regionem Scytharum, horum nonnullos domum non habere, ſed per ſolitudines cum vxoribus, & filijs armenta paſcentes viuere prodidit: hinc colligendum eſt nihil poſſidentem à latronibus tutum eſſe, iuxta vulgatum carmen.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Superſunt aliæ hominum figuræ, quæ ab Authoribus delineantur, vt peccantes, & crimina exprimantur: quapropter Reuſnerus exhibet ante oculos iconem hominis in ſella ſupra puteum locati, cum gladio pendente ſupra caput, & quinque enſibus hinc inde ipſum ferientibus. Titulus eſt. HOMINIS PECCANTIS SPECV-
Embl. 26. LVM. Huic ſimile fuit illud emblema Florentij; vbi conſpicitur enſis filo pendens ſupra caput hominis coronati ſedentis, cum tali titulo. MISERRIMA TYRAN-
Lib. 1. embl. NORVM VITA. neque ab hoc ſenſu eſt alienum illud Reuſneri, in quo eſt pictura hominis, cuius iecur aquila exedit (refert enim Titium) cum inſcriptione. O VITA MISERO LONGA. propterea poſtremum decaſtichi diſtichon hoc ſenſu terminatur.

Sic inconſumptum Titij, ſemperq; renaſcens,
Sæpius vt pereat, non perit omne iecur.

Verùm

Verùm vt melius criminoſorum malitia exprimatur, pinxit Alciatus hominem ſaxum proijcientem, quod poſtea canis mordet, cum titulo. ALIVS PECCAT, ALIVS PLECTITVR. Quandoquidem ſunt plerumq; nonnulli, qui, cum lædenti-
E bus nocere nequeant, vt acceptam iniuriam vlciſcantur, famulos, vel ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur; ſimile quid præſtare ſolent puſiones, qui iracundia ſtimulati virgas frangunt, & adurunt, quibus à parentibus plexi ſunt. *Embl. 174.*

Si ad crimina peculiaria ſermo conuertatur, primò ſe ſe offert Auaritia, ad quam exprimendum, effigiatur homo Tantali æmulus in aqua ore tenus demerſus, cum ramis fructiferis ad frontem vſque pendentibus, & tamen fructus carpere, & aquam bibere nequit, titulus erit. DIVES AVARVS. Id totum his carminibus poterit declarari.

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus infælix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Idem voluit exprimere Alciatus, quando delineauit hominem cum cithara à nau- *Embl. 82.*
F tis in mare proiectum, quem poſtea Delphin dorſo ſubleuatum in portum vehit, inſcribitur emblema. IN AVAROS. Sic enim conatur demonſtrare hominem opum eſurientiſſimum, & lucri auidiſſimum quauis beſtia marina, vel terrena eſſe immaniorem; argumentum depromptum videtur ab epigrammate quodam græco primo libro Anthologiæ exarato, quod latinè ſic redditur.

Præcipitem è naui citharædum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum;
Protinus in medijs Delphin apparuit vndis
Illectus grata dulciſonaq; chely.
Seſſoremq; Iſthmum deuexit adusq; Corinthi,
Fluctibus, & medijs reddidit incolumem. *Comparatio brutorũ ad homines.*
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quam tellus gignat alumna viros.

G Hanc hiſtoriam, ſeu potius fabulam tractat Herodotus, quam poſtea Ouidius libro ſecundo faſtorum retulit de Arione Citharædo, qui ob excellentiam artis, parta pecuniarum copia, cum patriam Corynthum repeteret in Pyratas incidit, qui nummorum auiditate ducti eum interficere decreuerunt; quod vbi Arion animaduertiſſet, impetrata ab illis venia, fidibus cecinit, deinde è prora ſe in profundum deiecit, quem poſtea Delphin dorſo exceptum Corynthum vſq; vexit.

Poſt auaritiam ſuccedit crimen gulæ, quod Alciatus nititur exprimere pictura hominis ventricoſi collo oblongo, cum Laro in ſiniſtra, & Onocratalo in dextra, titulus emblematis eſt. GVLA. Sic enim putat demonſtrare homines voracitati ſuæ deſeruientes, qui ſedent ſagina expleti, & ſtertunt crapulam exhalantes. Quandoquidem Larus eſt auis edaciſſima ex mari, & lacu victum quæritans: quamobrem non immeritò quidam paraſitum famelico Laro compararunt. Pariter onocrotalus inexplebili ingluuie eſt refertus, quam Martialis obſeruans, de quodam helluone ventrem ſem-
H per diſtendente ſic cecinit. *Embl. 90.* *Lari auis natura.*

Turpe Rauennatis guttur onocrotali. *Lib. 1.*

Ad exponendam voluptuoſam deliciam Coſtalius pinxit hominem effæminatum pulchris veſtibus indutum, & incedentem. Hoc ſimulacro repræſentatur homo Sybarita, qui non permittit, vt quiſquam veſtium plicam tangat, alioquin lites non deſunt: hæc enim fuit natura, & mollities talium gentium, quæ ab ædibus quoties in publicum procedebant, tantam in compoſitione veſtium curam ponebant, ne vlla earumdem plica moueretur.

Ad detractionem publicandam Alciatus expreſſit hominem flabello muſcas pellentem, & altera manu cicadam tenentem, & inſcripſit emblema. IN DETRACTORES. Sic enim conatur ræpræſentare hominem, quæ impudentes Detractores explodat: concinnauit autem Alciatus hoc emblema, vt nonnulli referunt, quia ægrè tulit ſe à nonnullis ludimagiſtris carpi. *Embl. 163*

Ad exprimendam inertiam pingitur apud Alciatum homo ſtans, ſiniſtra facem ac- *Embl. 80.*
cenſam

Digitized by Google

cenſam tenens,& aſtra meditans,cum inſcriptione.DESIDIA.ſiquidem in hoc ſimulacro, prætextu ſpeculationis, otium oſtenditur, quod lumen virtutum extinguit, & vitijs alimentum miniſtrat. Propterea alibi idem Author delineauit hominem torquentem funes, quos poſtea aſella comedebat, vt deſidiam, & ignauiam vxoris demonſtraret, quæ omnes mariti labores abſumit. Vnde vt inertia vitetur, Alciatus exhibuit picturam hominis in choenice ſedentis, cum titulo.DESIDIAM ABIICIENDAM.hac enim ratione homines ad laborem hortatur.Argumentum eſt deſumptum ex paræmia pythagorica, quæ præcipiebat non eſſe inſidendum choenici, nimirum cibo diurno non eſſe fidendum, id explicatur hoc tetraſticho. A

Choenix quid ſit.

Quiſquis iners abeas, nam in choenice figere ſedem
Hoc prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duroq; manus aſſueſce labori,
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

Deniq; ad manifeſtandam moroſitatem Florentius vtitur illo ſimulacro, quod in ſymbolis etiam memorauimus, vbi homo ignem fodiens pingebatur, inſcriptio tamen eſt differens: hoc enim in loco legitur. MOROSIS CEDENDVM. diſtichon autem totum declarat hunc in modum. B

Embl.40.

Cedito moroſis, nam quò magè concutis ignem,
Tunc magis attollit mota fauilla iubar.

Etenim in adagijs habemus ignem gladio non eſſe fodiendum, quo monentur homines iracundiam Principum,& Dynaſtarum conuitijs non eſſe exagitandam cum flamma, quò magis mouetur, eò magis inualeſcat, & viciſſim ſi quieſcat, ſopitur, & extinguitur.

Flamma naturæ qualis.

Succedunt modò emblemata ſimulacris exornata, in quibus homo cum varijs inſtrumentis, & alijs rebus inanimatis conſpicitur. Pingitur apud Florentium homo arborem inſerens, cum hoc titulo. ARS NATVRAM IVVAT. vt ſignificaret,quòd ſicuti arbor citra inſitionem,vt plurimum fructus inſipidos producit, ita homo niſi naturam doctrina excolat, tanquam rudis maſſa in hoc mundi theatro verſatur. Apud Camerarium conſpicitur homo non inſerens, ſed cædens corticem arboris, ex cuius vulnere balſamum manat, inſcriptio eſt. VVLNERE VVLNERA SANO. deindè in diſticho comparatur homo ſtipiti, qua comparatione Author hominis duritiam, & ſæuitiam deteſtatur in hæc verba. C

Embl.29.

Centur.1.

Dic age cum proprio tua vulnera vulnere ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

Poſteaquam de arboribus fit mentio, conſpicari licet apud Florentium hominem, qui annoſam quercum ambabus manibus euellere conatur: inſcriptio eſt. A TENERIS ASSVESCENDVM. argumentum deſumptum videtur ab Ouidio in libro primo de remedio amoris, vbi ſic canit.

Embl.46.

Quæ prabet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit,
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.

Hoc emblemate author nititur admonere incumbendum eſſe in correctionem liberorum, dum adhuc in prima ætate verſantur, quia tunc tractanda eſt cera, quando eſt mollis, & virga curua eſt flectenda adhuc tenella in eam formam, quam ei perpetuam eſſe deſideramus. Pictura hominis calceis laneis induti cum fulmine in manu videtur apud Coſtalium; titulus eſt.VINDICTA DIVINA. argumentum deſumptum eſt ab Ethnicis, quorum Dij pedes habere laneos dicebantur, quoniam lento gradu, & ſine ſtrepitu ad vindictam progrederentur, id elegantiſſimè hoc tetraſticho explanantur. D

Liberorum correctio quando.

Dij cur dicantur habere pedes laneos.

Iupiter ætherea, qui fulmina vibrat ab arce,
Intextos lana fertur habere pedes.
Tardior ira Dei, & lento vix cognita greſſu,
Vltrici inſequitur crimina noſtra pede.

Conſpicitur ſimulacrum hominis apud Alciatum cum multis libris, & digito indice labia prementis: inſcriptio eſt. SILENTIVM. voluit enim monere hominem

Embl.11.

taçen-

tacentem cognoſci minimè poſſe, an prudens, vel amens ſit. Emblematis argumentum depromptum eſt ex libro primo Anthologiæ græcorum epigrammatum, vbi legitur hoc diſtichon.

E πᾶς τις ἀπαιδευτος φρονιμώτατος ἐςὶ σιωπῶν,
τὸν λογον ἐγκρυπτων ὡς παθος αἰσχρότατον.

Ideſt.

Dum taces indoctus, poterit cordatus haberi,
Is morbos animi namq; tacendo tegit.

Coſtalius quandoque pinxit hominem neſcio quid in puteo expiſcantem, cum inſcriptione. VERITAS IN PVTEVM DEMERSA. alludebat enim ad doctrinam Democriti, qui aſſiduè veritatem inueſtigans, eam tandem in puteo latere aſſeuerabat, vt hominibus perſuaderet, veritatem in penetralibus naturæ occultari. Alciatus verò delineauit hominem in aquis proprio clypeo ſuſtentatum, cum titulo. AVXILIVM NVNQVAM DEFICIENS. cum clypeus in bello, & in aquis homini opem tulerit: erit enim typus, & ſymbolum veri, & fidi amici auxilium ſemper ferentis. Alciatus huius emblematis argumentum ex græco quodam epigrammate deprompſit, F in quo Myrtilus miles ſcuti ſui encomia celebrat in hæc verba.

ἐν ἰσὶ κινδύνοις ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ
τον μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
ἀργοῖς ἧς ὅτ' ἔδυσε νεώς τι, ὅπη ἀσπίδα δ' ἔχον
σῶθεν κεκριμένον ὕδατι, καὶ πολέμῳ.

Hæc carmina ſic latinè redduntur.

Effugi geminum clypeo diſcrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter, atq; natans
Arripui clypeum depreſſa flumine puppi,
Fluctibus oppreſſus, belligeriſq; viris.

Figuratur apud Alciatum homo mendici habitu, dextra pateram, & ſiniſtra faſciculum ſpicarum tenens, cum inſcriptione. IN SIMVLACRVM SPEI. Etenim hoc emblemate bonum euentum manifeſtat. Patera in hoc ſimulacro collocatur: cum G Gyraldus ſcripſerit ſe vidiſſe picturam ſpei in numiſmate aureo Adriani Imperatoris, quæ repræſentabatur à muliere pateram tenente, hoc titulo decorata. SPES P.R. At Coſtalius delineauit hominem calculos in menſa numerantem, vt denotaret Affectatores, nempè Aulicos, qui ſæpè ſperatas fœlicitates recenſent, & nihilominus ſpe fruſtrantur, quoniam ſpes inſomnium vigilantium eſſe perhibetur. Ad rem Alciatus effigiauit hominem compedibus aureis detentum, cum titulo. IN AVLICOS. propterea infraſcriptis verſibus id declarat. *Embl.44.* *Spei ſimulacrum.*

Vana palatinos, quos educat Aula, clientes
Dicitur auratis nectere compedibus.

Sic enim aulicos, vel vt alij volunt, maritum vxoris diuitis manifeſtare voluit, argumento deſumpto ex apophtegmate Diogenis', qui ſolebat dicere Ariſtium Philoſophum aulicum aureis compedibus coerceri, ne exire poſſet, quia ſplendidiore Principum vita captus philoſophicam vitam agere nô poterat: quapropter Seneca in hoc H intellectu retulit vanum eſſe, & abſurdum compedes ſuas tanquam aureas adamare. Coſtalius pinxit hominem norma Lesbia quadratum ſaxum metientem, cum titulo. BONVS IVDEX. Etenim hac norma æquitas ſignificatur, cum Priſci hanc normam Lesbiam cæteris prætulerint. Conſpicitur apud Fiorentium pictura hominis ſedentis, & folle carbones accendentis, cum inſcriptione. IN ALCHYMISTAS. carmina ſunt hæc. *Aulici quibus detineātur.* *Embl.48.*

Dum certis incerta ſequor, res, prodigus, omnis
Vertitur in fumos, & miſeros cineres.

Chymiſtæ appellantur miſeri, quia pollicentur aurum illis, à quibus aurum petunt, deinde in arte chymica nonnulla fingunt nomina, ſcilicet Leonem viridem, Ceruum ſugientem, Aquilam volantem, ſtultum ſaltantem, Draconem caudam ſuam vorantem, bufonem tumi.um, & ſimilia nugamenta, ne ab alijs intelligantur: immò cum ætatem inter experimenta vana conſumpſerint, bonis omnibus conſumptis, nempè in fumum, & cinerem conuerſis, annoſi, pannoſi, eſurientes, ſemper ſulphur olentes, *Chymiſtæ cur dicantur miſeri.*

Digitized by Google

tes, & propter aſſiduam hydrargirij contrectationem, nil niſi paralyſim immedicabilem reportant.

Centur.1. Apud Camerarium conſpicitur effigies hominis fœni aceruum intuentis cum titulo. SIC OMNIS CARO. id poſtea explicatur tali diſticho. A

Quiſquis es hunc fœni, qui ſpectas fortè maniplum
Reſpice te, fœnum es, pone ſupercilium.

Embl.13. Icon hominis Solem intuentis eſt apud Florentium, cum inſcriptione. IN DEO LÆTANDVM. Sic enim Author nobis perſuadere nititur, quòd veluti Sol minimè à Cœlo remotus proprio ſplendore terrarum orbem luſtrat, hominis quoque animus licet corpore clauſus, Deum meditari poteſt. Apud Coſtalium videtur effigies hominis oſtendens annulum arctum è digito extractum, cum titulo. LIBERTAS. Quandoquidem annulus arctus libertatis priuationem deſignat. Apud eumdem effigiatur homo pingẽs in tabula humanam figuram, quo ſimulacro repræſentatur Protogenes pictor, qui ferè nunquam penicillos deponebat: idcircò Author à contrario ſenſu monet aliquando feriandum eſſe, ſicuti canebat Poeta.

Symbolum priuationis libertatis.

Intermiſſa minus ſarcina pondus habet.

Demùm Reuſnerus pinxit Mercurium in medio circuli, cum titulo. MVLTA B MVLTVM LEGENDA. & ſexcenta huius generis apud ipſum videre licet. Modò conuertendus eſt animus ad emblemata, in quibus figura ſenum obſeruatur. Siquidem Florentius habet picturam ſenis cyathum abijcientis, & pueri manu concaua aquam è flumine bibentis, cum inſcriptione. SAPIENS SVPERVACANEA BONA NEGLIGIT. Hac effigie repræſentatur Diogenes, qui aliquando obſeruans pueros manu è fluuio aquam haurientes, vt ſedarent ſitim, illicò indignabundus cyathum ligneum, quem circumferebat, tanquam ſuperfluum abiecit, quaſi ſignificare volens, diuitijs ſuperfluis excluſis, quietem, & tranquillitatem nobiſcum habitaturam. Figura ſenis videtur apud Coſtalium, qui tanquam puſio litteras à ludimagiſtro diſcere videtur, inſcriptio eſt. OMNIVM RERVM SATIETAS, PRÆTERQVAM DISCIPLINÆ. Hæc pictura repræſentat Catonem illum optimum Oratorem, ſummum Senatorem, & præſtantiſſimum Cenſorem, qui ſexageſimum agens annum litteras græcas diſcere non erubuit; cum iuuenis negotijs implicitus eas apprehendere C non potuiſſet: vnde colligendum eſt, doctrinæ ſtudia nunquam intermittenda eſſe. Neq; alienum ab hoc ſenſu proponit aliud emblema Coſtalius, in quo apparet icon ſenis iacentis in margine fontis ad montis radicem ſiti, cum titulo. DII LABORIBVS OMNIA VENDVNT. hæc pictura refert Heſiodum vetuſtiſſimum poetam, qui, apud Heliconem multo tempore conſumpto, poeta repente euaſit: vnde colligimus, in acquirendis ſcientijs, diù laborandum eſſe: iuxta illud vulgatum.

Embl.41.

Cato optimus orator ſenex quid præſtiterit.

Virtutem poſuere Dij ſudore parandam.

Deniq; apud Florentium figuratur ſenex detecto, & caluo capite in prato ſedens, & teſtudo ab vnguibus aquilæ ſupra caluum caput cadens, cum titulo. FVTVRA LATENT. Scribunt enim rerum naturalium ſcrutatores aquilæ tantùm eſſe ingenij, vt rapram teſtudinem in ſaxum aliquod demittat, vt, fracta teſta, carnibus veſci poſſit: quocirca caluitiem Aeſchyli poetæ ſaxum eſſe putans, demiſſa teſtudine, miſerum interfecit: quare improuiſus Aeſchyli caſus imbecillitatis, & fragilitatis humanæ D vitæ nos admonet.

Mors Aeſchyli poetæ.

Emblemata mulierum effigie exornata non ſunt prætermittenda. Nam Florentius exhibet iconem mulieris, nempè Dianæ arcu, & ſagittis munitæ, & Ceruum ſectantis, cum inſcriptione. LABOR AMORIS DOMITOR. Finxerunt Poetæ olim Cupidinem omnes Deos, atque Deas, præter Dianam, vinculis amoris conſtrinxiſſe: propterea quod Diana, in aſſiduas incumbens venationes, nullo modo potuit irretiri: vnde ſignificare voluerunt fœdam illam voluptatem indignis modis corpus, & animam polluentem, otio, & mollitie nutritam, laboribus, & vitæ aſperitate domari: idcircò ad rem ſic canitur.

Embl.31.

Otia ſi tollas, perijt veſana libido,
Quam labor aſſiduus, duraq; vita domat.

Embl.12. Iunius quoque delineat venuſtam mulierem, nempè Venerem, capite velato in ſella

ſella pedicis illaqueata ſedentem, vt pudorem,& cuſtodiam domus ſignificaret, quæ
vxoribus competit. Propterea meminimus vidiſſe iconem Veneris ſtantem ſupra
teſtudinem cum titulo. VXOR CVSTOS ÆDIVM. Prædictis Alciatus addit *Embl. 129.*
E iconem trium puellarum iactis talis inquirentium, quæ nam fato eſſet conceſſuta,
cum titulo. SEMPER PRÆSTO ESSE INFORTVNIA. Nam quæ viderat,
ob iactam ſortem, ſibi impendere mortem, riſu id neglexit, cum tamen, tegula re-
pentè in caput lapſa, vitam finiuerit; hinc veritatem aſſequitur illud adagium, ſcili-
cet mala, vel etiam non quærentibus contingere, cum bona etiam quærentibus vix
accedant. Præterea iconem mulieris, cum pauone monſtrat Camerarius, & multa
alia huius generis proponunt Authores, quæ apud ipſos ſunt legenda, & ponde-
randa.

Deniq; ſi conſideremus ſemihomines, ſeu potius ſtatuas humanas in emblema-
tibus expreſſas; primò conſpicari licet apud Alciatum figuram hominis vmbelico
tenus, cum partes inferiores ſerpentinam habeant figuram: hæc icon dextram ma-
num ad Cœlum attollere videtur, cum titulo. SAPIENTIA HVMANA STVL-
TITIA EST APVD DEVM. Profertur hoc emblema in illos, qui ſpiritu cœle- *Embl. 5.*
F ſti, & anima rationali referti ſunt, nihilominus in terrenis rebus ſemper verſantur,
&, neglecta meliore ſui conditione, in belluinam naturam degenerantes, & ſuper-
na nunquam meditantes, humi repunt: de hac figura liber quartus Anthologiæ le-
gendus eſt. Apud eumdem Alciatum effigiatur homo vmbelico tenus, nam dein-
ceps eſt lapis quadratus, cum titulo. TERMINVS. Meminimus tamen vidiſſe ali-
bi hanc picturam alia inſcriptione decoratam, nimirum. NVLLI CEDO. Hac *Embl. 157.*
icone Deus terminus repræſentatur, qui nec ipſi Ioui cedere voluit: ſic enim extre-
ma dies, vel terminus mortis ſignificatur, vltra quem progredi non licet: præter-
quamquod terminus ſtabilitatem, & immobilitatem oſtendit. Florentius verò pin-
xit humanum ſceleton regio coronatum diademate, cum ſceptro in dextra, & hoc ti-
tulo in ſiniſtra. VIVITVR INGENIO. Sic enim patefacit omnia eſſe inania, *Embl. 29.*
præter famam, quam homo viuens adipiſcitur, nam deinceps etiam defunctus per
ora hominum perpetuò viuit. Ad rem igitur canebat Ouidius.

G *Fit viuax ſcriptis virtus, experſq; ſepulcri*
Notitiam ſera poſteritatis habet.

Ad finem Coſtalius exhibet humanam ſtatuam ſupra columnam, in cuius faciem
ſol radios mittere videtur, cum inſcriptione. IN ADVOCATOS. Pro hujus in-
tellectu ſciendum eſt, Memnonis ſtatuam in Aethiopia tanto artificio fuiſſe fabrefa- *Memnonis ſtatua qualis.*
ctam, vt, quando aurei Solis radij eius os tangebant, quamdam veluti vocem ede-
ret. Hac igitur pictura Author aduocatos auaros deſcribit, qui non loquuntur, niſi
auri ſplendor eorum oculos illuſtrauerit: non immeritò igitur canebat ille.

Iuris conſultus promittit, & accipit aurum.

Iam accedendum eſt ad emblemata, in quibus plures hominum icones cõſpiciun-
tur. Etenim Reuſnerus pingit Deucalionem, & Pyrrham genus humanum ſaxis re- *Lib. 1. embl.*
parantes, cum inſcriptione. MILLE HOMINVM SPECIES. Quamuis alibi
idem Author delineauerit Adamum, & Euam ſecus arborem pomi vetiti, cum titu-
H lo. VITA MORS. cum homo in libero verſetur arbitrio, vt quam voluerit par- *Embl. 108.*
tem amplectatur: idcircò Alciatus figurauit hominem togatum in cathedra ſeden-
tem, cuius dextræ Pallas, & ſiniſtræ Venus adhæret, cum tamen ille Venerem allo-
qui videatur. Sic enim Author oſtendit hominem virtutibus deditum, ſæpè, ſtudijs
omiſſis, perditum luxum ſectari. Quare, ad manifeſtandos homines huiuſmodi vitijs
imbutos, Coſtalius figurauit complures in ſcaphio comedentes, cum titulo. IN
SCAPHIO NE EDITO. Hoc enim fuit ſymbolum Pythagoræ ad neſarios ho- *Pythagoræ*
mines indicandos, quorum conuictus in Scaphio erat. Vitanda igitur ſunt vitia, ad *ſymbolum.*
quod Alciatus nos hortatur, pictura hominis roſtrum porci viris pluribus offeren- *Embl. 45.*
tis, cum titulo. IN DIES MELIORA. Vt ſignificaret, in dies procedendum eſſe
in melius, quoniam porcus paſcendo non retrograditur, ſed ſemper progreditur, qua
de re aliqua temporis particula effluere non permittatur, quin aliquis fiat progreſ- *Embl. 45.*
ſus, & aliqua virtus acquiratur. Huic non diſſimile erat ſymbolum Caroli Quinti,
cum titulo. VLTERIVS. propterea iure meritò poteramus canere.

Nulla

Embl. 190. *Nulla dies abeat, quin linea ducta ſuperſit.*
Quidam pinxit cor ardens manu à Cœlo demiſſum inter duos homines dextras
ſibi inuicem iungentes, fortè ad manifeſtandam religionem, quæ amicitia, & con-
cordia ſtabilitur. Alioquin Alciatus effigiauit virum, & mulierem ſub pomifera ar- A
bore ſedentes, & dextras inuicem copulantes, cum icone canis, titulus eſt. IN FI-
DEM VXORIAM. Etenim duo ſunt, nimirum fides, & amor, quæ coniugibus ma-
ximè competunt: canis autem ſymbolum fidei, & arbor pomifera ſymbolum amoris
eſſe perhibetur, quæ olim Veneris ſacrata eſſe dicebatur: refert enim arborem ma-
lorum aureorum Heſperidum Veneri dicatam, quarũ beneficio Hippomenes Atha-
lantam ſuperauit.

Embl. 197. Succedunt illa emblemata, in quibus icones hominum in regali dignitate conſti-
tutorum conſpiciuntur. Nam Alciatus coram ſimulacro Regis, hominem viuum, cum
defuncto ligatum repræſentat, vt manifeſtaret conditionem filiarum, quæ à paren-
tibus in matrimonium, ſenibus, aut valetudinarijs collocantur: quocirca inſcribitur
emblema. NVPTA CONTAGIOSO. Conqueritur hic puella de inhumano pa-
tre, qui eam viro lue gallica fœdato nuptum dederat; idem videtur manifeſtare Co-
ſtalius, quando pinxit patrem filium in flumen rapidum præcipitantem, quo ſimula- B
cro non ſolum filiæ ſenibus, & valetudinarijs nuptæ intelliguntur, ſed etiam filij
vtriuſq; ſexus, qui adhuc impuberes Deo in Religioſam ſeruitutem dicantur. Namq;
hoc facinus videtur valdè ſimillimum illi, quod olim valdè familiare erat Mezentio
Tyrrhenorum Regi Deorum, & hominum contemptori, qui inaudita quadam fero-
citate motus, corpora viua mortuis copulari iubebat, vt ſenſim fœtore confecti pe-
rirent. Apud eumdem Alciatũ pingitur homo regia redimitus corona, cum ſceptro
in dextra, & liene in ſiniſtra, ad pedes figura Hydropici conſpicitur, cum titulo.
Embl. 146. OPVLENTIA TYRANNI, PAVPERTAS SVBDITORVM. argumentum
à natura ſplenis videtur depromptum, cum Medici, liene intumeſcente, cætera
Splenis proprietas. membra macileſta fieri obſeruauerint: quocirca Fiſcus meritò lieni comparatur, nam
eo creſcente, cæterorum membrorum, nempè ſubditorum macies, & inopia oritur.
Non eſt igitur mirandum, ſi Græci quidam tyrannos δημοβόρους, quaſi vorantes po-
pulum appellauerint: ideòq; magis regium eſſe dicitur addere, quàm auferre, & Pto- C
Embl. 147. lemeus Lagi filius conuenientius eſſe Regi ditare, quam ditem eſſe pronunciabat.
Non diſſimilem ſenſum habemus in ſubſequenti emblemate apud Alciatum, vbi pin-
gitur vir coronatus, ſiniſtra ſceptrum, & dextra tenens ſpongiam aqua plenam co-
ram pluribus, qui patibulo ſuſpenſos intuentur, inſcriptio eſt. QVOD NON CA-
Qui locupletantur quales ſint. PIT CHRISTVS, RAPIT FISCVS. ſpongia hoc in loco ſignificat illos, qui
obcæcati per fas, atq; nefas publicis vectigalibus ditantur, & tandem iuſſu Princi-
pis poſtremò damnantur ſupplicio, eorumq; bona malè parta Fiſco adduntur. Pa-
riter apud eumdem effigiatur vir oculis captus, ſceptrum tenens in medio cætus ho-
minum ſine manibus, cum titulo. IN SENATVM BONI PRINCIPIS. corona
virorum in hac pictura eſt ſine manibus, ad veros Iudices indicandos, qui xenia ca-
pere non debent. Cæcitas Principis inſinuat eum ſolis auribus, abſq; affectu, acta
Statuæ Thebanorũ quæ. probare debere. Argumentum emblematis deſumptum eſt ab hiſtoria Thebano-
rum, qui ſtatuas magiſtratuum ſine manibus, & ſtatuas Principum clauſis oculis for- D
mabant, vt naturam Iuſtitiæ debere eſſe incorruptam diuulgarent, quæ nec pretio,
nec precibus, neq; vllo affectui cedat. Virum quoq; coronatum in cætu mulierum
Embl. 8. colum, & fuſum habentem licet intueri apud Florentium, cum titulo. MISERA
SERVITVS SERVIRE VOLVPTATI. hoc ſimulacro Sardanapalus procul-
dubiò repræſentatur, qui tetraſticho exponitur hunc in modum.

Imbelli digito dum carpis fila, columq;
Fœmineos inter Sardanapale greges;
Seruus es infamis, quid enim feruulus illo,
Quem premit imperijs fœda libido ſuis.

In picta Poeſi conſpicitur icon hominis in throno ſedentis quatuor famulis ſepti,
quorum primus flores, alter fructus, tertius vuas maturas, & quartus veſtes porri-
Egeſtas qualis. git, ad fores ædium mendicus aſtat, cum inſcriptione. DIVITIBVS TEMPVS
OMNE COMMODVM. Id totum his carminibus explicatur.

Magn.

Digitized by Google

Magnifica medius ſedet altè dives in aula,
Circumſtant varij quattuor hunc famuli;
E *Vnus habet veris flores, fructus gerit alter*
Aeſtatis, cornu diuite ſuppeditans;
Porrigit in calatho maturas tertius vuas,
Multiplicem veſtem denique quartus habet.
Aſſiſtit foribus mendicus homuncio, panem
In lacera, geſtu ſupplice, veſte rogans.
Scilicet id ſignum, quod agentibus otia tutò
Commoda tempora ſunt omnia diuitibus.
At contra ſignum, quod mendicantibus, omni
Tempore, deficiunt omnia pauperibus.

Cum de coronis paulò ante facta fuerit mentio, non erit à ratione alienum, picturam Alciati exhibere, in qua duo viri ſertis ex oliua contextis coronant medium, quem multi alij ramis oliuæ ornati incomitantur. Hoc emblemate docet Alciatus optimum ciuem à patria ſummis honoribus cumulandum eſſe; nam, per delineatum F ſimulacrum, repræſentatur Thraſibulus Athenienſis ciuis, qui patriam à ſæuitia tyrannidis liberauit, deinde interpoſita fide publica, de abolendis præteritis iniurijs, legem ſanxit: hac de cauſa coronam ciuicam applauſu totius ciuitatis promeruit: hæc lex euangelicæ doctrinæ de iniurijs remittendis conformis eſſe videtur. *Embl.* 134.

Coſtalius etiam pingit virum cum fulgure in dextra, & aquila, in ſolio Regali, vbi icon mulieris falce munitæ conſpicitur: hæc duo ſimulacra Iouem, & Themidem oſtendunt, vt à Deo iuſta tantummodò petenda eſſe intelligamus: ſiquidem Themis falce, impia hominum deſideria præcidere dicitur. Deus enim immortalis ad hominum cupiditates, & praua deſideria non eſt pronus, immò crimen eſt putare, quod præſtantiſſimum numen ſitim nefarij deſiderij, & ſceleratæ cupiditatis explere velit. Huic ſimile fuit emblema Florentij, in quo apparet vir coronatus cum ſceptro ſedens in throno, vbi etiam puella cum enſe, & lancibus viſitur, cum titulo. IVSTE G FIVNT QVÆ A DEO. hoc etiam ſimulacro Iuppiter, & Themis oſtenditur, nam Author innuit hoc diſticho. *Iuſta à Deo petenda.* *Embl.* 55.

Cur Iouis adſeſtrix Themis eſt? quòd iuſta putanda
Quæ diuina Dei mens rata cumque velit.

Priſci enim ſimulacrum Themidis Ioui addebant, vt quicquid à Deo factum, iuſtè factum eſſe inſinuarent. Quamuis nonnulli Deos nullos eſſe crediderint, vel de iuſtitia eorum dubitauerint, cum in hoc terrarum Orbe impios quandoque honeſtatos, & iuſtos depreſſos obſeruauerint. Vndè Claudianus in Ruffinum canebat. *Iuſtitia diuina qua.*

Sæpè mihi dubiam traxit ſententia mentem
Curarent Superi terras, an nullus ineſset
Rector, & incerto fluerent mortalia caſu:
Nam cum diſpoſiti quæſiſſem fœdera mundi,
Preſcriptoſque; maris fines, annique; meatus,
Et lucis, noctiſque; vices tunc omnia rebar
H *Conſilio firmata Dei.*

Verùm idem Poeta paulò poſt addebat.

Sed cum res Hominum tanta caligine volui
Aſpicerem, lætoſque diu florere nocentes
Vexarique; pios, rurſus labefacta cadebat
Religio.

Poſtmodum Poeta ad ſaniorem quaſi reuerſus mentem, & difficultatis afferens ſolutionem, rurſus ſic cecinit.

Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Abſoluitque; Deos; iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror, tolluntur in altum,
Vt lapſu grauiore ruant.

Quandoquidem vltrix neceſſitas vbique; & ſemper Deum concomitatur, vindex eorum futura, qui à ſacra lege diſceſſerunt.

Digitized by Google

Neq; ab emblematibus cataphractarij arcentur, cum Alciatus delineauerit hominem armatum eum inerme libros tenente colloquentem, qua pictura Diomedes, & Vlyſſes oſtenduntur: quorum alter virium, alter verò ingenij ſymbolum eſſe perhibetur: ſic enim colligimus, in rebus gerendis, robur corporis, & prudentiam animi eſſe A adhibendam: qua de re Alciatus ſic canit.

Embl. 41. *Viribus hic præſtat, hic pollet acumine mentis,*
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cum duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt;
Solum mens hominem, dextrave deſtituit.

Pariter Alciatus duos homines cataphractos dextras copulantes deſignauit, cum Lib. 2. c. 18. titulo. CONCORDIA. Argumentum videtur deſumptum ex Cornelio Tacito, qui dextras vltrò, citroq; ab exercitibus datas ſignum concordiæ eſſe referebat: quapropter non immeritò canitur.

——— id habet Concordia ſignum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipſa manus.

Demùm Alciatus exhibet picturam hominum armis munitorum in carcerem truEmbl. 137. dentium tubicinem, qui claſſicum cecinerat, cum titulo. PAREM DELINQVENTIS, ET SVASORIS CVLPAM ESSE. B Argumentum depromptum eſt ex fabula Æſopica, vbi tubicinis in bello capti fit mentio, qui cum neminem occidiſſet inſontem ſe eſſe pronunciabat: cum tamen iudicatum fuerit ipſum, inter cæteros, mortem magis promereri, nam quamuis præliandi eſſet expers, alios tamen ad bellandum concitauerat; ſiquidem, ex mente Iuriſconſultorum, qui agunt, & qui aſſenſum præbent, nimirum delinquentes, & hortatores, æquali ſupplicio afficiendi ſunt. Hoc emblema in illos potiſſimum torquetur, qui verbis, & conſilijs Principes ad belligerandum ſollicitant.

Superſunt adhuc nonnulla emblemata, in quibus plures virorum icones varia exerEmbl. 131. centium obſeruantur: namq; Alciatus pingit viros ſacrificio in ara parato aſſiſtentes, vbi Serpens auiculas in arbore nidulantes vorat, cum titulo. EX ARDVIS NOMEN PERPETVVM. Hàc pictura repræſentantur Græci ſacrificantes, & ſimulacro ſerpentis auiculas comedentis, decem anni indicantur, quibus Græci Tro- C iam obſiderunt. Poſteaquam in ſacrificia incidimus non eſt omittenda pictura CoScylla ad quid. ſtalij, in qua cernuntur homines Ioui ſupra aram ſcillas offerentes: hoc ſimulacro Author voluit ſignificare Phaſelites populos, qui primitias nullius valoris, nempè ſcillas viles Dijs conſecrabant, hoc autem ad illos poteſt attinere, qui ſibimetipſis tantùm diuites eſſe curant. Rurſus apud Alciatum conſpiciuntur icones hominum Embl. 170. cum tympanis, quorum alterum pulſatur, altero quieſcente, cum titulo. VEL POST MORTEM FORMIDOLOSI. Scribunt enim rerum naturalium inueſtigatores tympano ex pelle lupi fabrefacto, & pulſato, alterum ex pelle ouina conſtructum obmuteſcere, quemadmodum in Hiſtoria Quadrupedum digitatorum fuit exaratum. Hoc igitur emblemate voluit Author inſinuare, eſſe nonnullos, qui ob morum ſuauitatem, & virtutum ſplendorem, poſt mortem ſui memoriam poſteris relinquunt, & viciſſim eſſe alios, quorum memoria, ob ferocitatem morum in poſteritate non extinguitur. Ferunt enim fuiſſe apud Turcas Hunniadem quemdam Ducem fortiſſimum, D cuius nomen poſt mortem etiam adeò terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad cohibendum puerorum vagitum, Hunniadem adeſſe ſimularent. Iterum Alciatus figurat Embl. 114. homines poma Loti arboris legentes, cum inſcriptione. IN OBLIVIONEM PATRIÆ. Hac pictura Vlyſſis comites repræſentantur, qui in inſulam Lotophagorum profecti, & dulcedine huius fructus allecti, nullis precibus adduci potuerunt, vt in Ithacam reuerterentur, quemadmodum apud Homerum legitur. Emblema attinet ad illos, qui, in aliquo amœno degentes Solo, patriam obliuione delent, vel potius ſpectat ad illos, qui ad faſtigium dignitatum peruenientes, & ſui, & ſuorum redduntur immemores. Inſuper effigiat Alciatus hominem cæcum baiulantem hominem Embl. 160. videntem, ſed fractis cruribus, cum titulo. MVTVVM AVXILIVM. Argumentum depromptum videtur ex libro primo epigrammatum græcorum, vbi habetur tetraſtichon ſic latinè redditum.

Cæcus

Cæcus claudum humeris geſtas, pro munere tantio
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coeunt, ſed corpus in vnum,
E *Quodq; deeſt ſocio, præſtat vterq; ſuo,*

Eiuſdem omninò argumenti fuit illud hexaſtichon Antiphili, quod ſic latinè redditur.

Ambo mendici, cæcus, clauduſq; fuere;
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat.
Claudi oculis dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul, quod ſors vtriq; negarat,
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Hinc colligendum eſt ad ſubleuandam humanæ vitæ inopiam, hominem homine indigere: nam quemadmodum non omnis tellus fert omnia; ita quoq; quiuis quibuslibet non abundat; propterea vulgatæ circumferuntur parœmiæ. Vnus homo nullus homo. Manus manum fricat. Multæ manus onus reddunt leuius, & aliæ huius F generis, quæ in Rubrica Adagiorum fuerunt recitatæ. Item Coſtalius duorum hominum picturam exhibet, quorum alter apprehenſam equi caudam incaſſum euellere nititur, cum alter ſingulos extrahens pilos tandem totam caudam euellat, inſcriptio eſt. EXEMPLVM SAPIENTIS, ET STVLTI. Hinc colligendum eſt omnia temporis diuturnitate fieri: vnde optimo iure Ouidius canebat. *Mutuũ auxilium.*

Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum. *Tempore cuncta fieri.*

Idem author effigiat virum lacrymantem, & virum ridentem, cum inſcriptione. IN VITAM HVMANAM. Per hæc ſimulacra, intelliguntur Democritus, & Heraclitus: ſiquidem hic quoties domo egrediebatur, humanas ineptias luctu ſolebat excipere, quia omnia illi deploranda eſſe videbantur. Ex altera parte Democritus eadem motus cauſa ridebat, quia humanas actiones tanquam ludicras meditabatur. Immò ſi hodie reuiuiſcerent ampliorem, vel luctus, vel riſus materiam incurrerent, cum omnia in dies fiant deteriora. hinc Horatius anſam canendi arri- G puit.

Damnoſa quid non imminuit dies?
Ætas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Poſtremò Alciatus exhibet duas hominum icones, & alterius veſtibus figuram cicadarum addit, alterius verò calceis, picturam creſcentis lunæ, cum titulo. NOBILES, ET GENEROSI. Quandoquidem Ariſtoteles inter nobilitatem, & generoſitatem collocauit diſcrimen: cum nobile vocetur illud, quod ex bono genere profectum eſt, generoſum verò, quod à ſua natura non degenerat. Immò alibi idem Philoſophus præclariùs eſſe aſſeueurauit aliquem generoſum, quàm nobilem appellari, quoniam nobilis maiorum tantummodò virtute, & gloria refulget, generoſus autem, & ſuis, & maiorum virtutibus commendatur. Itaq; omnes generoſi ſunt no- H biles, cum tamen non ſit neceſſe huius propoſitionis conuerſionem admittere, cum omnes nobiles ſemper non ſint generoſi, namq; inobiles quidam ob animi demiſſionem à virtute maiorum degenerant. Apud Athenienſes igitur, cicada erat nobilitatis ſymbolum, & propterea crinibus illas nodabant, vt nobiles, & indigenas ſe eſſe cunctis manifeſtarent, quapropter Athenienſes τεττιγοφόροι, nempè cicadiferi cognominati fuerunt. Huius ratio inde orta eſſe videtur, quia, inter cæteras animantes, cicadæ potiſſimum indigenæ nominantur, cum in ea regione, in qua naſcuntur, pariter viuant, & moriantur. Quamobrem homines iactatores, & glorioſos τεττίγων ἀναμεστούς, nimirum cicadis tectos iure optimo appellare poterimus. Cæterùm, quia Romani alijs populis nobilitate antecellere viſi ſunt, figuram lunarem in calceis habuiſſe retulerunt, vel ad ſignificandam Romani Imperij conditionem, quod ſtatim creſcebat, & tractu temporis, inſtar Lunæ, decreſcebat, vel, ex aliorum mente, ad inurendam viris ſuperbis notam inſtabilitatis rerum humanarum, cuius ſymbolum Luna eſſe perhibetur, quæ ab obſcuritate in lumen, & rurſus in obſcuri-

Embl. 136.
L. 1. de hiſt. Anim. c. 5.
Lib. 2. de arte dicendi.
Cicada cur eſſet ſymbolum nobilitatis.

tatem reuertitur. Iuuenalis huius Inſignis figura Lunæ notati meminit, quando de
Symbolum nobilitatis. Fabio verba facit hunc in modum.

> *Fælix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus,*
> *Appoſitam nigra Lunam ſubtexit aluta.* A

Immò Arcades hoc calceorum genere pictura Lunæ notato vtebantur, vt cunctis
propriam antiquitatem inſinuarent, quoniam vniuerſum mortalium genus olim di-
Embl. 6. luuio extinctum ab Arcadibus rurſus originem traxiſſe exiſtimarunt: quocirca, ſi-
gno Lunæ, ſe alijs antiquiores eſſe indicabant. His addamus tanquam coronidem
pulcherrimum Florentij emblema ad cænodoxiam ſpectans, in quo duo viatores ad-
uersò tramite progredientes ad radios Solis pinguntur: quare vmbra alterum co-
mitari, & alterum antecedere videtur, cum inſcriptione. IN AMBITIOSOS.
Itaq; ſi rectè has icones contemplemur, harum altera propriam vmbram ſequi, al-
tera verò illam fugere videtur: quapropter hexaſtichon Authoris hoc diſticho ter-
minatur, in quo ambitio ad animi demiſſionem comparatur.

> *Gloria ſic humiles amplectitur, at ſibi quiſquis*
> *Poſcit ſi nimia hanc ambitione, fugit.*

Poterimus ergo gloriam introducere ſic loquentem. B

> *Qui ſequitur fugio, qui fugit, ipſa ſequor.*

NVMISMATA.

IN veteribus memorijs hoc ſcriptitatum legimus, & in aliquibus nummis etiam
obſeruauimus, quòd imagines tum partium humani corporis, & interdum in-
tegri hominis in monetis Antiquitas impreſſit. Ideò in prima facie huius Ru-
bricæ de iconibus partium, & deinceps de integro hominis ſimulacro verba fient.
Caput in Monetis. Quando igitur humanum caput in multis numiſmatibus cuſum obſeruatur; pro com-
perto habendum eſt, illud, ad magnificandam figurati excellentiam, vel quoad do- C
ctrinam, vel quoad dominium, impreſſum fuiſſe: ſiquidem figura capitis Virgilij, vel
aliorum Poetarum, excellentiam, Cæſarum verò, & aliorum Principum præſtantiam
Imperij denotat.

In nummo æneo caput Iulij Cæſaris, cum corona ciuica cuſum, clementiam ſigni-
ficare perhibetur. In alijs nummis conſpicitur caput hominis lauro coronatum, cu-
Apollo conſeruator. ius occipitium pharetra, & frontem ſtella tangit; hinc fortaſſis Apollo conſeruator
deſignatur. Item caput humanum exuuijs capræ tectum, cum fulmine ad iugulum,
Lib 23. hierogl. & arcu ad occiput viſitur, cum poſtea in latere inuerſo numiſmatis icon Pegaſi, & ſa-
gittæ appareat; quæ ſimulacra, ex mente Valeriani, velociſſimam indi-
cabant. Erizus monſtrat numiſma Antonini cum capite, & pectore mulieris turri-
bus coronato, atq; hac ratione Vrbem Laodicenſium indicari aſſeuerat. Alioquin
prædicta capitis figura vnà cum effigie capitis viri, & caducei ad occiput, Mercu-
rius denotatur, illa autem deſignatur ciuitas, quæ numiſma in honorem Principis D
cudi iuſſit. Inſuper ab Erizo caput viri cornibus arietinis decoratum oſtenditur, quo
ſimulacro, Iupiter Amon Coloniæ Coſſæ, vulgo Orbetelo nuncupatæ Deus olim
tutelaris ſignificatur.

Apud eumdē Erizum eſt numiſma Antonini Eliogabali, in quo venuſtum homi-
Caput lauro coronatum. nis caput corona inſignitum, addito lauri ramo, cuſum eſt: namq; ſimili icone So-
lem ſignificari credebant. Alioquin, ad eumdem indicandum, in nummo argenteo
Marci Antonij apparet caput viri radijs coronatum in medio templi quadrati: quam-
uis in alijs monetis caput viri imberbis, crinibus paſſis, ſerpente ab vtraque aure
Sol oriens quomodo denotaretur. pendente intueri liceat; vt fortaſſis Sol oriens ſignificetur. Aliter Valerianus re-
fert ſe in quibuſdam nummis obſeruaſſe caput humanum radijs coronatū cum dex-
tra manu alata, & paſſa, vt Oriens deſignaretur.

Quandoq; numiſmata caput hominis inſignibus militaribus affixum repræſentāt,
quod in nummo æneo Claudij Cæſaris potiſſimum conſpicitur; vnde, ex ſententia
Erizij,

Erizij, victoria manifeſtatur, quam Romani de Barbaris reportarunt. Alioquin Pierius Valerianus, ad Victoriam pateſaciendam, caput muliebre alatum, capillis in nodum collectis, in aliquibus monetis, obſeruauit. Nam caput muliebre cum cupi- *Caput muliebre.*
E dine in numiſmate argenteo Iulij Cæſaris, Venerem demonſtrare perhibetur. Aliquando in numiſmatibus conſpicitur caput mulieris galeatum, quo multi Romam ſignificari aſſeuerant, vel quia Romani omnia armis ſuperauerint, vel quia à Marte ortum duxerint, aut quia Romam orbis caput prædicauerint, vel quia id prædiuinarent, ex mente Valeriani, quod Chriſtus Petro erat dicturus, nimirum capitis no- *Lib. 3. hierogl.*
men eſſe aſſecuturum, dum Romæ ſedem Eccleſiæ erat fundaturus; propterea Petrum vocauit quaſi petram, dum ad immobile capitolij ſaxum aſpiceret. In alijs monetis conſpicari licet capita muliebria vtrinq; ſingula, capillis nodo ſimplici collectis, quibus, ex ſententia Valeriani, libertatem Antiquitas deſignabat. Cæterùm *Lib. 40. hierogl.*
in alijs nummis duo capita ab vnica ceruice prodeuntia apparent, cum altera nummi facies figuram nauis referat: quare Aeneas Vicus fuit huius opinionis, hanc mone-
F tam fuiſſe cuſam, vt æterni honores Saturno decernerentur, qui Italos ſationem, & *L. 3. de Nũ. cap. 3.*
putationem docuerat. Alioquin, ex aliorum mente, per duplex caput, Legislator, & pictura nauis, fluminis commoditas denotatur. Tandem duo capita conſpiciun- *Duo capita.*
tur in altera parte nummi Tenediorum, cum pars oppoſita figuram ſecuris repræſenter; ſic enim ſeueritatem indicabant: quandoquidem cum Rex Tenediorum ſupplicium capitale adulterio indixiſſet, & proprium filium deprehenſum vnà cum adultera ſecuri percuſſiſſet; deinceps de ſeueritate tactus eſt prouerbio locus. *Securis Tenedia.* *Securis Tenedia.*

Præterea in pleriſq; Antiquorum nummis duæ manus iunctæ viſuntur, quæ proculdubiò fidem indicabant, cum inſcriptio id inſinuare videatur, nam in aliquibus legitur. FIDES ROMANORVM. in alijs verò. FIDES EXERCITVVM. Quamuis hæc manuum copulatarum figura ad alia etiam ſignificata trahatur. In alijs nummis quandoq; typus manus expanſæ cernebatur, quod ſignum exercitus Impe-
G rij Romani præſerebat, vt beneficium Concordiæ oſtentarent. Sed in monetis Philippi Imperatoris brachium extenſum, cum manu aperta apparet, & hoc ſimulacro Gabriel Simeon libertatem indicari arbitratur. Id meliùs explicatur nummo T. *Lib. de illuſtr. epit. antiq.*
Claudij Cæſaris, in quo manus dextra pileum tenens, læua exporrecta, videtur, cum inſcriptione. LIBERTAS AVGVSTA. Et quamuis pileus per ſe libertatis ſymbolum inſinuaret, manus tamen aperta ſignificatum auget, ad differentiam manus complicatæ, quæ apud Priſcos impedimentum demonſtrabat. Alioquin in nummo Gratiani, manus mulieri genuflexæ porrigitur, cum inſcriptione. REPARATIO REIPVBLICÆ.

Hactenus de figuris partium in nummis diſſeruimus, modò ad integra hominis ſimulacra in monetis impreſſa accedemus. Primùm ſi de icone puſionũ ſermo habeatur, Aeneas Vicus exhibet numinũ Commodi, in quo pueri quattuor ad quattuor anni partes exprimendas viſuntur; quamuis alij retulerint, horum puerorum tres nu- *Quatuor anni tẽpora indicantur.*
H dos, & quartum indutum eſſe; immò addunt nudorum primum, manibus calathum floribus plenum, ad Ver denotandum, geſtare, ſecundum dextra falcem, ad meſſem Aeſtatis indicandam, tenere, tertium ſiniſtra calathum fructibus onuſtum, ad monſtrandum Autumnum, ferre, & quartum tandem indutum humeris baculum, à quo pendet auis mortua baiulare, vt fortaſſis Hyemem manifeſtaret. In numiſmatibus quibuſdam conſpicitur iuuenis coronatus cum tripode, dextra ſagittas, læua citharam ſtringit, & immanis ſerpens ad pedes iacet, ibi quoq; cernitur laurus cum coruo, ſub qua nouem puellæ ſedent, vbi ſcatebra aquæ perennis eſt. Erizus his ſimu- *Apollo cum Muſis.*
lacris, Apollinẽ cum Muſis in monte Parnaſo apud fontẽ Caſtaliũ repræſentari arbitratur. Quamuis ſimulacrum Apollinis in alijs nummis aliter effigietur. Siquidem interdum conſpicitur iuuenis ſtans ſiniſtra lyram tenens, vbi vir nudus arbori eſt alligatus, de cuius ramis fiſtula pendet: ſic enim Marſiam ab Apolline fuiſſe ſuperatum demonſtrabant. Erizus monſtrat iuuenem baiulantem Arietem, & Mercurium eſſe *Mercurij icon varia.*
autumat. Sed aliter figuratur in numiſmate Hadriani, vbi icon iuuenis altera manu caducæum, altera verò Imperatorem apprehendit, cum inſcriptione. FÆLICITAS AVGVSTI. At in nummo æneo Vitelij icon viri cum virga, & ſerpente, &

noctua ad pedes, Aeſculapium ſignificat. Aliter vir ſtans, & adhærens baculo, à Serpente circumdato denotat Aeſculapium, vbi conſpicitur icon mulieris ſerpentem pertractantis, quæ Higiam, ſiue Deam ſalutis denotabat. Hæ autem imagines, iuxta ſententiam Erizi, cuſæ fuerunt ad denotandum, veram totius Orbis ſalutem A eſſe illum Principem, cuius imago in altera parte numiſmatis conſpiciebatur.

Domitiani arrogantia.

Poſteaquam in virorum icones incidimus, licet conſpicari in nummis Domitiani iconem venerandi viri, qui dextram tribus mulieribus extra templum genuflexis porrigere videtur: ſic enim arrogantia Domitiani oſtenditur, qui ex ſententia Erizi, tanquam Deus adorari voluit. Hic obiter notandum eſt, quod ante dictaturam C. Iulij Cæſaris, in numiſmatibus, nonniſi Deorum effigies imprimebatur, & præcipuè illorum, quos Antiquitas ſingulari quodam honore afficiebat. In nummo argenteo Auli Poſthumi eſt cælatura viri, ante aram, manum dextram ad taurum porrigentis: hac ratione Veteres Sacerdotem Dianæ ſacrificantem demonſtrabant. Quando verò viri tres veſte Sacerdotis induti, ad quorum pedes multæ animantes iacent, ante aram viſuntur, ex ſententia Erizi, Imperatorem ſacra feciſſe oſtendunt. Alioquin vir indutus veſtibus Sacerdotis ſcropham in templum ducẽs denotat Conſulem, qui de Victoria relata, meritas Dianæ agit gratias; quemadmodum vnuſquiſq; B in numiſmate æneo Marcelli contemplari poteſt.

Imperator ſacra faciẽs quomodo pingeretur.

Mars varijs modis ſignabatur.

Non deſunt in numiſmatibus icones virorum armis munitorum, quæ varios ſortiuntur ſignificatus: nam iuxta ſententiam Erizi vir armatus in nummo dextra adhærens clypeo, & ſiniſtra iaculo humi fixo, Martem Deum ſignificat, & quando in alijs nummis vir clypeo, & iaculo armatus veluti gradiens conſpicitur, ex eodẽmet authore, Mars propugnator denotatur. Alioquin licet intueri in nummo argenteo Caracalæ, virum galea, lorica, ochreis, clypeo, & haſta munitum, qui Martem victorem oſtentat: cum idem ſimulacrum in nummo æneo Mameæ, & in nummo argenteo Hadriani conſpiciatur. Aliter in nummo æneo Vitelij apparet vir armatus galea, lorica, & ochreis, ſiniſtra clauam, & dextra Victoriam alatam tenens, qui Martem victorem, ſecundùm aliquos, oſtendit: quamuis in moneta ænea Antonini Pij, eamdem iconem cum pugione, & tropheo poſſimus intueri.

Honoris icõ.

Verùm quando numiſmatum ſimulacra exhibent virum galea tectũ, armatis cruribus, cum ſceptro in dextra, & haſta in ſiniſtra, necnon pede dextro teſtudinem prẽmens; iuxta ſententiam Chouli, Honorem manifeſtat, qui Author tale ſimulacrum C in nummo æneo Vitelij ſe vidiſſe fatetur. Etenim vir dextra haſtam, & ſiniſtra orbem tenens Imperatorem Mundi Dominum oſtendit. Nam quando idem ſimulacrum ſecùs pedes habet captiuum nudum manibus vinctis, ad mentem Erizi, Tyrannum ab Imperatore fuiſſe profligatum intelligere debemus. Et quando idem vir armatus cum haſta in dextra, & ſceptro in ſiniſtra, pede ſiniſtro hominem humi ſtratum premit, & ab vtraq; parte homines cum vaſis, è quibus aquæ effluant; tunc Erizus Imperatorem, fuſis hoſtibus, Armeniam, Meſopotamiam, & Parthiam occupaſſe ſignificat, nam per vaſa aquam effundentia, Araxis, & Euphrates flumina intelligenda ſunt. Alioquin idem ſimulacrum in nummis premens virum humi ſtratum cum vrna, Erizus eſſe Imperatorem Germaniam debellantem monſtrat. Immò idem Author ponderans in numiſmatibus virum armatum, qui ſiniſtra pilum tenet, & dextra D hominem armis, & ſpolijs onuſtum coronare videtur, vbi duo captiui ſecus pedes conſpiciuntur, inquit inde coniectandum eſſe, victoriam de Germania fuiſſe relatam. Pariter vir ſtans, ſiniſtra haſtam tenens, & dextram mulieri genuflexæ porrigẽs; quæ orbem manibus tenere videtur, Italiam ab Imperatore reſtitutam fuiſſe indicat; cum Erizus, icone viri, Imperatorem, & icone mulieris, Italiam deſignet. Inſuper vir adhærens haſtæ, cum icone mulieris dextra nauis clauum, & ſiniſtra cornucopiæ tenentis, vbi quoq; ſit icon alterius mulieris dextra virum coronantis, ex mente Erizi, Fortunam, & Victoriam Imperatoris denotat.

Italia reſtituta quomodo pingeretur.

Fortuna, & Victoria.

Quandò autem vir armatus ſiniſtra premit haſtam, & in ſuggeſtu plures homines armatos alloquitur, veluti videre licet in nummo æneo Commodi Imperatoris, tunc, vt ſcripſit Choulus, Fides ſignificatur. Aliter in numiſmatibus quibuſdam aliquando apparent homines armati, veluti tot milites intentis auribus adſtantes, cum inſcriptione. ADLOCVTIO. Nam, quid agendum eſſet, ſignificare volebant; ſiquidem auſcul-

auſcultatio eſt quoddam indicium operis, quod homo aggreſſurus eſt. Verùm ef-
figies viri ſupra ſpolia, clypeos, & arma ſedentis, manu ſub genu adhibita, ſecun-
dum Erizum, Regem Daciæ ab Imperatore ſuperatum fuiſſe indicat. Propterea-
quod imago hominis ſagittam iaculantis in nummo Darij Perſarum Regis cuſa
E fuit.

Iam ad icones ſupra equos cælatas accedemus; etenim per virum armatũ in equo
ſedentem, haſta, & flagello munitum, Erizus Martem deſignat. Neptunus verò in
moneta Tarentina argentea ſic figuratur, vt voluit Choulus. Cælabatur vir nudus
galeatus equitans, cum panno ab humeris pendente, & à ventis agitato, item cum
iaculo in dextra, & duobus in ſiniſtra. Alioquin vir equo adhærens, cum iaculo in *Icones viro-*
ſiniſtra, & icone ſtellæ capiti impendentis, Caſtorem Deum manifeſtat. Erizus ta- *rũ equitan-*
men hoc ſimulacro, Prouinciam Parthorum oſtendit. Quando verò intuebimur vi- *tium.*
rum ſupra equũ alatum, qui telũ in beſtiã capite leonis, & draconis integrã iacula-
tur, Perſeum cum Chimera præliantem intelligere poterimus, vt ſignificauit Erizus;
quamuis alij dixerint iuuenem in equo alato ſedentem eſſe Belerophontẽ, ſed tamen
F hic cũ Perſeo coincidit, cum nomen Belerophontis virũ probũ, & prudentem oſten- *Caſtor Deus.*
dat. Aliter vir in equo currens, & haſta percutiens leonem, iuxta Erizi ſententiam,
ſignificat illum, qui in publico ſpectaculo cũ Feris dimicauerit. Verùm duo viri equi-
tantes, & brachium dextrum extendentes, quemadmodum in nummo argẽteo Phi-
lippi licet conſpicari, ex mente Chouli, virtutem ſignificant. Quando autem in nu-
miſmatibus eſt vir armatus equitans, quem vir armatus pedeſter antecedat, & plu-
res armati ſubſequantur, tunc Erizus expeditionem Imperatoris ad bellum intelli- *Expeditio*
git. Quemadmodum etiam vir equeſtris currens claua munitus Imperatorem ad bel- *Imperatoris*
lum properare indicat. Sed ſi equitans haſta alium virum humi ſtratum percutiat, *ad bellum.*
tunc, vt opinatur Erizus, Imperatorem Sarmatas, & Gothos debellaſſe pronuncian-
dum eſt: Et quando equitantem pedeſter cum trophæis præcedit, & alius cum In-
ſignibus militaribus ſubſequitur, tunc Erizus victoriam de Parthis relatam diuulgat,
G Et ſi accidat, vt in monetis vir pedeſter Inſignia militaria ſiniſtra ferens equitantem
præcedat, tunc diſſipatis hoſtibus, & occupata Prouincia, Imperatoris reditum in-
telligere debemus. Demum numiſmata ænea Traiani cum iconibus duarum Pro-
uinciarum ſunt rara, & potiſſimum illa, in quibus eius ſimulacrum equitans con-
ſpicitur.

Humana ſimulacra abſq; veſtimentis aliquando in numiſmatibus conſpiciuntur.
Nam numiſma argenteum L. Lentuli, & C. Marcelli exhibet figuram viri nudi dex- *Simulacra*
tra fulmen, & læua aquilam tenentis cum ara, & ſtella, vt denotet rem diuinam Ioui *nuda in mo-*
peractam, poſteaquam templum Iouis Capitolini fulminatum fuit. Vir ſeminudus *netis.*
in eminenti locatus ſede manu dextra ad aquilam porrecta, cum curru Solis, & Lunæ
cuſus fuit in nummo æneo Alexandri, vt Iupiter Olympius ſignificaretur. Etenim
Iupiter victor icone hominis ſeminudi in cathedra ſedentis cum haſta in ſiniſtra, &
victoria alata in dextra demonſtratur, quod ſimulacrum in nummo æneo Domitiani
H poſſumus intueri. Alioquin in numiſmate æneo Neronis homo pariter ſeminudus in *Homo ſemi-*
cathedra locatus cum fulmine in dextra, & haſta in ſiniſtra conſpicitur, ad Iouem *nudus vbi.*
cuſtodem indicandum. Quamuis, ex aliorum mente, in nummo argenteo Veſpa-
ſiani, icone viri nudi in ſiniſtra haſtam tenentis, & dextra aram ardentem, Iupiter
cuſtos demonſtretur. Verùm Choulus virum nudum cum haſta in dextra, & fulmine
in ſiniſtra in nummo argenteo Gordiani contemplatur, & hac ratione Iouem vlto-
rem ſignificari aſſeuerat. Quamquam Erizus virum nudum dextra fulmen iaculan-
tem, & auem ſiniſtra tenentem obſeruans, Iouem fulminantem denotari autu-
mat.

Cæterum in exprimendo Ioue ſeruatore, authores inter ſe ſententijs diſſident.
Nam Choulus in nummo argẽteo Domitiani monſtrat virum nudum dextra fulmen
tenentem, & ſiniſtrum brachium attollentem, & hoc ſimulacrum Ioui ſeruatori aſſi- *Simulacrum*
gnat. Idem author exhibet nummum argenteum Antonini Pij, in quo vir nudus te- *Iouis ſerua-*
nens in dextra haſtam, & in ſiniſtra fulmen obſeruatur, & hoc modo Iouem pariter *toris quale.*
ſeruatorem exprimit. Sed in nummo æneo, & argenteo Gordiani; nec non in mo-
neta argentea Maximiani, vir quidem nudus apparet panno ad dorſum proiecto

cum

cum ſulmine in dextra, & haſta in ſiniſtra, ad cuius pedes homuncio apparet, hacq; ratione Iouem ſeruatorem inſinuant, nam per hominem paruum in hoc numiſmate ſculptum, Imperatorem à Ioue ſeruatum intelligunt. Quando verò in nummo argenteo Alexandri Seueri conſpicamur hominem nudum, panno ab humeris pendẽte, dextra ſulmen iaculantem, & ſiniſtra aquilam tenentem, Iouem propugnatorem intelligere debemus; ſed ſi aliquando in eodem nummo conſpiciamus virũ nudum dextra haſtam, & ſiniſtra fulmen tenentem, Iouem ſtatorem apprehendere debemus. Choulus tamen, ad ſignificandum Iouem ſtatorem, in nummo argenteo Diocletiani, virum nudum panno ab humero ſiniſtro pendente, dextra orbem cum victoria teneutem, & cum aquila obſeruat. A

Iupiter propugnator.

Iupiter ſtator.

Hactenus de Ioue, modò ad Neptunum ſermo conuertatur: etenim Choulus in nummo argenteo Auguſti, & Veſpaſiani virum nudum tridente armatum, & orbem pede ſiniſtro prementem obſeruat, quod ſimulacrũ fuit cuſum poſteaquàm Deo Neptuno, poſt reditum à bello nauali, gratiæ habitæ fuerunt. Pariter vir nudus, cum panno ab humeris pendente ventis agitato in cymba à duobus equis tracta in nummo argenteo M. Agrippæ cuſus Neptunum ſignificat. Item in nũmo argenteo Pompei obſeruatur turris in naui, cuius faſtigium vir nudus tridente armatus occupat, quo ſimulacro Neptunus pacificus demonſtratur. Alioquin in eodem nummo, vir pubetenus in duas caudas piſcium deſinens, ambabus manibus clauum nauis ſtringens, Neptunum iratum oſtentat. Demum in nummo argenteo Demetrij, vir nudus tridente quaſi percuſſurus videtur, & hac icone Neptunũ exprimunt; cum in parte oppoſita numiſmatis conſpiciatur prora nauis, cum victoria alata, quæ dextra coronam, & ſiniſtra palmam geſtat, vt victoria naualis deſignetur. B

Neptuni ſimulacrum.

Victoria naualis quomodo pingeretur.

Iam properandum eſt ad alia ſimulacra, quibus alta Priſcorũ Numina ſignificantur. Nam Erizus in nummis aliquando contemplatur duos homines nudos ſtantes, quorũ alter clauæ adhæret, alter caduceo, cum talaribus ad pedes, per hunc, Mercurius, & per illum, Hercules eſt intelligendus, quæ duæ icones, ad manifeſtandam ſapientiam, & fortitudinem Imperatoris, in numiſmatibus cuſæ fuerunt. Aliter ſolus vir nudus claua, & leonina pelle munitus in nummis, Herculem denotat, quam imaginem Erizus, ad indicandam virtutem Imperatoris, in numiſmate cælatam fuiſſe autumat. Quando autem idem vir nudus dextra attollit clauam, Draconem arbori pomiferæ adhærentem percuſſurus, brachiumq; ſiniſtrum pelle leonina tectum habet, iuxta ſententiam Erizi, indicat Herculem, qui poma aurea ex hortis Heſperidum eripit. C

Herculis ſimulacrũ eripientis poma.

Si proſequamur meditantes numiſmata, in quibus icones hominum nudæ conſpiciuntur, in nummum aureum Aureliani incidemus, qui exhibet virum nudum radijs coronatum, panno ab humeris pendente, orbem dextra tenentem cum captiuo ad pedes, quo ſimulacro, ex ſententia multorum, Solem orientem ſignificabant. In nummo etiam æneo Conſtantini vir nudus conſpicitur, pudendis panno tectis, cornucopiæ eſt in ſiniſtra, & patera in dextra penes aram, & per hanc iconem, Genium Populi Romani intelligebant. At vir ſeminudus ſiniſtra tenens orbem, & dextra tria capita, inſinuabat æternitatẽ; nam per ſimulacrum triceps, tempus præſens, præteritum, & futurum notabatur, hocq; ſimulacro æternitatem Imperatori precabantur. Aliter vir ſeminudus galeatus, cum haſta in dextra, & cornucopiæ in læua, conſpicitur in nummo æneo M. Aurelij, quæ imago, ex mente Chouli, Honorem oſtentabat. Demum in nũmo M. Herenij cælatus eſt vir nudus ſiniſtro humero ſenem baiulans, quo ſimulacro, Choulus pietatem ſignificat. Pariter in nummo argenteo Iulij Cæſaris, vir nudus baiulans ſenem conſpicitur, ſiniſtra verò tenens mulierem galea, & haſta munitam, quod ſimulacrum, vt voluit Choulus, Aeneam ferentem Anchiſem, & Palladem ſignificat. D

Sol oriens quomodo indicaretur.

Pietatis ſimulacrum.

Numiſmata plerumq; icones hominum in curru exhibent; propterea Erizus ſcribit, ſi aliquando contingat, vt in monetis conſpiciatur vir in curru à quatuor elephantis tracto, cum ramo laureo in dextra, & ſceptro aquila decorato in ſiniſtra, tunc Imperatorem, debellata aliqua prouincia, triumphantem intelligere debemus. Alioquin, ex mente eiuſdem Authoris, vir dextra tenens ramum, & ſiniſtra quid ſimile clauæ, vbi icon Cameli, & Struthionis ſit, Arabiam ab Imperatore ſuperatam eſſe

Arabia ſuperata icon.

eſſe ſignificat, quamuis alij velint, per virum in curru triumphali à quattuor equis
tractum, ſemper intelligendum eſſe Imperatorem, qui, ſuperata aliqua Natione,
triumphum agat. Quando verò idem vir in curru ſedens à quadrigis tracto, manu
ſiniſtra Inſignia militaria geſtat, tunc Erizus Victoriam de Armenis, & Parthis re-
E latam demonſtrat. Aliter ſi virum flagello armatum in curru ſpectemus, hunc Eri- *Martis ſi-*
zus Martem cognominat. *mulacrum.*

Icones hominum in nummis ſedentes aliquando apparent, & propterea Erizus
hominem ſuper Tauro ſedentem, in nummis Iouem appellat. Figura etiam huma-
na ſedens, manu exporrecta, pollice ſubmiſſo, in moneta M. Catonis Proprætoris *Victoria con*
cernitur, quæ victoriam conſilio partam ſignificare poteſt. Et quando in nummo *ſilio parta.*
effigiatur vir ſedens dextra orbem tenens, qui à muliere alata coronatur, Erizus in-
ſinuat hunc eſſe Imperatorem, qui, ob relatam de Britannis victoriam, coronam pro-
meruit. Immò, vt ſentit idem Erizus, quoticumq; in numiſmatibus apparet figu-
ra Victoriæ virum coronantis; tunc id factum fuiſſe inſinuat, vt ſingularis honor Im-
F peratori decerneretur, cuius imago in altera nummi parte apparet. Interdum vir
ſedens in eminenti cathedra coronatus à Victoria, cum icone mulieris ſpicas por-
rigentis, exhibetur ab aliquo numiſmate: vnde Erizus elicit indicari Imperatorem,
qui propria munificentia populum à penuria liberauit. Idcircò in nummis T. Veſpa-
ſiani Cæſaris cernitur vir tenens dextra iconem mulieris, quæ libello, & cornucopiæ
eſt munita, vbi quoq; ſimulacrum nauis cum calatho, & ſpicis apparet, vt oſtenda- *Imperator*
tur Imperator, qui ſumma induſtria annonam procurauit: icon enim mulieris, ad *ſumma in-*
mentem Valeriani propter ſpicas annonam deſignat. *duſtria an-*

In nummis Tarentinorum vir ſedens ſupra Delphinum conſpicitur: hinc Taren- *nonam pro-*
tum ab Hercule fuiſſe conditum conijciunt: quamuis in alijs monetis, per hoc ſi- *curans, quo*
mulacrum, vt voluit Pauſanias, Phalantum Lacedæmonem intelligant; immò aliqui, *modo pinge-*
hoc eodem ſimulacro, Telemachum Vlyſſis filium oſtendunt. Cum autem numiſma- *retur.*
ta exhibent iconem viri ſtantis, & manum mulieri genuflexæ porrigentis, tunc Au-
G thores Reſtitutorem Reipublicæ intelligunt; & eò magis adducimur, vt id credamus, *Reſtitutoris*
cum in nummo ſimulacrum Imperatoris quemdam genuflexum ſubleuantis obſer- *Reipublicæ*
uauerimus, cum his litteris. RESTITVTORI GALLIÆ. Sin vir ſtans poſt ter- *pictura.*
ga habeat multa arma, mulierq; ibi mæſta ſedeat, cum arbore Palmæ, tunc hæc nu-
miſmata, ex ſententia Chouli, poſt Iudeam captam cuſa fuerunt. Quamquam hoc
ſimulacrum in varijs numiſmatibus variè cælatum conſpiciatur. Deniq; vir ſtans ſi
auem intueatur, ab Erizo Imperator augurium captans exponitur.

Iam ad varios manuum geſtus in monetis obſeruatos accedamus. Namq; in num-
mo Alexandri Auguſti ſimulacrum humanum eſt læua haſtæ innixum, dextrā porri-
gens, digitis demiſſis, & pollice pendente, cum his litteris. RESTITVTOR. In
nummo, qui inſcribitur. TRAIANVS HADRIANVS. Conſpicitur figura Im-
peratoris iungentes dextram manum dextræ cuiuſdam Dei ſedentis. Inferior pars
monetæ his litteris eſt exarata. ADVENTVS AVG. Sed ſi in nummis appa-
H reat figura viri iungentis dextram alterius dextræ, muliere armata præſente, tunc
Erizus, hoc ſimulacro, Imperatorem alteri Imperium tradere, Roma aſſentiente, de-
clarat. Alioquin vir genuflexus dextram dextræ Imperatoris copulans, ſecundum
aliquos, denotat Phrygiam Prouinciam Imperatori gratulantem. Alter viri duo *Phrygia Im-*
dextras iungentes, ſecundùm Erizum, concordiam duorum Principum ſignificant. *peratori gra*
Sin horum duorum virorum alter toga, & alter pallio indutus ſit, quæ ſimulacra in *tulans.*
nummo C. Egnatij videntur, cum oppoſitum nummi latus Cupidinem alatum exhi-
beat, tunc, his iconibus, exprimitur Concordia, quæ inter litteras, & arma eſſe de-
bet: etenim Gabriel Simeon, icone hominis togati, pacem, & icone pallio induti, *In lib. de il-*
bellum intelligit. Licèt alij, ad deſignandam Concordiam, & Fidem, addant iconem *luſtr. antiq.*
columnæ, quod ſimulacrum in nummo quodam Hadriani conſpici ſolet. Simulacrum *epitaph.*
humanum dextram expanſam porrigens, & læua donarium in ara ponens, in nummo
Antonini intueri poſſumus. Idem ſimulacrum in nummo aureo L. Aelij Cæſaris ap-
paret, cum inſcriptione. PIETAS. Et in nummo Gordiani Pij, eſt ſimulacrum hu-
manum paſſas hinc inde manus ad Cœlum tollens, cum inſcriptione. PIETAS
AVGVST. Demùm in nummo Iuliæ Piæ cernitur Veneris ſimulacrum, dextra ex-
panſa,

Digitized by Google

Venus cur genetrix. panſa, cum læua haſtæ innitatur, inſcriptio eſt. VENVS GENETRIX. Quandoquidem Romani, & potiſſimum gens Iulia à Venere genus ſuum trahere aſſeuerabant, & hæc moneta ad explicandam partus fælicitatem cuſa fuiſſe perhibetur.

Cum infinita ferè numiſmatum ſint genera, modò rariora ſunt recenſenda, ideò A notandum eſt monetas aureas, & argenteas Othonis eſſe raras, cumtamen monetæ æneæ antiquæ eſſe non videantur. Item raræ ſunt monetæ argenteæ Auguſti, & potiſſimum, quæ in altera parte coronam quernam referunt, immò raræ, quæ ſtatuam Auguſti equitantem repræſentant. Numiſmata ænea Veſpaſiani ſunt rara, & potiſſimum illa, quæ Iudeæ captæ imaginem exhibent. *Numiſmata rara quæ.* Monetæ æneæ Tiberij raræ ſunt tantummodò illæ, quarum alterum latus effigiem templi cælatam habet. Pariter rara ſunt numiſmata ænea cum effigie Auguſti, quorum oppoſitum latus corona roſtrata eſt inſignitum. Sunt quidem raræ monetæ æreæ Caligulæ, ſed potiſſimum illæ, quarum pars oppoſita ſimulacro Deæ pietatis eſt decorata. Numiſmata ærea Claudij, illa ſunt rara, quorum inuerſum latus gemino cornucopiæ eſt refertum. Neronis nummi ærei illi ſunt rari, quorum pars oppoſita nauem roſtratam exhibet, & rariſſimi ſunt illi, qui effigiem Popeæ eius vxoris cælatam habent. Galbæ nummi rari ſunt ærei, qui ſtatuam Victoriæ exhibent. Seueri monetæ ſunt raræ, in quibus duo B apparent capita, & rariſſimæ, in quibus eſt icon templi.

Commodi numiſmata ſunt rara, in quibus eſt mater Deorum, rariſſima, in quibus *Rariſſima numiſmata.* quattuor anni tempora, & quattuor pueri conſpiciuntur. Reperiuntur quidem plura numiſmata Antonini, ſed rariſſima ſunt, quæ iconem Italiæ cum Aenea Anchiſem baiulante oſtendunt. Hadriani rari ſunt nummi, in quibus plures figuræ apparent. Rara quoq; ſunt numiſmata L. Veri, quæ plures habent icones, necnon illa, quæ ſtatuam Imperatoris à Roma coronatam repræſentant. M. Aurelij monetæ ſunt raræ, quæ pluribus figuris ſnnt refertæ, immò rariores, quæ ſimulacrum templi Dianæ Epheſiæ oſtendunt. Monetæ Domitiani referentes ſtatuam Imperatoris equitantis ſunt rariſſimæ. Item nummi Neruæ, cum effigie Romæ reuaſcentis, non reperiuntur.

Caracalæ nummi ſunt rari, in quibus ſimulacrum Herculis conſpicitur, immo rariſſimi iconem Herculis Hydram necantis referentes. *Numiſma Getæ, cũ tribus figuris.* Numiſmata Getæ cum tribus C figuris equitantibus ſunt rara, item numiſmata Alexandri, in quibus propria effigies cum icone Mameæ Matris conſpiciuntur. Pariter numiſmata Gordiani iunioris cum multis figuris ſupra pontem ſunt rara, immò cum ſimulacro Herculis, & Mercurij rariora, Monetæ Philippi cum propria effigie, & eius filij ſunt rariſſimæ: quemadmodum nummi Martiæ cum imaginibus Philippum, nempè mariti, & filij rari ſunt. Demùm numiſmata Vitelij, cum rariſſima ſint, magni æſtimantur.

Deniq; quoad effigies proprias, numiſmata rara ſunt Caligulæ, Neronis, Claudij, Germanici, Druſi, Galbæ, Titi, Neruæ, Paulini, Lucillæ, Criſpinæ, Seueri, Getæ, Caracalæ, Iuliæ Piæ, Iuliæ Mameæ, Maximi, Maximini, Papieni, Balbini, Philippi iunioris, Decij iunioris, Treboniani, Voluſiani, Valeriani ſenioris, & Galieni: & hæc de monetis figuram humanam repræſentantibus dicta ſufficiant.

D

SIMVLACRA.

CVM fictæ imagines hoc in loco recenſendæ, vel aliquam partium, humanarum iconem, vel integram hominis figuram referre debeant primò nonnulla ad partes ſpectantia litterarum monimẽtis mandare decreuimus, vt deinceps diuina, & prophana Ethnicorũ ſimulacra breuiter percurramus. *In lib. de furt. litter. notis.* Itaq; iuxta opinionẽ Ioannis Baptiſtæ Portæ, pictura capitis deiecti, demiſſionẽ animi, veluti capitis ſupini arrogantiã deſignat, quando verò ita effigiatur caput, vt in latus ſit pronũ, tunc languorem ſignificat. Caput humanum capillis ſerpentinis munitum, referens caput Meduſæ olim in ſepulcrorum lapidibus figurabatur, vel vt violatoribus tumulorum

terror

incuteretur, vt ſcripſit Iacobonius, vel ſecundùm alios, vt homines inde perc:perent,inani ſcientiæ,& opum perſuaſione non eſſe intumeſcendum,neque luxui indulgendum,cum Meduſa,ob aureorũ venuſtatẽ capillorum, graues pænas dederit,veluti in Rubrica Metamorphoſum explicatum fuit. Item ex eodem Iacobonio, Priſci in ſaxis tumulorum,duo capita humana effigiabant,virile alterum,& fæmineum alterum, idq; factum eſſe ſcripſit Author,ad ſepulcri cuſtodiam, vel ad indicandas laruas, quas ſepulcrorum tutelares Antiquitas eſſe exiſtimauit. Caput quinis frontibus repræſentauit Manaſſem, qui apud Hæbreos regnauit: quandoquidem poſteaquam ſuſtulit Iſaiam Prophetam, quincuplici facie delineari voluit, vt longè plura ſe proſpicere indicaret, quàm Prophetæ, qui videntes ab hominibus appellabantur: Demum humanum cranium, quod ad pedes imaginis Chriſti crucifixi pingitur, ex Nauclero id factum eſſe dicitur, quoniam Adam ibi ſepultus eſſe fertur, vbi Crux Domini Noſtri in expiationem humani generis locata fuit. *In Ap. de priſc. Ceſ. gent.cap.*10. *Cap.* 14. *Cranium humanum cur ad pedes Chriſti crucifixi.*

E

Aliquando Priſci figuram cordis in ſaxo tumulorum pingebant, vel vt indicarent ex ore defuncti nihil ſimulati fuiſſe prolatum, ſed ea tantùm edidiſſe, quæ ex corde, & animi ſinceritate prodibant, vel vt cunctis manifeſtarent conſanguineos, & affines ex corde parentaſſe, vel vt ſignificarent virum tumulatum vitam affinium abſtuliſſe, quæ in corde propriam ſedem habere dicitur, vel denique vt cunctis pateficeret, ob viri tumulati necem, viuentium cor curis vexatum eſſe: ita enim Iulius Iacobonius expoſuit. Alioquin figura cordis, apud Chymiſtas, quemadmodum, & nomen cordis, aurum ſignificat, vt in Lexico Paracelſi legitur; cum tamen Ioannes Garlandius, pictura cordis, in chymica facultate, ignem deſignare conetur. *In append. de priſc. Ceſ. gent. c.* 16.

F

Quandoque icon digiti in tumulo fuit conſpecta: namque inter Megapolim,& Meſſeniam, in Regione Maonia nuncupata, digitus lapideus tumulo erat ſuperpoſitus. Pauſanias tamen non alia de cauſâ id factum fuiſſe teſtatur, niſi quia Oreſtes Furijs agitatus vnum propriæ manus digitum abroſerit; quocirca tali ſimulacro rem monumentis mandari voluerunt.

G Iam ad integras hominis icones accedendum eſt, quibus variè figuratis, infinita penè ſignificantur. Aegyptij, referente Cartario, rerum omnium Creatorem ſic exprimebant, virum cærulei coloris,cum circulo ſtellis ornato in dextra,cum ſceptro penna decorato in ſiniſtra, cum ouo excludente puellum in ore pingebant. Siquidem penna difficultas monſtratur, ſceptro, regia maieſtas, ex motu circuli, vita mundi hauritur, per ouum intelligendus eſt mundus, & per puellum Vulcanus illius caloris ſymbolum, qui cunctis rebus vitam impertitur. Rurſus, iuxta mentem eiuſdem Cartarij, ad exprimendum Deum rerum omnium authorem, delineabant puerum in ramis Loti arboris ſedentem, cum folia,& fructus huius arboris rotunda igneum Dei imperium deſignent, cum actio mentis circulari motu abſoluatur. Ante Chriſti Aduentum veritas myſticæ in Deo Trinitatis Ethnicis fuit inſinuata: nam Deum Sabinorum, ſanctum Fidium, & ſemipatrem nuncupatum triplici facie pinxerunt, & illum in vrbem detulerunt, nomine triplicem, & re ipſa vnum atteſtantes, tantiq; *Icon Creatoris rerum omnium.* *Trinitas Ethnicis inſinuata.*

H hoc triplex ſimulacrum fecerunt, vt ſummam in iuſiurandis authoritatem obtineret, ſub cuius facie trinus vnica poteſtate Deus intelligebatur. Quamuis alij referant in vetuſtiſſimo marmore, apud Romanos, ſimulacrum Fidij fuiſſe viſum tacie imberbi, ſed matura ætate, cum hoc titulo. HONOR. hæc imago Veritati vultus virginei manum porrigebat, in medio ſtabat puer amorem referens: his enim tribus ſimulacris Fides deſcribebatur, quippeque veritate, fide, & amore nititur.

Vana Ethnicorũ ſimulacra ab ipſis diuina nũcupata olim varijs huminũ figuris repræſentabantur: nihilominus cũ ab omni veritatis tramite recedant, ſic canere poſſumus.

Iupiter, Orta freto, Bacchus, Saturnus, Apollo,
Mercurius, Pallas, Iuno, Diana, Ceres,
Neptunus, Pluto, Ianus, Mars, atq; Cupido,
Numina ſunt falſis annumeranda Dijs.

Illorum tamen ſimulacra parumper ponderare licebit, vt varias hominum figuras contemplemur, quibus Antiquitas, in his ſignificandis, vſa eſt. Primò, vt Saturni iconem referrent, ſenem aperto capite, cum falce in dextra, & neſcioquid pannis inuolutum in ſiniſtra, pinxerunt; imago tamen quattuor puſionum ſecus pedes *Saturni ſimulacrum quale.*

des

des apparet. Delineabatur ſenex, quia primus omnium Deus fuerat, detecto capi-
te, quia in prima ætate veritas omnibus erat manifeſta, ſalx denotat cuncta tempo-

Alia Saturni ſimulacra.

re reſcindi, & aboleri; deinde ſenex ille deuoraturus illud pannis inuolutum, cun-
cta tractu temporis conſumi ſignificat; Demum per quattuor pueros quattuor ele-
menta denotantur. Alij repræſentarunt Saturnum pingentes ſenem ſeminudum, A
cum figura ſerpentis inſtar circuli in dextra, capite panno viridi tecto, quod ſimula-
crum lento gradu incedere videbatur: per ſerpentem, annum, per vellus viride Ver,
per canitiem ſenectutis niues, & pruinas hyemis, per gradum lentum, tardam reuo-
lutionem ſphæræ Saturni intelligebant. Alij, ex mente Cartarij, pinxerunt Satur-
num cum ſerpente in capite, cum capite apri in dextra, & capite leonis in ſiniſtra; ſi-
quidem figura trium capitum, tempus præteritum, præſens, & futurum ſignifi-
cabant.

Ad Iouem ſi accedamus, hic deſignabatur figura hominis nudi, iuxta partem ſu-
pernam, & veſtibus tecti, iuxta partem infernam, habentis in ſiniſtra ſceptrum, & in

Iouis ſimulacra.

dextra aquilam. Quandoquidem ex Cartario pars ſuperior ſimulacri nuda, Deum ſu-
pernis intelligentijs ſe manifeſtare indicabat; pars verò inferior induta, Deum ab ho-
minibus in terra verſantibus minimè videri poſſe denotabat. Alioquin vir ſedens in
tribunali in dextra fulmen, & in ſiniſtra haſtam tenens, Iouem cuſtodem referebat: B
quamuis Cartarius hoc ſimulacrum alio modo pictum, nempè virum ſupra duos tau-
ros ſedentem exhibuerit: cum vir nudus ſtans haſta, & fulgure munitus, Iouem ſtato-
rem oſtendat: immò ambabus manibus tenens fulmen, Iouem ſcelerum vltorem deſi-
gnat. Ideò huc reſpiciens Poeta, quandoq; cecinit.

Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.

Aliter ſimulacro viri nudi, cum fulmine in dextra, & pelle caprina in ſiniſtra, Iupi-
ter iuxta merita puniens oſtenditur, quià in pelle illa omnes humanæ actiones deſcri-
bi dicebantur.

Quando verò, ſimulacro Iouis, Palladis ortus ſignificatur, tunc Cartarius pingit
virum ſtantem, & ſecuri aperientem caput viri ſeminudi ſedentis ſupra florulentum

Minerua origo qualis.

collem, cum aquila, ex cuius vulnere virgo armata exit, namq; per virum ſtantem,
Vulcanum, per ſedentem Iouem, & per Virginem à vulnere capitis exilientem Mi- C
neruam intellexit. Interdum pictura hominis bilancem auream manutenentis, & mo-
dò hanc, modò illam declinantis Iupiter ſignificabatur, qui, iuxta ſententiam Carta-
rij, vel bonum, vel malum, vt lubet, alicui impertitur. Alioquin vir in dextra, & mu-
lier in ſiniſtra, qui dextras puſioni medium occupanti præbent, ex eodem Cartario,
Iupiter Fidus exprimitur; namq; vir honorem, mulier veritatem, & puer ſeruatam fi-
dem oſtentant; cuius ſimulacri paulò ante meminimus.

Cæterùm notandum eſt Iouem, apud varias Nationes, varijs etiam modis fuiſſe

Iupiter apud Eleos quomodo pictus.

deſignatum. Cartarius apud Eleos, pro exprimendo Ioue, exhibet virum ex auro, &
ebure fabricatum in ſede Regia locatum ſertis ex oliua redimitum, cum Victoria in
dextra, & ſceptro in ſiniſtra, cuius faſtigium aquila occupat, palla ſimulacri eſt aurea,
varijs animalium, & florum figuris intertexta. Alioquin apud Leontinos, ad expri-
mendum Iouem, vir cum aquila in ſiniſtra, & iaculo in dextra pingebatur. Immò Car-
tarius Iouem apud Arcades, pictura iuuenis nudi, cum patera in ſiniſtra, & thyrſo in D
dextra, cuius ſummitatem occupat aquila, pampinis coronati oſtendit. In Creta olim
ſimulacrum humanum abſq; auribus viſebatur, & illud Iouis fuiſſe ferebatur, quo mo-
nebant eum, qui cæteris iura eſt daturus, vt neminem vnquam priuatim auſcultaret,
ſed omnibus publicè conſulere deberet. Inſuper Cartarius, apud Lacedæmones, ſi-

Iupiter quattuor aurib.

mulacrum viri quattuor auribus referti, pro Ioue demonſtrat: hac enim ratione Prin-
cipis prudentiam inſinuabant, qui quicquid de eo loquuntur populi, patienter audire
debet. Quamuis alij hoc ſimulacrum tribus oculis inſignitum repræſentauerint, vt
naturam cuiuſcumq; Principis manifeſtarent, quæ talis eſſe debet, vt omnia intuea-

Iupiter tribus oculis.

tur. Sed rectiùs, & ſatiùs eſt aſſerere, iuxta mentem Cartarij, hoc ſimulacrum Iouis
tribus oculis fuiſſe figuratum, vt cunctis tria regna Cœli, Terræ, & Maris innoteſcant.
Deniq; apud alios pictura hominis cum aue in dextra, & fulmine in læua varijs coro-
nati floribus Iouem quoq; demonſtrat.

Non deſunt ſimulacra Apollinem referentia: nam Antiquitas aliquandò pinxit virum venuſta facie, capillis aureis, pallio ex purpura,& auro intexto ornatum, cum clypeo in dextra, & face in ſiniſtra, & hoc modo Apollinem oſtentauit. Alioquin *Apollinis varia icones.*
E apud Achæos, pro Apolline, vir nudus, pedibus tamen indutis, horum altero caluariam bouis premens pingebatur. Immò apud Lacedæmonios, pro Apolline humanum ſimulacrum quatuor manibus, & totidem auribus inſignitum oſtentabatur, qua icone, ſapientia ſignificabatur, cuius Apollo ſymbolum eſſe dicitur, quam nemo niſi multarum rerum auſcultatione, & multis operibus ſibi comparare poteſt. Item apud alios Apollo galeatus, & triginta cubitos altus, cum arcu, & haſta effigiabatur: quamuis Cartarius hæc potius ad prærogatiuas Martis ſpectare exiſtimet.

Licèt icon viri tenentis arcum, & ſagitta lacertam percuſſurus, Apollinem, nempè Solem demonſtret, quoniam, vt voluit Cartarius, Sol radijs ſuis terram exſiccando, talia animalcula ex putredine generari non permittit. Quemadmodum etiam effigies viri pede murem prementis, Apollinem, nimirum Solem ſignificat: namq; Sol radijs ſuis putredini terræ reſiſtens, murium generationem prohibet. Quando autem vir altera parte capitis abraſa, & dextra capillata, pingebatur, tunc ſimulacrum *Apollo, vel Sol.*
F Solis intelligebatur, nam per capillos, pars anni dies habens longiores denotabatur, & per partem capitis abraſam, ex mente Cartarij, dies breuiores, & hyemales manifeſtabantur. Quamuis Valerianus, pictura viri cum pudendo erecto, & calatho ſupra caput, Oſyridem, nimirum Solem exprimat: etenim, effigie pudendi erecti, generationem à Sole fieri, & figura calathi beneficium educationis indicat. Aliter, ex Cartario, vir nudus duplici refertus cornu, & ſagitta aliquem veluti percuſſurus, Iouem, vel potius Solem radios in terram diffundentem ſignificat. Tandem vir nudus ſupra quadratum lapidem facie caput leonis referens, cum cornu bouino in vtraq; manu indicat Solem, quem Perſæ Mithram vocatum venerabantur. *Oſyris, & Sol.*

Poſteaquàm Apollinem Iouis, & Latonæ filium eodemq; partu cum Diana, ſiue Luna genitum Antiqui retulerint, & propterea illam Phœbem, nimirum Phœbi ſororem appellauerint; iure optimo poſt iconiſmum Phœbi, nimirum Solis, ad iconiſmum Phœbes ponderandum deſcendemus. Cartarius enim figura hominis nudi, *Phœbe eſt Luna.*
G capite accipitris vnà cum Priſcis Lunam deſignat à Sole lumen recipiētem, cum accipiter Solis ſymbolum eſſe diceretur. Alioquin idem author, effigie hominis nudi, capite Arietis, eamdem Lunam demonſtrat, quoniam hæc Soli in ſigno Arietis copulata maiorem humiditatem influat. At, iuxta mentem interpretis Heſiodi, ſimulacro hominis tricipitis, Phœbe oſtenditur, quæ in Cœlo Luna, in terris Diana, & in partibus infernis Proſerpina nuncupatur. Aliter hac imagine tempus præſens, præteritum, & futurum denotatur, & apud Latinos triplex menſis diuiſio in Calendas, Nonas, & Idus exponitur. Alij hac eadem icone, demonſtrant Gerionem, alij hanc figuram Hiſpaniæ ſymbolum eſſe aſſeuerant, vel quia, vt notat Valerianus, Geriones ex Hiſpania ortum duxerint, vel quia Hiſpania tripartita eſſe videatur. Alioquin figura hominis tricipitis pluribus oculis, & manibus referti exponitur ille, qui in peragendis negotijs multorum conſilio, & opera vtitur. *Phœbe tur triceps.*

Qui Mercurij iconiſmum videre deſiderant,ad Cartarium confugiant,qui exhibet
H venuſtum caput tectum galero, quem duæ ſerpentum figuræ circumdant. Quamuis idem author pro Mercurio pingat iuuenem nudū galero duobus alis munito tectum, cuius partes inferiores in quadratum lapidem deſinunt: namq; illa quadrata figura, Veteres Mercurium Grammaticæ, Muſicæ, Geometriæ, & Paleſtræ inuentorē fuiſſe inſinuabant, cum vulgare Mercurij ſimulacrum à figura iuuenis cum caduceo, & talaribus ad pedes repræſentetur. *Iconiſmus Mercurij.*

Vir cataphractus haſta, & flagello munitus, aliquando equeſtris, & interdum in curru ab equis tracto Martem Deum ſignificat. Verùm aduertendum eſt, quòd pictura famæ alas excutiens ſimulacrum Martis præcedit, & identidem hic Martis currus à quatuor equis ignem ſpirantibus trahi fingitur. *Martis ſimulacrum.*

Ab icone Martis ad effigiem Cupidinis tranſeamus, cum hic Martis, & Veneris filius eſſe crederetur. Euſtathius quandoq; expreſſit Cupidinem, delineans puſionem nudum pedibus alaris ſupra auratum currum, cum face accenſa in dextra, & arcu in ſiniſtra, vtrinq; nudi enſis figuram locat, & circa ſimulacrum innumeræ gentes

Cupidinis pictura.

cuiuſcumq; ſexus, conditionis, & ætatis delineantur, ſed inter has gentes mulier alba, & mulier nigra conſpiciuntur: hæc Cupidinis imago contra viros armã, contra mulieres facem, aduerſus Feras arcum, & alas propter aues geſtat, & demum nudus pingitur, vt aquas ſubire poſſit; illæ verò mulieres, quarum altera alba, & altera nigra pingitur, diem, atq; noctem ſignificant. Hodie tamen Pictores ad Cupidinem exprimendum, nudum puſionem, luminibus caſſum, ſagittis, & arcu munitum effigiant, & ipſum Deum amoris cognominant. Ceterùm quidam Poeta meritò dubitat, cur Amor cæcus vocetur, atque pingatur, cum tamen admodum ſit oculatus: præterquamquod oculos in amore duces eſſe alias declarauimus, propterea his carminibus ſuam profert ſententiam: ſcilicet hoc inde narci, quia Cupido alios cæcos efficiat. A

Cæcus an ille fuit, cæcum qui finxit Amorem?
Cæcus Amor non eſt, lynceus ille nimis.
Nam vigiles ſunt illi oculi, pętiq; truceſq;
Quos collimatos ad ſcelus omne parat.
Hic blandè illicijs nunc vtitur, hicq; tribunal
Imperij primum deligis eſſe ſui. B
Excubat vnus in his, & ab his ſua ſpicula torquet;
Siue homines tentet, ſiue ferire Deos.
His oculos, pectus malè cauti figit amantis;
Mox miſer, accepto vulnere, cæcus abit.
Sic, quia fortè facit cæcos ſua caſtra ſequentes,
Caſſus, ob id, duplici lumine fertur Amor.

Alia Cupidinis ſimulacra.

Non defuerunt præterea, qui, iuxta opinionem Cartarij, Cupidinem nudum alatum cum duplici claue pinxerunt, vt ipſum duplicis Cæli portæ cuſtodem conſtituerent, quarum alteram animæ in corpus deſcendenti, & alteram animæ à corpore in Cœlum aſcendenti patere, hancq; Deorum, illam verò hominum portam eſſe Antiqui pronunciarunt. Meminimus etiam vidiſſe, pro icone Cupidinis, puerum nudum alatum, qui, arcu depoſito, lyram contrectabat. Aliter Cartarius ad ſignificandum Cupidinem, & Anterotem, exprimit duos pueros nudos alatos pharetra munitos, & inter ſe ita dimicantes, vt alter ab altero palmæ ramum eripere velle videatur; quandoquidem vbi amor reciprocus verſatur, proculdubiò hinc inde certatur, vt alter alterum in amando vincat. Aliter ex eodemmet Cartario, icon Cupidinis læthei, nimirum obliuione amorem delentis, exprimitur figura pueri alati nudi, & pharetra armati, qui facem accenſam in fluuio extinguere conatur. C

Cupido lætheus qui.

Modò tempus accedit effigiandi Bacchum, qui icone puſionis nudi ſupra ſaxum ſedentis, & ambabus manibus botrum vuæ tenentis repræſentatur. Aliter, ex Cartario, vir prolixa barba, cum longa veſte, in antro vitibus circumdato iacens, & manu poculum porrigens pro Baccho pingitur. In Inſigni Ciuitate Heracliæ, cuius Bacchus erat Deus tutelaris, ſic pingebatur, vir cum patera in dextra, & racemis vuæ in ſiniſtra. Quamuis alii ad repræſendandum Bacchum vſi ſint ſimulacro viri nudi, cum botro in dextra, & pelle tygridis in ſiniſtra. Apud alios, pro Baccho, vir imberbis hedera coronatus viſus eſt. Demùm Priſcorum nonnulli Bacchum vuis coronatum cum ferula in dextra, & capitibus papauerum in ſiniſtra effigiarunt: ſic enim figura papaueris, poſt potum, conciliari ſomnum innuebant, & ſimulacro ferulæ, bibaces pœnas promereri ſignificabant, quæ ſententia exprimitur hoc diſticho. D

Bacchi Icones variæ.

Scilicet, vt vino plenus, det corpora ſomno,
Poſtridiè pœnas ſe meruiſſe ſciat.

Neptunus olim ſic pingebatur.

Inter hæc ſimulacra Neptunus connumeratur, pingebantur enim, ex Cartario, vir capillis cæruleis cum tridente, & buccina ſtans in marina concha tracta à duobus equis, iuxta partem poſticam, in piſces deſinentibus. Veteres Neptuno tridentem, aſſignarunt, propter tria maria, vel ad indicanda tria aquarum diſcrimina, nimirum maris, fontis, & lacus, quibus omnibus hic Deus præeſſe ferebatur. Alioquin apud eundem Authorem, pictura viri nudi, cum tribus corigijs in dextra, & panno ab humeris pendente, Neptunum quoq; ſignificat. Alij in exprimenda Neptuni effigie, virum nudum altero pede proram nauis prementem, cum Delphino in dextra,

& tri-

& tridente in ſiniſtra pinxerunt. Quando autem idem ſimulacrum conſpicitur in concha marina à quatuor equis marinis tracta, cum venuſta muliere, & puſione ſupra Delphinum ſedente, tunc Cartarius Neptunum cum Amphitrite, & puero Palemone eſſe autumat: quemadmodum ſi conſpiciatur vir nudus corona regia redimitus, qui dextra tridentem, & ſiniſtra ſituam premat, tunc denotatur commoditas aquæ, qua humanum genus iuuatur, non admodum abſimilis vtilitati, quam humanum genus ex terra percipit. *Neptunus cum Amphitrite, & Palemone.*

E

Ex altera parte, ſi vir pictus capillis apio paluſtri ſimilibus inſignitus, ſquamis tectus, oculis viridibus refertus, & circa ventrem pinnulas inſtar Delphini habeat, & deniq; iuxta partes inferiores in Piſcem degeneret, iuxta ſententiam Cartarij, Tritonem deſignat. Veluti etiam pictura hominis cana, & prolixa barba referti, cum capillis paſſis ad humeros, cilijs hiſpidis, ſimulq; copulatis, & pectore viridanti muſcho tecto, & cætera piſcis, Glaucum Deum marinum denotat. Verùm quando obſeruatur pictura ſenis, cum annoſa muliere in curru per mare à duobus cætis tracto, quem Tritones præcedunt, & plurimæ nymphæ cum grege piſcium ſub vno cuſtode concomitantur, tunc per virum, Neptunum, per mulierem, Tethidem, per nymphas, flumina in mare ſe exonerantia, & per currum, Oceanum terram circumdare intelligere debemus: ſiquidem rotæ currus rotunditatem terræ demonſtrant, iuxta Ouidij aſſertum. *Glaucus Deus marinus.*

F

Terra pila ſimilis nullo fulcimine nixa,
Aere ſubiecto tam graue pendet onus.

Aeſculapius Apollinis filius ſic figurabatur. Iuuenis pallio indutus, cum fructu pinus in dextra, & baculo, & ſerpente in ſiniſtra fingebatur. Alioquin iuuenis ſiniſtra limbum veſtis tenens cum varijs fructibus, qui dextra duos gallos geſtat, vt voluit Cartarius, Deum Aeſculapium oſtendit. Alij, pro ſimulacro Aeſculapij, virum barbatum cum galero in capite, pallio tectum, habentem in dextra iconem puellæ alatæ, in ſiniſtra baculum ſerpente circumdatum, cum gallina, & noctua ſecùs pedes figurarunt: quandoquidem, imagine puellæ, valetudinem, gallina, victum ægroto conuenientem, noctua, dolores noctu grauiores, barba prolixa, medicum ſenem ſignificabant. Fingebant quoque nonnulli Aeſculapium barbigerum fuiſſe natum. Alij autem ex imberbi ſtatim fuiſſe factum, vt facilè Medicis perſuaderent, momento horæ faciem morbi mutari poſſe, ideoq; occaſionem non eſſe dimittendam, cum Hippocrates in prima aphoriſmorum fronte occaſionem præcipitem eſſe prædicauerit. *Icon Aeſculapij.* *Aliæ Icones Aeſculapij.*

G

Si Dei Panos ſimulacrum quis intelligere deſiderat, ſcire oportet vrbem Panos olim in Aegypto fuiſſe, vbi imago huius Dei, erectis pudendis, viſebatur, qui flagellum in Lunam ad dextram ſimulacri ſitam attollebat: addebant Lunam huic ſimulacro, quia cuncta humano vſui neceſſaria à Luna ſuppeditari exiſtimabant. Alioquin communis pictura huius ſimulacri eſt imago viri cornuti pinea corona redimiti, auriculis caprinis, facie ignea, barba ad pectus vſq; promiſſa, pelle Pardi maculoſa tecti, cum pedo in ſiniſtra, & fiſtula ex ſeptem cannis compacta in dextra, ſed partes inferiores caprinam figuram referunt: hac enim ratione Antiquitas vniuerſum ſignificabat, non ſolum quia Pan apud Græcos omne denotat, ſed etiam quia cornua huius ſimulacri radios Solis, & Lunæ indicant, facies rubicunda ignem elementarem, barba prolixa aerem, & pellis maculoſa octauam ſphæram ſtellis ornatã demonſtrat. Sed pedum propter obliquitatem, annum, fiſtula ex ſeptem tabulis integrata, ſeptem planetarum orbes ſignificat, & tandem pedes caprini terram arboribus, fruticibus, & herbis hiſpidam manifeſtant. *Panos varia ſimulacra.*

H

Cum prædicto ſimulacro Priapus maximam videtur habere affinitatem. Nam quamuis Cartarius, ad exprimendum Priapum, pingat puſionem craſſum, & deformem, cum pudendo erecto, tam amplo, vt totum puſionis corpus adæquare videatur: nihilominus, apud Aegyptios, fuit ſimulacrum humana effigie, Priapi nomine, quod læua penem arectum contrectabat, & dextra ſceptrum diſco, & pennis decoratum geſtabat: ſic enim virtutem Solis demonſtrare poſſe opinabantur: namq; per genitale erectum, abdita in terræ viſceribus ſemina, & herbas, virtute Solis tandem erumpere demonſtrabant: etenim ad rem canebat Ouidius. *Priapi ſimulacra.*

Herbaq; quæ latuit cerealibus obruta ſulcis
Exerit è tepido molle catumen humo.

Per ſceptrum, imperium Solis in Cœlo, & in Terra demonſtratur, diſcus indicat orbem, & tandem pennæ velocitatem manifeſtant; cum Sol quotidie ſpatio horarum A
viginti quattuor totum Cœlum circumdet. Non eſt igitur mirandum, ſi Antiquitas ſimulacrum pudendi virilis in hortis locauerint, & Priapum appellauerint. Quamquàm poſtea hanc conſuetudinem receptam fuiſſe ſcripſerit Varro, quia hortos ad tutelam Veneris referrent, quæ totius generationis Dea eſſe perhibebatur. Hoc ſimulacrum, nimirum, membri virilis, in ſacris Cereris Eleuſinæ adhibebatur multis faſcijs inuolutum; & antequam detegeretur, multis cęremonijs vtebantur: in primis diù ante fores ſacelli morabantur, & multa alia circa ſilentium, & veſtes peragebant, quæ Apuleius ſigillatim recenſet; ſed quod magis ignominioſum erat, Principes, Philoſophi, & ipſi Romanarum rerum Domini, leuitate quadam ducti, ad fœdum hoc ſimulacrum detectum conſpiciendum accedebant.

Tutela Hortorũ qualis.

Antiquitas iconem Iani duobus capitibus inſignibat, vt indicaret prudentiam ad illum ſpectantem, qui præterita ſcire, & futura præuidere profitetur. Quamuis alij ſcripſerint Ianum hac figura formatum fuiſſe, vt initium, & finis anni ſignifica- B
retur; cum Ianus in medio collocatus vtrumq; intueatur. Alij Ianum quadricipitem figurarunt, vel quia rerum omnium principia, fines, introitus, & exitus illi eſſent conſecrata, vel vt quattuor anni tempora indicarentur. Quamquam alij quadricipitem figuram Iano aſſignauerint, vt quattuor eius filias ſignificarent, quæ dolore interitus patris actæ, laqueo vitam terminarunt: quandoquidem nonnulli ruſtici vino à Iano inuento donati, & facti temulenti, illudq; venenum eſſe rati, Ianum lapidarunt.

Iani Imago.

Ianus quadriceps cur.

Canopus Deus, qui nauis Menelai fuit rector, ſic pingitur à Cartario, nimirum vir craſſus, & penè rotundus, collo obliquo, & tibijs breuiſſimis. Quamuis Goropius in Hieroglyphicis, pro Canopo Deo, deſcribat puerum velato capite, auribus magnis extantibus, & brachijs ita decuſſatim figuratis ſub veſte, vt manus dextra in ſiniſtro latere, & ſiniſtra in dextro conſpiciatur, reliquum poſtea corpus baſi quadrangula terminatur, in qua litteræ hieroglyphicè exaratæ ſunt, dextra manus A. cum funiculo C
tenere, & ſiniſtra falcem geſtare videtur. Quare puſio in illa ætate eſt conſtitutus, in qua pueri alphabetum diſcere ſolent.

Canopi Dei Imago.

Harpocratem pingebant Priſcorum nonnulli puerum digito ori appoſito, vt humanæ menti inſinuarent, nihil eſſe magis neceſſarium hominum ſaluti, quàm habere aliquem indicem, qui rationes omnes vitæ rudibus puerorum animis imprimeret, & quoniam hoc digito ſilentium indicatur: quapropter, hoc ſimulacro, ſapientes admonebant, ſapientiam longa taciturnitate diſcendam eſſe. Quamuis Goropius alibi pro Deo Harpocrate, pinxerit puſionem ſedentem ſupra baſim circularem, dextra os prementem, & ſiniſtra facem accenſam tenentem, dextro brachio guttur galli gallinacei prementem, & ſiniſtro humero pharetram ſagittis plenam geſtantem; deinde faſtigium capitis huius ſimulacri aure aſini exornatur, & frons icone Lunæ decoratur. Apud Aegyptios, hoc Harpocratis ſimulacrum fuit notiſſimum, nimirum digito indice labijs impreſſò, vt ſilentium de Dijs immortalibus habendum eſſe manife- D
ſtarent.

Lib. 5. hierogl.

Harpocratis varia ſimulacra.

Apud Romanos, quædam effigies obſignato ore, ſub nomine Angerones, conſpiciebatur: ſic enim ſilentio prætereundum eſſe ſignificabant: hoc ſimulacrum in ſacello Volupiæ erat locatum, & ita appellatum, quia angores, & animi ſolicitudines expellere crederetur. Alioquin, pro ſilenij ſimulacro, Cartarius iuuenem imberbem, & nudum indice manus dextræ ori applicato delineat. Quamuis alijs, ex eodemmet authore, iuuenem aſtomum pelle lupi tectum cum galero in capite pinxerint; deinde toti ſimulacro infinitos oculos, & aures addiderũt; ſiquidem per tot oculos, & aures, ſignificabant multa audienda, & videnda eſſe, ſed ſilentio inuoluenda, quoniam ſimulacrum ſine ore fingebatur; galerus quoq; ſimulacri libertatem tacendi, ſed non loquendi denotabat, pelle etiam lupi ſilentium indicabatur, cum, viſo lupo, vox adimatur.

Silentij ſimulacrum quale.

Iam peruenimus ad ſimulacrum Herculis, quod vt plurimum pictura viri nudi

ſtantis,

ſtantis,cũ tropheo in ſiniſtra,& claua in dextra mõſtrabatur.Quamuis alij deſignantes virum nudum cum claua, & pelle leonis in ſiniſtra, & ramo lauri in dextra, Herculem ſe oſtendiſse exiſtimauerint. Alij pro Hercule, virum nudum,cum tribus pilis in dex-
E tra, & claua in ſiniſtra figurarunt. Alij virum nudum cum claua, & pelle leonis in ſiniſtra, & dextra duos tauros ſtimulantem finxerunt. Quando autem conſpicitur figura hominis robuſti, qui iuuenem poculum porrigentem pugno percutit, tunc ſignificatur Hercules, qui Ciathum iuuenem necauit, cum indecenter Pincernæ munus obierit. Pariter quando conſpicitur icon viri magni, & robuſti ſcyphum manu geſtantis; ex Cartario, Hercules potator intelligitur, cum huiuſmodi vas potorium ab Apolline dono acceperit. At quando apparet vir magnus claua, & pharetra armatus, Hercules pro Thebanis aduerſus Mineos præliaturus oſtenditur. *Herculis varia pictura.*

Cæterùm ſi contingat intueri iconiſmum, in quo ſint infraſcriptæ figuræ, nimirum vir pelle leonis indutus cum claua in ſiniſtra, qui dextra ad ſe tripodem trahere conatur, quem ex altera parte iuuenis imberbis eripere nititur; deinde ſint icones mulierum, quarum prima arcu, & pharetra munitur, altera matrona eſſe videtur, tertia eſt galeata, & loricata, cum haſta, & clypeo Gorgonis capite inſignito. Mulier ar-
F mata Palladem, alia pharetra, & arcu munita Dianam, & matrona Latonam ſignificat. Vir pelle leonina indutus tripodem trahens denotat Herculem à templo Apollinis tripodem auferentem,cum oraculum ſibi fauens ad libitum audire non potuerit. Aliter apud Gallos olim ſimulacrum hominis ſenis fuiſſe referunt, quem ratione ſpolij leonis, & clauæ Herculem eſſe intellexerunt: hoc tamen ſimulacrum faciem in humeros conuerſam ad numeroſam hominum multitudinem illud concomitantem habere videbatur, ſed omnium aures catenæ ſingulæ aureæ connectebant, quæ mox veluti in faſciculum collectæ perforatæ ſimulacri linguæ inſerebantur: ſiquidem,hoc ſimulacro eloquentiæ vim exprimere conabantur. Demùm per virum robuſtum à terra ſubleuantem, & collidentem gigantem, intelligendus eſt Hercules, qui Antheum terræ filium compreſſione necauit. *Hercules tripodem de templo Apollinis eripiens.*

Si pingatur, vir claudus, turpis,nigra facie, plerumq; nudus, vel ſeminudus,pileo cæruleo tectus, interdum cum malleo, & incude, à Cartario Vulcanus Deus ſignifi-
G catur. Vir ex omni ſpecie metallorum, & lignorum conflatus, & ita magnus, vt extenſis manibus, vtrumq, templi latus attingat, à Cartario pro Deo Serapi apud Alexandrinos Aegypti exprimitur. Alioquin apud eumdem Authorem, vir canino capite, cum caduceo in ſiniſtra, & ramo palmæ viridis in dextra, Deum Anubim denotat; cum, capite canino, ſagacitas Mercurij denotetur, quem Deus Anubis repræſentat. Verùm ſi cernatur iconiſmus ſenis curui, pallidi, aperto ore, & baculo terram percutientis, Deum Momum, ex Cartario, manifeſtat. Sed quando pingitur iuuenis floribus coronatus, rubicundæ faciei, cum haſta in ſiniſtra, & face ardenti in dextra, cithara de manibus quaſi cadente, per rimas oſtij thalami introſpiciens Comum Deum repræſentat. *Vulcani Dei Imago qua.* *Momus Deus.* *Comus Deus*

Alioquin iuuenis nudus capillis circa frontem longis, caluo occipitio, cum nouacula in manu, & talaribus ad pedes ſupra rotundum lapidem locatus Cerum Deum oſtendit, qui à Latinis occaſio nuncupatur, quapropter Poeta canebat. *Cerus Deus qui.*
H *Fronte capillata poſt hac occaſio calua.*

Si pictura ei Genij deſideratur, confugiendum eſt ad gentes Eleorum, qui ad exprimendum Deum Soſipolim, ſiuè Genium, pingebant puerum indutum veſte variorum colorum, & ſtellis ornata, manu cornucopiæ porrigentem. Alioquin Cartarius, pictura iuuenis, cum funiculo in ſiniſtra, & patera in dextra, quæ ſupra altare floribus ornato effunditur, Genium bonum manifeſtat, & viciſſim figura hominis fuſci, aſpectu horribilis, & pelle lupina induti, Genium malum ſignificat. *Geniorum Icones.*

Inter ſimulacra Ethnicorum, duo iuuenes armis induti cum pilo in dextra viſebantur, & Deos penetralia domus cuſtodientes indicabant. Poſt Penates ſuccedebant Lares, qui exprimebantur icon duorum iuuenum pellibus caninis indutorum, cum figura canis ad pedes: namq; aliter etiam, iuxta mentem Cartarij, pingebantur nempè duo iuuenes induti pannis ſub axilla dextra pendentibus, & ſupra ſiniſtrum humerum nodatis. *Penates.* *Lares.*

Si meditemur icones mulierum, primò ſe ſe offert mulier armata cum lancea in

dextra, & noctua in ſiniſtra, quæ Palladem, vel Mineruam repræſentat, iuxta illud.

Nocte vigent ſenſus, hic eſt ſacrata Minerua
Noctua, quæ triplici lumine nocte videt. A

Minerua. Ante ſacellum Mineruæ in Capitolio locatum, tria ſimulacra genibus flexis olim viſebantur, quæ à nonnullis Nixidia appellabantur, quia nixibus, & doloribus parturientium præſtò eſſe crederentur. Conſultò omittentes iconem Veneris, quæ figura mulieris venuſtæ cum columbis, & ſimulacrum Iunonis, quod icone mulieris cum pauonibus exprimebantur, accedemus ad ponderandam imaginem venerandæ mulieris cum cingulo in manu, quam Priſci Viriplacam indigitabant, quia coniuges agreſti odio inter ſe diſſidentes conciliare dicebatur; immò maritus, & vxor ſtatim, conceptis inter ſe odijs, ad ſimulacrum Viriplacæ confugiebant.

Viriplaca qualis Dea. Inſuper tres icones nudæ puellarum mutuò ſe amplectentium, ſub nomine Aglaiæ, Euphroſines, & Thaliæ, ſimulacrum trium Gratiarum repræſentabant. His adiiciebant tres fœminarum effigies, quas Priſci Deas fatales, nimirum Parcas cognominarunt, quia nemini mortalium parcerent; de his ſic canitur.

Parcæ tres.
Suſtinet ipſa colum Clotho, trahit altera ſtamen, B
Perrumpit vitæ tertia fila ſoror.

Hinc paulatim ad tartareas peruenimus ſedes, vbi vir coloris fuſci ebeno coronatus in tribunali ſedens, cum tricipite cane ad pedes conſpici dicebatur, quo ſimulacro, Cartarius Plutonem exprimit. Aliter ſimulacrum Plutonis pingebatur cum virga, vel claua in manu, aliquando cum muliere in alio tribunali ſedente cum claue in dextra. Vir ſignificat Plutonem partium infernarum regem, mulier denotat Proſerpinam, clauis cuſtodiam animarum ſignificat, canis triceps terrorem animabus incutere dicebatur, ne ab Inferis egrederentur, aut potius indicat terram, quæ carnes tumulatorum deuorare videtur; quemadmodũ canis ille triceps, animas exitum quærentes deuorare credebatur. Alioquin, ex ſententia Valeriani, figura duorum humanorum capitum in tumulis expreſſa, cum his litteris D. M. Deos Manes manifeſtabant, in quorum tutela defuncti eſſe perhibebantur.

Plutonis iconiſmus.

Manes.

Apud Inferos etiam pingebant ſenem horrido aſpectu, oculis flammeis, barba longa, & implicita, veſtibus indutum laceris, & Charontem cognominabant, vbi quoq; icon viri in aqua oretenus merſi cum arboribus fructiferis circa ripas Tantalum indicat. Non deſunt alia ſimulacra explananda, nam ſignificaturi Orpheum figurabant virum veſte philoſophica indutum, citharam pulſantem, cum multitudine variorum animalium, necnon arborum, quæ ad ipſum audiendum properare videntur. Quamuis Coſtalius huiuſmodi ſimulacro vſus fuerit, ad vim eloquentiæ demonſtrandam, quam Euripides Reginam, & Ennius Flexanimam cognominauit. C

Tantalus.

Gigantum ſimulacra ab Antiquis patefiebant iconibus virorum magnæ ſtaturæ, capillis per humeros diffuſis, barba ad pectus vſq; promiſſa, & cruribus ſerpentinis. Inter hos homines vaſtæ molis Tiphonem admirabantur pennis tectum, ore magno, & flammas ſpirante, capite ſydera tangente, altera manu ad orientem, & altera ad occidentem porrecta. At icon iuuenis manu premens genitale Tiphonis ſignificat Horum, qui Tiphonem ſuperauit, quamuis eum non occiderit; cum transfiguratus in Crocodilum abierit. Demum ſi conſpiciantur figuræ Nympharum, quarum aliæ galeam, aliæ talaria iuueni porrigant, Perſeum ad necem Meduſæ ſe præparantem demonſtrant. D

Gigantum pictura.

His addamus tanquam coronidem quoddam ſimulacrum Aegyptiorum, quod, effigie hominis, & Feræ figurabatur, & ſphinx nuncupatum in veſtibulis templorum locabatur: etenim hoc tanquam ſacrum ſymbolum combinationis duarum virtutum, nimirum Prudentiæ, & Fortitudinis venerabantur: namq; per imaginem Feræ, robur, & per iconem hominis Prudentiam intelligebant, quibus copulatis, vnũquodq; inexpugnabile eſſe arbitrabantur. Clemens quoq; Alexandrinus ſcriptis mandauit, quod in æde ſacra, quæ vocabatur Pylon in vrbe Dioſpoli, viſebatur puellus, ſenex, accipiter piſcis, & crocodilus, cum hac inſcriptione. O QVI NASCIMINI, ET INTERITIS, DEVS ODIO HABET IMPVDENTIAM. Siquidem per puellum,

L. 5. Strom.

lum, ortum, per ſenem, interitum, per accipitrem, Deum, per piſcem, odium, & per crocodilum impudentiam intelligebant.

Iam ad ſimulacra inanimatorum ponderanda accedemus, in quibus tamen humanæ effigies conſpiciuntur. Namq; Cartarius, in figurando Mundo, vtitur icone viri pedibus obliquis multicolore veſtimento induti, & capite magnam pilam ſuſtinentis. Pila enim Mundi rotunditatem, pedes repandi, nullam loci mutationem, & veſtis multicolor variam ſtellarum naturam ſignificant. Quid plura? ad exprimendos etiam ventos, Priſci figura humana vſi ſunt. Nam ſimulacrum Boreæ erat vir malis tumidis, capillis niue tectis, caudis ſerpentinis, & alis cruribus annexis. Ventus huic oppoſitus nimirum Notus, ſiue Auſter, iuxta ſententiam Cartarij, oſtendebatur figura viri alati facie obſcura, & fronte nebuloſa, capillis, & barba madidis: ſiquidem Ouidius de hoc vento verba faciens, pluuiam illi attribuebat. E *Iconiſmus Mundi.* *Ventorū ſimulacra.*

——— contraria tellus *L. 1. metam*

Nubibus aſſiduis, pluuioq; madeſcit ab Auſtro.

Si ventum ab orientali plaga venientem deſcribere voluiſſent, pingebant virum nigri coloris alatum cum icone Solis ignei ſupra caput: ſic enim Eurum ventum deſignabant: ſiquidem Sol oriens ignei coloris, Eurum ſequenti die flaturum indicat. Verùm delineantes iuuenem molli facie, nudum, & alatum, floribuſq; coronatum, Zephirum ventum intelligebant: etenim hic ventus Ver, & annum aperiens, ab Antiquitate maritus Deæ Floræ conſtituebatur. F

Menſium ſimulacra non ſunt prætermittenda, quæ, iuxta opinionem Euſtathij philoſophi, variè figurantur: nam quamuis homo bifrons Ianuarium menſem deſignet, quia hic Menſis præcedentis anni finem principio ſequentis copulet; nihilominus Euſtathius pingit iuuenem indutum, ſiniſtram attollentem, & dextra canibus blandientem, quaſi illos ad venationem incitaturum, cum, Menſe Ianuario, homines ad Ferarum venatum incumbant. Pro Februario ſignificando, ſenem pellibus indutum, pedibus nudis, penes loculentum caminum figurat. Vt Martius exprimatur ab eodem authore, miles cataphractus, haſta, & clypeo munitus pingitur: alludit enim ad nomen Menſis, qui ideò Martius nuncupatus eſt, quia Marti eſſet conſecratus, vel quia milites, poſtquam hyemauerint, rurſus hoc Menſe ad prælium ſe accingant. *Menſium ſimulacra.* *Ianuarius.* *Februarius* *Martius.* G

Aprilis exprimitur icone Paſtoris cum capra, & hædis nuper natis; ſic enim alludit ad talem Menſem, quo animalia paſſim multiplicantur. Sed ſi iuuenis venuſtæ faciei, crinibus per humeros diffuſis, & coronatus roſis in prato floruIento depingatur, tunc Malum Menſem, ad mentem Euſtathij, ſignificabit. Alioquin homo ruſticis indutus veſtibus, brachijs, & pedibus nudis, corona ex lini floribus redimitus, & cum falce deſignatus Iunium denotabit, quo tempore, linum, & fænum perfectam maturitatem adipiſcuntur. Sed homo pileo tectus totus ferè nudus in campis triticum metens ſignificat Iulium, quo tempore, Meſſores in ſpicilegium incumbunt. Aliter homo nudus cum poculo in dextra, & ſiniſtra pannis pudenda tegens ante balneum, Auguſtum demonſtrat, cum hoc tempore homines vino, & balneis vtantur. *Aprilis.* *Maius.* *Iunius.* *Iulius.* *Auguſtus.*

Steptember autem declaratur figura hominis crinibus per humeros ſparſis, & pedibus nudis, qui dextra vitem premat, & ſiniſtra racemos demat. Quando autem icon iuuenis cum caueis auium, & pedicis in prato conſpicitur, October intelligitur, cum hoc tempore homines aucupio delectentur. Siquidem homo indutus, pileo tectus cum bobus, & aratro Nouembrem ſignificat. Et quando talis figura cum calatho feminibus pleno conſpicitur Decembrem indicabit. H *September.* *October.* *Nouember.* *December.*

Alij, ad ſingulum Menſem exprimendum, iuxta agricolarum mentem, figuris quidem humanis vtuntur, addentes figuram illius inſtrumenti, quod ruricolæ, ſingulis menſibus, adhibent. Alij, & fortè rectius, vt vnumquemq; Menſem repræſentarent, pinxerunt iuuenem manu oſtendentem illud ſignum Zodiaci, in quod, ſingulo Menſe, Sol ingredi ſolet, quemadmodum exprimitur his verſibus.

Martius, atq; Aries producent tempora Veris,
Aprilis ſecum torus fert cornua Tauri,

Floribus

Digitized by Google

Floribus adducit Geminorum ſydera Maius,
Solſtitium æſtiuum Cancri fert Iunius axe,
Quinctilem menſem Leo feruidos igne perurit,
Auguſto, meſſes ſecum trahit aurea Virgo, A
Aequat September noctes examine Libra,
Scorpius Octobrem pugnax iubet ire minacem,
Exerit Arcitenens medio ſua ſigna Nouembri,
Solſtitiumq; affers hyemis Capricorne Decembri,
In medio Iani madidi ſtat ſydus Aquari,
Procedunt duplices in februa tempora piſces.

Ripa autem in ſua Iconologia, quando ſingulos menſes repræſentat, ſemper figuris iuuenum vritur, nec præter rationem, cum tempus in horas, dies, menſes, & annos diſtribuatur: namq; iure optimo horæ conſtituendæ erunt in ætate puerili, dies in adoleſcentia, menſes in iuuenture, anni in virilitate, & tandem tempus in ſenectute erit reponendum. Huius temporis diuiſio ſic ſe habet.

Abſoluit curſum duodenis menſibus annus,
Quatuor hebdomadas menſis complectitur vnus, B
Hebdomada eſt ſeptem rurſus diſtincta diebus,
Quæq; dies conſtat viginti quatuor horis;
Nec tamen integris numeratus partibus annus.
Ter centum cum ſexaginta quinq; diebus
Perficitur, ſi ſex tamen addas inſuper horas,
Integer inde dies quarto ſit quolibet anno,
Hinc biſſextilis, tum deniq; naſcitur annus.

Cum igitur hæc diuiſio germanam aſſequatur veritatem, nulla debemus teneri admiratione, ſi Doctiſſimus Ripa in figurandis menſibus, tot elegantes iuuenes pinxerit.

Fluuiorum ſimulacra. *Tyberis.*

Cæterùm ſi aliquando incidamus in ſimulacrum ſenis nudi humi ſtrati, paſſis capillis, barba promiſſa, cum cornibus, & magnæ vrnæ adhærentis, ex qua copioſa ſcaturiat aqua, iconem alicuius fluminis eſſe pronunciabimus: propterea quod Cartarius, quando exprimit Tyberim, pingit ſenem frondibus, & fructibus coronatum, humi iacentem cum arundine in manu: ſic enim fertiles campos à Tyberi irrigatos demonſtrat; cum agricolæ illarum regionum lætamine non vtantur, immò illius quodcumq; genus in amnem proijciunt. C

Padus.

Pariter figura ſenis nudi, cornuti, & humi iacentis, brachio adhærentis vrnæ, aquam fundentis deſignat Padum fluuium, cornibus enim, ripæ fluuiorum obliquæ ſignificantur, vel, vt alij volunt, ad denotandum aquarum murmur, quod mugitui boum aſſimilari ſolet.

Nilus.

Tandem ſenex ſedens ſupra Crocodilum, vel Hippopotamum, brachijs adhærens vrnæ aquam emittentis, vbi circa ſimulacrum ſexdecim puſiones diuagari videntur, Nilum Fluuium denotat, & per effigies ſexdecim puſionum, augmentũ Fluuij ſexdecim cubitos excedere non debere ſignificant.

Matrimonium. *Aeternitas.*

His intellectis de fluuijs, ad alia, & varia examinanda ſimulacra properabimus. Etenim Cartarius pingens virum cum iugo, & compedibus, matrimonium ſignificat. D Figura viri Elephantem equitantis, æternitatem demonſtrat: quapropter Antiquitas Imperatorem in curru ab Elephantis tracto pingebat, vt ipſum Deorum numero adſcriptum eſſe cunctis inſinuarent.

Seculi fælicitas. *Fauor.*

Quando autem duos puſiones in lecto colludentes figurabant, fælicitatem ſeculi exprimere credebant. Pictura iuuenis eleganti veſte ornati, cum patera in dextra, & ſpica, necnon papauere in ſiniſtra, ex Cartarij mente, bonum euentum ſignificabat: quemadmodum figura iuuenis cæci, & alati, pedibus ſupra rotam firmatis, fauorem denotabat.

Honor. *Pietas.*

Item puſiu purpura indutus laureo ſerto coronatus à Cupidine ad Deam virtutem ductus, ſimulacrum Honoris inſinuat. Quies verò deſignabatur ſimulacro hominis, qui pedem ſupra pedem poneret: quocirca huiuſmodi ſimulacrum in lapide tumulorum cælatur, ad requiem ſignificandam: quamuis nonnulli arbitrentur, tali ſimulacro interdum otium, & aliquando meditationem demonſtrari. Demùm quando icon mulieris duorum virorum iungere dextras videtur, ſimulacrum pietatis eſſe iudicabimus.

Ad

Ad finem, pro ſimulacro Furoris, Cartarius depingit virum aſpectu horridum, facie ſanguinolenta ſupra galeas, clypeos, & enſes ſedentem, manibuſq; poſt terga reuinctis. Idem author, ad ſignificandum Terrorem, ab Antiquis Mineruæ ſocium *Terroris*
E nuncupatum, quia in quocumq; bello ſemper adſit, figurauit, ad mentem Priſcorum, *icon.*
puerum minacem varia facie, quam ad libitum murat, & pluribus manibus inſignitum. Quamuis alij, pro Terrore, puerum capite leonino pingendum eſſe exiſtimauerint; alij autem puerum facie, & habitu muliebri, ſed aſpectu horribilem finxerunt.

His tanquam coronidem addendum eſt Fortunæ ſimulacrum: erat enim icon fœminæ oculis captæ, nudæ, pennigeræ, dimidium barbæ habentis, & pedibus ſupra *Fortunæ icon*
globum conſiſteutis, cnm cornu aureo in ſiniſtra, & ſceptro in dextra: cuncta autem *elegans.*
in hoc ſimulacro contenta his elegantiſſimis verſibus exponuntur.

Viſa tibi pictor Fortuna eſt fœmina: viſa eſt.
Cur? quia fœmineo lubrica more fluit.
An Dea, dic ſodes? Dea nota vtcumq; per orbem,
Cur globulo inſiſtit? labilis inſtar aquæ eſt.
F *Cur oculis captam pinxiſti? non videt illa,*
Vel quibus ſpirat, vel quibus ipſa nocet.
Cur pars vna vacat, pars plena eſt altera barba?
Eius quòd ſubſit ſexus vterq; pedi.
Cur nudam? quod quicquid habet pueroq; ſeniq;
Inconſulta etiam donet aduſq; cutem.
Et cur pennigeram? vehitur quicumq; fauore
Illius, ex humili ſcandit ad aſtra loco.
Fundamenta pedes ſtandi at cur dempſeris? hæcq;
Quæ ferat haud vlla ſint ſtabilita baſi.
Cur cornu læua auricomum, cur dextera ſceptrum
Geſtat? opes illud ſignat, id imperium.
Sit tibi mens quidois pingendi libera; nam cum
G *Fortunam appellas, eſſe Chimera poteſt.*

Qui plura in hoc genere ſcire deſiderat, iconologiam Ripæ viri in litteris ſummi adeat, vbi ſimulacra Mundi, Elementorum, Fluminum, Ventorum, quattuor anni temporum, quattuor Mundi partium, & plagarum, immò anni, menſium, dierum, horarum, ætatum, temperamentorum, dignitatum, triumphorum, ſcientiarum, facultatum, artium omnium, necnon muſarum, item virtutum, & vitiorum, quinq; corporis ſenſuum, variarum animi affectionum, & tandem ortus vitæ, & interitus, ſumma cum voluptate intuebitur.

SIMVLACRA COELESTIA.

H

SVPERSVNT modò ponderandæ illæ icones, quæ inter ſydera, iuxta mentem Aſtronomorum, humanam figuram repræſentare videntur, & quoniam conſtellationes humanam effigiem referentes, inter alias cæleſtes brutorum, & inanimatorum icones, permixtæ, & implicitæ apparent: quapropter ex omnibus enumeratis, noſtræ hiſtoriæ famulantes eliciendæ erunt. Hic igitur eſt ſtellarum ordo, in quo Vrſæ duplices auerſis caudis inuicem ſibi aduerſantur, inter quas obliquus Draco dilabitur: ſub vnius pede eſt Serpentarius, cuius Serpentarij pedes frontem Scorpionis *Conſtellationum ſeries,*
tangũt: à latere ſtat Arctophylax, & ſub pedibus eius Virgo cum ſpica in manibus apparet. Retrò eius veſtigia iacet Leo, & medio æſtiuo ſolſtitio Cancer, & Gemini. Agi- *& ordo.*
tatoris genua caput Geminorum tangunt, & pedes eius cornibus Tauri iunguntur. Hædi maiori Vrſæ ſunt proximi, quæ à dextris, iuxta coronam, ſerpentem in manibus Serpẽtarij habet, necnon Herculẽ, qui ſiniſtro pede Draconis ſeptẽtrionalis verticem

ticem calcat, & alterum brachium Libræ, & alterum Coronæ porrigere videtur. Et ad minorem Vrſam vltimus pes Cephei tendit, qui Cygnum manu dextra apprehendit, ſuper cuius alas equus extendit pedem, & ſuper equum Aquarius extollitur, iuxta quem Capricornus eſt. Sub Aquarij pedibus Piſcis magnus auſtrinus apparet. A
Ante Cepheum eſt Caſſiopea, & poſt tergum Herculis Perſeus pedem extendit, & ſuper Perſei caput Caſſiopea properare videtur. Inter Cygnum, & Genuflexum conſtituitur Lyra, in quorum medio, iuxta Orientem, Delphinus conſpicitur, ſub cuius cauda eſt Aquila, & hæc de ordine aquilonari Conſtellationum.

Pars auſtralis Cæli. Iuxta ordinem auſtralem, ſub aculeo Scorpionis ara eſt conſtituta, & ſub eius corpore pars anterior Centauri videtur. Immò pes Sagittarij ex alia parte ſub circulo auſtrali cernitur, & propè Centaurum cauda Hydræ, & Coruus locantur. Iuxta genua Virginis Vrna eſt poſita, nimirum iuxta ſiniſtram partem Orionis, ſub cuius pedibus Padus, ſiue Eridanus fluere videtur, vbi quoq; Lepus reſplendet, & retrò peds canis refulget, poſt cuius caudam nauis eſt conſtituta. Ad Tauri pedem manus Orionis extenditur. Anticanis, ſiue Procyon eſt ſuper caput Arietis. Et non longè à pedibus Andromedæ Deltoton eſt collocatum, & tandem ſub Ariete, & Piſcibus Cætus coruſcat. Verùm quoniam Auſonius nonnullis verſibus has omnes con- B
Manilij verſus. ſtellationes complexus eſt, non piguit illos recenſere, vt inde facilius figuras humanas ex ſtellis repræſentatas eliciamus.

Ad Boreæ partes Arcti iunguntur, & Anguis,
Poſt has Arctophilax, pariterq; Corona, Genuq;
Prolapſus, Lyra, Auis, Cepheus, ac Caſſiopea,
Auriga, & Perſeus, Deltoton, & Andromedæ aſtrum,
Pegaſus, & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenenſq;
Signifer inde ſubeſt bis ſex, & ſydera complent,
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq; Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnam
Qui tenet, & Piſces. Hi ſunt in partibus Auſtri
Orion, Pròcyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoq; Piſcis, & ingens C
Hanc ſequitur Piſtrix ſimul Eridaniq; fluenta
Acarnar, Cornuſq; Lupus, Craterq; Corona.

Arctophylax. Arcturus. Inter figuras enumeratas, quarta, nempè Bootes, ſiue Bubulcus, & iuxta Græcos, Arctophylax, nimirum cuſtos Vrſæ humana eſſe videtur. Hunc referunt fuiſſe filium Helices, quæ olim puella Caliſto nomine filia Lycaonis in Vrſam mutata eſſe fertur: viginti duabus ſtellis hoc ſydus integratur, inter cuius fæmora Arcturus celebris apud Poetas ſtella rutilat, quoniam autem hæc conſtellatio eſt tardi motus, itaut neq; oriri, neq; occidere videatur: idcircò de hac ſic canitur.

Vrſæ tarda ſequens veſtigia, nomina ſumpſi,
Arctum qui ſeruat dicitur Arctophylax.

Geniculator. Quinta conſtellatio humana vocatur Hercules, Engonaſin, Geniculator, Saltator, & ab Auſonio Genuprolapſus dicitur, qui dextra manu clauam quaſi pugnaturus ſtringit, & ſtellis viginti octo conſtituitur. D

Cepheus. Nona figura Septentrionalis humana eſt: repræſentat enim Cepheum olim Regem Aethiopum maritum Caſſiopeæ filiæ Andromedæ, quam expoſitam Cæto marino deuorandam Perſeus liberauit, & vxorem duxit ſtellis duodecim inſignitur, & ſic loquens introducitur.

Aſtra colo, dedit hoc timidi mihi bellua Ponti;
Aſpice me nitidum ſors mala læta fuit.

Caſſiopea. Caſſiopea ſedet in via lactea ſtellis tredecim ſpectabilis, quæ eſt decima conſtellatio borealis, hæc autem ſic loquitur.

Obliquo licet ore, tamen torquemur ab axe
Sydereo, facies non nocet atq; nocet.

Perſeus. Succedit vndecima conſtellatio, quæ repræſentat Perſeum Andromedæ liberatorem, qui dextra manu macheram, & ſiniſtra caput Gorgonis, ſeu Meduſæ, & iuxta nuperos Aſtrologos, caput Algol geſtat, ſtellas ſex ſupra viginti, & tres in-

fotmes

formes complectitur, ſicq; fari videtur.

Non genus, aut ſanguis, ſed me ſuper æthera virtus
Suſtulit, hæc homines, hæc facit eſſe Deos.

E Pro duodecima conſtellatione humanæ effigiei Andromeda catenis vincta conſpicitur, quæ ex ſtellis tribus ſupra viginti integratur. *Adromeda.*

Quarta decima figura Septentrionalis eſt humana, quam eſſe Bellerophontē nonnulli referunt: ſed, iuxta mentem Pauſaniæ, eſt caſtus Hippolytus filius Theſei. Verum pleriq; authores in hanc deſcendunt ſententiam ab hoc cæleſti ſydere Eniochum Athenienſem artis aurigandi inuentorem repræſentari, quem poſtea alij Erichthonium, alij Vectorem, alij Agitatorem nuncupant: quapropter ſic introducitur loquens. *Auriga.*

Ars nocet, ars prodeſt, amiſi fulmine vitam
Hac, petij radios hac ego ſydereos.

Vigeſimam cōſtellationem borealem, Ophiucum, Anguitenētem, Anguigerū, vel Serpentarium appellant, qnia hæc imago ſerpentem tenere videatur, & ab hac Aeſculapium medicum celeberrimum referri aſſeuerant, & vigintiquatuor ſtellis ornatum eſſe pronunciant. Orion eſt prima conſtellatio auſtrina octo ſtellis ſupra triginta integrata, in huius humero dextro magna ſtella bellatrix nuncupata conſpicitur, huic ſimilis in pede ſiniſtro refulget. Romanis veteribus hoc ſydus Ingula cognominabantur: quamobrem ſeruulus apud Plautum immobilitatē Cœli admiratus, dixit neq; iugula, neq; Veſperuginem, nimirum Heſperum, neq; Virgilias occidere. Referunt igitur Orionem in Bæotia fuiſſe Principem ab Atlante Aſtronomiam edoctum: ideòq; ob huius facultatis excellentiam, poſt obitum, domicilia cæleſtia promeruiſſe pronunciarunt: idcircò Orion hunc in modum canere dicitur. *Anguitenēs quis fuerit.* F *Orion.*

Inuidia flammis me perdere terra putauit,
Aeternum at reddens, me tulit ad Superos.

Succedunt ponderandi Gemini, quibus tertium Zodiaci ſignum figuratur. Delineantur autem duplex humana effigies, quia Sole hoc ſignum ingrediente, cuncta terræ naſcentia vegetant, & augentur. Priſci Caſtorem, & Pollucem vnico partu G editos, & inter ſydera collocatos eſſe prædicant: De his igitur ſic canitur. *Gemini.* *Caſtor, & Pollux,*

Sum frater, frater iunctus mihi creditur vnus,
Eſt vnus, noſtrum claudit vterq; duos.
Vnus amor, mens vna ſimul, duo pectora ſeruant,
Qui dubitat, fratrem non amat ille ſuum.

Si contemplemur cætera Zodiaci ſigna, duo adhuc humanam referentia formam nueniemus: nam ſextum Zodiaci locum occupat Virgo, quæ olim filia Icari, & ſoror Penelopes fuiſſe perhibetur, quæ, eb necem patris à ruſticis ebrijs perempti, tam graui affecta eſt mærore, vt ſemetipſam ſuſpenderit: ideòq; à Dijs in hoc cæleſte ſignum fuit transfigurata. Referunt igitur Aſtrologi, quòd quemadmodum Virgo eſt fæmina ſterilis, pariter Sole hoc ſignum peruagante, terra ſterilitatem nanciſcitur, cum nullum fructum deinceps producat; de hoc ſigno ſic canitur. *Virgo.*

Erigone, Fortuna, Ceres, vel filia Phœbi
H *Nuncupor, hac lucis nomina dant tenebræ.*

Poſtremò, in loco vndecimo Zodiaci, Aquarius reponitur figuram humanam referens, quoniam hunc Ganimedem fuiſſe aſſeuerant, qui raptus à Ioue inter ſydera fuit collocatus, ſed nomen Aquarij ſibi vendicauit, quia vrnam aqua plenam effundere videatur; id autem hoc diſticho exponitur. *Aquarius.*

Errant, qui dicunt me Cecropa, Jam puer, axes
Raptus ad æthereos, ecce Iouis patera.

Aſtrologi tamen huic ſigno nomen Aquarij ab effectu aſſignarunt: quandoquidem Sol hoc ſignum illuſtrans pluuiæ copiam progignere ſoleat. Non defuerunt tamen Authores, qui effigiantes humana ſimulacra, ſingulorum Zodiaci ſignorum facies repræſentare conati ſunt. Etenim Ioannes Angelus in Aſtrolabio plano figurans caput hominis in homine, primum ſignum Zodiaci deſignauit, & figura viri cum enſe euaginato in dextra, primam faciem arietis indicauit: quemadmodum vir ſtans, & toga indutus ſecundam faciem eiuſdem ſigni ſignificat: ſicq; in alijs facie- *Etymum Aquarij.*

bus

Signorū Zodiaci facies.

bus huius ſigni maniſeſtandis humanum conſpicitur ſimulacrum. Quando autem apud eundem authorem, cernitur imago viri ſtiuam aratri prementis, cum tabella abecedaria, prima facies Tauri ſignificatur, & ſic deinceps de alijs faciebus huius ſigni videndum eſt. Verùm ſi conſpiciatur vir ſtans, cum manu dextra porrecta, & ſiniſtra A cingulo adhęrente, prima facies Geminorum oſtenditur, ſicque in reliquis faciebus huius ſigni exprimendis humanum ſimulacrum vario geſtu accommodatum obſeruatur. Immo vir vtraq; manu mutilus decimum ſeptimum gradum huius ſigni oſtendit; propterea quod, iuxta ſententiam Aſtrologorum, qui, hac facie aſcendente, naſcitur, inutilis, ignauus, & ſegnis eſſe perhibetur.

Cancer ſignū cæleſte. *Leo.* *Virgo.* *Libra.* *Scorpius,* *Sagittarius.* *Capricornus.* *Aquarius.* *Piſces.*

Sequitur Cancer, quod ſignum, ex mente Georgij Veneti, figurato humano pectore, maniſeſtatur: attamen Ioannes Angelus in Aſtrolabio plano, figura viri, & mulieris, manibus iunctis, primum Cancri gradum ſignificabat, & ſic deinceps, in alijs gradibus huius ſigni exprimendis, humano ſimulacro vtitur. Idem author, icone viri Leonem equitantis, primam L onis faciem demonſtrat, & effigie ruſtici triticum ferentis primum gradum Virginis patefacit. Præterea pingit virum togatum ſedentem, & multos libros apertos intuentem, vt primam faciem Libræ denotaret. Item figurans duos viros prælìantes, primam faciem Scorpij monſtrauit, & ſimulácro B viri ſtantis cum gladio in ſiniſtra, primam partem Sagittarij intellexit. Immò pictura viri pallio tecti in actu gradiendi conſtituti, cum crumena in ſiniſtra, primam faciem Capricorni docuit. Et quando pinxit virum cnm aue in vtraq; manu, primam Aquarij partem patefecit: demum, effigie viri geruli baculo bifurco adhærentis, primam Piſcium faciem oſtendit: quamuis, ex ſententia Georgij Veneti, figura pedum humanorum, hoc poſtremum Zodiaci ſignum repræſentetur.

STATVÆ.

C

Cur ſtatuarū varietas.

PRISCI bifariam ſolicitati ſtatuas inſigni opificio fabricatas erexerunt. Primò in æternum illius monumentum, quem ſingulari afficiendum honore exiſtimabant: immò, iuxta Valeriani mentem, ſtatuæ, quæ olim maiores eſſe alijs viſebantur, illorum Heroum memoriam teſtabantur, quos viuentes immodici honoris titulo cuncti proſequebantur. Deinde aliæ ſtatuæ olim cælabantur, vt, ratione numeri, ratione loci, & ratione varij manuū, & digitorum geſtus, intuentibus aliquid indicarent. De his igitur prima facie diſſerendum eſſe cenſuimus. Itaq; Græci non ſolum, vt honoribus Demetrium Phalereum cumularent, ſtatuas ſexaginta ſupra trecentum erexerunt, ſed etiam vt annum ſignificarent, qui tunc tēporis, teſte Plinio, prædictum dictum numerum non excedebat. Alioquin ad eumdem annum ſignificandum, authore Valeriano, vna tantummodò ſtatua incidebatur cum dextra exporrecta, in qua digitus medius, annularis, & minimus verſus volam inflexi erant, reliquis digitis ex-

Statuarum cur varij geſtus.

tantibus, cum ſiniſtra ita accommodata, vt vnguis pollicis ab indice premeretur, & D digitus medius verſus palmam curuaretur. Hæc quidem ſtatua Ianum anni Deum repræſentabat, ſed varijs digitorum geſtibus tercentum, & ſexaginta quinq; dies anni maniſeſtabantur: nam digiti dextræ manus ſtatuæ tercentum, & digiti ſiniſtræ ſexaginta quinq; indicabant.

Statua in antris.

Lib.8.

Ratione loci, Veteres multas ſtatuas venuſtam mulierem nimirum Venerem repræſentantes in quibuſdam antris erexerunt, quibus ſingularem hominum verecundiam, in Venere exercenda, patefaciebant, cum cæteræ animantes palam congrediantur, & homines clanculum, & potiſſimum noctu liberis operam dare conſueuerint. Quamobrem Pauſanias cuiuſdam ſacelli Veneri nigræ dicati apud Maliaſtas meminit.

Antequam deſcendamus ad illas ſtatuas, quæ vario manuum, & digitorum geſtu multa ſignificare dicebantur, de Capite, atq; oculis nonnulla publicare decreuimus. Nam Manaſſes Rex Iudæorum, vt legitur in ſacris Biblijs, cum Iſaiam Prophetam

inte-

intereniſſet, ſtatuam quinque capitibus decoratam ſibi erigi iuſſit: hac enim ratione eunctis inſinuare profitebatur ſe plus vidiſſe, quàm Prophetas, qui videntes à eunctis appellabantur. Pariter ſtatua Iani duplici capite cælabatur, vt tempus præteritum, *Statua Iani.*
E & futurum demonſtraretur. Item Iouis ſtatuam tribus oculis inſignem in ſubdiali ara fuiſſe Pauſanias tradit, ad quam Priamus, capta Troia, confugiſſe perhibetur, quæ poſtea à Stheneleo Capanei filio Argos fuit translata. Hæc igitur ſtatua tripliciꝰ lumine ſculpta, triplicem Iouis prouidentiam oſtendebant, qua cæleſtia, terreſtria, & inferna regere ferebatur. Aliquando Priſci ſtatuas Principium cælarunt oculos auerſos habentes, vt Iuſtitiam à donis alienam eſſe debere ſignificarent, cum Principes munera ſubditorum aſpernari debeant. *Statua oculis auerſis.*

Si geſtus manuum ſtatuarum ponderentur: ſtatua M. Aurelij ex ære fabricata equo inſidens ante ædes Lateranas dextram porrigit reſupinam aliquantulum inclinatam, digitis diſiunctis, pollice deorſum verſo, qui geſtus in ſtatuis Pacificatores indicare ſolebat. Item ſtatua T. Liuij Patauini ſupra fores Prætorij Patriæ cum digito indice ori admoto conſpicitur, quo geſtu fortè ſignificatur, quod hic author ſcribendo tam multa complexus eſt, vt alijs ſcriptoribus ſilentium inſinuare videatur. Tharſi *Statua T. Liuij.* *Statua Sardanapali.*
F quoque olim viſa eſt ſtatua Sardanapali, manibus ita cælatis, vt ſe ſe complodere videretur, qui geſtus lætitiæ ſignum eſſe dicebatur.

Modò de ſtatuis abſq; manibus fabricatis nonnihil dicendum eſt. Quandoquidem apud Veteres, ſtatua Iani erat quidem biceps, ſed manibus, atque pedibus carebat: hac enim cælatura, vim Dei in pedibus, atq; manibus non conſiſtere indicabant cum Deus rerum omnium opifex, ſolo nutu, totum terrarum orbem perterreſacere poſſit. Immò apud Athenienſes, ſtatuæ Mercurij ſine manibus viſebantur: quamobrem Mercurius Cyllenius fuit nuncupatus: Græci enim homines ſine manibus κύλλας cognominant: ſiquidem hac ratione ſermonem ſine geſtu vi pollere ſignificabant. Verùm cum apud Ariſtotelem duplex ſermo habeatur, nimirum primæ, & ſecundæ intentionis, proculdubiò ſermo per hanc ſtatuam Mercurij ſignificatus ad primam intentionem referendus eſt, quaſi ſit ſermo mente tantum conceptus: cum ſermo ſecundæ intentionis inſtrumentis poſtea nimirum voce, & manibus indigeat, vt au- *Statua ſine manibus.*
G ditoribus aliquid perſuadere poſſit. Inſuper Mycerinus Rex Aegyptiorum viginti ſtatuas ancillarum circa cadauer filiæ manibus truncis erexit, vt oſtenderet pœnam, qua eius vxor famulas viuentes affecit, quia adulterij tam nefarij miniſtræ fuerunt, dum operatæ fuerant, vt pater complexu filiæ abuteretur. Amplius Thebis omnes Iudicum ſtatuæ ſine manibus cælabantur, quia fortè indicabant munera à Iudicibus non eſſe ſumenda. Immò apud has ſtatuas alia ſine oculis repræſentans Principem cernebatur, vt Principem nullo affectu animi ſolicitandum eſſe demonſtraret; cum æquitatem tantummodò intueri debeat. *Statua viginti Ancillarum.* *Statua abſq; oculis.*

Si meditemur varios geſtus digitorum, qui in manibus ſtatuarum obſeruantur; hi erunt penè innumeri; nihilominus in præſentia potiores tantùm notabimus. Meminit Valerianus cuiuſdam ſtatuæ ornatu barbarico, geſtu ſaltatorio cælatæ, eum digitis ſupra caput, veluti aliquid argutum crepitantibus, qua effœminata, & perdita mollities denotabatur. Præterea in aliquibus ſtatuis manus dextra tenens faſces
H obſeruabatur, cum ſiniſtra ita accommodata, vt digitus minimus quaſi in eirculum conuerſus medium volæ tangeret, quo geſtu, vnitas notabatur: ſic enim demonſtrare volebant illum, cuius erat ſtatua, ſemel tantùm dignitatem conſulatus obiuiſſe. Et quando in ſtatua, digitus minimus, & annularis manus ſiniſtræ inflexi erant, vt paulò ante fuit exaratum, bis ſignificabant: immò ſi talis geſtus digitorum erat in dextra ducenties oſtendebat. Deinde ſi digitus minimus, annularis, & medius ſiniſtræ manus ſimul inflexi fuiſſent, ternarium numerum indicabant, ſed talis geſtus in dextra manu trecenties inſinuabat. Verùm digitus medius, & annularis ad palmā curui, cæteris extantibus, in ſiniſtra quatuor, & in dextra quadringenties manifeſtabant. Sed digitus medius tantummodò inflexus ſiniſtræ manus, reliquis exporrectis, quinq;, & in dextra quingenties denotabat. Digitus annularis ſiniſtræ ſolus curua tus, cæteris extenſis, ſex, & in dextra ſexcenties oſtendebat. Digitus minimus ſiniſtræ ita inflexus, vt infimum volæ tubereulum tangeret, ſeptem, & in dextra ſeptingenties ſignificabat. Annularis, & minimus ſiniſtræ manus in poſtremam vo- *Statuarū varij geſtus.* *Varij numeri ex geſtu digitorum.*

læ partem flexi, octo, & in dextra octingenties aperiebant. Digitus minimus annularis, & medius læuæ ita curui ad extremam partem volæ, vt illam tegerent, nouem, ſed in dextra nouingenties recludebant.

Quando digitus index læuæ ita curuabatur, vt extremitatem vnguis in primam ſuffraginem pollicis figeret, decem, & iuxta dextram manū, mille indicabat. Et quando index ſiniſtræ ita accommodatus erat, vt retulimus, & minimus digitus ita inflexus, quemadmodum ſi vnitatem ſignificaret, vndecim demonſtrabat, cum tamen in dextra decem ſupra centum denotentur. Deinde digito indice ita accommodato, vt dictum fuit, & minimus cum annulari ſint ita inflexi, vt duo ſignificent, duodecim deſignant, qui geſtus in dextra manu, viginti ſupra centum denotat. Rurſus indice ita diſpoſito, vt deſcriptum fuit, & minimus, annularis, & medius inflectantur ad denotandum numerum ternarium, tredecim monſtrant, quo geſtu, in dextra obſeruato, triginta ſupra centum intelliguntur. Denuò indice figurato, vt ſupra, ſed tamen annularis, & medius curuentur ad denotandum quatuor, quatuordecim, & in dextra, quadraginta ſupra centum intelliguntur. Iterum indice ſic diſpoſito, ſi medius ſit inflexus pro numero quinario, quindecim, & in dextra quinquaginta ſupra centum oſtenduntur. Et ſic deinceps indice eodem modo figurato, & annulari ad ſignificandum ſex inflexo, ſexdecim, in dextra tamen manu ſexaginta ſupra centum ſignantur. Similiter indice, vt ſupra effigiato, & annulari curuo pro nota ſeptenarij, decem, & ſeptem, & in dextra ſeptuaginta ſupra centum ſignificantur. A B

Alij geſtus manuum.

Verùm ſi digitus index ſiniſtræ ita curuabatur, vt eius vnguis radicem pollicis tangeret, nonaginta, & in ſiniſtra nouem millia demonſtrabat. Immò curuato vngue indicis ad infimam pollicis ſuffraginem, medio inflexo, & annulari, & minimo porrectis nonaginta quinq; intelligebantur; cui numero ſi addebatur index dextræ manus ad primā ſuffraginem ſui pollicis oppreſſus, ſignificabantur mille, ex ambabus manibus ita diſpoſitis, mille, & nonaginta quinq; reſultabant, qui numerus apud Antiquitatem taciturnitatis ſymbolum eſſe dicebatur: hocq; inde colligebant, quia niſi puer ſpatio trium annorum loquebatur, qui anni mille, & nonaginta quinq; diebus conſtituuntur, hinc non amplius locuturum præſagiebant.

Numerus ſymbolū taciturnitatis qualis fuerit

Quando autem digitus pollex extremitatem vnguis in poſtremam ſuffraginem indicis figebat (loquendo tamen de ſiniſtra manu) viginti ſignificabat: cum tamen id geſtus in dextra manu duo millia denotaret. Sed ſi pollex, & index blando contactu vngues iungebant, in ſiniſtra manu triginta, & in dextra tria millia aperiebant. Item pollice, & indice blando contactu iunctis, annulari, & minimo ſiniſtræ inflexis, triginta duo notantur. Verùm ſuffragine pollicis ſupra mediam partem indicis locata, itaut crux conſtituatur, in ſiniſtra manu quadraginta, & in dextra quatuor millia intelliguntur. Rurſus digito pollice ſiniſtræ ad palmam paſſam inflexo, ad inſtar litteræ græcæ Γ, in ſiniſtra quinquaginta, & in dextra quinq; millia notantur. Iterum pollice inclinato, & indice ſupra eius mediam partem locato, ſiniſtra manu ſexaginta, & in dextra ſex millia manifeſtantur. Rurſum pollice ſiniſtræ ita exporrecto, vt medio indicis adhæreat, ſeptuaginta, ſed in dextra ſeptem millia patefiunt. Demum pollice inter indicem, & medium porrecto, itaut index circumflectatur, in ſiniſtra octuaginta, & in dextra octo millia notantur. C D

Sequuntur geſtus ad numeros indicandos.

Hactenus de manu, modò de pedibus ſtatuarum aliquid etiam dicendum eſt: Quandoquidem in multis Priſcorum ſtatuis, pes ſiniſter porrectus fuit obſeruatus, quo geſtu, aggreſſionem indicare volebant; ſiquidem talis geſtus ad incedendum magis aptus eſſe videbatur.

Geſtus varij pedū ſtatuarum.

Cum de ſtatuis geſtu manuum, & pedum aliquid ſignificantibus ſermo habitus ſit, nonnihil etiam differendum eſt de illis, quæ cum armis, vexillis, clypeis, & alijs quoq; animantium ſimulacris cælabantur. Sed vnà inſtar omnium ſit illa Hermanſal nuncupata, quam Goropius in Saxonibus deſcripſit: hæc referebat virum armatum, dextra vexillum militare cum effigie roſæ tenentem, ſiniſtra libram, pectore inermi, Leone in clypeo ſculpto penes hanc erat Vrſus, ſtatua in campo florulento erat erecta, vexillum ex multis faſcijs haſtæ alligatis integrabatur: hac ſtatua indicari aſſeuerabat Goropius, nullam pacem talem eſſe, quin arma in promptu ſemper eſſe debeant: per inerme pectus, animus imperterritus erat intelligendus: per Vrſum

Statua Hermanſal.

ciuibus ſæuities inſinuabatur, qua aduerſus hoſtes referri eſſe debebant; Leo in clypeo ſculptus magnum animum, & regium denotabat, vexillum multis vittis haſtæ alligatis conſtitutum, ciues vnanimes eſſe debere ſignificabat: roſa in vexillo ficta ciues ad amicitiam paratos hortabatur: ſiquidem roſa Veneri ſacrata ad amorem inuitare ferebatur.
E

Cum hucuſq; de illis ſtatuis verba facta ſint, quæ ob variam manuum, & cæterorum membrorum cælaturam aliquid intuentibus ſignificabant; modò breuiter illas complectemur, ſed tantùm potiores, quæ in præmium doctrinæ, & virtutis fuerunt erectæ. Seſoſtris Rex Aegypti, bellica virtute ſtrenuus ſtatuam adeptus eſt. Ariſtogitoni, & Armodio ſtatuæ ab Athenienſibus fuerunt erectæ. Aſtylo Crotoniatæ ſtatua fuit locata. Autolycus Pancraciaſtes ſtatuam habuit. M. Portius Cato, Demetrius Phalereus, Eunomius Locrenſis, Verius Flaccus grammaticus, M. Claudius Marcellus, Mutius Sceuola, Homerus, Oppianus Poeta, Horatius Coclites, & Pauſanias Cleombroti filius, ob virtutes, multis cumulati honoribus, ſtatuas meruerunt. Immò Phryne meretrix, ob venuſtatem, ſtatuam habuit. Ioſephus Iudæus propter libros de captiuitate iudaica conſcriptos, ſtatuam Romæ obtinuit. Chelia Virgo Romana, quia armata, & equo inſidens ad declinandam vim Porſenæ Regis Hetruſcorum ſe contulit, ſtatuam eſt adepta. Inſuper vt Claudio Secundo Romanorum Imperatori, Epicuro Athenienſi Philoſopho, Minutio Augurino, Trebio, Numæ, Platoni, Phocioni Athenienſum Principi præſtantiſſimos decernerent honores, inſigni cælatura ſtatuas erexerunt. Lucullus à Cheronenſibus, Demoſthenes ab Athenienſibus ſtatua donatus fuit. Cononi Athenienſium Duci, & Euagoræ ſtatuæ fuerunt poſitæ. Polydamas fortitudine inſignis ſtatua non caruit. Cylon ab Athenienſibus ſtatuam ſibi comparauit. Octauianum Oratorem Romani ſtatua decorarunt. Archias Hybleus ſtatuam meruit. Claudianus Poeta Alexandrinus in foro Traiani ſtatuam habuit. In monumentum Iunij ruſtici Philoſophi M. Antonius Imperator ſtatuam cælari iuſſit. Mantuani Virgilium ſtatua honeſtarunt. Beroſo Athenienſes ſtatuam poſuerunt. In æternam Antonij Muſæ Medici memoriam Romana ciuitas ſtatuam Aeſculapij ſtatuæ proximam locauit. Caia Tarquinij vxor ſtatuam in tem-
G plo erectam promeruit, & ſic deinceps per infinitas alias ſtatuas huius generis progredi poſſemus: nam olim Romæ tantus erat ſtatuarum numerus, vt alter populus lapideus eſſe videretur; ſed quoniam, tractu temporis, innumeræ ſunt dirutæ, in præſentia illas breuiter enumerabimus, quæ noſtra ætate adhuc Romæ viſuntur.

Qui ſtatuã ob virtutes promeruerũt

Virgilius Poeta à quibus ſtatua donatus.

Populus lapideus vbi.

Alexandri Magni ſtatua cum Bucephalo inſigne opus Praxitelis ante ædes Cardinalis Ferrerij viſitur. Item Alexandri Magni miles vulgò Paſquinus ante ædes Cardinalis Caraphæ Neapolitani. Egregia Apollinis ſtatua eſt in viridario Magni Ducis Hetruriæ. Marmoream Aeſculapij ſtatuam ante ædes Cardinalis Caraphæ, & aliam eiuſdem Aeſculapij aliter cælatam in viridario Magni Ducis Hetruriæ licet intueri. Adonidis ſimulacrum marmoreum cum apro in ædibus Epiſcopi Aquinatis conſpicitur. Auguſti ſtatua marmorea, necnon alia Armeniæ Regis captiui in Capitolio viſuntur. Deinde ſtatua Atrei in nouo Palatio Farneſiorum, ſtatua Amazonis pulcherrima in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, ſtatua Agrippinæ M. Agrip-
H pæ filiæ in villa Burgheſia, & ſtatua Anchyroes in hortis Cardinalis Carpenſis conſpiciuntur.

Statuæ quæ hodie Romæ viſuntur.

Cum antiquitùs Dijs potiſſimum ſtatuæ decernerentur, non eſt mirandum ſi hodie Romani ſtatuam Bacchi in Viridario Cæſarinorum, & aliam eiuſdem in Valle, nec non ſtatuam marmoream Bacchæ nimirum mulieris olim Baccho ſacrificantis in ædibus Vallenſibus; immò Bellonam marmoream in ædibus Burgheſij admirentur. Item mira Cereris ſtatua in Capitolio, alia eiuſdem in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, & demùm alia in hortis Cardinalis Ferrariæ conſpicitur. Pariter ſtatuam Cupidinis in Muſæo Garimberti, aliam Caſtoris, & Pollucis in ædibus Fabij Bauerij, Co. Iulij Cæſaris ſimulacrum marmoreum in Capitolio, Coloſſum celebrem, cui Datia capta ſubeſt in hortis Cardinalis Cæſis, ſtatuam Conſulis in hortis Cardinalis Ferrariæ, & Cleopatram marmoream in Palatio Beluedere nuncupato Romani conſpicantur.

Bacchi ſtatuæ.

Cereris.

Cupidinis.

Cleopatra.

Tanti fecerunt Ethnici ſua Idola, vt cuicumq; non vtum, ſed etiam plura ſimula-

Digitized by Google

Fauni. Flora. cra marmorea conſecrauerint, nam Fauni ſtatua in ædibus Cardinalis Burgheſij, & Deæ Floræ in ædibus Farneſiorum, & Gănimedis in viridario Magni Ducis Hetruriæ ab omnibus cernitur. Verùm Herculis ſtatuæ multæ ſunt: ſiquidem Romani æneo Herculis ſimulacro excellentis artificis manu fabricato in Capitolio gaudent, A deinde Herculem marmoreum cum pomis in hortis Cardinalis Carpenſis, aliam eiuſdem ſtatuam in hortis Cardinalis Ferrariæ, vbi eſt alia ſtatua incognita, Her- *Herculis varia ſtatua.* culem cum Leone colluctantem, in viridario Magni Ducis Hetruriæ, Herculem marmoreum in Muſæo Garimberti, immò in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, necnon in Palatio nouo Farneſiorum, & demùm Herculem adhuc puerum cum anguibus in ædibus Albertonij cernunt.

Prædictis addantur Laocoontis elegantiſſimā ſtatua in viridario Pontificio, Lædæ ſimulacrum in villa Burgheſia, vbi eſt etiam Memnoſinæ Mineruæ ſtatua in Capitolio, vbi etiam Marcus Aurelius, Antonius Auguſtus lapideus conſpicitur. Nili ſtatuæ multæ ab Antiquis fuerunt fabricatæ, quarum vna in horto Vaticano, altera in *Statua fluuiorum.* hortis Cardinalis Cæſis eſt locata. Naturæ, vel Terræ ſtatua eſt in Muſæo Garimberti, & quædam nymphæ ſtatua in horto Carpenſi. Statua Paſtoris, & Pſiches villam Iulij Tertij Pontificis Maximi exornat, quemadmodum Pomona lapidea villam B *Pomona.* Burgheſiam, & Parthorum Rex captiuus ædes Farneſianas, necnon alter Parthorum Rex captiuus ex nigro lapide fabrefactus ædes Cæſianas decorat.

Statua Regionis Sinarum.

Romam

Romam in lapide porphirite cælatam, capite tamen, brachijs, & pedibus æneis
villa Iulij Tertij Pontificis Maximi admiratur. In eadem villa locata eſt ſtatua Deæ
incognitæ, necnõ ſtatua Spei. In ædibus Capranicæ, Sabinæ ſtatua marmorea conſpi-
E citur, vbi quoq; eſt Semele marmorea. Sabinæ alia ſtatua exornat ædes Farneſia- *Semele.*
nas, immò alia ædes Epiſcopi Aquinatis, & alia hortos Cardinalis Carpenſis, &
Silenus villam Burgheſiam. Sybilla cum libris ſybillinis hortos Magni Ducis He-
truriæ, Satyrus puerum docens ædes Caſianas venuſtat. Tandem ſtatua ænea mi- *Sybilla ſta-*
ro artificio elaborata in Capitolio; ſtatua incognita in villa Margheritæ de Auſtria, *tua.*
& alia ſtatua incognita in ædibus Hieronymi de Cupis, propè templum S. Mariæ de
Anima, conſpiciuntur.

Tyberis Fluuij ſtatua in horto Vaticano cernitur: immò antiquã Tygridis Fluuij
marmoream ſtatuam in Capitolio nuperi ſtatuarij Tyberi fluuio accommodarunt.
Thalia marmorea, & Tyro Herculis vxor in horto Carpenſi locantur. Veſtalis Dea *Dea Veſta-*
in marmore nigro cælata, manibus tamen, & pedibus ex marmore candido fabre- *lis.*
factis villam Iulij Tertij Pontificis Maximi exornat, ibidemq; ſimulacrum Veneris
marmoreum refulget. Poſtremò ſtatuam Zeti, & Amphionis, qui Dircem cornibus
F Tauri crinibus alligatam in fontem præcipitarunt, propter lapidis magnitudinem, *Statua Ze-*
& ſingulare artificium, in Palatio Farneſiorum cuncti admirantur: hanc hiſtoriam *ti, & Am-*
Apollodorus de Origine Deorum conſcripſit. Prædictis tanquam coronidem ad- *phionis.*
damus ſtatuas coloſſeas Regionis Sinarum: etenim Incolæ ex lapide tam eminen-
tes fabricant, & ſuis idolis conſecratas in loco aperto, & conſpicuo erigunt, vt
per multa milliaria à viatoribus conſpici poſſint, quarum icon ſubijcitur.

INSIGNIA GENTILITIA.

G CVM ſimulacris, & ſtatuis gentilitia ſtemmata quamdam affinitatem habere
videntur: propterea quod in his interdum partes humani corporis figuran-
tur, & aliquando integra hominis ſimulacra vario modo delineata cogno-
mentis familiarum plerumq; conformia imprimuntur. Siquidem multæ ſunt Bono-
nienſium ciuium ſtirpes, quarum ſtemmata effigies humani capitis decorat, cum in *Capitis hu-*
aliquibus caput puſionis, in alijs caput iuuenis cincinnati, in alijs caput vittatum, in *mani figura*
alijs caput humanum inter priores Leonis pedes, & in alijs caput muliebre inter ra- *in ſtemmate*
mos arboris figuratum conſpiciatur. Immò, capitis puellæ icone, Illuſtriſſimum Bo-
lognetorum ſtemma venuſtatur, in qua familia hodie Celeberrimi Doctores, & Se- *Bolognetorũ*
natores refulgent. Aliæ cognationes figuris duorum capitum caluorum, aliæ duo- *mentio.*
bus capitibus circa verticem tonſis, pro inſigni gentilitio, delectantur. Pariter aliæ
ab iconibus duorum capitum Aethiopis non abhorrent. His addantur effigies tripli-
cis vittati capitis, triplicis capitis Aethiopis, necnon triplicis cum pileo turcico, quod
H poſtremum ſtemma ſtirpi de Turcis competit.

Si manus ponderentur, comperiemus ciuium ſtirpem, quæ vnam manum, quæ *Effigies ma-*
duas, quæ tres, & quæ pingendo quatuor, ſibi proprium ſtemma comparet. Cæte- *nuũ in ſtem-*
rùm aliquando picturam manus cum arbore, cum roſis, vel cum vexillo, vel cum ra- *matibus.*
cemo vuæ, vel cum ramo oliuæ, vel cum figura crucis delineatas in ſtemmatibus
conſpiciemus. Attamen in gentilitio Inſigni gentis Albanorum manus librum aper-
tum ſuſtinens figuratur, in qua familia hodie Doctores Medicæ inſtiturionis, & Iuris
prudentiæ floruerunt, & adhuc florent: immò inter hos ſplendeſcit Dominicus Al-
banus Cauſidicus Excellentiſſimus, Iuris vtriuſq; ſcientiſſimus, & de omnibus diſci-
plinis, quàm optimè meritus.

Quid? plures ſunt ciuium Bononienſium agnationes, quæ humanum brachiũ pro
ſtemmate pictum gerunt; aliquod tamen diſcrimen in hac brachij pictura obſerua- *Figura bra-*
tur; dum aliud brachium cum palma, aliud cum arbore, aliud cum lilijs, aliud cum *chy in ſtem-*
roſis, alіud cum falcula, & aliud cum manipulo auenæ effigiatur. Interdum in his *matibus.*

ſtemmatibus duo, & tria brachia figurata cernuntur: ſed inter has ſtirpes nobiliſſima de Deſignis Familia, icone brachij extenſi, & quaſi ad conſecrationem proni delectatur.

Icon hominis in Inſignibus.

Familia de Ferris.

Tandem omiſſis illis gentibus, quarum ſtemmata picturam crurum, & pedum re- A
præſentant, breuiter accedemus ad illas, in quarum gentilitio inſigni integra hominis ſimulacra refulgent. Quandoquidem nonnullæ ſtirpes icone iuuenis, aliæ ſenis, aliæ hominis ſylueſtris, aliæ mulieris fortunam referentis delectantur. Aliæ effigie hominis veſte teutonica induti, aliæ, pictura Peregrini, clarum ſtemma proprio generi addunt. Sunt quæ, delineato homine cataphracto, proprium ſtemma decorant, & muniunt, veluti familia de Ferris, cui nuper Gaſpar Medicus celeberrimus plurimum ſplendoris, & dignitatis adiecit, & nunc etiam Iulianus filius Philoſophicæ inſtitutionis Doctor, bonarum litterarum longè peritiſſimus, & ædium Sanctæ Mariæ Maioris optimis Canonicis inſtructarum Antiſtes, hanc familiam illuſtriorem reddit. Deniq; non deſunt ciuium Bononienſium cognationes, quæ in ſtemmate gentilitio duorum hominum ſe mutuò complectentium icones pingant, & aliæ duas manus copulatas ſymbolum Fidei repræſentantes figuranr, & ſic deinceps ſexcenta poſſemus recenſere ſtemmata, quæ figuras partium hominis, & integram eiuſdem pictu- B
ram exhibent, ſed de his hactenus.

SIGNATVRÆ PARTIVM

Humani corporis in plantis.

OMNES herbæ, arbores, & frutices, necnon horum frondes, & flores ſunt tanquam tot libri ab immenſa ſuperni Opificis benignitate generi humano do- C
nati, per quos quicumq; induſtrius indagator ad veræ medicinæ cognitionem penetrare poteſt. Siquidem Deus omnipotens cuicumq; plantæ ſuum proditorem aſſignauit, vt genuinæ earum virtutes abditæ, per externas ſignaturas, nimirum per ſimilitudinem formæ, atq; figuræ partibus humani corporis conformem proderentur, & patefierent. Etenim plantæ ſignaturis, tanquam tot linguis proprias hominibus vires inſinuant. Profeſſores igitur Botanicæ facultatis non modò in varijs herbarum nomenclaturis dignoſcendis, & explorandis diligentes eſſe debent; verum quoq; vtiliora diuinitùs in plantis impreſſa veſtigia rimentur, vt occultas earum prærogatiuas ab externæ faciei inſpectione apprehendant.

Capillorum ſignatura.

Itaq; inchoando à capite, notandum eſt, quòd Polytricon Apulei, Adiantum, & Tricomanes nonnullis cincinnorum inuolucris humanos capillos exprimunt: quare hæ plantæ crines denſos, criſpos, & pulchros reddunt. Thapſia tenui fronde humana æmulatur capillamenta; propterea, authore Auicenna, in crine reſtituendo, D
alopecia vexatis, nulli medicamento cedit. Vt omittamus oblongum muſcum arboribus adhærentem, & herbas in paluſtribus naſcentes, quæ, quoad formam, capillares ſunt, & propterea earum decoctiones in caſu capillorum commendantur.

Capitis ſignatura.

Nux Indica.

Scylla.

Pæonia.

Nux, ſiue iuglans integram capitis ſignaturam poſſidet: hæc enim herbaceo, & exteriori inuolucro, pericranium, cortice duriori, cranium, pellicula nucleū veſtiente, piam cerebri meningem, & tandem, nucleo, cerebri figuram affabrè repræſentat. Quid mirum igitur, ſi herbacei corticis decoctione, capilli denigrantur, & ab eodem ſal extractus vulneribus pericranij medeatur, & demùm ſi nuclei venenum profligantes, cerebro conferant, & extrinſecus applicati idem roborent? Nux indica ſua magnitudine humanum caput quaſi adæquat, & eius oleum in vitijs capitis vtiliter adhibetur. Scylla quoq; capitis figuræ conſimilis, in epilepſia, & alijs affectibus huius generis ſuas prærogatiuas exercet. Folliculus floris Pœoniæ concluſus non modò capitis, ſed eius futurarum typum exhibet; ideò in ægritudinibus ce-

rebri

Digitized by Google

rebri flores, ſemina, & radices huius plantæ præſcribuntur. Betonica, & ſtæchas in *Betonica.*
orbe glomerato capitis æmulo flores, & ſemina producunt: quare à medicinis caput
reſpicientibus meritò non excluduntur. Papauer capitatum, mala cydonia, cucur- *Papauer.*
E bitæ, & melones ſunt fructus ad inſtar capitis formati; quapropter capitis doloribus
miram vtilitatem afferunt; vt omittamus alias huius generis, & præcipuè Antirrhi- *Antirrhinũ*
num ſylueſtre, quod flore, & ſemine caluariam humanam refert. *ſylueſtre.*

Caltha, Authemis, Buphthalmus, Abrotonum fœmina, Aconitum Pardalianches,
Helenium, Aſter Atticus, Argemone, Anemone, & Hieracium, quo accipiter ocu-
lorum hebetudinem diſcutit, ſuis floribus, iconem oculi exprimunt, idcircò oculo-
rum affectibus non modico ſunt adiumento. Semperuiuum maius, alijs Zoophthal- *Signatura*
mon, & Romanis oculus Iouis nuncupatur, folijs in plantæ ambitu oculorum ſimu- *oculorum.*
lacra oſtendit, & Dioſcorides hac planta in oculorum inflammationibus vtitur. Gra-
na herbæ Paris pupillæ habent ſignaturam, ex his arte chymica oleum elicitur; quod *Herba Paris.*
à Chymiſtis anima oculorum nominatur, eſtq; aduerſus oculorum affectus efficaciſ-
ſimum. Immò flos Potentillæ pupillam in oculo repræſentat, & huius aqua chymi- *Potentilla.*
cis organis ſublimata in oculis vexatis eſt admodum ſingularis. Conſultò omitte-
F mus Euphragiam, quam omnes Botanici à ſignatura, & ab effectu ophthalmicam in-
digitarunt.

Naſus pereleganter à folio menthæ aquaticæ refertur; huius ergo Extractũ amiſ- *Naſus.*
ſionem odoratus reſtituit. Aures à folijs Aſari exprimuntur; ideò conſerua ex flori- *Aures.*
bus huius plantæ parata auditui confert. Signatura gingiuarum à ſedo minori mu- *Gingiua.*
ris adhærente oſtenditur, & ſuccus ab hac herba expreſſus in ſcorbuto, & alijs gin-
giuarum vitijs commendatur.

Acini malorum punicorum dentes oſtendunt; ſic gingiuas læſas emẽdant, & den-
tes firmant. Viola dentaria, & aliæ ſpecies dentariæ radicem miro naturæ artificio
compactam proferunt, nam quadam ſerie ſquammarum dentes æmulantur. Siliqua *Signatura*
Hyoſciami figuram dentis maxillaris habet, & huius oleum, vel radicis, aut ſemi- *dentium.*
nis decoctio parata in aceto, in odontalgia præſtantiſſimum remedium præbent.
Demùm nuclei pinei dentes inciſorios, & radices Pſeudohermodactyli caninos
G mentiuntur; qua de re folia Pini in aceto ferueſacta dolores dentium mulcent. Ra-
dices Vuulariæ, Ceruicariæ, & Scrophulariæ effigiem glandum gutturis referunt;
ideò ſtrumoſis non ſunt infrugiferæ.

Pulmonaria ſaxis, & arboribus adhærens, & Pulmonaria altera maculis albican-
tibus inſignita, quæ ſubſtantiam pulmonum exprimere videtur, in ægritudine pul- *Pulmonis &*
monum non improbantur. Anacardi fructus figura, & colore cordi ſunt ſimiles, ſicq; *cordis ſigna*
labentes ſenſus reuocant. Radices Anthoræ, & Nardi montanæ duo oſtendunt cor- *tura.*
cula; fructus Citri cor æmulantur, Meliſſæ folia, & Trifolij acetoſi, cordis effigiem
habent, ideòq; horum omnium eximiæ dotes, in roborando corde celebrantur. So- *Solanũ veſi-*
lanum veſicarium repens in veſicis ſemina nigra profert, ſed nigredo ſeminũ albam *carium.*
humani cordis effigiem exhibet: quamobrem multi hæc ſemina ad cor valere retule-
runt. Immò mulieres Siculæ hanc plantam natura duce, Concordiam appellant, *Concordia*
quoniam maritos cum vxoribus rixantes conciliet. Conſultò omittamus mala per- *herba quæ.*
H ſica, & alios fructus huius generis, qui affabrè cor mentiri videntur.

Manuum ſimulacra in folijs Ficus, & Ricini, necnon in radice Palmæ Chriſti in-
tueri licet, propterea Meſue his plantis humores ad articulos fluentes vim purgan-
di attribuebat. Imaginem digitorum referunt radices Hermodactyli, in quibus vn- *Signatura*
guium etiam rudimenta conſpiciuntur, & hæ radices, ex ſententia Serapionis, chira- *manum, &*
græ opitulantur. Gramen quoq; in parietibus naſcens in quinos ſurculos, tanquam in *digitorum.*
quinq; digitos cacumen diſtribuit, Iſchemon nonnulli appellant, & vtilitatem immen-
ſam digiti, & vngues ex hac planta accipiunt.

Figuram inteſtinorum in calamo aromatico, & caſſia fiſtula obſeruamus, veluti
formam vmbilici in Cotyledone, ſeu vmbilico Veneris cõſpicamur: idcircò Dioſco-
rides hanc plantam ad amatoria valere prodidit; cum nonnulli vmbilicum lucem lu-
xuriæ appellent.

Lienis formam in Scolopendra, ſeu Cetrach, necnon in Lingua ceruina, ſeu Phyl-
litide conſpicari poterimus, quæ plantæ lienoſis plurimum proſunt. Folia Hepa-
ticæ

Signatura lienis, & hepatis.

ticæ pinnulas heparis repræſentant, &, in hepate refrigerando, æquale non habent medicamentum. Radix fumariæ bulboſæ, quæ Capnos phragmitis appellatur, Iecoris formam æmulatur; ideò hæc ſcyro hepatis laborantibus, iuxta mentem Aetij, non parum vtilitatis eſt allatura, conſultò omittentes Pyra, quæ quodãmodo ſigna- A turam iecoris præbent, & iecori magno etiam ſunt adiumento.

Signatura renum, & veſicæ.

Signatura Renum in Portulaca obſeruatur; quare hæc herba affectis renibus non mediocriter conducit. Verùm Alkakengi, ſeu Halicacabum, item ſolanum veſicarium repens, ſtaphilodendron, & Colutea veſicaria, producunt veſicas humanæ veſicæ æmulas; quamobrem affectibus veſicæ laborantes ex his plantis ampliſſimum fructum conſequuntur.

Signatura vteri.

Vteri figura in radice Ariſtolochiæ rotundæ obſeruatur, ideò hæc radix puerperis mirum in modum opitulatur, Cyclamini radix, & Leontopetali figuram vteri referunt, quocirca Theophraſtus, & Dioſcorides hàs radices ad amatoria trahebant. Macis nucem myriſticam amplectitur, veluti matrix fœtum inuoluit: hinc macis, & nux myriſtica ſunt affectibus vterinis remedium ſalutare. Nymphæa habet ſignaturam ſecundinæ, & viridis cortex interior Betulæ, necnon ſabina figuram matricis venis ſanguineis inſignitæ referunt, ideò tartarum in his partibus concretum B diſſoluunt, veluti medicamina ex nymphæa parata ſecundinam expellunt. Silentio Piſa inuoluuntur, quæ & ipſa vteri ſignaturam habere feruntur.

Pudendorũ ſignatura.

Arone integrum generationis inſtrumentum demonſtratur, à Fabis perfecta pudendorum, & colis glandis anatomia exprimitur: hinc harum farina affectis pudendis adhibetur. Fructus Pini figuram glandis penis exhibet, & in Venere ſtimulanda eſt ex vſu. Cicorium, erecto piſtillo, penem exprimit: ideò ex huius decoctione intrinſecus, & extrinſecus adhibita, in affectu pudendorum incredibilis vtilitas recipitur. Prætermiſſis cicere, & lupino, à quibus etiam mentulæ figura repræſentatur.

Vtriuſq; ſexus ſignatura.

Omnes ſpecies Orchidum manifeſtam teſtium ſignaturam habent, quæ in ſopita Venere primum locum occupant. Immò Tragorchis, ſeu illa Satyrij ſpecies, quæ redolet hircum, inter cæteras, homines ad Venerem magis pronos reddit, cum hircus omnium animalium ſit luxurioſiſſimus. Radix Dracunculi maioris, inſtar teſti- C culi, bulboſa, Venerem prouocare dicitur. Item Porrum ſimile ſcroto Venerem excitare traditur. Immò Phallus humanam mentulam referens ab Hadriano Iunio in vſum venereum trahitur. Demùm vuarum acini vtriuſq; ſexus ſignaturam præbent: hinc Priſci opimo iure Venerem ſine Baccho frigere retulerunt.

Signatura pororum cutis.

Multæ ſunt plantæ, quæ radicibus hæmorrhoidales venas æmulantur, vt Chelidonium minus, filipendula, & multæ Ranunculorum ſpecies, quæ omnes hemorrhoidibus fructum non paruum afferent. Præterea aliarum venarum ſignaturam Lapathum ſanguineum poſſidet. His addatur Plantago, quæ neruorum figuram exprimit: quemadmodũ Equiſetum, & filix fœmina ſpinam dorſi æmulantur, cum decoctio ex his in aqua, & vino parata prædictæ parti magno ſit adminiculo. Folia Hypericonis cum ſint perforata pororum cutis ſignaturam exhibent, quare in pellendo ſudore, & auferenda obſtructione commendantur. Geranium habet ſignaturam oſſis tibiæ; idcircò huius puluis in fractis oſſibus non parùm habet momenti. De- D niq; tanquam coronidem addamus plantas integram hominis figuram referentes, cuius rudimentum in radicibus Mandragoræ, & Bryoniæ conſpicitur, præterquamquòd in nemoroſis locis quædam ſatyrij ſpecies creſcit florem humanæ effigiei producens; hac de re nonnulli Botanici hoc ſatyrium Anthropophoron appellarunt.

E

VSVS IN CIBIS.

MVLTI hoc admodum demirari non deſinent, quòd humanæ carnes humano eſui famulentur: nihilominus Gaſpar Balbus meminit nonnullorum regnum Dacim incolentium, qui lingua vernacula Batachi nuncupantur: apud hos publica conſuetudine receptum eſt, vt viciniam incolentes non tenui apparatu excipiantur, quando conſanguinei ſenio confecti, & mactati deuorandi ſunt. Immò Rex Regionis omnes reos morti addictos Batachis donat: quemadmodum olim Romani capitali pœna dignos ad Beſtias condemnabant: Itaque Batachi ad Reos accedentes præſentibus omnibus aulicis, capite, & pedibus truncatis, carnem inciſam ſale, & pipere conditam crudam, vorant: cum in Regno Dacim magna piperis quantitas gignatur. Rurſus idem author memorat inſulam Cainalcubar
F cognominatam, quam feri homines colunt, & humanis carnibus veſcuntur; ſed aduertendum eſt, quod hi ſe inuicem non comedunt, ſed homines alterius inſulæ deuorandos venantur: alioquin piſcibus pleiumq; victitant.

In Itiner. Indiæ orient.

Batachi qui.

Loco cit.

In horum confirmationē recitat Petrus Martyr Cannibales humanis quidem carnibus, ſed præcipuè carnibus puſionum veſci: quapropter pueros comprehenſos eunuchant, deinde, ob caſtraturam, pinguefactos in inſigni epularum apparatu coquunt: quare in captiuis puſionibus eumdem præſtant ritum, quem nos in gallis gallinaceis, ſuibus, & arietibus ſeruamus, vt tales beſtiæ ad eſum pinguiores euadant. Adultos autem homines ad ipſorum manus peruenientes, confeſtim perimunt, & eorum inteſtina adhuc recentia cum extremitatibus epulantur, cætera autem membra ſale condita, tanquam tot pernæ ſuillæ, ad tempus ſeruantur. Cæterùm mulieres comprehenſas non comedunt, quia apud ipſos obſcœnum, & nefas eſt, muliebri carne veſci; cum hæ tanquam gallinæ oues, & iuuencæ ad ſobolem procreandam alantur,
G idcircò cui mirum non videbitur, ſi Petrus Martyr referat in coquinis Cannibalorum carnes humanas ad inſtructam epularum magnificentiam, cum carnibus Pſitacorum, & Anſerum elixari, & aſſari. Hodie igitur grauem deponemus admirationem, ſi intellexerimus apud nos fuiſſe aliquem, qui inſcius humanam carnem comederit: hæc enim ad mentem Galeni guſtui grata, & carnibus ſuillis ſimilis eſſe perhibetur. Audiamus igitur Galenum ſic loquentem: *Carnes Suum humanis ſunt ſimiles: comperti ſunt hoſpites, & coqui complures, qui humanas carnes pro ſuillis venderent: tametſi, qui eas ediſſent nullum omninò diſcrimen percepere. Quin & ipſe narrantes audiui viros fide dignos, ſe ſe in Diuerſorio publico ius eſitaſſe delicatum, cum carnibus ſuauiſſimis: cæterùm, cum iam penè ſaturi eſſent, inueniſſe digiti partem anteriorem, quæ videlicet ad vnguem eſt: quo perculſi, & metuentes eos, qui agebant in diuerſorio, ne ſcilicet ſe quoq;*
H *vorarent, cùm ei rei aſſueti, protinus illinc exiere, & vomitu redditis, quæ ederant, ita iter denuò ingreſſi ſunt,*

Decad. 1. lib. 1.

Canibalorū mores.

Lib. 10. de ſimp. med. fac.

Digiti portio.

∴

VSVS

VSVS IN MEDICINA. A

NVLLAM in humano corpore eſſe patrem,nullumq; progigni excrementum
arbitramur, ex quibus, pro ægrotis, medicus non modicam frugem deme-
tere poſſit: quandoquidem ſi reſpiciamus caput, habemus apud Sextium
Philoſophum, quòd capilli primùm à puſionum capite tonſi ad podagram ſeruantur:
ſiquidem circumligati fluxionis impetum coercere dicuntur. Capilli verò adultorum
morſibus canis ex aceto medentur, & combuſti vulnera capitis ex oleo, & vino ſa-
Capillorum virtus. nant. At ſi in teſta concrementur, oculorum ſcabiem, & pruriginem emendant. Sin
fuerint capilli mulieris, & adurantur, horum nidore ſerpentes fugantur, ſed rectius
eodem odore mulieres vteri ſtrangulatu, & procidentia laborantes adiuuantur.

Cranium humanum combuſtum in multis affectibus adhibetur: ideò huius cinis
Oſſa humana. iuuat, quia humorem, & cauſam morbi exſiccãdo abſumit: namq; oſſa combuſta for- B
mam ſubſtantiæ amittunt, & non niſi elementares qualitates ſuperſunt, & quamuis
L. 5. de ſecr. oſſa humana ægrotis in aliquo liquore propinanda exhibere abominandum eſſe vi-
deatur, nihilominus non deſunt authores, qui illa præſcribunt. In primis Vuecherius
abraditos caluariæ hominis circa cõmiſſuram ſincipitis, & huius drachmam, cum iu-
re, aut vino patientibus paſſionem colicam, aut internum aliquod apoſtema pro-
Li. 2. Antid. ſpec. pinat. Pariter, ex mente Vuecherij, pilulæ epilepticæ componuntur, quæ raſuram
humani cranij recipiunt. Item cranij humani puluerem cum miſtura puluerum caput
calefacientium, & exſiccantium reponit. Crollius verò cranium inter medicamen-
Balſamum podagricum. ta podagrica recenſet: immò idem Author oleum ex oſſibus hominis morte violenta
perempti paratum, balſamum podagricum appellat. Inſuper oleum ex caluaria, vel
cranio humano chymicis organis ſublimatum, epilepticis præcipuam affert vtilita-
Lib. 1. pharmac. c. 25. tem. Conficitur etiam apud Quercetanum extractum cranij humani, quod tanquam
theſaurum pretioſiſſimum aduerſus epilepſiam prædicat, immò ex cranio ſal extra C
hit, quem antiepilepticum appellat; vt omittamus aquam, & magiſterium cranij,
quæ omnia apud nos etiam parantur. Antequam à cranio diſcedamus, neceſſe eſt
meminiſſe cuiuſdam vnguenti armarij nuncupati, quod olim Paracelſus tanquam
Vnguentum armarium quale. expertum Maximiliano Cæſari dono dedit, quo ferrum, quod ſauciauit, aut lignum
ſanguine vulnerati madidum, ſi linebatur, patiens etiam abſens ſanabatur. Hoc
igitur vnguentum, præter humanum adipem, mumiam, ſanguinem humanum, oleum
lini, terebenthinam, & bolum, vſneam quoq; ſeu muſcum in humana caluaria aeri
expoſita natum recipiebat.

A cranio ad dentes accedemus: quandoquidem primus dens pueri, qui ceciderit,
maximam prærogatiuam habere perhibetur; ſi antequam terram attingat, in dex-
trocherio includatur, nam mulieres hoc munitæ doloribus vterinis minimè corripi
creduntur. Antequam ad virtutes aliarum partium ponderandas properemus, non-
nihil de cæteris oſſibus paucis verbis complectemur. Haubertus, iuxta mentem Ga- D
leni, oſſa humana in cinerem redigit, & ad podagram conſeruis capitalibus permi-
Puluis dyſentericus. ſcet. Crollius autem rectius operatur, dum oſſa humana in fornace vitraria prius
cremata puluere cuidam admiſcet, quem poſtea dyſentericis non vulgariter prodeſſe
aſſeuerat. Chirurgi noſtræ ætatis in vlceribus diſepuloticis polline oſſium huma-
norum propter ſympathiam vtuntur, & præcipuè in oſſibus detectis, vt, carie ablata,
citius carne cooperiantur. Animaduertunt tamen in vlceribus tibiæ, puluerem ti-
biæ, in vlceribus pectoris, puluerem coſtarum, & ſic deinceps eſſe adhibendum.
Lib. de ſecr. Euonimus ex humanis oſſibus chymica arte oleum parat, quod in ſedandis articulo-
Li. 1. Antid. ſpec. rum doloribus maximoperè iuuat. Prædictis addit Vuecherius potionem oſſis bra-
chij, cum fumitate alæ anſeris geſtatam laboranti quartana febre non mediocriter
conducere.

Virtus vmbilici humani. Vmbilicus humanus ſuis non caret virtutibus; nam portio illius à puero naſcente
præ-

Digitized by Google

Præciſa in annulo argenteo geſtatur, vt carnem contangat: ſiquidem Cardanus hoc præſidio patienti dolorem colicum ſanitatem pollicetur.

Pinguedo humana antequam ad vſum medicum trahatur, prius, ritu pinguedinis E aliorum animantium, præparanda eſt, deinde in officinis medicorum eſt ſeruanda, nam ad neruos roborandos, propter aduerſam valetudinem debilitatos, incredibili quadam ſympathia commendatur. Præterea hic adeps pretioſum vnguentum Vuecherij ingreditur, ex cuius vſu laborantes pleuritide, & podagra ampliſſimum fructum ſunt conſecuturi. *Li. 2. Antid. ſpec.*

Succedunt humani ſanguinis virtutes examinandæ. In primis laborantes elephantiaſi ex hoc multum adiumenti percipiunt: idcircò quando Reges Aegyptij hoc morbo vexabantur, eorum ſolia in balneis humano ſanguine madefiebant. Item Orpheus, & Archelaus humanum ſanguinem non infrugiferum præſidium in angina exiſtimant: dummodo pars affecta ſæpè liniatur. Epileptici virtute humani ſanguinis à paroxiſmo liberantur; immò non amplius illum incurrent, ſi tres guttæ ſanguinis ex interſcapilio patientis ſcarificatione eliciantur, & vnà cum ouo corui in fine paroxiſmi ægroto exhibeantur. Alioquin alij ad liberandum à paroxiſmo epilepti- *Sanguis in epilepſia.*
F cum, pollices pedum incidunt, & ſanguine inde manante faciem patientis inſpergunt. Vuecherius in hoc caſu ſanguine humano labia patientis humectat, & ſtatim paroxiſmum arcere profitetur. Quamuis alij, vt prorſus morbum comitialem exterminent, ſanguinem humanum ægrotantibus propinant. *Li. 1. Antid. ſpec.*

Clariſſimus Faloppius humanum ſanguinem ſepties arte chymica diſtillat, donec omnis aqua euanuerit, deinde hac materia in reſolutione neruorum vtitur. Euonimus ex humano ſanguine, ouis, & carnibus quintam extrahit naturam, quam Chymiſtæ quintam eſſentiam appellant. Item, ex mente Alberti Magni, vitreis organis aquam ex ſanguine humano ſublimant, quam in omni genere ægritudinum, tam internarum, quàm externarum, magnificant. Aliter aquam humani ſanguinis Crollius inter medicamenta ophthalmica recenſet. Alij hanc aquam, in concinnando emplaſtro ad herniam, vſurpant: quamuis Galenus, pro humano ſanguine, ſuillum ſubſtituat. Noſtra ætate in officinis Medicorum, pro hernia, ceratum de pelle arietina pa- *In Baſil. chym.* *L. 3. de Ali. u*
G ratur, quod portionem ſanguinis humani recipit.

Oleum quoq; humani ſanguinis in officinis Chymiſtarum fabricatur, ſed Gordonius ex ſanguine hominis rubicundi, & agentis annum vigeſimum quintum miro artificio ſublimat oleum, quod viuum appellat, quia plurimas ægritudines pellat, & homines in ſecunda valetudine ſeruet. Cæterum de ſimplici diſtillatione humani ſanguinis, legendus eſt Bruſuicenſis in libro Germanico diſtillationum. Tandem Vuecherius meminit ſalis ex humano ſanguine parati, qui dolores ſedare perhibetur. Præterea addatur Elixir vitæ à Chymiſtis paratum, quod ſanguinem humanum recipit, deinde in febribus mali moris, & in virium imbecillitate adhibetur. Quid plura? Sanguis ipſe humanus hæmorrhagiæ ſanguinis medetur; ſi ſanguis à naribus fluens ſupra ferrum ignitum exſiccetur, deinde puluis per calamum in nares inſufletur. *L. 2. Antid. ſpec.*

His notatis de virtute partium, modò ad vim totius ponderandam accedendum H eſt. Sunt quædam gentes, vt populi Pſilli, & Marſi, qui toto corpore prodeſſe poſſunt, nam tactu percuſſos à Serpentibus liberant, vt in Hiſtoria Serpentum explicauimus. Item ex mente Cornelij Agrippæ, maſculus ſeptimus abſq; fæmella intermedia natus, tactu, ſanandi ſtrumas vim poſſidet. *Remedium ſtrumarum.*

Medici noſtræ ætatis in varijs morbis profligandis, humano corpore exſiccato vtuntur, & Mumiam Antiquorum eſſe opinantur. Quandoquidem Mumia eſt vox Arabica, quæ apud Rhaſim, & Auicennam, Piſſaſphaltum ſignificat. Iſaac tamen ſcriptis mandauit Mumiam eſſe vocem perſicam denotantem quoddam liquamen in illis ſepulcris inuentum, in quibus cadauera hominum aromatibus condita multos annos ſeruata fuerunt. Hæc mumia nonnullis Cerops nuncupatur, fortaſſis, iuxta ſententiam Renodei, quia ceræ conſiſtentiam habeat: reperiebatur autem in ſepulcris Regum, & Heroum Aegyptiorum, qui quamdam futuræ reſurrectionis cognitionem habentes, vt corpus humanum diutiſſimè incorruptum ſeruarent, myrrha, cinnamomo, aloe, gummi Cedri, alijſq; pluribus aromatis condiebant. Verùm multos *Mumia quæ vox.*

poſt

Conditura cadauerum Aegyptiorũ. poſt annos omnibus bello vaſtatis, & Sepulcris funditus euerſis, in quibuſdam liquorem inſtar mellis denſum, & odoratum inuenerunt, quem Medici Aegyptij eximijs pollere virtutibus arbitrati, in multis affectibus adhibitum, tanquam mirabilem comprobarunt: quamobrem facti audaciores hanc cadauerum condituram in A tumulis aliorum Magnatum quæſiuerunt, quibus exhauſtis, tandem ad tumulos etiam hominum infimæ ſortis acceſſerunt, in quibus liquamen multò deterius compertum eſt: hoc tamen ſumptum mumiam appellabant, & in varijs morbis adhibebant. Hinc colligendum eſt non eſſe veram, & legitimam Aegyptiorum mumiam carnem exſiccatam illorum cadauerum, quæ in arena Arabiæ deſertæ inuenta in diuerſas regiones pro medicinis tranſmittuntur. *Vera mumia non habetur.* Quamobrem ex dictis veram mumiam in noſtris officinis minimè ſeruari atteſtabimur. Et quamuis hodie nonnulli componant balſamum, vt humana cadauera à corruptione intacta ſeruent: nihilominus hoc balſamum à conditura Priſcorum maximè diſcrepat.

Lib. 4. Mag. nat. Hodie, ex mente Portæ, cadauer aperto latere exenteratur, & caluaria diſſecta, cerebrum eximitur, abiectis etiam pupillis, ſpinali medulla, & teſtibus, & ſpatio quatuor horarum, ex pedibus ſuſpenditur, mox aceto deſtillato, & aqua ardenti lauatur; poſtmodum exſiccatum calce viua, alumine, & ſale aſpergitur, & biduo ſupra fumum myrrhi, lauri, roſmarini, & cupreſſi ſuſpenſum ſeruatur. B Tandem condimentum ex calce viua, alumine combuſto, ſale, aloe, myrrha, ligno aloes, oleo *Conditura Neapeorum.* nardino, & cineribus roſmarini viridis, æris combuſti, & cupreſſi, tartari, necnon ex croco, ſeminibus colochintidis, puluere antimonij, moſco, & ambra paratur, & hoc condimento per triduum corpus in loco aperto confricatur: & hæc de hodierna conditura ſufficiant.

Sin Antiquorum liquamen, ad cadauera condienda, adhibitum intelligere deſideramus, confugiendum eſt ad Herodotum, & Diodorum Siculum, qui de hac materia verba fecerunt. Itaq; ex horum mente, tres homines hoc munus abſoluebant. Primus circa ilia cadaueris humi ſtrati locum inciſionis deſignabat, deinde accedebat qui lapide æthiopico locum aperiens, illicò aufugiebat, ob metum circumſtan-*Primus modus condiendi cadauera apud Antiquos.* tium, qui interdum talem operarium lapidibus inſectari ſolebant. Tertiò Pollinctores, eductis per locum apertum interaneis, præter cor, & renes, vino odorifero C cadauer lauabant, & lotum vnguentis ex cedro, & alijs ſimplicibus pretioſis, ſpatio triginta dierum, linibant, deinceps myrrha, & cinnamomo inſpergebant, vt odoriferum redderetur, tuncq; cadauer ita paratum, & conditum conſanguineis tradebatur, pilis ſuperciliorum, & palpebrarum ita accommodatis, vt tanquam homo dormiens repræſentaretur, & hic eſt primus modus, qui ad mentem Herodoti, in ca-*Secundus modus.* daueribus condiendis, ab Antiquitate ſeruabatur. Secundus modus erat, dum cor-*Tertius modus.* poribus minimè diſſectis, per clyſterem ex vnguine cedrino paratum, & in aluum iniectum, inteſtina educebant, deinde diebus ſeptuaginta, corpus ſaliebant. Tertius modus in egenis ſeruabatur, dum eorum ventrem lotionibus abſtergebant, deinde ſpatio dierum ſeptuaginta, ſale corpus arefactum reponebant. *Lib. 16.* Iudæi, teſte Strabone, in condiendis cadaueribus, aſphalto, ſiue bitumine vtebantur, verum melior conditura erat apud Aegyptios, de qua paulò ante verba fecimus. Hodie tamen ad condimentum cadaueris, puluerem myrrhaceum nuncupatum adhibent, qui D quodammodo vires conditura Aegyptiorum æmulari videtur. Huius pulueris multiplex apud Authores deſcriptio legitur, propterea libet in præſentia vnam addere. Sumunt copiam ſalis, alumen cum myrrha, & aloe fuſum, abſynthium, cinnamomum, caryophillos, piper, cuminum, ſiler montanum, & omnia in craſſiorem puluerem redigunt, cum modici aceti inſperſione, hoc puluere aluum cadaueris implet, & cera circumlitum feretro plumbeo includunt. *In Baſil. chym.* Cum igitur ex dictis vera Antiquorum mumia, vel Aegyptiorum conditura haberi nequeat, Crollius tincturam mumiæ hoc modo parat. Sumit cadauer hominis rufi ætatis annorum viginti quatuor ſu-*Tinctura mumiæ.* ſpenſi, puluere myrrhæ, & aloes aſpergit, deinde aliquot dies, ſpiritu vini macerat, & fruſta in aere ſuſpenſa exſiccat, & tandem ſpiritu vini tincturam rubicundiſſimam extrahit, quam in exterminanda peſte, & in expugnandis venenis, mirandum in modum extollit.

Reliquum eſt, vt virtutes excrementorum hominis examinemus; ſed quoniam excremen-

excrementorum hominis alia vtilia, & alia inutilia in ſcholis Medicorum eſſe perhiben-
tur; primùm de vtilibus, nimirum de lacte, & ſpermate verba fient. Itaque lac huma-
num inter alia lactis genera in varijs morbis propter ſympathiam maximoperè com-
E mendatur. Igitur lac humanum ſtomachi roſionibus conducit, pulmonum incom-
modis confert, affectibus oculorum ab ictu benignum, & ſalutare eſt præſidium, &
tandem qui lacte matris, & filiæ perlinitus fuerit, oculorum metu tota vita liberari
perhibetur. In vitijs aurium lac cum modico oleo præſcribitur, & cum ſucco cicutæ,
vel cum modico opij podagricis vtilitatem affert. Poſtremò ſi quis potu hyoſciami
dementiam, incurrat, à copia humani lactis haurienda abhorrere non debet. Præte-
rea ſpermati humano nonnulli vim delendi impetigines, ſedandi dolorem podagræ,
& dealbandi cicatrices aſſignat.

Virtutes humani lactis.

Vis ſpermatis.

Si dirigamus animum ad excrementa humani corporis inutilia ita à Medicis ap-
pellata, nempè ad ſaliuam, ſudorem, fæces, & vrinam, hæc admodum vtilia in vſu
medico comperiemus. Primitùs ſaliua hominis potiſſimùm ieiuni in exterminando
multiplici affectu miris gaudet prærogatiuis; nam omne puſtularum genus abſtergit,
lichenas, mentagram, & impetiginem delet, ad rem igitur canebat Quintus Serenus
F hunc in modum.

Virtutes ſaliuæ.

Si verò vitium eſt, quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poterit cohibere ſaliua.

Inſuper vulnus à crabronibus, ſcarabeis, & araneis inflictum, humana ſaliua emen-
datur: quandoquidem, ex mente Auicennæ, hæc ſaliua ſcorpiones interimit, immò
Scolopendras marinas, & alias beſtias venenatas conficit, idque præſtare ſaliua dici-
tur ob quamdam qualitatem venenatam, quam partim à ſordibus dentium, partim à
vitioſis humoribus contrahit, nam ad os, & fauces aſſidui quidam fumi aſcendentes
ſputum praua quadam qualitate inficiunt: hinc fit, quòd ſputum quandoque ſaporem
amarum, quandoque acidum, & quandoque ſubdulcem participer. Amplius ſaliua
humana vi digerendi, & concoquendi potitur; idcircò ruſtici mandunt triticum, vt
cum ſaliua miſceatur, haecque ratione paratum, inſtar emplaſtri furunculis imponunt,
eoſque celerrimè digerunt, alioquin triticum in aqua maceratum concoctionem non
G ita celerem moliretur: optima igitur de cauſa nutrices panem mandunt, deinde inſtar
emplaſtri, membris puerorum ſugillatis applicant, quia ob virtutem ſaliuæ breui tem-
poris ſpatio diſcutitur ſugillatio. Demum ſaliuam mulieris ieiunæ, & præcipuè, ſi pri-
die à cibo, atq; vino ſe abſtinuerit, ad oculos cruentatos valere nonnulli aſſeuerant.

Triticum cum ſaliua quod remedium.

Sordes aurium hominis ab vſu medico non ſunt arcendæ, cum ex his laborantes
hemicrania, perculſi humano morſu, & icti à ſcorpionibus, & ſerpentibus incredibi-
lem vtilitatem ſint recepturi. Quid plura? ſudor etiam humanus inter medicamen-
ta locum habet: ſiquidem olim in paleſtris ſudor puluere mixtus, & in balneis ſtrig-
menta colligebantur, non ſolum, ſecundùm Plinium, ad liniendum vlcera, & ambu-
ſta, ſed etiam, ſecundùm Galenum, ad tumores præter naturam diſcutiendos, & ad
diſſoluendum lac in mammis concreſcens: immò quando huiuſmodi Athletarum ſor-
des ſudoribus mixtæ erant ſicciores, oleo roſaceo molliores reddebantur: audiamus
igitur Galenum ſic loquentem. *Porrò ſudor etiam in paleſtris exercentium miſcetur*
H *ſordibus, conſertq; vt tumores præter naturam per halitum digerat; nam illa plus reper-*
cutiunt, minus autem digerunt; at poſt adiunctum exercentium ſudorem, acquirunt mul-
tum facultatis digerentis; ergo in phlegmonas vberum ſola hæ ſordes impoſitæ efficaciori
ſunt remedio. Sin ſicciores videbuntur, cyprinum addito, & ſi non adſit cyprinum, roſa-
ceum bonum miſcuiſſe ſufficit.

Sordes humani corporis.

Lib. 10. de ſymp. med. fac.

Vrina humana non eſt prætermittenda, cum Medici in multis affectibus hanc non
infrugiferam inuenerint. Primitùs hæc nitro admixta, & impoſita, capitis furfures,
& corporis exulcerationes emendat. Sextius Philoſophus eruum in hac macerat,
& hoc medicamine maculas faciei à quacumq; cauſa ortas delet. Immò addit ſi vri-
na humana mulieri puerperæ degustanda præbeatur, ſecundinam illicò eijcit. Inſu-
per vrinam podagris mederi multi autumant, exemplo fullonum, quos tali morbo
vexari negant. Amplius hæc vrina ſcabiei, & lepræ medetur, cocta cum modico ma-
li punici, & in aures infuſa, iuxta mentem Sextij Philoſophi, pus abſtergit, & vermes

Vrina humana vires.

abigit. Deinde idem author eam non ſolum in morſu viperarum, ſed etiam in ictibus
aliorum venenatorum animantium commendat.

Vrina puſionum.

Cæterùm ſunt nonnulli, qui in medico vſu vrinam quidem humanam non abhor-
rent, ſed illam tantummodò probant, quam puſiones, & virgines reddunt: hanc igi- A
tur difficulter ſpirantibus, & potiſſimum orthopnoicis propinant. Item hac cum mel-
le in vaſe æreo decocta cicatrices emendant, & albugines oculorum delent. Immò
hac cum aqua mellis, vel cum iure ciceris præſcripta, icteritiam tollere profitentur.

Lib. 10. de ſimp. fac.

Galenus de vrina humana hæc habet. *Cæterùm vrina hominum, vt ſi quid aliud, ex-
tergendi vim obtinet, quòd cum alij multi ſatis indicant, tum maximè Fullones, qui ſordi-
da veſtium ea expurgant, atq; extergunt. Hanc eius virtutem cum Medici conſpexiſſent, ſca-
biei, & lepras ea detergunt; perfunduntq; vlcera tum multa humiditate, tum ſordibus, &
impuritate ſcatentia, ac multò magis vbi putridum quiddam obtinent. Quin & achoras, &
furfures ea curant, capiti identidem perfundentes.* Quæ verba Galeni in medium pro-
tuliſſe libuit, vt quæ hactenus de vrinæ humanæ virtutibus ſunt dicta, ſtabilirentur.

Sal pro lithiaſi.

Crollius verò non vrina, ſed calculo per vrinam eiecto vtitur, dum ex hoc ſalem
artificialem componit, vt lithiaſi medeatur.

Tandem fæces humanæ & ipſæ hominum valetudini conducunt. Quamuis ſter- B
cus humanum, & propter abominationem, & propter fœtorem ab omnibus medici-
nis arcendum eſſe videatur: nihilominus non deſunt authores, qui intrinſecus, & ex-

Li. 1. Antid. ſpec.

trinſecus illud adhibuerint. Sextius Philoſophus hoc ſtercus comburit, cuius cine-
re vlcera canceroſa inſpergit. Vuecherius hoc, inſtar emplaſtri, anginæ ſuperponit.
Immò alij hoc ſtercus ſiccatum cum melle, aut vino præſcripſerunt illis, qui febribus

Lib. 4. de ſecr.

typicis affictantur, Vuecherius commendat quidem ſtercus humanum cum melle
attico tanquam præſtantiſſimum in columellæ inflammationibus, ſed illud ſolum pro-
bat, quod puer reddiderit, qui biduo lupinis cum optimo pane fuerit nutritus: namq;
tertio die redditum excrementum, ad prædictum vſum exſiccari iubet. Verùm hoc

Galen. li. 10. de ſimp. med. fac.

nobis non videtur arcanum nemini reuelandum; cum Galenus apertis verbis id ex-
poſuerit hunc in modum. *Erat autem ſtercus pueri ſiccum cum melle attico ad lauorem
tritum. Victitabat autem puer, cuius ſtercus accepturus erat, vt ipſe, qui medicamentum
dederat, oſtendit, lupinis, illis videlicet, qui ex more edi ſolent, cum pane benè cocto in cly-* C
*bano, modicum ſalem, & fermentum habente. Præbebat autem bibendum vinum puero in
mediocri tamen quantitate, vt perfectè omnia in ſtomacho concoquerentur. Itaque cum
primo die eo victu eſſet vſus, poſtero tamen die nondum ſtercus capiebat, ſed in eo quoque
die rurſum eodem alebat victu, & tertio demum ſumebat ad vſum.* Hinc poſtea Chymia-
tri edocti, ex humano ſtercore aquam ſublimant, quam Cardanus in bubonibus, &

Aqua ad bubones, & fiſtulas.

morbis gulæ præſtantiſſimam prædicat. Sed alij hac aqua fiſtulas ſanari, vlcera dif-
ficilia curari, cancros, & tineam auferri, cicatrices dealbari, oculorum leucomata abo-
leri promittunt. Inſuper epilepticis hanc propinant, in lithiaſi hanc adhibent, & in
hydrope hanc præſcribunt, & demum tanquam mirabile antidotum, aduerſus mor-
ſum canis rabidi, & aliorum venenatorum prædicant. Chymicis organis aqua ex hu-
manis fæcibus educta tandem oleum diſtillat, quod Euonimus in fiſtulis, atq; cancris

In lib. de ſecr.

fælici cum ſucceſſu adhibendum eſſe aſſeuerat.

Poſtremò non defuerunt homines, qui humana etiam verba, & cantiones in mor- D
bis depellendis maximam vim poſſidere protulerint; quod minimè credendum eſſe
aſſeueramus, & præcipuè, cum Quintus Serenus vir alioqui inſignis verba faciens de
typo febris quotidianæ declinando, cecinerit hunc in modum.

Verba quid polleant.

Multaq; præterea verborum monſtra ſilebo.
Nam febrem vario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit.

Qui plura de medicamentis ex humano corpore decerptis ſcire deſiderat, quæ fe-
rè ſunt infinita, confugiat ad Quercetanum, ad Crolium, ad Milium, ad Renodeum,
ad Clauem medicam, & alios authores huius generis, qui varia magiſteria ex parti-
bus hominis chymica arte parata deſcripſerunt.

Digitized by Google

E

VSVS IN SACRIFICIIS.

ADEO cæca fuit Antiquitas, vt prætextu Religionis, & ſuggeſtu Dæmonum ducta ad nefarias etiam hominum cædes præceps rueret; dum Ioui, Saturno, Baccho, & alijs numinibus falſis victimas humanas litabat. Etenim inoleuit nefanda conſuetudo apud Phænices, vt infantes Magnatum ſorte ducti, & regio induti veſtimento Saturno ſacrificarentur: immò illos morti ſubtrahere nemini licebat: idcircò copioſis ciuium lacrymis, & funera, & ſacrificia humectabantur. Quamobtem quando Aſpar fuit immolandus, mater eius nempè vxor Annibalis apud Silium ſic conquerebatur.

Qua porrò hac pietas delubra aſpergere tabo? — *Li.4. Punic.*
Heù prima ſcelerum cauſa mortalibus agris
F *Naturam neſcire Deum, iuſta ite precari*
Thure pio, cadiſq; feros auertite ritus
Mite, & cognatum eſt homini Deus hactenus oro
Sit ſatis ante aras cæſos vidiſſe iuuencos.

Produnt etiam Hiſtoriæ Ariſtomenem Meſſenium Ioui, quem Ithomaten appellabat, trecentos homines, inter quos fuit Theopompus, vnica vice litaſſe. Sed quod magis admirandum eſt, Romani olim toti imperantes orbi, in hæc etiam errata inciderunt: nam, apud ipſos, Saturnus, & Iupiter Latialis humana hoſtia placabatur: immò inter ſacrificandum Numinis ſimulacrum humano ſanguine aſpergebatur; donec Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Craſſo Conſulibus, S. C. cautum fuit, ne hominem immolare, aut humano ſanguine litare nemini impoſterum liceret. Bacchus apud Græcos, in celebritate anniuerſaria, humana victima delectabatur: immò vir immolandus, ſeu immolatus maximam probitatis, & religionis gloriam apud cæteros reportabat. Rurſus in Chio, & Salamine per multas ætates, penetrauit conſuetudo homines Dionyſio ſacrificandi. Huius Dionyſij templum in Arcadia fuit, vbi puellæ penes aram ad necem vſq; flagellabantur. Mars ab huiuſmodi ſacrificijs non abhorruit: nam quidam Ethnici a prælio redeuntes, captiuos per centurias diſtribuebant, & ex ſingulis centurijs vnum iugulatum Marti conſecrabant. Immò ſcripſit Procopius, apud Incolas Thulæ inſulæ, ætate Iuſtiniani Imperatoris, victimam fuiſſe hominem, quem in prælio primum comprehendebant, huncque Marti mactatum dedicabant.

Victima humana, quibus Dijs immolaretur.

G (margin letter beside "ros reportabat")

Martis ſacrificiū quale.

Quid? numina etiam fæminea humanis victimis fuiſſe delectata hiſtoriæ referunt. In Aſia Laodicæi Virginem Mineruæ immolabant, quemadmodum Iupiter Lyceus apud Arcades litatione pueri gaudebat. Apud Tauros Scythiæ populos ſolemnis erat conſuetudo, vt aduenas, & præſertim naufragos tanquam tot hoſtias Dianæ ſacrificarent. Quemadmodum Sparthæ penes aram Dianæ Orthiæ puſiones flagellis
H percuſſos ſacrificabant. Demum olim Larundæ, nimirum Maniæ Larum matri in compitis humana capita dedicabantur: donec Iunius Brutus Conſul hoc ſacrificij genus horrificum, atq; abominandum abhorrens, loco humani capitis, papauerum capita deinceps immolanda eſſe decreuit: quapropter multi hac ratione ducti, plantam papaueris Lacundæ dicatam fuiſſe exiſtimarunt. Poſtremò Thraces Zamolxin, quem maximum Deum putabant, non alia ratione propitium fieri arbitrabantur, quàm ſi homo, penes aram, ictu lancearum concideret.

Aduenæ ſibi ſacrificant.

Capita papaueris vbi immolata.

Infinitæ Nationes hoc ſacrificij genere vſæ ſunt: nam, iuxta Boriſthenem, homines pro victimis offerebantur, & in ſacrificio humanis oſſibus adolere ſolebant. Licuit etiam Celtis caput hoſtis captiui purgare, & caluariam auro celare: ſiquidem illa tanquam poculum in celebritatibus adhibebatur. Luſitani antiquitus inteſtina cæſorum hominum diligenter intuebantur, vt inde vaticinia captarent, & abſciſſas captiuorum dextras, tanquam munera Dijs litabant. Galatæ, & Maſſagetæ non aliter Deos conſuli poſſe putabant, quàm apud aras, iugulato homine, ex cuius caſu,

vel motu membrorum, vel ſanguinis fluxu, futura diuinare profitebantur. Item Gal-
Sacrificia olim in Gallia qualia. li olim grauioribus morbis, aut periculis affecti, ad placanda Numina, vel homines
immolabant, aut ſe immolaturos vouebant. Cymbri fontes homines ſudibus affixos
proprijs Dijs tanquam victimas conſecrabant. Albani hominem ſacris initiatum, A
ſanctitate probum, & impensè ſaginatum, cum alijs victimis, apud aras adolebant.
Leucadij, ad arcendam Deorum iram, hominem de montis cacumine in mare præ-
cipitem dabant. Senones, cæſo homine, ſtatis quibuſdam diebus, infanda ſacrificia
celebrabant, & hac ratione omnia delicta expiari credebant. Perſæ, ad habendas
Dijs gratias, iuuenes adhuc ſpirantes terra obruebant. Brittannis mos quidam anti-
quus inoleuit, vt nurus, & coniuges nudæ, & quodam herbarum ſucco dilinitę in tem-
plo ſupplicarent, & ſanguine captiuorum Dijs litarent. Sed quid per antiquos vaga-
mur ritus? legimus in hiſtorijs de inſula Carolina nuper ab Hiſpanis orbem luſtranti-
bus inuenta; quòd ſtatuæ æneæ ſuorum Numinum intrinſecus cauæ, frequentes ibi vi-
ſuntur, in quibus, tempore ſacrificij puſiones incluſos, igne ſubiecto Dijs adolebant:
Deut. c. 10. quamobrem demirari non debemus, ſi legitur in ſacris litteris. Omnes abominatio-
nes, quas auerſatur Dominus, fecerunt, Dijs ſuis offerentes filios, & filias, & igni
comburentes. Interpretes igitur, illa ſimulacra, ex ære cyprio, & alijs metallis con- B
flata fuiſſe tradunt. Prædictis tanquam coronidem addamus ritum Mexicanorum,
qui in templo, coram Deorum ſimulacris, viros, & fæminas iugulabant: præterea Sa-
cerdotes ſumptis arundinum cuſpidibus, varias corporis partes ſauciabant, & effluen-
tem inde ſanguinem Dijs offerebant.

VSVS IN SPECTACVLIS.

HÆC rubrica cum præcedenti maximam habet conuenientiam: propterea-
quod, ſi ibi homines ad aras, coram circumſtantibus mactabantur; aſſimi- C
liter hic homines, coram populo, à Feris dilaniantur. Nam pro veteri con-
ſuetudine, Romani tria ſpectaculorum genera exercere ſolebant. In primo Feræ
Spectacula Romanorum tria erant. cum Feris, in altero homines cum hominibus, & in tertio homines cum beſtijs præ-
liabantur. Id confirmat Plinius, quando dixit Elephantes in Circo, Claudij Pulchri
ædilitate curruli, aduerſus tauros pugnauerunt, & de ſecundo genere ſic ſcripſit:
Nauali prælio in monte Cælio, defoſſo lacu, biremes, triremes, & quatriremes Ty-
riæ, & Aegyptiæ claſſis, magno pugnantium numero conflixerunt, ad quæ ſpectacu-
la tot vndiq; homines confluxerunt, vt pleriq; aduenæ, inter vias, tabernaculis loca-
tis manerent, & ſæpè, præ turba, plures exanimati fuerunt. De tertio ſpectaculorum
Prælium hominum cum beſtijs. genere retulit, Domitij Aenobarbi Aedilitate curruli, Vrſos Numidicos centum,
& totidem venatores Aethiopicos in Circo, magna hominum cæde, dimicaſſe. Id-
circò Caſſiodorus, qui hæc vidit; & ſcripſit, hoc certaminis genus tanquam horrifi-
cum, & infælix deteſtatus eſt: cum inuenirentur homines, tam audaces, qui vnica- D
tantum ſpe decipiendi animalis fiſi, cum feris contendere vellent; qui niſi Feram effu-
giſſent, nec ſepulturam interdum inuenire poterant, quoniam cadauer à Feris trucu-
lentiſſimè abſumebatur.

Non defuerunt tamen, teſte eodem Caſſiodoro, aliqui auari ſanguinem haben-
tes venalem, qui theatrum ingredientes pertica tantùm muniti, Vrſo, aut Leoni be-
ſtijs in id maceratis obuiam irent, & flexibili adminiculo ligni beſtiam in eos irruen-
tem tranſuolarent, quæ poſtea tanquam pudore quodam ſuperata, victores ſuos vl-
tra impetere negligebat. Alij, pugnæ cum beſtijs committendæ cauſa, ſcuto ex can-
Qua ratione Feras euitarent. nis contexto, quo cum redemptoribus erant pacti, armabantur, & in ſpectaculum
læti prodibant, vbi feram è caueis in illos emiſſam, illicò in terram proſtrati, & can-
narum inuolucro tecti deterrebant, quæ beſtia eos denuò impetere non audebat;
quamobrem, referente Caſſiodoro, non ſecus, quàm ſpinæ ericium in orbem colle-
ctum, debilis cannarum munitio hos ſeruabat. Alij labenti vtentes tota, Feras ir-
ruentes

ruentes motus celeritate fallebant. Sunt verò, & hæc ſpectacula ex his, quæ Cicero ad Marcum Marium ſcribit hunc in modum: ſed quæ poteſt eſſe homini politico delectatio, cum aut homo imbecillus à valentiſſima beſtia laniatur, aut præclara beſtia ve-
E nabulo tranſuerberatur? quam ſententiam Ciceronis ſecutus Seneca, & huiuſmodi ſpectacula deteſtatus, hæc prodidit. Nuper in ludo Beſtiariorum vnus è Germanis cum ad matutina ſpectacula pararetur, ſeceſſit ad exonerandum ventrem, nullum enim aliud illi dabatur ſine cuſtode ſecretum, ibi lignum illud, quod ad emundandum obſcæna, adhærens ſpongiæ poſitum eſt, totum in gulam farſit, & ibi præcluſis faucibus, ſpiritum eliſit; & infra: Cum adueheretur nuper quidam inter cuſtodias, ad matutinum ſpectaculum miſſus, tanquam ſomno premente nutaret caput, eò vſq; demiſit, donec radijs inſereret, & tandiu in ſedili ſe tenuit, donec ceruicem circumactu rotæ frangeret. Secundo naumachiæ ſpectaculo vnus è Barbaris lanceam, quam in aduerſarios acceperat, totam iugulo ſuo merſit. Quocirca noſtra ætate Principes Chriſtiani populis interdixerunt, ne ſpectacula huius generis celebrarentur, & horum loco Troiæ luſum, & Belli ſimulacra inſtituerunt.

F

VSVS IN BELLO.

PRINCIPES ſtatimatq; ad martium certamen prouocantur, vel quando alteri bellum inferre volunt, hominum multitudinem congregantes, eos milites conſcribunt, qui excellentes pugnas edere poſſint. Deinde ex his diſciplina militari claros, & rei maritimæ peritiſſimos eligunt, vt alijs imperium claſſis demandent, alios in præfecturam deligant, & demum alios agmini equitatus præficiant. Hi poſtea cunctos milites centuriant, exercitum recenſent, & cohortes pleniſſimas ducunt. Amplius pro copijs tutiſſimum locum eligunt. Alijs imperant, vt vigilias noctis circumeant, & aliquos ad excubias tentandas ponunt: hoc igitur modo, conſtituta acie, producendo copias prælium prius tentant, poſtmodum, tota acie, manum cum
G hoſte conſerere nituntur. Immò, data occaſione, exercitum augent, & auxilia multiplicare conantur, donec hoſtem, vel fundant, vel intercludant, vel penitùs perdant. Interdum homines ad explorandum alicuius vrbis ſitum mittunt, inde ad vrbem caſtra admouentes, & obſidione cingentes illam oppugnant, quandoq; ſtruendo inſidias cuniculos aduerſus ciuitatem agunt, & præſtò ſunt illi, qui arces, & portas præſidijs firmatas occupare audent. Non defuerunt etiam mulieres bellicoſæ, vt Cleopatra Aegyptia, Artemiſia Regina Cariæ, & Amazones, quæ olim intrepidæ certarunt.

Varia militum munia.

Mulieres quæ militauerint.

Amplius, præter belli Imperatores, & ordinarios milites in prælio ſunt homines ſignificari, equeſtres, pedites, anteſignani, metatores, equites leuis armaturæ, tubicenes, tympanotribæ, menſores, velites, peltati, cataphracti, haſtati, ſcutati, ferentarij, nempè eminus dimicantes, ſagittarij, chiliarchi tyrones, rorarij, quiquadam leui pugna prælium ineunt, gregarij, triarij, omnium fortiſſimi, qui poſtremam exer-
H citus partem occupant, dimarchæ, nempè duplici genere pugnæ certantes, mucronigeri, cultelliferi, ſclopigeri, ſpiculiferi, ſcorpionarij, qui, machinis ſcorpionibus nuncupatis, vtuntur, baliſtarij, fundibalarij, qui funda lapides iaculantur, colubrinarij, pyrobolarij, qui glandes ignitas in aduerſarios vibrant. Cæterùm qui ſcire deſideret ordinem velitum, numerum Haſtatorum, prærogatiuas Tribunorum militum, & Centurionum, diuiſionem equitum, numerum manipulorum, ſitum turmarum, & munia præfectorum, adeat Iuſtum Lipſium, qui in libro de militia Romana, hæc omnia diligentiſſimè pertractauit. Placuit tamen vſum hominum in bello apud exteras nationes admiratione dignum tanquam coronidem prædictis annectere. Principes Regionis Cumanæ, pro ſcuto hominibus vtebantur, dum quatuor Indi Principem ſemper præcedentes, ne violaretur, ſua corpora iaculis hoſtium opponebant, & quando eorum quis perculſus cadebat, illicò alius ſubſtituebatur.

Nomina militum ab officijs, quibus funguntur.

Mos Principis Cumanæ.

VSVS IN VARIIS. A

IN varijs variæ hominum partes adhibentur: quandoquidem ſanguis humanus,
in vndecimo experimento Artephij, vt in ſcholijs Paracelſi legitur, locum ha-
bet, dum ſimulacra virorum, & fæminarum fictilia humano ſanguine liniuntur
circa caput, & capita vacua ſeminibus papaueris implentur, quæ ſtatuæ poſtea in ter-
ram proiectæ tot hominum, & fæminarum ſimulacra repræſentare feruntur, quot ſe-
mina papauerum in capitibus includebantur: quæ nugamenta non ad ſpectaculum,
ſed, ad aliquid ſignificandum, in arte chymica proponuntur.

Cum ex ſanguine, iuxta Medicorum mentem, pinguedo generetur, ad vſum hu-
Lib. 10. de ſecr. manæ pinguedinis accedemus. Referunt igitur teſte, Vuecherio, candelam ex hu- B
mano ſebo paratam, & delatam in locum, vbi theſauri reconditi eſſe perhibentur,
ſtrepitu illos detegere, & theſauris proximam extingui: quocirca nonnulli ex ſym-
Theſauri inuentio. pathia quadam contingere arbitrantur: cum pinguedo ex ſanguine ortum trahat, &
ex ſanguine ſpiritus inſtrumenta animæ dimanent, quæ in homine viuente deſide-
rio auri, & argenti irretitur. Inſuper dira cupido mentes hominum adeò inuaſit, vt
quæ natura mortalium commoditati largita eſt, abutantur: quandoquidem, ex mul-
tis horum coaceruatis, lamiæ componunt vnguentum, cui ipſæ plurimum ſuperſti-
tionis admiſcent, nihilominus naturali virtute deſideratum ab ipſis effectum parere
Puſionum pinguedo. poteſt. Pinguedinem puſionum æneo vaſe coquunt, addendo apium, aconitum,
ſolia populi, fuliginem, ſanguinem veſpertilionum, ſolanum ſomniferum, mandrago-
ram, lolium, fabam inuerſam, hyoſciamum, papauer, opium, & alia huius generis,
Lib. 15. de ſecr. quæ profundum ſomnum conciliare ſolent. Idcircò Vuecherius, poſt corpus inun-
ctum prædicto linimento, mirabilia videri narrat: referunt enim tales maleficæ mu- C
lieres, ſe intueri, per quietem, theatra cænas, viridaria, formoſos iuuenes, & cære-
ra huius generis, quibus ſummopere delectantur. Neq; id demirari debemus, quo-
niam ſimplicia vnguen deſcriptum componentia, ſomniorum violentorum cauſæ eſ-
Li. 2. Antid. ſpec. ſe feruntur. Præterea aliud vnguentum huius generis Vuecherius in Antidotario
deſcripſit.

Dentes potiſſimum puerorum ab hoc vſu non arcentur: quandoquidem, ex ſen-
tentia Sextij Philoſophi, dens pueri ſeptennis incluſus in dextrocherio, & delatus à
muliere, conceptionem adimere dicitur. Quamuis Albertus dentes puerorum in pri-
ma ætate cadentes colligendos eſſe pronunciet, antequam terram contangant, qui
argento incluſi, & de collo mulieris ſuſpenſi ſterilitatem procreare feruntur: quamuis
hæc omnia inter fabulas aniles recenſenda eſſe exiſtimemus.

Si dirigatur animus ad vſum ceterorum oſſium, habemus ex Petro Martyre, apud
Li. 2. prima Dec. Cannibales in angulis ædium, multa humana oſſa, & præcipuè brachiorum, & tibia- D
rum reperiri, cum illis, ad cuſpides ſagittarum conficiendas, vtantur: cum illæ regio-
nes ferro careant. Braſiliani quoq; ex oſſibus hoſtium in bello cæſorum fiſtulas pa-
Vſus oſſium. rant, vt in itinere comitum animos recreent, & in bello, militum mentes ad perden-
dos hoſtes excitent.

Ex humana vrina, & cupro idoneum auri ferrumen conficitur: præterquamquod
aurifices ad aurum detergendum hac vtuntur. Immò lamina argentea ſupra vas vri-
Vſus vrinæ humanæ. na plenum locata talem contrahit rubiginem, quæ colorem lapidis lazuli æmulatur,
qua pictores pro cæruleo tranſmarino vti poſſunt. Præterea Chymiſtæ vrinam hu-
manam diſtillatam, ad quædam metalla ſoluenda, adhibent. Vitium ægrotantium
præſidium eſt cinis ſarmentitius, & quercinus, cum aceto circa truncum aſperſus,
ſed Vuecherius ſatius, & rectius eſſe putat, ſi vrina humana circa radices vitis ſun-
Li. 9. de ſecr. datur.

Tandem ſaliua humana ingreditur vnguentum, quod ſecundum Vuecherium auctionem capillorum coercet. Item ſaliua humana hydrargyrum facilè diſſoluitur, ex quo poſtea Pharmacopæi vnguentum ad pediculos parant. Præterea ſaliuæ hanc at- *Li. 3. Antid. ſpec.*
E tribuunt prærogatiuam, vt ſi aliquem pæniteat ictus eminus, vel cominus manu illati, & confeſtim expuat in volam manus, quæ percuſſit, tunc dolore percuſſus leuatur. His addamus, quod in Labra Iouis Gnidij fonte, anguillæ manibus veſcebantur, & idem contingere cuidam fonti Meſopotamiæ retulerunt.

DE MONSTRO IN GENERE.

Caput II.

F

ÆQVIVOCA.

FESTVS cum omnia naturæ modum excedentia monſtra appellauerit, proculdubiò multa in genere monſtrorum conſtituetur; quandoquidem Naturam irandum in modum in conformandis animalium conceptibus, in fingendis plantarum formis, & in rerum inanimatarum figuris, identidem ludit, dum monſtroſas, & peregrinas conformationes rebus imprimit. Verùm, ne ambiguitas nominis legentes ludificet; placuit prima facie æquiuocationem explanare. Etenim monſtrum quandoq; pro monſtratione vſurpatur, quam ſignificationem expreſſit Virgilius libro tertio Aeneidos, quando inquit. *Monſtra Deum refero*. Item Præcentiones citharædo- *Monſtra pro monſtratione.*
G rum, quas experientes temperantiam chordarum, etiam iuxta congruam harmoniæ rationem extenſarum, edunt, monſtra appellantur. Immò ſi contra vſitatum morem, aliquid in Mundo contingat, monſtrum vocatur, & in hoc intellectu locutus eſt Horatius, quando pluuiæ abundantiam recenſet, quæ in diluuio vniuerſali iuga montium ſuperauit, ſic.

Terruit gentes, graue ne rediret *Li. 1. Carm. od. 2.*
Seculum pyrrhe noua monſtra queſta.

Quamuis alij fuerint huius opinionis, per monſtra hoc in loco eſſe exponenda nuncia mærore plena: propterea Cicero ſcribens ad Atticum, hæc retulit *Venerat duabus horis ante Cherippus mera monſtra nuncians*. Vbi quidam interpretes, per mera monſtra, aduerſam Quinti valetudinem exponunt: licet monſtra etiam ad res incredibiles, & ad prodigioſa mendacia referantur, idcircò Quintus Screnus monſtra nuncupauit illa verba, quæ ad exterminandos morbos à nonnullis proferuntur, his *Li. 4. ep. 76.* *Monſtra pro mendacijs.*
H verſibus.

Multaq; præterea verborum monſtra ſilebo,
Nam febrem vario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit.

Amplius res intellectu difficiles, veluti latebroſa, & cæca quædam ænigmata monſtra dicuntur, quem intellectum ſecutus Seneca libro primo Thebaidos, ſic ait. *Quis tanta monſtra explicabit?* Rurſus quando viri, vel mulieris adeò decora, & ſpectabilis forma conſpicitur, vt nil venuſtius à natura fingi poſſit, à vulgò monſtrum pulchritudinis appellatur: quare ad rem Franciſcus Petrarcha De venuſtate Lauræ ſic canebat.

O delle donne altero, e raro moſtro.

Quemadmodum ex aduerſo vir deformitatis ſpeculum, monſtrum quoq; nominatur. Legitur enim in Vita Aeſopi, quod vxor Xanthi tantam noui, mancipij nempè Aeſopi deformitatem admirata, increpans maritum, dixit. *Vnde mihi hoc monſtrum attuliſti?* *Monſtrum pro pulchritudine, & deformitate.*

tuliſti? Immò vir ſupra humanum modum viribus pollens, & tanquam ſingulare for-
titudinis ſpecimen, monſtrum cognominatur; propterea veteres Herculem in hoc
ſenſu monſtrum indigitarunt, cum huius viri fortia facta, in cæteris domandis mon-
ſtris, per totum terrarum orbem celebrentur. A

Monſtrum pro ſingulari ingenio.

Præterea cum monſtrum dicatur, quod ordinem ſui generis magna omnium ad-
miratione, excedit, proculdubiò virum non vulgari ingenij dexteritate conſpicuum,
tanquam monſtrum manifeſtabimus. Quare, iuxta hunc intellectum, Diuum Tho-
mam Aquinarem, cuius ingenio nil præſtantius fuit, ingenioſum monſtrum meritò
appellarunt. Ex altera parte hominem omnium, quos terra ſuſtinet, impijſſimum,
omniq; ſcelerum genere contaminatum, tanquam monſtrum nominant, & pro ge-
nuino huius typo Neronem verum humani generis portentum, & monſtrum oſten-
dunt: pariter Cicero in Catilinam, in hoc ſenſu loquens, monſtrum hominis ſe di-
cturum eſſe atteſtatur. Petrus etiam Crinitus homines illos tanquam monſtra mon-
ſtrat, qui volumina aduerſus rectam religionem, & Chriſtum compoſuerunt; vbi in-
ter alia flagitia, quæcumq; de Chriſto à priſcis vatibus præſagita, de alijs quoq; intel-
ligi potuiſſe tradiderunt, quæ opiniones poſtea à Diuo Auguſtino, Origine, & Cy-
priano mira facilitate exploduntur. B

Lib. 9. de honeſt. diſcip. c. 10.

Vitium dicitur Monſtrum.

Sed, præter has animi ferinas actiones, homines aliquando vixerunt, qui monſtra
merito fuerunt nuncupati, qui corporeas brutorum operationes imitantur. Narrat
enim Ioannes Langius Medicus celeberrimus fuiſſe in Auſtria homines, qui latratu,
& pernicitate curſus, cum canibus contendebant: immò cum illis in ſylua illæſi aſſi-
duè venabantur. Quid plura? vitium ipſum optimo iure monſtrum vocitatur: ſiqui-
dem ibi monſtrum nutriri aſſeueramus, vbi aliquod crimen latibulari ſignificamus,
ſumpta fortè metaphora à veris monſtris, quæ, ob pudorem, in locis abditis aluntur.
Demum monſtroſum hominem licet appellari illum, cui omnia benè, & proſperè ac-
cidunt, iuxta monoſtichon trochaichum.

Monſtroſa res homo, vnquam cui nihil mali accidit.

Diabolus dicitur Monſtrum.

At quando, per quietem, horrifica aliquibus ſpectra, & deuia ſominia apparent, hęc
ſomni monſtra ſummis rationibus cognominantur. Et à nomine monſtri non ſunt ſe-
greganda illa formidabilia ſimulacra, quæ Dæmones, ad horrificandos viros, Deo di- C
catos, repreſentant. Immò ipſe Diabolus monſtri vocabulo cohoneſtandus eſſe vide-
tur, dum ex varijs cunctorũ animantiũ partibus propriam figuram aliquando integrat:
ideò Diuus Hieronymus optima de cauſa Diabolum mõſtrum monſtrorũ nominauit.

Inſuper monſtra ad miracula referri videntur, dum Ouidius, de transfiguratione
ſororum Phætontis in populos, verba faciens, huic miraculo Cygnum Sthenelei fi-
lium interfuiſſe recitat his verbis.

Lib. 2. Metam.

Affuit huic monſtro proles Stheneleia Cygnus.

Nouerca amor Monſtrum.

Huic non abſimile miraculum, ſeu monſtrum erit, ſi accidat, vt Nouerca alioquin im-
mitis ſæua, & monſtrifera ab authoribus appellata, priuignum ſingulari pietate, &
charitate complectatur; quod in quadam ciuitate aduena admiratus obſeruans, id
tanquam monſtroſum notauit: quemadmodum etiam ſi contingat, vt pater à filijs pro-
datur: hac de re Ouidius Scyllæ proditionem monſtrum nuncupauit.

Lib. 8. Metam.

Pariter abſurda quæcumq; monſtra dicenda erunt, dummodò naturæ ordinem ſu- D
perent: etenim conuerſio fœminæ in marem, & viciſſim maris in fœminam huc refe-
renda eſſe videtur; ſiquidem canit Auſonius hunc in modum.

Cuncti admirantur monſtrum, dum mollior agna
Aſtitit in tenerum de grege verſa marem.

Satyr. 2.

Abſurdum quoq; & ſimiliter monſtroſum eſt, ſi vir nubat viro: ideò Iuuenalis taxans
ſanctitudinem ſimulatorum, qui tamen ad improborum genus hominum referendi
ſunt, meminit præſertim eorum, qui inuicem, præter naturæ ordinem, ritu mulierum,
nupſerunt, & hoc monſtrum valdè abſurdum appellauit.

Scilicet horrores, maiora q; monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum.

Et paulò inferius.

Vicit & hoc monſtrum tunicata fuſcina Gracchis.

Præterea medicina ſuis non caret monſtris: quandoquidem morbus, vel cognitu
diffici-

difficilis, vel alicui Regioni peculiaris, apud cæteras Nationes monſtrum nominatur. Vnus inſtar omnium ſit Plica morbus Polonis familiaris, qui nil aliud eſt, niſi pilorum glutinatio ita indiſſolubilis, vt pili tenaci glutine iuncti eſſe videantur. Prodit hic affectus à ſubſtantia viſcida, & glutinoſa, qualis autem ſit hæc materia, vbi, & quando generetur, & cur in has partes potius, quam in alias tranſmittatur, non eſt præſentis loci explicare. Hoc vnum eſt Bononiæ annis nuper elapſis, mulierem Polonam hoc affectu laborantem fuiſſe, ad quam ſpectandam tanquam ad monſtrum multi confluebant. *Plica qualis Morbus.*

E

Rurſus in medicina monſtrum appellari licet, quando aliquis pernicioſo, maligno, & lethali morbo afflictatus, & à Medicis tanquam deploratus relinquitur; nihilominus, præter omnium expectationem, conualeſcit: quocirca non ſine ratione canebat Ouidius. *Mōſtrum in Medicina.*

Sæpè aliquem ſolers Medicorum cura reliquit;
Nec tamen hic, vena deficiente, perit.

F Monſtra quoq; ad humana excrementa referri poſſunt: namq; in hominibus temperaturæ melancholicæ tales humores, & ita ab aliorum natura recedentes generantur, vt monſtra prorſus eſſe videantur; quapropter Galenus in Libro de Melancholia ſcriptum reliquit fuiſſe nonnullos melancholicos, qui aliquod noxium ſe deuoraſſe exiſtimarunt, cum quædam abominanda, & monſtroſa euomerent. *Excrementa monſtroſa.*

Succedunt commentitia, & imaginaria Poetarum monſtra, quæ aliqua animaduerſione indigent. Retulerunt enim Caſſiopeam Cephei vxorem tanto venuſtatis fulgore elatam, vt ſe Nereidibus pulchriorem iactauerit; hinc Nymphas indignatas à Neptuno impetraſſe tradiderunt, vt maritimum monſtrum Aethiopiam deuaſtaret, neq; Numina Nereidum placari poſſe, niſi Andromeda Caſſiopeæ filia monſtroſæ belluæ exponeretur. Huius generis fuerunt monſtra, in quæ ſocij Picī Regis à Circe fuerunt tranſmutati, de quibus canit Ouidius hunc in modum.

Illa nocens ſpargit virus, ſuccoq; veneni *Lib. 14. Metam.*
G *Cuius ab attractu, variarum monſtra Ferarum*
In iuuenes veniunt, nulli ſua manſit imago.

Similia monſtra recenſet Homerus memorans Cyclopem in vaſto ſpeleo habitantem, carnibus humanis veſcentem, & lac pro vino potantem bis verſibus.

ἀυτὰρ ἐπεὶ Κύκλωψ μεγάλην ἐμπλήσατο νηδὺν
ἀνδρόμεα κρεῖ ἔδων, καὶ ἐπ' ἄκρητον γάλα πίνων. *Lib. 9. odyſſ.*

Ideſt.

Cæterum poſtquam Cyclops magnum impleuerat ventrem
Humanas carnes comedens, & ad hæc merum lac bibens.

Hinc poſtea alij Poetæ Cacum montis Auentini monſtrum igneum ſpirans halitum, & vicina loca deuaſtans finxerunt, cuius ſic meminit Ouidius. *Lib. 1. Faſt.*

Cacus Auentinæ timor, atq; infamia ſyluæ
Non leue finitimis, hoſpitibuſq; malum.
H *Dira viro facies, vires pro corpore corpus*
Grande; pater monſtri mulciber huius erat.

His dictis de Poetarum monſtris, accedemus ad ponderandos homines, qui iuſtam ſtaturæ humanæ menſuram, vel magnitudine, vel paruitate non ſeruantes, inter monſtra recenſentur. Hi ſunt Gigantes vaſtæ molis proportione membrorum, & recta eorumdem conformatione referti, quos olim à terra genitos Poetæ fingebant: qua de cauſa Horatius ſic canebat. *Monſtroſa ſtatura.*

Iniecta monſtris terra dolet ſuis, *Lib. 3. Car. Od. 4.*
Maretq; partus fulmine lucidum
Miſſos ad Orcum, &c.

Similiter Pygmei, Pumiliones, & Nani, ratione exiguæ ſtaturæ, in genere monſtrorum à nonnullis collocantur. Hanc æquiuocationem Gibbi, Claudi, macrocephali, & ſimiles non effugiunt: quamuis raro non generentur, & quandoque à natura parentum non valdè recedant. Quemadmodum à natura conſanguineorum non multum declinare videntur plures partus ad effigiem canis, bouis, & aliorum brutorum accedentes; cum tamen prædictorum animantium caput prorſus non æmu- *Pumiliones inter monſtra.*

æmulentur, ſed tantummodò prædictorum brutorum quædam referunt rudimenta, & lineamenta, ex quibus poſtea Phyſiognomi varios hominum mores elicere poſſunt, quæ doctrina in Phyſiognonomicis Ariſtotelis continetur.

Aliquando in rebus etiam inanimatis, quædam ex cauſis abditis prodeuntia contingunt, quæ monſtri æquiuocationem incurrunt: veluti ſpectra hominum in aere digladiantium, & brutorum ſimulacra in nubibus apparentia: quamuis hæc potius portenta, & prodigia, quam monſtra dici debeant. Quamobrem olim Iudæi in ciuitate Hieroſolymæ, cum, ſpatio quadraginta dierum, varias equitum haſtis munitorum, & ſtolis aureis indutorum turmas in aere vidiſſent, & ſonitum clypeorum audiſſent, monſtra in bonum conuerti aſſiduè rogabant: nam Ioſephus Hebreus, hæc portenta, ante deletam Hieroſolymam, appáruiſſe tradidit. Similia monſtra, ſeu potius prodigia memorauit Virgilius canens. A

Monſtra cæleſtia.

L. 2. Aeneid.

Nec dubijs ea ſigna dedit Tritonia monſtris.

Nomen etiam monſtri ſortiri videntur illa animantia, quæ cum ſint vnius naturæ in ſuo genere, & perfectæ conſtitutionis; nihilominus ex fœmina alterius ſpeciei prodeunt: veluti ſi mulier ranam, aut ſerpentem enitatur; quod olim in Vmbria accidiſſe Hiſtoriographi referunt: quapropter Lucanus huc reſpiciens, quandoque canebat. B

Matremq; ſuus conterruit infans.

Similiter in paſcuis Nicippi, authore Aeliano, Ouis Leonem peperit, & ex annalibus Colmarenſibus, anno ſeptuageſimo ſexto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, in Turego, Lupa domeſtica duos lupos rufos, & nonnullos canes maculoſos enixa eſt. Hæc autem non monſtra, ſed quaſi monſtra aliqui indigitant, cum ortum tantummodò monſtroſum, non autem ſubſtantiam habeant. His non abſimiles ſunt partus albi ex nigris parentibus prodeuntes, & viciſſim nigri ex genitoribus candidis in lucem venientes, quam opinionem Pareus ſectari videtur. Verum, & hi fœtus quaſi monſtra appellari poſſunt, quoniam nullam intuentibus admirationem, niſi in comparatione ad ſuos genitores, afferunt.

In var. hiſ.

Monſtra quaſi monſtra, quæ.

Tandem aduertendum eſt, quod veluti in ſingulis gentibus quædam hominum monſtra oriuntur: aſſimiliter in vniuerſo genere humano quædam ſunt monſtra gentium, vt Monoculi, Cynocephali, & ſimiles, qui in Africa habitare feruntur. Sed neque tales veri monſtri nomen ſibi vindicant; cum ex ſimilibus parentibus oriantur: poſſunt quidem nobis monſtra appellari, incolis tamen monſtra non dicuntur, cum illis nullam admirationem pariant. Id quod de hominibus huius generis exaratur, de brutis quoq; intelligendum eſſe promulgamus: nam piſces repertos eſſe humana facie Hiſtorici recitant, & Alexander ab Alexandro hominis marini meminit. Fulgoſius quoque memorat piſcem humana effigie pelle anguillæ tectum. Immò Cardanus, & Bellonius in quodam lacu Pomerianæ, poſt inundationes, & ſæuas maris tempeſtates, piſcem mulierem captum fuiſſe diuulgarunt. De his animantibus ſuperius in primo capite, & in Rubrica differentiarum ſigillatim pertractatum fuit. His addamus, ex hiſtoria Indica, anguillas cauda capræ, quæ ab indicis latebris prodeuntes, fluuijs exundantibus, ad mare confluunt; quamuis alij Authores has in mari indico naſci, ibique ali prodiderint. Hæc igitur licet rarò conſpiciantur, attamen vera monſtra nuncupari nequeunt, cum à proprio genere non degenerent. Hic igitur in gratiam lectoris iconem animalis Africani admodum deformis exhibemus, rotundo corporis ambitu inſtar teſtudinis, cuius dorſum duæ lineæ flauæ ab angulos rectos ſe ſe interſecantes condecorant, in quarum ſingula extremitate ſinguli oculi, & ſingulæ aures affixæ viſuntur: itaut hoc animal quatuor oculis intueatur, & totidem auribus audiat: vnicum tamen os, & ventrem habet, ſed plures pedes globoſum corpus adeò cingunt, vt in quamcumq; partem ſe vertere poſſit; cauda eſt lunga, & in extremitate valdè villoſa. Hoc non diſcrepabit valdè ab animali tetracephalo Ramuſij, quod quatuor capita tali ordine diſpoſita habebat, vt quatuor mundi plagas ſpectaret, & quò greſſu, horum vnum capitum ſe dirigebat, illicò, nulla conuerſione, reliquum corpus ſequebatur.

C (beside "monſtra oriuntur … monſtra gentium"); D (beside "attamen vera")

Piſcis humana facie.

Lib. 3.

Deſcriptio animalis deformis Africani.

ANI-

Animal Africanum deforme.

Demum inter volatiles animantes, iconem galli indeici auriti tridactyli repræſentamus, qui prima facie nobis monſtrum eſſe videtur; & tamen à ſuo genere minimè degenerans nullam admirationem incolis Indiarum affert. Mira eſt galli ſpecies, & nulli voluerum generi pulchritudine inferior. Roſtrum reliquorum gallorum eſt diſſimillimum, ſed pſitacorum roſtris reſpondens: eſt enim aduncum in ſuperiori parte, & totum rubrum. Caput totum, pectus, & venter colore roſeo diluto: criſtis inſignitur duabus, primum carnea more noſtrorum gallorum, quæ propè roſtrum eſt; Altera criſta pennis conſtat luteis; oculorum pupilla eſt nigra iris lutea, cum cilijs pariter nigris. Aures magnæ, & erectæ aſininis non abſimiles, quas quiſpiam fictitias iudicaret, & tamen minimè monſtroſæ ſunt, ſub mento pennæ quædam vi- *Deſcriptio galli Indici.*

rides

Gallus Indicus auritus tridactylus.

Digitized by Google

rides dependent, veluti barbæ figuram æmulantes: ex collo ſuperiori, & vropygio, quæ viridia ſunt, pennæ cæruleæ albis calamis ornatæ deorſum pendent. Alæ diuerſi admodum coloris ſunt: nam primæ earum pennæ obſcuræ virent, ſed ita ſunt
E diſpoſitæ, vt ſquamulas quodammodo efficere videantur, & harum medium lineā alba percurrit, quæ ſequuntur intenſè admodum virent, ſed in extremitate albæ ſunt, harum tamen tres inferiores cæruleæ ſunt, ſed circumcirca ſubuirides. Extremæ denique remiges luteæ ſunt, & omnium coſtæ albæ: inferior autem alarum pars colore eſt ſubcæruleo ad viridem tendens ſuperior verò roſeo, & coſtæ omnes itidem albæ. Cauda eſt duplex, prior exigua, & quinque tantum pennis integrata, ijſq; rubicundis, & admodum breuibus, ſi ſecundæ caudæ comparentur. Secunda cauda, nouem longiſſimis pennis conſtat, quarum aliæ alijs longiores ſunt, & diuerſum colorem ſortiuntur. Maiores ſunt ferrugineæ, pennulis tenuiſſimis oblongis fuſcis hincinde dependentibus conſtantes, in extremitate ceu oculos ouales rubicundos, & circumcirca cæruleos obtinent. Pedes rubri tribus digitis diſtincti, vngues cum calcaneo albi. *Cauda galli Indici deſcriptio.*

Itaq; monſtra propriè dicta erunt illa, de quibus primo loco in præſentia diſſere-
F mus, mox de alijs quoq; verba facturi. Hæc ſunt animantia aliquid humani habentia ſuis genitoribus valdè diſſimilia, & rarò contingentia, veluti homines trimani, fœtus ſemicanes, & ſimiles animantes inuſitatam ſtructuram præ ſe ferentes.

SYNONYMA, ET ETYMVM.

MONSTRVM, ex mente Iſidori, ita nuncupatur, quia aliquid futurum monſtrando, homines moneat: quapropter nonnulli hac ratione ducti monſtrum quaſi moneſtrum appellarunt, vel quia monendo, aliquod myſterium diuinæ vltionis præmouſtret, vel quia tanquam aliquod ſingulare à ſingulis *Li. 11. Orig.*
G obſeruetur, & propter admirationem digito monſtretur, quæ poſtrema etymologia magis arridere poteſt; cum prima ab Iſidoro allata non prorſus quadret; primò quoniam multa in multis regionibus monſtra oriuntur, ex quibus nullum præſagium elici poteſt. Poſſumus quidem atteſtari his aliquando ſummum Deum poſſe hominibus futuram calamitatem indicare, nihilominus plerumq; his monſtris propriè dictis non vtitur; cum in ſacris paginis nullum monſtrum huius generis à Deo procreatum legerimus, & tamen multa alia prodigia patrauit. Præterquamquod talia monſtra in ſolitudine Africæ naſci authores aſſeuerant, vbi nulli monendi homines diuagantur. Alioquin monſtra ab alijs miracula phyſica vocitantur, quæ contingunt, quotieſcumque Natura non iuxta conſuetam legem in conformationibus fœtuum operatur. *Miracula phyſica quæ.*

Alij monſtrum appellarunt Oſtentum, cum hoc nomen multò plura, quam monſtrum amplectatur: ſi quidem oſtentum eſt, quod, præter naturæ ordinem, naſci-
H tur, vt fætus tripes, & vnimanus; deinde omnia illa prodigioſa comprehendit, quæ Græci φάσματα nominat. Alioquin ab alijs monſtrum dicitur etiam Portentum, quia, iuxta primam etymologiam, aliquid futurum portendat. A quibuſdam monſtrum nomine prodigij circumfertur; cum monſtrum ſit quaſi Porrodigium, quia porrò dicat, & aliquid venturum præſignificet, quam ſignificationem, ex auſpicijs haurire videntur. Nihilominus hæc nomina ſæpiſſimè confunduntur, & alterum pro altero ab Authoribus vſurpatur: quamobrem Cicero libro primo de Diuinatione optimè ſcribebat monſtra, oſtenta, portenta, & prodigia appellari, quoniam monſtrent, oſtendant, portendant, & prædicent. *Oſtenta, portenta, prodigia, & monſtra quæ.*

Si ad Græcos animum conuertamus, pariter in hanc nominum confuſionem incidemus. Etenim Ariſtoteles aliquando τὰ τέρατα ἁμαρτήματα τῆς φύσεως appellauit, nimirum monſtra errata naturæ; vbi Theodorus Gaza portenta reddidit, nec fortè præter rationem, cum τέρας ſcilicet monſtrum παρὰ τὸ εἴρω deducatur, nempè à nuncio tamquam monſtrum ſit ſignum, quo ſummus Deus ad aliquod nunciandum *Lib. 4. de Gen. An. c. 4.*

vtatur: quamuis Niphus in Commentarijs portenta non eſſe in hoc genere aſtruat. *Synonyma græca.* Siquidem, φάσμα, iuxta ſententiam eiuſdem Ariſtotelis, in meteorologicis, propriè monſtris cœleſtibus, nempè portentis, & prodigijs competit: nihilominus hoc etiam vocabulum nonnulli authores pro monſtro vſurparunt. Aliter apud Græcos πέλωρ A exponitur quidem monſtrum, ſed potius id; quod ingentem, & immanem molem præ ſe ferat, quaſi πέλωρ ὄρευς ὄντι τῷ μεγέθει, quoniam ſua magnitudine montem ferè *Lib. 1.* adæquet. Idcircò Apollonius in Argonauticis aliquando, in nominandis Gigantibus, hoc vocabulo vſus eſt: quamuis poſtea idem author alibi, ad indicandum partum *Lib. 2. Argon.* monſtroſum, eandem vocem adhibuerit. Alij Græci monſtra ἀποφώλια indigitarunt, quaſi quod hæc vox ἀποφώλιος rem monſtroſam, & prodigioſam ſignificet, ſed tamen plerumq; aliquid vanum, & irritum denotat: quapropter oua illa auium propriè dicuntur ἀποφώλια, quæ ſterilitate non carent; cum tamen hoc vocabulum partus etiam degeneres comprehendat.

Cap. 13. Monſtrum hebraicè, vt habetur in Deuteronomio, vocatur Mopeth à verbo Haphah, nimirum illuxit, vel à verbo Pathah perſuaſit, quoniam monſtra, & portenta homines, quibus ventura prædicunt mala, ad meliorem mentem reuocent. Germanicè Ein vuunderging, Ein vnnaturlich. Hiſpanicè milagro; Gallicè monſtre, Italicè B monſtro nominatur.

DIFFERENTIÆ.

Lib. 4. c. 5. MONSTRORVM Differentiæ ita cognitu ſunt difficiles, vt ſybilla interprete indigere videantur. Quandoquidem tot authores in illis exārandis, tot ſententias in medium protulerunt. Ariſtoteles, in hiſtoria generationis animalium, has ad tria præcipua capita, nempè ad abundantiam, & de- *Lib. 11 Orig.* fectum partium, necnon ad præpoſterum, & peruerſum naturæ ordinem in ſitu earundem reduxit. Auerroes in Commentarijs ad eundem locum Ariſtotelis partus mon- C ſtriferi quattuor conſtituit ſpecies, dum harum alias in numero, alias in quantitate, alias in qualitate, & alias in ſitu diſcrepantes prædicat. Iſidorus primùm conſiderat monſtra magnitudinis, & paruitatis corporeæ, ſicq; Gigantes, & Nanos complectitur, deinde, ratione magnitudinis, & paruitatis membrorum, fætus cum magnis, vel paruis partibus natos non excludit. Tertiò ſuperfluitatem, & defectum partium reſpicit, vt infantes trimanos, vel ſine manibus, & alijs partibus huius generis, comprehendat. Quartò meditatur monſtra ſecundum partem transformata, veluti partum cum capite canis natum, vel transfigurata in alienam naturam, veluti ſerpentem ex muliere ortum. Quintò mutationem ſitus partium, veluti oculum in pectore, & iecur in ſiniſtrò hyppocondrio contemplatur. Sextò præcocem partium creationem, *Præcox generatio partium.* vt infantem cum dentibus, vel barba, vel capillis canis, ab vtero exeuntem admiratur. Septimò in arenam adducit complicationem plurium differentiarum monſtrificarum, quam fœtus cum capite leonis, & pedibus vituli repræſentare poteſt. Octa- D uò tandem affert permixtionem generis, vel ſexus, quam differentiam hermaphroditi conſtituunt.

In comment. ad probl. Ariſt. Clariſſimus Septalius ad triplex genus humana monſtra reducit; cum aliquid fieri extra intentionem, & facultatem naturæ, & à parentibus diſcrepare trifariam contingat. Primò quoad ſubſtantiam facti, & quoad id, quod fit, quod eſt maximum, deinde quoad id, in quo fit, quod eſt longè minus, & tertiò quoad modum, & ordinem faciendi, quod adhuc minus excedit, & minus eſt diſſimile. Ad primum genus illa refert monſtra, quæ ſecundùm totum, vel ſecundùm partes, nempè quoad modum, & ad id, in quo fit, & quantum ad id, quod fit, & ad ſubſtantiam facti, à facultate naturæ, & à ſimilitudine parentum recedunt, & hæc monſtra ſupremum *Monſtra trifariam diſcrepant.* gradum occupant, quia nunquam rationem finis ſubeunt; veluti quando in humana ſpecie, monſtra figuram bruti, vel in toto, vel in aliqua parte geſtant; quoniam partes bruti non ſolum eo modo, in quo fiunt, facere vellet, ſed nec etiam in

humana

humana ſpecie operari vllo modo vellet, quod ſpectat ad ſubſtantiam facti: quocirca diſſimilitudinem non ſolum accidentalem, & indiuidualem, verùm quoque ſpecificam à parentibus habent. Ad ſecundum genus trahit illa monſtra, quæ ſuperfluis in-
E tegrata membris in lucem exeunt; cum natura, illas quidem partes procreare vellet, ſed non tamen in eo, in quo fiunt, nec eo modo; quam obrem duplici ratione à parentibus diſcrepant. Tertiò, & poſtremò generi, Septalius illa monſtra aſſignat, quæ partibus non rectè diſpoſitis conſtant: ſiquidem natura illas quidem vult formare, ſed non tamen eò modo, & ordine: hinc neq; quantum ad id, quod fit, neq; quantum ad id, in quo fit, ſed ſolum in modo erratum contingit.

Ioannes Georgius Schenchius, in opuſculo de Monſtris, iuxta abundantiam, & inopiam materiæ, nec non iuxta malam qualitatem eiuſdem, & imaginationem genitorum, varias monſtrorum differentias diſcriminat. Quandoquidem ad luxuriem materiæ, gemellos connatos, bicipites, quadrimanos, tripedes, gigantes, & hermaphroditos reducit; deinde ad eiuſdem materiæ defectum, nanos, acephalos, vnimanos, & apodes refert. Denique prauæ qualitati materiæ, & imaginationi parentum cæteras turpes, & abſurdas hominum, & aliorum brutorum conforma-
F tiones aſſignat.

Differentia ex Schenchio.

Vir muſarum, charitumque munificentia ornatiſſimus Vlyſſes Aldrouandus in quodam Catalogo ſuorum operum, quatuor monſtrorum differentias conſtituit, in quarum prima monſtra ob exceſſum, & defectionem reponuntur, in ſecunda ſunt, quæ ex congreſſu animalium diuerſæ ſpeciei prodeunt, in tertia locantur; quorum cauſæ ad imaginationem referuntur, & denique quartam differentiam conſtituunt illa monſtra, quæ à cauſis non ſublunaribus dimanant.

Benedictus Pererius multò plures monſtrorum differentias aſſignare videtur, dum inquit multa eſſe monſtrorum genera, cum monſtrum multifariam effici poſſit, nimirum in ſexu, vt ſi fuerit, aut incerti ſexus, aut habuerit vtrumque cuiuſmodi eſt Hermaphroditus. Secundò propter aliquam qualitatem, veluti ſi habeat nimiam craſſitiem, aut tenuitatem, aut aliam quampiam notabilem, & inuſitatam qualitatem. Tertiò in exceſſu, aut defectu magnitudinis, veluti ſi membra fuerint iuſtò
G maiora, vel minora. Quartò in ſitu, veluti ſi partes præter naturalem conſuetudinem ſint tranſpoſitæ. Quintò in figura, veluti ſi homo ſit figura non recta, ſed prona, more quadrupedum, vel ſi homo habeat faciem, aut aliam partem non humanam, ſed ferinam. Sextò in victu, & moribus. Etenim qui humanis carnibus veſcuntur, veluti Anthropophagi inter monſtra, & portenta Humanæ naturæ recenſenda ſunt. Septimò in numero, veluti ſi homo biceps naſcatur, vel cum ſenis digitis, aut ſit monoculus, vel vnipes. Cæterum, vt noſtra fert opinio, Pererius, in aſſignandis his differentijs, à cæteris non multum diſſentire videtur: nam præcitati Authores, in enumerandis his differentijs, per generica capita progreſſi ſunt; cum ipſe ad differentias magis ſpecificas acceſſerit, ad quas non commodè reduci poſſunt differentiæ monſtrorum ratione temporis, veluti infans cum barba, vel dentibus natus, de quo ſuo loco verba fient.

Lib. 7. de princip. nat.

Differentiã à tempore ſumptam nõ recenſet.

Alexander Maſſarias vir non vulgariter eruditus monſtra eſſe quidem errata na-
H turæ ſtatuit, ſed hæc omnia errata, minimè recedens à doctrina Galeni, ad effectus in mala compoſitione reducit. Siquidem Galenus, expeditis morborum partium ſimilarium differentijs, alterius generis morbi partium inſtrumentalium meminit, quod mala conſtitutio, vel praua membrorum compoſitio nuncupatur. Harum igitur partium affectiones vel ſunt ſimplices, vel compoſitæ, his poſtpoſitis, ad quatuor affectus ſimplices partium organicarum accedit, quorum primus eſt turpis conformatio, vel forma corrupta; Secundus eſt magnitudo vitiata, Tertius numerus partium deprauatus, Quartus demum eſt ſitus earumdem partium vitioſus. Forma in primis trifariam deterior redditur, vel propter naturale vitium figuræ in vtero contractum: nam Galenus in Arte medicinali, obſeruaſſe fatetur ventriculum, veſicam, & hepar, ob innatæ conformationis vitium, ſua munia perperam obiuiſſe. Deinde forma partium corrumpitur propter aduentitium, & externum figuræ vitium, quod poſt natiuitatem contingit, huius exemplum luxatio, & fractura malè curata eſſe poteſt, & huc monſtra arte parata reduci poſſunt. Tertiò forma turpis redditur,

Lib. 4. pract. cap. 7.

In Lib. de morb. cauſ. cap. 7.

Forma trifariam vitiatur.

amiſſis cauitatibus, & meatibus, quos natura alicui parti valdè patentes deſtinauit.
Id accidit, quando meatus fiunt magis patuli, quando coaleſcunt, quando conſti-
pantur, & à parte proximiori comprimuntur, & demum quando concidunt, con-
trahuntur, & ab humoribus craſſis, & viſcidis obſtruuntur. Tertiò, & poſtremò fi- A
gura à leuitate, & aſperitate partium vitiatur, quæ natura ſua vel leues, vel aſperæ
eſſe deberent, & nihilominus oppoſitam naturam ſortiuntur, & huc referenda eſ-
ſent illa monſtra, quæ in cuti aſperitates, & leuitates quaſdam præter naturam poſ-
Magnitudo quemodo & quando lædatur. ſident. Pariter magnitudo partium, vel ante, vel poſt natiuitatem, vitium auctio-
nis, & diminutionis contrahere poteſt: item numerus, vitio defectus, & abundantiæ,
ſiue naturali, ſiue non naturali premitur: nimirum quando quis cum ſex digitis, vel
cum quatuor tantùm in lucem emergit, & poſt ortum id contingit veluti ſipterigium
in oculo creſcens viſionem obtenebret, aut quando partes mutilantur, vel radicitus
auferuntur, idq; monſtro artificiali competere poteſt. Deniq; ſitus partium labem
contrahit, veluti ſi lien dextrum hyppocondrium occupauerit, & poſt natiuitatem,
quando inteſtina deſcendentia herniam conſtituerint: hæc igitur fuit opinio clariſſi-
mi Maſſariæ, quæ vt noſtra fert ſententia, à veritate minimè recedit.

Alij, ratione ſubiecti, monſtrum in hominem, in brutum, & in plantam diuiſerunt. B
Alij hanc diuiſionem à materiali principio hauſerunt, ratione variæ conſtitutionis,
& deformitatis membrorum corporis, quæ vitiantur, dum monſtra generantur. Alij
conſiderant fœtum in animali degenerantem ſecundùm ſe totum, vt legitur apud
L. 7. de bell. Iudaic. Ioſephum Hebreum, de vacca agnum pariente, vel degenerantem tantummodo ſe-
cundùm partes, quia ſint inutiles, ob defectum motus, vel quia deficiant propter ma-
gnitudinem, & paruitatem, vel propter ſitum, vel propter figuram; quemadmodum
paulò ante ad mentem Galeni exaratum eſt. Demum ratione temporis, Aliqui mon-
Lib. 18. de Subtil. ſtra diſcriminant, cum alia in vtero materno, & alia extra vterum procreentur: quam-
obrem Cardanus affert exemplum de quodam infante in ſyluis expoſito, qui vnà
cum lacte non ſolum mores ferinos, ſed etiam vultum, vngues, & caudam eſt ade-
ptus, quod monſtrum in Myſnia comprehenſum fuit. Habemus quoque in ſacris pa-
ginis exemplum Regis Nabucdonoſoris, qui per ſeptennium in nemoribus degens,
creſcentibus capillis, & vnguibus, & eſu fœni, Feram prorſus æmulabatur, ſed hoc C
ſupra vim naturæ accidiſſe credendum eſt.

Fortunius Licetus multiformi eruditionis ſupellectile inſtructus, qui hodie Philo-
ſophiam in ſede eminenti Bononienſis Archigymnaſij profitetur, in ſua monſtrorum
hiſtoria, magis ſcientificam diuiſionem molitur, dum ratione eſſentialis monſtrorum
formæ, nimirum corporis partium compoſitionis vitiatæ, monſtrum in vniforme, &
Monſtrum vniforme, & multiforme. multiforme diſtribuit. Vniforme vocat illud, quod habet partes repræſentantes
membra vnius ſpeciei viuentis, & multiforme appellat, quod integratur ex partibus
æmulantibus membra viuentium diuerſæ ſpeciei. Poſtmodum vniforme monſtrum
diuidit in mutilum, veluti eſt fœtus ſine manibus, & in excedens, quemadmodum
eſt infans biceps, & in monſtrum ancipitis naturæ, veluti eſſet fætus duplici capite re-
fertus, & carens pedibus, His addit monſtrum difforme, vti partum cum membris
tranſpoſitis, nec non monſtrum informe, vti puellum rotundum, & demum enorme,
quod genus monſtri à fætu ſemilapideo repræſentatur. D

Omnes igitur prædictæ diſtinctiones, & differentiæ doctæ ſunt, & eruditæ, ſed
cum noſtra interſit in præſentia monſtrorum genera multò plura comprehendere,
Diuiſio amplior. & explicare, prædictas diuiſiones ampliabimus; & monſtrorum iuxta ſubiectum ho-
minis, bruti, plantæ, & rei inanimatæ, in quatuor ſuprema genera diſtribuemus.
Ratione rei inanimatæ bifariam monſtrum conſideratur, vel quatenus generatur
in aere, & ſic meteora extraordinaria comprehendit, de quibus in poſtremo capite
huius operis verba fient. Vel producitur in terris, & eſt duplex, nimirum naturale,
& artificiale. Naturale eſt aliquod ſimulacrum à natura in ſaxis delineatum, vel cæ-
latum. Narrat enim Euſebius Ieſuita reperiri, in inſula Mona, ſaxum humano fæ-
Lib. 2. de mirac. nat. Europa. mori conforme, cui inſita virtus eſt, vt ſpatio quantolibet aſportatum proxima per
ſe nocte reuertatur. Ex eodem authore, in Dominici præſepij Aquilonari latere in-
teriori conſpicitur lapis venerandum ſenem barba oblonga repræſentans, quam
effigiem natura ludibunda lineis nigricantibus tanto artificio expreſſit, vt omnibus
induſtriè

Digitized by Google

induſtriè depicta videatur. Sunt qui miraculo rem adſcribant, & Diui Hierony-
mi iconem exprimi putent. Referente eodem authore, in loco, vbi Sanctus Stepha-
nus lapidibus fuit obrutus, eius imago ſaxo impreſſa conſpicitur. Immò ex eodem,
E in ſaxo quodam Cedronis, aut Vallis Ioſaphat, expreſſa videntur ſigna manuum, &
pedum Chriſti Domini, qui vinctus, & violenter tractus ſuper illam rupem cecidit.
Idem narrat, ſaxum, quod Eliæ Prophetæ quondam pro lecto fuit, eiuſdem effigiem
repræſentare. Hæc ſupra vim naturæ eſſe concedamus, & alia huius generis ad
mentem Olai Magni referamus, qui in Regione Oſtrogothorum ſaxa in quodam
flumine eſſe prodidit, quorum aliqua humanas manus, alia pedes, alia brachia, &
alia caput referunt: ideò Incolæ huiuſmodi ſpectaculis aſſueti nulla admiratione de-
tinentur. Quid plura? in quibuſdam Torrentibus noſtræ Regionis ſaxa aliquando
inueniuntur, quæ ita induſtriè à natura ſunt cælata, vt panes, caſeos, pyra, & etiam
animalia exprimant. Meminimus vidiſſe magnum fruſtum venæ miniariæ in fodinis
inuentum, quod Acathem, Chryſtallum, Smaragdum, & Amethiſtum præſeferebat,
id animali monſtroſo ex partibus diuerſæ ſpeciei integrato aſſimilari poterat. Mon-
ſtrum ſimiliter artificiale in rebus inanimatis obſeruatur, dum cælator ob inſcitiam
F in ſaxo monſtrum ſculpit, dum pedem vnius animantis, & aures alterius in cæla-
tura fingit, id præſtat etiam Pictor imperitus, qui ſæpè animalia, quorum effigiem,
& lineamenta ignorat, cum omnium admiratione, monſtrifera depingit.

Figuræ variæ in ſaxis.

Saxa à natura ſculpta.

Monſtra artificialia in rebus inanimatis.

Si res animatas contemplemur, & primum plantas, in his pariter monſtrum na-
turale, & artificiale procreatur. Naturale eſt, quando herba monſtrifica à natura ge-
neratur, artificioſum monſtrum eſt, quando fructum alicuius plantæ creſcentem ad
formam alicuius vaſis reducimus, & cucumeres creſcentes vinculorum anguſtijs ad
formam anguium producimus. Si conſideremus bruta his etiam monſtra naturalia,
& artificialia contingunt. Naturalia plerumq; ſunt bigenera, quæ ex congreſſu bru-
torum diuerſæ ſpeciei oriuntur: vnde de mula hoc ænigma legitur.

Monſtra artificialia in plantis.

Diſſimilis patri, & matris diuerſa figura
Confuſi generis generi non apta propago,
Ex alijs naſcor, nec quiſquam naſcitur ex me.

G Et cætera huius generis, veluti Canes Indici ab Epirotarum Rege Alexandro
Magno dono dati, qui ex Canibus, & Tigribus progeniti eſſe ferebantur; necnon
Thoes, iuxta mentem Oppiani Poetæ, quæ animantes ex Panthera, & Lupo, aut
iuxta ſententiam Pollucis, ex Vulpe, & Lupo prodibant, quoniam hæc animalia
vocem Vulpis æmulabantur. Præterea Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, has pro-
creationes adulterinas in auibus quoq;, & piſcibus admittebat. Hac de re idem Phi-
loſophus in eadem Hiſtoria hæc verba protulit. Semper enim aliquid noui Africa af-
ferre dicitur, quoniam diuerſa Animalium genera congrediantur, ob aquæ penuriam
terræ illius, cum ad loca rigua, ibi pauca, multa animalia conueniant: vnde, ex men-
te Ariſtotelis, animalium bigenerum generationes non improbantur. Nos igitur
poſſumus tantum reijcere illos fœtus adulterinos, quos nonnulli, ex animalibus natu-
ra, temperamento, & magnitudine diſcrepantibus prodire affirmant.

Lib. 2. c. 5.

Artificioſa quoq; monſtra in brutis parantur, quemadmodum ſi canis recenter
H nati pedes anteriores amputentur, nam citò vulnere curato, pedibus poſterioribus
progredi cogitur. Hæc monſtra vel fiunt ſtatim poſt ortum, vel tractu temporis:
nouimus enim Circumforaneum, qui inſolentis cuiuſdam cynocephali pedes ante-
riores ira percitus truncauit; nihilominus beſtia curata conualuit, & ſemper ere-
cta pedibus poſterioribus gradiebatur.

Monſtra artificialia in brutis.

Si conuertamus animum ad hominem, adhuc in monſtra naturalia, & artificialia
incidemus, hæcq; artificioſè parara iuxta tempus differunt, ſiquidem vel fiunt mon-
ſtra ſtatim ab vtero, vt obſeruamus in illis, qui Phaſim habitant, caput valdè acu-
tum habentibus, nam eorum caput ſtatim poſt ortum adhuc tenerum, & molle, manu
obſtetricis faſtigiatur: cum olim illa gens caput acutum ad gentem generoſiſſimam
ſpectare exiſtimaret, & nulla alia natio tali capite referta eſſe videtur. Deinde tra-
ctu temporis in hominibus etiam adultis, ob partes mutilatas, vel prorſus trunca-
tas monſtra contingunt: etenim ſæpè milites mutilatis brachijs, & reſectis pedi-

Monſtrum artificiale in genere humano eſt duplex.

bus ex bello redeuntes conſpiciuntur.

L. 4. de Gen. Anim. c. 7. L. 14. de vſu part. cap. 7. & lib. 14. meth. c. 13.

Mola Etymum.

Si monſtrum ſit naturale ab humano vtero emergens, aduertendum eſt, quòd diſcrepabit ab effluxionibus, & à Molis, quæ pariter ab humano vtero prodeunt. Nam Mola, iuxta ſententiam Ariſtotelis, eſt caro in vtero mulieris concepta, & Ariſtoteli Galenus multis in locis adſtipulatur: ſed ambo hi clariſſimi viri hanc ſententiam ab Hippocrate hauſerunt, qui in lib. de Morbis mulierum, & in libro de ſterilitate, molam improbum, & vitioſum conceptum appellat, carnemq; eſſe confirmat. Hinc poſtea Aetius, & Paulus Aegineta anſam dicendi arripuerunt, molam eſſe carnem informem in tunicis vteri conſiſtentem, quæ, inſtar conceptus, in lucem egreditur. Vocatur autem mola, quia inſtar lapidis molaris difficulter moueatur, & à medicis ad morbum in numero reducitur: ſed dicitur informis, non quia omni planè forma careat; habet enim mola figuram variam, & maiori ex parte rotundam: ideò Leuinus Lemnius medicus inſignis narrat ſe nouiſſe mulierem quandam in vtero geſtantem, quæ poſt ſpatium nouem menſium edidit maſſam informem rotundam, cui vtrinq; duæ anſæ erant annexæ. Nuncupatur ergo mola informis, quoniam à figura humana ſit aliena. Nihilominus in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis iconem molæ cum rudimentis humanæ formæ inuenimus (cum nomine hoc. Mola anthropomorphos) quam in gratiam lectoris hic dare non piguit; hæc fortè non erit abſimilis partui cuiuſdam mulieris Auguſtæ Vindeleciorum, quæ anno trigeſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, caput humanum multis inuolutum membranis enixa eſt.

Mola anthropomorphos.

Differentia molarum.

L. 4. de gen. An. cap. 7.

Hic autem eſt notandum ſecundum nonnullos, quod molarum aliæ ſenſu, & motu carent, aliæ aliquot horis ſentiunt, & mouentur, aliæ ſunt planè informes, aliæ aliquam formam ſortiuntur, vt illa mola anſis decorata à Leuino Lemnio memorata, quæ cum palpitatione ab vtero exiuit. Hæ poſtremæ molæ potius ad monſtra, quàm ad molas reducendæ ſunt: harum cauſam ſi quis inquirat, petat Hippocratem, qui in lib. de morbis mulierum docebat copioſos menſes morboſum ſemen excipientes, ad morborum cauſas eſſe referendos. Præterquamquod habemus aſſertum Auerrois in Comment. ad Ariſtotelem, qui tradebat molarum potiſſimam cauſam eſſe, quia natura inter ſemina, ratione qualitatis, & quantitatis, non concordat.

Poſt effluxiones, molas, & abortus, fœtus ſtatuto tempore ab vtero egrediens diſſimilis genitoribus erit monſtrum naturale, quod erit, vel ſimplex, vel bicorpor,

&vtrumq;

& vtrumq; iuxta variam diſcrepantiam internarum, & externarum partium erit varium: namq; vel differet in vna, vel duobus, vel in maiori numero partium, vt contingit in monſtris raræ, & inſolentis ſpeciei, de quibus in Rubrica præſagiorum age-
E tur. Vel partes etiam conformes partibus genitorum erunt plures, vel pauciores, vel deturpatæ, vel extra propriam ſedem locatæ, vel ratione figuræ curuæ, vt fœtus, ritu quadrupedis, gradi cogatur. Aut fœtus in ſexu erit vtriq; genitori ſimilis, vt hermaphroditus, aut à genitoribus ſecundum totum diſcrepabit; quemadmodum ſi animal diuerſi generis in lucem edatur, quod accidit mulieri canem, aut ſerpentem parienti. Deinq; partus in ortu parentibus erit ſimilis, ſed tractu temporis cum debitam hominis ſtaturam non adæquet, erit Nanus, & ſi ſtaturam conſuetam excedat, fiet Gigas. Cæterùm huiuſmodi monſtrorum ſpecies rarò ſimplices, & plerumq; complicatæ inueniuntur, veluti ſuo loco obſeruabitur.

Monſtra naturalia quæ.

DEFINITIO.

F

IN examinanda interna Monſtri natura, & definitione, conſulendus eſt Ariſtoteles pluribus in locis. Siquidem in hiſtoria generationis animalium, monſtrum eſſe ſtatuit oblæſionem rei, præter eius naturam, in his, quæ non ſemper, ſed vt plurimum agunt eodem modo. Idem Ariſtoteles in phyſica Auſcultatione hæc habet verba. *Fit autem, & in hiſce peccatum, quæ per artes conficiuntur: ſcripſit enim Grammaticus non rectè, & potionem medicus non rectè porrexit. Quare patet, & in hiſce fieri poſſe, quæ natura conficiuntur. Quod ſi aliqua ſint in arte, in quibus iam quod rectè fit alicuius efficitur gratia: in ijs autem, quæ peccantur gratia quidem alicuius ars aggreditur facere, ſed non aſſequitur illud, ſimiliter, & in naturalibus erit, & monſtra peccata erunt illius, quod alicuius gratia fuit. Et in primis igitur compoſitionibus, ea, quæ partim ex hominis partibus, partim ex bouis conſtabant, ſi non ad aliquem terminum, finemq; poterant peruenire,*
G *aliquo ſanè principio perinde, atq; nunc ſemine labefactato, corruptove fiebant.* Hinc decreuit monſtrum eſſe naturæ vitium, finem deſtinatum non aſſequentis, propter aliquod impedimentum, quemadmodum in rebus etiam artificioſis contingere ſolet: nimirum quando artifex conceptum iam in mente finem aſſequi minimè valet. Cum igitur ad mentem Philoſophi natura in procreandis monſtris quodammodo à proprio genere degeneret, non erit aſſerendum homines auritos in Oceano ſeptentrionali habitantes, & alios huius generis, de quibus in primo capite verba fecimus, inter monſtra eſſe collocandos, quoniam in ſuo ortu à proprio genere non recedunt. Itaque cum definitio, authore Ariſtotele, ex proximo genere rei definiendæ, & differentijs eſſentialibus integretur, & monſtra admirabili deformitate ſuam naturam conſtituant, non præter rationem clariſſimus Licetus, in ſuo Monſtrorum opere, aſſeuerabat, monſtrum eſſe ſubcœleſte viuens, enormi membrorum conſtitutione, horrorem cum admiratione intuentibus incutiens, rarò admodum naſcens, & ſecundariò
H naturæ inſtituto genitum, propter impedimentum in principijs ſuæ conformationis. Siquidem quando natura perfectiſſimum opus moliri nequit, imperfectum efficit; propterea ſtatuendum eſt monſtra ex ſecundario naturæ inſtituto, propter aliquod impedimentum prodire. Verùm hoc genus monſtri non ſolùm ſpeciem humanam, ſed brutorum, & ſtirpium complectitur: præterea hac definitione monſtra tantummodo propria comprehenduntur; cum quædam res apud vulgum monſtroſæ excludantur. Item bruta ex muliere orta non vera monſtra nuncupantur, cum nullam admirationem, niſi in comparatione ad genitores, intuentibus afferant; licèt eorum origo monſtroſa fuerit.

Lib. 4. c. 4.

Lib. 2. Phyſ. text. 82.

Definitio adæquata.

Quæ vera monſtra non ſint.

Nos autem in præſentia, iuxta diuiſionem monſtrorum ſuperius allatam, poſſumus ſectari opinionem Donati, qui monſtrum omne præter naturam appellabat, ſicque definitionem adeò dilatare poterimus, vt multò plura comprehēdat, aſſerentes monſtrum eſſe quodcumq; ſublunare, non iuxta conſuetam naturæ normam fabricatum,

quod

quod propterea aſpicientes magna afficiat admiratione. Etenim ſi ad mentem Ariſtotelis, monſtrum eſt peccatum naturæ, dum finem, aliquo principio corrupto, aſſequi non poteſt; hinc proculdubiò colligendum eſt, monſtra in omni genere rerum naturalium, præterquam in elementis, contingere poſſe, cum cunctis pateat, A naturam interdum à ſuo fine deuiare, ſed hoc erratum naturæ in rebus inanimatis eſt obſcurius, & magis ignotum, quia minus obſeruatum, in animalibus autem, & plantis manifeſtius, ſed poſtea in animantibus frequentius, propter duplicem rationem; primò, quoniam ſemen animalium mollius, & humidius eſt, quàm ſemen plantarum; ideòq; cuilibet alterationi, & corruptioni magis obnoxium, & ad quaſlibet affectiones recipiendas magis idoneum eſſe perhibetur: deinde, quoniam generatio animalium multò difficilior eſt, quam procreatio plantarum, & pluribus indiget, quibus deficientibus, animal monſtrificum gigni eſt neceſſarium.

Mõſtra contingunt in omni genere rerum naturalium.

N A T V R A.

B

SI in præſentia monſtrorum mores inueſtigentur, hoc ab inſtituto noſtro non eſſe alienum arbitramur: propterea quod id, non in monſtris brutorum, ſed in monſtris humanis tantummodo inquiritur, & eò magis, quoniam monſtrificus homo moderatis moribus eſſe non poteſt; & preſertim cum Ariſtoteles de phyſionomia verba faciens, ad Alexandrum ſcripſerit, quod albedo liuida, vel flaua ad hominem fallacem ſpectat, & ſi prædictis effigies monſtrifera addatur, tunc hominem, & natura, & mente diminutum prædicat. Idcircò ab homine huius generis, ſeu aliqua parte mutilo, tanquam ab inimico pertinaci cauendum eſſe promulgauit. Itaq; homines monſtroſi, deformes, & mutilati, iuxta doctrinam Ariſtotelis, temeritate redundant, cuncta abſq; iudicio proferunt, & deniq; verbis ſuis intempeſtiuè laſciuire ſolent. Nec præter rationem, cum vulgatum adagium doceat, pedibus claudicantem, animo quoq; claudicare: hodie dicimus homines turpibus notis à Deo inſignitos eminus eſſe ſalutandos. Quandoquidem Gibbi, Strumoſi, & alijs vitijs corporeis C referti cæteros facilè circumueniunt, verba dant, impoſturas faciunt, & denique ad mouendum aliorum animum, technis, præſtigijs, & vaframentis agunt: conſtat enim, quod vitioſum corpus vitioſæ naturæ certiſſimum ſit ſimulacrum. Id totum ſtabiliuit Homerus in ſuo Therſite, quo alter turpior, & ſeditioſior inueniri non potuit; de quo diſtichon græcum ſic latinè ſonat.

Vitioſum corpus eſt vitioſa natura.

Vt pede, ſic animo es claudus, namq; extera membra
Interna mentis ſunt ſimulacra tua.

Quid autem de moribus monſtrorum alterius generis dicendum ſit in præſentia non ſuppetit, ſolummodò memoriæ mandandum eſt, quòd monſtra ijs erunt imbuta moribus, qui à dominio partium pendere poſſunt.

D

DENOMINATA.

SVNT quædam nomina adiectiua à monſtro deducta, vt monſtroſus, & monſtroſiſſimus, quæ quodcumq; præter naturam ſignificãt: quemadmodum monſtrifer, & monſtrificus, quæ nomina aliquid monſtri referens indicant. Quamuis aliquando per translationẽ, monſtroſus homo pro vitioſo, & fabula mõſtroſa pro turpi vſurpetur. Pariter apud Græcos τερατώδης, τερατικός, & τεράστιος monſtroſus dicitur; hinc τερατεία pro narratione monſtroſa ſumitur. Alioquin τερατοφόρος ad monſtriferum refertur, & τερατωπός eſt aſpectu monſtroſus, & portentoſus. Cum τερατοσκόπος expona-

Monſtroſus pro turpi.

exponatur ille, qui porrenta intuens, aliquid interpretatur, vel qui ex facie monſtrorum, futura præſagit. Aliter τερατολόγος vocatur, qui de monſtris ſermonem habet, aut qui prodigioſa narrat, aut qui verbis monſtroſis vtitur: hinc dimanat τερα-
E τολογία, quæ monſtroſam, & prodigioſam narrationem ſignificat quamuis etiam hoc vocabulum ad hiſtoriam Monſtrorum trahi poſſit, in qua de monſtris perfecta narratio habetur. *Hiſtoria monſtrorum*

Cæterum τερατουργός appellatur homo, qui monſtroſa, & nunquam viſa præſtat, veluti eſt præſtigiator; hinc τερατουργία effectus prodigioſi operis appellatur: vnde etiam τερθρευς, quaſi τερατευς, nimirum præſtigiator, & impoſtor deducitur. Denique ad rem noſtram ſpectat τερατοτόκος nomen fœminini generis; ſic enim appellatur, quæ monſtra parit; vnde poſtmodum τερατοτοκία nimirum partus monſtroſus naſcitur. *quomodo græcè voce tur.*

EPITHETA.

F

CVM monſtrum, ob rei nouitatem, & inſolentiam formæ, graui admiratione humanam inuadat mentem, iure optimo mirabile appellarunt. Deinde informe, turpe, deforme, & enorme dixerunt, quoniam à natura perperam fuerit figuratum: hinc, iuxta deformitatem, quia horrorem aſpicientibus incutiat, horrificum, horribile, horrendum, & terrificum cognominarunt, ſed iuxta hunc ſenſum Homerus vocauit πέλωρον δεινόν, ſcilicet monſtrum terribile, & formidabile; veluti in Odyſſea αἰνόν horrificum, & horribile. At Theocritus in Idilijs monſtrum vocitat ἀμείλικτον, quoniam mulceri non queat, cum aſperum, & rigidum ſit, ſed ibi monſtrum ſumitur in ſenſu diuerſo à noſtra ſignificatione, quemadmodum etiam Oppianus in Alieuticis, qui monſtrum πολυδίνητον contentioſum, & controuerſum indigitauit. *Li. 2. Illiad.* Hoc quidem exploratum, & certum eſt, quòd monſtrum ab enormi alicuius membri
G magnitudine, vel multitudine membroſum dicitur, iuxta carmen Mantuani.

Vidimus ingentes laruas, membroſaq; monſtra.

Cæterum ſi talis deformitas ad caput attineat, capitoſum appellari poterit, iuxta aliud carmen.

Quod genuit proprio capitoſum ſanguine monſtrum.

Itaque ſi aliquando contingat, vt Authores monſtrum grande, immane, & ingens vocitent, tunc ſtaturam giganteam reſpiciunt; ſed quando monſtra exitialia, fatalia, & minacia appellant, tunc monſtra tanquam portenta, & prodigia contemplantur, quatenus aliquid prædicere poſſunt; iuxta aſſertum Valerij Flacci. *Monſtrum cur membroſum.*

Interea augurijs, monſtriſq; minacibus vrbem
Territa.

Verùm quando apud Poetas monſtrorum rabidum, efferum, infame, trux, ferum, furiale, dirum, peſtiferum, & impium legitur; ſciendum eſt, quod tunc ſermo habe-
H tur de monſtro ſumpto in diuerſo intellectu ab illo, de quo in præſentia loquimur. Satius eſſet, iuxta noſtrum ſignificatum vti vocabulo, quod adhibet Heſychius, ſcilicet ὑπερφυές, quæ vox quid naturæ modum excedens, vel quid admirandum ſignificat, & vtrumquè in monſtro obſeruatur; quemadmodum in definitione ſuperius allata fuit explanatum.

∵

SIMVLACRA.

A

Semones qui

FVISSE monſtrifica illa Ethnicorum ſimulacra nonnulli aſtruunt, quibus ipſi Semones, aut Semihemones, nempè ſemihomines exprimere conabantur; cum olim hominem Hemonem cognominarent, monſtroſi igitur hi fuiſſe videntur, quia partim ex membris humanis, partim ex membris Ferarum integrarentur. Verùm id nequaquam aſſerendum eſt, quia Deos minores hos ſemihomines Antiquitas vocabat, non ſolum quia circa leues operationes occuparentur, ſed etiam quia naturam hominis, & naturam Deorum maiorum participarent. Hoc quidem certum, & exploratum eſt Fortunam monſtroſam, nimirum duplici facie priori hilari, & poſteriori mæſta ab Ethnicis fuiſſe depictam. Quapropter Guntherus poeta libro primo de Geſtis Friderici fortunam monſtrum biforme his verſibus nuncupauit.

Fortuna dicitur biformis.

B

Atq; tibi toties conatum illudere fruſtra
Fortunam vulgare paro, monſtrisq; biformis
Ambiguos vultus.

Apelles quoque egregius pictor talem fortunam ſic, ſed ſedentem figurare ſolebat, & de hoc interrogatus reſpondebat: quia non ſtat. Poſteaquam de ſimulacro bicipiti verba fiunt, non erit ab re in memoriam reuocare monſtrificam iconem duobus inſignitam capitibus à Ripa effigiatam, vt Prudentiam demonſtraret: cum vir prudentiæ virtute præſtantiſſimus memoriam præteritorum obliuione non deleat, & futura præuidere nitatur. Immò, ex eodem authore, Theologia ſimulacro bicipiti declaratur, cuius altera facies iuuenilis cœlum, & altera ſenilis terram intuetur. Hæ facies, referente Diuo Auguſtino ad Voluſianum, nobis inſinuant Theologiam in aſſidua meditatione, & amore Dei, & Proximi conſiſtere. Et quoniam hominis bicipitis caput alterum, non niſi altero depreſſo, attolli poteſt, hinc coniectandum eſt, quod Theologi intellectus ad tam ſublimia non eſt ferendus, vt humanę conditionis obliuiſcatur, quæ facilè in errata poteſt incidere. Apud eundem authorem, bicipitis mulieris icon, pedibus aquilinis, & cauda ſcorpionis, Fraudem publicat: ſic enim fallacia multifarijs paranda modis oſtenditur.

Prudentia Icon qualis.

C

In 3. part. icon.

Ignorantia icon.

In promptuario Numiſmatum, icon monſtriferi capitis obſeruatur aſſignata Melluſinæ Gotfredi matri, quæ in Gallia, regnante Philippo Roberti filio, vixit, idque inde originem traxiſſe referunt, quoniam infernæ huius mulieris partes eſſent monſtrifeꝛæ: quamuis alij hoc potius monſtrificum caput ad decorandum mulieris gentilitium ſtemma inuentum fuiſſe arbitrentur. Monſtroſum etiam ſimulacrum hominis cum facie leonis Ripa repræſentauit, vt Terrorem exprimeret, cum proprium ſit Leonis primò aſpectu graui metu intuentes afficere. Pariter monſtroſus homo, capite aſinino, apud Ripam cernitur, quo ſimulacro, Ignorantia manifeſtatur: nam veluti aſinus terram aſſiduè intuetur, Inſcius quoq; & Imperitus nunquam oculos ad Solem virtutis attollit. Idem, in patefacienda Gaſtrimargia, monſtroſæ mulieris icone vtitur: hæc enim eſt ventricoſa, & collo ita longo prædita, vt collum Gruis æmuletur: ſiquidem magnitudo ventris ad ganeam ſpectat, & homines gulæ dediti gruis collum habere deſiderant, vt diuturniore ciborum delectatione fruantur. Monſtrifer etiam iuuenis cœlum meditans apud Ripam viſitur, è cuius capite tanquam à cute orti ſerpentes inter capillos pendent; ſic enim diuinus afflatus exprimitur, quoniam capilli cogitationum ſymbola inter ſerpentes mixti indicant, quòd Peccans honeſtate poſtpoſita, & inter crimina verſans, cogitationibus nonnulli abominandis redundare poteſt. Hinc Diuus Gregorius in Commentarijs ad primum Regum ſcripſit. *Cogitationes turpes euitare non poteſt, qui honeſtatem non habet.*

D

In 3. part. icon.

Si monſtroſa ſimulacra multitudine, & forma aurium admiranda, & conſpicienda ſunt, confugiendum eſt ad Ripam, qui iuuenem quadrimanum, & quatuor auribus refertum pingit, vt humana ſapientia demonſtretur; cum olim Lacedęmones

non

non ſolum contemplationem, ſed etiam vſum, & praxim homini ſapienti neceſſa-
riam eſſe exiſtimauerint; propterea hoc in loco praxis, figura plurium manuum, & *Sapientiæ ſi-*
aliena conſilia figura plurium aurium exponuntur. Conſpicitur etiam monſtroſus *mulacrum.*
E homo leporinis auribus inſignitus, quem Ripa, in figurando Furto, adhibet: etenim
fur timidum leporem æmulatur, dum leui cauſa ductus ſemper ſuſpicatur, ne furtum
quamprimum detegatur. Idem author, pro Arrogantia, mulierem auribus aſininis
pingit, cum aſinus animal ſtolidum ignorantiæ ſymbolum eſſe perhibeatur; quando-
quidem Arrogantia refertus etiam ad munia inhabilis, publica officia affectare non *Secunda ſec.*
ceſſat: idcireò Diuus Thomas optimis rationibus eum arrogantem eſſe aſſerebat, qui *quæſt. 22.*
ſibi attribuit, quod non habet. *art. 1.*

Inſuper Ripa alio in loco iuuenem pariter auribus aſininis decoratum, cum ligo- *Parte 3. icõ.*
ne, & ſcopa in manu effigiauit, vt vulgus indoctus, & ignobilis intelligeretur, qui bo-
num à malo non diſcriminat, & identidem ſententiam mutat. Ab hoc diſſimile eſt
aliud ſimulacrum mulieris multis auribus munitæ, quo Curioſitatem oſtendebat; *Curioſitatis*
quoniam curioſus multis eget auribus, vt innumeras nouitates apprehendere valeat. *icon.*
Quocirca Diuus Bernardus curioſum monachum deſcribens, dicebat. *Si videris*
F *monachum vagari, caput erectum, & aures portare ſuſpenſas, curioſum cognoſces.* Præ-
terea icones humanæ cum alis capiti adhærentibus multæ apud Ripam conſpiciun-
tur, dum, in exprimenda Inuentione, in deſcribendo Furore poetico, & in pictura
Scientiæ, his vtitur.

Monſtroſa ſimulacra ratione linguæ non ſunt omittenda. Nam Ripa monſtrifi- *Par. 1. icon.*
cam pingit mulierem, cum linguis ex omni parte corporis pendentibus, vt menda-
cium exprimeret; nam variæ hæ linguæ inconſtantiam mendacis demonſtrant, qui in
loquendo à veritate recedit, & apparentiam tantùm veritatis in ſingulis rebus deſcri-
bit. Item pingitur mulier cum lingua in ſincipite, vt Perſuaſio intelligatur, cum lin-
gua ſit inſtrumentum perſuaſorium, & apud Aegyptios hieroglyphicum verborum
eſſe ferebatur.

Si monſtrificas manus ſimulacrorum conſideremus; Operatio manifeſta declara-
tur icone mulieris expanſis palmis, in quarum vtraq; figura oculi conſpicitur; ſiqui- *Operationis*
G dem ex Priſcorum mente manus hieroglyphicum operationis erat, deinde oculus *icon.*
qualitatem operationis demonſtrabat, quæ ſemper manifeſta eſſe debet. Quadri-
manum, & bicipitem licet intueri hominem apud Ripam, qui cunctis obligationem *Parte 2.*
manifeſtat: homo enim obligatus, & deuinctus duplicem induit perſonam, dum ſibi, *icon.*
& alteri ſatisfacere debeat.

Si progrediamur circa inferiores partes monſtrificas ſimulacrorum examinandas,
incidemus in picturam mulieris pube tenus, cuius crura ad formandum circulum ſu-
pra caput curuantur: ſic enim Aeternitas principio, & fine carens à Ripa demonſtra-
tur. Alioquin apud eumdem, ſimulacrum humanum alibi viſitur, cuius fœmora in *In 1. parte*
caudas ſerpentinas terminantur, vt Fallacia exprimatur: etenim qui fucum facit, ſpe- *icon.*
cie probitatis velata illecebra, hominem in fraudem ducit, ſi quidem hoc ſimulacrum
ſupernas partes habet humanas, cum deinceps in ſerpentes deſinat. Similiter, in de-
ſignanda Hypocriſi, macilenta mulier pedibus Lupinis depingitur: cum ſimulatores *Hypocriſis*
H extrinſecam agni benignitatem præ ſe ferant, & poſtea mentem moribus rapacis lu- *icon.*
pi imbutam habeant. Tandem Ripa, vt Mundum repræſentaret, effigie hominis cor- *Par. 2. icon.*
nuti, pedibus caprinis vſus eſt, de quo monſtroſo ſimulacro in Rubrica Hieroglyphi-
corum verba fient.

Poſteaquàm in capræ ſermonem incidimus, non erit à re noſtra alienum monſtro-
ſæ chymæræ meminiſſe, quam Heſiodus monſtrum triforme deſcripſit his verbis.

Ante Leo, retroq; Draco, mediumq; capella eſt.

Immò etiam Ouidius in Tranſmutationibus deſcribens hoc monſtrum ſic canebat. *Lib. 6. me-*
tam.

Quoq; chimæra iugo medijs in partibus hircum,
Pectus, & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.

Hinc poſtea pictores his Poetarum figmentis nixi monſtrificum Chymæræ ſimula-
crum ex partibus Leonis, Capræ, & Draconis integratum delinearunt. Nos tamen
hic damus iconem depromptam ex ſtatua quadam litteris hetruſcis exarata, quæ for-
tè ad Chymæram repræſentandam hunc in modum fuit cælata.

Icon

Digitized by Google

Icon Monſtroſæ cuiuſdam Chimæræ.

Alio-

Alioquin iuxta veritatem hiſtoricam, Chymæra mons Lyciæ igninomus fuiſſe perhibetur, in cuius faſtigio leones verſabantur, mediam montis partem paſcuam capræ colebant, & demum circa radices montis ſerpentes nidulabantur. Hinc fa-
E ctus eſt fabulæ locus, chymæram fuiſſe monſtrum, cuius pars antica erat leonina, media caprina, & poſtica ſerpentina; & quoniam Bellerophontes Glauci filius ſumma diligentia hunc montem habitabilem reddidit: propterea Priſci hoc immane, & efferum monſtrum à Bellerophonte mactatum fuiſſe monimentis mandarunt.

Præterea extat quædam Bembi tabula, cuius titulus eſt. Typus vetuſtiſſimæ tabulæ eneæ hieroglyphicis, nimirum ſacris Aegyptiorum litteris exaratæ, in qua, *Tabula Bembi.* ad publicam vtilitatem, monſtrificæ animantes expreſſæ conſpiciuntur, quæ non modò monſtroſæ, ſed etiam, vt noſtra fert opinio, fabuloſæ eſſe videntur: cum ibi multa cernantur animalium ſimulacra, quæ partim ex lineamentis auium, partim ex lineamentis quadrupedum integrantur. Libuit autem iſthæc hoc in loco ſpectanda proponere, vt nihil noſtræ Monſtrorum hiſtoriæ deeſſet. Primitùs hæc tabula quatuor Harpyarum ſpecies referre videtur. Quandoquidem ἅρπυιαι rapaces quædam Deæ ab Antiquis eſſe credebantur, deducto nomine à verbo ἁρπάζω ra-
F pio. Sed Heſiodus in Theogonia ſcriptum reliquit, Harpyas fuiſſe Dæmonia ala- *Harpyæ quæ fuerint.*

Harpyæ prima icon.

ta, quæ homines violentia raperent: idcirco ſi quis ex hominum oculis abreptus fuiſſet, ab Harpyjs dilaniatus eſſe dicebatur. Alij Thaumantis, & Electræ filias eſſe ſtatuerunt. Alij Terræ, & Ponti filias crediderunt: qua de re Seruius has Pelagi volucres appellauit; nec immeritò cum Priſcorum multi Harpyas Neptuni filias nominauerint; quia olim Oceanum cunctorum ferè prodigiorum patrem conſtituebant. Virgilius tamen de his loquitur hunc in modum. A

Lib. 3. Aeneid.

Triſtius haud illis monſtrum, nec ſæuior vlla
Peſtis, & ira Deum ſtygijs ſe ſe extulit vndis
Virginei volucrum vultus, fœdiſſima ventris
Proluuies, vncaq; manus, & pallida ſemper
Ora fame.

Vtcumque ſit, hæc monſtroſa Poetarum nugamenta eſſe arbitramur. Iam accedemus ad primam tabulæ iconem, quæ refert picturam auis, præter faciem, quæ humana eſt, capite eincinnatis capillamentis decorato, pedibus nigris, & ſquamis quibuſdam partes alarum tegentibus: quapropter ex primo aſpectu hanc imaginem ſirenem, vel potius Harpyam Aegyptiorum fuiſſe coniectandum eſt.

Harpyæ icon qualis.

Iam ad ſecundam iconem accedamus, quæ pariter fabuloſam harpyam refert; habet quidem faciem humanam, cum cætera ad auem pertinere videantur. B

Tertia refert faciem mulieris cum vaſe apud pedes, ex quo erumpit planta, quæ Palmam repræſentare videtur.

Harpyæ ſecunda icon.

Harpyæ

Harpyæ tertia icon.

Prædictis ex tabula Bembi addenda eſt quarta Harpyæ icon, humana facie, cæteris partibus ad auem attinentibus, quam vnà cum alijs ornithantrhopon appellare poterimus. Sunt nonnulli, qui Harpyam ſecundo loco conſtitutam quadrialam cognominant: vnde coniectamus hoc animal monſtroſum, prorſus eſſe fabuloſum; cum animalia quatuor alis integrata, & duobus pedibus nixa in rerum natura non reperiantur: eſſent enim contra Doctrinam Ariſtotelis; etenim hæc quatuor alarum prærogatiua nonniſi animantibus exanguibus competit, & tamen Harpyæ inter animalia ſanguinea locabantur.

Harpyæ quarta icon.

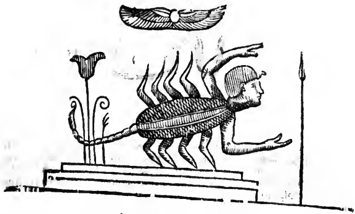

Prædictis additur Harpya carcinoformis; & hoc animal, ſi in rerum natura verſaretur, omnes in ſui admirationem traheret: ſiquidem tria animantium genera æmularetur, primò refert caput mulieris cum fronte cincinnata, Deinde duas habet chelas, & octo pedes, ſcilicet vtrimq; quatuor, ritu cancrorum, corpore oblongo, cortice reticulato, in cuius medio duæ lineæ percurrunt, inter quas lineolæ ſunt ductæ ſcalæ gradus referentes, cauda Scorpionis æmula, ſicut in figura ſubiecta licet intueri.

Harpya

Digitized by Google

Harpya carcinoformis.

Inter monſtrifica Aegypti ſimulaera, animantes corpus Leonis alas, & faciem Aquilæ habentes recenſentur, qui Gryphes nuncupantur: equis vehementer infeſti, ideò non eſt mirum, ſi ab aliquibus Hippogryphes appellentur. Mandauilla tamen in ſuo itinerario has deſcribere videtur tanquam naturales animantes, ex quarum vnguibus pocula parari, & ex pennarum coſtis arcus fabrefieri retulit, ſed fides penes authorem maneat. Nos in præſentia ex tabula Bembi, horum tria ſimulacra inter ſe diſcrepantia, & vt opinamur fabuloſa, proponemus. Prima icon habet caput Aquilæ, alas ingentes, & cætera membra Leonis, dextro pede quoddam inſtar veru geſtat, & poſterioribus pedibus anguem Aeſculapij calcat: propterea quòd Aegyptij hoc ſimulacro Apollinem indicare ſolebant: hinc veteres Poetæ currum Apollinis à Gryphibus trahi finxerunt, & Phœbum gryphinum cognominarunt: hac de cauſa in numiſmatibus Galieni, Gryphis conſpicitur icon cum titulo. APOLLINI CONS. AVG.

Hippogryphes quæ animalia.

Digitized by Google

Gryphis prima icon.

Succedit alia icon cuiuſdam monſtrifici animalis in Bembi tabula expreſſi; quod Hippogryphi figuram quodammodo æmulatur: faciem habet humanam cum appendice quadam capillari mentum exornante, & cincinno ſupra frontem; deinde ſimulacrum alis auium, & membris cæteris digitati quadrupedis integratur, vt in figura licet conſpicari.

Gryphis ſecunda icon.

Prædicto Grypho non diſſimile animal expreſſum habetur in eadem tabula; vnde duplici natura conſtare videtur, cum partim effigiem volucris, partim quadrupedis repræſentet. Roſtrum quidem habet, ſed caput, auribus, & oculis carens, icone Stellæ, & Lunæ decoratur. Cauda quadrupedis inſignitur, cum collo nigro ad pectus vſq; quemadmodum præſens figura oſtendit.

Gryphis tertia icon.

Demum ex eadem tabula monſtroſam habemus iconem, quam libuit Ornithanthropon indigitare, cum, capite auem, & cæteris membris hominem repræſentet. Habet præterea alas dorſo annexas, & Lunæ figuram ſupra caput: quapropter Lector id totum in ſubſequenti figura meditari poterit.

Omni-

Ornithanthropos.

Inſuper tabula Bembi monſtrificam nobis præbet figuram, cum caput quadrupedis humanum corpus integret. Hoc ſimulacrum conſpicitur genuflexum, & cum caput lupinum æmuletur, placuit Lycanthropon nominare.

Lycanthropos.

poſtre-

Poſtremò in hac tabula Torquati Bembi aliæ monſtrificæ icones obſeruantur, quas huic hiſtoriæ addere libuit, vt nihil illi deſit, quod Lector poſſit deſiderare. Auis quædam ibi conſpicitur, quæ figuram anſeris refert, & pænès caput, circa principium colli, duos oblongos habet cincinnos, circa initium ventris cernitur ſacculus, ſeu ingluuies, more Onocrotali, cum figura dimidiatæ Lunæ ſupra caput: quemadmodum icon oſtendit.

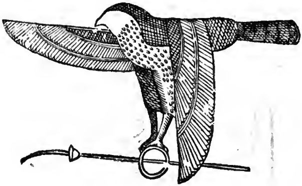
Auis Anſeriformis.

Præterea eadem tabula exhibet iconem cuiuſdam auis, alis tam amplis vt magnitudinem totius corporis excedant, quarum vna verſus pedes pendebat, pectore albo punctis nigricantibus maculato, roſtro admodum paruo, & hoc mirandum eſt, quia proportioni alarum non reſpondet; prætcrquamquod nulla oculorum figura in capite auis obſeruatur, & pedibus ſupra quemdam circulum quieſcere obſeruatur: veluti in propoſita pictura cernere licet.

Auis

Auis monſtrifera.

Ad finem picturam Arietis bicipitis ſpectandam proponimus, qualis in tabula Bembea obſeruatur. Habet hoc monſtroſum animal in medio duorum capitum duas appendices fortè laneas, quæ flammam ignis referunt, & cauda animalis eſt admodum breuis. Et hæc ſunt illa ſimulacra monſtrifera, quæ in tabula Torquati Bembi ſculpta, atque expreſſa videntur, cuius typum ex muſæo eiuſdem Bembi ad publicam vtilitatem Aeneas Vicus Parmenſis in lucem edidit, anno Domini quinquageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, & Imperatori Cæſari Ferdinando P.I. Perpet.Aug. Ger.P. Pann. Boem. Dal.Croat. Illyr. Regi, & optimo Principi conſecrauit

Aries

Digitized by Google

Aries biceps.

HIEROGLYPHICA.

TACITVS aliquando monimentis mandauit veteres Aegyptios, per figuras
animalium, mentis ſenſus effinxiſſe, ſed ſatius fuiſſet, ſi dixiſſet, per figuras
monſtrificas, animi intentionem expreſſiſſe; cum in tabula Bembi, cuius in
antecedenti Rubrica meminimus, monſtroſæ tantummodò animantium effigies con-
ſpiciantur. Præterquamquòd obſeruamus apud Valerianum (ſi inchoemus à capite)
ſimulacrum biceps brachijs, & pedibus carens, & hoc hieroglyphicum firmitudinis, *Lib. 32. Hierogl.*
& ſtabilitatis benè conſultorum conſtituit: nam quæ maturo fiunt conſilio, ſtabilita-
tem adipiſci ſolent; ſed ſimulacrum abſq; manibus, & pedibus fuit delineatum, vt di-
uina virtus exprimeretur, cui his ad operandum non eſt opus. Deinde ſimulacrum *Tricipitium.*
triceps apud Antiquos viſebatur, & hoc tricipitium ex capite leonis, canis, & lupi
H conſtabat: etenim capite leonis, tempus præſens indicabatur, quoniam eius conditio
inter præteritum, & futurum ſit ſeruens, capite lupi, tanquam obliuioſi animalis, tem-
pus præteritum deſignabatur, & tandem effigie capitis canini, tempus futurum in-
telligebatur, quia hoc animal homini blandiens ſpem inſinuat, quæ ad tempus fu- *Lib. 32. Hierogl.*
turum ſemper attinere videtur. Aliud tricipitium intueri licet apud Valerianum,
quo Hiſpaniam tripartito diuiſam ſignificari aſſeuerat: quamuis Interpres Heſio-
di hoc Lunæ hieroglyphicum eſſe voluerit, cuius dominium in Cœlo, Terra, & lo- *Lib. 5. Hierogl.*
cis ſubterraneis exerceri Antiquitas credebat. Idque magis poſſumus ſtabilire, cum
Pierius alibi hoc monſtroſum tricipitium ex humana tamen, canina, & equina facie
integratum Dianæ aſſignauerit, quæ apud Priſcos eadem cum Luna eſſe ferebatur. *Menſis diuiſio.*
In confirmationem addamus, quod Deo Anubi tricipiti eamdem vim Aegyptij at-
tribuebant, qua Hecatem, ſiue Dianam, vel Lunam Græci pollere promulgabant.

Niſi

Niſi velimus cum alijs, hoc tricipitio, tripartitam menſis diuiſionem in Calendas,
Nonas, & Idus intelligere. Prædictis addatur ſimulacrum ſepticeps, quod Vale-
Lib. 32. Hierogl. rianus hieroplyphicum multiſcij appellauit: nam Aſtrologi ſimilem iconem in quin-
to decimo gradu Geminorum figurarunt, inde præſagientes multiſcios fore, qui ſub A
eo gradu in auras vitales exierint.

Hactenus de multitudine capitum, iam ad brutorum capita penicillo humanis trun-
cis inſerta accedamus. Apud Pierium, homo capite canino pingitur, & pro hiero-
Lib. 5. Hierogl. glyphico Impudentiæ vſurpatur: quamobrem Helena apud Homerum ſe tanquam
canem accuſauit, quia abominandam tot malis anſam præbuerit: immo apud Pollu-
cem, ille oculum canis habere dicitur, qui notis impudentiæ eſt refertus. Rurſus ho-
mo capite accipitrino, pro hieroglyphico Dei, apud Valerianum figuratur, quoniam
Lib. 21. Hierogl. Aegyptij accipitrem ob genituram fœcundiſſimum Soli æquiparabant: cum rerum
naturalium ſcrutatores in hoc genere animalis *τριόρχην*, nempè accipitrem tribus re-
Triorchis quis. fertum teſtibus recenſeant. His addatur icon hominis capite aſinino, quem Pierius
aſellicipitem vocauit, quo hieroglyphico, Aegyptij ſacerdotes hominem imperitum,
& locorum ignarum ſignificabant, cum aſinorum talis ſit natura, vt longius peregrina-
ri non ſoleant, & tamen equi, & muli longiora itinera peragunt, ſed aſini per illam B
tantum prouinciam, in qua ſunt nati, vagantur: niſi dicamus, quod aſini ſunt ita ſtolidi,
Lib. 33. Hierogl. vt de homine imperito abierit in prouerbium *Aſinus ad lyram*. Demum Pierius effi-
giem hominis auribus aſininis referti, & dormientis, pro ſeruitutis hieroglyphico,
exhibet; ſed hoc ridiculum eſſe videtur cum ſuam ſententiam Onirocritorum nuga-
mentis ſtabiliat, qui ſomniantibus ſe aures aſininas habere, ſeruitutẽ præſagire ſolent.

Monſtrifica ob multitudinem manuum ſimulacra à hieroglyphicis non arcentur:
quandoquidem Pierius humanam iconem multis brachijs, & manibus delineatam
Lib. 35. Hierogl. tanquam hieroglyphicum Veris, Hyemis, & Solis exhibet. Etenim multi, per Briareum
centimanum, tempus vernum intellexerunt, ob copiam herbarum, florum, & fron-
dium, quibus hoc anni tempus redundat. Deinde alij, per Gygem centimanum,
Hyemem ſignificarunt, ob multa, quæ ad varios vſus, in hoc tempus congeruntur.
Demum Homerus Solem centimanum nuncupauit, ob infinita munia, quæ in ſublu-
nari mundo in dies obit. Additur aliud ſimulacrum hominis quadrimani, & quatuor C
auribus inſigniti, quo Lacedęmonij Apollinem demonſtrantes, hieroglyphicum
Sapientiæ, cuius Apollo erat ſymbolum, cunctis inſinuare videbantur, quoniam
ille verè ſapiens non appellatur, qui multorum cognitionem, & vſum non habeat.
Deniq; Valerianus monſtrificam delineauit iconem humanæ faciei ore patulo, lin-
Lib. 32. Hierogl. gua exerta, naſo obliquo, labijs tortuoſis, & oculis toruis, vt hieroglyphicum Ad-
uerſarij contradicentis exprimeret; cum huiuſmodi monſtroſum ſimulacrum in de-
cimo Scorpij gradu ab Aſtrologis fingatur.

Accedendum eſt ad ponderandas icones monſtrificas, quæ partes ſuperiores hu-
manas, & inferiores belluinas referunt. Quandoquidem Pierius Leænam facie
Lib. 1. Hierogl. virginea deſignans, hac ratione mores meretricios affabrè deſcribere exiſtimat,
nixus aſſertis cuiuſdam Michaelis Bizantij, qui meretrices quaſdam ex Megara,
Sphynges appellatas fuiſſe tradidit; nam tales beſtiæ humano capite manſuetudinem
quandam præ ſe ferre ſolent, ſed reliquo corpore leonino, rapacitatem, & impe- D
rium oſtentant, quas conditiones, & proprietates meretrix in amantes exercet: quam-
Meretrix Megarica quæ. obrem in turpiſſimum dedecus meretrices olim megaricæ ſphynges nuncupari ſo-
lebant, & huic adagio ſordidi Megarenſium mores ab omnibus damnati anſam
dederunt. Amplius ex Valeriano habemus virgineam effigiem pube tenus, & dein-
ceps in caudas piſcium, & pedes gallinaceos deſinentem, quo monſtroſo ſimulacro
Lib. 24. Hierogl. Sirenas, ſimulque perditionem rerum exprimere conatur: tunc enim homines blan-
dis Sirenarum illecebris irretiri dicuntur, quando voluptatum luto hæſitantes fœ-
diſſimè computreſcunt. Iterum ex eodem Pierio habetur pictura hominis pube
tenus, & deinceps caprinam formam induentis, quod monſtrum pro hieroglyphico
Diuinitatis occultæ Hierogl. occultæ diuinitatis publicatur: hac monſtrifera imagine, Sileni ex genere Satyro-
rum repræſentantur; erant autem Sileni iuxta mentem Alcibiadis platonici, quædam
icones ita concinnatæ, vt facilè complicari, & explicari poſſent: hæ igitur compli-

catæ

catæ ridiculam, & monſtroſam tibicinis effigiem oſtentabant, ſed explicatæ quoddam venerandum numen præ ſe ferebant. Iterum Pierius pictura hominis in equinam formam deſinentis, hieroglyphicum humanæ vitæ fugacis, & præcipitis exponere nititur, *Lib. 4. Hierogl.*
E quoniam terminus humanæ vitæ in pernici curſu conſiſtit.

Prætermiſſo monſtro capripede, quod alibi pro hieroglyphico vniuerſæ Mundi machinæ expreſſum fuit, deſcendemus ad hieroglyphica, quæ à monſtroſis beſtijs referuntur. Pierius aliquando Gruem bicipitem tanquam hieroglyphicum feracitatis pingebat, propterea quod, Grue bicipite quondam apparente, eo anno vberrima in Aegypto fuit annona. Quamuis hoc monſtro bicipiti ver, & hyemem aliqui demonſtrare potuerint: ſiquidem, Grue adueniente, tempus vernum homines lætificat, & Grue abeunte, hyems ingruit. Ibidem pingitur à Pierio equus alatus potius ad famam, quàm ad celeritatem indicandam, nam tale monſtrum, cum ex cæde Meduſæ natum eſſe perhibeatur, ſignificat, quod virtus, profligato terrore, famam generat, & hieroglyphicum terroris erat caput Meduſæ, & fama ſtatimatque eſt genita, illicò per ora hominum volitat. Ad finem tanquam coronidem addamus monſtrum mirabile à Valeriano depictum, nimirum ſerpentem alatum cum capite accipitris, quo
F hieroglyphico, Aegyptij Diuinitatem demonſtrare conabantur. *Lib. 17. Hierogl.* *Fama qualis.* *Lib. 14. Hierogl.*

MIRACVLA.

NON eſt in dubium reuocandum illa monſtra, quæ ad aliquid præſagiendum in lucem ſunt egreſſa, ad miraculorum patrationem eſſe referenda: nihilominus hoc in loco miracula monſtrorum manifeſtiora, deinceps in Rubrica Præſagiorum minus aperta recenſere decreuimus. Primum legitur in hiſtoria Indiæ Luſitanicæ, quòd in Regione Iabonica iam multi Ethnici chriſtiana facra ſuſceperunt, *Parte 4.*
G quando contigit, vt omnes filij cuiuſdam Neophyti perirent: idcircò, rurſus impendente vxoris partu, quidam Ethnicorum huius mulieris affinis marito blandis verbis à Dæmone ſuppeditatis perſuaſit, vt, arrepta necis filiorum occaſione, ſe ſe à republica Chriſtiana ſegregaret: quapropter ille verbis conſanguinei motus, confeſtim, euaginato pugione, quamdam crucem transfixit, vt cunctis, hoc peracto, ſe chriſtianos ritus deſerere manifeſtaret. Sed paulò poſt eius vxor doloribus partus agitata infantem ſine mento, & thorace ita patulo enixa eſt, vt omnia viſcera puelli conſpicerentur: quare huius monſtroſi partus formidine perculſi omnes affines vnà cum marito ad cultum Chriſtianæ fidei reuerſi ſunt. Non diſſimile miraculum accidit in Regione Fori Iulij anno Domini vigeſimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, vbi quædam nobilis mulier prolis auida mendicam duos geſtantem puellos, & victum oſtiatim quæritantem irridebat, quia de filijs interrogata, ſe eos legitimo matrimonio, marito tunc in Noſocomio ægrotante, peperiſſe affirmabat. Propterea *Puellus ſine naſo oritur.*
H mendica id ægro ferens animo, talem notam fætui mulieris nobilis ab Omnipotenti Deo imprimendam eſt imprecata, vt ſui ipſius violata fama ab omnibus noſceretur. Accidit autem, vt nobilis mulier facta infantem ſepticipitem enixeretur, & medium inter alia caput vno tantùm oculo, & auribus caprinis erat refertum. Accidit quoque Epidauri anno vigeſimo ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, vt mulier grauida duas gallinas alterius vicinæ abſentis furaretur, idcircò hæc domum reuerſa, & ſimile latrocinium ſuſpicata, mulierem grauidam adiuit, & placidis verbis gallinas non inuentas repetebat. At grauida iure iurando ſe à ſimili crimine alienam eſſe affirmabat: immò à ſummo Deo imprecata eſt ſe duos Dæmones parituram, ſi huius generis latrocinij fuiſſet conſcia: nec ſecus accidit, nam tempore paritionis monſtrifici Dæmones dilaniatis matris viſceribus in lucem prodeuntes vna cum matre perierunt. *Infans ſepticeps.*

Amplius, ex Polydoro Virgilio in hiſtoria Anglica, regnante Henrico Secundo, & Thoma Cantuarienſi Pontificis Romani legato in illis regionibus verſante *Lib. 13. hiſt. Angl.*

contingit, vt ſupra vim naturæ infantes monſtrifici, nimirum cauda inſigniti naſcerẽtur. Quandoquidem cum Thomas Cantuarienſis vir iuſtus veniſſet Strodum, qui vicus ſitus eſt ad Meduciam fluuium Proceſtriam aluentem, tunc loci Accolæ, vt aliqua ignominia Thomam afficerent, caudam eius equi amputare non dubitarunt, A vt proprio Regi morem gerent, qui ſæpè pronunciare ſolebat, ſe vnius ſacerdotis pacem in proprio regno conſequi non poſſe, & fidis amicis carere, qui hac moleſtia illum liberarent. Sed poſtea hæc infamiæ nota vna cum illis hominibus, qui peccarunt, deleta eſt.

Lib. 8. de mirac, cap. 42.

Hactenus de miraculis ſupra vim naturæ in illis fœtibus patratis, qui monſtroſi, imperante Deo, in lucem prodierunt. Reliquum eſt, vt de illis infantibus verba faciamus, qui monſtrifici nati, paulò poſt ſupra naturæ ordinem venuſtam corporis formam ſortiti ſunt. At illud miraculum ſit inſtar omnium, quod Cæſarius Heiſterbacenſis narrat accidiſſe Godefrido in ædibus probationis, tyronum præceptori, qui olim dum Paræciam quamdam regeret, puellum monſtroſum, & connata circa latus mole carnea mirandum in modum deturpatum, ſacro fonte intinxit, ſed poſteaquam nomine ſanctiſſimæ Trinitatis inuocato, huiuſmodi ſacro latice monſtriferum infantem tertio abluit, tunc monſtroſa caro ſupra vim naturæ euanuit; vnde parentes, & B circumſtantes virtutem Sacramenti Baptiſmatis prædicantes, immenſa gloria infinitam ſummi Opificis potentiam affecerunt.

PROBLEMATA.

Lib. 2. Phyſic.

Problema ſecundum.

Lib. 2. Dypnoſ.

Monſtrum multiforme, quale.

PROPOSITIONIBVS interrogationem annexam habentibus monſtra nõ carent: ſiquidem prima fronte curioſus ſcire deſiderat, cur monſtra à Natura producantur. Huius cauſam aſſignat Ariſtoteles in Phyſicis, dum inquit, quod Natura ſemper producere conatur, quod melius, & perſectius eſt, ſed propter materiæ diſpoſitionem, vel prauam vteri conformationem, vel ob influxum ſyderum, non C intentum operis finem aſſequens, quod poteſt tantummodò producit. Hinc ſecundum dimanat problema. An natura in monſtris producendis aliquem finem reſpiciat. Philoſophi affirmatiuè reſpondent: etenim ſi natura nullum finem ſpectaret, proculdubiò fœtus eſſet informis, ſed non eſt ſemper informis, ideò iuxta mentem Ariſtotelis, natura, quando in generatione errat poſtea ſuum finem in proximo genere aſſequitur, dum fœminam loco maris, bipedem loco hominis, aut impedita, quadrupedem progignit: hinc colligendum eſt à natura errante piſces rariſſimè, & nunquam arbores generari. Quamuis Atheneus recitet, ex authoritate Hecatij, canem truncum vitis pepeziſſe, hunc tamen partum multi fabuloſum prædicant. Et ſi quis ambigeret dicens, quòd natura errans aues potius bipedes, quàm aliud genus quadrupedis producere deberet: Reſpondet Cardanus, quòd natura in aliquod genus intendens, neceſſariò etiam aliquam ſpeciem illius generis fingere conatur: quamobrem cum finem aliquem proprium aſſequi nequeat, proximiorem illi reſpicit, & quid in alio genere D fabricare, non reluctante materia intendit. Qua de cauſa in materia diuerſarum partium monſtrum multiforme producitur, ſed ex materia admodum inutili monſtrum informe reſultabit.

Viuere, & conuiuere quid.

Rurſus Curioſi ſciſcitantur, cur monſtroſi fœtus in vtero viuant, & in lucem edita facilè pereant. Reſpondet Cardanus genita ab iiſdem cauſis ſeruari, à quibus pendent, & quæ adnata ſunt facile etiam conuiuere, quoniam congenita eorum vitam participant, quibuſcum fuerunt genita. Cum autem difficilius ſit viuere, quàm conuiuere: hinc fit, vt monſtra in vtero viuant, deinde in vitales egreſſa auras facilè intereant: quia nata à propria natura remouentur, ſicq; imbecilliora, & inſalubria redduntur, & obeunt. Verùm alia reſponſio in medium afferri poteſt, nimirum monſtra, quando generari incipiunt, à generatione perfectorum parùm diſcrepare, ſed quia tractu temporis, dum abſoluuntur, à natura generantium valdè recedunt: idcircò monſtra, quantò magis augentur, tantò maiorem imbecillitatem acquirunt, quia à

naturali

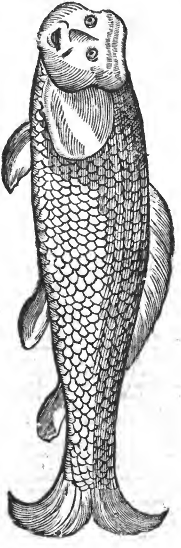
naturali primordio magis degenerant. Monſtra autem quæ ſuperuiuunt, à naturali ſtatu minus recedunt. Hinc emergit aliud problema, cur raræ ſint monſtrorum abortiones, ſi monſtra, vt paulò ante explicatum fuit, in vtero etiam creſcentia in *Lib. 12. de*
E dies maiorem debilitatem incurrant. Optimè reſpondet Cardanus, quoniam abor- *rer. Subtil.*
tus vt plurimum ſunt rari, monſtra quoq; ſunt rariora; vnde fit, vt monſtrorum abortiones ſint rariſſimæ. Demum inquirere ſolent, cur mulieres Aegyptiæ frequentius, quàm aliæ monſtra enitantur. Reſponſio eſt Cardani hoc inde euenire, quoniam fœminæ Aegyptiæ vnica paritione plures infantes edere ſoleant: quocirca, vel ex imbecillitate, vel ex concuſſione fœtuum, à propria natura partus facilè degenerant.

Deinde quæritur, cur quadrupedes, non magnæ plerumq; monſtra enitantur; cum tamen homini, & magnis animantibus id rarò contingat. Hoc problema diſſoluit *Sect. 6. Pro-*
Ariſtoteles, aſſerens hanc eſſe præcipuam cauſam, quoniam parua animantia vno *bl. & lib. 4.*
& eodem tempore plures concipiunt fœtus, cum tamen grandiora vnum tantum- *de generat.*
modò concipiant, & pariant. Ibi autem monſtra procreari ſolent, vbi plurima ſe- *Anim.*
mina inter ſe confunduntur, & coaleſcunt, veluti in paruis animalibus plures fœtus concipientibus ſæpè ſæpiùs contingere ſolet. Inſuper inueſtigari ſolet, in quo
F genere animantium copioſiora monſtra producantur. Multi reſpondent hoc aquatilibus competere, non ſolum quia multi ſunt arbitrati formas cunctorum animantium in aere, & terra verſantium, in aquis quoq; obſeruari, ſed etiam hoc aquatilibus conuenire putamus propter mollitiem materiæ, & ſuperfluam humiditatem, qua generatio, & animantis conſtitutio facilè vitiari, fœdari, & deformari poteſt. Verùm hæc monſtra aquatilia nobis minus innoteſcunt; cum omnes ſpecies ſimi- *Monſtra*
lium animalium, ob remotam à noſtris ſenſibus habitationem, facilè ignorentur. *aquatilia mi*
Libuit tamen in præſentia nonnullas monſtrorum aquatilium icones ante oculos *nus nota.*
lectoris repræſentare, vt eorum ſententia ſtabiliatur, qui in dies noua monſtra in aquis inueniri aſſeuerant; hinc elicimus, quòd Priſci iure meritò monſtroſas Harpyas Neptuni filias cognominarunt, cum Oceanum prodigiorum, & portentorum omnium parentem conſtituerent. Prima icon erit monſtroſi Cyprini, quem referunt *Cyprini va-*
fuiſſe captum in flumine Auſtriæ, quod vocant Dielirs in Ditione Comitis Iulij de *rietas*
G Hardegg, propè vrbem Retz, anno Domini quadrageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, menſe Octobri. Erat autem Cyprinus monſtroſus, quia non vt reliqui Cyprini, de quibus in Hiſtoria Piſcium actum fuit, effigiem, ſed humanam præ ſe ferebat. Rete ſolus fuit comprehenſus, & ob raritatem, & maximè, qui ſenibus regionis erat ignotus, diù conſeruatus, & veluti quoddam miraculum paſſim fuit circumlatus.

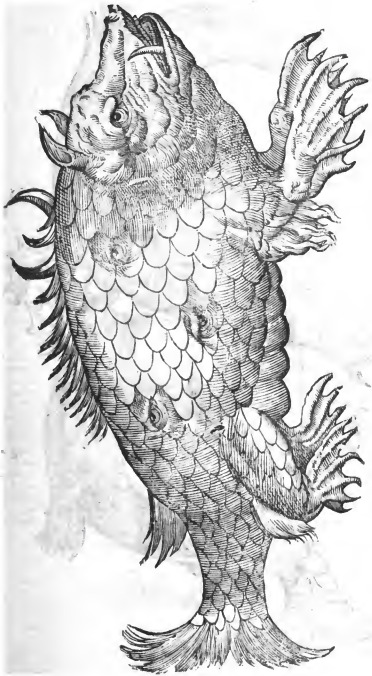
Secundò loco effigiem monſtroſi Suis marini damus, quem Geſnerus Hyænam cetaceam à ſimilitudine Suis, ſiue Hyænæ quadrupedum appellauit; hic, referente Olao Magno, anno Domini trigeſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, propè Thilem inſulam ſeptentrionalem fuit comprehenſus, capite quidem ſuillo, ſed reliquo corpore ſquamoſo, cum figura veluti adoleſcentis Lunæ in dorſo, & ternis in medio lateris vtriuſq; oculis. Animal erat incredibilis ferè magnitudinis, quia longitudinem duorum, & ſeptuaginta pedum, & altitudinem quatuordecim æquabat.
H Interſtitium inter oculos erat ſeptem pedum, & iecur habebat tam vaſtum, vt quinq; dolia impleuerit.

Tertiò adduntur monſtra Niliaca in confirmationem eorum, quæ hactenus dicta fuerunt, quorum icones erant reponendæ paginâ 26. huius libri, vbi horum meminimus: nam humana planè ad pubem vſq; effigie, facie ad grauitatem compoſita, cæſarie flaua, & canis aliquot pilis obſita, ſtomacho offeo, brachijs diſtinctis, & dearticulatis, ſed deinceps monſtrum hoc hominem æmulans in piſcem deſinebat. Aliud verò erat vultu muliebri, promiſſis capillis, tumentibus mammis; quemad- *Duo mon-*
modum icon exprimit. Amplius, vt ſtabiliatur ſententia eorum, qui plura in aquis, *ſtra maris,*
quàm in terris monſtra conſtituunt, annectemus iconem monſtri marini; referente *& fœmina.*
Pareo, capite, crinibus, & pectore equino, reliquo corpore piſciforme. Hoc in mari Oceano comprehenſum, & Romam allatum, & Summo Pontifici oblatum fuiſſe Geſnerus tradit.

Monſtroſus Cyprinus.

Digitized by Google

Propterea valeant, qui in fabulis Antiquorum magna libertate equos marinos partim effigiem equinam, partim piſcis repræſentantes conſtituerunt: vt quemadmodum Columbæ, Pauones, & Aquilæ ſuorum Numinum, ſcilicet Veneris, Iunonis, & Iouis
E currus trahere finxerunt: pariter in aquis Neptunum ab huiuſmodi Hippopotamis duci voluerunt. Ideòque, iuxta Pictorum voluntatem, in magnam ſpectantium admirationem illam equinam formam erant commenti, quæ potius cuiuſdam Hippocampi, quàm Hippopotami eſſe videbatur. Non enim cauda Delphini in Hippopotamo vnquam fuit obſeruata: neq; Romanis alius vnquam fluuialis equus viſus eſt præter illum, de quo in Hiſtoria Quadrupedum Digitatorum verba fecimus. Quocirca multi aſſeuerarunt ambitionem Romanorum figuræ huius equi occaſionem dediſſe: nam, vt terræ, mariſque dominium cunctis manifeſtarent, duo animalia vtriuſq; elementi, ſcilicet equum, & Delphinum ſimul iunctos pingi curarunt. Hinc multi talem figuram admirantes, & vnum tantum animal eſſe exiſtimantes ſimile monſtrum, equum marinum nuncuparunt. Modò nulla admiratione teneri debemus, ſi icon propoſita aliquam veritatem aſſequitur.

Neptuni equi quales.

Origo equi Neptuni Antiquorum.

Adhuc prædictam ſententiam ſtabiliemus, ſi addiderimus iconem monſtri aquati-
F lis magis terrifici, quod memorat Geſnerus, & hanc imaginem Pictori, qui id Antuerpiæ viuum viderat, acceptam refert. Caput monſtri quid furiale præ ſe ferre videtur, nam cornu duplici eſt refertum, & auribus valdè prominentibus inſignitum. Brachia verò humanis non abſimilia erant: reliquum corpus piſcis formam repræſentabat. Captum fuit in mari Illyrico, cum ab aquis ad litus puſionem illic morantem rapturus acceſſiſſet. Quoniam piſcatores ipſum obſeruantes lapidibus vulnerarunt, ſed monſtrum fugiens lethali perculſum vulnere, paulò poſt in littus, à quo diſceſſerat, reuerſum expirauit. Itaq; lineamenta huius monſtri in icone ſpectanda proponuntur.

Monſtrum hoc, vbi captum.

Monſtrum aliud ſuperiore multò mirabilius ad mentem Rondeletij ſubiungimus, cuius iconem accepit à Gisberto Germano Medico, & ipſe Amſterodamo cum litteris acceperat, quibus affirmabat, anno Domini trigeſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, in Polonia viſum tale marinum monſtrum, referens quodammodo rudimenta habitus Epiſcopalis, & ad Poloniæ Regem delatum. Immò ſignis quibuſdam in-
G dicare videbatur ſe ad mare regreſſum deſiderare: vnde illò tandem deductum, in mare ſe coniecit. Quamobrem Rondeletius ſe plura omittere dixit, quæ de hoc monſtro narranda eſſent, quia id fabuloſum eſſe arbitratur, & addit ſe talem monſtri iconem exhibere, qualem accepit, quæ poſtea vera ſit, an non, nec prorſus affirmare, nec prorſus negare audet. In aſſerti confirmationem Bellonius hæc addit verba. Neque hoc quoque prætermittendum eſt, quod in Batauinis annalibus de piſce epiſcopo ſcriptum eſt, quem propè Poloniam anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo captum fuiſſe Cornelius Amſterodamus Gilberto Phyſico Romæ ſcripſit, & Regi Poloniæ oblatum, cuius corporis magnitudo, facies, & cultus talis erat omninò, qualem videmus figuram alicuius Epiſcopi Mitra, & reliquis ſuis ornamentis induti. Hactenus Bellonius.

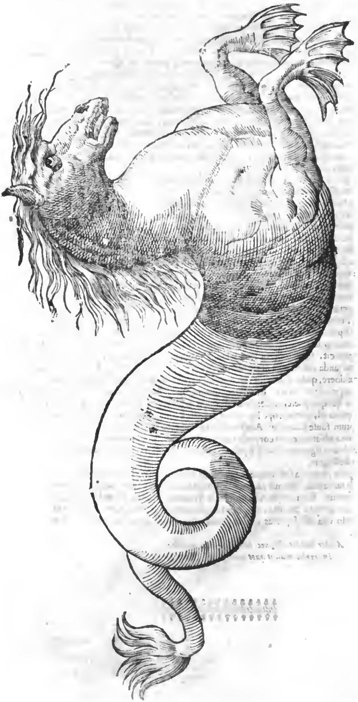
Monſtrum hoc, vbi captum.

Bellonij opinio.

Cum igitur permulta ſint naturæ in terris prò arbitrio ludentis miracula; ſic etiam in mari, ob raritatem, & formæ varietatem, propè incredibilia eiuſdem artificij mon-
H ſtra obſeruantur. Etenim quis non admiratur Tritones, Sirenas, Nereides, & pleraque alia huius generis monſtra, quæ olim fabuloſa eſſe multi putabant, & tamen talia aliquando viſa eſſe ſuperius fuit exaratum. Poterimus igitur meritò canere hoc diſtichon.

Aether non tot alit, nec tellus horrida monſtra
In cryptis abdunt quot vada ſalſa ſuis.

Præte-

Digitized by Google

Digitized by Google

358 Monſtrum Marinum rudimenta habitus Epiſcopi referens.

Digitized by Google

Præterea quæritur, an monſtrificus homo veluti bicorpor vna, vel duplici anima ſit refertus. Reſpondet Ariſtoteles id ex corde eliciendum eſſe: quandoquidem vnum cor in tali monſtro, vnum tantum animal, & duo corda duo animalia repræ-
E ſentant. Modò difficultas eſt, qua ratione cognoſcendum ſit, nùm in ſimili monſtro viuente vnum tantùm cor, vel duo corda contineantur. Niphus in Commentarijs ad Ariſtotelem ſcriptis mandauit, olim in Gallia de monſtro huius generis diu à Theologis diſputatum fuiſſe, vtrum hoc pro vno, vel pluribus, aqua ſacri fontis eſſet luſtrandum, qui tandem ex differentia ſenſuum id percipiendum eſſe decreuerunt. Siquidem Albertus meminit cuiuſdam monſtri geminum hominem æmulantis, quo duos homines referrti ſtatuerunt, quia altero ira percito, alter ridebat, & altero plorante, alter iucunditatem præ ſe ferebat, & monſtrum ad annum vſq; vigeſimum, vitam traduxit, immò altero pereunte, alter eatenus ſuperuixit, donec fætore defuncti affectus è vita deceſſit. Medici autem in dirimenda hac quæſtione, à ſententia Ariſtotelis valdè diſſentiunt: non enim cor, vt Ariſtoteles, ſed cerebrum tantummodò reſpiciunt, in quo rationis domicilium, & dignitas humanæ formæ reſidet; & quamuis, à corde, caloris vitalis ſcatebra dimanet; nihilominus ratio-
F cinatio, & diſcurſus in capite tantummodò celebratur. Præterquamquòd in maiorem ſententiæ Medicorum ſtabilitatem, facultas formatrix cuncta delineans, in conceptione primitùs circa cerebrum verſatur; cum Anatomici per diſſectionem, caput in embryo cæteris partibus grandius obſeruauerint: immò perpetua proportione ſingula membra minora inueniunt, quantò longius à capitis regione diſtant, donec partus typum perfectæ formationis fuerit aſſecutus.

lib. 4. de Gē. An. cap. 4.

Loco citato.

Medicorum opinio de Monſtris geminis.

Sedes rationis qua.

Item quæritur, quare monſtra iuxta paruitatem, veluti Nani in humano genere procreentur. Reſpondent id à duabus cauſis, nimirum à loco, & ab alimento prouenire; ſiquidem anguſtia loci, ſeu receptaculi efficit, vt fœtus minimè dilatari poſſit, deinde paucitas alimenti prohibet, quominus ad perfectam ſtaturam fœtus peruenire valeat. Inueſtigant etiam, cur in rerum natura mulier monſtrum appelletur. Huic quæſtioni Ariſtoteles in Phyſicis ſatisfacit, quando aſſerit, omne per accidens genitum monſtrum nuncupari, ſed quia mulier quodammodo per accidens
G produci videtur, ergo iure optimo inter monſtra erit collocanda: minor propoſitio huius rationis cunctis innoteſcit, quoniam Natura rem perfectiorem procreare ſemper intendit, ſicq; proculdubiò ad maſculum ſemper generandum dirigetur; ideò aliquando fœminam, ob materiæ diſpoſitionem, producit.

lib. 2. Phyſ

Mulier cur monſtrum dicatur.

Tandem percunctantur multi, an monſtra in lucem egredientia, iuxta nominis etymum aliquid ſemper præmonſtrent, vel præſagiant. Multi Authores fuerunt huius opinionis, ex monſtrorum ortu ſemper aliquid eſſe præſagiendum: propterea Malanthon hanc ſententiam ſtabilire videtur, natiuitate monſtri ante bellum, quod Cæſar aduerſus Romanos ſuſcepit. Immò Sorbinus præcitato authori adſtipulatur, dum in ſua Teratologia, exemplis variorum Monſtrorum, paſſim id confirmat.

Lib. 2. Progym. nat.

Ad præſagia monſtrorum homines non ita faciles, & proni eſſe debent: nam Diuus Auguſtinus hoc mirandum in modum damnat; dum inquit: viderint Conie-
H ctores monſtrorum, & oſtentorum, quàm ex illis ſæpè fallantur, & noxiæ vanitatis rebus animos hominum implicent. Quamuis multa dicendo, aliquid veritatis quandoq; incurrant. Non igitur perperam locutus eſt Cardanus, quando aſſeruit, monſtroſos partus mala denotare, ſicuti vrina cruda in morbis, quæ naturam alio intentam eſſe, & à recto tramite aberrare demonſtrat. Immò Pareus hoc perpendens, tandem ſcripſit: quoniam ſine modo, ſine lege, vel vago, aut nefando concubitu, vel quo tempore, Dei, & Eccleſiæ mandato abſtinere decet, miſcent ſe parentes: ideò ſæpè nefanda, horrenda, & à naturæ communis regula deuia naſcuntur: idcircò ad præſagitionem non eſt confugiendum. Verum quid eſt, quod aliqua interdum extraordinaria monſtra aliquid præſagire poſſunt. Nam Martinus Vueintrichius ſcriptum reliquit in Pago quodam Galliæ infantem olim fuiſſe natum, in cuius ventre cuſpis gladij eminens conſpiciebatur, qui poſtea, facta paulatim ſuppuratione, extractus eſt, & bellum ciuile præſignificauit. Quandoquidem huius nulla cauſa phyſica reddi poterat. Huius monſtri Iconem lector ſuo loco,

Lib. 21. de Ciuit. Dei cap. 8.

Lib. 14. de Var. rerum cap. vlt. In l. Anat.

In lib. de Monſ. c. 49.

nimi-

nimirum in Rubrica præſagiorum intuetur. Quando igitur monſtra à naturali ſtatu non valdè recedunt, quidquam præſagire non videntur, quoniam apud Aegyptios hæc præſagitio eſſet admodum frequens, vbi frequentiora, quàm in alijs Regionibus monſtra huius generis naſcuntur. A

MORALIA.

QVEMADMODVM in humana natura accidit, vt monſtra, nempè homines bicipites aliquando oriantur: pari ratione id in Eccleſia contingit, in qua monſtroſi homines verſantur, qui varijs intentionibus, & affectibus muniti, bicipites in eodem tamen Eccleſiæ corpore vniformes nominantur. Veluti quando ſunt multi, qui vnum ratione intentionis ſimulant, ſed tamen iuſtis de cauſis duplices, & bicipites nuncupantur, quatenus pluribus intentionibus, & affectibus ſimulantes, in multa veluti capita diuiduntur.

Bicipites in moral. doctrina quales.

Præterea ſi aliqua in lucem exeunt monſtra, quorum partes ſupernæ hominem duplicem, & partes infernę hominem ſimplicem referunt, tunc partes inferiores, quæ ſunt ſimplices, partes ſupernas duplices ſuſtinere, & ſuſtentare debent. Simile monſtrum in Eccleſia aliquando conſpicitur: nos igitur Chriſticolæ cum ſimus plures perſonæ, vnum tamen corpus in Eccleſia iiſdem pedibus, nimirum iiſdem fidei fundamentis ſuſtentamur: quocirca ſi contingat, vt aliquis vulnere læthalis criminis perculſus pereat, tunc cæteri talem, ob crimina defunctum, magno charitatis feruore ſuſtentare debent: cum ſcripſerit Apoſtolus ad Galatas. Vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite hos in ſpiritu lenitatis, & alter alterius onera portet. B

Monſtrum bicorpor.

Cap. 6.

SYMBOLA.

EX monſtrificis etiam animalibus viri eruditi ſchemata ſymbolica componere non dubitarunt. Etenim ex Syluestro Petraſancta, iconem monſtrificæ mulieris habemus, quæ, Veterum Sirenem referre videtur, cum titulo, CONTEMNIT TVTA PROCELLAS, & hoc ſymbolum Hieronymo Columnæ Paliani Duci, & Copiarum Regis Ferdinandi Præfecto aſſignat, quo cunctis perſuadere nitebatur, ſe tam in ſecundis, quàm aduerſis rebus ſemper tranquillo animo agere, quod Sirena præſtare videtur, dum in turbato, & placido mari, tanquam in proprio domicilio ſemper quieſcit. Apud eundem authorem, aliud mirabile monſtrum conſpicitur, nempè caput equinum humano vultu decoratum, & barba in pectus promiſſa, cum pedibus gruis, & cauda galli gallinacei, additis his characteribus. FAB. adſcribitur hoc ſymbolum Fabio Cunctatori, qui hac monſtrifica effigie, virtutes perfecti Ducis exprimebat: namque capite equino, Præfectura, & Principatus in bello, vultu, barba, & pectore hominis, prudentia, pedibus gruis, cunctatio, & vigilantia, & demum cauda galli gallinacei, victoria ſignificatur. Poſteaquam in equum monſtroſum incidimus, non eſt prætermittenda icon equi alati pedibus poſterioribus leonem conculcantis, quæ apud præcitatum authorem pingitur, cum epigraphe. PERENNITAS LAVDIS, hocque ſchema ſymbolicum Henrici primi Regis Luſitaniæ fuiſſe memorat, qui hac ratione, omnes Africæ nationes quantumuis barbaras ſe domiturum eſſe demonſtrabat. Verùm ſi in hoc ſymbolo equus alatus effigiatur, in alio etiam citati libri Teſtudo quoque alata figuratur, cum epigraphe. AMOR ADDIDIT. Hoc ſymbolum Fælicis Salerni Principis fuiſſe author pronunciat, quo vtebatur, vt Regi amorem, fidem, & ad ſubita obſequia alacritatem, ſine mixtione temeritatis, aut improuidæ celeritatis inſinuaret. C D

Li. 7. Symb. heroic.

Li. 6. Symb. heroic.

Equus alatus Leonem conculcans.

Teſtudo alata.

EMBLE-

E

EMBLEMATA.

NON poſſumus non mirari monſtroſas etiam effigies argumentis emblema-
tum famulari. Etenim Alciatus delineauit mulierem pedibus leoninis, & *Embl.* 187.
pennis auium tectam, cum epigraphe. SVBMOVENDAM IGNORAN-
TIAM. Huius monſtri pictura repræſentatur Sphinx Veterum, quæ ore virgineo pin-
gebatur, & Thebanam Regionem infeſtare dicebatur, dum hominibus in præcipitium
ductis ænigma ſoluendum proponebat, illudq; non explicantes de ſaxo eminenti præ-
cipitabat. Aenigma erat tale: quodnam eſſet animal quadrupes, bipes, & tripes. Id
totum expreſſit Auſonius his verſibus. *Aenigma Sphyngis.*

Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolus
F *Terruit Aoniam volucris, Leo, virgo triformis,*
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puellæ.

Quare iure meritò Lactantius in primum Thebaidos Sphingem monſtrum, Har-
pyarum inſtar, fuiſſe retulit. Diodorus Sphingem inter genera Simiarum recen-
ſuit. Albertus Magnus, & Solinus Sphingem ſimiam nuncuparunt. Sabellicus ta-
men credit fuiſſe hominem pernicioſum Sphingem cognominatum, qui ſuis vafra-
mentis multos peremerit. Sed his omiſſis, ad rem noſtram tantummodò ſpectat,
quod ſphinx triformis pingitur, nimirum, facie puellæ, plumis auium, & pe-
dibus leoninis, ad indicandam ignorantiam, quæ veluti ſphinx in eminenti vitæ
humanæ monte locata infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimit, non
alia de cauſa, niſi quia homines ſe ſe non agnoſcunt, nempè ſe homines eſſe igno- *Ignorantia*
rant. Quandoquidem triplex huius monſtri forma ad tres præcipuas, & efficientes *eſt mõſtrum*
ignorantiæ cauſas reducitur. Etenim virginea facies voluptatem oſtendit, quæ ho- *triforme.*
G mines aliquando ita excæcat, vt illos de humana in belluinam naturam facilè tranſ-
formet. Plumæ monſtrum tegentes leuitatem, & inconſtantiam animi ſignificant,
& leonini pedes ſuperbiam, & arrogantiam declarant, quæ falſam de rebus opinio-
nem in ſcientiam vertit, & tunc homo exiſtimat ſe ſcire quod neſcit. Tres igitur
erunt ignorantiæ cauſæ. Prima erit voluptas corporea, qua homo irretitus, ab om- *Ignorantia*
ni vera diſciplina penitus abhorret; Secunda eſt leuitas ingenij, vel temeritas, quæ *cauſa quot.*
non videt, quod deceat; tertia eſt animi elatio: qua de re Plutarchus varijs in locis
tradidit olim pro foribus templi Apollinis Delphici, verba litteris aureis fuiſſe exara-
ta huius tenoris γνῶθι σε αὐτόν. ideſt. NOSCE TE IPSVM. De hoc Auſonius
ſic cecinit.

Quamquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σε αὐτόν,
Quam properè legimus, tam citò negligimus.

His ſic notatis, & explicatis, modò carmina Alciati melius intelligentur, quæ ſic ſe
H habent.

Quod monſtrum id? Sphinx eſt, cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſa, & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas
Sunt, & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica littera poſſit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namq; vir ipſe bipeſq; tripeſq; & quadrupes idem eſt;
Primaq; prudentis laurea, noſce virum.

Idem Alciatus pinxit aliud monſtrum, nempè bouem cum facie, & pectore hu- *Embl.* 12.
manis in vexillo his litteris decoratum. S. P. Q. R. cum titulo. NON VVLGAN-
DA CONSILIA. Author alludit ad Minotaurum, quem Veteres monſtrum ex

Paſiphe, & Tauro procreatum fuiſſe finxerunt, quia ſuperiori parte hominem, & in-
Minotaurus. feriori taurum referebat. Hoc monſtrum in labyrintho Cretæ incluſum fuiſſe Poetæ
tradunt: ſic enim canebat Ouidius.

Dedalus occluſit conceptum ſemine matris A
Semibouemq; virum, ſemiuirumq; bouem.

Romani hanc Minotauri iconem, authore Feſto in militaribus Inſignibus figura-
bant, vt cunctis manifeſtarent non minus occulta eſſe debere Principum conſilia,
& potiſſimum de bellicis expeditionibus, quàm olim occultus Minotauri fuerit la-
byrinthus. Idcircò Dion aſſerebat, quod Tiberius Cæſar interrogatus, cur ſua con-
ſilia minimè communicaret ijs, quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe dicitur: aut nul-
Conſilij con- li, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Quare Marcellinus ad
ſcij qui apud rem retulit, olim apud Perſas neminem conſiliorum fuiſſe conſcium, præter optima-
Perſas. tes taciturnos, & fidos, apud quos ſilentij Numen colebatur. Alciati igitur carmina
ſic ſe habent.

Limine quod cæco, obſcura, & caligine monſtrum
Genoſiacis clauſit Dedalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prælia geſtat. B
Semiuiroq; nitent ſigna ſuperba boue.
Noſq; monent, debere Ducum ſecreta latere
Conſilia, auctori cognita theca nocet.

Similiter Alciatus effigiat quoddam monſtrum, cuius ſupernæ partes hominem, &
Embl. 5. infernę ſerpentem ęmulantur, cum epigraphe. SAPIENTIA HVMANA STVL-
TITIA EST APVD DEVM. verſus autem ſunt huius tenoris.

Quid dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt Draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis,
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem perit homo, hominem exuctauit, & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt fera.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis; C
Sic, & Gigantes Terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed religione carentem
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

Homines
belluini qui. Hoc monſtrum fictitium, quod nec prorſus formam humanam, nec penitùs ſer-
pentinam refert, ſed duplici integratum natura poteſt ſignificare illos, qui anima ra-
tionali prædlti, terrena tantummodò ſapiunt: quocirca humi repentes in naturam bel-
luinam degenerant; nam hoc monſtrum neq; in hominem, neq; in principium Feræ
deſinit: cum homines Epicurei non meditentur finem, propter quem Deus rationem
Embl. 18. hominibus conceſſerit: quapropter hi vafri, & religionis expertes vocantur: ſiqui-
dem res mundanas tantummodò curantes hominum appellatione non ſunt digni.
Poſtremò Alciatus delineauit monſtrificum caput, nempè bicipitium, cum epigraphe
PRVDENTES. Simili pictura olim Antiquitas, in Iano biforme, vel bicipite mon-
ſtrando, vtebantur, vel quia hic fuerit homo, qui ſylueſtrem hominum cultum ad ci- D
Ianus cur bi- uilem reduxerit, vel quia pater græcæ, & latinæ gentis fuerit creditus, aut quia Solem,
ceps. quem eumdem cum Iano eſſe volebant, figura bicipitij intellexerint, vt illum cæle-
ſtis aulæ ianitorem ſignificarent, cum Sol oriens Cæli ianuam recludere, & Occidens
eamdem claudere diceretur. Hoc igitur monſtroſum Iani caput multi ad ſolertiam,
& prudentiam Principis traxerunt: cum hominis prudentis præterita noſſe, & futu-
ra multò ante præuidere interſit. Quapropter Romani hac ratione moti Anteuor-
tam, & Poſtuortam tamquam diuinitatis comites colebant. Huc ſpectat illud ada-
Anteuorta, gium græcum. πρόσω, καὶ ὀπίσω, nempè à fronte, & a tergo. Hoc ſignificat omnia
& poſtuorta diligenter perpendenda eſſe, & præterita cum pręſentibus, & futuris conferenda. Car-
quæ. mina Alciati ſic ſe habent:

Iane bifrons, qui iam tranſacta, futuraq; calles,
Quiq; retro ſannas, ſicut, & ante vides.
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus anquod?
Circumſpectum hominem forma fuiſſe docet?

PRÆ-

E

PRÆSAGIA.

PLERVMQVE homines arte præſaga, ex monſtrorum natiuitatibus, varia ventura præſignificant: nam ſi, temporibus Valentiniani, duo monſtra in genere magnitudinis, & paruitatis apparuerunt, quorum alterum in Syria quamcumque eminentem hominum ſtaturam excedebat, & alterum in Aegypto, infra incredibilem humanæ naturæ breuitatem continebatur; proculdubiò (atteſtante Sorbino) futuras Orbis calamitates portenderunt: Siquidem hac antitheſi præmonſtrabatur non defuturum eſſe hominem, qui demiſſo natus loco, & abiectæ conditionis in caput, & vitam magni Imperatoris Valentiniani conſpiraret. Is enim adhuc impubes ad Imperij dignitatem euectus, & ſubdolis Iuſtinæ matris artibus ſubornatus, tandem latenter ſeductus Arianæ impietati fauere cæpit. Præterea non defuerunt multi, qui ex monſtrorum natiuitate bellum fore exiſtimarunt: iuxta Iambicum carmen.

Homo ſtatura magna, & parua.

F

Monſtrum omne belli tempore extat crebrius.

Homines igitur grauibus obſtricti ſceleribus, Dei quidem odium ſubeunt, ſed poſtmodum ſe accuſantes veniam conſequuntur: ſed quando ab inſtitutis chriſtianis penitus abhorrent, neq; ſupplicem vnquam veniam expoſcunt, Deum adeò irritant, vt illis identidem bello ſuccenſeat, quod monſtris primùm prædici ſolet. Id quidam verſus Iambici ſic explanant.

Portendit iram quodlibet monſtrum Dei.
Vbi monſtra ſunt, ibi ira non procul Dei eſt.

His ſic ſe habentibus tradunt Authores ante bella Bruti, & Caſſij tale monſtrum apparuiſſe.

G I. Monſtrum cornutum, & alatum inſtar Cacodæmonis, cuius hic figuram damus, ex muliere quadam fuiſſe natum autumant. Appianus tamen aliter hiſtoriam narrat, ſcilicet Bruto, & Caſſio cum copijs ex Abydo in Europam properantibus, anno ante Chriſtum natum quadrageſimo primo, prædictum monſtrum, ſeu oſtentum Bruto inter ſilentia noctis oblatum fuiſſe, corpore, mammis, & cornibus hirco ſimile, rictu canino, alis inſtar Veſpertilionum, cauda vaccina, & pedibus auium rapacium. Sedebat autem Brutus in tabernaculo ſolus de euentu belli vehementer ſollicitus, quando ad ſe quendam ingredi præſenſit, & ad ſtrepitum conuerſus delineatam monſtri imaginem adſtare vidit: quamobrem horrendo commotus aſpectu interrogauit, quis eſſet, & quid prætærea ſibi vellet: tunc phantaſma ſubmurmurans dixit: tuus malus Genius, Brute, in Philippis me videbis, & abijt. Deinde Brutus à famulis in tabernaculis verſantibus ſciſcitatus, an aliquem ad ſe venientem, vel exeuntem vidiſſent; illi negarunt; quare admiratione plenus dedit ſe quieti. Poſtridie, poſteaquam diluculauit,

Monſtri deſcriptio.

H Brutus hanc phantaſmatis ſpeciem Caſſio narrauit, qui id tanquam inane aſpernatus, iter in Europam ſolicitauit; deinde omnia, quæ inter Aenum, & Senium montem interiacent, perpetuò victoriæ curſu armis ſubegerunt. Interea Norbanus ab hoſtibus Poeni circumuentus præſidio deceſſit, & clades aliqua inſignis fuiſſet accepta, niſi Antonius præſtò fuiſſet. Cæterùm ſi per annorum ſeriem percurramus, nullum monſtrum ſine præſagitione natum eſſe multi Authores, & potiſſimum Sorbinus pro comperto affirmant.

Annorum ſeries.

II Infans ore gemino, quatuor oculis, dentibus binis, barba, & duabus breuiſſimis auriculis natus anno Domini trecenteſimo octauo apud Daphnem amænum illud, & ambitioſum Antiochiæ ſuburbanum. Conſtantij Imperatoris temporibus, iuxta Marcellini ſententiam, Rempublicam in ſtatum deformem verti præſignificauit: propterea quod ſeculum huic natiuitati ſuccedens, quàm obſcænis moribus fuerit deturpatum, omnes Hiſtoriæ vno ore teſtificantur. Tunc enim mala penè innumerabilia Eccleſiam Chriſti, ſæuientibus vndiq; hominum perditorum inſultibus,

Præſagia ex monſtro deſcripto.

I. Monſtrum alatum, & cornutum inſtar Cacodæmonis.

Digitized by Google

II. Infans gemino ore oculis quatuor, & barba natus.

Digitized by Google

mirandum in modum inuaſerunt: cum Imperator Conſtantius fraudulentis Arrianiſmi impoſturis illaqueatus, à vera pietate receſſerit. His addantur monſtra, quæ Mauritij ætate, nimirum anno ſeptuageſimo octauo ſupra quingenteſimum, in lucem prodierunt. Nam inter alia, mulier quædam in Thracia venuſtum ſine brachijs in- *Infans ſine brachijs.* fantem peperit, qui ab vmbilico deinceps in piſcem deſinebat. Cum præterea, & canis capite leonino, & fœtus quadrupes gentibus illius ſeculi admirationem attulerint: vnde quidam Præſagi, his monſtris, portentoſum, & infelicem Mahumetis aduentum fuiſſe præmonſtratum exiſtimarunt; qui, Mauritio imperante, audaci il-

III. Partus humanus, & caninus.

lecebrā

lecebra, & vaniſſimis commentis, humanas mentes decipiens, terra, marique dominari cæpit: quocirca illa monſtra partim terreſtria, partim aquatilia fuiſſe referunt. Inſuper fœtus humanus canino capite dies anni Domini noningenteſimi decimi
E quarti, ſummo mærore, obſcurauit: ſiquidem, authore Sorbino, mores Chriſticolarum illius ætatis prædicebat, qui aſſiduè rixantes mutuis morſibus ſe lacerabant: cum reliquiæ impiarum Hæreſum Anthropomorphitarum, & Manichæorum ad illam ætatem penetrauerint. *Puer capite canino.*

III. Monſtrum bicorpor caninam participans naturam, quia ex homine, & cane erat integratum, in Epiro, nempè Albania ortum eſt anno Domini trigeſimo tertio ſupra milleſimum, & ducenteſimum; quemadmodum in icone conſpicitur, & eo tempore miſera montis Albani ciuitas caninis morſibus, & clandeſtinis proditionibus fuit vexata: nam illi homines (referente Sorbino) multis in rebus perfectionem, & pietatem præ ſe ferebant, poſtmodum à tergo Sacrilegi, à blaſphemia minimè alieni erant, & denique canum mordacium ritus æmulabantur. Quamuis circa finem Imperij Lotharingij, fœtus pariter humanus, & caninus à muliere quadam fuerit editus, nimirum corporibus dorſo conglutinatis, veluti figura oſtendit, & mors Impe-
F ratoris ſecuta eſt. *Praſagia ex hoc monſtro.*

Monſtrum etiam triceps apud Samnites, nempè in Abrucio, anno Domini quinquageſimo quinto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, natum, & breui tempore extinctum eſt. Hinc multi tres Imperij Romani competitores præſagierunt. Rurſus vertente anno Domini nonageſimo tertio ſupra milleſimum, & ducenteſimum, & imperante Andronico vltimo, puer biceps, & quadrimanus Bizantij ortus eſt, quò nil aliud, vt notat Sorbinus, niſi ſubita Imperij Bizantini ruina, & pernicies præoſtendebatur. Etenim populus, cum olim vero fidei fundamento niteretur, per varias, & fallaces opiniones, magna Chriſtianæ pietatis iactura, vagari cæpit; quod paſſim Hiſtoriæ græcæ teſtificantur. *Monſtrum triceps.*

Pariter puellus quadrimanus, & quadrupes natus circa annum Domini octuageſimum nonum ſupra milleſimum, & trecenteſimum, improbos, & inquinatos multorum Chriſticolarum illius ætatis mores demonſtrabat; cuius nimis manifeſtum
G præbuit teſtimonium ſciſma Benedicti Decimi tertij, qui antea Petrus Luna nominabatur: ſiquidem hæc peſſimi res exempli Chriſtianos mores fœdauit, & Eccleſiæ magnam noxam attulit. Item puer auribus leporinis natus eſt anno Domini nonageſimo quinto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, quo tempore Fridericus Imperator cum Turcis obijt, & Cracouia, furente incendio, proſtrata eſt. Vnde Sorbinus monimentis mandauit, quòd Summus Deus, his monſtris tanquam tot monitis, homines à malis impendentibus abducere conabatur, cum paucos poſt dies in tot lepores degenerandos eſſe præſentiret. *Puer quadrimanus, quadrupes.*

IIII. Amplius anno Domini nonageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, monſtrum in Tyberi fluuio compertum fuit, corpore humano ſquamoſo, capite aſinino, cuius manus dextra erat humana, & ſiniſtra figuram pedis elephantini æmulabatur. Pes quoque dexter vngues aquilinos, & ſiniſter bubulum pedem exprimebat. Venter erat fœmineus, mammis decoratus. Circa partes poſte-
H riores ſimile caput barbatum habebat, & aliud præterea inſtar Draconis. Hinc Sorbinus occaſionem præſagij arripuit, dum ſcriptis mandauit varia membra hoc monſtrum integrantia denunciaſſe varias hæreſes, quæ calamitatem illius temporis conſtituebant. Huius monſtri caput fuit aſininum, quod frigiditatem, & pigritiam oſtendebat, qua Lutherus, & eius Aſſeclæ redundarunt: nam frigefacta omni charitate, varia belli femina ex Aſſeclis ſaltem erumpentia, Germaniæ, & multis Regnis perniciem attulerunt. *Monſtrum in Tyberi inuentum.*

V. Præterea ſi per amplum ætatis præteritæ campum ſpatiemur, adhuc magis horrida obſeruabimus monſtra. Etenim anno Domini duodecimo ſupra ſeſquimilleſimum, Rauennæ natum eſt monſtrum cum cornu in capite, pede rapacis auis, genu oculato, loco brachiorum, alis, & ſexu vtroque erat refertum, cætera erant humana, vt in ſubiecta figura intueri licet. Eo autem tempore in lucem prodijt hoc monſtrum, quando Iulius Secundus Pontifex Maximus vniuerſam Italiam, & magnam Chriſtiani Orbis partem in Ludouicum Duodecimum Galliarum Regem

conci-

IIII. Monſtrum capite aſinino.

Digitized by Google

V. Monſtrum cornutum, & alatum cum pede rapacis auis.

Digitized by Google

Præſagium monſtri.

conçitauit: vnde poſtea die Reſurrectionis Dominicæ, penes Rauennam, maximum bellum conflatum eſt. Alij verò, ex aſpectu huius monſtri, illud tempus varijs, & nefarijs hominum vitijs non carere ſunt vaticinati: nam per cornu monſtri, ſuperbiam, per alas, leuitatem, & inconſtantiam mentis, per defectum brachiorum, nulla recta opera, per pedem rapacis auis, rapinam, vſuram, & auaritiam, per genu oculatum, ſolam hominum ad res mundanas propenſionem, & per vtrumq; ſexum, omnem turpiſſimi luxus ſpeciem expoſuerunt.

VI. Monſtrum cornutum, & alatum aliud.

VI. Non multum diſſimile monſtrum cornutum, & alatum aliud exhibemus: hoc habebat caput facie Satyri, cornu, & auribus deturpatum, brachiorum loco, alas inſtar auis, pedes duos, quorum dexter humano erat ſimilis, cum oculo in genu, & ſiniſter ſquamoſus in caudam piſcis deſinebat. In pectore huius monſtri tres litteræ, nimirum X Y & V expreſſæ cernebantur, ſed V ſupra figuram Lunæ veluti adoleſcentis obſeruabatur. Hinc eruditi viri ad præſagia animum conuertentes, flagelli diuini declinandi rationem ex his tribus litteris didicerunt. Nam X Chriſti crucem, & Y Pythagoræ littera virtutem deſignat: ideòq; ſi homines pro arcenda Dei ira, ad Chriſti Crucem, & virtutes confugient, proculdubiò virtutibus Cælum Lunæ penetrantes, ad ſedes vſq; empyreas peruenient. *Expoſitio litterarum.*

VII. Vitulomonachus Sorbini.

VII. Admi-

VII. Admirari deinceps oportet monſtrum horrificum, quod anno Domini vigeſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, in quadam Germaniæ villa natum eſſe referunt: Quamuis alij, vt Iacobus Rufus, & Ambroſius Pareus in Sceeqner Saxoniæ pago ortum eſſe voluerint: vtcumq; ſit, hoc monſtrum ex muliere in lucem editum, omnibus A ferè partibus vitulum æmulabatur, præterquam in vertice, vbi tuberculum carneum rotundum conſpiciebatur, quod affabrè verticem ſacerdotis in orbem tonſum referebat; deinde carnea quædam ſubſtantia à collo in dorſum ita eleganter formata pendebat, vt cucullum monachicum repræſentaret. Non igitur præter rationem Sorbinus hoc monſtrum meditans Vitulomonachum nuncupauit, & nefariam infamis Luteri prædicationem præſagiſſe tradit. Sed magis admirandum eſt, quòd monſtrum hoc crura habebat lacera: quæ fortè indicabant pænam, qua vndiq; maculoſa criminoſi Luteri infamia erat afficienda. Quamobrem Sorbinus infinitam Dei in humanum genus clementiam, & æquam iuſtitiam meditari non ceſſat; poſteaquam hac ignominioſi, & terribilis monſtri natiuitate, probroſi Luteri, & inhoneſtorum Aſſeclarum defectionem à recta fide præſignificauit.

Præſagium Luteri.

VIII. Aliud magis formidabile monſtrum natum eſt in Belgio ex parentibus non infimæ ſortis, anno Domini quadrageſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, vel B iuxta ſententiam Iacobi Rufi, & Cardani, ortum eſt in Cracouia. Hoc cauda erat refertum, loco naſi, promuſcidem geſtabat, oculis rotundis, & alatis auribus aſininis, cum duobus alijs oculis ſupra vmbilicum, pedum, & manuum digiti quattuor accipitrinis vnguibus erant ſimiles, quorum tres, more anſeris, membrana quadam colligabantur. Cubitis, & genibus capita canum adhærebant, in loco mammarum, duo item capita, vel canum, vel ſimiarum eminebant, & tribus tantum horis vixit. Sorbinus igitur hoc monſtrum contemplans in tanta canum, & ſimiarum multitudine perhorreſcere videtur, quibus tot homines caninos corpus Eccleſiæ tunc temporis dilaniantes indicari pronunciauit: idcircò grauis Dei vltio erat expectanda, quæ caninos hominum mores puniret, quoniam, illa ætate, veſanis, & vagis tumultibus magna pars Germaniæ redundabat.

Huius Monſtri præſagium.

Ad præſagitionem quoq; attinere poſſunt monſtra, quæ à naturali ordine non valdè recedunt, veluti illud Lutetiæ Pariſiorum natum anno Domini ſeptuageſimo ſu- C pra ſeſquimilleſimum menſe Iulij, quòd repræſentabat duos gemellos narium vnitate, & vnico pariter vmbilico copulatos, conſequenterq; capitibus, brachijs, & pedibus oppoſitis. Hoc monſtrum ex parentibus infimæ ſortis, nimirum ex Petro Germano baiulo, & Matthea Pernella matre prodiuit, deinde Optimaribus, & populo paſſim monſtratum fuit; hinc varij homines varia vaticinia protulerunt. Alij ex hac gemellorum vnitate pacem ſanciendam eſſe præcinuerunt, quam tunc Pacificatores agitabant. Alij verò ex coniectura huius monſtri ſpem pacis excluſam eſſe demonſtrabant; cum horum gemellorum alter ambulare, & alter ſedere non poſſet. Propterea nonnulla carmina in Pacis interpretes, quibus negocium concordiæ Rex mandauerat, fuerunt concinnata hunc in modum.

Præſagium Gemellorum.

Quis dubitat, quin pax tam longo tempore tracto
Mox ſit maiori corruitura malo?
Hoc non Pacifici portendunt omine fauſto; D
Claudicat hic pedibus, ſed ſedet ille malè.

Monſtra quoq; huius generis olim, temporibus Auguſtini, Hieronymi, & Pauli Diaconi conſpecta fuiſſe non eſt in dubium reuocandum. Quandoquidem Diuus Auguſtinus monimentis mandauit, quòd ſua ætate, infans ſupernis membris geminus in Oriente natus eſt. Et Paulus Diaconus memorat monſtrum poſt obitum Theodoſij natum, quod duobus capitibus, duplici pectore, & conſequenter quattuor manibus erat integratum, in quo duplex ſenſus obſeruabatur: nam altero dormiente, alterum caput vigilabat; immò in vigilia ſæpè inter ſe rixabantur. Tandem monſtrum eiuſdem ferè ſpeciei Liddæ conſpectum fuiſſe. Hieronymus fuit Anthor: quapropter duo monſtri capita nil, niſi confuſionem imperiorum, & rerum ferè omnium præoſtenderunt: tunc enim ſciſmata in rebus eccleſiaſticis emerſerunt, & nefariæ Donatiſtarum, & Pelagianorum hæreſes ex tartareis locis eruperunt, & infinitæ aliæ calamitates humanum genus affligare cœperunt, quas omnes recenſcie

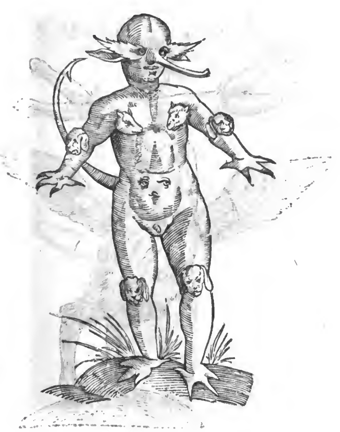
Lib. 16. de ciuit. Dei cap. 8.

Lib. 1. de Imp. Theodoſy.

Præſagia, ex deſcriptis monſtris.

Digitized by Google

VIII. Infans στεγανόπους, cum promuſcide, & capitibus animalium.

ſere permoleſtum eſſet. Hoc eodem tempore Gothi, Vandali, & Hunni deuaſtantes paſſim regiones, ſolo illas pœnitùs adæquarunt, & Romanum Imperium tunc adeò debilitatum eſt, vt nulla ſpes priſtinæ authoritatis recuperandæ ſupereſſet.

IX. Monſtrum tetrachiron alatum capite humano aurito.

IX. His obiter animaduerſis, ad ſeriem annorum reuertentes, incidemus in annum ſeptuageſimum ſeptimum ſupra ſeſquimilleſimum, quo, circa ripas Danubij, die duodecima menſis Februarij, propè Budam Hungariæ, magno incolarum damno, viſum eſt monſtrum alatum tetrachiron, ſcilicet quatuor manibus refertum, facie humana, auribus aſininis prædita: quare partes ſuperiores leues hominem, & inferiores admodum hirſutæ bouem æmulabantur: non iniuria igitur cum Ouidio canentes poterimus hoc monſtrum appellare.

Semiuirumq; bouem, ſemibouemq; virum.

Itaq; quattuor manibus lapides non paruos iaculabatur, quibus plures accolas occidebat. Vnde populi perterrefacti, congregata hominum armatorum multitudine, terga hoſtilis monſtri, dato ſigno inuaſerunt, & tandem, magna armatorum clade, monſtrum immane ſtrauerunt; ad quod poſtea in Forum delatum conſpiciendum multæ gentes magna admiratione confluebant. Interea quot, & quantis calamitatibus, & aſſiduis ærumnis illa Regio vexata fuerit Hiſtoriæ pateſaciunt.

X. Monſtrum triceps capite Vulpis, Draconis, & Aquilæ.

X. Verum ſi hoc fuit immane, & exercrabile monſtrum, non minus ferum, & terrificum fuit illud, quod in Aegypto circa ripam Nili verſabatur tribus capitibus, nimirum Aquilæ, Draconis, & Vulpis refertum, corpore ſquamoſo, inſtar ſerpentis, ab vno latere brachium humanum cum manu, & ab altero aquilinum pedem A extendebat. Deinde mammas habebat humanas, caudam leoninam, pedes quattuor omninò diuerſos, ſcilicet leoninum vnum, humanos duos, & quartum anſerinum tribus digitis præditum. Hoc monſtrum erat amphibiæ naturæ, & homines, reliquaſq; animantes deuorabat. Huius iconem in Muſæo publico inuentam cunctis ſpectandam proponimus.

Monſtri deſcriptio.

Amplius inter præſagia proculdubiò collocandus eſt ille infans, qui, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo primo, natus eſt ex aduenis, in Vrbe Auguſtarum Aquarum Aquitaniæ, quam Vulgus Baionam appellat, hic, quoad membra erat benè conſtitutus, ſed multi oculi totum corpus deturpabant, quoniam fabuloſum Poetarum Argum imitabatur. Verùm ſi caput Argi totum erat oculatum, itaut ſcripſerit Ouidius.

Li. 1. Met.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.

Oculi huius monſtri non ſolum caput, ſed cæteras corporis partes illuſtrabant. B Immò inter prodigia hic monſtroſus infans erat collocandus, quoniam, antequam expiraret (vixit enim quindecim dies) clara voce locutus eſt. Deinde augetur admiratio, quoniam in eadem ciuitate monſtra cœleſtia apparuerunt, dum equites per aerem ambulantes viſi ſunt.

Monſtrum oculatum.

Inſuper in Oſtrouizza, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, arce inſigni per decem milliaria à Sibinico Dalmatiæ diſtante, menſe Aprilis puellus monſtrificus ortus eſt, cum tribus cornibus, tribus pariter oculis, vnico naſi foramine, auribus aſininis, & pedibus inuerſis. Quamobrem, natiuitate huius monſtri diuulgata, Dynaſtæ Regionis confeſtim congregarunt Diuinantes, vt ex hoc monſtroſo partu, quid futurum eſſet prodigioſum, prædiuinarent. Itaq; hi monſtrorum Coniectores, omnibus infantis partibus diligenter exploratis, per triplex cornu, triplicem Turcarum poteſtatem, in Aſia, Africa, & Europa ſunt atteſtati: per triplicem oculum, triplicem prædixerunt vigilantiam, quam Turcarum Imperator adhibet, dum homines ſuæ poteſtati ſubiectos in triplici munio, nempè in militia, agricultura, & prole aſſiduè verſari curat. C At per aures aſini, Turcas egregios bellatores denunciabant; cum aſinus viuens frequenti ruditu tubam bellicam æmuletur, & mortui pellis in fabricandis tympanis adhibeatur. Deniq; per inuerſos monſtri pedes, periculum diminutionis Turcarum dominij imminere hariolabantur.

Monſtri præſagia.

XI. Eodem anno ex litteris Bizantio acceptis intelleximus monſtroſum, & horrendum fætum ab vxore Dynaſtæ Turcici exiuiſſe, magno mulierum clinicarum terrore, quæ parturientis domum auxiliaturæ petierant. Caput erat aſininum. Pedes, & manus rapacium auium vngues imitabantur. Hinc varijs Diuinantes varia ſunt vaticinati; ſed plures diuinam erga infideles iram, hiſce monſtris præmonſtrari prænunciarunt: namq; malus Dæmon, Deo permittente, in aluo mulieris grauidæ partes conceptus in horrendam ſpeciem transformat, adiectis cornibus, D cauda, & vnguibus rapacium auium, applicando actiua naturalia paſſiuis, & remouendo omne impedimentum, quod opus intentum prohibere poſſet. Sic enim intelligimus quandoq; monſtra adeò turpia naſci, vt Cacodæmonis effigiem repræſentent. Nam Cornelius Gemma monſtrum terrificum in vrbe Brabantiæ ex muliere natum fuiſſe teſtificatur, quod affabrè figuram Cacodæmonis referebat. In horum monſtrorum formatione, multi ad cauſas ſupernaturales confugiunt: quamuis alij in imaginationem parentum referant: nam ſi mulier cum viro laruam Dæmonis induto congrediatur, vel ſi mulier malefica incubum Dæmonem admittere ſit aſſueta; tunc monſtrum Dæmoniforme gigni poteſt. Etenim Dæmon, corpore aſſumpto, prolificum alicuius hominis ſemen in vterum mulieris defert: quocirca mulier, virtute ſeminis, hominem concipit, & vi ſpectri in imaginatione impreſſa, Anthropodæmonem poſtea enititur. Sed de his inferius in Rubrica cauſarum verba ſient.

Monſtra dæmoniformia.

XII. Mon-

Digitized by Google

XI. Monſtrum capite aſinino, pedibus, manibuſq; vngue auium refertis.

Digitized by Google

XII Monſtrum quoq; mirabile fuit illud, cuius icon ex Regione Betica Hiſpaniæ miſſa fuit: hanc enim in muſæo publico inuentam lectori conſpiciendam exhibemus, & nobis perſuademus, quod natiuitas huius monſtri magnam ſpeculandi anſam Vatibus Hiſpanicis, ſeu Bæticis præbuerit. Pariter anno octuageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, apud Sereniſſimum Principem, & Eminentiſſimum Cardinalem Mediceum Canis partibus monſtroſis, & capite ſerpentino conſpiciebatur. An poſtea aliquid monſtra ſemper præmonſtrent videndum eſt in Rubrica Problematum. Cum Soleant multi ex natiuitate cuiuſcumq; monſtri aliquid per-

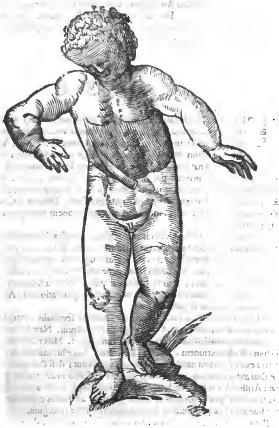
XII. Monſtrum ex Regione Betica Hiſpaniæ.

peram

peram præſagire: Nam ſi infans cum dentibus naſcatur, penuriam annonæ vaticinantur. Si puellus ſit multipes, aduentum hoſtium præſignificant. Si duo gemelli fuerint ſimul iuncti, bella ciuilia prædicunt. Id autem de inteſtinis diſcordijs non ſemper verum eſſe poſſumus atteſtari exemplo pueri cum gladio in ventre, ab vtero matris in lucem editi, quemadmodum in Icone XIII. oſtenditur. Tradit igitur Marcus Frytſchius in Meteorologicis Ante bellum Germanicum, quod Carolus Quintus Imperator Duci Saxoniæ, & Fœderatis intulit, natum eſſe infantem in quodam Francorum pago, in cuius ventre cuſpis cultri eminens conſpiciebatur, qui *Præſagendi ratio.*

XIII. Puer natus cum cultro in abdomine.

poſtea

Præſagium. poſtea, paulatim ſuppuratione procurata, tandem extractus eſt. Exijt in lucem hic
puer monſtrificus anno Domini quadrageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum. Hinc
Omnes bellum ciuile præſignificarunt,& mutuas ciuium cædes prędixerunt,qui ciues
tunc inter ſe præliantes, veluti in proprijs viſceribus ferrum occultare perhibentur. A
Verum vt veritatem fateamur, hoc ad nimiam hominum audaciam, & ſuperſtirio-
Lib. 5. gen- nem attinere videtur. Poſſumus quidem atteſtari monſtra eſſe Dei monita, quibus
dier. cap. 25. ad emendationem criminum incitamur, vt deletis tandem peccatis, ad bonam fru-
gem reuertamur, & hic ſenſus inter alios veritati magis eſt conſonus. Olim, vt reci-
tat Alexander ab Alexandro, ſi inſoliti, & monſtroſi partus naſcebantur, in mare, vel
flumen deijci iubebantur, & paulò inferius prodit; quòd apud Athenienſes, ſi
monſtra naſcebantur, quæ expiatione egerent, Agys, ideſt veſtibularijs Dijs, in ſe-
In oper. de mitis viarum ſacra fiebant; quare Agyleus Apollo eximiè colebatur, vt ſi benè, &
reb. & ſig. fæliciter caſurum eſſet, proſperos ſucceſſus darent, & promiſſa affirmarent, atq; ad-
mitterent; ſin aliquid mali inſtaret, aditu inhabito auerterent. Cælius quoq; Calca-
gninus tradit & ipſe hominem trimanum, vel quadrimanum, vel bicipitem natum
apud Romanos, mandato Aruſpicum, expiationis cauſa, in mare proijci, vel in ſoli-
tudinem deferri ſolitum. Deinde addit, ex Iulio Obſequente, puerum quattuor pe-
dibus, manibus, oculis, auribus, ex ancilla natum, iuſſu Aruſpicum concrematum, & B
cinerem in mare deiectum fuiſſe.

CAVSÆ.

TRIPLICEM cauſam (loquendo de vniuerſalibus) Authores de Mon-
ſtrum generatione aſſignare ſolent; primam vocant ſupernaturalem, quan-
do ſummus Deus in vltionem alicuius commiſſi criminis, hominem deue-
nuſtat: quemadmodum de Nabucdonoſore Rege in ſacris litteris legitur. Altera
Cauſa tri- cauſa conſiſtit infra naturam, quando malus Dæmon ſenſus humanos ludificat, vt qui- C
plex. buſdam hominibus in bruta per maleficium transfiguratis accidit. Tertia cauſa ad
naturales cauſas reducitur, quando vitium aliquod principia naturalia generationi,
& conformationi deſtinata corrumpit: quocirca Diuus Thomas in Commentarijs ad
libros Analiticos Ariſtotelis, monſtrorum procreationem corruptioni alicuius prin-
cipij attribuebat.

Sed aduertendum eſt, vt veritatem fateamur, monſtra determinatis cauſis carere,
quoniam monſtra non ſunt effectus à natura intenti, ſed tantum per accidens pro-
creantur: Quamobrem horum cauſæ potius imaginariæ, quàm legitimæ in campum
erunt afferendæ. Itaq; dicendum eſt ad generationem monſtri cauſas intrinſecas, &
extrinſecas concurrere, & inter cauſas extrinſecas Natura Regionis, & conſtitutio
Cauſæ in- aeris reponuntur; cum frequentiores monſtrorum generationes in Africa, & in Ae-
trinſecę quę. gypto, quàm in alijs regionibus fiant.

Ad cauſas intrinſecas virtus formatrix, materia ſeminalis, receptaculum fœtus, D
membrana fætum inuoluens, vel diſtinguens reducuntur. Nam formatrix facultas ad
formandum animal minimè idonea monſtrum gignit. Materia ob exceſſum, ob de-
fectum, & ob mixtionem, monſtris famulatur. Exceſſus materiæ in monſtris plures
Lib. 2. de partes extra ordinem naturæ habentibus conſpicitur; defectus eiuſdem materiæ in
Gen. An. c. 5. fœtibus abſq; manibus, vel pedibus apparet. Mixtio materiæ idem præſtare poteſt:
nam Ariſtoteles aliquando ſcribebat in Africa ſæpè monſtra contingere, dum ani-
malia diuerſæ ſpeciei propter inopiam aquarum ad fluuios confluunt, ibi enim con-
grediuntur, & ex permixtione varijs ſeminis monſtra emergunt.

Ratione anguſtiæ receptaculi fœtus, monſtra naſcuntur, dum copia materiæ ad
Membrana duplicem fœtum procreandum ibi confunditur; hinc oritur fœtus pluribus integra-
in ouis quid tus partibus, quam oporteat. Defectus etiam membranæ in ouis, quæ duobus vi-
denot. telis redundant, eſt in cauſa generationis monſtri, quoniam materia confunditur,
& pulli monſtroſi inde exilire ſolent. Ideò Authores hoc diligenter meditati, in

propo-

proponendis monſtrorum cauſis, inter ſe ſententijs variant: quandoquidem horum alij monſtrorum cauſas in prauam Parentum temperaturam referunt, alij ad abſurdas imaginationes, alij ad iram diuinam, alij ad conſtellationes, & præcedentes ſyde-
E rum congreſſus, alij ad naturam transferentem vim multarum partium in vnum membrum, alij ad poteſtatem mali Dæmonis, alij deniq; has cauſas ad congreſſum animalium diuerſæ ſpeciei reducunt.

Nos igitur in præſentia monſtra tanquam opera Naturæ contemplantes, eorum originem ex quattuor ſummis cauſarum generibus haurire debemus, quæ ex cauſa materiali, finali efficiente, & formali conſtituuntur. Monſtra materialem cauſam habere dicuntur, quoniam quicquid vel per ſe, vel per accidens à natura producitur, proculdubiò ex præexiſtenti aliquo ſubiecto reſultat. Finalem cauſam habent, quoniam natura nihil fruſtra operatur, ſed omnia ad finem aliquem diriguntur. Habent cauſam efficientem, quoniam omne productum ab aliquo producente producitur. Habent deniq; cauſam formalem, quoniam omnia naturæ opera formam conſequuntur. *Quattuor cauſarũ genera.*

Itaq; has peculiares monſtrorum cauſas in præſentia expoſituri, inter alias pri-
F ma fronte cauſam materialem examinabimus; cum hæc prima omnium, iuxta vetus etymum, nomen cauſæ ſibi vendicauerit: cum cauſam à chaos, deducta aſpiratione dictam eſſe voluerint, quoniam confuſa illa materia primùm formas rerum omnium induerit. Præterquamquòd omnes Philoſophi, & Medici materiæ ſeminali monſtrorum omnium cauſas aſſignare videntur: quocirca Democritus frequentiores hominum congreſſus damnabat, quoniam ex hac ſeminis abundantia ſæpè monſtra prodire opinabatur. Empedocles propter copiam, & defectum ſeminis, aut eiuſdem agitationem, partus monſtroſos generari retulit.

Ariſtoteles quoq; monſtrorum primam cauſam in materia collocat, dum natura, in partibus conſtituendis à recto tramite recedit, propter exceſſum, aut defectum materiæ, aut propter translationem eiuſdem in aliquam partem, & locum, vbi non erat opus: qua de re duæ partes vitiantur, dum altera defectum, altera exceſſum patitur. Immò ſi generentur duæ partes ſimiles, & vna ſit ſuperflua, tunc id
G accidit ob materiam ſeminalem in vtero exiſtentem, quæ, vel ob motum, vel propter flatum diuiditur: vnde materia generationi digitorum deſtinata ſegregatur, & aliò fertur, vbi autem quieſcit, ibi pars ſuperflua procreatur, & quamuis talis materia perueniat ad caput, non tamen in ſubſtantiam capitis tranſmutatur, ſed in digitos, quia materia vim illius membri in ſe continet, à quo prius receſſit. Ideò in diſſectione humanorum cadauerum, ſæpè plures renes, venæ emulgentes, necnon vaſa ſpermatica, & genitalia duplicata obſeruantur; idq; ob intempeſtiuam venerem contingit, quæ ab hominibus frequentius, quàm à brutis exercetur. *L. 4. de Gen. An. c. 5.*

Galenus ſententiæ Empedoclis adhærens monſtra naſci docet, ſi ſemen copioſum, vel paucum, ſi diuulſum, ſi motu immoderato immiſſum fuerit; aut quia additionem, vel diminutionem, aut quia tranſpoſitionem, vel inflammationem acquiſiuerit. Addit præterea, iuxta nonnullorum Medicorum ſententiam, prauam vteri conformationem. *In lib. de hiſt. philoſoph.*

H Ioannes Grammaticus, in commentarijs ad animam, ſententiæ Ariſtotelis adſtipulatur. Cardanus cauſas monſtrorum ad facilitatem, & diſpoſitionem materiæ reducit: qua de cauſa frequentiora monſtra in vilioribus, & imperfectis animalibus, quam in perfectis obſeruat: hinc à natura humana, & elephantina rariora monſtra produci fatetur. Cum igitur Gunthcius Poeta viliores, & imperfectos animantes monſtroſos ſæpè naſci obſeruaſſet, monſtrorum cauſam fæculentæ rerum naturalium materiæ aſſignâbat, quæ cum vim perfectæ creationis non poſſideat, monſtriferos partus edit. Sic igitur canit. *Lib. 12. de ſubtil.* *L. 5. Auſtriad.*

Quod ſupereſt mundumq; ipſum, ſeriemq; fatigans
Reſpuitur paſſim, hinc hominum, pecudumq; repente
Monſtriferi partus.

Sed his reiectis tanquam Poetarum nugamentis, ad opinionem Alberti Magni accedemus, qui monſtrorum cauſam in materia collocat, & in modo creationis eius, quod concipitur. Immò addit monſtra contingere ob aliquem errorem operationis *L. 18. de An. cap. 6.*

nis

nis naturæ, iuxta abundantiam, vel defectum, aut poſitionem, aut figuram membrorum. Alibi idem Author monſtra ad quattuor cauſas refert, nempè ad diminutionem materiæ, ad ſuperfluitatem eiuſdem, ad prauam qualitatum proportionem ratione materiæ, & demum ad malitiam continentis. Amplius addit monſtra triſariam fieri diminuta, vel iuxta diminutionem membrorum tantùm, & non iuxta numerum, deinde iuxta diminutionem, & numerum, tertiò iuxta numerum, & non iuxta magnitudinem. Rurſus addit monſtra, quæ fiunt propter diminutionem materiæ ſecundum quantitatem magnitudinis, vel ſecundùm numerum, vel ſecundùm diminutionem fieri, vel ex diminutione materiæ, vel ex debilitate virtutis formatricis, quæ non poteſt formare niſi partem materiæ, & aliam reijcit, & ſic oppoſitum dicendum eſt de ſuperfluitate materiæ. A

Lib. 2. Phyſic. tract. 2. cap 3.

In lib. Anat.

Ambroſius Pareus de cauſa materiali monſtrorum verba faciens ſcribebat, Philoſophorum, qui de monſtris pertractarunt, hanc eſſe ſententiam, quòd ſi quando animal ſua natura vniparum, cuiuſmodi eſt homo, plus materiæ ſeminalis in congreſſu excreuerit, quàm neceſſe ſit ad vnius animalis generationem, fieri non poſſe, vt ex eo toto vnum animal gignatur. Itaq; inde gemini, vel plures fœtus naſcuntur. Ex hac cauſa prodeunt Hermaphroditi, ſeu Androgyni, & fœtus multiplices. Vnde ad rem Martinus Cromerus memorat Margaritam nobilem Virboslai Comitis vxorem, quæ vnico partu ſex, & triginta fœtus edidit, & Ioannes Franciſcus Picus Mirandola meminit Dorotheæ Italæ, quæ gemino partu viginti liberos enixa eſt. Sed de his legendum eſt primum caput huius libri, in Rubrica partus. Neq; in hac multiplici ſobole confugiendum eſt ad multiplicitatẽ cellarum matricis; cum hoc veritati repugnet: nam anatomica inſpectio nullas in vtero cellas obſeruat. Reliquum eſt igitur, vt id in cauſam materialem copioſam referatur. B

Lib. 9. Hiſt. Polon.

Cellæ an ſint in vtero.

In opere de monſtris.

Celſus Mancinus Rauennas vir eruditus huius cauſæ meminit, dum ortum monſtrorum diminutæ, & copioſæ materiæ attribuit: nam ratione primi fœtus, aut ſtaturam admodum paruam, aut defectum alicuius partis ſortitur: ratione ſecundi, ſtaturam nimis grandem totius, vel partis, aut ſuperfluum in manibus digitum, & ſic deinceps nanciſcitur: immò, adiuuante vi formatrice, infans aliquando cum dentibus, & barba in lucem egreditur; Ad hanc cauſam Albertus Magnus refert illam puellam, quæ mammas, inſtar mulieris adultæ, habebat, & menſes, referente eius matre, patiebatur. Item Albertus ad rem narrat ſe obſeruaſſe deforme monſtrum, quod vndecim buccis, & viginti quatuor labijs imperfectis redundabat. Hinc multi cauſam gemellorum eliciunt; quando ſcilicet materia ſeminalis in duas partes æquales diſtribuitur. Sed ſi accidat, vt materia in varias portiones ſegregetur, tunc ſuperflua membra, & non partus perfecti generantur. C

Monſtrum multis labris refertum.

Regentes Pariſienſes, qui phyſicas circa doctrinam Ariſtotelis quæſtiones, iuxta mentem Scoti monimentis mandarunt, ad calcem ſecundi libri Phyſicorum, de cauſa materiali monſtrorum verba facientes, Alberti opinionem ſecuti, monſtra quadruplici de cauſa contingere tradiderunt. Primò propter diminutionem materiæ; & hoc triſariam, vel quia virtus formatrix non poſſit formare, niſi parum materiæ, & aliam partem materiæ reijciat, ex qua proles eſſet procreanda, & ſic ſæpè animalia abſq; brachijs, vel pedibus integris generantur, vel ex diminutione materiæ, & ita deficiunt partes longè à corde diſtantes, ſicuti manus, & pedes, vel membra ita mollia redduntur, vt corpus ſuſtentare nequeant; aut ex vtroq; ſimul, & ita ſæpè contingit defectus in toto corpore, vel in partibus principalioribus, quemadmodum accidit cuidam puellæ, quæ ſine oculis, & naſo orta eſt. Secundò ex ſuperfluitate materiæ id contingit, & hoc triſariam, vel vitium eſt in ſolo numero, veluti quando homo cum ſex digitis, vel tribus pedibus naſcitur, vel in magnitudine ſola, veluti quando in aliquo animali eſt aliquod membrum non iuxta proportionem alia membra excedens, vel quando membra vnius animantis excedunt membra aliorum in numero, & in magnitudine ſimul. D

Cauſa defectus.

Cauſa ſuperfluitatis.

Formæ generationis monſtrorum ex cauſa materiali ſunt multifariæ, & prima eſt ſeminum mixtio, & confuſio, de qua Ambroſius Pareus verba faciens, monſtra ex confuſione ſeminum diuerſæ ſpeciei naſci aſſeuerabat. Ideircò Ludouicus Mercatus inſignis Medicus materiam, ad ſimilitudinem comparandam, ex ſimilitudine,

L. 3. de Affect. mulier. cap. 7.

& inæ-

& inæqualitate ſubſtantiæ inepta fieri pronunciauit. Hæc autem forma eſt ſecundus modus procreationis monſtrorum ex vitio materiæ, iuxta mentem Vueinrichij: retulit enim, quæ in vtero permiſcentur ſemina,niſi familiaritate quadam fuerint copulata, aut nihil, aut monſtrum procreare. *In lib. de monſt. cap. 14.*

E Item Regentes Pariſienſes in calce libri ſecundi Phyſicorum ad rem conſcribunt contingere etiam ex diuerſis ſeminibus monſtra generari, quæ partim vnam naturam, & partim alteram participant; veluti quando animantia bigenera naſcuntur: vt mulus ex equo, & aſino, & quando animal ex lupo, & cane proſilit: hoc autem accidere proferunt, quando ſemina diuerſæ ſpeciei animalium in qualitatibus conueniunt, & rarò id contingere, quando in qualitatibus diſcrepant: quemadmodum rarò vel nunquam monſtra Empedoclis viſa ſunt, quæ partem ſupernam viri, & partem infernam equi repræſentabant. Verùm hi Authores circa hæc monſtra Empedoclis allucinantur, quoniam huiuſmodi monſtra non equi, & hominis, ſed hominis, & bouis figuram referre dicebantur: quemadmodum in textu Ariſtotelis legitur. *Lib. 2. Phyſ. text. 83.*

Itaq; ad rem recitat Rhodiginus, apud Sybarin fuiſſe paſtorem nomine Crathim, qui in nimium ſolutus luxum, capellam omnium formoſiſſimam deperibat, & hanc frequenter tanquam amicam inibat; interim Hircus anteſignanus, & Caprarum ductor hæc animaduertens quadam zelotypia concitatus, & paſtorem quandoq; dormientem conſpicatus, maximo impetu irruens, dormientis ſinciput alliſit; quare paſtori inſigne monumentum ſtructum eſt; nam de eius nomine fluuio cognomen fuit aſſignatum, & ex illo nefando concubitu natum tradunt infantem, qui cruribus matrem, & facie patrem referebat. Neq; hoc mirandum eſt, quia habemus ex prima parte hiſtoriæ Peruanæ, quòd in quibuſdam locis regionis, quædam ſimiæ grandes verſantur, quibuſcum tanquam cum mulieribus Incolæ quidam, ſuggeſtu Dæmonum, permiſcentur; hinc oriri ferunt monſtra capite, & pudendis humanis, manibus verò, & pedibus ſimiæ, reliquo corpore hirſuto, quæ non loquuntur, ſed vlulando Dæmones quodammodo æmulantur. *L. 25. lect. antiq. c. 32.* F *Partus monſtroſus capellæ.*

Secunda forma ortus monſtrorum ratione materiæ viciatæ, iuxta ſententiam Ludouici Mercati, ex effuſione ſeminis per vterum mulieris dependet; idque eleganti, & perſpicuo exemplo plumbi liquefacti explanat, quod ſi inæqualiter fuſum fuerit, inæqualia etiam formantur ſimulacra: propterea, ob hoc vitium, ex ſemine deformes, & inæquales fætuum partes reſultant, quando in hominibus caput iuſtò craſſius, & cæteras partes admodum deformes manifeſtè conſpicamur; & hæc forma attinet ad ſeptimum vitium materiæ Vuenrichij, vbi hic author materiam non continuam, ſed motu ſegregatam contemplatur; quod aliquando, ob ſitus obliquitatem accidere ſolet. Nam Ambroſius Pareus huc reſpiciebat, quando ſcripſit, monſtra à matris vitioſa, per totum grauiditatis tempus, collocatione producuntur: etenim quæ domi otioſæ ſedent, quæ decuſſatis cruribus, quæ curuo, & prono in genua corpore, telam acu pingunt, vel ſuunt, quæ aliud onus ſubeunt, quæ ventrem faſcijs, vel ſubligaculis, aut veſtibus, arctius comprimunt, fœtus obſtipos, repandos, gibboſos, pedibus, & alijs partibus diſtortos enituntur. G *Lib. 3. de Affect. mulier. cap. 7.* *loco cit.* *Grauidarum operationes inconcinnæ.*

H Huic ſententiæ Vueinrichius adſtipulatur his verbis: conſiderandum eſſe mulieris prægnantis ſitum, quo aliquid in tenera, & molli maſſa peruerti poteſt. Id poſtea confirmatur à Leuino Lemnio, dum exemplo mulierum Belgicarum, & potiſſimùm maris accolarum id manifeſtat, quæ in concubitu, cum nimis mobiles, & inquietæ ſint, deturpatos, & ineptos fætus in lucem edunt. Huc referenda eſt anguſtia vteri; vnde Pareus ex loci anguſtia, monſtra quandoq; originem ducere faſſus eſt; quoniam pendentia ex arboribus poma, antequam debitam magnitudinem acquiſiuerint, ſi anguſtis vaſculis excipiantur, iuſtis incrementis prohibentur: nam cum ex Philoſophorum ſententia, locus ſit forma locati, neceſſe eſt, vt ea, quæ locis admodum arctis continentur, motionis ſuæ libertate priuentur: qua de re imminuta manca, & mutila euadunt. Ab hac ſententia non receſſit Vueinrichius, qui figuram vteri in auctione fœtus ſe minimè dilatantis vaſculis poma tenella excipientibus comparabat, quæ non aliam, niſi vaſorum figuram accipiunt. *Lib. de occul. nat. mir. c. 8.* *Lib. 3. de morb. mulier. cap. 7.*

Tertiam formam ortus monſtrorum ex vitio materiæ pendentem Ludouicus Merca-

Digitized by Google

Mercatus proponit, quæ in craſſitie, duritie, fluxibilitate, aut corruptione ſeminis, & ſanguinis menſtrui conſiſtit: quapropter, quæ inde generantur, longè à parentum natura diſſident: hunc modum Vuenrichius pro quinto vitio materiæ publicat, dum virtutem genitalem in craſſiori ſpermate ita obrui fatetur, ne formationi A fœtus commodè famulari poſſit. Hoc antem in ſicca teſtium conſtitutione contingere ſolet: ſicuti viciſſim, ſemen aqueum incurrit hoc vitium, quod pro ſexto vitio materiæ ab Vuenrichio prædicatur: hoc ſemen improbatur, quoniam cum liquidius ſit, in neruos, venas, arterias, & ſic deinceps in alias partes ſolidiores concreſcere nequit.

Poſteaquam ſermo eſt habitus de receſſu à natura parentum: hic obiter obſeruandum eſt monſtra hæc à parentum natura trifariam diſſidere. Primò, dum materia ſeminis idonea eſt, non tamen ex toto ſuperatur, nam tunc fiunt ea, quibus poteſt aſſimiliari, & id eſt vniuerſale, & genericum, cum aliquid in ſpecie, & in indiuiduo ſimile non poſſit reſultare. Fit igitur animal, cum homo fieri non poſſit, tendit enim natura ad id, quod melius eſt, & ſubſiſtit in eo, quod poteſt: itaq; generatur ſolum ſenſitiuum, in quo ſubſiſtit, vitio materiæ: nam cum ſemen illud potentiam habeat ad ſenſibile, id ſaltem conſequitur, rationale verò non ſit, neq; anima talis B introducitur propter ineptitudinem materiæ, & fabricationis. Deinde hoc defectu nati à parentibus diſſident, cum magis impediatur ſeminis facultas, itaut neq; animal generari poſſit, ſed tantummodò quid informe inter viuentia, & non viuentia medium, veluti eſt genus molarum, quas mulieres aliquando enituntur, de quibus ſuperius in Rubrica Differentiarum egimus. Demum hoc defectu inepta redditur adeò materia, vt facultas agentis nullo modo ipſam immutare poſſit: vnde poſtea prodire dicitur illud, quod toto genere præter naturam Philoſophi appellant, quemadmodum ſi in vtero fæminarum calculi generentur.

Fœtus cur diſſimiles à parentibus

Quartam formam ortus monſtrorum ratione materiæ affert Ambroſius Pareus pendentem ex vitio hæreditariæ materiæ, & hac ratione ex gibbis gibboſi, & ex ſtrumoſis ſtrumoſi oriuntur. Hanc ſententiam ſtabiliebat Vuenrichius, quando dicebat, quaſdam in monſtris deformitates, propter hæreditatem, eſſe obſeruandas: cum ex nanis nanos naſci compertum ſit; quamuis id euenire non ſemper neceſſe ſit, ne- C que in omnibus, nam quæuis monſtra ſpeciem non multiplicant.

Monſtra ſpeciem non multiplicant.

Quinta forma originem trahit ab aliquo extrinſecus mulieri prægnanti accidente, ſiue ſit caſus ab alto, ſiue contuſio, ſiue vulnus, ſiue aliud huius generis, quod mulieri vtero geſtanti nocumento eſſe poſſit. Vuenrichius id manifeſtat, quando de noxis grauidæ mulieris ſermonem habet: Immò ſuam ſententiam authoritate Hippocratis confirmat, qui in libro de genitura, puerum in vtero mutilum, aut contuſum ex matris grauidæ plaga, aut lapſu, vel aliquo alio violento affectu fieri pronunciabat; & qua parte mater contuſionem, vel vulnus accepit, ea etiam parte fœtum mutilari affirmabat.

Sexta, & poſtrema forma natiuitatis monſtrorum, ratione materiæ, pendet ab imaginatione, quæ vim poſſidet impediendi materiam ſeminis, quo minus genitoribus aſſimilari poſſit, & hunc etiam modum diligenter examinat Ludouicus Mercatus, quando inquit ſupereſſe aliud impedimentum, quo ſemen operari liberè ne- D queat, neq; filium parentibus aſſimilare poſſit, nimirum imaginationem vehementem, & variam, quæ non ſolum inter concipiendum, verùm etiam quæ toto formationis tempore concipitur, quoniam hæc formatio ſeminis eo modo dominatur, quo potentiæ inferiores ſuperioribus obſequuntur. Quamobrem illa effigies potius per imaginationem vehementem comprehenſa, quam patris idolum in fœtu imprimitur, his aſſentitur Diuus Thomas aſſerens imaginationem eſſe vim quamdam in organo corporeo, vnde ad ſpeciem imaginatam mutatur ſpiritus corporeus, in quo vis formatiua firmatur, quæ operatur in ſemine: ideò interdum aliqua mutatio fit in prole, propter imaginationem parentis in congreſſu. Hinc conſtat, quòd ille ſpiritus ab imaginatiua potentia modò prædicto motus efficacius ſuas vires exercet, & formationis effigiem delineat, quam ipſa formatrix, quæ ex natura membrorum parentis prodit.

Lib. 3. de morb. mulier. cap. 7.

Quaſt. 4. art. 8.

Tanta igitur eſt vis ſpiritus opificis plaſtici, vt ex vehementi imaginatione mirabiles

rabiles

tabiles formæ producantur: hinc tot ſtigmata, næui, & characteriſmi fructuum, *Vis imaginationis.*
vini rubri, & carnium in partu impreſſi identidem reſultant. Quandoquidem ſi in
faciem, vel ſinum mulieris vtero geſtantis, vel ceraſum, vel fragum, vel vinum
E proijciatur, vel infundatur, & mulier grauida id ægro tulerit animo, tunc rei no-
ta in fœtu impreſſa videbitur. Pariter, teſte Leuino Lemnio, idem accidet, ſi felis, *Lib. 1. de occult. nat. mirac. c. 4.*
vel mus, vel muſtela, inopinato mulierem grauidam inſilierit; nam confeſtim nota
fætui imprimetur; niſi fortè mulier membrum ab animali contactum illicò manu ab-
ſtergat, & eamdem manum poſticæ corporis parti admoueat. Ad rem narrat Cor-
nelius Gemma caſum, qui Louanij accidit grauidæ mulieri partui vicinæ, quam ma-
ritus hoſtili vultu ſtringens gladium aggreſſa eſt: hæc quamuis fuga ſalutem inue-
nerit; nihilominus illa pars caluariæ infantis, cui acies gladij imminebat, magnam, &
talem continui ſolutionem contraxit, vt poſt partum inde tanta ſanguinis portio di-
manauerit, vt nullo remedio ſupprimi potuerit; ſicque infans protinus expirauit. Hinc
colligant illi, qui negant in fœtu grandiori nullam fieri impreſſionem, hoc eſſe abſur-
diſſimum.

Quando igitur fuerunt mulieres, quæ aliquod animal, veluti canem, aut ſemi-
F canem pepererunt, & cum canibus ſe congreſſas eſſe faſſæ ſunt; vt accidit in He-
truria, tempore Pij Tertij Pontificis maximi, cuidam mulieri, quæ canem enixa, cum *Congreſſus nefarius.*
cane ſe permiſcuiſſe protulit: hac de re, referente Volaterrano, expiationis
gratia ad Summum Pontificem delata fuit; vel vt accidit alteri mulieri in Auenione,
quæ pariens canem, canem iniuiſſe pronunciauit; ideòque iuſſu Franciſci Galliarum
Regis, vna cum cane concremata eſt. Dicendum eſt Hæc monſtra ex ſemine canis
minimè prodire potuiſſe; cum doctrinæ Ariſtotelis repugnet, qui in Hiſtoria gene-
rationis Animalium ouem, aut canem ex homine generari poſſe negat, cum ſemi- *Li. 4. de gen. An. c. 3.*
na qualitate diſſideant, & hæc animalia tempore geſtationis, vteri non conueniant:
quare aſſerendum erit talia animalia, ſeu monſtra aliquando fieri non ex ſemine
bruti, ſed hominis, cum talis forma frequenti mulieris cogitatione, & phantaſia fæ-
tui communicatur: nam etiam ſi canis mulierem inierit, nihilominus ex illo ſemine
nihil generatur, concepto autem humano ſemine, vi imaginationis, & cogitatio-
G nis monſtrum producitur, quoniam illa mulier ob illum nefandum congreſſum, ſe
canem parituram ſemper cogitat. Hac de cauſa Diuus Hieronymus narrat ſe liberaſſe *In quaſt. ad Geneſ.*
mulierem adulterij ſuſpitione laborantem, dum partum patri minimè ſimilem edide-
rit; cum pictura infanti non abſimilis in mulieris domicilio ſuſpenſa fuerit.

Addit Vuierus, in aſſertorum confirmationem caſum anni ſeptuageſimi quinti *Li. 4. de præſtig. Dæm. c. 18.*
ſupra ſeſquimilleſimum, quo tempore, quidam apud Geldros ira percitus coniugem
vtero geſtantem hunc in modum eſt allocutus. Tu infernalem geſtas in vtero Dæ-
monem, quem gladio confodiam: non paulò poſt mulier filium peperit iuxta partē
inferiorem eleganter formatum, ſed pars ſuperior lituris rubicundis, & nigris erat
fædata, oculis in fronte locatis, ore retro, auribus longis, inſtar canis venatici, &
duobus in vertice cornibus.

Poteſt etiam ſpectrum Dæmoniforme inſculpi animo mulieris, audiendo, vel le-
gendo, quæ de natura, & turpitudine Dæmonis referuntur. Schenchius quoq; me-
H minit cuiuſdam, qui, Bacchanaliorum tempore, laruam Dæmonis indutus vxorem *Lib. 4. obſer.*
iniens, ſe Dæmonium procreare velle aſſeruit, concepit mulier, & fætum peperit
ea forma, quali Dæmones pinguntur. Hinc colligimus, quòd imaginatio matris
aſcititiam effigiem aliquando infanti imprimit, & nulla ex parte patri ſimilem.
Quamobrem mulier quædam, cum extra legitimum thorum, ſe alteri viro proſtituiſ-
ſet, metuens improuiſum mariti aduentum, enixa eſt fætum non adultero, cuius fur- *Diſſimilitudo fætus vnde.*
tiuo vſus erat concubitu, ſed abſenti marito prorſus ſimilem. De hoc extat lepi-
dum epigramma apud Thomam Morum, quod quia huc ſpectat, adſcribere non gra-
uabimur.

Quos ante coniux quatuor
Natos Sabine protulit
Multum ecce diſſimiles tui
Tuos nec ipſe deputas.
Sed quem tibi puellulum

Enixa iam nuperrimè eſt,
Solum tibi ſimillimum
Pro quatuor complecteris,
Adulterinos quattuor, A
Vocas, repellis, abdicas,
Atq; graues tradunt ſophi,
Quodcumq; matres interim
Imaginantur fortiter,
Dum liberis datur opera,
Eius latenter, & notas
Certas, & indelebiles,
Modoq; inexplicabili
In ſemen ipſum congeri,
Quibus receptis intimè,
Simulq; concreſcentibus
A mente matris inſitam
Natus refert imaginem, B
Quam tot abeſſes millibus,
Dum gignit vxor quattuor
Quòd eſſet admodum tui
Secura, diſſimiles parit.
Sed vnus omnium hic puta
Tui refert imaginem;
Quòd mater hunc dum concipit
Sollicita de te plurimum
Te tota cogitauerat
Dum pertimeſcit anxia,
Ne tu, Sabine, incommodus
Velutq; lupus in fabulam
Superuenires interim.

Tanta igitur eſt virtus imaginationis mulierum grauidarum, vt quid animo conceperint, facilè concepto fœtui imprimant. Idq; experientia docuit, quando Carolus Quintus Imperator ex Hiſpania in Belgium inſtructiſſima claſſe munitus peruenit: nam amplo Procerum apparatu ſtipatus per illas oras gradiebatur, & mulieres Belgicæ tunc vtero geſtantes, ex Hiſpanorum intuitu, infantes ſupercilijs, & capillis nigris, & criſpis pepererunt. Hocq; non ſolum mulieribus vulgaribus, ſed etiam probitatis, & incorruptæ pudicitiæ matronis accidit. Quid? nuper Nebulo quidam oppidatim ſpectandum deferebat infantem capite inuſitatæ magnitudinis; ideò huius effigiem cum grauida quædam mulier ſpectaſſet, puellum capite enormis magnitudinis enixa eſt. Propterea Soranus Medicinæ author ad rem narrat, Dionyſium tyrannum, cum ipſe eſſet deformis, & tales filios procreare nollet, vxori in concubitu, formoſiſſimas puſionum icones præpoſuiſſe. C

Intuitus virorum quid mulieribus afferat incõmodi.

Itaq; pleni ſunt Philoſophorum libri, imaginationem in conceptu magnam vim poſſidere, qua de re præcipiunt, vt elegantes, & formoſæ imagines circa lectum habeantur: quemadmodum icon pulcherrimæ Andromedæ, de qua verba faciens Ambroſius Pareus ſcribebat Perſinam Reginam Aethiopiæ ex marito etiam Aethiope filiam candidam genuiſſe, cum ſæpè iconem Andromedæ in thalamo collocatam intueretur. Neq; intueantur imagines Aethiopum, quod præſtirit illa matrona ab Hippocrate memorata, quæ ex marito candido filium nigrum concepit. Id magis confirmat Auicennas, qui hanc vim imaginationis in brutis etiam collocauit, dum narrat gallinam aſpectum Milui intuentem, & metuentem, pullos capite miluino ab ouis excluſiſſe. Hanc ſententiam aliquo exemplo roborare liceat. D

Pulchra icones in thalamis quid præſtent.

L. 5. de An.

Ouum

A **Ouum Gallinæ ſerpentis icone effigiatum.**

Hoc enim in loco iconem oui gallinæ collocamus, quod nobis dono dedit Petrus Vuettendellius Alemannus Barauus, Philoſophicæ, & Medicæ inſtitutionis Doctor, inuentum Piſis die duodecima Februarij anno nonageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum, in cuius teſta ſerpentis imago cernebatur: exiſtimauit enim ille vir eruditus gallinam ex imaginatione hoc monſtrificum ouum enixam, vel quia ſerpentem timuiſſet, vel quia auidius deuoraſſet, ſeu deuorare deſideraſſet. Nec mirum videri debet, quoniam varia in ouis monſtrifica identidem cernuntur, & ab illis excluduntur, quemadmodum fuit Gallus ille monſtroſus, cauda quodammodo ſerpentina, cuius iconem ſequens exhibet pagina.

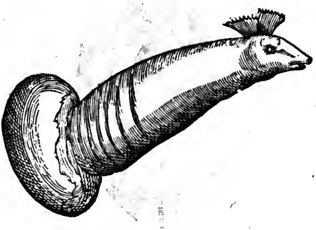
Hic viuus ante aliquot annos in aula Sereniſſimi Magni Hetruriæ Ducis Franciſci Medicei conſpiciebatur, aſpectus ita horrifici, vt intuentibus metum incuteret. *Deſcriptio Galli monſtrifici.*
H Caput non criſta carnea erat refertum, nec paleæ erant carneæ, ſed vtræq; ex plumis conſtabant æmulantibus conos militum, quibus galeas exornare ſolent. Habebat in fronte duas pennas, ſeu potius pennarum calamos ſurrectos inſtar cornuum: item duos alios ab vtraq; parte roſtri propè nares, nec non alium in ceruice, color totius coporis erat ſubfuſcus, & radices pennarum erant albæ, propè vropygium, vnde cauda exit, tuberculum habebat rotundum, & ſubalbidum. Cauda erat carnoſa, & ſubcærulea pilis nuda, obliqua, inſtar ſerpentis, in extremitate tamen floccus erat. Tribiæ veluti ocreis erant induræ.

Pariter ab ouo gallinæ, vel vt alij aſſerunt, ex ouo galli (ſi tamen galli talia oua edere poſſint, qua de re in Hiſtoria Serpentum actum fuit) iuxta Lucernam nobile oppidum Heluetiorum in villa quadam, cui Emmen nomen eſt, monſtrum figura Genitalis viri eſt excluſum, vno teſticulo, & capite quaſi canino, & criſtato inſignitum. Hoc accidit, iuxta mentem Licoſthenis, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo octauo: veluti figura oſtendit.

Digitized by Google

Monſtrum figura genitalis viri.

Doctiſſimus Licetus in Hiſtoria Monſtrorum refert, & ipſe gallinam domi quinque
digitis refertam aluiſſe, quæ poſt multa oua, vnum puſillum edidit ſine luteo, in cuius
albumine Serpens veluti vermis compertus eſt, in quem oui vitellum fuiſſe transfor-
matum optimè eſt ſuſpicatus. Immò clariſſimum virum ab Aquapendente teſtem ci-
tat, qui in luteo quoq; oui vermem ſatis magnum inter comedendum comperit, qui- *Monſtra in*
bus facilè aſſentimur, cum nobis anno elapſo monſtratus fuerit vermis, formam *ouo ſorbili*
H quodammodo piſcis referens, qui in ouo ſorbili inuentus fuit. Quid plura? Monſtrum *inuenta.*
in medio, & intimo ouo compertum narrat Ambroſius Pareus, facie quidem humana,
ſed capite ſerpentibus vndique horrente, & ex mento tres item ſerpentes inſtar barbæ
germinabant. Hoc accidit Auguſtodini, in ædibus Bancheronis Cauſidici, dum famula
multa ouà butyro incoquenda frangeret, cuius oui monſtroſi albumen à fele vora- *Oua mõſtri-*
tum mortem ei intulit. Multi narrata monſtra ad cauſas diuinas referentes, ex hoc *fica.*
præſagierunt hæreſes, quæ in illa Regione ſerpebant.

Huic non multum diſſimile fuit illud ouum anſerinum in Gallia repertum, ex quo fracto humanum caput fuit conſpectum, quod loco capillorum, & barbæ, colla anſerina cum roſtro, & oculis habebat, veluti oppoſita icon oſtendit. Hæc oua monſtri fera in memoriam reuocant caput Meduſæ fabuloſum, nec non Lædam, quæ duo oua anſerina peperiſſe ferebatur, ex quorum altero Caſtorem, & Pollucem, ex altero autem Helenam, & Clytemneſtram emerſiſſe finxerunt.

Humana effigies monſtroſa in ouo anſerino.

Humana effigies in ouo, cum ſerpentibus
ex caluaria, & mento germinantibus.

Monſtra hæc partim ad imaginationem, partim ad voracitatem animantium referri poſſunt, cum notus ſit Anſerum erga homines amor, de quo in Ornithologia verba fecimus, deinde liquidò conſtat gallinas eſſe talis conditionis, vt fœda quæq; immò
E ſemen, & ſanguinem menſtruum deuorent, neq; ab eſu viuorum ſerpentum abſtineant. Præterea gallinæ ſerpentibus quoque ſuccumbunt, quod Excellentiſſimus Licetus teſtificatur ex obſeruatione famulæ, quæ non ſemel gallinam ab Aſpide comprimi vidit: nam hæc gallina, cum diluculabat, domo egrediens, & ad radicem annoſæ quercus properans, crocitatu maritum ſerpentem euocabat; eius autem oua non pullos, ſed paruos ſerpentes excluderunt. Pariter Licetus in recenſendis cauſis materialibus proximam, & remotam memorat, hanc communem, & eandem conſtituit, quæ cunctis animantibus ſubcæleſtibus competit. Proximam verò monſtrorum materiam corpus viuens ſubcæleſte appellat: cum monſtra non ſolum in humana natura, ſed etiam in brutis, & in plantis contingant.

Si ad cauſam efficientem ſermo conuertatur, multos Authores recenſere poterimus, qui hanc cauſam, in malam qualitatum proportionem retulerunt: idcircò Albertus in recenſendis quattuor cauſis monſtrorum, hanc prauam qualitatum pro-
F portionem memorat; immò addit, quòd ætate ſua natus eſt Androgynus, ita affabrè in vtroq; ſexu formatus, vt dignoſci non potuerit, in quo ſexu eſſet validior, & hoc inde originem traxiſſe autumat, quoniam qualitates calidæ maſculum progeniturę, & frigidæ fœminam producturæ, adeò ſimul copulatæ fuerunt, vt accedente valida formatrice, hermaphroditus facilè reſultauerit. Hunc ſenſum Regentes Pariſienſes in quęſtione peculiari ad ſecundum librum Phyſicorum ſecuti, contingere monſtra fieri retulerunt, propter inæqualem qualitatum proportionem; hocq; ex parte agentis, aut ex parte patientis, vel ex parte vtriuſque prodire ſcripſerunt. Quam poſtea ſententiam Eminentiſſimus Cardinalis Toletus, & Collegium Conibricenſe in Commentarijs ad ſecundum librum Phyſicorum non exploderunt. Immò Cornelius Gemma id magis confirmat, quando inquit, illos rectè ratiocinari, qui in turbata proportione cauſam monſtrorum vniuerſam collocant: vbi, per turbatam proportionem, proculdubiò mala quattuor qualitatum proportio intelligen-
G da eſt.

Cauſa efficiens monſtrorum.

Lib. 1. de dimin. nat. charact. c. 6.

Cauſa quoq; efficiens monſtrorum, Agens naturale, aut virtus eiuſdem formatrix appellantur; hæc enim cum fuerit valida, multa etiam non ſegreganda diuidit: hinc aliqui infantes cum ſex digitis in manibus, vel in pedibus oriuntur. Hæc aliquando erit adeò imbecilla, vt ſeparanda minimè diſiungat: vnde aliqui fœtus in lucem prodeunt, qui omnes digitos coniunctos habent, etenim vidimus anno elapſo egenum aduenam Bononiæ mendicantem, qui manus dextræ digitos continuò vngue copulatos habebat. Item Ludouicus Mercatus huc reſpiciens ſcribebat facultatem formatricem, & virtutem naturalem Agentis non poſſe quandoq; materiam fætuum moderari, vt opus eſſet; hinc poſtea iuxta maius, vel minus impedimentum agentis, monſtra varia reſultant. Quamobrem ratione Agentis, monſtra generari non eſt dubitandum: nemo enim negabit in Agente imbecillitatem caloris naturalis, quæ naturam delineare, & iuxta neceſſitatem formare non pote-
H rit. Sic enim teſtatus eſt Auerroes in Commentarijs ad Ariſtotelem. Præterquamquod Albertus Magnus cauſam efficientem virtutem formatricem appellauit, dum aſſeruit monſtra ex debilitate virtutis formatiuæ dimanare, quæ cum ſit imbecille, cum totam materiam formare non poſſit, portionem tantùm delineat, & aliam reſpuit.

Lib. 3. de morb. mulier. c. 7.

L. 4. de gen. An. c. 4.

Alij, pro cauſa efficiente monſtrorum, cœleſtes influxus celebrarunt, aduerſus eorum opinionem, qui ſibi perſuadent, corpus nobiliſſimum, quale eſt Cœlum, nihil in his inferioribus operari, ſed producere tantummodò lumen, & per lumen, calorem: cum tamen Ariſtoteles in Meteoris aſſeuerauerit cuncta hæc inferiora à Cœlorum virtute gubernari, & alibi hominem ab homine, & à Sole procreari: vnde fit, quod multi effectus ex varijs cœlorum motibus, & aſtrorum aſpectibus in his inferioribus producantur, & Cœli non ſolum lumine, & motu, ſed etiam alijs occultis virtutibus agant; quæ virtutes poſtea influentiæ appellantur. Hæc fuit ſententia Diui Thomæ, Alberti Magni, Conciliatoris, Pauli Veneti, Ioannis Gram-

Influxus cœleſtis virtutis

Lib. 3. Cœli teſt. 42.

Grammatici, & aliorum plurium, præter nonnullos nuperos, qui id abſq; vlla ratione negant. Itaq; Albertus Magnus aliquando prodidit eſſe quædam loca in Cœlo, ad quæ dum luminaria perueniunt, materiam in vtero exiſtentem quodammodo inefficacem reddunt, & impediunt, ne inde humana figura reſultare poſſit. A

Manilius ab hac opinione non recedens, his carminibus ſuam mentem exponit.

——— Permiſcet ſæpe ferarum
Corpora cum membris hominum, non ſeminis illi
Partus erit, quid enim nobis commune, Feriſque?
Quis nè in portenti noxam peccaret adulter?
Aſtra nouant formas, cælumq; interſerit ora.

Quocirca monſtra tunc producuntur, quando determinatæ quædam conſtellationes in mundum ſublunarem influunt: quandoquidem, ætate Alberti, accidit, vt in quadam villa, Vacca vitulum humano capite ederet: qua de re Pagani hoc monſtrum admirari, paſtorem quaſi tanti ſceleris conſcium, mox cum Vacca concremandum in iudicium duxerunt. Sed huic miſello præſtò fuit Albertus, qui facultatis Aſtronomicæ peritus, non humano aliquo ſcelere, ſed ſtellarum certæ conſtitutionis efficacia, id genus monſtri procreatum atteſtans, paſtorem ab extremo ſupplicio liberauit. Amplius alibi Albertus hanc veritatem aperuit, dum retulit conſtellationem quodam tempore ad ſues generandos dominari, & tunc contigit, vt infans ſuillo capite procrearetur. Hinc fortè accidere poteſt, quòd interdum humani fœtus cum vultu oblongo inſtar canis, vel alterius animalis naſcantur. Hinc etiam elicere poſſumus cauſam, propter quam in quibuſdam lapidibus quædam figuræ æmulantes humanam faciem, vel alterius animantis à natura delineatæ cernuntur: quemadmodum Albertus in libro de Mineralibus exarauit, cum id totum ab influxu cæleſti proueniat. B

Septalius, in Commentarijs ad problemata Ariſtotelis, cauſam monſtrorum efficientem duplicem conſtituit, nempè primariam, & inſtrumentalem. Principalem ad facultatem formatricem ſemini inexiſtentem ſpectare dixit, alteram verò ad primas qualitates, coadiuuante poſtea imaginatione. His addit ſupremam cauſam nempè Deum optimum maximum, aut vim mali Dæmonis, & ab his malam qualitatum proportionem non arcet, de qua paulò ante ſermo eſt habitus; qui igitur ſupremam tantum cauſam intuentur, magis cum Deo, quàm cum Ethnici ſapientibus philoſophantes, ſummo Opifici nihil prorſus fortuitum eſſe tradunt: cum diuina mens certo fine, & inſtrumentis, ceu medijs operans, recta via ſemper incedat, & natura mutationi, & alterationi obnoxia ſemper illi obtemperet. C

Cauſa efficientes monſtrorum ex mente Septalij.

Hæc Natura igitur, licet iuxta ſeriem mundi inferioris, à conſueta lege deflectere videatur, nihilominus eſt aduertendum, quod vi diuini ſpiritus rapitur. Ideò hac ratione nixi, monſtroſos partus, permittente Deo, ſæpè diuina flagella præcedere, ſeu prædicere promulgant, quemadmodum in Rubrica Præſagiorum explicauimus. Ad rem Dinothus in Aduerſarijs ſcriptum reliquit, quòd eo anno, quo Coriolanus in exilium actus fuit, multis prodigijs Vrbs fuit perterrefacta, dum monſtroſi, & vix credendi partus hominum, atq; pecudum in lucem prodierint; moxq; dira lues non ſolum homines, ſed etiam pecudes, maxima clade inuaſit. Neq; ab hac ſententia valdè recedit Ambroſius Pareus, dum ſcribit monſtra aliqua eſſe, quibus aliquid diuini ineſſe videtur, & hæc ex generali monſtrorum cauſa originem non ducunt; ſicq; cauſam monſtrorum aliquam peculiarem referre non poſſunt, quippeque ab opera ſupremi Numinis dimanant. D

Monſtra diuinitùs producta.

Neq; hinc arcenda eſt vis Dæmonum, quam clariſſimus Licetus in cauſa decima tertia monſtrorum collocauit: ſiquidem in procreatione monſtrorum, poſſunt Dæmones varia animalium ſemina prolifica in vterum deferre, & turpiter inuicem illa permiſcere, nec non varias cauſas huic generationi neceſſarias ſimul copulare; nimirum applicando actiua naturalia paſſiuis naturalibus, & arcendo quæcumq; hanc actionem, & paſſionem impedire poſſunt.

Lib. 2. Phyſ. tract. 2. c. 3.

Ad prædictam cauſam efficientem nonnulli cauſam inſtumentalem referunt, quam Albertus Magnus malitiam continentis appellauit. Id poſtea à Regentibus Pariſienſibus in quæſtionibus ad ſecundum librum Phyſicorum explanatum fuit,

his

his verbis. Eſt autem continens pellis quædam fœtum inuoluens, quæ ſecundina appellatur; vnde hac diſrupta, fœtus cum duobus capitibus, & vno tantùm corpore, vel Gemelli in dorſo connexi naſcuntur.

E Hanc deniq; cauſam efficientem monſtrorum Licetus in ſuo opere de monſtris ſpeculationem copia exuberante diligenter, & eleganter explicat, dum hanc, in remotam, & proximam diſtribuit, & remotam adhuc ſubdiuidit, nimirum in omnium primam, quæ eſt ſummus rerum Opifex, qui cum Agentibus naturalibus, ad omnes effectus producendos concurrit: Secundam verò cauſam remotam appellat Cœlum, quod perenni ſuo motu, & lumine inferiora regit. Deinde efficientem proximam inſtrumentalem calorem materni viſceris vocat, ſecundariam verò, & proximam, vterum indigitat. Cæterum primariam monſtrorum cauſam efficientem adhuc diſtribuit in principium, quod agit, quod à Philoſophis adæquatum nuncupatur, & eſt portio illa ſeminis, ex qua fœcunditas prodit: amplius hanc diſtribuit in principium, quo agens adæquatum agit, & eſt vis, & anima ſeminis illi à parentibus communicata, quatenus eſt facultas conſtitutiua fabricæ corporis viuentis, non abſolutè, ſed impedita, ne finem intentum perfectè aſſequi poſſit. Hinc elicimus Efficiens proprium *Cauſa efficiens.* *Anima ſeminis qua.*

F monſtrorum eſſe virtutem formatricem partium corporis viuentis.

Si ad finalem cauſam noſmet conuertamus, hanc in doctrina Ariſtotelis non inueniemus: quandoquidem, cum monſtra ſint puræ priuationes, à Natura non intenduntur, neq; intelliguntur: hac igitur ratione monſtra finali cauſa carebunt. Diuus tamen Auguſtinus theologicè loquendo, cauſam hanc finalem monſtrorum aſſignare nititur, dum hæc habet. Deus enim Creator eſt omnium, qui vbi, & quando creari quid oporteat, vel oportuerit, ipſe nouit, ſciens vniuerſitatis pulchritudinem, quarum partium, vel ſimilitudine, vel diuerſitate contexat. Sed qui totum inſpicere non poteſt, hoc tanquam deformitate partis offenditur, quoniam cui competat, & quomodo referatur, protinus ignorat. Ideò ex his Diui Auguſtini verbis, hanc monſtrorum finalem cauſam eſſe decorem, & pulchritudinem vniuerſi, haurire poſſumus. Ab hac ſententia non multum recedit Ambroſius Pareus, qui id ponderans dicebat monſtrorum plures eſſe cauſas, ſed primam eſſe Dei gloriam, qua- *L. 6. de Ciuit. Dei c. 8.* *Cauſa finalis qualis.*

G tenus ſcilicet, his reſtitutis, quæ fiunt præter naturam, eius immenſa potentia cunctis innoteſcat: ſic enim in Euangelio legitur de cœco nato, cui Chriſtus ſupra vim naturæ viſionem reſtituit: nam Diſcipuli inueſtigantes cauſam, propter quam ille homo cœcus eſſet natus, num quia ille, vel eius parentes peccauerint: reſpondit Dominus, id propter crimina illi non contigiſſe, ſed tantùm, vt Dei gloria per illum manifeſtaretur. Deinde addit Pareus in hunc finem quandoq; creata fuiſſe monſtra, vt Deus hominum ſcelera, vel vlciſceretur, vel impendentis vltionis ſigna præmonſtraret: etenim dum homines ſine modo, abſq; lege, & nefando, & vago congreſſu permiſcentur, hinc nefaria, & horrifica, necnon à naturæ norma recedentia monſtra quandoq; naſcuntur. Immò Abulenſis, prædictis addit contingere interdum tales defectus ex voluntate Dei, ad euitanda mala eius, qui huiuſmodi defectum patitur, qui alioquin prauus fieret, ſi integro corpore fuiſſet conſtitutus. Sed animaduertendum eſt hanc eſſe cauſam particularem, quæ ad omnia monſtra attinere *In Matth. c. 19. q. 88.*

H non poteſt.

Vueinrichius, & ipſe huc reſpiciens duas cauſas memoratas, nempè Dei gloriam, & eiuſdem erga mortales iracundiam pro cauſa finali monſtrorum oſtendere conatur; & addit tertiam cauſam, quæ eſt libera voluntas potentiæ diuinæ, dum nullo modo legibus naturæ adſtringitur, cum aliquando neque Cœlo pepercerit. Verum Licetus breuiter ab hac cauſa ſe expedit, hinc duplicem conſtituens, nimirum communem, & propriam, & communem in perpetuitate ſpecierum conſtituit; cum indiuidua perennare non poſſint, & hic finis omni animantium generi competit. Præterea proprium finem declarat, ſi tamen prius intellexerimus monſtra eſſe errata Naturæ in operatione impeditæ, ne finem intentum aſſequi poſſit; ideò cum non poſſit, quod vellet, præſtat tamen, quod valet, & producit animatum in conſtitutione partium ſibi ſimile. His ſic conſtitutis, cauſa finalis monſtrorum erit portio, ſeu pars finis perfectorum animantium; cum Natura integrum finem perfectorum animantium aſſequi nequeat. *In lib. de monſtr. c. 59.* *Cauſa finalis.*

Demum

Demum tanquam coronidem, ex eodem Authore, caſum formalem monſtrorum duplicem annectemus, quarum prima cunctis animantibus eſt communis, propria verò, & ſpecifica monſtrorum forma nulla alia erit, niſi praua corporis conſtitutio, ſeu deformis monſtrorum fabricatio, & vitiata partium conformatio. Hæc autem B ſententia eſt conformis doctrinæ Ariſtotelis, qui monſtra ad peccata naturæ referebat, quæ ſententia eſt veriſſima, & quaſi ex Apollinis oraculo profecta videtur: vnde modò obſeruamus Vucinrichium à germana veritate non receſſiſſe, quando tradidit, quod malum, & vitiatum eſt, formam propriè habere non videtur, cum ſit formæ priuatio, aut potius deprauatio. Monſtra tamen habent quidem formas, ſed alienas, quæ poſtea in eorum differentijs manifeſtantur. Hac de cauſa nec etiam finem in monſtris aſſignare poterimus, quoniam, cum omnes ſpecies in natura ſuas formas habeant, eas ſi in ortu non aſſequuntur, finem non attigiſſe perhibentur.

Cauſa formalis.

His ſic exaratis, notandum eſt cauſas monſtrorum hactenus explicatas eſſe ſimul adeò implicatas, vt vna abſq; alijs intelligi nequeat: quapropter maximis premuntur difficultatibus eorum opiniones, qui monſtra ad vnam tantummodò cauſam reducere conantur, & in primis materiam tanquam monſtrorum veram productricem prædicant. Quandoquidem hi à doctrina Ariſtotelis valdè declinant: nam Philo- B ſophus hoc tanquam axioma philoſophicum diuulgauit, materiam paſſiuum, & formam actiuum principium eſſe, & in libro ſecundo de ortu, & interitu, proprium eſſe materiæ pati, & formæ operari retulit, & libro tertio Phyſicorum, res ob materiam, & non propter formam pati pronunciauit, & tandem libro nono Metaphyſicorum, materiam ad paſſionem, & ad mutationem, non autem ad agendum, & mutandum aliquid idoneam promulgabat. Præterquamquod idem Philoſophus libro ſecundo Phyſicorum, monſtrum tanquam peccatum naturæ operantis propter finem publicabat: idcircò niſi intentum finem conſequatur, tunc error non materiæ, ſed agenti attribuitur. Tandem Ariſtoteles in Hiſtoria generationis animalium nobis perſuadebat monſtrum eſſe effectum mutilum naturæ operantis. Præterea, ſi naſcatur homo monſtrificus cum tribus orificijs in vultu, id à materia non dimanabit, ſed à formatrice valida: quapropter effectus monſtrorum non materiæ tantùm erit attribuendus. Reliquum erit igitur, vt aſſeueremus prædictas cauſas ſimul mul- C tifariam copulari, vt imperfecti monſtrorum effectus producantur.

Cauſæ monſtrorum implicatæ.

L. 4. de gen. An. c. 4.

DVBITATIONES.

CVM monſtrorum hiſtoria apud plurimos non ſit extra anſam dubitandi locata, operæ pretium eſſe duximus potiores tantùm difficultates in campum afferre, vt aliqua ſaltem ex parte legentibus ſatisfaciamus. Prima igitur fronte proponitur diſcutiendum, an monſtra per accidens, an verò per ſe à natura producta fuerint. Cum autem hinc inde ad id probandum variæ, & validæ rationes aſſignentur, nonnullas præcipuas in medium afferemus, vt ex illarum ſolutione veritas quæſtio- D nis patefiat.

Itaq; qui monſtra à natura per accidens generari arbitrantur, his rationibus fulciuntur. Primò, Natura; ſeu Agens ſemper quid ſibi ſimile procreare nititur, ſed quoniam monſtra Agenti, vel Naturæ minimè ſunt ſimilia, hinc à Natura per accidens fuiſſe generata inferunt. Deinde, nullum caſu productum iuxtà mentem Agentis procreatur, ſed monſtra ſunt huius conditionis, ergo iuxta intentionem Naturæ non generantur. Tertiò, Naturæ intentio, & deſiderium operandi errare nequaquam poteſt, ergo neceſſarium erit, vt ſemper quid bonum procreet, ſed monſtra inter res bonas non recenſentur, ideò extra intentionem Naturæ in lucem prodeunt. Amplius, Natura tantummodò indiuidua ad conſeruandam, & propagandam ſpeciem gignit; immò ſi vnico tantum indiuiduo id præſtare poſſet, proculdubiò generationem tot indiuiduorum non procuraret: at Monſtra pro ſpecie propaganda non oriuntur: quapropter poterimus aſſeuerantiùs dicere, Monſtra eſſe

Prima dubitatio.

Rationes plures.

Naturæ

Digitized by Google

Naturæ errata, & extra eiuſdem intentionem genita, quemadmodum Ariſtoteles in Phyſicis teſtificatur. *L. 2. Phyſ. text. 82.*

Ex altera parte qui oppoſitam tutantur opinionem, prædicta argumenta diſcu-
E tiunt, & ratione primi, negant, quòd Agens naturale quid ſimile ſibi procreare intendat: nam canis congrediens, cum careat ratione, proculdubiò prolem non reſpicit, ſed tantummodò delectationis cauſa, ad permixtionem accedit, immò remoto omni voluptatis ſenſu, à coitu prorſus abhorreret: propterea hoc Agens hanc delectationem ab vniuerſali Natura communicatam reſpicit, vt hoc modo deinceps quid ſimile ad ſpeciem ſeruandam producat. Deinde ad tollendam ſecundam rationem, Monſtra per accidens generari negant; quoniam monſtra ad decorem, & pulchritudinem vniuerſi ſpectare credunt: quamobrem Natura, dum Mundum cunctis ornatum rebus conſeruare nititur, ei neceſſe eſt, vt monſtra intendat. Pro abolenda tertia ratione, monſtra inter res bonas connumerant, cum anima, quæ eſt quid bonum, non careant. Monſtra igitur mala ab aliquibus nuncupantur in comparatione ad res perfectas: nihilominus, & ipſa, quamuis praua, & imperfecta, vnà cum rebus perfectis ad conſeruationem pulchritudinis Vniuerſi concurrunt. Atq; ità ſoluitur etiam *Solutiones.*
F vltima dubitatio; etenim dum conſeruantur ſpecies animantium, conſeruantur quoq; monſtra ad illas ſpecies attinentia. Et quia huic ſententiæ auctoritas Ariſtotelis reluctabatur, qui Monſtra Naturæ errata appellauit: idcircò reſpondent Naturam, vt plurimum perfectè in generationibus operari, & aliquando etiam imperfectè, quando monſtra producit: vnde hæc ſecunda Naturæ operatio in comparatione ad primam, actio per accidens, & erratum nuncupatur, quia rarò id præſtat, non tamen quia id extra Naturæ intentionem fuerit. *L. 2. Phyſ. text. 82.*

His ſic conſtitutis, alias fabricant rationes pro maiori huius ſententiæ confirmatione, & prima eſt hæc. Omne Agens ſemper agit propter aliquem finem, ergo Natura propter determinatum finem ſemper operabitur; ſicq; producens monſtra, iuxta ſuam intentionem aget. Neq; officit, quòd Natura raros monſtrorum partus moliatur, atq; ita ſint extra Naturæ intentionem, quoniam quæ rarò fiunt, ad defectum, & peccatum Naturæ non ſunt redigenda. Inſuper ſi monſtrum eſſet præter
G Naturæ intentionem, proculdubiò Natura, opus Monſtri iam cæptum non perficeret, ſed totum oppoſitum obſeruamus, quia Monſtrum in vtero inchoatum perficit, & in lucem producit, ergo aſſerendum eſt, monſtra intentioni Naturæ, & Agentis reſpondere. Addunt nullum animal per accidens, & extra Naturæ intentionem generari, ſed monſtrum eſt animal, ergo Monſtrum per ſe à Natura producetur. Tandem ſi Natura reſpicit præcipua ad vnam ſpeciem ſpectantia, proculdubiò reliqua hanc ſpeciem conſequentia reſpiciet; ſed homo monſtrificus, vel cum capite magno, vel cum ſex digitis in manu ad eandem ſpeciem, ad quam homo non monſtroſus, refertur: ideò Natura in generatione, hominem monſtroſum, & non monſtroſum reſpiciet. *Aliæ rationes.*

His igitur rationibus nituntur illi, qui monſtra non errata Naturæ, ſed procreata ad ornamentum Vniuerſi eſſe pronunciant, atq; ita fauent authoritati Diui Auguſtini ſuperius allatæ, qui ſcripſit conuenientiam, qua pulchra ſunt omnia, non tantùm
H prodire ex æqualitate parium, ſed etiam diſparium congruenti, & ordinata gradatione: hinc poſtea neceſſitatem multorum imperfectorum in Vniuerſo abſque Naturæ errato eliciunt, & prædicant, vt propriam ſententiam ſaluare poſſint. Demum pro coronide addunt, ſi cauſæ propinquæ, remotæ, & remotiſſimæ, vt Deus, & corpora cæleſtia ad monſtrorum procreationem concurrunt, non poterit quis vllo modo aſſerere, hanc generationem eſſe accidentalem, quoniam omnes prædictæ cauſæ ſimul copulatæ nunquam præter intentionem aliquid operantur. *Lib. 19. de ciuit. Dei cap. 13.*

Quocirca hæc opinio, cum rem minimè attingat, his rationibus eſt refellenda. Primitùs, quæ rarò accidunt, & ad ſpecies permanentes non ſpectant, ſicuti monſtra, non eſt aſſerendum hæc ad mundi decorem attinere, quoniam pulchritudo vniuerſi in rebus tantummodò perfectis, & permanentibus conſiſtit. Præterea monſtrum quatenus monſtrum non niſi defectum, & priuationem indicat, iuxta ſententiam Philoſophi libro ſecundo Phyſicorum exaratam: ideò monſtrum nullam poteſt perfectionem præſtare, conſequénterq; ad perfectionem vniuerſi non pertinebit. *Solutiones rationum.*

Inſu-

Inſuper ſi monſtra ornamento vniuerſi conferrent, vt plurimum generarentur, quoniam hic tantus Mundi decor frequentibus effectibus ſuſtentatur, ſed monſtrum rarò accidit; qua de re ab hoc Mundi ornamento ſegregatur. Tandem pro hac Vniuerſi pulchritudine monſtra in lucem non exeunt, quoniam in Mundi initio procreata eſ- A
ſent, quod nullibi legitur.

L.2.Phyſicorum.

Reliquum erit igitur, vt dicamus, monſtra eſſe extra intentionem naturæ, & per accidens, quam doctrinam docuit Ariſtoteles libro ſecundo Phyſicorum textu ſexageſimo quarto, vbi legitur, *Eſt autem, & hoc alterius, huius quidem exterius eſt cauſa, illius verò interius*. Quæ verba Simplicius, Ioannes Grammaticus, & Auerroes exponentes retulerunt, monſtra non eſſe caſu ſimpliciter, ſed magis caſu, quoniam huiuſmodi caſu rei factæ cauſa eſt extra, nempè indefinita, & extrinſecus occurrens; illius verò, nimirum monſtri cauſa intra, ideſt materia, quæ eſt eius interna, & definita cauſa. Verùm ſatius erit cum Diuo Thoma interpretari illud verbum (extra) non ſecundum eſſe, ſed ſecundum intentionem. His ideò ſic explicatis prudens lector nixus omnia in oppoſitum allata argumenta diſſoluet, & doctrinam Ariſtotelis tutabitur, in qua monſtra eſſe errata Naturæ intelleximus; &
hæc pro præſenti quæſtione ſufficiant. B

Secunda dubitatio.

Secundò dubitatur, an monſtra ab initio Mundi ortum habuerint. Pro affirmatiua parte non deſunt opiniones clariſſimorum Virorum, qui rationes non improbandas afferunt. Inprimis Benedictus Pererius monſtra in mundi primordio fuiſſe multis aſtruit rationibus, dum adulterinas animalium ſpecies, vt muli, & ſimilium, illo etiam tempore admittit. Sic enim clarè effatur: omne quod concurrit ad generationem harum ſpecierum, eſt naturale, hinc ipſæ quoque à Natura intenduntur, & generantur: propterea vna cum his naturalibus animalium ſpeciebus, in principio Mundi originem habuerunt. Confirmatur antecedens huius argumenti, quoniam materia, ex qua oriuntur, eſt naturalis: præterquamquod locus, tempus, agentia nimirum mas, & fœmina ſunt naturalia.

Vniuerſum quid appelletur.

Deinde, quod Deus, tempore creationis fabricauit, vniuerſum appellatur, quoniam cuncta deſiderata, & deſideranda complectitur, ſed prædictæ ſpecies adul-
terinæ tunc deſiderari poterant; idcircò à ſummo rerum Opifice diebus creationis, C
productæ fuerunt; idque magis ſtabilitur, quia ſi animalia huius generis non fuiſſent creata, Vniuerſum integram perfectionem non fuiſſent adeptum. Amplius credendum eſt ſummum Deum humanæ commoditati neceſſaria non prætermiſiſſe, ſed huiuſmodi ſpecies adulterinæ homini maximo futuræ erant emolumento, ergo in mundi primordio non fuiſſe creatas non eſt aſſerendum. Prædictis additur authoritas ſacræ paginæ, in qua legitur, nihil eſſe nouum ſub Sole: quapropter prædictas ſpecies non de recenti productas, ſed olim in ipſo Mundi initio creatas fuiſſe pronunciandum eſt.

Eccleſiaſt. cap. 1.

Lib. 7. met. text. 28.

Hæc autem opinio vndequaq; non admittitur: quandoquidem prædictæ ſpecies quid monſtrifici pręſe ferunt, & Ariſtoteles libro ſecundo de generatione animalium, ſpecies ſimiles, partus nouos nuncupauit, & in Metaphyſicis, mulum quid præter Naturam eſſe faſſus eſt. Etenim quamuis Aſinus, & Equa iungantur, vt quid ſimile in ſpe-
cie producant, nihilominus id non contingit, ob impedimentum, quod à varietate D
ſeminum ſuppeditatur. Hinc accidit, vt Naturæ intentionem non aſſequatur, ſed quid tantùm præter Naturam in lucem edat. His dictis tollitur prima poſitio, & ſecundæ etiam ſolutio inſinuatur, & pro confirmatione notandum eſt, quod huiuſmodi animalia ſunt monſtrifera, & quatenus talia ad perfectionem vniuerſi ſpectare non poſſunt, vt ſuperius fuit explanatum.

Solutio dubiorum.

Inſuper cuncta animantia ab omnipotenti Opifice, in mundi primordio creata, & ab eodem benedicta fuerunt, quæ benedictio fæcunditatem reſpicit: ſic enim Liranus, Abulenſis, Pererius, & multi alij Doctores interpretantur. Sed inter hos, Diuus Chryſoſtomus hæc habet; *Et benedixit illa Deus, & dixit, creſcite, & multiplicamini. Nam quia animatæ creaturæ erant animalia, & volebat illa eſſe perpetua; ideò benedixit illa Deus, & dixit, creſcite, & multiplicamini. Verbum enim illud in præſentem vſq; diem illa conſeruat, & tantùm tempus præteryt, neq; vnum horum genus imminutum eſt: nam benedictio Dei, & verbum, quod dixerat, vt ſubſiſterent, & durarent,*

Homil. 4. in Geneſ.

rent, illis contulit. Huic ſententiæ adſtipulatur Procopius in Geneſim, quando inquit. Verùm illa animalia nequaquam, vt homines, ſpirituali beantur benedictione, ſed eorum benedictio ad ſobolem procreandam pertinet, quæ generis ſit ſucceſſione: at

E ſpecies animalium adulterinæ, & monſtroſæ fæcunditate carent, quia ſunt ſteriles, ergo illa benedictio has non reſpiciebat, cum illis temporibus non eſſent procreatæ. Siquidem quamuis intelligamus mulum quandoq; generare, hoc rarò admodum euenit, præterquamquòd ſi aliquid generatur, non mulus, ſed Ginus ab Ariſtotele appellatur. Præterea licet in Syria, iuxta mentem Ariſtotelis, muli congreſſu, ſuam ſpeciem propagent: attamen notandum eſt ex eodemmet Philoſopho, illam mulorum ſpeciem à ſpecie noſtratium diſcrepare: quandoquidem noſtri muli cum illis exteriorem tantummodò quamdam ſimilitudinem habent. *Ginnus quod animal.*

Neq; officit aſſerere, illa benedictione, animalia non ſolum quoad fæcunditatem, ſed etiam quoad conſeruationem fuiſſe donata, poſteaquam hæ ſpecies adulterinæ à mundi primordio ad hæc vſq; tempora peruenerunt. Nam hæc obiectio ſupponit illud, quod adhuc nobis non eſt manifeſtum, nimirum ſpecies adulterinas ſemper conſeruari poſſe, deinde ſupponit conſeruationem harum ſpecierum alio modo, quàm

F prole propagari, quod poſtea doctrinæ philoſophicæ reluctatur, & quamuis in ſacris litteris habeamus nihil eſſe nouum ſub Sole, ideòq; has ſpecies in mundi initio fuiſſe. *Obiectio.* Reſpondendum eſt, fuiſſe quidem in ſuis cauſis, non autem formaliter: & hoc decretum apud Theologos eſt manifeſtiſſimum: immò ſtabilitur à Diuo Thoma hunc in modum. *Solutio.* Animalia etiam quædam ſecundùm nouam ſpeciem aliquando oriuntur, ex commixtione animalium diuerſorum ſecundùm ſpeciem, ſicuti quando ex aſino, & equa generatur mulus, & hæc etiam præceſſerunt cauſaliter in operibus ſex dierum. *In prim. q. 73. art. 1.* Hinc colligere oportet, quòd animalia nata ex permixtione diuerſarum ſpecierum non fuiſſe à Deo creata ſecundùm ſe, ſed tantùm ſecundùm alias ſpecies, ex quibus poſtea generantur, & quodammodo componuntur. Quapropter in mundi primordio monſtra minimè fuiſſe aſſerendum eſt.

Altera ratio eorum, qui monſtra in mundi principio conſtituerunt, fundatur potiſſimum in doctrina Platonis, qui in Sympoſiacis, triplicem memorat hominem, *Secunda Ratio.*

G nempè maſculum, fæminam, & Androgynum, qui in Exordio Mundi vixerunt. Androgynus autem, cum ſexum vtrumq; participet, inter monſtra eſt collocandus: hanc ſententiam Empedocles ſequi vſus eſt, dum bouigenas, & viriporcos in mundi primordio memorat: quemadmodum Ariſtoteles in Phyſicis refert. *Lib. 2. Phyſ. text. 83.* Cæterum, vt veritatem fateamur, hanc Platonis opinionem, vnà cum viris doctis, tanquam ridiculam explodimus, & eò magis, quoniam hunc Androgynum non vnicum conſtituit indiuiduum, ſed duplici facie, quattuor manibus, & vtroq; ſexu refertum prædicat: vnde ex his verbis, duo perfecta indiuidua ſimul fuiſſe copulata intelligimus: immò hoc eſſe nugamentum apprehendimus, quoniam hi Cœlum affectantes Ioui bellum indixiſſe feruntur; qua de re Iuppiter indignatus, illos in maſculum, & fæminam ſegregauit. *Solutio dubij Platonici.* Præterea hanc fuiſſe fabulam nobis perſuadent verba Marſilij Ficini, qui in expoſitione huius loci Platonis aſſerit, quòd hæc Ariſtophanes, & alia permulta narrat monſtra, & portentis ſimilia, ſub quibus, quaſi velami-

H nibus quibuſdam diuina myſteria latibulari putandum eſt. Mos enim fuit veterum Theologorum ſacra ipſorum arcana, ne à prophanis polluerentur figurarum vmbraculis tegere.

Tandem non defuerunt, qui, ad fouendam oppoſitam opinionem, nimirum monſtra in principio Mundi fuiſſe, adduxerunt in campum Adamum Hebreorum Androgynum, quia crediderunt Adamum marem, & fæminam fuiſſe creatum, deinde in virum, & fæminam diuiſum. *Dubitatio.* Sed hanc ſententiam eſſe explodendam colligimus ex dictis Gulielmi Hameri in Geneſim, dum interpretatur illa verba. *Maſculum, & Fæminam creauit eos.* *Solutio.* Nunc tertium hominum ſexum, ceu neutrum quoddam genus, verum ne, an falſum dicam, incertum habeo, certè conſtat Androgynos tanquam delirantis Naturæ portenta omnibus eſſe odio, & credibile, non putarem integram aliquam gentem ijs propudijs conſtare poſſe, quodq; quò propenſius credam, facit ſcripturæ huius veritas, quæ homines in duos ſexus diuiſos refert, ne vterq; in vno homine ſexus prodigioſam, atq; execrabilem libidinis ſuſpicionem faceret. Huc

Digitized by Google

Nomen neutrum nullũ in lingua hæbraica.

accedit ſacræ hæbreæ linguæ natura, quæ nullum nomen neutrum notauit, ſed omnia vel maſculina ſunt, vel fæminina, nimirum conſona huic loco. *Maſculum, & fæminam creauit eos.* Nam quod nos legimus ſeraphim in genere neutro, praua id conſuetudine irrepſit, propterea notandum eſt Adamum Hæbreorum marifæminam non E
fuiſſe admittendum, quemadmodum Stheucus, & alij ſunt opinati. Nam Adamus Androgynus ſi fuiſſet, nomine neutro eſſet nominandus, quo lingua hæbraica caret. Prætcrquamquod Liranus, & multi alij viri eruditi validiſſimis rationibus hanc opinionem explodunt, ad quas Lectorem relegamus.

Poſtremò aliqui ambigunt, an ex vtero muliebri, fœtus non humanus emergere poſſit: deinde, ſi fieri poteſt, vt ibi gignatur, quærunt præcipuam cauſam, à qua prodire poſſit. Quoad primum multæ Hiſtoriæ atteſtantur monſtrum non humanum in vtero mulieris fuiſſe generatum, quas in Rubrica Præſagiorum recitauimus. Præ-

L. non ſunt liberi ff. de ſtatu hom.

terea huic ſententiæ fauent multi Doctores, & primùm Paulus Iuris Conſultus, qui monſtroſos mulieris fœtus trifariam diſtinguebat, nempè in eos, qui prorſus ab humana effigie recedebant, deinde in illos, qui aliquibus partibus ſuperfluis redundabant, & tandem in illos, qui aliquibus partibus carebant, & primos ad humanum

L. quod dicitur ff. de liberis, & Poſthum.

genus minimè referendos eſſe fatebatur. Inſuper alij Iuris periti viri fuerunt huius
opinionis, nonnullos fœtus monſtriferos, & ab hominis ſimilitudine penitùs diſcre- B
pantes, vnda ſacri fontis non eſſe luſtrandos: immò Excellentiſſimus Baldus Iuris Conſultus hos ſtatim perimendos eſſe decreuit. Quapropter ex aſſertis percipimus non ſemper quid ſimile in ſpecie, ex vtero mulieris, ſed interdum quid diſſimile

L. 5. de mundo c. 4.

prodire. Item Hieronymus Anglarenſis retulit; quòd olim Imperatores huc reſpicientes, partum ad nullum monſtrum inclinantem, pro homine habendum eſſe

L. 4. de gen. An. cap. 10.

ſtatuerunt, ſed quid vagamur, cum Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, ſimilem partum publicauerit? eius verba ſunt hæc. *Eadem cauſæ ſunt, & vt alij parentibus ſimiles generentur, alij diſſimiles, & alij patri, & alij matri, tum corpore toto, tum verò partibus ſingulis, & parentibus magis, quàm maioribus ſuis, & ijs potius, quam quibuslibet, & mares potius patri, fœminæ matri, alij nullo conſanguineo ſimiles, ſed tantùm homini ſimiles, alij ne homini quidem, ſed iam monſtro.* Ex hac igitur Philoſophi doctrina
vehementer verum, & indubitatum eſt, quandoq; partum homini minimè ſimilem, C
ab vtero mulieris exire. Præterquamquòd quotidiano poteſt confirmari experimento, cum naſcantur interdum fœtus, qui ob deformitatem ablutione ſacri fontis indigni iudicantur, & plura exempla videat Lector in Rubrica Præſagiorum, in qua ſeries ſimilium monſtrorum recenſetur. Datur ergo monſtrum non humanum ex congreſſu hominis, & mulieris natum.

Quantum attinet ad ſecundam quæſtionem, nempè, qua ratione ſimilia monſtra in vtero humano procreari poſſint. Sciendum eſt varias fuiſſe Authorum opiniones: nam horum aliqui cibis, aeri, & alijs rebus non naturalibus ita nuncupatis à Medicis,

In lib. de monſt. c. 14.

hanc generationem attribuerunt; inter quos recenſetur Vueinrichius, qui ſcriptis mandauit locum, naturam aeris, & aquarum, quæ bibuntur, ortui monſtrorum conferre. Deinde addit ex ſententia Ludouici Viues, quædam loca eſſe Neapoli Italiæ, & in Flandria Belgica, in quibus frequentiſſima fiunt monſtra, & multiformes ex vtero
humano belluæ, vel ſolæ, vel cum infantibus egrediuntur: qua de re idem Author, ex D
frequenti vſu aliquorum animalium in cibis, ſimilia animalia in vtero mulieris generari poſſe arbitratur; ſuamq; roborat ſententiam exemplo mulierum Salernitanarum,

Salernit. mulier. natura.

quæ ex frequentiori eſu ranarum, pariter ranas enituntur. Cæterùm hæc ratio improbatur; namq; ſi à cibarijs hoc pendere poſſet, multò frequentiores eſſent partuum nouitates: præterquamquòd cibi hoc non poſſunt præſtare, cum varias partiantur mutationes, iuxta cibati temperaturam; immò in penuria annonæ egeni quacumq; re etiam ſordida veſcuntur, nihilominus filios ſibi ſimiles procreant: & ſi aliquando accidat, vt mulier ranam, vel bufonem pariat, aduertendum eſt, id ex corruptione ſeminis, non autem ab alimento dimanare: quemadmodum in hiſtoria Quadrupedum digitatorum ouiparorum explicauimus.

Alij Authores hanc partus non humani generationem influxibus cæleſtibus aſſignarunt, Cælo enim tantam vim attribuerunt, vt deſtructa particularium cauſarum virtute ſic effectum ſuum produci voluerint: hac ſententia motus Seneca, in Hippolyto

mon-

monſtra à Fato originem ducere, promulgabat & Domitius Vlpianus cauſam monſtrorum Fatum eſſe publicabat. Hoc autem vndequaque non admittitur, quandoquidem cæteræ cauſæ præter cæleſtes in producendis affectibus, eſſent ſuperfluæ, cum E fruſtra fiat per plura, quod poteſt fieri per pauciora, vt Ariſtoteles teſtificatur. Ergo non Cœlum tantummodò ad hanc generationem concurret. *L. quaret aliquis, ff. de verb. ſign.*

Alij cauſam horum monſtrorum, vehementi parentum imaginationi aſſignarunt: idcircò à Ludouico Viue hæc narrantur: Pleni ſunt Phyſicorum libri, viſa per conceptum, magnam in partu virtutem poſſidere: vnde præcipitur coniugibus, vt elegantes habeant circa genitalem Lectum imagines. Vrbs eſt in Brabantia Buſcumducis, in qua, vt in alijs eiuſdem terræ, ſtatuto die, quo ferunt magnum Vrbis templum dedicatum, publicè ſupplicatur, ludiq; varijs Diuis exhibentur. Sunt qui tunc perſonas Diuorum induant, ſunt qui Dæmonum; ex his vnus vxorem ſuam in lectum conieciſſe dicitur, & ſe ex ea Dæmonem gignere velle dicens, concepit mulier, & infans editus eſt ea forma, quali Dæmones pinguntur. Hæc Margarita Auguſta Maximiliani filia narrauit Ioanni Lamuſæ homini prudentia incredibili, qui tunc erat ibi Legatus à Ferdinando Rege: hactenus Viues. *Lib. 12. de ciuit. Dei cap. 25.* *Imaginationis virtus.*

F Refert poſtea Pareus anno Domini decimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum in Poſci regis Paraetia ranam viuam palmæ manus mulierculæ febricitantis fuiſſe alligatam, quæ noctu cum marito concumbens, & grauida facta edidit poſtea fœtum faciæ ranæ. Narretur etiam, quod Vuintembergæ ciuis fuit facie cadauerosa, qui referebat, cum in vtero geſtaretur, ex conſpectu cadaueris matrem fuiſſe perterritam, & ex eo fœtum illi aſſimilatum fuiſſe. Addamus, quod quædam mulier cum maritum in pectore vulneratum ex improuiſo conſpexiſſet, qua parte vlnus fuit, ea fœtus etiam poſtea editus rimam in pectore manifeſtam habuit. Meminimus etiam legiſſe, quòd pudica matrona ſubito occurſu, & aſpectu Gliris ita fuerit perterrefacta, vt fœtus in vtero exiſtens in formam beſtiolæ degenerauerit. *Gliris ſubitus occurſus.*

Non defuerunt tamen aliqui, qui ad expugnandam vim imaginationis in generatione monſtrorum, authoritatibus Ariſtotelis, Hippocratis, Galeni, D. Hieronymi, Diui Auguſtini, & Diui Thomæ reluctari auſi ſunt, & ad ſtabiliendam propriam opi- G nionem ratiocinati ſunt hunc in modum. Mira varietas in colore, in figura, & in ſapore fructuum plantarum obſeruatur, & nihilominus imaginatio in plantis non viget, ergo hæc generationi minimè confetet. Deinde varias parentum imaginationes, in congreſſu tanquam ſuperfluas publicant, cum ſemen abſque forma in vterum effundatur. Præterea imaginationem negant in generatione, cum fœtus ab anima, neq; patris, neq; matris producatur, ſed à quodam tertio in ſemine exiſtente. Inſuper aſſerunt, quòd in congreſſu tale oritur oblectamentum, vt vires animæ à quodam veluti deliquio adeò impediantur, ne aliquem imaginationi locum præſtare poſſint. Tandem ab vtero humano aliquando egreſſum eſſe canem diuulgant, cum tamen nullo modo ſit credendum, tale producendi canis deſiderium, in humana mente fuiſſe excitatum. *Rationes aduerſus vim phantaſia.*

Ad deſtruendam primam rationem, aſſeueramus talem potentiam imaginationi non eſſe concedendam, vt ipſa tanquam generationis adæquatum principium eſſe H poſſit, quoniam plantæ ſenſu carentes, ſobolem non propagarent; & quamuis in fructibus plantarum varietas obſeruetur, cum imaginatione careant; ſciendum eſt hoc ab alimento ab anima vegetante ſuppeditato, vel ab aere, vel à ſitu, vel ab alijs cauſis huius generis prodire poſſe. Idcircò non ſemper facultas imaginariua in generatione animalium varietatem partium fœtus progignit: cum hæc ab alijs etiam cauſis dimanare poſſit. Et quamuis vis imaginationis manifeſta ſit in ſacra pagina, de illis virgis Iacob, quarum intuitu pecudes agnos partim albos, & partim nigros enixæ ſunt. Nihilominus id etiam aquarum potui Ariſtoteles attribuebat, quando ſcriptum reliquit, aquarum diuerſarum vſu, nonnulla ſuos colores immutare; cum alibi candida, & alibi nigra reddantur: ſunt enim aquæ multis in locis, quas cum oues biberint, & mox inierint, nigros generant agnos: id in terra Aſſirithide agri Chalcidici Thraciæ præſtat amnis, quem à nimia frigiditate Pſycrum vocant. Immò in Atandria quoq; duo ſunt fluuij, quorum alter candorem, alter nigredinem pecudibus potantibus impertitur, & ſic deinceps per multa alia loca fluuij decurrunt, *Solutiones Rationum.* *Lib. 3. hiſt. An. c. 13.* *Aquarum variarum vires.*

runt, his prærogatiuis referri, quos in præcitato loco Philoſophus memorat.

Poſtmodum ad profligandam ſecundam rationem, aſſeueramus falſum ſupponi, nimirum vim imaginationis in primordio tantùm generationis fœtus operari: cum tamen experientia oppoſitum doceat: etenim hæc imaginationis virtus, toto geſtationis vteri tempore, viget, & operatur, dum appetitus grauidarum ab imaginatiua pendens, in imprimendis fœtui varijs figuris, toto grauiditatis tempore perduret: præterquamquod imaginatio, nonniſi operante ſenſu ad generationem fœtuum concurrit. His iactis fundamentis, ruit tertium argumentum ab aduerſarijs propoſitum: quandoquidem vim, & animam ſeminis non ſolum vegetatiuam eſſe concedimus, ſed ſpiritus imaginatiuæ illi quoque copulatos eſſe aſſerimus. Quando autem parentes in congreſſu ob ſummum oblectamentum, ab omni imaginationis genere alieni eſſe dicebantur, aduertendum eſt, hoc doctrinæ Ariſtotelis repugnare, qui & ipſe in coitu magnam delectationem collocabat; nihilominus in problematibus, hominem vt plurimum animo varium in permixtione eſſe teſtificabatur. Pereunt etiam alia argumenta: cum ſuperius docuerimus imaginationem non eſſe cauſam adæquatam varietatis partium fœtus, neq; eam tanquam huius conditionis in generationibus eſſe collocandam. Deniq; iuxta doctrinam Ariſtotelis, partum ſimilem brutis, nimirum canem ex muliere prodeuntem ſimilem perfecto cani non concedimus.

Lect. 3. Problema.
Probl. 12.

Prædictis addatur vis Dæmonum, de qua ſuperius in Rubrica cauſarum verba fecimus. Præterquamquòd ſummus rerum Opifex ſupra ordinem Naturæ hæc, & multa alia patrare poteſt.

DE ERRATIS NATVRÆ In formatura Capitis.

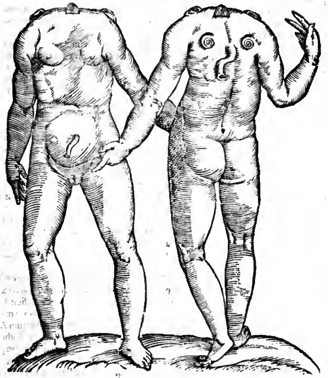
Caput III.

SVMMA aſſenſione ſemper probauimus modum, quem Schenchius, in recenſendis Naturæ defectibus, circa quoſcumq; fœtus ſeruauit, dum inchoando à capite, omnes partes diligenter examinat, & propterea in præſenti ab hoc ordine non recedemus. Itaq; Natura aliquando impedita à recto generationis tramite deficiens, generato fœtui in vtero, vel nullum addit caput, & aliquando plura in vno ſubiecto format, quaſi tot Ianos, vel Geryones denuò in Mundum introducere vellit. Interdum vnum tantùm caput alicui partui impertitur, ſed ita diſſimile ſubiecto, vt inſtar differentiæ proprijſſimæ Dialecticorum aliud prorſus conſtituat: cum totum caput ad ſpeciem alterius animalis attineat, quandoq; verò Natura ſi caput fœtus non reddit aliud, ita tamen format alterarum, & varijs ſciſſuris, & maculis fœdatum, vel dentibus in ipſo primordio generationis refertum, vel auribus alterius animalis inſignitum, vt intuentibus admirationem non mediocrem afferat.

Ordinis ratio.
Capitum varietas.

Quoad primum, Creſcias Gnidius in Perſicis retulit Roxanem Cambyſis vxorem peperiſſe puellum capite carentem. Quo animaduerſo, Magi prædiuinarunt hunc partum loco prodigij eſſe habendum, quia ob defectum capitis, nemo poſt Cambyſem eſſet regnaturus. Pariter anno vigeſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, referente Licoſthene, Vuittenbergæ, puer abſq; capite in lucem exiuit. Amplius anno poſt Chriſtum natum quinquageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum infans ſine capite ab vtero humano eſt egreſſus, figura oculorum in pectore expreſſa: quemadmodum Iobus Fincellius in opere de miraculis noſtri temporis exarauit. Item anno ſexageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, prima die Nouembris, Villæ Franciæ in Vaſconia nata eſt puella ſine capite, cuius iconem hic damus communica-

Monſtrum Acephalon.

Digitized by Google

municatum Pareo ab Excellentiſſimo Fontano Agenenſi, qui ſe monſtrum vidiſſe affirmabat. Circa regionem colli tuber eminebat, & aures ſupra ſcapulas conſpi-
Deſcriptio ciebantur, in dorſo, oculi, & roſtrum inſtar promuſcidis apparebat, quæ omnia ſi-
monſtri. mul collata, oculorum, naſi, & quodammodo faciei rudimentum repræſentabant. A
Cætera muliebre corpus affabrè compactum, niſi quòd vmbilicus paulò longius propendebat. Hæc omnia oſtendit figura huius monſtri iuxta vtramq; partem delineata.

Hoc nullam admirationem nobis incutere debet: quandoquidem ſimiles natiuitatum caſus hic Bononiæ fuerunt obſeruati: nam anno Domini ttigeſimo primo ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, penès Portam Vlæ maioris in viculo *Torlione* nuncupato, quædam mulier enixa eſt maſculum omnibus ſuis membris integratum, mox fæmellam ſine capite, brachijs, & cruribus, & in regione colli paruum veluti otificium apparebat.

Monſtra nata Bononiæ. Rurſus anno decimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, ex muliere olim fæcunda, quæ poſtea per ſpatium quindecim annorum non conceperat, tandem concipiens peperit puellum ſatis grandem ſine capite, & vbi collum reſidere ſolet, os cum dentibus viſebatur, & in parte oppoſita membrana æmulans meninges ce- B
rebri cernebatur, hunc fœtum Obſtetrix aliquo motu præditum, & ab vtero exceptum nobis monſtrauit.

Rurſus anno vigeſimo quarto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum menſe Auguſti, in territorio Bononienſi natum eſt monſtrum fæmina, cuius collum oculos naſum, & os referebat, & in ſummitate colli mollior caro inſtar pyramidis eminebat, deinde lingua, laringe, æſophago, & pulmonibus carebat, quorum loco, quædam carunculæ coſtis vtrinque adhærebant; cum cæteræ partes rectè eſſent conſtitutæ.

Quando autem Huldericus in hiſtoria ſuæ nauigationis monimentis mandauit, quòd in Regno Guianæ ſito inter lacum Caſſiſe, & ſtagnum Parime, genus hominum acephalon viuat, oculis, & cæteris faciei partibus in pectore collocatis, non facilè adducimur, vt id credamus, quoniam hoc potius ſabulæ, quàm veri-
tati eſt conſonum. Quamquam Plinius Secundus, qui vixit tempore Veſpaſiani Im- C
peratoris, in Hiſtoria naturali ſcribat, ad montem Milo Occidentem verſus in Aſia, hominum genus ſine capite viuere, nihilominus, pro hac difficultate Lector ad Rubricam differentiarum primi capitis huius Hiſtoriæ confugiat.

L. 2. de gen. Modò ſi inquiratur monſtri Acephali cauſa, hæc non erit petenda à parentibus
An. c. 3. mutilis: quoniam Ariſtoteles non ſemper neceſſarium eſſe aſſeuerabat, quod ex parentibus mutilis, fœtus etiam manciptocreentur: quandoquidem vbi deficit ſpirituoſa pars ſeminis paterni, pro conſtituenda parte determinata, interdum à materno ſemine poteſt adiuuari. Præterquamquòd non eſt credendum monſtrum Acephalon à genitoribus ſine capite procreatum fuiſſe. Vtplurimum tamen Authores conueniunt monſtrorum mutilum ex inopia materiæ prodire; dummodò magna por-
Inopia ma- tio membri non deficiat. His addenda eſt imbecillitas virtutis operantis: quamuis
teria. poſtea aliquando neq; ob defectum materiæ, neq; ob imbecillitatem agentis, ſed
ob anguſtiam loci id contingat. Immò, quandoq; his omnibus cauſis remotis, tale ge- D
neratur monſtrum, quia portio materiæ membri alicuius formæ deſtinata, vel inepta, vel corrupta eſt; & tunc nulla membri illius effigies in partu apparet; ſed hæc cauſa ad prædictum monſtrum referenda eſſe non videtur, quoniam rudimenta faciei in pectore conſpiciuntur.

Dicet ergo aliquis à parentibus perfectis mutilum quandoq; fœtum generari, quia infans in vtero violentia alicuius morbi partem amittat. Neq; hoc eſt probandũ, cum caput ſit pars principalis, qua corrupta, vel ablata, fœtus in vtero vitam amittit. Neq; in generatione huius monſtri confugere oportet ad imaginatiuam, quo-
Cauſa vera. niam vis imaginatricis quantumuis valida, portionem materiæ in vtero exiſtentis demere non poteſt. Quamobrem aſſerendum erit, quod diſſipata materia, ob aliquam cauſam, capitis generationi deſtinata, & ad pectus tranſmiſſa, cum materia ſeminalis ſemper vim retineat generandæ illius partis, cui primò erat deſtinata: hinc fit, vt in pectore faciei rudimenta appareant.

Digitized by Google

E
CAPITVM MVLTIPLICATIO
in Fætu humano.

VERVM quemadmodum Natura in capite formando quandoque deficit: pa-
riter in eodem figurando, interdum eſt ſuperflua non ſolum capita duo, tria,
& plura in proprio ſitu multiplicando, verum quoq; caput humanum, præ-
ter conſuetum, in ventre etiam producit, vt ſuo loco obſeruabitur. Siquidem, ex Iulio *Aphoriſ. 25.*
Obſequente, puella biceps nata eſt C. Lelio, & L. Domitio Conſulibus.

Oroſius verò narrat, quòd, impendente bello Macedonico, in agro Veienti C. *I.*
Petilio, & C. Valerio Conſulibus, puellus biceps natus eſt. Pariter Romæ mulier
F abortiens bicipitem fœtum enixa eſt, qui, iuſſu Aruſpicum, in Tyberim fuit pro-
iectus. Immò Rabi Moyſes teſtificatus eſt, mulieres Siculas quodam anno fœtus
deformes, & potiſſimùm bicipites peperiſſe.

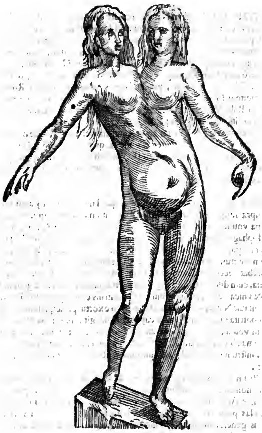
I. Puellæ bicipitis effigies habetur apud Ambroſium Pareum, quæ omnium mem-
brorum venuſtate erat elegans, præter duo capita, quæ eodem bibendi, edendi, dor-
miendi, & loquendi deſiderio tenebantur: Hoc monſtrum oſtiatim victum quæritabat,
ſed tandem Bauaria iuſſu Dynaſtarum, exceſſit; quoniam timuerunt, ne mulieres
grauidæ, frequenti huius monſtri conſpectu, ſimilem fœtibus deformitatem impri-
merent. *Lib. 14. de*

Non diſſimilis monſtri meminit Cardanus, quod menſe Ianuarij anni quadrage- *rer. var. cap.*
ſimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum, Mediolani natum eſt. Erat quidem biceps, & *77.*
reliqua omnia vnum tantùm corpus referebant; cum cadauer à Chirurgis fuiſſe diſ-
ſectum, œſophagus cum ventriculo inuentus eſt geminatus, in fundo tamen coi-
G bant, vbi erat pylorus vnus, ex quo poſtea gemina inteſtina oriebantur, quæ tan-
dem in vnum inteſtinum rectum coibant. Cor erat bifidum, quia litteram græcam
Y repræſentabat; iecur craſſum, & longum ſine pinnulis cernebatur. Spina dorſi
erat duplicata, cum diſtantia vnius digiti, inter vtramque. Renes erant gemini, ſed vte- *Fructus fœtui compa-*
rus vnicus, & vnica veſica. Manifeſtum eſt igitur in his contingere, quod in fructibus, *rantur.*
duas enim tentauit Natura creare puellas, in ipſo exortu principalium membrorum
colliſa, atq; contrita ſunt omnia præter caput: omnia igitur præcipua membra, præter
cerebrum; in vnum coiuerunt, quæ autem poſterius creata ſunt, velut vterus bra-
chia, & extrema ab vno tantùm principio, & tanquam in vno fœtu fuerunt abſoluta.
Natum eſt monſtrum viuum, ſed paulò poſt obijt, ob incuriam Obſtetricis, quæ vnum *II. III.*
collum torſit.

II. Monſtrum biceps hermaphroditicum, & III. Monſtrum biceps hermaphro-
diticum aliud non eſt multùm diſſimile monſtro ſuperius delineato, quorum icones
H Vir Doctiſſimus Aldrouandus incidi curauit, & Nos inuentas in Muſæo publico le-
ctori ſpectandas proponere non piguit. Verùm ſi annorum ſeriem percurramus,
monſtra huius generis multò plura memorare poterimus. Etenim anno Domini
centeſimo nonageſimo tertio, vt legitur in Annalibus Dominicanorum Colma-
renſium, mulier, in Seleciſtar, puerum bicipitem peperit. Immò anno decimo *Bicipites nati varijs temporibus.*
octauo ſupra milleſimum, & centeſimum, Namuti natum eſt monſtrum biceps, du-
plici ſexu, ſed cæteris membris ſimplex. Item in Chronicis Tritemij habetur, quòd
anno trigeſimo ſexto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, in villa Gebrab puellus
maſculus biceps ab vtero humano exiens, auram vitalem ſex menſes, & totidem dies
hauſit. Cæterùm anno octuageſimo ſeptimo ſupra milleſimum, & quadringenteſi-
mum, Patauij infans biceps in lucem prodijt, in quo, præter Naturæ luxuriem nihil
fœdum aſpectu obſeruabatur.

IIII. Eodem anno infans ſimiliter biceps, obſcæno membro, Venetijs natus *IIII.*
eſſe perhibetur, quemadmodum in figura appoſita licet intueri. Sed anno octua-
geſimo

Icon Puellæ bicipitis.

Digitized by Google

II. Monſtrum hermaphroditicum biceps.

Digitized by Google

Monſtrum hermaphroditicum biceps aliud.

Digitized by Google

IIII. Infans biceps obſcæno membro.

Digitized by Google

Monſtrum hermaphroditicum biceps aliud.

Digitized by Google

IIII. Infans biceps obſcæno membro.

geſimo nono ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, vt annotauit Cornelius
Gemma in Ditione Vuerdenberga, monſtrum biceps fæminei ſexus natum eſt, ſed
cum vnico pectore, & ventre, duos pedes, & quattuor brachia habebat. Huic ſimilis
infans biceps anno decimo quatto ſupra ſeſquimilleſimum, in pago Goſſaun, propè A
L. 24. lect. Groningam ortus eſt. Immò Cælius memorat monſtrum eiuſdem anni menſe Mar-
Antiq; c. 3. tio nati, dum inquit. In vico patrij ſoli, cui Sarzano nomen eſt, monſtrum biceps erat
magnitudinis inuſitatæ, cum eſſet quadrimeſtre, quod multa admiratione digna præ
ſe ferebat: omnia enim membra cum proceritate erant perfectè proportionata, facies
vtraq; ſimilitudinis ferè indiſcretæ, in capitibus crines aliquantò longiores, & ni-
gricantes, inter vtrumq; caput tertia ſurgebat manus, quæ aures longitudine non
Præſagium ſuperat, nec omninò integra viſebatur. Reliquum corpus rectè compactum, & ci-
quale ex hoc tra vllam maculæ fæditatem conſpiciebatur. Itaque monſtrum poſtridie ab ortu
monſtro. Rhodigium fuit allatum, & quoniam erat admiratione dignum, ad Ducem Hiſpa-
num, qui in colliminio vicem Regis exhibebat, deferri placuit. Et quoniam putre-
dinis timor impendebat, monſtrum fuit exenteratum, & tunc cor ſimplex cum dupli-
ci hepate, & gemino liene inuentum fuit. Hoc igitur monſtrum Cælius libris ſuis in-
ſerere voluit, quia tanquam prodigium fuit habitum, cum inteſtinis diſcordijs tunc B
temporis Italia conflagraret.

Cæterùm anno trigeſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum in agro Tigurino, infans
vnico corpore, & duobus capitibus ortus eſt; eodem anno Louanij, fœtus pariter bi-
ceps, referente Cornelio Gemma, ex humano vtero emerſit. Anno autem trigeſi-
mo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, puer quidem biceps natus eſt, ſed ad perfectam
L. 3, de con- viri ſtaturam excreuit: etenim Iacobus Ruſus fatetur hunc vidiſſe trigeſimum annum
cep. hum. c. 3. excedentem. Hic capite, & humeris erat geminus, ſed capita auerſa inſtar Iani bi-
frontis habebat, & miram ſimilitudinem barbis, & oculis ræpræſentabat. Idem erat
cibi appetitus, & vox ſimillima. Hoc videtur non valdè diſcrepare ab illo bicipite
monſtro, quod in Bauaria, ex ſententia Parei, conſpectum fuit.

Item, authore Licoſthene, Aſſia conſpicata eſt puellum bicipitem natum Ianua-
rio menſe anni quadrageſimi ſupra ſeſquimilleſimum, capitibus in dorſum refle-
xis, quorum facies obuerſæ, minaci quodam vultu inuicem ſe ſe intuebantur. Pa- C
riter anno quinquageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, in Haſſia Germaniæ,
Vuitzenhauſæ, Ianuario menſe exiuit in lucem maſculus biceps, collo duplici, &
reliquo corpore optimè conſtituto. Eodem anno, vt recitat Ruſus, in Anglia, non
procul ab Oxonia, fœtus biceps natus eſt reliquo corpore non benè compacto,
nam illi quattuor brachia, & tres pedes malè formati erant. Verùm anno ſubſequen-
ti, Schenchio authore, in Pago Miſniæ Zieheſt nuncupato, non procul à Pirnah,
partus biceps in reliquis membris perfectè abſolutus à muliere non ignobili egreſ-
ſus eſt.

V. V. Non eſt omittendum, quod accidit Genuæ apud Allobroges, anno quinqua-
geſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, fuit enim monſtrum, quale in ſubiecta icone
delineantur, natum ex muliere Galla inibi habitante, quod copiæ materiæ ſeminalis
indicium fuit. Non erat perfectè biceps, ſed duo capita à lateribus inflata, à Natura
ita copulata fuerùnt, vt duæ facies apparerent: ſic enim fuit bifrons, qualem Antiqui- D
tas Ianum pingere ſolebat: inteſtina ex dorſo pendebant, & iecur ex vulua fæminæ
Monſtrum exibat; nam monſtrum, iuxta partem dextram, mas, & iuxta læuam erat fæmina. Cru-
inſtar Iani. ra, quæ ſeorſim in icone cernuntur, ſic à parturiente matre euulſa fuerunt. Etenim
Gaſpar Maſſerius Pictor, qui vna cum multis alijs ibidem aderat, penicillo diligenter
cuncta delineauit.

Huius monſtri generationem Phantaſiæ attribuere non poterimus: nam ſicuti
imaginatio, vt ſuperius fuit explicatum, non poteſt materiam generationi dicatam
Cauſa. imminuere, pari ratione eamdem materiam non poterit augere. Cæterùm, cum
poſſit ad libitum formam accidentalem partibus imprimere, poterit fortè vnà cum
formatrice virtute partium, adminiculo tamen ſpirituum, bifrontem fœtum con-
ſtituere.

Eodem anno die vigeſima ſeptima Septembris, in pago Freyuneck, non lon-
gè ab oppido Adorfio Vottlandiæ biceps infans editus eſt ab vxore Fabri ferrarij,

qui

V. Monſtrum bifrons.

Digitized by Google

qui inter fæmora, vbi proditur ſexus, vmbilicum habebat, ſed præter duo capita, quatuor manibus, & quatuor pedibus refertus erat.

VI. VI. Ambroſius Pareus alium infantem duplici capite pingit, quemadmodum in figura cernitur, ſed dextro carebat brachio; & huius fit mētio hoc in loco, vt annorum ſeriem continuemus, cum in mundum exiuerit anno Domini ſeptuageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum. Anno autem nonageſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, die ſexta Octobris, vt recitat Schenchius, in Ditione monaſterij Vuolmerſtall, vxor cuiuſdam cauponis puellam bicipitem peperit, quam mortuam Valent. Vuager viuis coloribus delineauit. A

Cæterùm anno nonageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, vigeſima nona die menſis Maij, in vico Luſtnau Ducatus Vuirtenbergenſis, diſtante non procul Tubinga, à parentibus plebeis, nimirum patre Iacobo Hang Vinitore, & matre Agneta partus monſtroſus editus eſt in lucem. Nam vxor Vinitoris poſt ſexdecim ſeptimanas à conceptione, puerperij dolores perpeſſa, fœtum mortuum abſque ſuæ vitæ periculo enixa eſt. Immaturus hic fœtus vtriuſque ſexus genitalia habebat, geminis capitibus, & binis collis conſtabat, quorum vtrumq; caput binas aures, oculos binos, os vnicum, & naſum obtinebat. Erat hoc monſtrum intuentibus formidandum, & horribile. Capita à cranijs defunctorum hominum non multùm diſtabant, quorum ſingulæ frontes intermedio non aliter diuiſæ apparebant, ac ſi eſſent diſciſſæ. Crura bina, vnà cum paruulis manibus, & pedibus macris, in anguſtum contractis, erant, vt ſolent in huiuſmodi abortibus conſpici. Fuit hoc monſtrum Tubingæ à Medicis, celebris illius Academiæ, lege anatomica diligenter examinatum. Inuentum fuit cor duplex, pulmo item, & iecur duplex, in ventre inferiori, ſtomachus erat ſimplex, & inteſtina non gemina ſe ſe obtulerunt: hactenus Schenchius. B

Abortus biceps.

Mõſtri Anatome.

VII. VII. Prædictis addendum eſt monſtrum humanum biceps, cum cauda, iuxta partem anticam, & poſticam depictum, quod anno Domini nonageſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, die vigeſima ſexta Octobris, in oppido inter Augeriam, & Toronam ſito, ex congreſſu conſobrini, & conſobrinæ natum fuiſſe perhibetur, quando autem fuit à Pictore delineatum iamdiù erat mortuum, & oleo ſpicæ conditum. Huius monſtri longitudo erat ſpithama cum dimidia, & latitudo ventris palmum cum pollice æquabat. Capita erant duo magnitudine pomi, capillis flauis referta: duo ei pedes, & quatuor brachia inerant, quorum duo ritu humano, proprium locum occupabant, alia autem duo, iuxta dorſum, ex medio vtriuſque capitis ortum trahebant. Sed in hoc monſtro, præcæteris, vnum erat admiratione dignum, quia ſupra podicem, ſpatio duorum digitorum, caudam habebat longitudine palmi, quæ excrementorum exitum tegebat; veluti in quadrupedibus caudatis obſeruatur. Hæc cauda iuxta initium erat latitudinis digiti auricularis, & deinceps in acutum deſinens. Monſtrum, cum nulla forma genitalis virilis, & ſcroti appareret, fœminei ſexus eſſe fuit creditum. Hanc iconem Marius Galaſſus Neapolitanus ſummus rerum naturalium indagator doctiſſimo viro Vlyſſi Aldrouando olim communicauit. C

Deſcriptio monſtri.

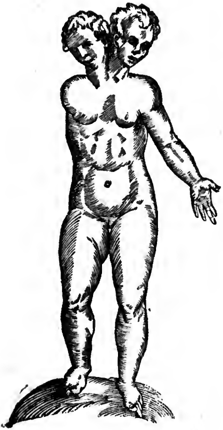
Anno ſubſequenti, nimirùm nonageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, vt recitat Schenchius, in vico Zeitern, per ſpatium mille paſſuum à Bruxelle diſtante, Epiſcopatus Spirenſis, menſe Augusti, vxor Prætoris bicipitem, & admirandum partum eſt enixa. Hæc, abſoluto geſtationis vteri curſu, rure domum veniens, grauibus partus doloribus vexata in terram cadens, extemplo epilepſia correpta eſt, & nocte aduentante, fœtum edidit; cumque aſſiduo nouem horarum ſpacio paroxiſmo comitialis morbi detineretur, tandem eadem nocte animam efflauit. Infans autem fuit horrendi aſpectus: nam illa duo capita, ſimiarum facies æmulabantur. Reliqua pars corporis puello benè conſtituto erat ſimilis, præter brachia, quæ aliqua ex parte manca videbantur. Pedes formam potiùs pedum ſimiarum, quam hominis referebant, & denique circa clunes rudimentum caudæ vulpinæ cernebatur. D

Aliud monſtrũ biceps.

VIII. VIII. Hactenus de monſtro bicipite, cuius capita in proprio loco cernuntur. Modò de monſtro bicipite magis horrifico, & admirando nonnulla dicenda ſe ſe offerunt. Quandoquidem eo tempore, quo Franciſcus Primus Galliarum Rex cum

Helue-

VI. Infans biceps vnico brachio.

Digitized by Google

VII. Monſtrum biceps caudatum pronè, & ſupinè pictum.

Digitized by Google

VIII. Monſtrum biceps cum altero capite in ventre.

Digitized by Google

Heluetijs fædus iniuit, iuxta ſententiam Parej, natus eſt infans, anno decimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, membris optimè conſtitutus, in cuius ventre aliud caput humanum prominebat, quod more alterius nutriebatur. Creuit infans ad virilem vſq; ætatem, quemadmodum in icone conſpicitur. Tunc enim peregrinans A magnam ſtipem à curioſis colligebat.

Caſus qui Parmæ contigit.

Natura huius monſtri nobis explanauit caſum, qui nuper Parmæ accidit. Etenim retulit nobis admodum Reuerendus Pater Liberatus Magata Capucinus ſe intellexiſſe à celeberrimo Medico Taliaferro iuuenem ætatis annorum ſexdecim circiter incidiſſe in tumorem circa mendoſas coſtas, qui ſuppuratorijs medicaminibus adiutus, tandem ſuppurationem indicabat, quando ab Excellentiſs. Chirurgo Taliaferro apertus copiam ſaniei effudit, & deinceps ſingulis diebus, ex dilatato apoſtematis foramine, vnà cum pure, mandibulæ, & multa oſſis cranij humani fruſta exierunt. Itaq; tumore depreſſo, & vlcere ad cicatricem perducto, patiens priſtinæ

Craniū humanum ab apoſtemate egreſſum.

ſanitati fuit reſtitutus. Illa igitur oſſa, quæ à tumore exierant, ſimul diligenter iuncta integrum hominis cranium conſtituebant. Hinc non poſſumus niſi coniectare, quod Natura in parte intima prædicti iuuenis à primordio generationis monſtroſum caput produxerit: quemadmodum in parte extima ventris memorati, & deli- B neati monſtri aliud caput procreauit. Quamobrem illud internum caput vel à contuſione, vel alia cauſa præmortuum, Natura per apoſtema illius expulſionem procurauit.

Itaque quemadmodum Natura monſtrum biceps, pariter, & triceps quandoq; producere poteſt. Siquidem Philoſtratus tradidit, eo tempore, quo Apollonius Syracuſas venit, quædam mulier non ignobilis monſtrum memorandum, nempè puellum tricipitem peperit, dum tria colla, tria item capita ſuſtentabant: cum reliquum corpus infantis rectè compactum, & conſtitutum cerneretur. Vnde poſtea multi Diuinatores, Siciliam, quæ Trinacris appellatur, perituram eſſe præſagierunt. Et ſic deinceps Natura, iuxta opportunas cauſas, monſtra pluribus etiam capitibus referta generare poteſt.

IX.

Lib. 3. de vita Apoll. c. 4. Monſtrū triceps vbi.

IX. Meminimus legiſſe quondam, in regione Nouarenſi ex muliere vetula egreſſum eſſe monſtrum cruribus, & pedibus bubulis, reliquo corpore humano, cum ſep C tem brachijs, & totidem capitibus vni thoraci affixis. Sed caput inter alios medium, vnico oculo, & auribus hircinis erat præditum, veluti in icone ſpectandum proponitur.

Alij prodiderunt hoc monſtrum Eptacephalon inſtar Hydræ, menſe Ianuario anni octuageſimi ſeptimi ſupra ſeſquimilleſimum, Euſigi, in regione Pedemontana natum eſſe.

Monſtrum ſepticeps vbi

Pariter anno Domini vigeſimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, Bononiæ apud Nicolaum Tebaldinum impreſſa fuit quædam hiſtoria Monſtri ſepticipitis, nati ſupra vim naturæ ex muliere habitante oppidum Fori Iulij, Perdonone appellatum. Quod monſtrum horrificum, & formidabile intuentibus fuit, qualem Typhonem gigantem centum capitibus horrendum deſcripſit Pindarus, & propterea illum ἑκατοντακάρανον, nimirum centicipitem cognominauit. Huic aſſentitur Ariſtophanes in Nebulis, vbi eumdem gigantem ἑκατοντακεφαλατυφῶ indigitauit. D Scholiaſtes tamen certum numerum, pro incerto ab his poetis vſurpatum fuiſſe aſſeuerauit. Cæterum hæc tanquam fabuloſa in comparatione ad monſtrum ſepticipitem hic propoſitum, eſſe arbitramur.

Digitized by Google

IX. Monſtrum ſepticeps.

Digitized by Google

CAPITVM MVLTIPLICATIO in Fœtibus Brutorum. A

Canis Inferorum qualis.

IVLIVS Cæſar Scaliger in Commentarijs ad libros de plantis Ariſtoteli adſcriptos, nonnulla recenſet monſtra, inter quæ meminit canis bicipitis. Immò Rhaſis canem tricipitem olim vidiſſe teſtificatur. Quamobrem Priſci Poetæ, viſo fortè ſimili monſtro canino, ſtygium canem tricipitem finxerunt, quem poſtea Cerberum, quaſi κρεοβόρον, ſcilicet carnes vorantem appellarunt, de quo veteres Poetæ canebant:

Hic tribus Infernum cuſtodis faucibus antrum,
Cui tres ſunt linguæ, tergeminumque caput.

Lib. 2. Car.

Et quamuis Heſiodus in Theogonia, quinquaginta ei capita attribuerit, & Horatius belluam centicipitem appellauerit: nihilominus ſciendum eſt id à viris doctis ſcriptum fuiſſe, propter innumera capita ſerpentum, qui pro villis non modò à tribus capitibus, ſed etiam à toto corpore pendere ferebantur. Immò monſtrum hoc ex alio monſtro, nimirum ex Typhone, & Echidna progenitum fuiſſe promulgabant. Sed hæc obiter dicta ſufficiant. B

I

I. Modò ad ſeria noſmet conuertentes, incidemus in Porcum bicipitem, qui Ceræ natus eſſe perhibetur anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo, ſupra tria millia, eiuſdem formæ, qualis in ſubiecta icone conſpicitur.

Sed quod de Sue hic diuulgatur, de alijs etiam brutis pronunciari poteſt. Namque, ex Licoſthene, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo octauo ſupra tria millia, Ouis Sueſſæ, Agnum dicephalon peperit.

II

Agnus biceps Bononiæ natus.

II. Immò ſubſequenti anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo nono ſupra tria millia, Licoſthenes prodit, ex Liuio, quod Aſculi, agnus biceps cum quinq; pedibus in lucem exiuit, referens illam formam, quam in icone propoſita damus. Cæterùm nos in præſentia natiuitatem horum monſtrorum ſtabilire poſſumus caſu recentiori, qui Bononiæ accidit, anno ſexto ſupra ſeſquimilleſimum: etenim quædam Ouis Illuſtriſſimi Thomæ Coſpij agnum enixa eſt nigerrimum, duobus capitibus, & caudis refertum; Immò quinq; etiam pedes habebat, ſed quintus dorſo adhærebat. Idq; manifeſtatur ex relatione, quam Excellentiſſimus Ouidius Montalbanus nobis communicauit. Imò Excellentiſſimus Ioannes Antonius Godius ſeruat Domi Exuuias agni bicipitis cum duobus tantùm pedibus nati. C

Sed quid vagamur per gregem agnorum bicipitum, cum agni tribus etiam capitibus referti in mundum exierint. Ambroſius Pareus narrat, quòd anno Domini ſeptuageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, in pago Blandio tribus milliaribus à Meloduno diſtante, natus eſt agnus triceps, & medium caput alijs craſſius erat, & balante vno, reliqua pariter balabant capita. Hoc monſtrum vidiſſe aſſirmauit Ioannes Bellangerius Chirurgus Melodunenſis, & delineandum, necnon cælandum curauit. D

III

Agnus ore triplici.

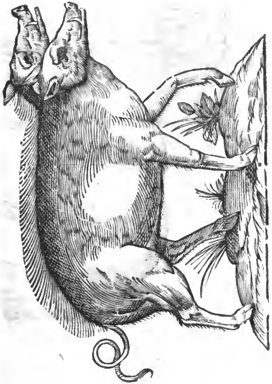
III. Sed recentior caſus eſt, quem narrat Iobus Fincelius de agno, ore trigemino nato Halberſtadij die decima octaua Februarij, anno quinquageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum: caput huius beſtiæ erat rotundum æmulans tricipitium, ore triplici, gemino naſo, auribus in dorſum pendulis, inſtar aurium canis: ſed maiori admiratione dignum erat, quòd in tertio ore magnus oculus, & lingua prolixa cernebatur, quem oculum Pictor non rectè expreſſit. Vnum diem tantùm vixiſſe, & magno clamore perhibetur.

Mōſtra vaccina.

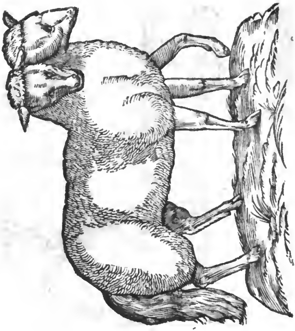
At multò plures fœtus bicipites Vaccæ ediderunt: quandoquidem conſtat, in agro Patauino, natum eſſe vitulum duobus capitibus, vnico tantum corpore, poſterioribus, & anterioribus cruribus duplicatis. Hoc monſtrum quidam ad quæſtum circumferebat, & multi, referente Schenchio, id conſpicatum fuiſſe aſſirmarunt:

ſed

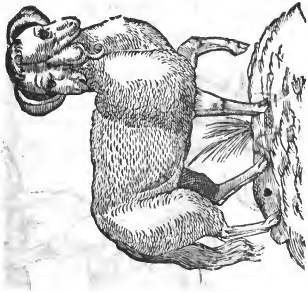
I. Sus biceps.

II. Agnus biceps.

III. Agnus ore trigemino.

Digitized by Google

ſed rectiùs præſtare exiſtimamus, ſi in multitudine monſtrorum huius generis, per annorum ſeriem progredientes, illa ſigillatim enumeremus.

IIII. IIII. Itaque anno Domini vigeſimo ſupra centeſimum in Gallia bouem bicipitem conſpectum referunt, eo modo, quo in ſubiecta icone repræſentatur. Pariter anno Domini ſeptuageſimo tertio ſupra quingenteſimum, quo tempore Romani bellum in Perſas commouerunt, plurima prodigia romanas clades portendentia, viſa ſunt, & ſimiliter, belli initio, Vitulus eſt natus, cuius ceruix duo capita ſuſtentabat. Iterum ex Licoſthene, in oppido Turganiæ anno Domini trigeſimo tertio ſu-

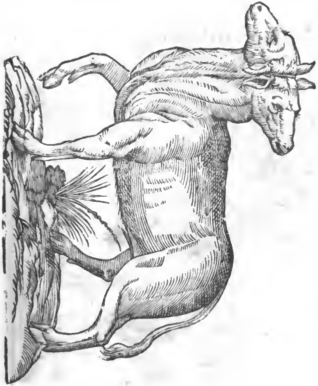
IIII. Bos biceps.

pra

Digitized by Google

V. Vitulus biceps capitibus in occipitio copulatis.

pra milleſimum, & quadringenteſimum, Vacca bicipitem Vitulum enixa eſt; hocq; monſtrum, ſpectaculi gratia, ſpatio plurium dierum, portis oppidi fuit affixum.

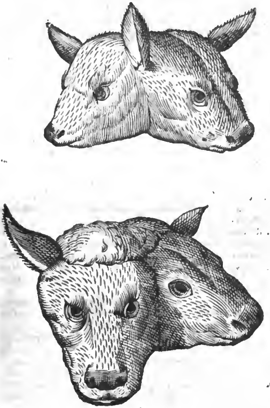
Rurſus, ex eodem Authore, anno nonageſimo nono ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, Vitulus prodigioſus, nempè duobus capitibus præditus Cracouiæ natus eſt. Hanc hiſtoriam poterimus ſtabilire ſimili monſtro apud nos nato: quandoquidem anno ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, quædam Vacca Domini Franciſci Buccaferrei vitulum bicipitem enixa eſt, & monſtri duo capita in occipite iungebantur, iuxta relationem nobis ab Excellentiſſimo Montalbano perhumaniter communicatam.

VI. Vitulus biceps quattuor oculis.

Digitized by Google

VII. Capitis vitulini geminati duplex effigies.

V. V. Non abſimile monſtrum natum intelleximus Mediolani anno quadrageſimo ſupra ſeſquimilleſimum: fuit enim Vitulus habens duo capita perfecta, & vnumquodque ſua lingua, dentibus, naribus, oculis, & auribus refertum erat. Sed capita in occipite erant copulata, vt figura propoſita demonſtrat. Horum capitum alterum rotundius, ad maſculum, & alterum oblongius ad fœminam referri videbatur. Fœtus ab occiſa matre fuit exemptus, quia diutiùs partum protrahenti, periculum vitæ imminebat. Vixit monſtrum ſpatio dimidiæ horæ, in caupona, cuius Inſigne erat Cancer. Quid poſtea contigerit poſt ortum huius monſtri, id Cardanus ſigillatim recenſet, ad quem Lectores relegamus. A

L. 14. de rer. var. cap. 75

Anno autem ſubſequenti, nempè quadrageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, in oppido Sardiniæ inſulæ, Lagara nominato, Vacca partum bicipitem edidit ea ipſa nocte, qua Carolus Quintus Romanorum Imperator in Mauritaniam erat profecturus. Addit Licoſthenes, anno quinquageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, bicipitem vitulum ex tenebris vteri vaccini egreſſum fuiſſe, menſe Decembri in pago, Longo nuncupato, non procul à Friburgo.

Anno ſubſequenti quinquageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, in oppido Bona appellato, Germaniæ inferioris ad Rhenum quattuor milliaribus à Colonia Agrippina ſito, menſe Maio, ortus eſt Vitulus biceps quidem, ſed cum alijs etiam partibus geminatis, itaut bicorpor potius eſſet nominandus; ſed de hoc poſtea ſuo loco agetur, quando de monſtris bicorporibus verba fient. B

Vitulus bicorpor.

VI. VI. Demum Marcus Friſchius in Meteorologicis ſcriptum reliquit, quòd, dum comitia Imperialia Auguſtæ Vindeleciorum, à regia Romanorum maieſtate Ferdinando celebrarentur, ſeptem milliaribus ab Auguſta vrbe, anno Domini quinquageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, die vigeſima prima Maij, natus eſt Vitulus in quodam pago Lader cognominato, qui duas facies, & quattuor oculos habebat, duos quidem in fronte more bubulo, alios verò in lateribus, quemadmodum icon hoc in loco collocata docet. Reliquum poſtea corpus, abſoluto, & perfectè conſtituto vitulo erat ſimile. Diù non vixit: nam ſtatim atq; auras vitales hauſit, illicò ab illis quaſi abhorrens expirauit.

VII. VII. Recentioribus caſibus poterimus caſus monſtrorum veteres roborare: propterea quòd hic exhibemus iconem geminati capitis Vituli ad viuum expreſſam, qui paucis ab hinc annis Morenzano propè Venetias ortus eſt, duplici rictu, quattuor oculis, & ternis auribus; cum harum vna in medio vtriuſq; capitis à Natura fuiſſet producta, ſed aliæ duæ aures in fronte amborum capitum erant generatæ, ſicuti Lector meditans iconem apprehendere poterit. C

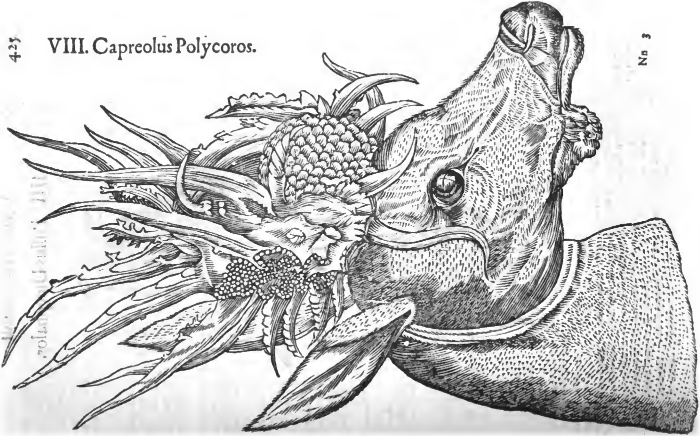
Monſtri vitulini varietas.

Amplius aliam iconem bicipitis Vituli ſpectandam proponimus, cuius capita duplici quidem rictu, ſed quattuor oculis, & binis tantùm auribus erant referta, quemadmodum in altera effigies demonſtratur: ſimilem Vitulum ſex ab hinc annis Arimini natum fuiſſe à viris fide dignis intelleximus. Prædictis addamus, quòd nobis narrauit Polonus, nimirum in Polonia natum eſſe Vitulum ſepticipitem, qui duabus tantùm horis vixit, & ex ſingulo capite ſingulam linguam exeruiſſe retulit.

Imò capita animalium biſulcorum, cornuum varietate, diminutione, geminatione, & qualibet alia ratione mirabilia, & monſtroſa euadunt. Nam Ludouicus Bertheme publicauit in ſuis nauigationibus ad Inſulam Zeilam, referente Dalechampio in Annotationibus ad Plinium, Vaccas vnico cornu inſignes conſpectas fuiſſe; & Simon Maiolus Epiſcopus Vulturarienſis narrat, ex Olao Magno, Verueceem compertum eſſe octo cornibus inſignitum, additque id magis fuiſſe dignum admiratione, quoniam Albertus Magnus Arietem quatuor inſignitum cornibus admirabatur: cum tamen in Italia Arietes quadricornes ſint frequentiſſimi. Verùm præ cæteris magis mirabile fuit caput valdè monſtroſum Capreoli, cuius icon aliquando miſſa fuit à Sereniſſimo Bauariæ Duce, in quo decem, & ſeptem cornua partim ramoſa, partim non ramoſa numerantur, quæ monſtrifica eſſe arbitrati ſumus: hac de re iconem huius capitis ſpectandam ob cornuum varietatem, & pulchritudinem proponere decreuimus, vt patet D
VIII. in icone VIII. Hic Capreolus πολυκερως videtur appellandus, quamuis ob pulchra, & elegantia cornua καλλίκερως etiam poſſet nuncupari.

Præ-

VIII. Capreolus Polycoros.

VIIII. Pullus Dicephalos.

X. Pullus Dirrhynchos.

Præterea in familia Auium magis, quàm in alio animalium genere non deſunt exempla monſtrorum ad rem noſtram attinentia. Etenim Albertus, referente Schenchio, Anſerem bicipitem obſeruauit Aelianus, citante Porta, refert, Ocneo in *Lib. 2. Mag. Nat. c. 17.* Meridie regnante, bicipitem gruem apparuiſſe, atque ſub alio Rege, quadricipitem auem viſam fuiſſe. Licoſthenes non diſſimilem Anſeris ortum anno Domini nonageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum recitat. Siquidem in quodam pago ad Argentinenſes ſpectante, Surgenhein nuncupato, duobus ab Argentina

tina milliaribus diſtante, anſer monſtroſus in ouo inuentus eſt duobus ſcilicet capiti-
bus, totidem linguis, vnico tantùm collo, & duplici excrementorum exitu.

Nos igitur hoc in loco exhibemus duas icones pullorum gallinaceorum, quos ob-
E ſeruauimus: nam qui ponitur ſub numero VIII. natus eſt capite gemino, alis, & VIII.
pedibus tantummodò binis, dorſo erat coloris leucophæi, temporibus, & collo
flaueſcentibus, pectore, & ventre albis, tibijs, & pedibus caſtaneis. Icon autem
collocata ſub numero IX. monſtrat pullicenum monſtrificum duplici roſtro. Na- IX.
tura enim dicephalon, nempè bicipitem fortaſſis formare voluit, ſed tandem, ma-
teria duorum capitum in vnum conglobata, pullum διῤῥυγχον, ſcilicet duplici dum-
taxat roſtello integratum formauit.

Inſuper ſi ad familiam Serpentum mentem dirigamus, illam quoque monſtris hu-
ius generis non carere inueniemus; & quamuis Ariſtoteles in generatione Serpen-
tum raros contingere errores, conſequenterque in hoc animalium genere rara mon-
ſtra procreari tradiderit; quoniam angues matricem, ſeu formam vteri valdè longam
habent, & oua ſubinde, nempè vnum poſt alterum, & non aceruatim deſcendunt,
ſicuti in gallinis contingere ſolet: quamobrem geminum fœtum in ouis anguium ra-
rum, ſed in ouis gallinarum frequentem licet intueri: nihilominus hinc non fit, quin
F etiam in familia ſerpentum id accidat: quandoquidem Ariſtoteles Serpentis bicipi-
tis meminit. Immò Aelianus diuulgauit, iuxta fluuium nomine Arcadem, ſerpentes *L. 4. de gen.*
bicipites aliquando vagari longitudine quattuor cubitorum, capitibus albis, reliquo *Ani. c. 4.*
corpore nigro.

XI. Serpens Dicephalos.

In montibus etiam Pyreneis Serpentem quondam tricipitem interfectum fuiſſe
Arnoldus pronunciat. Hinc colligunt nonnulli monſtrum illud Hydræ Lerneæ ſepti-
cipitis in rerum natura aliquando extitiſſe, quod fabuloſum eſſe ſuo loco demonſtra-
uimus. Item Ioannes Baptiſta Porta obſeruauit Neapoli viperam bicipitem, quæ
vtrumque caput mouebat, & triſulcas exerebat linguas.

XI. Quocirca nulla debemus coerceri admiratione; nam hodie ſerpens etiam bi- XI.
ceps diligentiſſimè exiccatus, ad Illuſtriſſimum Comitem Philippum Aldrouandum
Bononiæ Senatorem delatus fuit, qui in publico Muſæo ſeruatur eo modo, quo in
hac icone monſtratur.

Cæterum familiam Aquatilium ſi diligenter examinare, & eorum latebras ri- *Piſciū mon-*
mari nobis liceret, proculdubiò multò plura monſtra, quàm in cæteris animantium *ſtroſa capita*
fa mi-

XII. Piſcis biceps.

familijs obſeruaremus. Verùm quoniam horum penetralia perſcrutari non poſſu-
mus: hinc fit, quòd minor horum monſtrorum numerus oſtenditur,

XII. Nihilominus hoc in loco iconem piſcis bicipitis ſpectandam damus, qui ca-
E ptus fuit in Nilo Aegypti fluuio, non procul ab oppido Latislana cognominato. Hic
piſcis magnitudinem ferè Crocodili adæquabat, coloris erat leucophæi albicanti- XII.
bus maculis inſigniti. Habebat quidem duo capita, vt in icone demonſtratur, & pro-
pterea Dicephalos, ſeu biceps appellari poterat: nihilominus quia duo piſcium cor-
pora, vna dumtaxat cauda referta, quodammodo æmulabatur: qua de re hic piſcis in-
ter monſtra bicorpora potius, quàm inter Dicephala eſſet collocandus.

Monſtri bicipitis cauſas peculiares ſi inueſtigemus, antequam vlterius progre-
diamur, aduertendem eſt has potiſſimum à copia materiæ ſeminis dimanare. Nam-
que hæc materia deſtinata conſtitutioni alicuius membri, exempli gratia, capitis, *Cauſæ mon-*
ſi in duas partes diſtribuatur, vi facultatis formatricis, duo capita in vno ſubiecto re- *ſtrorum bi-*
ſultabunt, quæ materiæ copia vni tantùm capiti deſtinata, parua admodum capita pro- *cipitum.*
creabit. Sin duobus fuerit deſtinata, duo capita, ratione magnitudinis, ſubiecto con-
formia reſultabunt.

F Hæc autem materia ſpermatica eſt illa, quæ ex ſuperfluo alimento nutritionis ca-
pitis parentum remanet, propterea cum ſit abundans, interdum à facultate in duas
partes diſcriminatur, & fœtus bicipites procreantur. Quamuis eiuſdem materiæ de- *Materia co-*
fectus poſſit eſſe in cauſa monſtri bicipitis, & id accidere ſolet, quando materia in ma- *pia.*
trice contenta pro generandis gemellis non ſufficit, & pro ſimplici fœtu vber eſt: tunc
Natura primùm incumbens in capitis procreationem, ob materiæ copiam, caput ge-
minat, & reliquum corpus, deficiente materia, ſimplex tantummodo format. Hinc
fit, quòd multa huius generis monſtra fuerunt obſeruata.

Alij monſtrum huius generis ſuperfætationi attribuunt, dum noua materia ſe-
minalis vterum ingrediens priori applicatur, itaut pars aliqua fœtus ibi geminari
poſſit, vbi hæc noua materia deponitur. Cæterùm rariſſimè id contingere poſſe
exiſtimamus, quoniam pars ex noua materia ſuperueniente generata, & geminata
vnà cum prima nunquam abſolutam perfectionem adipiſci poſſet: quemadmodum *Superfæta-*
G neq; poſſumus adduci, vt credamus id pendere poſſe ex effuſione materni ſeminis, ci- *tio.*
tra ſuperfætationem: quandoquidem vis paterni ſeminis, iam occupata in procreatio-
ne primi fœtus, ſi in nouum adueniens ſemen ageret à primo opere retraheretur.

His cauſis addenda eſt vteri anguſtia, quæ proculdubiò in hoc caſu aliqua pon-
deratione digna eſſe videtur, & potiſſimum quando in prima partione fœtus biceps
egreditur. Etenim vbertas materiæ in loco anguſto, formatis partibus præcipuis,
nempè capitibus pro formandis gemellis, in reliquas partes geminatas non poterit *Loci angu-*
conuerti, quia illas locus arctus non capiet: tunc igitur ex duplicatis vnum tantum *ſtia.*
fiet corpus, & monſtrum biceps generabitur. Verum quidem eſt, quòd partes infe-
riores huius monſtri ſemper iuſtò craſſiores eſſe ſolent.

Alij cauſam monſtri partibus redundantis referunt in parentes monſtrificos.
Nam ſi contingat, vt ambo genitores monſtroſo vitio ſcateant, tunc proles mon-
ſtrifera facilè generari poterit: propterea quod Natura in perpetuandis ſpeciebus *Parentes*
H admodum ſit ſollicita. Quamuis poſtea id ſemper ſequi neceſſarium non ſit: nam- *monſtroſi.*
que ſi parentes ſint bicipites, non ſemper biceps ab ipſis dimanabit; quoniam ip-
ſorum capita tam exiguam materiæ portionem ſpermati impertientur, vt formationi
vnius tantùm capitis non autem geminati famulari poſſit. Neque bicipitio copia
alimenti cauſam ſuppeditare poteſt; quandoquidem fœtus in vtero iam genitus
poterit quidem copioſum alimentum in nutritionem conuertens membra ante ſta-
tutum tempus augere, ſed non poterit partes geminare, id ſæpè obſeruatur in puel-
lis, quorum capita ad enormem creuerunt magnitudinem, ſcilicet nutrimento magna
vi attractricis ad caput rapto, vel ab alijs partibus inferioribus aſſiduè ſuppeditato.

Neque ad animi affectiones Genitorum cauſa bicipitij referenda eſt, vt nonnul- *Animi affe-*
li aſſeuerarunt: propterea quòd Genitorum cogitationes, & imaginationes in ſub- *ctiones.*
ſtantia ſpirituum tantummodò reſident; ideòque monſtrum ſuperfluitate partium
admirandum conſtituere nequaquam poterunt. Reliquum erit igitur, vt cauſæ

primo

Digitized by Google

primo loco allatæ apprehendendæ ſit, & quando in bicipitio poſtea aliæ monſtrificæ differentiæ obſeruantur, tunc ad alias cauſas proprias, & phyſicas confugiendum eſt. Vt accidit in vitulo bicipite duos oculos in lateribus habente: tunc enim dicendum eſt, quod materia oculis formandis deſtinata aliò tranſmiſſa ſemper retinens vim membri, cui deſtinata fuerat, in loco etiam inepto formam illius membri induit, à quo iam diſceſſerat. A

CAPITIS ALIENI PROCREATIO in Fœtu humano.

AMBROSIVS Pareus monimentis mandauit vxorem cuiuſdam Michaelis, qui operam calchographo locabat, peperiſſe monſtrum, cuius facies caput auis implumis referebat, ſed fœtus erat mortuus, quia ante tempus paritionis illum in lucem ediderat. Verùm nobis hoc admirationem parere non debet: ſiquidem Eminentiſſimus Cardinalis Petrus Damianus Archiepiſcopus Rauennas ſcriptum reliquit Robertum Galliarum Regem cum muliere affine matrimonium contraxiſſe; ex qua poſtmodum filium monſtrificum, nempè collo, & capite anſerino ſuſcepit. Vnde, hoc animaduerſo, omnes ferè Galliarum Epiſcopi vnanimes ſacra Regi, & Vxori interdixerunt. His igitur anguſtijs Rex oppreſſus ad ſanum rediens conſilium, inceſtu relicto, legitimum connubium amplexus eſt. B

Humanus fœtus capite auis.

Hactenus capita aliena ex genere valdè remoto in fœtu humano obſeruauimus. Modò ſi ad genus propinquius accedamus, exempla, & caſus non deerunt. Primitùs Ariſtoteles puellum capite arietis natum memorat, & Ambroſius Pareus puellam capite leonino ortam refert. Licoſthenes in Chronicis ſcripſit, anno ante Chriſtum ſexto ſupra ducenteſimum, Sinueſſæ, natum eſſe puerum capite elephantino. C Hoc etiam recitatur à Polydoro Virgilio in ſua hiſtoria, ſed nuper ex relatione virorum fide dignorum, in Hungaria hic caſus accidit, vbi anno Domini ſexageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, mulier puellum capite Elephantis, reliquo corpore benè conſtituto, enixa eſt, veluti in icone I. intueri licet.

L. 4. de gen. An. cap. 4.

I.

Sed vlterius progredientes, & per gregem quadrupedum digitatorum vagantes incidemus in caput caninum à Natura fœtui humano agglutinatum. Siquidem anno Domini decimo quarto ſupra noningenteſimum, vt legitur in Faſciculo temporum, mulier edidit partum, corpore quidem humano, ſed capite canino.

L. 31. c. 26. Pariter Vincentius in Speculo naturali, narrat ætate ſua, monſtroſum hominem, ſcilicet canino capite, ad Ludouicum Galliarum Regem fuiſſe delatum. Præterquamquòd meminimus legiſſe, quòd vxor Cornelij Gallicani, Romæ, infantem capite Anubis, nimirum capite canino edidit. Erat autem Anubis Aegyptiorum Deus, qui capite canino pingebatur, & hac pictura Mercurium intelligebant, quia cane nihil ſagacius iuueniatur: huius meminit Virgilius. D

L. 8. Aeneid. *Omnigenumq; Deum monſtra, & latrator Anubis.*

Cum igitur Poeta Anubim latratorem appellet, proculdubiò capite canino fuiſſe delineatum intelligimus. Non igitur mirum eſt, ſi hoc in loco proponitur ſpectanda figura II. infantis capite canino, qui, iuxta mentem Licoſthenis hiſtoriographi, ortus eſt anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, Baſileæ Rauracorum, corpore quidem ſatis benè compacto, ſed capite belluino, & vixit monſtrum circiter horam dimidiam. Qui viderunt monſtrum, retulerunt fœtum hoc monſtroſo capite, caput canis, vel cati, vel ſimiæ repræſentare. Nobis autem hæc effigies cynocephalum præ ſe ferre videtur.

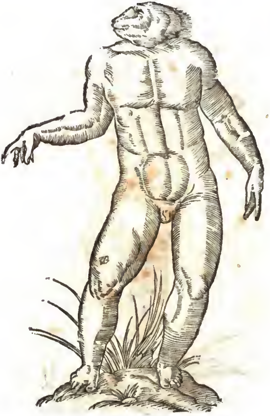
II.

CAPI-

I. Puer capite elephantino.

II. Infans capite canino.

Digitized by Google

E CAPITIS ALIENI PROCREATIO
In Fœtibus Brutorum.

IN exaranda, & examinanda hac Rubrica, opere pretium eſſe duximus omne genus quadrupedum, nempè Solipedum, Biſulcorum, & Digitatorum perpendere, quoniam in his omnibus monſtra huius generis inueniemus. Quoad Solipedes recitat Plutarchus in Sympoſio, ſibi monſtratum fuiſſe partum equæ, qui excepto capite, formam equinam æmulabatur; cum caput humanam faciem repræſentaret: Sed recentiùs monſtrum equinum illud erit, quod anno Domini quinquageſimo quarto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, iuxta mentem Licoſthenis, ortum
F eſt in agro Veronenſi, eo tempore, quo ad montem Altinum, collatis Florentinorum, & Piſanorum copijs acerrimè decertatum eſt. Tunc enim ex equa natus eſt pullus humano capite, ad cuius murmur, aut vagitum accurrens quidam ruris accola, nouo attonitus ſpectaculo, ſtatim euaginato gladio caput monſtri amputauit: qua de re Paſtor ad iudicium ductus, de origine monſtrifici partus, & de cauſa necis interrogatus, horrore, & abominatione rei, ſe id feciſſe teſtificatus eſt. Hic monſtroſus equus oſtenditur in Icone I. I

Schenchius autem in ſuo opere de monſtris, duas ſeparatas monſtroſi huius equi recitat hiſtorias, alteram, iuxta mentem Ambroſij Parei, & alteram ex ſententia Licoſthenis, ſed ambas ad vnum finem tendere opinamur. Muſſatus quoq; Patauinus *L. 7. de Geſ.* hiſtoricus meminit equini pulli monſtroſa facie, in territorio Veronenſi nati, quem *Ital.* cum vir agreſtis, in cuius tugurio erat editus, conſpexiſſet, protinus monſtrum neca-
G uit, & caput in acie pali ad prætereuntium ſpectaculum affixit. Hoc quoque monſtrum à monſtro iam deſcripto non diſcrepare exiſtimamus: quamuis diuerſo tempore hæc fuerint memorata.

Modò ad familiam Biſulcorum progredientibus primus omnium Ariſtoteles fit obuius, qui in Hiſtoria Animalium ſcriptis mandauit ortum eſſe puerum capite Arietis, & Vitulum capite pueri. Et Albertus Magnus memorat Vaccam, quæ in villa *L. 4. de gen.* quadam Vitulum vultu hominis enixa eſt. Immò in Pago Cleiſdorf non procul à *An. cap. 4.* Pamberga, Fincelio authore, Vacca peperit monſtrum, quattuor pedibus vitulinis, cum barba ad mentum, auribus pariter humanis, & modicis capillis. Deinde incidemus in Vitulum repertum in agro oppidi Bitterfeld, anno Domini quadrageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, oculis, naribus, & auribus humanis, vertice II. tonſo, rictu, pectore, & cruribus anterioribus vitulinis, poſterioribus humanis, & breuioribus, ſed vtriſq; partim in vngulas vitulinas, partim in digitos humanos de-
H ſinentibus, qui ſub vngulis erant, & ſeparatim propendebant. Hoc monſtrum Gaſpar Peucerus in Terratoſcopia deſcripſit: quemadmodum in ſubiecta icone II. apparet.

Licoſthenes quoq; id accidiſſe anno memorato in ſua hiſtoria recenſet. Sed adhuc recentior huius generis monſtri eſt illa natiuitas, quam recitat Fincellius accidiſſe in villa Pomerianæ Roſſauu, propè Paſſelumalck, anno Domini quinquageſimo *Aliud monſtrum.* quinto ſuprà ſeſquimilleſimum, de Vitulo capite glabro, & rotundo inſtar Simiæ, cum mento hirſuto, & lingua prominente.

In hac familia oues fuerunt, quæ agnos alieno capite pepererunt: vnde Titus Liuius recitat, quòd Fruſione, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto, ſupra *Decad. 4.* tria millia agnus ſuillo capite natus eſt. Item, ex Iulio Obſequente, anno Mundi *Lib. 1.* octingenteſimo ſexageſimo primo ſupra tria millia, C. Mario, & Q. Luctatio Conſulibus, in Lucanis duo agni nati ſunt, pedibus quidem equinis, ſed horum alter caput Simiæ referebat.

I. Pullus equinus humana facie.

II. Vitulus capite ferè humano.

III. Capra humana facie.

Digitized by Google

Pariter damus ſub numero III. iconem Capræ vultu humano, quam natam tradit Cælius Rhodiginus anno Domini quadrageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum apud Sybarim, ex congreſſu Paſtoris cum capella, quem poſtea Ductor caprarius E Zelotypia motus dormientem cornibus interfecit. *L. 21. lect. antiq. c. 22.* III.

Sues in hoc genere Biſulcorum reponendæ ſunt, quæ varijs temporibus, fœtus alieno prorſus capite ediderunt. Namque anno Domini decimo ſupra milleſimum, referente Licoſthene Hiſtoriographo, Porca ſuem facie humana peperit. Tunc autem per Angliam, atque Hyberniam magni motus belli ſunt excitati. Legendus eſt Polydorus Virgilius in hiſtoria Angliæ, vbi memorat, quòd, regnante Henrico Primo, quando creatus fuit primus Epiſcopus Elyenſis, multa prodigia viſa ſunt, & inter alia, Sus enixa eſt fœtum humana facie inſignem. *Lib. 11.*

Item anno Domini decimo octauo ſupra milleſimum, ex eodem Licoſthene, Sus fœta Porcellum humano capite refertum peperit, & eo anno teterrima peſtilentia graſſata eſt.

Rurſus, ex eodem authore, anno Domini centeſimo nono ſupra milleſimum, in Parochia Legienſi Porca enixa eſt partum cum vultu humano: veluti in ſubiecta icoF ne IIII. videre licet, quo tempore Philippus Rex Francorum, & Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus ex hac vita diceſſerunt. Demùm, iuxta hiſtoriam eiuſdem Licoſthenis, anno Domini centeſimo decimo octauo ſupra milleſimum, in Gallia, ex fœta ſue Porcellus humano capite ortus eſt. IIII. *Alius fœtus in Gallia.*

Cæterùm Ambroſius Pareus, in ſua Monſtrorum hiſtoria, meminit Suis, iuxta ſententiam Licoſthenis, nati in quodam Eburonum pago, anno Domini centeſimo decimo ſupra milleſimum, qui erat capite, pedibus, tam anticis, quam poſticis humanis, ſicuti figura V. demonſtrat; quamuis poſtea hanc hiſtoriam apud Licoſthenem non inuenerimus. V.

Denuò Ambroſius Pareus recentiorem narrat caſum huiuſmodi animalis, qui accidit anno Domini ſexageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum, Bruxelæ, vbi Sus ſex peperit Nefrendes, quorum primus erat monſtrificus, nam capite, & anterioribus pedibus, & ommoplatis, hominem repræſentabat, & reliquo toto corpore Suem; G immò genitalia Suis fœminæ habebat, & aliorum Nefrendum more, vbera ſugebat, ſed die ſecunda poſt ortum, à Plebe, monſtri concitata horrore, vnà cum matre hic fœtus confoſſus eſt. Huius autem icon eſt VI. VI.

Recentior eſt hiſtoria Suis humano capite in Cypro nati, authore Schenchio, anno Domini ſexageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, die duodecima Decembris, Monſtrum autem fuit tale, quale ab icone VII. oſtenditur. Erat totum corpus veri Porci nudum, & ſine pilis, capite effigiem humanam referebat, ex cuius fronte criſta imitans criſtam Galli Indici oriebatur, quæ partem oculorum, & partem naſi tegebat. Aures humanis erant ſimiles. Monſtrum ex Porca, vnà cum quattuor alijs Porcellis matri ſimilibus ortum eſſe retulerunt. VII. *Criſta Galli Indici.*

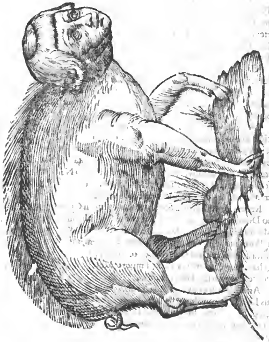
Ad Quadrupedes digitatos ſi conuertatur ſermo, nobis fiet obuius monſtrifer partus Leonis capite humano, quemadmodum figura VIII. oſtendit. Hic fœtus, teſte Licoſthene Cronologico, natus eſt in agro Conſtantienſi, ex muliere, anno Domini H centeſimo nonageſimo ſupra milleſimum, quo tempore Rodulphus Imperator regnabat. VIII.

Immò noſtra ætate, inquit Cornelius Gemma, natus eſt Canis capite accipitrino, vt icon IX. exprimit, qui ſpectandus populo à quodam circumferebatur, & hoc monſtrum ex terrore natum eſſe aſſeuerabat: propterea idem Cornelius Gemma admiratur tantam vim ineſſe imaginationi, in procreandis monſtris, vt eiuſdem phantaſiæ virtus incredibilis brutis etiam animantibus contingat, veluti in prædicto Cane obſeruatur. His animaduerſis de Quadrupedibus, nonnulli ad Serpentes ſe conuertunt, & referunt, Infantem quandoque natum capite ſerpentis, & viciſſim ſerpentem capite hominis. Sed hoc ex libro de natura rerum collegerunt, vbi memoratur quidam ſerpens facie virginea, quoniam, Beda authore, Diabolus induit formam ſerpentis cum facie humana, vt primos parentes in Paradiſo terreſtri deciperet. IX. *Infans capite ſerpentis.*

Antequam ad vitiatam capitis figuram, & conformationem accedamus, cauſas pro-

Digitized by Google

IIII. Fœtus ſuinus humano vultu.

V. Sus capite, & pedibus humanis.

Digitized by Google

VI. Porcus parte antica humana.

Digitized by Google

VII. Sus facie humana cum criſta.

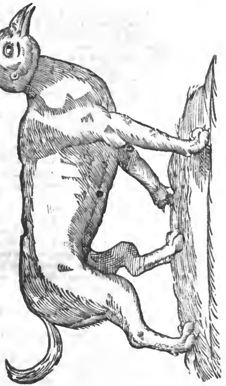
Digitized by Google

VIII. Leo humano capite.

Digitized by Google

IX. Canis capite auis.

Digitized by Google

procreationis variorum capitum in fœtibus inueſtigabimus. Siquidem inter has primum locum occupat debilitas generantis, quæ imbecillitas, cum latitudinem habeat, varios etiam gradus ſortiri poteſt. Ideóq; genitor debilis, cum virtute conformatrice infirma materiei tantum dominante, hominem maſculum quidem procreabit, A ſed in figura non prorſus ſimilem. Cæterùm aucto vtriuſq; nimirum virtutis, & indiuidui languore quoad ſexum, tunc non fœtus ſibi ſimilis in forma, neq; mas, ſed fœmina diſſimilis reſultabit. Verùm ſi cum virtute ſexus imbecilliori, vis indiuidui ſit valida, fœmina procreabitur in extremitatibus corporis diſſimilis. Tandem ex imbecilli virtute ſeminis emerget fœtus non homini, ſed animali ſimilis vel ſecundum partem, vel ſecundum totum.

Imbecillitas virtutis.

Hinc optimè colligunt viri eruditi, quòd ex mulieribus, virtute maris langueſcente, partus monſtroſi prodeunt, quæ vitioſitas varia eſt iuxtà maiorem, vel minorem debilitatem. Et hic error, vel vitium obſeruatur modò in capite, modò in alijs partibus, quatenus illa portio ſeminis ægrotat, quæ conſtitutioni capitis, vel alterius partis erat dicata. Quando autem hic languor vltimum gradum attinget, tunc animal non procreabitur, ſed mola, aut ſemen purum infæcundum effundetur.

Alia cauſa.

Deinde quando virtus ſeminis alienam naturam induit, tunc fœtus monſtrifici referentes ſpeciem alicuius animalis diuerſi à natura Generantium in lucem egrediuntur: quapropter ex congreſſu legitimo aliquod brutum gignetur. At ſi portio tantum ſeminis alienam naturam ſortiatur, tunc, vel ſolum caput, vel alia pars fœtus, bruti caput, vel aliam partem repræſentabit; & id, quod de Homine aſſeueramus, de alijs quoque animantibus intelligendum eſt. B

Sect. 4. Probl. prob. 13. & 14.

Hinc liquidò conſtat, cur interdum fœtus humanus cum capite ſimiæ, vel canis naſcatur, & quandoq; canis cum capite leporino oriatur. Hæc eſt doctrina Ariſtotelis, qui in Problematibus docebat, ex ſemine corrupto in matrice monſtra produci. Per ſemen autem corruptum non intelligebat putrefactum, ſed quod alienam induit naturam ob languorem virtutis: idcircò vitalis ſeminis animal ſimile non generatur. Quamuis poſtea ex ſemine etiam in matrice putrefacto, animalia quidem, ſed potius imperfecta, veluti vermes, ſerpentes informes, & ranæ generantur. Itaq; ſemen in vtero degenerat veluti triticum ab Agricolis in terram proiectum, quòd interdum magno ruricolarum damno in lolium degenerare ſolet. C

L. 4. de gen. An. c. 3.

Rurſus principium materiale fœtus, fœtuum monſtrificorum ſuperius diſcriptorum in cauſa eſſe poteſt: Etenim Ariſtoteles id malæ diſpoſitioni materiæ fœtuum aſſignat: cum actus actiuorum non perficiantur niſi in patiente optimè diſpoſito, & cuncta, quæ recipiuntur, ſemper per modum recipientium recipiuntur. Quapropter Agens minimè languidum, neq; à propria natura degenerans, dum materiam perfectè diſpoſitam amplectitur; tunc effectum ſimillimum, nimirum iuxta conditiones naturæ genericæ, ſpecificæ, & indiuidualis formatum producit. At viciſſim ſi idem agens in materiam minimè idoneam incidat, & minus aptam ad dotes indiuiduales excipiendas; tunc quid ſimile in eſſentia ſpecifica, non autem in indiuiduali procreat.

Materiæ diſpoſitio quid agat.

Quando autem materia maiori ineptitudine erit referta, ſine vlla propenſione ad recipiendas naturæ ſpecificæ conditiones alienam induet formam, & tunc animal integrum diuerſæ ſpeciei reſultabit. Sin portio tantùm huius materiæ prædictis carebit prærogatiuis; tunc emerget monſtrum habens partem, verbi gratia caput alienum à propria ſpecie, dummodò illa materiæ portio capiti fuerit deſtinata. D

Cum verò multæ portiones materiæ ab his prærogatiuis erunt alienæ, tunc etiam multæ partes fœtus formam membrorum diuerſæ ſpeciei animantium ſortientur. Ad finem ex materia omni aptitudine deſtituta, & fruſta carnis, & molæ in vterò progignentur, vt ſuo loco fuit explanatum.

Iterum ex doctrina Ariſtotelis, hoc vitium monſtrificum virtuti nutrienti erit attribuendum: hæc enim, cum in aſſimilando alimento partibus, proprium munus obire nequeat, tunc forma humana partium proculdubiò vitiatur. Namque ſi pari ratione ratiocinemur, dicemus, quemadmodum virtus formatrix conceptus debilitate oppreſſa, humanam effigiem in aliqua parte materiæ imprimere nequit, & tunc aliena figura ibi gignitur; ita virtus nutriens, & alimentum aſſimilans, dum langue-

Virtus nutriens quid operetur.

langueſcit, proprio munere fungi nequit: qua de re monſtroſæ partes redduntur.

Inſuper ſi virtus nutriens in cauſa monſtri eſſe poteſt, materia quoq; alimentalis ab iiſdem vitijs non erit remouenda: quandoquidem praua diſpoſitio huius materiæ ali-
E mentalis, abſq; vitio virtutis alentis, tam in vtero, quam extra vterum, formam monſtrificam alicui parti imprimere poterit: cum omnis forma, vt paulò ante fuit exaratum, per modum recipientis recipiatur. Idcircò, quando pars alimenti alicui membro agglutinata carebit diſpoſitione ad recipiendam alicuius partis figuram, tunc pars monſtrifica tum extra, tum intra vterum reddetur.

Huc referenda eſt imaginatio: etenim veluti ſæpè contingit, vt fructus, quos mulier prægnans vehementiùs apperit, in fœtibus poſtea impreſſi conſpiciantur: pari ratione mulier vtero gerens, ſi pedes vituli, aut agnini capitis edendi deſiderio vehementi teneatur, huius appetitus ſigna fœtui imprimuntur, & propterea infantes aliquando cum pede vitulino, & interdum cum capite agnino naſcuntur. *Vis imaginationis qualis.*

Id accidiſſe Bononiæ tribus ab hinc annis ex Obſtetrice fide digna intelleximus: nam vxor quædam Pharmacopæi grauida, cum ſæpius agnos deglubitos, & aeri expoſitos in ædibus vicinis per feneſtram obſeruaſſet, & deſideraſſet, tandem puellum
F agnino capite magno cum affinium mœrore peperit, ſed diutiùs non vixit. Idem aſſeuerandum erit, ſi mulieres grauidæ varias Ferarum ſpecies obſeruauerint. Verùm hæc monſtroſa phantaſia magis matri, quàm patri attribuenda eſt: ſiquidem mulieres non modò in congreſſu, ſed etiam poſt concubitum, ſcilicet toto geſtationis vteri tempore, aliquod ſpectrum in mente abditum ſeruare poſſunt; quoniam fœminæ vehementioribus imaginationibus ſemper adhærere ſolent. Superioribus etiam annis, Matrona Sicula, referente Liceto, aſtacum in manu Piſcatoris è mari recenter captum conſpicata, tandem tempore paritionis, quemdam aſtacum marino prorſus ſimilem vnà cum fœtu enixa eſt. *Mulieres vehementiùs imaginantur.*

Neq; à cauſis huius generis monſtrifici Genitores arcendi ſunt: namq; ſi ambo varijs membris, à natura humana alienis integrati fuerint, ex amborum congreſſu monſtrifici quoq; partus exire poterunt: cum natura ſemper ſtudeat aliquid in eſſentia ſibi ſimile procreare. Immò hanc eſſe rationem præcipuam perhibent, propter
G quam in Plaga Africana, plurima huius generis monſtra progignantur. *Parentes monſtroſi.*

Rurſus ab his monſtrorum cauſis nefaria venus non eſt remouenda: quandoquidem cum Hiſtoriographi, & doctrina Ariſtotelis patefaciant mulieres quandoque brutis ſuccubuiſſe, & homines cum brutis ſe permiſcuiſſe; nulla admiratione coerceri debemus, ſi aliquando ex mulieribus infantes capitibus brutorum inſignes egreſſi fuerint, & ſi quandoque ex brutis fœtus humano capite, vel alijs membris humanis referti emerſerint. Siquidem Ariſtoteles id planè declarauit in libris de generatione Animalium, quando ſcripſit, ex hoc nefario congreſſu monſtra identidem oriri poſſe; cum animalium congredientium natura, magnitudo, & tempus grauiditatis inter ſe non valdè diſcrepauerint. Nam ſi poſtea ſecus contigerit, raró, aut nunquam monſtrificam ſobolem oriri aſſeuerandum eſt. Quapropter Plinius, Aelianus, Maiolus, Lemnius, & Cornelius Gemma monimentis mandarunt ex congreſſu hominum cum Feris fœtus aliquando dimanaſſe. *Lib.1.c.5.* *Venus nefaria.*

H Nec aliquis ſibi perſuadere debet ex animalibus diuerſæ ſpeciei tertiam ſpeciem ſemper prodire poſſe; quoniam res ex dominio ſeminis iudicanda eſt. Quandoquidem ſi alterius parentis ſemen ſuperauerit, propriæ ſpeciei fœtum in eſſentia ſimilem cum accidentibus alterius producet. Verùm ſi congrua proportione ſemina copulentur, tertia ſpecies monſtrifera reſultabit: dummodò naturæ Genitorum, verbi gratia hominis, & bouis inter ſe non valdè diſcrepent. Sin diſcrimen naturæ non fuerit aliqua conſideratione dignum, quale inter equum, & aſinum, vel inter canem, & lupum cadit: tunc proles non admodum monſtroſa ab hiſce Genitoribus prodibit; & hanc ſobolem Ariſtoteles quoque admittebat, quando tempora grauiditatis conueniebant. *Species tertia qualis.* *L. 2. de gen. An. c. 5.*

His igitur ſic intellectis, & expoſitis, ad aures etiam Ariſtotelis, de origine partus ex permixtione hominum cum Feris, qui aliquando ſolam naturam matris, quandoq; patris, & interdum vtriuſq; refert; poterimus ad rem ſic ratiocinari: quando fœtus perfectus ex abominando congreſſu humano, & belluino generatur, hoc

inde fit, quia ſemen maris fœmineum perfectè ſuperat, & hac ratione puellus ex vacca natus eſſe perhibetur: quando autem fœtus ſimilitudinem matris contrahit, hoc fit, quoniam ſemen hominis agentis eſt imbecillum, ratione cuius materia non rectè ſuperata illi effigiem propriam imprimere nequit, & tunc partus Feræ, & non homini ſimilis euadit. A

Congreſſus humanus, & belluinus. Demùm ſi in congreſſu hominis, & bruti, ſemen belluinum fuerit validius in partibus procreandis ſuperioribus, & ſemen humanum tantummodò validum in generandis partibus inferioribus, tunc in lucem prodeunt monſtra, quæ capite aſinino, canino, & vitulino ſunt referta. Quamuis poſſemus etiam affirmare in vtero belluæ, & in vtero mulieris, tam per congreſſum hominis, quàm per congreſſum ferarum, recepta vtriuſq; ſemina, ob anguſtiam loci permiſceri: vnde poſtea, ex hac materia coaleſcente, fera humano capite, & homo capite belluino oriri poteſt, veluti in propoſitis iconibus Lector intueri poteſt.

Demùm pro coronide harum cauſarum aſſeueramus vim Dæmonis non eſſe prætermittendam, qui ludificando intuentium ſenſus, hominem capite leonino repræſentare poteſt. Immò interdum genuino ſublato partu, & aliundè monſtrum delatum mulieri parienti clanculum ſupponere valet. Amplius Dæmon, permittente B

Vis Dæmonum. Deo, poteſt omnes monſtri naturales cauſas in vterum afferre, aut virtutem ſpermatis adeò debilitare, ne fœtus inde Genitoribus ſimilis procreetur.

Aut aliquando poteſt hanc materiam ſpermaticam ita labefactare, vt membra tantummodo alicuius animalis imperfecti in vtero formentur. Neq; à recto tramite recederemus, ſi dixerimus prolificum animantium ſpeciei diſcrepantis ſemen in vterum à Dæmone deferri poſſe, vt monſtrifici fœtus cum capite ſimiæ, vel cum capite vituli inde oriri poſſint.

Niſi velimus aſſerere, quòd virtute Dæmonis, fœtus alicuius bruti fœtui humano copulari poteſt. Præterquamquòd Dæmon ægra valetudine fœtum afficiens, ipſum in formam belluinam fædare poteſt. Et deniq; aliquod horribile ſpectrum phantaſiæ Genitorum communicare poteſt, vt partus aliquo capite belluino inſignis in auras vitales ſtatuto tempore egrediatur. C

FOEDA CAPITIS CONSTITVTIO.

HACTENVS de capite geminato, & de capite alieno, tam in fœtibus humanis, quàm in belluinis dictum eſt. Modò de capitibus aliqua nota inſigni ſpectabilibus, neq; prorſus à propria ſpecie recedentibus eſt diſſerendum. Primitùs, ſi capillos ponderemus, meminimus vidiſſe annis elapſis exteram mulierem capite adeò capillorum ferace, vt crines explicati ad terram vſq; peruenirent: ideòq;

Mulier capillis longiſſimis. ad quæſtum peregrinabatur, dum populis crines explicando, magna cum admiratione ſe ſpectandam præbebat.

Id quoq; in brutis admirandum conſpicati ſumus; nam tribus ab hinc annis perijt D equus Illuſtriſſimi Domini Comitis Philippi Aldrouandi Bononiæ Senatoris, qui colli iubas vſq; in terram promiſſas gerebat, quibus gradiendo humum verrebat, & fortaſſis ob longiores crines hic equus *Bella Donna* nominabatur.

Amplius puer cum barba natus eſt anno Domini trecenteſimo octauo in Antiochia, ætate Conſtantij Imperatoris, de quo monſtro in Rubrica Præſagiorum egimus. Mulieris quoq; Germanæ icon ſeruatur in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis,

Mulier barbata. quæ annis elapſis propter admirandam barbam, quam gerebat ad ventrem vſq; promiſſam, eunctis ſpectanda circumducebatur.

Inſuper nati ſunt infantes admirandi cum dentibus, vt puer ille barbatus, cuius paulò ante meminimus, anno Domini trecenteſimo octauo: Deinde Titus Liuius puellam cum dentibus Oximi natam eſſe prodidit. Item, ex Marcello Donato, anno ſeptuageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, quædam filia Sartoris, cum tribus

II. Infans capite therſitico.

II. Infans vultu obſcæno.

Digitized by Google

tibus dentibus ab aluo materna egreſſa eſt. Noſtra quoq; ætate puellum omnibus membris perfectè conſtitutum, & iuſtò grandiorem, cum quattuor dentibus natum obſeruauimus. Verùm maiorem admirationem nobis debent afferre illi, qui loco *Puelli cum dentibus nati.*
E dentium os continuum habuerunt: Cardanus enim inter memorabilia recenſet mulierem nobilem in Gynecio Principis Lucemburgenſis verſantem, quæ os duplex loco dentium, habebat.

Cæterùm hæc nullius momenti eſſe videntur in comparatione ad illa, quæ deinceps de fœtuum capitibus vitioſis, & fœdatis dicenda ſe ſe offerunt. Nam quandoque nonnulli capite therſitico ſunt nati, qui intuentibus formidinem, & admirationem ſimul attulerunt.

Therſites fuit quidam homo græcus, vt ſcripſit Homerus, quo alterum deformiorem quis imaginari non poterat: hac de re in præſentia caput deforme, & varijs notis inquinatum, therſiticum nuncupamus, veluti in figura I. Lector conſpicari poteſt. Siquidem anno poſt partum Virginis quinquageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum, natus eſt Stetini infans, vt retulit Licoſthenes, qui varijs corporis agitationibus, & clamoribus Sacerdoti eum ſacro Baptiſmatis fonte luſtraturo quodam- I
F modo reluctari videbatur, ſed Sacerdos fuſis ad Deum precibus, eumdem puellum ſacro latice intinxit.

Habebat puer in vertice maſſam carnis figuram teſtudinis rufæ æmulantem, & verſus ceruicem caudam carnoſam oblongam, inſtar caudæ maris, capite erat therſitico, & oculis prominentibus. *Therſiticum caput.*

Hic etiam memorandus eſt ille puer natus Venetijs anno octuageſimo ſeptimo ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, qui membrum genitale vertici adnatum habuit: ideò propter obſcænitatem parentes non audebant eum in propatulo deferre. Sed admirabilior fuit puer nuper ortus in agro Mutinenſi, cum teſtibus, & ſcroto vrina pleno occipiti adnatis: quocirca Orchitomus ad hanc deformitatem auferendam acceſſitus, ſtatim magna dexteritate hanc prominentiam truncauit, & adhibitis conuenientibus præſidijs, ſalutem pueri perfectam expectabat, ſed illicò, ſuppreſſa vrina, infans interijt: vnde intellexit has partes ſuperfluas occipiti adnatas, ma-
G gnum cum alijs partibus genitalibus, & cum veſica conſenſum habuiſſe.

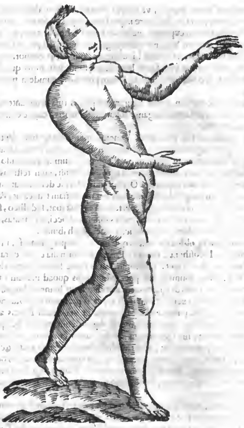
II. Iconem addimus puelli obſcæno vultu, qui anno quinquageſimo ſupra ſeſquimilleſimum, referente Licoſthene, natus eſt Friburgæ cum maſſa carnis dura, & prominenti circa frontem, & occiput, quæ totum caput huius fœtus alioquin benè conſtituti, deturpabat. Non abſimilis fuit puer monſtroſus quoad maſſam carnis in fronte, inſtar cornu natam, cuius deſcriptionem clariſſimus vir Ioannes Auguſtinus Cuchius Medicæ paleſtræ miles exercitatiſſimus, & veritatis perquam ſtudioſus nobis humaniter communicauit. Hic puer natus eſt Bononiæ in via Sancti Felicis anno trigeſimo ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, menſe Aprilis, cum menſe ſubſequenti peſtis poſtea graſſari cœperit: hic igitur infans omnes partes corporis aptè formatas, & conſtitutas habebat præter caput, cuius medium frontis cornu ex carne compactum quodammodo occupabat. Orbita oculorum vna tantùm cum magno oculo in facie ſine naſo conſpiciebatur. Oris foramen rotundum, & adeò anguſtum fuit, vt II. *Monſtrum Bononiæ natum.*
H vbera nutricis apprehendere non poſſet, ſed nutritionis gratia, lac per fiſtulam paruo orificio aptatam inſtillabatur.

Olim quoq; in Germania, nimirum anno duodecimo ſupra ſeſquimilleſimum, in villa Elceſſelbach cognominata, ex coniuge ruſtici natus eſt infans oris foramine anguſtiſſimo; deinde tota facies maſſam carnis æmulabatur, in cuius medio ſimulacrum pugionis ex eadem carne formatum reſidebat, ſub hac maſſa carnis oculi magni, & diſſimiles erant locati: quapropter ratione huius deformitatis, aqua ſacri Fontis non fuit luſtratus, ſed viuus ſepultus. *Monſtrum viuum ſepultum.*

Ab horum capitum obſcænitate non eſt remouendum illud monſtrum natum Firmi Ciuitatis Italiæ anno vigeſimo quarto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum: fuit enim puella perfectis membris integrata, præter caput, quod aſpectu erat horrificum, cum fronte rugoſa, ſub qua Orbitæ quædam abſq; oculis cernebantur, & loco naſi, fruſtum carnis pyriforme mediam faciem occupabat, ſub hac maſſa carnis, pellis rubra figuræ quadrangularis erat, quæ vtrinq; oculos veluti gallinæ repræ-

 ſentabat,

III. Puella naribus, & oculis carens.

Digitized by Google

IIII. Puella alia oculis, & naribus carens.

Digitized by Google

V. Monſtrum tribus oculis, & quattuor manibus.

Digitized by Google

VI. Puella oculis bubulis.

Digitized by Google

ſentabat, oculus vnus obſcurus in occipite, & alius clarus, & humanus ſupra ſuturam coronalem viſebatur, ſed ſine palpebris, & cilijs, quorũ vicem capilli capitis gerebant.

Cæterùm ſi noſmet conuertamus ad illa monſtra, quæ abſque oculis orta eſſe fe-
L. 11. c. 32. runtur, Plinius, in primis, narrat quondam in Aegypto nutritum fuiſſe hominem ſine A
oculis in parte capitis antica, ſed verum quidem eſt, quod oculi in parte capitis poſtica viſebantur. Idque à natura præ imbecillitate factum fuiſſe videtur: quandoquidem languore oppreſſa ſemina oculorum in partem capitis anticam tranſmittere nequiuit: cum ex anatomica inſpectione liquidò conſtet principium neruorum opticorum in occipite reſidere.

Sed infantem fœminam oculis prorſus, & naribus carentem memorat Cornelius
III. Gemma, cuius icon eſt III.

Pariter, ex Licoſthene hiſtoriographo, in Haſſia puer membris rectè conſtitutis natus eſt, ſed monſtroſus erat in capite, quia oculis, naribus, & auribus carebat; quapropter in facie os tantummodo conſpiciebatur. Rurſus Arimini, anno ante natum Chriſtum nonageſimo primo ſupra centeſimum, puellus ſine oculis, & naſo ad auras B
vitales egreſſus eſt. Item die decima Maij anni decimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum, delata fuit puella ignoti cuiuſdam ciuis Bononienſis, ad Diui Petri Templum, vt Baptiſmi Sacramento renaſceretur, quæ & naſo, & eius foraminibus caruit. Denique Rufus addit iconem alterius puellæ, quæ abſque oculis, & naribus orta eſt, vt in icone
IIII. IIII. manifeſtatur.

Quemadmodum Natura, vt hactenus fuit explicatum, in oculis formandis aliquando eſt manca: viciſſim in iiſdem procreandis, quandoque eſt ſuperflua. Etenim habemus apud Marcellinum, quòd anno Domini treceenteſimò octauo natus eſt Antiochiæ puer quattuor oculis inſignitus, & pariter Romæ anno centeſimo vigeſimo
Oculorum multiplicatio. tertio, puer quattuor oculis refertus ab ancilla emerſit. Immò Amatus Luſitanus id confirmat monſtro Anconæ nato. Ibi enim mulier tertio grauiditatis menſe edidit corpuſculum quattuor oculis ſpectabile, cum labijs adeò deformibus; vt cunctis aſpicientibus eſſet admirationi: Immò Ianuario menſe anni decimi quarti ſupra ſeſqui- C
milleſimum, coniux Dominici de Malatendis Communis (quarto) nuncupati, peperit puellam, cum duobus orificijs in facie, & quattuor oculis, & Eminentiſſimus Cardinalis de Graſſis tunc Bononiæ Epiſcopus, cæleſti lauacro illam expiauit, & Mariam appellauit, ſed vitam ad quartum tantummodò diem protraxit.

Hic igitur damus monſtrum tribus oculis refertum, quod, ob materiæ malè diſpoſitæ impedimentum, inſtar ortus aliorum monſtrorum, natum eſſe opinamur. Quamuis alij referant, ex Licoſthene in Appendice Chronologica, hæc monſtra tribus oculis, & quattuor manibus, ore, & naribus magnis, auribus amplis, & rotundis, in qui-
Monſtra quattuor oculis referta. buſdam Arabiæ locis verſari; vbi mares tanquam fœminæ mammas tam grandes habere perhibentur, vt illas difficulter regere poſſint. Pelles belluinas induunt, ſine calceis incedunt, & pedes abſque digitis habere feruntur, & huiuſmodi homines monſtroſi Sterlochi nuncupari aſſueuerant. Ore magno ſunt referti, quià voraces ſunt, nam carnibus ſemicoctis veſcuntur. De his, & ſimilibus legenda eſt Rubrica differentia-
V. rum capitis primi huius libri, vbi hæc figura V. erat collocanda.

Sin Natura in formandis fœtibus duos tantum oculos procreet, aliquando ita D
deformat, vt potius oculos belluinos, quàm humanos æmulentur, veluti in icone
VI. VI. obſeruatur. Hæc enim fuit puella monſtrifica nata Argentinæ nobilis Alſatiæ Metropolis, lato ore, naribus aquilinis, oculis bouillis, & prominentibus, anno Domini quadrageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum. Tunc enim, teſte Licoſthene, Carolus Quintus Imperator per Hiſpanos Africam occupauit.

Sin proſequamur in recenſendis narium obſcænitatibus, incidemus in quamdam effigiem monſtroſam, & bifrontem, quæ circumfertur. Hæc in vtraque parte faciei, loco naſi, membrum virile gerit, cum teſtibus loco menti, & in fine prodigioſi naſi oculi gemini conſpiciuntur; incertus fuit huius monſtri ſexus, ſed tradunt fuiſſe natum, antequam Rex Galliæ, ſuperiori ſeculo, cum copijs in Italiam ſe contuliſſet.

Non diſſimilis obſcænitas nuper obſeruata fuit Parmæ, in partu monſtroſo coniu-

gis

Digitized by Google

VII. Infans ſciſsis naribus.

Digitized by Google

VIII. Infans auribus leporinis.

Digitized by Google

gis cuiuſdam olitoris, nato menſe Septembris anni octuageſimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum. Hic puer vixit duas horas, naſo carebat, ſed in fronte duos teſtes cum portione carnis mentulam æmulante gerebat: deinde vtraq; infantis manus ſex digitis erat referta, & pars anterior ſexum maris, & poſterior ſexum fœminæ repræſentabat. *Caput mentulatum.*

E

Præterea in tertia parte Hiſtoriæ Indiæ Luſitanicæ legimus rarò in illis regionibus fœtus aliqua deformitatis nota impreſſos in lucem prodire: nihilominus aliquando, per ſpatium milliaris à Piratininga, orta eſt puella monſtrifica, quæ naſum extenſum vſq; ad mentum gerebat, & os ſub mento cernebatur. Sed pater viuam filiam tumulauit, quo genere mortis eos punire ſolent, quos adulterij ſuſpicione inquinatos eſſe arbitrantur. *Adulterij pœna apud Indos.*

Hactenus de obſcænis, & nimis prominentibus naribus dictum ſit. Iam de monſtroſis fœtibus, qui apertis naribus nati ſunt, diſſerendum eſt: ſiquidem, ex mente Licoſthenis, anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum circa ſolemnitatem Paſchalem Baſileæ puer natus eſt, naribus ita patulis, vt inde ſpectatores infantis cerebrum facilè intueri poſſent, quemadmodum icon VII. oſtendit. VII.

F

Modò de auribus nonnulla ſunt referenda: cum inuenti ſint infantes ſine auribus nati, veluti accidit Baſileæ, ſecundum Licoſthenem, vbi fœtus maſculus auribus carens anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, menſe Septembris natus eſt; & loco aurium duæ exiguæ rimæ apparebant, ita tamen clauſæ, vt puer nihil audire poſſet, vixit infans valetudinarius vſq; ad menſem ſextilem, quo tempore grauibus vexatus doloribus interijt.

Præterea nati ſunt interdum fœtus humani cum auribus bruti: & fœtus huius generis clariſſimus Columbus in libro Anatomiæ ſe obſeruaſſe fatetur. Deinde Konigisbergæ, anno ſupra milleſimum quingenteſimo nonageſimo tertio, ortus eſt infans maſculus aure leporina, cum portione carnis inſtar pilei, vt Schenchius annotauit. Item Euſigij in terra noua iuxta ripas Danubij, monſtrum humana facie, & auribus aſininis viſum eſt.

G

Rurſus in ſuburbana villa Cracouiæ, menſe Nouembris anni nonageſimi quarti ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, mulier, vt recitat Licoſthenes, fœtum auribus leporinis inſignem peperit, cuius monſtri genuinam effigiem icon VIII. patefacit. VIII.

Naſcuntur inſuper fœtus humani capite cornibus deturpato: nam Amatus Luſitanus meminit pueri cum corniculo in capite nati, & dum puer creſcebat, cornu quoq; creuit, idq; deponendum ex capite puer à patre flagitabat, quoniam cæteri pueri illum cornutum appellabant, reliquum huius hiſtoriæ Lector videat in Rubrica Aegritudinum primi capitis huius libri. *Centur. 1. cur. 17.*

Deinde olim in Chero Regione Pedemontana, ſcilicet anno ſeptuageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, menſe Ianuarij, puer monſtrificus, nimirum capite quinq; cornibus inſignito ortus eſt, & ab eius occipite maſſa quædam carnis dependebat, de qua ſuo loco verba fient. Item in oppido Rathſtadio in alpibus Noricis ſito, quas incolæ Taurum appellant, editus eſt infans cornutus, veluti figura IX. IX.

H

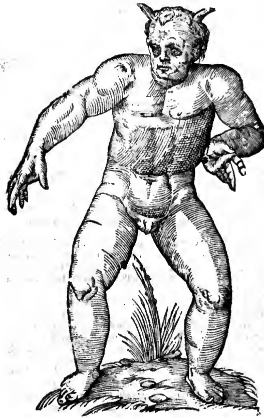
oſtendit, anno Domini quinquageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum.

In villa Marchiæ Dammenuualde, propè Vuitſtock, coniux agricolæ cuiuſdam monſtroſum partum, nempè cornutum edidit, quem Fincelius, referente Licoſthene, deſcripſit hunc in modum. Fuit infans toto corpore ſpadicei coloris, capite cornibus oblongioribus prædito, oculis craſſis abſq; naſo, ore admodum patulo, in cuius medio lingua alba, & quadrangula cernebatur, & caput ſine collo ſcapulis adhærebat, deinde totum corpus erat inflatum, & rugoſum, brachio lumbis adhærente, pedes erant longi, & graciles, & tandem ab vmbilico ſpecies inteſtini craſſi ad pedes dependebat: quemadmodum Lector in icone X. meditari poterit. X.

Placuit in prædictorum confirmationem aliud monſtrum humanum addere cornibus arietinis præditum, quod ex Gallia in Italiam fuit delatum: carebat fronte, & collo, & maxilla inferior ſterno annectebatur; eius caput erat auritum, & cornutum, ſed cornua figuram cornuum arietis referebant, veluti icon XI. manifeſtat. *Monſtrum cornutum.* XI.

Antequam ad alias partes fœtuum monſtroſas deſcendamus, de labijs nonnihil

VIIII. Puer cornutus.

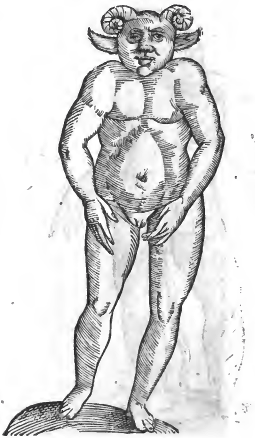

Digitized by Google

X. Infans cornutus ore patulo.

XI. Monſtrum humanum cornibus arietinis.

Digitized by Google

dicendum eſt, cum illa quoq; ſuam deformitatem interdum ſortiantur. Aliqui enim homines identidem conſpiciuntur labro ita curto præditi, vt dentes tegere nequeant; immò Trineauela narrat ſe obſeruaſſe aliquos ſciſſis labijs natos, qui non parum in ſermone deficiebant. *Lib. 5. c. 11.*
E Bononiæ quoq; nati ſunt nonnulli labris diſciſſis, qui adulti cum eos deformitatis puderet, Chirurgi opera labiorum apertorum copulationem, & ſanitatem inuenerunt: Chirurgus enim ferro ablata ſuperficie carnis fiſſuræ labiorum, & vulnere conſuto, labra fiſſa agglutinauit.

Interdum nati ſunt infantes cum deformibus carunculis circa labia, quæ totam faciem fœtus deturpabant; & quamuis multi caſus huius generis, qui Bononiæ acciderunt, recenſeri poſſent: nihilominus vnus inſtar omnium ſit memoratus à Ioanne Georgio Schenchio, de puero nato Hagenoæ Alſatiæ, anno ſupra milleſimum ſexcenteſimo octauo, menſe Septembris, hic toto corpore abſolutus, & vndequaq; perfectus erat fœtus, niſi quòd circa ſuperius labium, & naſi interſtitium, monſtroſa caro, veluti quædam proboſcis erat adnata, & referebat figuram oris ouini, exerta lingua tanquam balantis, & hæc monſtroſa caro ſpatium naſi non excedebat, reliquo ſuperiori labio ad vtrumque latus fiſſo: quapropter puellus eiulans, diducto ore, & *Caſus puelli labij monſtroſi.*
F hiantibus alis ſuperioris labri, admirandum vultum ſpectantibus exhibebat. Præterea naſus huic carunculæ prorſus connatus, imperuius, & depreſsus fuit; ideoque ad aerem attrahendum, nulla via illi patebat: quemadmodum etiam ad hauriendum alimentum, hæc monſtrifica caro non mediocri erat impedimento.

Itaque Schenchius cauſam huius fœdi labij à matre ſciſcitatus (erat enim Ioannes Georgius Schenchius medicus Hagenoenſis) deprehendit matrem multis iam annis auerſatam capita illa ouina, quæ in macellis, exerta lingua, publicè venalia exponuntur, & huius faſtidij occaſio fuit; cum caput, prominente lingua, hominis ſceleſti publicè decollati conſpicata fuerit. Quocirca memoria localis idearum omnium retentrix, analogia facta, illam effigiem capitis decollati hominis ad ouina capita baſtantia domi frequentiùs exertis linguis conſpiciendarétulit: hanc poſtmodum imaginem mater vi phantaſiæ, fœtui facilè imprimere potuit: ſiquidem quando prægnans fuit, capita ouina, quamuis iam odio habuiſſet emit, & comedit. Puer igitur hac fœditate maculatus, Ioannes Iacobus cognominatus diu vixit. Hoc in loco cauſam huius monſtrifici partus recenſere voluimus, tum quia ex manifeſta vi imaginationis prodit, tum quia illam Schenchius deſcriptioni monſtri copulauit. *Cauſa monſtroſi vultus.*
G

Inter monſtroſa capita in vtero deprauata, reponenda ſunt illa, quæ collocarent, vt conſpici poteſt in icone nona, decima, & vndecima. Sed libuit ad maiorem huius rei explanationem, proponere effigiem ſpectandam illius infantis, qui ſine collo natus eſt Baſileæ, iuxta relationem Licoſthenis, menſe Auguſti, anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſeptimo. Cæteris enim membris optimè formatis, ſola facies erat monſtroſa: inprimis non erat ſupra collum eminens, quoniam illo carebat, oculi enormis magnitudinis quaſi in fronte locati viſebantur. *Partus collo carentes.*

Præterquamquòd pars ſuperior capitis huic fœtui deerat. In occipite habebat foramen, quale, ad excitandum fonticulum, Chirurgi, candente ferro, parare ſolent. Ex hoc igitur ſanguis paulatim dimanabat: hac de re infans ortum cum interitu commutauit. Hoc monſtrum in figura XII. exhibetur. *XII.*
H

Iterum libuit proponere ſpectandam in Muſæo publico inuentam picturam monſtrifici puelli effigiem Bacchi æmulantis. Fuit enim embryon, nempè immaturus partus quinque menſium, collo, & fronte carens, latiſſima facie: quocirca non eſt admirandum, ſi ab eruditiſſimo viro Vlyſſe Aldrouando *Βούκαος* fuerit cognominatus; cum rictum bouillum repræſentaret. Hoc igitur monſtrum, iuxta partem anteriorem, poſteriorem, & lateralem, delineatum in figura XIII, XIIII, & XV. exhibetur. *Monſtrum figura Bacchi. XIII. XIIII. XV.*

Sin Natura in fœtu collum format, aliquando illud in vtero torſione ita deprauat, vt nullo modo caput infantis erigi poſſit. Hoc monſtratur illius puſionis effigie nati anno ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſecundo, in Bilſen Bohemiæ oppido, vt Licoſthenes memoriæ mandauit. *Monſtrum ratione colli.*

Etenim hic toruitate colli, imaginem Chriſti crucifixi referebat: nam caput ad

XII. Infans ſine collo.

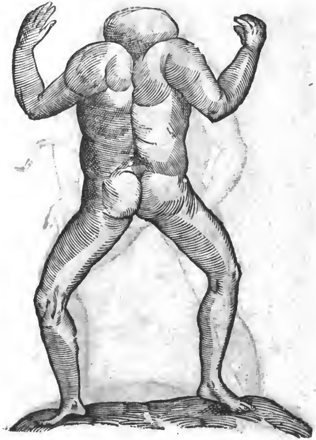

Digitized by Google

XIII. Fœtus ſine collo Bracchi æmulus, ſecundùm partem anteriorem figuratus.

XIIII. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

Digitized by Google

XV. Idem fœtus ſecundum latus effigiatus.

Digitized by Google

XVI. Infans collo torto.

Digitized by Google

latus ira inflexum habebat, vt eius ori cibaria difficulter inſerri poſſent. Crura quoq;
decuſſatim locata gerebat: veluti in icone XVI. videntur, quæ etiam ſi diſiunge- XVI.
bantur, nihilominus ſpontè ad priſtinam figuram reuertebantur. Hoc monſtrum Vie-
E næ Auſtriæ aliquandiù vixit.

Tandem Natura, in deprauandis capitibus, illa interdum non prorſus deformat,
itaut caput alienum, ſcilicet bruti conſtituat, veluti paulò ante manifeſtauimus, ſed
ea modicè tantùm deturpat, vt aliquod rudimentum rictus belluini repræſentent.
Ideò naſcuntur homines propria facie, ſpeciem Canis, Simiæ, Aquilæ, & ſimilium
animantium referentes. Nimirum capite humano ad effigiem bruti inclinante. Quam-
obrem, ex ſententia Parei, mulier aliquando fœtum rictu Leonis peperit, & nuper
Peruſiæ, nimirum anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo ſexto, men- *Puer facie*
ſe Martij, prodijt in lucem puellus membris rectè conſtitutis formatus, præter faciem, *bubonis.*
quæ, propter hirtam frontem, effigies Bubonis repræſentabatur, lingua ab ore exerta,
cuius aſpectus horrorem, & admirationem afferebat.

Fuerunt quoq; puelli, qui aſpectu ranæ in lucem prodierunt, & vnus inſtar omnium
ſit infans à Pareo delineatus, natus anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum decimo
F ſeptimo, ex parentibus infimæ ſortis, nimirum ex Amadeo Perneo, & Magdalena
Sarbucata, in Breia ſylua Parœcia Boſci Regis, via ad fontem Bellæ aquæ. Mater
huius monſtroſi partus iam febre vexata, conſilio mulieris cuiuſdam clinicæ, ranam
viuam palmæ manus alligari iuſſit, tandiù ibi detinendam, donec expiraret; eo ha-
bitu in viri congreſſum veniens fœtum huius formæ concepit, quæ in icone XVII.
conſpicitur. Vnde Ioannes Bellangerius Machinariæ Regiæ Chirurgus, qui hunc XVII.
puellum monſtroſum coram cuſtodibus iuſtitiæ Harmoij oppidi contemplatus eſt,
applicationem ranæ manui matris fuiſſe in cauſa deformitatis fœtus exiſtimauit.

Addimus prædictis effigiem mulieris inuentam in publico Muſæo, quæ, quoad
faciem, ſimiam referebat, veluti icon XVIII. demonſtrat. XVIII.

Sunt inſuper nonnulli fœtus, qui varijs geſtibus oculorum, & oris, faciem de-
turpant: veluti illi, qui nati ſunt ore immani hiatu aperto, inſtar horrendè vocife-
rantium. Quandoquidem anno ſupra milleſimum quingenteſimo ſeptuageſimo
G octauo, in Agro Mechelburgenſi Greueſmulem, authore Schenchio, vxor Sarto-
ris, enixa eſt infantem maſculum, corpore integro benè conſtituto, præter caput,
cuius genuina facies tegumento quodam carneo tegebatur, quo ad ſuperiora tra-
cto, facies, & caput pileum oblongum turcicum æmulabatur, & os immani hiatu
apertum cernebatur, quem geſtum horrendè clamantes edere ſolent: fœtus care- *Monſtrum*
bat lingua, & interior oris regio, non alio, quàm ſanguine plena apparebat. Oculi *immani hia-*
erant patentes, ſed nulla pupilla referti; nares ſimum canis naſum imitabantur, col- *tu oris.*
lum habebat molle, & inuſitatæ longitudinis: itaut, collo recto, conſtituto, caput
neceſſariò, antrorſum, aut retrorſum, aut ad vtrumq; latus dilaberetur. Animad-
uertit etiam Schenchius aliud admirandum in hoc fœtu, quòd dextra expanſa, &
ſiniſtra clauſa fuerit, quaſi in pugnum contracta, quæ etiamſi violentia fuerit recluſa:
attamen digiti ſpontè in pugnum denuò coibant.

Nos etiam in publico Muſæo, iconem fœtus fœminei ſexus inuenimus, ore val-
H dè hiante, naribus, & oculis ferè in fronte ſitis, & capillamenta veluti in conum ere-
cta conſpiciuntur, vt figura XIX. oſtendit. XIX.

Quod hactenus de capitibus hominum deprauatis, relatum eſt, de belluinis quo-
que intelligendum eſſe opinamur: quandoquidem in brutorum capitibus interdum
tanta deformitas obſeruatur, vt hæc à propria ſpecie quaſi aliena eſſe videantur. *Capitis bru-*
Primitus, omiſſo quadricorni Ceruo, quem Nicocreon habuiſſe perhibetur, horri- *torum defor*
diora capita recenſebimus: quoniam anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo *matio.*
quarto, in villa Pomeraniæ Rekouu vicina Ragio ad oſtium Viadri, iuxta relationem
Licoſthenis, pullus equi monſtroſo, & horrifico capite natus eſt. Hic oculorum loco
maculas ſubrubras habebat, & aures pendulas inſtar aurium ſagacis canis, quarum
partes infimæ eiuti coaluerunt, deinde ore erat horrendo, labijs ita inflatis, vt vbera
ſugere non poſſet. Rurſus collum erat tortum, ſinuoſum, & coloribus diſtinctis tan-
quam tot torquibus variatum, cum iuba impexa, & magnũ hinnitum inſtar adulti equi
edebat, cute erat aſpera, & veſte villoſa, & tãdem loco caudæ quædã criſta erigebatur.

Item

Digitized by Google

XVII. Puellus facie Ranæ.

Digitized by Google

XVIII. Fœmina facie Simiæ.

XIX. Fœtus fœmina ore valdè hiante.

Digitized by Google

XX. Agnus capite monſtrifico.

Digitized by Google

XXI. Canis monſtroſo capite.

Digitized by Google

Item tradit Schenchius, ex mente Parei, Agnum monſtrifico capite natum eſſe,
anno ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, in Suburbio Sezenæ vrbis, qui
locus Campus benedictus cognominatur, in ædibus Ioannis Poleti ſalis menſoris.
E Hæc beſtia in lucem edita mox interijt, nec vitæ, niſi quodam exiguo motu ſigna de-
dit: hoc monſtrificum caput in figura XX. oſtenditur. Tempore Dionis, vt recitat XX.
Plutarchus, Porci nati ſunt, cætera perfecti, ſed auribus carentes, quod inter prodi-
gia recenſendum eſſe exiſtimarunt.

Placuit inſuper ad maiorem aſſertorum roborationem, canis iconem monſtroſo
capite, & monoculo, ſpectandam proponere, quam in publico Muſæo inuenimus
cælatam, cum cynomorpho planta, nempè croco Dioſcoridis, ſecundùm Lobelium,
veluti in figura XXI. repræſentatur. XXI.

Antequam ad Capitulum Brachiorum, & Manuum monſtrificarum accedamus
exarandum, primum cauſæ monſtroſi capitis examinandæ ſe ſe offerunt. Quoad fœ-
tus cum dentibus natos, notandum eſt id à virtute formatrice partium humani corpo-
ris prouenire, quæ, ſiue ſit ſpiritus exiens à ſemine, vt voluit Ariſtoteles, ſiue quid in- *L. 2. de gen.*
cognitum, vt opinatus eſt Galenus in libro de formatione fœtus, ſiue quid diuinum *An. c. 3.*
F ab ideis, vel ab anima mundi pendens, vt Plotinus interpres Platonis aſſeuerauit, ſiue *L. 6. de An.*
Intelligentia, quam Auicennas datricem formarum nuncupauit, in vtero matris den-
tes generat, aut eorum producendorum virtutem adipiſcitur.

Hac de re in nonnullis hominibus dentes aliquando ſerius, aliquando ante tempus
determinatum emergunt: idcircò dentitionis tempus omnibus non eſt definitum:
cum in poſtrema etiam ætate dentes molares naſcantur. Narrat enim Veſſalius *L. 1. de fa-*
inſignis Anatomicus, molarem dentem ſibi natum eſſe, anno ætatis ſuæ vigeſimo *bric. hum.*
ſexto. Item Alexander Benedictus in ore octuagenariæ mulieris Victoriæ Fabrien- *corp. c. 11.*
ſis nuncupatæ, dentes renatos eſſe recitat. Quamobrem illa vis formatrix quandoque *Lib. 7. de*
citò, nempè in vtero, aliquando ſetius, nempè extra vterum, ſuam operationem *morb. par-*
molitur. *tic.*

Quoad fœtus cum barba natos debemus memoriæ mandare cauſam pilorum eſ-
ſe ſiccam fuliginem, cum humiditate craſſa, & viſcida mixtam, qua materia fœtus *Cauſa barbæ*
G quandoq; redundantes cum valida facultate expultrice, præconem pilorum, & bar- *præcocis.*
bæ generationem incurrunt. Interdum hæc cauſa in ſemen maris refertur, quoad il-
lam partem, quæ ad caput ſpectat: namq; ſemen paternum originem ducens à capite
patris viribus fuit integris in conformatione capitis maſculini fœtus, ſed in reliquis
poſtea partibus conformandis à priſtino vigore deficit, quando reliquum opus, par-
tium ſcilicet inferiorum ſpirituoſæ parti ſeminis materni formandum relinquit. Hinc
non eſt mirandum, ſi mulier capite virili, & barba inſignis, reliquis partibus mulie-
bribus conſpecta fuerit.

Aliquando huius effectus cauſa ad parentum imaginationem reducitur, ob ali- *Vis imagi-*
quod ſpectrum alicuius ſpeciei Genitorum phantaſiæ impreſſum: namq; hoc ſpiri- *nationis.*
tibus, & virtuti formatrici communicato, facilè fœtus tenellus notam huius imaginis
contrahit. Neq; id nos in admirationem trahere debet: quandoquidem ſi Parentum
imaginatio poteſt in humano conceptu notas fructuum, & brutorum producere, cum
H tamen hæc ab humana Natura maximè diſcrepent, multò magis formam monſtrificæ
figuræ eiuſdem ſpeciei procreare poterit.

Demùm refertur hic effectus ad naturam, & formam conſimilium Genitorum: *Gens piloſa*
etenim ſi quis parentum monſtrifica effigie refertus fuerit, proculdubiò prolem ſi- *vbi.*
bi ſimilem procreare poterit; cum Natura ſemper omnes edat conatus, vt effectum
ſibi ſimilem progignat. Id nuper accidit Parmæ in Sereniſſima Aula Farneſiana, in
illa Puella hirſutæ faciei, quæ nupta, & compreſſa, aliquos fœtus tota facie hirſutos
edidit. Idem de muliere Germana barbata aſſerendum erit. Quamuis id neceſſariò
non ſemper contingat; quoniam ſi paternum ſemen maiori præditum fuerit vigore,
ſuperato matris ſemine, fœtus proculdubiò inde genitus, & perfectus, & ſine mon-
ſtroſa fœditate naſcetur. At viciſſim, ſemine matris dominante, nonniſi partus mon-
ſtroſus in eadem ſpecie prodire poterit.

Quando autem monſtra ſine oculis ſe ſe offerunt, non poſſumus niſi hunc effectum
ad imbecillitatem virtutis formatricis reducere, quæ cum ſola munere formandi,

Cauſa fœtus ſine oculis. partes fungatur, nimirum cum hæc ſola figuras vnicuique parti aſſignet; hæc inquam, ob inopiam caloris, vel ſpirituum intemperiem, vel ob aliam cauſam labefactata, parti formandæ congruam, & naturalem figuram imprimere nequit: hinc aliqui fœtus ſine oculis interdum prodeunt. Idq; magis aſſeuerare poſſumus, quoniam A *L. 2. de gen. An. cap. 4.* Ariſtoteles ſcribebat talem ineſſe ſubſtantiæ ſeminis calorem, qualis vnicuiq; corporis parti accommodatur, cuius abundantia, vel defectu læſi fœtus ſæpè oriri ſolent. Quapropter in fœtibus nonnullis oculorum forma in ſincipite cernitur, ob facultatis languorem, quæ ad locum deſtinatum materiam oculorum tranſmittere nequiuit.

Deinde ponderare debemus mollitiem materiæ fœtuum: nam fieri poteſt, vt leui de cauſa membrum aliquod fœtus lædatur, & potiſſimum vehementiori motu; ideòq; monſtroſam figuram partus adipiſcitur abſq; vllo matris crimine. Verùm quidem eſt, quòd interdum monſtroſi fœtus culpa in matrem transfertur, quando *Cauſa pueri ſciſſis naribus.* grauida choreis, ſaltationibus, & alijs inordinatis motibus delectatur: etenim propter anguſtiam vteri, vehementior motus occaſionem monſtroſi partus præbet; ſic B enim puellum ſciſſis naribus progenitum fuiſſe opinamur.

Præterea, quando caput humani fœtus auribus leporinis, vel alterius bruti refertum ſe ſe offert, nonnulli ſtatim ad permixtionem ſeminum, & ad nefariam Venetem tanquam propriam cauſam confugiunt. Alij hoc vitium in monſtroſos parentes referunt. Alij ex aliquo vitio, ſeu morbo cauſam huius effectus eliciunt: cum facies hominis interdum vi morbi in faciem Satyri vertatur; vt contingit in Satyriaſi, & Elephantiaſi, de quibus affectibus Medici paſſim verba faciunt. Alij fœditatem huius vultus vitio alimenti, vel altrici facultati ægrotanti acceptam referunt. Alij in materiale principium fœtuum crimen transferunt: quandoquidem peruerſa materiæ *Praua materia diſpoſitio.* diſpoſitio, vel iuxta ſententiam Auerrois, materiæ inobedientia, multorum huius generis monſtrorum cauſa eſſe poteſt.

Alij non omittunt degenerationem ſeminis in alienam naturam, quia tunc multæ brutorum partes in fœtibus humanis producuntur. Demum alij præcipuam cau- *Imaginationis vis.* ſam horum monſtrorum imbecillitatem agentis, ſeu generantis appellant. Cæterum in noſtro caſu imaginationem multas vires habuiſſe arbitramur: namq; vtriuſque parentis phantaſia monſtroſo fœtui cauſam præbere poteſt: ſed mulier potiſſimum hac redundat, non ſolum propter longum geſtationis vteri curſum, ſed etiam, quia in muliere imaginatio intentiſſimè operatur. C

Præterquamquòd abſque vlla parentum animaduerſione per quietem horrifica ſomnia repræſentantur: vnde ſpectra aliquando enormia cum varijs brutorum partibus phantaſiæ ſe ſe offerunt. Sed qui plura de his ſcire deſiderat, confugiat ad cauſas vniuerſales in Rubrica cauſarum exaratas. Sic enim ortus eſt puer vultu ranæ figura deformato, & hac ratione natum putamus puerum cum illa carnis maſſa circa occiput teſtudinem æmulante: cum ex parentum, & potiſſimum ex vehementi matris imaginatione occaſio, vel monſtrorum, vel aliquorum animantium, vt teſtudinis formatrici facultati varias diuerſorum animalium partes formandi ſuppeditetur. Idem quoque brutis contingere ſuperius fuit explanatum, dum Cornelius *Imaginatio in brutis.* Gemma diuulgabat ex cane grauida, ob terrorem, catulum Accipitris capite ortum D fuiſſe.

Deinde facies fœtus à multitudine oculorum deturpatur ob copiam materiæ his partibus formandis deſtinatæ, & ob validam formatricis facultatis virtutem: niſi velimus aſſeuerare hunc effectum robori facultatis ſeparatricis eſſe attribuendum, dum materiam oculis formandis dicatam in quatuor partes diſtribuit: hinc poſtea fit, vt quattuor ocelli à formatrice fabricati faciem fœtuum fædent.

Tandem infantes ſine collo nati, quamuis à multis cauſis originem trahere potuerint; nihilominus hunc noſtrum fœtum monſtroſum à copia materiæ, & ab anguſtia *Vteri anguſtia quid præſtet.* vteri proueniſſe arbitrati ſumus; nam fœtus membris carnoſis erat conſtitutus, & figuram Bacchi quodammodo imitabatur. Vber igitur fuit materia, quæ præ anguſtia vteri iuxta longitudinem dilatari, & augeri non potuit: quapropter caput monſtri ſcapulis annexum coaluit. Hæc autem matricis anguſtia potuit eſſe naturalis, vel aduentitia propter vteri affectiones, & præcipuè ob tumores præter naturam,

qui

qui ſiue ſint in matrice, ſiue oriantur in partibus circumiacentibus, ſemper vterum fœminarum anguſtare poſſunt.

E

DE PRAVA CONFORMATIONE Brachiorum, & Manuum.

Cap. IV.

CVM Natura multis illaqueata impedimentis, in formandis brachijs, &
manibus, errata quandoq; committat; hoc in loco illa exarare decre-
uimus. Primitùs varios fœtus ſine brachijs natos proponemus: de-
F inde partus cum brachijs mutilis, & tranſpoſitis: tertiò cum brachijs
multiplicatis ponderabimus; vt tandem manus quoque monſtrificas *Lib. 5. obſer.*
recenſeamus. *Lib. 4. lect.*

Quoad primam differentiam, Schenchius in obſeruationibus multas exarauit *antiq. c. 12.*
hiſtorias eorum, qui ſine brachijs in lucem prodierunt. Dion in Vita Auguſti, refe- *Lib. 4. Serm.*
rente Cælio Rhodigino, inter munera ab Indis Auguſto miſſa recenſuit Tygres *conuiu.*
Romæ nunquam antea viſos, & adoleſcentulum ſine brachijs, qui pedibus tantum
functionem, manuum obibat, dum arcum intendens ſagittas iaculabatur. Rurſum
Georgius Pictorius fatetur ſe nouiſſe Hiſpanum ſine brachijs natum, & pedibus ad-
modum celerem: etenim nebat; & acu expeditius pingebat, quàm mulier citiſſima
ambabus manibus. Immò arma bellica ita affabrè pertractabat, vt nullus miles ma-
iori agilitate illis vti poſſet.

Iterùm Gyraldus nouit hominem ſine brachijs natum, qui adultus, loco manuum, *L. 2, Itiner.*
G pedibus mira dexteritate in accipiendo, reijciendo, ſecando, & ludendo vtebatur.
Præterquamquòd Vueinrichius tradidit, anno duodecimo ſupra milleſimum, tem- *L. de Monſ.*
pore Henrici Secundi, Gemellos in Saxonia eſſe natos, qui loco brachiorum, alis
anſerinis erant referti. Monſtrum quoq; illud Rauennæ eſt natum ſine brachijs an-
no ſupra ſeſquimilleſimum duodecimo, quorum loco alas habuiſſe, Authores me-
morant.

Pariter Iacobus Ruffus meminit puellæ ſine brachijs natæ Priuerni, anno mundi
octingenteſimo tertio ſupra tria millia, quæ, præter brachia, reliqua corporis parte
optimè erat conſtituta, vt in figura I. vnuſquiſque poteſt intueri. Quæ hiſtoria à Lico- I.
ſthene quoq; recitata fuit.

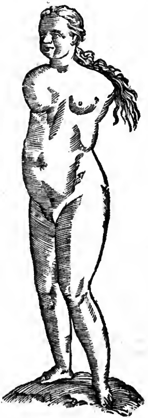
Sed iuxta relationem eiuſdem Authoris, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum
vigeſimo octauo, mulier ſine brachijs nata eſt Francfordiæ ad Mœnum, quæ adul-
ta, licet manibus careret, mira agilitate pedibus vtebatur: nam arrepto pedibus cala-
H mo litteras elegantes exarabat, colum tractabat, pecunias numerabat, & ſubtiliſſima
quæq; opera digitis pedum moliebatur.

Item Nicolaus Rocheus narrat vidiſſe mulierem ſine brachijs, anno Domini *In l. de cur.*
ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo, in caſtro Amandino Alliſero, quæ pedibus, *morb. c. 32.*
vice manuum, cyathum apprehendebat, & more belligerantium, arreptis baculis,
tympanum pulſabat. Pareus quoq; Lutetiæ mulierem ſine brachijs multa operantem
obſeruaſſe memorat.

Amplius anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo octauo, menſe
Aprilis, Miſenæ, iuxta ſententiam Licoſthenis, ortus eſt infans, loco oris, exiguum
habens foramen, ſed magis admirandum eſt, quod brachijs carebat, & vnico tan-
tum crure nitebatur, vt figura II. demonſtrat. Immò Hali Rodoham in Commen- II.
tarijs ad artem medicinalem Galeni ſcriptis mandauit, ſe quandoq; conſpicatum fuiſ- *Vir carens*
ſe virum valdè diminutum, qui brachijs, & pedibus carebat. *brachijs.*

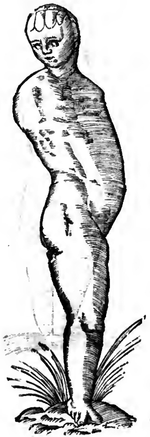
Rurſus in Agro Piceno, vt Cornelius Gemma diuulgauit, infans quidem ſine
bra-

I. Puella ſine brachijs.

Digitized by Google

II. Infans ſine brachijs, & vnico crure.

Digitized by Google

III. Infans ſine brachijs, & pedibus.

Digitized by Google

brachijs in lucem prodijt, ſed pedibus etiam carebat; & Licoſthenes, anno Mundi ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo ſupra tria millia id accidiſſe publicauit; vt in figura III. cernitur. III.

E Prædictis additur alius partus ſine brachijs, in Thracia natus, anno Domini ſexcenteſimo primo; vbi mulier enixa eſt fætum monſtrificum, & quaſi Naturæ piaculum: cum neque manus, neque brachia haberet; deinde ratione reliquæ conſtitutionis corporis, effigie, & forma iuſta carebat: etenim oculorum, ciliorum, & ſuperciliorum erat expers; & ad coxendices cauda inſtar piſcis illi adnata dependebat. Hoc autem opus Naturæ valdè monſtrificum, Mauritius Imperator conſpicatus interfici iuſſit, gladiumque ſtatim eſt exoſculatus. Mater autem, quæ monſtrum ediderat, cum ſua culpa id procreatum eſſe non arbitraretur, crimine fuit abſoluta. Figura IIII. hoc monſtrum manifeſtat. IIII.

Monſtrũ necatum iuſſu Imperatoris.

Cardanus quoque monimentis mandauit ſe vidiſſe quemdam ambobus brachijs carentem, qui dextro pede haſtam vibrabat, veſtem ſuebat, edebat, ſcribebat, & in acum filum emittebat, neque multos teſtes defuiſſe aſſeuerat, cum res publicè ageretur. Item Iulius Cæſar Scaliger eumdem hominem, nomine Antonium, brachijs carentem, qui ſe Neapoli ortum prædicabat, in Allobrogum prouincia obſeruaſſe teſtificatur, qui omnibus miraculo fuit: etenim, præter enarratas à Cardano operationes, vt inquit Scaliger, clauum in aſſerem pænitùs malleo adigebat, deinde mira celeritate, conuerſis mallei auriculis illum extrahebat.

Lib. 17. de ſubtilitate.

Exerc. 334.

F

Hominem huius generis monſtroſi viſum fuiſſe anno vigeſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum Licoſthenes recenſuit. Pareus autem hominem quadragenarium conſpicatum eſſe Lutetiæ affirmat, quadrato corpore, brachijs carentem, vt icon V. monſtrat, qui omnia munia, quæ manibus perfici ſolent, fæliciter obibat: quandoquidem trunco humeri, capite, & collo adiutus ſecurim in oppoſitum palum vibrabat maiori ictu, quàm quilibet alius manu id præſtaret. Flagellum Aurigæ tanta vi diſtringebat, vt magnum ſtrepitum, aere percuſſo, ederet. Præterea pedibus edebat, bibebat, talis, & aleis colludebat: ſed tandem latro, & ſicarius deprehenſus, & comprehenſus, lata vltimi ſupplicij ſententia, ſtrangulatus, & rotæ affixus fuit.

Lib. 24. c. 6. V.

G Cæterùm Ioannes Schenchius ſenior, ſiue eumdem, ſiue alium eiuſdem ætatis, & conſtitutionis corporis, brachijs carentem, qui ſe Heluetium prædicabat, vidit Hagenoe, vbi, præter alia à Pareo narrata, ramum fagi craſſitudinis brachij, mento, & humeris apprehenſo, & euaginato gladio, vnico ictu diſſecabat, & ſimili modo arreptam bipennem in deſignatum locum in tabula parieti adhærente exactè impingebat.

Ioannes Georgius Schenchius meminit alterius vtroq; brachio carentis, qui conſpectus fuit Halæ Sueuorum, anno octuageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, qui Thomas Schuueicken appellabatur, & quæ alij manibus ingenioſiſſima opera, eadem ille pedibus incredibili ſolertia perficiebat. Immò Schenchius fatetur ſe vidiſſe ſcripturam pedibus ab hoc homine exaratam tam elegãter delineatam, emblematibuſq; varijs circa margines exornatam, vt proculdubiò peritiſſimos, qui in Ciuitatibus munus publicum ſcribendi exercent, poſſet ſuperare. Propterea epigramma in dexteri-

Operationes hominis ſine manibus.

H tatem huius viri conſcriptum apud Schenchium eſt huius tenoris.

Quod digitis alij præſtant, hoc præſtat id ipſum
Schuueickerus mira dexteritate pedum.
Is pede depingit decoratos ſyrmate verſus,
Ille cibum pedibus, carpit, & omne facit.
Hoc opus eſſe Dei mirandum nemo negabis,
Qui modò pectus habet, quod ratione valet.

De hoc viro ſine brachijs nato multa poſſent afferri teſtimonia, ſed inſtar omnium ſit doctiſſimus Camerarius, qui de illo hæc verba prodidit. Mira eſt prouidentia, & ſolicitudo Naturæ, quam rerum omnium Opifex ei tanquam optimæ matri aſſignat. Quandoquidem ea, membris animantium diſtortis, vel mutilatis, aut debilitatis, vel etiam penitus deficientibus, plerũq; alijs membris præter ſuum officiũ, cui ſunt deſtinata, tale robur, & dexteritatem, ex cõtinua conſuetudine ſuppeditat, vt mirũ ſit dictu. Nam cũ eſſemus Comburgi, apud nobilem, & præſtantiſſimũ virũ Eraſmum Neinſter-

terum.

IIII. Fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis.

Digitized by Google

V. Homo quadragenarius brachijs carens.

Digitized by Google

Thomas Schuueiker.

terum. Is enim cum nulla erga nos benignitatis prætermiſiſſet officia, iuſſit accerſiri ex vicinis ſalinis Sueuicis Thomam Schuueikerum tunc annum trigeſimum primum agentem, & ex honeſtis parentibus natum; qui, licèt mater ſua abſque brachijs, eum peperiſſet, nihilominus omnia manuum munia, pedum ſubſidio exequebatur. A

Nam cum in editiorem locum, qui altitudinem æquabat tabulæ, in quo eſculenta erant appoſita, conſcendiſſet, apprehenſo pedibus cultro, ſcindebat panem, & alios cibos, & pedibus tanquam manibus poculum ori porrigebat. Abſoluto prandio, pedibus pingebat, cunctis videntibus, tam elegantes litteras latinas, & germanicas, vt earum exempla, quaſi rem admirandam nobiſcum ſumeremus. Deinde gladiolo parabat calamos ad ſcribendum aptiſſimos, quos poſtea nobis donabat.

Operationes Thomæ ſine brachijs.

Cum eſſet in his rebus occupatus, diligenter inſpeximus formam pedum, quorum digiti erant ita oblongi, & ad res apprehendendas idonei, vt procul intuentibus manus viderentur. Hoc ſpectaculum ſanè iucundum, & nobis gratum fuit. Iuſſus etiam fuerat paulò ante Cæſareæ Maieſtati, nempè Maximiliano Secundo, cum Halam vrbem ad comitia ſpirenſia tranſiret, & Electoribus Palatinatus, atque Saxoniæ, Ludouico, & Auguſto ſe exhibere, quorum Maieſtas, & Celſitudo, hanc admirandam Naturæ compenſationem, non abſque munificentia, & cum admiratione ſpectauit. Vnde poſtea Ioannes Poltius Medicus, & Poeta eximius, operationes huius viri ſine manibus coram Maieſtate Cæſarea peractas, hoc elegantiſſimo epigrammate illuſtrauit. B

Mira fides pedibus dextrè facit omnia Schuueiker,
Cui Natura parens brachia nulla dedit.
Namque bibit pedibus, pedibus ſua fercula ſumit,
Voluit & his libros, præparat his calamos.
Quin, & litterulas pede tam benè pingere nouit,
Artificis ſuperet grammata ducta manu.
Maximus hæc Cæſar ſtupuit quondam Aemilianus,
Donaq; ſcribenti largus honeſta dedit:
Omnia namque poteſt vigilans induſtria, quodque
Natura ipſa negat, perficit ingenium. C

Præterea non piget addere aliud epigramma à Schenchio propoſitum, & conſcriptum de eodem Thoma Schuueikero brachijs carente.

Thomas Schuueikerus miranda ſortis homullus,
Quem ditem pietas, ingeniumque facit.
Has ſine brachiolis vitales Luminis auras,
Aſpexit Sueui ſub vada lenta Nigri.
Ne Natura tamen litem pateretur acerbam,
Robur ei tribuit fortibus in pedibus.
Quod dextris alij tractant, peraguntque ſiniſtris,
Ille miniſterio perficit omne pedum.
Nam bibit, & ſcribit pedibus, comeditque, facitque
Cingula, mireris, ſi videas hominem.
Optimus eſt calamus crena ſcriptoribus vnca, D
Quem mira adſtanti præparat arte tibi:
Hunc ſtupuit Cæſar Maximilianus, eique
Scribenti quondam largiter æra dedit.
Mirati Comites, admiratique Barones,
Mirandi nobis propoſuere modum.
Membro alij accedit, ſi quid deceſſerit vni
Hac hoc exemplo eſt maxima nacta fidem.
Quid non continuus Natura eperficit vſus?
Vidi hominem benè ſit, quippè meretur, ei.

Homo ſine brachijs Bononiæ viſus.

Noſtra etiam ætate, ſcilicet annis elapſis, nimirum anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo octauo, iuuenis brachijs carens Bononiam peruenit, qui coram populo operationes hactenus enarratas pedibus optimè peragebat, & prçter illas tormentum manuarium explodebat.

BRA-

E BRACHIA MVTILATA, & tranſpoſita.

HACTENVS verba fecimus de illis, qui ſine brachijs nati ſunt. Modò exa-
minandi ſunt illi partus monſtrifici, vnico brachio, vel horum altero muti-
lato, vel tranſpoſito orti ſunt. Quandoquidem Oroſius hiſtoricus ſcriptum *Lib. 5.*
reliquit, quòd, impendente bello Macedonico, nimirum C. Petilio, & C. Valerio
Conſulibus, Sinueſſæ puerum vnico brachio eſſe natum. Iulius tamen Obſequens,
puellum vnico brachio ex ancilla, C. Valerio, & M. Herenio Conſulibus, prodijſſe
atteſtatur. Nos tamen in præſentia damus iconem fœtus vnico brachio, & etiam im-
F perfecto nati: ſiquidem digiti pauci, & malè erant formati: hæc figura in publico
Muſæo inuenta exhibetur ſub numero I. I.

Iacobus Rufus in ſuo opere de conceptu humano, retulit quondam Amiterni duos
infantes natos eſſe, quorum alter omnibus corporis partibus rectè conſtitutus erat,
præter pedes, qui erant tres: tertius enim cum tibia ex poplite ſiniſtro originem
ducebat. Alter verò puellus tribus quidem pedibus erat refertus, ſed dextro po-
ſtea brachio carebat. Huius ſecundi fœtus vnico brachio nati, anno Mundi octin-
genteſimo decimo nono ſupra tria millia, Amiterni, Licoſthenes meminit, & in figu-
ra II. oſtenditur. II.

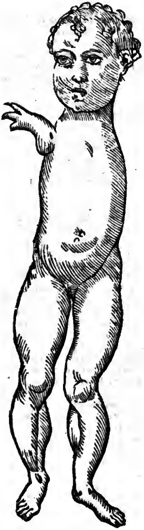
Sin vlterius progrediamur, incidemus in monſtrificum hominem, qui brachiorum
alterum integrum, alterum verò mutilatum habebat. Hic natus eſt anno ſupra mil-
leſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſeptimo, in pago Dirliſtorff, die ſexta *Homo bra-*
Decembris, corpore benè conſtituto, ſed brachium ſiniſtrum vſq; ad cubitum tan- *chio mutila-*
G tummodò erat conformatum, in cuius extremitate carnoſus tumor inſtar paruæ nu- *to.*
cis eminebat. Alterum brachium erat quidem integrum, ſed manus in tres tantùm
digitos, & penè copulatos erat diuiſa. Hic puer fuit educatus, & cibum, atq; potum
non modò monſtroſis manibus capiebat, ſed etiam pecuniam numerabat, rationes
ſubducebat, eaſdemq; elegantiſſimis characteribus libro aſſignabat. Deinde cætera
munia exercebat, quæ ab alijs hominibus vtraq; manu perfecta fieri ſolent. Vixit,
referente Licoſthene, vſq; ad annum ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimum ſe-
ptimum, quo tempore iam annum ſexageſimum ætatis ſuæ ſuperabat; eratq; illius
formæ, qualis in icone III. ſpectandus proponitur. III.

Viuit etiam hodie Bononiæ adoleſcens annorum ſexdecim, Thomas Buganel-
lus appellatus, cuius brachium dextrum in cubito terminatur, vbi rudimenta quædam
digitorum, & vnguium apparent. Pariter, dum hæc ſcriberemus, anno ſupra mille-
ſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo, die vigeſima octaua Iunij vxor cuiuſdam
H Fabrilignarij, puellum integris partibus, præter ſiniſtrum brachium, enixa eſt, quod
in cubitum deſinebat, vbi rudimenta confuſa digitorum, & vnguium conſpiciuntur.

Cæterùm ſi conuertatur animus ad monſtrificos partus brachia tranſpoſita haben- *Lib. 24. lect.*
tes, proculdubiò multos in medium afferre poſſemus; ſed horum vnum, aut alterum *antiq. cap. 3.*
exemplum ſufficiet. Primum memorat Cælius Rhodiginus natum in vico Patrij ſoli;
erat quidem partus quadrimeſtris, ſed magnitudinis inſolitæ. Corpuſculum erat in-
tegrè formatum biceps, cum duobus brachijs ſuo loco collocatis, ſed tertium bra-
chium inter vtrumq; caput ex humeris ſurgebat.

Alius infans monſtroſus natus eſt Stetini, in ſuburbio, anno ſupra ſeſquimilleſi-
mum quinquageſimo quarto, vt annotauit Licoſthenes, ex Fincelio. Hic fœtus,
præter alia monſtroſa, brachium ſiniſtrum habebat tranſpoſitum, quia locum auris
occupabat. Deinde cognoſci non potuit, num fœtus, vel mas, vel fœmina, vel An-
drogynus eſſet. Inſuper brachia, & crura infantis oſſe continuo rigebant ſine iun-
cturis, cubitis, & poplitibus. Manus, & pedes erant penduli tanquam fracti: hic

I. Fœtus vnico brachio.

Digitized by Google

II. Puer vnico brachio, & tribus pedibus.

Digitized by Google

III. Monſtrum altero brachiorum mutilato.

Digitized by Google

IIII. Infans brachio tranſpoſito.

Digitized by Google

partus mortuus in lucem egreſſus eſt, quamuis in aluo materna viueret, cuius figura in numero IIII. collocatur.

L. 2. de gen. An. c. 3.

In inquirendis horum monſtrorum cauſis, non erit confugiendum ad monſtrificos genitores: quandoquidem, iuxta Ariſtotelis doctrinam, ex parentibus læſis, atque A
mutilis, filij interdum mutilati, & interdum minimè læſi oriuntur. Namque vbi deficit vigor paterni ſeminis in conformatione alicuius partis, interdum virtus ſpirituoſa ſeminis materni ita operatur, vt in procreatione illius membri, defectum paterni ſeminis ſuppleat. Verùm, in hoc caſu, omnes Authores in hanc veniunt ſententiam, monſtra mutilata ex inopia materiæ originem trahere. Verum quidem eſt, quòd, in hac aſſignanda cauſa, hac diſtinctione poſſumus incedere, nimirum dicendo partus monſtrificos, vel magnis partibus corporis, veluti brachijs eſſe mutilatos, vel paruis tantummodo partibus carere. Quoniam ſi magnæ partes, vt brachia deſint, quod contingit in noſtro caſu; tunc cum viris eruditis aſſerendum erit, talia monſtra ortum trahere ex defectu illius materiæ, quæ conformationi illius partis competebat: etenim quando fœtus paruis caret partibus, nempè vel oculo, vel aure, & ſimilibus, tunc pote- B
rimus aſſeuerare id oriri ex defectu illius materiæ, quæ dimanauit ex reſiduo alimenti partium ſimilium in corpore genitorum.

Materiæ defectus quid operetur.

Niſi velimus cauſam horum monſtrorum referre in illam portionem ſeminis dicatam generationi membrorum mutilatorum, quæ fœcunditate careat, alijs partibus ſeminis perfectam naturam retinentibus: aut quia hæc portio ſeminis vltimam perfectionem in teſtibus non ſit aſſecuta; aut tandem, quia eius vigor in vtero propter aliquam cauſam, diſſolutus, & diſſipatus fuerit. Quocirca hinc dimanauit alia ratio huius affectus, & eſt, quando materia ad recipiendam formam membri deficientis, in primordio generationis fuerit inepta: hac de re in ſubſtantiam viuentem transmutari non poteſt. Et ſic fœtus vnico tantum brachio, vel brachio mutilato in lucem egreditur.

Materia inepta ad formam.

Quamuis ſæpè etiam hoc vitium ab anguſtia receptaculi fœtus prodeat, & potiſſimum quando fœtus vitiatus vnà cum mola, vel cum alijs fœtibus perfectis, & iuſtæ magnitudinis conceptus fuerit. Immò, breuitatis ſtudio, omiſſa phantaſia, quæ materiam augere, & diminuere non poteſt, poſſemus hoc vitium reducere ad morbos, qui- C
bus aliqua pars fœtus in vtero mutilatur; ſed de his hactenus.

Morbi vis.

Quantum attinet ad membrorum tranſpoſitionem, aduertendum eſt, quòd cauſa principalis poteſt eſſe praua vteri conformatio, ſiue fuerit naturalis, ſiue aduentitia: quandoquidem ſi propter obliquitatem matricis, vel propter tumorem eiuſdem, materia ad formandum brachium deſtinata, in proprio loco non poſſit dilatari, delata in alium locum, vel collo, vel capiti agglutinatur, & ibi formam brachij induit. Hinc fœtus productus, cum brachio, vel alio membro tranſpoſito ad vitales auras egreditur. Aliquando cauſa referri poteſt ad placentam vteri, quæ adhærens fundo matricis, munere iecoris in mulieribus prægnantibus fungi ſolet. Hæc igitur placenta, ſi maiorem nanciſcatur molem, quàm oporteat, vel in alieno ſitu à naturali ob quamlibet cauſam augeatur, tunc materiam formando fœtui dicatam à naturali ſede pellit: ideòque monſtra ſuperius deſcripta reſultant.

Cauſa tranſpoſitionis partium.

Neque in hoc caſu mola eſt omittenda, quæ nil aliud eſt, niſi ſubſtantia carnis ex D
vitiato ſemine in vtero, vel ante procreatum fœtum, vel poſt, vel vnà cum ipſo conceptu generata: ſiquidem hæc, propter duritiem, alicui membro fœtus impedimento eſſe poteſt, ne ipſum in proprio loco, ſed tranſpoſitum formam propriam induat. Cæterùm cauſa huius effectus potius à motu, & ab agitatione materiæ ſeminalis pendere poteſt: quando mater concipiens vehementi motu, & vaga agitatione vexatur, vel quando percuſſionem ventris incurrit: nam tunc illa materia, quæ ad fœtus formationem ſpectat, diuellitur, & à naturali ſede in alienam tranſponitur; hacque ratione brachium, quod ex humeris pendere debet, à collo interdum originem ducit.

Mola eſt cauſa monſtrorum.

Non negamus quidem, in producendo hoc effectu, imbecillitatem facultatis operari; quæ facultas illa eſt, quæ confuſæ, & rudis materiæ in vtero exiſtentis partes ſegregat, & ad ſedem deſtinatam tranſmittit: quando igitur talis facultas, ob languorem, ſuo munio non fungitur, & virtus formatrix magno vigore potitur;

Imbecillitas facultatis.

tunc

tunc magnum impendet periculum, ne membra abſq; vllo ordine in fœtibus progignantur.

Præterquamquòd Natura in conformatione partium fœtus à viſciditate, & len-
E tore materiæ interdum impeditur, ne vnicuique membro ſuam ſedem diſtribuat: etenim materia tenax difficulter diuiditur, & tunc vis formatrix valida, in materiam licet in propria ſede minimè locatam operatur: quandoquidem agens naturale circa materiam diſpoſitam ſemper verſatur, vt illam debita forma induat, etiamſi illa materia à loco deſtinato fuerit remota.

BRACHIA MONSTRORVM Multiplicata.

F NATVRAM aliquando in fœtibus brachia multiplicare obſeruatum eſt in monſtris varijs ætatibus in lucem editis. Primùm reuocandus eſt ad memoriam ille fœtus antea deſcriptus, in Agro Tigurino natus anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo ſexto, vt Conradus Licoſthenes Hiſtoriographus recitauit. Erat enim refertus tribus brachijs, & totidem pedibus: quamuis poſtea duo haberet capita, fuitq; valdè ſimilis illi, qui apud Heluetios in Pago Goſſouu, ante ſexennium in lucem prodijt. *Monſtrum tribus brachijs natum.*

Immò Iulius Obſequens monimentis mandauit, P. Craſſo, & M. Iuuentio Conſulibus, fœtum tribus brachijs refertum ab vtero muliebri emerſiſſe. Iacobus etiam Rufus in opuſculo de conceptione, & generatione hominis, meminit pueri tribus brachijs, & totidem pedibus præditi, qui, vt hiſtoria Romana recenſet, Venafri ortus eſt, cuius fœtus effigies in figura I. monſtratur. I.

Quid? aliquando pueri quattuor brachijs fuiſſe conſpectos hiſtoriæ memo-
G rant. Etenim collegimus ex Licoſthene, quòd anno ante natum Chriſtum ſupra centeſimum ſexageſimo ſecūdo, Theatri Sedicini infantem quattuor brachijs, & totidem pedibus viſum fuiſſe. Quamuis alij, vt Ioannes Georgius Schenchius legant, hunc puerum Theani eſſe ortum, M. Marcello, & P. Sulpitio Conſulibus. Item, ex relatione Iulij Obſequentis, anno ante Chriſtum natum ſexageſimo ſupra centeſimum, T. Gracho Conſule, partum quattuor brachijs inſignitum Antiquitas conſpicata, & admirata fuit. Rurſus anno ante natiuitatem Chriſti centeſimo trigeſimo tertio, puer ex ancilla quattuor brachijs, & totidem pedibus, referente Licoſthene, ortus eſt. *Monſtra quattuor brachijs nata.* *Monſtrum ex ancilla natum.*

Iterum anno Domini ſupra milleſimum, & trecenteſimum octuageſimo nono, in Italia, authore Licoſthene, infans quattuor brachijs, & totidem pedibus viſus eſt, qui cæleſti lauacro aſperſus, illicò expirauit. Hic puer monſtrificus fortè conuenit cum illo, qui in Italia natus eſſe perhibetur, eo tempore, quo Veneti, & Genuenſes fœdus iniuerunt. Alioquin anno ſupra milleſimum, & quadringenteſimum de-
H cimo tertio, viſa fuit puella, ſed biceps quaternis brachijs, & totidem pedibus prædita, quæ in Boioaria Aquilonari inter Danubium, & Alemanum fluuios auras vitales hauſit.

Propè Eſſelinguam Neccari, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo octauo, ex hiſtoria Licoſthenis, monſtroſus infans fuit conſpectus cum quattuor brachijs, & totidem pedibus: Immò ſubſequenti anno, vt annotauit Iouianus Pontanus, nimirum anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo nono, die nona Ianuarij, mulier in Germania infantem maſculum quaternis brachijs, & totidem pedibus refertum enixa eſt. Huic alium ſimilem narrat vidiſſe Iacobus Rufus Chirurgus Heluetius genitalibus maris, & fœminæ refertum eius figuræ, quæ in icone II. delineatur. *Monſtrum brachijs quadruplicatis.* II.

Pariter, ex Iacobo Rufo, in Anglia, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, non procul ab Oxonia, puellus biceps, quattuor brachijs, & vnico ventre natus eſt. Denuò die vigeſima ſeptima Decembris anni ſupra ſeſquimilleſimum

I. Puer tribus brachijs, & totidem pedibus natus.

Digitized by Google

II. Fœtus quaternis brachijs, & pedibus.

Digitized by Google

leſimum quinquageſimi quinti, in pago Freyuueerk non procul ab Adorffio oppi-
do Vortlandiæ, puer, quattuor brachijs, & totidem pedibus, ſed capite duplici fuit
obſeruatus, qui ab aluo vxoris Fabriferrarij exiuit: quamuis Licoſthenes tradiderit
ſexum huius fœtus fuiſſe ignotum, quoniam ſedem genitalium vmbilicus tantùm A
occupabat.

Intelleximus etiam à viris fide dignis, nuper in Agro Ferrarienſi, nempè anno
Manus quattuor cum ſex digiti.
ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo nono, die vigeſima quarta Iulij, veſpertino
ingruente crepuſculo, monſtrum quattuor brachijs inſignitum in lucem prodiſſe,
cuius ſingulæ manus ſex digitis erant refertæ. Nos in præſentia exhibemus Lectori
ſpectandum monſtrum hermaphroditicum quattuor brachijs, & pedibus integratum,
III. cuius icon in publico Muſæo inuenta eſt III.

Circa multiplicationem brachiorum, Authores inter ſe ſententijs variant: quan-
doquidem Conradus Licoſthenes, in ſua hiſtoria duobus in locis de brachijs mul-
tiplicatis verba facit, & ſemper vbique hæc plura brachia Nationibus quibuſdam aſ-
ſignare videtur, quaſi nobis inſinuare velit, homines tot brachijs refertos inter mon- B
ſtra non eſſe recenſendos.

Horum meminit Primitus, quando recitat. A Luſitanis nauigantibus, in medio
itinere ad Calecuthum, vbi Cynoſura videri non poteſt, reperti ſunt in quadam
inſula homines duobus brachijs, & totidem manibus in dextro latere muniti, auri-
Homines multis brachijs in India.
bus aſininis, & facie humana, qui more ceruorum currunt. Alibi verò, ex aliorum
pariter relatione, ſcriptis mandauit hæc verba. In Geſtis Alexandri Magni Mace-
donum Regis legimus, in India homines verſari ſex brachijs, & totidem manibus
refertos, qui toto vitæ curriculo nullam valetudinem aduerſam incurrunt; quorum
IIII. effigies in icone IIII. conſpicitur: ſi tamen Licoſthenes, in his ſcribendis à recto ve-
ritatis tramite non receſſerit, quod in dubitationem vertitur. Quandoquidem ſi Na-
tura in conformandis fœtibus errans, interdum ſepticipites generauit, vt ſuperius
fuit demonſtratum, cur aliquando pueros etiam ſex brachijs refertos, & hexachiros
producere non potuerit? qui poſtea, Alexandri Magni ætate, obiter in aliqua re-
gione remota conſpecti, tanquam variæ hominum ſpecies fuerint crediti; ſed de
his legenda eſt Rubrica differentiarum, capitis primi huius hiſtoriæ, vbi hæc figura C
V. erat collocanda.

Si vlli partus monſtrifici ex vberiori ſeminis copia cauſam ſortiri feruntur, pro-
culdubiò monſtra multis brachijs referta ad prædictos partus reducenda ſunt. Pro-
ptereaquòd Philoſophorum, qui de monſtris ſcripſerunt, ſententia eſt, ſi quando
animal ſua natura vniparum, vt homo, plus materiæ ſeminalis in congreſſu excre-
uerit, quam neceſſe ſit ad vnius animalis procreationem, fieri non poſſe, vt ex ea tota
Cauſa monſtri multis brachijs præditi.
materia vnum tantummodò animal generetur: propterea inde, vel gemini, vel plures
fœtus reſultant. Hinc fit, vt poſtea huiuſmodi partus portenta, & monſtra eſſe feran-
tur; quoniam, præter conſuetam naturæ legem, procreantur. Quamobrem partus
ſuperfluis partibus integrati, quarum exempla in ſuperioribus figuris habentur, eam-
dem eſſe cauſam, quæ Geminorum, & multiparæ generationis, aſſeueramus.

Etenim ex copioſioris ſeminis effuſione, quàm pro natura partus requiritur, mul-
tiplicationem partium fieri liquidò conſtat. Sic narrat Diuus Auguſtinus, ſua D
ætate natum in Oriente puellum, cuius partes ſuperiores erant duplicatæ, cum ta-
Partus monſtroſi in Italia.
men inferiores partes taotummodò ſimplices eſſent: nam quattuor brachia, & quat-
tuor aures habuiſſe perhibetur, qui tamen aliquandiù vixit. Pariter Cælius Rhodi-
ginus diuulgat viſos fuiſſe olim in Italia duos partus monſtrificos huius generis, ni-
mirum, qui partes multiplicatas habebant, quorum alter maſculini, alter fœminini
Monſtra ſunt breuis vitæ.
ſexus erat; ſed mas citò interijt, cum tamen fœmina, præter omnium expectationem,
ad annum vigeſimum quintum vitam produxerit, & tamen hoc conditionibus mon-
ſtrorum aduerſatur, quoniam hæc ferè ſemper breuioris vitæ eſſe dicuntur: ſiquidem
dum inuita Natura oriuntur, pariter etiam viuunt. Ex his igitur breuiter expoſitis,
vnuſquiſque cauſam monſtrorum multis brachijs præditorum elicere poterit, quæ in
excedenti vbertate materiæ conſiſtit.

III. Monſtrum hermaphroditicum quattuor brachijs, & totidem cruribus.

Digitized by Google

III. Homo ſex brachijs refertus.

E VITIATA MANVVM, & Digitorum Conformatio.

CVI hoc mirum videri non debet, ſi non pluribus complectamur monſtroſas
manus, quàm brachia: quandoquidem hæ partes adeò ſimul copulatæ ſunt,
vt Authores alteram pro altera identidem nominent. Namq; certò certiùs
eſt, quòd Hiſtoriographi deſcribentes fœtum ſine brachio, ipſum ſine manu natum eſ-
ſe pronunciarunt, & viciſſim monſtrum ſola manu mutilum brachio carere retule- *Monſtrum*
runt. Etenim Lieoſthenes in Chronicis, poſteritati mandauit, quòd anno Mundi *ſine mani-*
ſeptingenteſimo ſeptuageſimo quarto ſupra tria millia, in Piceno, puellus truncis *bus.*
F manibus ortus eſt, & Hali Rodoham in Commentarijs ad artem Medicinalem Galeni,
hominem viuum ſine manibus ſe conſpicatum fuiſſe teſtificatur: quamuis poſtea vnà
cum manibus etiam brachio caruerit.

Pariter Aretij, anno Mundi ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo ſupra tria mil-
lia, puer vnimanus viſus eſt, ſi veritas in Hiſtorijs inuenitur. Item Romæ, anno
Mundi octingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo ſupra tria millia, ancilla puerum al-
tera manu mutilum edidit. Et Iulius Obſequens meminit puellæ ſine manu natæ
Priuini.

Schenchius autem in Obſeruationibus deſcribit puellam manibus truncatam,
non à natiuitate, ſed quia vi morbi deciderant, non ſecus ac ſi ferro amputatæ fuiſ-
ſent, trunco tamen illæſo: hac de re in vijs eleemoſynam quæritabat. Iacobus
autem Rufus in ſuo opere de conceptu, & generatione hominis, infantem manibus *Lib.5.cap.6.*
mutilatis à natiuitate ſe obſeruaſſe teſtatur: cum tamen reliqua corporis forma iu-
G ſta, & perfecta eſſet, & rationem monſtroſi partus imperfecto ſemini attribuit. Hu-
ius effigies in icone I. exprimitur. I.

Puellam pariter trunca manu, cum quodam tumore, vnde manus prodire debe-
bat, Leuinus Lemnius ſe obſeruaſſe fatetur. Hanc igitur contrectandam Parentes
illi libentiſſimè exhibuerunt: ideò Leuinus contactu deprehendit in tumore illo *Lib.4. de oc-*
articulos, qui Naturæ munere erant erupturi, conuolutos, atq; in ſe ſe retortos, itaut *cult. nat. mi-*
nullum digitorum rudimentum præ ſe ferrent. Quandoquidem omnes partes ma- *rac. c.7.*
nus, quibus illa explicari, & complicari ſolet, in primordio generationis delitue-
runt. Tunc igitur, hoc animaduerſo, erratum, & vitium naturæ inde contractum
pronunciauit; quia illa facultas formatrix, quæ procreationi fœtuum famulatur, ali-
quo impedimento prohibita fuit, quominus articulos perficere, & illos in ſpatioſam,
& decentem manum formare, & extendere potuerit.

Nam mater huius puellæ lienis duritie laborabat, & quoniam fæmellæ in mater- *Cauſa præ-*
H na aluo morantes in latus ſiniſtrum declinant, vbi lien reſidet: hinc coniectauit Le- *dicti vitij.*
uinus, quòd illa vitiata manus, ex affectione, ſeu tumore huius viſceris, cui manus
monſtroſa tanquam ſcopulo adhærebat, informem, & indecoram figuram conſe-
quuta fuerit.

Quemadmodum Natura, vt hactenus fuit relatum, impedita ſuas non obit fun-
ctiones in formandis manibus fœtuum, viciſſim ab alia cauſa ſollicitata digitos ma-
nuum, & pedum in aliquo fœtu ita multiplicat, vt infans quandoq; duplicatas manus *Manuum*
in vtroq; brachio, & geminatos pedes in vtroq; crure geſtare videatur. *multiplica-*
Huic non diſſimilem puellum deſcribit Iacobus Rufus, in opere de conceptu, & *tio.*
generatione hominis, qui geminatis manibus, atq; pedum digitis, cæteris membris *Lib.5.*
rectè conſtitutis, in lucem prodijt, quemadmodum icon II. exprimit. II.

Amplius, ex Iulio Obſequente, puer quadrimanus memoratur, natus anno Mundi
octingenteſimo trigeſimo ſupra tria millia. Et nuper Terracinæ quadrimanum fœ-
tum multi conſpexerunt, & admirati ſunt.

I. Infans manibus mutilatis.

Digitized by Google

II. Infans geminatis digitis.

Digitized by Google

Inſuper Natura, in conformandis fœtuum manibus, alijs impedimentis vexata, & alijs cauſis ſollicitata, manus quidem, & pedes æquo, & conuenienti digitorum numero integratas generat, ſed poſtea manus diſtortas, & alio modo deprauatas producit. Id accidiſſe Bononiæ anno Domini ſupra milleſimum, & quadringenteſimum A

Manus diſtorta. quadrageſimo ſexto, die vltima Decembris, per Hiſtorias conſtat: nam hora noctis octaua natus eſt infans imperforatus, cum dentibus, & labijs fiſſis, ſed manibus, & pedibus contortis: effigiem autem monſtri diſtortis manibus, & pedibus Ambroſius

III. Pareus exhibet, qualis in icone III. conſpicitur.

Diſtortio manuum in memoriam reuocauit manum deprauatam hamatam, & monſtrificam in materna aluo conformatam, occaſione gammarorum, cuius hiſtoria legenda eſt apud Schenchium libro quinto obſeruationum recognitarum.

Præterea anno elapſo, nempè anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo, menſe Maij, dum hæc ſcriberemus, peruenit Bononiam quidam mendicus ætatis annorum viginti, natus in agro Ariminenſi, nomine Antonius, qui manum alteram valdè monſtroſam, altera tamen integra, ab vtero matris reportauit; & fortaſſis ob rationem non valdè diuerſam ab illa, quam retulit Leuinius in tube-

Cauſa manus vitiatæ. roſa puellæ manu: namq; in hac etiam contrectanda manu, tres tantummodò digiti vſq; ad ſecundum articulum, quamuis retorti, & diminuti eruperant, reliqui verò digitorum articuli intra pellem tuberoſæ manus ſimul concreti tactu deprehendebantur, hanc igitur pronè, & ſupinè delineari curauimus, vt Lector perpendere, & admirari poſſit, quas fœditates in fœtibus Natura impedimentis ſtimulata procreet. B

IIII. Hæc manus monſtroſa pronè depicta in icone IIII. & eadem ſupinè effigiata in icone

V. V. demonſtratur.

Schenchius quoq; meminit monſtroſæ, & horrendæ manus. Puella enim agens

Lib. 5. obſer. obſer. 35. annum decimum tertium ſiniſtram manum habebat, non à prima conformatione vteri, ſed poſt octauum ætatis annum, monſtrificam, quia in tantam magnitudinem aucta eſt maculis ſubalbis aſperſa, & adeò fœda aſpectu, vt magni Bufonis effigiem repræſentaret. Præterea cum hac monſtroſa manu nata videbatur, quoniam tactu erat mollis, & nullius doloris particeps; quemadmodum ſi ſpongia ſubſtrata fuiſſet, articulis digitorum propter tumorem minimè conſpicuis. Hæc autem manus in eadem ſemper magnitudine, & enormi figura conſiſtebat, neq; ad vllas aeris, vel Lunæ mutationes creſcebat, aut decreſcebat. Idq; obſeruatum fuit anno ſupra ſeſquimille- C

Exercit. 199. ſimum quinquageſimo quinto. Item Iulius Cæſar Scaliger in exercitationibus diuulgauit ſe vidiſſe Matronam, quæ manum alteram duplo maiorem habebat.

Reliquum eſt modò, vt ad peculiarem digitorum conſiderationem accedamus. Siquidem facultas formatrix in materna aluo, ingruentibus cauſis agitata, manus paucitate digitorum deuenuſtat: Etenim Ioannes Georgius Schenchius monſtrat iconem monſtrificæ manus quattuor tantùm digitis integratæ, cuius pollex inuſi-

Mala digitorum conformatio. tatam longitudinem, & proportionem præ ſe ferebat. Præterquamquòd ſuperius meminimus hominis ſexagenarij, cuius dextra manus tribus tantum digitis erat integrata: nihilominus computationis munio in ædibus cuiuſdam munificentiſſimi Viri diligenter fungebatur. Noſtra etiam ætate, nimirum anno decimo quarto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, Bononiæ verſabatur quidam Philiater Tridentinus, D qui quattuor tantùm digitis, ijſq; malè formatis, & contortis in vtraq; manu erat refertus: attamen vnà cum alijs Medicinæ ſtudioſis pentadactylis, Doctoris publicè legentis, verba celeri calamo excipiebat.

Monſtroſum puerum, & digitis diminutum annorum nouem Ambroſius Pareus

L. 24. c. 5. obſeruauit Lutetiæ, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, qui natus erat Parpauillæ pago, ſex à Guiſio oppido milliaribus, ex Petro Renando, & matre Margherita genitus. Huic duo tantùm digiti in ſiniſtra manu erant, brachio tamen non inuenuſtè formato vſq; ad cubitum, & inde vſq; ad duos digitos valdè deuenuſtato.

Deinde cruribus carebat, & à nate ſiniſtra figura pedis imperfecta quattuor tantum digitis diſtincta proferebatur, & ex medio dextræ natis duo digiti erumpebant, quorum vnus genitali virili erat admodum ſimilis. Effigies huius puſionis apparet

VI. in figura VI.

Cæterum

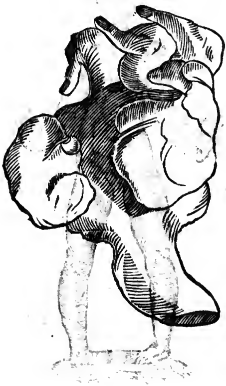
Digitized by Google

III. Fœtus diſtortis manibus, & pedibus.

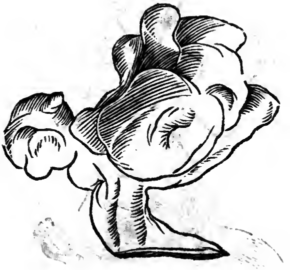
Digitized by Google

IIII. Manus monſtroſa pronè picta.

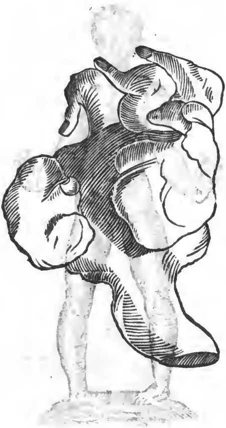
Digitized by Google

V. Eadem Manus monſtroſa ſupinè picta.

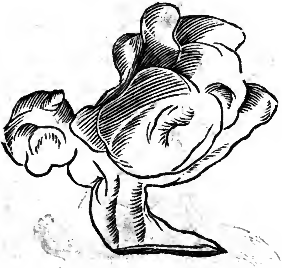
Digitized by Google

IIII. Manus monſtroſa pronè picta.

Digitized by Google

V. Eadem Manus monſtroſa ſupinè picta.

VI. Puſio digitis diminutis.

Digitized by Google

Cæterum veluti Natura fœtum quandoq; digitis diminutis conſtituit; aſſimiliter interdum ſuperfluos procreat. Quandoquidem in manibus, & pedibus obſeruantur aliquando παραφύσεις, nimirum agnationes, quando ſuperfluus adnaſcitur in manu, *Digiti ſuperflui.*
E vel pede digitus, ratione vbertatis materiæ. Viſus eſt enim interdum homo ſenis digitis in vtraque manu, & ſextus inter annularem, & auricularem erat locatus, mobilis tamen, & ad vſum, ſed manus erat inſignis latitudinis. Quamquam Paulus Aegineta huiuſmodi digitos ſuperfluos quandoque totos carnoſos, nec non malè formatos, & aliquando immobiles eſſe ſcripſerit. Hanc ſententiam confirmare videtur Hali Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni, dum multoties ſextum digitum additum vidiſſe retulit. *L. 11. c. 43.*

Hæc etiam fuit doctrina Plinij, & Petri Criniti, qui ſex digitos in manibus filiarum M. Coriacij fuiſſe tradiderunt: hac de cauſa illas ſedigitas appellabant. Pariter Volcacium virum in Poetica celeberrimum, propter eamdem cauſam, ſedigitum nuncuparunt, cum eius manibus Natura ſextum digitum addiderit.

Schenchius quoque meminit honeſtæ Matronæ ſenis in vtraque manu, & pede digitis, quæ poſtea filiam totidem digitis referam peperit. *Li. obſer. 32.* Accidit etiam, vt, dum
F prælia in Geth committerentur, ibi obſeruaretur homo ſenis digitis longiſſimis in vtraque manu: vt author eſt Schenchius. *Lib. 4. obſer. 2.*

Et Licoſthenes anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto conſpicatus eſt agricolam Baſileæ Rauracorum, cùm ſex digitis in vtraque manu iuſtæ magnitudinis, & idoneæ proportionis; Id alia obſeruatione confirmat Valeriola, qui adoleſcentem annorum quindecim Arelatæ cognouit, anno ſupra ſeſquimilleſimum ſexageſimo primo, menſe Iulio, qui vtramq; manum ſex digitis decoratam, & vtrumque pedem ſeptem digitis integratum gerebat.

Demùm addit Schenchius ſe nouiſſe iuuenem, qui indicem manus ſiniſtræ in tres acies diſtinctum habebat, quæ tres digitulos affabrè repræſentabant. Vidimus, & nos Bononiæ quemdam infimæ ſortis hominem cum ſexto digito inter annularem, & minimum, ſed mobilem, & ad omnes vſus idoneum, quoniam manus inſigni latitudine erant refertæ.

G Itaque Natura non modò in diminutione, & auctione digitorum errat, verum etiam manus alia de cauſa ita deuenuſtat, vt potius bruti, quàm hominis eſſe videantur. Id manifeſtum fuit in illo fœtu nato in Germania, propè Laufferburgum, oppidum in finibus Heluetiorum ad Rhenum flumen ſitum, anno Domini ſeptuageſimo quarto ſupra milleſimum; & duceenteſimum, qui, iuxta ſententiam Licoſthenis, manus, & pedes anſeris habuit, veluti in icone VII. conſpicitur. *Manus more anſeris procreata.* . VII. Sed nuper in Agro Regienſi, nempè anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo octauo, monſtrum huiuſmodi manibus, & pedibus natum nobis viri fide digni retulerunt.

Deſcriptorum in hac Rubrica monſtrorum cauſas inquirentes ordine retrogrado incedemus, dùm primò monſtri poſtremi cauſas aſſignabimus, & deinceps aliorum quoque meditabimur. Cum igitur monſtroſus puer vltimo loco delineatus, manus, & pedes alterius ſpeciei animantis habeat, illum ex diuerſis ſpeciebus animalium integratum conſtituemus: ideoque ad horum monſtrorum cauſas *Cauſæ monſtrorum peculiares.*
H confugiendum erit. Harum prima eſt languor virtutis generantis; dum enim in vna, vel pluribus ſeminis portionibus hæc langueſcit, non poteſt inde determinata particula prodire. Niſi velimus aſſerere vim ſeminis aliquando in alienam naturam degenerare, & quando degenerat, tunc partes monſtroſi partus, veluti in manibus, vel pedibus monſtriferæ naſcuntur: ſicque forma pedum, figuram pedum anſeris, vel vituli referunt.

Deinde principium materiale fœtus inter has cauſas eſt recenſendum: quandoquidem, cum non ſit optimè diſpoſitum ad recipiendam manuum, vel pedum formam, tunc induit figuram alterius ſpeciei animalium, & tunc inde pedes anſerini, aut aſinini facilè reſultant. *Imaginationis vis.*

Inſuper prætermiſſo vitio virtutis alentis, & alimenti, necnon morbo, quæ omnia poſſunt partes fætuum in alienam naturam transfigurare, accedemus ad imaginationem, quæ in parentibus, & potiſſimum in matre vtero gerente ita operatur, vt nota rei ab ipſa deſideratæ in partu imprimatur. Quare ſi auidè appetat pedes vi-

tuli,

VII. Infans manibus, & pedibus anſerinis.

Digitized by Google

tuli, aut anſeris fieri poteſt, vt facilè partus pedibus vitulinis, vel anſerinis refertus in lucem prodeat.

E Quamuis non ignoremus id ad parentes monſtroſos, & aliquando ad nefariam venerem referendum. Nihilominus hac in re phantaſia primas tenere videtur; quoniam nouimus honeſtam mulierem vtero gerentem, quæ ab eſu oui anſeris timuit, ne aliqua pars anſeris in fœtu imprimeretur, & digiti manuum fœtus membrana quadam, inſtar pedum anſeris, diſtincti in lucem prodierunt, quæ poſtea, Chirurgi ope diligenter ablata fuit. Item prætermittimus aliam cauſam, nempè vim Cacodæmonis, qui varijs rationibus infantes in vtero exiſtentes deprauare poteſt.

Vis Cacodæmonis.

Inſuper miſſam facimus cauſam monſtrorum, quæ multitudine, & diminutione manuum, & digitorum deturpantur: ſiquidem hæc monſtra ex vberiore, & deficiente materia originem trahere iam manifeſtatum eſt. Deſcendemus igitur ad illos partus, qui diſtortione membrorum fædati in lucem egrediuntur, etenim hæc monſtra, vt plurimùm ex praua collocandi corporis conſuetudine ortum deprauatum contrahunt.

Eſt id in mulierum grauidarum genere calamitoſum, dum hoc vitium non modò
F matris, ſed etiam prolis in vtero concluſæ corpus diſtorquet, & peruertit. Etenim mota quolibet modo muliere, omnia etiam, quæ in illius vtero ſunt moueri neceſſe eſt. Præterea illæ mulieres, quæ ſubligaculis, faſcijs, aut arctis veſtibus corpus comprimunt, ſobolem quoq; repandam, diſtortam, gibbam, pedibus, manibuſq; obliquis enituntur; quemadmodum in icone ſuperius delineata licet intueri.

Cauſa diſtortionis membrorum

His addendus eſt ictus, & lapſus ab alto, quæ occaſiones, & ſimiles iniuriæ ad grauidam mulierem attinentes, neceſſariò etiam ad prolem ſpectabunt, & penetrabunt. Quamobrem oſſa tenella fœtus interdum franguntur, intorquentur, luxantur, aut alia quauis enormi fœditate deprauantur. Præterquamquòd huiuſmodi violento caſuum incurſu, & concuſſo vehementius toto corpore, rupta, & aperta vena, hæmorrhagia emergit: hac de re fœtui alimentum ſubducitur. Hinc poſtea minuta, tenuis, & planè monſtroſa proles reſultare ſolet.

Caſus ab alto quid præſtet in fætu.

G

DE PRAVA VENTRIS, & Genitalium Conſtitutione. Cap. V.

SVPEREST, vt ad deprauatas alui, & genitalium partes ponderandas accedamus. Scribit Heſiodus in Melpomene Herculem quondam inueniſſe in antro virginem ancipitis naturæ, quoniam partes infra vmbilicum in effigiem Serpentis deſinebant, veluti in Hiſtoria Ser-
H pentum fuit recitatum. Deinde in Thracia paulò ante Mauritij Romanorum Regis obitum, horrendum mulier monſtrum edidit, quod vmbilico tenus rudimentum humanæ formæ præ ſe ferebat, ſed partes alui in piſcem terminabantur, quod, Mauritij iuſſu, fuit interfectum, & mater, quia nihil ad hoc monſtrum contuliſſet, culpa fuit abſoluta; vt in capite antecedenti, iuxta ſententiam Licoſthenis, enucleauimus.

Huc reuocanda eſt memoria illius monſtri in capite bicipitum cõmemorati, quod natum eſt anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo octauo, menſe Octobris, inter Augeram, & Tortonam, quod circa nates ſpatio duorum digitorum, caudam habebat longitudine ferè quinq; digitorum, quæ foramen podicis tegebat, vt in quadrupedibus caudatis obſeruatur. Genuæ quoq; anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto, ex muliere Galla inibi habitante natum eſt monſtrum bifrons inſtar Iani, de quò ſuperius egimus, ſed præter hanc deformitatem, ex eius dorſo inteſtina prodibant, & circa partem inferiorem ventris, hepar pendebat ex vulua

Monſtrum humanum caudatum.

Vu prola-

I. Infans aperto ventre.

Digitized by Google

prolapſum: nam hoc monſtrum vtrumq; ſexum participabat, & iuxta partem dex-
tram mas, & iuxta læuam fæmina erat.

Huic non multum diſſimile fuit monſtrum à Lichoſtene delineatum, quod natum
E eſt in Ploa Vortlandiæ oppido, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo
ſeptimo. Erat enim infans ventre carens, & inteſtina, aperto corpore ex thorace
dependebant, & vmbilicus in ſiniſtra tibia apparebat. Præterquamquòd pedes ver-
ſus caput inclinabant, & caput erat acuminatum inſtar Cidarijs, quemadmodum in
figura I. depingitur. I.

Alium huius generis caſum memorat Licoſthenes, qui accidit anno Mundi octin- *Puer aluo*
genteſimo quinquageſimo nono ſupra tria millia, & ante partum Virginis centeſimo- *aperta.*
quarto, Nurſiæ, vbi gemini ex muliere ingenua nati ſunt, ſcilicet puella integris om-
nibus membris, nec non puer aperta aluo, vt conſpicerentur inteſtina, & in parte po-
ſteriori ſolidus, qui emiſſa voce expirauit.

Aliam quoq; ventris deformationem Ioannes Georgius Schenchius Hagenoen-
ſium Poliater obſeruauit Hagenoæ Alſatiæ, anno ſexto ſupra milleſimum, & ſex-
centeſimum, in cadauere infantis, qui nonnullos etiam dies ſuperuixerat. Is à prima
F in vtero conſormatione, vmbilico tenus, foramen rotundum, atq; patulum ad intima
ventris viſcera, aperta via, penetrans, quaſi pugione confoſſum miro ſpectaculo
obtinuit: quapropter alimenta, & excrementa per hoc vulnus naturale ſtatim ef-
fluebant.

Deinde cadauere aperto, cæteris partibus integris, corpus veſica deſtitutum, &
ano imperforato fuit inuentum. Quamobrem monſtriferi corporis cauſam inueſti-
ganti relatum fuit prægnantem fæminam, perſecutione mariti, per diſtrictum gla *Vis phanta-*
dium territam fuiſſe, & ſe ſe, ad euitandum mariti iracundi impetum, in angulum *ſia.*
domus contuliſſe; quæ imaginatio matris erga fœtum, eidem facilè notam enſis in
ventrem adacti imprimere potuit: immò hæc corporis contractio, & compreſſio in
angulo ædium defectui veſicæ, & imperforationi occaſionem præbuit.

Neque volumus prætermittere hominem annorum triginta Burgundum ventre
malè conformato delineatum in icone II. qui, peregrè proficiſcens, dum Bononia II.
G tranſiret, anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo, Martio men-
ſe, perhumaniter hoſpitio fuit exceptus in ædibus Xenodochij Diuo Franiſco dica-
ti, vbi innumeri ferè Peregrini, ſingulis annis, hac tranſeuntes diuerſantur. Ete-
nim Perilluſtris Dominus Vincentius Tanatius Patritius Bononienſis, in Muſarum
Studio nulli ſecundus, & rerum naturalium diligens inueſtigator, qui tunc ex offi-
cio has ædes Hoſpitales reuiſebat, animaduerſa ventris huius hominis fœditate,
Excellentiſſimos, & Eruditiſſimos viros Ioannem Auguſtinum Cuchium, Pompeum
Bolognetum, Ioannem Antonium Godium, Andream Marianum, Bartholomeum *Doctores,*
Maſſarium, Hyacinthum Ambroſinum fratrem meum, Franciſcum Gallettum ad hoc *qui inter-*
curioſum, & monſtroſum ſpectaculum accerſiuit. Quare hi omnes Philoſophicæ, & *fuerunt.*
Medicæ facultatis Doctores, præſentibus multis Philiatris, ventre diligenter inſpe-
cto, & contrectato, obſeruarunt illi omnia ineſſe, quæ explanantur per patentes lit-
teras Doctorum institutionis Medicæ Vniuerſitatis Aquenſis datas Aquis, in Aula
H Regia Vniuerſitatis, Calendis Iulij, anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum tri-
geſimo nono; itaut illis aliquid addere ſuperfluum eſſe exiſtimarunt, præter nonnul-
la condylomata, ex imo ventre pendentia, quapropter illas in præſentia recitare non
piguit; ſunt autem huius tenoris.

Nos Percelebris Vniuerſitatis Aquenſis Doctores Medici, & Profeſſores Re-
gij, ſingulis, ad quos hæ noſtræ peruenerint inſcriptiones, fidem facimus nobis
obuium Stephanum Veauuois Diocæſeos Bituricenſis, accurata mentis, & oculo- *Litteræ pa-*
rum acie, lubenter in ſchola medica luſtraſſe, cuius ventris, & obſcænarum maxi- *tentes Do-*
mè partium monſtroſa planè extat conſormatio: ſiquidem, præterquamquòd nul *ctorum A-*
lis eſt interſtincta vmbilici rugis totius abdominis protenſa moles in extrema imi *quenſium.*
ventris parte non deligati, ſed velut cicatrice obducti vmbilici veſtigium cerni-
tur tanquam oſſi pubis adhærens, è regione veſicæ, & ventri infixa conſpicitur
caro fungoſa, exquiſitioris tamen ſenſus, ſaturatæ rubedinis cæcis ſpiraculis peruia,
per quæ continuò, & ſenſim ſine ſenſu ſtillat indeſinenter vrina: quæ num à pro-

II. Homo ventre malè conformato.

Digitized by Google

minente, & extra abdomen detruſa carnoſiore ceruice veſicæ, aut eiuſdem muſculi ianitoris vicem gerente oriatur, vel formatricis errore, & ſeminalis materiæ agitatione ex inuerſis, & in orbem flexis cauis illis mentulam efficientibus corporibus, E & ad glandem mox coeuntibus promanet, aut ſolidus exiſtat adnatus fungus, ſtabilire eſt difficillimum. Verùm deſuper carni huic irriguæ grandioris nucis magnitudinem vix excedenti ſuccedit altera ſubter locata neutiquam perforata ſpeciem glandis referens, quæ digitis preſſa indolet, nec ſpiritibus impletur, nec diſtenditur, nec rubet, ſed flaccida, corrupta, & pallida viſitur, Præputium vinculo alligatum ſubtus demittitur: ad latera verſus inguina non foras obducti, neque penduli, ſed intro, & ſatis profundè latentes vtrinque tractantur teſtes orbicularis, & paulò oblongioris figuræ, vagina, & inuolucro ſola linea diſcreta in ſcroti locum contecti. Ex quibus noſtram inde mentem promimus prædictum Stephanum: licèt ab ortu ad annum vſque decimum octauum, ex ipſius relatione, fœminei ſexus fuerit creditus, verum tamen re vera exiſtere, quoniam viriles intus, & extra licèt maligna cònformatione præditas ſortiatur partes. Hactenus Medici Aquenſes. *Conſtructio pudendorũ.*

F Deinde hic homo, præter hanc ventris fœditatem, quæſtus gratia, ob curioſitatem, ſe imperforatum eſſe ſimulabat, & hanc ſolidam ani conformationem multi credebant, quia foramen podicis non in loco conſueto, ſed in perinæo verſus ſedem genitalium occultabatur.

Ventrem quoque monſtroſum, & admirandum in Brutis quandoque licet obſeruare. Nuper Germania, referente Licoſthene, ventre in capræ cornutum vidit: ſiquidem per illam regionem, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto, à circulatore quodam circumducebatur, quæſtus gratia, capra tribus cornibus referta, quorum duo caput animalis decorabant; tertium verò ex ventre prominebat. *Capra cum cornu in ventre.*

Neque hoc cornu caprinum in ventre natum mirari debemus; propterea quòd cornu tertium in collo Bouis natum obſeruauimus. Etenim, præter duo in fronte conſpicua cornua cæteris communia, tertium in Bouis octennis medio collo enatum G cernebatur, dodrantis longitudine, radice craſſa ſeſquipalmum, in latus dextrum nonnihil propendens mobile, non altius, quàm in cutem infixum, carni tantummodò, & membranis quibuſdam annexum, infima ſui portione tenellum, adhuc nondum in duritiem concreta ſubſtantia, quæ recens in materiam cornu aggeſta erat. Verùm ſuperior cornu pars dura, & ſolidæ conſiſtentiæ, & planè corneæ erat, & eiuſdem, cuius cornu, ſubſtantiæ, & coloris. Tandem in mucronem ſed obruſum, & nonnihil quaſi hamatum, ſeu vncum deſinebat. Hanc picturam Doctiſſimus Antonius Gigas communicabat, qui Epidauri beſtiam natam eſſe aſſeuerabat, veluti in icone apparet.

Bos cum tertio cornu in ceruice.

Digitized by Google

E MALIGNA GENITALIVM Maris, & Fœminæ conſtitutio.

QVEMADMODVM Natura in cæteris partibus conformandis, iuxta occaſionem, quandoque liberalis, & quandoque auara eſt; pariter in procreatione genitalium, eadem ratione interdum vti videtur, dum in maribus mentulam nullam gignit, aut illam geminat. Nam Thobias Cneulinus in Obſeruationibus ad Schenchium miſſis, meminit infantis ſine genitali membro nati, cuius loco erat foramen, per quod vrina reddebatur, ſed poſtea ſcrotum cum ambobus teſtibus rectè conformatum habebat. Et Haly Rhodoam in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni recitat ſe vidiſſe fœtum ſine priapo, & ſine teſtibus, quorum loco foramē exiguum à natura fuerat genitum, per quod lotium ſenſim ſtillabat.

Puer ſine mentula natus.

F Viciſſim Natura interdum hæc genitalia multiplicat: ſiquidem Iacobus Vuecherius in Obſeruationibus ad Schenchium miſſis tradit ſe vidiſſe Bononiæ in publicis diſſectionibus cadauer viri duplici pene referti; & Cardanus infantem rectè conſtitutum memorat in Britannia natum, cuius genitalia genitalibus erant inſerta. Immò Veſſallius in Opere de fabrica humani corporis diuulgat ſe nouiſſe Patauij nobilem adoleſcentem Iuris ſtudioſum, cui in apice glandis duo patentes erant meatus, quorum alter ſemini, alter verò vrinæ erat paratus. Et viciſſim aliqui imperforata glande nati ſunt.

Lib. 14. de rer. var. c. 77.
L. 5. c. 14.

Id quod hactenus de mentula declarauimus, de teſtibus etiam intelligendum eſſe cenſemus: etenim Euſebius ſcriptum reliquit, quod Dorotheus Præſul Antiochenus, græcæ, & hebraicæ litteraturæ conſultiſſimus, Eunuchus, nempè ſine teſtibus natus eſt. Sunt enim Eunuchi, qui ſine teſtibus ab aluo materna prodeunt, &
G Eunuchi quoq; nominantur, qui ante pubertatem teſticulis priuantur: licèt tales, ad aliquorum mentem, ſpadones potius nuncupentur, à verbo græco σπαὼ, vello, quia ijs poſt ortum teſtes ſiut euulſi: De his quidam Poeta ſic canebat.

Teſtibus exſectis perijt mihi maſcula virtus.
Me tamen eſſe virum mentula teſtis erit.

Alij verò inter hos euiratos duplex diſcrimen conſtituunt, ſpadones vocitant, qui vno tantùm teſte carent, Eunuchos autem ambobus priuatos indigitant. Vtcumque ſit, nulli dubium eſt, quòd infantes nati vnico tantum teſte viſi ſunt. Cælius Rhodiginus Sillam, & Cottam fuiſſe viros vnico tantùm teſte memorandos diuulgat. Et Hali Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni monimentis mandauit ſua ætate vixiſſe puellum vnico tantùm teſticulo præditum.

Spadones, & Eunuchi.
Lib. 4. lect. ant. cap. 7.

Quod de humano fœtu hactenus aſſeuerauimus, de brutis quoq; intelligendum eſſe arbitramur: quandoquidem Trincauella in ſuis operibus retulit ſe obſeruaſ-
H ſe canem vnico tantùm teſte natum. Item Cardanus Canem ſine vtroq; teſte natum conſpicatus eſt, ſed cum beſtiam in venerem pronam obſeruaurrit, tunc teſticulos intrinſecè, quamuis non extrinſecè tactu percepit.

Lib. 11. de cur. morb. cap. 25.

Ex altera parte Natura aliquando teſtes in animalibus multiplicat: propterea quod Rhodiginus periucundam Agatochlis Siciliæ Tyranni hiſtoriam publicauit, qui τρίορχις vocabatur, vel quia, vt multi putabant, tribus teſtibus eſſet refertus, vel quia ſimilis eſſet Triorchi aui ex genere accipitrum, quam Buteonem Ornithologus appellat, quod animal rapaciſſimum, & in libidinem promptiſſimum eſſe perhibetur. Præterea Montuus in Anaſceue morborum, & Fernelius in Pathologia, homines tribus teſtibus præditos memorarunt. Item Scholiographus Hollerij ſcripſit ſibi contigiſſe videre tertium teſticulum in puero Typographi filio. Nos quoq; Bononiæ, annis elapſis, in iuuene Pedemontano Philiatro tres quidem teſtes obſeruauimus, ſed tertius duplo minor contrectatione percipiebatur.

L. 1. c. 8.
L. 1. c. 62.

Præ-

Digitized by Google

Præterea non deſunt, qui aſſerant quibuſdam familijs hoc eſſe peculiare, vt ter-
tium habeant teſticulum: nam Bergomi familia Perilluſtris eſt, de qua emerſit
Bartholomeus Coleonus, fortitudine, & fide apud Venetos clariſſimus, & inſignis,
cuius equeſtris ſtatua Venetijs conſpicitur in area Sanctorum Ioannis, & Pauli. A

Familia tribus teſtibus referta.

Multi igitur ex hac familia tres habuiſſe teſtes perlubentur, & huius rei manifeſtum
præſtat teſtimonium ſtemma gentilitium familiæ, quod icone trium nigrorum te-
ſtium inſignitur. Hinc ortum eſt prouerbium Italis vſitatiſſimum. *Coglioni da Berga-
mo*. Quod non de homine ſtupido, & obſcæno, ſed de re inuſitata, & inaudita paſſim
profertur.

Ab hac quoq; praua cõſtitutione genitalia mulierum non ſunt excludenda. Nam-
que fœminas naſci atretas, ſcilicet imperforatas, ex multis Schenchij obſeruatio-

L. 4. de Gen. An. c. 4.

nibus manifeſtum eſt. Præterquamquod Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, anima-
lia quædam integris partibus monſtroſa appellat, tantummodò quia meatus quoſ-
dam occluſos habent. Tradit igitur oriri fœminas à prima conformatione, ore ma-
tricis concreto: quemadmodum aliquando mares, glande imperforata, naſcuntur.
Hæc enim praua genitalium conformatio peritas etiam obſtetrices decipit: ſiquidem
narrat Pineus, quòd Lutetiæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſeptimo, B
in vico Sancti Dionyſij, mulier quædam noctu infantem enixa eſt, qui feſtinanter

Mas creditus fœmina cur.

ob languorem virium, aqua ſacri Fontis fuit luſtratus, & nomine Ioannæ vocatus,
quia fœmina credebatur; ſed paucos poſt dies non ſine magna omnium admira-
tione mas fuit obſeruatus, & cauſa erroris fuit mala partium genitalium conforma-
tio: etenim penis erat breuior, & in ſuprema parte rimæ abditus, more clitoris, in-
ter duo labia, & nymphas pudendi fœminei: cum duo latera ſcroti tanquam labia
pudendi mulieris eminerent; & hac illecebra malignæ harum partium conforma-
tionis Obſtetrices ſæpè falluntur.

Quapropter eorum opinionem explodere debemus, qui fœmellas in maſculos,
tractu temporis tranſmutari poſſe arbitrati ſunt: cum nulla ſit ratio, vel argumentum,
quibus id planè, & præſertim in hominibus probari poſſit. Sunt enim vtriuſque
ſexus partes genitales adeò inter ſe diſſimiles, vt diſſimilius quicquam reperiri ne-

Cur non fiat mutatio fœmina in marem.

queat. Præterquam quòd genitales mulierum partes ſunt in imo ventris ſitu re- C
conditæ, & tenuum regioni per vaſa, & ligamenta membranacea alligatæ, quæ abſ-
que magna relaxatione deſcendere non poſſunt. Quocirca partes genitales mu-
lierum in viriles tranſmutari nequeunt.

His igitur intellectis, ob malam conformationem harum partium, puellæ aliquan-
do creditæ in viros verti dicuntur, dum ſexus virilis detegitur, non autem quia ge-
nitales mulierum partes in viriles mutentur; quemadmodum ſuperius in primo ca-
pite huius Hiſtoriæ, & in Rubrica tranſmutationum enucleauimus. Huius rei mani-
feſtum habemus caſum, qui Cataloniæ contigit, ſicuti viri fide digni narrarunt. In

Caſus Cataloniæ.

quodam igitur Caſtro illius regionis verſabatur puella decem, & octo annos nata,
quæ cum alijs colludens ingenti genitalium dolore correpta eſt, quaſi mox eſſet pe-
ritura: idcircò Medicus fuit accerſitus, qui diligenter obſcænas partes examinans,
aliquid durum ſub pelle pudendi latere obſeruauit; ſicq; nouacula pellem dilatauit, &
illicò membrum virile cum ſcroto exiuit: nam illius foramen ita erat accõmodatum D
foramini membri fœminei putati, vt inde lotium commodè egrederetur: vnde ſa-
nato vulnere, vxorem duxit, cum qua plurimos annos vixit.

L. 13. Anat.

Prauam huius partis conſtitutionem animaduertit etiam Columbus, dum recitat
fuiſſe fœminam, cuius vulua à figura aliarum non diſcrepabat, & portio colli matricis
prominebat: cum tamen in abdomine, neq; matrix, neq; vaſa ſpermatica, neq; teſtes
reperirentur. Ideòque non eſt mirandum, ſi in congreſſu ſemper conquereretur.

L. 4. Obſer.

Sed maiori admiratione dignum eſt, quòd Natura in mulieribus etiam pudenda
interdum geminat. Nam ex Iulio Obſequente, Schenchio referente, puella bi-
ceps geminata vulua nata eſt, ſed mortua C. Lelio, & L. Domitio Conſulibus.
Pariter teſte eodem Obſequente, memoratur mulier duplici vulua prædita, quæ C.
Claudio, & M. Perpenna Conſulibus orta eſſe perhibetur.

L. 4. Obſer. 86.

Deformitates poſtea in pudendis mulierum genitæ poſt natiuitatem infinitæ poſ-
ſunt recenſeri: propterea quòd Schenchius meminit multarum mulierum, immò vir-
ginum,

ginum, ex quarum inguinibus, aut alis vuluæ tumores carnoſi inſtar ſtrumarum, ponderis librarum viginti ad genua vſq; excreſcentes pendebant; ſubſtantia autem horum tumorum vberibus vaccarum ſimilis eſſe videbatur. Ibidem Schenchius recenſet
E mulierem, ex cuius pudendo vena longitudinis, & craſſitiei pollicaris pendebat: quamuis clariſſimus Mercurialis hanc hiſtoriam de mentula muliebri expoſuerit. Ibidem Schenchius memorat quamdam Matronam, cuius clitoris ad longitudinem, & craſſitiem colli anſerini excreuit.

Non diſſimilis caſus nuper accidit Bononiæ. Nam vir quidam cum vxore, quam per decennium inierat, diuortium facere nitebatur: propterea quod ad congreſſum non amplius idoneam eſſe ſignificabat. Quamobrem pro dirimenda coniugum controuerſia, duo Medici precibus permoti pudendo huius mulieris conſpecto, fidem fecerunt, neque acus cuſpidem per genitalium rimam penetrare poſſe. Interea Excellentiſſimus Ioannes Auguſtinus Cuchius In medica facultate nulli ſecundus eligitur, vt vnà cum Quæſitore Fori Archieſcopalis mulierem viſitet, qui primo aſpectu foramen pudendi valdè obſtructum obſeruauit, quia clitoris adeò excreuerat, vt totam rimam clauderet: nihilominus, ipſo eleuato, rimam inuenit ita patulam, vt
F quicquid craſſitudinis etiam brachialis admittere poſſet.

ANDROGYNORVM Varietas.

CVM in antecedenti Rubrica obſeruatum fuerit aliquando à Natura in maribus mentulam, & in fœminis vuluam geminari. Modò perpendendi ſunt illi fœtus, qui vtriuſq; ſexus genitalia participant. Hi ſecundum Pollucem, Concubini, & ſecundum alios Androgyni, ſeu Hermaphroditi nuncupantur. Iuxta hoc diſtichon.

G *In quo Mercurij facies, Venerisq; videtur;*
Nec vir, nec virgo eſt, Hermaphroditus homo eſt.

Cæterum hos infantes non ſolum Androgynos, & Hermaphroditos, ſed etiam διφυεῖς, & ἀνδροθήλυας, & ἀρρενοθήλυας, appellant. Hos admittere videtur Ariſtoteles, quando in Hiſtoria Animalium ſcribit: quibus contingit gemina habere genitalia, alterum maris, & alterum fœminæ, ijs ſemper alterum ratum, & alterum irritum redditur. Item Plinius monumentis mandauit, interdum gigni fœtus, quos Hermaphroditos vocitant: hi olim in prodigijs, nunc in delicijs habentur.

Lib. 4. de gen. An. cap. 4.

Poſtmodum nonnulli varia Androgynorum diſcrimina conſtituunt, iuxta varium Naturæ luſum. In maribus quandoque obſeruarunt exiguum muliebre pudendum in perinæo, & itidem in ſcroto, abſque vllo excrementi profluuio. Pariter ſupra radicem colis figuram vuluæ animaduerterunt. In fœminis variatio fuit obſeruata, quando penis ſupra genitalis faſtigium in clitori prominet, & quando penis ad
H inguina, vel in perinæo profertur. Sed hæc varietas, vt verum fateamur, eſt multiplex; itaut quicquam certi terminari non poſſit, tum ob copioſum numerum Androgynorum, qui nati ſunt, tum etiam, quia Authores recenſendo Androgynos variæ ætatis, non explicant verum ſitum genitalium partium vtriuſq; ſexus.

Ex Iulio Obſequente habemus, quòd M. Meſſalla, & C. Liuio Conſulibus, Androgynus duodecim ferè annos natus, iuſſu Aruſpicum, fuit necatus. Teſte eodem Obſequente, L. Metello, & Q. Maximo Conſulibus, Androgynus Lunæ natus eſt, & mandato Aruſpicum in mare delatus. Pariter, ex Licoſthene, anno ante partum Virginis centeſimo trigeſimo ſecundo, in agro Ferentino, Androgynus natus, in flumen fuit deiectus. Item in agro Romano Androgynus octo annos natus fuit inuentus, & ad mare delatus L. Cecilio, & L. Aurelio Conſulibus, ſi veritatem Iulius Obſequens aſſecutus eſt. Immò Romæ interdum Androgyni nati ad mare delati fuerunt. Ruſus anno antè partum Virginis decimo quarto ſupra centeſimum, iuxta mentem Licoſthenis, Androgynus Saturniæ annorum decem inuentus,

Androgyni ab Antiquis necabantur.

I. Hermaphroditus cum tumore circa vmbilicum.

Digitized by Google

II. Androgynus Ruffi.

Digitized by Google

tus, & in mari demerſus fuit. Ex eodem, Androgynus Vrbini natus anno ante partum Virginis nonageſimo tertio, in mari ſuffocatus fuit.

Itaq; fœtuum ambigui ſexus longam ſeriem, qui videre deſiderat, adeat Iulium Obſequentem, & Licoſthenem, qui innumeros ferè recenſere videntur: cum tamen verum ſitum genitalium non exprimant. Demùm Haly Rodoham in Commentarijs ad artem Medicinalem Galeni fatetur & ipſe, ſe aliquando obiter vidiſſe hominem, qui veretrum cum teſtibus, & vuluam mulieris habebat. Similiter in Annalibus Gallicis legitur, quòd anno ſalutis ſupra milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo octauo, regnante Ludouico XI. apud Aruernos, Monachus quidam Hermaphroditus viuebat in Cœnobio Iſſorienſi, qui tractu temporis grauidus eſt factus, & maxima diligentia ſeruatus donec peperit. Inſuper anno ſalutis ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, penes Heildebergam, in Pago Agri Palatini, Rorbachio nuncupato, gemelli nati ſunt dorſo cohærentes, & ambos Hermaphroditos fuiſſe, Licoſthenes atteſtatur. A

Lib. 10.

Tiguri Heluetiorum, Calendis Ianuarij, anno ſalutis ſupra ſexquimilleſimum decimo nono, iuxta mentem Licoſthenis, natus eſt Hermaphroditus, qui circa vmbilicum tumorem carneum gerebat, & paulò inferius muliebre pudendum, cum ſuo loco membrum virile exiſteret, veluti in figura I. oſtenditur. B

I.

Non diſſimilem videtur repræſentare iconem Iacobus Rufus in ſuo opere de conceptu, & generatione hominis, nimirum cum maſſa carnis rubra circa vmbilicum, & cum pudendo muliebri ſupra virilia genitalia: ideòq; hanc iconem cum præcedenti coincidere exiſtimamus: nihilominus quia hanc quoq; in publico Muſæo inuenimus, eam in figura II. repræſentamus.

II.

Cornelius Gemma duas Androgynorum icones exhibet, quarum prima vtrumque genitale, tam maris, quàm fœminæ inter inguina geſtat, altera verò genitale mulieris in pube, & membrum virile in loco conſueto exhibet, fœtus tamen circa thoracem erat apertus, quemadmodum figura III. demonſtrat.

III.

Hic autem animaduertendum eſt, quod hæ partes genitales vtriuſq; ſexus extrinſecæ in vno, & eodem ſubiecto, partes intrinſecas ſibi correſpondentes rarò habent. Quandoquidem Bahuinus in Obſeruationibus proprijs meminit puellæ octodecim annorum, cuius cadauer apertum virile membrum, & teſticulos exhibuit, puella autem credebatur, quia per paruam rimam ſub cole mingebat, & diſſecto cole duo nerui ampli reperti ſunt, & vrinarius ductus nullus fuit obſeruatus. C

Lib. 15. Anat.

Pariter Columbus recitat ſibi contigiſſe videre fœminam, quæ præter vuluam, membro quoq; virili erat prædita, quod tamen non erat admodum craſſum, quamobrem in eius anatome vaſa præparantia ab aliarum fœminarum præparantibus non differebant. Vaſa autem deferentia diſcrepabant: erant enim bipartita, quia Natura ex binis quaterna produxerat, ex quibus duo, quæ maiora erant, ad concauitatem matricis dirigebantur, reliqua duo ad radicem penis deſcendebant, qui poſtea glandulis aſſiſtentibus earebat.

Genitalium partium conſideratio.

Erat autem in hoc ſubiecto maximè admiranda ſagacitas Naturæ, quæ locum ſatis tutum elegerat, per quem vaſa hæc ad penem deferri poſſent. Vterus autem, nec non ceruix matricis à cæterarum fœminarum matrice, & colo nihil diſcrepabant: ſed in teſtibus aliquod diſcrimen obſeruabatur: cum teſtes in hoc ſubiecto craſſiores, quàm in reliquis mulieribus eſſent, ſed, quoad ſitum illorum, nulla differentia deprehendebatur. Peni ſcrotum non erat continuum; immò vero ſcroto prorſus carebat, & duobus muſculis hic penis erat præditus, non autem quattuor, qui in maribus perfectis obſeruantur. Præterea penis huius Androgyni tenui pelle tegebatur, ibi nullum aderat præputium, ſed viſebantur duo ſpongioſa corpora, per quæ duæ arteriæ ferebantur ab illis ortæ, quæ ad veſicam tendebant. Hinc eliciendum eſt, vt ſuperius fuit explanatum, vaſa genitalia intrinſeca in Hermaphroditis, genitalibus extrinſecis aut rarò, aut nunquam reſpondere. D

Fatetur inſuper Columbus loco citato duos Hermaphroditos viuentes conſpicatum fuiſſe, ſcilicet marem, & fœminam (Hermaphroditi enim mares, & fœminæ vocantur, iuxta vigorem ſexus: namq; ſi in virilibus genitalibus magis polleant, mares, ſin ſecus fœminæ nuncupantur) Hermaphroditus igitur mas, quam Columbus ſumma

ma

III. Hermaphroditus Gemmæ.

ma diligentia inſpexit, penem cum ſcroto, & teſtibus habebat, ſub quibus, nempe in perinæo erat rima in morem vuluæ effigiata, ſed non penetrabat. At Hermaphroditus fœmina fuit mulier ex genere illarum Aethiopum, quas Vulgus Italicus Cingaras vocat. Hæc enim neq; agere, neq; pati commodè poterat, quia penis longitudinem, & craſſitiem minimi digiti non excedebat, deinde rima vuluæ erat ita anguſta, vt apicem minimi digiti admittere non poſſet. Signa autem dignoſcendi vim Hermaphroditorum, quibus tutò poſſimus diuulgare, vtrum ad ſexum fœmineum, vel maſculinum ſint referendi, explicata fuerunt in Rubrica Differentiarum primi capitis huius Hiſtoriæ. A

In Brutis quoq; hæc fœditas, ſeu ambiguitas ſexus aliquando obſeruatur. Siquidem Plinius equas huius generis conſpectas ætate Neronis memorat. Cum Nero equas vtriuſq; ſexus participes carpento ſuo ſubiecerit, quæ in Treuetico Galliæ agro repertæ fuerunt: Textor quoque recitat, quòd, Xerxe in Græciam exercitum parante, Mula peperit mulum vtroq; genitali, ſcilicet maris, & fœminæ refertum. Amplius equum hermaphroditum Cardanus Antuerpiæ obſeruauit, qui vnum habebat teſtem loco proprio, cum mammis tumidis inſtar equæ, habebat deinde vuluam in proprio ſitu, ſed ex ipſa penis prominebat. Immò tanquam maſculus erecto capite, & craſſiore corpore equabus adhinnibat. B

Lib. 7. nat. Hiſt. cap. 3.

Tom. 2. Offic.

His ſic expoſitis ad cauſas accedemus. Authores igitur verſantes circa cauſas monſtroſi ventris, id vt plurimum ex terrore, atq; metu à matre vtero gerente concepto prodire obſeruarunt. Scripſit enim Rufus fieri aliquo caſu, vt, ex ſubita formidine ſemen circa hæc membra aliquid vitij contrahat, Fatetur enim ipſe ſe vidiſſe infantem, cuius ſexus non conſtabat, quia teſticuli ſine genitali membro prominebant, & infra teſticulos rima conſpiciebatur, per quam vrina fluebat. Itaque mater fatebatur ſe ex quodam viſo ita fuiſſe perterrefactam, vt hinc infanti hoc contractum eſſe coniectaret. Quamuis etiam ab agitatione ſeminis ob quamuis cauſam ſimiles monſtroſi ventres prodire poſſint.

L. 5. c. 3.

Antequam de Hermaphroditorum cauſis verba faciamus, breuiter ponderandum, num hi inter differentias monſtrorum recenſendi ſint, cum nonnulli alienam amplectentes ſententiam ſic ratiocinentur, Illa nuncupantur monſtra, quæ rarò contingunt, ſed Hermaphroditi frequenter naſcuntur, ergo in numero monſtrorum non ſunt collocandi. Præterea roborant hanc opinionem, quoniam Androgyni nullum Naturæ vitium præ ſe ferre videntur: ſiquidem cum virtus vtriuſq; ſeminis, ſcilicet paterni, & materni ita viget in fœtu fabricando, vt infans vtrumq; ſexum perfectè aſſequatur, tunc id ad erratum Naturæ non erit referendum, quoniam Natura tunc ſibi ſimile in vtroq; ſexu producit: quapropter iuxta hanc ſententiam, omnes Hermaphroditi in ſerie monſtrorum non collocantur, ſed illi tantùm, quorum ſexus ob exilitatem, eſt imperfectus, aut illi, quorum ſexus eſt tranſpoſitus. C

Hermaphroditi an inter monſtra recenſendi.

Huic opinioni non eſſe adhærendum cenſemus; primò, quoniam Hermaphroditi frequenter naſci videntur in comparatione ad cætera monſtra, non autem ſimpliciter. Deinde nullos, aut admodum paucos fœtus monſtrificos cum vtroq: ſexu perfectos fuiſſe arbitramur. Præterquamquòd, ſi naſcerentur, inter monſtra eſſent reponendi: cum Natura in generationibus animalium ſemper marem, & non fœminam producere intendat, & quando ab hoc gradu perfecto deficit, fœminam procreat. Demum manifeſtam habemus doctrinam Ariſtotelis, qui Hermaphroditos monſtrificos nuncupauit, & horum alterum ſexum ratum, & alterum irritum eſſe ſcripſit. D

Ariſtotelis opinio.

Itaq; ſi ad horum cauſas mentem dirigamus, prima facie incidemus in ſententiam Aſtrologorum, qui cauſam huius effectus in ſydera referunt, & præcipuè quando ſynodus Veneris, & Mercurij in ſignis bicorporeis celebratur: cui ſententiæ Paulus Aegineta adſtipulare videtur. Sueſſanus huius effectus aliam cauſam amplectitur, dum ſcripſit, poſt menſium fluxum à primo congreſſus die ad quintum, maſculos procreari, deinde ad octauum fœmellas, & ad duodecimum hermaphroditos, Verùm huic ſententiæ nec ratio, nec experientia ſuffragatur: quandoquidem maſculus, vel fœmella, nullo dierum diſcrimine obſeruato, ex ſemine maris, vel fœminæ prædominante generatur. Deinde ſi Androgyni, poſt duodecimum diem flu-

Lib. 6. c. 69.

xionis

xionis menſium, producerentur, horum copioſius numerus inueniretur. Quamobrem horum natiuitas æquali ſeminis Parentum vigori attribuenda eſt: veluti Boſcius in Concordia Philoſophorum, & Medicorum de humano conceptu optimè pronunciauit: Etenim, iuxta communem, & veram ſententiam, hi fœtus monſtroſi à materiæ ſeminalis vbertate, cauſam ſuæ generationis, & conformationis contrahere perhibentur. Effuſa enim æquali portione materiæ ſeminalis ab vtroq; genitore, tunc facultas formatrix, quæ ſimile aliquid ſibi ſemper fingere conatur, æqualibus viribus in vtramq; materiam incumbit: hinc poſtea non eſt mirum, ſi in vno, & eodem fœtu vterq; ſexus detegatur.

Vera cauſa ortus Androgynorum.

E

DE VITIATA PEDVM Conformatione.

F

Cap. VI.

QVOD in formatura brachiorum, & manuum ſuperius obſeruauimus; modò etiam in conſtitutione crurum, & pedum ponderandum eſt. Propterea quòd Natura, in his quoq; membris conformandis impedita, vel pedes nullos, & diminutos gignit, vel eos geminat, vel quauis alia ratione deturpat. Quoad primum referunt Hiſtoriæ, quòd Mauritij ætate, qui anno poſt partum Virginis ſupra quingenteſimum ſeptuageſimo octauo imperabat, natus eſt infans ſine pedibus, cum inferior pars huius fœtus in caudam piſcis deſineret, cuius icon capite quarto huius Hiſtoriæ inquirenda eſt. Haly Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni, hominem viuum ſine pedibus ſe conſpicatum fuiſſe fatetur, & Schenchius in Obſeruationibus puellæ ſine pedibus meminit, qui violentia morbi deciderant, trunco tamen illæſo, quæ poſtea in vijs publicis mendicabat. Pariter in agro Piceno, vt Romana tradit Hiſtoria, natus eſt infans, qui, à genitalibus, cum cruribus, atq; pedibus careret, in conum quaſi pyramidis deſinebat. Erat autem, virilis ſexus, cæteris partibus integrè formatis. Tandem Rufus in opere de conceptu, & generatione hominis, infantes defectu membrorum mutilos, & pedibus carentes ſe conſpexiſſe teſtificatur.

Infantes ſine pedibus nati.

G

Cæterùm ſi per ſeriem annorum incedamus, inueniemus, in Villa Nepritez, non procul ab oppido Vuutezetſi ad Moldam ſito, vt refert Licoſthenes, infantem ſine pedibus natum, anno ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo ſeptimo, quemadmodum in icone I. oſtenditur. I.

Huic non valdè diſſimilem fœtum diuulgat ſe vidiſſe Nicolaus Rocheus, anno
H Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, die octaua Februarij, in Caſtro Diui Amandi Alliteri, in ſolo Borbonico, ex notiſſima muliere natum, qui à capite ad vmbilicum vſq; imaginem hominis referebat, & deinceps loco crurum, & pedum, cauda ritu Sirenum ſubſtituebatur, & monſtrum per horam à partu vixiſſe perhibetur.

Inſuper anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, Vuidenſbachi, quod diſtat per ſpatium milliaris a Schleaſinga, authore Licoſthene, monſtrum natum eſt ex muliere habens imaginem infantis, ſed abſq; cruribus, & pedibus, quorum loco demiſſa cuſpis producebatur; immo ex lateribus quoq; cuſpides quædam paruæ prominebant, veluti in icone II. conſpicitur. II.

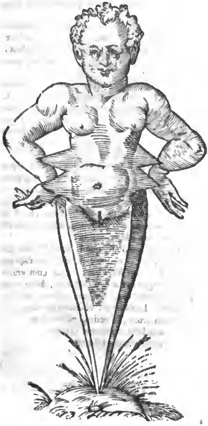
Huic addamus non multùm diſſimile monſtrum, & horrificum, quod vxor figuli peperit anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto. Hoc à vertice ad hyppocondria figuram humanam repræſentabat, ore tamen prominente, & facie torua. Ab vmbilico autem, relicta hominis figura, in formam pyramidalem termina-

I. Infans ſine pedibus.

Digitized by Google

II. Infans loco pedum cuſpidatus.

Digitized by Google

Infans alius pyramidalis. minabatur, referens in cuſpide ſimilitudinem caudæ ſuis inflexæ. Præterea circa ſpinam dorſi vmbilici effigies alia conſpiciebatur, & nullum prorſus ſexum exhibebat.

Neq; omittenda eſt iuuenis Galla annum circiter decimum octauum agens, partibus inferioribus, nimirum fæmoribus, cruribus, & pedibus carens, quam Bononia vidit, & admirata eſt, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo quarto. Hæc nata eſt in vrbe Biſon territorijs Auenionenſis, nomine Catherina Mazzina appellata, venuſtæ formæ, & altitudinis trium dodrantum, palmo amplius, ſed coxis, cruribus, conſequenterq; pedibus carens. Brachia erant perfectè conſtituta, pectore, & trunco longiora; pars corporis inferior quodammodo bifida apparebat, imum lyræ æmulans. A

Hæc ad rem loquebatur, canebat, cytharam pulſabat, tripudiabat manibus, more Hiſpanico, Mauritano, Italico, & Gallico. Pariter ad concentum lyræ geſtus imperfecti corporis ita componebat, vt qui illam eminus vidiſſent, pedibus ſaltare proculdubiò protuliſſent. Namq; quo ad animi dotes, ei nihil deerat, quod alijs hominibus à Natura conceſſum eſt.

Præterea vtroq; ſexu erat prædita, magis tamen ad fæminam accedebat, quia in eo ſexu magis vigebat, & propterea magis fæmina, quam vir dicebatur. Credimus omninò hoc monſtrum eſſe idem, quod Romæ monſtrabatur anno ſupra ſeſquimilleſimum octuageſimo quinto. Tunc enim monſtrifica iuuenis annum agebat octauum. Quandoquidem ad nos delatum fuit per litteras, tunc temporis Romæ circumferri ſpectandam puellam octennem, cui ab origine, crura, tibiæ, & pedes deerant, cæteris membris rectè conſtitutis, vt figura III. demonſtrat. B

Monſtrum Romæ, & Bononiæ viſum idem. III.

Aliquando autem Natura varijs impedimentis agitata fœtum in vtero fabricabit cum fœmoribus, & cruribus integris, præter pedes, qui nulli in partu conſpiciuntur. Hanc enim infantis conformationem Iacobus Rufus in ſuo opere de conceptu, & generatione hominis proponit; dum teſtificatur ſe interdum conſpicatum fuiſſe infantem iuſta alioquin, & perfecta totius corporis formatura, ſed ſolis pedibus carentem. Deinde hoc fœtus vitium imperfecto ſemini aſſignandum eſſe arbitratur. Effigies autem huius monſtri in figura IIII. oſtenditur. C

Monſtra ſine pedibus. IIII.

Præterea non eſt in dubium reuocandum, quòd, ſicuti Natura interdum varijs oppreſſa impedimentis, nec crura, nec pedes in fœtibus procreat; pariter aliquando ab alijs cauſis ſtimulata, fœtum cum vnico tantùm crure, & pede gignit: vt accidit Myſenæ, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo octauo, menſe Aprilis, authore Licoſthene, vbi natus eſt infans vnico tantùm crure, & pede præditus, cuius iconem Lector inueniet in capite quarto huius Hiſtoriæ.

BRV-

III. Iuuenis Galla fœmoribus, cruribus, & pedibus carens.

IIII. Infans ἄπους Iacobi Ruffi.

E BRVTORVM DIVERSI GENERIS.

ΑΠΟΔΙΑ.

NATVRA in fabricandis humanis fœtibus, ſi aliquando varios committit errores, aliquà tamen ratione impedita, ne intentum finem aſſequi valeat, vt in Rubrica antecedenti, de humanorum fœtuum pedibus obſeruatum fuit: non eſt tamen credendum hoc in fœtibus belluarum contingere minimè poſſe: quandoquidem varijs exemplis, & caſibus oſtendemus Naturam pari ratione in pedibus Brutorum conformandis errata committere: cum ἀποδία, nempè pedum defectus in Brutis etiam animantibus locum habeat. *Apodia brutorum.* Etenim Albertus meminit Hirci cum pedibus tantummodò anterioribus nati; quapropter poſterioribus carens, gradiebatur quidem, F ſed partem poſteriorem per terram trahebat.

Licoſthenes quoq; Hiſtoriographus memorat vitulum ex vacca natum pedibus anterioribus carentem, qui natus eſt anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, Ianuario menſe, in Pago quodam Epiſcopatus Diligenſis, qui vernacula lingua Obenhauuſen appellatur. Hic vitulus, quamuis anterioribus cruribus careret, nihilominus, vt refert Author, corpore erecto, tanta velocitate currebat, vt alios vitulos in curſu facilè ſuperaret.

Non diſſimilem vituli iconem damus numero I. qui nuper abſque pedibus anterioribus ortus eſt in agro Bononienſi, cuius occaſione inuolucra bouili fœtus, & eius ſitum in vtero obſeruauimus, die decima tertia Ianuarij anni ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimi ſecundi. I.

Fætus igitur bubulus duabus membranis inuoluitur, quarum altera interna, & altera externa dicitur. Hæ autem inter ſe craſsitie diſcrepant, nam interna eſt valG dè tenuis, cum à peritoneo ſœtus originem ducat, quod vaſa vmbilicalia fœtus tegit, *Anatomia bubuli fætus.* immò à corpore egreſſum, & tandem expanſum fœtum inuoluit, & pluribus redundat cotyledonibus, qui nil aliud ſunt, quàm portiones quædam carneæ ſubſtantiam, & quaſi figuram renum æmulantes. His carnibus vaſa ſeminalia, adhærent delata per hanc tunicam, & diſperſa tanquam fibræ venæ portæ per meſenterium.

Altera tunica craſſior eſt, ortum ducens à membrana carnoſa, quæ prædictis omnibus portionibus carneis adnaſcitur, portionem quamdam ſui in vnamquamq; cauitatem ipſarum carnium immittens: ſunt enim hæ carnes extrinſecus veluti aſperæ, ſinum quemdam oblongum habentes, quo tunicam externam reſpiciunt, in quas membrana externa portiones quaſdam ſui immittit, quibus tenaciſſimè inſeritur, & cohæret.

De ſitu quadrupedum in vtero verba fecit Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, *Lib. 7. c. 8.* H dum ſcripſit, ſitum eorum in vtero eſſe extenſum, quod tamen in bubulo fœtu falſum eſſe comperimus. Quandoquidem in matrice ita geſtatur, vt ſpinam dorſi flexam, & gibboſam habeat, genibus flexis, & cruribus anterioribus decuſſatis, quando tamen fœtus bubulus eſt perfectus, nam quem hic damus imperfectus erat. *Situs vituli in vtero.* Caput quodammodo tibiæ ſiniſtri pedis incumbit. Dexter verò pes verſus ventrem ſurſum eſt reuolutus. In poſtica parte crura omninò ſunt reflexa inſtar canis humi iacentis, & dormientis, & ſub ventrem antrorſum reuoluta. Cauda inter crura retracta eſt, vngulæ tenellæ, & niuis inſtar candidæ. Vaſa vmbilicalia, quæ ab Anatomicis duabus arterijs, & vna vena conſtare dicuntur, in ſimili ſœtu duæ venæ conſpiciuntur extrinſecus, quæ intus in vnum principium deſinunt.

Inter fœtum, & primam fætus tunicam maxima copia humoris continetur pituitoſi viſcidi, & lenti, itaut digitis adhærens vix abſtergi poſſit. Eſt autem hic humor materia vrinæ, & aqua ſanguinis, fœtum nutrientis, qui ex veſica per vrachum in hanc capacitatem deſcendit. Hæc enim humiditas de induſtria ibi à Natura detinetur,

I. Vitulus bipes.

Digitized by Google

II. Canis bipes cum Cynomazo.

Digitized by Google

III. Canis leporinus bipes cum Cynocephalea.

Digitized by Google

tinetur, vt in illa embryon innatans ad perfectum paritionis tempus commodius in vtero retineri poſſit: nam aqueus ille humor fœtus pondus quodammodo eleuat, & ſuſtinet, quo effuſo, neceſſarium eſt, vt fœtus ſubſideat, & in corpus vteri decumbens

E grauitate ponderis premat, conſequenterq; exitum ſtimulet.

Hic autem nonnulli dubitant, quomodo hic humor vrinæ naturam ſapiens facilè poſſit contineri, cum ſua acrimonia tenellam fœtus cutem lædere poſſit. Sed aduertendum eſt, quod hæc materia minimè acris eſt, neq; biliosa, ſed tantummodò craſſa, pituitoſa, & lenta inſtar muci, quæ quamlibet acrimoniam retundere poteſt. Et hæc obiter dicta ſufficiant de inuolucris, & de ſitu fœtus bubuli. *Dubitatio circa humorem fætus.*

In maiorem confirmationem monſtroſi pedum defectus, proponuntur ſpectandæ icones monſtrificorum animantium, quæ ad noſtras manus peruenerunt, & ſunt præſertim icones canum bipedum, qui abſq; pedibus anterioribus nati ſunt. Prima figura erit canis ex genere ſagacium albo, caſtaneoq; colore diſtincti, qui à primordio ortus, prioribus carens cruribus, tractu temporis, poſterioribus tantùm nixus incedebat, & hic delineatur in icone II. cum eynomazo herba, nimirum cum chamæleone nigro. II.

F Altera canis bipedis icon eſt canis leporini, vt in figura III. conſpicitur, vbi cum cynocephalea, nimirum cum oſyride Lobellij pingitur. Erat hic canis coloris albi natus in Gallia, nimirum Lugduni. III.

In genere felium id accidiſſe intelleximus ex Clariſſimo Liceto, qui retulit, Patauij, in Collegio Rauennate felem inter multos catulos, vnum enixam fuiſſe bipedem, quoniam cruribus anterioribus carebat, & foramen oris propè gulam habebat, auribus quadratis, ſed breui temporis ſpatio interijſſe tradit, quoniam, cum prioribus careret pedibus, ad hauriendum lactis alimentum repere non poterat. *Felis bipes.*

Hactenus de quadrupedibus bipedibus natis ſermonem habuimus. Modò notandum eſt, quòd aliquandò animantes ſua natura quadrupedes, tripedes naſcuntur, cum Natura impedita in vtero quartum pedem fœtui addere non potuerit. Itaq; Licoſthenes Hiſtoriographus monimentis mandauit, quòd anno Mundi ſeptingenteſimo octuageſimo quarto ſupra tria millia, & ante partum Virginis Dei-

G paræ centeſimo ſeptuageſimo octauo, Mulus tripes Renate ortus eſt, vt in icone IIII. apparet. Amplius, ex eodem Authore, anno Mundi ſeptingenteſimo nonageſimo quarto ſupra tria millia, Calatiæ Aſinus tripes natus eſſe perhibetur. IIII.

Cæterum id noſtra ætate accidit in Cane, albo, & rufo colore prædito, quem delineatum ſpectandum exhibemus, cum cynocardamo, nimirum cum Naſturtio Lobellij, quemadmodum figura V. oſtendit. V.

Accidit tamen aliquando, vt animal quadrupes cum quattuor tibijs naſcatur, ſed vna illarum manca. Etenim pullus equinus, ex Iobo Finzelio, in opere de miraculis noſtri temporis, referente Licoſthene, natus eſt in villa Pomeraniæ Rekouu vicina Rugio ad oſtium Viadri, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto. Hic pullus fuit horrendo capite, auribus pendulis inſtar aurium canis ſagacis, ore monſtroſo, & labijs ita inflexis, vt vbera apprehendere non poſſet. Collum erat tortum, & ſinuoſum, iuba impexa, cute aſpera, & villoſa, necnon cauda *Animal quadrupes mancum.*

H inſtar criſtæ erecta.

Tandem hic pullus rectus ſtabat, inhitu terribilis, licet vnà ex tibijs anterioribus eſſet manca, carebat enim pede, cum alter pes anterior humanum pedem æmularetur, pedibus tamen poſterioribus equinis, vt in figura VI. apparet. Triduum vixiſſe Fincelius retulit, qui poſtea extinctus, in triuio fuit tumulatus. VI.

IIII. Mulus tripes.

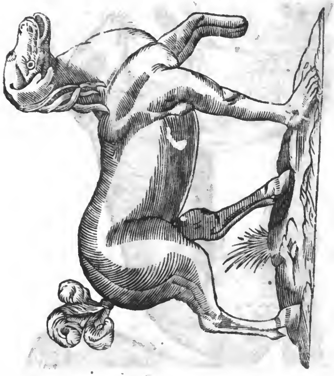

Digitized by Google

V. Canis tripes cum Cynocardamo.

VI. Pullus equinus mancus.

Digitized by Google

E MVLTIPLICATIO PEDVM in Fœtibus Humanis.

CVM pedum multiplicatio in fœtu humano, homines quadrupedes efficere poſſit, animaduertendum eſt, quòd homo quadrupes æquiuocationem incurrere poteſt: ideòque noſtra intererit prima fronte hanc ambiguitatem patefacere, vt deinceps lectio clarior euadat. In primis homo quadrupes appellatur puer gradi incipiens, qui imbecillis cruribus nondum ſuſtentatus, manibus,& pedibus more quadrupedum incedit. Deinde Iconographi, vt cunctis inſinuarent mutuum, & concordem matrimonij amorem, virum, & vxorem, vno tantùm corpore, & quattuor
F pedibus pinxerunt: vnde quidam Poeta huc alludens, canebat hunc in modum.

Hominis quadrupedis æquiuocatio.

Efficiunt hominem vir, & vxor amabilis vnum;
Sic homo fit quadrupes, qui fuit ante bipes.

Demum ex faſciculo temporum collegimus, quòd ætate Mauritij Imperatoris, natus eſt puer quadrupes, non quòd quattuor pedes, & duas manus haberet, ſed quadrupes nuncupabatur, quoniam manus formam pedum æmulabantur, præterquamquòd more quadrupedum gradiebatur. Item, Conrado Geſnero authore, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo primo, inuentum eſt monſtrum toto corpore humano, vnguibus aquilinis, in ſaltu Hanesbergio Miſniæ barbatum ſubflauum, & pilis criſtam referentibus, & pronè ritu quadrupedum proficiſcebatur. Qua de re quis aſſerere poterat hunc fuiſſe infantem expoſitum, nullo docente factum quadrupedem, nec loqui didiciſſe, conſequenterq; creuiſſe, & in illis ſyluoſis locis, fructibus agreſtibus, & Ferarum indulgentia nutritum fuiſſe.

G Pariter Alberti Magni temporibus duo homines, nimirum mas, & fœmina, in nemoribus Germaniæ, more Quadrupedum incedentes reperti eſſe perhibentur. Cæterùm cui hoc mirum non videatur, cum anno elapſo Bononiam peruenerit homo mendiciſſimus, qui tanquam quadrupes gradiens eleemoſynam quæritabat, & huius inceſſus praua coxendicum conformatio in cauſa erat, quia nullo modo ſe ſe erigere poterat.

Homo mendicus ritu quadrupedis gradiens.

Cum hactenus tres fœtuum humanorum quadrupedum intellectus expreſſi ſint, aduertendum eſt in nullo horum ſenſuum noſtram ſententiam eſſe collocandam: quandoquidem, dum de pedum in humano fœtu multiplicatione agimus, fœtum in vtero formatum cum brachijs, & cruribus, ſed ijs poſtea geminatis, vel alia ratione multiplicatis intelligimus. Nam Iulius Obſequens narrat, quod olim P. Africano, & Lelio Conſulibus Amiterni natus eſt puer tribus pedibus, & vnico tantum brachio, cuius iconem Lector in capite quarto huius Hiſtoriæ inueniet.

Verus ſenſus.

H Præterea, iuxta ſententiam eiuſdem Iulij Obſequentis, Apio Claudio, & P. Metello Conſulibus, Amiterni infans tribus pedibus ortus eſt, reliquis partibus totius corporis rectè conſtitutis, vt in hac figura I. conſpicari licet. I.

Pariter, ex relatione Iacobi Rufi, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, in Anglia, non procul ab Oxonia, puella biceps nata eſt quattuor brachijs, & manibus, ventre vno, & ſede vna integrata, ſed in vna parte duo erant pedes, & in altera vnus tantum pes porrectus conſpiciebatur, itaut tribus tantummodò pedibus referta eſſet.

Puella tripes.

Inſuper puſiones natos cum quattuor pedibus plures in campum afferre poſſemus: propterea quòd Licoſthenes exhibet ſpectandam infantis figuram nati anno ante partum Virginis centeſimo ſexageſimo ſecundo, Therni Sedicini, qui quattuor pedes, & totidem brachia habuit. Idem Licoſthenes, anno ante Chriſtum natum centeſimo ſexageſimo, meminit infantis cũ quattuor pedibus Cærenati. Et ex eodem anno ante partum Virginis centeſimo trigeſimo tertio, puella quattuor pedibus prædita viſa eſt.

Infantes quattuor pedibus nati.

I. Puer tripes.

Digitized by Google

II. Infans quadrupes Ruffi.

Digitized by Google

Cæterum anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo decimo tertio, in Boiuaria Aquilonari inter duo flumina, nempè inter Danubium, & Alemanum, nata eſt puella cum quatuor pedibus, & totidem brachijs. Amplius anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo nono, in Germania, Iouianus Pontanus tradit, referente Pareo, die nona Ianuarij infantem quaternis pedibus, & totidem brachijs conſpectum fuiſſe. A

Anno quoq; ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo ſexto, in Agro Tigurino, ex Licoſthene, natus eſt infans biceps quattuor pedibus. Biceps pariter, ex eodem Authore, natus eſt ex vxore Fabriferrarij die vigeſima ſeptima Decembris anni ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimi quinti, in Pago quodam non procul ab Adorffio oppido Vortlandiæ, quattuor pedibus, & totidem manibus, abſq; nota ſexum prodente, cuius loco vmbilicus erat procreatus. Demum Terracinæ quadrupedes orti eſſe feruntur. Nos autem hoc In loco iconem fœtus quadrupedis nati Romæ exhibemus, vti Iacobus Rufus retulit, cæteris partibus corporis rectè conſtitutis, vt apparet in figura II.

Infantes quattuor pedibus.

II.

Quadrupes autem ille puer natus Mauritij ætate, quem Licoſthenes in Hiſtoria memorauit, quattuor pedes non habuit, ſed quadrupes fuit nuncupatus, quoniam, more quadrupedum, proficiſceretur ob malignam partium poſteriorum conformationem. Qui plura huius generis exempla videre cupit, adeat quartum caput huius Hiſtoriæ, vbi de multiplicatione brachiorum in fœtibus verba fiunt. B

MVLTIPLICATIO PEDVM
in Belluis Quadrupedibus.

DE monſtrificis, ſeu geminatis pebibus Brutorum dicturi, primò de Equo tanquam animali nobiliſſimo diſſeremus. Pedes igitur horum animantium quattuor eſſe debent, cum inter quadrupeda ſecundum Latinos, & inter τετράποδα ſecundum Græcos collocentur. Cæterum, ſi hæc animalia pauciores, vel plures pedes ſortiantur, id in genere monſtrorum reponendum, & Naturæ erratum appellandum erit. Et quamuis duo equorum genera apud veteres, & nuperos quoſdam Authores, nempè domeſticum, & ferum reperiantur; nullibi tamen legimus, vt aliqui perperam voluerunt, feros à domeſticis multitudine pedum diſcrepare. C

Duplex genus Equorũ.

Eraſmus Stella doctrinam Plinij ſecutus, hodie in Bruſſia equos ſylueſtres verſari diuulgauit, neq; à Græcis, neq; à Latinis deſcriptos equis domeſticis penitus ſimiles, non multitudine pedum, ſed ſolo dorſo ab illis diſſentientes: cum equi feri dorſa ad inſidendum inepta habeant, & nunquam cicures reddi poſſint.

Itaq; ſi pedes in equis multiplicarentur, proculdubiò tales animantes in curſu perniciſſimos appellare poſſemus: nam equus ſua natura in curſu eſt adeò velox, vt in epigrammate Archiæ equus omnium velociſſimus ἀετὸς ἵππων, quaſi Aquila legatur; cum ſit hæc auis omnium velociſſima. Immò Oppianus verba faciens de equis Iberis tantæ celeritatis eos eſſe prodidit, vt Aquilæ tantummodò cum illis, aut Circi Accipitres nuncupari certare poſſint. Rurſum Homerus curſum perniciſſimum equorum Erichthonij filij Dardani expreſſurus, ex vento Aquilone conceptos eſſe finxit, qui ventus à vehementiſſimo Aquilæ volatu nomen ſibi comparauit. Finxit etiam à Podarge equarum celerrima Balium, & Xanthum equos Achillis præſtantiſſimos, dum hæc per florulenta prata paſceretur, ex Zephiro vento fuiſſe conceptos. Prӕterquamquòd Podarge quoque à velocitate pedum nuncupata eſt. Immò Varinus Podargem Harpyam eſſe diuulgauit, ex qua poſtea equi illi procreati fuiſſe feruntur, οἳ ἅμα πνοιῇσι πετέσθην, nimirum qui æquali cum ventis pernicitate volabant. Pariter apud Silium Italicum eodem modo Pelorum equum ex Zephiro conceptum eſſe legimus. D

Velocitas curſus equorum.

His

I. Equus quinque pedibus.

Digitized by Google

II. Equus octo pedibus.

Digitized by Google

His de pernicitate equorum expoſitis, aduertendum eſt, quòd ſi Natura quattuor equinis pedibus alios addat, dum in procreandis belluinis fœtibus impedita errat, tantùm abeſt, vt velociores reddantur, vt potius in curſu admodum tardi euaderent, *Pernicitas equorum qualis.*
E quoniam, vt noſtra fert opinio, quintus, vel ſextus pes illis additus eſſet impedimento, quominus pernicitatem aſſequi poſſent.

Equum quinq; pedibus natum referunt Hiſtoriæ, & in primis anno Mundi octingenteſimo vigeſimo nono ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ Virginis centeſimo trigeſimo quarto, natus eſt Romæ equus quinq; cruribus fultus in Eſquilijs, Eſquiliæ enim eſt mons, & vicus Romæ ita nuncupatus, quoniam ibi arx, & excubiæ Regis Tulli eſſent, qui illum montem Vrbi addidit. Præterea alius equus huius conditionis anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto Berne Heluetiorum conſpectus eſt: nam quintus pes vnà cum crure poſticis potius, quàm anticis pedibus erat additus, vt in icone I. conſpicitur. *Equi quinque pedibus nati.* I.

Verùm per veteres hiſtorias vagari non debemus, cum noſtra ætate, equa octo pedibus prædita Romæ fuerit conſpicua anno noſtræ ſalutis ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo quarto.

F Etenim quædam doſſuaria equa calcem in Vrbem ferebat, quæ equam octo pedibus conformatam enixa eſt: hanc diligenter ali, ad prolem ſeruari, & ei admiſſarium ſtatuto tempore admoueri iuſſit Eminentiſſimus Cardinalis Franciſcus Barberinus, Muſarum, & Charitum munificentia ornatiſſimus Princeps, & diligentiſſimus rerum naturalium indagator, qui dum opulentam doctrinæ ſuppellectilem in pretioſum penum, ad præſentis, & poſteræ ætatis beneficium, condit, ab Vrbano VIII. Patruo Pontifice Summo, & in litteris multis modis Maximo neutiquam degenerat.

Hæc equa tandem grauida pullum elegantem octo pariter pedibus refertum peperit, vt oſtenditur in icone II. quam Clariſſimus vir Honorius Beatus in Medica facultate præſtantiſſimus perhumaniter nobis impertitus eſt, vt raris huius Hiſtoriæ monſtris inſerere poſſemus. Quamuis poſtmodum equa perierit, & pullus ob incuriam cuſtodum, vt intelleximus, ex lapſu Tecti ſylueſtris oppreſſus, & extinctus ſit. II.

G Ad familiam bubulam, mentem, & ſermonem noſtrum ſi conuertamus, illam quoq; monſtris huius generis carere non inueniemus. Habemus enim ex Conrado Licoſthene, quòd anno ſalutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, Baſileæ Rauracorum, Bos quinq; pedibus viſus eſt, qui à Circulatore quodam, quæſtus gratia, circumducebatur: nam quintum crus vnà cum pede ab humero dextro pendebat, veluti apparet in icone I. *Familia bubula.* I.

Aelianus pariter in Hiſtoria Animalium fatetur ſe vidiſſe bouem quinq; pedibus præditum, necnon vitulum, ex cuius humeris pes quintus ad greſſum prorſus inutilis dependebat. Neq; hoc alicui mirum videri debet; propterea quod annis elapſis verſabatur Bononiæ circumforaneus, qui vaccam octo pedibus integratam, lucri cauſa, circumducebat ſpectandam, quam tandem Magno Hetruriæ Duci vendidit. *Lib. 12. cap. 3.* *Vacca octo pedibus.*

Amplius anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, authore
H Licoſthene, in vico Thuringiæ, natus eſt vitulus ſextipes, namq; vnum anterioribus, & alterum poſterioribus pedibus in vtero Natura addiderat, præterquamquòd hoc monſtrum maſſam carnis iuxta latus dextrum geſtabat.

Deinde anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, die tertia Martij, natum eſt monſtrum referens vitulum cum ſex pedibus, gemino capite, quorum alterum Orientem, alterum Occidentem ſpectare videbatur, & tres pedes huic, & tres alteri capiti inhærebant, ſi veritatem Licoſthenes aſſecutus eſt; nos in præſentia damus iconem vituli hexapodis, nempè ſex pedibus nati, quorum pedum duo ad gradiendum omninò inutiles à tergo pendebant, veluti pingitur in figura II. cum Origano Heracleotico. *Vitulus ſex pedibus natus.* II.

Alium vitulum ſeptem pedibus natum vidimus referentem quodammodo monſtrum bicorpor; quamuis vnum tantùm caput haberet, tergoris tamen aliqualis apparebat diuiſio, & ex parte qualibet ſua pendebat cauda. Poſteriores pedes habebat quattuor, anteriores binos, nam ſeptimus à fine ceruicis ortum ducebat, vt

pictura

I. Bos quinque pedibus natus.

Digitized by Google

II. Vitulus hexapus facie agnina cum Origano Heracleotico.

III. Vitulus ſeptem pedibus natus cum Trifolio luteo minimo.

Digitized by Google

pictura III. oſtendit. Hunc Vitulum monſtrificum quidam Circulator, quæſtus gratia, circumferebat, anno noſtræ ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo octauo, & in Agro Vicentino natum eſſe atteſtabatur: quare delineari curauimus,
E vna cum Trifolio minimo luteo Herbariorum.

Non valdè diſſimilis Vitulus refertus ſeptem pedibus natus eſt Caliſij in Polonia, anno Domini ſexageſimo nono ſupra milleſimum, & ducenteſimum, intra diem octauam Natalis Domini, ſed quoniam præter multiplicatos pedes geminatum quoque habebat caput, ita, vt monſtrum bicorpor referret; de hoc monſtro ſeorſim in proprio Capite agetur.

Dum hæc ſcriberemus, natus eſt in Agro Bononienſi, ſcilicet anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo primo, Vitulus octipes ſine collo, quorum pedum quattuor partem poſticam animalis quodammodo geminatam fulciebant, cum duabus caudis, duo partem anticam ſuſtinebant, & reliqui duo à ceruice enaſcebantur. Huius Vituli exuuiæ ſeruantur in ædibus Clariſſimi viri Ioannis Antonij Godij Chirurgi, & Anatomici celeberrimi. Nos quoq; in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis duo Vitulorum ſpolia ſeruamus, quorum alter Pentapus, alter au-
F tem Hexapus erat.

Hinc ad gregem Ouium examinandum ſi deſcendamus, inueniemus apud Licoſthenem, quòd, ex Liuio, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo nono ſupra tria millia, & ante partum Virginis centeſimo nonageſimo quarto, Agnus quinque pedibus refertus, natus eſt Aſculi, ſed præter pedum fœditatem, erat etiam biceps. *Agnus quinque pedibus natus.* Alium bicipitem Agnum, ſed octo pedibus, & geminata cauda natum memorat Aelianus, ſed quia intellexit hoc monſtrum humana voce fuiſſe locutum, ideò fabuloſum eſſe exiſtimauit.

Nos hoc in loco Lectori Agnum octipedem ſpectandum proponimus, paucis ab hinc annis in Agro Patauino natum; cuius iconem Dominus Franciſcus Riccius Patauinus nobis publicandam dono dedit. Hic Agnus erat totus niger, dorſo duplici ſimul coniuncto, binis caudis, auribus tribus, pedibus octo, quorum tamen duo ex principio dorſi enaſcebantur: quemadmodum in figura IIII. exprimitur vnà cum IIII.
G Plantagine minore Dodonei.

Item in Pago quodam Sugenheim nuncupato, qui ad Argentinenſem Epiſcopatum ſpectat, duabus ab Argentina milliaribus, anno ſalutis ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, Porcus ſex pedibus, iuxta mentem Licoſthenis, natus eſſe perhibetur. *Porcus ſex pedibus.*

Viri quoq; fide digni nuper nobis retulerunt Canem ſex pedibus Arimini fuiſſe natum. Id autem à veritate recedere non opinamur, cum nuper Bononiæ Canis octipes ex genere ſagacium in lucem prodierit, nam partem poſticam animalis ſex pedes, & partem anticam duo tantùm muniebant. Hunc eandem monſtroſum vnà cum malo canino Lobellij, nempè cum Mandragora pingi curauimus, vt in icone V. conſpicitur. *Canis octipes.* V.

Modò omittimus, quòd, ex Licoſthene, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, in ædibus Ludouici Dheithæi, quædam domeſtica felis in-
H ter alios fœtus, enixa eſt catellum viuum octo pedibus refertum, & monocephalon, ſed bicorporem vtriuſq; ſexus, de quo poſtea inferius, nimirum in Capite de monſtris bicorporibus verba fient.

Præterea dum Hiſtoriam Quadrupedum Digitatorum ſcriberemus, natus eſt Bononiæ Catus octipes vtriuſq; ſexus, cum duobus capitibus, & caudis, tergore verò ſimul connexis; non multò poſt exiuit in lucem felis fæmina hexapus colore partim albo, partim atrocinereo, nam quattuor pedes partem poſticam, & duo tantum partem anticam felis fulciebant. Huius monſtrificæ felis effigiem, vna cum Aelurogano, nempè Bugloſſa expreſſam in icone VI. damus. *Felis octipes Bononiæ natus.* VI.

In feris quoq; animantibus monſtra huius generis aliquando obſeruata fuerunt. Legimus enim apud Contradum Licoſthenem, quòd anno noſtræ ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo tertio, Epiſcopizellæ Turganiæ oppidi apud Heluetios, dum Lepus grauidus exenteraretur, inuentus eſt in ventre lepuſculus vnico corpore, & capite, quattuor tamen auribus, & octo pedibus, quorum quattuor proprium *Animantes ſylueſtres monſtrificæ.*

Digitized by Google

IIII. Agnus octipes.

Digitized by Google

V. Canis octipes cum Malo canino.

Digitized by Google

VI. Felis fœmina hexapus cum Ælurogano.

Digitized by Google

VII. Lepuſculus octipes.

Digitized by Google

VI. Felis fœmina hexapus cum Ælurogano.

Digitized by Google

VII. Lepuſculus octipes.

Digitized by Google

VIII. Capreolus hexapus cum Barbicapra.

Digitized by Google

ſitum occupabant, & reliqui quattuor in dorſo eminebant, quaſi alium lepuſculum repræſentantes. Cum igitur hic monſtroſus lepuſculus ibi à multis fuiſſet viſus, & obſeruatus, Tigurum poſtea tanquam res admirabilis fuit tranſmiſſus; icon huius
E lepuſculi eſt VII. VII.

Verſatur inter genera Biſulcorum quoddam Caprarum genus, quas Plinius Capreas, & alij Authores Latini Capreolos cognominant. Quamuis poſtea Ariſtoteles has Dorcades vocitauerit; quam vocem deinde Martialis latinè vſurpauit, de his animalibus loquens, quæ ob elegantes maculas in delicijs puellarum Romanarum habebantur, dum canit.

Delicium paruo donabis Dorcada nato,
Iactatis ſolet hanc mittere turba togis.

Oppianus hoc animal plerumquè δόρκον appellat: licet quandoque has capreas Iorces, quaſi Dorcos ratione carminis nuncupauerit hunc in modum:

Τῶς δ᾽ ἄρα κικλήσκουσιν ἐϋξυλόχοισιν ἴορκας.

Etenim hoc in loco Oppianus Capreolos deſcribit habentes corpus ceruinum, & pellem vndique maculoſam, non aliter, atq; Pantheræ; & propterea hoc animal eſt
F valdè elegans, neq; mirum eſt, ſi olim, referente Martiali, in delicijs fuerit. Virgilius quoq; Capreolum maculis diſtinctum deſcribit Ecloga ſecunda; vbi Corydon Alexidi puero duos capreolos promittit hunc in modum. *Capreolorū color.*

Præterea duo nec tuta mihi valle reperti
Capreoli ſparſis etiam nunc pellibus albo
Bina die ſiccant ouis vbera, quos tibi ſeruo.

Seruius tamen, in expoſitione huius loci, Capreolos albis maculis reſperſos adhuc lactentes interpretatur, nam tractu temporis poſtea hunc colorem mutari aſſerit, & maculæ minoris gratiæ eſſe incipiunt. Hæc igitur libenter expoſuimus ad maiorem iconis proponendæ intelligentiam. Itaq; in genere harum beſtiarum aliquando inuentus fuit Capreolus ſenis pedibus, albicantibus maculis eleganter à Natura variatus, inſtar Lyncis. Vnde colligendum eſt hoc animal lactens fuiſſe; erat autem Hexapus beſtia cum quattuor poſteriores pedes, & duos anteriores haberet. Ex- *Hexapus animans qualis.*
G primitur enim hoc animal in icone VIII. vna cum Barbicapra, quam Herbarij Reginam prati appellant. VIII.

MVLTIPLICATIO PEDVM in Fœtibus Auium.

SI in multiparis animantibus, vt alio in loco fuit enucleatum, numeroſa procreantur monſtra, necnon in Ouibus, & Capris Aegyptijs, quia noſtratibus ſunt fæcundiores; ideóq; eorum materia ſeminalis ſuaptè natura ad monſtrificam *Natura auiū Aegypti.*
H partitionem eſt propenſa, & diſpoſita, multò magis in genere cunctarum auium id euidentius patefiet, ob numeroſam prolem, nam ſæpè ſæpius aues cum multis pedibus producuntur, quoniam frequenter congrediuntur, & ſæpè concipiunt: hac de cauſa conceptus cohærent, cum propinqui ſint, & albumina in ouis interdum continuantur, neq; vlla interiacente membrana ſegregantur, hinc pulli monſtrifici prodeunt, multis pedibus, multis alis, & capitibus integrati. Hoc aſſertum primò in genere Gallinaceo, deinde in genere Anſerum, Anatum, Columbarum, & aliarum auium manifeſtare poterimus.

Cæterùm in gallinacea familia, magis, quàm in alio animalium genere copioſiora monſtra reſultant: quapropter horum aliquot icones monſtroſas, quarum multas nos obſeruauimus, hoc in loco Lectoribus ſpectandas dare decreuimus; tum, ne quid huic hiſtoriæ Monſtrorum deſit, tum etiam, vt legentes varia Naturæ miracula meditari poſſint. *Miracula naturæ qualia.*

Primitùs anno mundi octingenteſimo trigeſimo octauo ſupra tria millia, & ante partum

I. Gallus quinquepes.

I. partum Virginis centeſimo vigeſimo quinto, iuxta ſententiam Licoſthenis, Gallus gallinaceus quinq; pedibus Cære fuit obſeruatus, veluti in icone I. depingitur.

Lib.9.c.3. Polydorus Virgilius in Hiſtoria Anglica ſcriptis mandauit, regnante Henrico Primo, inter alia prodigia, quæ apparuerunt, Gallum gallinaceum quadrupedem ortum eſſe. Id quoq; retulit Licoſthenes contigiſſe anno ſalutis ſupra milleſimum decimo.

Pullicenus quadrupes. II. Deinde addit, quòd anno Domini ſupra milleſimum quinquageſimo quinto, circa finem Imperij Henrici Tertij Romanorum Imperatoris, Gallina procreauit pullum quattuor pedibus præditum, vt figura II. oſtendit.

Mon-

II. Pullus quadrupes.

Monſtriferas, & quadrupedes beſtias huius generis multas noſtra etiam ætate obſeruauimus: nam damus in icone III. Gallum quadrupedem, qui pronè erat ad ventrem vſq; caſtanei coloris, ſupinè ad vropygium vſq; coloris lutei intercurrentibus pennis caſtaneis.

Alæ albæ, remigibus viridibus. A tergore propè caudam pennæ caſtaneæ admodum longæ pendebant. Cauda erat viridis, & nigra, criſta duplex minimè crenata. Pedes erant quattuor, quorum anteriores erant lutei, & perfecti; quales huiuſmodi beſtijs competunt, poſteriores imperfecti, & pallidi, veluti pinguntur in icone III. vnà cum Aegylope.

Rur-

III. Gallus quadrupes cum Aegylope.

Digitized by Google

IIII. Gallina quadrupes cum Siligine ſpica mutica.

V. Gallus tripes in Brutijs natus.

Ruſus obſeruata fuit Gallina quattuor habens pedes vnicolor, nimirum toto corpore colore quodammodo ferrugineo. Pedes erant lutei, & prauè à Natura confor-
IIII. mati, nempè eo modo, qui in icone IIII. conſpicitur.

Deinceps multæ inueniuntur beſtiæ huius generis, quæ pedibus malè conformatis, ſed potiſſimum tripedes natæ ſunt. Siquidem Licoſthenes meminit galli tripedis, vnà cum multis alijs pullis nati in Brutijs, anno mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo octauo ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ centeſimo nonageſimo
V. quarto, veluti in icone V. oſtenditur.

Amplius

Digitized by Google

VI. Gallus tripes cum Gramine Alopecuroi-de minore.

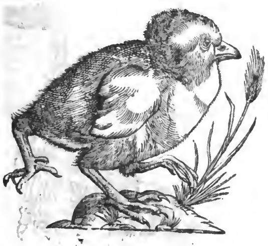
Digitized by Google

VII. Gallina tripes cum hordeo.

Digitized by Google

VIII. Pullus tripes.

Amplius Conradus Licoſthenes memorat ſe vidiſſe Baſileæ, in Cinarum ſuburbio apud Fabrum, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, pullum Gallinæ ternis pedibus refertum, & in curſu tantæ pernicitatis, vt cæteris anteuerteret. Nos damus ſuperiori ſimilem Gallum tribus pariter pedibus inſtructum, quem Vulgus Gallo groteſco vocitat: hic erat à collo ad anum vſq; coloris atri, ſed maculis candidis conſperſus, toto autem dorſo ad vropygium vſq; ferruginei coloris. Alarum maxima pars item ferruginea, ſuo tamen principio, & qua ventrem ſpectant, ſubfuſci coloris, ſed albicantibus maculis conſperſi, oblongis pennis. Remiges pennæ omnes albæ, cauda ſemiuiridis, & ſemiatra. Oculos macula rubra ambiebat, veluti in icone VI. Lector intueri poteſt, vbi pingitur etiam Gramen Alopecuroides minus.

Pullus tripes miræ pernicitatis.

Gallo groteſco.

IX. Sceleton Pullaſtri tripedis, cuius tertius pes quinque digitis erat refertus.

Digitized by Google

His addimus ex noſtris Obſeruationibus Gallinam tripedem, quæ tertium pedem
propè anum naſcentem habebat. Hæc Gallina toto ferè corpore flaua erat. Alæ eius, *Gallina mon*
& dorſum fuſcis vbiq; maculis conſpergebantur, fuſcæ item pennæ quædam à collo *ſtroſa obſer-*
E dependebant ſuper alarum principia. Tota deniq; cauda fuſca, cætera lutea. Hæc in *uata.*
icone VII. exprimitur cum hordeo. VII.

Contigit quoq; nobis videre annis elapſis pullum ab ouo recenter excluſum tribus
refertum pedibus, & tertium pedem habebat veluti ex vropygio natum: quapropter
ad monſtrificam varietatem delineari curauimus, & pictum in icone VIII. damus. VIII.

Immò non piguit etiam delineatum exhibere ſceleton Pullaſtri monſtrifici, & ſu-
periori pullo ferè ſimilis, niſi quòd pes tertius circa podicem natus quinq; digitis erat
inſtructus, vt in icone IX. monſtratur. IX.

Neque volumus omittere memoriam Galli tripedis viui dono nobis dati ab eru-
dito, & perhumano viro Franciſco Seuerino Philoſophicæ, & Medicæ inſtitutionis
Doctore, anno ſalutis ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo quinto, qui
præter duos perfectos pedes omnibus gallis communes, tertium veluti à podice ena- *Gallus tri-*
ſcentem ſex digitis integratum habebat; quamobrem cum gallinis permiſceri non *pes donatus*
F poterat; cum tertius pes hexadactylos illi ad congreſſum eſſet impedimento. Qua- *à Doctore*
propter in æternum Donantis monumentum, hanc belluam viuis coloribus delinea- *Seuerino.*
tam in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruandam locauimus; vbi etiam ſce-
leton eiuſdem galli tripedis appenſum (nuper enim perijt) quilibet hoc publicum in-
uiſens Muſæum intueri, & admirari poterit.

Præterea nolumus etiam prætermittere pulcherrimam monſtrifici Caponis ico-
nem à nobis obſeruati, qui alicui fortè inter belluas tripedes enumerandus eſſe non *Capo mon-*
videbitur, cum præter duos perfectos pedes, duos oblongos digitos adiunctos ha- *ſtroſus.*
beret: nihilominus in viuo animali hi duo digiti adiuncti, & dextro cruri adnati ter-
tium quodammodo pedem repræſentabant: quemadmodum in icone X. expreſſimus, X.
vnà cum Bromo, ſeu Auena ſterili.

Poſteaquam de multiplicatione digitorum in pedibus Brutorum verba fiunt, non
eſt omittenda obſeruatio pulliceni quinq; digitis in vtroq; pede inſtructi, quem de-
G lineatum in icone XI. damus. XI.

Hoc poſſumus confirmare quadam obſeruatione Clariſſimi Liceti, qui retulit, quòd
anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo quarto, Patauij, famula deplu- *Gallina*
mans gallinam reperit quinq; digitos in vtroq; pede cum ſuis vnguibus diſtinctos. Cui *quinq; digi-*
lubenter aſſentimur alia obſeruatione Pulliceni tripedis Bononiæ nati, qui vnico tan- *tis in vtroq;*
tùm pede nitebatur: cum alij duo pedes eſſent mutili, quorum alter quinis digitis, *pede inſi-*
alter verò quattuor erat inſtructus. Præterquamquòd duplicem excrementorum exi- *gnita.*
tum habebat, vt in icone XII. apparet. XII.

Antequam à familia Gallinacea diſcedamus, nolumus ſilentio inuoluere gallinam
monſtrificam, quæ hodie tanquam res meritò admiranda in ædibus Illuſtriſſimi
Fuluij Antonij Mareſcalchi Bononiæ Senatoris Prudentiſſimi alitur. Hæc leuco-
phei eſt coloris ad luteum tendentis ſine cauda, & erecta, ritu humano, depoſitis ad
calcem coxendicibus graditur, vt in icone XIII. apparet; quæ hoc in loco recen- XIII.
H ſenda eſſe videtur, non quia monſtrificis pedibus ſit referta, ſed quia alio modo in-
cedere non poteſt, ob prauam partium inferiorum conformationem. Nam Clariſ-
ſimus vir Ioannes Antonius Godius in adminiſtratione anatomica non vulgariter
eruditus, partibus huius gallinæ diligenter pertractatis, & examinatis, coxendices
iuſtò longiores, & oſſa anonyma malè conformata reperit; quamobrem hæc beſtia
podice terram verrere, & quodammodo recta incedere cogitur.

Fœtat quidem, ſed plerumq; abortit, vt Illuſtriſſimus Ioannes Franciſcus Mareſ-
calchus Senatoris frater nobis perhumaniter retulit; hocq; inde prouenire arbitra-
mur, propter malignam prædictarum partium conſtitutionem, necnon ſterni longio-
ris obſeruari; quià dum hæc beſtia inconcinnè identidem mouetur, tunc facilè abor-
tionem incurrit.

X. Capus tripes
cum Bromo ſterili.

Digitized by Google

XI. Pullicenus quinq; digitis in vtroque pede.

XII. Pullus tripes cum 5. digitis in tertio pede.

Digitized by Google

XIII. Gallina monſtroſa Illuſtriſs. Senatoris Mareſcalchi.

Digitized by Google

In Anatum quoq; & Anſerum genere monſtra non diſſimilia aliquando inuenta ſunt. Nam Iulius Cæſar Scaliger in Commentarijs ad libros de plantis Ariſtoteli adſcriptos, meminit Anaticulæ altero crure carentis nullis extantibus alterius veſti-
E gijs; & Ioannes Baptiſta Porta in Magia Naturalj prodidit viſam eſſe Anatem paruam quadrupedem lato roſtro, & prima parte nigra, extrema flaua, capite nigro, oculis cinereis, nigro circulo, collum ambiente, alis, tergo, & cauda nigricantibus, pedibus flauis inter ſe non procul diſtantibus, quæ adhuc Torgæ aſſeruatur. *Lib. 2. c. 17.*

Neq; cui mirum videatur, quoniam in grege Anſerum, aliquæ identidem naſcuntur, membrorum numero, vel conformatione à reliquis diſcrepantes.

Etenim anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo ſexto, referente Licoſthene, in Pago quodam Sagheua cognominato ad Epiſcopatum Argentinenſem ſpectante, Anſer monſtroſa forma inuentus eſt, nempè quatuor pedibus, & duobus capitibus, cum duplici excrementorum exitu. Albertus quoq; fatetur ſe vidiſſe monſtrificum Anſerem quaternis pedibus, totidem alis, vnico dorſo, & duplici collo, ſed diù non vixiſſe tradidit. *Anſer monſtroſus.*

Nos autem hoc in loco exprimi curauimus Anſerem quadrupedem, qui Bononiæ
F aliquot annos vixit, quem pluries vidimus, & tanquam inuſitatum animal pingi curauimus, vt apparet in figura XIIII. vbi eſt etiam Althea paluſtris. XIIII.

Cum igitur monſtra huius generis in animantibus ſæpè congredientibus, & parientibus contingant, familia Columbarum ab huiuſmodi monſtris non erit aliena. Namq; cum temporis, & loci conditio poſtulat, & victus ſuppetit, Columbæ quibuſcumq; menſibus fœtant, quapropter non præter rationem Aelianus ſcriptis mandauit Columbas omni anni tempore parere, ſed hoc ex Ariſtotelis ſententia recitat, qui noſtrates Columbas toto anno fœtificare docuit, dummodò loci eſſet commoditas, & cibus abundè ſuppeteret. *Columbarũ natura.*

Sunt enim Columbæ animantes ſalaces, & quamuis ſe ſe mutuo ante congreſſum exoſculentur: nihilominus fœmina quandoq; nimia ſalacitate ſtimulata marem ſine oſculo admittit. Itaq; monſtra in genere horum animantium, vel quoad colorem, vel quoad numerum, & malam conformationem partium contingunt.

G Opianus quoad colorem monſtroſas nimirum tamquam depictas tradit fore Columbas, ſi cum Veneris deſiderio tenentur, & oſcula iam maritis miſcent, Columbarius veſtimenta varietate colorum decorata, præſertim verò purpurea conſpicienda exhibeat his verſibus. *Quomodo variæ columbæ naſcãtur.*

Hæc eadem peragit cum vult, & callidus auceps
Cui volucres curæ ſunt, & letalis arundo,
Atq; Columbarum pullos hac arte figurant;
Stragula flammeolis oculis rubroſq; tapetos,
Et veſtes oſtro perfuſas obycit Auceps,
Sicq. oculos paſcens, animos eludit amantes,
Et pullos edit rubeo diſcrimine miſto.

Monſtroſam in Columbis pulchritudinem in præſentia non admiramur, ſed prauam conformationem partium, & pedum geminationem perſcrutamur.

H Itaq; prima facie exhibemus ſpectandam iconem Columbæ quadrupedis captæ in Germania anno ſalutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo, propè Pagum. Rikenſchouen, non procul à Landauia oppido, Hæc enim non ſolum quattuor habebat pedes, ſed duplicem etiam excrementorum exitum, quæ poſtea Auguſtam (tunc enim ibi Comitia Romani Imperij celebrabantur) miſſa fuit, vbi primum à Carolo Cæſare, & Principibus Imperij, & ſic deinceps à reliqua hominum multitudine, vt tradit Licoſthenes, miraculi loco conſpecta fuit, vt cernitur in figura XV. XV.

Altera Columba quadrupes colore tota cinereo ad ametheſtinum tendente, duplici aluo nata eſt Bononiæ: ideòq; vt diſcrimen obſeruaretur, hanc delineandam cum Cannabe curauimus, & in icone XVI. ſpectandam proponimus. XVI.

Quoniam Columbarum peregrinarum magna eſt diuerſitas, non ſolum ratione pedum, ſed etiam roſtri quantitate, & capitis criſta, aduertendum eſt, inter has, pulchriores eſſe Cyprias, quarum duplex genus conſpicitur, criſtatum vnum, alterum

plano

XIIII. Anſer quadrupes cum Althea paluſtri.

Digitized by Google

XV. Columba quadrupes.

Digitized by Google

XVI. Columba quadrupes alia cum Cannabe.

Digitized by Google

plano capite. Inter Columbas cyprias plano capite aliquando nobis contigit con- *Columbarũ*
ſpicari vnam monſtrificam, cui color ex amethiſtino erat candicans. Auis erat quo- *Cypriarum*
dammodo bicorpor, ex vna nimirum aluo par pedum emittens, cum duo reliqui pe- *differentia.*
E des alteri corpori perfecto famularentur. Capitis colori amethiſtino alius color pu-
niceus erat immixtus. Pedes pallidè rubeſcebant, & vngues nigricabant. Hæc in
icone XVII. obſeruatur, vbi pingitur vna cum Araco. XVII.

In reliquo Auium genere, cum omnes ſint ouiparę, non eſt in dubium reuocandum,
quòd monſtroſi partus aliquando contingunt. Nam tradit Aelianus, referente Porta
in Magia naturali, ſub quodam Rege auem quadricipitem viſam fuiſſe. Idem Aelia- *Lib. 2. c. 17.*
nus ex Apione prodit, Oeneo in meridie regnante, Gruem bicipitem apparuiſſe, &
aliquando Accipitrem tripedem obſeruatum fuiſſe. Nos in præſentia monſtrificam
auem in genere Carduelium ſpectandam proponimus. Hoc autem genus auium cun- *Accipiter*
ctis notiſſimum eſſe arbitramur: quandoquidem nulla eſt regio, ni fallimur, quæ hoc *tripes.*
Auicularum genus non producat; vnde apud omnes Nationes in caueis paſſim ali-
tur: hac de re in deſcriptione auis notiſſimæ, quæ ſemper ante oculos verſatur, diu
non elaborabimus, ſed iconem Carduelis quadrupedis, quæ ad noſtras peruenit ma-
F nus, conſiderandam legentibus exhibemus in figura XVIII. vna cum Carduo to- XVIII.
mentoſo. Nuper etiam Bononiæ accidit, vt Illuſtris Matrona ouum Pauonis ex in-
cubatione deſumptum, & perforatum, curioſitate ducta, acu dilataret, ſed quadru-
pedem, & bicipitem pullum conſpicata, & monſtroſo Pauone territa, ouum cum pul-
lo abiecit.

Cauſas defectus, & geminationis pedum in fœtibus Animantium indagare in præ-
ſentia quodammodo vanum eſſe videtur: poſteaquam in Rubrica cauſarum abun-
dantiæ, & defectus partium inquiri poſſunt. Nihilominus in gratiam Lectoris, ne *Cauſa mul-*
ſemper illuc confugere debeat, nonnulla tantùm peculiaria attingemus. Primò quo- *tiplicationis*
ad defectum, Monſtroſi Genitores in memoriam reuocandi ſunt, qui aliqua parte mu- *pedum.*
tilati quandoque, ſed non ſemper monſtrificos partus edunt.

Vt plurimum tamen Authores cauſas partium mutilatarum non modò ad mate-
riæ defectum, ſed etiam ad languorem facultatis formatricis referunt. Etenim, cum
G pars ſeminis deſtinata ad procreationem membrorum deficientium deſtituatur tem- *Semen fæ-*
peratura, quam Natura partium procreandarum expoſtulat, tunc fœtus monſtroſi *cunditate*
fiunt. Deinde, cum calore nimio vteri virtus illius ſeminis diſſoluatur, quæ formationi *priuatur.*
alicuius partis erat dicata, tunc fæcunditate priuatur, conſequenterq; monſtroſæ ex
illa portione ſeminis partes emergunt; cum tamen aliæ ſeminis portiones, ſuam vim *Lib. 2. de*
retineant. Præterquamquòd, ad mentem Ariſtotelis, inter has cauſas immodicus *gen. An. c. 4.*
calor ſeminis eſt connumerandus.

Tandem non ſunt poſtponendi morbi, quibus aliquando fœtus in vtero corre-
pti aliquam partem iam genitam amittunt, & hac ratione mutili redduntur. Immò
reuocanda eſt in mentem anguſtia loci, propter quam interdum mutilatæ fœtuum
partes euadunt.

Præterea cauſas multiplicationis partium Authores plerumq; ad vbertatem ma-
teriæ ſeminalis reducunt. Interea monſtroſi genitores non ſunt prætermittendi:
H cum id manifeſtarium ſit in illa octipede equa, quæ nuper Romæ compreſſa octi-
pedem pariter equam genuit, vt ſuperius in iconibus monſtratum fuit, quamuis po-
ſtea id ex ſententia Ariſtotelis non ſemper ſit neceſſarium. Verumtamen vber ma-
teria cruribus, pedibus, & digitis conformandis dicata in plures portiones diuiſa *Materia co-*
geminationem crurum, pedum, & digitorum producere ſolet. Licet interdum ma- *pioſa ſemi-*
teria ſeminalis copioſa, & ad fœtus geminos producendos deſtinata, ob anguſtiam *nalis quid*
loci, pedes multiplicat, reliquo fœtus corpore ſimplici; vti Lector in Columbis po- *præſtet.*
ſtremo loco propoſitis conſpicari poteſt, quæ bicorporem fœtum quodammodo
repræſentant.

Niſi velimus aſſerere gemellos fœtus in vtero materno ob vehementem aliquam
concuſſionem quandoq; in vnum monſtrum conglutinari, dum partes inferiores ge-
minantur, & ſuperiores vnum tantummodò corpus referunt. Hocq; in fœtibus hu-
manis ſæpè contingere arbitramur, quoniam hi fœtus in vtero ſitum non ſemper
eumdem ſeruant.

XVII. Columba Cypria quadrupes cum Araco.

Digitized by Google

XVIII. Carduelis quadrupes cum Carduo Tomentoſo.

Demum inter has cauſas fœtus excedentis penuria materiæ collocanda eſt, & quamuis hoc videatur abſurdum: attamen hoc à veritate neutiquam eſt alienum, quandoquidem materia ad producendos duos fœtus, quoad quantitatem, inepta, quia pauca ſit, & pro formatione vnius copioſa, tandem vnum tantummodo fœtum, ſed monſtroſum gignit, dum crura, & pedes multiplicat, deinde partes ſuperiores ſimplices generat, & ſic deinceps illas cauſas in memoriam reuocare debemus, quæ in Rubrica vniuerſali um cauſarum memorauimus.

Inopia materiæ quid præſtet.

HORRENDA, ET MALIGNA A
Pedum in Fœtibus Animalium Conſtitutio.

PROCREATÆ ſunt quandoqne à Natura tales in animantibus pedum formæ,
vt ſpectatores earum aſpectu deterriti fuerint. Conſultò omittemus Infantem
iu Saxonia natum inuerſis pedibus, anno ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo
Lib. 16. de Ciu.Dei c.8. quinto, vt Licoſthenes diuulgauit, necnon Homines à Diuo Auguſtino memoratos,
qui apud Hipponem nati eſſe perhibentur, lunatis pedum plantis, cum duobus digitis
in vtroque pede. Item ſilentio inuoluemus puſionem natum anno ſupra ſeſquimille-
ſimum ſexageſimo quarto in Papauilla pago ſex milliaribus diſtante ab oppido Gui- B
ſio, qui cruribus carebat, ſed à dextra nate duo oblongi digiti naſcebantur, & à ſini-
ſtra pes imperfectus ſine crure prodibat, & eius icon in capite quarto huius Hiſtoriæ
monſtratur. Imò relinquimus etiam infantem natum in Imperiali Ciuitate Colonia, vt
recitat Schenchius, anno ſalutis noſtræ ſupra milleſimum, & quingenteſimum nona-
geſimo ſeptimo, die ſecunda Maij, qui benè compactus erat, niſi quòd fæmura, pedeſ-
que ab imo ventre ad extremitatem pedis coaluerant, digitis pedis ſiniſtri omninò de-
ficientibus, quorum loco regioni calcis eiuſdem pedis ſiniſtri maſſa quædam carnis
adhærebat. Quoniam hi monſtroſi partus in comparatione ad illos, de quibus actu-
ri ſumus, nullius ferè ſunt conſiderationis.

Puſio cruribus coalitis. Ad horridiores igitur pedum conformationes recenſendas ſi accedamus, prima
fronte incidemus in Textorem, qui narrat vetuſtiſſimum quemdam nomine Marin
ſuperna corporis parte fuiſſe humana, & inferiori fuiſſe equina, quia cruribus equi-
nis natum eſſe perhibebatur: quamuis alij tradiderint hunc ideò cruribus equinis eſ- C
ſe creditum, quoniam omnium primus equum conſcendiſſe dicebatur: vtcumque ſit,
procreatio tamen crurum, & pedum Brutorum in fœtibus humanis non eſt prorſus
explodenda. Siquidem Plutarchus, ad mentem Ariſtotelis, prodit puellam nomine
Onoſcelis. Onoſcelin ex Aſina natam, cruribus tantummodò fuiſſe aſininis, reliquo corpore
Lib.4. Chronic. humano, ob Ariſtonymi Epheſij cum eadem Aſina congreſſum. Inſuper Peuce-
rus promulgat, imperante Michaele Perpinaceo, fœtum humanum pedibus capri-
nis in lucem exiuiſſe. Item ex Cælio Rhodigino habemus, quòd apud Sybarim ex
congreſſu Paſtoris, & Capellæ, infans cruribus caprinis emerſit.

Præterea anno ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo tertio, puella
inupta fœtum humanum cruribus, & pedibus caninis peperit.

Hoc monſtrum Cardanus, & Pareus memorant, ſed primus omnium Licoſthe-
I. nes in opere Chronologico, vt in icone I. oſtenditur. Non valdè diſſimilem fœ-
tum anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo quinto, tradit Magius in D
Miſcellaneis natum eſſe Auenione, partibus ſupernis humanis, & infernis caninis:
Fœtus cum matre cõcrematus. ideoque Franciſcus Galliarum Rex matrem cum fœtu concremari iuſſit.

Item Volaterranus in Commentarijs Vrbanis ſcriptum reliquit, ætate Pij Ter-
tij Pontificis Maximi, fœtum non valdè diſcrepantem à prædictis in Hetruria, ex
muliere, vt ipſe inquit, à Cane compreſſa, egreſſum fuiſſe, & propterea hanc, ex-
piationis gratia, ad Summum Pontificem fuiſſe delatam. Interdum etiam nati ſunt
monſtrifici partus pedes alterius animalis habentes. Nam in Germania propè Lan-
ſeiburgum oppidum, in finibus Heluetiorum ad Rhenum flumen ſitum, anno ſalutis
Puer pedibus anſerinis. ſupra milleſimum, & ducenteſimum ſeptuageſimo quarto, puer pedibus anſerinis à
Conrado Licoſthene natus eſſe perhibetur.

Nos hic damus monſtrum hermaphroditicum cruribus, & pedibus aquilinis
II. refertum, cætera humanum, quod fortè, quia comprehendi non poſſet, ſagittis
fuit

Digitized by Google

I. Infans partibus inferioribus caninis.

Digitized by Google

II. Monſtrum hermaphroditicum pedibus aquilinis.

Digitized by Google

fuit confoſſum. Icon eſt II. talis, qualem in Muſæo publico inuenimus. II.

Non defuerunt quoq; bellunini fœtus pedibus interdum humanis, & pedibus quandoq; animantium diuerſi generis referti; dum recitat Iacobus Rufus equam in Gallia *L. 5. de con-*
E à Ceruo ſubactam enixam eſſe pullum poſterioribus cruribus, & pedibus ceruinis, *cept. hum.*
quem poſtea Ludouicus Galliarum Rex à Poſſeſſore dono accepit. Pariter idem Au- *cap. 3.*
thor memorat partum equæ à Tauro compreſſæ in Heluetijs; fuit enim pedibus equinis, reliquo corpore tauro non abſimili. Idq; potiſſimum aſſeueramus, quoniam Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali retulit ex Geſnero, ad radicem montis Spelungi *Lib. 1. c. 9.*
in Rhetia viſum fuiſſe equum ex equa, & tauro progenitum.

Solent Authores animal ex tauro, & equa procreatum Hippobouem appellare: quamobrem placuit iconem huius beſtiæ pedibus monſtrificis genitæ propalam dare, quæ iure merito cornipes erat appellanda. Siquidem Natura in conformatione pedum huius animantis, quodammodo ſolipedes, & biſulcos producere voluit, & monſtroſam pedum formaturam effecit, vt pingitur in icone III. vnà cum farfara, III.
quam plantam Botanici vngulam cabalinam appellant.

Poſteaquàm de pedibus horrificis ſermo habetur, nolumus ſilentio inuoluere par-
F tum felis horrendis pedibus editum anno ſalutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto. Publicat enim Licoſthenes in opere Chronologico, quod Baſileæ aluit domi felem domeſticam fœcundiſſimam, quæ poſtquàm octauum ætatis annum attigit, plerumq; monſtrificos partus edidit, & contra naturam aliarum matrum catulos editos deuorare cœpit. Itaq; inter alios catulos, quos vnico partu in lucem emiſit, inuentus eſt vnus duobus pedibus horrificis refertus, & quaſi in ſpiram reflexis, vt in icone IIII. monſtratur. IIII.

Plinius autem verba faciens de equo Cæſaris Dictatoris, qui alium dorſo, præter ipſum, non recepiſſe traditur, pedes anteriores humanis ſimiles habuiſſe prodidit, quibus verbis Plinius potius monſtroſum, quàm ominoſum equum deſcripſit. Tranquillus etiam deſcriptionem huius equi his verbis exarauit. C. Iulius Cæſar vtebatur inſigni equo, pedibus ferè humanis, & in modum digitorum vnguibus fiſſis, quem natum apud ſe magna cura aluit, cum Aruſpices imperium orbis terræ Domino ſigni-
G ficare pronunciaſſent. Hic in figura V. demonſtratur. V.

Neq; hoc alicui mirum videatur: quandoquidem anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo nono, menſe Iulio, in Patauina Ditione, propè oppidum montis Ilicis, in villa, cui nomen eſt Amolaradiena, referente Clariſſimo Liceto, *Felis cruri-*
viſus eſt felis, cum humanis cruribus, quæ animal parti poſticæ adhærentia trahebat, *bus poſticis*
& monſtrum in Vrbem Patauinam delatum, tandem in flumen proiectum fuit. Etenim *humanis.*
vxor cuiuſdam Bubulci in prædicta villa poſt partum puelli optimè conſtituti, hoc monſtrum horrificum enixa eſt.

Hic etiam memorandum eſt monſtrum pedum varietate horrificum, quod anno Chriſtiparæ Virginis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo primo in Ditione Epiſcopi Salceburgenſis, nimirum in ſaltu, quem Amesbergium vocant, comprehenſum eſt.

Erat enim, iuxta ſententiam Licoſthenis, quadrupes, capite ferè humano, barbato, & criſtato, pedibus poſterioribus aquilinis, & anterioribus ferè leoninis, cauda
H canina, corpore giluo in flauum declinante, feritatis inſolitæ, homines fugiebat, & latebras quæritabat, ſed cum ad cibum capiendum, neq; cogi, neq; allici potuerit, paucos poſt dies interijt; eius icon eſt VI. VI.

Cauſas horum monſtrorum multi eruditi viri, vt Pareus ad variam, & promiſcuam ſeminum diuerſæ ſpeciei confuſionem reducunt, dum monſtra ſemihominis, & ſemi- *Cauſa præ-*
belluæ naſcuntur; & æqualem reddi deformitatem prolis autumant, ſi belluæ diuerſi *dictorū mon*
generis congrediantur. Quapropter mirandum in modum inuehunt in homines, *ſtrorum.*
qui nihil Deum, & leges veriti, ita ſe ſe abijciunt, vt inter ſe, & pecudes nihil intereſſe exiſtimant, dum cum illis permiſceri audent. Nihilominus hanc ſententiam prorſus amplecti non debemus; cum fieri non poſſit, ad mentem Ariſtotelis, vt ex permixtione animalium ſpecie, temperatura, & vteri geſtatione valdè diſcrepantium proles naſcatur: Quare ad alias cauſas naturales erit confugiendum.

Itaq; Philoſophus in Problematibus ſcriptum reliquit, ex ſemine corrupto in- *Lect. 4. pro-*
terdum monſtra prodire, ſed per ſemen corruptum non prorſus putrefactum intel- *bl. 13. & 14.*

lexit

III. Hippobos pedibus monſtrificis.

Digitized by Google

IIII. Felis monſtroſis pedibus.

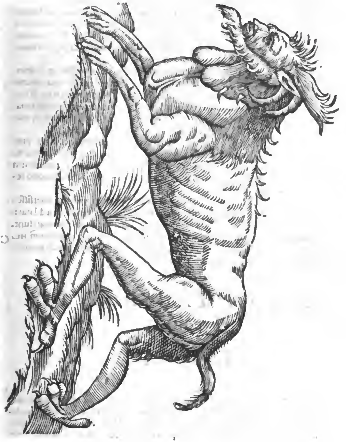
Digitized by Google

V. Equus pedibus anterioribus humanis.

Digitized by Google

VI. Monſtrum varietate pedum horribile.

Digitized by Google

lexit, ſed tantummodò illud, in quo virtus ſpeciei langueſcit, vnde poſtea vel totus fœtus, vel aliquæ eius partes à Genitoribus diſſimiles producuntur; nam quando virtus formatrix materiam fœtuum rectè diſpoſitam inuenit, tunc fœtum generanti ſimilem procreat, ſi aliter ſecus diſſimilem producit. A

Modò omittemus cauſas ab alimento, ab alimentali virtute, à morbis, & à parentibus monſtroſis depromptas, de quibus vberius in Rubrica cauſarum vniuerſalium peractum fuit. Cum vt plurimum horum monſtrorum generatio ab imaginatione vehementi prodeat. Nam quemadmodum contingit, vt mulier grauida rei deſideratæ imaginem fœtui imprimat, itaquoq; accidere poteſt, vt mulier humano impleta ſemine, ſi cum Cane poſtmodum permiſceatur, ex aſſidua cogitatione, & metu pariendi Canis, partes etiam Canis fœtui imprimat. Tunc enim non erit dicendum ex ſemine Canis partum prodijſſe, cum inter ſemen humanum, & caninum nulla conuenientia obſeruetur. Hanc cauſam in fœtibus brutorum etiam valere ſuperius aſſeuerauimus: quandoquidem Cornelius Gemma retulit Canem accipitrino capite ex terrore huius auis natum eſſe.

Imaginationis virtus.

Non negamus tamen ex Animalibus diuerſis conuenientis tamen Naturæ, & temperamenti monſtra exire poſſe, quoniam Ariſtoteles id in monſtris Africæ atteſtatus eſt: Immò in huiuſmodi animantibus monſtrificis, quando ſemen maris (ſi fuerit homo) in partibus ſuperioribus fœtus vigorem habuerit, tunc partes ſuperiores humanæ reſultant, & ſi ſemen bruti in formatura partium infernarum, validè fuerit operatum, tunc infernæ monſtri partes belluinæ euadent. B

Monſtra Africa.

Quamuis interdum huiuſmodi monſtra ex duabus animantium ſpeciebus prodeuntia, naſci poſſint ex duobus ſeminibus in vtero concluſis, quæ ob anguſtiã loci ad formandos duos fœtus dilatari nequeant, ſed ambo in vnum coaleſcunt, & monſtrum horrendum naſcitur, vt in ſubiectis iconibus Lector meditari poteſt. Dummodo ſemina aliquam conuenientiam habuerint.

Anguſtia loci.

Pariter dubio procul ex loci anguſtia felis horrendis pedibus videtur emerſiſſe: namq; materia pro formatura pedum conſtituta, cum non potuerit in illo ſitu dilatari, producta eſt in longitudinem, & pedes in ſpiram, ob loci commoditatem formati ſunt. Equus autem humanis pedibus natus eſſe creditur, quoniam materia vngularum in aluo adhuc tenella in plures partes fuit diuiſa, veluti ad digitos humanos conformandos: quamuis Antiquitas id ad omina, & auguria retulerit. C

DE MONSTROSA CVTIS Fœditate.

Caput VII.

VITIA cutis multos deturpantia fœtus aliquando à colore petuntur, D nimirum quando ex parentibus albis Aethiopes, & viciſſim quando ex Aethiopibus infantes albi oriuntur. Deinde ad hæc vitia reducuntur fœtus villoſi, qui natura ſua leues, & glabri eſſe debent, immò, & eminentiæ quædam ex carne, & pelle integratæ, quæ aliquando ex cute hominis, & aliorum animalium dependent, & tandem inter hæc vitia laceratio, & nimia durities cutis fœtus recenſetur.

Fœtus albi ex Aethiopibus nati.

Quoad colorem cutis, aduertendum eſt, quòd interdum ex Genitoribus nigris infantes albi, & viciſſim ex parentibus candidis fœtus nigri prodeunt. Quandoquidem prodidit Heliodorus Perſinam Aethiopiæ Reginam ex Hiduſte marito pariter Aethiope filiam albo colore inſignem ſuſcepiſſe, quoniam in congreſſu fixis oculis, & intento animo, oppoſitam venuſtæ Andromedæ effigiem intueretur. E' contrario narrat Hippocrates Principem quamdam mulierem, quæ alba erat, ex marito pariter

riter

I. Infans Aethiops, & Virgo villoſa.

Digitized by Google

riter albo ſobolem nigram inſtar. Aethiopis peperiſſe, vt in icone I. demonſtratur. Idque inde originem traxiſſe perhibet, proptereaquòd mulier concumbens oppoſitam Aethiopis imaginem meditabatur: hac de cauſa Hippocrates hanc matronam ab adulterij ſuſpicione liberaſſe dicitur.

Vis phantaſia.

A Præterquamquòd aliquando contingit in hoc caſu ex authoritate Ariſtotelis, poſt plura genera parentum, ſimilitudinem reddi; huiuſque rei exemplum in Helide manifeſtatur, quæ cum Aethiope permixta filiam Aethiopi concolorem non peperit, ſed multò poſt ex eiuſdem filia infans Aethiopi emerſit. Pariter Niceus Poeta Bizantinus ex vtroque parente candido in auum Aethiopem degenerauit. Hinc colligenda eſt ratio, cur proles interdum parentibus ſit diſſimilis: accidit enim ſæpè ob allatas rationes, vt nepotes auis, aut proauis, non autem genitoribus aſſimilentur. Et quamuis huiuſmodi partus ſimpliciter conſiderati monſtroſi eſſe non videantur, nihilominus ad genitores comparati, quibus non ſunt concolores, monſtri nomine donandi ſunt.

Cur filij auis aſſimilentur.

Interdum accidit etiam, vt totus fœtus flauo refertus colore in lucem egrediatur; idque ab Icteritia prouenire opinamur. Sic etiam Diogenes Laertius monimentis mandauit nudatum Pythagoræ femur aureum apparuiſſe. Aelianus verò huius rei B aſſertorem conſtituit Ariſtotelem his verbis. *Ariſtoteles dicit, à Crotoniatis Pythagoram Hyperboreum Apollinem cognominari, & hæc addit ille Hicomachides, quod aliquando eadem die, & eadem hora viſus ſit à multis, & in Metapontio, & in ludis Crotone ſurgere, vbi Pythagoras etiam femur aureum oſtendit.* Huius autem effectus cauſam ad bilem flauam à Natura in fœmur demandatam reducere poſſumus; cum huiuſmodi effectus, & affectus Icteritia nuncupatus ab huiuſmodi bile pendens, Aurago quoque ab Authoribus appelletur.

Fœtus lutei coloris.

Aurago morbus.

Si conuertamus animum ad cutim villoſam, comperiemus homines copia villorum inſignes, & partus longis villis obſitos in lucem prodijſſe. Primitùs in ſacris Biblijs legimus Eſau hominem piloſum fuiſſe. Et Maiolus in Colloquijs recitat, ex muliere glabra in oppido agri Piſani, cui nomen eſt Petraſancta, editam eſſe Virginem oblongis villis tectam, vt in icone I. conſpicitur.

Geneſ. c. 27.

I.

C Authores autem huius effectus cauſam in imaginem Diui Ioannis Baptiſtæ cum pelle camelina de more picti referunt; cuius iconem in thalamo pendentem acrius mater intuebatur.

Villoſus etiam fuit ille partus vngulis inſtar, vt ſi armatus, qui, authore Licoſthene, anno ſalutis ſupra milleſimum, & ducenteſimum octuageſimo ſecundo, ex illuſtri Matrona in lucem egreſſus eſt, Martino quarto Pontifice Maximo Chriſtianum Orbem moderante, cuius iuſſu omnes Vrſi imagines in ædibus Matronæ illius depictæ, fuerunt delatæ, manifeſto argumento receptæ imaginationis ab illis Vrſi effigiebus in conceptu. Hic puer villoſus in icone II. oſtenditur. Peucerus quoque, referente Licoſthene, hunc partum alio caſu videtur confirmare, dum prodidit anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo nono, partum vrſinis pilis tectum à ſe viſum fuiſſe.

II.

Præterea Realdus Columbus fatetur ſe vidiſſe quendam Hiſpanum pilis oblongis obſitum, in omni corporis parte, præterquam in manibus, & in facie. Iulius Cæ- D ſar Scaliger meminit & ipſe cuiuſdam puſionis Hiſpani pilis candidis tecti, quem ex India aductum, vel ex parentibus Indicis in Hiſpania natum referebat. Item Henricus Galliarum Rex, Authore Bolcio, Lutetiæ Pariſiorum, adoleſcentem non minus villoſum cane, litteris humanioribus inſtitui curauit. Nuper etiam in Sereniſſima Parmæ Aula villoſi homines aliundè aducti alebantur, quorum icones in primo capite huius Hiſtoriæ collocatæ ſunt.

L. 13. de re Anat. c. 2.

Hominum villoſorum varia hiſtoria.

Cauſis villoſi partus exaratis addere poſſumus parentes villoſos, cum Natura ſemper ſtudeat effectus ſuis cauſis neutiquam diſſimiles procreare: ideoque adhuc Parmæ hirſutam prolem ex illis genitoribus villoſis viuere intelleximus. Deinde aliam cauſam naturalem recenſere poſſumus, nimirum craſſitiem, & copiam fuliginum, qua ſanguis maternus interdum redundat: ſiquidem hæc partus pilis obrutos generare poteſt, quemadmodum etiam homines corde piloſo inuenti ſunt, cum tamen illa pars præcipua omni pilorum genere prorſus carere ſoleat. Neque fulcra hir-

Cauſa fœtus hirſuti.

ſutis

II. Puer villoſus inſtar Vrſi.

Digitized by Google

ſutis pannis tecta omittenda ſunt, in quibus proletariæ mulieres, vt plurimum cubant, cum pilorum frequens aſpectus tenello partui ſimilem formam imprimere poſſit.

A

MONSTROSÆ CVTIS Appendices.

NATVRA ex abundanti recremento, virtute formatrice valida, in fœtibus varias carnis, & cutis appendices, galeam, pallium, & capitium repræſentantes, & alias monſtrificas cutis eminentias format, quæ poſtmodum ex carnoſa, & membranacea ſubſtantia integrantur; id autem ortum trahere ex vberi feminis recremento colligimus, quoniam mulieres huiuſmodi fœtum effundentes vix vllam ichoris, aut muci copiam emittunt, & infantes his membraneis inuoluti ſubſtantijs, dum naſcuntur euidens mortis periculum incurrunt, niſi quamprimùm ab huiuſmodi membranis liberentur. Hinc Leuinus Lemnius prodidit infantes interdum monſtroſos in auras vitales egredi, dum vitta quadam membranacea cucullum monachicum æmulante capite tecto oriuntur: quamobrem, authore Guainerio, hoc fœtus membraneum inuolucrum maritos in adulterij ſuſpicionem aliquando traxit. B

Infantes membraneis ſubſtantijs inuoluti.

Demùm Obſtetrices, & aliæ mulieres clinicæ ex huiuſmodi vittis membraneis fœtuum rubicundis, vt Leuinus refert, bona, & ex nigricantibus mala præſagire ſolent. Hinc natum eſſe illud gallicum prouerbium perhibent. *Il eſt nay coiffe.* nimirum natus eſt cucullatus, & adagium profertur de illo, cui ex ſententia omnia cadunt. Propterea obſtetrices, apud nonnullas Nationes, has vittas, & galeas fœtuum membranaceas caro pretio vendunt Aduocatis, quibus adiuuari opinantur. Immò olim Antiqui his virtutem admirandam attribuebant, quia M. Antonium huiuſmodi cucullo celebrem prodidit. Itaq; infans huiuſmodi galea indutus, vnà cum eadem à
I. fœtu ſeparata in figura I. oſtenditur.

Inuolucra membranea fœtuum ad quid.

Præterea, annotante Fincellio, vt ſcribit Licoſthenes, anno Chriſtiparæ Virginis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, Biemopygi Marchiæ vrbe natus eſſe perhibetur infans circumflua, laxa, & membranacea mole carnis ita indutus, vt ſago militari germanico tectus eſſe videretur. Nos huiuſmodi formam indumenti pal-
II. lium appellamus. Huius infantis effigies in figura II. exhibetur. C

Inſuper aliæ appendices, & eminentiæ carnis formam aliarum rerum repræſentantes in fœtibus obſeruatæ ſunt innumeræ. Schenchius meminit infantis venuſti, & elegantis, qui ſupra podicem appendicem inſtar farciminis adnatam habebat. Item memorat puſionem natum Coloniæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo ſeptimo, aſpectu pulcherrimum, niſi quòd in ceruice duas continuas appendices carnis, inſtar duorum ouorum, ex vtero matris retulerat.

Alia cutis eminentia.

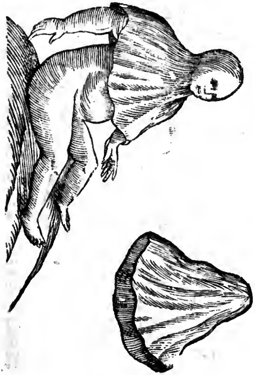
Similiter apud Subalpinos, referente Ambroſio Pareo, in Quiero oppido duobus milliaribus à Taurino diſtante, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo octauo, die decima ſeptima Ianuarij, huneſta mulier edidit fœtum quinq; cornibus veluti arietinis refertum: præterea infans à ſumma fronte ad occiput, & totum ferè dorſum, oblongam carnis appendicem capitium mulieris æmulantem geſtabat: deinde circa collum alia ſubſtantia carnoſa tanquam collare ſubuculæ voluebatur. Præterquamquòd digiti manuum erant vnci, & poplites à genibus occupabantur: crus cum pede dextro rubeſcebat, cum reliquum corpus colore bætico eſſet refertum. Hic fœtus magno clamore in lucem exiuit, cuius ad Principem Subalpinorum delati, vt teſtatur Pareus, varia tum Aulicorum, tum aliorum fuerunt iudicia. Effi-
III. gies monſtri in icone III. exhibetur. D

Præterea Stetini infans in lucem eſt editus anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, qui habuit in vertice maſſam carnis, imaginem præbens teſtudinis, & in ceruice caudam carnoſam albeſcentem, ſed inſtar caudæ muris, cuius iconem Lector in tertio capite huius Hiſtoriæ inueſtigabit.

Hoc

Digitized by Google

I. Infans cucullatus, cum cucullo membranaceo à fœtu ſeparato.

II. Infans pallio carnoſo indutus.

Digitized by Google

Hoc etiam in loco recenſendus eſt homuncio Indicus cum ſubſtantia carnoſa ad pectus pendente: hic Bononiæ tranſiens anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo ſecundo, tanquam monſtrificus ad Clariſſimum virum Vlyſſem Aldrouandum du-
E ctus fuit. Statura erat ſenum dodrantum, & inter os, & aurem dextram, duplicem carnoſam molem habebat propendentem ad pectus, quarum vna nempè ori proximior erat altera breuior, & auri adhærebat. Item ſimilis caro laxa in humerum deuoluebatur, & villis quibuſdam erat tecta, ſicuti & aliæ. Sub mento, & circa initium thoracis alia maxima moles carnoſa, & latiſſima enaſcens, & primò humerum tegens deorſum pendebat per totum ferè ventrem extenſa, deinde à mamilla ad axillam dilatabatur. Craſſitudo molis carnoſæ erat ſemidigiti, manibuſque ſurſum attolli poterat, quia cuti, nonniſi in ſuo exortu, adhærebat. Præterea pars illa corporis, quæ ab huiuſmodi materia carnoſa, & membranacea tegebatur, admodum calida perſentiebatur: ideòque credendum erat ventriculi coctionem ab huiuſmodi calore iuuari poſſe. Hic homulus monſtrificus in icone IIII. exhibetur ſpectandus. IIII.

Deſcriptio homuncionis Indici cum quadã eminentia carnis.

Nuper etiam in ciuitate Olyſſiponenſi antiqua Regum Luſitaniæ ſede, anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo octauo, ex honeſtis parentibus in lu-
F cem prodiuit infans armatiſſimus: quandoquidem variæ cutis, & carnis appendices, ratione figuræ, illa arma tutelaria repræſentabant, quibus ſe homines ad bellum profecturi munire ſolent, immò, eadem materia galeatus, & ocreatus erat: quapropter omnes ſpectatores in magnam traxit admirationem.

Puſio armatus natus.

Amplius varijs temporibus nati ſunt pueIli cum appendicibus carnis informibus, quemadmodum obſeruauimus in illo puero Friburgi nato anno quinquageſimo poſt ſeſquimilleſimum, obſcæno vultu, cum mole carnoſa, & dura in fronte, & occipite, cuius icon capite tertio huius Hiſtoriæ inquirenda eſt.

Item anno poſt milleſimum, & ſexcenteſimum octauo Hagenoæ Alſatiæ, referente Schenchio, infans maſculus optimè conſtitutus ab vtero matris exiuit, præter labium ſuperius, in cuius interſtitio caruncula inſtar proboſcidis erat adnata. Similiter anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo tertio menſe Septembris, emerſit in lucem puer cum portione carnis circa collum, & alia carnoſa mole ſupra caput.

G Tiguri quoque Hermaphroditus eſt editus, anno poſt ſeſquimilleſimum decimo nono, qui circa vmbilicum rubram carnis maſſam habebat.

Cæterùm animaduertendum eſt, quòd aliquando hæ cutis appendices cum fœtibus etiam belluinis in lucem prodeunt. Siquidem anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, vt annotat Licoſthenes, in vico Turringiæ natus eſt vitulus ſextipes cum maſſa carnis ex lateribus dependente.

Appendices carnis in fœtibus brutorum.

Neque reuocandum eſt in dubium has omnes fœdas cutis appendices ex purgamento, ſeu recremento materiæ ſeminalis generari, quæ poſtea iuxta variam materiæ diſpoſitionem, varias etiam figuras ſortiuntur, vt paulò ante fuit expoſitum.

Digitized by Google

III. Monſtrum capitio carnoſo.

Digitized by Google

IIII. Homuncio cum ſubſtantia carnoſa circa pectus.

Digitized by Google

CVTIS NATVRALIBVS A
Monſtroſè fœdata vulneribus.

VVLNERA naturalia vocantur in Teratologia, quæ à Natura fœtibus adhuc
in vtero exiſtentibus infliguntur. Quandoquidem, ex Licoſthene habe-
mus, quòd anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, mulier
Vulnera naturalia quæ. Baſileæ enixa eſt infantem, adeò ſciſſis naribus, vt inde cerebrum facilè conſpici poſ-
ſet. Immò Clariſſimus Trincauella non paucos infantes diſciſſis labijs natos ſe vidiſ-
ſe fatetur, qui poſtmodum adulti non parum in ſermone deficiebant. Similiter Lico- B
ſthenes Baſileæ conſpicatus eſt puellum, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo
ſeptimo, qui natus erat cum foramine in occipite veluti pugione facto, ex quo ſan-
guis paulatim dimanabat: hac de re fœtus paulò poſt ortum obijt.

Inſuper Schenchius memorat, quòd anno ſalutis ſexto poſt milleſimum, & ſex-
Puer natus aperto ventre. centeſimum, Hagenoæ obſeruatus fuit puer monſtroſus, qui aliquot dies ſuperuixit,
cum tamen ſupra vmbilicum foramen patulum, & rotundum ad intimas ventris par-
tes penetrans, quaſi pugione confoſſum haberet; quocirca quæ hauriebat, alimenta,
atq; etiam excrementa per hoc naturale vulnus confeſtim effluebant.

Meminit quoq; Licoſthenes puſionis nati Venetijs ore plurifariam ſciſſo, qui ob
alia multa fœdiora, non fuit propalam conſpectus. Iterum Licoſthenes memorat
alium puellum Myſenæ natum diuiſo in fronte cranio, veluti gladio ſeparato. Simi-
Partus aperto dorſo natus. liter Genuæ anno ſalutis quinquageſimo quinto poſt ſeſquimilleſimum, mulier quæ-
dam Galla infantem peperit Hermaphroditum, cuius inteſtina per apertum dorſum C
tanquam per vulnus exibant: quemadmodum etiam in Ploa Vortlandiæ viſus eſt in-
fans recenter natus, ita aperto ventre, vt omnia viſcera apparerent.

Hactenus de membris peculiaribus fœtuum vulneratis dictum ſit, ſed maius ſe-
ſe offert ſpectaculum, quando totus cutis ambitus laceratus apparet in infante ab
vtero egrediente. Id contigit in Saxonia, menſe Februarij, anno Chriſtiparæ Vir-
ginis quadrageſimo quinto poſt ſeſquimilleſimum; vbi quædam mulier effudit
partum aſpectu valdè horrificum, corpore quidem integro, & rectè compacto, præ-
ter cutem, quæ tota vulnerata, & lacerata eſſe videbatur, excepto capite, fœtus
oblongo, & quaſi turcico pileo redimito, vt recitatur à Licoſthene, & obſeruatur
I. in icone I.

Iobus etiam Fincelius, referente Licoſthene, beſtiam quamdam, cute admodum
ſciſſa, natam eſſe tradit: fuit enim equus, qui in Marchia non procul à Regio monte
valdè monſtroſus in lucem prodiuit, nempè anno ſupra ſeſquimilleſimum quinqua- D
geſimo quinto; quoniam membranacea ſubſtantia caligas, & thoracem formabat,
quibus beſtia induta eſſe videbatur; deinde tota pellis ſciſſa, & lacera erat, vt in icone
II. II. apparet: hanc igitur lacerationem naturalem poſſumus appellare, cum Natura il-
lam in aluo materna moliatur.

Lib. 2. de gen. An. c. 4. Quoad cauſas ſcripſit Ariſtoteles ſeminali excremento talem ineſſe calorem cui-
cumq; corporis parti valdè idoneum, qualem vnumquodq; membrum expoſtulat,
qui ſi aut deficiat, aut excedat, tunc pars generanda, vel deterior, vel læſa redditur.
Cauſa. Hinc coniectandum eſt aliquando ob inopiam huius caloris facultate formatrice de-
bilitata, membra læſa procreari.

Parentes etiam monſtroſi horum fœtuum in cauſa eſſe ſolent, dum plagis labo-
rantes congrediuntur, & fœtus ſibi ſimiles procreant. Quamuis huc referenda ſit an-
guſtia loci, & frequens motio partus, ſeu inordinatus grauidæ mulieris motus, quæ
omnia membra infantium tenella mirum in modum lædere poſſunt.

Ab-

I. Infans cute lacerata.

Digitized by Google

II. Equus cute lacera.

Digitized by Google

Ab his cauſis non ſunt arcenda mulierum purgamenta, quæ tempore conceptionis fluunt. Quandoquidem ſi Genitores hoc tempore in prolem incumbant, impendet periculum, ne monſtra huius generis procreentur. Hæc enim fuit opinio Clariſſimi Parei, & aliorum doctiſſimorum Virorum, quia, dum ſanguis impurus huic maſſæ permiſcetur, fieri non poteſt, quin aliquis monſtroſus partus, & potiſſimum plagis affectus emergat. *Purgamenta mulierum quid operentur.*

Demum Parentum imaginatio ſiue vigilantium, ſiue dormientium in tenello partus corpuſculo valdè operatur eo potiſſimum tempore, quo membrorum fabrica conſtruitur. Etenim ſi mater aliquem multis confoſſum vulneribus viderit, vel ſibi gladij aciem imminentem obſeruauerit, fœtum vndiq; lacerum, vel aliquo tantùm in loco confoſſum parere poteſt. Inſuper generantur plurimi fiſsis labijs ad formam oris leporini, eoq; affectu, & ore fœdo puſiones creſcunt, quia ex terroribus, aut ſubitis leporum aſpectibus matres vtero geſtantes perturbentur, aut quoniam eſum leporis auidius appetant. Equum poſtea laceratum, & ſuperius monſtratum potius ominoſum, quàm monſtroſum fuiſſe aſſeueramus. *Imaginationis vis.*

MONSTROSA CVTIS DVRITIES.

INTER cutis dehoneſtamenta aſperitas, & durities collocantur, quia pellis, cum ſua natura leuis eſſe debeat, aſpredinem, ſeu duritiem ſi à natura nanciſcatur, proculdubiò non naturalem, ſed monſtroſam formam acquirit. Idq; magis admirandum erit, ſi cutis vnà cum fœtu in vtero lapideſcat. Nam quid ſimile acćidiſſe Agendici Senonum, quæ Celticæ eſt metropolis, Ioannes Georgius Schenchius recitauit, & ſimilem fœtum ab effectu lithopædion appellauit. *Lithopædion quid ſit.*

Hic fœtus à matre defuncta exemptus fuit, & eius ſitus in vtero, erat penè ſphæricus, facie ad thoracem affixa, ſublatis ad nates genibus, ideóq; patulæ, retulæ, & reſimæ conſpectæ ſunt. Oſſa capitis tenuia, & firma, nec non inſtar cornu nitentia, cute capitis multis in locis piloſa, caput in ſiniſtrum brachium ita procumbebat, vt à protuberante humero auris, & os occipitis impellerentur, quia ea iu parte cauata cernebantur. Cubitus ad ſummum humerum reflectebatur, porrecta ſola manu, quæ in pugnum erat contracta, & ſummi digiti ita palmæ adhærebant, vt licèt apparerent inter ſe diſtincti, nihilominus in vnum, & idem lapideum corpus concreuerant. Dextrum brachium ad vmbilicum extendebat manum: femur, genu, tibia ſiniſtra dextris incumbebant, quibus tamen erant ita implicita, vt indiſſolubili nexu colligarentur. Vtrumq; crus in ventrem, & pectus reflectebatur, & certiſſimam fæminei ſexus notam tegebat. Tibia vtraq; ad nates intorquebatur, pedibus, & pedum digitis ita inter ſe compactis, & lapideſactis, vt quis dixiſſet fuiſſe opus alicuius cælatoris, qui vel ex ebore, vel ex marmore abſolutiſſimam fœtus iconem expreſſiſſet. *Situs infantis lapidei in vtero.*

Præterea partes internæ, nimirum viſcera omnia cor, & cerebrum erant naturaliter conſtituta, præterquamquòd nimiam duritiem erant adepta, ſed minorem, quàm externa, itaut hodie quoq; hoc corpuſculum à putredine, & terredine intactum ſeruetur.

Hiſtoria autem fuit hæc. Mulier Senonenſis nomine Columba Chatry, quæ Ludouico homuncioni, quadrato tamen, & benè conſtituto Sartori nupſerat. Hæc ante annos viginti octo, quæ nunquam antea vterum geſtauerat, licet iampridem nupſiſſet, certiſſima habuit inchoati fœtus indicia. Nam quæ ſtatis periodis erumpere ſolebant purgamenta, ſtatim ſuppreſſa ſunt. Pica primis menſibus laborauit, tempeſtiuum fœtus motum, & frequentem perſenſit, tumorem lumborum, & mammarum incurrit, & tandem lapſo geſtationis vteri curriculo, graues puerperij dolores ſentire cæpit, ſuppreſſa aliquot dies vrina, quæ tandem magna vi erupit, profuſo etiam illo ichore, qui paritutam præcedere ſolet, mammæ conciderunt, *Pica morbus grauidarū.*

motus infantis ceſſauit, & dolores facti ſunt mitiores. Quibus omnibus attonitæ fue-
runt Obſtetrices, quæ certiſſimum puerperium expectabant.

Tumor durus in vtero.

Patiens ludibrio huius ſæturæ oppreſſa, triennium decubuit aſſiduè conquerens
de tumore, de duritie, & de torminibus alui; necnon de graui illo pondere, quod A
ob varium motum, modò in hanc, modò in illam partem decumbebat: hac de re
hunc tumorem quibuſcumque Medicis,& Chirurgis tractandum exhibebat: ideòque
ſe aliquo maleficio laborare aſſerebat.

Poſtquam defuncta fuit, accerſiti fuerunt Medici, & Chirurgi, qui aperto mulie-
ris abdomine, ſcirrhoſum tumorem inuenire putabant, & nouacula ſecando porten-
toſam, & gypſeam molem inuenit: ſiquidem infans ille in orbem complicatus in la-
pidem conuerſus erat.

Cauſæ fœtus lapidei.

Cauſa autem huius lapideſcentis fœtus referri poteſt in intemperiem, & prauam
materiæ diſpoſitionem, quia hic fœtus lapideus non ab alia potuit prodire cauſa,
quam ab illa, ex qua in humano corpore lapilli procreantur. Hæc autem cauſa ſo-
let eſſe duplex, nimirum materia craſſa, & denſa, necnon calor, ſeu frigiditas ex-
cedens: quandoquidem calor partes tenuiores diſſoluit, & craſſiores in duram ma-
teriam conuertit. Pariter in articulis podagricorum materia dura, & tophacea con- B
creſcit, quæ poſtea per abſceſſus egreditur, vel opera chirurgica extrahitur. Ita
fœtus in vtero lapideſcens non aliundè traxit originem, quàm ex materia genera-
tioni deſtinata, quæ craſſa viſcida, & terreſtris fuit, in quam vteri intemperies iuſtò
calidior agens, & partes tenuiores diſſipans in lapidem condenſauit. Quamuis etiam
matricis conſtitutio iuſtò frigidior partes tenuiores poſſit exprimere, & craſſiores,
duras, denſas, & lapideas reddere.

DE MONSTRIS CAVDARVM.

Cap. VIII. C

IN procreandis animantium caudis, Natura quandoque in talia incidit
impedimenta, vt cogatur, veluti in fabricandis alijs partibus expo-
ſitum fuit, aut nullam producere, aut illam addere animanti, cui non
competit, aut cauda alterius ſpeciei animalis alteram ſpeciem detur-
pare, aut caudas deformare, vel denique illas in animalibus multi-
plicare.

L. 2. de geſt. Scot.

Cunctis notiſſimum eſt homines cauda carere; nihilominus Annales Anglorum
recitant quondam in illis Regionibus paruulos cauda inſignes eſſe natos, ſed hoc
miraculo adſcribendum eſſe arbitramur: cum ſcribat Ioannes Maior in Hiſtoria Sco-
torum, quòd Diuus Auguſtinus ad Rocheſtriam tranſiens, à Diuo Gregorio Ma-
gno in Angliam fuit miſſus, vt Dei Euangelium diſſeminaret; ſed Vulgus, ad ir- D
riſionem, caudas piſcium in virum iuſtum proiecit: vnde deinceps paruuli caudati
in pœnam criminis oriebantur; cum tamen hac tempeſtate homines caudati illic
non oriantur, cum tantummodò hoc ad tempus ſupra vim Naturæ patratum fuerit,
vt illa gens incredula Doctori fidem præſtaret. In Hiſpania quoque, teſte Euſebio
Ieſuita, alia gens caudata fuit.

Gens caudata vbi.

Verùm hæc omittenda ſunt, quæ à cauſa naturali neutiquam pendent, vt natu-
rales effectus meditemur. Meminimus in capite tertio huius Hiſtoriæ exhibuiſſe
iconem fœtus bicipitis caudati. Præterea in capite pariter ſexto propoſuimus ſpe-
ctandam iconem infantis cum cauda piſcis, ideoque cum Horatio canere poteramus.

Deſinit in piſcem mulier formoſa supernè.

Veruntamen hic verſus Poetæ in memorato fœtu veritatem aſſequi non pote-
rit, quoniam partes ſuperiores illius fœtus erant admodum deformes. Schenchius
quoq; exhibet iconem puſionis Coloniæ nati, anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſi-
mo

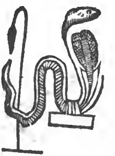
Digitized by Google

mo ſeptimo, qui præter multas partes monſtroſas ſuo loco enarratas, in parte poſteriori ſupra podicem caudam ſuillam geſtabat. *Fœtus cum cauda ſuilla.*

In Brutis ſæpius caudas monſtriferas obſeruauimus. Meminit enim Licoſthe-
E nes equi in villa Pomeraniæ nati, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, capite horrendo, auribus pendulis, labijs inflexis, collo obliquo, & iuba impexa, cui tandem loco caudæ alta criſta erigebatur. Inſuper Vituli cauda agnina, & viciſſim Agni cauda vitulina nati eſſe perhibentur. Item Gallus cauda quadrupedis in ſecundo capite huius Hiſtoriæ fuit monſtratus. Rurſus in Villa quadam Thyringica ad Vultrum, ex Licoſthene, Bufo caudatus conſpectus eſt. Et vir fide dignus, rerumque naturalium diligens indagator ranam cauda inſignem aliquando viſam eſſe retulit. *Rana caudata.*

Tandem ſerpentes omnes caudis oblongis, & teretibus naturaliter referti ſunt. Hinc tamen non fit, quin aliquando monſtroſa ſerpentis cauda, nempè compreſſa viſa ſit. Meminimus enim vidiſſe iconem ſerpentis (ſi tamen vera eſt) ni fallimur, in Tabula Bembi, qui ſerpens aliorum naturam minimè ſequi videtur, quoniam poſt collum corpus valdè latum habebat, figura ferè ouali, cauda tamen admodum com- I.
F preſſa, vt in icone I. Lector meditari poteſt.

I. Serpens cauda compreſſa.

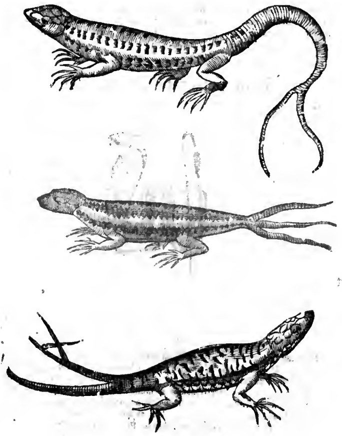

H Hactenus de praua caudarum conformatione actum ſit: modò de earumdem geminatione, & multiplicatione nonnulla ſunt ponderanda. Etenim, licèt Vituli, Agni, & Canes, duabus caudis referti raro obſeruentur: nihilominus in alio animantium genere, nimirum in Lacertis caudarum multiplicatio ſæpè conſpicitur. Namq; Lacertas bicaudas, tricaudas, & quadricaudas conſpicati ſumus, quas Vulgus poſteà inſulſiſſimè ludò fauorabiles prædicat. Has autem caudas à nulla alia cauſa prodire poſſe, niſi ab ouis dilecytis Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali opinabatur. II.
Has lacertas monſtrificas in icone II. ſpectandas Lectori exhibemus. Sed inter alias magis admirabilis fuit Lacerta quadricauda, quæ anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſexto nobis dono data fuit: etenim longior cauda tres alios ramuſculos producebat. Quapropter hoc animal monſtrificum ex vbertate materiæ natum eſſe exiſtimauimus, & potiſſimum, quoniam cæteræ corporis partes iuſtò erant grandiores.

 In

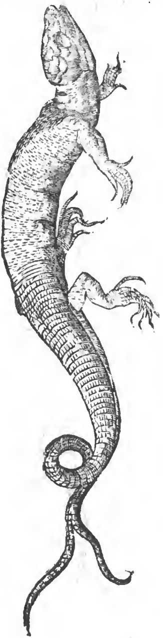
Digitized by Google

II. Lacerta bicauda, tricauda, & quadricauda.

Digitized by Google

III. Lacertus viridis cauda duplici.

Digitized by Google

IIII. Effigies ſpolij lacerti viridis cauda gemmata.

Digitized by Google

In genere Lacertarum quædam ſpecies recenſetur, quæ Lacertus viridis, ſeu La-
certa maior appellatur, quoniam in comparatione ad vulgarem Lacertum duplo,
vel triplo maior eſſe videatur. Græcis σαῦρα χλωρὰ, & Nuperis χλωροσαύρα pro-
E pter colorem viridem cognominatur, Bononiæ Liguoro, quaſi Ligur dicitur, for-
tè, quia in Liguria animantes huius generis frequentiores proueniant. Syluaticus *Ophioma-*
poſtea hunc lacertum ophiomachum à ſuperandis, & impugnandis ſerpentibus in- *chus lacer-*
digitat, nec præter rationem, quandoquidem hæc beſtia naturali inſtinctu ſerpen- *tus qualis.*
tes adoritur, & cum illis acerrimè præliatur, cum ruricolæ hunc à Serpentibus ſau-
cium ſæpè obſeruauerint. Itaq; ex hoc genere animantium vnus cauda monſtro-
sè bifurca ad noſtras peruenit manus, quem delineatum Lectori exhibemus in
icone III. III.

Et quoniam hoc animal ob venuſtatem ſummoperè placebat, fuit exenteratum,
& diligenter exiccatum, quod adhuc in Muſæo publico appenſum ſeruatur. Quo-
circa huius etiam ſpolij exiccati effigiem in Muſæo inuentam ob caudam geminatam
proponimus in icone IIII. IIII.

Circa cauſas diù non eſſe immorandum arbitramur, quoniam hæ cauſæ peculia-
F res ex vniuerſalibus ſuperius explanatis eliciendæ ſunt. Namq; ſi defectum caudæ
reſpiciamus, ſæpè conſpicabimur canes cauda carentes alios ſæpiùs ſibi ſimiles pro-
creare: quamobrem hæc cauſa coincidet cum illa, in qua de genitoribus monſtroſis
diſſerebamus. Niſi velimus hunc effectum ad inopiam materiæ, & ad formatricem *Cauſæ defe-*
labefactatam referre; quæ omnia in cauſa defectus caudæ eſſe poſſunt: licet inter- *ctus caudæ.*
dum citra materiæ inopiam, & virtutis operantis languorem huiuſmodi monſtroſi
effectus generentur, quia materia ad formam talis partis ſuſcipiendam eſt inepta.

Si quis autem ſcire cupit cauſas, propter quas aliquando cauda humano fœtui
monſtroſè additur, ad cauſas fœdarum cutis appendicum confugiendum erit.

Circa geminationem caudarum Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali, pon- *Lib. 2. c. 17.*
derans multiplicationem caudarum in lacertis, fatebatur fieri poſſe, vt hic effectus
ex ouis dilecythis dimanaret διλήκυθον Græci vocant vas geminum, ſeu duplicem
ampulam: ideòq; volebat inferre interdum duo oua copulari duplicem ampulam
G referentia, quæ geminatas caudas procreare poſſunt. Quamuis etiam materia con-
formationi caudæ deſtinata in duas, vel tres partes diuiſa hanc caudarum multipli-
cationem producere valeat.

DE FOETIBVS AB VTROQVE Genitore degenerantibus.

Cap. VIIII.

H
QVAMVIS multi fuerint Authores, qui monimentis mandauerint
partus Genitoribus diſſimiles non eſſe inter monſtra collocandos;
nihilominus facere non poſſumus, quin monſtroſos fœtus appelle-
mus illos, qui naturæ Genitorum non ſunt conſimiles, noſtraque ra-
tio ex problematibus Ariſtotelis deducitur: vbi Philoſophus inqui-
rens, cur proles humana ex humano prodiens ſemine noſtra appel- *Sect. 4. prob*
letur, & viciſſim diſſimilis, licet ab humano vtero prodeat, noſtra minimè nuncupetur. *prob. 13.*
Reſpondet hoc inde oriri, quoniã fœtus ex perfecto, & incorrupto emergens ſemine
nobis aſſimilatur, conſequenterq; ſoboles noſtro poteſt appellari. Quod autem ex cor-
rupto ſemine producitur, diſſimile eſt, conſequenterq; ad humanam ſobolem non eſt
referendum, ſed prorſus monſtroſum erit iudicandum: verba Ariſtotelis ſunt hæc.
Quod ſi ex rebus noſtris ſolo ſemine natum animans ſit, rectè quod ita prouenerit, prolem
id eſſe noſtram putamimus; vbi, vel feris putruit, vel corruptum in vtero eſt, vt quæ
mon-

Digitized by Google

monſtra appellamus, prolem id eſſe noſtram haudquaquam dicendum eſt: tum enim ex corrupto creatur ſemine, non inſuper ex noſtro creatur, ſed ex alieno; quemadmodum quod ex crementis conſtiterit, vt quod ex ſtercore: omnia verò huiuſmodi ex corrupto creari ſemine hinc indicatur, quod ex non corrupto creari tale Natura ſtatuit, quale illud eſt, de quo ſemen A *genitale prodierit, Exempli gratia, ſi de equo equus, & de homine homo.*

Præterea huiuſmodi fœtus Genitoribus diſſimiles ad Genitores poſtea comparati non mediocrem ſpectatoribus pariunt admirationem, qua conditione monſtra carere non debent. Quapropter Ouidius (licèt fabuloſum ſit) Alcidamantem admiraturum introducebat, dum ex corpore filiæ columbam exeuntem obſeruabat his verſibus.

Lib. 7. Metam.

At pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

Itaq; fœtum non humanum in vtero mulieris procreari poſſe eſt certiſſimum: quandoquidem id multæ Hiſtoriæ in Rubrica Præſagiorum recitatæ teſtificantur. Deinde huic ſententiæ multi Doctores, & experientia fauent. Præterquamquòd Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium ſcriptum reliquit, alios fœtus patri, alios matri, alios conſanguineis, alios verò ab iiſdem prorſus diſſimiles procreari, qui poſtremi inter partus B monſtrificos erunt connumerandi: hinc colligendum erit monſtrum non humanum ab humana aluo exire poſſe.

Varia in vtero mulieris generantur.

Præterea Cælius Aurelianus, Marcellus, Pareus, & alij nuperi Authores fide digni retulerunt mulieres fuiſſe, quæ mures, bubones, talpas, echinos, ranas, lepuſculos, feles, aſtacos, erucas, polypos, hirudines, lacertas, ſerpentes, porcellos, & elephantes, aliquando cum fœtu, & interdum ſine fœtu pepererunt. Etenim anno Mundi octingenteſimo ſeptuageſimo quarto ſupra tria millia, & ante partum Chriſtiparæ Virginis octuageſimo nono, inter initia belli Marſici, Alcipe mulier peperit elephantem, & quædam ancilla ſerpentem, ſicuti Licoſthenes admonuit.

Nos verò meminimus legiſſe honeſtam quamdam Matronam fœtam ſubitò gliris occurſu perterrefactam, loco humani partus, glirem enixam eſſe. Et Conradus

Leo humana facie.

Licoſthenes recitat hiſtoriam mulieris, quæ in agro Conſtantienſi leonem peperit, ſed hoc animal erat humana facie refertum: hac de re ad hunc locum ſpectare non C videtur, cum hic partus à parentibus prorſus non degeneret. Verùm idem Author alibi meminit nobilis Matronæ, quæ in Argoa Heluetiæ leonem valdè ſimilem fœtui leonino enixa eſt; quem partum contigiſſe anno ſalutis poſt milleſimum ducenteſimo ſeptuageſimo octauo, Stumpfius in Chronicis Heluetiorum recenſet: quamuis alij Hiſtorici in aliud tempus hunc partum reijciant.

Pariter, ex Ioanne Georgio Schenchio, Margarita Herkelin ciuis Paſſauienſis, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo, monſtrum ab humana natura prorſus diſſimile in lucem edidit, quod fuit tetrum animal formam potius Cacodæmonis, quam alterius belluæ repræſentans, quòd ſtatim atq; ab vtero exiuit, conclaue velociſſimo curſu pererrauit: ideòq; mulieres clinicæ, conuocatis in ſubſidium vicinis, comprehenſum interfecerunt.

Monſtrum forma cacodæmonis.

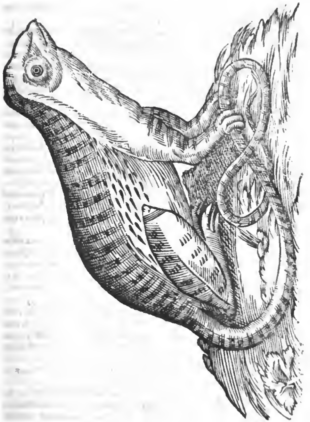
Inſuper multæ mulieres canem enixæ perhibentur. Primitùs id accidit Brixiæ, anno ſalutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo primo, & alia D mulier Ticini felem peperit. Rurſus anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum octuageſimo octauo, Maiolo annotante, mulier nupta duos edidit canes, & ſequenti die tres alios, non tamen omnes viuos enixa eſt. Tandem Volaterranus ſe vidiſſe teſtatur diploma pontificium in expiatione mulieris, quæ canem pepererat.

Mulier peperit viperam.

Dinothus quoq; in Aduerſarijs tradit, quòd impendente bello Syllano, mulier fœta, pro infante, viperam in auras vitales edidit. Id accidiſſe refert Licoſthenes anno mundi octingenteſimo octuageſimo ſecundo ſupra tria millia, & antè partum Chriſtiparæ Virginis octuageſimo quinto, & eodem anno in Hetruria Cluſij, mater familias viuum ſerpentem ab vtero excluſit, qui iuſſu Aruſpicum in fluuium deiectus auerſa aqua natauit. Quocirca non erit admiratione dignum, ſi Lucanus ſcripſerit ſerpentem ab aluo muliebri in Vmbria egreſſum eſſe. Vnde de hoc monſtroſo partu Poeta loquens ſic cecinit.

Matrem-

Bufo caudatus ab vtero mulieris egreſſus.

Digitized by Google

Lib. 2. c. 8. ——— *Matremq; ſuus conterruit infans.*

Immò magis genitricem perterrefacere debuit Buſo, quem ex muliere natum recitat Vuemrichius, ad mentem Bodini,in opere Dæmonomaniæ,vbi mulier Buſonem enixa dicebatur apud Laodunum, quem admirata obſtetrix, & cæteri, qui aderant, A horrore quodam correpti ſunt: erat enim Buſo alijs diſſimilis, quem poſtea multi in ædes Præfecti delatum conſpicati ſunt.

Diuulgat etiam Licoſthenes, quòd anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, in villa quadam Thyringica, mulier bufonem caudatum peperit, vt in icone conſpicitur.

Buſo caudatus ab vtero mulieris egreſſus. Quamuis ante hoc tempus, nimirum anno ſalutis noſtræ poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo primo, ex eodem authore, Auguſtæ Vindelicorum, mulier ſerpentem bipedem, & porcellum enixa ſit.

Quod hactenus de partu diſſimili in humano genere obſeruauimus, in brutis quoque licet meditari: namq; ex Schenchio, in agro Senogallienſi Piceni, Vacca ſerpentem miræ magnitudinis edidit, capite craſſiori, collo oblongiori, & corpore cani ſimili, ſed rotundiore. Hunc editum cum bos conuerſa reſpexiſſet, quaſi exterrita magnum edidit mugitum. Interim ſerpens cauda poſterioris vaccæ pedibus circumdatis, os ad vbera admouit, tandiuq; exugit, donec lac defecerit, deinde boue B relicta ad vicinas ſyluas aufugit. Vbera autem, & illa pars crurum, quam ſerpentis cauda tetigerat, veluti adusta, & nigra permanſerunt. Hoc Paſtores ſe vidiſſe affirmarunt (quia in armento bos verſabatur) immò ab eadem boue paulò poſt vitulum eſſe egreſſum narrarunt.

Bos enixa eſt ſerpẽtem.

Bahuinus quoq; in Appendice ad Rouſſetum diuulgat hanc Vaccæ hiſtoriam à Clariſſimo viro Fœlice Platero ſibi communicatam, quæ ſceleton vna cum vitulo enixa eſt; quoniam Vacca difficultate partus impedita, cum fœtum conceptum parere non poſſet, nihil grauius paſſa, poſt tempus aliquod, rurſus concepit, & exacto tempore, vitulum viuum, & ſceleton prioris vituli peperit. Mirandum eſt potuiſſe fętus corruptionem à vacca perferri,& denuò,oſſibus priori vituli retentis, concipere: Verum hoc monſtrum non prorſus diſſimile genitrici videtur; propterea quòd, quamuis non eſſet vitulus, oſſa tamen vituli eſſe ferebantur. C

Sed prorſus admirandum, & matri diſſimile fuit monſtrum ex vacca natum in Burgies Hiſpaniæ loco, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſeptimo, vt Ioannes Georgius Schenchius promulgat. Vbi vacca marem, & fœminam humanos fœtus ſuis membris rectè formatis diſtinctos enixa traditur. Hoc cunctis, & ſtupori, & metui fuit maximo: quocirca Archiepiſcopus illius loci huiuſmodi fœtus ad ſacri Fontis lauacrum admittere noluit.

Vacca duo fætus.

Lib. 1. c. 6. Inſuper Ludouicus Celleius ſcribit, referente Pareo, ſe legiſſe in probato quodam authore, aliquando ex oue natum eſſe leonem inæqualis planè, & inimicæ conditionis animal. Tandem Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali pronunciauit ſe Romæ vidiſſe canem ex lupa procreatum, qui partus non videtur eſſe admodum admirandus; cum inter lupum,& canem non magnum diſcrimen cadat. Sunt enim hæc animalia diuerſæ quidem ſpeciei, ſed ſolent eſſe illa, ex quibus prodeunt animantes, quæ bigeneres, & tertiæ ſpeciei eſſe nuncupantur. D

Horum monſtrorum cauſas inquirentes, ſi petamus Cælium Aurelianum: is cum Plateario ſcriptis mandarunt mulieres cum fœtu humano interdum Buſones, & alia huius generis animantia eniti, ſed huius monſtroſæ conceptionis cauſam non aſſignant. Docet quidem Platearius illa præſidia, quæ ad menſes prouocandos commendantur, educere quoq; Buſonem fratrem Salernitanorum: quemadmodum alij Lacertum fratrem Longobardorum cognominant; cum mulieres Salernitanæ ſæpius Buſones, & Longobardæ lacertos vnà cum fœtibus enitantur. Idcircò Salernitanæ in conceptionis initio ſuccum apij, & porri bibunt, vt huiuſmodi animal interimant, antequam fœtus humanus viuiſcat. Alioquin de præſidijs ad educendas, vel necandas in vtero ſimiles beſtias, legenda ſunt carmina in fontes Spadanos conſcripta, quæ ſic ſe habent.

Animalia cum fœtibus humanis in lucem egreſſa.

Prouocat illa igitur muliebria menſtrua pridem
Suppreſſa, & nimium ſiſtit vbi illa fluunt.

Ventricolaſque necat vermes, pellitq; per alui
Lubrica, deiectis qua via nota cibis.
Quin, & paulatim putridis de menſibus ortos,
Serpentes vteri proijcit illa ſinu.
E *Monſtra lacertarum fœdam referentia formam*
Longa (Nefas) vnum non minus atra pedem.

Huiuſmodi animantes in muliebri vtero generari non eſt difficile, cum notum ſit ex fœminarum purgamentis in terram proiectis, & vlteriorem putredinem acquirentibus, & ſerpentes, & buſones procreari. Hinc Ioannes Baptiſta Porta in magia naturali monimentis mandauit poſſe etiam in vtero ſimilia animalia gigni, quoniam purgamenta retenta ad altiorem putredinis gradum accedunt. Id igitur contingere ſolet mulieribus impuro ſanguine ob prauum victum redundantibus. *Lib. 2. cap. 4.*

Niſi velimus cauſam huius monſtroſi partus non in primum, ſed in ſecundum ſemen emiſſum referre: ſiquidem nobis perſuademus ex primo ſemine in vterum depoſito partum vndequaq; integrum reſultare; cum deinceps error à ſecundo ſemine proueniat, quod excellentem nactum putredinem aliquod abſurdum animal procreat: quare Mattheus de Gradi in parte ſecunda ad Almanſorem ſcripſit quod-
F dam ex matrice mulieris exiuiſſe, & euolaſſe. *Varia in vtero mulieris genita.*

Demum congreſſus nefandus, nempè humanus, & belluinus ab his cauſis non eſt remouendus: nam, quamuis Philoſophus hunc admittere aliquo in loco non videatur, nihilominus alibi ſcriptum reliquit animantes diuerſæ ſpeciei tempus grauiditatis aliquo modo æquale habentes, ſi congrediantur, procreare poſſe. Præterquamquod Plutarchus Philoſophus non vulgaris pronunciauit, ex permixtione hominis, & equæ ſuo tempore venuſtam infantem natam eſſe. Præterea diſpoſitio vaſorum partum reſpicientium eſt conſideranda: ſiquidem vterus vaccinus, quoad locum, humani fœtus capax eſſe poteſt. Alias deinde cauſas huius generis poteſt Lector in Rubrica cauſarum vniuerſalium inquirere.

G DE MONSTROSA Animantium ſtatura.

Cap. X.

QVANDO monſtroſam Animantium ſtaturam hoc in loco memoramus, non proceritatem Gigantum, neq; paruitatem Pygmæorum intelligimus, qui fermè ex natione Gigantum, vel Pygmæorum procreantur, cum de his in capite primo huius Hiſtoriæ verba fecerimus. Sed ſtaturam cuiuſcumq; animalis inſolitam, ſiue ad parui-
H tatem, ſiue ad magnitudinem inclinante ſermonem habemus; qui partus ex Genitoribus conſuetæ, & vulgaris ſtaturæ orti, & creſcentes ſimilem ſtaturam non adæquant, vel illam ſuperant; Similes enim fœtus magnam admirationem ſpectatoribus pariunt.

Conſultò igitur prætermittemus puſiones cum magnis capitibus natos, qui in Rubrica fœditatum capitis ſunt collocandi. Scimus enim ex Lycoſthene, quòd in agro Piceno, anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo ſecundo, natus eſt Infans facie magnitudinis inſolitæ, & Clariſſimus Licetus fatetur ſe vidiſſe Patauij, anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vndecimo, puellum quadrimum maximo capite, nulla ad reliquum corpus proportione. *Fœtus magno capite.*

Modò, vt ad rem noſtram redeamus, Valentiniani temporibus, duo homines quoad ſtaturam monſtroſi fuerunt inuenti, quorum alter in Syria ſupra omnes viros eminebat, & alter in Aegypto infra paruitatem incredibilem viuebat. Item Carolus Quintus Imperator cum Bononiam à Summo Pontifice Clemente Septimo

Digitized by Google

Homines ſtatura gigantea. diadema Imperij accepturus perueniſſet, ſeruum à pedibus habuit monſtroſæ magnitudinis, vt in capite primo huius libri telatum fuit. Et Ioannes Georgius Schenchius narrat ſe nouiſſe quemdam Antonium Francken origine Geldrum annum nonum ſupra trigeſimum agentem ſtaturæ propemodum monſtrificæ, quia longitudinem ſeptem pedum ſuperabat. A

Pariter anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo nono, iuxta relationem Licoſthenis, natus eſt puer in agro Tigurino, Dxione Kiburgenſi, Parochia Vuiſnangua, Maio menſe, ex parentibus Ioanne, & Barbara coniugibus, mediocris, & vulgaris ſtaturæ. Hunc puerum Parochus loci Baptiſmo expiauit, & Henricum appellauit, cuius poſtea incrementum omnibus miraculo fuit: nam cum ſex ætatis annos abſoluiſſet, proceritatem adoleſcentis annorum quindecim æquabat, necnon craſſitie, & corpulentia ſuperabat, voce magna, genitalibus auctis, & pubertate hiſpida, neque creſcere deſijt; Annos quinque natus ingentia onera baiulabat, & aratrum inſtar hominis adulti moderabat. Hunc omnes ciues Tigurini nouerunt, & Geſnerus ſe quinquennem vidiſſe teſtificatur.

Non diſſimilis partus nuper in Agro Neapolitano, ex coniugibus vulgaris ſtaturæ olitoribus in lucem prodiuit, qui ſacro Latice intinctus Andreas fuit appellatus, anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo primo menſe Martio. Hic ſpatio ſeſquianni altitudinem octo palmorum cum proportionata corpulentia ſuperabat, cui duarum nutricum alimentum non ſufficere perhibebant. B

Andreas ſtatura gigantea. Quod hactenus de fœtibus maſculis expoſuimus, de fœmineis quoque intelligendum eſſe arbitramur. Legimus enim, ſub Iuſtino Thrace, mulierem quamdam è Cilicia fuiſſe aduectam admirandæ ſtaturæ, quia ſupra quoſcumq; homines integrum cubitum eminebat. Memorat etiam Diuus Auguſtinus mulierem Romæ viſam giganteæ molis, antequam Vrbs excidijs Gothorum peteretur. *L. 15. de ciuit. Dei cap. 23.*

Ex altera parte nonnulli etiam viſuntur monſtroſi ob admirandam ſtaturæ breuitatem: ſiquidem ætate Valentiniani, in Aegypto vir admodum puſillus conſpectus eſt, & Suetonius Tranquillus teſtificatur Octauianum Auguſtum aliquandò publicè ſpectandum propoſuiſſe adoleſcentulum nomine Lucium, honeſto loco natum, bipedali minorem, & librarum ſeptendecim. Canopas, teſte Plinio, fuit in delicijs Iuliæ neptis Auguſti, qui duos tantum pedes cum palmo altus erat. Prætetitis etiam annis, ex Hiſtoria naturali Euſebij Ieſuitæ, homuncio optimè membris conſtitutus in Hiſpania conſpectus fuit, ſeptennis iam erat barbatus, decennis omne ſuum robur habuit, & filium genuit. C

Homunciones.

His addendus eſt Nanus Illuſtriſſimi Domini Caroli de Crequy vnum, & quadraginta annos natus, & triginta vncias altus, de quo in primo capite huius voluminis egimus. Huic non abſimiles Nanos marem ſcilicet, & fœminam fratres Illuſtriſſimus Ferdinandus Coſpius Senator Ciuitatis Bononiæ grauiſſimus, Marchio Petrioli, Eques ſacræ Religionis Sancti Stephani, pectore Permagna Cruce inſignito, Bayuliuus Ciuitatis Aretij, & Sereniſſimi Ferdinandi viuentis Magni Hetruriæ Ducis reſpectè cubicularius, & vir prudentiſſimus domi alit, quos ex inopibus parentibus cognomento de Biauatis, inſtar tamen ſtaturæ hominibus, in Communi *Bagnarola* nuncupato Agri Bononienſis terram colentibus natos curat erudiendos, quoniam hos pumiliones ad quamcumque obeundam functionem idoneos obſeruauit. D

Nanus nomine Sebaſtianus iam annum ſextum ſupra viginti natus, altitudinem trium dodrantum cum dimidio vix ſuperat. Nana alterius ſoror nomine Angelica iam vigeſimum tertium agit annum, & tamen eius altitudo tres tantum dodrantes, & duas vncias adæquat. Præterea ambo ob elegantem partium proportionem, breui ſtaturæ corporis congruam ſunt admirandi: quapropter vtriuſq; icones Lectori ſpectandas proponimus.

Ex al-

Digitized by Google

Nanus Illuſtriſs. Equitis Ferdinandi Coſpij.

Nana alterius Soror.

Digitized by Google

Ex altera parte in genere etiam Brutorum ſimilis monſtroſa ſtatura quoad magnitudinem,& paruitatem contemplari oportet. Meminimus vidiſſe pumilos canes, & feles, necnon pumiles gallinas, quæ ob crurum breuitatem ventre terram tangunt. Similes animantes Vulgus Nanas appellat.

In genere Boum pumiliones interdum ſunt conſpecti, quorum iconem in Muſæo publico inuentam Lectori ſpectandam damus; quamuis aliqui Authores hoc boum dicant eſſe genus, quod Seſſorem tanquam equus admittat.

Bos pumilus.

Incauſis horum monſtrorum indagandis, ad Genitores monſtriſeros non erit confugiendum, quoniam cauſas genuinas non inueniemus: namq; ſi homines proceræ ſtaturæ à Gigantibus, & viciſſim ſi homines breuis ſtaturæ a Pygmæis, & Nanis oriantur, proculdubiò hoc monſtrificum non erit iudicandum; cum Natura ſibi A ſimile ſemper procreare nitatur. Quamobrem ad validam concoquentis facultatis virtutem vnicuiq; parti dicatam noſmet conuertemus (loquendo tamen de procera animantis mole) hæc enim cum plus alimenti agglutinat, quam par ſit, maius partium fit incrementum: hinc poſtea nutriendæ partes vehementer attrahunt; ſicq; animal validius appetit, & vberiorem alimenti quantitatem expoſtulat.

Cauſa proceræ, & humilis ſtaturæ.

Quod cunctis animantium partibus attribuimus, de aliqua peculiari parte, v.g. de capite nimis aucto affirmandum erit. Etenim dum cæteræ corporis partes debitam ſibi nutrimenti quantitatem aſſimilant, ſola pars illa monſtroſa nimiam alimoniæ copiam in ſe conuertit, dum à cæteris partibus tanquam cucurbitula attrahit illud alimentum, quod deinde ab alijs partibus illuc facilè tranſmittitur.

Inſuper totum oppoſitum de Pumilionibus erit aſtruendum, quorum partes parùm attrahunt, conſequenterq; parùm aſſimilant. Præterquamquòd, facultate corpus augente, & ampliante ob aliquam cauſam labefactata, & fracta, ſola virtus nu- B triens in partium alimoniam incumbit.

Cauſa breuis ſtaturæ.

Cauſæ igitur augmentum corporis frangentes, & partium amplificationem impedientes non ſolum ſunt graues, & maligni affectus, ſed etiam venena, ſeu cibaria malignæ qualitatis virus redolentia ante ſeptennium corpus affiictantia, veluti contigit duobus Pumilionibus Illuſtriſſimi Coſpij, qui ambo in tenera adhuc ætate conſtituti pullos ob eſum tritici putrefacti mortuos elitarunt, & deinceps tumidi facti per quadriennium ægrotarunt: & tandem, cibi maligna qualitate expugnata, virtutem corpus augentem amiſerunt: quapropter ab ijſdem parentibus ante, & poſt ipſorum ortum, alij filij in proceritate genitoribus ſimiles egreſſi ſunt.

DE MONSTRIS BICORPORIBVS. C
Cap. XI.

ÆQVIVOCA.

QVOMIAM hoc vocabulum bicorpor multos ſortitur intellectus in noſtra Hiſtoria, varios nominis ſignificatus prima facie explanare operæ pretium eſſe duximus, antequam ad peculiaria huius generis monſtra accederemus. Quandoquidem monſtrum bicorpor triſariam hoc in loco intelligimus, primò quatenus humana, deinde quatenus belluina, & tertiò quatenus media, nimirum ex humanis, & D belluinis integrata monſtra complectitur, & quandoq; etiam illa, quæ Lucretius corpora bina appellauit his verbis.

—— —— Sed neq; tempore in vllo
Eſſe queunt, duplici natura, & corpore bino.

At contemplantes monſtrum humanum huius generis, duplici diſcrimine varium inueniemus; quoniam aliud eſt duplex in ſuperna parte, & ſimplex in inferiori. Aliud geminatum in partibus infernis, & ſuperna ſimplici obſeruauimus. Interdum viſum eſt corpus omnibus membris optimè conſtitutum, & perfectum, cui aliud corpuſculum imperfectum agglutinatum adhærebat. Quandoq; accidit, vt duo corpora ſint perfecta, & abſoluta, ſed in vtero matris naturali glutine adeò connexa, vt monſtroſam fæditatem, nimirum duas facies, & duo corpora referant, de quibus canere poſſumus cum Lucretio hunc in modum:

Monſtra geminata in parte ſuperiori.

Et duplices hominum facies, & corpora bina.

Hæc

Hæc autem monſtra inter ſe, ratione variæ connexionis, diſcriminantur. Namq;
alia iuxta partem anteriorem, alia iuxta poſteriorem, alia iuxta lateralem congluti- *Monſtri bi-*
nata conſpiciuntur, & tandem ſunt, quæ ſecundum nates, oppoſitis quodammodo *corporis va-*
E capitibus adhæreant. Prætereà differentiæ, quæ in monſtris humanis huius naturæ *ria connexio.*
obſeruantur, in belluinis quoq; Lector contemplari poterit.

MONSTRA HVMANA
bicorpora vnico tantum Capite copulata.

F MVLTA huius naturæ monſtra olim fuiſſe viſa Authores non proletarij teſtificantur. In primis Albertus Magnus in Commentarijs ad Ariſtotelem meminit monſtri, quod quattuor habuit crura, ſed hoc corpus duplicatum à ſuperna parte ſimplici regebatur. Item Petrus Aponenſis in Commentarijs ad Problemata Ariſtotelis, memorat monſtrum in Italia obſeruatum fœminei ſexus continuum ad cauitatem vſque ventris, deinceps geminatum. Pariter Valeriola in locis communibus recenſet quoddam monſtrum Auenione conſpectum, quod à ceruice *Li. 1. locor.*
infra bicorpor circumferebatur. *com. cap. 18.*

Retulit etiam Imperatus natum eſſe Neapoli monſtrum ex meretrice morbo Indico laborante, quod duo corpora, vnico tamen capite glutinata repræſentabat. Caput erat maximum, cuius altera pars effigiem vultus, altera verò vnicam aurem exhibebat, & cadauere diſſecto, duo corda cum vnico ventriculo reperta ſunt.

Cæterùm, ſi per annorum ſeriem vagemur, monſtra multò plura huius conditio-
G nis admirabimur. Licoſthenes in primis exhibet iconem puellæ natæ Bernæ in Ita- *Varia bicor-*
lia, nimirum anno ſalutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo ſe- *porum exē-*
cundo, vnico capite, & infernis partibus geminatis. At anno Domini poſt ſeſqui- *pla.*
milleſimum ſepuageſimo octauo puer in Germania ortus eſt vniceps partibus inferioribus duplicatis, cum multis alijs fœditatibus monſtroſis, quæ ad hunc locum ſpectare non videntur.

Amplius anno Chriſtiparæ Virginis poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo primo, propè Eſſelingam, infans vniceps quattuor auribus in lucem prodijt, cum alijs partibus infernis geminatis, cuius monſtri meminit etiam Pareus ordine aurium minimè geminato. Rurſus anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſeptimo Louanij infantes gemelli vnico capite conglutinati nati eſſe perhibentur.

His additur icon monſtroſi fœtus nati anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum ſexa-
geſimo nono à quadam muliere Turonenſi, quæ peperit duos gemellos mutuò
H ſe complectentes, vnico capite inſignes, cuius monſtri ſceleton Ambroſius Pareus
à Renato Cireto ſe accepiſſe fatetur: hoc autem monſtrum in icone I. exhibetur. I.

Deinde anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo nono, in Inſula obſcuri Lacus Ditione Ferrarienſi natum obſeruarũt monſtrum vnico capite, cum fruſto carnis circa occiput, in ore duæ erant linguæ, quarum acutior latiori inſidebat, vnico *Monſtra in*
collo erat præditum, cum reliquo corpore geminato fœminei ſexus. Hoc monſtrum *Muſæo.*
viuis coloribus delineatum in publico Muſæo viſitur, vbi etiam monſtrum hermaphroditicum bicorpor, & monocæphalon conſpicitur.

Aliud magis monſtroſum deſcribere, & repræſentare volumus natum anno noſtræ ſalutis poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo, menſe Octobris, ex agricolis con-
iugibus, in Pago Piceni Diæceſis Aſinenſis; huius monſtri conſtitutio erat talis. Ca- II.
put ei erat vnicum magnum, oculis prominentibus inſtar oculorum Buſonis, naribus ſurſum repandis, ore patulo, & ad aures vſq; ducto, more ranarum, fibris carnoſis inſtar capillamentorum ex mento pendulis, criſpis, & infernè ſurſum non-

nihil

I. Infans geminatus vniceps.

II. Monſtrum bicorpor vnico capite valdè monſtroſo.

Digitized by Google

nihil contortis: ideòque appendices carnoſæ barbam ſatyrorum quodammodo æmulabantur.

Deſcriptio monſtri bicorporis monocephali.

Ei vnicus thorax, venter, & vmbilicus erat, ſed brachia quaterna, & crura totidem habebat, necnon mammas tumentes. Brachia poſtica erant adeò breuia, vt A eorum digiti cubitos brachiorum anteriorum vix attingerent. Cætera membra inferiora cum eſſent duplicata ſibi inuicem per diametrum erant oppoſita: quocirca nates, & podices ad latera monſtri erant locati, diſtincto ſexu fœmineo, itaut fœmina duplex ab hoc monſtro repræſentaretur. Nam partes ab vmbilico inferiores ita à Natura erant optimè conformatæ, vt admirationem intuentibus afferrent. In cadauere diſſecto, viſcera geminata, præter cor, fuerunt inuenta. Monſtrum autem menſe ſeptimo grauiditatis ortum eſt tale, quale in icone II. delineatur.

His monſtris ſunt addenda illa, quorum corpus perfectum, aliud corpus imperfectum geſtat cum hæc ſimul proculdubiò nata eſſe perhibeantur. Cum igitur in his ſub vno capite duo corpora regantur, ab hac Rubrica minimè ſunt ſegreganda: quapropter exhibemus in primis infantem marem, & fœminam bicorporem, in quo alterum corpus ſub brachio alterius quodammodo latibulari videtur, & ex altera parte monſtri tria brachia, & ab altera vnum tantummodò pendent; veluti in icone B

III. *Corpus perfectum cum imperfecto.*

ne III. cernitur. Platerius quoque in proprijs obſeruationibus memorat humanum monſtrum huius conditionis, ex quo pendebat alius homo omnibus partibus abſolutus, præter caput. Immò quotieſcumque vir perfectus mingebat ſimiliter imperfectus lotium reddebat, podice tamen clauſo, & nullibi apparente.

Ab hoc monſtro non diſcrepabit monſtrifer puellus Illyricus ſex annos natus, boni habitus, & optimè conſtitutus, qui anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimam quinquageſimo ſecundo, vt refert Amatus Luſitanus, Anconam venit, ex cuius vmbilico thoracem verſus aliud infantis corpuſculum pendebat, cum duobus brachijs, & totidem pedibus, abſque capite. Scrotum habebat abſque teſtibus repræſentans oblongum præputium, per quod lotium ſtillabat. Immò quando perfectus puer mingebat, repente vrina per hanc viam pueri imperfecti fluebat. Fuit autem tantæ cunctis admirationi, vt per vniuerſam Italiam parentes eius magnam pecuniam collegerint. C

Aliud monſtrum ſimile.

Hic puer fortè non fuit valdè abſimilis monſtro bicorpori, & monocæphalo, quod Beneuenius deſcripſit, dicens. Mulier quædam nomine Alexandra Mediolano Florentiam venit, quæ geminos mares quæſtui ſpectandos dabat, quorum alter erat integer toto corpore, & membris diſtinctis, alter verò ita adhærebat alterius thoraci, vt illuc totum caput inſeruiſſe videretur, reliquo corpore ab alio ſeparato de more infantis mamillam ſugentis.

L. 4. de mat. med. c. 142.

Marcellus quoq; Virgilius in commentarijs ad Dioſcoridem deſcribit monſtrum ex Gallia in Italiam delatum. Erat enim imperfectum corpus ſine capite, & humeris quodam modo è regione ventriculi alterius perfecti puſionis emergens, & ad ſenſus,

L. 2. c. 17.

& neceſſitates pueli perfecti mouebatur. Ideò Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali fatetur ſe vidiſſe Neapoli monſtrum, ex cuius pectore alius infans integer exibat, retento ſolum capite in perfectioris hominis ventre. Amplius iuxta fidam relationem, quæ ſeruatur apud clariſſimum virum Ouidium Montalbanum omnibus diſciplinis exornatum, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum decimo quinto, die D vndecima Maij, peruenit Bononiam adoleſcens Hiſpanus, qui ſub axilla infantem geſtabat omnibus membris abſolutum, præter caput, quod intra thoracem iuuenis perfecti occultari videbatur.

Quamuis anno ſuperiori, nempè poſt ſeſquimilleſimum decimo quarto, iuxta ſententiam Licoſthenis, Colmatiæ oppidi Imperialis Alſatiæ, ad Ilum flumen ſiti, natus ſit infans virilis ſexus, ex cuius pectore aliud corpuſculum infantis omnibus membris abſoluti ad genua vſque propendebat, ſolo capite in corpore maioris in-

IIII.

fantis abdito; veluti in icone IIII. oſtenditur.

Præterea, ex eodem Licoſthene, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum decimonono, ex Sabaudia in Heluetiam, venit quidam homo iuſtæ ætatis, integra forma, & omnibus membris rectè conſtitutus, ex cuius regione ventriculi aliud hominis corpus ita pendebat, vt caput tantùm, atque brachia deeſſent, quæ in alterius ventre recon-

Digitized by Google

III. Monſtrnm bicorpor, & monocephalon vtriuſq; ſexus.

IIII. Monſtrum monocephalon binis corporibus.

Digitized by Google

recondita eſſe videbantur. Hic homo circumtulit hanc molem, magno hominum vndequaq; confluentium ſpectaculo, & admiratione, per diuerſas regiones, quæſtum faciens.

E Similiter anno à partu Virginis Chriſtiparæ poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo quinto, vt diuulgauit Licoſthenes, in quodam pago Hercyniæ ſyluæ non procul à Kneibis, infans monſtroſus natus virilis ſexus, ex cuius corpore circa pectus aliud humanum corpus pendebat, cunctis partibus abſolutum, præter caput, quod in alio corpore tectum eſſe videbatur. Peruenit hoc monſtrum ad virilem ætatem, & huc, atq; illuc proficiſcens, à curioſis hoc naturæ miraculum obſeruantibus quæſtum colligebat. Ideò Argentinæ in Nundinis circa diem feſtum Sancti Ioannis Baptiſtæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto fuit viſum. Immò Licoſthenes ſe vidiſſe fatetur hoc monſtrum Baſileæ ſubſequenti anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto.

Monſtrum bicorpor, quod peruenit ad virilem ætatem.

Hoc fortaſſis erit idem monſtrum, quod à Iacobo Rufo, in ſuo opere de conceptu humano, ſub anno vigeſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum diuulgatur; cum ad maturam ætatem perueneriт, vt in icone V. demonſtratur. V.

F Pareus quoq; non diſſimilis monſtri meminit conſpecti Lutetiæ anno Domini poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo. Item Cardanus hominem monſtroſum huius formæ annum vigeſimum quintum natum memorat. Quidam etiam Ianus Vitalis Panormitanus de hoc monſtro cecinit hunc in modum.

—— Truncum ſub pectore librat inanem
Egreſſus puer, & ſine nomine pectora corpus
Imminet, huic collum caput eſt, & brachia parua
Pro manibus ſunt, terga polum ſpectare videntur.

Langius, & ipſe monimentis mandauit, quod anno a partu Deiparæ Virginis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, in pago Argentinæ Vrbis, mulier inops, ex ſeminis vbertate, peperit maſculum, ex cuius epigaſtrio moles infanti non diſſimilis pendebat, itaut alter infans collotenus alteri inſertus eſſe videretur, cruribus, & pedibus perfectis, ſed manibus mancis, cum in dextra quattuor, & in læua tres G tantummodò digiti conſpicerentur.

Tom. 2. epiſt. epiſt. 8.

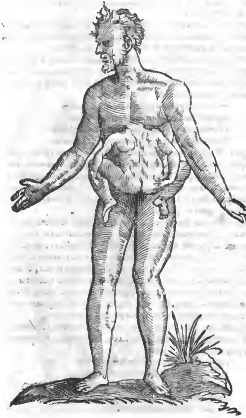
Simile monſtrum bicorpor, & vniceps Patauij oblatum fuit Realdo Columbo Anatomico celeberrimo diſſecandum. Erat autem infans ſemeſtris, cum alio Imperfecto ſine capite illi agglutinato: quoniam Philiatri videre deſiderabant, num cor, & alia viſcera eſſent geminata. Itaq; aperto cadauere, in puero imperfecto nonnulla inteſtina reperta ſunt, ex quorum portione veſica, & anus conſtruebatur, ſed ibi nullum cor, nullum iecur, & nullum cerebrum videbatur; ren tantùm permagnus ibi erat, qui munio fortè hepatis fungebatur: namq; ab extremitate iecoris perfecti infantis craſſa vena inſtar arteriæ ad illum magnum renem perueniebat, atq; inde aliæ complures venæ per corpus diſſeminabantur.

Lib. 15. de re Anat.

Antequam aliò ſermonem conuertamus, non erit ab re nonnulla carmina recitare, quæ Pierius de ſimili monſtro ad Leonem Decimum Pontificem Maximum conſcripſit, ſunt autem huius tenoris.

H *Naturam, & orbis ordinem immutabilem*
Nil fruſtra, & incaſſum facere apertum ſatis.
Perfecta, quæ ſunt opera miramur nihil,
Nulliq; eorumdem vſus eſt incognitus;
Sed quæ videntur inchoata inaniter
Portenta ſunt, & abditas rerum vices
Vt exerant, ſunt vſui mortalibus.
Nunc monſtra Romæ cernimus, quæ Celtiber
Nutriuit, orta in Gallico tamen ſolo.
Pueri puellum ex vmbilico ſcilicet.
Pendentem, adacto capite per communia
Viſcera, neq; huius tangere eſt vſquam caput.
Humeri, & lacerti exilitate inutiles
Adeò vſq; ſunt breues, & inſtar pollicis

V. Monſtrum monocephalon bicorpor, quod ad virilem ætatem peruenit.

Exeſſis, effætiq; flacci, & languidi.
Crura vſtulata, poplitesq; caumate
Iam ſyderati, iamq; ad vſum habiles minus.
E *Non hæc fuerunt irrito euentu, Leo,*
Oſtenta viſa, ſed tuum certè decus
Cælo extulere, namq; concilium alterum
In Gallijs ortum alitum ab Hiſpano viro
Sine capite eſſe, ſine manu, & firmo gradu
Debere Laterano inſeri, & inoleſcere
Octaua nuper ſeſſio palam tulit.
Hoc eſt Leonem inducere, hoc eſt Herculem
Referre, monſtra qui ſubegit omnia.

F

MONSTRA BELLVINA vnico Capite Bicorpora.

IN brutis monſtra huius generis multò plura, quàm in fœtibus humanis obſeruata fuiſſe comperimus. Nam quæcumq; contra communem Naturæ legem, & ordinem fiunt, in humana generatione, eadem fieri poſſe in vtero brutorum aſſeueramus, idq; crebrius, quoniam plurima brutorum ſunt multipara, & niſi eſſent multipara, id illis contingere poteſt propter copiam feminis, cum minus frequentem congreſſum exerceant. Propterea boues monſtroſos ſæpè partus enituntur, quos viuis coloribus exprimi curauit Clariſſimus vir Vlyſſes Aldrouandus; & hodie quilibet in publico Muſæo magna admiratione intueri poteſt, imò non ſolum, quos ipſe G obſeruare potuit, ſed etiam ſimiles partus monſtroſos à viris rerum naturalium fidis indagatoribus obſeruatos intellexit. Inter hos partus vnum ad rem noſtram ſpectantem comperimus: fuit enim Vitulus monocephalos, bicorpor, quinq; auribus præditus, pedibus ſupernis mutuo corpora complectentibus, iiſq; quodammodo ceruinis, vt in icone I. apparet. *Vitulus.* I.

Non diſſimilis formæ fuit Porcus bicorpor vnico præditus capite, natus anno ſalutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, in Suntgoia fertiliſſima Germaniæ Prouincia, in pago Lanſer, vt recitat Licoſthenes. *Porcus.*

Sus erat vnico capite, quattuor auribus, duobus oculis, totidem linguis, necnon octo pedibus refertus; hæc beſtia a capite ad vmbilicum vſq; copulabatur, poſterioribus, ſeu infernis partibus ſeparatis, vt in icone II. conſpicitur. II.

Aliam monſtroſi Nefrendis effigiem non piguit, hoc in loco delineare, quoniam ad bicorpora monocephala attinet. Natum eſt hoc monſtrum anno Domini poſt H ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, poſtero à Paſchate die, Metis, in Lotharingia, in hoſpitio, cui Sancti Spiritus imago pro Inſigni eſt, octonis pedibus, quattuor auribus, & vnico capite quaſi canino præditum. Partes monſtri poſteriores, tanquam gemellorum erant diſtinctæ, ſed anteriores copulatæ cum duabus linguis in ore, & quattuor dentibus in ſuperioris, & totidem in inferioris maxillæ latetibus. *Nefrendis monſtroſi deſcriptio.*

Sexus diſtinctio non ſatis à Natura fuit expreſſa, quia, num mas, aut fæmina eſſet, nemo dignoſcere poterat: nam exigua tantùm rima ſub cauda vtriuſq; corporis erat aperta. Huius monſtri effigiem Ambroſius Pareus Burgeſio Medico Metenſi celeberrimo acceptam refert: quemadmodum in icone III. oſtenditur. III.

Similia monſtra in felibus, & canibus nonnunquam contingere ſolent: cum ſint animalia multipara; ideòq; ob copiam feminis, & multitudinem partuum monſtra bicorpora enituntur. Meminit Licoſthenes Catelli monocephali bicorporis nati Baſileæ, menſe Februario, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, in ædibus Ludouici Dehitæi, ex fele domeſtica, quæ inter alios fœtus nu-

Fff 2 meroſos

I. Vitulus vniceps bicorpor quinque auribus præditus.

Digitized by Google

II. Sus geminus vnico capite.

Digitized by Google

III. Sus alius bicorpor monocephalos.

meroſos enixa eſt catellum vnicipitem bicorporem, & octipedem vtriuſque ſexus, corporibus vnico capite copulatis: itaut duorum ſe ſe mutuò oſculantium ſpeciem referrent; vnde multi viri ex ortu huius monſtri præſagium ſalutis, & concordiæ
E hauſerunt.

Nos in præſentia damus iconem felis monocephali, & bicorporis, necnon octipedis, ſed à primo iam deſcripto diſcrepantis, quia in hoc duo corpora non ſolùm capite, ſed etiam ſterno glutinantur, veluti in icone IIII. pingitur, iuxta vtramque partem vna cum mentaſtro, quod ab Herbarijs balſamum felium nuncupatur. IIII.

Immò Lectori ſpectandam proponimus aliam felis monſtrifici iconem, quæ ad noſtras peruenit manus. Fuit enim catellus felis domeſticæ colore albus, octipes, vniceps iuxta partes ſupernas, & bicorpor iuxta partes infernas, cum duabus caudis, quemadmodum in icone V. delineatur, vnà cum Valeriana maiore. *Felis monſtroſus.* V.

Quod hactenus catellis felium contigiſſe aſſeuerauimus, fœtibus etiam canum nonnunquam accidere fatemur: quandoquidem ad noſtras manus peruenerunt icones, quæ monſtriferos huius generis canes repræſentant. Primitùs exhibemus ſpectandam effigiem monſtroſi canis, nempè monocephali, & bicorporis, ſed diſcrepat à propoſitis felium monſtris, quoniam feles erant octipedes; cum hic canis
F ſit tantummodò hexapus, quia duobus pedibus anticis carebat, ſicuti Lector poteſt intueri in icone VI. vbi hoc monſtrum iuxta vtramq; partem exprimitur, vnà cum Pſyllio, quam plantam Botanici herbam cynomiam, vel cynoidem nuncupant. VI. *Cynomia herba quæ.*

Pariter aliud monſtrum caninum huius generis ſpectandum proponimus, quod quidem monocephalon eſt, & bicorpor, necnon capite, ſterno, & ventre glutinatur, ſed eſt octipes ad differentiam ſuperioris nuper delineati, veluti conſpicitur in icone VII. vbi iuxta vtramq; partem oſtenditur. VII.

In auium familia ſæpè huiuſmodi monſtra monocephala, & bicorpora obſeruantur: ſiquidem ex Licoſthene Hiſtoriographo, anno poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo octauo, Colmariæ nobilis Alſatiæ ſuperioris, & Romani Imperij oppidi, in ædibus Thomæ Eberlini, die Iouis ante feſtum Paſchatis (fuit enim dies decima octaua Aprilis) ab ouo exclusus fuit pullus vniceps dupl ici collo, & binis corporibus ſimul
G glutinatis, nempè quattuor pedibus, & totidem alis præditus, vt in icone VIII. cernitur. VIII.

Hunc viri non vulgariter eruditi coniectarunt hoc fuiſſe præſagium vnitatis, quam Chriſti fideles ſemper profiteri debent; cum hoc monſtrum in lucem prodierit ea die, qua Chriſti Cœna myſtica in eius paſſionis monumentum celebrabatur, dum cuncti Chriſti fideles Sacramentum Communionis obeuntes quodammodo copulantur, & vnum Eccleſiæ corpus ſub vno Chriſto capite conſtituunt.

Præterea hunc pullum in illis regionibus prodigioſum, & potiſſimum ea die cum quattuor alis, & totidem pedibus ſub vno capite natum prædicarunt, quoniam quattuor Euangelij Scriptores in Cœna myſtica deſcribenda vnanimes inſinuare voluerit, quæ in Eccleſia fidelium abſq; vllo diſſenſu conſeruanda eſt. Immò, quemadmodum hic prodigioſus pullus quattuor nitebatur pedibus, ita Eccleſiam Chriſti quattuor Euangeliſtis tanquam firmis nixam fundamentis, vnico capite, nimirum
H Chriſto regente nunquam corruì poſſe. *Myſtica ſignificatio.*

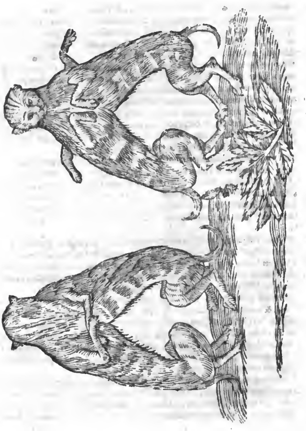
Amplius in Gallia, iuxta aſſertum Licoſthenis, anno ſalutis noſtræ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, ex ouo gallinæ pullus etiam geminatus, & vniceps excluſus eſt, qui quamuis quattuor pedibus, & totidem alis ſub vno capite eſſet refertus, nihilominus à ſuperiori iam delineato diſcrepabat in collo: nam ille duo diſtincta ab inuicem geſtabat colla, cum hic colla ſimul copulata ſub vno capite habeat, vt in icone VIIII. demonſtratur. VIIII.

Pariter in genere Anſerum ſimile monſtrum aliquando viſum eſt, & potiſſimum anno Domini poſt milleſimum, & ducenteſimum ſexageſimo octauo, ſi veritatem tetigit Licoſthenes.

Namq; hoc tempore pullus anſerinus vnico capite, & collo geminato, nec non reliquo corpore ex ouo emerſit, vt in icone X. apparet: talem pullum Albertus fatetur ſe vidiſſe monocephalon duplici collo quattuor pedibus, & totidem alis refertũ. X. *L. 4. de gen. An. cap. 4.*

Optimè igitur docebat communis præceptor Ariſtoteles, monſtra multis membris,

IIII. Felis monocephalos bicorpor pronè, & ſupinè pictus, cum Mentaſtro.

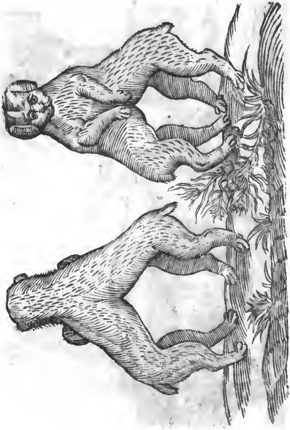
Digitized by Google

V. Felis bicorpor vniceps alius cum Valeriana maiore.

Digitized by Google

VI. Canis vniceps bicorpor hexapus, iuxta vtramq; partem pictus, cum Pſyllio.

Digitized by Google

VII. Canis vniceps, & bicorpor alius.

Digitized by Google

VIII. Pullus geminus vniceps.

Digitized by Google

VIIII. Pullus geminus vniceps alius.

Digitized by Google

X. Anſer monocephalos collo geminato, & corpore.

Digitized by Google

bris, quàm opus ſit, integrata, raró admodum in vtero earum animantium procreari, quæ ſingulos fœtus pariunt, ſed crebrius in illis animantibus gigni, quarum partus eſt numeroſus, & potiſſimum in genere auium, inter quas gallinæ procreationis
E monſtroſæ ſunt feraces, quippeque partum habeant numeroſum, non ſolum, quia tanquam columbæ ſæpè fœtificent, ſed etiam, quoniam multos partus intra ſe ſemper contineant: hac de re plures fœtus geminatos enituntur: cohærent enim conceptus ob viciniam, & pulli monſtrifici inſtar eorum, qui proponuntur in iconibus ſpectandi, ſæpè ab ouis emergunt. *Cauſa.* Id autem non in ſolis pullis contingit, quia fœtus etiam aliorum animantium in vtero coaleſcunt, & multa eorum membra adhærent, & fœditatem nanciſcuntur, propterea iure meritò poterimus cum Lucretio canere. *Lib. 5.*

Orba pedum partim, manuum viduata viciſſim,
Multa ſine ore etiam, ſine vultu cæca reperta,
Vinctaque membrorum per totum corpus adhæſu.

F MONSTRA HVMANA in partibus inferioribus ſimplicia, & in ſuperioribus geminata.

CVM in antecedenti Rubrica monſtra ſub vno capite, in parte tamen inferiori geminata in medium prolata fuerint, reliquum modò eſt, & rationi videtur conſonum, vt hoc in loco monſtra prædictis oppoſita recenſeantur, nempè illa, quæ partibus ſupernis duplicatis, in partes infernas ſimplices deſinunt.

In primis Diuus Auguſtinus monſtri huius generis meminit, quod poſtea à Petro *L. 16. de ciuit. Dei c. 8.*
G Crinito in opere de honeſta diſciplina repetitur. Fuit igitur puer vmbilico tenus ſimplex, partibus ſuperioribus geminatis, nempè cum quattuor brachijs, totidem manibus, & duobus capitibus natus in oppido Emaus, imperante Theodoſio Cæſare. Paulus autem Diaconus de Imperatore Cæſare verba faciens ſcripſit poſt obitum Theodoſij, ſimilem partum vmbilico tenus perfectum, & deinceps in parte ſuperna geminatum ortum eſſe, quoniam duo capita, duo pectora, & quattuor brachia habebat: immò eorum altero vigilante fœtus alter dormiebat, & viciſſim diuerſas plerumque operationes moliebantur. Deinde eodem tempore, teſte Diuo Hieronymo, aliud monſtrum huius generis Lidæ natum eſſe perhibetur, quod duobus capitibus quattuor brachijs, & duobus pedibus erat integratum.

Item Albertus Magnus in Commentarijs ad Ariſtotelem meminit cuiuſdam monſtri bicorporis, quod iuxta inferiores partes erat ſimplex. *L. 2. Phyſic.* Et Cardanus in Commentarijs ad Hippocratem diuulgauit, monſtrum in Aegypto ad quartum vſque annum
H vixiſſe, quod vmbilico tenus erat geminatum, cum partes infernæ vnum tantùm puellum repræſentarent.

Inſuper Georgius Buchananus rerum Scoticarum ſcriptor, referente Camerario, *L. 13. hiſt. Scot.* natum eſſe in Scotia monſtrum tradidit, quod ſupra vmbilicum ſpeciem maris referens à communi hominum effigie non diſcrepabat, ſed ſupra vmbilicum membra omnia erat geminata. Id Rex Scotiæ educandum, & erudiendum in varijs idiomatibus, & potiſſimum in muſica curauit, in qua miros fecit progreſſus: itaut maxima omnium admiratione modulatè caneret. *Monſtrum eruditur.*

Deinde in hoc monſtro alia duo erant admiranda, primò, quoniam hæ capita ſæpè inter ſe rixabantur: deinde, quia partibus inferioribus læſis, vtrumque corpus dolore afficiebatur; ſed aliqua partium ſupernarum læſa, ſenſus doloris alteri tantùm corpori contingebat. Neque huius effectus longè petenda eſt ratio: nam partes monſtri ſupernæ inter ſe erant diſtinctæ, cum inferiores vtriq; corpori communes conſpicerentur. Vnde nerui ſenſum membris impertientes, cum in cruribus vtri-

I. Fœtus in parte ſuperiori geminatus, & in inferiori ſimplex clunibus cóhærens.

que corpori eſt rſſent communes, conſequenter etiam horum læſio vtrique nocebat,
quod de partibus ſuperioribus ſecus erat dicendum. Hoc monſtrum ad annum vige-
ſimum octauum vitam protraxiſſe dicitur, & deceſſiſſe Ioanne Prorege Scotiam ad- *Monſtri obi-*
E miniſtrante. *tus.*

Sin per latam annorum ſeriem ſpatiemur, multò plura huius generis monſtra com-
periemus: recitatur enim apud Licoſthenem, quòd anno ſalutis noſtræ poſt milleſi-
mum quadrageſimo quarto in confinio Nortmaniæ, & Britanniæ Henrico Tertio re-
gnante, nata eſt fæmina cum duobus capitibus, quattuor brachijs, cæteriſque partibus *Monſtrum*
geminatis vſque ad vmbilicum, cum partes infernæ eſſent ſimplices. Vtrumque capur *geminatum*
comedebat, ſed alui excrementa per vnum tantummodò exitum rrudebantur. At *in parte ſu-*
vna parte monſtri præmortua, altera per ſpatium ferè rriennij ſuperuixit, defunctam, *periori.*
baiulans, donec molis pondere, & cadaueris nidore deficeret. Nonnulli Præſagi exi-
ſtimarunt, & monumentis etiam mandarunt, hoc monſtro Regionem Angliæ, & Nort-
maniæ ſignificari, quæ licèt inter ſe fuerint diuiſæ, ſub vno tantùm Dominio erant
conſtitutæ; de quo præſagio, ſeu monſtri interpretatione legendus eſt Vincentius in *L. 26. c. 38.*
ſpeculo naturali. Natiuitatem poſtea huius monſtri Mattheus Palmerius ad annum
F Chriſti ſexageſimum primum ſupra milleſimum retulit.

Pariter in Anglia, anno Domini poſt milleſimum, & centeſimum duodecimo, ex
hiſtoria Licoſthenis, natus eſt puer geminus, à clune ad partes ſupernas ita diuiſus,
vt duo infantes integri viderentur, qui clunibus cohærentes in duos tantùm pedes
deſinebant. Hoc monſtrum ſacri Fontis aqua luſtratum triduo ſuperuixit, fuitque
talis formæ, qualis in icone I. exhibetur. *I.*

Sed anno ſalutis poſt milleſimum, & ducenteſimum trigeſimo quarto, in mon- *Monſtrum*
toſis Bononiæ locis, ex muliere monſtrum non abſimile ad vitales auras egreſſum *geminatum*
eſt, cuius pars ſuperior duos infantes, & infe ior vnum ſolum referebat, ſed horum *Bononiæ na-*
fœtuum vnus prima die obijt, & alter ſequenti die interijt. *tum.*

Sub finem Imperij Græcorum, Andronico vltimo imperante, circa annum ſalu-
tis nonageſimum tertium ſupra milleſimum, & ducenteſimum, monſtroſus puer na-
tus eſt Bizantij à pedibus vſq; ad vmbilicum continuus, inde verò ſeparatus, vt duo
G capita, duo pectora, conſequenterq; duplicem dorſi ſpinam haberet, cum quattuor
brachijs, ſed poſt primum ab ortu diem expirauit.

Inſuper anno à partu Chriſtiparæ Virginis poſt milleſimum, & treceteſimum
decimo, in agro Florentino, monſtrifer puellus effigie bicorporis natus eſſe perhi-
betur, vt Hiſtoria Licoſthenis recitat, & geminis capitibus, quattuor brach js, ſed *Puer gemi-*
circa partes genitales ita connexus, vt in duos ſolùm pedes deſineret, & paucos dies *nus Floren-*
vixit. Huius effigies viſitur Florentiæ delineata in pariete loci Hoſpitalis ad Scalas, *tia natus.*
cum epigrammate huius tenoris.

Hac Petrus, Pauluſq; vno ſub corpore bini
Fabrica natura mira, iacemus humo.
Cuiq; ſuum fuit, & manuum, fuit oris opuſque
Veſica, aſt vnum ventris opuſq; fuit.
Iunxere extrema partes nos corporis ambos,
H *Quas neuter ſimul, & dicat vterq; ſuas.*
Neutra ex parte pedes; capita ex vtraq; fuerunt
Bina, ſed è medio corpore planta fuit.
Bina fuit medio, qua corpore planta deorſum
Tendebat, ſurſum quinta erat vna manus,
Non verò nobis vnus ſomnuſq; cibuſque,
Nec riſus nobis, fletus, & vnus erat.
Somno membra dabat vnus, ridebat, & alter,
Sugebatq; vnus, flens quoq; & alter erat.
In Florentina natos nos fluminis Arni
Valle dedit patria nos pia cura patris.
Inde alti, & ſacro pariter de fonte leuati
Viximus ambo decem bis totidemq; dies.
Quid nunc Neptunum, quid nunc Ianumq, bifrontem

II. Monſtrum bicorpor vſq; ad pubem.

Digitized by Google

Miraris? ſtygij terna quid ora canis?
Et quid Geryonis tria corpora? ſcilicet vnum
Nos corpus, binas nos animaſq; lege.

E Huius monſtri meminit etiam Franciſcus Petrarcha in opere de rebus memorandis.

Neq; hic ceſſarunt Naturæ errata quandoquidem anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo quarto, in oppido Germaniæ Rotuil nuncupato ad Syluam Hirciniam ſito, infans duobus capitibus, quatuor brachijs, & duobus tantùm pedibus natus eſſe perhibetur, vt Licoſthenes aſtruit. Item anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo octauo, ex eiuſdem Hiſtoriographi ſententia, monſtrum antecedenti valdè ſimile fœminei ſexus natum eſt, in Ditione Vuendenbergha capitibus duobus quattuor brachijs, vnico ventre, & pedibus duobus.

Aliud monſtrum ſimile.

Tandem in Pago Rinach non procul à Baſilea Rauracorum, anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo tertio, vt ſcribit Licoſthenes, mulier geminos edidit virilis ſexus concretis corporibus ſupra vmbilicum, quatuor brachijs, & binis tantum-
F modò pedibus inſiſtentes. Hoc monſtrum à Munſtero in ſua Coſmographia eleganter fuit deſcriptum.

His addimus iconem monſtri bicorporis vſq; ad pubem, viuis coloribus delineati in Muſæo publico, quod natum eſt in Agro Auxini ciuitatis Piceni, fuitq; duplici ſacri Fontis latice luſtratum. Huius alterum caput lac optimè ſugebat, alterum
nequaquam. Effigies in figura II. repreſentatur. II.

MONSTRA HVMANA bicorpora, iuxta longitudinem in materna aluo multifariam conglutinata.

G

MODO noſtra intereſt ad monſtra reaptè bicorpora examinanda accedere, quæ cum ſint omnibus partibus externis integrata adeò in matrice connectuntur, vt ab inuicem ſeparari nequeant. Verum quidem eſt, quòd aliquando in his bicorporibus aliquæ particulæ deſunt, & interdum etiam ſuperfluæ obſeruantur. Hinc tamen non fit, quin bicorpora appellari poſſint, cum à maiori partium numero conſtituantur.

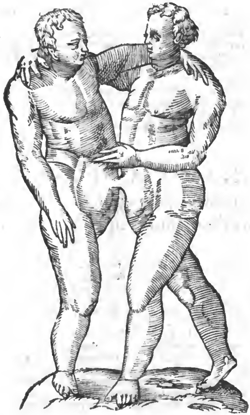
Rufus igitur, & Cornelius Gemma paſſim horum monſtrorum meminerunt, & Volaterranus diuulgat ſe vidiſſe Romæ geminos infantes aduerſis vultibus ſimul copulatos, qui ad longum tempus vitam non produxerunt. Viſi ſunt etiam Louanij,
H authore Schenchio, Gemelli ſterno, & ventre ita glutinati, vt duplici ſolum capite, quattuor brachijs, & totidem pedibus diſtinguerentur: quapropter diſſecto cadauere, cor vtriq; commune compertum eſt, cum cæteræ partes eſſent geminatæ. Idcircò tunc orta eſt inter eruditos homines controuerſia, an vis rationis in corde, aut in cerebro ſuum domicilium habuerit. Sed hanc litem conſultò omittemus, quia meminimus alias, ad aures Medicorum, aſſeruiſſe, dignitatem humanæ formæ, & domicilium rationis in cerebro, non autem in corde reſidere; quamuis in corde fons caloris, & præcipuus nodus facultatum naturalium, & animalium occultetur.

Vis rationis vbi reſideat.

Connexio Gemellorum varia.

Satius igitur eſſe arbitramur, ſi de more, in his recenſendis ad ſeriem annorum noſmet conuertamus; ſicq; connexionem Gemellorum primò iuxta partem anteriorem, deinde iuxta poſteriorem, & deinceps iuxta lateralem manifeſtabimus. Itaq; anno mundi octingenteſimo ſeptuageſimo primo ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ Virginis nonageſimo ſecundo, ex Licoſthene, Vrelſinijs Gemellæ ſimul nexæ, & præmortuæ natæ ſunt. Item anno Domini poſt milleſimum ſexageſimo tertio,

I. Gemelli vmbilico coniuncti.

Digitized by Google

II. Gemelli pectoribus connexi.

Digitized by Google

tertio, Conſtantiæ ad lacum Acronium, Gemelli vtriuſq; ſexus membris omnibus abſoluti, ſed circa vmbilicum copulati in lucem prodierunt.

Pariter in Pago Vallis ſuperioris Arni Tetanio nuncupato, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & trecenteſimum decimo ſexto, monſtrum natum eſt referens A
duos Gemellos vmbilico copulatos, quorum alter duo crura, alter verò vnum tan-
I. tummodò habebat, vt in icone I. oſtenditur.

Similiter anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo quarto, menſe Februarij, Berliendiæ in Ditione Illuſtriſſimi Principis Palatini Electoris, in Villa non procul ab Heyldelberga, nati ſunt Gemini pectoribus conglutinatis, cæteris partibus rectè formatis, & vmbilicus vtriq; erat communis, vt pa-
II. tet in icone II.

Inſuper anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo quinto, menſe Septembris, vt Licoſthenes, Cornelius Gemma, & Pareus teſtificantur, propè Vuormaciam, & Benshaim, mulier quædam monſtrificas enixa eſt puellas fronte connexas, ſe ſe mutuò aſpicientes, quas Moguntiæ vidiſſe, anno poſt ſeſquimilleſimum primo fatetur Munſterus in Coſmographia: nam tunc temporis ad ætatem ſex annorum peruenerant. Hæ ſimul incedere, ſimul dormire, nec B
non ſurgere cogebantur, immò altera procedente, altera retrocedebat, naſi vtriuſque ſe ſe quaſi contangebant. Oculi ad viſionem in latera tantummodò torquebantur, quia paululum ſupra oculos frontes tenaciter cohærebant.

Gemellæ copulatæ viuentes, & creſcentes.

Ad decimum vſq; annum vixiſſe feruntur: quandoquidem vna præmortua, altera paulò poſt obijt, vel quia ſuperſtes, ſeparato alterius cadauere, vulnere perierit, vel quia cadaueris putrefactione cerebrum lethaliter affectum fuerit.

Occaſionem huius monſtri hanc fuiſſe tradunt Authores, colloquebantur duæ mulieres inuicem, quarum altera geminos in vtero geſtabat fœtus, ſed tertia mulier ſuperueniens de improuiſo capita colloquentium concuſſit. Vnde fœta perter-
III. refacta concuſſionis notam fœtui impreſſit, vt in icone III. oſtenditur.

Amplius anno poſt ſeſquimilleſimum tertio, in pago Goſſou Agri Tigurini apud Heluetios, honeſta mulier duos fœtus vmbilico copulatos peperit, duobus capitibus, quattuor brachijs, & totidem cruribus. Et anno poſt ſeſquimilleſimum trige- C
ſimo octauo, authore Licoſthene, ſimiles fœtus vmbilico connati conſpecti ſunt.

Item anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, Februario menſe, Friburgi Miſorum, puelli, tota parte anteriori fœtus cohærente, editi ſunt: ſicuti Peucerus in Teratoſcopia exarauit. Immò ſubſequenti anno in Ducatu Vuirtenburgenſi, duo partus pectore coniuncti nati ſunt.

Gemelli alio modo copulati.

Similiter Heyndelbergæ ad Neccarum flumen, die Pentecoſtes anni poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimi quarti, ex Gaſparo Besler Fabro patre, & Catherina matre natus eſt duplex fœtus virilis ſexus ventre conglutinatus, cæteris partibus abſolutis, vixit ſeſquidiem, & aperto cadauere, Chirurgi vnum tantùm cor inuenerunt.

Cor vnum in gemellis.

Rurſus anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, in oppido Saxoniæ ad Albim, infantes nati ſunt à fæmoribus vſq; ad collum concreti; itaut ſe ſe mutuis amplexibus ſtringere viderentur. Hunc caſum alio antiquiori, necnon recentiori sta- D
bilire poſſumus. Primus legitur apud Schenchium, nam anno Domini poſt milleſimū, & centeſimum ſexto, Ianuario menſe, in celebri, & Imperiali Ciuitate Argentina fœtus monſtroſus ex plebeis parentibus, nempè ex Stephano patre Fabrolignario editus eſt, nimirum bicorpor fœminei ſexus, capitibus, collo, pectore, & ventre connatus. Vna apparebat facies binis oculis, quattuor auribus, naſo, & ore non indecenter formata, ſi tamen monſtrum iuxta partem anteriorem ſpectabatur, nempè iuxta partem, in qua ex duobus conglutinatis capitibus facies effigiabatur. Verùm fœtu in faciem procumbente, vbi alterius infantis facies erat formanda, duo capita in modum vtris copulata viſebantur; nihilque præter duas auriculas in colli faſtigio locatas, exhibebatur ſpectandum.

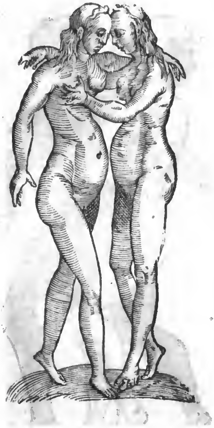
Partus geminus admirandus.

Hæ gemellæ pectore, & ventre cohærentes, ſe ſe inuicem complecti videbantur, nempè brachijs, & cruribus viciſſim hinc inde decuſſatis, vmbilico vtrinſq; ſubtus propendente. Vixit monſtrum ſeſquihoram, & poſt obitum, corpuſculo aperto, Chirur-

gi

Digitized by Google

III. Gemellæ frontibus cohærentes.

Digitized by Google

IIII. Fœtus bicorpor complicatus Æthiops, & Albus.

Digitized by Google

gi vnicum cor, vnicum pulmonem, vnicum ventriculum cum duplici hepate, & quatuor renibus inuenerunt.

Non valdè abſimilis, ſed recentior monſtri natiuitas contigit Regij, menſe Nouembris anni poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimi quinti. Monſtrum erat bicorpor, vtroque ſexu refertum, duo erant Gemelli Aethiops, & albus coniuncti ventre, thorace, & vnico vmbilico, cæteris partibus perfecti, qui quodammodo in mutuis amplexibus eſſe videbantur. Tres horas tantummodò vixerunt. Icon IIII. complexum, & connexionem oſtendit. *Monſtrum Regij natū.* IIII.

E

Eodem anno Bononiæ, menſe Iulij, duæ Gemellæ conglutinatæ natæ mortuæ, & apertæ ſunt. In primis partes exteriores vtriq; abſolutiſſimæ erant, nec tantillum ab alijs perfectis partibus diſcrepabant, pectore tantummodò excepto, quod erat vnicum, & vtriq; commune. Nam hac parte inuicem copulabantur. Incipiebat autem coniunctio ab oſſe ſterni, & in vmbilicum deſinebat. Magnitudo corporis vtriq; eadem, ſed non eadem erat figura.

Puella enim, quæ latus dextrum occupabat alteri ſe ſe quodammodò inſerebatur, itaut pectus alterius, & tergus incuruarentur. Quæ corporis conſtitutio in cauſa fuit imbecillitatis virium; mortua enim prodijt cum altera viua egrederetur. Venæ vmbilicalis non vulgaris erat ſtructura, quoniam in ipſo exortu erat ſimplex, & vt in omni fœtu ſingularis, mox verò, vbi iecur ingrediebatur, in binos ramos diuidebatur, quorum ſinguli ſingulis fœtibus nutrimentum allaturi infigebantur.

F

Iecur erat quidem geminum, ſed alicui haudquaquam diligenter inſpicienti vnicum videbatur: nam alterum ſub altero veluti occultatum latibulabat. Folliculi fellis erant duo in parte ſuperiori hepatis collocati. Item ventriculi erant duo, qui deinde iuxta pylorum in inteſtinum ieiunum copulabantur. Renes non coniuncti, ſed ſeparati, vtriq; tamen bini. Alter iuxta latus iecoris, & alter ſub eodem latitabat. Lien erat vnicus, & in fœtu ſiniſtro tantummodò conſpicuus, figuram potius canini lienis, quàm humani referens. Inteſtinum colon carebat cellulis. Diaphragma duobus in locis erat perforatum, quia duo erant æſophagi, & totidem ventriculi ad quos tendebant. *Anatome partus geminati.* *Lienis forma.*

G

Oſſa ſterni (ibi enim fœtus copulabantur) ita inuicem nectebantur, vt vnicum tantum os videretur. Pericardium erat vnum, quod bina tamen corda amplectebatur, quorum ſitus à vulgari valdè diuerſus erat; nam cum in omni homine cuſpis cordis deorſum vergat, in hiſce gemellis cuſpides cordium opponebantur.

Modò ad antiquam annorum ſeriem ſi reuertamur, incidemus in annum poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimum, nam, menſe Aprilis, ex Peucero in Teratoſcopia, fœtus geminus Louanij in lucem exiuit, capitibus, ſeu quodammodò occipitio copulatus, cæteris partibus perfectè abſolutis, vt in icone V. cernitur. V.

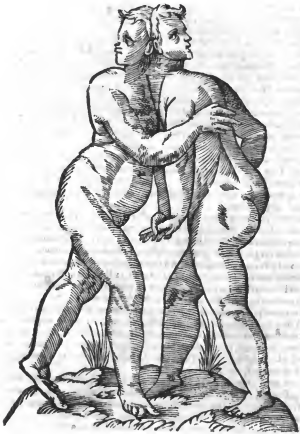
Rurſus anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo, menſe Auguſti, in Ditione Abbatis Vrſini Pago Reidenſi tribus milliaribus à Kauuburen Sueuiæ oppido diſtante, vxor cuiuſdam fabri Gemellas omnibus partibus perfectas, ſed ventre ad collum vſq; conglutinatas peperit. Denuò menſe Martio anni poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimi tertij, Herbeslebij, in Pago Thuringiæ, Gemellæ natæ ſunt ventribus agglutinatæ, quæ ab ortu poſt horas duas expirarunt.

H

Iterum anno Domini poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, Ambroſio Pareo referente, in Ponte Seo ad Andes oppidulo, menſe quinctili, prodierunt in lucem infantes fœminei ſexus membris omnibus perfectæ, niſi quòd alterius manus quatuor tantùm digitis erat diſtincta; fœtus iuxta partem anteriorem cohærebant à mento vſq; ad vmbilicum, qui ambabus erat communis, veluti cor, & hepar in quatuor lobos diuiſum. Vixerunt ſeſquihoram, & in icone VI. exprimuntur. *Lib. 24. c. 2.* VI.

Anno ſubſequenti, nempè poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die ſexta Octobris, ex obſeruatione Cornelij Gemmæ, prodigioſa Gemmellarum ſpecies nata eſt, quæ omnibus partibus perfectæ in aluo materna, pectoribus, & inferiori maxilla ità concreuerunt, vt vnicum os quodammodò repræſentarent. Hæ poſt ortum ſpatio ſeſquihoræ extinctæ ſunt. Aperto cadauere, cor cuiq; ſuum ſua ſede diſtinctum erat: cum totum oppoſitum in multis alijs huius generis monſtris repertum ſit. Effigies harum eſt talis, qualis in icone VII. collocatur. *Lib. Coſmocrit.* VII.

V. Fœtus bicorpor capitibus copulatus.

Digitized by Google

VI. Icon Gemellarum Parei.

Digitized by Google

VII. Gemellæ pectore, & maxilla inferiori coalitæ.

Rurſus ex Schenchio, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo, menſe Maio, in pago Hermeltzheim Ditionis Archiepiſcopatus Argentoratenſis, Margherita vxor Theobaldi Helden ciuis, enixa eſt fœtum bicorporem, cum duo-
E bus capitibus, quatuor manibus, totidem pedibus, & duplici pudendo mulieris refertum, & omnibus partibus perfectè integratum, præter vmbilicum, qui vtrique corpuſculo erat communis.

Demum, ex Liceto, anno poſt milleſimum, & ſexcenteſimum ſeptimo, menſe Martio, in Ditione Genuenſi, ex Baptiſta Colloreto, & Peregrina coniugibus natus eſt fœtus bicorpor ventre copulatus, alijs partibus ab inuicem ſeparatis, virilis ſexus, ſed vnus erat altero duplo maior, & fœtus minor vnico crure mancus, in reliquis partibus rectè conformatus, niſi quod oculos recluſos non habebat. Parentes tamen non erant monſtroſi, & ſecunda valetudine fruebantur: immò ante ortum huius monſtri alios filios optimè membris conſtitutos genuerunt. Hoc monſtrum poſtea quadrimum Venetijs, & Parauij Clariſſimus Licetus non ſemel vidiſſe fatetur, quoniam Parentes per Orbem vagantes, oſtenſione huius monſtri, non mediocrem pecuniam à curioſis ſpectatoribus colligebant. *Alia exempla huius generis.*

F Iuxta eiuſdem Liceti narrationem, anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimo quarto, Iunio menſe, in Villa Porcetti propè oppidum Coloniæ, ex agricolis coniugibus Gemelli per tertium abdomen veluti copulati in lucem egreſſi ſunt. Horum alter erat ſexus virilis, cum ſexus alterius non eſſet diſtinctus, cuius loco quædam cauitas ad genua vſque protenſa viſebatur, quæ potius notam diſtinctionis fæmorum quàm fæminei ſexus præ ſe ferebat; quoniam crura erant coalita, veluti duo plantarum trunci coaleſcere ſolent. Loco pedum, quædam carnoſæ propagines in extremitate, inſtar pedum ſuis, diuiſæ conſpiciebantur.

Hactenus de Gemellis iuxta partem anteriorem connexis verba fecimus: modò ad copulationem dorſi ſermonem conuertemus, quoniam aliquando infantes in materna aluo iuxta tergus conglutinari ſolent. *Connexio iuxta dorſum.*

Legimus enim in Hiſtoria Licoſthenis, quòd anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo quinto, natus eſt fœtus bicorpor dorſo
G copulatus. Sed id Ambroſius Pareus rectius explicat. Nimirum eodem anno, Veronæ in Italia, editas ex muliere duas fuiſſe puellas dorſo ab imis humeris ad nates vſque arctiſſimè conglutinatas; vt in icone VIII. cernitur. VIII.

Quamobrem monſtri nouitas inopes parentes impulit, vt hoc monſtrum per omnia Italiæ oppida, ad colligendam ex accurrente ad ſpectaculum vndique multitudine pecuniam, circumferrent.

Ex iiſdem Authoribus, anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum octuageſimo ſexto, in Pago Agri Palatini non procul ab Heydelberga, Rorbachio nuncupato, Gemini Hermaphroditi tergoribus conglutinati ad auras vitales prodierunt, quorum effigies in icone IX. apparet. IX.

Quemadmodum ventre, & dorſo, pariter lateribus interdum duo fœtus in matrice coaleſcunt. Propterea ex Hiſtoria Licoſthenis colligimus, quòd anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo quarto, in oppido Seikingen Patria Cla-
H riſſimi viri Ioannis Iacobi Beuteri in Academia Friburgenſi Profeſſoris, tribus millaribus ſupra Baſileam ad ripam Rheni ſito, fœtus geminatus, & lateribus copulatus natus eſt, ſed propter graues parturientes dolores, diù non vixit.

Item Schaphuſiæ Heluetiorum, vt Schenchius retulit, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo tertio, infantes duo nati ſunt altero laterum coniuncti fæminei ſexus, duobus capitibus, quattuor brachijs, & totidem pedibus, necnon vnico vmbilico vtrique communi. Horum alter mortuus ab aluo emerſit, alter verò viuus natus continuò expirauit. *Connexio gemellorum iuxta latera.*

Similiter in Acken oppido Saxoniæ, infantes latere tenus conati ſunt, ea tamen ratione, vt dexter ſiniſtra manu humero alterius incumberet, & ſiniſter dextram thoraci alterius tranſuerſam prætenderet; veluti Peucerus in Teratoſcopia delineauit.

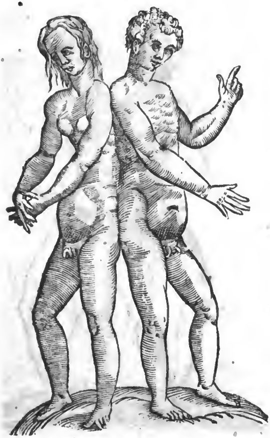
Aliquando duorum Gemellorum lateralis connexio efficit, vt vnuſquiſque fœtus latere tenus cohærens altero brachiorum careat. Quandoquidem anno ſalutis hu-

VIII. Gemellæ dorſo coalitæ.

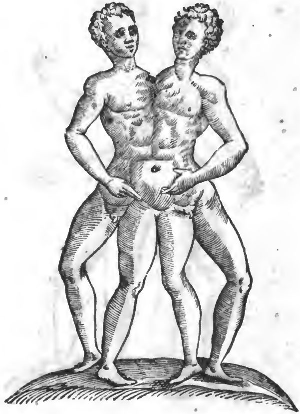
Digitized by Google

IX. Gemelli Hermaphroditi tergore connati.

Digitized by Google

X. Gemini altero brachio carentes latere coaliti.

Digitized by Google

manæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, mulier Lutetiæ, Ambroſio Pareo referente, ſexto grauiditatis menſe, fœtum peperit geminatum, lateribus coalitum, conſequenterq; cum duobus tantum brachijs,& quattuor cruribus, vt in icone X. cer- X.
E nitur. Huius monſtri cadauer Pareus diſſecuit, & vnicum cor reperit.

Item Dodoneus in Obſeruationibus meminit Gemellorum ab humero ad plantam pedis latere cohærentium. Horum alter ſiniſtro, & alter dextro brachio carebat, vbi iuxta latus iungebantur, conſequenterque coxa, & pes vnus vtrique erat communis, altera tamen parte corporis integra, & ſeparata.

Non diſſimilis monſtri cadauer Ioachinus Camerarius in obſeruationibus ad Schenchium miſſis, curioſitatis gratia, ſe diſſecuiſſe retulit (iuuat enim ſæpè huiuſmodi monſtra aperire, vt interna quoque varia Naturæ errata pateſiant) offendit igitur prima facie vnicum ventriculum, vnum hepar ſatis amplum, & latum, quia magnum etiam vmbilicum habebat hoc monſtrum, quo materni ſanguinis alimentum hauriebat. Inteſtina erant vniuſmodi, neque ita diſtincta, vt quilibet infans ſua poſſideret, nihilominus duo ſplenes viſebantur, nam vtrumque ventriculi latus vnus occupabat. Cernebantur etiam duæ veſiculæ felis vtrimque hepati nexæ. Præterea in F quolibet infante duo renes, veſica, vterus, & partes genitales in propria ſede erant collocatæ. Medium thoracem vnum cor amplum, & latum occupabat minimè à pulmone circumdatum, ſed membrana mediaſtino nuncupata, quæ erat gemina, & inſtar duorum parietum cor cum pericardio ſepiebat; cum in reliqua pectoris cauitate exigua portio pulmonum conſpiceretur. Capita infantium non fuerunt aperta; quia in his aliquid ſingulare, & præter naturam eſſe neutiquam arbitratus eſt. Verum quidem eſt, quod alterum infantium caput altero fuit grandius.

Anatomia Monſtri.

MONSTRA HVMANA
bicorpora, nata cum capitibus per diametrum oppoſitis.

G

ACCIDIT interdum, vt in humana matrice fœtus duo per nates, & perinæum coaleſcant, conſequenterque infantes per diametrum oppoſiti ſe ſe intueri videantur: nam olim Romæ, iuxta relationem Licoſthenis, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo tertio, Gemini orti eſſe feruntur, ita connexi, vt aduerſis manibus, & faciebus ſe ſe intuerentur, qui paucos dies vixerunt.

Rurſus anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, menſe ſextili, Mildeltoſtoni in Anglia natus eſſe perhibetur fœtus bicorpor, oppoſitis vultibus, quattuor manibus, vnico ventre, vno vmbilico, necnon ano ad trudenda excrementa idoneo refertus. Ab vna parte corporis duo crura cum pedibus iuſta proportione formatis pendebant. Ab altera parte vnicum crus cum pede exi-
H bat, qui ex duobus pedibus quaſi conflatus, & nouem digitis exornatus viſebatur.

Varia exempla.

Addit Schenchius, ex mente Iacobi Rufi, non diſſimile monſtrum fuiſſe viſum muliebris ſexus, & fœtuum alter dies quindecim, alter verò vnicum tantùm diem ſuperuixit. Hi rarò lacrymarunt: nam alter erat admodum lætus, alter verò mœſtus, & in ſomnum propenſus. Longitudo, & latitudo horum quinque palmos fuiſſe perhibetur, & effigies monſtratur in icone I. I.

De monſtro non valdè abſimili verba fecit Ambroſius Pareus, quod Lutetiæ anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo, Iulio menſe, natum eſt, & perinæo ad nates copulatum, cum vmbilico in loco ſexus exiſtente. Sic igitur inquit, in vico Grauillierorum ad inſigne Tintinabuli, ex parte baiulo Petro Germano dicto, & Matre Matthea Pernella, duo paruuli nati ſunt, quos vnitas narium, & vnus vmbilicus copulabat, qui per diametrum ſe ſe intuebantur, cum diſtinctione ſexus: ſiquidem ſacro latice intincti, Ludouici, & Ludouicæ nomine fuerunt appellati.

Præte-

Digitized by Google

I. Monſtrum bicorpor capitibus per diametrum oppoſitis.

Digitized by Google

Præterea hæc monſtroſa corpora conglutinata optimatibus, & Populo monſtrata fuerunt. De his tamen apud Sorbinum hæc carmina leguntur.

Vnde noui genus hoc monſtri? quæ dira libido
E *Natura peruertit iter? partumq; creauit*
Infandum, hærentes genitali parte Gemellos,
Cætera perfectas diſcreto corpore proles,
Oppoſita oppoſitis ſpectantes oribus ora,
Alternaſq; manus, alternaq; crura, pedeſq;
Vna aluus cum ſit compages, vnica rima
Subter, & è ſumma qui prominet vnicus aluo
Vmbilicus, certi neq; ſunt diſcrimina ſexus
Vlla, niſi ſecto quòd corpore dicitur alter
Signa tuliſſe maris; facieſq; virilior illi
Fecit, vt Androgyni ſpecies noua poſſit haberi.
Coniectura procul nec abeſt, quia dicere poſſim
Illum illum androgynum noſtri per carmina vatis
F *Pluſquam biſdenis, & quinq; prioribus annis*
Oſtenſum nobis, vt cætera multa malorum
Signa, decem quibus eſt iam conſtictata per annos
Gallia, &c.

Amplius anno Domini poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, Februario menſe, vt Ambroſius Pareus recitat, in Viabani Paratia, via, qua Carnutum Lutetia itur, in Pagulo, cui Paruarum Bordarum nomen eſt, Cipriana Giranda Iacobi Mercatoris Agricolæ vxor, peperit puellos ad nates copulatos, conſequenterq; per diametrum ſe ſe mutuo conſpicientes, quibus pudendum commune fuit, necnon vmbilicus, & abdomen, cum huic monſtro duo fuerint pectora, quatuor brachia, & crura, ſed parùm ſuperuixit.

Alij gemelli per diametrum ſe ſe intuentes.

Venetijs quoq; anno poſt Chriſtum natum ſeptuageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, Maio menſe, ex muliere Hæbrea monſtrum admirandum natum eſt. Erant II.
G duo infantes iuxta nates, & perinæum coaliti, cruribus inuicem complicatis, locis ſecretis, & naturalibus deſtituebantur, quorum vicem vmbilicus ſupplebat; ſinguliq; oppoſitis inter ſe vultibus cibum, & potum ſumebant. Omnia igitur ob oculos in icone II. ponuntur.

Rurſus Venetijs anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimo ſeptimo monſtrum huius generis natum eſſe intellеximus; nec diſſimile ortum eſſe perhibetur Genuæ, Martio menſe anni poſt milleſimum, & ſexcenteſimum ſeptimi.

Monſtrum natum in Agro Piſtorienſi.

Demum in Agro Piſtorienſi, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimo, Martio menſe, ex coniugibus carbonariam factitantibus nati ſunt infantes pariter circa pudenda, & nates adeò connexi, faciebus ſimiliter oppoſitis, vt ſexus diſtingui non poſſet: quamuis ſexus potius fœmineum participare viderentur. Erant igitur omnibus membris perfecti vſq; ad vmbilicum cum ſolo excrementorum exitu. Præterea alia etiam rima ibi obſeruabatur, cuius interna cauitas
H duo foramina exhibebat.

Horum infantium alter vnum tantùm crus poſſidebat; quamuis manu chirurgi obſeruantis oſſa amborum crurum optimè perſentirentur: prærerquamquòd huiuſmodi cruſculum in duos pedes mancos deſinebat, nam octo tantum digitis integrabantur, vt ex delineatione monſtri in icone III. monſtratur. III.

Ambo infantes optimè lactebant, & potiſſimum primus, qui in lucem prodierat; Interim dum horum alter mammam ſugebat, alter plorare viſebatur.

Infan-

Digitized by Google

II. Infantes duo iuxta nates conglutinati.

Digitized by Google

III. Fœtus geminatus vultibus oppoſitis in agro Piſtorienſi natus.

MONSTRA BICORPORA, A
ex fœtibus humanis, & belluinis coalita.

Monſtra bicorpora trifariam ſumuntur.

ANTEQVAM ad hiſtoriam monſtrorum belluinorum bicorporum exarandam deſcendamus, neceſſarium eſſe duximus nonnihil de monſtris vtramq; naturam participantibus manifeſtare, vt ab vno extremo ad aliud extremum per aliquod medium tranſeamus, nimirum à monſtris humanis bicorporibus ad monſtra belluina pariter bicorpora, per illa, quæ vtramq; naturam participant.

Namq; in principio huius capituli vndecimi relatum fuit monſtra bicorpora trifariam eſſe intelligenda, primò quatenus humana, deinde quatenus belluina, & demùm quatenus ex fœtibus partim humanis, & partim belluinis integrabantur. Hæc poſtrema adhuc bifariam accipiuntur; quoniam nonnulli, per monſtrum bicorpor hominis, & beſtiæ naturam participans intelligunt illud, quod in ſimplici corpore duplici conſtat natura, veluti fuit partus ille ſemihomo, & ſemicanis, quem Romæ natum eſſe pronunciarunt, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringen-
I. teſimum nonageſimo tertio, ex puella virgine editum in ſignum prodigioſum eorum, quæ deinceps flagitia erant ſecutura. Quemadmodum in icone I. oſtenditur: ſed de ſimilibus monſtris in præſentia ſermonem non habemus, cum ſuperius de his in Capitulo de monſtroſis pedibus verba facta ſint.

Verùm hoc in loco per monſtra humanam, & belluinam naturam participantia intelligere debemus illa, quæ non ſolum ex duplici natura, ſed etiam ex binis corporibus inter ſe ſpecie diſcrepantibus conglutinata ſunt: vt poſſimus canere cum Poeta. C

Eſſe queunt duplici natura, & corpore bino.

Exempla bicorporum.

Vnum huius generis monſtrum fuit illud, quod natum eſt anno Domini poſt octingenteſimum quinquageſimo quarto, circa finem Imperij Lotharij Cæſaris, qui fuit Dux Saxoniæ, ex quadam muliere partu editum ſpecie hominis, & canis. Erant enim duo corpora ſpina dorſi arctiſſimè conglutinata, & poſt ortum huius monſtri, mors Imperatoris ſecuta eſt.

Pariter anno poſt partum Virginis Chriſtiparæ vigeſimo ſexto ſupra milleſimum, & centeſimum, in Albania, ignobilis mulier peperit monſtrum bicorpor, huiuſque
II. altera facies erat humana, cum reliquis partibus proportione faciei reſpondentibus, altera autem erat canina cum reliquis membris caninis capiti canino congruis, & ſpinæ dorſi vtriuſq; fœtus erant coalitæ, vt in icone II. ante oculos proponitur.

Eſt autem annotatione, & ſumma admiratione dignum, iuxta Arnaldi Sorbini D mentem, quod eo tempore, quo monſtrum hoc ex cane, & homine conflatum, in Albania ortum habuit, miſera ciuitas montis Albani Aquitanorum eadem ferè rabie, quæ hodie adiacentia loca ferè omnia caninis diuexat morſibus, vicinas vrbes armis, & proditionibus, mordebat, Albigenſium infecta erroribus. Propterea narrabat Sorbinus, quòd horum miſeria clarius ſignificari non poterat; quoniam hi cum homines in ſpecie viderentur multis in rebus abſtinentiæ profeſſores, à tergo tamen canes erant mordaciſſimi, procaces, blaſphemi, ſacrilegi, Caluiniſtarum errorem, & impietatem ſectantes: nam paſſim ab Hæreticis ſacerdotes trucidabantur, ſacra Dei templa ſpoliabantur, ciuitates proditionibus occupabantur, & demum viri Catholici, mærore, & macie afflictati gradiebantur. Alij facultatum iacturam deplorabant, alij propriæ patriæ oppreſſionem, & miſeram illius temporis calamitatem. Demùm lacrymis, & ſuſpirijs omnia replebantur, tanta erat hæreticæ prauitatis impia ferocitas. Hoc futurum, monſtri in Albania nati natiuitas præmonſtrabat.

Monſtri præſagia.

Scimus

I. Fœtus ſemihominis, & ſemicanis effigies.

II. Fœtus bicorpor humanus, & caninus.

Digitized by Google

III. Monſtrum bicorpor aliud caninum, & humanum.

Digitized by Google

IIII. Fœtus bicorpor humanus,& ſerpentinus.

Digitized by Google

Scimus quidem fuiſſe nonnullos, qui ad exprimendam iconem monſtri bicorporis duplicis naturæ in Albania orti, alia vtantur icone, in qua partus humanus, & caninus conſpicitur, ſed cani manus etiam humanas aſſignant, vt in icone III. licet intueri. III.

E

Nihilominus nos ſecundæ iconi adhærentes opinamur hanc effigiem eſſe deſumptam ab illorum hiſtorijs, qui talia monſtra in Aethiopia verſari promulgant: quæ humana natura eum ſint integrata, attamen ſupta humeros corpus canis humanis manibus refertum, & annexum geſtare, & poteſtati magni Canis Tartarorum ſubiecta eſſe feruntur. Verùm hoc eſſe fabuloſum, aut ex aliquo huius generis monſtro in illis regionibus conſpecto originem traxiſſe credimus. *Monſtra fabuloſa.*

Prædictis magis horrificum, & admirandum poſſumus publicare illud monſtrum bicorpor huius generis, quod natum eſt menſe Septembris, anno poſt partum Deiparæ Virginis nonageſimo quarto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, Craeouiæ, in Platea, qui à Sancto Spiritu nomen eſt, vbi quædam mulier fœtum exanimem enixa eſt, cuius dorſo Serpens adhærebat, eadauer infantis depaſcens, vt in figura IIII. conſpicitur. IIII.

F

MONSTRA BELLVINA Bicorpora.

NON eſt credendum talia conſtrui à Natura in humano vtero, quæ in fœtibus etiam brutorum non fabreſiant: quandoquidem Natura iuxta impedimenta, occaſiones, & diſpoſitionem materiæ, tam in humano, quàm in belluino partu errare ſolet, & ſi bicorpora ab humana aluo monſtra prodeunt, in brutorum etiam vtero fætus bicorpores progignuntur.

G Etenim legimus in hiſtoria Poloniæ, quòd Caliſſij, in Polonia, anno poſt partum Virginis ſexageſimo nono ſupra milleſimum, & ducenteſimum, intra octauam Natalis Chriſti, natus eſt Vitulus bicorpor cum duobus capitibus, & dentibus eaninis, quorum capitum maius (erant enim hæc duo capita paruitate, & magnitudine diſcrepantia) ſua ſede erat locatum, alterum verò nempè minus locum caudæ occupabat. Septem pedibus vitulinis nitebatur, quorum quattuor partem beſtiæ anticam muniebant, & alij tres vnà cum cauda partem poſticam exornabant. Poſtmodum ab huius monſtri eadauere Canes, & Volucres abhorruiſſe referunt: hoc monſtrum repræſentatur in figura I. *Lib.7.c.14.* I.

Non valdè diſſimile monſtrum vitulinum bicorpor fuit illud, quod prodijt in lucem anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, menſe Martio, in oppido Bergendorff. Fuit igitur Vitulus ſextipes biceps, vnico podice, & duabus eaudis. Deinde partes monſtri ita erant diſtributæ, vt alterum caput Orientem, &

H alterum Occidentem ſpectare videretur. Tres pedes vni parti beſtiæ, & totidem alteri parti inhærebant. Caudæ duæ eum podice circa latus monſtri conſpiciebantur.

Præterea non minus horrificum, quàm admirandum fuit monſtrum illud vitulinum natum Bonæ oppidi inferioris Germaniæ non ignobilis ad Rhenum quatuor milliaribus à Colonia Agrippina ſiti, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, Maio menſe; fuit enim Vitulus duobus capitibus, & caudis, ſed tribus tantum oculis refertus, quemadmodum in icone II. conſpiciendus proponitur. II.

Cæterùm accidit in Brutis, quòd in humana natura nondum fuit obſeruatum, ſcilicet monſtrum tricorpor procreari; hocque inde oriri opinamur, quoniam multa bruta ſunt hominibus fœcundiora. Namque vbi fœtus numeroſi in vtero concipiuntur, facilè duo, aut tria corpuſcula coniungi, aut conglutinari poſſunt. Id accidit Baſileæ anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto in fele domeſtica Conradi Licoſthenis.

Ipſe

I. Vitulus bicorpor capitibus caninis.

Digitized by Google

II. Vitulus bicorpor tribus oculis præditus.

Digitized by Google

III. Felis tricorpor ventribus copulatus.

Digitized by Google

Ipſe enim narrat ſe domi aluiſſe felem fœcundiſſimam, quæ vnico partu tres catu-
los non vmbilici vinculo coniunctos, ſed re vera in aluo materna ventribus con-
glutinatos edidit, quos anguſtia partus naſcentes interemit. Hoc monſtrum in ico- III.
E ne III. apparet. Matrem huius monſtri re vera fœcundiſſimam felem Licoſthenes
prædicauit, cum ſæpè ter ſingulis annis conceperit, modò quinq; modò ſex catulos
enixa. Sed poſtquam annum octauum ætatis attigit; monſtra plerumque peperit, *Felis mon-*
& tandem, contra naturam matrum, editos catulos, & ad currendum idoneos deuo- *ſtroſa.*
rauit: ideòq; ob hanc ſæuitiam ſubmerſa eſt.

In genere auium bicorpora interdum inuenta eſſe feruntur. Quandoquidem anno
Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, authore Lico-
ſthene, in quodam pago ad Epiſcopatum Argentinenſem ſpectante, cui Sugenheim *Aues bicor-*
nomen eſt, duobus ab Argentina milliaribus, Anſer monſtroſæ formæ ab ouo ex- *pores.*
cluſus eſt, duobus capitibus, totidem linguis, collo vnico, quattuor pedibus, quorum
duo locum occupabant, ex quo alæ in alijs animalibus huius generis emergere ſo-
lent, & alij duo pedes circa podicem viſebantur, vbi duplex excrementorum erat
exitus, & demùm alæ collo quodammodo annectebantur.

F Itaque hunc Anſerem iure meritò bicorporem appellare poterimus, non valdè di-
ſcrepantem ab illo, quem ſe vidiſſe fatetur Albertus Magnus, duplici collo, quater-
nis alis, totidem pedibus, & dorſo vnico, itaut vnus Anſer alterum baiulare videre- IIII.
tur: qualis in icone IIII. ſpectari poteſt.

Ad finem tanquam coronidem horum monſtrorum in campum afferre volumus
monſtrum bicorpor in genere lacertarum: ſi tamen in rerum natura vnquam fuerit,
quod in Tabula Torquati Bembi delineatum inuenitur, & figuram duarum Lacerta-
rum ſimul copulatarum repræſentare videtur: ideòq; placuit hoc monſtrum lacer-
tam bicorporem, ſeu amphisbænam indigitare, qualis in icone V. conſpicitur. V.

Sed maior admiratio legentium animos occupabit, quando iconem bicorporis
lacertæ meditabuntur, quæ viua dono data fuit Clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouando
à Franciſco Centenſi Odontagogo celeberrimo. Hæc lacerta loco caudæ aliud ca-
put habebat, & propterea ad vtrumq; caput verſus gradiebatur. Quamobrem ex
G ouo gemino prodijſſe fateri debemus, & talis in icone VI. cernitur, qualis viua fuit VI.
delineata.

Id quod in partibus extrinſecis Animantium geminatis obſeruauimus, de intrin-
ſecis quoq; idem pronunciandum eſſe arbitràmur: quoniam Pontanus teſtem citat,
qui affirmauit vidiſſe Arietem exenteratum, in quo præcordia, & inteſtina gemina- *Interna*
ta conſpiciebantur. Prætérquamquòd ſuperius multis in locis viſcerum in multis *partes ani-*
animantibus geminatorum meminimus. *malium mõ-*

Quamuis cauſæ fœtuum bicorporum omnes ab vbertate ſeminalis materiæ ori- *ſtroſa.*
ginem trahere videantur: nihilominus multæ horum fœtuum cauſæ ad materiæ ino-
piam referendæ ſunt: veluti quando generantur fœtus bicorpores, iuxta partes ſu-
pernas, vel infernas, & poſtmodùm cæteræ partes ſimplices tantummodò procrean-
tur. Ratio eſt, quoniam materia duobus fœtibus conſtituendis deſtinata, cum non
aſſequatur illam quantitatem, quam geminatus fœtus expoſtulat, tunc fœtus bicor-
H por tantummodò, vel quoad partes inferiores, vel quoad partes ſuperiores produ- *Cauſa bi-*
citur. Namq; Natura incumbens in fabricam Gemellorum, formatis partibus ſuper- *corporum.*
nis, ſi deficiat materia, fœtus reſultabit bicorpor quoad caput, & thoracem, & dein-
ceps ſimplex corpuſculum remanebit.

Ex altera parte totum oppoſitum eſſet pronunciandum de fœtibus bicorporibus
quoad partes inferiores, & ſimplicibus quoad partes ſuperiores, niſi obſtaret difficul-
tas, de primo ortu partium præcipuarum, & potiſſimum cerebri generatione: ſiqui-
dem Naturà in formando cerebro, & capite primùm occupata, ſemper hoc genus
bicorporum, & Gemellos, ob penuriam materiæ, quoad partes ſupernas, & ſimpli-
ces quoad partes infernas procreabit.

Cæterùm animaduertere oportet aliquando in hoc genere bicorporum produ-
cendo, non ſolum penuriam materiæ ad partes principales generandas idoneæ eſſe *Anguſtia lo-*
impedimento, quominus Natura Gemellos integros procreare poſſit in parte ſu- *ci quid pra-*
periori, ſed quandoq; anguſtiam loci, qui duplicem materiæ cerebri diſtributionem *ſtet.*

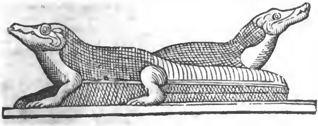
capere

IIII. Anſer bicorpor.

Digitized by Google

V. Lacerta bicorpor.

VI. Lacerta bicorpor alia.

Digitized by Google

capere non poteſt: ideòq; materia ſimul conglutinata vnicum tantum caput pro Gemellis conſtituit. Quamuis etiam id ex vehementi matris agitatione prouenire poſſit: quocirca obſeruamus plerumque Gemellos in partibus ſuperioribus ſimplices à capite admodum magno regi. A

Neque parentes monſtroſi ab his cauſis ſunt arcendi, quoniam ſi ambo aliqua parte ſuperflua eſſent integrati, facilè ex his monſtroſa proles cum numeroſis partibus reſultare poteſt, cum Natura quid ſimile in ſpecie ſemper perpetuare nitatur. Licet hoc poſtea non ſemper ſit neceſſarium, etenim ex ſuperfluis Genitorum partibus tam exigua ſeminis portio fœtui conſtituendo aſſignabitur, ne partes fœtus geminari poſſint.

Cauſa bicorporum. Quando autem Gemelli omnibus partibus integrati varijs modis in aluo materna conglutinantur, vt multis iconibus fuit oſtenſum; Hoc à multis cauſis originem ducere arbitramur. Primò mulier vtero Gemellos gerens ex vehementi corporis concuſſione, caſu, & alia cauſa huius generis efficere poteſt, vt tenella fœtuum ſubſtantia coaleſcat. Et quoniam Gemelli in vtero non ſemper eundem ſitum occupant; hinc fit, vt partus bicorpores aliquando iuxta corporum longitudinem, & aliquando iuxta nates copulentur. B

Interdum quoq; morbi fœtuum in cauſa eſſe poſſunt, vt Gemelli coaliti in lucem prodeant, dum aliquis humor acris ad vterum fluens, tenellam Gemellorum ſuperficiem erodit: vnde, fluxione cohibita, partes illæ infantium vexatæ glutinantur in vnum, & Gemelli iuxta partem anteriorem, vel poſteriorem, vel lateralem coniuncti ad auras vitales egrediuntur.

Quod de partu humano geminato hactenus aſſeueràuimus, de cauſis fœtus brutorum bicorporis confirmandum erit, quoniam Natura vtrobiq; iuxta diſpoſitionem materiæ, & impedimenta ſemper operatur.

Quoad illa monſtra bicorpora, quæ aliud corpus imperfectum, & minoris ſtaturæ annexum habuerunt; notandum eſt hoc plerumq; à ſuperfœtatione prodire. Nam quamuis hæc ſit rara, rara quoque monſtra huius generis obſeruata fuiſſe feruntur. *Superfœtatio quid præſtare poſſit.* Præterquamquòd ſuperfœtationem omnes ferè Authores admittunt, & quotidiana experientia, & obſeruatio docent. Primitùs Cardanus in Commentarijs ad Hippocratem, ſua ætate ſuperfætationem obſeruauit. Immò Dodoneus in Annotationibus ad Caput tertium Beniuenij narrat vxorem honeſti ciuis, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo, die ſeptima Decembris, enixam eſſe fœlicem partum, & poſtridie, nimirum octaua die eiuſdem menſis alium fœtum nondum quadrimeſtrem peperiſſe, qui oculorum, narium, & oris nullam adhuc effigiem præ ſe ferebat: idcircò poſteriorem conceptum, conſequenterq; ſuperfætationem arguebat. Demum Alexander Benedictus monſtroſam quoq; ſuperfætationem memorat, ad quem Lectores relegamus. C

Li. 5. Aphor. 36.

Lib. 25. de cur. morb.

Cum igitur interdum fiat ſuperfætatio, hæc vario tempore grauiditatis contingere poteſt. Namq; ſi hæc accidat primo tempore geſtationis vteri, tunc ſemen alteri conceptui adhærens, nouam partem in illo poterit procreare; quemadmodum obſeruatum fuit in illo monſtroſo fœtu, qui præter proprium caput, aliud in ventre geſtabat, de quo monſtro in capitulo de Monſtris Bicipitibus verba fecimus. D

Tempus ſuperfœtationis varium. At ſuperfætatio, ſi menſe ſecundo, vel tertio grauiditatis contingat, tunc ſecundus fętus priori minor reſultabit; qui dum augetur aliquando ob loci anguſtiam, vel ob aliam cauſam nobis ignotam, fœtui maiori agglutinatur, veluti monſtratum fuit in fœtibus, ex quorum ventre, vel thorace aliud corpuſculum imperfectum pendebat. Hinc fit, vt ratione ſuperfętationis, & temporis varij conceptus, alterum corpus geminati fœtus altero grandius ſemper euadat: cum diuerſo tempore progenita fuerint: ſiquidem Gemelli eodem tempore concepti, ſiue diſcreti, ſiue coaliti, ambo æqualem corporis molem ſemper ſortiuntur.

Cauſa bicorporũ ex humana, & belluina natura. Demum cauſæ bicorporum ex humana, & belluina natura conſtitutorum elicienda ſunt ab illis vniuerſalibus cauſis, quæ fœtus ex partibus diuerſæ ſpeciei animantium integratos reſpiciebant. Namq; ex ſemine corrupto, & in alienam naturam degenerante etiam in vtero beſtiæ, ranæ, & ſerpentes progignuntur, veluti ſuperius explanatum fuit; ſicq; ortũ eſſe infantem cum ſerpente eius dorſo adhærente opinamur.

Quam-

Digitized by Google

Quamquam imbecillitas generantis, principium materiale fœtus praué diſpoſitum, phantaſia Genitorum, & congreſſus nefandus, nimirum belluinus, & humanus, necnon cætera huius generis inter has cauſas ſint connumeranda.

E Nihilominus hoc in loco vis Cacodæmonis non eſt omittenda, quæ, Deo permittente, in cauſis naturalibus mirum in modum operatur, dum partem ſeminis in vtero exiſtentem in viliorem naturam transformat, vt inde nonniſi corpuſculum bruti reſultare poſſit; Interdum ſemen prolificum alicuius beſtiæ latenter in vterum mulieris defert, vt illinc horrificum monſtrum egrediatur. Immò fœtum alicuius bruti in aluum mulieris transferre, & humano conceptui agglutinare poteſt, vt ex humana aluo ſemihumanum, & ſemibelluinum monſtrum erumpat: & hæc de monſtris Animalium dicta ſufficiant. *Vis Cacodæmonis.*

DE MONSTRIS PLANTARVM.
Caput XII.

F

RATIO ordinis in principio huius Hiſtoriæ memorata expoſtulat, vt in præſentia de Monſtris Plantarum verba faciamus: cum in illarum procreatione, Natura pariter aliquos committat errores, & præcipuè, quoniam plantæ cum animalibus maximam conuenientiam habere videntur. Fuerunt enim aliqui, qui plantis omnes quinq; ſenſus animantium aſſignarunt. Namque liquidò conſtat Zoophytis ſenſum tactus ineſſe, cum Vrtica marina, Mimoſa, & alia huius generis ad ſimplicem tactum ſe contrahant. *Senſus in plantis.* Præterea aliqui plantis, & potiſſimùm maritimis guſtum attribuerunt: cum in Agro carente ſalſedinis ſatæ, vel non erumpunt, vel translatæ illicò intereunt. Deinde olfactu præditas eſſe aſtruunt illas herbas, quæ propter acceſſum

G mulierum menſibus laborantium langueſcunt. Inſuper in plantis auditum quidam obſeruarunt propter violam albam in monte Myceno creſcentem, quæ ſtatimatque nouerca nominatur, confeſtim corrumpitur. Demùm in aliquibus herbis, & potiſſimum in Araxe viſus fuit obſeruatus, quæ planta, ſimulatque ſe à Virginibus compertam videt, ſtatim ſanguinem effundens contabeſcit. Sed vt veritatem fateamur hæc vana, & nugamenta eſſe opinamur.

Quandoquidem, præter hæc, non deſunt argumenta, quibus vti poſſumus ad probandam maximam inter animalia, & plantas conuenientiam: etenim inter animal, & plantam quoddam medium veluti animalis, & plantæ vinculum à natura collocatum fuit, quod Zoophytum, nempè plantanimal, ſeu animal planta nuncupatur: quod, more plantæ, humi adhæret, & ritu animalis ad quemlibet leuem tactum contrahitur. *Cognatio inter animalia, & plantas.*

Amplius cognationem inter plantas, & animantes cadentem, ex mutua generatione cognoſcimus: cum animalia ex plantis, & viciſſim plantæ ex animalibus oriantur.

H Teſtes ſunt Ariſtoteles, Theopraſtus, & Plinius, ex cornibus viuentis Cerui hederam aliquando veluti ex humo erupiſſe. Item Plutarchus in arenam ducit, quemdam vrinæ difficultate diù laborantem, qui tandem culmum hordeaceum vnà cum lotio excreuit. Hinc nulla admiratione coerceri debemus, ſi ſpicæ hordei ex naribus mulieris viuentis aliquando eruperint: quemadmodum in Rubrica Prodigiorum memoratum fuit. Denique in dorſo teſtaceorum, & cruſtaceorum herbæ muſcoſæ creſcentes interdum obſeruantur.

Viciſſim ex plantis animalia generantur. Namque Acoſta memorat vermes, & mures ex arundinibus in noua Hiſpania natos. Ioannes Baptiſta Porta, in naturali Magia, anguillas ex alga ſpontè prouenire docet, & tandem Cardanus ſcriptum reliquit ex folijs mori in Cœlo calidiori creſcentis gigni bombyces, non ſecus atque apes ex cadaueribus boum enaſcuntur. *Animalia ex plantis generantur.*

Demùm Terebinthus, atteſtante Plinio, quoſdam folliculos emittit, ex quibus

animalcula, ceu culices paulò poſt euolant, ſed breuitati ſtudentes infinita huius generis omittimus.

L.4. de gen. An.c.4.

His igitur intellectis de conſenſu plantarum, & animalium, iuri conſonum eſſe videtur, vt pronunciemus vnà cum Ariſtotele monſtra in plantis non ſecus, atque A in animalibus neceſſariò contingere; quamuis ſint rariora; quoniam facilius eſt errare in operibus multarum partium mirò artificio inuicem connexarum, quales animalia integrant, quàm errorem committere in partibus ſimplicioribus, quæ plantas conſtituunt.

Monſtra impropria.

Verùm, antequam ad peculiaria plantarum monſtra accedamus, ſatius erit monſtra plantarum diſcriminare; cum hæc plurifariam intelligantur: ſiquidem monſtra plantarum, vel propria, vel impropria nuncupantur, & hæc poſtrema biſariam accipiuntur, primò quatenus aliquid in plantis prodigioſum euenerit, deinde quatenus in aliqua arboris fronde, vel flore, aut arboris trunco Natura ludibunda nonnullis locis tanto artificio exprimit iconem alicuius rei, vt omnibus induſtriè depicta videatur, aut aliquam radicem, vel ramum varijs obliquitatibus, & tuberculis ita effigiat, vt cælaturam alicuius rei referat.

Monſtra naturalia quæ.

At monſtra plantarum propriè conſiderata, adhuc biſariam conſideranda ſe ſe B offerunt, nimirum vel naturaliter, vel iuxta artem parata. Artificio enim plantæ duobus modis monſtroſæ redduntur, aut per inſitionem, cum vna arbos duplex, vel triplex florum, vel fructuum genus producit, aut per talem compreſſionem, vel deligationem fructuum, ſeu tenellæ plantæ, vt propria figura mutetur. Naturalia autem vocantur monſtra plantarum, quando Natura in radicibus, caulibus, folijs, floribus, & fructibus aliquo oppreſſa impedimento errorem committit: veluti quando duo, vel tres fructus intra rami anguſtiam copulantur: quod contingit etiam in vtero animalium, quando propter anguſtiam loci duo fœtus conglutinantur.

Li.2. Phyſic.

Quamuis hoc poſtremo modò omnes Authores, & potiſſimum Ariſtoteles in plantis raró produci monſtra aſſeuerauerint; tum quia ſemen plantarum eſt ſiccius, in comparatione ad ſemen animantium, quod cum ſit mollius cuicumq; alterationi magis eſt obnoxium; tum etiam, quia maior partium numerus animantium conſtitutioni, quàm plantarum competit, quarum partium poſtea vna deficiente monſtrum C contingit. Nihilominus ex aſſidua obſeruatione multa quoque monſtra in plantis comperimus: quapropter hanc Hiſtoriam varijs iconibus huius generis illuſtrare decreuimus.

MONSTRA PLANTARVM
Prodigioſa.

MVLTA monſtra ea quidem prodigioſa in plantis varijs temporibus conſpecta fuiſſe legimus. Nam Gualterius Sigibertum citat authorem D cuiuſdam Sambuci, præter conſuetudinem, vuas ferentis: ideòque tractu temporis flores, & fructus Sambuci in flores, & fructus vitis tranſmutatos prædicabat. Niſi fortaſſis allucinatus fuerit illa ſambuci ſpecie fructus vuis ſimillimos producente, quæ hodie in viridarijs alta ab Herbarijs Sambucus muſcatella vocitatur, quoniam fructus deguſtati, vuæ apianæ, vulgò muſcatellæ ſaporem referant.

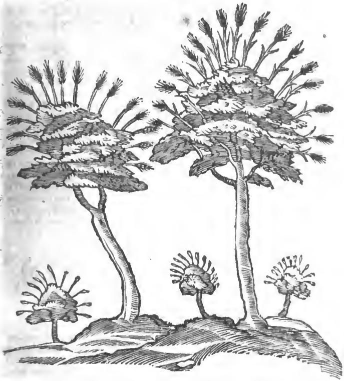
Sambucus muſcatella.

Li.18.c.18.

Vtcumque ſit, multa huius generis, præter conſuetudinem, in plantis obſeruata non negamus, & potiſſimùm, quoniam Plinius teſtificatur fruges in arboribus natas eſſe, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum, centeſimo nonageſimo octauo, quo tempore Plautus ex Sarſina Vmbriæ, Romæ interijt, qui ob penuriam annonæ ad molas manuarias Piſtori ſe locauerat. Pariter, ex Licoſthene, anno mundi octiogenteſimo trigeſimo primo ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum centeſimo trigeſimo ſecundo, Bononiæ in ar-

Digitized by Google

I. Monſtrificum Frumentum in arboribus natum.

Digitized by Google

in arboribus fruges ortæ eſſe perhibentur. Rurſus anno mundi octingenteſimo quadrageſimo primo ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum centeſimo vigeſimo ſecundo, in Veiente, vt tradit Lichoſtenes, frumentum in arboribus creuit; quemadmodum in icone I. Lector intueri poteſt. A

I.

Vlmus obſequioſa.

Inſuper anno ſalutis humanæ nonageſimo octauo prodigioſam creuiſſe arborem nonnulli recitant. Quandoquidem ex Philoſtrato in Vita Apollonij Tyanei habemus, quòd Theopetion Gymnoſophyſtarum Dux ſenior precepit cuidam Vlmo, vt Apollonium Tyaneum ſalutaret, quod ex ſententia ſucceſſit: nam arbor inclinato cacumine, frondibus ſuſurrans, mandatis obſequioſa fuiſſe perhibetur.

Salix Acer.

Immò, ex mente Plinij, in quodam luco Iunoni ſacro penès Nuceriam, tempore belli Cymbrici, Vlmus vetus ad terram proſtrata, faſtigio cæſo, ſpontè erecta, denuò frondes emiſit. Hinc Prodigiatores Populum Romanum præſentibus ærumnis liberandum fore præſagerunt. Alibi quoq; Salix, & Acer arbores humi iamdudum ſtratæ folia denuo emiſerunt.

Caroli Quinti irruptio in Germaniam.

Cæterùm anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, Baſileæ Raurachorum, in quodam Viduæ agro, vt teſtatur Lichoſtenes, in Diui Albani ſuburbio habitantis, ſtipula Siliginis decorata ſeptem ſpicis inuenta eſt, inter quas ſpica eminentior reliquas magnitudine ſuperabat; & eodem anno Carolus Quintus Imperator copijs Hiſpanicis ſtipatus in Germaniam irrupit, vt aliquos Principes minimè obſequioſos deprimeret. B

Hæc prodigoſa Siligo in memoriam reuocauit culmum quindecim ſpicarum ſuis ariſtis affabrè munitarum, qui anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, in Germania, propè Pagum Malſch, non procul à Spira, oppido Imperiali, abſq; vlla ſatione, iuxta mentem Lichoſtenis, inuentus eſt, & deinceps præſentem annonæ caritatem rei frumentariæ vilitas ſubſequuta eſt. Hæc monſtroſa planta in icone II. oſtenditur.

II.

Iterum maiori admiratione debent nos afficere Vites monſtrificæ, quæ anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, vuas longis barbis refertas produxerunt. Recitat enim Lichoſtenes Vuas barbatas vindemiæ tempore compertas eſſe in Germania propè Alberſchuuiler, non longè à Landauio oppido, quæ primùm ad Ludouicum Bauariæ Ducem, & Electorem dono miſſæ fuerunt; deinde à Ferdinando Rege, & Principibus Imperij, miraculi loco, conſpectæ; immò, ab Henrico Vogther inſigni Pictore viuis coloribus fuerunt expreſſæ, quemadmodum in icone III. delineantur. C

III.

Braſſica monſtroſa.

Prædictis addere volumus prodigioſam Braſicam natam in Pago quodam non procul à Norimberga, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, iuxta hiſtoriam Licoſthenis, qui pagus lingua vernacula Zutdem Thon nuncupatur, ibi igitur in agro Villici Hofeleri inuentum eſt caput Braſicæ, cui ſex alia capita ſupra decem ex vno, & eodem caule ſuis dinſtincta folijs acreuerunt, quæ Braſica tanquam prodigioſa ad Dynaſtas illius loci delata, & multis alijs oſtenſa fuit.

Meminimus, & nos nonnullis ab hinc annis vidiſſe Bononiæ in Horto cuiuſdam Olitoris Braſicam capitatam immenſæ molis, ad quam conſpiciendam multi concurrebant. Itaq; Olitor curioſitate ductus, circa radices Braſicæ fodiens calceum veterem terra obrutum inuenit, ad quem radix Braſicæ per ueniebat. Vnde Olitor coriaveteramentarij huic herbæ fore grata cognouit. D

Lib. 2. de diuin. nat. car. c. 1.

Poſſemus etiam, ex Plinio, in medium afferre, quòd ad primum Xerxis aduentum in Laodiceam, Platanus in oleam eſt tranſmutata. Et alibi Platanus iam exiccata virorem frondium denuò adepta eſt. Item poſtremò Imperij Neronis anno, in prædijs V. Marcelli Equitis Romani res Neronis familiares adminiſtrantis, multæ arbores, & potiſſimùm Oliuæ locum mutarunt. Imò, ex Licoſthene, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo, circa finem Iunij, in Germania propè pagum Bertholdſzdorff, non procul ab oppido Coburg, in Pyro arbore iuſtæ magnitudinis, & procerotatis pyra ad maturitatem vergentia reperta ſunt, cum in ſummitate arboris alij flores quaſi ſecundi fructus eiuſdem anni indices erumperent.

Tandem Surius, referente Cornelio Gemma, narrat, quòd anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo nono, Martio menſe, in Regione Angliæ, quam

Priſci

Digitized by Google

II. Monſtrificus ſpicarum quindecim culmus.

Digitized by Google

III. Monſtroſa Vua barbis inſignita.

Digitized by Google

Priſci Cambriam, & Nuperi Valleiam vocitarunt, annoſa quædam Fraxinus per medium immani tempeſtate diſſecta effigiem Dominicæ Crucis affabrè repræſentauit, quæ ibidem pluribus annis remanſit ad imprimendam humanis cordibus Crucis memoriam, & eò potiſſimum tempore, quo homines ſceleſtiſſimi viuebant. *Fraxinus monſtroſus.*

E Prodigioſa hæc omnia, ſiue ſint propria, ſiue impropria, cuncta à ſummo Deo, vnà cum Diuo Auguſtino, originem ducere ſtatuimus: cum is ſcriptum reliquerit. Quælibet igitur corpolares, vel ſeminales cauſæ gignendis rebus adhibeantur, ſiue operationibus Angelorum, aut hominum, aut quorumcunque animalium, ſiue marium, fœminarumque mixtionibus, quælibet etiam deſideria, motuſue animæ matris valent aliquid lineamentorum, aut colorum aſpergere teneris conceptibus, ipſas omninò naturas, quæ ſic, vel ſic in ſuo genere efficiantur, non facit niſi ſummus Deus, cuius occulta potentia cuncta penetrans incommutabili præſentia facit eſſe quicquid aliquo modo eſt, in quantumcumque eſt, quia niſi faciente illo, vt tale, vel tale eſſet, prorſus eſſe non poſſet. Hactenus Diuus Auguſtinus, & de his ſatis. *L. 12. de ciuit. Dei cap. 25.*

F

MONSTROSA IN PLANTIS Simulacra.

VARIA, quæ in radicibus, ramis, & alijs plantæ partibus, ſimulacra obſeruantur, aut ſemper in illis, & in determinatis herbis à Natura repręſentantur, aut in aliquibus tantùm, & rarò effigiantur. Sin hæc ſimulacra per ſe in herbis figurentur, tunc hæ plantæ monſtroſæ non appellantur; vt contingit conſpicari in Antyrrhino ſyluestri, cuius capitula humanam caluariam referunt: hac de re Herbarij hanc plantam caput Defuncti indigitant. *Antyrrhinū.* Inſuper ἀνδρόκηλος eſt quædam planta apud Græcos homini ſimilis, quaſi ἀνδ, κῆλος facta ſyncope, & mutata tenui in aſperam. Hæc igitur cum Mandragora conuenire videtur, quæ in radice rudimenta humanæ figuræ refert: quapropter Columella Mandragoram ſemihominem appellabat ſic. *Androcelos.*

G

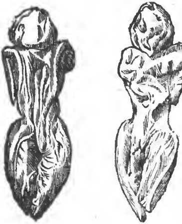
Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragora pariat flores, mæſtamq; Cicutam.

Deinde hæc eadem planta Pythagoræ ἀνθρωπομόρφος dicebatur, quaſi formam hominis referens. Vt omittamus alias plantas humanam figuram repræſentantes, veluti ſunt quædam ſatyriorum ſpecies, quarum vnius flos figuram humanam perpulchrè æmulatur: quocirca Græcis ἀνθρωπόμορφος cognominatur, quaſi hæc planta in flore hominis figuram ferat. Pariter Palma Chriſti inter ſpecies Satyrij, & ipſa radices humanam manum æmulantes producit, & ſic deinceps in multis alijs plantis idem obſeruare licet: quemadmodum in primo Capite huius libri, nempè in Rubrica Denominatorum fuit enucleatum. *Anthropomorphos ſatyrij ſpecies.*

H Cæterùm in præſentia de his non eſt habendus ſermo, cum aſſiduè ſecundùm Naturæ leges procreantur, ſed tantummodò rara quædam in plantis ſimulacra interdum obſeruata recenſebimus. Huius generis fuit quædam Bryoniæ albæ radix inuenta cum aliqua effigie humana, & adhuc in publico Muſæo ſeruatur. Rurſus radix quædam nobis dono data fuit, in qua Natura artificioſè ſimulacrum hominis figurauit, vt in icone I. oſtenditur pronè, & ſupinè picta. *Rara bryoniæ radix.* L

Natu-

I. Simulacrum hominis in radice cuiuſdam plantæ pronè, & ſupinè delineata.

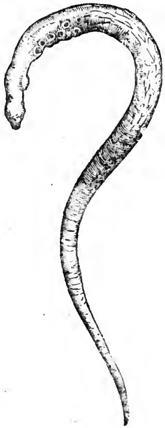

Simulacrum ſerpent. forme.

Natura in radicibus, & plantis, non ſolum ſimulacra hominis, ſed etiam aliarum rerum identidem figurat, & monſtroſas radices colligentibus, & intuentibus exhibet. Seruatur hodie in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ῥίζα ὀφιώδης, nempè radix ſerpentiformis, quoniam formam ſerpentis affabrè ſimulet: quamobrem iure optimo ſimulacrum ſerpentiforme in radice à Natura ſculptum erit appellandum, quemadmodum apparet in icone II.

Neque volumus omittere ramum ophiphyton, ſiue ophixylon, qui Clariſſimo Viro Vlyſſi Aldrouando tanquam res admiranda donatus fuit. Quamobrem delineatum

II. Simulacrum Serpentiforme in radice à Natura cælatum.

Digitized by Google

III. Ramus Serpentiformis.

Digitized by Google

tum Lectori dare decreuimus, vt poſſit contemplari, quomodo Natura nonnullis eminentijs,& depreſſionibus in ramuſculo figuram ſerpentis formauerit, vt in icone III. monſtratur. Placuit Viro celebertimo hanc figuram ramum ſerpentinum indigi- III.
E tare, cum ſua effigie ſerpentem prorſus æmularetur. Ramus fuit appellatus,& non radix; cum alius ſimilis fuerit obſeruatus in Clematide, quæ vulgò Vitalba nominatur. Creuerat enim inter ramum, & ramum ramuſculus,qui Cenchritem anguem prorſus referebat. Ideò quemadmodum tunc talis ramus in Clematide fuerat procreatus: pariter nihil prohibet, quin huiuſmodi ramus in alia etiam planta gigni potuerit.

Quòd autem icon delineata ramum, & non radicem repræſentet, hoc inde colligimus, quoniam omni prorſus fibra careat: Siquidem nulla planta in rerum natura creſcit, cuius radix fibris vel magnis, vel mediocribus, vel minimis ſit priuata: cum plantis ſiue perfectis, ſiue imperfectis fibræ ad vitam ſint neceſſariæ, vt alimentum à terra hauriant, quia proportione venis meſeraicis reſpondent, quæ in animalibus chilum ad hepar deferunt.

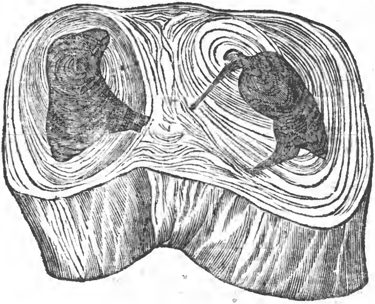
Quod modo in radicibus, & aliquibus ramis à Natura cælatum obſeruauimus, quandoque in nonnullis ſaxis per Torrentes, & amnes deuolutis conſpicari poſſu- *Varia figura in lapidibus.*
F mus, cum interdum lapides figuram Panis, Caſei, & Peponum referant. Immò tradit Olaus Magnus in Litoribus Oſtrogothorum, nempè Orientalium maris Braiken nuncupati obſeruari lapides, qui varias figuras partium humani corporis,quaſi artificioſè cælatas repræſentant. Quamuis Incolæ huiuſmodi ſpectaculis aſſueti talia ſimulacra nihili faciant.

Hactenus Naturæ cælaturas meditati ſumus; iam Naturæ picturas contemplari oportet. Namque ſi contingit, vt ars ſculpendo, & pingendo Naturam in omnibus æmuletur, viciſſim Natura, quaſi artem ludificando, ſculptoris, & Pictoris munus imitari videtur, dum quædam lineamenta, quaſi penicillo ducta in ramis, & truncis arborum, & interdum in lapidibus, ita affabrè accommodat,vt varias rerum icones exprimat. Proponimus igitur hoc in loco ſpectandam portionem trunci arboris Guaiaci adhuc in publico Muſæo ſeruatam, in qua duæ figuræ ad viuum expreſſæ conſpiciuntur, quarum altera eſt auis aquatilis, altera verò fungi. *Picturæ naturales quæ.*
G Nam truncus arboris, in quo hæ duæ figuræ viſuntur, non erat his exornatus, niſi in parte illa inferiori, quæ terram reſpiciebat: pars enim ſuperior caudicis Guaiaci aliquantulum bifida apparebat, & quodammodo in duas partes minores diuidebatur ſeſquipalmi latitudine, ſed in parte inferiori minimè bifida due illæ figuræ inuicem oppoſitæ duobus ramis bifidis, ſeu potius ramorum medullis reſpondere videbantur. Cum Lignum guaiaceum ſuaptè natura medullam quamdam nigricantem, plerumque cætero ligno illam circumdante maiorem habeat. Attamen in hoc ligno oppoſitum obſeruatur, cum maculæ nigræ ligno circumdante minores ſint. *Signi Guaiaci truncus figuratus.*

Itaque in altera parte ligni cernitur figura auis aquatilis, nimirum Ardeæ marinæ Totani nuncupatæ, & in altera parte trunci conſpicitur icon referens formam illius fungi, quem Vulgus Galletto vocitat. Sicuti in icone IIII. exprimitur. IIII.

Quapropter non poſſumus niſi admirari perpulchra Naturæ opera, quæ non ſolum monſtrifica in animalibus generat, ſed etiam in lapidibus, & ſtirpibus, in quibus,
H macularum varietate, multas animalium, herbarum, & aliarum rerum icones fingit, quas proculdubiò caſu factas eſſe arbitramur. Licet nonnulli, & potiſſimum Albertus Magnus horum generationem conſtellationibus aſſignent. Namque ſi accidat, vt ſydera diſponant agentia naturalia ad procreationem Canum, tunc inquiunt hominem cum facie rictum Canis quodammodo æmulante naſci, & pariter tunc in quibuſdam lapidibus, & truncis arborum non diſſimiles Canum figuras delineati, & ſic deinceps de alijs animalium formis aſſeuerant. *Cauſæ figurarum in truncis, & lapidibus.*

IIII. Arboris Indici portio cum duabus figuris à Natura delineatis.

Digitized by Google

E
PLANTÆ IVXTA VARIAS partes Monſtrificæ.

REDDVNTVR plantæ monſtroſæ plurifariam, primò per inſitionem, quando ex commixtione diuerſi generis plantarum arbor ſua natura ſterilis, accepto fœcundæ ſtirpis ſeminario, fructus producit. Quamobrem memoriæ dignum eſt, quod Plinius ſe vidiſſe teſtatur de inſita arbore Tilia apud Tiburtes, omni genere pomorum onuſta, alio ramo nucibus, alio baccis, alio vite, ficis, pyris, Punicis, malorumq; generibus; non igitur præter rationem canebat Virgilius. *Lib.2.Georg.*

Inſeritur verò ex fœtu nucis Arbutus horrida,
Et ſteriles Platani malos geſſere valentes,
Caſtaneæ fagos, Ornusq; incanuit albo
Flore pyri, glandemq; ſues fregere ſub vlmis.

F
Item Calphurnius in Eclogis huc reſpiciens ſcribebat. *Ecloga 1.*

Ars mea nunc malo pyra temperat, & modò cogit
Inſita præcoquibus ſubrepere Perſica Prunis.

Vidimus, & nos in pulcherrimis Viridarijs, & Florarijs Sereniſſimi Magni Hetruriæ Ducis vuarum racemos ex malo limonia prodeuntes, nec non roſas, quas planta Iaſmini proferrebat: ſed hæc ferè monſtroſa non videntur, cum paſſim in hortis miro artificio parentur.

Itaq; prætermiſſis hiſce plantarum monſtris arte paratis, ad illas plantas ponderandas accedemus, quæ in primordio ſuæ generationis, iuxta radicem, vel folia, vel caules, vel flores, vel fructus monſtrificæ à Natura procreantur: quandoquidem erata Naturæ in prædictis omnibus plantarum partibus obſeruauimus, vt deinceps proponendo icones oſtendemus. *Vera plantarũ monſtra quæ.*

G In primis monſtrum circa radicem plantæ nobis ſe ſe offert conſiderandum, quod elapſis annis in publico Viridario compertum fuit. Naſcitur planta paſſim inter ſegetes, propè ſepes, & in marginibus agrorum, folijs ſatiuo ocymo ſimilibus, ramulis hirſutis, quorum faſtigium flores candidi occupant, quibus cadentibus ſuccedunt vaſcula, in quibus ſemen nigrum continetur, radice tenui, & inani, quam Matthiolus ocymaſtrum, ocymo idem, & ocymum ſylueſtre, immò Caſtor Durantes Baſilicum ſylueſtre appellat. Dodoneus verò Lychnidem ſylueſtrem albam, & Bauhinus ſaponariam hirſutam Italorum nuncupauit. *Ocymaſtri deſcriptio.*

Quoniam autem huius plantæ quattuor ſpecies obſeruantur: prima eſt iam deſcripta, quæ florem album ſimplicem emittit, à ſecunda flores purpurei erumpunt; tertia flore pleno candido creſcit, propterea Lobelius hanc Lichnidem, ſylueſtrem albam multifloram indigitauit: quarta demum florem purpureum plenum producit. Quamobrem hæ tres poſtremæ differentiæ ob pulchritudinem, & raritatem in Flora-
H rijs aluntur. Prima autem ſpecies tanquam viliſſima ſpontè in Hortis creſcens à diligentiſſimis cultoribus eradicatur. *Species variæ ocymaſtri.*

Accidit autem, vt Hortorum Cuſtos, in extirpandis ſylueſtribus herbis, euelleret huiuſmodi ocymaſtrum cum radice adeò tumente, vt rapum æmulari videretur: cum igitur hæc planta tenui radice ſuaptè natura creſcat, hanc delineatam tanquam monſtrificam Lectori ſpectandam exhibemus in icone I. Verum quidem eſt, quòd ſimilis planta in Hortis ob alimenti vbertatem, & flores, & folia iuſtò maiora producit, ſed nunquam talis radix fuit obſeruata, cum in terra ſtercore ſaturata prouenerit. Præterquamquod faſtigium plantæ, vnde flores exibant, tumore quodam præter naturam laborare videbatur. I.

Sin ad monſtroſa plantarum folia accedamus, prima facie proponemus ramum ſpectandum Amygdali folijs monſtroſis præditum, olim tanquam admirandum à

I. Ocymaſtrum radice monſtrifica, cum tumore circa faſtigium.

Digitized by Google

Fratre Gregorio Capucino Regienſi Clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouando communicatum.

Folia monſtroſa Amygdali.

Eſt igitur Amygdalus arbor notiſſima, nimirum procera, eaudice craſſo, recto;
E eortice aſpero, & folia gerit perſieo ſimilia. Modò in ſummitate rami huius arboris quædam folia valdè magna, craſſa, & criſpa, necnon colore purpureo inſignita conſpiciebantur, quæ prorſus à veris Amygdali folijs degenerabant. Deinde inter hæc monſtroſa folia quædam erant virore prædita, quædam admodum craſſa, & quædam inter ſe ſe ita complicata, vt illos Vlmi folliculos æmulari viderentur, ex quibus animalcula veluti culices euolare ſolent.

Quare coniectare poſſumus horum foliorum complicationem ab aliquibus erucis in fabricandis folliculis fieri, cum inter hæc monſtroſa folia, filamenta candida enm quibuſdam ouis latibularentur, quæ procul dubiò ab Eruca, vel ſimili animalculo fuerunt edita. Præterquamquòd aliquod genus erucarum determinatum fuiſſe exiſtimamus, quod folliculos, ad prolem propagandam, inter hęc folia fabrefecerit: etenim ex contextis folliculis ſimilia animalcula ritu erucarum in chryſalidem tranſmutata Papiliones procreant.

F Cæterùm cum Amygdalus ſit arbos multis redundans excrementis, & ſuperfluitatibus facere non poſſumus, quin dicamus monſtroſa folia ex his dimanaſſe. Præſertim cum copia gummi ex hac arbore ſtillet. Vocatur enim Græcis ἀμυγδάλη ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἀμυχας πολλας, quia habeat multas rimas, à quibus copia gummi exeat, & præſertim eum intellexerimus in huiuſmodi arbore nonnunquam ſimilia folia reperiri. Quamobrem ex hac materia redundãte tales monſtroſæ frondes emergere poſſunt, ex qua deinde materia proportionata generatio erucarum poteſt fieri, iuxta ſententiam Ariſtotelis, non quodlibet, ex quolibet, ſed determinatum ex determinato procreari. Niſi velimus aſſeuerare tantam eſſe huius arboris attrahendi auiditatem, & frondeſcendi luxuriam, vt, ob fructus ſata, fructibus iniuriam inferat, dum alimentum ab humo auidius attractum in frondes abſumit: ſicq; portio fructibus neceſſaria intercipitur. Probanda igitur eſt ſententia Theophraſti, qui de vitio huius arboris loquens verbo ἐξυβρίζειν viſus eſt. Sonat enim apud Græcos ἐξυβρίζω inſolentius efferor, ſeu
G petulantia modum excedo; videturque ad illas ſpectare plantas, quæ nimia ſoli vbertate laſciuiunt, & luxuriant. Hoc igitur monſtrum in icone II. monſtratur.

Cauſa monſtroſa planta.

Li. 3. de cau. pl. cap. 3.

II.

Ab hiſce plantarum monſtris non eſt arcenda quædam Vrticæ ſpecies à Natura mouſtroſè procreata, quæ ad noſtras peruenit manus: ſunt enim Vrticæ variæ, nimirum pungentes, & non pungentes, & hæ vel fœtidæ, vel non fœtidæ, vel maculoſæ, vel non maculatæ creſcunt. Illarum nempè vrentium duo à Dioſcoride genera aſſignantur: quamuis in Italia tria genera paſſim vireſcant. Primum genus, creſcit caule aſpero rotundo, & pungente, & pilulas hirſutas, & horrentes cum ſemine in caule gerit. Secundum genus prouenit folijs quidem ſimilibus, ſed caule veluti quadrato, aſpero, & ad tactum horrente, cum ſemine racemoſo, & minuto. Tertium genus folijs minoribus, ſed acrioribus creſcit.

Li. 4. de mat. med. cap. 79.

Primum genus Matthiolus Vrticam primam, Tragus Vrticam romanam, Lobellius Vrticam ſylueſtrem ſemine lini, Fuchſius in Iconibus Vrticam veram, Geſnerus
H in horto medico vrticam maſculam, & Dodoneus Vrticam vrentem priorem indigitarunt. Secundum genus vocatur Bauhino Vrtica vrens maxima, & vrtica ſecunda Dioſcoridis, Vrtica maior Fuchſio, Vrtica ſylueſtris aſperior Lobellio, Vrtica vulgaris vrens Trago, & Vrtica fœmina, & communis quibuſdam appellatur. Tertium deniq; genus apud Matthiolum cognominatur Vrtica vrens minor, Cania fortè Plinij apud Bauhinum, Vrtica exigua Ceſalpino, & Vrtiea vrens minima Dodoneo.

Vrticarũ varia genera.

Ab his omnibus diſcrepantem Vrtieam vrentem obſeruauimus, quam damus in icone III. non tamen ſpecie, ſed tantùm monſtrifica foliorum facie, quæ poſtea ad ſecundam ſpeciem referri poſſet. Nolumus enim imitari Tabernemontanum, qui primam Vrticæ vrentis ſpeciem aliquando in caula, & radice rubeſcere animaduertens, duas Vrticæ ſpecies conſtituit, quarum alteram Vrticam maiorem, & alteram Vrticam rubram appellauit.

III.

Digitized by Google

II. Amygdali folia monſtrifica.

Digitized by Google

III. Vrtica monſtroſa.

In hac igitur monſtrifica planta, ratione ſitus, & figuræ, folia ſunt diuerſa: ſiquidem horum alia ſunt lata, alia anguſta, alia crenata, alia nequaquam, alia à pediculo pendent, alia cauli adhærent, alia demum perfectam formam ſunt ſortita, & alia malè conformata cernuntur. Id autem natura vario ſollicitata impedimento, in procreandis ſtirpibus, præſtare ſolet. A

Neque volumus ſilentio inuoluere monſtroſum folium in Malo medica, ſiue citria inuentum. Malus enim citria, vel medica, aut Aſſyria, aut Heſperica à Regione nomen ſortitur, & varietàs pomorum in magnitudine, & ſapore obſeruatur. Arbor eſt perpetuò pomifera, quæ Aurantiorum, & Limoniorum plantam proceritate adæquat: etenim tria hæc malorum genera, ſcilicet citria, limonia, & aurantia in officinis Medicorum vſitata ad vnum genus ſpectant: ſiquidem folia perpetuò in arbore vireſcunt, & à folijs aurancij mali, aut parùm, aut nihil diſſentiunt exiguis foraminibus viſionem effugientibus peruia, cum ramis flexilibus, viridi cortice indutis, & ſpinarum copia munitis.

IIII. His igitur intellectis de recta figura foliorum mali medicæ, non poterimus niſi aſſerere folium in icone IIII. delineatum fuiſſe monſtrificum; cum omniquaq; à genui- *Cauſa monſtri.* no mali aſſyrij folio diſcreparet; vt Lector contemplari poterit. B

Solet enim contingere plantis, quod, in productione Gemellorum, animantibus accidit: ſiquidem in vtero animantis duplex fœtus interdum conglutinatur, & in plantis duo folia aliquando copulantur, & vnum monſtrificum conſtituunt: quemadmodum hoc in loco licet intueri; & quamuis ibi folium etiam Mechoacani conſpiciatur, hoc ideò factum eſt, quoniam à Pictore in eadem tabella fuerat delineatum, & à *Monſtroſi caules plantarum.* cœlatore inciſum.

Modò ad monſtroſam fœditatem caulium plantarum ſermo noſter dirigetur. Namque in ſtirpibus interdum caules monſtroſè augentur, & dilatantur, veluti fœtus animalium quandoq; magnitudinem enormem ſortiuntur: quoniam autem monſtroſi caules in multis, & diuerſis plantis fuerunt obſeruati: idcireò ab herbis notioribus erit inchoandum.

Eſt igitur quædam planta κιχωριοειδὴς nuncupata, vel quia cichorio ſit conſimilis, vel quia inter genera cichoriorum recenſeantur, Dioſcoridi σέρις nominatur, & Latinis Intubus, ſiue Intubum, quoniam huius plantæ caulis in modum tubi tubulatus ſit. C
Indiuia etymum. Hinc Herbariorũ Vulgus, nomine latino corrupto, Indiuiam, quaſi Intubiã appellant.

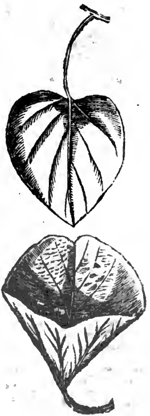
Eſt itaque planta hæc duorum generum, quoniam in Intubum domeſticum, & ſylueſtre diſtribuitur. Domeſticum rurſus in duas ſpecies diuiditur, nempè in latifolium, necnon in anguſtifolium, folijſque magis inciſis. Pariter intubum ſylueſtre duas com- *Intubi ſpecies quot.* plectitur ſpecies, quæ ratione exigui ſeminis, & anguſtiæ foliorum, ab Intubis hortenſibus diſcriminantur.

Modò inter has ſpecies vna eſt, quæ vocatur Intubum erraticum Plinio, Intubum agreſte Geſnero in horto medico, Intubum ſylueſtre, & anguſtifolium Lugdunenſi, Solſequium Brumfelſio, Cichorium ſylueſtre Lobellio, Dodoneo, & Matthiolo, Cichorea cærulea Trago, & Denique Cichorium officinarum, & Seris picris Dioſcoridi apud Bauhinum. Hæc planta colore floris variat, nempè cæruleo, albo, & roſeo, quamuis hæc, quam damus, florem cæruleum protuliſſet. Immò caulis plantæ huius D latitudo aliquando quattuor digitorum fuit obſeruatus, vt teſtificatur Dalechampius, referente Bauhino, in Hiſtoria Plantarum in capite de Beta. Quandoquidem hæc planta, ob materiæ vbertatem, ſolet monſtroſos caules oſtentare. Non diſſimile
V. monſtrum Intubi exhibemus ſpectandum in icone V. vbi caulis admodum latus, & compreſſus conſpicitur, quæ compreſſio poſtea, vel ab anguſtia loci, vel ab aliqua re comprimente prodire ſolet.

Monſtrum Intubi obſeruatum ab Illuſtriſs. Senatore Samperio. Non diſſimilem plantam monſtroſam Illuſtriſſimus Ioannes Baptiſta Samperius Bononiæ Senator inuentam, ad locupletandum Muſæum publicum, viuis coloribus pronè, & ſupinè delineari curauit, die vigeſima ſeptima Iulij anni poſt milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimi ſeptimi. Hæc erat Intubi ſpecies flore cæruleo, caule latiſſimo, & folijs ita complicatis, & connexis, vt nidum alicuius auis emulari videretur.

Son-

IIII. Mali Aſſyrij folium monſtrificum, cum folio legitimo Mechoacani.

Digitized by Google

V. Intubum ſylueſtre caule monſtroſo, nempè lato, & compreſſo.

Digitized by Google

Soncho, & Intubis affinia ſunt Hieracia, ideò Authores poſt hiſtoriam Sonchi, & Intuborum ad ponderandas Hieraciorum ſpecies accedunt. Dioſcorides hanc plantam ἱεράκιον vocitat ab aue accipitre, quæ ἱέραξ Græcis dicitur. Quapropter Latini *Li.3.de mat. med.cap.72.*
E Græcos imitati, hanc plantam Hieracium, & Accipitrinam indigitarunt, quoniam, vt Plinius animaduertit, Accipitres contactu foliorum huius plantæ obſcuritatem oculorum diſcutiant. Præterquamquòd hæc herba aliquibus Græcis σογχίτης nominatur, cum à natura, & facultate ſonchi non valdè recedat, vt paulò ante fuit annotatum.

Huius plantæ Dioſcorides loco citato duas aſſignat ſpecies, nempè Hieracium magnum, & paruum, cum noſtra ætate ſpecies multò plures obſeruentur: namq; Bauhinus in Phythopinace duas ſpecies ſupra viginti enumerauit. Itaq; Hieracium maius Matthioli, Fuchſij, Dodonei, & Lobellij, ſeu Hieracium magnum Ceſalpini, Taraxacon maius Loniceri, & Hieracium minus Dalechampij in Herbario Lugdunenſi cum ſit vnum, & idem creſcit paſſim in locis incultis, folijs ſoncho, & intubo non diſſimilibus, caule gracili, & floribus luteis, qui tandem papoſi facti in auras euolant. *Hieraciorum ſpecies quot.* Hoc in locis ſtercore ſaturatis plerumq; ob copiam materiæ, & vbertatem alimenti,
F monſtrificum euadit, vt licet conſpicari in icone VI. vbi hæc planta caulem admodum craſſum produxiſſe videtur, quare à natura Hieraciorum degenerans ad caulem Balſaminæ fœminæ accedebat, cui caulis craſſus, pinguis, & ſucco prægnans eſt. VI.

Huic addere volumus Geniſtam caule lato, & monſtroſo à Natura errante ita procreato. Planta igitur, quæ Geniſta Matthiolo dicitur, Geniſta iuncea longifolia Bauhino, Geniſta Italica Dodoneo, Geniſta altera trunco rotundo Ceſalpino, Geniſta Tranſalpina, ſiue Hiſpanica Camerario, Spartium, ſiue Spartum Geſnero in Horto medico, & Spartium Dioſcoridis Lobellio nominatur, & creſcit folijs longiuſculis ferè inſtar foliorum Lini, & flores luteos Lunæ adoleſcentis æmulos producit.

Hinc Meſue Geniſtam inter frutices montanos enumerauit, ex cuius radice multas erumpere virgas rectas, flexiles, & fractu contumaces retulit, cum floribus luteis figuræ lunaris, quibus cadentibus ſiliquę ſuccedunt magnitudine ſiliquarum erui continentes ſemina lenti ſimilia, & quibuſdam interuallis diſtincta. *Geniſtæ deſcriptio.*
G His ſic expoſitis, Geniſtam, quam hic damus, monſtroſam eſſe intelligemus, cum caulis non ſit iunceus, ſed admodum latus, & monſtrificus, vt in figura VII. oſtenditur. VII.

Non abſimilem Narciſſi vulgaris plantam nonnullis ab hinc annis in publico Viridario naſcentem annotauimus, quæ caulem latiſſimum cum aliquibus folijs cauli agglutinatis produxit; ſimiliter, & Allium Vrſinum caule latiſſimo, & candido ibi meditati ſumus, quarum plantarum icones in Hiſtoria generali Plantarum ſpectandæ proponentur.

Inſuper quamdam Leucoi ſpeciem, ratione caulis, monſtrificam comperimus. Cæterùm animaduertendum eſt, vt cognoſcamus huius plantæ vitium, quòd Leucoium, vel eſt bulboſum, vel non bulboſum. Nos in præſentia de Leucoio non bulboſo verba facimus, quod Dioſcoridi dicitur λευκόιον, nempè Viola alba, non ratione florum, eò quod omnis planta huius generis flores albos emittat, ſed ratio- *L.3. de mat. med. c.138.*
H ne foliorum, quæ vt plurimum albicant; nam flores poſtea variant, dum cærulei, albi, purpurei, & lutei inueniuntur: quamuis Plinius violas tantummodò albas, & luteas cognouerit.

Itaque Leucoium luteum eſt illud, quod florem luteum producit, & à Dioſcoride in medicinis commendatur. Hoc igitur in ſatiuum, & ſylueſtre diſtribuitur. Satiuum eſt multiplex, primum vocatur Leucoium luteum vulgare folijs viridibus apud Bauhinum, Leucoium aureum Matthiolo, Leucoium luteũ Fuchſio, Viola lutea Trago, Keiri Geſnero in Horto medico, Viola parua lutea Tabernemontano. Alia ſpecies appellatur Keiri maximum, & delineatum cernitur in Horto Eyſtetenſi, cum hæc planta floribus luteis ampliſſimis exornetur. Demum Keiri pleno flore creſcit hodie vbique in Florarijs, quod Lobellius Keiri duplici flore indigitauit. *Leucoi differentia.* *Keiri ſylueſtris differẽtis.*

Pariter Keiri ſylueſtre duplex inuenitur folijs anguſtioribus, & floribus exiguis,

quarum

VI. Hieracium monſtrificum.

Digitized by Google

VII. Geniſta monſtrifica.

Digitized by Google

quarum altera ſpecierum apud Cluſium,& altera apud Tragum deſcribitur,quæ inter ſe facie non valdè diſcrepant: namque iuxta radicem, multa emittunt folia Leucoi lutei folijs ſimilia, viridia, ſed anguſtiora, inter quæ vnus, ſed plerumque plures aſſurgunt caules, folijs carinatis obſiti, ſuſtinentes flores quattuor integratos folijs, flauos, & Leucoi hortenſis lutei æmulos, ſed minores, minuſque odoratos. Succedunt floribus oblonga cornicula, vt contingit leucoio ſatiuo, ſeminibus referta. Radicem habet longam, candidam, & multis tenuibus fibris prærditam. A

Ex deſcriptis, & enumeratis Leucoi ſpeciebus Lector facilè poterit elicere plantam, quam hic damus monſtrificam, in icone VIII. eſſe referendam ad genus Leucoi lutei ſylueſtris; nam folijs admodum anguſtis, & floribus luteis quidem, ſed exiguis exornabatur.

VIII.

Quamobrem plures huius plantæ caules quodammodo agglutinati videntur, conſequenterque flores, qui è ſummitate ſingulorum caulium prodire ſolent, ſimul conglobati hanc plantam monſtroſam caule lato compreſſo,& contorto reddiderunt.

Lib. 2. de mat. med. cap. 131.

Monſtroſa caulis fœditas in Leucoio ſylueſtri luteo obſeruata reuocauit in mentem monſtroſum caulem illius plantæ, quæ ab Herbarijs Tragopogon appellatur. Hęc planta τραγοπώγων, καὶ κόμη Dioſcoridi, & alijs Græcis fuit nuncupata, Latinis Barba Hirci, quoniam ex concluſo calycis vertice quidpiam incanum pendeat Hirci barbulam imitans. B

Erumpit à terra folijs Croci, latioribus tamen, & longioribus, flore luteo Taraxaci flori non abſimile, maiore tamen in calyce contento, qui ſereno Cœlo ſatiſcit, nubiloſoque clauditur. Ex floribus papposum emergit caput, in quo ſemen oblongum ſeruatur. Radice nititur longa, alba, & guſtui grata, nam cocta in acetarijs commendatur: hac de re hanc plantam cunctis notiſſimam eſſe exiſtimamus: in pratis enim, & locis ſaxoſis ſponte prouenit.

Tragopogoni ſpecies quot.

Huius plantę poſtea ſex ſpecies in Phythopinace aſſignantur, quas hoc in loco recenſere eſſet ſuperfluum; cum de prima tantùm ſpecie verba fiant, quæ Matthiolo Tragopogon, Lobellio Tragopogon luteum, Trago Barba Hirci, Bahuino Tragopogon pratenſe luteum, & Hetruſcis Saſſefrica nuncupatur. Hæc planta cum copioſo humore ſcateat non rarò in hortis, materia luxuriante, monſtroſos caules progignit, in quibus, propter radicem in acetarijs gratam, alitur. Id oſtendit icon VIIII. vbi Lector Tragopogon caule latiſſimo contemplari poteſt. C

VIIII.

Etymum tithymali.

Neq; debemus obliuioni mandare monſtroſum vitium in Tithymali caule obſeruatum. Eſt enim Tithymalus planta nota ob copiam lactis, quam vulnerata effundit. Idcircò Lexicographi græci hoc nomen τιθύμαλος ἀ τίτθος, nempè mamma deriuant, cum ab herba hac leuiter inciſa tanquam à mamilla lac effluat. Vnde Theodorus Gaza Plinium ſecutus Tithymalum Lactariam reddidit, Columella Lactucam caprinam, & Celſus Lactucam marinam nuncupauit: Officinæ autem Eſulam indigitant.

Lib. 4. de mat. med. cap. 160.

Dioſcorides Tithymalorum ſpecies ſeptem recenſuit. Prima χαρακίας dicitur, quibuſdam ἀμυγδαλοειδὴς, & Tithymalus maſculus. Secunda ſpecies vocatur Tithymalus fęmina, μυρσίνης, quam Alij καρυίτην, καὶ μυρσινίτην cognominant. Tertia ſpecies nuncupatur παράλιος, quam Aliqui τιθυμαλίδα nominant. Quarta eſt ἡλιοσκόπιος. Quinta κυπαρισσίας. Sexta δενδροειδὴς. Septima πλατύφυλλος. Theophraſtus plura recenſet genera, & hodie in Phythopinace à Bahuino ſex ſpecies ſupra viginti enumerantur. D

Species tithymalorum

Modò inter tot Tithymalorum ſpecies, quinta apud Dioſcoridem Cypariſſias nuncupata nobis ſe ſe offert conſideranda. Etenim Tithymalus cypariſſias apud Dioſcoridem eſt Tithymalus cupreſſinus, ſiue humi Pinus apud Lobellium, & Eſula cupreſſina quorumdam; exit à terra in caulem dodrantalem, & etiam maiorem, ſubrubrum, ex quo folia Pini, vel Cupreſſi æmula, ſed molliora, & tenuiora exoriuntur, vnde nomen traxit.

Candido redundat ſucco, & eadem vi cum alijs Tithymalis pollere perhibetur. Hæc ſpecies inuenta fuit ſummitatem verſus monſtrifica: nam caulis dilatabatur cum
X. multitudine foliorum, & floribus cauli adhærentibus, vt conſpici poteſt in icone X.

Alitur

Digitized by Google

VIII. Leucoium luteum ſylueſtre caule lato, compreſſo, & contorto.

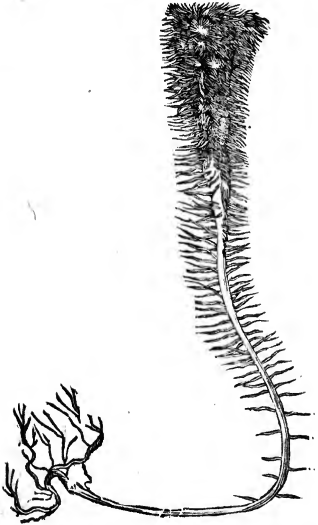
Digitized by Google

VIIII. Tragopogon caule latiſsimo.

Digitized by Google

X. Tithymalus Cupreſsinus monſtroſus.

Digitized by Google

Alitur inſuper in Florarijs, ob florum copiam, & amœnitatem, quædam planta,
Campanula quæ à Matthiolo Medium, & Viola mariana nuncupatur, & ſponte creſcit in locis
quæ planta. nemoroſis, folijs intubo ſimilibus, caule procero, floribus amplis, & campanæ figuram æmulantibus; quocirca Bahuinus in Phythopinace hanc plantam ad earum claſ- A
ſem retulit, quæ à forma floris campanulæ appellantur, quæ poſtea à Vulgo Herbariorum genera rapi ſylueſtris vocitantur. Hinc ruſtici monticolæ in agro Bononienſi rapunculum ſylueſtrem nominant, & Geſnerus rapi ſylueſtris genus maximum nuncupauit.

XI. Hæc igitur planta nonnullis ab hinc annis lato caule in publico Viridario creuit, vt in icone XI. obſeruari poteſt.

Ridiculum, & magis admirandum monſtrum in Anchuſa conſpicati ſumus. Eſt enim ἄγχουσα dicta παρὰ τὸ ἄγχειν, quia ſuffocandi facultate potiatur: quamuis alij ſic nuncupatam putant à rubicundo radicis colore; quandoquidem ἀγχούζειν apud
L. 4. de mat. Græcos eſt fuco illinire. Tria huius genera tradit Dioſcorides, Plinius quattuor, &
med. cap. 23. Bahuinus in Phythopinace quinque, folijs, & floribus variantes. Producit vt plurimum folia aſpera inſtar Bugloſſi, flores per caulem ſparſos purpuraſcentes, & radicem ſanguineo colore refertam. B

Anchuſa igitur, quæ eſt ſecunda apud Matthiolũ aliquãdo caulem admodum craſſum procreauit cum copia foliorum, & florum purpuraſcentium in ſummitate complicatorum, & in orbem ita diſpoſitorum, vt figuram ventilabri præ ſe ferret: quem-
XII. admodum in icone XII. apparet, vbi Lector plantam Anchuſæ genuinam, & naturalem, deinde monſtroſam conſpicari poteſt, vt perfecta, & imperfecta Naturæ opera in plantis quoq; manifeſtentur.

His addimus alium Anchuſæ caulem eleganter monſtroſum, qui alio tempore fuit obſeruatus; erat enim obliquus, & latus, cuius faſtigium floſculi purpuraſcentes exor-
XIII. nabant, vt in icone XIII. ſub numero 1. conſpicitur; vbi quoq; ſub numero 2. cernitur folium moly monſtrificum: cum in eius faſtigio fructus rotundus à Natura fuerit procreatus.

Moly quot Moly, ſeu μῶλυ eſt herba ita à Græcis nuncupata ἀπὸ τοῦ μωλύειν τὰς νόσους, nimi-
ſint differẽ- rum ab amoliendis morbis: quapropter inter amuleta colloeatur. Vnum tantummo- C
tia. dò moly Dioſcorides cognouit; cum noſtra ætas ſpecies plures noſcat: ſiquidem in Phythopinace quattuor differentiæ habentur. Ideò inter has moly maius Bahuini, ſeu homericum Lobellij, & moly bulbum in folio gerens Theophraſti monſtroſum illud folium edidit.

Producit hoc moly folia ſcillæ folijs ſimilia, longiora tamen, & inuicem ſe amplectentia, caule longiſſimo, craſſo, concauo ſine folijs, multos flores ſtellatos longis pediculis inhærentes ſuſtinens, nigro ſemine, inſtar ſeminis cæparum. Radicem habet craſſam, albam, rotundam, & nigro cortice tectam, quam negat Theophraſtus difficulter erui poſſe, vt Homerus aſſeuerauit.

Præterea, iuxta caulem huius plantæ, inter folia plerumq; alius exit cauliculus planus, cuius ſummitas nucleum veluti Allij gerit, qui terræ commiſſus germinat, & prolem huius plantæ propagat. Monſtroſum igitur folium procreatum eſſe exiſtimamus, quia cauliculus, materia luxuriante, in folium degenerauit, cuius faſtigium huiuſmo- D
di nucleo, ſeu fructu rotundo à natura fuit exornatum.

His monſtroſis plantarum caulibus tanquam coronidem, pulcherrimum, & admirandum caulem præter naturam latiſſimum herbæ Lycopſis addere volumus, quæ à natura Anchuſæ non multum recedit.

Quandoquidem Dioſcorides de Lycopſi verba faciens, eam ab aliquibus Anchuſam nuncupatam fuiſſe pronunciauit, nec præter rationem, cum & ipſa, inſtar
XIIII. Anchuſæ, florido radicis colore referta ſit. Hoc monſtrum in icone XIIII. apparet.
Ramus Coti- Neque à monſtris huius generis eſt ſegregandus quidam ramus Cotini, qui in ſum-
ni monſtro- mitate erat planus, & inſtar Pedi epiſcopalis contortus; qui in publico Muſæo exſic-
ſus. catus, & delineatus ſeruatur, ſed cum non fuerit inciſus, propterea eius iconem ſpectandam proponere non potuimus.

Hactenus de monſtroſis plantarum caulibus, & ramis ſermonem habuimus, iam tempus eſt, vt deſcendamus ad monſtrificos flores, qui à natura in varijs plantarum gene-

XI. Medium Matthioli caule lato, & monſtroſo.

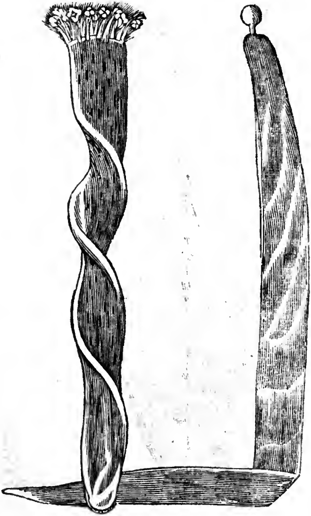

Digitized by Google

XII. Anchuſa purpuraſcens figura ventilabri.

XIII. Anchuſa caule monſtroſo purpuraſcentibus floribus. Et Moly folium monſtrificum.

XIV. Lycopſis caule latiſsimo.

Digitized by Google

genetibus interdum procreantur. A notioribus igitur inchoantes, nonnihil de Roſa ramulum herbaceum in centro floris gerente dicemus. *Lib 6. hiſt. plant. cap. 6.*

Roſarum igitur permultæ differentiæ à Theophraſto recenſentur, quæ foliorum
E multitudine, paucitate, aſperitate, læuitate, ſtirpis colore, & odore variant, plerumq; tamen roſarum duplex genus, nempè ſatiuum, & ſylueſtre aſſignatur. Ad ſatiuum, & hortenſe genus refertur roſa illa purpurea, minus rubens à Plinio appellata, Italis incarnata dicta, io officinis Medicorum roſa communis, & pallidè rubeſcens appellata. Huic ſuccedit roſa alba pleno flore villior habita. Alia eſt ſaturatè rubens, holoſerica Lobellio vocata, Damaſcena officinarum, quæ florem ſimplicem,& plenum emittit. Alia eſt huius generis, ſed minus ſaturatè rubet. Alia moſcatula ab odore vocitatur, & flore ſimplici, & multiplici creſcit. Alia ſine ſpinis prouenit, magnitudine, & paruitate floris varians. Alia demum roſæ incarnatæ, & vulgari hortenſi eſt ſimilis, ſed folio criſpo. Deinde genus roſarum ſylueſtre multas comprehendit ſpecies, de quibus in Hiſtoria Plantarum verba fieot. *Roſarum differentiæ. Monſtri huius deſcriptio.*

Itaq; inter ſpecies roſarum hortenſes, illa vulgaris, & incatnata Italis nominata, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſecundo, monſtrifica nata
F eſt, folijs grandibus, cum calyce non ita magno, ex quo ſoliola barbata erumpere ſolent; nam ibi folia viridia magna, & lata enata conſpiciebantur.

Ex medio roſæ centro, vbi anthoræ nuncupatæ locus eſt, ramulus ſeſquipalmum longus folijs numeroſis obſitus emergebat, ſine vllo abortiuæ roſæ rudimento, quod in alijs quandoque cerni ſolet.

Quandoquidem Natura ex præcipua calycis portione, luxuriante floris materia, alium florem in medio alterius fabricat. Sed oppoſitum in hoc monſtro debemus atteſtari, nam, luxuriante herbæ materia, ex centro flotis alia herbacea folia emiſit: id monſtrum in icone XV. monſtratur. XV.

Eodem anno, nimirum poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſecundo creuit in horto publico illa planta bulboſa, quam Matthiolus Martagon Chymiſtarum appellauit, Lobellius Lilium montanum, & Ceſalpinus Lilium ſylueſtre purpureum. Variat hæc planta ratione coloris florum; nam alij magis, alij minus rubent. Alij candidi ſunt in
G maiori pretio habiti. Sed rubentes aliquibus maculis diſtinguuntur: omnium tamen flores terram ſpectant, & per interualla in ſummo caule naſcuntur, & folia florum ad pediculum reflectuntur. Folia autem plantæ circa caulem ſunt lata, radix eſt bulbacea, & colore luteo referta. Creſcit paſſim in locis ſyluoſis, & propterea creditur eſſe notiſſima. *Deſcriptio lilij montani.*

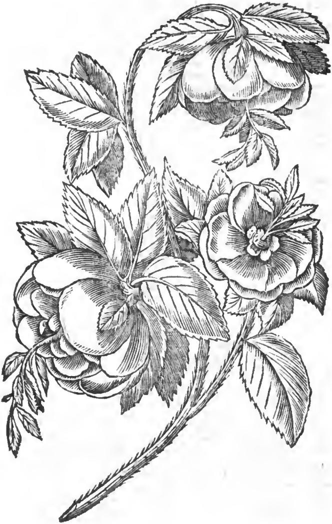
Creuit igitur hæc planta monſtroſa, & admirabilis, primò ob caulis proceritatem, quæ altitudinem ſex dodrantum ſuperabat: deinde licet caulis ſecus radicem per ſeſquidodrantem alijs plantis huius generis eſſet ſimilis; nihilominus deinceps totus caulis erat latus, compreſſus, & herbacei coloris, vbicumque foliolis ſtipatus. Sed cum plantæ huius generis ab imo ad ſummum florere ſoleant. Hæc planta eodem tempore cum flores quindecim apertos oſtenderet, veritati conſonum eſſe videbatur, niſi planta à corona radicitus fuiſſet exciſſa, quòd in maiorem proceritatem proculdubiò ſe ſe extuliſſet, & reliqui flores quinquaginta numerati recluſi appa-
H ruiſſent. Exhibetur ſpectanda hæc monſtroſa planta in icone XVI. vbi decem tantummodò flores aperti fuerunt delineati, vt reliqui omnes clauſi ſuis calycibus formam dactylorum repræſentantibus melius conſpici poſſent. XVI.

Contingit quandoq; nobis videre monſtroſum Bellidis maioris florem, nam Matthiolus in Commentarijs ad Dioſcoridem tria huius plantæ recenſet genera: cum tamen Bahuinus in Phythopinace duodecim ſpecies enumerauerit (vocatur Bellis ob florem bellulum, & pulchellum) hic autem de illa ſpecie verba fiunt, quæ Bellis maior nuncupatur, & emittit folia ex anguſta origine in latum ambitum deſinentia, ſubrotunda, & circumquaque, more folij querni, ſerrata; ſed quæ creſcunt circa caulem anguſtiora, & magis oblonga ſunt, inſtar foliorum ſenecionis. Ab vna radice plures caules cubitales, teretes, & robuſtos fundit, è quorum faſtigio flores Anthemidis, & matricariæ floribus maiores erumpunt, colore intus aureo, & folijs albis luteum cingentibus. *Species Bellidis quot. Bellidis maioris deſcriptio.*

In ſimili planta à nobis obſeruata flos ita monſtroſè erat fabricatus, vt nonniſi

folio

XV. Roſa monſtroſa.

Digitized by Google

XVI. Martagon monſtrificum quinquaginta florum.

Digitized by Google

ſolia alba ſimul iuncta ſine aureo centro conſpicerentur; cum calyx floris, ob membranæ fortè duritiem dilatari non potuerit; quapropter folia coalita monſtrificum
XVII. florem repræſentarunt, vt in icone XVII. cernitur.

Neq; admirari debemus, cum hæc membranæ durities in calycibus Narciſſorum A
ſimilem effectum produxerit: ideòq; Hortorum cuſtos ſorficula talem membranam dilatare ſolet, ne flos monſtroſus erumpat; alioquin, per compreſſionem folia florum coaleſcunt, & monſtra huius generis producuntur, dum ſolia tantummodò alba ſimul conglutinata ſine centro luteo in lucem egrediuntur.

Paucis ab hinc annis Ranunculi quoq; monſtroſi flores in admirationem nos traxerunt. Eſt ranunculus Dioſcoridi βατράχιον, quia locis humectis more Ranarum lætetur, Item σέλινον ἄγριον, nempè Apium agreſte, quia foliorum forma Apium imitetur. Dicitur Herba ſcelerata, quoniam ſceleſti mendici, vt ſtipem extorquere poſſint hac in cruribus vlcera excitant. Vulgus interdum pedem Corui, necnon pedem Galli, à forma foliorum, hanc plantam indigitat. Huius multa genera Dioſcorides, & Plinius memorarunt, ſed multò plura Bahuinus in Phythopinace enumerauit, dum quattuor ſpecies ſupra quadraginta recenſuit.

L. 2. de mat. med. c. 106.

Lanunculi ſpecies quot.

Illa igitur ſpecies octaua in ordine apud Bahuinum, nempè ranunculus erectus B
hortenſis multiplex, ſeu pes Corui flore pleno apud Brunſelſium, & Ranunculus polyanthemus multiflorus, ſeu oleraceus hortenſis primus Lobellij in obſeruationibus, & Ranunculus polyanthemus in iconibus apud eumdem exhibuit quandoque
XVIII. flores, quales in icone XVIII. cernuntur. Quandoquidem in ſummitate caulium duo ſimul, & tres flores coaliti emerſerunt. Hocque non aliundè dimanare potuit, niſi ab vberi materia florifera, & à facultate formatrice, quæ flores ab inuicem ſegregare nequiuit.

Monſtrũ in Narciſſo.

In aſſertorum confirmationem, conſpectus eſt quandoq; Bononiæ Narciſſus medioluteus polyanthos duobus diuerſis floriferis caulibus coniunctis, & coalitis, naturæ luxuria compactus, quorum caulium alter ternos, alter quaternos flores oſtentabat, ſed vtrinque ſulcus quidam quaſi caules ſegregaturus ducebatur. Erat igitur hic geminatus caulis ſeptenum numero florum quaſi iunctorum pulchellus monſtroſus, & admirandus. C

Pothon veterum quid.

Aliud monſtrum in floribus Aquilinæ obſeruatum anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo tertio circa finem Aprilis, ſummoperè admirandum proponere ſpectandum volumus. Hæc eſt illa planta, quam Coſtcus Pothon Priſcorum eſſe voluit, & Ceſalpinus Iaſionem Theopraſti. Dalechampius Διὸς ἄνθος, nempè Iouis florem apud Atheneum eſſe credidit. Fabius Columna Iſopyrum Dioſcoridis eſſe ſtatuit, & tandem Geſnerus Leontoſtomum indigitauit.

Aquilinæ variæ nomina.

Vtcumque ſit, hodie hæc planta Aquilegia, ſeu Aquilina nominatur, ob mucrones florum aduncos, inſtar vnguium Aquilæ: in folijs quodammodò cum maiori chelidonio conuenit; ſunt tamen Aquilinæ folia rotundiora, & molliora: qua de re hæc planta ſylueſtris Chelidonia, & Chelidonia media apud Caſtorem Durantem nominatur, & à quibuſdam Columbina dicitur; floribus autem Conſolidæ regali eſt affinis.

Huius plantæ differentiæ quinque in Phythopinace recenſentur, ſed multò plures in publico Bononienſi viridario obſeruantur, ratione magnitudinis, coloris, & multitudinis foliorum: ſiquidem eius flos ſimplex, & plenus colore cæruleo, candido, rubicundo, variato, purpureo, necnon candido nonnullis litutis purpureis aſperſo. Immò interdum creſcit flore inuerſo, degenere, & roſeo. D

Itaque Natura videtur omnes prædictas varietates ad vnam Aquilinæ plantam retuliſſe, & monſtroſiſſimam effeciſſe, quam ſpectandam damus in icone XIX. Produxit enim flores admodum varios, & inſolenti forma admirandos; quoſdam enim ex eadem radice, immò & caudice cæruleos protulit, alios partim cæruleos, partim herbacei coloris, & à folijs plantæ minimè diſtinctos. Qui viridi erant colore habitum Roſæ æmulabantur, cum folijs ſupra ſe duplici ordine inclinatis.
XIX.

Deſcriptio monſtroſæ Aquilinæ.

Nulla cauitate corniculorum ſupernè conſpicua, aut caudis inflexis infernè apparentibus, ſtamine florum non luteo, ſed nonnihil ruſeſcente. Quæ autem medio flore extare ſolent veluti ſiliquæ pericarpij abſque vllo pericarpio in foliola tenuia

abibant;

Digitized by Google

XVII. Bellis maior flore monſtroſo.

Digitized by Google

XVIII. Ranunculus polyanthemus multiflorus Lobellij monſtrificus.

Digitized by Google

XIX. Aquilina monſtroſiſsima.

Digitized by Google

abibant; eaque ratione quædam ad producendum ſemen incepta videbantur. Qua parte flos cæruleus reſulgebat, aliquæ caudæ inflexæ ſubtus viſebantur, qua flos vireſcebat, nullæ; vt in propoſita icone conſpicitur.

Amelli differentia. Poſtremo loco inter plantas flore monſtrifero natas quædam Amelli ſpecies à A
nobis collocatur, quæ à Bahuino inter quattuordecim differentias Aſteris Attici recenſetur ſub nomine Aſteris Tripolij variegato flore: Aliter vocatur à Lobelio in iconibus Aſter minor Narbonenſium, flore Tripolij, aut flore Linariæ, vt legitur in Aduerſarijs apud Petrum Pennam.

Flores igitur huius plantæ cum aureo, purpureoq; colore mixto reſulgeant, fuerunt nonnulli, qui Aſterem Atticum Dioſcoridis, & Amellum Virgilij eſſe voluerint. Aſteris appellationem ſibi vendicauit, quia folia floris inſtar ſtellæ radiata ſpectentur, & Attici nomen ſibi aſciuit, quoniam frequentius in Agro Athenienſi, quam alibi creſceret. Amellus tandem nuncupatur, quia naſceretur frequentius iuxta Mellam Galliæ fluuium; canebat enim Virgilius hunc in modum.

Li.4. Georg. ——— *Tonſis in vallibus illum*
Paſtores, & curua legunt propè flumina Mellæ.

Creuit igitur in Hortis publicis planta huius generis ſemine ex Belgio miſſo, B
ideòque placuit Amellum Belgicum cognominare, quæ tandem ob ſaturatum læ tamine ſolum, vel ob aliam cauſam in monſtrum degenerauit, vt in icone XX. apparet, vbi materia herbacea, & materia ad florem producendum deſtinata ſimul confuſæ monſtroſum nobis florem generarunt. XX.

Iam peruenimus ad fructus plantarum, qui nonnunquam monſtroſi à natura procreantur. Quamobrem in primis de fructibus Herbarum, & deinceps de fructibus Arborum agemus: cum in omnibus aliquando monſtra obſeruata fuerint.

In primis nobis olim ſe ſe obtulit fructus Dipſaci monſtrificus. Eſt δίψακος Dioſcoridis ex genere herbarum aculeatarum caulem habẽs altum, & ſpinis horridum, folijs lactucæ ſpinoſis, & binis ſingula caulium genicula amplectentibus, concauo alarum ſinu, in quo aſſiduè ros, vel imber ſeruatur; vnde planta hæc Dipſaci, nempè ſitientis, per antiphraſim, nomen inuenit. *Dipſaci etymum.* Hinc poſtea Latinis ſitibunda nominatur, quia rore, vel imbre ad pellendas ſitis iniurias in alarum ſinu recepto abutatur. C
In cacumine caulium capitula tanquam fructus oblonga, & echinata creſcunt. Quamuis Matthiolus, & alij plantam hanc Labrum, ſeu Lauacrum Veneris indigitauerint, vt Ceſalpinus arbitratur, quoniam aqua in hac herba reperta maculæ, ſeu mendæ faciei emendentur.

Huius igitur duo genera aſſignantur, nempè ſatiuum, & ſylueſtre. Genus ſatiuum Carduus fullonius vocatur: *Dipſaci genera.* cum Fullones echinato huius fructu, vel capitulo rudes adhuc pannos ex lana contextos pectant, & expolliant, antequam colore eos inficiant: quapropter multis in Regionibus magno quæſtu ſeritur. Aliter vocatur Carduus Fullonum ſatiuus Lobelio, & Trago, necnon Dipſacus ſatiuus albo flore Bahuino. Huius ergo fructus, vel capitulum aliquando inuentum fuit, non iuxta conſuetudinem plantæ in ſummitate acuminatum, ſed quaſi quadrangulum, veluti quattuor alia capitula inde producturum, vt in figura XXI. apparet. XXI.

Inſuper faba κύαμος Dioſcoridi à feracitate dicta, planta eſt notiſſima, cuius ſe- D
men inter legumina eſt maximum, & quò maius, eò magis iuxta longitudinem depreſſum, minus eſt rotundius. *Fabarũ differentia.* Fabæ in ſiliquis concluduntur, vt plurimum albæ ſunt, & nigræ, & ex colore rubicundo purpuraſcentes. Flores ſunt, vel candidi lituris nigris conſpicui, aut ex purpura nigreſcentes. Eſt autem faba ſatiua, & ſylueſtris, iterum ſatiua maior, & minor.

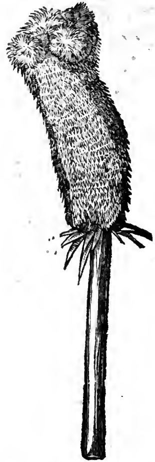
In genere ſatiuæ minoris obſeruatæ à nobis fuerunt ſiliquæ à natura conglutinatæ, dum ex duabus vna reſultabat, quaſi gemella, veluti in latere ſuperiori Thecæ ex oppoſito pediculi cernitur, vbi Theca bifida adhæret, vt in icone XXII. Lector poteſt conſpicari. XXII.

Idem

XX. Amellus Belgicus monſtrificus.

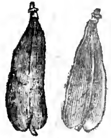

XXI. Fructus monſtrificus Cardui fullonij ſatiui.

Digitized by Google

XXII. Siliquæ fabarum monſtrificæ.

Idem quoque in Animalibus contingere videtur, quando duo fœtus in aluo materna ob aliquam cauſam conglutinantur, & in vnum tantummodò fœtum coeunt, qui geminatus poſtea in vitales auras egreditur, vt in Capitulo antecedenti enucleauimus.

Huic monſtro aliud ſimile, nimirum fructum gemellum in melopeponibus olim obſeruauimus; quorum multæ dantur ſpecies, de quibus ſuo loco ſermo habebitur. Vocatur πέπων à verbo græco πέπτω coquo, quoniam niſi calore Solis huiuſmodi fructus coquantur, & ad perfectam maturitatem peruenerint, guſtui minimè gratificari poſſunt, ad differentiam aliorum fructuum, qui etiamſi perfectè maturi non ſint, aliquam tamen gratiam palato conciliant. *Peponis etymum.*

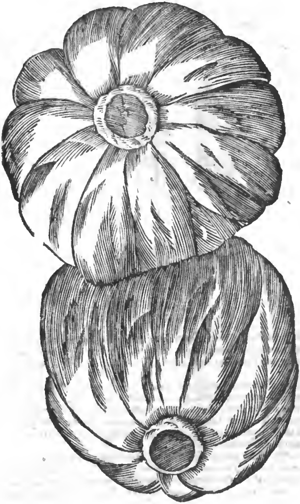
Pepones autem,& Melopepones figura,& magnitudine diſcrepare videntur: nam qui maiores ſunt, & oblongi Peponis nomen ſortiuntur apud Authores, qui verò figuram mali rotundi referunt Melopepones nominantur,nomine ex malo,& pepone conflato. Hoc genus Palladius melonis, quaſi μήλωνας ſcilicet pomeos à pomorum, & malorum forma nuncupauit, quod nomen hodie paſſim vſurpatur.

In hoc igitur genere duos Melopepones conglutinatos in lucem damus, vt cernitur in icone XXIII. qui affabrè fœtum gemellum æmulantur. Rurſus in icone XXIII.
XXIV. Melopepones gibboſi, & prauè à natura conformati oſtenduntur. XXIIII.

Nam

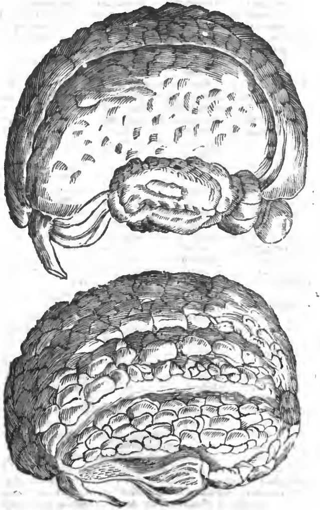
Digitized by Google

XXIII. Melopepo gemellus.

Digitized by Google

XXIV. Melopepones gibboſi, & malè conformati.

Nam veluti in vtero animalium duo fœtus plurifariam conglutinantur, vt quando diſrupa membrana adhærent, & poſtmodum tractu temporis cohærent: ſic etiam tenella fructuum ſubſtantia nimis vicina coaleſcit, & gemellos fructus producit. Immò ſi in vtero animantis ob varium ſitum infantium, varia fit partuum copulatio: aſſimiliter ob varium fructuum ſitum diuerſa fit eorumdem conglutinatio, vt in fructibus delineatis conſpicamur. A

Cauſa monſtroſi fructus.

Amplius quemadmodum ſæpè in vtero animantium ob anguſtiam loci, vel propter compreſſionem à partibus vicinis productam, partus gibboſi, & prauè conformati gignuntur: pari ratione fructus ſiue herbarum, ſiue arborum propter anguſtiam continentis, vel propter compreſſionem alicuius rami, fructus gibboſi, obliqui, & malignè formati naſcuntur: Quamquam, aliquando accidat, vt in fructibus pars rectè formata optimè nutriatur, conſequenterque augeatur, & interim alia pars malè conſtituta, pauco alimento attracto, minimè creſcat, & fructus gibboſus euadat, vt in propoſitis Peponum figuris Lector poterit meditari.

Napus monſtroſus.

Quòd autem anguſtia loci, & aliqua compreſſio tenellos plantarum fœtus poſſit monſtrificos reddere, poſſumus id ſtabilire alia obſeruatione in Napo facta, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum ſecundo. Creuit enim Napus inter alios in Agro Bononienſi monſtroſè formatus, quia duos Napos copulatos repræſentabat. Erat autem huius figuræ. Napus primus, ex quo caulis plantæ erumpebat, erat triplo, vel quadruplo craſſior altero, qui iuxta partem inferiorem maioris erat annexus coloris albi cum rubicundo mixti, ex quo poſtea radix dependebat, per quam ex terra vtrique alimentum communicabatur. B

Cauſa monſtriferi Napi.

Cauſam autem huius gemelli Napi fuiſſe opinamur radicem cuiuſdam ſpeciei graminis, quæ Napum in primordio generationis complexa erat: ideòq; illum comprimens, atque ſtringens effecit, vt fœtus Napi duos æmularetur. Hinc colligendum eſt compreſſionem, & loci anguſtiam tam in fœtibus animalium, quàm in fructibus plantarum eſſe in cauſa prauæ conformationis, & monſtroſæ fœditatis.

Ex monſtroſis Herbarum fructibus ad fructus Arborum aſcendere licet, in quibus ſimiles monſtroſos effectus, & geminatos fructus curioſitate minimè inani ſumus meditari. Primitùs de fructu Amygdali geminato nonnihil dicemus. C

Amygdali deſcriptio. Differentia.

Eſt Amygdalus arbor ob iucunditatem fructus notiſſima; prægrandi enim, & robuſta firmatur radice, caudice eſt procero, folijs ſalicis prælongis, & perſico ſimilibus, cui tota etiam arbor aſſimilatur; florem, vt plurimum, producit album, & fructum figura cordis duplici putamine tectum inſtar iuglandis.

Si reſpiciamus fructuum differentias, hæ ratione ſaporis, magnitudinis, & figuræ erunt diuerſæ. Sunt Amygdalæ dulces, & amaræ.

Sunt item maiores, & minores: namque triplo minores alijs ex Aſia deferuntur: ſunt tamen vt plurimum oblongæ, & figura cordis, quamuis rotundæ etiam inueniantur. His addere poſſumus Amygdaloperſicum in Alſatia frequentem, cuius oſſeus cortex inſtar Perſici eſt rugoſus, & nucleus eſt grati ſaporis redolens perſicum. Itaq;

XXV. in icone XXV. non ſolum delineatas damus Amygdalas gemellas, ſed etiam Amygdalam magnam figura cordis, & Amygdalam rotundam magnitudine ferè maliperſici, de quibus poſtea in Hiſtoria Plantarum, Deo dante, differemus: cum in eadem tabella omnes prædicti fructus eſſent effigiati. D

Poma monſtroſa.

Ad Mala ſi noſmet conuertamus, fructus etiam monſtroſos huius generis iam obſeruatos proponere ſpectandos poterimus. Eſt Malus arbos Græcis μηλέα dicta, & fructus μῆλον malum, mel, propter fructus dulcedinem, & pomum nuncupatur à Latinis, quia potum adimat, dum eius eſu ſitis tollitur.

L. 1. de mat. med. c. 131. Li. 15. hiſt. nat. cap. 14.

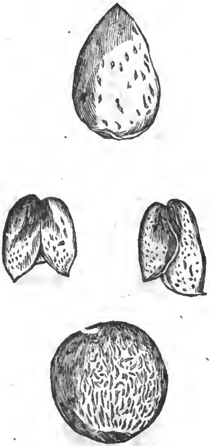
Si differentias mali inquiramus, ſcripſit Dioſcorides malorum genera eſſe, Vulgaria, Cotonea, Perſica, Armeniaca, Medica, ſeu Citria, Verna, Melimela, Epirotica, & Syluestria. Plinius multò plura recenſet, & tandem Tabernemontanus innumera ferè enumerat, quæ nomen ab Inuentore, à loco natali, à ſapore, ab odore, à colore, à magnitudine, & à figura ſortiuntur, de quibus ſigillatim ſuo loco agetur.

Inter malorum ſatiuorum genera, quædam rotunda epirotica numerantur, hodie Italis *Mele roſe*, fortè à colore roſeo. Hæc mala Primum in Epiro prouenisse Græci teſtificantur, dum illa Epirotica indigitant.

In

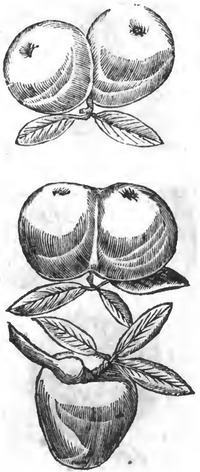
Digitized by Google

XXV. Amygdalæ geminatæ monſtrificæ.

Digitized by Google

XXVI. Mala Epirotica geminata, cum Pomo Paradiſeo monſtrifico.

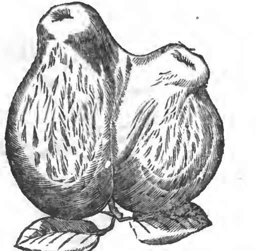
Digitized by Google

In hac igitur ſpecie duo mala gemella ex vbertate materiæ prouenerunt, licet
non omniquaque copulata, ſed tantummodò iuxta pediculum. Item alia duo Mala
epirotica, ſeu roſea conglutinata vidimus, quæ, licet eſſent geminata, vnicum ta-
E men pomum repræſentabant, & gemella erant ratione duorum pediculorum appa-
rentium, ex quibus pendebant, qui fuerunt rudimenta, & ſigna florum, quibus de-
fluentibus, fructus, ſeu poma procreantur, vt in icone XXVI. oſtenditur. XXVI.

Vbi proponitur quoque ſpectandum pomum paradiſeum monſtriferum, quod an-
no ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo tertio, menſe Nouembris,
Illuſtriſſimus Camillus Paleotus Bononiæ Senator, Eminentiſſimi Cardinalis Paleo-
ti Primi Bononiæ Archiepiſcopi Frater, & Illuſtriſſimi Camilli Paleoti hodierni Se-
natoris Auus, rerum naturalium diligentiſſimus indagator clariſſimo viro Vlyſſi Al-
drouando donauit. Erat autem huiuſmodi fructus Pomum paradiſeum vulgò nun-
cupatum, quia ſuauiſſimum odorem ſpirabat, ſed iuxta pediculum eiuſdem pomi ad-
nata erat appendix ſubſtantiæ, & coloris eiuſdem fructus, quæ roſtrum alicuius auis,
F vel digitum cum vnguiculo æmulabatur. Verùm, vt veritatem fateamur, mentulam
potius Canis vnà cum ſcroto, quam effigiem alterius rei repræſentare videbatur; & *Appendix*
in ſummitate talis mentulæ cuſpis quædam nigra, & acuta cernebatur, ſed melius id *pomi quid*
apparebat, quando hæc pomi appendix deorſum vertebatur, quemadmodum Lector *referret.*
in icone poterit meditari.

Poſteaquam incidimus in ſermonem pomorum paradiſeorum, quæ, ob iucundum
odorem, & gratum ſaporem, paradiſea quaſi cælitùs miſſa nuncupantur; non erit ab
re deſcribere aliud monſtrum in hoc pomorum genere olim obſeruatum à prædicto
Illuſtriſſimo Camillo Paleoto, anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo quarto.

XXVII. Pomum paradiſeum monſtrificum.

Digitized by Google

Hoc nuncupari poteſt Diorchites, quia ſit pomum gemellum figura ferè duorum
teſtium, quorum vnus altero ſit longior, Pomum maius erat figuræ colochintidis py-
riformis, alterum verò formam teſtis rotundioris imitabatur. Pediculus poſtea fru-
ctus vtrique erat communis, ſed maiori pomo magis annexus. In vtroque color fla- A
XXVII. ueſcens ad aliquem ruborem vergebat.

In ſuprema parte vtriuſq; fructus, cui flos hærere ſolet, vmbilicus conſpiciebatur,
& propè vmbilicum minoris, erat rima quædam pudendi muliebris æmula, quaſi
Natura alium vmbilicum ibi procreare voluerit, vt in icone XXVII. videri poteſt.

Natura igitur in plantis ſæpè numero aberrans à ſcopo, monſtra producit, ſicuti
ſæpè vidimus, & præſertim in pomis: hoc enim anno obſeruauimus pomum, quod
cucurbitam vinatiam æmulari videbatur. Quandoquidem habebat figuram vaſculi
rotundioris cum collo adhærente parti ſuperiori, quaſi paruum caput pomo inſide-
ret. Hinc colligimus, quòd Natura duo poma procreare voluit, ſed ex inopia ma-
teriæ, pomum magnum, & perfectum primò genuit, deinde aliud admodum paruum,
Pyrorũ differentia. quemadmodum etiam in multis alijs fructibus accidere ſolet.

Malis Pyri ſunt affines, quæ & ipſæ monſtroſis fructibus non carent. Pyrus eſt ar-
bor notiſſima, cum paſſim in Europa creſcat, ita nuncupata, quia eius fructus pyra- B
midem referant. Differentiæ ſunt plurimæ ratione magnitudinis, figuræ, ſaporis,
odoris, coloris, & temporis: itaut Cordus in ſua Hiſtoria, quinquaginta genera Py-
rorum recenſuerit, quæ in Viridarijs, agris, & alijs locis cultis creſcunt.

Syluestria dicuntur, quæ in locis incultis, & nemoribus ſponte oriuntur. In ho-
XXVIII. rum ſylueſtrium genere olim Pyrum obſeruauimus admirandam, & monſtrificam,
cuius ramum damus ſpectandum in icone XXVIII. Erat hæc arbos ſpinis horrida,
Pyri ſylueſtres quales fructus feras. quibus Pyri ſylueſtres ſcatere ſolent, & pyra magnitudine, figura, & colore diuer-
ſa procreauerat: quamuis poſtea eſſent inſipida, & guſtui ingrata, veluti fructus ſyl-
ueſtres huius generis eſſe ſolent. Quare hæc arbos inter τελεσφόρα δένδρα non po-
terat connumerari, quoniam Arbores huius generis fructus æquales, vniformes, &
tempeſtiuos fuerunt.

Paulò ſuperius, quando de monſtriferis plantarum folijs agebamus, mali medicæ,
& Aurantiæ meminimus, de quibus in præſentia verba ſunt facienda, occaſione cu- C
iuſdam fructus nobis donati, qui monſtroſam prorſus formam præ ſe ferebat.

Sunt igitur tria Malorum genera, Citria, Limonia, & Arantia, quæ ad vnum ge-
nus pertinent, & inter hæc mala Aurantia pauliſper ſunt conſideranda, quæ fortè ab
Li. 2. de cõp. med. ſec. loc. cap. 1. Arantio Achaiæ oppido, vel ab Aranea gente in Perſia cognominata fuerunt; niſi
velimus cum alijs Arantia, quaſi aurantia ab aureo fructus colore cognominare: id-
circò Mala aurea Virgilio fuerunt nuncupata. An verò hæc ſint Ceſtiana mala apud
Galenum, & an Martiana mala apud Suetonium in Domitiano, & an Citrangula Aui-
cennæ, & Meſui, non eſt præſentis loci diſputare.

Differentiæ Mali Arancij. Hæc poſtea variant ſapore ſucci acido, dulci, & medio. Dulcia corticem habent
glabrum, acida duriorem, & aſperum. Quædam corium habent magis viride, alia
magis flaueſcens. Reperiuntur quædam ſine ſemine, alia duo ſeminum genera in
eodem pomo gerunt: Noſtratium cortex amarus eſt, quamuis in aliquibus locis cor-
tice dulci, & ſuaui creſcant. Variant quoque forma aliquando rotunda, aliquando D
longa, necnon cortice magis, atq; minus rugoſo. Sed monſtroſum fuit illud pomum
nobis olim dono datum, cuius cortex multis, & oblongis ſcatebat tuberculis, & ſex
XXVIIII. trianguli cum ſeminibus in eodem pomo diſſecto apparebant, vt conſtat in icone
XXVIIII.

Ibi quoque mali Limonij dulcis integri, & ſecti effigies fuit delineata, in qua no-
Malum limonium dulce. uem trianguli conſpiciebantur. Romæ Limoncello appellatur, ob appendices, quas
in folijs habet: quamuis videatur potius ad malum Arantium, quàm ad Limunium
ſpectare, præſertim cum figuram, & colorem ei ſimilem gerat. Diſſectum hoc po-
mum nouem exhibebat triangula, in quorum ſingulis bina ſemina concludebantur.
Sed magna admiratione dignum eſt, quòd nulla conſtat carne, ſed tantùm exterio-
ri cortice ſubtiliſſimo, & interiori parte ſucculenta: ideòq; ratione partium interna-
rum neq; Malo Limonio, neque Aurantio affine eſſe videtur; præterquamquod illa
pars;

Digitized by Google

XXVIII. Pyrus ſylueſtris monſtroſa.

Digitized by Google

XXIX. Malum Arantium monſtrificum,
cum Malo Limonio dulcis integro, & ſecto.

Digitized by Google

pars, cui pediculus annectitur, inſtar turbinis acuminata eſt, vt in effigie propoſita cernitur: Sed hæc de hoc fructu obiter dicta ſint, cum in eadem tabella vna cum monſtrifico fuerit delineatus.

E Cæteris addimus tanquam fructuum monſtriferorum coronidem fructum Cerri. Eſt enim Cerrus apud Botanicos quintum genus quercus, Aegylops Idæorum, & Dodonei, Aſpris Macedonum, & Latinorum, Cerrus apud Cluſium; Plinio tamen, & Lobellio in iconibus Cerris cognominatur, vbi duæ ſpecies maioris, & minoris glandis delineantur. *Cerri ſpecies.*

Arbor eſt Italiæ magna ex parte ignota, teſte Plinio, cum in aliquibus ſolum Hetrutiæ locis creſcat, & paſſim in ſyluoſis locis Græciæ naſcatur, procera eſt, caudice recto, excelſo, & robuſto per longitudinem ad quælibet ædificia ſuſtentanda. Folio eſt craſſo amplis inciſuris laciniato, & folijs quernis non multum abſimili. Non eſt arbor ſterilis, vt non nulli perperam ſcripſerunt, ſed glandifera, Glans eſt quodammodo rotunda, & calyce echinato munita, & adeo amari guſtus, vt nullum animal, præter ſues, illam attingant. Modò materia quandoq; huius fructus necnon materia calycis, & folij quodammodo confuſa ad procreationem fructus concurrens glandem monſtroſam generauit, qualis in icone XXX. delineata monſtratur. *Glans Cerri qualis.* XXX.

F

XXX. Cerri fructus monſtrificus.

DE

DE MONSTRIS COELESTIBVS. A

Cap. XIII.

Ordo in ſublunaribus.

IVXTA ordinem in principio huius Hiſtoriæ conſtitutum noſtra intereſt mentem dirigere ad illa, quæ in ſupernis mundi partibus, præter conſuetam Naturæ legem, generantur; quæ poſtea, ratione loci, monſtra cæleſtia nuncupantur, quoniam Cœlum hoc in loco in lata ſignificatione accipitur. Idcircò notandũ eſt ſuperiorem quemdam mundum, ſeu Naturam inueniri, ex pluribus ſphæris conſtantem, quæ circulo tantùm mouentur, & huic proxima eſſe elementa, ex quibus hic inferior mundus, & ſublunaris integratur, nimirum ignem, aerem, aquam, & terram, quo- B rum ſedes, & loca ita inter ſe ſe ſunt diſpoſita, vt poſt cœleſtem naturam ignis ſuccedat, poſt hunc Aer, deinde illum Aqua, & hanc Terra ſequatur.

Itaq; ex his quattuor elementis mundum hunc inferiorem cõſtituentibus, quidam aliquando effectus meteorologici dimanant; qui, quoniam non frequenter fiunt, monſtra, & quia genita ſunt in ſublimi, cœleſtia indigitantur: quamuis pòſtea hoc nomen aliquod etiam nouum, & non amplius circa ſydera obſeruatum amplectatur.

Anaxagora opinio.

Conſultò superſedebimus dubitationi, circa corpora inter Cœlum, & Terram comprehenſa, cui Anaxagòras anſam præbuit, dum, poſt ſupremum illud Cœlum, quod naturæ igneæ eſſe credidit, cætera ad terram vſq; corpora Aerem tantummodò eſſe exiſtimauit: quandoquidem non eſt præſentis loci de hoc diſputare, cum alibi à Philoſophis hæc dubitatio fuerit ſoluta. Nos enim in præſentia quodammodo induere debemus habitum illius Philoſophi, quem Veteres meteorologicum co- C gnominarunt, cuius partes ſunt contemplari illa, quæ in ſublimiori mundi ſublunaris loco procreantur: cuiuſmodi ſunt pluuiæ, rores, pruinæ, niues, & grandines: ſed hæc, quoniam per interualla quodam veluti circulo reuertuntur, monſtri nomine non donantur, conſequenterq; ad noſtrum negocium non pertinent. Quamobrem altius aſcendemus ad paſſiones ignitas, nempè ad Cometas, Sydera volantia, Columnas igneas, faces, & Pyramides accenſas, nec non alia ſimulacra animantium in aere, & nubibus apparentium, quæ quoniam non ita frequenter fiunt, monſtra, & oſtenta nuncupantur.

Qualia appareant in aere.

MONSTROSA ANIMANTIVM Simulacra in ſublimiori ſede conſpecta. D

NONNVLLA tantùm hoc in loco hominum ſimulacra memorabuntur, cum multa alia huius generis in Rubrica Præſagiorum primi capitis huius Libri relata, & delineata fuerint. Itaq; admirabiles viſu fuerunt multorum Præliantium acies militum in Aere ab Incolis multorum locorum Heluetiæ, anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo quarto conſpectæ; ſicut in Annalibus Baſilienſibus memoriæ proditum eſt: qua anno Heluetij aduerſus Ducem Mediolani innumeras peditum, equitumquè copias eduxerunt, & Nouembri menſe ad Teſinum flumen victoriam reportarunt.

Pariter

Pariter per annorum ſeriem progredientes, inueniemus, quòd anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo nono, Lucernæ Heluetiorum, Maio menſe, Draco igneus immanis formæ, nimirum craſſitudine Vituli, & longitudine octo
E cubitorum, maxima omnium Incolarum admiratione, volare viſus eſt; & menſe ſubſequenti Maximilianus Rex Romanorum numeroſo ſtipatus exercitu in Heluetiam irrupit, & Engadinum ferro, flammiſque deuaſtauit. Rurſus anno poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo quinto, in Luſatia non procul ab oppido Ruben, quinctili menſe, hominum duo exercitus à meridie ad Septentrionem fuerunt conſpecti, qui pleniſſimis cohortibus, & centuriatis militibus tota acie manum conſerere videbantur. Item anno poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo octauo, Germaniæ Incolæ acies armatas, gladios, & funera paſſim in aere conſpicati ſunt.

Draco volans.

Exercitus in aere viſus.

Similiter anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo quinto, menſe quinctili, hæc viſa ſunt in aere ſimulacra ab Incolis Sileſiæ. Vrſo inſtructam aciem ad Orientem ducenti, Leo copijs militum ſtipatus fiebat obuius, & conſertis manibus ſanguis ab inflictis vulneribus manabat, & cadauera cadebant; inter præliandum Aquila ex eminenti ſaltu ad copias Leonis volare viſa eſt. Poſt pugnam Leo
F inter ſuas cohortes refulſit, Vrſo nullibi conſpecto. Immò eodem anno apud Polonos tres cruces puniceí coloris in Cœlo apparuerunt, inter quas miles cataphractus enſe igneo aduerſus oppoſitum ſibi exercitum præliatus eſt, qui deinde victor ab horrifico Dracone fuit deuoratus. Paulò poſt ingens Chaſma per horæ ſpatium apparuit, demum tres Irides, quibus perpulchra Angeli alati ſpecies omnibus conſpicua ſuperſedebat, donec vnà cum nubibus omnia paulatim euanuerint.

Cruces tres in cœlo viſæ.

Anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſeptimo apud Heluetios in aere duo exercitus, & duo Leones inter ſe acriter dimicantes viſi fuerunt, quorum alter caput alterius mordicus euulſit. Eodem anno Calendis Octobris in Saxonia, oriente Sole, viſus eſt in Cœlo tumulus panno nigro tectus, cruce ruſi coloris ſuperpoſita, quem præcedebant, & ſubſequebantur multi homines pullatis veſtibus induti cum tubis tantum clangorem edentibus, vt ab Incolis facilè audiretur. Item eodem anno in Italia non procul ab Vrbe, menſe Decembris, Crux rubicundi colo-
G ris ſereno Cœlo viſa eſt, vbi etiam Aquila vibrans alas triduo conſpiciebatur.

Crux cum aquila.

Rurſus in Saxonia, ſubſequenti anno, nimirum poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo octauo, Quendelburgi, conſpecti ſunt in aere duo exercitus acriter pugnantes, & anno ſuccedenti poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo nono, nonnulli viri Brunſchuicenſes ſide digni iter facientes, teſte Licoſthene, Lunam obſeruarunt illo coronatam circulo, qui Græcis ἅλως vocatur: immò igneum quoque conſpexerunt Leonem, & Aquilam ſibi pectus fodientem, vt in icone I. apparet. I.

Eodem anno in oppido Vortlandiæ obſeruarunt Incolæ in aere ſimulacrum illius viri germanis veſtimentis induti, de quo ſuperius in Rubrica Præſagiorum primi capitis ſermonem habuimus.

Sequenti anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo, intra Norimbergam Fichtuuangit, & Anoltzbachium, initio menſis Sextilis, die ſereno, multi ſunt intuiti Solem vario colore deturpatum, cum ſimulacro Aquilæ varijs coloribus effigiatæ,
H paſſis alis, & pedibus carentis infra arcus erat cæleſtis, & iuxta illum eques, qui altera manu equum, & altera carnem venaticum ducere videbatur, cuius monſtroſi ſimulacri iconem Lector videat in primo capite huius Hiſtoriæ.

Vide Iconē in primo capite.

Eodem anno, in Saxonia ad Trebinum, Iunio menſe, non procul ab Vuittenberga celeberrimo omnium diſciplinarum Emporio, multa ſimulacra in Cœlo comparuerunt, inter quæ perpulchra Cerui ſpecies viſa eſt, pugnantibus hincinde varijs militum aciebus, quorum ſanguis inſtar pluuiæ ſtillare videbatur, & in icone II. oſtenditur. II.

Rurſus anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, Herbeslebij in Pago Thuringiæ, authore Licoſthene, quinctili menſe, gemini ſerpentes in Cœlo mordicus ſe ſe comprehendere viſi ſunt, caudis implicatis, in quarum medio crux ignea refulgebat, vt in icone III. cernitur. III.

Eodem anno in quodam vico Thymigræ, viri proceri effigies inter nubes apparuit

I. Simulacra ignea Leonis, & Aquilæ pectus ſibi fodientis.

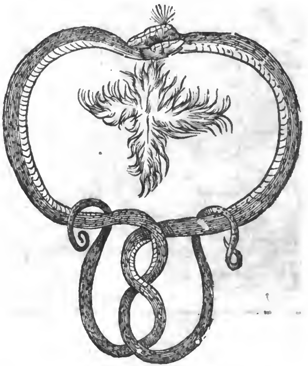
Digitized by Google

II. Cerui, & pugnantiûm ſimulacra in aere.

Digitized by Google

III. Serpentum mutuo ſe mordentium ſimulacrum.

Digitized by Google

ruit, cuius de membris paulatim ſanguis manabat. Anno ſuccedenti poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, Iunio menſe, vt ſcribit Licoſthenes, in Pago Blech quinque milliaribus à Norimberga diſtante, virgam ſanguineam Solem deturpaſſe perhibetur, cum turmis equitum, quæ mutuo ſe bello aggrediebantur, vexillis cæ-
E ruleis præcedentibus.

Iterum eodem anno, vt Friſtchius in Meteorologicis retulit, in Palatinatu Rheni ſuperiore ad ſyluam Bohemicam, duo viri cataphracti in aere comparuerunt, quorum ſtatura minor ab altero in certamine ſuperatus ad alterius pedes concidit, cui Victor gladio igneo vindictam maiorem minitari videbatur, donec vterq; euanuerit. Similiter propè Stolpen in Auſtrali Cœli plaga, pugnantium, atque magno clamore concurrentium acies in Cœlo fuerunt conſpectæ: deinde, peracto prælio, ingens flammarum globus ab aere erumpens in terram cadere viſus eſt. Demum anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, menſe Decembri, non procul ab Auguſta Vendelicorum, Leonis, & Vrſi pugnam incolæ regionis in aere conſpexerunt.

Viri cataphracti in aere viſi.

Præterquamquod varijs temporibus Fragor armorum in aere auditus eſt. Immò nuper, ſcilicet anno poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo primo, per litteras
F intelleximus, quòd in Gallia, nimirum in ciuitate Auguſtarum Aquarum Aquitaniæ, non ſolum armorum ſtrepitus in aere auditus eſt, ſed etiam inſtructæ militum acies, quaſi bello aliquem aggreſſuræ per ſpatium horarum trium conſpectæ ſunt.

Armorum fragor auditus.

MONSTROSA RERVM Inanimatarum Ignitarum, & præcipuè Cometarum varietas.

G VT humanus intellectus ad ſimulacrorum huius generis cognitionem pronus, & idoneus reddatur, animaduertere oportet, iuxta mentem Philoſophorum, & potiſſimum Ariſtotelis, in libris Meteororum, ex his terreſtribus, & aqueis corporibus duplicem halitum virtute Solis in ſublime continuò vehi, quorum alteri nomen vaporis, quia ab humectis terræ partibus prodeat, alteri nomen exhalationis Philoſophi aſſignarunt, quia tenuior ſit, & ab aridioribus terræ partibus emergat.

Horum igitur halituum prior tanquam grauior, & humidior locum in aere maximè infimum, & terræ proximum occupat, alter verò, quia calidioris, & ſiccioris eſt ſubſtantiæ, ſedem ſublimiorem, & tertiam aeris regionem petit. Namque quod inter corpora calidius, & ſiccius eſt, ignem appellamus in primo ſub ſphæris cœleſtibus loco conſiſtentem. Quod verò humiditatem calori coniunctam poſſidet, & hac de cauſa eſt ponderoſius inſtar vaporis, non poteſt ad altiores euolare ſedes, ſed pau-
H lò infra ignem reſidet, & aereum elementum nuncupatur.

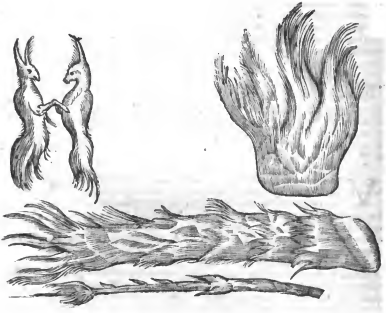
Pars verò illa ſuperior appellatione ignis donatur, quia celerrimè exuri, & in ignem tranſmutari poſſit; ideòque cum noſtra exhalatione maximam conuenientiam habere videtur: quamobrem hanc Philoſophi, & præcipuè Ariſtoteles in Meteoris ὑπόκαυμα, quaſi ſuccenſibile à verbo ὑποκαίω ſuccendo, indigitarunt: vnde hæc materia apprimè diſpoſita, ob leuem motum quemlibet, confeſtim exuritur, & in flammam vertitur: quemadmodum contingere ſolet in face nuper extincta, quæ ſi illicò rotetur, flammam denuò concipere ſolet.

His igitur ſic conſtitutis, nimirum ſuppoſita re vſtibili, ſeu hypocaumate, & motu corporum cœleſtium, poterimus aſſeuerare, quò ille calidior ſpiritus à partibus ſiccioribus terræ ſublimatus, & ad deſtinatum locum aſcendens celeri incaleſcat motu, & tandem inflammationem, & ignem concipiat.

Hypacauma quid.

Cæterùm, quando prædicta hypocaumata circulari motu accenduntur, multæ

I. Haſtæ, Trabis, Caprarum ſalientium, & Aræ ſimulacra ignea.

Digitized by Google

rerum varietates, & diuerſa ſimulacra in aere apparent; de quibus poſtea Lucanus cecinit hunc in modum.

Ignota obſcura viderunt ſydera noctes, *Lib. 1. Pharſal.*
E *Ardentemq; polum flammis, Cæloq; volantes,*
Obliquas per inane faces, crinemq; timendi
Syderis, & terris mutantem regna Cometen.

Quamuis multò plura huius generis ſimulacra interdum obſeruentur. Sæpè enim accidit: vt id, quod flammam in ſublimi aeris ſede concipit, æqualem longitudinem, & latitudinem ſortiatur; & tunc impreſſio hæc imaginem flammarum ſtipulæ in campis accenſæ imitatur. Sin æmuletur camini luculenti flammam, tunc Authores hanc impreſſionem Aram cognominarunt, quoniam ſimilis ardor in Antiquorum aris cum ſacrificijs accenſis conſpiceretur. Quando maior eſt longitudo, quam latitudo exhalationis, hæc accenſa trabis formam exhibet. Immò, quando in longum protenſa eſt cum gracilitate, haſtæ ardentis habet figuram. At quando accenſiones, & ſcintillationes non ſunt ſimul iunctæ, neq; iuxta rectam lineam poſitæ, immò diſperſæ, & diſſipatæ, itaut prima pars exhalationis ſit accenſa, deinde aliæ portiones ſucceſſiuè, *Impreſſionum ignearum varietas.*
F prioribus extinctis, ſed non per rectitudinem accendantur modico ſpatio inter ſe diſſitæ; tunc temporis ſaltantium Caprarum veſtigia imitari videntur.

Tandem ſi per rectam lineam exhalatio, conſequenterq; inflammatio non procedat, ſed huc, atq; illuc volitet, tunc ſtellam cadentem, aut volitantem præ ſe fert: cum vno ſydere veluti extincto, ad ſequentem exhalationis particulam inflammatio properare videatur. Horum nonnullorum effigies in ſequenti icone I. monſtrantur, vbi Aræ, Trabis, Haſtæ, & Caprarum ſaltantium figuræ apparent. I.

Cum ſtellarum volantium, & prædictarum impreſſionum ignitarum, necnon Cometarum materia, ſubſtantia, & natura ſint conſimiles; iuri conſentaneum eſſe videtur, vt de Cometis, tanquam de monſtroſis Cœli ſimulacris ſermonem habeamus. Sunt autem Cometæ calidioris, & ſiccioris naturæ: quandoquidem locum, & regionem, quam ſuo ſplendore illuſtrare incipiunt, ibi calidiorem, & ſicciorem aerem fieri præſignificant.

G Philoſophi igitur rerum naturalium ſcrutatores ad inſinuandam Cometarum procreationem, iuxta mentem Ariſtotelis, probabilibus rationibus incedunt. Primò ſupponunt tria, quæ antea tanquam huius doctrinæ metheorologicæ fundamenta fuerunt exarata. Primum eſt ſub corporibus cœleſtibus eſſe exhalationem, quam vel hypocauma, vel ignem appellare conſueuerunt. Secundum eſt hanc ſubſtantiam, & aerem illi copulatum circulari motu agitari, & demum propter hunc motum hanc exhalationem accendi conſueuiſſe, non tamen totam, ſed illam portionem tantummodo, quæ ad ignem ſuſcipiendum erat idonea mox cæteras inflammari partes; vnde poſtea tot impreſſionum ignitarum differentiæ originem ducere ſolent. *Cauſa ignitarum impreſſionum.*

His ad mentem reuocatis, verum Cometarum ortum ad igneam vim Cœli, aut alicuius ſyderis referunt, iuxta quorum motum exhalationes illæ feruntur. Deinceps Cometas ad exhalationem, tanquam ad cauſam materialem reducunt, quæ in dies ex partibus terræ ſiccioribus in ſublimiorem locum indeſinenter aſcendit; itaut,
H abſumpta priori exhalatione, recens, atq; noua veteri preſtò ſit: ptopterea cum id aliquandiù perſeueret, non erit aliud Cometa, quàm exhalatio ſucceſſiuo modo accenſa, & inflammata.

Verùm ſi huiuſmodi exhalatio accenſa aliquam ſtellam inſtar crinium, & cincinnorum ambiat, meritò poterimus hanc exhalationem Cometam, nempè ſtellam comatam appellare; præterea quando exhalatio, iuxtà ſydus, iu modum barbæ fuerit accommodata, Pogoniam poterimus nuncupare. Eſt enim apud Græcos κομήτης crinitus, & comatus, immò hoc vocabulum abſolutè ſumitur ab Ariſtotele pro ἀστὴρ κομήτης ſtella comans crinita, & cincinnata. Cum autem πωγωνίας exponatur barbatus, non eſt mirum ſi aliquando cometæ πωγωνίαι ἀστέρες nuncupentur. Ptolomeus autem Cometas τὰ φθαρτικὰ ἄστρα, nempè corruptibiles, & elementares ſtellas vocitauit. *Cometa etymum.* *Stella corruptibilis quæ.*

Multi Authores, & potiſſimum Plinius nouem cometarum differentias conſtitu- *Lib. 2. Hiſt. nat. cap. 22.*

II. Nouem Cometarum differentiæ.

1. Cometa clypeiformis.

2. Crinitus.

3. Cornutus.

4. Barbatus.

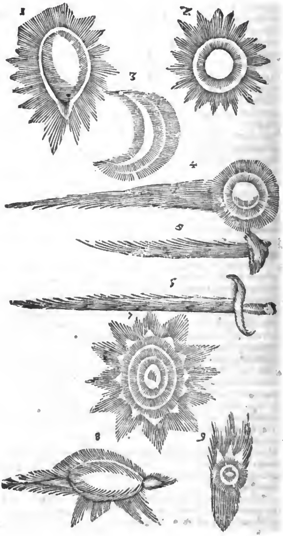
5. Iaculiformis.

6. Enſiformis.

7. Solaris.

8. Equinus.

9. Lampadiformis.

Digitized by Google

unt. Primus Cometa in icone propoſitus vocatur δισκαῖος, quia figuram Diſci, vel clypei referat. Secundus κομήτης, nempè comatus, ſeu crinitus; huicque vocabulum hoc per excellentiam competit, quoniam vt plurimum Cometæ hac forma in-
E dutæ compareant. Tertius κερατίας, nempè cornutus. Quartus dicitur πωγωνίας barbatus. Quintus ἀκοντίας, iaculi formam habens. Sextus ξιφίας enſiformis. Septimus πιθίτης effigiem dolij repræſentans, quem cometam poſteà nonnulli ſolarem, vel Roſam nuncupant. Octauus ἱππεύς, quæ vox vt plurimum equitem apud Græcos denotat, nihilominus à Plinio trahitur ad hunc cometam, quaſi equinum dixerit. Nonus, & poſtremus appellatur λαμπαδίας, quia effigiem accenſæ facis repręſentet. Hæ autem cometarum ſpecies in icone II. delineantur.

Cometarum nouem differentia.

II.

Verùm Authores Arabes Cometis varia nomina ab eorum effigie, tum à viribus aſſignarunt, quæ in campum afferre minimè neceſſarium eſſe iudicauimus, quoniam in delineatis figuris non tanta obſeruatur diſcrepantia, quin varij cometæ ad vnum genus reduci, & pertinere poſſint, veluti ſunt Cometæ clypeiformes, & ſolares. Prærerquamquòd aliæ quoq; Cometarum differentiæ à figuris petitæ recenſeri poſſunt: ſunt enim Cometæ, qui formam Tubæ, vel Pectinis referant, ſunt quadranguli, nec-
F non duobus, vel tribus cornibus decorati. Quamuis poſtea Cornelius Gemma, quoad fictionem figurarum, valdè dubitet, num vnquam Cometæ ſimilibus induti formis apparuerint, & potiſſimum quales ab Arabibus memorantur: cum nulla Veterum monimenta perſonent alios orbi illuxiſſe Cometas, quàm illos, qui iaculi gladij, aut pyramidis effigiem repræſentauerint. Cornuti ſemel tantùm meminerunt.

Alia differentia cometarum.

Cæterùm ſi alia Cometarum imago apud ipſos nominata, & deſcripta, præter memoratas, reperitur, ambigendùm eſt; num veteres reliqua ignita metheora cum legitimis, & genuinis Cometis confuderint. Rectius igitur, & ſatius præſtitit Ariſtoteles, qui omnes figurarum varietates, in recēſendis Cometis, ad duo tantùm genera redegit, nimirum ad κομήτην, καὶ πωγωνίαν: cum eorum coma in longitudinem, vel in latitudinem proferatur. Quapropter hodiernum vulgus Cometas comatos, barbatos, & caudatos appellat: quamquam alij in figuram acutam, alij in latam proprium iubar portendere videantur.

Ariſt. opinio circa differentias.

G Vt autem Hiſtoriæ noſtræ nihil deſit, in icone III. alias Cometarum differentias, ratione figuræ, exhibere ſpectandas decreuimus: vbi prima ſpecies vocatur κερατίας: altera, nempè cornuta, quamuis aliquo modo figuram tubæ præ ſe ferre videatur. Secunda dicitur ξιφίας altera. Tertia eſt ξιφια; tertia; quarta τετραγωνια, nempè quadrata: quinta, & ſeptima nuncupatur ἱππεύς varia, nimirum, quia vario modo equum referat. Niſi velimus cum Alberto Magno differentias Cometarum quinq; ſtatuere, non ratione numeri ſtellarum errantium, ſcilicet Mercurij, Veneris, Iouis, Martis, & Saturni, ſed iuxta quinq; differentias vaporis materialis; omnis enim vapor Cometæ, licet ſit in genere craſſus, & ſibi cohærens, nihilominus ſecundum exigentiam materiæ, poteſt eſſe craſſus, tenuis, aut medius per æquidiſtantiam inter craſſum, & tenue: vnde tria media reſultabunt, conſequenterq; erunt tantùm quinq; differentiæ Cometarum, ratione materiæ.

III.

Cometarum differentia ex Alberto.

Nolumus prætermittere duas Cometarum figuras, quas Cornelius Gemma pro-
H poſuit ſpectandas, & à ſydere, vel à colore Saturnios Cometas nuncupauit, quorum alter fulſit anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo octauo, die decima ſeptima Auguſti, in occaſu Solis, circa duodecimum gradum Virginis, diſtabatquè à cauda maioris Vrſæ, per ſpatium octo graduum ſupra viginti. Stabat in Occaſu mœſta, & lugubri facie, nimirum naturæ ſaturninæ, & caudam verſus orientalem plagam porrigebat, ſed diù non fuit conſpectus, nam, pluuia ſuperueniente, ante diem ſeptimam euanuit.

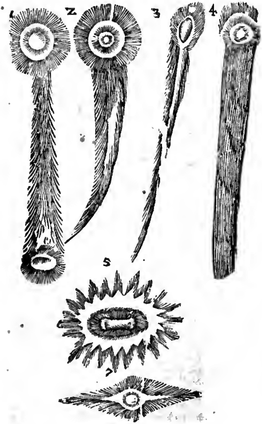
Cometa Saturnius qualis.

Meminit pariter idem Gemma alterius Cometæ naturæ ſaturniæ, qui effulſit anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo nono, circa initium Nouembris, cauda admodum longa verſus ſubſolanum extenſa, qui circa diem vigeſimum eiuſdem menſis paulò altior fuit conſpectus, ſed paulò poſt impetu Ventorum inualeſcente, & imbre continuo diſſolutus eſt. Horum imagines in icone IIII. ſpectantur.

Cometa Saturnius alter.

IIII.

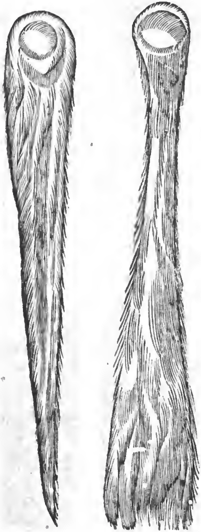
III. Aliæ Cometarum differentiæ.

1. Ceratodes altera.
2. Enſiformis altera.
3. Enſiformis tertia.
4. Quadrata.
5. Et 7. Equina varia.

Digitized by Google

IIII. Cometarum naturæ ſaturniæ
duo differentiæ.

Digitized by Google

Cæterùm nullum Cometæ genus fuit tanti horroris, & tantæ admirationis, quàm illud, quod apparuit anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo ſeptimo, die vndecima Decembris, circa occaſum Solis, vt multi Authores, & præcipuè Licoſthenes, annotarunt, in Ditione Palatinatus. Erat hoc Cometæ genus ratione A

Cometa horribilis. V.

propriæ figuræ enſiformæ, & cruentum, ſed ratione circumſtantium imaginum horribile: etenim nube terribili, ſtellis, haſtis, gladijs, & capitibus humanis hinc inde cingebatur, vt Lector in icone V. meditari poteſt. Hinc multi hoc ſolo ſpectaculo attoniti, & perterrefacti in morbum, & ſyncopem incidiſſe feruntur.

Hactenus circa differentias, & generationem Cometarum, iuxta opinionem Ariſtotelis, & aliorum Philoſophantium mentem, verſati ſumus. Modò aliorum, nempè Veterum Philoſophorum ſententia eſt aperienda: quandoquidem Anaxagoras, & Democritus concurſum quemdam quinq; Planetarum, præter Solem, & Lunam, cometas eſſe dixerunt, quos Planetarum etiam nomine donarunt: ſunt enim opinati illas quinq; errantes ſtellas, ſi fortè fortuna congrediantur, & ſe contangant, vnius ſolùm ſtellæ imaginem repręſentare: cuius poſtea ſplendor longius diffuſus comam veluti quamdam præ ſe ferre videatur: præterquamquòd addebant, diſſipatis cometis, planetas quoſdam relictos comparuiſſe. B

Anaxagoræ opinio.

Alij prædictos ſecuti Philoſophos quinq; planetis ſextum addiderunt, quem cometam appellarunt, eumq; ſub radios ſolares, vt plurimum latibulari, ab iſq; raro emergere: quapropter raro Cometa apparet. Hanc opinionem ſtabiliunt exemplo Mercurij, qui & ipſe cum ſit planeta, rarò apparet, quoniam modico interuallo à radijs Solis recedit. Horum Philoſophorum ſententiam Albertus Magnus validiſſimis rationibus refellere nititur; vt communem Philoſophantium ſententiam circa generationem Cometarum probare poſſit. Quas rationes vnuſquiſq; apud eumdem Authorem videre poteſt.

Nos autem hanc Priſcorum ſententiam, neq; prorſus damnandam, aut improbandam eſſe arbitramur. Improbatur, dum hæc Cometarum generatio planetis aſſignatur; tunc illa probatur, dum in ſedibus æthereis Cometæ fieri perhibentur. Nam Cornelius Gemma locum generationis Cometarum in parte nobiliore Vniuerſi eſſe ſtatuit, cum vim corruptibilis metheori ſapere non opinetur. Præterquamquod hoc C fuit perſpicuum in illo Cometa, qui apparuit fulgidus, anno poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, menſe Nouembris in conſtellatione Caſſiopeæ, Iouem enim magnitudine ſuperabat, & eidem figura, & candore ſimillimus, limbo boreo Gallaxiæ affixus: itaut cum ſecunda, quarta, & duodecima Caſſiopeæ ſtellis tertiæ magnitudinis Rhombum ferè perfectum effingeret.

Neperorum ſententia circa cometas.

Hinc pleriq; phaſmatum indagatores hoc genus Cometæ in regione elementari non fuiſſe exiſtimarunt, quam ſedem Ariſtoteles Cometis aſſignauit, ſed in regione æterea conſtituerunt, quia nullum prorſus motum proprium, & nullam parallaxim habebat. Hæcq; noua ſtella, inſtar lyræ, micabat, & de improuiſò abſq; vllo incremento maxima apparuit, nullumq; ſpargebat crinem, & diurius, quàm vnquam alius Cometa refulſit, nempè menſes ſexdecim, deinde paulatim in nihilum redacta eſt. Huius fulgor, in comparatione ad alias ſtellas, erat admirandus, quoniam Syrium, Procyona, Iouem, & cæteras ſtellas, tam firmas, quàm erraticas ſplendore, & magnitudine D antecellebat.

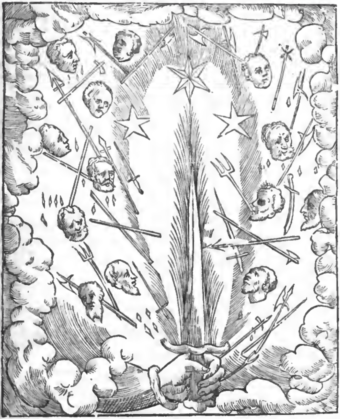
Splendor cometa qualis.

Non igitur multùm à veritate receſſerunt Democritus, & Anaxagoras, qui Cometas, congreſſus quoſdam ſtellarum eſſe exiſtimarunt. Item Nicephorus ſcriptis mandauit viſam fuiſſe nouam ſtellam, penès quam multæ ſtellulæ veluti tot apes penès Ducem ſuum congregabantur. Dion quoq; ſcriptum reliquit ſydus per ſpatium multorum dierum ab Vrbe fuiſſe conſpectum, quod poſtea in multas partes diſſolutum eſt. Demum Democritus obſeruauit, Cometis in nihilum redactis, ſtellas quaſdam apparuiſſe.

Quamobrem neceſſarium erit, vt aſſeueremus plura corpuſcula lucida, ceù tot ſtellulas hactenus inuiſas, tum fixas, tum erraticas in Cœlo verſari, quas per Teleſcopium aliquando obſeruauimus. Immò harum aliquas in Pleiadibus vnuſquiſque ad libitum per tubum ſpecularem diligenter fabricatum intueri poterit. Item in vnica ſtella Cancri nebuloſa, per commodum inſtrumentum, quini ſtellularum

tumuli

V. Cometa portentoſus, & horribilis.

Digitized by Google

tumuli ex opaco conſtantes lumine, aliquibus intermicantibus ſtellis, ſpectantur. Inſuper quædam ſtellarum congeries ſub vltimam Iugulę conſpicitur, vbi in paruo ſpatio coaceruãtur: deinde inter has ſtellulas lux candida inſtar nubis refulget. Amplius paulò ſupra iaculum ſagittarij globus etiam obſcurus intermixtis ſtellulis apparet. A

Sententia quorundam recentiorum

Præterea erratica quoque corpuſcula in Cœlo reperiri coniectandum eſt ex maculis quibuſdam Solis, quas excellenti Teloſcopio multi obſeruarunt: Hæc ergo, vel alia corpuſcula lucida, quæ ſeorſim non conſpiciuntur, ſi confluant in vnum, refulgent: quemadmodum ſi planeta cum alio planeta, vel cum fixo ſydere copularetur: nam ita radij vtriuſque confunduntur, vt vnius tantùm ſtellæ fulgor eſſe videatur. Quamobrem his ſic conſtitutis, Cometæ euaneſcere dicuntur, diſſluentibus huiuſmodi corpuſculis, quæ antea confluxerant: cum autem iſta corpuſcula ſint parua, lumine quodammodo confuſo ſunt referta, ideò ſplendorem, & claritatem cæterarum ſtellarum adæquare nequeunt: vnde ex his corpuſculis Cometas conſtare multi per turbos opticos diligentiſſimè obſeruarunt.

Tubus opticus inſtrumentum.

Coma autem, & cauda Cometarum non erit flamma, non hypocauma, ſed fortaſſis tranſmiſſio radiorum Solis ea figura per corpuſcula minus vnita, eo modo, quo radij ſolares per foramen in aliquod cubiculum immittuntur. Præterquamquod reflexio, & refractio ex varijs dimanans corpuſculis varijs Cometarum ſpeciebus crinitis, barbatis, & caudatis ſufficere poterit. B

Præſagia Cometarum.

Quod autem Cometarum apparitio, Orbi terrarum mala præſagiat, multi Authores affirmant. Ideò Virgilius lib. decimo Aeneidos arma Aeneæ, quæ liberalitate Vulcani meruerat, quoniam in multorum exitium fuerant fabrefacta, Cometis, & Syrio, nimirum Caniculæ comparantur, in quorum apparitione ægritudines, & hominum interitus reſultant. Verba Virgilij ſunt hæc.

Lib. 10. Aeneid.

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte Cometæ
Sanguinei lugubre rubent, aut Sirius ardor
Ille ſitim, morboſq; ferunt mortalibus agris,
Naſcitur, & læuo contriſtat lumine Cœlum.

Propterea referunt Actæos, in ortu Caniculæ obſeruando, fuiſſe diligentiſſimos, teſte Pierio; nam ex illius coniectura, num ſalubris, vel peſtilens futurus eſſet annus, intelligebant. Etenim ſi hæc ſtella obſcurior, & caliginoſior extitiſſet, pingue, & concretum Cœlum eſſe, conſequenterque annum grauem, & peſtilentem futurum ominabantur: ſin illuſtris, atque pellucida apparuiſſet, Cœlum fore purum, & anni ſalubritatem præſagiebant. C

Lib. 2 hiſt. nat. cap. 25.

Si tot, & tanta mala ſtella Canicula humano generi afferre poteſt, multo plura, teſte Plinio, ex Cometis elicere poterimus: cum bella, famem, clades, morbos, euerſiones Vrbium, Regnorum mutationes, hominum interitus, & varia exitia portendere perhibeantur. Ideò non ſine ratione prolatum fuit, illud græcum, & vetus adagium incerti Authoris, ὐ δεὶς κομήτης ἐςιν ὃ κακὸν φέρει, quod quidam eruditus non illepidè numeris hexametris ſic reddidit.

Heu nunquam certa viſus ſine clade Cometes.

Huic poſtea eſt valdè conſentaneum illud Claudiani;

Et nunquam terris ſpectatum impunè Cometen. D

Lib. 14.

Tacitus quoque in Annalibus hæc habet. Sydus Cometes effulſit, de quo Vulgi opinio eſt, quod mutationem Regnis portendat. Propterea Silius Italicus ad rem ſic canebat.

Lib. 1. Pun.

Crine vt flammifero terret fera regna Cometes
Sanguineum ſpargens ignem, vomit atra rubente
Fax Cœlo radios, & ſæua luce coruſcum
Scintillat ſydus, terriſq; extrema minatur.

Pertinax quidem eſt hominum opinio, quòd apparitio alicuius Cometæ Principum interitum denotet. Teſtatur id Suetonius in Nerone ſic. Stella crinita, quæ ſummis poteſtatibus exitium portendere Vulgò putatur. Idem in Claudio prodidit Præſagia motis eius præcipua fuerunt exortus ſtellæ crinitæ, quam Cometam appellant. Sed facetum fuit illud, quod in Hiſtoria Veſpaſiani recitatur: nam cum

ſydus

ſydus crinitum apparuiſſet; fuit dictum illud ad Regem Perſarum attinere, cui capillus eſt effuſior, quaſi crines effuſiores illius tremendi ſyderis hoc ipſum de Perſarum Rege portenderent.

E Verùm per annorum ſeriem progredientes, Cometas admirabiliores memorabimus, vt, quid præſignificauerint, intelligamus. Anno mundi poſt tria millia quingenteſimo quinquageſimo tertio, & ante partum Deiparæ ſupra quadringenteſimum decimo, ante cladem Athenienſium in Sicilia, quæ accidit Olympiade nonageſima ſecunda, Euclea Athenis Prætore inſignis Cometa in Boreali plaga viſus eſt. Tunc autem, teſte Plutarcho, in Nicia, Athenienſes ſuperati ſunt, & Nicias cum multis alijs interfectus eſt. Rurſus anno mundi poſt tria millia ſexcenteſimo vigeſimo primo, iuxta circulum æquinoctialem, alius Cometa effulſit. Athenienſes, ſuaſore Demoſthene, cum Philippo Macedone congreſſi ad Cheroneam intercempti ſunt. *Cometarum varia apparitiones.*

Anno mundi ſupra tria millia ſeptingenteſimo octuageſimo, & ante natum Chriſtum centeſimo octuageſimo tertio, maximus Cometa effulſit, qui quartam Cœli partem ita occupauit, vt totus terrarum orbis vndiq; conflagrare videretur, & antequam diſſolueretur, diem octuageſimum attigit. Hic bella ciuilia inter Syllam, & Marium, mortem Scipionis, & Annibalis, necnon cædem Celtiberorum in Hiſpania portendiſſe perhibetur. *Cometa magnus quando apparuerit.*

F

Anno poſt natum Chriſtum ſeptuageſimo ſecundo, horrificus, & enſiformis cometa die Azimorum per ſpatium annuum Vrbi Hieroſolymæ imminuit; vnde ſecuta eſt miſerrima Vrbis deſtructio, in qua fame, & gladio vndecies centena milla Iudæorum perierunt, quod Ioſephus Hebræus in ſua Hiſtoria ampliſſimè ſcripſit.

Anno Dominicæ Incarnationis poſt quadringenteſimum decimo octauo, Cometa inſignis viſus eſt, & eodem anno omnes Iudæi ab Alexandria pulſi ſunt. Anno poſt quadringenteſimum octuageſimo octauo, Cometa horrendus apparuit; & tunc Theodoricus Oſtrogotborum Rex à Meſia egreſſus, & in Italia profectus Ordoacem Italiæ Regem in fugam vertit, & Papiæ incluſum per triennium obſedit.

Anno poſt quingenteſimum octuageſimo nono, Cometa memorandus per menG ſem effulſit, tunc multi Principes ab hac vita diſceſſerunt, & anno quarto Mahumetus in Arabia natus eſt, qui Saracenis leges dedit. *Cometa alij inſigniores.*

Anno poſt ſeptingenteſimum vigeſimo nono duo memorabiles Cometæ apparuerunt, quorum vnus orientem Solem præcedebat, & alter occidentem ſubſequebatur, hinc immenſa ſiccitas dominata eſt, & mutationes admirandæ conſpectæ ſunt. Item anno poſt noningenteſimum quinquageſimo ſexto, in Italia Cometa miræ magnitudinis conſpectus eſt, qui inſignem annonæ penuriam præſignificauit.

Anno poſt milleſimum, & ducenteſimum vndecimo in Polonia permagnus, & horribilis Cometa reſplenduit, & vtraq; Sarmatia grauibus bellis fuit afflictata. Item anno ſupra milleſimum, & trecenteſimum quinto, Cometa admirandus, hebdomada maiori viſus eſt, & peſtis teterrima per vniuerſum ferè terrarum orbem graſſata eſt. Similiter anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo ſecundo, Cometa crinibus longiſſimis in principio anni plagam occidentalem aſpe-H xit, eratq; in primis Libræ partibus locatus, cuius ſplendor ad dies vſq; octuaginta perdurauit, quo diſſipato, altera ignita coma ſub Arietis ſigno apparuit, & ſubſequenti anno, cuncta ſiccitate aruerunt. Item anno Domini ſeſquimilleſimo ſupra quartum, memorat Auguſtinus Niphus, Cometam refulgentem biennio, poſt congreſſum ſuperiorum planetarum ſub ſigno Cancri, & tanta ſiccitas in Orbe dominata eſt, vt à menſe Ianuario vſq; ad menſem Nouembris guttam pluuiæ Inſubres deſiderauerint. *Cometa inſignis molis.* *Magna ſiccitas apud Inſubres.*

Anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, apparuit Cometa Gallicæ calamitatis prænuncius. Leguntur etiam quædam elegantiſſima carmina apud Cornelium Gemmam de prodigioſa ſpecie, & natura Cometæ, qui effulſit anno ſeſquimilleſimo ſupra ſeptuageſimum ſeptimum, in quibus hi poſtremi Cometæ comparantur, & ægritudinum terræ ſcopæ eſſe feruntur: verſus ſic ſe habent.

Iuppiter in terram Cœli ſpeculatus ab arce,
Quis nouus hic toto eſt, inquit, in Orbe furor?

Credi-

Credideram ventri tot, cum malè nuper haberet,
Pocula purgando ſumpta, fuiſſe ſatis.
Sparſa ſed in vaſtam morbi ſunt ſemina molem
A capite ægrotant brachia, crura, pedes. A
Cor, ex quo vita vigor, en modò cauſa ruinæ eſt,
Et mors, Incolumi quo ſolet eſſe ſalus.
Pars ægrota ſua neſcit contagia labis,
Vim tamen, & ſanis partibus illa facit.
Ergo age nunc ſummo verrenda à vertice tellus:
Non metuunt molles aſpera terga ſcopas.
Nuncius è foribus Capricorni prodeat Auſtro
Terrificam ſparſo qui ferat igne comam.
Vt mea ſi veteri purgata eſt Belgica flagro,
Europa medicum totius iſtud agat.
Per ſua dum populis miteſcant funera Reges,
Subdere ſe Regi plebs ſciat ipſa ſuo.
Dum belli rabies cadat à radice reſecta, B
Quaq; odium vulſit, glutinet arctus amor.

Hoc etiam in loco recenſendi eſſent Cometæ, quos Ariſtoteles, & Hippocrates, nec nòn nouiſſima ætas obſeruarunt, ſed in his diu morari inſtitutum opus negat, nonnullas tamen dubitationes circa Cometarum præſagia diſſoluere conabimur. Prima eſt, quia non videtur vlla ratio perſuadere, quòd Cometæ magis Principum, quam ſubditorum mortem præſagire poſſint; propterea quòd ſi horum cauſa referatur ad exhalationes, hæ non magis ex terra Principum, quàm ſubditorum eleuantur. Sin ad concurſum ſtellarum reducatur, hæ non magis in regionem Regum, & Diuitum, quam Plebeorum, & inopum operari videntur: cum facies inferioris mundi faciei ſuperioris ad mentem Ariſtotelis in Meteoris ſubiecta ſit.

Prima dubitatio circa præſagia cometarum.

DeInde, ex ſententia Philoſophi, cometæ à cauſis naturalibus pendent aliquid aliud non reſpicientes; quamobrem ad mortem alicuius, vel ad bellum referri non poſſunt. Sin ad hæc referantur, aut ſe ſe habebunt vt cauſa, vel tanquam effectus, C vel tanquam ſignum, ſed nullum horum eſt aſſeuerandum: non enim eſt cauſa, quia cometa neque efficiens, neque forma, neque finis, neque vt materia horum eſſe poteſt: Similiter non eſt horum effectus, quia neutrum neceſſariò alterum ſequitur, cum tamen efficiens neceſſariò cauſam concomitetur. Tandem neque cometa eſt conſiderandus tanquam ſignum, cum careat conuenientia: etenim conſtat inter ſignum, & ſignatum maximam conuenientiam ſemper cadere.

Secunda dubitatio.

Inſuper quinq; cometarum differentiæ penès quinque ſtellas erraticas, ſeu planetas plerumque ſumuntur, ſed non omnes planetæ producunt, tam prauos, & malignos effectus, quales à cometis prodire feruntur. Namque Iuppiter fortunam ſignificat; pariter Venus, & Mercurius infortunium non indicant. Hinc colligendum eſt, quòd mala ſemper præſagire, & indicare non debent, quod cometis ſemper aſſignatur. Præterquamquod ſcriptum reliquit Albumaſar, in libro de Coniunctionibus Planetarum, aduentum Ignium, & cometarum non pendere ab aliquo planeta, niſi D in aere, & potiſſimum quando radij fuerint in ſignis terreis, vel aereis, vel Luna non impediente, quoniam hæc commouet vaporem aqueum, qui poſtmodum effectus Igneos impedire poteſt, & propterea non eſt aſſeuerandum quinque cometas iuxta quinque planetas eſſe conſiderandos, cum tales impreſſiones non producantur, niſi in coniunctione Martis; ideòque ab ipſo tanquam à primo mouente generari perhibentur. Sicuti etiam aliquando fiunt in Iouis, & Martis ſynodo, cum ex hac copulatione ſcintillationes, coruſcationes, & ignes per aerem currentes procreentur.

Tertia dubitatio.

Quoad primam difficultatem de indicio mortis Regum, & Principum, dicendum eſt, exhalationem quidem ex terra tam Magnatum, & Diuitum, quàm inopum eleuari, conſequenterq; vtriuſq; necem denotari, dum aer alteratus inficit ſanguinem, illumque ad graues producendos affectus diſponit: nihilominus Principes, & Optimates, quia ſunt delicatiores, hoc mortis periculum magis incurrunt, quàm homines plebei, qui propter robur virium lethalibus morbis reluctari poſſunt. Præterquam

Solutio primi dubij.

Digitized by Google

quamquòd etiamſi tam inopes, quàm diuites, & magnates moriantur: attamen ob famam, & dignitatem mors Principum magis, quam Plebeorum conſideratur, & obſeruatur.

E Quando autem dicebatur cometas pendere à cauſa naturali, abſq; relatione mortis alicuius: reſpondendum eſt, quod cauſa earum proxima ad mortem Principum referetur, ſed tantùm prima eorum cauſa mouens fortitudinem Martis ſignificat, qui mortem potiſſimum violentam deſignare ſolet, & tunc Mars in commotione elementorum ſuum dominium exercet. Ipſe enim cum dominetur periodo, cauſam interitus quodammodò producere videtur. *Solutio ſecundæ difficultatis.*

Demum quando quærebatur, vtrum cometa mortis ſignum, vel cauſa eſſet: reſpondendum eſt cometam eſſe ſignum, non cauſam: namq; dominium Martis prælia, mortem, & populorum rixas ſignificat: etenim ob nimiam ſiccitatem, & calorem, ingentes irarum motus concipiuntur; hinc gentes animoſæ, & ad pugnas procliues redduntur: ideò ſignificatio cometæ prius Martem reſpicit, qui in cauſa belli, & deſtructionis populorum eſſe perhibetur. *Dubium tertium ſoluitur.*

F

ADMIRANDA CHASMATVM varietas.

PRÆTER monſtrificos cometas multa' quoque eſſent conſideranda, veluti clypei, faces, & cætera ignita huius generis, quæ inter cæleſtia monſtra à metheorographis recenſentur. Nos tamen in præſentia hiatus, ſeu chaſmata tanquam maiori conſideratione digna memorabimus. Apud Græcos χάσμα, vel χάσμη hiatum, vel hiationem ſignificat, vocabulo deducto à verbo græco χαίνω hiſco, & hio: hinc χασματίας, apud Ariſtotelem legitur in libris de Cœlo, & Mundo, G & denotatur terræmotus, quoniam dum hic generatur, terra aperitur, & quemdam veluti hiatum edit: vnde metheorologici hoc nomen ad quaſdam cœleſtes impreſſiones tranſtulerunt, & præcipuè quando Cœlum dehiſcere, & hiatus quoſdam, ſeu voragines oſtendere videtur.

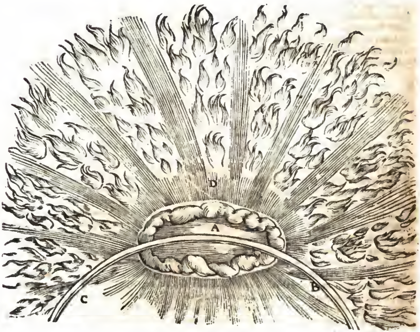
Quandoquidem quandò exhalatio craſſior, & turbulentior nigredinem quamdam initus concipit, exterius verò ob viciniam luminis rarior, & candidior apparet; tunc iuxta hanc diuerſitatem, ſpecies profundioris rei in Cœlo repræſentatur, quæ ab hiatu, aut voragine nihil diſtare videtur: tunc enim fit, vt albedo viſionem vehementius feriat, eaq; ratione propinquior oculis videatur; nigredo verò exhalationis, propter cauſam oppoſitam, longiori interuallo ab oculis diſtare, & quodammodo hiare creditur: quapropter Vulgus harum cauſarum ignarus hæc Cœli chaſmata tamquam monſtroſa vehementer admiratur. *Cauſa hiatus Cœli.*

Neq; ſolum chaſmata, ſed alia non pauca huiuſmodi ſimulacra interdum eodem H in loco ſpectantur, veluti foueæ, feneſtræ, dolia, & alia huius generis, quorum ratio cum hiatibus eadem eſt, diuerſitate ſolius inter ſe partium nigredinis, & albedinis ſuſcepta. Nam accidit perſæpè, vt aliter, quàm in chaſmatibus album, & nigrum conſpiciatur. Interdum enim album erit intus locatum, & nigrum extra ſitum, interdum vtraque, iuxta ſe poſita, quandoque etiam æqualia, & nonnumquam inæqualia, longis exceſſibus inter ſe diſtantia.

Hæc autem tanta varietas tot, & tantorum Cœli monſtrorum, & imaginum in cauſa eſſe ſolet, eadem planè ratione, qua aliquando obſeruamus ſub camino flammam diuerſimodè fumo permiſceri: vnde ex hac mixtione multarum rerum effigies reſultant: ſic enim exhalatio turbulenta, & craſſa aeri permixta non diſſimilia ſimulacra repræſentat. *Cauſa alia.*

Verùm quod ad Chaſmata ſpectat, illud etiam prædictis addere non erit inutile, nimirum ex illis interdum torrium quorumdam imagines excidere, quę à Metheorographis effluuia chaſmatum nuncupantur, vt in iconibus ſuo loco reponendis oſtendetur. *Effluuia quid ſint.*

I. Chaſma cum diuerſis effluuijs.

A. Lucida exhalatio.
B. Orizon.
C. Locus ſub Orizonte.
D. Vinculum exhalationis.

Digitized by Google

cetur. Huius autem diuerſitatis cauſa eſt, quoniam intimior pars eorum hiatuum ſemper ab extremo frigore mediæ regionis aereæ præmitur, in qua ſæpenumero hiatus contingunt, quæ tamen concreatio pro ratione maioris, atq; minoris diuerſa,
E & varia eſt.

Itaq; vbi valdè concreta fuerit exhalatio, neceſſarium eſt, vt magis incaleſcat illa pars, & inſtar torris exeat. Sin eadem exhalatio mediocris fuerit, Cœlum dehiſcere abſq; ſimulacro torris, & ſine effluuijs videbitur. Cæterùm vbicumq; torres appareant, id in hiatibus eſt perpetuum, quia nunquam interdiu, ſed ſemper noctu conſpiciuntur, idq; propter ſplendorem Solis accidit, qui die cæteros colores opacat, veluti etiam nocte idem contingit, præterquam in colore nigro; nam licet tunc temporis non emittat iubar, vt aliorum claritatem obnubilet: attamen lumen etiam aliquod tempore nocturno ad ſydera tranſmittit, cuius reflexus alijs coloribus eſt impedimento, ne prædictas rerum effigies repræſentare poſſint: ſiquidem cæteri colores, præter nigrum, albo ſunt proximiores, quæ ſimilitudo efficit, vt remotius, veluti diſtantia longiori apparente, à chaſmate ſimulacrum repræſentetur. *Cauſæ torrium, & effluuiorum.*

F Sin ad peculiaria harum impreſſionum exempla accedere volumus, primâ fronte incidemus in Plinium, qui retulit, anno Vrbis conditæ quadringenteſimo ſupra tertium, horrificum chaſma maximo incendij effluuio coronatum apparuiſſe. Sed per antiqua vagari exempla non eſt opus; cum anno poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo quarto id acciderit, quando in vltimis partibus Canceri, vel ſecundùm aliorum ſententiam, in primis gradibus Leonis tres ſuperiores planetæ, nimirum Saturnus, Iuppiter, & Mars, & cæteri ferè omnes congreſſi ſunt. Nam talis ſynodus fuit admirabilis, non ſolum, quia vis ſynodi horum planetarum in plures annos fuerit prorogata, ſed etiam propter continuum Lunæ progreſſum, quæ ab vnius planetæ coniunctione, ad alterius congreſſum continua quadam ſerie voluebatur, & eodem anno variæ impreſſiones cœleſtes fuerunt conſpectæ. *Lib. 2. nat. hiſt. cap. 27.* *Commixtio planetarum admirabilis.*

Inter has autem impreſſiones duo chaſmata fuerunt obſeruata, quorum primum menſe Februarij, alterum menſe Octobris forma penè conſimili, teſte Gemma, magnum terrorem ſpectantibus incuſſit. Namq; nube illuſtri Lunæ claritatem ſuperan-
G te intra limbum obſcurum comprehenſa, varia effluuia radiorum, & flammarum alternatim diſpoſita ad ſimplicem ventorum impetum mouebantur: vnde Cœlo veluti dehiſcente, & veluti facta ingluuie vaſta, orbem totum ſublunarem abſorptura videbantur, quemadmodum in figura I. oſtenditur. I.

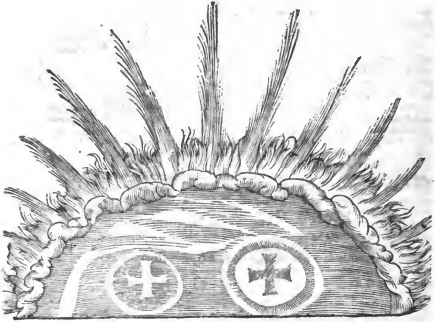
Iterum anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo octauo, menſe Septembris, in Belgio hiatus, ſiue vorago Cœli verſus Septentrionem, veluti excuſſis haſtis ardentibus, telis, atq; flammarum globis vniuerſum aerem per noctem integram illuſtrauit; idq; accidiſſe dicitur ex Cornelio Gemma, ante infauſtam irruptionem militum Germanorum in Belgium.

Pariter menſe Septembris, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo nono, ex militibus Hiſpanis in Belgio verſantibus, qui fortè tunc excubias agebant, intellexit Cornelius Gemma nocte decima menſis viſum eſſe Cœlum ab Helle-
H ſponto quaſi ſanguine perfuſum, deinde cum luce horrida crucem rubicundam, & octogonam natam eſſe, poſtremò crucem albam admirandæ claritatis, itaut intuentes illam vix ſuſtinerent: immò tunc Cœlum quodammodò diſcendi viſum eſt, ſtellis veluti diſcurrentibus, & flammas iaculantibus, vt in figura II. oſtenditur. II.

Verùm, vt inquit Gemma, ſi conferatur effuſio ſanguinis, quæ deinceps ſubſecuta eſt, ad Phænomenon fulgidiſſimæ crucis, proculdubiò aſſerendum erit, id non à cauſa naturali, ſed à prima omnium immediatè prodijſſe. Quamuis etiam anno Domini poſt milleſimum, & centeſimum decimo quarto, Henrico Quinto Romanorum Imperatore, die feſto Paſchatis, Cœlum vaſto hiatu diſciſſum fulgorem illuſtrem per horæ ſpatium emiſerit, deinde crucis ſimulacrum aurei coloris in medio Chaſmatis apparuit.

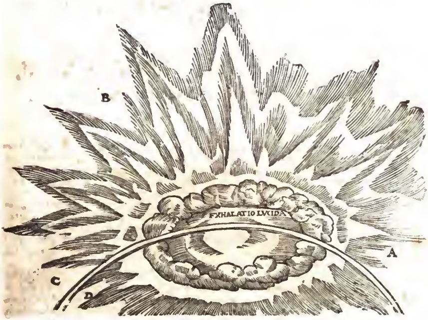
Amplius anno poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo primo menſe pariter Septembris, in Belgio apud Louanienſes, aliud Chaſma conſpectum eſt in illa aeris parte, quæ Circium ſpectat, & prioribus iam deſcriptis non abſimile; quod, ad mentem *Chaſmatis præſagia.*

II. Chaſma cum effluuijs diuerſis, & crucibus.

Digitized by Google

III. Chaſma aliud.

A. Vinculum exterius exhalationum.
B. Exhalationes prærumpentes.
C. Orizon.
D. Locus ſub Orizonte.

Digitized by Google

Gemmæ, externorum hoſtium alteram irruptionem præſignificauit. Sicq; anno ſubſequenti ſeſquimilleſimo ſupra ſeptuageſimum ſecundum, varij in Plebe tumultus exorti ſunt.

At anno adueniente poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die vigeſima ſeptima Ianuarij, denuò aliud chaſma effulſit inſtar accenſæ ciuitatis, fortè etiam propter frequentiam, teſte Gemma, frequentes externorum hoſtium irruptiones, ruinas Vrbium, & Populorum, proditiones, conflictus, & clades vndequaque ſignificans. Secuti ſunt aſſultus, atque expeditiones variæ, nec non terra, pelagoq; ſtrages infandæ, quas in præſentia memorare inſtitutum opus negat. Hoc autem poſtremum chaſma in icone III. conſpicitur. A

III.

MONSTROSA CIRCA SOLEM, Lunam, & Stellas ſimulacra. B

De his, quæ circa Solem, Lunam, & Stellas in Regione cæleſti mortalibus oſtenduntur, eſt admodum ſublimis conſideratio. Quandoquidem hæc triplici genere diſcriminantur; quædam enim ſunt ſupra ordinem Naturæ, veluti Eclypſes, quæ ſuo tempore non celebrantur, & vna inſtar omnium fuit illa, impendente Domini Seruatoris Noſtri paſſione, quam Beatus Dionyſius Areopagita in quadam epiſtola ad amicum ſuum deſcribit. Item Solis quies, quæ habetur in ſacris paginis, quando, Ioſue populi Iſraelitici Duce, poſt Moyſem pro Iſrael præliante, ſtetit Sol in medio Cœli, neque per diurnum ſpatium ad Occaſum properauit; ſicque neque antea, neque deinceps tam longa dies fuit, obediente Domino voci Ioſue. Similiter ortus nouæ ſtellæ, quæ in Natalitijs Domini Noſtri Ieſu Chriſti Regibus Orientis apparuit. C

Ioſue c. 10.

Cæleſtium triplex diſcrimen.

Alia ſunt naturalia, ſed ratione raritatis inter res monſtroſas, & prodigioſas collocantur: cuiuſmodi ſunt coitus ſuperiorum trium Planetarum, qui nonniſi ſpatio triginta annorum celebratur; aut ſi in Eclypſi Solis, & Lunæ totus Diameter obſcuretur, quod admodum rarò accidit. Alia demum ſunt, quæ mediam quamdam conditionem inter diuina, & naturalia ſortiuntur: quemadmodum ſi tres, vel plures Soles, aut Lunæ videantur, ſi circa ſtellas, & luminaria varij circuli appareant, & demum ſi hæc corpora veluti lumine deſtituta, & coloribus quibuſdam deturpata conſpiciantur.

Monſtra circa Solem.

Itaq; de his poſtremis verba facturi, primitùs de monſtris circa Solem diſſeremus. Et quoniam facies Solis varijs coloribus, alijs Solis ſimulacris, & diuerſis circulis deuenuſtatur, prima fronte de coloribus, & poſtmodum de alijs verba fient. Nam Priuerni, anno mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto ſupra tria millia, ex Lycoſthene, Sol in meridie colore ſanguineo deturpatus eſt. Deinde Plutarchus in Vita C. Cæſaris narrat, quod poſt eius obitum, inter alia prodigia, quæ acciderunt, anno mundi noningenteſimo vigeſimo primo, & ante Chriſtum natum quadrageſimo ſecundo, Sol caliginoſo obſeſſus colore annuum ſpatium illuſtrauit: itaut ob lumen imbecillum, & tenuem calorem non ſolum aeris intemperies, ſed frugum etiam cruditas prodierit. Sed noſtris etiam temporibus id contigiſſe refert Gemma, nimirum anno poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo ſeptimo; tunc enim Solis faciem rutilo, & ferè ſanguineo colore deuenuſtatam, ſereno Cœlo, dies vigeſima Septembris obſeruauit. Non diſſimilis facies monſtroſa Solis, anno Domini poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo quinto in Bohemia viſa eſt, vt ex relatione Virorum fide dignorum intelleximus. D

Alia huius generis.

Præterea monſtroſa deformitas in Sole obſeruatur, quando Sol alijs Solis ſpeciebus circumdatur, quod interdum contingit. Namq; ex Chronographis, anno mundi

Digitized by Google

di ſeptingenteſimo quinquageſimo nono ſupra tria millia, Albæ duo Soles conſpecti ſunt. Immò, authore Plinio, anno mundi octingenteſimo quadrageſimo ſeptimo ſupra tria millia, tres Soles viſi ſunt. *Lib. 2. nat. hiſt. cap. 31.* Item anno ante Chriſtum natum quadrage-
E ſimo ſecundo, Romæ tres Soles orti paulatim in eumdem orbem coierunt, quod ſimulacrum proculdubiò vnius, & trini Dei cultum portendebat: quemadmodum etiam anno Domini quinquageſimo primo tres Soles ſimul conſpecti in eumdem ſtatim orbem congreſſi ſunt.

Item anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſexageſimo nono, Sol trigeminus Romæ viſus multorum mentes perturbauit. Pariter Incolæ Ducatus Vuittenbergenſis circa tertiam diei horam tres Soles conſpicati ſunt. Et anno Domini poſt ſeſquimilleſimum decimo quarto, pridie Idus Ianuarij, tres Soles apparuerunt, quorum medius magnitudine alios ſuperabat, & in omnibus gladij ſanguinei eminebant. *Gladij in Sole viſi.* Amplius anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, teſte Licoſtene, Santgoiæ, menſe quinctili, multi, Cœlo ſudo, tres Soles conſpexerunt. Deniq; anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo nono, ex relatione fide digna, tres Soles penès Neapolim apparuiſſe intelleximus.

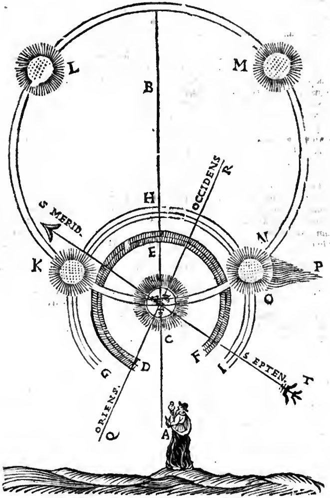
F Sed magis admirandum eſt, quod Sol alijs ſpeciebus Solis aſſociatus, varijs circulis, & iridibus coronatus per Cœlum ſpatiari viſus eſt. Primitùs anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo octauo, circa finem menſis Maij, Tiguri Heluetiorum Metropoli, multi ſimul Soles cincti varijs circulis conſpecti ſunt, & anno adueniente, Tigurini cum gentibus confœderatis quinq; Heluetiorum pagos oppugnarunt. *Præſagia.* Item anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, circa finem menſis Martij, Soles apparuerunt cum varijs circulis, quos Græci Pareliar vocant.

Theon enim apud Aratum, ex Poſſidonio refert παρήλια eſſe nubes rotundas, quæ circa Solem irradiantur, nec proprio lumine, ſed ſolari vtuntur: quemadmodum etiam Luna ſimiles illuſtrat nubes. Quamuis poſtea apud Ariſtotelem παρήλιοι Sol geminatus exponatur, & apud Suidam παρήλιος adiectiuè appellatur nebula admodum condenſata, quæ à Sole illuſtratur. *Lib. 3. Meteor. c. 3.* Immò ſecundùm Philoſophos ad Solis latera ſemper vergit, veluti in virgis quoq; obſeruatur. Hanc monſtroſam impreſſio-
G nem contigiſſe Magdelburgi Cornelius Gemma aſtruit, nec multò poſt iuſſu Imperatoris Caroli, Mauritio, & Alberto Ducibus, ciuitas ad menſes quindecim obſeſſa, pacem tandem cum iniquis conditionibus obtinuit.

Monſtroſum quid ſimile in regione cœleſti apparuit Romæ anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo nono die vigeſima Martij ab hora decima nona vſq; ad vigeſimam primam, cuius ſchema in icone I. monſtratur, vbi quinq; Soles cum triplici circulo conſpiciuntur, nec non cum varijs litteris, quæ explicantur.

Digitized by Google

I. Monſtroſum Solis Schema.

Digitized by Google

A. Oculus obſeruantis.

B. Vertex obſeruantis.

C. Verus Sol.

A. B. Planities verticalis, vbi eſt linea optica ad verum Solem, nam circa verum Solem duo apparuerũt circuli Iridis cum Sole concentrici.

D. E. F. Iris minor diuerſorum colorum perfectum circulum non efficiens.

G. H. I. Circulus Iridis maior adeò debilis, vt vix appareret, & quamuis ſuis eſſet decoratus coloribus, nihilominus erat inſtabilis.

K. L. M. N. Iridis circulus tertius, & maximus coloris tantum albi, quo colore ſolet eſſe decoratus circulus Lunam interdum cingens.

In hoc exteriori circulo duo Soles imperfecti apparebant, nimirum in interſectionibus K. & N. quorum ſplendor erat ſimilis Soli, & eorum pars exterior ſimilis Iridi: immò circuli non erant perfectè rotundi, ſed inæquales.

Sol N. erat inquietus, & de ſe caudam quodammodo flammeam emittebat, quæ notatur N. O. P.

L. & M. erant alij duo Soles in tertio circulo, ſeu Iride magis rotundi, & quieti, necnon coloris argentei.

Sol M. non benè apparebat, ideoq; citò euanuit, quoniam circulus illius partis primum euanuerat.

Sol N. defecit ante Solem K. quo deficiente, Sol K. ſplendidior euaſit, qui poſtremo loco diſſolutus eſt.

Q. & R. æquinoctialem ſignant.

S. & T. Meridianum indicant.

Digitized by Google

Tandem hoc ſchema in nubes albas diſſolutum eſt, quo perdurante, verus Sol non rectè refulgebat,

Similes impreſſiones meditatus eſt Virgilius, quando cecinit.

L. 1. Georg. *Sol tibi ſigna dabit, Solem quis dicere falſum* A
Audeat? ille etiam cæcos inſtare tumultus
Sæpè, monet, fraudemq́; & operta tumeſcere bella.

Quare ad memoriam reuocandum eſt, quod anno ſubſequenti, poſt apparitionem prædicti ſchematis Solaris, circumſeſſio, & oppugnatio Mantuæ ſecuta eſt, deinde teterrima peſtis totam Ciſalpinam Galliam, nempè Lombardiam occupauit. *Præſagium.*

Cæterum circuli Solem, & Lunam aliquando coronantes ratione temporis, & loci variare poſſunt: nam cum integer circulus circa Solem, & Lunam, aut alias micantes ſtellas, ſiue nocturno, ſiue diurno tempore, ſiue antemeridianis, ſiue pomeridianis horis conſpicuus apparuerit, ἅλως Græcis nuncupatur; quamuis hoc vocabulum apud Græcos propriè ſignificet aream, in qua frumentum teritur; nihilominus apud Ariſtotelem in libris de Cœlo, & Mundo, pro corona, & circulo ſyderum accipitur, & in Meteoris circulum integrum circa Solem, & Lunam apparentem denotat, de quo in præſentia verba fiunt. *Halo quid ſit.* B

Fit igitur Halo ex refractione intus facta: refrangitur autem viſus interdum, nec vltra ferri permittitur, cauſa aeris, & vaporum, qui in nubem efferunt, & præcipuè in nubem raram cum plana ſuperficie: etenim cum a re viſibili quidpiam exierit verſus oculum intuentis, & interim vſq; ad oculum penitus non perueniat, alicuius rei occurſu impeditum, id tunc retro cedere cogitur, & in reditu opus eſt, vt diffundatur; quamobrem fortè quandoq; rotundam figuram procreauerit; ſicq; Halonem factum eſſe aſſeueraumus. Immò hæc corona Solem ſæpiens interdum cum parelijs obſeruatur, quemadmodum in icone II. conſpicitur. *Generatio Halonis.* II.

Semper autem phænomena huius generis varios rerum publicarum motus præſagierunt: quandoquidem, anno mundi octingenteſimo vigeſimo tertio ſupra tria millia, Lauinij inter horam tertiam, & quintam duo diſcolores circuli faciem Solis circumdederunt, quorum alter ruborem, & alter alborem præ ſe ferebat, deinde non multò poſt Carthago fuit diruta. C

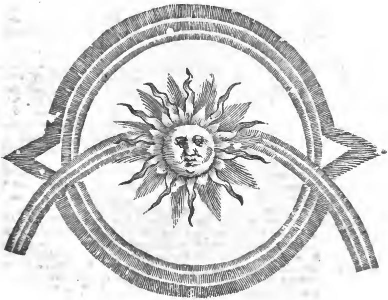
Item anno ſalutis humanæ octingenteſimo quinquageſimo primo, in ciuitate Paderburnenſi duo circuli circa Solem fuerunt obſeruati, quibus euaneſcentibus, Vrbs ferè tota conflagrauit. Amplius anno Domini poſt milleſimum centeſimo quinquageſimo ſeptimo, circulus amplæ latitudinis ignei, & cærulei coloris Solem fœdauit, & in Normannia, imbrium copia non mediocris ſubſecuta eſt, quæ labores Agricolarum impediens annonæ caritatem produxit. Pariter anno ſalutis poſt milleſimum, & trecenteſimum octuageſimo ſeptimo, in Heluetijs ingens circulus Solem deformauit, deinde fames, bella, & inundationes non vulgare incolis detrimentum attulerunt. Anno etiam poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo, quando Carolus Quintus Romanorum Imperator Aquiſgrani fuit coronatus, Area circa Solem cum iride viſa eſt. *Præſagia varia.*

Inſuper anno poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die vigeſima nona Aprilis, ab hora duodecima vſq; ad meridiem, Cornelius Gemma fatetur ſe obſeruaſſe Solem Cœlo ſereno admodum pallentem, quodam circulo redimitum, qui inter Halones frequentiores erat monſtrificus, & inſtar iridis florentiſſimæ, conſpicuus, trium colorum varietate diſtinctus. Immò addit, quòd rei ratio ad cauſam phyſicam relegari non poterat, ſed inſigne ſimulacrum in admirationem populum trahens effecit, vt id cuidam portento non abſimile putaretur. Iterum addit Gemma ſe multos obſeruaſſe Halones cum nube candida leui, æquali, & tranquillo Cœlo ante planitiem Solis extenſa; cum tamen in hoc nulla fuerit conſpicua nubes, ſed circulus ſereno Cœlo exactam iridem præ ſe ferebat: hine poſtea ille anguſtias ſuorum temporum præſagiuit. D *Halonis varietas.*

Verùm inter cæteros Halones ingens, & admirandus fuit circulus Solis ſub imperium Auguſti Cæſaris, authore Plinio, qui ceu radiantibus ſtellis inſignita corona apparuit, deinde alij duo circuli, vt ex Suetonio, & Dione conſtat, prædictum circumſepiebant, quorum alter elegantiſſimæ iridis formam, alter verò ex ſpicis triticeis

ceis

II. Halo cum parelijs.

ceis ſertum repræſentabat, claro, & euidenti Religionis Chriſtianæ impendentis, pacis, & vbertatis argumento. Quapropter huius egregij, & memorandi Halonis ſpeciem in icone III. ſpectandam proponimus.

III.

Quæ hactenus explanauimus de circulis ad Solem attinentibus, eadem de circulis Lunam coronantibus intelligenda ſunt: namque ſi Halo penès Solem quandoque apparet, ſimiliter circa faciem Lunæ generatur: immò in Sole Paralios, & in Luna Paraſelinos obſeruatur. Præterea ſi plures Soles interdum fuerunt viſi, quandoque etiam plures Lunas Veteres conſpicati ſunt: etenim anno mundi poſt tria millia ſeptingenteſimo vigeſimo nono Ariminenſes magna eum admiratione tres Lunas conſpexerunt, & eo anno, ex relatione Hiſtoriographorum Carthaginenſes Corſos, & Sardos in Romanos incitarunt. Anno Domini poſt milleſimum centeſimo decimo octauo, Henrico Primo Angliam regente, duæ Lunæ pleno orbe apparuerunt, quarum altera Orientem, & altera Occidentem illuſtrare videbatur: non multò poſt Normannia fuit ſubacta. A

Tres Lunæ quando conſpectæ.

Anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & centeſimum quinquageſimo ſeptimo, menſe Septembris, Cœlo ſereno tres Soles, & paucos poſt dies eiuſdem menſis tres Lunæ viſæ ſunt, quarum media Crucis nota ſignabatur. Vnde rerum naturalium perſcrutatores difficultatem, & diſcordiam in eligendo Pontifice Maximo præſagierunt, & id à veritate minimè fuit alienum, vt in Hiſtoria Alexandri Pontificis Romani illius ætatis liquidò conſtat. B

Item anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, Incolæ Madelburgi tres Soles viderunt, quorum medius lucido planè colore erat conſpicuus, ſed collaterales rubro, & ſanguineo colore fœdati apparebant; his occidentibus, cum iam nocteſceret, tres Lunæ apparuerunt, quæ longè maiorem intuentibus metum attulerunt: cum ea, quæ noctu apparent horribiliora videri ſoleant, & anno ſubſequenti, in principio Aprilis, Saltzfeldij, quod diſtat tria milliaria à Schuuinfurto oppido Imperiali, dum nocteſceret, duæ Paraſelinæ conſpectæ ſunt, & paulò poſt vicus pernicioſo incendio perijt.

Tres Soles, tres Lunæ viſæ.

Inſuper Halo circa Lunam pluries viſus eſt; nihilominus inſignis ille fuit, quem obſeruarunt Baſileæ Rauracorum, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, die vigeſima tertia menſis Ianuarij circa octauam noctis horam: ſiquidem amplus, & magnus circulus, inſtar iridis, Lunam per tres horas cinxit: deinde gelu non mediocre eſt ſubſecutum, quod arboribus, & omnibus plantis maximum attulit detrimentum. C

Halo circa Lunam.

Aliquando etiam præter geminatas Lunas, & circulos Lunam ſepientes, monſtrifera ſimulacra in Luna apparent: quandoquidem anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & centeſimum quinquageſimo ſexto, Crucis imago in Luna fuit conſpicua, ea forma, quæ in icone IIII. repræſentatur. Et eo tempore, vt recitat Licoſthenes, Albericus miles Belluacenſis pro Chriſtiana fide martyrio fuit affectus, & Mediolanum à Friderico Barbaroſſa Imperatore oppugnatum, & in fidem receptum fuit, & ſequenti anno Tyberis inundatio Romæ maximum detrimentum attulit.

IIII.

Non diſſimile ſimulacrum in Luna, anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo quarto, menſe Aprilis, Cœlo ſereno, in Ciuitate Vuyl Turganiæ, homines ſunt conſpicati: namque circa corpus Lunare Crux alba refulgebat; neq; mirandum eſt, quia eadem Crucis nota punicea, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, in Oppido Griſſenſe Thuringiæ viſa eſt, quæ totum Solis corpus tegebat, cum multis alijs circulis, quos in præſentia recenſere non eſt opus. D

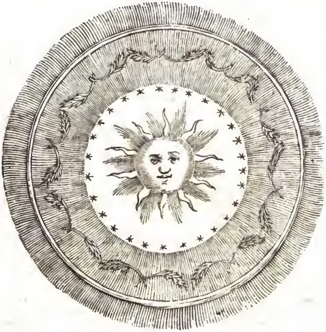
Crux in Luna, quando refulſit.

Iam tempus eſt opportunum, vt per cauſas prædictorum effectuum tranſeuntes ad finem huius Hiſtoriæ properemus. Nam quamuis in examinandis, & deſcribendis huiuſmodi monſtris Cœleſtibus, aliquæ cauſæ fuerint exaratæ, ſine quibus talis effectus intelligi non poterat: nihilominus in præſentia omnes amplecti conabimur.

Inchoantes igitur à cauſis generalibus, eas in duplices diſtinguemus, quarum altera cœleſtis, altera verò elementaris dicitur. Prior metheorologicos effectus producit, poſterior autem illos recipit. Priori id videtur contingere bifariam. Primò, quia ea eſt cauſa omnium effectuum, nedum metheorologicorum, motu tamen intercedente: deinde, quia æterna rerum infimarum, & non æternarum cauſa eſſe ſolent.

Cauſa monſtrorum cæleſtium.

III. Ingens, & admirandus Solis circulus.

Digitized by Google

ſolent. Eſt autem ſuperior illa natura æterna, & infinito mouetur tempore; ideòq; principium, & finem ſui motus poſſidet, cum cætera corpora ſint finita; & finitos, motus habeant, & propterea cuicumq; corruptioni ſunt obnoxia.

Cauſa vniuerſalis. Hinc colligendum eſt, quòd ſuprema illa natura cunctorum aliorum effectuum, nedum meteorologicorum cauſa eſt, & effectus poſtea in materia elementari recipiuntur. Idq; alia expoſitione indigere non opinamur, quoniam alia non dantur corpora, præter elementa, quæ deſcriptas impreſſiones recipere poſſint. Immò elementa in rebus Meteorologicis ſubeunt magis rationem ſubiecti, quàm materiæ, cum elementa verè ſint illa, quæ impreſſionibus meteorologicis ſubijciuntur, & cœleſtes actiones in ſe recipiunt. Niſi velimus has actiones diuinam poteſtatem appellare, quæ proculdubiò in re quacunq; reperitur, ſiue vim ſolis, cui etiam cæleſtis virtutis appellatio ob quamdam excellentiam competit; cum lumen, & motum cæterarum ſtellarum moderari videatur. Ab his igitur cauſis vniuerſalibus cæteræ talium effectuum peculiares dependent. A

Præterea cauſæ generales prædictarum impreſſionum, quæ in ſuprema aeris regione generantur ad duas iterum reduci poſſunt, quarum altera hypocauma nominatur, vt ſuperius etiam fuit explanatum, quòd cauſæ materialis vicem gerit: altera verò eſt motus circularis, qui functionem cauſæ efficientis obire perhibetur. Namq; cum illùc aſcenderit ſiccior ille ſpiritus à terra eleuatus, neceſſe eſt, vt incaleſcat eo modo, quo res aliqua à celeri motu calorem haurire ſolet, quæ calefactio eatenus procedit, quatenus inflammationem concipiat. B

Sin ad cauſas impreſſionum, quæ citra inflammationem contingunt, animum dirigamus; hæ à præcedentibus non valdè diſcrepabunt: cum hiatus, ſeu chaſmata, vel Cœli voragines fiant, vt antea expoſuimus, quando exhalatio turbulentior nigrorem quemdam contrahit, qui craſſarum, & obſcurarum imaginum color proprius eſſe ſolet; ſed extra, ob vicinitatem luminis rarior, & candidior euadit; quocirca ratione huius diuerſitatis, quod magis intus eſt ſpeciem cuiuſdam profunditatis repræſentat, quam ab hiatu nihil differentem eſſe ſpectatores opinantur. *Cauſa Chaſmatum.*

Tunc enim fit, vt album vehementius percellat viſionem, eaq; ratione propinquius oculis videatur; nigrum autem, ob cauſam oppoſitam, longiori interuallo videtur diſtare, & quodammodò hiare creditur. Qua de re vulgares homines id intuentes, chaſmata, ſeu hiatus, in Cœlo eſſe arbitrantur, & tanquam monſtroſa admirantur. C

Neq; ab his cauſis multùm diſcrepant illæ, quæ ſanguineos colores in Cœlo, & circa aſtra procreant. Quandoquidem exhalatio pariter turbulentior, & inopia cæleſtis lucis, dum in vnum congrediuntur, non alium, quàm purpureum colorem ſanguineo proximum generare poſſunt: dummodò quædam proportio, & æqualitas inter hæc duo ſeruetur.

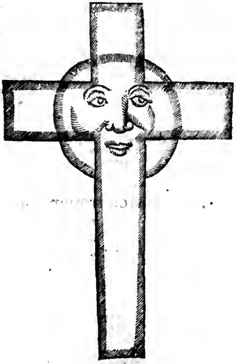
Colorum varietatis cauſa. Alioquin ſi exhalatio fuerit ita turbulenta, vt longè ſplendorem lucis ſuperet, color niger magis, quam ruber, vel quilibet alius apparebit, quoniam lux iuxta eum diffundi nequeat, quæ vice verſa in cauſa eſt, vt, quando eadem lux fuerit copioſa, & craſſitudinem exhalationis ſuperauerit, colorem album pariat. Hinc denuo fit, vt, ſi neutrum horum alium vicerit, neutrum etiam prædictorum colorum emergat, ſed alius quidam vtriuſq; naturam participans, qui ſanguineus, vel purpureus color erit appellandus. D

Hinc etiam prodire poteſt cauſa, propter quam huiuſcemodi colores noctu magis, quàm interdiu videantur: etenim cauſa huius effectus eſt inopia lucis: cum diurnum lumen nocturno ſemper ſit copioſius, vnde fit, vt cuncta interdiu magis albicantia appareant. Verùm ſi huiuſcemodi ſanguinei colores fortè etiam interdiu conſpicantur, quod minimè negandum eſt, vt exemplis ſuperius memoratis manifeſtauimus, tunc aſſerendum erit id contingere æſtiuo potiſſimum tempore, quo, ob copiam caloris, & incendij fumoſæ, & turbulentæ exhalationis, hypocauma magis viget; propterea perſpicuitas prioris luminis aufertur, vel ſaltem remittitur: ideòq; tunc non candida, ſed ſanguineo veluti colore fœdata aſtra, & luminaria conſpiciuntur. *Circulorum cauſa.*

Quoad cauſas circulorum, qui aliquando Solem, Lunam, & quoduis aſtrum circumdare videntur, notandum eſt alium non eſſe horum circulorum, ſiue halonum cauſam,

Digitized by Google

IIII. Admirabile Crucis ſignum in Luna.

cauſam, quàm vaporem, & nubem, in qua ſplendor aſtri frangitur, quam fractionem metheorographi halonem indigitant. Nam radij aſtrorum dum vltra viſum ferri non poſſunt, æqualiter in ipſa nube franguntur: verùm ſi nubem æqualem offenderint, exactus circulus prodibit: ſin nubem inæqualem inuenerint obuiam, tunc non inte- A
ger circulus, ſed ſemicirculus tantummodò apparebit.

Cur Halo circa lunam frequentior.

Præterea circa Solem rarius, & circa Lunam frequentius halones apparent, quoniam calor Solis, qui multò maior eſt, quàm calor Lunæ appropinquantes nubeculas facilius diſſipat, quàm Luna, quæ caloris eſt imbecillioris, & propterea hæc nubes facilius admittit, & frequentius halones patitur.

Paralios autem neq; iuxta Solem, neq; admodum longè produci poteſt, quoniam propinquitas Solis nubem prius diſſolueret, quam ſpeculi vicem obire poſſet: namque diſtantia refractionem viſus ita adimit, vt nubes longè diſtans à Sole formam, nec etiam puſilli ſpeculi præ ſe ferre poſſit: quocirca redditur inepta ad albedines, & ad illos recipiendos colores, quos apparitio paralij expoſtulat. Quamobrem ſimulacra huius generis neq; ſupra Solem, vel propè, vel eminus formari poſſunt: idcircò neceſſe eſt, vt tantummodò iuxta latera Solis producantur, mediocri tamen diſtantia, ne propinquitas Solis diſſoluendo nubeculam, horum generationem B
impediat, & longa diſtantia vim formandi ſpeculi adimat.

Cauſa phyſica.

Hæc ſunt, quæ quoad cauſas phyſicas de prædictis effectibus pronunciare poſſumus. Quando autem huiuſmodi cæleſtia monſtra à manu Diuini Opificis immediatè prodeunt, eorum cauſas humani ingenij acumen penetrare, neque reddere poteſt.

Hiſtoriæ Monſtrorum finis.

L. D. D. P. Q. S. V.

INDEX
MONSTRORVM
ET RERVM MEMORABILIVM
COPIOSISSIMVS.

A

A Bauus qui 111.*f.*
Abortus quando dicatur 62. *d.*
Abortus trimeſtris Aldrouando donatus 62. *d. euſdem icon* 65.
Abortus biceps 410. *a.*
Abortus parenchimati affixi icon 63.
Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus icon 64.
Abortus duo ſupra viginti 53. *f.*
Abortus cauſa 62. *d.*
Abſtemij potu aqua facti 209. *e.*
Achelous in flumen mutatus 200. *b.*
Achili qui 137. *g.*
Achillis arma cui data 205. *g.*
Accipitris tranſmutatio 204. *b.*
Accipiter tripes 567. *e.*
Aconitum quale 198. *b.*
Acridophagi qui 97. *e.*
Adagia ex capite humano 168. *a. b. c. d. ex capillis ibid. ex fronte* 169. *e. ex oculis* 169. *f. ex ſupercilijs* 170. *c. ex ore ib. d. ex lingua* 171. *e. ex dentibus ibid. g. ex labijs ibidem. ex auribus ibid. h. ex barba, & facie* 172. *b. c. ex pectore* 172. *d. ex manibus* 173. *e. ex digitis* 174. *d. ex ventre* 175. *f. ex pedibus ibid. h. ex vnguibus, ſanguine, & cute* 176. *d. ex ætatibus* 177. *e. ex pueritia, & ſenectute ibid. g, ex ſcientia* 179. *e. ex amicitia ib. g. ex humanis commoditatibus ibid. h. ex paupertate* 180. *a. ex probitate ibid, b. ex pulchritudine ibid. d. ex vitijs* 181. *f. ex motu* 182. *b. ex varijs hominum operibus* 182. *c. ex hominum multitudine, & paucitate* 183. *c. ex mulieribus* 183. *g.*
Adamus mas, fœmina an fuerit 397. *h.* 398. *a.*
Adoleſcens mortuus quid denotet 236. *a.*
Adonis in florem 203. *e.*
Adonis mater quæ 202. *d.*
Aduenæ vbi ſacrificabantur 315. *g.*
Aduerſarius contradicens quomodo pingatur 348. *c.*
Adulterij pœna apud Indos 457. *e.*
Aegritudinum moralia 255. *a.*
Aegritudines humanæ 132. *a.*
Aegypti hieroglyphicum 154. *d.*
Aegyptiorum mores 95. *h.*
Aenigmata quæ monſtra 319. *h.*
Aeternitatis ſimulacrum 269. *d.*
Aeſchili Poetæ mors 274. *c.*
Aeneæ prælium 207. *h.*
Aethiopis quattuor oculis icon. 11.
Aethiopis prodigium 145. *e.*
Aethiopum mores 95. *g.*
Aelurogonum quid ſit 543. *h.*
Aeſculapius cur barbiger natus 291. *g.*
Aeſculapij icon in monetis 282. *a.*
Aeſculapij varia icones 291. *f.*
Aetas aurea 209. *e.*
Aetas quid ſit 69. *e.*
Aetas ad congreſſum apta 44. *b.*
Aetas hominis qualis 69. *e.*
Aetatis diuiſio 19. *h.*
Aetatum numerus 70. *a.* 250. *d.*
Aetatum etymologia 70. *b.*
Aetatum temperamenta 70. *d.*
Aetatum moralia 250 *d.*
Affectiones ab homine denominatæ 133. *f.*
Affectio marmorea quæ 218. *c.*
Agnus capite mõſtrifico 473. *e. eiuſd. icon* 47..
Agnus biceps Bononiæ natus 416. *e.*
Agnus triceps vbi natus ibid.

INDEX.

Agnus ore triplici 416.d.
Agni nigri vbi generentur 399 h.
Agni quinq; pedibus nati 543.f. eorumdem icones 544.
Agni bicipitis icon 418.419.
Agnatio qua 111.e.
Agilitas humani corporis miranda 217.f.
Agones qui 182.d.
Agriophagitæ qui 12.a.
Alaudæ metamorphoſis 194.e.
Ala, & axila quæ partes 77.e.
Alopeciæ moralia 256.b.
Amantium mores 169.h.
Amantium infælicitas 115.b.
Amazonum mores 97.e.
Ambrones qui 181.f.
Amelli differentia 702.a.
Amelli monſtroſa icon 703.
Amita quæ 112.a.
Amici veri qui 179.h.
Amicitia ſimulata 266.e.
Amoris domitor quis 274.d.
Amoris varia ſimulacra 290.b.
Amor oculatus cur cæcus pingatur 290.a.
Amor letheus qualis 290.c.
Amygdali folia monſtroſa 677.e. cauſa ibid. f. icon 678.
Amygdali fructus differentia 708.c.
Amygdali fructus monſtroſi icones 709.
Anaxagoræ ſententia aurea 114.a.
Anas quadrupes 563.e.
Anchuſa quot ſpecies 690.a.b.
Anchuſæ monſtroſa icon 692.
Ancilla quinque filios enixa 51.f.
Andagauilla populi 97.g.
Androdamas 135.e.
Androphagi qui 133.g.
Androſaces etymum 135.e.
Androclas herba 135.f.
Andromeda ſcopulo alligata 192.a.
Andromeda quod ſydus 299.a.
Androgyni qui 41.e.
Androgyni icon 42.
Androgyni ab Antiquis necati 513 b.
Androgynorum ſynonyma 513.d.
Androgynorum variæ icones 514.515.517.
Androgynorum varietas 513.f.
Angelorum lingua qualis 228.a.
Anginæ remedia 311.e. 314 b.
Anginæ moralia 257 h.
Angli quales 105.g.
Anguillæ adagium 270.a.
Anguillas captare qui dicantur 269.h.
Anguitenens quis 299.e.
Anhelitus moralia 258.a.
Animarum tranſmigratio 209.c.
Anima peccans cui aſſimiletur 253.g.
Anima hominis templum Dei 114.a.
Animal diuinum quale 113.e.
Animalium elementa quæ 71.g.
Animalia quomodo homini ſeruiant 112.b.
Animalia genita in aſpera arteria 214.a.
Animalia monſtroſa vbi 337.c.
Animaliũ in vtero muliebri genitorũ 601.e.f.
Animalium in homine genitorum icones 219.
Animalium geminatorum cauſa 627.e.
Animalium, & plantarum cognatio 663.g.
Animalium generatio ex plantis 663.h.
Animalis Africani deformis deſcriptio 322. d. eiuſdem icon 323.
Anus ſaltat quid ſit 184.a.
Anni climaterici qui, & quot 70.b.
Anni tempora quomodo denotentur 281.g.
Annorum computatio apud Ægyptios 69.f.
Anſer quadrupes 563.e. eiuſdem icon 564.
Anſeris geminati icon 626.
Anſeris bicorporis icon 660.
Anteuorta apud Romanos quid 363.d.
Anterotes quis 290.b.
Anthropodæmon quid 135.e.
Anthropomorphos herba 135.f.
Anthropophagi qui 16.a.
Antichriſtus qui 225.h.
Anubis Deus quis 430.d.
Appetitus ceruicis humanæ 128.a.
Apelles Alexandrum pingit 264.c.
Apollo in Coruum 193.c.
Apollo cum muſis in monetis 281.g.
Apollo ſapientiæ ſymbolum quomodo figuretur 289.e.
Apollinis variæ icones ibidem.
Apollinis currus, à quibus animalibus trahatur 341.h.
Apri metamorphoſis 189.f.
Aquæ commoditas quomodo pingatur 291.e.
Aquarum differentia 290.d.
Aquarum variarum vires 399.h.
Aquarius quis fuerit 299.h.
Aquilinæ varia nomina 698.d.
Aquilinæ monſtroſæ deſcriptio ibid. eiuſdem icon 701.
Aranea metamorphoſis 194.c.
Arabiæ ſuperatæ ſimulacrum 284.d.
Arcades populi ant quiſſimi 280.a.
Arcas in Arctophilacem 186.b.
Archilocus Poeta 222.e.
Arctophilax cur ita dictus 298.c.
Arcæ Noe dimenſio 67.e.
Arctus quis 298.e.
Ardea auis vnde dicta 208.a.
Argo in Pauonem 185.e.
Architectus 139.h.

Ari-

INDEX.

Arimaſpi etymum 12.a.
Armi qui 77.c.
Arion citharedus 271.g.
Arrogãtiæ,& demiſſionis animi ſimulacra 286.d
Artocreata qualia 75.f.
Artologanum 73.h.
Arundinum origo fabuloſa 204.a.
Aſtomus vbi pingeretur 292.d.
Aſinus ad lyram quid 348.b.
Aſpis à vipera venenum 166.d.
Aſtrologus 138.c. 168.d.
Atauus 111.f.
Atreus quis 170.a.
Atlas in montem ſui nominis 191.h.
Auaritia noſtra ætatis 266.a.
Auaritia inferno aſſimilatur 119.f.
Auaritiæ deſcriptio 271.e.
Auarus quid præſtet 242.b.
Auis anſeriformis 345.
Auis monſtrifera 346.
Auis ſceleti icon 88.
Auis biceps 347.
Auis quadriceps 426.d.
Aues bicorpores 659.e.f.
Aues Americæ quales 110.a.
Aues circa ſepulcrũ Memnonis versãtes 206.a.
Auium voces quomodo intelligantur 117.e.
Aui etymum 111.b.
Aulicorum mores 274.g.
Auus quis 111.f.
Auunculus cur ita dictus ibid.h.
Auentinus mons vnde dictus 208.e.
Aurago morbus 580.b.
Auris batana qualis 172.a.
Auris cur ſic dicta 76.a.
Auris myſticus ſenſus 225.b.
Auris partes 79.g. *eiuſdem anatomia* 78.h.
Aures humanæ cur aliquando mobiles 72.d.
Aures in Angelis quid 226.a.
Aures cur geminæ 241.f.
Aurium ſignatura in plantis 307.f.
Aurium ſomnia 150.d.
Aurium morbi 123.f.
Aurium naui 130.b.
Auxilium mutuum 174.a.
Axillarum peripheria quæ 69.e.

B

B*Aal quid ſit* 233.e.
Babylonia in piſcem 189.f.
Balſamum podagricum 310.b.
Balſamum felium quid ſit 619.e.
Bacchus in Caprum 193.e.
Bacchi variæ icones 290.d.
Bambini etymum 66.a.
Baptiſmatis virtus 350.a.
Barba vbi colatur 105.f.
Barba quid præſtet 240.b.
Barba ægrotantium, & ſenum cur magis creſcat 157.h.
Barbæ præcocis cauſa 473.f.
Barbæ ſignificatio 91.e.
Barbata mulier Germana 473.h.
Barberini Card. mentio 539.f.
Battus in lapidem 187.e.
Batachi qui 309.e.
Bauarorum mores 105.e.
Beneficium mutuum 173.f.
Benignitatis ſymbolum 266.d.
Benedictio reſpicit fœcunditatem 396.d.
Belli Troiani præſagium 205.e.
Belliſarij cæcitas 221.e.
Bellidis quot ſpecies 695.h.
Bellidis deſcriptio 695.h.
Bellidis monſtroſa icon 699.
Beſtiæ cum fœtu humano ex vtero mulieris egrediuntur 600.d.
Bilis moralia 248.b.
Bicorpor in morali doctrina quid notet 360.b.
Bicorpor nomen æquiuocum 606.d.
Bicorporis monſtri varia connexio 607.e.
Bicorporum cauſa 659.h. 662.a.b.c.d.
Bicipitis fœtus anatomen 403.g. 410.b.
Bicipitis fœtus variæ natiuitates 408. a.b.c.d. 410.a.b.c.d.
Bicipitis vnico brachio icon 411.
Bicipitis caudati icon 412.
Bicipitis cum altero capite in ventre 413.
Bicipitis cauſa 429.h.
Bicipitum in emblematibus quid 362.d.
Bicipites in morali doctrina quid denotẽt 360.e
Bifrontis fœtus icon 409.
Bifrontis fœtus cauſa 408.d.
Bohemorum mores 133.g.
Bolognetorum mentio 305.g.
Borgiæ epitaphium 167.g.
Bos cum facie humana in embl. 361.h.
Bos quinque pedibus natus 539.g. *eiuſdem icon* 540.
Bos pumilus 605.e. *eiuſdem icon ibid.*
Bouis cum tertio cornu in ceruice icon 510.
Bouis bicipitis icon 420.
Bouigenæ 397.g.
Botellus quid 75.e.
Brachium legens ſpicas quid 229.h.
Brachium proiectum ibid.
Brachio vnico nati, vel mutilati 483.e.f.g.
Brachia ſempiterna 230.a.
Brachia Chriſti quæ 244.c.
Brachia mutilata, & tranſpoſita 483.e.
Brachia monſtrorum multiplicata 489.e.
Brachiorũ deficientium, mutilatorum, & tranſpoſitorum cauſa 488.a.b.c.d.

INDEX.

Brachiorum praua conformatio 475.e.
Brachiorum effigies in Zodiaco 261.g.
Brachiorum ſomnia 151.e.
Brachiorum figura in ſtemmatibus 305.b.
Brachiorum myſtica 229.g.
Brachiorum moralia 244.b.
Brachiorum neui 130.b.
Brachys carentes fœtus 475 f.g.h.479.e.f.g.h. eorumdem icones 476.477.478.480.481.
Brachys tranſpoſitis nati 483.b. eorumdem icones 484.485.
Brachys carens homo deinde latro deprehenſus, & ſuſpenſus 479.f.
Braſſica monſtroſa 666.c.
Bronchi qui 137.g.
Bruta cur non habeant intellectum 72.b.
Bruta an lugeant 72.e.
Bruta an rideant 72.c.
Bruta cur manibus careant 157.b.
Bruta nana 605.e.
Brutorum comparatio ad homines 221.f.
Brutorum apodia 525.e. eorumdem icones 526. 527.528.530.531.532.
Bryonis rara radix 669.h.
Bubonis metamorphoſis 193.g.
Bubuli fœtus anatomia 525.g.
Buccones qui 76.a. 137.g.
Buccula, & bucculus 76.a.
Bufonis caudati icon 599.
Bufonis cremati virtus 124.b.
Bufonibus qui veſcantur 74.a.

C

Cadauera vbi cera circumliniantur 97.f.
Cadauera cur homines perhorreſcāt 161.f.
Cadauerum Aegyptiorum conditura 312.a.
Cadauerum Nuperorum conditura 313.b.
Cadauerosi fœtus cauſa 299.f.
Calua & Caluaria quæ 75.g.
Caluaria hominis inter ſceptrum, & ligonem picta 261.e.
Caluaria hominis propoculo vbi 315.h.
Calculus in cerebro genitus 123.f.
Calculi in corde inuenti 124.a.
Calamitatis hieroglyphicum 157.e.
Caliſto in Vrſam 186.a.
Calceus cur ſymbolum mortalitatis 233.b.
Calcaneus in myſticis quid denotet 234.c.
Calcanei moralia 244.g.
Camilli Paleotti mentio 711.e.
Campanula qua planta 690.a.
Candela ex humano ſebo ad quid 318.a.
Canis triceps vbi 294.b. 416.a.
Canis oculum quis habere dicatur 348.a.
Canis ſerpentino capite 378.a.
Canis biceps vbi viſus 416.a.
Canis capite accipitrino 437.b. einſd. icon 443.
Canis monoculus 473.e.
Canis monſtroſo capite 472.a.
Canis ſine teſtibus natus 511.b.
Canis bipedis icon 527.528.
Canis tripedis icon 531.
Canis octipes Bononiæ natus 547.g. einſdem icon 545.
Canes ad tutelam vbi alantur 19.e.
Canes ſylueſtres vbi nutriantur 97.e.
Canum bicorporum icones 622.623.
Canities præcox miraculoſa 148.c.
Canities repentè facta 212.d.
Canities vnde proueniat 240.b.
Canitiem intempeſtiuam cur aliqui incurrant 158.c.
Cannibalorum mores 309.f.
Canuti Regis Angliæ aſſertum 166.c.
Canopas pumilio 39.c.
Canopi Dei imago 212.b.
Cancrorum remedium 314.c.
Capilli aurei vbi fiant 209.e.
Capilli longiſſimi mulieris 446.c.
Capilli à quo generentur 240.a.
Capillorum ſignatura in plantis 306.c.
Capillorum virtus 310.a.
Capillorum ſomnia 150.b.
Capillorum phyſiognomia 89.g.
Caput defuncti herba 135.e.
Caput & cauda in myſticis quid denotēt 224.a.
Caput humanum in Capitolio inuentum 141.g.
Caput humanum inter globos flammarum viſum 141.b.
Caput puſionis caneſcens 141.b.
Caput quid denotet in morali doctrina 240.c.
Caput muliebre in monetis 281.e.
Caput lauro coronatum in monetis 280.d.
Caput humanum in monetis 280.b.
Caput therſiticum quale 449.f.
Caput mentulatum 457.e.
Capitis partes quot 75.g.
Capitis tempora cur ſic nominata 75.g.
Capitis etymum 79.e.
Capitis partes quæ ibid.
Capitis vitia 400.d.
Capitis phyſiognomia 89.f.
Capitis fœda conſtitutio 446.c.
Capitis morbi 125.f.
Capitis ſomnia 150.b.
Capitis galea muniti ſimulacrum 260.d.
Capitis humani figura in ſtemmate gentilitio 305.g.
Capitis ſignatura in plantis 306.d.
Capitis alieni procreatio in fœtu humano 430.a.
Capitis alieni procreatio in fœtibus brutorum 433.c.
Capitis brutorum deformatio 468.a.

Ca-

Capita piſcium monſtroſa 429.*e.*
Capita ſtatuarum Cæſarum quando ceciderint 141.*h.*
Capitum varietas 400.*d.*
Capitum multiplicatio in fœtu humano 403.*e.*
Capitũ multiplicatio in fœtibus brutorũ 416.*c.*
Capitum monſtroſorum cauſa 444.*a.b.*
Capita ex plumis auium 110.*a.*
Capi tripedis icon 560.
Capra cum cornu in ventre 509.*f.*
Capra humana facie 437. *e.eiuſdem icon* 436.
Capra monſtroſus partus 383.*f.*
Capreolus polyceros 424.*d.eiuſdem icon* 425.
Capreolus hexapus 549.*f.eiuſdem icon* 548.
Capreolorum color qualis 549.*f.*
Carduelis quadrupes 567.*e.icon* 569.
Carmes ediles quæ 74.*a.*
Caro car in eibogrator 161.*f.*
Caro cur dicatur fœnum 274.*a.*
Caro humana cuius ſaporis 309.*g.*
Carnis appendices in fœtibus brutorum 585.*g.*
Carnis moralia 248.*d.*
Carnium eſus ſyncopem generat 214.*c.*
Carpophagi qui 74.*a.*
Cartilaginis moralia 249.*h.*
Carica edulij genus 75.*e.*
Carinthiorum ritus in electione noui Principis 105.*e.*
Caſtratio apud Turcas qualis 132.*d.*
Caſtratio ſine opera Chirurgi 133.*e.*
Caſtrationis humana cauſa 132.*c.*
Caſtor Deus 283.*e.*
Caſtor, & Pollux qui 299.*f.*
Caſſiopea 298.*d*
Caro ſenex litteras græcas diſcit 274.*b.*
Cauſa triplex 380.*b.*
Cauſa efficiens monſtrorum 391.*f.g.h.*
Cauſa finalis qualis 393.*g.h.*
Cauſa formalis 394.*a.*
Cauſa tranſpoſitionis partium 488.*c.*
Cauſa monſtri multis manibus prædit i 492.*e.*
Cauſa multiplicationis pedum 567.*f.g.h.*
Cauſa defectus manuum 495.*h.*
Cauſæ intrinſecæ quæ 380.*e.*
Cauſa efficientes Monſtrorum ex Septalio 392.*e*
Cauſa monſtrorum implicata 394.*b.*
Cauſa ſtatura breuis, & proceræ 606.*a.b.*
Cauſæ peculiares monſtrorũ 473.*e.f.g.h.* 474.*a.b.c.d.*488.*a.b.c.d.* 498.*a.b.c.d.* 503.*h.*
Cauſa monſtrorum cæleſtium 744.*d.*
Cauſa varietatis colorum 746.*c.*
Cauſa circulorum cæleſtium 746.*d.*
Cauſa chaſmatum 746.*b.*
Cauſa abortionis 62.*d.*
Cauſa fetus hirſuti 580.*d.*
Cauſa geminatorum fœtuum 627.*e.*
Cauſa figurarum in truncis arborum, & lapidibus 673.*h.*
Cauſa monſtroſorum fructuum 708.*a.b.*
Cauſarum quattuor genera 381.*c.*
Caudarum monſtra 592.*e.*
Caudarum multiplicatio 593.*h.*
Caudarum defectus cauſa 597.*f.*
Caudarum geminationis cauſa 597.*f.*
Cæcitas in ſomnijs quid 150.*e.*
Cæcitatis moralia 257.*h.*
Cæcus ſenex vulneratus viſionem recuperat 213.*h.*
Cæci fœtus cauſa 474.*a.*
Cæci homines exercentes operationes videntium 213.*g.*
Caleſtium triplex diuiſio 738.*c.*
Centauri qui 30.*a.*
Centauri vbi 30.*c.*
Centauri icon 31.32.33.
Centauri an ſint 32.*a.*33.*e.*
Centauri etymum 34.*a.*
Centaurorum origo 30.*b.*
Cepheus Rex Aethiopum 298.*d.*
Ceruix quæ pars 76.*d.*
Cerebrũ in doctrina morali quid denotet 240.*a*
Cerebri partes 79.*e.*
Cerebri generatio 47.*a.*
Cereris currus à quibus tractus 194.*a.*
Ceræ adulteratio 120.*a.*
Ceri Dei imago 293.*g.*
Cerri ſpecies 715.*e.*
Cerri glans qualis ibid. fructus monſtroſus ibid.
Cenodoxia quid agat 119.*e.*
Cerui metamorphoſis 187.*h.*
Cerui,& pugnantium ſimulacra in aere 71.*g.*
Cerua in ſacrificio adhibita 205.*e.*
Ceruino lacte quis altus 215.*h.*
Chaldæorum mores 97.*c.*
Charontis 294.*c.*
Chaſmatis præſagia 735.*h.*
Chaſmatum varietas 733.*g.*
Chaſmatum cauſa 733.*h.*
Chaſmatum icones 734.736.737.
Chænix quid ſit 272.*a.*
Chilus cui aſſimiletur 71.*g.*
Chilones qui 137.*g.*
Chimæra monſtroſa icon 336.
Chirurgia inſtrumenta 134.*a.*
Chriſti ortus ſymbolum 231.*e.*
Chriſtus cur filius hominis dicatur 238.*a.*
Chriſti crura quæ 233.*e.*
Chriſti pedes qui 233.*g.*
S.Chriſtophori os fœmoris vbi 38.*a.*
Chymiſtæ cur miſeri dicantur 273.*h.*
Cibus hominis 73.*a.*
Cibi illiberales 254.*e.*

INDEX.

Cibi, & potus moralia 254.e.
Ciborum differentiæ 254.a.
Cicadarum natura 279.b.
Cilium vnde dictum 76.e.
Ciliorum ſomnia 150.c.
Cincinni qui 75.b.
Cirres quæ 75.b.
Cirrus quid ſit 75.b.
Circulator 138 d.
Citharedorum præcentiones quæ 319.f.
Ciuis optimi merita 277.e.
Clauſtrum virginale quid 84.d.
Clitoris quid ſit 84.c.
Clitoris excreſcit ad magnam molem 513 e.
Clypeus duo præſtat munia 273.f.
Clyſteres per os reiecti 124.b.
Coccentum edulium 75.c.
Coclites qui 137.g.
Cogitationes in myſticis à quibus deſignentur 223.f.
Cognatio 111.e.
Colis quid 78.a.
Coleonum familiæ etymum 512.a.
Collum vnde dictum 76.d.
Colli variæ qualitates 91.e.
Colli moralia 243.e.
Columbæ monſtroſæ quæ 563.g.
Columbæ quadrupedes 563.h. earumdem icones 565.566.568.
Columbarum natura 563.f.
Columbarum Cypriarum differentio 567.e.
Columbarum metamorphoſis 206.b.
Comi Dei imago 293.g.
Compedibus aureis qui detineantur 273.g.
Cometa Saturnius qualis 725.h.
Cometa horribilis icon 729.
Cometæ etymum 723.h.
Cometæ magni, & inſignes quando apparuerint 731.e.f.g.h.
Cometarum varietas 721.g.h.
Cometarum nouem icones 724.
Cometarum aliæ icones 726.
Cometarum aliæ differentiæ 725.e.f.g.
Cometarum origo 728.a.b.c.
Cometarum præſagia 732 c.d.
Cometarum dubia 733.e.f.
Conceptio quomodo adimatur 318.c.
Conuulſionis remedia 16.a.
Congreſſus humani tempus 44.a.
Congreſſus nefarius quid præſtet 395.f.
Congreſſus humanus, & belluinus 446.a.
Contumacia hieroglyphicum 154.a.
Conſtantiæ hieroglyphicum 155.f.
Contemptus mortis hieroglyphicum 156.a.
Conuiuæ quot eſſe debeant 183.e.
Connubia miranda 220.b.
Concionatores quibus deſignentur 233.g.
Conſcientia quid 252.e.
Contemplationis virtus 245.a.
Conceptus delineatio 49.g.
Concubini qui 41.e.513.f.
Concupiſcentiæ differentiæ 259.b.
Concordiæ ſimulacrum 278.a.
Concordia herba quæ 307.g.
Conſtantinopolitanus ritus 102.b.
Conſtellationum ordo 297.h.298.a.
Conſiliorum conſcij qui apud Perſas 362.a.
Confeſſarij in morali doctrina quibus partibus denotentur 246.a.
Conſanguineitatis gradus 111.e.
Gor cur carnoſum, & craſſum 47.a.
Cor humanum creſcit, & decreſcit 69.g.
Cor piloſum inuentum 80.a.
Cor Angelorum quid ſit 228.d.
Cor induratum quid 229.e.
Cor Regis perit quid 229.f.
Cor terræ quid ibidem.
Cor inuenire quid 229.f.
Cor Iudæorum quale 229.e.
Cor dei quid 228.d.
Cor eſt præſul. 243.f.
Cor vnde dictum ibidem.
Cor in homine interiore quid ibidem.
Cordis generatio 47.a.
Cordis ventriculi quot ſint 88.a.
Cordis myſtica 228.d.
Cordis moralia 243.f.
Cordis ſitus 243.g.
Cordis ardentis pictura 276.a.
Cordis figura in tumulis Antiquorum 287.g.
Cordis figura apud Chymiſtas 287.f.
Cordis ſignatura in plantis 307.g.
Cordati qui 172.d.
Cordus qui 137.f.
Corpus humanum ſine oſſibus 218.a.
Corporis humani longitudo qualis 68.a.
Corporis humani longitudo communis ibidem.
Cornu natum in capite humano 126.b.
Coſtæ viginti quinque in cadauere mulieris inuentæ 79.b.
Cotini ramus monſtroſus 690.d.
Coxarum conditiones 91.h.
Coxarum ſomnia 151.h.
Coronis in Cornicem 186.b.
Crapula quid præſtet 119.e.
Cranium abſque ſuturis 79.e.
Cranium quomodo generetur 47.a.
Cranium humanum cur ad pedes Chriſti crucifixi poſitum 287.e.
Cranium humanum in quibus morbis adhibeatur 310.b.
Cranium humanum ex apoſtemate exemptum 414.a.

Cra-

INDEX.

Crany humani extractum 310.*b.*
Crany humani oleum ibid. puluis ibid. ſal, aqua, & magiſterium ibid.
Creatoris rerum omnium icon 287.*g.*
Cretenſium mores 102.*b.*
Crimina vermibus aſſimilantur 259.*e.*
Criſes quando accidant 131.*f.*
Croci adulteratio 120.*a.*
Crura vnde dicta 247.*e.*
Crurum moralia 247.*e.*
Cruciamenta qui facilè ſuſtinuerint 216.*d.*
Crux in Luna quando viſa 744.*d.*
Cruces varia in Cælo viſa 717.*f.*
Cupido frangens fulmen quid 156.*d.*
Cupido cur cæcus 170.*a.*
Cupidinis hodierna effigies ibid.
Curioſitatis icon 335.*e.*
Cupreſſi metamorphoſis 202.*a.*
Cutis monſtroſa qua 578.*d.*
Cutis moralia 248.*d.*
Cutis porcorum ſignatura in plantis 308.*c.*
Cutis durities monſtroſa 591.*f.*
Cygni metamorphoſis 185.*h.*
Cyclopis icon 13.
Cynocephalea quid ſit 529.*e.*
Cynocephalorum mores 22.*a.*
Cynocephali effigies ibid.
Cyprini varietas 351.*g.*
Cyprini monſtroſi icon 352.
Cynocardamum quid ſit 529.*g.*
Cynomazum herba quid ſit 529.*e.*

D

D*Aphnis metamorphoſis* 148.*d.*
Dæmonum lingua qualis 228.*b.*
Dæmonum vis 400.*b.* 446.*b.*
Dæmonſformis partus cauſa 399.*e.*
Delphini & hominis ſympathia 72.*d.* 271.*e.*
Delphinorum metamorphorſis 189.*e.*
Democriti, & Heracliti mos 279.*f.*
Dedecoris hieroglyphicum 155.*h.*
Dens natus in palato 124.*a.*
Dens theoninus qui 171 *g.*
Dentes geminati in ore humano 214.*b.*
Dentes triplicati in homine 214.*b.*
Dentes pueri Septennis ad quid 318.*c.*
Dentium Gigantis effigies 37.
Dentium numerus 79.*g.*
Dentium etymum ibidem.
Dentium myſtica 227.*g.*
Dentium moralis doctrina 241.*g.*
Dentium ſignatura in plantis 307.*f.*
Dentium vſus in medicina 310.*b.*
Dentati infantes orti 214.*b.*
Dentitionis tempus 473.*f.*
Delidiæ deſcriptio 272.*a.*
Deſperatio auget peccatum 117.*g.*
Deus charitas 117.*g.*
Deus Terminus qui 275.*f.*
Deus apud Priſcos quis 178.*d.*
Dei hieroglyghicum 153.*f.*
Dei vterus qualis 232.*c.*
Deorum maiorum hieroglyphicum 153.*h.*
Diabolus dicitur monſtrum 320.*c.*
Diana in felem 193.*e.*
Dialectica hierogliphicum 155.*g.*
Diatrhea moralia 258.*d.*
Diæta qua comprehendat 131.*f.*
Dies natalis cui fauſtus 216.*a.*
Dies æſtiui, & brumales quomodo figurabantur 289.*e.*
Digitus Dei 231.*h.*
Digitorum & vnguium ſymetria 72.*d.*
Digitorum omnium varia nomina 77.*h.*
Digitorum morbi 125.*e.*
Digitorum naui 130 *b.*
Digitorum ſomnia 151 *f.*
Digitorum varÿ geſtus quid ſignificent 155.*g.*
Digitorum myſtica 231.*h.*
Digitorum moralia 245.*e.*
Digitorum ſignatura in plantis 307 *h.*
Digitorum multiplicatio in manibus 492.*a.*
Digitorum vitiata conformatio 495.*e.*
Digiti quatuor in manu, & aliquando duo 498.*d.*
Digiti ſuperflui in manibus 503.*e.f.*
Digiti Eccleſiæ qui 245.*e.*
Digiti icon in tumulo 287.*f.*
Digiti computatorum 175.*e.*
Dÿ cur dicantur habere pedes laneos 272.*d.*
Dÿ veſtibularÿ 380.*a.*
Diluuium vniuerſale 184.*d.*
Diogenes hominem quærit 166.*b.*
Diogenes mendiciſsimus 260.*a.*
Diogenes cyathum abÿcit 274.*b.*
Dipſaci etymum 702.*b.*
Dipſaci differentiæ ibidem.
Dipſaci monſtroſa icon 704.
Dipſadis natura 269.*h.*
Diſciplinæ liberales quæ 116.*d.*
Diſpenſator 139.*c.*
Diuinitatis hieroglyphicum 152.*d.*
Diuinitatis occulta hieroglyphicum 348.*d.*
Diuitum miſeria 115.*h.*
Docti cur pauciores 159.*e.*
Dominium indicat ingenium 178.*c.*
Dominorum, & ſeruorum conditiones 253.*e.*
Domitiani arrogantia 282.*a.*
Dormientes qui ambulauerint 123.*f.*
Dorſi partes 86.*c.*
Dorſi moralia 224.*a.*
Draco volans 717.*e.*
Dracunculus morbus 129.*c.*

Dryope in truncum 201.e.
Ductores vbi dormirent 176.d.
Dyſentericus puluis 310.d.

E

EBrij vitium 271.e.
Ebrij aqua facti 209.c.
Echo Iunonis filia 188.c.
Edulia varia 75 c.
Effluuia quid ſint 733.h.
Effluxiones quæ ſint 62.d.
Elephanti ætas 69 f.
Elephantiaſis remedium 311.e.
Eloquentiæ hieroglyphicum 154 a.
Eloquentia flexanima 294.c.
Emblemata ex monſtris 361.a.
Emblemata ex partibus humanis 267.h.
Ex hominibus cum varijs inſtrumentis 271.e.f.g.h.272.a.b.223.
Ex pluribus virorum iconibus 278.c.d.279.e.1.
Ex hominibus armatis 278.a.b.
Ex ſtatuis 275.f. ex hominibus in dignitate 276.a.277.e.f.
Ex ſenibus 274.b. ex mulieribus 274. d.
Ex hominibus adultis 269.f.g.h.
Ex pueris 268.a.b. ex iuuenibus ibidem c. d.
Epilepſia moralis 256.c.
Epilepſia remedia 117.e.310.b.311.e.314.c.
Epiſtola non erubeſcere cur dicatur 120.a.
Epirotica mala quæ 708.d.
Equus alatus quid 349.e.
Equus alatus Leonem conculcans 360.d.
Equus marinus monſtroſus qualis 355.e. eiuſdem icon 356.
Equus Comitis Philippi Aldrouandi 446. d.
Equus pedibus ceruinis 573.e.
Equus pedibus humanis 573.f. eiuſdẽ icõ 567.
Equus cute lacera 588.d. eiuſdem icon 590.
Equi quinq; pedibus nati 539.e. icon 537.
Equi octo pedibus nati icon 538.
Equorum duplex genus 536.c.
Equorum pernicitas qualis 536.d.539.e.
Equorum Solis nomina 185.g.
Equis albis quis vehebatur 113.e.
Equa octo pedibus Romæ nata 539.f.
Equæ tranſmutatio 186.d.
Equæ vtriuſq; ſexus vbi 518.a.
Equini pulli manci icon 523.
Equini capitis monſtroſi icon 360.c.
Equitantium icones in monetis 283.e.
Euentus boni ſimulacrum 273.f.
Eunuchi etymum 132.c.
Eunuchi nati qui 511.f.
Excrementa humana quot 313.e.
Excrementa humana vtilia quæ ibidem.
Excrementa inutilia ibidem.
Excrementa monſtroſa quæ 121.e.

F

FAbarum differentiæ 702.d.
Fabarum monſtroſarum icones 705.
Facies manu menſuratur 67.h.
Facies hominis in myſticis 226.d.
Faciei longitudo 67.f.
Faciei color varius quid denotet 90.d.
Faciei ſomnia 151.e.
Faciei myſtica 226.d.
Faciei maculæ quomodo deleantur 313.h.
Facierum ſimilitudo mirabilis 216.d.
Familiæ de Ferris mentio 306.a.
Famulus 139.e.
Faſcinatio 313.e.
Fauoris iconiſmus 296.d.
Fœtus quot diebus formetur 48.a.
Fœtus aſſimilatur fructus 49.g.
Fœtus quando fuerit formatus 51.e.
Fœtus membranæ quot 63.h.
Fœtus ſine vnguibus cauſa 73.g.
Fœtus lapideus 218.a.
Fœtus lapidei cauſa 592.a.
Fœtus non humanus an in vtero mulieris generetur 398.c.
Fœtus cum vulnere natus 399.f.
Fœtus humanus capite auis 430.b.
Fœtus ſciſſis naribus cauſa 474.a.
Fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis 480.a.
Fœtus capitio carnoſo icon 586.
Fœtus humanus cum cauda ſuilla 593.e.
Fœtus à Genitoribus degenerans an ſit inter mõſtra 597.h.
Fœtus maximo capite 601.h.
Fœtus bicorporis æthiopis, & albi icon 636.
Fœtus bicorporis icones variæ 638.639.640.
Fœtus bicorporis humani, & canini icones 652. 653.
Fętus bicorporis humani, & ſerpentini icõ 654.
Fœtus trecenti ſexaginta 53.f.
Fœtus turpes vbi plerumq; oriantur 383.h.
Fœtus cur diſſimiles aliquando à parentibus 385.h.
Fœtus monſtroſi circa aures 457.e.f.
Fœtus cornuti 457.g.h.
Fœtus humanus pedibus caprinis 570.c.d.
Fœtus vnico brachio nati 484.a.
Fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis 480.a.
Fœtus in parte ſuperiori geminati 628.630.
Fœtus iuxta dorſum connexi 641.g.h.
Fœtuum humanorum numerus 51.e.
Fæces alui per vuluam excretæ 124.c.
Fœtore cur homo lædatur 161.f.
Fœtoris oris cauſæ 257.h.
Fœminæ facie ſimiæ icon 469.
Fœminæ ore hiante icon 470.
Fœminæ in marem cur non fiat mutatio 512.b.

Fœmi-

Digitized by Google

Fœminarũ pudenda male conformata 512.c.d.
Fœmorum myſtica 532.d.
Fœmorum moralia 246.d.
Febre anniuerſaria quis laborauerit 125.e.
Febris purpureæ qua 125.e.
Febris alba qua 128.c.
Febris amatoria ibidem.
Febris ephemeræ moralia 260.a.
Febris putridæ moralia ibidem.
Febris hectica moralia ibidem.
Febrium differentia 125.e.259.d.
Febrium moralia 259.b.
Febrium typicarum remedium 314.b.
Febrius piſcis qualis 125.f.
Felis bipes 529.f.
Felis octipes Bononiæ natus 543.b.
Felis hexapus 542.b. eiuſdem icon 546.
Felis monſtroſis pedib. 573.f. eiuſdẽ icon 575.
Felis cruribus humanis 573.g.
Felis monocephalis, & bicorporis icon 620.622.
Felis tricorporis icon 658.
Felis moralia 245.g.
Feræ currens quomodo coercentur 116.d.
Ferula cur in ſimulacro Bacchi 290.d.
Fidei ſymbolum 163.f.
Filij Cœli qui 180.c.
Filij quando corrigendi 272.d.
Filij naturales qui 111.g.
Filij cur aliquando Auis aſſimilentur 580.a.
Filiorum alienatio immatura à patribus quid præſtet 66.d.
Filiorum moralia 259.b.
Fiſcus lieni comparatur 276.b.
Fiſci hieroglyphicum 155.e.
Fiſtularum remedia 314.c.
Flammæ natura 272.b.
Flagella icone manus denotantur 231.f.
Floridenſium mores 105.b.
Fluuiorum ſtatuæ 304.a.
Fluuiorum ſimulacra 296.c.
Fortitudinis hieroglyphicum 154.e.
Fortunæ icon qualis 164.c.297.e.
Fortunam implorare quid 173.b.
Fortuna quomodo inuocanda 269.e.
Fortuna in monetis 282.d.
Fortuna cur biformis 334.b.
Forma trifariam vſitatur 327.b.
Formicæ in homines 198.d.
Formoſorum nomina vbi ſcriberentur 180.d.
Franciſci Seuerini mentio 559.e.
Franconiæ mores 103.g.
Fratruelles qui 111.b.
Fratricidia 221.b.
Fraudis icon 344.c.
Fraxinus monſtroſa 669.e.
Frons vnde dicta 75.b.
Frontis phyſiognomia 89.b.
Frontis naui 129.b.
Frons pudori dicata 169.e.
Frons cuius ſit index 169.f.
Frons in doctrina morali quid notet 241.e.
Fronti Sacerdotis cur lamina aurea imponeretur 224.a.
Fruges vnde dictæ 77.e.
Frumenti pondus quomodo augeatur 120.b.
Frumenti monſtrifici icones 665.667.
Fructus monſtroſi cauſa 708.a.
Fullonis gieroglyphicum 156.a.
Fundamenti hieroglyphicum 156.a.
Funambuli icon in ſymbolis 263.f.
Furoris ſimulacrum 297.e.
Furunculorum emplaſtrum 313.f.

G

G*Alatarum nobiles qui 105.f.*
Galba 137.g.
Gallus gallinaceus quadrupedes 550.d.
Gallus quadrupes alius 551.g. eiuſdem icõ 552.
Galli quinq; pedibus nati icon 550.
Galli monſtrifici deſcriptio 387.b. eiuſdem icon 388.
Galli tripedis icones 554.555.
Galli Indici deſcriptio 323.b. eiuſdem icõ 324.
Gallina cur in ſimulacro Aeſculapij 291.f.
Gallinæ quadrupedis icon 553.
Gallinæ tripedis icon 556.
Gallinæ monſtroſæ Illuſtriſs. Mareſcalchi icon 562.
Ganimedes in quod ſydus tranſmutatus 299.b.
Gemellæ copulatæ viuentes, & creſcentes 634.a.
Gemellorum vmbilico iunctorum icon 632.
Gemellorum pectore connexorum icon 633.
Gemellorum frontibus cohærentium icon 635.
Gemurſa quid ſit 125.e.
Gena vnde dicta 76.a.
Genarum naui 130.a
Genarum myſtica 226.c.
Genarum moralis doctrina 242.a.
Geniorum icones 293.b.
Geniculator quis 298.c.
Genitalium moralia 246.c.
Genitalium praua conſtitutio 505.b.511.e.f.g.
Genitalium morbi 124.d.
Generatio in doctrina morali quid 239.b.
Generatio trium ampullarum 46.a.
Generationis humanæ hieroglyphicum 155.e.
Generationis initium quale 111.f.
Generationes adulterinæ quæ 397.f.
Geniſtæ deſcriptio 683.f.
Geniſtæ monſtroſæ icon 685.
Genua mentis quæ 233.e.
Genuum moralia 247.e.
Generoſitas quæ 279.g.

Ger

Digitized by Google

Germanorum ritus 103 *g.*
Germani fratres qui 111. *h.*
Geometria 138. *c.*
Geometriæ inuentor 289. *b.*
Getha qui populi 103. *h.*
Gigas ad vitam renocatus 38. *a.*
Gigas ſeruus Caroli Quinti 38. *b.*
Gigantes in Regno Sinarum 35. *e.*
Gigantis lectus qualis 36. *d.*
Gigantum cadauera vbi reperta 38. *a.*
Gigantes cur noſtra ætate non ſint 161. *b.*
Gigantum pictura 294. *d.*
Gingiuarum ſignatura in plantis 307. *f.*
Ginus quid ſit 397. *e.*
Glabella quid 75. *h.*
Gladiator 139. *g.*
Glis in vtero humano genitus 399. *f.*
Glauci icon 291. *e.*
Gothorum ſacrificia 103. *b.*
Grammaticæ inuentor quis 289. *b.*
Gratiarum trium nomina 294. *a.*
Grauidarum operationes inconcinnæ quid præſtent 303. *g.*
Græcorum mores 102. *a.*
Greſſus in phyſiognomia obſeruatur 92. *x.*
Grus biceps 349. *e.*
Gryphes quæ animantes 341. *h.*
Gryphis variæ icones 342. 343.
Gubernatoris Sumatræ icon 100.
Guſtus hieroglyphicum 154. *b.*

H

H*Alo quid ſit* 742. *a.*
Halo cur frequentior circa Lunam 748. *a.*
Halonis generatio 742. *b.*
Halonis varietas 742. *d.*
Halonis præſagia ibidem *c.*
Halonis icones 743. 745.
Halcyones aues 204. *c.*
Harpya quæ 197. *e.*
Harpyæ cur Neptuni filiæ 351. *f.*
Harpyæ etymum 337. *e.*
Harpya carcinoformis 341. *e.*
Harpyiarum variæ icones 337. 338. 339. 340.
Harpocratis varia ſimulacra 292. *c.*
Heliades in Populos 185. *b.*
Heliotropij metamorphoſis 190. *a.*
Heliotropium cur ſolem ſectetur ibidem.
Heluonis mos 172. *a.*
Hæmorrhagiæ remedia 311. *g.*
Hæmorrhoidalium venarum ſignatura in plantis 308. *c.*
Hepatis & lienis ſitus 81. *e.*
Herbam dare quid ſit 175. *e.*
Herba andrographa 135. *h.*
Herbæ capillamenta æmulantes 306. *d.*
Herbæ caput ſimulantes ibidem.
Herbæ oculos repræſentantes 307. *e.*
Herba naſi figuram fingentes ibidem.
Herba aurium formam reddentes ibidem.
Herba ſurda quæ 76. *b.*
Herbæ gingiuarum, & dentium ſignaturam habentes 307. *f.*
Herba pulmonum, & cordis effigiem referentes 307. *g.*
Herba figuram manuum digitorum, & inteſtinorum æmulantes 307. *h.*
Herba cum nota lienis, hepatis, renum, veſicæ, & vteri 308. *c.*
Herbæ referentes pudenda, vtrumque ſexum, & porros cutis 308. *b. c.*
Herculis famulus in ſcopulum 200. *c.*
Herculis icon cum figura orbis ſupra humeros 263 *h.*
Herculis hydrā necantis icon in ſymbolis 264 *a.*
Herculis ſtatura qualis 34 *c.*
Herculis eloquentis imago 267. *f.*
Herculis templum mulier non intrat 184. *a.*
Herculis varia picturæ 293. *e. f.*
Hercules ſe ipſum vulnerans 182. *d.*
Hercules ludificatus 200. *b.*
Hercules cur lacertoſus dictus 77. *g.*
Hercules poma eripiens in monetis 284. *x.*
Hermanſal ſtatua quæ 302 *d.*
Hermaphroditus mas qui dicatur 41. *f.*
Hermaphroditus fœmina qui ibidem.
Hermaphroditi anatome 41. *e.* 516. *c. d.*
Hermaphroditi pedibus aquilinis icon 572.
Hermaphroditi an inter monſtra recenſendi 518. *c.*
Hermaphroditorum quatuor differētiæ 41. *f. g.*
Hermaphroditorum officia 41. *g.*
Hermaphroditorum diſcrimen ratione vigoris 41. *h.*
Hermaphroditorum matrimonium ibid.
Hermaphroditorum varietas 513. *f.*
Hermaphroditorum cauſa 518. *d.* 519. *a.*
Hermaphroditorum cauſa fabuloſa 190. *x.*
Herniæ inteſtinalis remedia 132. *c.* 311. *f.*
Hernia moralis 259. *g.*
Herodis mors 222. *d.*
Hieracij variæ genera 683. *e.*
Hieracij virtus ibidem.
Hieracij monſtroſa icon 684.
Hieroglyphicum firmitudinis benè conſultorum 347. *g.*
Hieroglyphicum temporis ibidem.
Hieroglyphicum Lunæ, & Dianæ 347 *h.*
Hieroglyphicum diuiſionis menſium 348. *a.*
Hieroglyphicum temporis 347. *g.*
Hieroglyphicum impudentiæ 348. *a.*
Hieroglyphicum multiſcij 348. *a.*
Hieroglyphicum Dei ibidem.

Hiero-

Hieroglyphicum hominis imperiti ibidem.
Hieroglyphicum ſeruitutis 348.*b.*
Hieroglyphicum Veris, Hyemis, & Solis ibid.
Hieroglyphicum ſapientiæ ibidem e.
Hieroglyphicum aduerſarij contradicẽtis ibid.
Hieroglyphicum morum meretricis ibidem.
Hieroglyphicum perditionis rerum 348.*d.*
Hieroglyphicum occulta diuinitatis ibidem.
Hieroglyphicum humanæ vitæ fugacis 349.*e.*
Hieroglyphicum mundi ibidem.
Hieroglyphicum feracitatis, & famæ ibidem.
Hieroglyphica ex capite humano 153.*e.ex oculis* 153.*f.ex ſupercilijs* 354.*a. ex naſo, & auribus ibid.ex ore,dentibus,& lingua ibid. ex barba* 154.*b. ex ceruice* 154.*c. ex corde ibid.ex pudendis* 155.*e. ex manibus* 155.*f.ex digitis* 155.*g. ex homine toto* 156.*b.*
Hippogryphes quod animalia 341.*h.*
Hippobos quale animal 573.*e.*
Hippobouis icon 574.
Hipponax Poeta 222.*b.*
Hipponacteum præconium ibidem.
Hippometus quis 222.*a.*
Hippocentaurus 30.*c.*
Hippopos 32.*a.*
Hiſpaniæ ſymbolum 289.*g.*
Hippophagi qui 74.*a.*
Hircanorum mores 97.*f.*
Hirundinũ Metamorphoſis 196.*d.*
Hiſtor ica de viſione 221.*e.de fatuitate* 221.*f. de parricidijs, fratricidijs, & alijs* 221.*h. de morte voluntaria* 221.*b.*
Homeri cæcitatis cauſa 221.*e.*
Homo Dei qui 2.*c.*
Homo promiſcui generis 2.*a.*
Homo herba 2.*b.*
Homo interior, & exterior 2. *b.*
Homo mundanus 2.*c.*
Homo igneus ibidem.
Homo magnus ibidem.
Homo paruus 2. *d.*
Homo altus Chymiſtarum ibidem.
Homo vnde dictus 3.*e.*
Homo cur dicatur paruus mundus 3.*h.*
Homo refert vniuerſa quæ ſunt in mundo 3.*h.*
Homo brutorum mores imitatur 4.*d.*
Homo varijs munijs fungitur 4.*a.*
Homo ore, & collo gruis 14.
Homo pedibus auerſis 15.
Homo temperatus,& intẽperatus qualis 71.*f.*
Homo liene, & hepate carens 81.*e.*
Homo cur animal præſtantiſſimum 112.*d.*
Homo cur Rex dicatur 113.*h.*
Homo numiſma Dei 114.*a.*
Homo non eſt animal inerme 113.*g.*
Homo vmbra ſomnij 115.*e.*
Homo quando fiat brutum 118.*b.*
Homo mendax quid ſit 119.*f.*
Homo ad virtutem pronus quomodo reddatur 116.*a.*
Homo mingens quid ſignificet 156.*b.*
Homo monſtroſus pictus quid 156.*c.*
Homa imago Dei 165.*g.*
Homo cur naſcatur citò moriturus 161.*e.*
Homo vaſi comparatur 166.*a.*
Homo ridiculus,odioſus & miſerabilis 168.*a.*
Homo caluus comatus 169.*e.*
Homo animal multiparum 51.*e.*
Homo Ianus 169.*g.*
Homo inuictus quis 173.*e.*
Homo honorans 179.*e.*
Homo quadratus 180.*c.*
Homo nouus qui ibid.
Homo trium litterarum 181.*e.*
Homo bulla ibidem.
Homo ceruinus qui 181.*g.*
Homo euripus 181.*h.*
Homo Tenedius 182.*a.*
Homo multa mala, & bona ſignificat 237.*g.*
Homo primus ibidem.
Homo ſecundus ibidem.
Homo in Paradiſo locatus 237.*h.*
Homo centum oues poſſidens 237.*h.*
Homo natus in Sion ibidem.
Homo redimens ibidem.
Homo Rex 237.*h.*
Homo à Paralytico expectatus ibidem.
Homo pater familias 237.*h.*
Homo ſerens ſinapim 238.*b.*
Homo Soli iunctus ibidem.
Homo terræ iunctus 238.*c.*
Homo cur vnus creatus, & non multi 338.*c.*
Homo ferens amphoram ibidem.
Homo habens manum aridam 238.*d.*
Homo iumentum quid 239.*e.*
Homo non habens veſtem nuptialem ibidem.
Homo vetus ibidem.
Homo ineptus ad redimendum 239.*e.*
Homo inimicus ibidem.
Homo habens ſpiritum immundum 239.*f.*
Homo pacis ibidem.
Homo cur veſtes induat 250.*a.*
Homo pomo ſimilis 269.*f.*
Homo calculos in menſa numerans 273.
Homo viuus cum defuncta ligatus 276.*a.*
Homo vitiata figura eſt vitioſæ naturæ 332.*c.*
Homo capite canino quid denotet 348.*a.*
Homo capite accipitrino quid denotet ibidem.
Homo capite aſinino quid denotet 348.*a.*
Homo in equum deſinens quid denotet 349.*e.*
Homo bicorpor an duplici anima ſit refertus 259.*e*

Homo ſerpentinus in emblematibus 362 *b.*
Homo abſque brachijs natus Bononiæ viſus 282. *a.*
Homo duplici mentula refertus 511. *f.*
Homo mendicus ritu quadrupedis gradiens
Homo cruribus equinis 570. *b.* (533. *g.*
Homo imperfectus perfecto agglutinatus 610. *b. e. icones* 611. 612.
Hominis primus ſignificatus 1. *a.*
Hominis nomina græca 2. *d.* 3. *g.*
Hominis nomina hebraica 3. *f.*
Hominis nigritæ icon 9.
Hominis Faneſij auriti icon 10.
Hominis ſylueſtris pellis ad quid 16. *a.*
Hominis ſylueſtris icon 307.
Hominis villoſi manugradi icon 21.
Hominis creatio 43. *e.*
Hominis centrum vbi ſit 68. *c.*
Hominis nona menſura ibidem.
Hominis Chinenſis icon 101.
Hominis cornuti hiſtoria 126. *e. eiuſdem icon* 127.
Hominis peregrini hieroglyphicum 153. *e.*
Hominis imperiti hieroglyphicum 153. *e.*
Hominis multiſcij hieroglyphicum 153. *f.*
Hominis Hieroglyphicum 153. *h.*
Hominis veridici hieroglyphicum 154. *e.*
Hominis deſcriptio 167. *e.*
Hominis verſipellis natura 169. *g.*
Hominis nomen Angelo attribuitur 238. *a.*
Hominis quadragenarij brachijs carentis icon
Hominis ſex brachijs referti icon 494. (480.
Hominis ventre malè confirmato icon 508.
Hominis quadrupedis æquiuocatio 533. *e.*
Hominis æquiuoca 2. *a. Synonima, & Etymum* 3. *e. Differentia* 4. *d. Icones* 6. 7. 9. 10. 11. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 27. 28. 31. 32. 33. 35. 36. 40. 42. *Generatio, & congreſſus* 43. *e Partus* 50. *h. Vox* 66. *a. Symetria* 67. *e. Aetas* 69. *e. Temperamentum* 70. *d. Natura* 72. *a. Partes externæ* 75. *g. Anatomia* 78. *d. Phyſiognomia* 89. *e. Agnatio, & Cognatio* 111. *e. Præſtantia* 112. *b. Miſeria* 114. *e. Virtutes* 116. *a. Vitia* 118. *a. Aegritudines* 123. *e. Naui* 129. *f. Morborum medela* 131. *e. Caſtratio* 132. *b. Denominata* 133. *e Epitheta, Dignitates, & Officia* 136. *d. Partes quibus Dijs ſacratæ* 140. *e. Prodigia* 141. *g. Miracula* 148. *c. Mithologica* 149. *f. Somnia* 156. *a. Hieroglyphica* 152. *d. Problemata* 154. *b.* 157. *h. Phrenoſchemata* 163. *e. Apophtegmata* 165. *f. Adagia* 168. *a. Metamorphoſes* 184. *b. Mirabilia* 112. *e. Hiſtorica* 221. *e. Myſtica* 223 *f. Moralia ex partibus* 239 *f. Moralia ex toto homine, & attributis* 250. *b. Moralia ex ægritudinibus* 256. *a. ſymbola* 260. *d. Emblemata* 267. *h. Numiſmata* 280. *b. Simulacra* 286. *d. Simulacra cæleſtia* 297. *h. ſtatuæ* 300. *e. Inſignia gentilitia* 305. *f. Signatura partium in plantis* 306. *c. Vſus in cibis* 380 *e. Vſus in medicina* 310. *a. Vſus in ſacrificijs* 315. *e. Vſus in ſpectaculis* 316. *e. Vſus in bello* 317. *g. Vſus in varijs* 318. *a.*
Hominis icon inſigni gentilitio 306. *a.*
Hominis aſtomi figura 6.
Homines ſimi vbi 8. *a.*
Homines aſtomi 5. *h.*
Homines auribus longiſſimis 8. *b.*
Homines collo carentes 8. *d.*
Homines monoculi 12. *a.*
Homines collo oblongo 12. *b.*
Homines caudati 12. *c.*
Homines colentes deſerta Libyæ 21. *e.*
Homines ſylueſtres vbi 16. *a.*
Homines ſylueſtres Americæ 110. *a.*
Homines marini 26. *d.* 43. *g.*
Homines panniori 73. *b.*
Homines priſci quamdiù vixerent 69. *f.*
Homines nudi vbi & cur ſic incedant 110. *a.*
Homines centimani 149. *e*
Homines in ſaxa mutati ibidem.
Homines cur ſint ferino animo 149. *g.*
Homines duo nudi præliantes 156. *a.*
Homines quo tempore in venerem ſint procliuiores 259. *e.*
Homines ſibimetipſis infeſti 166.
Homines adamantini 180. *b.*
Homines ex fungis nati 198. *a.*
Homines effæminati vbi 206. *c.*
Homines noctu abſq; luce videntes 213. *f.*
Homines ſemper in aquis viuentes 117. *g.*
Homines imperforati an vixerint 220. *a.*
Homines ſibi mortem inferentes 222. *a.*
Homines multiplicati 238. *d.*
Homines regionis Amorrheorum 238.
Homines in ſphæriſterio ludentes 265. *b.*
Homines dicuntur pueri à Seneca 268. *a.*
Homines nefarij qua rōne indicentur 275. *b.*
Homines trecenti vbi ſacrificati 315. *f.*
Homines ſontes vbi immolabantur 316. *a.*
Homines vocebruta imitantes 320. *b.*
Homines belluæ qui 362. *e.*
Homines multis brachijs referti an inter mōſtra recenſendi 492. *a.*
Homines tribus teſtibus referti 511. *b.* 512. *a.*
Homines ſtatuæ giganteæ 602. *a.*
Hominum duplex genus 4. *d.*
Hominum differentia ratione climatum 5. *e.*
Hominum differentia ratione ingenij ibidem
Hominum differentia ratione figuræ 5. *g.*

Ho-

Hominum intuitus veneficus 8.e.
Hominum differẽtia ratione oculorum ibidem.
Hominum piloſorum icones 26.
Hominum mores quomodo cognoſcantur 89.e. 93.f.
Hominum mores iuxta mentem Aſtrologorum 93.f.
Hominum ſimulacra in aere viſa 143.e.
Hominum plura ſimulacra in ſimbolis 665 g.
Hominum variæ icones in monetis 282.a.b.c.d.
Hominum nudorũ ſimulacra in monetis 283.h.
Hominum piloſorum variæ hiſtoriæ 580.d.
Hominum bona quæ 129.e.
Hominum epitheta ratione ægritudinum 137.f. ratione affectionum animi 137.e ratione originis 137.g. ratione vitiorum 137.h. ratione opum 138 a. ratione doctrinæ 138.b. ratione ætatis, ſexus, & ſtaturæ 138.a. ratione dignitatum 138.b. ratione variorum munerum 138.a. ratione officij militaris 139.f. ratione motus localis 139.h. ratione formæ operis 140.a. ratione inſtrumenti 140.b.
Homulum quæ voces græca exprimant 133.e.
Homunculus apud Chymiſtas qui 133.e.
Homuncionis indici habentis eminentias carnis deſcriptio 585.e. eiuſdem icon 587.
Homunciones quales 612.c.
Honeſtatis, & vtilitatis hieroglyphicum 157.f.
Honoris icon 282.c.296.d.
Honorij Beati mentio 539.f.
Hortorum tutela qualis 292.a.
Hortorum cura cur Priapo aſſignata 78.a.
Humani ſceleti icon 87.
Humeri quales 91.g.
Humeri vnde dicti 77.e.
Humeri animæ quales 244.b.
Humor circundans fœtum qualis 529.e.
Humorum numerus 71.g.
Humorum temperatura 81.h.
Humorum dominium quomodo cognoſcatur ibidem.
Hunnias quis fuerit 278.d.
Hydropis remedia 224.b.314.c.
Hyacinthus in florem 202.b.
Hydrargiri vis 274.a.
Hypocritæ icon 335.h.
Hypocrita in myſticis quomodo oſtẽdatur 225.g.
Hypocritæ mores 238.b.
Hymen quid 84.d.

I

IAnus cur biceps 362.b.
Ianus cur quadriceps 292.b.
Ianus à quibus interemptus ibidem.
Iani imago qualis 292.a.
Iauani hominis icon 101.
Iauanorum veſtes 110.d.
Iethiophagi qui 26.c.97.e.
Idolum Laponiæ quale 110.c.
Idoli tricipitis icon 110.
Iecoris ſignatura in plantis 308.a.
Iecoris moralia 245.f.
Iecoris ſitus 245.f.
Ieiuni cur diutius aliqui viuant 160.d.
Ignominia in myſticis quibus denotetur 233.e.
Ignauiæ hieroglyphicum 155.f.
Ignorantiæ icon 334.d.
Ignorantia eſt monſtrum triforme 361 f.
Ignorantiæ cauſæ quot ſint 361.g.
Ignorantia vitiorum nutrix 119.f.
Ilia quæ partes 77.e.
Imaginatio vehemens in mulieribus 445.f.
Imaginationis vis 385.e.386.c.d.399.e.g.445.e.447.g.503.b.567.f.
Imaginationis operatio 400.a.
Imperforatio quid 124.c.220.a.
Imperatoris ſacra facientis ſimulacrum 282.a.
Impreſſionum ignitarum varietas 723.f.
Impreſſionum ignitarum cauſæ 723.g.
Imperatoris annonam procurantis icon 285.f.
Impoſturæ variæ 120.a.
Indiuiæ etymum 680.c.
Indorum mores varij 97.f.
Infans ab vtero gradiens, & loquens 50.d.
Infans gracilis quid præſtet 55.b.
Infans in vterum matris reuerſus 146.a.
Infans quinquaginta dierum loquitur 148.d.
Infans nutritus lacte patris 215.e.
Infans in myſticis quid 235.b.
Infans tricornis vbi natus 376.b.
Infans pyramidalis 522.a.
Infans armatus natus 585.e.
Infans cute lacera natus 588.c. eiuſdem icon 589.
Infantis geminati vnicipitis icon 608.
Infantis maturi icon 54.
Infantis partus naturalis icon 54.
Infantis ſine naſo nati miraculum 349.g.
Infantis ſepticipitis miraculum 349.h.
Infantis dæmoniformis miraculum 349.h. Dæmoniformis cauſa 385.g.
Infantis cum mole carnea nati miraculũ 350.e.
Infantis ore gemino, & quattuor oculis deſcriptio 363.b. icon 365.
Infantis bicipitis obſcæno membro icon 407.
Infantis capite therſit ico icon 447.
Infantis vultu obſcæno icon 348.
Infantis naribus ſciſſis icon 455.
Infantis auribus leporinis icon 456.
Infantis ſine collo icon 462.
Infantis ſine collo Bacchum æmulantis icon delineata iuxta tres partes 463.464.465.

Infantis collo torto icon 466.
Ifantis ſine brachijs, & pedibus icon 478.
Infantis brachio tranſpoſito icon 487.
Infantis manibus mutilatis icon 469.
Infantis digitis gemmatis icon 497.
Infantis diſtortis manibus, & pedibus icō 499.
Infātis manibus, & pedibus anſerinis icō 503.
Infantis aperto ventre icon 506.
Infantis loco pedum cuſpidati icon 521.
Infantis crure carentis icon 477.
Infantis tripedis icon 534.
Infantis quadrupedis icon 535.
Infantis pedibus caninis icon 571.
Infantis Aethiopis icon 579.
Infantis villoſi icon 581.
Infantis cucullati icon 583.
Infantis pallio carneo induti icon 584.
Infantis lapidei ſitus in vtero 591.g.
Infantis varij ſitus in vtero 49.h.
Infantis in vtero exiſtentis icon 50.
Infantes nouem vnico partu editi 51.h.
Infantes quomodo validiores reddantur 103.g.
Infantes vbi lacte non nutriantur 103.h.
Infantes cum nota nobilitatis nati 215.e.
Infantes Magnatū in ſacrificijs adhibiti 315.e.
Infantes cum dentibus nati 446.d
Infantes ſine pedibus nati 519.g.h. eorundem icones 520.521.523.524.
Infantes tribus pedibus nati 533.h.
Infantes quattuor pedibus nati 533 h.536.a.
Infantium geminorum iuxta dorſum connexorum icones 642.643.
Infantium iuxta latus connexorum icones 644.
Infantium moralia 251.e.
Infantium caudatorum miraculum 349.h.
Infantia etymum 250.d.
Influxus caleſtis vis 391.h.392.a.
Ingratitudinis vitium quale 118.d.
Ingrati hieroglyphicum 156.c.
Inguen quid 78.a.
Inimicorum dona qualia 269.e.
Inſitio quid præſtet 272.b.
Inſignia gētilitia cum figura capitis 305.g. cum figura manuum 305.h. cum figura brachiorum ibid. cum figura crurum, & pedum 306.a. cum figura integri hominis ibidem.
Inſtrumentum inſtrumentorum qui 113.g.
Inſtitores 139.h.
Inſula aurifodina vbi 39.e.
Inſula à ſimijs occupata 39.h.
Intellectus ratio 72.b.
Intellectus hieroglyphicum 157.f.
Interſcapilium quæ pars 77.f.
Inteſtinorum ſomnia 151.h.
Inteſtinorum ſignatura in plantis 307.h.
Inteſtinorum moralia 246.a.258.d.
Inteſtinorum numerus 80.d.
Intubi ſpecies variæ 680.c.
Intuba monſtroſa 680.d. eorum icones 682.
Inuidia omnes virtutes exterminat 119.f.
Inuolucra membranea fœtuum ad quid 582.d.
Io in Vaccam 185.e.
Ioannes Pontifex Romanus fœmina creditus 211.g.
Ioan. Antonij Godij mentio 416.c.543.e.554.b.
Ioannis Auguſtini Cucchi mentio 449.g.513.e.
Iouis ſeruatoris ſimulacrum 483.h.
Iouis ſtatua cum tribus oculis 301.e.
Iouis varia ſimulacra 268.b.
Iracundi hieroglyphicum 156.d.
Iſchiade laborans caſu ſanatus 125.e.
Italiæ hieroglyphicum 157.f.
Italia reſtituta quomodo picta 282.d.
Italorum mores 105.f.
Itinerantium diuorum hiſtoria 152.b.
Iudæi cur Verpi nominati 78.a.
Iudæorum ritus 97.e.
Index monoculus quid 264.d.
Iudex iuſtus quid præſtare debet 266.a.
Iudicis hieroglyphicum 157.e.
Iudicum ſtatuæ ſine manibus vbi 301.g.
Iudicium per oculos monſtratur 225.e.
Iudices in morali doctrina quibus partibus deſignentur 241.h.
Iugulus vel Iugulum quid 76.d.
Iuno in Vaccam 193.e.
Iuno in Beroem 188.a.
Iunonis icon 294.a.
Iupiter in Dianam 186.a.
Iupiter in Taurum 187.f.
Iupiter in Arietem 193.a.
Iupiter propugnator 284.a.
Iupiter ſtator ibidem.
Iupiter apud Eleos qua ratione pictus 268.c.
Iupiter quattuor auribus vbi 268.d.
Iupiter tribus oculis vbi 268.d.
Iupiter in varia transformatus 195.e.
Iuris prudentia qualis 254.c.
Iuſta à Deo petenda 277.f.
Iuuentus in doctrina morali qua parte figuretur 240.a.
Iuuenum ſimulacra in ſymbolis 262.a.
Iuuenis Galla cruribus, & pedibus carentis icon 532.

L

Labia ex quibus integrata 80.c.
Labia monſtrifera 461.e.
Labia multa in Monſtro 382.c.
Labiorum naui 130.a.
Labeones 137.g.
Laboris hieroglyphicum 156.b.
Labyrinthus Cretæ 199.c.

Lac

Lac per veſicam exit 128.*b.*
Lac ex vena ſecta manat 215.*e.*
Lactis abominatio 214.*c.*
Lactis humani vires 313.*e.*
Lacertarum cū multis caudis icones 594. 595. 596.
Lacertarum bicorporum icones 661.
Lacertus quid 77.*g.*
Lacedemonij ritus 102.*a.*
Laconicus ſermo qualis 102.*a.*
Lacryma ſanguinea 123.*h.*
Lacryma in fontem 201.*f.*
Lacus die gelidus, & nocte ferueus 209.*e.*
Lacuna in facie quæ 76 *b.*
Lamiarum vnguentum quale 318.
Lanius qualis 139.*e.*
Lanius cæcus 213.*h.*
Lanifices 140.*a.*
Lapathi icon in ſymbolis 264.*b.*
Lapis index quis fuerit 187.*e.*
Lapides varias figuras habentes 673.*e.f.*
Lapides cū figuris membrorū humanorū 135.*g.*
Latro quidam ſuſpenſus non moritur 80.*a.*
Laurus cur Phœbo ſacrata 184.*d.*
Lætitiæ ſignum in ſtatuis quale 301.*e.*
Leges contra mulieres latæ 102.*a.*
Leana meretrix 216.*d.*
Leo humano capite 417.*h. eiuſdem icon* 442.
Leonis, & aquilæ ſimulacra ignea 718.*a.*
Leonum formam qui induerint 203.*d.*
Lethargi moralia 257.*e.*
Lepra moralia 259.*g.*
Lepuſculus octipes 543.*h. eiuſdem icon* 547.
Leucoi differentia 683.*b.*
Leucoi monſtroſa icon 687.
Liberi cur ita dicti 111.*g.*
Libertatis ligatæ ſymbolum 274.*a.*
Liceti mentio 529.*f.* 559.*g.*
Lienis forma 81.*e.*
Lienis proprietas 276.*b.*
Lienis moralia 245.*g.*
Lienis ſignatura in plantis 307.*h.*
Lienoſorum remedia 214.*d.*
Ligni Guaraci truncus monſtroſus 663.*g. eiuſdem icon* 674.
Libij montani deſcriptio 695.*g. eiuſdem monſtroſa icon* 697.
Lingua hominum venenata 214.*a.*
Lingua pro corde 228.*a.*
Lingua priuati loquuntur 148.*d.*
Linguæ nocumenta 171.*f.*
Linguæ myſtica 227.*h.*
Linguæ & labiorum moralia 241.*h.*
Linguæ icon 261.*f.*
Lithiaſis remedia 314.*a.c.* 160.*a.*
Lithopædrum quid ſit 591.*f.*
Lites vbi ferro decernantur 103.*g.*
Litigatoris hieroglyphicum 156.*d.*
Litterarum ſymbola 261.*f.*
Litterarum furtiuæ notæ 261.*e.*
Loca à viris denominata 133.*h.*
Loquaces vocem amittunt 214.*a.*
Loti herba vſus 217.*g.*
Lotophagorum inſula qualis 278.*d.*
Lucanica 75.*e.*
Lucini qui 137.*g.*
Lucij voracitas 269.*h.*
Lues noua Morauiæ 125.*f.*
Lumbago quid 124.*c.*
Luna quando maiorem humiditatem influat 289.*g.*
Luna ſigno qui vterentur 280.*a.*
Lunæ ſimulacrum cum cruce 747.*g.*
Lunæ tres quando viſæ 744.*a.*
Lupino lacte alti qui 216.*a.*
Luſitanorum mores 105.*g.* 99.*h.*
Luſitanorum Vrbem Bentan habitantium icon 100.
Luſciniæ metamorphoſis 196.*d.*
Luteri præſagia 372.*a.*
Lycanthropia 133.*e.*
Lycanthropos quod animal, & eius icon 344.
Lyncis tranſmutatio 194.*b.*
Lycopſis herba monſtroſa 690.*d. eiuſdem icon* 694.

M

M*Agatæ Capuccini mentio* 414.*a.*
Magnanimitatis hieroglyphicum 155.*e.*
Mahumetis aduentus præſagia 366.*a.*
Maiorum exempla quid præſtent 242.*d.*
Mali citrij varietas 680.*a.*
Mali arantij differentia 712.*c.*
Mali arantij monſtroſæ icon 714.
Malæ vnde dictæ 76.*a.*
Mammæ, mamillæ, & papillæ differentia 76.*d.*
Mamma nomen equinorum 76.*d.*
Mamyllarum ſpatium quid denotet 68.*d.*
Mamillarum moralia 244.*a.*
Manaſſis ſtatua quæ 310.*d.*
Manes Dij 294.*b.*
Manus dicitur munus 67.*a.*
Manus organum organorum 113.*h.*
Manus Dei quæ 230.*a.*
Manus violenta quæ 231.*g.*
Manus palma quid metiatur 68.*a.*
Manus menſura quando colligatur 67.*g.*
Manus palma cur ſic dicta 77.*h.*
Manus monſtroſæ icon 500. 501.
Manus cum oculo in emblemate 267 *h.*
Manus cum pugione picta 261.*e.*
Manus prodigia 142.*a.*
Manus myſtica 230.*b.*

Digitized by Google

INDEX.

Manus moralia 244.d.
Manus ſumma quid 173.g.
Manus altera aquã, & altera ignẽ ferre 174.a.
Manus longas quis habeat 174.b.
Manus cur ſolus homo habeat 157.h.
Manus hyeme cur primo caleſiant 162.a.
Manus geminata 495.b.
Manus diſtorta in fœtu 498.a.
Manus enormes quis habuerit 498.b.
Manus more anſeris procreata 503.g.
Manuum praua conformatio 475.e.495.e.
Manuum vitiatarum cauſa 498.b.
Manuum catenà vinctarum icon 261.g.
Manuum effigies in monetis 281.g.
Manuum effigies in ſtemmate gentilitio 305.h.
Manuum ſignatura in plantis 307.b.
Manuum ablutio quid 231.e.
Manuum ſomnia 151.f.
Manuum oſculatio 95.f.
Manibus deficientibus pueri nati 495.f.g.
Mariſfamina qui dicatur 41.e.
Mores in mulieres non vertuntur 211.f.g.
Mareſcalchi Senatoris mentio 559.g.
Martagon monſtrificum 697.a.
Mars varÿs modis figuratur 282.b.
Martis ſimulacrum 289.b.
Martis comprehenſio 180.d.
Martis epithetum 133.g.
Marſias quis 138.d.
Marſia icon quid denotet 156.d.
Marſia ſanguis in lumen 196.b.
Matertera quæ 112.a.
Matrimonÿ ſimulacrum 296.d.533.e.
Materia diſpoſitio quid agat 444.d.
Matricis colli deſcriptio 86.a.
Mauritÿ Imperatoris Statua 35.e.
Maxilla cur ſic dicta 76.a.
Medici munia 131.e.
Medici in India quo pacto adhibeantur 97.f.
Medici morales qui 256.a.
Medicorum imperitia 176.a.
Medicorum opinio de monſtris geminis 359.e.
Medicina Aegyptiorum quæ 155.b.
Medicina inſtrumenta quot 131.f.
Medicamenta ſimplicia quot 131.b.
Medicamenta compoſita 132.a.
Meditationis hieroglyphicum 156.a.
Medorum mores 97.f.
Medulla ſpinalis unde oriatur 48.a.
Megarenſium mores 348.d.
Melancholia moralis 248.c.
Melanior quis 180.c.
Meleagri ſorores in aues 19.h.
Melitis quis fuerit 179.f.
Melopeponum monſtroſorum icones 706.707
Mellis quantitas quomodo augeatur 120.a.
Membrum ſimpliciter quid ſit 78.a.
Mẽbrũ virile in ſacris Cereris abhibitũ 292.a.
Membrorum, & artuum differentia 78.c.
Membrorum diſtortionis cauſa 505.f.
Membrana in ouis quid praſtet 380.d.
Membranarum fœtus generatio 44.d.
Memnonis ſtatua qualis 275.g.
Memoria cur melio in pueris 158.a.
Memoria humana qualis 112.g.
Memoria praſtantiſſima 215.g.
Memoria hominũ quorundam mirabilis 215.g.
Mendicus cur ex Aetolia oriundus 174.c.
Mendicitas inexplebilis 100.a.
Menſis diuiſio qualis 289.g.
Menſium ſimulacra 295.f.g.h.
Menſura hieroglyphicum 155.g.
Mentum quibus animalibus conceſſum 76.c.
Menti naui 130.a.
Mentis humana hieroglyphicum 154.d.
Menta metamorphoſis 203.f.
Mentula cur ſic dicta 78.a.
Mentulæ defectus, & multiplicatio 511.e.
Mergi metamorphoſis 204.d.
Mercurius Laurum irrigans 163.a.
Mercurÿ icon varia in monetis 281.h.
Meretrices cur ſcorta dicantur 235.f.
Mermecidis induſtria 116.d.
Meſenterÿ etymum 80.d.
Metamorphoſum quot ſpecies 184.b.
Metamorphoſes naturales 210.a.
Metamorphoſes diabolica 211.b.
Metamorphoſes miraculoſa 212.a.b.
Metaphreni obſeruatio 91.f.
Metopoſcopia quæ 92.d.
Mexicanorum ritus in ſacrificÿs 316.a.
Mexicanorũ mos peculiaris obſeruandus 97.g.
Midas auri ſitientiſſimus 203.g.
Midæ aures quales 203.h.
Militis ſinus Antongil icon 99.
Militis mercenarÿ hierpglyphicum 157.e.
Milites cur ſalubriores 161.h.
Milites triarÿ qui 183.e.
Militum varia munia 317.f.
Militare ſtratagema 169.h.
Mineruæ origo 288.b.
Mineruæ iconiſmus 294.a.
Mingere in patrios cineres adagium 95.f.
Minois bellum 198.b.c.
Minotaurus quis 362.a.
Minuval 75.e.
Mirablia humana vita de capite 212.d. *de oculis* 213.f.g. *de lingua, & dentibus* 214.a.b. *de olfactu* 214.c. *de guſtu* 214.d. *de tactu ib. de riſu* 215.e. *de ingenio, & memoria* 215.f.g.h. *de defauſto euẽtu* 216.a. *de robore viriũ* 216.b.c. *de ſimilitudine facierum* 216.d. *de agi-*

Digitized by Google

agilitate 217.f. de inedia, & eſu 217.h. de morbis 218.a. de conubijs 240.b de effectibus animi 220.d.

Miraculum à Diuo Auguſtino patratum in Anglia 12.c.

Miracula phyſica quæ 1.g.

Miſanthropia quid 133.f.

Mithridatis encomium 173.e.

Mola quid ſit 330.a.

Mola eſt cauſa monſtrorum 488.d.

Mola anthropimorphos 330.b.

Molæ etymum 330.a.

Molarum differentia 330.d.

Moly differentia 690.c.

Moly monſtroſa icon 693.

Momi Dei imago 295.g.

Monedulæ metamorphoſis 198.c.

Monachus hermaphroditus grauidus 516.a.

Monaſtria iuueneſcens 213.e.

Monaſtarum caput cur abradatur 223.g.

Monoſcelli qui 12.d.

Monſtrum effigie monachi 29.e.

Monſtrum marinum ſaxis necatum ibidem.

Monſtrum vitiorum quid 118.b.

Monſtrum millepedis 219.a.

Monſtrum pro monſtratione 319.f.

Monſtrum pro pulchritudine, & deformitate 319.b.

Monſtrum pro ſingulari ingenio 320.a.

Monſtrum dicitur aliquid mirandum 320.a.

Monſtrum in medicina quid ſit 321.e.

Monſtrum quaſi moneſtrum 325.a.

Monſtrum vniforme, & multiforme 320.c.

Monſtrum artificiale in genere humano duplex 329.b.

Monſtrum capripes quid denotaret 349.c.

Monſtrum in Tybri inuentum 367.h. eiuſdem icon 368.

Monſtrum horribile Cracouiæ natũ 372.a. eiuſdem icon 373.

Monſtrum oculatum vbi natum 376 a.

Monſtrũ capite aſinino vbi 376.d.eiuſd. ic.377.

Monſtrum ex Betica Regione delatum 378.a.

Monſtrum figura mentulæ 367.h. eiuſdem icon 389.

Monſtrum viuum ſepultum 449.b.

Monſtrum figura Bacchi 461.h.

Monſtrum tribus brachijs 489.f. eiuſdem icon 490.

Monſtrum quattuor brachijs 489.g. eiuſdem icon 491.

Monſtrum bicorpor quod peruenit ad ætatem virilem 613.e. eiuſdem icon 614.

Monſtrum bicorpor vnico capite mõſtroſo 610.a. eiuſdem icon 609.

Monſtrum geminatum Bononiæ natum 337.c. 629 f.

Monſtrum natum in Agro Piſtorienſi 647.g.

Monſtrum quadrupes capite humano 573.b. icõ 577.

Monſtri ſemihominis, & ſemicanis præſagia 650.d. icon 651.

Monſtri geminati anatome 637 f.g. 645.e.

Monſtri vituliui varietas 424.a.b.c.d. (613.g.

Monſtri tribus oculis, & quattuor manibus icon 452.

Monſtri altero brachiorum mutilati icon 486.

Monſtri multis brachijs præditi cauſæ 492.c.d.

Monſtri hermaphroditi quattuor brachijs icon 493.

Monſtri cum capite Vulpis, Draconis, & Aquilæ deſcriptio 376.a eiuſdem icon 375.

Monſtri alati tetrachiti deſcriptio, & icon 374.

Monſtri cornuti, & alati icon 369. eiuſdem deſcriptio 367.h. 370. 371.

Monſtri inſtar Cacodæmonis deſcriptio 363.g. eiuſdem icon 364.

Monſtri marini dæmoniformis deſcriptio 355.f. icon 357.

Monſtri definitio 331 h.

Monſtri marini icon 27. 28.

Monſtri Serpentini icon 119.

Monſtri acephali icon 401.

Monſtri acephali cauſæ 402.d.

Monſtri ſynonyma græca 326.a. differentiæ ex Septalio 326.d. ex Ariſtotele, & Auerroe 326.c. ex Schenchio 327.e. ex Aldrouando 327 f. ex Pererio ibidem. Æquiuoca 319.f. ſynonyma omnia, & etymum 325.f. definitio 331. Natura 332.a. denominata 332.d. epitheta 333.f. ſimulacra 334.a. Hieroglyphica 347.g. miraculo 349.f. Problemata 350.e. moralia 360. a. Symbola ibid. c. emblemata 361.e. præſagia 363.e. cauſæ 380.b. dubitationes 394 c.

Monſtra attinent ad animalia, & plantas 1.g.

Monſtra inanimatorum 1.b.

Monſtra cæleſtia ibidem. 322.a.

Monſtra Niliaca 26.d. 351.h. icon 354.

Monſtra mera quæ 319.g.

Monſtra pro mendacijs 319.h.

Monſtra ſpeciem non multiplicant 384.b.

Monſtra Poetarum qualia 321.f.

Monſtra non monſtra, ſed quaſi monſtra quæ 322.

Monſtra propriè dicta 325.e.

Monſtra partium internarum 327.b.

Monſtra artificialia in rebus inanimatis 329.

Monſtra artificialia in brutis 329.b.

Monſtra artificialia in plantis 329.f.

Monſtra naturalia quæ 331.e.

Monſtra quæ non ſint vera 331.h.

INDEX.

Monſtra contingunt in omni genere rerum naturalium 332.d.
Monſtra humana cum multis manibus in hieroglyphicis 348.b.
Monſtra cur à natura producta 350.b.
Monſtra cur in vtero viuant, & nata citò pereãt 350.d.
Monſtra in quo genere animalium ſint frequentiora 351.e.
Monſtra aquatilia minus nota 351.f.
Monſtra an ſemper aliquid præſagiant 354.g.
Monſtra ante bella Bruti, & Caſsij 363.f.
Monſtra dæmoniformia qua ratione generentur 376.d.
Monſtra trifariam fiunt diminuta 382.a.
Monſtra in ouo forcilis inuenta 389.h.
Monſtra diminutius producta 392.d.
Monſtra an per accidens generentur 394 d.
Monſtra an ſint errata naturæ 395.g.396.a.
Monſtra an fuerint in mundi initio 396.b.
Monſtra frequentiora vbi 398.e.
Monſtra dicephala hermaphroditica 403.h. icones 405.406.
Monſtra Bononia nata 402 b.449.g.
Monſtra in ſerpentibus cur rara 427.e.
Monſtra ſine oculis 454 a.
Monſtra ſunt breuis vita 492.d.
Monſtra ſine pedibus 522.a.
Monſtra in genere gallinaceo multa 549 h.
Monſtra Africa quæ 578.a.
Monſtra caudarum 592.c.
Monſtra humana bicorpora vnico capite 607.f.g.
Monſtra belluina bicorpora vnico capite 615.f.g.h.
Monſtra humana bicorpora capitibus oppoſitis 645.g.h. icones 646.648.649.
Monſtra fabuloſa 655.e.
Monſtra naturalia quæ 664.b.
Monſtra belluina geminata 655 f.g.h.
Monſtra plantarum prodigioſa 664.a.
Monſtra plantarum quæ 663 f.g.h.
Monſtra impropria 664.a.
Monſtra humana in partibus inferioribus ſimplicia, & in ſuperioribus geminata 627.g.h.
Monſtra bicorpora ex fœtibus humanis, & belluinis 650.a.b.c.
Monſtra bicorpora triplicia 650.a.
Monſtra humana bicorpora iuxta longitudinem conglutinata 631.g.h.
Monſtrorum cur rara ſint abortiones 351.e.
Monſtrorum defectus cauſa 382.d.
Monſtrorum ſuperfluitatis cauſa ibidem.
Monſtrorum diuiſio 398.a.
Monſtroſa ſtatura quæ 321.h.
Monſtroſa animalium ſimulacra in aere 716.d.
Monſtroſa ſimulacra circa Solem, Lunam, & Stellas 738.c.d.
Monſtroſus homo an die nouiſſima cum tali fœditate ſit reſurrecturus 160.c.
Monſtroſus pro turpi 332.d.
Moralia ex partibus humanis 239. h. ex capillis 240.a.b. ex capite ib. c.d. ex fronte 241.e. ex oculis ibid.f. ex auribus ibidem g. ex dentibus ib.h. ex gingiuis ibid. ex lingua, & labijs ib. ex genis 242. a. ex ore ib. ex gutture ib. ex voce 242.c. ex collo 243. e. ex corde ib. f.g. ex pectore ib. h. ex mamillis ib. ex dorſo 244.a. ex humeris, & brachijs ibid. ex manibus 244.d. ex digitis 245.e. ex ſtomacho ibid. ex hepate 245.f. ex felle ib. ex liene 245 g. ex renibus ib. h. ex veſica 246.a. ex inteſtinis, & vmbilico ib. b. ex genitalibus ib. c. ex fœmoribus ib. d. ex genibus 247. e. ex cruribus ib. ex pedibus 247.f. ex calcaneo ib. g. ex venis ib.h. ex ſanguine 248.a. ex bile 248.b. ex pituita ib. ex melancholia ibid.c. ex carne ib. d. ex adipe ib. ex neruis 249.e. ex oſſib. ib. f. ex chartilagine, & cute ib.h. ex attributis humanis 250. b. ex ſponſis 250.c. ex ætatibus ib. d. ex infantia 251. e. ex pueritia ib. h. ex amore parentum 252.a. b. c. ex filijs 252. d. ex dominis, & ſeruis 253.e.f.g. ex rebus non naturalibus 253.h. ex cibis 254. a. ex potione ib. b. c. ex vino ib.d. ex ſomno, & vigilia 255.e.f. ex motu, & quiete ib.g.h. ex morbis 250.a. ex alopecia 256. b. ex epilepſia ib. c. ex paralyſi ibid.d. ex phreneſi 257.e. ex lethargo 257 f. ex ſternutatione ibi. ex morbis oculorũ 257. g. ex morbis oris ibid. b. ex angina 258.a. ex anhelitu ibid. ex ſtomacho male affecto ibid. b. ex repletione ibid. c. ex alui profluuio ib. d. ex verminatione 259. e. ex podagra ibid. ex morbis cutis ibid. f. ex lepra, & hernia ibid. ex febribus 259.h. ex venenis 260.c.
Morbus Britannicus 125.e.
Morbus effæminatus 128.a.
Morbus Virginum 128.c.
Morbus ibid.
Morbi ſimplices & compoſiti 123.e.
Morbi vniuerſales 125.f.
Morbi quo remedio omnes curentur 155.h.
Morbi ſolutæ vnitatis 125.g.
Morborum numerus 123.e.
Morborum ſigna 131.e.
Morborum differentia ibid.
Mori fructus cur nigri 189.g.
Mortes variæ 223.e.
Moſchouitarum mores 102.b.
Moſchouitarum crucis ligneæ icon 103.
Moſys ætas 69.g.
Moſys manus leproſa 231.g.

Mu-

Digitized by Google

INDEX.

Mulier quadriennio geſtat vtero 50.d.
Mulier quatuor fœtus enixa 51.f.
Mulier ſexaginta filias parit ibid.
Mulier Aegyptia ſeptennos concipit ibid.
Mulier pariens, quando ad cubile eſt ducenda 60.d.
Mulier in marem per quietem mutata 152.a.
Mulier mortem ſimulans 149.b.
Mulier grauida cur vt plurimum valetudinaria 159.h.
Mulier cur pondus vertice melius ferat 162.c.
Mulier cur facile iraſcatur ibid.d.
Mulier cur loquax ibid.
Mulier modeſta viri corona 165 g.
Mulier Theſſala qua 184.a.
Mulier liene carens 81.f.
Mulier in virum 201.g.
Mulier cur monſtrum dicatur 359.f.
Mulier monſtroſa in emblemate 361.e.
Mulier barbata vbi 446.d.
Mulieris ſynonyma 4 b.
Mulieris nomina hebraica ibid.
Mulieris nomina græca ibid.c.
Mulieris Cinnaminia icon 20.
Mulieris procera prodigium 145.e.
Mulieris Selenitidis icon 36.
Mulieris grauidæ percuſſor, qua pœna afficiendus 49.g.
Mulieris multiplici ſobole grauida icon 52.
Mulieris Iauana icon 101.
Mulieris monſtroſa ſymbolum 360.e.
Mulieris ſpicas vomentis icon 147.
Mulieris cadauer cur pronum ſupernatet 162.c.
Mulieris animus 183.h.
Mulieris gremio cur non credendum ibid.
Mulieris conceptionem quid impediat 248.d.
Mulieri cur Sacramentorum adminiſtratio inhibeatur 3.f.
Muliere nil peius 183.h.
Mulieres gigantææ 38.c.
Mulieres ſemel in vita parientes vbi 51.e.
Mulieres nuptæ vbi faciem velant 102.a.
Mulieres innuptæ vbi faciem non velant ibid.
Mulieres Americanæ menſibus non laborant 128.a.
Mulieres caſtratæ vbi 132.b.
Mulieres quædam cur ſalaciores 159.e.
Mulieres cur infælicis ſint ingenij 159.g.
Mulieres in viros mutatæ 210.a.b.
Mulieres mares creditæ 211.g.
Mulieres barba inſignes 213.e.
Mulieres eruditæ quæ 215.f.
Mulieres quæ militauerint 317.h.
Mulieres Aegyptiæ cur frequentius monſtra pariant 351.e.
Mulieres vehementius imaginantur 445.f.
Mulierum piloſarum icones 17.18.
Mulierum clinicarum officium 56.a.
Mulierum leuitas 73.e.
Mulierum comparatio ad Pauones ibid.f.
Mulierum vitia peculiario 119.g.h.
Mulierum morbi quot 128 a.
Mulierum icones in phrenoſchematibus 164.a.
Mulierum vitia taxantur 166.d.
Multiloquium quid præſtet 117.g.
Mulus vtriuſq; ſexus 518.a.
Mulus an generet 397.e.
Mumia quæ vox 311.b.
Mumia vera non habetur 312.a.
Mumia tinctura qualis 312.d.
Mundi iconiſmus 295.e.
Muris effigies in ſimulacro ſolis 289.e.
Murini ſanguinis virtus 222.c.
Muſarum metamorphoſis 192.d.
Muſculi intercoſtales quot 79.b.
Muſicæ inuentor 289.b.
Muſtelæ metamorphoſis 200.d.
Muſtelæ omen 270.b.
Muti loquuntur 214.a.
Myrrha in arborem ſui nominis 202.d.
Myrtilus ſcuti encomia celebrat 273.e.
Myſtica de partibus hominis 223.f. de capillis, & capite ibid.h. de fronte 224. a. de oculis ibid.b.c.d. de aure 225.b. 226 a.b. de naſo 226. c. de genis, & facie ibid. d. de ore 227. e.f. de lingua ibid.h. 228.a.b. de pectore ibid. e. de corde ibid. d. 229. e. f. de brachijs 229. g. h. de manibus 230. a. b.c.d. 231. e. f. g. de digitis ibid.h. de vnguibus 232. a. de ventre ibid.d. de vmbilico, & vtero ibid.e. de fæmoribus, & genibus, & cruribus 232.d. 233.e. de pedibus ibid. f. g. h. 234. a. b. de calcaneo ibid.c. de oſſibus ibid.d. 235.e.f. de toto homine 235.g.h. de pueris ibid. de viro 236.a.b.c. 237.e.f. de homine 238.a.b.c.d. 239.e.

N

NAbatheorum mores 97.e.
Naiadũ nympharũ metamorphoſ. 199.h.
Nakir morbus 191.c.
Nanus Ducis Caroli de Creqy deſcriptus 39.f. icon 40.
Nani qui dicantur 38.c.
Nani cur maiorem penem habeant 162.a.
Nani cur à natura generentur 359.f.
Nani varij 612.c.
Nanorum Illuſtriſs. Caſpij deſcriptio 602. icones 603.604.
Napus monſtroſus 708.a.
Narciſſus monſtroſus 698.b.
Narciſſi metamorphoſis 188.d.
Nares vnde dictæ 75 b.
Narium morbi 123.b.

I N D E X.

Narium nexu 129.b.
Narium myſtica 226.c.
Naſus ſimus quid indicet 90.b.
Naſi ſomnia 150.d.
Naſi moralia 241 e.
Naſi ſignatura in plantis 307.e.
Naſi ſymetria 67 f.
Naſica 137.g.
Natura hominum 72.a.
Naufragi vbi ſacrificati 315.g.
Naui etymum 129.g.
Naui ſpectant ad phyſiognomiam 129.b.
Neuorum cauſæ 130.d.
Nereides quæ 29.b
Neptuni ſimulacrum 284.a. 290.d.
Neptuni equorum origo 355.e.
Neptuni equi quales 355.e.
Neptuni transformationes 395 f.
Nepotis etymum 112.a.
Nerui præciſi non regenerantur 249.e.
Nerui vnde oriantur 48.a 79.f.
Neruorum paria quot ibidem.
Neruorum morbi 123.f.
Neruorum reſolutione laborans quomodo liberatus 123.f.
Neruorum moralis doctrina 249.e.
Neruæ qui 137.g.
Neronis mors 222.d.
Nigritarum deſcriptio 8.a.
Nili inundatio 95.b.
Nili ſimulacrum 296.c.
Nili inundantis hieroglyphicum 155.e.
Niloſcopij icon 96.
Niſi metamorphoſis 199.e.
Nobilitas quæ 279.g.
Nobilitatis ſignum apud Athenienſes 279.b.
Noctuæ tranſmutatio 186.c.
Noctua cur in ſimulacro Aeſculapij 291.f.
Nomen neutrum an apud hebræos 398.a.
Nothi etymum 111.g.
Nouerca mortua priuignum necat 184.a.
Nouercæ amor in priuignum dicitur monſtrum 320.d.
Numerus taciturnitatis ſymbolum qualis 302.b.
Numerorum varietas ex vario geſtu digitorum in ſtatuis 301.h.302.a.b.
Numiſmata rara quæ 286.a.
Numiſmata rariſſima 286.b.
Mumiſmata cum figuris partium humanarum 280.b.c.d. 282.e f. cum figuris integris hominum 282. a.b.c.d. cum figuris hominum armatorum 282.d. cum figuris equitantium 283.e.f. cum figuris hominum nudorum, & ſeminudorum 283.g. h.284.a.b.c. cum figuris humanis in curru 284.d.
Nymphæ quæ 29.d.
Nympharum muliebrium etymum 84.b.
Nymphotomia quæ 128.a.

O

OBedientia per aurem denotatur 226.a.
Obeſitas vbi damnata 175.f.
Oblinio memoranda 215.b.
Obrippi qui 137.g.
Obſtetricis officium 55.b.56.a.
Oculus vnde dictus 76.a.
Oculus mulieris qualis 169.f.
Oculus in myſticis quid denotet 224.b.
Oculus in rebus mundanis quid 224 c.
Oculus corporis qualis.
Oculus comparatur animæ 257.g.
Oculi concaui quid ſignificent 89.h.
Oculi Leonum quales 90.a.
Oculi pupilla in myſticis 224.d.
Oculi cur duo 241.e.
Oculorum partes 79.g.
Oculorum morbi 123.g.
Oculorum ſomnia 150.b.
Oculorum viſio acuta 213.e.
Oculorum moralis doctrina 241.f.
Oculorum ſiguatura in plantis 307.e.
Oculorum multiplicatio in fœtibus 454.b.c.
Oculorum multorum cauſa 474.d.
Occiput 75.g.
Occaſionis imago 293.b.
Ocymaſtri deſcriptio 675.g.
Ocymaſtri monſtroſi icon 677.
Odor an nutriat 5.b.
Officium gratiſſimum quale 179.g
Oleum ex cranio ad quid 310.b.
Oleum vinum quid ſit 311.g.
Oleum ex fæcibus humanis diſtillatis 314.c.
Oleum liliorum alborum ad quid 57.e.
Olei augmentum 120.a.
Onocentaurus 30.c.
Onoſcelli qui 34.a.
Onoſcellis puella 570.c.
Onocrotali natura 271.g.
Operationes rectæ per manum demonſtrantur 230.b.
Operationis icon 335.g.
Operationes admirandæ hominis ſine manibus 479.h.
Ophogeni 214.d.
Ophiophagi 207.e.
Ophiomachus lacertus 597.e.
Ophthalmica remedia 311.f.
Opiter qui 137.f.
Orchithomi qui 132.e.
Ornithanthropos quod animal, & icon 344.
Orphei iconiſmus 294.c.
Orphei deſcenſus ad Inferos 201.h.

Orion

INDEX.

Orion quæ conſtellatio 299.*e.*
Oris myſtica 227.*e.*
Oris moralia 242.*a.b.*
Orthopnoicorum remedia 314.*a.*
Os paruum cur homini datum 157.*b.*
Os duodecim ſalientum 170.*d.*
Os morale 257.*h.*
Oſſa Behemoth 235.*e.*
Oſſa in myſticis quid deſignent 234.*c.*
Oſſa ſine medulla 215.*e.*
Oſſa medullis irrigata 235.*e.*
Oſſis tibiæ ſignatura in plantis 308.*d.*
Oſſium humanorum virtus.
Oſſium humanorum oleum 310.*d.*
Oſſium humanorum vſus varius 318.*d.*
Oſſium moralis doctrina 249.*f.*
Oſſium brachij nomina 86.*c.*
Oſſium partium inferiorum nomina 86.*d.*
Oſſiculi à natura ferruminati icon 125.
Oſculum, & oſcillum 76.*b.*
Oſtentum quid 325.*b.*
Oſyris icon 289.*f.*
Ouum quid pariat 118.*d*
Ouidij Montalbani mentio 416.*c.*
Ouium monſtra 335.*h.*
Ouium Aegypti natura 549.*h.*
Ouum gallinæ cum effigie Serpentis 387.
Oua monſtrifica 390.*a.*
Ozima edulia 75.*f.*

P

PAdi ſimulacrum 296 *e.*
Pagoäi Chinenſis icon 98.
Paleſtra inuentor 289.*b.*
Pandora ſimulacrum 164.*a.*
Panis pondus quomodo augeatur 120 *a.*
Panos varia ſimulacra 291 *g.*
Papauer cur in ſimulacro Bacchi 290.*d.*
Papaueris capita vbi immolata 316.*b.*
Papaueris varijs vſus 318.*a.*
Papilla quid ſit 77.*e.*
Paralyſis moralia 256.*d.*
Paraſitorum mores 232.*b.*
Parcarum numerus, officium, & etymum 294.*a.*
Parentes monſtroſi quid præſtent 345.*f.*
Parentum etymum 111.*g.*
Parentum moralia 552.*a.*
Pares Franciæ qui 105.*g.*
Parricidia varia 221.*h.*
Partes hominis externæ 75.*e.*
Partes genitales virorum 81.*h.*
Partes in vtero quæ primùm generetur 251.*f.*
Partes humanæ præcipuæ quæ 239.*h.*
Partes humanæ vnde ſenſum, & motũ hauriant (240.*c*
Partes internæ monſtroſæ 659.*g.*
Partium præcipuarum generatio 45.*h.*
Partium humanarum officia 141.*e.*
Parthorum mores 97.*f.*
Partus decimi ſexti menſis 50.*d.*
Partus mora in vtero 51.*e.*
Partus decimi menſis qua ratione ſit naturalis 51.*e.*
Partus tempus quale 50.*d.*
Partus forma naturalis 53.*h.*
Partus forma non naturalis 55.*e.*
Partus non naturalis cum manibus ad latera icon 55.
Partus non naturalis cum manibus ſupra caput icon 55.
Partus non naturalis tertiæ formæ icon 56.
Partus non naturalis quartæ formæ icon ibid.
Partus non naturalis quinta icon, & ſexta 57.
Partus periculoſus qualis 58.*a.*
Partus nõ naturalis icon ſeptima, & octaua 58.
Partus noni non naturalis, nec non decimi Icones 59.
Partus non naturalis Geminorum 60.
Partus manu ad exitum porrecta ibid.
Partus geminus quotuplex 61.
Partus forma ex naturali, & non naturali mixta 60.
Partus non difficilis 61.
Partus naturalis Geminorum ibid.
Partus decimi tertij non naturalis icon ibid.
Partus Gemellorum periculoſus 62.*a.*
Partus humani, & omini icon 366.
Partus impeditus 200.*d.*
Partus duo eamdem ſortem incurrentes 217.*e.*
Partus collo carentes 461.*g.*
Partus geminus admirandus 634.*d.*
Paruuli in myſticis 235.*h.*
Patagones qui 35.*e.*
Patientiæ ſimulacrum 164.*b.*
Patrui etymum 111.*h.*
Patrueles qui 111.*h.*
Pauo quadrupes 567.*f.*
Paupertatis ænygma 174.*c.*
Paupertas qualis 276.*d.*
Peccata ſpinis aſſimilantur 224.*a.*
Peccati ſymbolum 233.*e.*
Peccatum veniale cui aſſimiletur 260.*b.*
Peccantis guttur quale 258.*a.*
Pectoris etymum 79.*h.*
Pectoris moralia 243.*b.*
Pectoris membrana quot 80.*a.*
Pectoris ſomnia 151.*e.*
Pectoris myſtica 228.*c.*
Pediculi pro Tributo vbi 97.*g.*
Pedes in Deo quales 233.*f.*
Pedes in Angelis ibid.
Pedes Animæ ibid.
Pedes calceati, & diſcalceati quid 233.*h.*
Pedes Apoſtolorum cur fuerint lauati 234.*a.*

Pe-

Pedes magnos cur homo habeat 158.a.
Pedes loco manuum operantes 475.b.479.e.f.g.
Pedes geminati 495.b.
Pedum prodigia 142.a.
Pedum ſomnia 151.b.
Pedum moralia 247.f.
Pedum ſtatuarum geſtus 302.d.
Pedum vitiata conformatio 519.f.
Pedum multiplicatio in fętibus humanis 533.e.
Pedum multiplicatio in brutis quadrupedibus 536.c.
Pedum multiplicatio in auibus 549.g.
Pedum animalium maligna conſtitutio 570.a.b.
Pedum monſtroſorum cauſa 578.a.b.573.b.
Pedum multiplicationis,& defectus cauſa 567.f.g.h.
Pelagia quæ 211.g.
Penatum icones 293.b.
Penelopes mos 183.g.
Penis etymum 78.a.
Peponis etymum 705.b.
Perdicis metamorphoſis 199.f.
Perna quid 78.b.
Perniones cur ita dicti ibid.
Perpetuitatis hieroglyphicum 157.e.
Perſarum mores 97.f.
Perſei ſimulacrum in ſymbolis 262.b.
Perſei conſtellatio 298.d.
Perſianorum lex 97.g.
Pes gubernaculum nauis 176.c.
Pes dexter illinitus 234.a.
Pes ſuperbiæ quid ſit ibidem.
Pes ſymbolum voluptatis 234.a.
Peſtis præſagium 147.e.
Peſtis vbi non fuerit 220.a.
Peſtis remedia 312.d.
Petauri qui 137.g.
Pharmacia quæ medicamina comprehendat 131.g.
Phaſiani metamorphoſis 196.d.
Phaſmata quæ 325.b.
Phœbe cur triceps 289.g.
Phœbi ſoror quæ 289.f.
Philanthtyropus nomen æquiuocum 135.f.
Phicanthlopos herba ibid.
Philippus Macedo cur Arimaſpis cognatus 12.a.
Philippi Aldrouandi mentio 427.b.
Philoſophia qualis 254.c.
Phreneſis moralis 257.e.
Phrenoſchemata 163.a.
Phthiſin cur homo ſolus incurrat 160.a.
Phyſiognomonica 89.a.
Pica morbus 591.b.
Picarum tranſmutatio 194.b.
Pictura naturales quæ 673.f.
Pietatis ſimulacrum 284.d.296.d.
Pilatum qui adorauerint 97.g.
Pilati mors 223.c.
Pincerna 139.e.
Pini metamorphoſis 201.b.
Pinguedinis moralia 248.d.
Pinguedinis humanæ præparatio 311.e.
Pinguedinis puerorum virtus 318.b.
Piperis impoſtura 120.a.
Piſcis humana facie 322.c.142.a.
Piſcis epiſcopi deſcriptio 355.g. icon 358.
Piſcis bicipitis icon 428.
Piſcium monſtroſa capita 427.b.
Pithecuſa inſula vnde dicta 207.e.
Pituita moralia 248.c.
Planetarum dominiũ in partes humanas 140.c.
Planetarum mixtio admirabilis 735.f.
Planetarum cognitio in genituris 92.d.
Planta iuxta varias partes monſtrifica 675.e.
Plantarum monſtra 663.f.
Plantarum ſimulacra monſtroſa 669.f.
Plantarum vera monſtra quæ 675.f.
Plantarum caules monſtroſi 680.bi
Platani monſtra 666.d.
Platonis ſimulacrum 270.b.
Planti qui 137.g.
Plenilunium grauidis nocet 73.g.
Plica morbus 321.e.
Ploti qui 137.g.
Plutonis varij iconiſmi 294.b.
Podagra moralia 259.e.
Podagra remedia 310.a.
Podagrici cur non poſſint liberari 159.b.
Podicis varia nomina 77.f.
Podicis etymum ibid.
Poetæ cæci qui 221.e.
Pollex pedis quot habeat oſſa 87.e.
Polonorum mores 103.g.
Poma monſtroſa 708.d.icones 710.711.
Populus lapideus vbi 303.g.
Populi audaces qui 110.b.
Populi in curſu veloces ibid.
Populi carpophagi icon 24.
Populi diu viuentes vbi 69.b.
Porcellanica vaſa vbi venalia 100.b.
Porcus ſex pedibus 543.g.
Porcus biceps vbi natus 416.b. icon 417.
Porci auribus carentes 473.e.
Porci geminati icones 617.618.
Porcorum mos in paſcendo 275.b.
Porcorum varia monſtra 437.e.f.g.
Porcorum monſtroſorum viaria icones 438.439.440.441.
Portentum quid 225.b.
Portulacæ vſus 135.e.
Poſtuorta apud Romanos 362.d.
Poſthumus 137.f.

Pote-

Poteſtas quibus non concedenda 177.*e.*
Pothon veterum quid 690.*c.*
Potio medicata quæ 254.*b.*
Potiones quæ vitandæ 255.*e.*
Potionum differentia 254.*b.*
Prælia hominum cum beſtijs 316.*c.*
Præſentia oſtenditur per oculos 225.*e.*
Præſagium Gemellorũ in Gallia natorum 372.*c.*
Præſagia ex monſtris 363.*e.f.*408.*a.*
Præſagiendi ratio 379.*e.*
Priapi ſimulacra 291.*h.*
Principes in doctrina morali qua parte denotentur 240.*d.*
Principes quomodo omnia videant, & ſciant 172.*b.*
Principum ſtatuæ cum oculis auerſis 301.*e.*
Principis ſtatua ſine oculis 301.*g.*
Principij hieroglyphicum 152.*d.*
Priuignus qui 112.*a.*
Proauus 11.*f.*
Problemata varia 157.*a.*
Problemata de capite, & capillis 157.*h. de barba ibid. de memoria* 158.*a. de pueris* 158.*b. de ſenibus* 158.*c. de congreſſu humano* 158.*d. de mulieribus* 159.*e. de doctrina, & diſciplina* 159.*g. de morbis* 159.*h. de oculis* 160.*d. de cibo* 161.*e. de potu* 161.*h.*
Proceſſus mamillares vbi 79.*f.*
Prodigium quid 225.*h.*
Prodigij puſionum icon 142.
Prodigij viri Germani icon 143.
Prodigij equitis icon 144.
Prodigij cruciularum icon 145.
Prodigij tumoris præter naturam icon 146.
Proditoris hieroglyphicum 156.*c.*
Promethei fabula 149.*g.*
Promethei icon cum face 163.*h.*
Pronomus quis 172.*c.*
Proſerpinæ raptus 193.*e.*
Proprietas indiuidualis 5.*g.*73.*f.*
Prudentia medium tenet 268.*d.*
Prudentia quomodo generetur 177.*h.*
Prudentia aliarum virtutum dux 118.*a.*
Prudentiæ icon 334.*b.*
Pruſſiæ, & Liuoniæ mores 103.*g.*
Pſoleon quid 78.*a.*
Pſyllorum mores 79.*e.*
Pubes quid 84.*a.*
Pudenda fœminarum malè conformata 512.*c.d.*513.*e.*
Pudendorum ſignatura in plantis 308.*b.*
Pudendorum ſomnia 151.*h.*
Pudendorum varia nomina 78.*a.*
Pudendorum partes externæ 84.*a.*
Pudendi muliebris alæ 84.*b.*
Pudoris ſinus 84.*a.*
Pudor quando abijciendus 180.*a.*
Puella onoſcellis quæ 43.*h.*
Puella per decennium ieiuna 148.*a.*
Puella mortua quid denotet 235.*b.*
Puellæ piloſæ deſcriptio 18.*a.*
Puellæ villoſæ icon 579.
Puella ſine brachijs icon 476.
Puella oculis bubulis icon 453.
Puellæ manibus, & oculis carentis icon 450. 451.
Puellæ bicipitis icon 404.
Puellæ vbi ſacrificabantur 315.*g.*
Puellarum moralia 252.*a.*
Puer ſemeſtris loquitur 146.*a.*
Puer dormiens ſupra cranium humanũ 267.*h.*
Puer nudus cum pugione in emblemate 268.*a.*
Puer capite carens 400.*d.* 402.*a.*
Puer capite anſerino 430.*b.*
Puer capite arietis 430.*b.*
Puer capite leonino ibid.
Puer capite elephantino 430.*b. eiuſdem icon* 431.
Puer capite canino 430.*c. icon* 432.367.*e.*
Puer cum barba natus 446.*d.*
Puer cũ genitali, & teſtibus circa caput 449.*f.*
Puer facie bubonis 467.*e.*
Puer ſine mentula natus 511.*e.*
Puer cruribus coalitis 570.*b.*
Puer natus ventre aperto 588.*b.*
Puer geminatus Florentiæ natus 629.*g.*
Pueri digitis diminutis icon 502.
Pueri quaternis brachijs, & pedibus icon 491.
Pueri tribus brachijs, & totidem pedibus icon 490.
Pueri vnico brachio, & tribus pedibus nati icon 485.
Pueri facie ranæ icon 468.
Pueri cornibus arietinis icon 460.
Pueri cornuti icon 458.459.
Pueri nati cum cultro in ventre icon 379. *Præſagium* 380.*a.*
Pueri, & ſtulti cur vaticinari dicantur 171.*e.*
Pueri ſapientia præcoci 177.*f.*
Pueri vbi caſtrentur 309.*f.*
Puerorum morbi 178.*d.*
Pueritia moralia 251.*b.*
Puerperæ vbi in lecto non decumbant 103.*b.*
Pulchritudo corporis affectata quid ſit 119.*f.*
Pulegij virtus 267.*h.*
Pullaſtri tripedis icon 558.
Pulliceni quinque digitis in vtroque pede icon 561.
Pulliceni tripedis icon 557.
Pulliceni quadrupedis icon 551.
Pulliceni prodigioſi myſtica ſignificatio 619.*g.*
Pulli geminati icones 624.625.

Pullus

Pullus equinus humano capite 433.*f.* *icon* 434.
Pulmo ex quibus conſtet 80.*b.*
Pulmo quomodo generetur 47.*e.*
Pulmo cum quinque lobis ibid.
Pulmonis ſignatura in plantis 307.*g.*
Pupilla duplex 213 *e.*
Pygmæi vbi viſi 28.*d.*
Pygmæum quis habuerit 39.*e.*
Pythagoræ dogmata 209.*e.*
Pythagorica ſymbola 266.*d.* 275.*b.*
Pythiria 73.*b.*
Pyrrhi ſylueſtris quales fructus 712.*b.*
Pyrrhi ſylueſtris monſtroſa icon 713.
Pyrrhorum differentiæ 712.*a.*

Q

QVadrimanus, & quadrupes puer 367.*g.*
Quadrupes animal mancum 529.*g.*
Quadrupes parua corporatura cur frequentius monſtra appareant 351.*e.*
Quadrupedes bipedes nati 529.*f.*
Quadrupedes tripedes nati 529.*f.g.*
Quæſtus vbi fiat 180.*a.*
Quercus metamorphoſis 200.*a.*
Quietis, & motus moralia 255.*g.*
Quirinus Deus qui 208.*d.*

R

RAbies remedia 314.*c.*
Radix andromorphos 135.*g.* *icon* 136.
Radicis monſtroſa icon 670. 671.
Rami monſtroſi icon 672.
Rana caudata 593.*e.*
Ranæ in vtero mulieris genita 398.*d.*
Ranarum metamorphoſis 196.*a.*
Renunui fætus cauſa 399.*e.*
Ranunculi differentia 658 *a.*
Ranunculi flos monſtroſus 700.
Rationis ſedes vbi 359.*f.*
Regio quid præſtet 182.*a.*
Regina inſulæ Floridæ icon 106.
Regina prati quid ſit 549.*f.*
Regibus quid conueniat 276.*b.*
Regis ſinus Antogili icon 99.
Regis Quoniambec icon 108.
Regis Cannibalorum icon 139.
Regum Galliæ & Angliæ virtus 213.*h.*
Regum triumphantium conſuetudo 234 *b.*
Regnum vbi non ſit hæreditarium 105.*g.*
Religio ſoli, & omni homini conuenit 39.*g.*
Remedia vnde eliciantur 131.*b.*
Renum, & veſicæ moralia 245.*b.*
Renum ſitus 81.*g.*
Renum affectorum moralia 258.*c.*
Renum ſignatura in plantis 308.*a.*
Reorum crura cur olim frangerentur 175 *b.*
Res non naturales quæ 253.*b.*
Rerum non naturalium moralia 254.*a.*
Reſtitutæ reipublicæ ſimulacrum 285.*f.*
Rex tragicus qualis 178.*d.*
Rhetor 138.*c.*
Rhetorum geſtus 174.*d.*
Rhizophagi populi vbi 97.*a.*
Rictus quid ſit 76.*c.*
Riſus cur facilior in pueris 158.*b.*
Riſus admirandus 215.*e.*
Ritus lugubris in conuiuijs vbi 95.*g.*
Robur ſine prudentia quid valeat 173.*e.*
Roboris, & ingenij ſymbolum 278.*a.*
Romæ ædificatio 208.*d.*
Roris origo 206.*a.*
Roſæ odor deliquium animi generat 214.*b.*
Roſæ monſtroſæ deſcriptio 695 *e.f.* *icon* 696.
Roſarum differentiæ 695.*e.*
Rumen quid ſit 77.*e.*
Rutæ odor aliquos fugat 214.*b.*

S

SAgacitatis hieroglyphicum 154.*a.*
Sal ex lapillo humano ad quid 314.*a.*
Salernitanarum mulierum natura 398.*d.*
Saliua mulieris ad quid 313.*g.*
Saliuæ vires 313.*e.* 319.*c.*
Salſamentariorum mores 172.*d.*
Salutationis ritus 95.*e.*
Sambucus muſcatella 664.*d.*
Sanctorum pedes quales 233.*g.*
Sanguis, & anima quod dicatur 176.*d.*
Sanguinis moralia 248.*a.*
Sanguinis humani vſus in medicina 311.*e.*
Sanguinis humani aqua 311.*f.* *oleum* 311.*g.* *elixir ibidem. ſal ibidem. puluis ibidem.*
Sanguinis humani varij vſus 318.*a.*
Sanniones qui 76 *c.*
Sapientis, & Inſipientis hieroglyphicum 156.*b.*
Sapientis prærogatiua 270.*e.*
Sapientis, & ſtulti exemplum 279.*e.*
Sapientiæ icon 335.*e.*
Sardanapalus quam ſtatuam in tumulo habuerit 124.*d.*
Sardanapali mores 182.*a.*
Sardanapali ſimulacrum 276.*d.*
Sardanapali mors 222.*c.*
Sargi piſcis natura 269.*g.*
Saturni, & Bacchi metamorphoſis 195.*g.*
Saturniculus quid 175.*g.*
Saturni ſimulacrum quale 287.*b.* 288.*a.*
Satyri vbi viſi 24.*e.*
Satyri marini qui 26.*e.*
Satyrorum variæ icones 23. 24. 25.
Satyrorum ſpecies 135.*g.*
Saxonum mores 103.*g.*
Saxorum figuræ variæ 329.*e.*
Scala quatuor entium qualis 112.*e.*
Scauri qui 137.*g.*

Sce-

INDEX.

Sceleti humani ſimulacrum in ſymbolis 263 *h.*
Sceleton infantis diu geſtatum in vtero 218.*a.*
Sceleton humanum coronatum 275.*f.*
Sciopodes qui 12.*d.*
Sciendi appetitus mirabilis 1.*b.*
Scilla in ſacrificijs à quibus adhibita 728.*c.*
Scorpius in cerebro genitus 123.*f.*
Scurra 138.*d.*
Scutum Principum regionis Cumanæ quale 317.*h.*
Scytharum mores 102.*a.*
Sebum quomodo vitietur 120.*e.*
Securis Tenedia 182.*a.*
Seculi falicitas 296.*d.*
Secundina quomodo expellatur 313.*h.*
Segetes in arboribus natæ 148.*a.*
Semen fœcunditate priuatur 567.*g.*
Seminis anima quæ 393.*e.*
Semidei qui habiti 26.*a.*
Semihomo herba 135.*f.*
Semiramis in Columbam 189.*f.*
Semones qui 334.*a.*
Senis baculus qualis 178.*a.*
Senes depontani qui ibid.
Senes vbi honorentur 165.*h.*
Senes cur non facile corrigantur 158.*e.*
Senes cur cibo ſatiati parum dormiant ibid.
Senum ſupercilia cur creſcant 154.*a.*
Senum mutatio in iuuenes 197.*f.*
Senum prudentia qualis 177 *h.*
Senum ſimulacra in ſymbolis 265.*e.*
Senectus in Doctrina morali, quibus denotetur 240 *a.*
Senectus duplex 70.*a.*
Septicipitis monſtri icon 415.
Sepulcra ſumptuoſa vbi 95.*e.*
Seraphini cur Dei caput velare dicantur 223 *h.*
Serici pondus quomodo augeatur 120.*a.*
Sermo quotuplex 301.*f.*
Sermonis varietas vnde 66.*c.*
Sermonis hieroglyphica 153.*b.* 155.*e.*
Serpens cum capite accipitris 349.*e.*
Serpentis bicipitis icon 427.
Serpentis tricipitris mentio 427.*h.*
Serpentis cauda compreſſa icon 593.
Serpentem bipedem mulier peperit 600.*a.*
Serpentem bos enixa ibid.
Serpentes in corpore humano geniti 218.*b.*
Serpentum mutuo ſe mordentium ſimulacrum 720.
Seruat à manu 139.*g.*
Serui vernaculi qui 253.*f.*
Serui emptitij ibidem.
Serui conductitij ibidem.
Seruorum etymum ibidem.
Seruorum differentia ibidem.
Seueritatis hieroglyphicum 154.*a.*
Sexus abditus quomodo detegatur 120.*d.*
Sexus ambiguitas in brutis 518.*a.*
Sexum vtrumque quis expertus 188.*b.*
Sibyllæ ætas 207.*f.*
Sibyllæ ſtatua 305.*e.*
Siculæ mulieres fœtus bicipites pepererũt 402.*f.*
Silentij ſignum in ſtatuis 301.*e.*
Silentij ſimulacra 292.*d.*
Sileni qui 348.*d.*
Silones qui 75.*h.*
Simiarum metamorphoſis 707.*e.*
Simones qui 75.*h.*
Simulacrum igniterum icones 722.
Sinagoga quomodo ſignificetur 232.*a.*
Sinciput 85.*g.*
Sirenes recipiunt alas 193.*h.*
Sirenes quæ 29.*h.*
Sirenes in parte inferiori aues 30.*a.*
Sirenum nomina 193.*h.*
Siſyphus pumilio 39.*e.*
Sitis patientes qui 214.*d.*
Sobrini, & Conſobrini qui 11.*h.*
Sol oriens quomodo denotaretur 280.*d.*
Sol cur dictus centimanus 149.*f.*
Solis icon 289.*e.*
Solis, & Lunæ hieroglyphicum 153.*g.*
Solis radij cur vitentur 161.*g.*
Solis monſtrorum ſchema 740.
Soles tres quando viſi 744.*h.*
Solſtitij hieroglyphicum 156.*a.*
Somni hieroglyphicum 154.*b.*
Somnium Galeni 152.*c.*
Somnia 150.
Somnia vt plurimum, cuius ſint naturæ 152.*c.*
Somnus longiſſimus 221. *g.*
Somni moralia 255.*e.*
Somniculoſi hieroglyphicum 155.*f.*
Sordes humanæ ad quid 313.*g.*
Sorores vnde dictæ 111.*h.*
Spadonis etymum 132.*e.*
Spadonum, & Eunuchorum diſcrimen 511.*e.*
Species tertia qualis 445.*h.*
Spectacula Romanorum quot 316.*c.*
Spei ſimulacrum 273.*g.*
Spermatophagi 75.*e.*
Spermatis vires 313.*e.*
Sphynx in quo genere animalium 361.*f.*
Sphynx triformis pingitur ibid.
Sphyngis ſimulacra 294.*d.*
Sphynges megaricæ quæ 348.*d.*
Sponſi vita qualis 182.*c.*
Sponſi, & ſponſæ moralia 250.*c.*
Sponſam fax accenſa præibat 150.*a.*
Spurij vnde dicti 111.*h.*
Spurij hieroglyphicum 157 *e.*

Sta-

Digitized by Google

Statuam quis meruerit 303.e.f.g.
Statuæ æneæ intus cauæ ad puſiones ſacrificandos 316.a.
Statuæ regionis Sinarum icon 304.
Statuæ in antris quæ 300.d.
Statuæ quæ hodie Romæ viſuntur 303.g.h.
Statuæ ſine manibus quales 301.f.
Statuæ viginti ancillarum 301.g.
Statuæ humanæ è Cœlo cadentes 146.a.
Statuarum cur varij geſtus 300.d.
Statuarum cur tanta varietas 300.c.
Statuarius cæcus operatur 213.g.
Staturæ humilis, & proceræ cauſa 606.a.b.
Stellionis metamorphoſis 193.f.
Stella corruptibilis quæ 723.h.
Stercoris humani vis medica 314.a.
Stercoris humani aqua 314.c.
Stercora bubula pro lignis 102.a.
Sternutationis moralia 257.f.
Stomachi concoctio quo tempore abſoluatur 71.f.
Stomachi partes 81.e.
Stomachi hieroglyphicum 155.h.
Stomachi moralia 245.e. 258.a.
Strumarum remedia 311.h.
Struthiopedes qui 12.d.
Stupa cur ſenis aſſimiletur 178.a.
Stultorum magiſter quis 179.f.
Stultitiæ genus mirandum 221.g.
Sublunarium ordo 716.a.
Sudor cur potius à capite, quam aliunde exeat 160.b.
Sudoris humani virtus 313.g.
Sueuorum ſacrificia 103 h.
Suffragines quæ partes 178.b.
Suffragiorum ferendorum ratio 176.b.
Sugillationis remedia 313.f.
Suis marini monſtroſi deſcriptio 351.g. icon 353.
Superbiæ hieroglyphicum 154.c.
Superfœtatio quid præſtet 662.b.
Supercilium cenſorium quid 170.c.
Superſtitioſi qui ibid.
Suræ quæ partes 78.b.
Sutura coronalis qua ratione inueſtigetur 67.g.
Syluani Dei qui 26.a.
Symbolum Innocentij Noni Pontificis Maximi 267.e..
Symbolum Hieronymi Columnæ 361.e. Fabij Cunctatoris ibid. Henrici Primi Regis Luſitani ibid. Falcis Salerni Principis ibid.
Symbola cum figura capitis 260.d. cum icone manus 261.e. cum figura brachiorum ibid. g. cum figura cordis ibidem h. cum effigie pedum ibid. cum ſimulacro Iuuenum 262. a.b. cum pictura virorum 262.c.d. 263. paſſim cum effigie Herculis 263.h cum iconibus hominum, & aliorum animantium 264.a.b.c. cum iconibus ſenum, & mulierum 265.e.f.g. cum pluribus hominum ſimulacris 266.b.c.d. 167.e.f.
Symetria partium humani corporis 67.a.
Syringa in arundinem 185.f.
Syrones qui 129.e.

T

TAbelarij mexicani curſus 217.g.
Tantali pictura 294.c.
Taprobanæ mores 105.g.
Tartarorum mores 102.a.
Tata nomen æquiuocum 76.d.
Taurus pedibus equinus 573.e.
Temerarij vitium 171.e.
Temperamentum hominis 70.a.
Temperamentum ad inſtitiam quale 71.f.
Temperamentum hominis ratione regionum 71.e.
Temperamentum temperatum quale 71.e.
Temperamentum ad pondus 71.f.
Temperamentum partium humani corporis 72.a.
Temperamentorum numerus 71.f.
Temperantiæ quid præſtet 117.b.
Temporis hieroglyphicum 157.e.
Temulentia quid agat 119.e.
Terra ſine homine quid 238.b.
Terroris ſimulacrum 297.e.
Teſtium etymologia 78.a.
Teſtium defectus, & multiplicatio 511.g.h.
Teſtudo alata in ſymbolis 160.d.
Tetis, & Achilles 165.e.
Thales quis 179.e.
Thebanorum ſtatuæ quales 276.e.
Themis Dea quæ 277.f.
Themidis ſimulacrum cur ſimulacro Iouis additum 237.g.
Theologia qualis 254.c.
Theologorum veterum mos 397.h.
Therſites quis fuerit 449.e.
Theſauri inuentio 318.b.
Thoracis limites 76.d.
Thoracis oſſa quot 79.b.
Thoracis partes 80.a.
Thoracis morbi 124.a.
Thracum mores 102.b.
Thuris arbor 190.a.
Tiliæ metamorphoſis 200.a.
Tineæ remedia 314.e.
Tithimali etymum 686 c.
Tithimali ſpecies ibid.
Tithimali cupreſſini monſtroſa icon 689.
Tomacula 75.f.
Tomotochia quod remedium 128.c.

Tra-

Tragopogoni ſpecies 686.*b.*
Tragopogoni monſtroſa icon 688.
Tribades quæ mulieres 84.*e.*
Trichiaſis nomen æquiuorum 123.*h.*
Tricipitium quod 347.*g.*
Trinitas Ethnicis inſinuata 287.*g.*
Triorchis beſtia qua 348.*a.*
Triticum cum ſaliua quid præſtet 313.*g.*
Tritanus qui 111.*f.*
Tritones qui 26.*c.*
Truncus in homine quid 76.*d.*
Tubus opticus 730.*b.*
Tubicen 139.*g.*
Tumorum differentiæ 126.*a.*
Tumorum moralia 259.*g.*
Tunicarum in vtero genitarum figura 45.
Tunicarum mores 102.*a.*
Turdi ſurditas 172.*b.*
Tyberis ſimulacrum 296.*c.*
Tympanum in aure quid 79.*g.*
Tyranni mores 553.*e.*

V

Vacca octo pedibus nata 539.*b.*
Vacca ſerpentem enixa 600.*b.*
Vacca duos fœtus humanos enixa 600.*c.*
Vacca imperforata viuit 220.*a.*
Vaccarum monſtra 416.*d.*433.*g.*
Vaccæ 137.*g.*
Valetudinis tutela 132.*a.*
Vari qui 137.*g.*
Vaſa genitalia mulierum 82.*a.*
Vaſa ſpermatica quæ 81.*b.*
Venæ Aortæ orificium oſſeum 86.*b.*
Venarum moralia 247.*b.*
Veniæ hieroglyphicum 156.*a.*
Venenorum differentiæ 260.*c.*
Venenorum moralia ibid.
Venenati animalis ictus remedium 314.*a.*
Ventorum ſimulacra 295.*e.*
Ventorum plaga ſeptentrionalis icon 104.*c.*
Venter auribus carere cur dicatur 175.*f.*
Venter animæ qualis 154.*d.*
Ventres in humano corpore tres 78.*d.*
Ventris inferioris partes 80.*d.*
Ventris infimi morbi 124.*a.*
Ventris myſtica 232.*a.*
Ventris ſomnia 151.*g.*
Ventris hieroglyphicum 156.*a.*
Ventris morborum moralia 258.*c.*
Ventris praua conſtitutio 505.*b.*
Ventris monſtroſi cauſa 518.*b.*
Ventriculi regio qualis 91.*b.*
Venus vnde orta 191.*f.*
Venus in piſcem 193.*e.*
Venus cur genitrix dicta 286.*a.*
Venus nefaria an ſit cauſa monſtrorum 445.*g.*
Veneris hieroglyphicum 154.*c.*
Veneris icon 294.*a.*
Veneris icon ſupra teſtudinem 275.*e.*
Veneris oeſtrum quale 84.*c.*
Venerem cur homo ſemper appetat 158.*d.*
Venerem maſculam cur ſolus homo ſectetur 158.*d.*
Verborum vis 314.*d.*
Veretrum cur ſic dictum 78.*a.*
Veritas in puteum demerſa 273.*e.*
Vermis monſtroſi icon 319.
Vermes in capite geniti 123.*f.*
Verminationis moralia 259.*e.*
Verpa quid 78.*a.*
Vertebræ quot 86.*c.*
Vertumnus Deus 208.*c.*
Veruex octo cornibus 424.*d.*
Verruca naturalis quæ 129.*b.*
Veſica in homine duplex 81.*g.*
Veſica ſignatura in plantis 308.*a.*
Veſica ſomnia 151.*h.*
Veſica ſuilla pro loculis 170.*a.*
Veſpertilionum metamorphoſis 191.*c.*
Victoria in monetis cuſa 282.*d.*
Victoria naualis figura 284.*b.*
Victoria conſilio parta ſimulacrum 285.*c.*
Victima humana quibus Dijs immolata 315.*f.g.h.*
Vigilias annuas qui paſſi ſint 123.*g.*
Vigilia longiſſima 221.*g.*
Vigiliæ moralia 255.*f.*
Vincentij Tanarij mentio 507.*g.*
Vinum abhorrentes 214.*d.*
Vini prærogatiuæ 254.*d.*
Viperam mulier peperit 598.*d.*
Vir vnde dictus 3.*f.*
Vir in myſticis quid 235.*g.*
Vir Dei quis 236.*a.*
Vir iuxta cor Dei ibid.
Vir indutus veſtibus albis ibid.
Vir dolorum 236.*b.*
Vir rixæ ibid.
Vir dextræ Dei ibid.
Vir pugnæ ibid.
Vir equitans equum ſanguineum ibid.
Vir pugnator 236.*c.*
Vir vnus ex aere fugiens ibid.
Vir pugnans contra fratrem 236.*c.*
Vir vnus perſequens mille ibid.
Vir linguoſus ibid.
Vir teſticulis auulſis 236.*d.*
Vir qui non erat vir 237.*e.*
Viri armati icon in ſymbolis 261.*g.*
Viri cataphracti in aere viſi 721.*e.*
Viri Anathoth 237.*f.*
Viri duo portantes botrum 236.*d.*

INDEX.

Viri tres ibid.
Viri quinque 237.e.
Viri fortes ſexaginta ibid.
Viri mille in monte Bethel ibid.
Viri exercitus ibid.
Viri virtutis ibid.
Viri diuitiarum 237.f.
Viri Iuda ibid.
Viri Niniuitæ ibid.
Viri ſanguinum ibid.
Viri ſexaginta apud Athenienſes quales 183.f.
Viri à fœminis animantur 165.b.
Virgilij ſtatua vbi 303.f.
Virgo ſignum caleſte 299.g.
Virgines vbi immolatæ 315.g.
Virgines Veſtales ob inceſtum puniuntur 147.e.
Virginum flos quid ſit 84.d.
Virium robur admirandum 216.b.
Viriplaca Dea quæ 294.a.
Viriporci qui 397.g.
Virtutes per quas partes humanas figurentur 251.f
Viſio reſtituta 148.c.
Viſio cur varia 160.d.
Vita humana comediæ aſſimilatur 168.f.
Vita humana inſtar carceris vnius diei ibid.
Vita humana theatro aſſimilatur 166.a.
Vita humanæ longitudo 174.d.
Vita gratiæ 254.a.
Vitam qui iterarunt 220.e.
Vitellij patina qualis 73.b.
Vitium dicitur monſtrum 320.b.
Vitricus qui 112.a.
Vitulo monachus monſtrum 371.e.
Vitulus humano capite 433.g. icon 435.
Vitulus ſex pedibus natus 539.b. icon 541.
Vitulus ſeptem pedibus natus 539.b. icon 542.
Vitulus octo pedibus Bononiæ natus 543.e.
Vituli ſitus in vtero 525.b.
Vituli bicipitis icones 421.422.423.
Vituli bipedis icon 526.
Vituli bicorporis icon 616.
Vituli bicorporis aliæ icones 656.657.
Viuere, & conniuere quid 350.d.
Vlcerum differentiæ 126.a.
Vlcerum remedia 310.d.
Vlceris canceroſi præſidium 314.b.
Vlmus monſtroſa 666.a.
Vlyſſes ſocios recuperat 207.f.
Vmbilicus vnde dictus 77 e.
Vmbilici ſomnia 151.g.
Vmbilici moralia 246.b.
Vmbilici myſtica 232.b.
Vmbilici humani vſus in medicina 310.d.
Vmbilici ſignatura in plantis 307.b.
Vngariæ mores 103.g.
Vnguentum armarium quale 310.e.
Vnguis adamantinus 231.f.
Vnguium myſtica 232.a.
Vniuerſum quod appelletur 396.b.
Vola quæ 77.b.
Volæ moralia 144.d.
Voluminis Antiquorum icon 94.
Voluptatis venereæ ſedes 245.b.
Voluptatis hieroglyphicum 156.d.
Vomica laborans obiter ſanatur 221.f.
Vopiſcus qui 137.f.
Vox humana 66.a.
Vox articulata quæ 66.b.
Vocis moralis doctrina 242.d.
Vocis mutationes tot ſunt, quot animi 66.b,
Vpupæ metamorphoſis 196.d.
Vrbani Octaui Pontificis Maximi mẽtio 539.f.
Vrina puerorum ad quid 214.a. 314.a.
Vrina per anum reddita 124.d.
Vrinæ maxima copia breui tẽpore reddita 124.d
Vrinæ potus famem ſedat 217.b.
Vrinæ vſus in varijs 105.g.
Vrinæ humanæ vis medica 313.b.
Vrinatorum mos 172.a.
Vrna terebrata aquam ferre quid ſignificet 3.g.
Vrticarum varia genera 677.g.b.
Vrtica monſtroſa icon 679.
Vteri cũ orificio exteriori, & vaſis adherentibus icon 82.
Vteri partes 83.e.
Vteri ſitus ibidem.
Vteri internum oſtendentis orificium icon 83.
Vteri partes compoſitæ 84.a.
Vteri icon cum fœtu intus ſito 85.
Vteri etymologia 86.b.
Vteri ſectio ſine vitæ diſcrimine 132.d.
Vteri myſtica 232.c.
Vteri ſignatura in plantis 308.a.
Vteri anguſtia quotuplex 474.d.
Vterus an habeat cellas 382.b.
Vterus lapideus in muliere 218.a.
Vtilitatis hieroglyphicum 154.b.
Vulcani artificium 189.b.
Vulcani imago qualis 293.g.
Vulnerati ſagitta caſus pulcherrimus 125.g.
Vultus etymum 76.e.
Vultus monſtroſi cauſa 461.f.
Vulua vnde dicta 78.a.
Vuæ monſtroſa icon. 668.
Vxor improba quid præſtet 149.b.
Vxor an ducenda 167.e.
Vxoris conditio 183.g.
Vxores viuæ cũ defunctis maritis ſepultæ. 102.b

Z

Zodiaci ſigna 141.c.
Zodiaci ſignorum facies 300.a.

F I N I S.

PARALIPOMENA ACCVRATISSIMA HISTORIÆ OMNIVM ANIMALIVM,

Quæ in Voluminibus Aldrouandi deſiderantur.

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
In Patrio Bononienſi Archigymnaſio Simpl. Med. Profeſſor Ordinarius,
Muſæi Illuſtriſsimi Senatus Bonon. necnon Horti publ. Præfectus ſummo labore collegit.

MARCVS ANTONIVS BERNIA BIBLIOPOLA BONON. proprijs ſumptibus in lucem edidit.

BONONIÆ M.DC.LVII.

Typis Io. Baptiſtæ Ferronij. Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMIS BONONIENSIS REIPVBLICÆ SENATORIBVS

Bartholomæus Ambroſinus F.

NVNQVAM poſſum, Illuſtriſsimi Senatores, inter illa veſtra benignitatis, & beneficentiæ argumenta, quibus quotidie veſtros Ciues, & præſertim Miniſtros proſequimini, illud poſtremo loco reponere, dum me omnium minimè peritum non modò cuſtodiæ veſtri Muſæi θαυματοφιλακίω *deſignaſtis, ſed etiam mihi tot, tantorumq; operum condendorum, & perficiendorum curam demandaſtis. Quod poſtea munus pro viribus exercendum aggreſſus, quàm vigili ſtudio, & quanta ſedulitate præſtiterim, interdiù, noctùque huic inuigilans meſsi, narrare non eſt opportunum: quia nunquam talem virium mearum imbecillium ſolicitudinem in hoc opere conſumere poſſum, quin ſemper maiorem Illuſtriſsima tantorum Patrum humanitas non mereat. Sed animus meus hoc identidem verſiculo recreatur.*

Si deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

Itaque hoc tantùm annuo, quòd nudius tertius in veſtro dum verſarer Muſæo, vaſtum Hiſtoriæ omnium animantium intuens pelagus, mul-

tas Icones omiſſas, hiſtorijſq, minimè inſertas animaduerti. Quare id admiratus, tum ne perpetuis obruerentur tenebris, tum vt vobis in obſequioſos pergratis morem gererem; iuxta illud Virgilianum.

Li.4.Aen. verſ.519. Et benè apud memores veteris ſtat gratia facti.

Ex Iconibus collectis hæc Paralipomena Hiſtoriæ cunctorum animalium accuratiſſima, ab omnibus Studioſis expetita concinnaui, & eadem veſtro Nomini, quaſi Numini obtuli; nec immeritò: ſic enim veſtrum campum, quem olim mihi dediſtis excolendum, nunc vepribus expurgatum, ſemitis recluſum, & multis lucubrationibus cultum reſtituo, ſeu potius flores in hoc fertili, & amœno lectos agro, quaſi in faſciculum compoſitos vobis olfaciendos reuerenter porrigo. Pergite vos veſtro patrocinio me fouere, quem olim ad hoc munus obeundum tanto ſuſcepiſtis ardore.

Valete, & fælices viuite.

Bononiæ Cal. Decembris M.DC.XXXXI.

Digitized by Google

PARALIPOMENA ORNITHOLOGIÆ.

E

OLIM Ornithologia ab Eruditiſſimo viro Vlyſſe Aldrouando in tres partes fuit diſtributa, in quarum prima Aues rapaces, tam diurnæ, quàm nocturnæ recenſebantur; in ſecunda, præter aues granivoras, nempè gallinacea genera, columbas, pauones, phaſianos, ſimileſq; alias, illæ etiam, quæ vermibus vitam ſuſtentant, necnon pamphagæ numerabantur: in tertia demum quotquot aues in aquis ſe mergunt, vt anſeres, & anates, & quæ circa aquas, pabuli gratia, ſemper verſantur, vt Ardeæ, & cæteræ huius generis, collocabantur. Nos in præſentia, hoc ſeruato ordine, pauca addemus, quæ partim ob multitudinem iconum, quæ in Muſæo olim Aldrouandi, & nunc Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruantur, partim quia, maturiùs Author non obſeruauerat, typis non fuerunt mandata. *Pamphagæ aues.*

F Primitùs proponimus ſpectandum, & conſiderandum Lectori vnguem alicuius auis rapacis, qui in Muſæo adhuc diaphanus conſpicitur. Hanc enim iconem Lector contemplabitur, num ad diurnas, vel nocturnas aues huius generis ſpectare poſſit. *Aues rapaces nocturnæ, & diurnæ.*

Sin hic vnguis ad rapaces aues diurnas attineat, aliam, atq; aliam iconem ad nocturnas pertinentem exhibemus: namq; figuram Periophthalmij noctuæ, ſiuè Vlulæ, necnon ouum habebit Lector, & meditabitur.

Vnguis rapacis Auis.

 Nolu-

Periophthalmion Noctuæ.

Ouum Noctuæ.

Digitized by Google

Nolumus prætermittere icohem Accipitris capite,& cauda nigri, cæteris verò albi, ſi tamen hoc animal in rerum natura verſatur de quo valdè dubitamus, quandoquidem hæc icon obſeruata fuit in tabula Bembi ſupra caput Apollinis effigiata, in qua tabula multæ aliæ aues monſtrificæ fuerunt delineatæ, vt iu Hiſtoria monſtrum explicauimus.

Accipiter capite, & cauda niger.

DE AQVILIS.

PErpulchrum, & regium Aquilæ genus corona, vel criſta nigra redimitum per Indiam vagatur, quod Incolæ Yzquauhtli nuncupant, roſtro circa radicem luteo, deinceps nigro, pedibus pallidis, vnguibus nigris, cruribus, & ventre ex colore nigro,& candido permixtis,collo ſuluo, dorſo,& cauda nigris, atq; fuſcis. Hæc Aquila magnitudine vulgarem æquat Arictem, magna audacia, & ferocia eſt

Aquila ad Aucupium.

prædita, itaut homiues, cicur etiam facta, leui de cauſa adoriatur: miteſcit tamen, & aucupio inſtar aliorum Accipitrum, quorum videtur ſpecies, famulatur.

Aquilæ albæ, præter memoratas à Doctiſſimo Aldrouando, vagantur per montes vltra regnum Malabar, pet mille milliaria ad regnum Morſili, quod nemini eſt tributarium, & ſerpentibus in conuallibus illis verſantibus veſcuntur. His Incolæ in venatione gemmarum, & præcipuè Adamantum vtuntur: cum in montibus hu- B
ius regni multi Adamantes generentur. Idcircò poſt pluuias multi homines egrediuntur ad riuos aquarum de montibus deſcendentes, & in arena aliquos inueniunt Adamantes. Sed quoniam plurimi ad conualles inacceſſas ab vndis conuehuntur; æſtiuo tempore homines aſcendunt montes, & in illas valles proijciunt recentium

Venatio adamantum per aquilas.

fruſtra carnium, Aquilis albis aſpicientibus, quæ poſtea ab ipſis in montes ſublata nonnullos adhærentes habent Adamantes. Aduertunt igitur, quò aues ſublatam portent carnem, & accurrentes ſtrepitu Aquilas abigunt, & lapillos carni adhærentes colligunt. Sin Aquilæ proiectam carnem in conuallibus comederint, obſeruant diligenter locum, in quo noctu Aguilæ dormiant, & mane ab excrementis lapillos eliciunt, ſi quos vnà cum carne deuorauerint.

C

DE AVRIS, SIVE AVIBVS Ventorum.

AVIS eſt quædam apud Indos, quæ nomen aduerſus quamuis auræ violentiam, & ventorum impetum meruit. In locis maritimis vocatur Zamuro, Peruanis Suyunu, Mexicanis Tropilloti: Coruini videtur generis, & ma-

Coruigenus.

gnitudine ad Aquilam accedit, colore eſt nigro, vngue adunco, & atro, crure ſuſco, roſtro inſtar Pſitaci, fronte depili, & cute plicatili obtecta, necnon raris, & nigris pilis circumuallata, Morticina carne, ſtercore humano, & alijs ſordibus veſcitur.

In arboribus, & rupibus huiuſmodi aues pernoctant, ſed mane ad ciuitates aduo- D
lant, & à locis eminentioribus diligenter intuentur plateas, vt quicquid immundum, & exangue in eſcam ſumant. Perſpicaces enim ſunt; præpetes, & miri ſilentij, neq; enim vociferantur, neq; canunt, ſed quoddam leue murmur edunt. Hernandus author eſt, ignotæ eſſe originis, cum locus, vbi nidulentur, & ſobolem alant, ignore-

Vſus in medicina & alijs.

tur; tamen in ſingulis nouæ Hiſpaniæ angulis ſunt frequentiſſimæ. Nihilominus Acoſta ſcribit eorum pulos eſſe albos, & adoleſcentes coruinam nigredinem adipiſci, & odoris eſſe ingrati. Cinis pennarum ortum pilorum coercet. Caro eſtur ad morbum gallicum expugnandum; ſtercus, hauſtum in aliquo liquore, melancholicis confert, & cor Sole exſiccatum ſuauiſſimum ſpirat odorem. Quocirca huiuſmodi aues

Aues ventorum.

in aliquibus Prouincijs, lege lata pœna, non interlmuntur.

Alias auis eſt Cozcacoauhtli ab Indis vocata, & regina Aurarum, ſcilicet carum eſſe perhibetur, quas Mexicani Auras, nempè Ventorum Aues nominant. Mexi-

canæ

cauæ Prouinciæ eſt indigena, hancq; nomenclaturam ſibi vindicauit; quoniam magna vi reſiſtens ventis, iiſdem ſedibus perſtet immobilis. Magnitudine Gneſias adæquat Aquilas. Totum corpus, præter collum, & pectus, ex nigro purpuraſcit.
E Alæ ſubtus circa exortum nigræ, cætera cinerea, deſuper verò mixtim fuluæ, nigræ, & nonnihil ad purpureum colorem tendentes. Crura rubra ſunt, vngues vnci, roſtri extremitas Pſitacorum æmula, alba, cætera rubicundo colore infecta; narium foramen eſt amplum, oculi nigri, iris fulua, rubræ palpebræ. Frons ſanguineo eſt perfuſa colore, rugis plicatilibus exornata, quas inſtar Galli pauonis aliquando explicat, cum pilis quibuſdam raris, & nigris. Cauda eſt Aquilæ infernè cinerea, foris autem nigra. Veſcitur, & ipſa morticinis carnibus, & ſtercore humano, deinde anguibus, lacertis, & muribus, quibus indies inſidiatur. Indi plumas huius auis vlceribus admouent, & carnes elixas, perdurante hoc affectu, necnon in profliganda lue gallica fœliciter vſurpant. *Vſus in medicina.*

F

DE AVIBVS PSITACO congeneribus.

EX Moluccanis inſulis quædam auis Noyra nuncupata in Indiam defertur, quæ Pſitaci faciem apprimè exprimit, & cātum etiam imitatur, niſi quòd pennis rubicundioribus eſt veſtita, & caro pretio venditur. Præterea hoc peculiare ſibi vindicat, quòd altorum ſuorum capita, aures, nares, & vultum, lingua ſtudioſè, more Canum, detergit: itaut his geſticulationibus Dominis ſuis non parùm oblectationis afferat. Præterquamquòd vario, & amæno pennarum colore alios Pſitaeos longè ſuperat.

In Chiappa quoq; aues quædam, Acciptres fluuiatiles nominatæ verſantur, mon-
G ſtroſæ quodammodò pedibus videntur; cum horum alterum anſerinum, & alterum aquilinum habeant: etenim dum altero innatant, altero prædam rapiunt. *Accipitres fluuiatiles.*

DE PISCIS.

QVÆDAM auis à ſedando, & diſſipando capitis dolore Picus ſalutifer fuit appellata, merula eſt maior, roſtro longo, & nigro, ſed inferna parte breuiori, vertice, & toto ferè collo deſuper rubicundo, infernis partibus prorſus cinereis, alis autem, & dorſo nigris, ſed albis lineis tranſuerſis varietatis. *Picus ſalutifer.* Frequentat agros prouinciæ Totonacapæ, & ad Pici genera referri creditur; cum ar-
H bores roſtro perforet.

Plumæ capitis rubeſcentes applicatæ, capitis dolorem leuare feruntur: ſiue id à ſignatura retulerint, cum in vertice capitis huius auis emineant, ſiue quia experimento id comprehenderint.

Eſt ibi alia ſpecies huius auis, quæ Picus imbrifœtus indigitatur lingua vernacula Quatotoni, magnitudine Vpupam æquar, nigro, fuſcoq; colore variatur. Roſtrum, quo arbores cauat, tres digitos eſt longum, firmum, & candens, ſed infernè breuius. *Picus imbrefœtus.* Caput eſt paruum, plumiſq; rubris contectum, & decoratum, criſta rubicunda tres vncias longa, & in ſuperna parte nigra. Ab alterutro colli latere faſcia nigra ad pectus vſq; deſcendit. Pedes, & crura ſunt liuida. Non longè à mari auſtrali degit, in excelſis arboribus nidificat, cicadis, & vermibus victitat, & tempore imbrium in prolem incumbit, vnde nomen ſibi comparauit.

Digitized by Google

DE NOCTVIS, & Veſpertilionibus. A

NOCTVA canora eſt,Chicoatli apud Indos vocata,quæ magnitudine noſtra-
tem æquat, roſtro eſt longo, tenui, & pullo, necnon tænijs iuxtà vtrumq;
oculum luteis, & obliquis. Inferiora corporis pallida ſunt, nigris quibuſ-
dam plumis circa collum interſertis. Nigri ei ſunt oculi, iride lutea. Cætera ex
fuluo, fuſco, & cinereo permixta ſunt; montoſa colit loca, & in vimineam coniecta
caueam non mediocriter garrit, vnde nomenclaturam acquiſiuit. Facili alitur ne-
Vſus in cibis. gocio; quia pane, vermibus, & alijs huiuſmodi rebus veſcitur. Calidis, & frigidis
regionibus comprehenditur, & non inſuaue præbet alimentum. Nonnulli à Noctua
vulgari Chiaquatotnl appellant, quoniam illa non minus ſit auguralis. B

Veſpertiliones occidentales grandes ſunt, itaut horum nonnulli pedalem lon-
gitudinem ſuperent, duris, & longiuſculis pilis præditi, color eſt diuerſus: nam qui-
buſdam ex flauo eſt cinereus, aliorum eſt magis fuſcus, & nonnullorum ſpadiceus.
Alarum partes corpori proximiores pilis ſunt tectæ rarioribus, earumq; ſupina
pars magis, quàm prona. Sunt autem alæ ſeſquipedalis longitudinis, & latitudinis
Veſpertilionum deſcriptio. octo vnciarum: quamuis in aliquibus ſint breuiores, & anguſtiores, ſicuti viciſſim in
alijs latiores, & longiores. Color alarum ex fuſco eſt cinereus, ſumma ſingularum
alarum pars, oſſiculum duas vncias longum continet, in acutum, & curuum vnguem
deſinens, quo arboribus adhærent; ſimiliter ab extrema ala vnguis minor, & vix emi-
nens pendet.

Duas habent aures, ſed paruas in comparatione ad magnitudinem, & craſſitiem
capitis, extima parte anguſtas, & in mucronem deſinentes. Rictus nonnullorum ob-
tuſus, quaſi rictus felis obſeruatur, aliorum verò oblongius, & ad vulpeculæ rictum C
accedens.

Demum in ſuperna mandibula vtrinq; ſeni, & in inſerna ſepteni ſunt dentes,
quorum anteriores cæteris ſunt longiores, & candidi. Crura binas vncias longa,
pedes parui, & ſemiunciales, qui in quinq; digitos binis articulis integratos diſtribu-
untur, quorum ſinguli in magnos, firmos, acutos, curuos, & nigros vngues deſi-
nunt, ijs ſimiles, qui membranaceis alis ineſſe retulimus, quibus de arboribus ſe ſu-
ſpendunt.

Cap. 61. Gomara, in ſua generali Hiſtoria, horum animalium magnitudinem prædicat, ſed
eorum faciem non deſcribit, ſolum addit eſſe animantes admodum mordaces, mor-
ſumq; eſſe valdè nocuum, qui ablatione aquæ marinæ, & aduſtione curatur. Dein-
de paulò inferius ad rem, non iniucundam narrat hiſtoriam. Accidit, inquit ipſe, vt
Cap. 80. in Prouincia Chriribichi, famulus Monachorum Dominicanorum in Cœnobio, cui
nomen Sanctæ Fidei, pleuritide corriperetur, ſed vena, ad tollendum morbum D
à Chirurgo minimè deprehenſa, ægrotus deploratus relinquebatur, interim ſequen-
ti nocte Veſpertilio ægroti decumbentis pedem nudum inueniens circa venam mo-
Caſus pleuritidis. mordit, & ſanguine ſatur, aperto vulnere diſceſſit; ideòq; tantùm ſanguinis effluxit,
vt patiens à morbo liberaretur, non ſine magna Monachorum admiratione: vnde
pro miraculo id prædicare ſolebant.

In Plaga Orientali viuunt etiam Veſpertiliones immenſæ ferè molis, quoniam
magnitudine gallinas æquare perhibentur, quorum caro palato eſt grata, & iucunda:
ſunt tamen fructibus admodum infeſti; propterea noctu agros cuſtodire oportet; &
hæc de Auibus ad primum Ornithologiæ Tomum attinentibus dicta ſint.

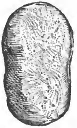
DE

Digitized by Google

DE GALLINIS, & Vrogallis.

GALLINARVM, in Regione Mozambicha, caro atra eſt, immò pennæ carnes,& oſſa ita nigricant,vt ſi coquantur, in atramento elixæ eſſe videantur: nihillomimus ſapidiſſimæ ſunt, & reliquis longè meliores creduntur. Icones Gallinarum Indicarum habentur in ſecundo Tomo Ornithologiæ: hìc autem damus Iconem Oui Gallinæ Indicæ, vt Lector diſcrimen inter hoc, & Ouum Gallinæ noſtratis meditari poſſit.

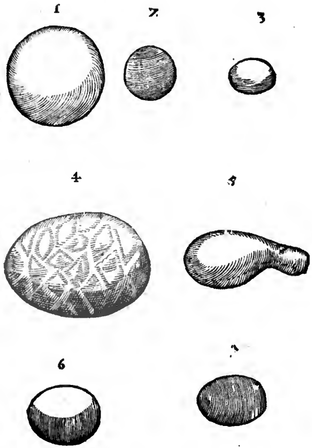
Ouum Gallinæ Indicæ.

Amplius

Digitized by Google

Icones variæ Ouorum Gallinæ.

Digitized by Google

Amplius adduntur icones omiſſæ varietatis ouorum Gallinæ, quæ monſtrificam quodammodò naturam referunt, veluti in hac tabella conſpicitur.

1. Ouum gallinæ rotundum inſtar pilæ.

E 2. Ouum aliud gallinæ paruum rotundum cortice duriſſimo.

3. Ouum gallinæ magnitudine oui columbini.

4 Ouum gallinæ monſtrificum, nempè vndoſum, & rugoſum.

5. Ouum gallinæ monſtroſum, nempè figura cucurbitæ perticalis.

Cæterùm oua delineata ſub numero ſexto, & ſeptimo ſunt aliorum animalium, ſiquidem ſub numero ſexto repræſentatur figura oui Teſtudinis terreſtris, & ſub numero ſeptimo effigies oui Noctuæ, quæ ambo in eadem tabella erant inciſa.

Prædictis addamus iconem alterius oui gallinæ magis monſtroſi, quandoquidem collum inſtar phialæ habet.

Ouum Gallinæ cum collo inſtar phialæ.

De Vrogallo poſtea tam maiori, quam minori in ſecundo Ornitologiæ tomo fuſiùs egit Vlyſſes Aldrouandus, quos Tetraonem maiorem, & minorem appellauit. Verùm Olaus Magnus, præter memoratos, alios Vrogallos minores in ſeptentrio-

Vrogalli minores Septentrionales.

Digitized by Google

ne, nimirum in Noruegia, & regionibus finitimis, degere ſcripſit, qui ſub niue duos, aut tres menſes, abſq; cibo latibulantur, fortaſſis eo modo, qui pingitur in ſuperiori icone; idcòq; tunc à Venatoribus facilè capiuntur.

E Hos igitur, ſi attentè Lector meditabitur, proculdubiò diſcrepare ab illis aſſeuerabit, quos Clariſſimus Aldrouandus loco citato delineauit.

Hæ autem aues, iuxta ſententiam Ornithologi, non erunt abſimiles illis, de quibus in libro mirabilium Ariſtoteli adſcripto, hæc habentur. In Ponto per hyemem quædam aues reperiuntur, quæ neque excernunt, nec ſi pennæ euellantur, ſentiunt, nec etiam ſi veru transfigantur, ſed tantummodò quando ab igne incaluerint, & quamuis aliqui id ſibi perſuadere nequeant: attamen quando inferius de auicula epilepſiæ verba fient, & illius proprietates narrabuntur, proculdubiò id etiam credēt. *Aues hyeme veluti mortua.*

DE AVIBVS INDICIS
Phaſianis nuncupatis.

F

AVIS montana Tepetototl ab Hiſpanis indigenis Phaſianus nuncupatur, eſt magnitudine Anſeris colore nigro, & ſplendenti, plumis nonnullis infernè candicantibus circa caudam, & in poſtremis alis cruribus, & pedibus cinereis, roſtro curuo, partim cinereo, partim luteo, & circa radicem veluti tumente, criſta plicatili, & oculis nigris, frugibus frumentaceis, ſeu in maſſam, ſeu in panem coctis, alijſque ſimilibus edulijs veſcitur. Caro eſt edilis, & palato grata. Auis poſtea, eſt valdè familiaris, & hominum amica: propterea ſæpè domeſticorum pallium roſtro apprehendens cibum exigit, & ianuam domus clauſam roſtro ſimiliter pulſat, hominemque ſequitur, ſi ei liber detur aditus, & domum repetentem blanditijs excipit. Hinc Lector colligere debet, quod adulatio, & ſocietas canum hanc auem mi-
G nimè ſuperat. *Auis blandiens more canum.*

Non diſſimiles aues habet Tartaria, quas vocant Seyſerach, magnitudine, & pennis Phaſianum æmulántes, & in planitie quadam monga nuncupata verſantes. Sed quoniam in loco non procul hinc Ciba appellato, militum agmina ad cuſtodiam reſident, vt quorumcumque hoſtium impediant tranſitum, quando huiuſmodi aues aduolantes, & vnica facta veluti acie, fugientes obſeruant, inimicorum aduentum intelligunt, & illicò ad arma, & ad tutelam ſe accingunt. *Aues hoſtē indicantes.*

DE PERDICIBVS.

H DEGVNT Perdices tam magnæ in inſula Sanctæ Helenæ, vt craſſitudinem Gallinæ adæquent, coloris ſunt cinerei, & adeò cicures, vt homines ſibi appropinquantes intueantur, nec facilè auolent. Magna frequentia foueis conduntur, vt quandoque viginti, & plures in vna tantùm crypta latibulentur.

Digitized by Google

DE COTVRNICIBVS INDICIS.

Differentia. *Vſus carnis.*

SVNT huiuſmodi aues noſtris Coturnicibus quodammodo ſimiles; quamuis ad genus Perdicum potius ſint referendæ. Multa genera apud nouos Hiſpanos reperiuntur. Nonnulla ſunt fuſca, & criſtata, quæ Quauhtzonecolin appellant, mediocris magnitudinis: alia fuſca, ſed criſtarum expertia, & paulò minora; alia omnium maxima, & fulua, ſed capite albo, & nigro colore variato, extremis autem alis, & dorſo albicantibus. Pedes, & roſtrum nigra ſunt, omnia tamen genera homini optimo ſunt alimento, & gulæ gratificantur, dummodò per triduum iugulentur, antequam menſis apponantur. Immò harum auium carnem ægrotis, & valetudinarijs exhibent, neq; Indi habent aliam carnem, quæ poſt carnem cohortalium huic præferri poſſit. Canunt more noſtratium, quamuis aliæ alijs ſuauiùs, in vimineis carceribus includuntur, & frumento indico, & noſtrate aluntur.

B

Alia auis Coyolcozque nuncupata eſt ſpecies Coturnicis Mexicanæ, quæ noſtratibus magnitudine, cantu, nutrimento, volatu, & moribus aſſimilatur, diuerſo tamen eſt colore prædita, nam supernè color eſt fuluo, candidoque permixtus, infernè autem tantummodò fuluus; Præterquamquod verticem, & collum nigræ, albæq; plumæ occupant. Oculi ſunt nigri, & crura fulua. Indigena eſt auis, & alimento noſtratibus communi victitat.

Alia ſpecies. Eſt alia ſpecies Acolin dicta Sturno magnitudine ſimilis, cruribus, pedibuſque ex viridi paleſcentibus, & in quattuor longos digitos diuiſis. Roſtrum eſt luteum, & longiuſculum pro corporis proportione, ueenon tenue, & mucronatum. Oculi nigri iride fulua cincti, corpore tamen paruo. Inferna corporis alba ſunt, lateribus fuſco colore maculatis. Superna verò, & cauda breuiuſcula, fulua ſunt, ſed maculis nigricantibus diſtincta, & candidis lineis quaſcumque pennas ambientibus. Indigena eſt auis Mexicani lacus, quia muſcis, & paruis animalibus circa aquam volitantibus veſci ſolet. C

DE PTEROPHÆNICO INDIÆ.

Aues Comēdadora quæ. *Mores, & vſus.*

AVIS quædam alarum nota inſignis vocata Acolchichi, propter humeros rubicundos honorificum apud Hiſpanos nomen meruit: quandoquidem aues huius generis Comendadoras indigitant; cum Inſignia equitum militarium circa latus rubore fulgentia æmulentur. Sturnis magnitudine, colore, & forma ſunt æquales, & cum illis vbicumq; verſantur; quamuis humeri primò fului appareant ad rubedinem tendentes; deinde tractu temporis, & ætatis, talis rubor in fuluum prorſus colorem degenerat. D In caueis interdum ſeruantur; nam lepidè garriunt, & voces humanas imitantur, etiamſi liberè per domos incedere permittantur; qualibet re ſed potiſſimum pane, & frumento indico nutriuntur, in Regionibus calidis, & frigidis inueniuntur, in arboribus non procul ab hominum commercio nidificant, & ſata in quibus fortè conſederunt, depopulantur. Tandem horum animalium caro non inſuauem, & minimè gratum ſuccum præbet.

DE

Digitized by Google

E

DE TVRTVRIBVS INDICIS.

TVRTVR Indica,ſiue Cocotzin Paſſere noſtro paulò eſt maior,cuius vniuerſum corpus supernè eſt fuſcum, plumis tamen ſingulis ambiente nigro colore. Alarum partes anteriores partim ſunt nigræ, ſed pro maiori parte fuleſcunt. Cauda extrema albo, & fuſco colore promiſcuè referta eſt. Plumæ infernum tegentes corpus ſunt albæ, ſed lineis atrofuſcis terminantur. Infernæ alarum partes fuluæ, cinereæ, & nigræ. Caput paruum eſt, roſtrum paruum, & nigrum, collum breue, crura rubentia, & demum vngues fuſci, & parui.

Apud Mexicanos ab alarum colore, & ſtrepitu, apud Hiſpanos, quia has aues Turtures vocant, à murmure, ſapore, & nutrimento nomen ſortiuntur: quamuis noſtris Turturibus longè ſint minores. Verſantur potiſſimum in montibus, & etiam F iuxtà oppida, & Mexicani agri ſunt alumnæ. Referunt autem harum carnem, ſi mulieri inſciæ in edulijs permiſceatur, Zelotypiæ mederi. *Nomen vnde ſumptū.*

Præterea eſt aliud genus prædictæ aui prorſus ſimile, ſed fuluo, & nigro corpore, capite autem cinereo. Sunt qui Tlapalcocotli ob fuluum colorem indigitent. *Aliud genus.*

DE AVIBVS PARVIS INDIÆ.

EST auis florida Xochitototl nuncupata plumis multicolor: pallet enim, nigreſcit, candet, partim quoque eſt fuſca, & vbique incola. Paſſerem magnitudi-G ne, & forma ferè æmulatur. Vermiculis, & exiguis ſeminibus veſcitur, ex arborum ramis nidum ſuſpendit, ibiq; ouis incubat; amæna eſt auri, & palato, quoniam canora eſt, & gulæ mirandum in modum gratificatur.

Fortaſſis hæc eadem, vel non multum in moribus diſcrepabit ab auibus Chagrinis, quæ inſtinctu naturali ductæ penſiles nidos miro artificio ſtruunt, vt à latrocinio Simiorum ſecuræ ſint, qui circa fluuium Chagren frequentes ſunt, & omnes arborum ramos viſitant, vt nidos auium exinaniant. Itaque huiuſmodi aues ex beſucis nidos ſuſpendunt. Sunt autem beſuci palmites tractabiles abſque folijs hærentes, & reptantes per arbores proceras vſque ad earum culmina, quibus Indi pro funibus vtuntur. *Aues Chagrina. Beſuci quales.*

Præterea minores adhuc aues in regione Peruana verſantur; ſunt enim ita exiguæ, vt apes, papiliones, ſeu cicadæ volantes eſſe videantur. Immò harum auicularum volatus eſt adeò celer, & præpes, vt alarum motus non magis conſpici poſſit, H quam crabronis, & qui talem auiculam præteruolantem videt, crabronem eſſe opinatur, & Auis nidorum magnitudini reſpondet, quos ex floccis goſſypij illic abundè creſcentis conſtruit. Plumæ elegantibus coloribus, nempè aureo, viridi, alteriuſue generis colore præditæ ſunt. Roſtrum eſt adeò tenue, vt acu, qua veſtes ſarciuntur, ſit exilius. His auiculis nomen, *Tominejo*, impoſitum eſt, quoniam auis ita ſit leuis, vt vno tantùm tomino, nimirum duodecim grana pendat. *Auium minimarum mores.*

Sunt tamen hæ auiculæ diuerſæ ſpeciei, quarum vnam, Indi Hoitzitziltototl appellant; nos variam auem diceremus, quia plumis tegitur vario colore infectis, quibus poſtea artificiosè copulatis, & contextis Diuorum effigies, & quarumlibet aliarum rerum imagines Indi artifices eleganter exprimunt. His auiculis talis eſt natura, vt eatenus volitent, quatenus herbæ, & flores perdurant virides, quorum ſucco aluntur: quandoquidem aduentante hyeme ad Pinus, vel alias arbores confugiunt, & de earum ramis tanquam mortuæ roſtro ſe ſuſpendunt, donec vernan- *Natura auicularum.*

Digitized by Google

tibus agris, & refloreſcentibus herbis, denuò reuiuiſcant, ſeu potiùs expergiſcantur: indeque ad florulenta loca euolent, ſimiles vices pluries ſubituræ, neque hoc nugamentum videri debet: ſiquidem hoc multorum virorum fide digniſſimorum teſtimonio compertum eſt, qui auiculam ſtipiti affixam intra cubiculum tulerunt, & eam, A
cum menſes brumales tanquam exanimis ibi iacuiſſet, ſtatuto ſibi à natura tempore,
Vſus in medicina. reuiuiſcentem, & dimiſſam, ad agros volitantem obſeruarunt. Inſuper referunt huius auis concrematæ puluerem epilepticis ſummo eſſe adiumento, quod à ſignatura, vel ab experimento, vel ab vtroque nouerunt: propterea non immeritò auis epilepſiæ eſſet nuncupanda. *Auis Epilepſiæ qualis.* Gomara tamen in Hiſtoria de expugnatione vrbis Mexicanæ, Vicicilin hanc auiculam nominare videtur.

DE AVIBVS AQVATICIS,
& primum de Cycno cucullato.

B

PER aues aquatiles non ſolùm eas intelligere debemus, quæ in vndis natantes alimentum quæritant, ſed etiam illas, quæ circa aquas fluuiales, marinas, & ſtagnantes victum ſibi cōparant. Miris igitur Natura vaframentis inſtruit aues quaſdam Prouinciæ Veræ pacis, quæ victum inueniunt egeſto in amnes ſtercore, ad quam eſcam piſces emergentes rapiunt.

Quædam auis Cycnum magnitudine æquans, reperta eſt in inſula, quam Bataui inſulam Mauritij à Principe Mauritio cognominarunt; antea tamen Luſitani inſulam Cycneam forſitan ab aue, de qua in præſentia ſumus acturi, appellabant, quoniam *Inſula Cycnea quæ.* ipſi hanc auem verum Cycnum eſſe opinabantur; licèt Cluſius hoc animal gallinaceum gallum peregrinum nominet.

Gallus peregrinus. Itaque hæc auis magnitudine Cycnum quidem æquat, aut ſuperat. Forma tamen longè diuerſa: quandoquidem eius caput eſt magnum, & tectum quadam veluti C
membrana cucullum referente. Deinde roſtrum non planum, ſed craſſum eſt, & oblongum ſubflaui coloris, parte corpori proxima, cuius extimus mucro eſt niger. Superior roſtri pars adunca, & curua, inferior verò ſubcærulea, & macula mediam partem inter flauum, & nigrum occupat. Raris, & breuibus pennis auis eſt tecta, alis caret, quarum loco quaternæ, aut quinæ tantùm pennæ admodum longæ, & nigræ apparent. Poſterior corporis pars præpinguis, & craſſa eſt, in qua pro cauda pennæ criſpæ, & conuolutæ cinerei coloris conſpiciuntur. Crura illi ſunt craſſa potiùs quàm longa, quorum pars ſuperior genutenus nigris pennis eſt velata, inferior vna cum pedibus ſubflaui eſt coloris. Pedes in quattuor digitos ſunt diſtributi, quorum terni longiores antrorſum ſpectant, quartus verò breuior retrorſum, omneſque nigris vnguibus ſunt prædití. Nautæ hanc auem ſuo idiomate Vualgh, Vogel vocitant, quaſi *Auis mouens nauſeam.* auem nauſeam mouentem, quoniam huius caro per diuturnam elixationem non fiat tenera, ſed dura remaneat, & difficilis concoctionis. In ventriculo huius auis duo lapilli fuerunt inuenti, non quod ibi fuerint geniti, ſed potius ſecus maris littus ab aue D
Lapilli auiū. deglutiti, cum huiuſmodi aues ſecus littora maris ad victum inueniendum verſentur.

DE

E DE AVE VIVIVORA Pellicano ſimili.

EST quædam auis peregrinæ gulæ Tlauhquechul nominata, viuis tantum piſcibus vitam ſuſtentans: mortuos enim piſces non attingit Plateæ, ſeu potius Pellicano, nempè Onocrotalo eſt ſimilis, ſed coccineo, & pulcherrimo vniuerſi ferè corporis colore, lato, & rotundo circa finem roſtro, & cinereo, pupilla nigra, iride rubra, fronte galli pauonis, de pili ferè capite, & albicante cum vniuerſo collo, & parte pectoris, necnon faſcia nigra, & lata caput à collo diſcriminante. Circa littora maris, & ripas fluminum viuit.

F Poſteaquam in ſermonem Onocrotali, ſeu Pellicani incidimus non à ratione alienum eſſe exiſtimauimus hoc in loco Anatomen, & Sceleton Onocrotali recenſere, *Onocrotalus.* eiuſq; iconem ſpectandam proponere, quoniam in tertio Ornithologiæ Tomo, tanquam in propria ſede haudquaquam fuit delineata.

DE

Digitized by Google

Onocrotali Sceleton.

Digitized by Google

Litteræ in Onocrotali ſceleto exaratæ ſic explicantur.

A. Mandibula inferior palmi longitudine ſuperiorem excedens, cum ab interiori parte capitis ortum ducat.

B. Ingluuies, vel receptaculum piſcium tantæ capacitatis, vt etiam exiccatum, pedem immiſſum capiat: conſtat enim ex duplici membrana omni fibrarum genere prædita, quæ ſe ſe contrahentes ingluuiem anguſtant, & ſe ſe extendentes dilatant.

C. Mandibula ſuperior tres digitos lata, longa autem duas ſpithamas.

D. Roſtri extremitas curua inſtar hami.

E. Extremitas ſuperior æſophagi, quæ ingluuiei nectitur.

F. Pars oſsis Hyoidis.

G. Cranium.

H. H. H. Vertebræ colli.

I. Sternum.

K. Iugulum ſiniſtrum.

L. Iugulum dextrum.

M. Omoplata ſiniſtra.

N. Omoplata dextra.

O. ooooo. Extremitates ſterni cartilagineæ, quæ extremitatibus coſtarum nectuntur.

P. Superior pars alæ dextræ, quæ humerus etiam dicitur.

Q. R. Media pars alæ, in qua Q. deſignat cubitum, & R. Radium.

S. Pars inferior alæ, quæ manui reſpondet, cuius prima pars carpum, ſecunda metacarpum, & tertia digitos denotat.

T. T. Os ſacrum, cui iuxta latera oſſa anonyma nectuntur.

V. V. Vropygium in vertebras diuiſum.

X. X. Dextrum, & ſiniſtrum os fæmoris, quæ primæ partes cruris dicuntur.

Y. Y. Pars ſecunda cruris cute velata.

Z. Z. Tertia pars cruris, quæ pes nominatur ſua cute, & vnguibus munita, membrana inter digitos intercurrente.

DE ANSERIBVS DOMESTICIS, & feris. A

ANTIQVÆ domeſticorum Anſerum hiſtoriç recentem horum animalium vi-
gilantiam, ex Ioanne Euſebio Nierembergio Madritenſi addere debemus,
quæ accidit anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vige-
ſimo octauo, in Libu, vbi quidam Nigrita noctu imaginem pueri Ieſu furatus erat, ſed
Anſerum vigilantia.
cum icone prodiens obuiam habuit Anſerum gregem, qui impetu in furem irrue-
runt, & horum Anſerum nonnulli morſibus veſtes furis apprehenderunt, alis ad Cœ-
nobij turrim auolantes campanam pulſarunt, alij horribiliter gracitantes incolas ex-
citarunt, qui tandem à ſomno expergefacti, & accurrentes furem deprehenderunt.
Non ergo dicendum erit poſthac, quod Roma ſolum harum volucrum excubijs fue- B
rit redempta.

Præterea Anſeribus feris addendus eſt Anſer Magelanicus ita Cluſio nuncupa-
Anſer Magellanicus qualis.
tus, quia in inſulis Magellanici maris eum Bataui inuenerint, ſed hi à copia pingue-
dinis huiuſmodi aues *Pinguins* nominarunt. Eſt admirabilis hæc volucris ex genere
Anſerum, quamuis roſtro ſit diſſimilis; in mari victitat, & ſemper magna pinguedi-
nis copia redundat. Magnitudo eſt prægrandis anſeris, prona parte nigris pennis
tecta eſt auis, ſupina, & circa ventrem albis. Collum craſſum, & breue candidis pen-
nis inſtar torquis cinctum. Cutis craſſa, & denſa inſtar ſuillæ. Eſt alarum expers,
quarum loco duæ pinnæ, quaſi ex corio confectæ circa vtrumq; latus tanquam bra-
Deſcriptio Auis.
chia propendent, prona parte breuibus, anguſtis, & rigidis pennis tectæ, ſupina
verò minoribus, rigidioribus, & albis, quibus nonnullis in locis nigræ permiſcen-
tur; quæ pinnæ ad volandum ſunt ineptæ, ad natandum verò huic animali maximo
ſunt adiumento: cum vt plurimum in aquis verſetur, & terram tantummodò ſobolis C
gratia petat. Namque quaternæ, aut quinæ huius generis aues in vna ſcrobe nidu-
lantur, quia cryptas valdè latas, & profundas, inſtar cuniculorum, in littore fodiunt;
immò interdum adeò altas, vt Nautæ per littus gradientes ſæpiùs in eas genu tenus
ruant. Huiuſmodi volucres roſtrum coruino maius habent, non adeò tamen elatum,
& caudam valdè breuem, pedes nigros, planos, & forma pedum Anſeris, non tamen
ita latos. Erectæ, & capite ſublimi incedunt, demiſſis pinnis tanquam brachijs in la-
Varia differentia Anſerum.
tera, itaut procul intuentibus tot homunciones, ſeu Pygmæi gradientes videantur.
Aemulantur profectò gallinam illam monſtroſam, quam domi alit Illuſtriſſimus Ful-
uius Antonius Mareſcalchus, cuius icon in capite quinto Hiſtoriæ Monſtrorum con-
ſpicitur. Hæ igitur aues erunt fortaſſis Anſeres, quos Gomara ſcripſit ſine pennis eſ-
ſe, nunquam à mare egredi, & pennarum loco villis quibuſdam tegi.

Inſuper in Farris inſulis duæ diuerſæ Anſerum ſpecies vagantur, quarum prima
Helſingegaas nominatur, magnitudine Anſeris, caput, & collum habet magnum, D
torque albicante cinctum, pectus album, alas leucophæas, tergum cyanæi coloris,
& pedes rubros. Altera ſpecies vocatur Erandgaas Anſere ſylueſtri paulò minor,
capite leucophæo, collo rubente torque decorato, pectore fuſco, alis, & pedibus ru-
bris. Hæ ſpecies Anſerum ſylueſtrium Farris rariſſimè conſpiciuntur, neque ibi fæ-
tificant; vnde autem veniant, & quò nigrent adhuc nemini eſt cognitum. Longa au-
tem experientia ſuperſtitio quædam ibi nata eſt, quòd, cum huiuſmodi aues appa-
ruerint, mutatio Magiſtratuum immineat.

DE

E

DE ANATIBVS.

QVÆDAM Anatis ſpecies circa paludes Mexicanas verſatur. Xlepapantotl nominata, cuius roſtrum in acutum deſinit, nullum illi Natura colorem negauit, quoniam pennarum varietas pulchritudinem, & pulchritudo ei nomen aſſignauit, cum paſſim auis pulchra cognominetur. *Auis pulchra qua.*

Ampliùs eſt quædam auis Mexicanæ plagæ familiaris, rauca, ob vocis ſonitum, nuncupata, quam nonnulli ad Halcyonium ſpecies, alij ad Anates feras reducunt: cum eius caro non diſſimile nutrimentum, & guſtum carnis Anatis feræ præbeat; eſt tamen fera Anate paulò minor. Roſtrum habet ſpithameum tres digitos in medio latum, mox in acumen deſinens, & morſui idoneum, ſupernè nigrum, infernè album, & circa latera pallidum. Oculi ſunt nigri, iride circa pupillam rubra, deinde palli-
F da, & demum candicante. Ab oculis vſq; ad roſtri originem faſcia ex viridi palleſcens procedit. Crura, & pedes in digitos fiſſi vireſcunt extrinſecus; intrinſecus *Deſcriptio.* verò ad pallorem inclinant. Color totius corporis magna ex parte albus eſt, fuluis inſertis pennis. Sed ſuperna magis fuſca ſunt, inferna autem alba. Alæ infernæ cinereæ, deſuper circa extremitates nigræ, mox ex fuluo rubeſcentes, deinde palleſcentes, cauda breui, & nigra. Piſcibus veſcitur, & facilè cicur redditur. Vere inter iunceta in ſobolem incumbit; ſed mirandum eſt, quòd ceruicem habet, in comparatione ad reliquum corpus, longiſſimam; nihilominus, frequenter in miram breuitatem illam contrahit.

Tandem in Farris inſulis, quæ vulgò Ferroyer à plumarum copia nomen adeptæ videntur, multæ aues ſunt palmipedes, ſed, inter has, multæ etiam ad feras Anates eſſent referendæ, & potiſſimum illæ, quas Incolæ Landas, Alkas, & Iomuuias nun- *Landa quis.* cupant, quæ tum copia, tum plumæ vſu reliquis harum inſularum auibus præferun-
G tur. Landa roſtro eſt rubente, & latiuſculo pectore candido, tergore nigro, alis, & pedibus rubicundis, mole corporis anatæ inferiori. Hæc proculdubiò videtur illa *Anas arctica.* auis, quam Carolus Cluſius in Exoticis anatem arcticam nuncupauit, quæ in cauernis excelſorum ſcopulorum nidificat, & oua gallinarum ouis æqualia parit, ſingulo Vere reuertitur, & Hyeme, quò abeat, ignoratur.

Alka prædicta aliquanto maior eſt, roſtro lato, & nigro, itemq; corpore, niſi quòd ſub extremo pectore, & alis albicat. Pedes ſunt nigri, caput deniq; fuſcum, & linea alba ab vtroq; oculo ad partem roſtro proximam ducitur. In editiſſimis pariter ſcopulis, vt Landa, nidulatur, & oua, ex albo, & nigro maculata enititur.

Iomuuia demum eſt grandior, cuius corpus totum eſt nigrum, pręter pectus, quod albicat, pedes item nigri ſunt, roſtrum nigrum, acutum, & oblongum, oua ſimiliter in eminentioribus ſcopulis excludit cyanei quidem coloris, ſed lineamentis diuerſorum colorum variegata.

H

DE CORVIS AQVATICIS.

OMISSA Corui Indici hiſtoria, qui Cacaloti nuncupatur, & aliqui bus pennis candidis veſtitur, & triplici colore variatur, duploq; maior, quàm Europeus eſt; noſmet conuertemus ad Coruum aquaticum plagæ Mexicanæ indigenam ab extrema cauda vſque ad acumen roſtri, quattuor ferè ſpi- *Coruus Mexicanus.* thamas longum, & mediocris latitudinis. Crura ei ſunt ſeſquiſpithamea, roſtrum, inſtar arcus, curuum, duos palmos longum, & mediocriter tenue, pedes in quaternos digitos finduntur, vnguibus nigerrimis munitos, crura minus nigreſcunt

digitis,

digitis, roſtrum eſt cyaneum, & caput exiguum. Pennæ infernæ ſunt fuſcæ inſertis rubris, ſupernæ verò promiſcuè purpuraſcunt, deinceps ſubnigræ, virides, atq; ſplendentes. Caput, & collum pennis fuſcis, albis, & viridibus, necnon paulisper ſiluefcentibus teguntur. Oculi ſunt nigri, iride ſanguinea. Verùm ab extremis A oculorum angulis vſq; ad roſtrum vnius vnciæ interuallo, pellis eſt deplumis, & ex albo rubeſcit. Alæ viridi, & nitente fulgent colore, ſupernæ propè originem violaceæ, deinceps viridi, & colore pauonino refertæ. Aſſiduè circa Lacus Mexicanos verſatur, quia piſcibus veſcitur, & iuxta lacuſtria loca educat ſobolem.

Deſcriptio.

Piſcatio ope Corui marini peragitur.

De Coruo autem marino Sinarum, Mendoza Auguſtinianus hæc habet. Rex Sinarum in cunctis Vrbibus iuxta fluuios ſitis quædam habet ædificia, in quorum ſingulis multi Corui marini aluntur, quorum opera piſcatio mirandum in modum peragitur, illis potiſſimum menſibus, quibus piſces ſuos fœtus ediderunt. Quandoquidem eductos ex illis ædificijs Coruos miniſtri ad ripas fluminum deferunt, vbi ſcaphæ piſcatoriæ aqua ſemiplenæ detinentur, quibus in ordinem digeſtis ſingulis ſingulos Coruos aſſignant.

Coruos deinde longo funiculo ſub alis vinciunt, & alio funiculo ingluuiem ſtringunt, ne captos piſces vorare poſſint, poſtea ad capturam piſcium aues dimittunt, B quæ ſuum munus tam diligenter obeunt, vt cunctis intuentibus admirationem pariant: namque magna celeritate huiuſmodi aues ſe ſe mergunt, & tandiu ſub vndis morantur, donec ingluuiem a roſtro ad pectus vſq; impleuerint; poſtmodum emergentes eadem velocitate ad ſcaphas toties reuertuntur, donec piſcibus repletæ fuerint. Tunc enim ſoluto gutturis vinculo liberè dimittuntur, vt piſces ad proprium victum venentur. Sunt enim famelicæ, quia die piſcationem præcedente nulla eis cibaria fuerunt ſuppeditata, vt ad piſcationem alacriores redderentur.

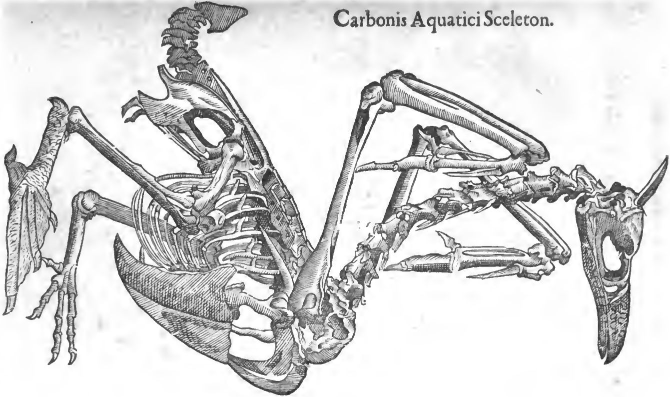
Coruus aquatilis Carbo, & Mergus Magnus.

Sed dubitandum eſt, ob memoratam ingluuiem, cum Author nullius coloris, & conditionis auium meminerit, quòd huiuſmodi auis non ad genus Coruorum aquaticorum, ſed potius Onocrotalorum ſit referenda.

Vtcumq; ſit, nos in præſentia proponimus Lectori ſpectandam iconem Corui, ſeu Carbonis aquatici, qualem in publico Muſæo inuenimus, de quo animali in tertio Ornithologiæ tomo actum fuit: quandoquidem hæc auis apud Albertum, & Carbo aquaticus, & Mergus Magnus niger appellatur.

DE-

Carbonis Aquatici Sceleton.

Digitized by Google

DE MERGIS.

A

CORVIS aquaticis mergi ſunt affines, quorum plures differentiæ in Tomo tertio Ornithologiæ aſſignantur, ſed, præter illas, Mergus arcticus ex Noruegia miſſus, & à Carolo Cluſio deſcriptus non eſt ſilentio inuoluendus. Eſt enim auis marina, palmipes, anſere domeſtico maior: vt plurimum à collo, vbi pectori iungitur, vſq; ad vropygium, duos pedes longa eſt, & corporis ambitus binorum pedum. Alæ quattuordecim vncias longæ, cauda breuis, & vix trium vnciarum. Collum ferè octo vncias longum, caput breue tres vncias latum. Roſtrum nigrum, mucronatum, magnitudinem quattuor vnciarum ſuperans.

Deſcriptio Auis.

Lingua tres ferè vncias longa, nigra, mucronata, cartilaginea, & circa partem ſuperiorem, vbi roſtro nectitur, dentibus introrſum recuruis vtrimque prædita, media autem parte aſpera. Similiter palatum quattuor exiguorum, & breuium dentium introrſum ſpectantium ordine munitur, quibus facilè piſces retinet, & conficit: cum roſtrum dentibus careat. B

Pennarum varietas.

Totum corpus denſis pennis tegitur, quæ in pectore, toto ventre, & alarum ſupina parte breues, & albæ, in dorſo autem, & parte alarum prona longiores, & nigricantes, ſingulæ tamen circa extremitatem maculis candidis inſignitæ: hæc enim pennarum varietas circa dorſum, & latera meleagridis, ſeu Gallinæ Numidicæ varium colorem repræſentat. Deinde collum torque ex nigris conſtante pennis decoratur: caput etiam ſimilibus pennis tegitur. At quæ roſtrum, & oculos ambiunt candidis maculis ſunt diſtinctæ. Sub gutture quoque aliquas paruas pennas albas nigris habet permixtas. Crura in extremo corpore ſunt ſita tribus vncijs paulo longiora, plana, & nigra. Pedes ſunt quattuor vncias longi, nigri, tribus digitis referti, & atra membrana ſimul ad vngues vſque copulati. Immò circa poſteriorem partem ſingulorum pedum paulò ſupra inflexionem paruus articulus inſtar calcaris conſpicitur. C

Hoierus ſcriptum reliquit auem huius generis, in Farrenſi inſula inter Noruegiam, & Islandiam ſita, fuiſſe deprehenſam; in aquis educare, nec niſi aduentante Autumno conſpici, terram autem rarò attingere. Huic non valdè diſſimilis videtur Mergus ille marinus, quem Geſnerus in Paralipomenis memorat. Pariter ab his auibus non multùm degenerat Mergus Americanus alis exiguis inſignitus; qua de re auis monſtroſa eſſe perhibetur.

Mergus Marinus Geſneri.

DE COTVRNICIBVS.

D

QVAMVIS in ſecundo Ornithologiæ Tomo vnum dumtaxat Coturnicum genus fuerit memoratum: licet Ariſtoteles ſcripſerit viſam fuiſſe Coturnicem albam, tamen diuerſam ſpeciem haudquaquam conſtituit: cur poſtea aliquibus in locis interdum aues albeſcant ſuo loco fuit explicatũ. Nihilominus legimus apud Martinum Cromerum viſas fuiſſe Coturnices pedibus virentibus, quarum eſus, & vſus conuulſionem generat, & tamen noſtrates virore pedum carent. Modò Coturnicem aquaticam addimus, non quia ad idem genus referenda ſit, ſed ſolum ratione magnitudinis, & velocitatis pedum.

Auis conuulſionem generans.

Eſt enim quædam auis fuſca Mexicani lacus indigena, magnitudinem Coturnicis æmulans, prolixo tamen roſtro, & ad inferiora curuo, pedibus longis, & iuxta ſummitatem aquarum celerrimè curſitans; cum nunquam ferè volet, veſcitur piſciculis, & ab Incolis lingua vernacula Coturnix aquatilis cognominatur.

Coturnix aquatilis.

DE

E DE AVIBVS FVLICIS congeneribus.

RElatum fuit in tertio Ornithologię tomo ad mentem Alberti quaſdam aues fulicas nuncupari, quæ potius ad Mergorum genera erant reducendæ: pariter Ornithologus ſcribebat apud Italos duas fulicarum ſpecies, nempe maiorem, & minorem verſari; quamuis ipſe maiorem fulicam Coruum aquaticum Ariſtotelis eſſe putauerit: quandoquidem in Italia vnum tantummodò fulicæ genus habetur.

Apud Indos Yachacintli auis ad fulicas Nuperorum videtur referenda, virentibus eſt cruribus, capite, & ventre cyaneis, ſed in colorem purpureum tendentibus,
F alis promiſcuè fuluis, & nigris. Roſtrum tres digitos latos longum, & circa exortum
in coccineum colorem vergens, parte anteriori capitis depilli. Piſcibus iuxta lacus, *Deſcriptio.*
& flumina viuit, edilis eſt eius caro, ſed minimè grato alimento.

Eodem nomine indigitant aliam auem Indi fulicæ pariter æmulam; quamuis alijs vocetur Quachiltone, coloris eſt purpurei ex nigro interſertis albicantibus pennis. Roſtrum initio pallet. Adoleſcentibus rubet, cum caluitie iuxta originem roſtri.
Crura ſunt lutea ad virorem inclinantia, & quatuor digitis pallidis terminantur. Ocu- *Auis galli*
li ſunt nigri, iride fulua, circa paludes curſitat, piſcibus victitans, & huius caro ad *gallinacei*
differentiam ſuperioris palato non eſt iniucunda. Tandem huiuſmodi auis vigiliam, *æmula.*
& cantum Galli gallinacei imitatur: ſiquidem nocte intempeſta, & crepuſculis aduentantibus matutinis canit.

G DE PASSERIBVS AQVATICIS, & exoticis.

VErſatur in Mexicanis Plagis auis nuncupata Acototloquichitl, ſeu paſſer aquaticus, quoniam paſſerem noſtratem magnitudine, & forma ſimulet, roſtro eſt nigro, cruribus, & pedibus fuluis, inferiori parte corporis plerumque candida, cæteris fuluis, albedine aliqua, & nigredine variatis. Pertinacis cantionis eſt animal, quia non minus canit, quàm Sol pergit, dum contumaci ſonitu mures imitante garrit. In iuncetis plerumq; inſidet, & nidulatur, & toto Cœlo diſcrepat ab illo paſſere aquatico, qui in ſecundo Ornithologiæ libro fuit memoratus.

Eſt alia auis in illis regionibus paſſer aquatilis pariter nuncupata, cui inſignis ſtul- *Vox auis*
H titia, & ſimplicitas nomen dedit, quia manus apprehendentium non fugit, admiratur *qualis.*
ſolum, & tanquam auis ſtolida ſtupet, voce Gracculum, magnitudine Picam, & forma
Larum æmulatur. Roſtro eſt tenui tres vncias longo, rotundo, & recto, necnon *Paſſer ſtul-*
propè extremitatem nonnihil curuo, pupilla nigra, & membrana oculos cingente in *tus.*
ambitu cinerea. Crura ſunt nigra, & pedes inſtar animalium palmipedum membrana muniuntur. Marina eſt auis, & veſcitur piſciculis.

Cæterùm aues huius generis, nautis appellentibus, arboribus inſident, & ſecuræ ad manus accedunt: qua de re paſſeres ſtulti nominantur: Bononiæ verò auiculam
longè ab his diuerſam paſſerem ſtultum indigitant, nimirum motacillæ quamdam *Motacilla*
ſpeciem nonnullis etiam Aucupibus magnaninam vulgò nominatam; item aliam aui- *auis qua.*
culam, quæ corporis habitu paſſerem ſimulat, licèt colore ſit diuerſiſſima; de quibus poſtea in ſecundo Ornithologiæ libro vberius actum fuit.

PARALIPOMENA HISTORIÆ Inſectorum. A

DE VESPIS.

OMnes perſequi Veſparum differentias admodum difficile eſſe opinamur, cum aliæ ab Antiquis, aliæ à Nuperis recenſeantur. Præterea aliæ legitimæ, aliæ ſpuriæ, aliæ noſtrates, aliæ exoticæ, & potiſſimum Indicæ nuncupantur. Modò, præter illas in Hiſtoria Inſectorum memoratas, quoddam Veſparum genus aculeatum, & pungens Tetlatocha ab Indis vocatur, quoniam, ſingulis quibuſque diebus, effoſſa terra, & aliò delata, cubiculum ſibi parat, ſed fauos minimè conſtruit. Veſpa eſt nigra ad cæruleum vergens, exceptis alis, quæ fuluæ ſunt; B *Veſpa Indica.* ſimiliter cornicula luteo tinguntur colore. In montibus potiſſimum Tepoatlamicis viuit.

DE PAPILIONIBVS.

SI genera Papilionum inquiramus, innumera ferè inueniemus. Namque alij ſunt diurni, alij nocturni, nempè lucis, & tenebrarum amantes. Alij magni, alij parui, alij mediocres. Alij vno tantùm prædito ſunt colore, alij duobus, alij pluribus. Alij maculati, alij maculis carent.

Inter hos autem nullus repetitur aculeo infeſtus: cum tamen in India plures huius generis naſcantur, vbi etiam quoddam Papilionum genus verſatur, quod à C *Papilio Indicus.* Barbaris Arauers nuncupatur, grilli magnitudine, vt Lerius teſtificatur. Huiuſmodi autem Beſtiæ gregatim tanquam grilli ad foeum, & ad loca calidiora accedunt, & ſi edile aliquid offendunt, illicò exedunt; immò veſtes ex corio paratas ita aliquando corrodunt, vt earum ſuperficiem penitus abſumant. Deinde ſi Pullaſtri cocti, aut alia cibaria, per incuriam, noctu incondita remaneant, manè vſque ad oſſa carnibus nudata reperiuntur, & hæc eſt noxa, quam huiuſmodi Inſecta Incolis afferunt.

DE SCARABEIS.

HÆC animalcula primùm inter ſe colore diſcrepare videntur, dum alii nigri, alij virides, alij quouis colore, præter album; inſigniti obſeruantur. Alij magnitudine, alij ſono, alij generandi modo, alij demum capitis conſtitutione differunt: cum alijs caput cornutum, vt Ceruis volantibus, alijs abſque cornibus inſit. a

Illud igitur genus cornibus refertum varios habere vſus perhibetur, vt in Hiſtoria Inſectorum fuit explanatum: ſiquidem in doloribus ſedandis fæliciter vſurpantur, & contractiones neruorum mirandum in modum tollunt, quem affectum Vulgus *Grancio* vocitare ſolet. Immò in huiuſmodi affectionibus vice amuleti auro, & argento tales beſtiolæ includuntur: deinde ex cornibus harum beſtiarum amuleta ad faſci- *Vſus in medicina.* nationes, & ad terriculamenta puerorum parant: quamuis alij in omnibus puellorum affectibus tale præſidium commendent. Præterquamquod multi, in quartanis febribus abigendis, hæc cornua vtiliter ſuſpendunt.

Sed

Sed, præter hæc, iam ſuo loco narrata, ſciendum eſt in nouo Orbe Scarabeos ex genere cornutorum generari, quos Temolin Incolæ nuncupant, & quorumdam cornua deradunt, & in aqua propinant, & Venerem mirandum in modum ſtimulare pro- *Scarabeus cornutus Indicus.*
E fitentur.

DE MVSCIS.

LIBRO poſtremo Hiſtoriæ Inſectorum Muſcæ fluuiatiles Rondeletij memoratæ fuerunt, quæ ſupra vndarum ſuperficiem, Aeſtate, volant, oculis magnis pro corporis mole, dorſo rotundo, ventre plano, ſenis pedibus, & poſtremis maioribus, qui ad corpus in aqua impellendum, eis magno ſunt adiumento: quamuis inter natandum geminæ alæ extendantur; qua de re non ſolum natare, ſed etiam volare poſſunt.

F Verùm in Plaga Mexicana, muſca paluſtris nõ prorſus prædictæ diſſimilis in aquis verſatur, Akkagacatl nuncupata, quoniam faciem aquoſam repræſentet, & valdè ſimilem elemento, in quo aſſiduè verſatur. Hæc continuam annonam Plebi Mexicanæ ſuppeditat; dum vber harum muſcarum copia, ſtatis quibuſdam temporibus ad retia venit: ex his tritis, & commixtis globuli ad totius anni cibaria præparantur, namque Indigenæ illas membranis ſpicæ mayzi, nimirum frumenti Indici conuolutas, & in aquam nitratam coniectas coquunt, atque ita bonum, & guſtui minimè ingratum alimentum præſtant. Præterquamquod iiſdem mille auicularum genera alunt, quæ caueis incluſa, non ſine audientium voluptate voces varias modulantur: tandem harum muſcarum genus maius, & minus reperitur. *Muſca Mexicana paluſtris.* *Vſus in cibis.*

Inſuper lacus Mexicanus magnam præbet copiam Ahoaurli: ſic enim oua prædictarum muſcarum Indi cognominant. Hæc Papauerum ſeminibus ſunt ſimilia, & capiuntur proiectis in lacum funibus brachialis craſſitudinis, qua parte fluctus ſunt *Oua Muſcarum India ad quid.*
G tumidiores: ſiquidem illis oua adhæreſcunt, & inde Piſcatores illa corradunt, & in vaſis ad vſum ſeruant. Ex his poſtmodum placentas, aut orbes effingunt, & in membranaceis inuolucris ſpicarum Mayzi recondunt, vt deinde, oblata occaſione, torrefaciendo fercula parent. Piſcium odorem ſpirant, nec prauum penitùs alimentum præſtare perhibentur; immò ventriculum imbecillum, & diſſolutum roborare dicuntur.

Iam explicatum fuit, muſcarum alias eſſe aquatiles, alias terreſtres: pariter terreſtrium duplex generatio ſuo loco fuit aſſignata, quarum altera ex ouis, altera ex putredine procedit, quamuis poſtea ex ouis prius vermis dimanet, qui ſenſim pedes, atq; alas efferat, & tandem volucris, nempè muſca euadit.

Cum igitur vermiculorum muſcas progignentium duplex ſit origo, nimirum congreſſus muſcarum, & putredo: aduertendum eſt, quòd hæc putredo non ſolum cadauera, ſed etiam corruptionem fructuum reſpicit. Quamobrem hoc in loco libuit exhibere iconem muſcæ in quercus pilula natæ, vbi Lector poterit etiam intueri iconem Blattæ telas ſectantis. *Muſcarum varia origo.*

Muſca ex Quercus pilula prodiens, & Blatta telas ſectans.

DE ARANEIS.

C

MVLTÆ Araneorum ſpecies apud Indos generantur, quarum præcipuas memorare decreuimus, cum multæ aliæ in hiſtoria Inſectorum enumeratæ fuerint; quædam ſpecies magnitudinem ouum columbinum ſuperans Ahoachrocatl vocitatur, quæ cum tantæ ſit molis, nullius tamen eſſe veneni dicitur. Rurſus alij apud Caribes ſunt Aranei, dimidium malum citrium adæquantes, exiguis tamen pedibus, dentibus tamen longis, & acutis referti, qui elaborant telam ſatis reſiſtentem, in qua ſi parua volucris incidat proculdubiò irretitur. Poſſet hæc *Reticulũ capitis.* aranea tanquam Calantica, ſeu reticulum capitis mulieribus inſeruire, & potiſſimum quia ablutione alba redditur. Alia ſpecies Hoitztocatl, nempè Araneus ſpinoſus di- *Alia ſpecies aranei.* citur, qui morſu dementat, ſuperna, & media corporis parte eſt niger, cætera luteus, figura aculeata, & tribulo ſimilis: vnde apud Indos nomen ſibi comparauit cum Hoitztli ſpina vocetur. D

Atocatl autem eſt Araneus iuxta aquas degens, rubro, aureo, & nigro variatur colore, & vitam ducit in planta ab Incolis Metl vocata; mira dexteritate telam peragit circino veluti ſemper rotundatam: innocui, aut ſaltem leuiſſimi eſt ictus.

Tandem in illis regionibus aranei paruuli ſunt, aureis, & punctis nigris diſtincti. *Tertia ſpecies.* Horum vulnus eſt noxium, quoniam ictus ad quamdam veluti inſaniam patientes ducit, & partibus ſtuporem communicat non ſine anxietate, & dolore, quibus poſtea Indi proprijs antidotis reſiſtunt.

DE

E

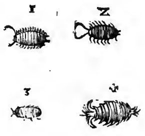
DE MVLTIPEDVM Differentijs.

TRIA diuerſa, & terreſtria Inſectorum genera multipeda Priſci appellarunt, nempè Iulum, Scolopendram, & Oniſcum, ſed de poſtremo in præſentia habetur ſermo. Oniſcos vocauit Ariſtoteles ὄνους πολύποδας, nimirum Aſellos multipedes, nec præter rationem, quoniam nomen Aſelli multis animantium generibus apud Græcos competit; ideòque adiecit multipedes, quoniam Latini etiam Veteres à numero pedum has beſtias multipedes indigitarunt. Galenus ὀνίσκους appellauit, & apud ſuos κυάπυς dici tradidit, eoſque ſic deſcripſit. Aſelli ſunt animalia, quæ in globum ſe ſe contrahunt: qua de re nuncupant κυάμους, nempè fabas, quia fabis eſculentis ſimiles ſub hydrijs intueri licet. Immò Galenus pluries horum Aſellorum meminit, & ſemper ſub hydrijs naſci, & verſari ſcripſit. *Aſellorum deſcrip.*

F

Marcellus Virgilius in Commentarijs ad Dioſcoridem has beſtiolas ὄνυς, nempè aſinos, ſimiliter Galenus ὀνίσκους, nimirum aſellos nominauit, quia liuido colore inſtar aſinorum tales beſtiæ ſint præditæ. Quid ſi addatur inceſſus, cum hæ multis instructæ pedibus, tardo tamen greſſu, inſtar aſinorum moueantur. Itali Porcelletos à totius corporis ſpecie, & Latini pariter Porcelliones cognominant. *Oniſci etymum.* Horum autem dantur variæ ſpecies, quæ in Hiſtoria Inſectorum, neque memoratæ, neq; delineatæ fuerunt. *Oniſci varij.* Quamobrem Lector hoc in loco eas meditari poterit: ſiquidem hic obſeruatur Oniſcus cinereus, deinde alter cinereus obſcurus. Item alia ſpecies punctis albis medium dorſum maculantibus, & demum Oniſcus peregrinus, qualis fortè ab Ambroſio Pareo depingitur, vbi de varijs animalibus per vrinā excretis verba fiunt. *Lib. 19. c. 5.*

1. Oniſcus cinereus.
2. Oniſcus alter cinereus obſcurus.
3. Alius punctis albis dorſum maculantibus.
4. Oniſcus peregrinus.

DE

DE HIRVDINIBVS.

A

DVORVM generum eſſe Hirudinem, ſiue ſanguiſugam, alteram in aquis ſalſis, & alteram in aquis dulcibus viuentem iam in libro ſeptimo de Inſectis fuit enucleatum. Modò prædictis addimus hirudinem tenuem, & terreſtrem ad Indos ſpectantem, quæ Incolis Lamatech nominatur. Eſt moleſtiſſima hirudinis ſpecies inter herbas, & montanas arbores degens, ſemidigitum longa, & admodum tenuis, prætereuntibus renaciter adhæret, & quoſcumque humani corporis meatus etiam anguſtos, & fœdos ſubit, neque prius illinc diſcedit, quàm humano ſatietur ſanguine; tunc enim, inſtar noſtratium, ſpontè cadit; minuſque moleſta eſt vigente Sole: Remedium eſt quibuſdam præacutis arundinibus eas euellere, aut ſe ſe intra aquas ſaxis confidendo tueri, aut igne illas abigere. Itaque huiuſmodi hirudo à natura noſtratium abhorret, dum inter herbas verſans aquas auerſatur. B

DE VERMIBVS.

DIFFERENTIÆ Vermium ſunt plurimæ; nam ratione corporaturæ alij ſunt magni, alij parui, & alij mediocres: ratione partium, quidam caudati, quidam cornuti, & quidam piloſi: ratione coloris, alij ſunt albi, alij flaui, & alij alterius coloris: ratione originis, quidam in animalibus viuis, & quidam in mortuis proueniunt. Ratione qualitatis, alij ſunt venenati, alij veneno carent, & tandem ratione loci natalis, quidam noſtrates, & quidam exotici nuncupantur. Etenim Peruani habent vermes, ex quibus lethifera venena parant. C

Præterea, in Huexutla Prouincia Panicenſi, vermes generantur lineis albis, & cyaneis diſtincti verſantes inter folia quarumdam herbarum, quas Tunas vocant. Mirabilis ſunt facultatis in curanda inſania: nam bini vermes tuſi, & in aqua diſſoluti per os ſumuntur, & ſi moribus ſit inueteratus, bis, & ter medicamentum repetitur, ſiquidem ſomnus conciliatur, & patiens poſt longum excitatus ſomnum reſipiſcit, ſunt enim huiuſmodi vermes innoxij. Hinc fit, vt tutò propinentur; immò Paralyticis, & Epilepticis fœliciter etiam præſcribuntur.

Aliud vermis genus eſt in Mexicanis agris iuxta moros, & ſalices degens, qui Cuchipilutl, ſeu vermis concilians ſomnum nominatur, magnitudine, & forma quaſi Bombycis; nam, de illius more, menſe Octobri, firma ſe conuoluit membrana, & Aprili in Papilionem mutatus prodit. Hunc Indi cunis infantium ſuſpendunt, atque illis ſomnum conciliare aſſeuerant, & ab hoc effectu nomen beſtiæ impoſuerunt. Eumdem in puluerem redigunt, & cum vini portione ad ſtimulandam Venerem præbent. Tales beſtiolæ ex prædictis arboribus victum ſibi comparant. D

Reperitur etiam quoddam genus Vermium, ſeu lumbricorum tenuiſſimorum Yxcahoitli dictum, capitur retibus, ſeruatur vaſis capacibus in mercatus deferendum. Poſteaquam illos Inſtitores concoxerint, in pullum abeunt colorem, & odorem ſpirant non abſimilem ouis piſcium. Inde fiunt placentæ, quas exiccatas ſeruant, quoniam puerperarum, & nutricum lac augere perhibent.

Verſantur etiam in paludibus illarum regionum quidam Vermes ſimiles illis, quos caro putrida hoſpitatur. Mexicani hos vocant Ocuiliztac, crudi ſunt nigri, & torrefacti albicant, quoniam hi quoque gulæ famulantur.

Vermes varijs coloribus decorati reuocarunt ad mentem Amphisbænam marinam, cuius icon nullibi eſt expreſſa; ideòque non prætermittenda. Fuit igitur Amphisbæna hæc cōprehēſa in mari Anglico, vbi multæ aliæ huius generis verſabantur.

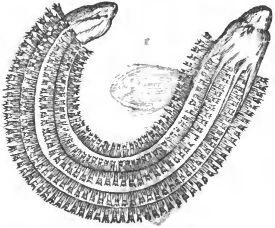
Habet

Habet talis beſtia binà capita geminis exornata oculis. Capita ab inuicem diſcerni non poſſunt, niſi quòd alterum altero maius conſpicitur. Quatuor lineæ coloris amethiſtini totum corpus decorant, quæ quidem lineæ vndequaque floſculis quibuſdam pulcherrimis videntur inſignitæ, ad inſtar florum Pſeudoſycomori arboris. Hæc autem in ſequenti Icone repræſentatur.

Amphisbænæ marinæ deſcriptio.

E

Amphisbæna marina.

DE

Digitized by Google

DE PVLICE MARINO.

A

Plinius Pulicis marini meminit, qui noctu in mari ſomnum piſcium infeſtare creditur. Kiranides, hanc beſtiolam Pſyllum marinum appellauit. Niphus, & ipſe memorat hoc animal, ſed illud poſtea cum Scolopendra confundit. Rondeletius, pulicem marinum eſſe animalculum tenui cruſta tectum aſſeuerat, quod aſpectu homuncionem, vel ſimiam ſimulat alijs partibus locuſtæ ſimilibus, cum appendicibus in cauda, ritu ſquillæ; idque opinatur eſſe pulicem marinum, nempè ψύλλον θαλάττιον, cuius meminit Ariſtoteles, quando de ſomno piſcium verba fecit. Sed, vt veritatem fateamur, ex hac Rondeletij deſcriptione non poſſumus niſi coniectare, pro pulice marino, ſquillam marinam minorem intellexiſſe: quapropter aliam iconem hic damus in publico inuentam Muſęo ab icone Rondeletij valdè diſcrepantem, vt Lector optimè poterit intueri. B

Piſcium ſomnus.

Pulex marinus iuxta vtramque partem delineatus.

DE

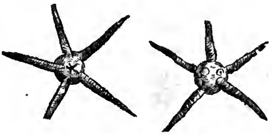
E

DE STELLIS MARINIS.

VARIA ſtellarum marinarum genera obſeruantur; quædam enim in ingentem exereſcunt molem, nonnullæ mediocri contentæ ſunt magnitudine, & quædam ſemper paruę manent, neq; vllam auctionem adipiſcuntur. Item aliæ ſunt aculeatæ, aliæ reticulatæ, aliæ leues, ſed hæ ſunt raræ, aliæ ramoſæ, quæ à nonnullis arboreſcentes appellantur; aliæ tandem ſinuoſæ, & omnes poſtea colore plurimum variant. Tandem aliæ quinque tantùm radijs, & aliæ pluribus ſunt refertæ. *Stellarum differentia.*

Inter illas, quæ conſtant quinque radijs, collocatur ea, quæ à Rondeletio Sol marinus nuncupatur, quoniam Solis picturam quodammodo referat: nam è medio corporis trunco, tanquam à centro quinque radij erumpunt, minimè aſperi in ſuperiori parte, ſed veluti ex ſquamis compoſiti, in lateribus verò paruis veluti aculeis rigentes, & ad extremitatem vſque gracileſcentes.
F At corpus ſtellæ rotundum in medio effigiem roſæ pictæ habet expreſſam, vt in icone propoſita in Hiſtoria Inſectorum appareat, vbi pronè tantum delineatur; ſed, hoc in loco, icon huius ſtellæ marinæ iuxta vtramq; partem delineata exhibetur.

Stella quinq; radijs conſtans, ſeu Sol Rondeletij iuxta vtramq; partem delineatus.

DE

Pariter in Hiſtoria Inſectorum differentiæ marinarum ſtellarum duodecim tantùm radijs ornatarum à Clariſſimo viro Vlyſſe Aldrouando obſeruatæ, delineatæ, & deſcriptæ fuerunt; quibus addimus ſtellam tredecim radiorum inſignem, quam Carolus Cluſius in calce libri ſexti Exoticorum deſcripſit. Erat hæc ſtella ex genere aculeatarum, orbe corporis ſatis amplo,& radijs non admodum longis conſtabat, qui numero erant tredecim recti, & minimè ſinuoſi, omnes tamen æqualis longitudinis. Hi igitur radij æquales ſeſcuntiam erant longi, & diameter corporis orbiculati binarum vnciarum. Singuli radji prona parte quinis aculeorum ordinibus erant præditi, tribus medium occupantibus, & duobus alijs latera; itaut ſingula latera decem aculeis pectinatim munirentur. Stella hæc pronè rubeſcebat, & ſupinè flaueſcebat. A

Stella trib. radijs ſupra decem exornata.

Quoniam autem multæ icones Inſectorum poſt impreſſionem Hiſtoriarum, inuentæ fuerunt, & illas publicare voluimus, hoc in loco tanquam coronidem eas collocauimus.

1. 1. Papilio oculatus fuſcus hirſutus mediocris, pronè, & ſupinè effigiatus.

B

2. Item Papilio paruus cæruleus polyophthalmos pronè pictus.

3. & 4. Papilio alius exiguus rufus nigris guttis notatus pronè, & ſupinè delineatus.

5. Papilio alius exiguus ex fuſco rufus oblonga macula tranſuerſim diſtinctus.

7. & 8. Papilio corpore craſſo fuſco villoſo magnis oculis pronus, & ſupinus, Tabani fortè ſpecies.

1. Teredo in cortice iuglandis genita ſuo follieulo inuoluta. C

2. Forbicina tota nigra.

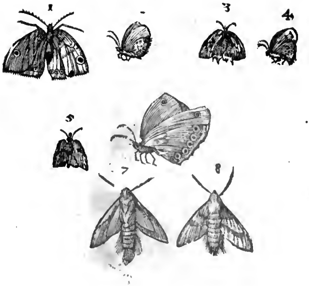
3. Forbicina rubra, & nigra culioptera in fungis boletis reperta.

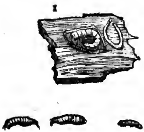
4. Culiopteron exiguum araneo ſimile.

5. Cimex maximus ſylueſtris.

6. 7. Termites.

DE

Digitized by Google

1. Papilioni caudato inſectum congener.
2. Inſectum ambiguum tergo bicorni, habitu Bubonis, rictu Bufonis.
3. Papilionaceum inſectum.
4. Muſciforme inſectum pedibus longiſſimis.
5. Analytrum quadripenne roſtro acuminato.

1

2

3

Digitized by Google

1. Cimex ſylueſtris colore leucophæo.
2. Cimicis ſylueſtris alia ſpecies.
3. Cimex ſylueſtris non fætidus colore viridi diluto.
4. Cimex alius ſubuiridis, & ſubluteus duplici punctorum ordine diſtinctus.
5. Cimex totus viridis.
6. Cimex ſylueſtris ſubuiridis fætidus.
7. Cimex fætidus ſubtus tantùm quattuor punctorum ordinibus varius.
8. Cimex colore ſubnigro capite rubeſcente.

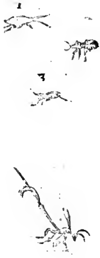
Digitized by Google

1. Inſectum cinereum cimiciforme figura ouali.

2. Inſectum aliud cinereum cimiforme.

3. Inſectum aliud aluo longiuſcula.

4. Inſectum culici ſimile; ſed monſtroſum aluo oblonga, & cauda trifida.

Digitized by Google

1. Muſca ſylueſtris chryſopteros aluo lineis albis cincta.

E 2. Muſca leucophæa capite albo.

3. Muſca api ſimilis.

4. Muſca boaria, Tauanello vulgò dicta.

5. Muſca oblonga tænijs nigris, & luteis aluo alternatim variata.

6. Muſca aurea alis argenteis.

7. Muſciforme inſectum ventre acuminato.

F 8. Muſciforme inſectum minimum.

9. Inſectum quadripenne muſciforme.

10. Muſca cum longa promuſcide.

Digitized by Google

1. Muſcilionaceum inſectum.

2. Eiuſdem oua ex quibus prodierat.

3. Inſectum muſciforme quadripenne cauda tricuſpida.

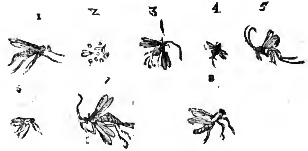
4. Inſectum inter culicem, & muſcam ambiguum cauda tricuſpida.

5. Inſectum papilionaceum cauda biſurca.

6. Inſectum muſcilionaceum.

7. Inſectum papilionaceum aliud.

8. Inſectum muſciforme ventre oblongo, & anguſto.

Digitized by Google

1. Vermis triticarius κὶς Græcis nuncupatus.

2. Eiuſdem ſpolium.

3. Eiuſdem chryſalis.

1. 2. 3. Pediculi campeſtres cimicibus lectularijs ſimiles.

1. Chryſalis aquatilis inſtar ſeminis ricini, aut phaſeoli in radice nymphææ inuenta.

2. Vermiculus ex chryſalide tranſmutatus parte ſupina pictus.

3. Idem vermiculus parte prona delineatus.

4. Nympha, ſeu rudis quædam formatio inſecti cimiformis.

5. Inſectum cimiforme vaginipenne corpore oblongo.

1. Folliculus alicuius Erucæ incertæ.

2. Eiuſdem ſpolium. A

PARALIPOMENA MOLLIVM Cruſtaceorum, & Teſtaceorum. C

DE LEPORIS MARINI Differentijs.

LEPVS marinus, eſt animal de genere mollium, quod ab Aeliano cochleæ teſta exemptæ comparatur, nec præter rationem: quandoquidem Plinius & ipſe hanc beſtiam offam informem, nimirum maſſam carneam potiùs, quàm piſcem apellauit: cum neque pinnæ, neque oculi, neque alia membra rectè diſtincta in hoc genere animalium, quemadmodum in alis piſcibus conſpiciantur.

Rondeletius tria genera huius animalis deſcripſit, quorum icones libro primo de Mollibus ſpectandæ fuerunt expoſitæ. Præter hæc tria genera, alia etiam tria à Doctiſſimo viro Vlyſſe Aldrouando fuerunt effigiata, quorum primum lepori terreſtri, colore, & parte anteriori, planè aſſimilatur, ſed poſteriori parte informis offa, iuxta ſententiam Plinij, apparet. Secundum genus, forma, & colore ab anteeedenti diſcrepat, quia colore amethiſtino maculis albis variato refulgeat. Tertium genus eſt cinereo colore magis refertum, deinde albo, & amethiſtino maculatum. D

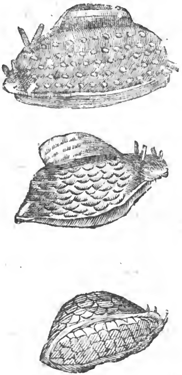
Alia genera Leporis marini.

His, & alijs in generali Hiſtoria expoſitis, duas alias addimus differentias, in quarum prima Lepus marinus colore prorſus amethiſtino collocatur, & in altera Lepus marinus purpurei coloris, veluti in ſubſequentibus iconibus exprimuntur.

DE

Digitized by Google

Leporis Marini duæ differentiæ, nimirum coloris prorſus amethiſtini, & coloris purpurei.

Digitized by Google

DE CANCRIS. A

ALIIS Cancrorum ſpecibus Cancer Mollucanus addendus eſt, quia circa Mollucanas inſulas fuerit comprehenſus. Deſcriptus fuit à Cluſio in Exoticis hunc in modum. Perpolitam is habebat cruſtam, & verſicolorem, in qua lumini oppoſita, colores ex flauo, & rubro mixti obſeruabantur. Conſtabat autem teſta duabus partibus, anteriore, & poſteriore inter ſe quadam chartilagine connexis;

Deſcriptio Cancri Mollucani.

anteriore quidem breuiore, & anguſtiore, tres tamen vncias longa, & quattuor lata, & poſteriore longè maiore; nimirum quattuor vncias cū ſemiſſe longa, & ſeptem cum ſemiſſe lata. Vtraq; pars in dorſum inſtar fornicis aſſurgebat, poſterior tamen magis, quàm anterior, & veluti in tres eminentiores diuiſiones breuibus quibuſdam aculeis refertas diſtincta. Pariter vbi anteriori parti connexa erat magis eminens, & breuibus quibuſdam aculeis armata, deinde in lunata quædam cornua ſe ſe diuidens ad B longos vſq; anterioris partis aculeos pertingentia, dentata vtrinq; & in firmam ſpinam deſinentia, & circa conuexionem aſperis quibuſdam villis tecta. In media quaſi parte cruſtæ iuxta dorſi latera orbiculatæ, quædam eminentiæ conſpiciebantur, oculorum ferè effigiem repræſentantes, duræ tamen, & teſtaceæ.

Anterioris partis deſcriptio.

Anterior verò cruſtæ pars, qua poſteriori nectebatur tres vncias erat lata, & quattuor, vbi erat ampliſſima, extima binas tantùm vncias, quæ in tres breues aculeos æquali ſpatio inter ſe diſtantes deſinebat. Iuxta medium aculeum, adnexum habebat non exteriori cruſtæ adhærens, ſed quadam articulatione ſub ipſa cruſta cornu triangulare ſeptem vncias longum anguſtum, & mucronatum. Supremus in prona aculei parte angulus breuibus aculeis inſtar ſerræ erat refertus, ſuprema eius pars leuis, & carinata. Latera anterioris partis cruſtæ ſeptem aculeis, præter extimum, firmis planis, & vnciam longis, ſpadicei coloris erant inſignita.

Pedum animalis numerus.

Totum huius animalis corpus ſiccitate contractum, & vetuſtate ferè corruptum C Cluſius eſt conſpicatus: nihilominus decem pedes habuiſſe obſeruauit, quorū priores, an chelas habuerint necne, non potuit conſpici. Poſteriores quidem pedes ſubſequebantur exiguæ chelæ tribus articulis integratæ nullis vel capitis, vel caudæ veſtigijs apparentibus. Illa autem pars teſtæ, ex qua ortum ducebat triangulare mucronatum cornu, erat concaua.

Cancer Heracleoticus.

Aliqua hirſuties huius cancri in memoriam reuocauit quamdam ſpeciem Cancri heracleotici, cuius icon in Hiſtoria Cruſtaceorum fuit locata: vocatus enim fuit Heracleoticus ab Heracleis Vrbibus, quarum vna Ponto, altera Propōtidi adiacet. Huiuſmodi Cancer cruſta nec valdè leni, nec valdè aſpera tegitur. Rondeletius hunc gallum marinum nominauit, non alia de cauſa, niſi quia brachia huius animalis, inſtar criſtæ galli formata eſſe videantur, quemadmodum Lector in iconibus propoſitis, & proponendis intueri poteſt.

Vrſus Marinus.

Pariter Rondeletius hoc animal cum Vrſo quadrupede comparat, quia brachijs, D oculis, & ori appoſitis conglobatus, more Vrſi dormiat. Verum hoc nomen alteri ſpeciei competit, quam non obſeruauit Rondeletius, quæ Vrſi corium, ob pilorum denſitatem, æmulatur: immò robore prædictum cancrum heracleoticum ſuperat.

Itaq; libro ſecundo de Cruſtaceis in prima facie fuit locata icon Cancri heracleotici leuis, deinde hirſuti; aut igitur hirſuti duæ dantur ſpecies iuxtà icones inuentas, aut icon hirſuti hic propoſita ad ſimilitudinem lenis fuit effigiata.

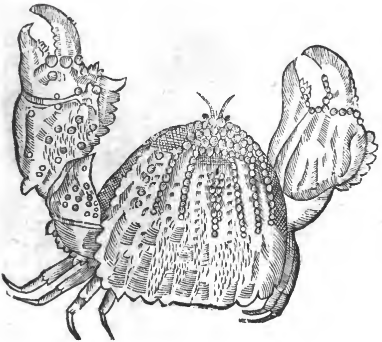
Cancri plaga Orientalis, quales.

Inſuper in Plagis orientalibus tanta vis, & moles cancrorum eſt, vt ab hominibus formidentur; nam quæcumque chelis ſuis comprehendunt illicò obtruncant, & immediatè vorant. Hocque non eſt in dubium reuocandum: ſiquidem Nautæ fide digni nuper ex India in Luſitanam nauigantes, hanc veritatem iure iurando affirmabant.

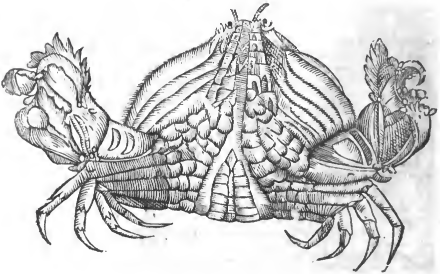
Reperitur etiam in Virginia Seeccanane piſcis teſtacei generis, cauda cruſtacea Cancris congener, quia multis refertus eſt pedibus, vt Cancer, oculis in dorſo eminentibus

nentibus

Cancer Heracleoticus hirſutus pronè pictus.

Cancer Heracleoticus hirſutus ſupinè pictus.

nentibus, pedem circiter latus, aquas marinas reſtagnantes ſequitur, & gratiſſimi eſt ſaporis.

Mexicanis lacubus frequens eſt animal, forma, magnitudine, & colore, ex pullo in
E atrum vergente Scarabeos terreſtres ſimulans, tegitur cruſta, cancrorum more, ob cuius duritiem, ab Incolis Atetepitz nominatur: quattuor tantùm ſuſtentatur pedibus, iiſdemque ſaltitat. An Incolis eſtur, qui ritu Pamphagorum, nulli ferè rei parcunt. Vulgare præbet alimentum, veluti, & aliæ Scarabeorum paluſtrium ſpecies, quibus item veſcuntur. *Pāphagi populi*

Similiter Indi edunt Atopinam animal ſimile Scarabeo, quattuor tantùm vncias longum, & extenſum duas in latitudinem. Color ei eſt fuſcus, tegmineq; cruſtaceo, more cancrorum, veſtitur. Hæc beſtia volans crepitat, & circa lacum Mexicanum noctu in iuncetis verſatur. Editur ab Indigenis elixa cum alijs piſcibus, & herbis. *Scarabeus Mexicanus edulis.*

DE CONCHIS, & CONCHILIIS.

F

VARIÆ Concharum differentiæ in mari Auſtrali nouæ Hiſpaniæ reperiuntur. Vna vocatur Xochpaltapachth, nempè concha coloris minij, auriculata, mediocris magnitudinis, tranſuerſis ſemicirculis, lineaſ ſecundùm rectum procedentes ſecantibus, & colore minij rubeo dilutiore, & luteo in ruborem tendente diſtincta. Altera ſpecies maior eſt, & lineis ſimillima, ſed colore candido rubro, & fuſco varia. Tertia demum circa auriculas eſt rubicundo diluto, & fuſco colore prædita, lineis tantùm rectis.

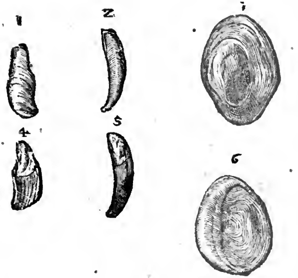
Habet auſtrale Indiarum pelagus Tapachporcauhqui, nimirum Concham muſcoſam, quæ hoc nomen ſibi comparauit, quia muſcus illi inaſcatur. *Concha muſcoſa.*

Item Panacenſis Prouincia alit concham quamdam veneream inſolentis formæ, aurita eſt, ſed auris altera multò minor. Color extrinſecus eſt niger, vnde Con-
G cha nigra appellatur; infernè verò ex nigro ad cinereum vergit, ſtrijs diſtinguitur nouem, quæ, ob lineas alias tranſuerſim diſcurrentes, in quoſdam orbiculos ſecari videntur. *Concha venerea exotica.*

Quamuis nomen Conchylij pro vniuerſo teſtaceorum genere aliquando accipiatur: nihilominus priuatim pro vna tantùm ſpecie eorumdem apud Veteres vſurpatur; & quando priuatim ſumitur, non purpuram, neque buccinum, ſed concham ab his diuerſam, & peculiarem ſignificat, nempè qualem Rondeletius ab hoc nomine exhibuit, buccino valdè diſſimilem, & nullis purpuræ aculeis muricatis circundatam: muricis tamen ſpecies eſt, quando ſcilicet murex pro colore accipitur.

Itaque Conchylium, iuxta mentem Rondeletij, in genere Concharum maiorum turbinatarum collocatur, ea parte latius, qua in turbinem deſinit, aculeis, & alijs tuberculis carens, & foramen, quo interior caro oſtenditur, non eſt rotundum, veluti in buccino, & purpura, ſed longum apparet. Ideòque huius etiam formæ eſt forami- *Conchilium quid ſit.*
H nis operculum. Quapropter addit Rondeletius liquidò conſtare operculum purpuræ βλάττιον, ſiue βλάττιον βυζάντιον appellandum eſſe: quamuis Blatta byzantia Arabum nil aliud ſit, quam Conchylij operculum. Hinc Pharmacopolæ noſtri Authores Arabes ſecuti, Conchyliorum, & Buccinorum operculo permixta vendentes, Blattas byzantias, & vngues odoratos nuncupant: quamquam hæ ſint rotundæ, illæ verò oblongæ: hoc enim ex doctrina Serapionis, & aliorum Arabum colligitur. Quamobrem non à ratione alienum erit, ſi hoc in loco veri vnguis odorati, necnon falſi icones exhibeantur, quas Lector perpendens, horum tres differentias poterit meditari. *Blattæ byzātiæ quales.*

1. & 4. Vnguis odoratus Offic inarum.
2. & 5. Pſeudounguis odoratus.
3. & 6. Vnguis odoratus verus.

Vt autem exacta horum vnguium cognitio habeatur, notandum eſt apud Pharmacopolas verum vnguem odoratum rarò obſeruari. Nam qui primo loco effigiatur non eſt latior dimidio digito auriculari, haberque lineamenta quædam ſubtilia: pars autem inferior concaua eſt, & lineas, ſeu eminentias à medio ad extremum habet productas, vt numero 4. apparet.

Inſuper aliquando habetur apud eoſdem Pharmacopæos vnguis alter odoratus, quem Pſeudonichim anguſtiòrem appellare poterimus, lineaſque tranſuerſas habet, vt in numero 2. & 5. cernitur.

Itaq; ſunt prædicti vngues odorati falſi, quia ſunt opercula cuiuſdam cochleę, quæ ſemetipſam claudit, & recludit; ſed vnguis odoratus genuinus eſt quidem operculum, ſed illius Conchilij, de quo ſuperiùs egimus latitudine duorum digitorũ, & longitu-

Digitized by Google

gitudine trium. Eminentias, & lineas quaſdam exterius habet, in medio autem nullas, *Deſcriptio.*
vt in icone 3. videre licet: ſiquidem in icone 6. pingitur iuxta partem inferiorem,
quæ animali adhærebat; vbi eſt magna concauitas, in ſuperiori verò parte quamdam
E habet veluti appendicem lucidam, quæ vnguem quemdam æmulari videtur.

Poſteaquam Conchylijs nonnulli Authores addunt Mytulos, nolumus ſilentio *Mytuli de-*
inuoluere pulcherrimam mytuli ſpeciem, quam Clariſſimus vir Cluſius conchiferam *ſcriptio.*
appellauit, obſeruatam anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo
nono. Erat hic Mytulus Conchifer ſeptem vncias longus, & tres latus; vbi maximè dilatabatur, forma non valdè diſſimili Conchæ longæ à Rondeletio deſcriptæ. *Lib. 1. de Te-*
Teſta erat ſpiſſa, & rugoſa, quæ duabus patula conchis fuiſſe videbatur, caua erat, *ſtac. cap. 21.*
dorſo eleuato, & nigro, cui vermiculorum tubuli inhærebant, necnon parui frutices ſex, vel ſeptem vncias longi, quorum nonnulli craſſiuſculi, alij graciliores, & valdè ramoſi erant, à quibus paruæ conchæ dependebant muſculis non abſimiles hirtis, veluti capillis oblitæ.

F

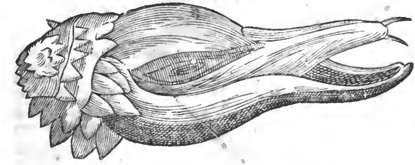
DE TVRBINIBVS.

CVM Turbo ſumatur pro quocumque habente in imo formam acutam, & in ſummo latiorem, non poterimus negare hoc nomen non competere Conchilijs, de quibus in præſentia verba fiunt: cum hæ conchæ turbinatæ hanc præcipuam figuram ſortiantur.

Ariſtoteles igitur inter turbinata vnũ ſimpliciter turbinem collocauit, deinde oues *Differentia*
eodem nomine complexus eſt, nulla, aut magnitudinis, aut qualitatis habita ratione. *multa.*
Rondeletius tamen, & Vlyſſes Aldrouandus infinitas ferè Turbinum differentias recenſuerunt, quãdoquidem alios magnos, alios paruos, quoſdam acuminatos, & quoſdam obtuſos, alios auritos, alios tuberibus ſcatentes, nimirum nonnullos leues, & nonnullos aſperos, quoſdam anguloſos, quoſdam muricatos, alios Teſſeradactylos, alios Pentadactylos, quoſdam tandem concolores, & diſcolores obſeruarunt.

G Inter tot igitur differentias à viris clariſſimis tot iconibus illuſtratas, nulla icon cum ſua carne fuit delineata: idcircò in gratiam doctæ curioſitatis, Turbinem acuminatum cum Limace exhibemus ſpectandum.

Turbo acuminatus cum Limace.

DE PATELLIS, SEV LEPADIBVS.

PATELLAS Rondeletius appellauit nonnullas Conchas ad formam vaſis eſcatij patulas, cum quo magnam videntur habere ſimilitudinem. Galenus autem in Gloſſis, vbi ab Hippocrate Lepades nominantur vertit Conchas ſa-

Vniualue quid. xis adhærentes, nec præter rationem, quoniam habemus apud Ariſtotelem, Lepadem eſſe μονόθυρον, ſcilicet vniualuem. Eſt enim in doctrina Ariſtotelis vniualue genus, quod ſaxis adhæret, teſta in dorſum data.

Lepadum igitur duas differentias Rondeletius aſſignauit, quarum altera Lepas ſimpliciter vocatur, altera Lepas agria, & Auris marina dicitur. Forma autem inter ſe diſcrepant, & præſertim, quia Lepas in loco ſuperiori os habet, & in inferiori loco ori oppoſito meatum excrementorum; cum Auris marina hæc foramina in teſta ha-

Auris marinæ differentia. beat, Nomen verò Auris ſibi comparauit à figura, quoniam perbellè humanam Aurem repræſentat, vt licet intueri in iconibus datis libro tertio de Teſtaceis apud Vlyſſem Aldrouandum: ſed quoniam ibi Patellæ ſine carne delineatæ exhibentur, libuit in præſentia iconem Auris Marinæ cum ſua carne dare ſpectandam.

Auris marina cum ſua carne.

DE

Digitized by Google

DE PENICILLIS.

TVBVLI quidam teſtacei, Penicilli à Nuperis appellantur, quia in eorum cauitate quid contineatur ſimilitudinem referens Penicillorum, quibus Pictores vtuntur. Hi, iuxta ſententiam Rondeletij, molli quadam, & laxa ſubſtantia ſaxis alligantur; itaut aquarum vndis facilè cedant, & agitentur. Quando autem egreditur id, quod intus carnoſum latet, frondeum quoddam expandit, quod exprimitur in iconibus apud Rondeletium: quamuis multi alij ſint Tubuli, in quibus vermes latibulentur. Et tandem alij ſunt, qui in Spongijs viuere perhibentur, qui in ſequentibus iconibus exprimuntur. Licet nonnullis Authoribus hi Turbines Dentalis ſpecies eſſe ferantur.

Penicillorum inſtar Viuentes in ſpongijs.

Digitized by Google

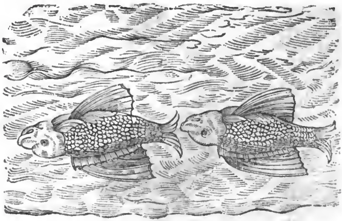
PARALIPOMENA HISTORIÆ Piſcium, & Cetorum. A

DE PISCIBVS VOLATILIBVS.

TRES Piſces volatiles Plinius recenſuit, ſcilicet Hirundinem, Miluum, & Lucernam, qui Piſces noſtra ætate ſunt notiſſimi, ſed, præter hos, multò plures fuerunt obſeruati, qui Plinio non enumerantur. Namq; Piſces volatiles ſquamoſi, diſtincti tamen à noſtris Hirundinibus volatilibus reperiuntur, qui circa caput Bonæ Spei degunt, & duos dicuntur habere hoſtes, nimirum in aquis Albicos piſces, & extra vndas Cornicem. Hi per aliquod temporis ſpatium ſupra aquas alis corpus ſuſtentant, deinde in aquam rurſus decidunt.

Lib.11.c.35 Videntur quodammodo hi Piſces non abſimiles illis, quorum meminit Ioannes B Euſebius Ieſuita in Hiſtoria Naturæ, dum inquit. Noctù volucres quidam piſces palmaris longitudinis in naues claſſis Indicæ cadere, & comprehendi ſolent, qui ha-
Antipathia. bent membranaceas alas ferè inſtar Veſpertilionum, quibus explicatis, ad centum, vel amplius paſſuum interuallum, vndas maris ſuperuolant, vt alios piſces inſequentes effugiant, ſed interdum vngues rapacium auium marinarum incurrunt: quapropter vbiq; pericula ſubeunt; ſicque citò denuò merguntur, vt à Cæli periculo ſe ſubducant. Horum nonnullorum icones in tabula Africæ delineantur, vt hic apparet.

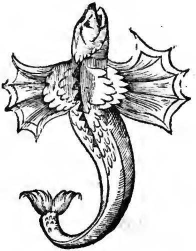
Piſces volatiles ſquamoſi.

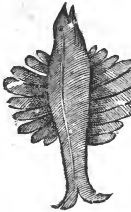
Pariter

Pariter in tabula Oceani ſeptentrionalis, apud Olaum Magnum, conſpicitur pictura aliorum piſcium volantium: Prima icon piſcis exprimit caudam repandam inſtar Delphini. Secunda icon ſpectat ad piſces tabulæ Lacus Albi, qui maximus, & remotiſſimus eſt verſus Septentrionem, & partim ad Moſcouitas, partim ad Sueuos, vel eis ſubditas gentes pertinet, vbi piſcis volatilis verſatur, qualis in ſubiecta icone delineatur.

Piſcis volans ex Olao Magno.

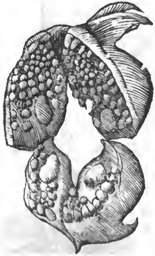
Piſcis volans Lacus Moſcouitici.

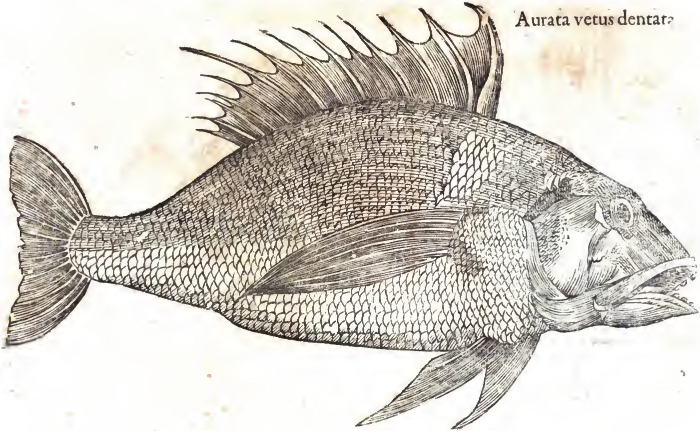
DE DENTICIBVS.

MVLTI ſunt piſces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen ſortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni ſpecies à vigore dentium, & συνόδων, ſiue συνόδους Græcis appellatur piſcis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum eſt nonnullos piſces, nempè Denticem, Synagridem, & Auratam ob ſingulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deinde Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoque ab Authoribus vſurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

Digitized by Google

Aurata vetus dentata

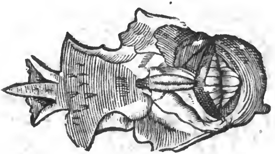
DE SARGIS. A

Sargorũ varia ſpecies.

PISCIS Σαργὸς potius Σάρκας deberet nominari à carne, quia, iuxta mentem Rondeletij, ſit piſcis pro corporis magnitudine ſpiſſus, & maiorem carnis habeat copiam, quàm Sparus, vel alij huius generis piſces. Huius igitur plures differentiæ, & icones in Hiſtoria Piſcium fuerunt datæ, in quarum prima delineatur Sargus ὀῤῥοπυγοστικτος, quia circa vropygium maculatus ſit, pinnas haber omnes aureas, præter eam, quæ circa anum nigriear. Lineæ etiam, præter nigras, plurimæ ſunt aurei coloris, & macula iuxta vropygium violacea, veluti totum etiam caput ad colorem violaceum vergit.

Secundo loco pingitur Sargus πολύγραμμος lineis aureis elegantiſſimè decoratus, item argenteis ſerræ figuram exprimentibus. Demum ibi datur icon Sargi, ad mentem Geſneri, qui poſtmodum iuxta opinionem aliorum, aliam Sargi figuram effigiat, vt licet conſpicari in Hiſtoria Aquatilium. Verùm huius poſtremi piſcis iconem Cornelio Sittardo aeceptam refert. Hanc figuram exhibemus ſpectandam, vt latus ſpeculandi campus Lectoribus præbeatur, vbi os, caput, & dentes Sargi repræſentari feruntur. B

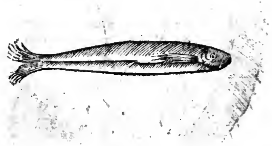
Sargi poſtrema icon Geſneri.

DE ATHERINA.

PISCICVLVS marinus, & littoralis eſt Atherina, quæ in marinis etiam ſtagnis reperitur, Aphijs ſimilis, dodrantali magnitudine, parui digiti craſſitudine, dorſo ſpiſſo, ventre leuiter depreſſo, ore paruo abſque dentibus, & oculis magnis, colore eſt vario: nam venter eſt argenteus, dorſum eſt fuſcum, circa caput ex flauo rubeſcit, inſtar Sardinarum, pinnas habet quattuor, binas ad branchias, bi- *Deſcriptio.*
nas in ventre, & aliam à podice, & præter has, duas alias in dorſo, omnes candidæ ſunt. Cauda duabus pinnis conſtat, vt in icone Bellonij apparet. Pro linea in medio corpore à branchijs ad caudam protenſa, ſpiſſum quid ſub cute oſtenditur, quod non poteſt aliter, quàm per ſimilitudinem faſcia appellari. Duæ igitur icones in Hiſtoria Piſcium fuerunt locatæ, nunc additur tertia, quam in publico Muſæo inuenimus, vt Lector his iconibus inter ſe comparatis magis congruam eligat.

Atherina alia.

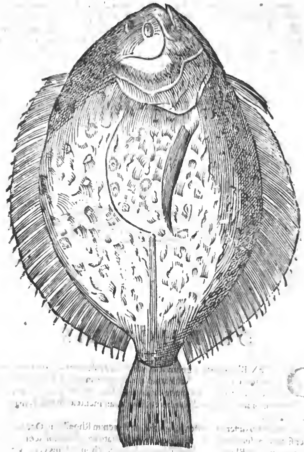
DE RHOMBIS.

DVPLEX Rhomborum genus leue vnum, & aculeatum alterum recenſetur *Rhomborum*
in Hiſtoria Piſcium. Aculeatum prona parte multos habet aculeos, ma- *differentia.*
ximè circa caput, & à capite caudam verſus, quibus aliud genus penitus
caret, alioquin ſimile; niſi quod tenuius eſt, capite, ad mentem Bellonij, magis ele- *Lib.2. c.48.*
uato, & grandi.

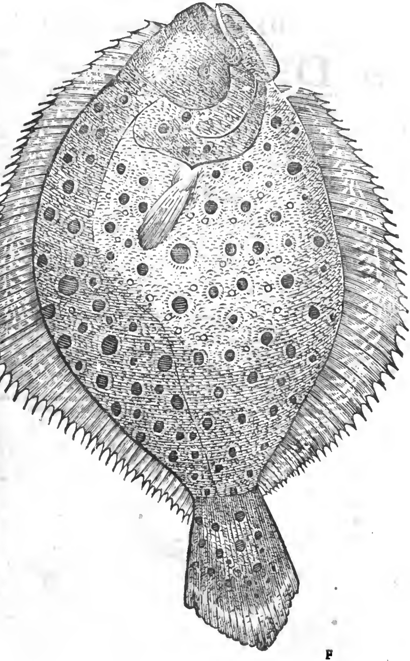
Præterea ambo differunt poſtea magnitudine: etenim Rhombi in Oceano comprehenſi cæteris ſunt maiores. Cum igitur loco citato tres Rhombi icones fuerint exhibitæ, nimirum Rhombi aculeati, Rhombi leuis, & Rhombi leuis veri. Modò addimus iconem ſpeciei à prædictis diuerſæ, colore Lamiæ, maculis obſcuris, & Rhombus leuis alter poterit appellari. Rurſus additur alia icon Rhombi aculeati, quæ icones infra erunt conſiderandæ.

RHOM-

Rhombus leuis alter.

Digitized by Google

Rhombus aculeatus alter.

DE APRIS MARINIS.

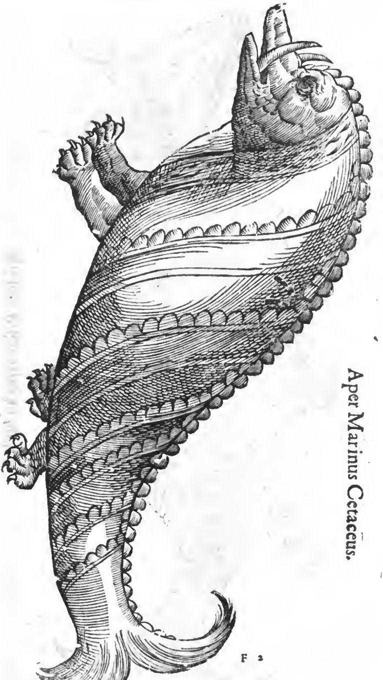
A

Lib. 3. c. 12. DESCRIBITVR Aper in Hiſtoria Piſcium, ex ſententia Rondeletij, hunc in modum. Aper eſt piſcis ſquamoſus, quamuis videtur tectus aſpera, & cute veluti villoſa, corpore ferè rotundo, & rubeſcente, oculis magnis, roſtro oblongo, & obtuſo, inſtar Suis, abſq; dentibus. Mox à capite, ſecundum longitudinem dorſi, aculeos habet præ acutos, duros, longos, rectos, ſed inæquales, & Setas Apri æmulantes.

Cæterùm hic Aper nullius ferè eſt conſiderationis, in comparatione ad illum, qui in mari Oceano olim fuit conſpectus, capite Apri, caninis dentibus, longioribus incidentibus, & acutis, & ſquamis miro ordine à natura diſpoſitis, vt in ſubiecta pictura apparet: ſic enim ab Ambroſio Pareo delineatur, quamuis intellexerimus hunc Aprum ad animalia amphibia eſſe reducendum. Et Geſnerus hanc belluam ſine nomine delineatam in Tabula Olai Magni aprum cetaceum appellauit, vt à B piſce eiuſdem nominis diſcriminaret.

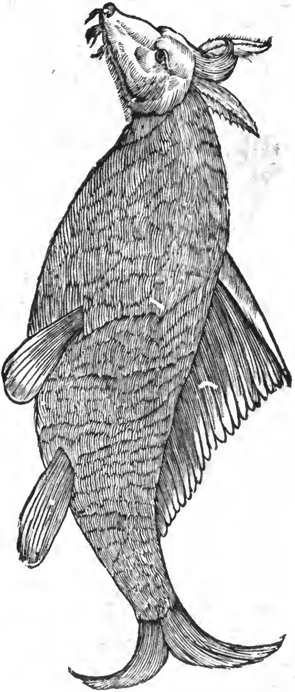
Non alienum à ratione eſſe exiſtimamus, ſi gregi Aprorum aquatilium Sues etiam marinos addamus, quorum duo genera in mari Indico verſari feruntur. Alterum genus roſtro eſt acuto, more Anſerum, alterum verò roſtro ita obtuſo, vt quando è mari attollitur, ſphæra prorſus eſſe videatur. Horum Suum nonnulli longi ſunt circiter ſex pedes, cauda lata, & bifida. Cum incipit mare commoueri, ſuper aquam eminentes videntur, & tempeſtate conflictati, virides apparent, immò viridem maris effigiem reddunt. Præterea, ritu Suum terreſtrium, vehementer grunniunt: quamobrem Nautæ huiuſmodi beſtias vagantes, & reſpirantes conſpicati certiſſimam tempeſtatem præſagiunt. *Suum marinorum differentia.*

Poſſumus addere tertium genus, quod in Regione Mexicana fuit obſeruatum, Vituli magnitudine. Piſcis hic Incolis vocatur Andura, ſed Hiſpanis, qui illam Regionem armis occuparunt, Hoga appellatur. Capite, & auriculis ferè eſt ſuillis. Ex C maxillis pendent cirri quinq; tanquam barbatæ appendices ſemipedem longæ. Carnem eſui non iniucundam habet. Animal eſt viuiparum, inſtar Balenæ. Dum natat in aquis, viridis, flauus, ruber, & prorſus inſtar Chamæleontis verſicolor apparet. Circa littora verſatur, & veſcitur folijs arboris Hoga nuncupatæ: vnde nomen ſibi comparauit. Animal eſt inſtar Suis dentatum, reliquos piſces obuios etiam ſe maiores necans: quapropter Piſcatores hanc beſtiam prius interficere conantur.

Aper Marinus Cetaceus.

Digitized by Google

Andura Piſcis aſpectu ſuillo.

Digitized by Google

DE GALEIS, SIVE MVSTELIS.

E

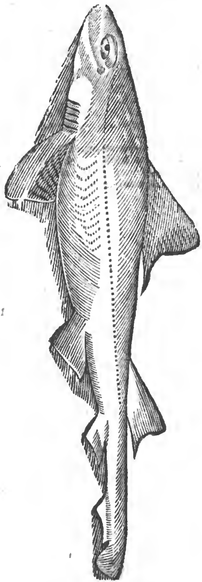
AD Piſces longos rotundos, & chartilagineos, Authores Muſtelos, ſiue Galeos referunt, qui ita nominantur, non ſolum quia Muſtelam terreſtrem longitudine corporis repræſentent, ſed etiam propter nonnulla alia, quæ ambobus communia eſſe creduntur, quemadmodum ſuoloco fuit explanatum. Sunt autem Canum marinorum ſpecies, quas Authores promiſcuè, modò latina, modò græca voce vtentes interdum, Muſtelos, & aliquando Galeos cognominant: immò ſæpè caniculas appellant, quia, ritu Canum, dentibus noceant. *Galeorum multæ differentia.*

Horum piſcium multæ differentiæ in Hiſtoria fuerunt numeratæ, nimirum κύων Ariſtotelis, Canis Galeus Vulgaris, Catulus maior, & minor Saluiani, Muſtelus leuis ex Geſnero, Galeus Aſterias, necnon Galeus glaucus Rondeletij, & demum Galeus Acanthias, ſiue Spinax.

F

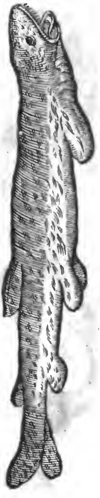
Cæterùm poſſumus iconum numerum augere, dum primo loco Galei leuis aliam ſpeciem damus, necnon aliam Muſteli differentiam, qui craſſus, niger, & curuus eſt, huncq; Vulgus Maſſilienſium Gautum, Auguerum cognominat. Rondeletius hæc verba Cattum Algarium interpretari videtur. *Cattus Algarius.*

Muſtelus leuis alter.

Digitized by Google

Cattus Algarius.

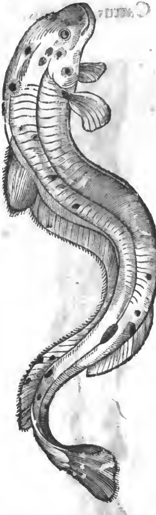

Pariter ſilentio non eſt inuoluenda quædam Muſtelæ Bohemicæ ſpecies: quamuis, iuxta aliorum ſententiam, ad Lampetras referri videatur. Eſt igitur, teſte Geſnero, hic piſcis pulcherrimis diſtinctus coloribus, ſcilicet flauo, croceo, candido, roſeo, & atro, pupilla oculorum nigra, & parte ambiente cærulea. Ante paucos annos huiuſmodi piſces in Bohemia comprehendi cæperunt, & primi, propter pulchritudinem, in vaſe amplo aqua pleno, viui, Regi ſeruabantur. *Deſcriptio.*

Muſtelæ

Digitized by Google

Muſtelæ Bohemicæ ſpecies.

Quoniam in genere Galeorum, Vulpeculæ, & Simiæ marinæ à nonnullis recenſentur; placuit hoc in loco belluam ex genere Amphibiorum, terreſtrem Vulpem facie ſimulantem delineare. Hæc voce Arabica Brethmechi, vt putat Geſnerus, nominari perhibetur. Capta fuit in Iaua Inſula, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, menſe Aprilis, fuitque longa circiter decem cubitos, & alta duos, cùm dimidio, magna ex parte rubicundi coloris, & quibuſdam in locis cœrulea. Cauda autem, vbi inſtar caudæ equinæ diffundebatur, ad colorem cæruleum dilutum inclinabat, rubeis diſtincta maculis. Vngues leonini ferè, ſeu potiùs pantherini apparebant, veluti & cauda, quæ caudam Pantheræ, ratione macularum, ſimulare videbatur.

Breth-

Brethmechi Arabum.

DE LAMIIS. A

Lib. 5. hiſt. an. c. 5.

LAMIA παρὰ τȣ̃ λαίμȣ, nimirum à gnla nuncupata eſt, qnoniam magnam habeat gulam, ideſt, quod voraciſſimum ſit animal, ſed, teſte Bellonio, noſtris Piſcatoribus piſcis eſt incognitus, nam quamuis Nicander, & illius verbis fretus Rondeletius, Lamiam à Cane Carcharia Ariſtotelis non diſcriminent: nihilominus ſi attentè verba Ariſtotelis meditemur, inueniemus Lamiam inter genera planorum piſcium, non autem Galeorum à Philoſopho fuiſſe collocatam. Item Oppianus Lamias à Canibus diſtinxit: quamobrem vnà cum Bellonio Lamiam latum eſſe piſcem ſtatuendum eſt. Creſcit igitur, ex eodem Authore, talis piſcis in maximam molem, cute tegitur ſcabra, os habet in anteriore capitis parte, vt ſquatina, & mirandum eſt, vt inquit ipſe, quod dentibus plus minus ducentis eſt refertum, in vtraque maxilla per quaternos ordines diſpoſitis circa radicem latis, in pyramidem deficientibus, & circa latera crenatis. B

Dentium deſcriptio.

Quare hæc Bellonij verba multis dubitandi anſam dederunt, quod Bellonius cum iconem huius animalis omittat, hanc beſtiam cum Cane Carcharia confundat. Etenim quis vix poteſt ſibi perſuadere, quod Lamia piſcis planus, tam amplis dentibus muniatur: non negamus quidem illi ineſſe multos dentes, ſed vt plurimum paruos, quales in ſequenti icone conſpiciuntur.

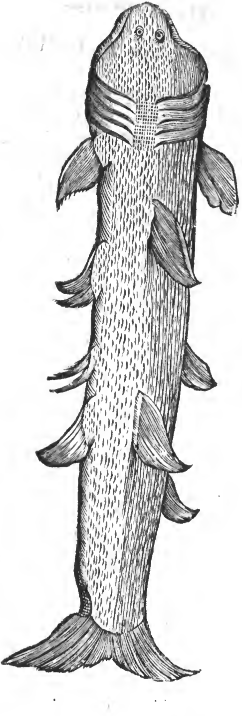
Denticuli exiſtentes in ore Lamiæ.

Præterea damus iconem Lamiæ cetaceæ ex Epidaurijs littoribus aducctæ, vt aliqua ſaltem huius animalis icon in vaſta Piſcium Hiſtoria habeatur.

Lamia

Digitized by Google

Lamia Cetacea ex Epidauro.

Digitized by Google

DE RANIS PISCATRICIBVS. A

Deſcriptio. RANA marina, ſeu piſcatrix ita dicta, quoniam in piſcando magna vtatur ſolertia, caput habet toto corpore longè grandius aculeatum, aſperum, orbiculatum, & depreſſum, os pro corporis mole ampliſſimum, & dentibus multis acutis, & recuruis armatum. Oculos habet amplos, potiùs in vertice capitis, quàm in temporibus ſitos. Cauda rotunda eſt, breuis, & carnea, cute tegitur iuxtà internam partem ſubalbida, & iuxta ſupernam ex nigro flaueſcente.

Nos igitur in præſentia huius piſcis multas aſſignari differentias opinamur, propter diuerſas icones, quæ hodie monſtrantur. Siquidem in Hiſtoria Piſcium tres conſpiciuntur. *Differentia.* In prima icone apparet Rana piſcatrix vulgaris; deinde Rana piſcatrix Authoris, & demum tertio loco Rana piſcatrix minor effigiatur. Modò alias addimus picturas, in quarum prima Rana piſcatrix Georgij Fabritij apparet, & tandem B datur icon illius Ranæ, quam noſtri Piſcatores, ſeu potiùs Ichthiopolæ Bufonem marinum, & Nautæ piſcatores Diabolum marinum indigitant.

Digitized by Google

Rana piſcatrix Georgij Fabricij.

Digitized by Google

Rana piſcatrix alia, ſeu Bufo marinus.

DE ACCIPENSERE, & Attilo.

D

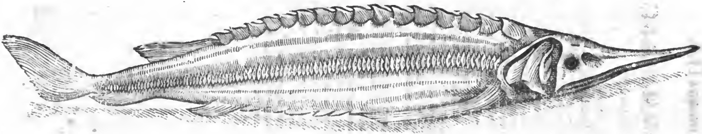
HI ſunt duo piſces, qui propter magnam inter ſe conuenientiam, ſpectatores aliquando decipiunt; diſcrepantq; tamen, quoniam Accipenſer, ſeu Sturio pelagius eſt Attilus amnicola, & Pado familiaris. Accipenſer non temerè viſus eſt æquare trecentas libras; cum tamen Plinius ſcripſerit Attilum ad mille libras interdum excreuiſſe, quæ magnitudo inſignis, & rara eſt.

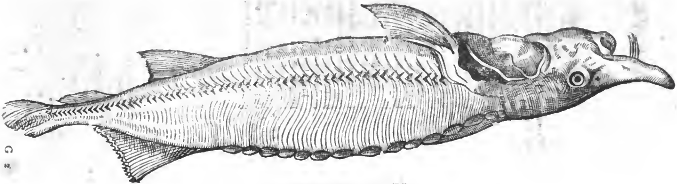
Præterea Attilus, quando ad certam molem excreuit, ſquamas hiſpidas abijcit, quas per quinque ordines diſpoſitas in ſumma dorſi ſpina, ex vtroq; latere geminatas geſtat; quibus abiectis, tactu leuis euadit.

Deſcriptio vtriuſque. Ex altera parte Sturio mirificè palato gratificatur; cum viciſſim caro Attili mollis, & palato non admodum iucunda ſit. Huius oculi parui ſunt in tanta mole corporis, & ſic deinceps Lector varias vtriuſque conditiones, & prærogatiuas in Hiſtoria Piſcium videre poterit. Hic igitur Attili, & Accipenſeris alias icones damus.

Acci-

Accipenſeris icon ex Polonia.

Attili alia icon.

DE PISCIVM ORBIVM Varietate. A

MVLTAS eſſe horum piſcium differentias varij Authores nobis inſinuant: nam quamuis Saluianus huius generis piſcium vnum tantùm agnouerit, Bellonius tamen duo genera eſſe tradit, ambo rotunda, & duro corio tecta, horum verò vnum tantùm depingit. Rondeletius plura genera eſſe ſignificat, ex Orientali, & Septentrionali plaga delata, & tria delineat, quorum primum ſimpliciter Orbem cognominat, alterum Orbem ſcutatũ, tertium, & poſtremum Orbem echinatum vocat. Prædictis Geſnerus alia addit genera, licèt minus rotundo corpore. Immò in noſtra Piſcium Hiſtoria Orbis Rhodius, & ſtellatus fuit monſtratus.

Differentia varia orbiũ.

Tandem Cluſius, inter multas ſpecies huius generis Piſcium, meminit Orbis rictu Ranæ, qui habebat longitudinem ſexdecim vnciarum, & ambitus corporis menſuram viginti vnciarum ſuperabat. Totum corpus erat fuſcum albicantibus maculis diſtinctum. Caput erat craſſum, ſupercilijs elatis, cum ore latiuſculo, & fiſſo, in modum rictus ranæ, præter formam aliorum piſcium orbiculatorum. B

Quamuis Geſnerus varias oblongi orbis differentias recenſuerit: nihilominus hanc ſpeciem non ita eleganter expreſſit atque Cluſius. An poſtea huiuſmodi piſcis Lepus marinus Apuleij appellari poſſit, quemadmodum Geſnerus opinatur; id Cluſius in dubium reuocat.

Inſuper idem Cluſius in Exoticis memorat orbem oblongum capite teſtudinis, qui corio fuſci coloris erat tectus, & teſſellis inæqualibus variè diſtinctus, modò ferè orbicularibus, modò figura Rhomboide, modò quadrangula, ijſq; omnibus maculas candidas habentibus. Collum habebat oblongum, præter naturam aliorum piſcium Orbiculatorum, & in ſingulis lateribus iuxta collum habebat pinnam ex fuſco rubentis coloris, ſimiles erant pinnæ infimi dorſi. C

In præſentia alias habemus icones proponendas, quarum prima eſt icon Orbis Hiſpanici dentati, ſecunda eſt pictura piſcis Septentrionalis in Olai magni tabula delineati, qui orbibus annumerandus eſſe videtur, quamuis apud ipſum piſcis duodecim pedum nominetur, quam menſuram ad longitudinem piſcis referendam eſſe Geſnerus arbitratur. Tertiò demum loco proponitur effigies piſcis echinati fortè ex genere Orbium, qui à Ioachimo fuit communicatus.

Alia differẽtia præter enumeratas.

Orbis

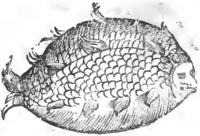
Digitized by Google

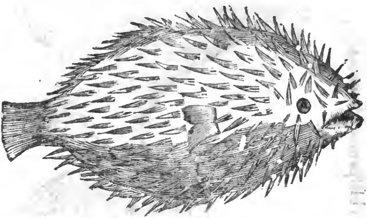
Orbis Hiſpanicus dentatus.

Digitized by Google

Piſcis Septentrionalis fortè ad genus orbium referendus.

Piſcis echinatus fortè ex genere orbium.

Digitized by Google

Præterea Carolus Cluſius in Exoticis alias huius generis piſcium icones exhibet *Lib.6.c.22.*
prima ſpecies ſquamis prorſus carebat, ſed dura cute tegebatur, aculeis adeò firmis roborata, vt non ſine nocumento apprehendi poſſet. Erant aculei in dorſo, & lateribus longiores, & maiores, in pectore verò minores, & breuiores. Ex Oceano ſeptentrionali allatum piſcem eſſe coniectabat.

E

Alterius etiam Orbis echinati iconem præbet ſpectandam, qui ab extremo ore ad caudam vndecim vncias erat longus; eius ambitum ſexdecim vnciæ explebant. Coloris erat in dorſo fuſci nigris maculis conſperſi, & circa ventrem cinerei. Binas pinnas in lateribus habebat; pariter alias duas, quarum vna in extremo dorſo ſupra caudam locabatur, altera poſt podicem fuſci coloris. *Deſcriptio horũ piſciũ.*

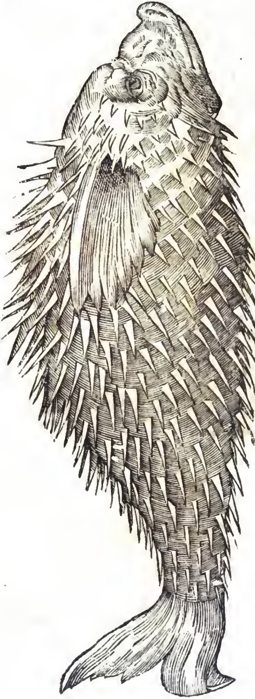
DE RELIQVIS PISCIBVS aculeatis.

F

ORBIVM Echinatorum hiſtoria in memoriam reuocauit nonnulla alia piſcium genera, quæ ſpinis armantur. Vnius meminit Cluſius ſub nomine piſcis hiſtricis. Hic piſcis ab extremo ore ad initium caudæ longus erat viginti vncias, & craſſus viginti nouem, ſquamis carebat, & corio albicante tegebatur, vbique firmis, & acutis ſpinis obſito; quarum baſis in binas alias breues, & ſub cute latentes deſinebat. Labia erant rugoſa, & bina oſſa pro dentibus ſtabant. Oculi erant illi grandes, & ſupercilia elata quattuor ſpinis horrifica. Vtrinque in lateribus pinnam geſtabat, item binis alijs munitus in fine dorſi. Breuiores ſpinæ erant vnciam longæ, longiſſimæ triunciales, mediæ duarum vnciarum. Longiſſimæ latera armabant, reliquæ totum corpus, ſeruata quadam ſerie, ſed circa caudam rariores. Spinæ ſupra caput erant erectæ, & quæ verſus os vergebant in anteriorem partem erant conuerſæ. *Lib. 6. exot. cap. 21.* *Orbes echinati.*
G Quamobrem, ratione huius deſcriptionis, hic piſcis videtur quodammodo conuenire cum aliqua ſpecie orbium echinatorum, iam ab eodem Cluſio delineatorum. Prçterquamquod os rictum hiſtricis æmulare videbatur.

Pariter Theuetus, referente Pareo, in ſinu Perſico, Arabiam verſus, ſcribit comprehendi piſcem Carpioni quodammodo æqualem, longis aculeis circumuallatum, quibus, aduerſus omne genus piſcium, præliatur. His autem dentibus, ſi homo leuiter vulneretur, niſi praſtò ſint præſidia, intra ſpatium viginti quattuor horarum perit, & talem belluam Hærinaceum marinum appellare videtur. Exprimitur igitur in hac icone, vel ſaltem illi non abſimili. *Venenum piſcis.*

Hærinaceus

Hærinaceus marinus.

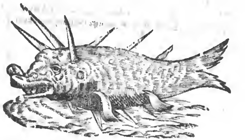
Digitized by Google

Amplius ſi aliquod animal ad Herinaceos marinos eſt referendum, proculdubiò erit ille piſcis, qui ab Arabibus in Oceano obſeruatur, & ab ipſis Calſtol Iaul nuncupatur, quæ voces piſcem periculoſum, ſeu mali ominis nobis inſinuant: propterea E quod, quando ſæpè apparet, plerumq; aduerſi quidpiam contingere ſolet. Effigiatur à Cornelio Iudæo in tabula Aſiæ. *Piſcis malè ominis.*

In primis eſt animal horrendi aſpectus, & rictum inſtar Suis geſtat, cum dentibus ſerratis: deinde ab initio capitis ad extremitatem caudæ ſex aculei firmi, & magni necnon ad pugnandum, & feriendum idonei conſpiciuntur: ſed tres propè caput cæteris ſunt maiores, nempè inſtar corniculorum, cum alij minores ſint, & æqualiter inter ſe diſtantes, poſtremus verò propè caudam aliquantulum eſt recuruus. Cauda eſt bifida, & pars ſuperior maior eſt inferiori, cum aculeis in ſummitate. Circa ventrem pinnis eſt refertus, quibus natando vtitur. In ſequenti icone exprimitur.

F

Herinaceus Arabum.

DE

Hærinaceus marinus.

Digitized by Google

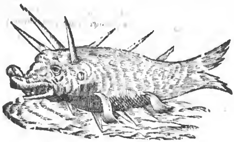
Amplius ſi aliquod animal ad Herinaceos marinos eſt referendum, proculdubiò erit ille piſcis, qui ab Arabibus in Oceano obſeruatur, & ab ipſis Calſtol Iaul nuncupatur, quæ voces piſcem periculoſum, ſeu mali ominis nobis inſinuant: propterea quod, quando ſæpè apparet, plerumq; aduerſi quidpiam contingere ſolet. Effigiatur à Cornelio Iudæo in tabula Aſiæ. *Piſcis mali ominis.*

B

In primis eſt animal horrendi aſpectus, & rictum inſtar Suis geſtat, cum dentibus ſerraris: deinde ab initio capitis ad extremitatem caudæ ſex aculei firmi, & magni; necnon ad pugnandum, & feriendum idonei conſpiciuntur: ſed tres propè caput cæteris ſunt maiores, nempè inſtar corniculorum, cum alij minores ſint, & æqualiter inter ſe diſtantes, poſtremus verò propè caudam aliquantulum eſt recuruus. Cauda eſt bifida, & pars ſuperior maior eſt inferiori, cum aculeis in ſummitate. Circa ventrem pinnis eſt refertus, quibus natando vtitur. In ſequenti icone exprimitur.

F

Herinaceus Arabum.

DE

DE COPSO, BARBOTA, & Botatriſſa.

A

Copſus qui Piſcis.

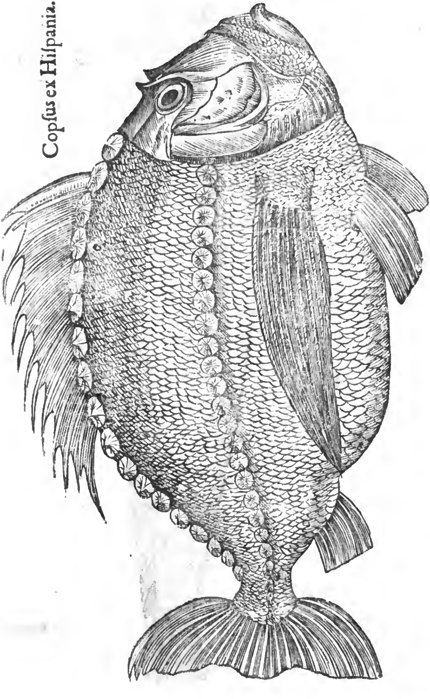
PISCEM quemdam Ichthiocollam,quaſi glutinc tedundantem Authores nuncupant, quemadmodum in Ponto ſimilem piſcem Coſſanum indigitant. Itali Colpiſcem,& Vulgus Colabuccum cognominat,vt Bellonius teſtificatur,qui ſimilem piſcem Bononienſibus Copſum appellari aſſeuerat ; cum tamen Copſus nobis, & Ferrarienſibus ſit Galeus Rhodius Veterum, vt in ſua Hiſtoria fuit explicatum. Reliquum eſt modò, vt piſcem ſub hoc nominc ab Hiſpania miſſum Lectori oſtendamus, vt figuram huic nomini magis congruam ponderet.

Barbota Etymum.

Galli vulgò Barbotam appellant quemdam piſcem non à barba, vt teſtatur Bellonius, ſed ex eo, quod,Barborare, cænum,& lutum roſtro,more Anſerum, commouere dicunt: hinc tamen non ſit quin Barbota cirro tecto, & breui , inſtar barbæ , in maxilla inferiori non inſigniatur . Nos in præſentia damus aliam barbotam multis cirris decoratam, quæ Plinij Glumis eſſe à multis perhibetur. B

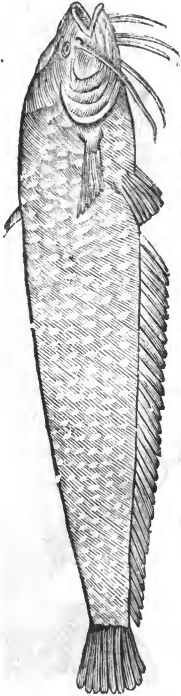
Botatriſſam Inſubres appellant quamdam piſcis ſpeciem, quæ aliter muſtela lacuſtris nuncupatur,& Mediolanenſes,ſecundum Cardanum, Bottam ſimpliciter indigitant, quia vtri ſit ſimilis: cum Mediolanenſibus vtris botta cognominetur. Sed ſatius eſſet ob capitis huius piſcis ſimilitudinem cum Buſonibus , Bottam cognominare : nam Buſones Botti nominantur; quandoquidem non ſolum figura capitis , ſed etiam rictu hic piſcis ranas ſimulat . Datur hic alia icon, quæ in Hiſtoria piſcium non fuit locata, & Botatriſſa, ſeu congener muſtelæ paluſtri Bellonij nuncupari poteſt.

Copſus

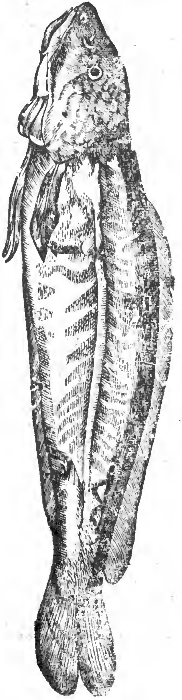
Copſus ex Hiſpania.

Digitized by Google

Barbota alia.

Digitized by Google

Botatriſſa alia, ſeu Muſtelæ paluſtri Bellonij congener.

Digitized by Google

DE EPERLANO.

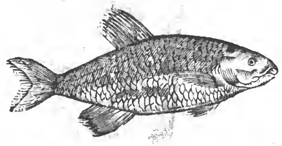
A

Eperlani etymum.

RONDELETIVS Eperlanum vocat quemdam Piſcem, cuius icon datur in Hiſtoria Piſcium, quoniam ſuo nitore Vnionem, nempè Perlam referat; quamuis poſtea Bellonius, & Geſnerus Epelanum nuncupent. Geſnerus Epelanum Sequanæ deſcribit Lutetiæ frequentem, quaſi Excellanum à præſtantia, qua cęteros Piſces ſui generis anteceллit. Arburno facit ſimillimum in hoc tantummodò differentem, quod rufas radices pinnarum habeat, & lineam, quæ latera ſecat verſus caudam valdè inflexam quinq; digitorum longitudinem, & pollicis latitudinem interdum ſuperare aſſeuerat. Deinde ſcribit à Ferrarienſibus Borbolum nuncupari, & à Rothomagenſibus Ouellam, quoniam hic Piſcis ouis ſemper ſit prægnans. Huius forma datur in ſequenti icone.

Ouella Piſcis.

Eperlanus Geſneri.

DE TRVTIS.

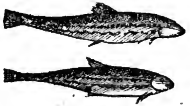
TRVTA à trudẽdo aquę impetu dicta, multas cõprehendit ſpecies, cũ alię ſint fluuiatiles, aliæ lacuſtres, quæ Salmonata cognominãtur. Deinde fluuiatiles, alię magnæ, alię paruę sũt, itẽ colore inter ſe variãt. Tradit Rũdeletius quaſdam Trutas paruas eſſe, eaſq; albas, quales in fluuis Santonũ, & Boiorũ verſantur, alias

eſſe

eſſe maiores,& flauas. Pariter Geſnerus ſcribit ſe audiuiſſe alicubi in Germania Trutam flaui coloris fuiſſe comprehenſam.

Vtcumq; ſit, in præſentia exhibere volumus iconem Trutæ vulgaris, quam muſte- E læ ſpeciem nonnulli eſſe autumant, & cum Spinulo Alberti conuenire arbitrantur. *Truta vulgaris.* Poteſt quoque vocari Spinula rubea capta Bononiæ in fluuio Sapinæ.

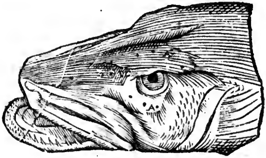
Truta vulgi, ſeu Spinula rubea capta in fluuio Sapinæ.

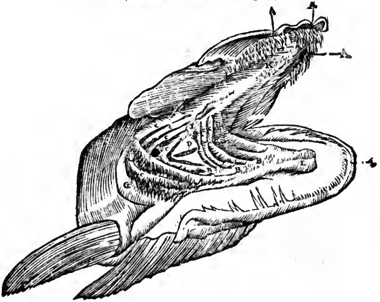

DE LVCIO.

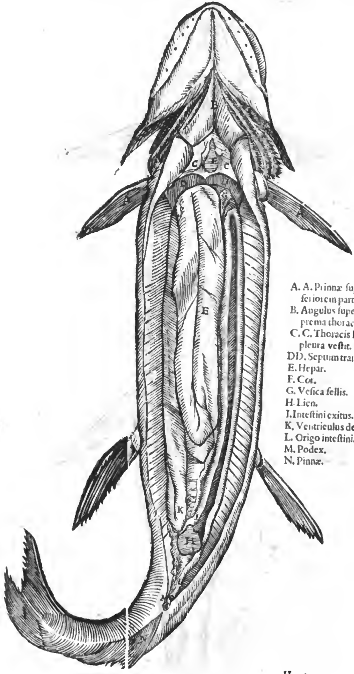
PISCIS eſt Lucius nulli non notus, ita nominatus, quia noctu luceat: hac de re admirandus, ſed potiſſimum propter caput, cum Author de natura rerum Lucium in cerebro lapidem chryſtallo ſimilem gerere ſcribat. Nos autem caput huius Animalis admiramur, quia roſtrum habet longum, rictum maximum, anſerino roſtro à Rondeletio comparatum. Maxilla inferior ſuperiore eſt longior,& inſtar cochlearis excauata. Dentes in eo plurimi non vno modo diſpoſiti,& teſte Alberto, di- H uerſarum acierum; nam in parte anteriore inferioris maxillæ dentes ſunt parui, in os recurui; in ſuperiori maxilla nulli, quoniam, cum ea latior ſit, dentes extra os prominentes, & inferioribus non occurrentes, eſſent inutiles. Itaque horum loco, natura, Rondeletio teſte, duos dentium ordines palato infixit. Placuit igitur hæc omnia icone capitis huius animalis explanare, poſteaquam in Hiſtoria Piſcium non fuit collocata. Immò addimus reliquas partes internas Lucij diligenter delineatas, & à Clariſſimo viro Io. Ant. Godio Anatomico noſtræ ætatis celeberrimo examinatas: veluti in Iconibus Lector conſpicari poterit.

A. Foramina, quæ ſparſim frontem Lucij inſignunt.
D. Nares.

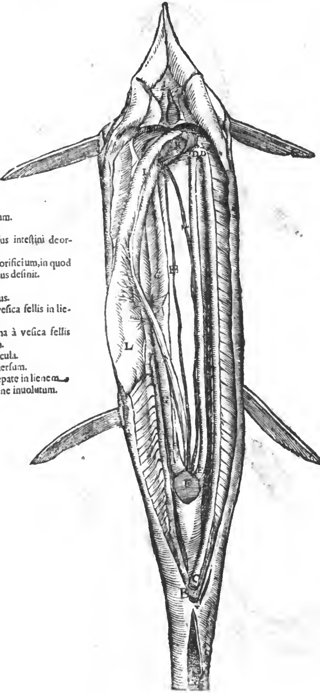

A. A. A. Dentium ſeries in palato.
B. B. B. Faucium aſpera ſcabrities.
C. C. C. C. Branchiæ vtriuſque lateris introrſum dentatæ, & extrorſum, ſeu foras inflexæ.
D. Os gulæ, ſeu œſophagi.
E. Lingua.
F. Dentes mandibulæ inferioris.
G. Rictus gulæ.
I. I. Palatum.
K. Palati aſpera ſcabrities.

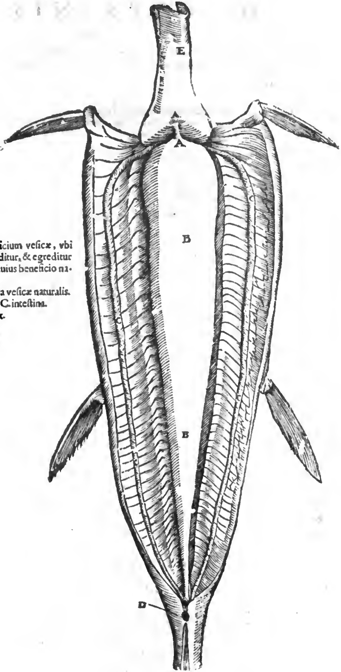

A. A. Pinnæ ſuperiores ad inferiorem partem thoracis.
B. Angulus ſuperior,& pars ſuprema thoracis.
C. C. Thoracis latitudo, quam pleura veſtit.
DD. Septum tranſuerſum.
E. Hepar.
F. Cor.
G. Veſica fellis.
H. Lien.
I. Inteſtini exitus.
K. Ventriculus deſinens.
L. Origo inteſtini.
M. Podex.
N. Pinnæ.

B. pudendum.
C. anus.
DD. reuerſus inteſtini deorſum.
E. inteſtini orificium, in quod ſtomachus deſinit.
F. lien.
G. ſtomachus.
H. vena à veſica fellis in lienem.
I. altera vena à veſica fellis in lienem.
K. fellis veſicula.
L. hepar inuerſum.
M. vas ab hepate in lienem pinguedine inuolutum.

Digitized by Google

AA. orificium veſicæ, vbi ingreditur, & egreditur aer, cuius beneficio natant.
BB. figura veſicæ naturalis.
C. C. C. C. inteſtina.
D. podex.
E. gula.

Digitized by Google

DE CYPRINIS.

CVM horum piſcium multæ differentiæ in propria Hiſtoria memoratæ fuerint, in præſentia Cyprini paluſtris partes internas proponimus examinatas; videlicet.

A.1. ſemicirculi branchiarum oſſei ſuperficies interna vtrinque cirrata: item ſemicirculi oſſei ſuperficies inferior vtrinq; cirrata, quemadmodum ſuperior villoſa, nimirum villis duplicis ordinis inſignita.

C. Acetabulum, in quo lapis Cyprini continetur.

4. Lapidis Cyprini pars exterior.

5. Eiuſdem lapidis pars interior.

AA. Dens interior primi ordinis, & ſecundæ magnitudinis.

BB. Dens alterius ordinis, ſcilicet medij, magnitudinis primæ, & omnium maximus.

CC. Dens ordinis etiam ſecundi, & tertiæ magnitudinis.

DD. Dens pariter ordinis ſecundi, & magnitudinis omnium minimæ.

EE. Dens ordinis tertij, qui, ratione figuræ, papillaris poteſt appellari.

FF. Pars maxillarum interna reſpiciens ventrem.

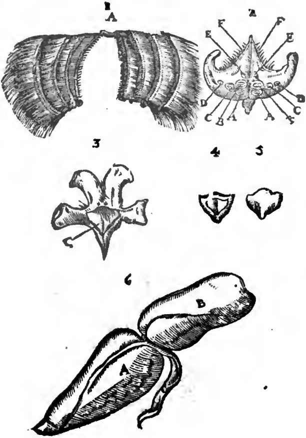
A. Veſica inferior reſpiciens caudam.

B. Veſica ſuperior deſinens in ventriculum.

C. Tunica externa veſicæ.

Digitized by Google

Cyprini Paluſtris anatome.

Digitized by Google

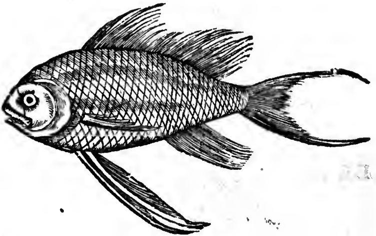
DE PERCIS.

A

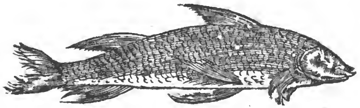
Percarũ variæ ſpecies.

PERCA eſt ille piſcis, quem nos piſcem Perſicum appellamus, cuius multas icones Lector conſpicari poteſt in Hiſtoria Piſcium, vbi maiores, & minores delineantur, ſed hic damus aliam ibidem non delineatam. Deinde alium piſcem Percæ conſimilem, quem Geſnerus Schedal Danubij in Bauaria eſſe opinatur, quoniam comprehendatur in Danubio, circa Viennam, Badam, & alibi, & Lucio Percam poſſe nuncupari aſtruit. Vilis eſſe pretij, carne molli, abſq; dentibus ſcribit, & habere barbulas infra, & ſupra ſtylo ferreo, qui vaginis enſium addi ſolet, craſſitudine æquales, interdum etiam longitudine. Forma non multum diſſimilis eſt Lucio, pinnis verò dorſi aculeatis, rictu Percę, & putat Schaid dici in Danubio à noxa, quam alijs piſcibus infert, nam alios deuorare dicitur: quandoquidem ſchedel cranium eſt, ſicque fortaſſis à magnitudine capitis nomen piſci eſt impoſitum. B

Percæ alia ſpecies.

Schedel Danubij apud Geſnerum.

DE NONNVLLIS ALIIS PISCIBVS diuerſi generis.

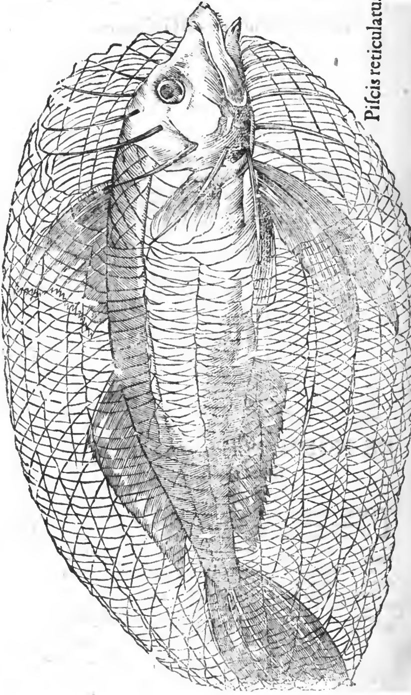
ICONES nonnullorum diuerſi generis piſcium, quæ ſub Neptuni imperio vagantur, in publico Muſæo inuentas, ne in tenebris iacerent, hoc in loco ſpectandas proponimus, & prima eſt figura cuiuſdam Piſcis reticulat, iuxta littus Iluæ inſulæ capti, qui, loco miraculi, Sereniſſimo Franciſco Magno Hetruriæ Duci fuit oblatus. *Piſcis Reticulatus.*

Secundo loco effigiatur Piſcis, apud Polonos, Sedacz nuncupatus, qui ad magnitudinem vlnæ Bononienſis excreſcit.

Tertio loco pingitur Piſcis verſans in Oceano circa Polum magnetis, cuius figuram Cornelius Iudæus in tabula Aſiæ exprimit.

Quarto loco damus effigiem ouorum alicuius Piſcis, quæ nigerrima erant, & foliolis herbæ adhærebant, ſicut in icone exprimuntur.

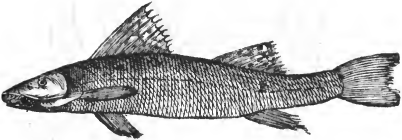
Piſcis

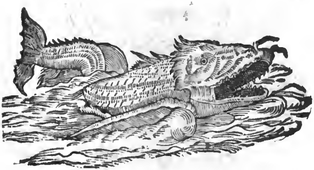
Piſcis reticulatus

Digitized by Google

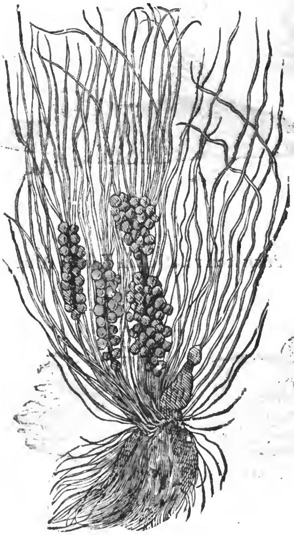
Sedacz Piſcis.

Piſcis icon veluti eſt in Tabula Aſiæ.

Oua nigerrima Piſcis.

Digitized by Google

DE CETIS, ET ALIIS Aquatilibus immenſæ molis.

E

QVAMVIS ſuperius nonnullorum Cetorum obiter meminerimus: nihilominus in præſentia ex profeſſo horum nonnullorum icones dare ſpectandas decreuimus: cum in Hiſtoria Piſcium impreſſæ non fuerint. Primitùs exprimitur effigies Ceti capillati, vel criniti, cuius figuram tantummodò *Effigies Ceti* Olaus Magnus in ſuis Tabulis delineauit, cum nullam eius explicationem propoſuerit: ideòque veritas in ambiguo verſatur. *capillati.*

Cetus capillatus.

Digitized by Google

Deinde eodem in loco Olaus Magnus pingit aliud maximum animal aſpectu quaſi flammeo horrendum, capite quadrato, barba prolixa, & multis cornibus inſignitum. Geſnerus Cetum barbatum appellare voluit. Caput quattuordecim cornibus eſt radiatum, quæ vtrinque ab oculo inchoantia per occipitium tranſeunt. A Sed dubitat Geſnerus an hoc animal rectè fuerit deſcriptum. Quandoquidem Albertus nonnullis Cetis cornua ineſſe non ſcripſit, ſed appendices quaſdam corneas circa oculos, octo ferè pedes longas, plus minus iuxta magnitudinem piſcium, quæ ex lato in acutum deſinunt.

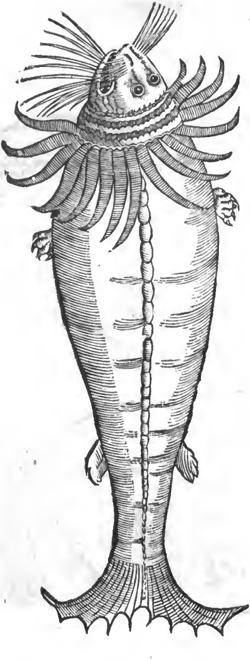
Cornua piſcium.

Inter Cetos reponitur etiam Phyſeter, ſeu Phyſalus animal aquatile, quamuis Phyſeter apud Ariſtotelem ſit fiſtula, qua huiuſmodi animantes aquam proijciunt. Quidam, Geſnero teſte, Phyſeterem nuncupant, quoniam, excitatis vorticibus, vndas maris tale animal ſubuertat; & licèt ſit animal immenſæ molis, ad Balenæ tamen magnitudinem nunquam accedit. Turnerus ad Geſnerum ſcripſit, quòd huiuſmodi Bellua tantam aquæ copiam fiſtulis in naues aliquando profundit, vt facilè ſubmergantur.

Phyſeter vox æquiuoca.

In tabulis Regionum ſeptentrionalium Phyſeterem forma equina capite ſine auribus, patulis naribus, ore ſine lingua, & duabus fiſtulis prominentibus, depingunt, vt in ſequenti figura licet intueri, ſed hanc picturam vnà cum Geſnero abſurdam eſſe B opinamur: etenim Lector effigiem Phyſeteris genuinam in Hiſtoria Piſcium, ſeu Cetorum delineatam conſpicabitur.

Digitized by Google

Cetus barbatus.

Digitized by Google

Pſeudophyſeter.

Digitized by Google

Cum inter Cetos Delphini recenſeantur, & eorum genuinæ icones in propria Hiſtoria locatæ fuerint, in præſentia nihil, niſi nonnulla oſſicula Delphinorum proponenda habemus, vt apparet in iconibus.

Delphini oſsicula.

1

2

3

Phocæ, ſeu Vituli marini duæ differentiæ in Cetorum Hiſtoria fuerunt memoratæ. Hic addimus tertiam, quæ ab Ambroſio Pareo Vitulus marinus monſtroſus appellatur, fortaſſis quoniam à Vitulo marino vulgari diſcrepet: non tamen ſimpliciter monſtrum nuncupari debet, cũ huius generis beſtia non rarò comprehendatur. Tradit enim Olaus Magnus ſimilem belluam, iuxta littus Bergæ, fuiſſe captam, & nuper aliam ſimilem Carolo Nono Regi fuiſſe oblatam, quæ in Viuario fontis Belleaquæ diù vixit, & ab aquis in terram gradiebatur: Demum quinq; ab hinc annis Bononiæ à quibuſdam Circumforaneis tale animal viuum, quæſtus gratia, publicè monſtrabatur, & ſenex maris vocabatur; quandoquidem eius aſpectus faciem ſenis apprimè ſimulabat, vt in icone conſpicitur. *Vbi tales beſtiæ ſita.*

Vituli

Digitized by Google

Vituli marini alia ſpecies.

Digitized by Google

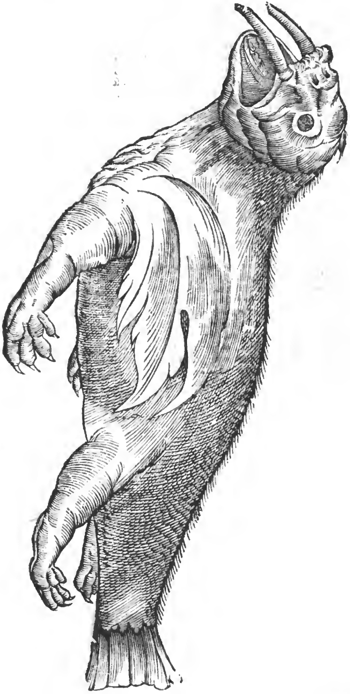
Quædam beſtia inter Cetos numeratur, quæ Germanis, teſte Geſnero, *Roſor* nominatur, quod nomen factum eſſe aſſeuerat ab impetu, & ſonitu belluæ, dum per vndas marinas fertur: hinc quidam latina voce Roſmarum indigitare voluerunt.
E Verùm putat Geſnerus hoc nomine fuiſſe donatam beſtiam à voce, *Ris*, quæ, lingua germanica, Gigantem indicat, fortaſſis à magnitudine, & robore, quo cæteris Piſcibus, & Cetis hæc beſtia præſtat. Hæc bellua binis dentibus elephantinis eſt prædita, quibus tanquam clauis ſe de ſcopulis ſuſpendit. In extrema Moſcouia, vel Hun- *Somnus animalis.*
garia Scythica, non longè ab ortu Tanais *Morſz* nominatur, ſed Ambroſio Pareo Elephantus marinus dicitur, cui amphibium eſt animal, additque dentibus circa rupes ſe ſuſpendere, ſicque dormire: vnde Nautæ conſpicientes littus petunt, & craſſioribus funibus ipſum conſtringunt. Sed animal his vinculis non excitatum, magno ſtrepitù, & lapidum iactu expergefacere conantur, ſicque in mare ſolito impetu reſi- *Vſus.*
lire conatur, ſed vinculis nodatum adeò manſueſcit, vt arbitrio nautarum regatur: quamobrem ipſum mactant, adipem eliciunt, & corium in corrigias diuidunt, quæ quoniam validæ ſunt, & nunquam corrumpuntur, magni pretij eſſe perhibentur.

Succedit alia bellua marina, noſtro indicio, cum ſuperiori eadem, Elephantis ma-
F gnitudinem æquans, quam genuinum roſmarum eſſe multi autumant, cuius figuram Olaus Magnus in ſua Tabula delineauit, ſed nullam explicationem addidit: quapro- *Alia deſcriptio.*
pter Geſnerus pedes in hoc piſce improbat: quamuis pictura huius animalis, quæ in Curia Argentinæ ſpectatur, pedes oſtendat. Etenim caput ad ſceleton veri capitis factum eſſe, & reliquum corpus ex coniectura delineatum Geſnerus intellexit. Pariter dentes in hac figura deorſum vergunt, & tamen effigies Tabulæ Olai Magni dentes beſtiæ ſurſum eleuatos oſtendit. Author, qui Chronographiam Moſcouiticam publicauit, *Morſz* hanc belluam nuncupauit, & ſimiliter binos dentes exertos è ſuperiori mandibula deſcendentes, pinxit.

Addunt præterea, quòd beſtia hæc montes littorum ſcandit, & graminibus veſci- *Somnus.*
tur, item ſomni gratia, ſe de rupe ſuſpendit, hinc Piſcatores animal ſopitum obſeruantes funibus vinciunt. Quamobrem colligendum eſt hoc animal vnum, & idem cum ſuperiori eſſe: quamuis picturæ diuerſimodè delineatæ varias animalis ſpecies
G oſtendere videantur, vt apparet in iconibus.

Aliud animal magnum, aquatile, horrificum, & valdè ferum, pedes nouem, aut decem longum, & iuxta proportionem longitudinis latum, corio, inſtar Crocodili, veſtitum, Orobonis nomine, circumfertur. Hoc piſce aluntur Arabes Incolæ Mazouanij montis, qui iuxta mare rubrum porrigitur.

Digitized by Google

Elephas Marinus.

Digitized by Google

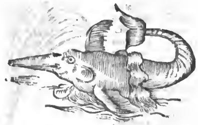
Roſmārus bellua marina eadem cum ſuperiori.

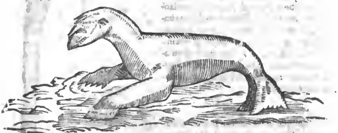

Orobonis Piſcis effigies.

Prædictis addimus icones trium aquatilium animalium, quæ in Tabula Europæ apud Cornelium Iudæum pinguntur. Primum roſtro eſt Balenæ, & verſari perhibetur in mari Thyrreno, propè Sardiniam, roſtro eſt acuto, primis munitur magnis, nempè duabus propè caput, & binis alijs circa initium caudæ. Caudam circulis quibuſdam inſignitam, & reuolutam geſtat, cuius extremitas eſt bifida cum flocco, ſummitatis caudæ leænæ æmulo. *Primi deſcriptio.*

Digitized by Google

Pinna alicuius Ceti.

Secundum animal eſt Boui ſimile, & Vualrus cognominatur; immò ratione pedum anteriorum, Phocam, ſeu Vitulum marinum refert. Prima facie hæc beſtia catum ſimulat, ſi poſterioribus pedibus eſſet referta. Deſinit tandem in caudam pinnatam, & triangularem, cum extremitate pinnarum ſerrata ſupra os appendices quaſdam inſtar corniculorum gerit, & pedes in quinq; vngues finire videntur.

Secundi delineatio.

Tertium animal eſt Sui terreſtri ſimile: ideòque id ancipitis naturæ eſſe arbitramur; quandoquidem quatuor habet pedes, quibus in mari, loco pinnarum, ad natandum vtitur, & in terra ad greſſum: namq; hirundo etiam marina alis natans vtitur, & quando ſupra vndas attollitur, eaſdem ad volandum adhibet: Præterea hoc animal binas habet aures acutas, ſuillum rictum edentulum, & pinnam ab initio capitis vſque ad finem caudæ porrectam, quæ ſetas ſuum æmulatur; cum reliqua corporis pars depilis appareat, cauda tamen lata, & bifida, & vt in iconibus conſpicitur.

Tertij deſcriptio.

His quoque libuit addere pinnam alicuius Ceti, quam ita delineatam in Muſæo inuenimus.

A

B

C

Pinna hæc ad animal aquatile attinere debet, cum figuram remi maximè referat, quandoquidem pinnæ ad vſum nauigandi, iuxta ſententiam Philoſophorum, quatuor eſſe dicuntur, licet quandoq; ſint duæ, vt in anguillis. Præterea ſimiles pinnæ diE ſcrepare ſolent inter ſe, ſubſtantia, magnitudine, forma, colore, numero, exceſſu, & defectu. Namq; nonnullæ ſolida ſubſtantia conſtant, quædam filis, & membranis integrantur, quædam ex ſola chartilagine, & demum aliæ ex chartilagine, & oſſe conſpiciuntur, vt in belluis marinis licet conſpicari. *Pinn differenita.*

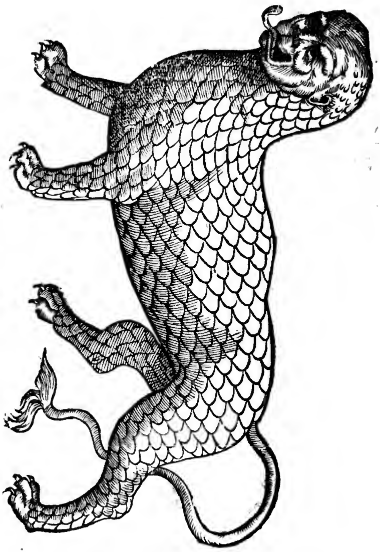
Quapropter, vt noſtra fert opinio, pinna hæc ad aliquam belluam marinam ſpectare debet, cum mediam naturam inter chartilaginem, & os participet, præterquamquòd colorem eburis æmulatur. Deinde pinnæ ſunt quædam, alas auium, iuxta quamdam proportionem, repræſentantes. Similiter hæc longitudine vnius dodrantis, & duorum palmorum, & latitudine digiti auricularis referta, à media ſui parte vſque ad ſummitatem in tenuia fila ſcinditur; itaut ſimulare videatur ramos arboris Palmæ, antequam folia expandantur: non igitur præter rationem, hæc pinna Phœnicites appellari poſſet.

Cuius autem ſit animalis non poteſt quidquam certi in medium afferri: fieri enim F poteſt, vt hæc non ſit integra pinna, ſed pars, & fragmentum alicuius maioris: pariter poteſt eſſe ex numero earum, quæ vel ſunt in dorſo, vel ad podicem, vel ad caudæ extremitatem. *Pinna ambigua.*

Antequam ad Paralipomena Hiſtoriæ quadrupedum accedamus, piſcem, ſeu Cetum quadrupedem ponderare decreuimus, vt is ad familiam terreſtrium quadrupedum examinandam aditum referet. Hoc animal non diù ante obitum Pauli Tertij Pontificis maximi, in medio Tyrrheni maris, magna cum omnium admiratione comprehenſum fuit, forma, & magnitudine planè leonina, vt in icone figuratur, ſed corpore ſquamoſo, & voce nonnihil humanæ ſimili. Hoc Romam deductum fuiſſe referunt, vbi diù non vixit, naturali loco, & proprio alimento deſtitutum. Huius animalis hiſtoriam Philippus Foreſtus, referente Pareo, ſcriptis mandauit. *Animal Leonino aſpectu.*

Quocirca hoc animal ex genere eorum fuiſſe videtur, quæ apud Iapones in quadam ſylua gignuntur, facie, & magnitudine canina, aureo colore, & molli villo. Hoc G enim genus animalis, vt tradit Aloyſius Almeida, & multi confirmant, dimiſſa terra ſponte mare ingreditur, idcircò Maripeta appellatur; ibiq; paulatim in piſcem transformatur. Idq; adeò verum eſſe teſtatur Author, vt affirmet aliquando contigiſſe piſcem quandoq; captum, omnibus corporis quadrupedis partibus nondum prorſus transformatis. Additque hoc fabuloſum non eſſe, quia omnium Indigenarum conſenſus huic veritati adſtipulatur. *Maripeta.*

Piſcis Leonini effigies.

Digitized by Google

Amplius aliud animal aquatile,& quadrupes non eſt omittendũ, quod in vna Moluccarum inſularum viuit, Camphurch vocatum, vt teſtatur Theuetus, referente Pareo. Hoc magnitudine Ceruum æquat, cornu geſtat in fronte mobile, ferè inſtar criſtæ galli Indici, trium pedum longitudine, & aliquando ad craſſitudinem humani brachij accedens. Ceruicem pilis cinerei coloris habet tectam. Pedes poſteriores anſerinis habet ſimiles, quibus ad nandum in aquis dulcibus, & ſalſis vtitur. Pedes autem anteriores ceruinis ſunt affines. Piſcibus victitat. Pleriq; ſibi perſuaſerunt hoc animal Vnicornis eſſe ſpeciem, & propterea cornu aduerſus venena habere efficax. Rex Inſulæ, Theueto teſte, huius Feræ nomine inſigniri gloriatur.

Camphurch effigies.

PARALIPOMENA HISTORIÆ omnium Quadrupedum.

A

DE MONOCEROTE.

CIRCA formam huius animalis, Authores inter ſe ſententijs variant, vt in Hiſtoria Solidipedum narratum fuit. Cum nonnulli hanc beſtiam ad genus quadrupedum Solidipedum, alij ad genus Biſulcorum, & demum alijs ad genus Digitatorum referant, nec mirandum eſt, quoniam alicubi canes cornuti viuere feruntur. Veruntamen vt plurimum inter quadrupedes Solidipedes recenſetur: ſiquidem teſtificantur, quod in Occidentali India Barbari Veræpacis apud ſe magnum animal forma equi, craſſum cornu in fronte gerens verſari aſſerunt. Alij autem Authores alia tradunt: nihilominus adhuc non conſtat cuiuſnam formæ, conditionis, & prærogatiuæ ſit illud animal, quod per excellentiam Vnicorne appellatur. Monſtrantur quidem à Circumforaneis cornua, & fruſta cornuum, quæ Monocerotis eſſe feruntur; cum tamen quicquam certi non habeant, quo id probare poſſint. Nos pariter multas differentias huius cornu, quæ ad noſtras peruenerunt manus hic exhibemus delineatas. Primo loco figuratur Monoceros vulgaris, deinde Monoceros alter, tertio, & quarto loco duæ aliæ differentiæ proponuntur, & poſtremo loco duæ differentiæ Monocerotis ex terra effoſſi: nam quandoq; contingit, vt Cetacei piſces à mare in arenas pulſi obruantur, & poſt multos annos ex imis terræ viſceribus oſſa eruuntur cornuum ſimulacra referentia, & Circumforanei credulis ſpectatoribus cornua Monocerotis eſſe perſuadent.

Canes cornuti vbi.

B

Fruſta Monocerotis varia.

C

Qui plura ſcire cupit de hoc animali, adeat huius Hiſtoriam in Tomo quadrupedum Solidipedum.

1. Monoceros vulgaris.

2. Monoceros alter.

3. & 4. Monocerotis aliæ duæ differentiæ.

5. & 6. fruſta Monocerotis ex terra effoſſi.

1

2

3

4

5

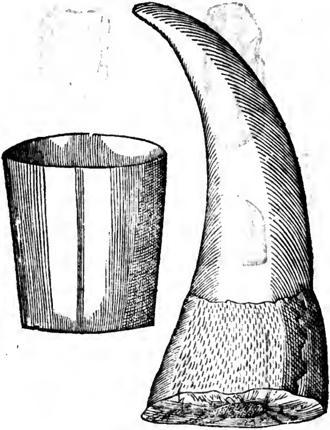
6

Quapropter Nos in præſentia exhibemus iconē cornu Rhinocerotis,quod aliquibus cornu Monocerotis appellatur. Pariter iconem cyathi ex cornu eiuſdemRhinocerotis, quod pariter pro cornu Monocerotis habetur.

Cornu

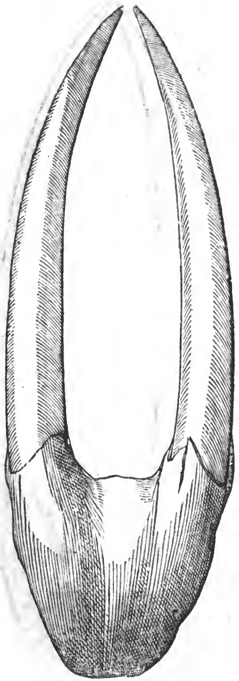
Cornu Rhinocerotis cum cyatho ex eodem.

DE ELEPHANTO.

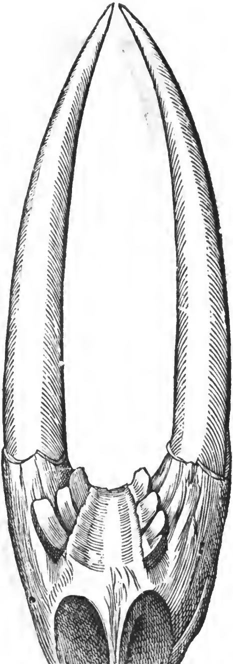
HOC animal dentium candore, & magnitudine eſt admirandum, & propterea ebur eius dens dieitur, quaſi à barro, qua voce, Incolæ Elephantum appellant: quamuis poſtea ſolum ebur ſit illa pars præcipua, quæ extra os animalis prominet, quod nos etiam docuit Plinius. Placuit igitur in præſentia icones horum dentium exprimere, poſtea quam in Tomo Solidipedum non fuerunt collocatæ, & primo loco damus dentes Elephantis ſuperiores ſupinos, deinde eoſdem dentes cum parte prona ſuperioris maxillæ.

Den-

Dentes Elephantis ſuperiores ſupini.

Digitized by Google

Dentes Elephantis cum parte prona maxillæ ſuperioris.

Digitized by Google

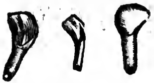
E

DE TAVRIS.

SVNT quædam animalia biſulca, quæ ratione ætatis, & ſexus, varia ſortiuntur nomina: nam Bos in ætate iuniori conſtitutus, Vitulus, vel à viridi ætate, vel à vitulando, nempè laſciuiendo, vel à vita fuit vocatus, vt in propria Hiſtoria exaratur: quando autem ad ætatem adultam peruenit, antequam caſtretur, Taurus dicitur, veluti poſt caſtrationes Bos cognominatur. Item, ratione ſexus, Bos fæmina, Vacca appellatur. Itaq; hoc in loco nil aliud habemus, quod addamus niſi figuram dentis Vituli vnius menſis. *Nomina varia.*

Præterea habent Indi animal, quod Tlachaxolotl indigitant, beſtiam Tauro non valdè abſimilem, ſed aliquantò maiorem, capite magno, rictu oblongo, latis auribus, dentibus atrocibus, craſſo collo, vngulis taurinis, ſed maioribus, cauda craſſa, & *Taurus Indicus.*
F prolixa, pelle denſa, cum pilis hiſpidis. Animal eſt ſolitudinis incola, & edile. Veſcitur montanis quibuſdam herbis, vaſtatis paſſim campis & ſatis, quibus deficientibus ad frondes arborum confugit. Humanum aſpectum non reformidat, neque ſagittis facilè occumbit, quia tergus ferè habet impenetrabile. Quapropter deſoſſa terra, & deſuper ramis arborum tecta, facilè capitur: quemadmodum elephas apud Indos decipitur.

Dentes Vituli vnius Menſis.

Pinna

DE CAPRIS.

A

Pannus Cymatilis.

INTER animalia biſulca, differentiæ caprarum exoticarum ſunt admirabiles, inter quas recenſetur illud genus incolens Aethiopiam, cuius mares ad vituli molem accedunt, prolixis pilis terram verrunt, ſed pili non ſunt tenues, immò inſtar crinium equorum, & magno in pretio habentur.

Soli mutatio quod præſtet,

Neq; omittenda eſt memoria illarum caprarum, ex quarum pilis pannus ille texitur, quem cymatilem, ſeu vndulatum nuncupant, eſt enim earum pilus tenuiſſimus, & nitens, & ad terram vſq; propendens, ideòq; pulchritudine ſerico non cedit. Hunc Caprarij non tondent, ſed depectunt: capræ tamen ſæpius in fluminibus lauantur, gramine per illos campos paſcuntur exili, & ſicco, quod ad lanæ tenuitatem producendam multùm conferre certum eſt: quandoquidem liquidò conſtat huiuſmodi Capras aliò translatas, eandem lanam non producere, ſed vna cum pabulo mutari, totaſq; capras ita degenerare, vt vix agnoſcantur. B

Vicunt animal.

Sunt, apud Peruanos, quædam animantes pericißimæ, quas Vicunas appellant, ſylueſtribus capris valdè ſimiles, ad quod genus fortaſſis referuntur, cum tamen cornibus careant. Gaudent montanis locis, ideòq; frigus, & deſerta amant, gelu, & niue recreari videntur, ſocietate, & grege delectantur. Celebri venatione capiuntur: namq; Barbari congregantur, vt numerum trium millium compleant, & aliquem montem circumdant, ſicq; paulatim in vnam ſedem has feras aliquando plusquam trecentas cogunt, & fœminas ad prolem dimittunt. Aliter capiuntur, quando ad conueniens interuallum accedunt, coniectis ad pedes funibus plumbo extremitati innexo, quibus beſtiarum curſus impeditur. Tondent has capras ad ſtragula, nam

Capiendique ratio.

culcitras ex lana infarciunt, quæ inflammationes renum, & podagras mitigare dicitur. Præterea in harum viſceribus lapis Bezaarticus generatur, qui ſecundum locum poſt Orientalem, occupat: qui plura de hoc lapide ſcire cupit, adeat hiſtoriam C Biſulcorum in capite de Hirco Bezaartico.

Antequam ad aliam accedamus Hiſtoriam, iconem ſceleti Capræ exhibemus ſpectandam, deinde Capreolum plumoſo capite, & bicorni cum Dictamno Cretico, Dorcidio inde nuncupato; ſed aduertendum eſt, quòd duo cornua huius animalis ex criſta propendent. Hic capreolus in Sueuia à quodam caupone fuit altus; ſic qui-

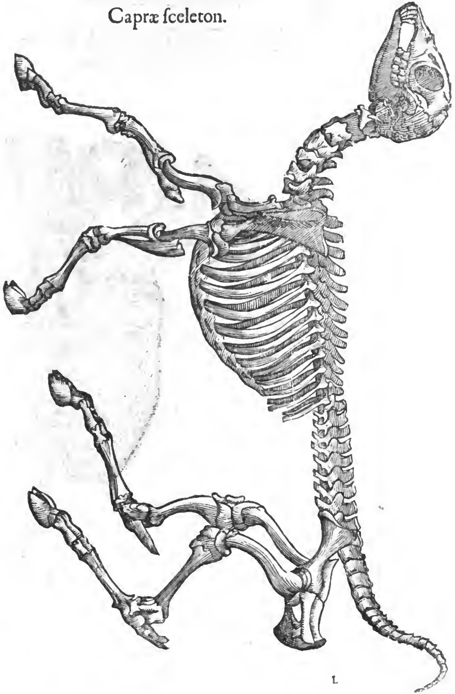
Lapis Bezaar.

dam Phliater Auguſtanus nobis retulit, qui animal viuum ſe vidiſſe eſt teſtificatus, & illam in fronte eminentiam ex materia inter plumas, & pilos media conſtare aſſeuerauit.

Præterea addimus iconem animalis, quod faciem Aſini, & pilos, pedeſq; Capræ repræſentat; pingiturq; cum Onopyxo tertio Dalecampij.

Digitized by Google

Capræ ſceleton.

L

Digitized by Google

Capreolus capite plumoſo, & Bicorni, cum Dictamno Cretico.

Capriaſinus cum Onopyxo tertio Dalecampij.

Digitized by Google

Caprarum mentio in memoriam reuocauit, quod recitauit Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium: nimirum in Lemno inſula Caprum ex mammis, quas geminas, iuxta genitales, habebat, tantùm lactis effluxiſſe, vt inde coloſtra fierent. Sed recentior caſus eſt, quem narrat Diuus Franciſcus Xauerius in tertia epiſtola ſecundi libri, referente A
Ioanne Euſebio Ieſuita, in Hiſtorijs Naturæ. Hæc igitur ſunt verba Diui Franciſci in originali epiſtola manu ipſius propria Hiſpano idiomate ſcripta, quæ ſeruatur in Collegio Societatis Ieſu Madritenſi. *In hac Inſula Amboino, rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam, quam fortaſſis operæ pretium erit agnoſcere: Caprum marem, inquam, vidi lacte ſuo paruos alentem hædos: vbere enim, quod propè genitalia, vnicum habet, tantum lactis reddebat quotidie, quantum ſcutella capere poteſt.* Addit præterea in huius confirmationem Ioannes Euſebius Ieſuita ſe quoque proprijs oculis vidiſſe mulam ſterilem, quæ tamen lacte copioſo alia paruam mulam nutriebat, quam Aſina quædam pepererat.

Capri vbera.

Mula lactans.

D E   A G N O. B

MVLTA de hoc animali in Tomo Biſulcorum quadrupedum fuerunt exarata, quò Lectorem relegamus. Hic ſolùm nonnulla de extis huius Animalis recenſebimus, quæ olim in delicijs fuiſſe apud Priſcos comperimus, veluti apud Plautum in Pſeudolo: qua de re horum iconem pronè, & ſupinè delineatam exhibemus.

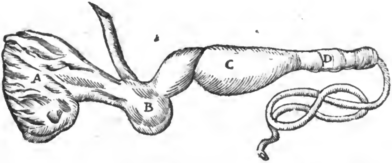
I. Ventres Agni externa parte depicti.

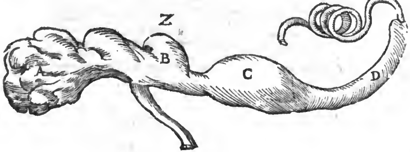
A. Ventriculus,

B. Reticulum,

C. Omaſum,

D. Obomaſum,

2. Ijdem ventres parte inuerſa delineati.

A. Ventriculus,

B. Reticulum,

C. Omaſum,

D. Obomaſum,

DE CERVIS.

Ceruorum exoticorum differentia.

NON ſimplex Ceruorum genus in noua Hiſpania obſeruatur. Etenim quidam ſunt rubei, quidam albi toti. Hos Ceruorum reges vocant Indi, & Yztacmacame. Alij ſunt noſtratibus forma conſimiles magnitudine, & ingenio, Aculhuame vocitant. His minores Quauhtlamacame, magnæ ſunt generoſitatis, & à ceruina timiditate degenerant, nam vulnerati efferociunt, & Venatores adoriuntur, & ſæpè occidunt. Eiuſdem molis, & moris ſunt Tlalhuicamacame, ſed impares animo. Minimos tandem Tamamacame indigitant.

Ceruorum vſus.

In Duarhe Xapida, & alijs Regionibus noui orbis, Ceruorum armenta errãt, quemadmodum in noſtra Plaga Boues. Domi pariunt, ſoluti per nemora paſtum quærendo, luce durante, vagantur, Veſperi pullos domi retertos reuiſunt, immo, paſtis pullis, ſe mulgeri patiuntur, non enim ex alio lacte caſeus conficitur. Septentrionales B curribus Ceruos iungunt, quibus celerrimè vehuntur.

In aliquibus Occidentis regionibus, Cerui à Venatoribus cæſi, quærunt herbam Atochielt (ſic illam vocant Barbari, & eſt Pulegij ſpecies) hac enim recreantur, vnde reſtauratis viribus nouam pernicitatem acquirunt: ſiquidem illis hæc herba magis, quàm Dictamni virtus præſtò eſt.

Alia ceruorum ſpecies.

In Verginia, Cerui longiori cauda, quàm noſtrates ſunt præditi, & cornuum extremitatem in dorſum recuruam gerunt. In America quoddam genus Ceruorum eſt, quod noſtratibus eſt humilius, minora gerit cornua, & pilos longos, ritu Capræ, emittit. In Plagis noui Mexici Cerui vagantur habentes caudam valdè piloſam, & prolixam, more mularum, quarum molem ſuperant, maximique roboris eſſe perhibentur. Quid? ſi addamus iconem illius Animalis, quod aſpectu Cerui, & equi formam ſimulat, & propterea Hippelaphus, nempè equiceruus nominatur. Immò proponimus etiam ſpectandam iconem illius Animalis, quod faciem Cerui, & Cameli refert: quamobrem à Matthiolo in epiſtolis Elaphocamelus appellatur.

Libuit hoc in loco veram figuram oſſis de corde Cerui iuxta vtramq; partem delineati exhibere, vt apparet numero 7. & 8. quandoquidem non eſt ambigendũ in ſub-

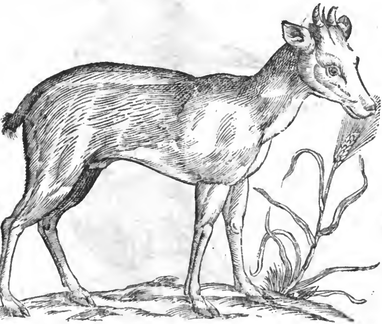
Digitized by Google

ſtantia cordis ceruini quamdam materiam chartilagineam non reperiri, quæ ad materiam oſſeam maximè accedat, coloris albicantis,& figuræ triangularis:quapropter Rinodeus Pariſienſis in Ceruis potiſſimum annoſis huiuſmodi oſſiculum eſſe ſcribe-

E bat, quod Venatores à figura, crucem cerui appellant. Immò in cordibus etiam Camelorum os inueniri multi autumant. Namque Toſtatus, in enarrationibus Leuitici, os in corde cameli,& in corde Cerui reperiri promulgauit: deinde Dalechampius, in Annotationibus Plinianis, Toſtati ſententiam ſtabilire videtur: cum tamen cæteri authores, tum græci, tum latini id negauerint. Itaque notandum eſt in cordibus magnorum animalium,& præſertim ſeneſcentium, bronchia arteriarum talem adipiſci duritiem, vt oſſeam ſubſtantiam facilè ſimulent: non igitur admirationi nobis eſſe debet, ſi interdum in corde magni animalis ſeneſcentis oſſa reperiri perhibeantur. Qui plura huius generis ſcire deſiderat, adeat Hiſtoriam Biſulcorum, vbi de hoc oſſe fusè diſputatur.

Os de corde cerui.

Hippelaphus.

Digitized by Google

Elaphocamelus.

Digitized by Google

E

DE ALCE, SEV MAGNA BESTIA.

HÆC Bellua, iuxta multorum ſententiam, tres partes medico vſui vtiles habet, nimirum cornua, neruos, & vngues: quamobrem Menabenus tradidit, in Suetia, cornuum raſuram ſummoperè probari, & Prutenos Principes, in epileptico affectu, cornuum virtutem cognouiſſe. Quamobrem nulla debemus coerceri admiratione, ſi ex huiuſmodi cornibus, magno artificio corcula parentur: quemadmodum in ſequenti figura conſpicitur, quæ poſtea ad huius affectionis prophylacticam de collo ſuſpenduntur.

Alcis partes ad vſum medicum quæ.

Corculum ex cornu alcis.

Præterea vngues huius magni Animalis in Epilepſia magis commendantur, illudque magna admiratione dignum eſt, hunc vnguem non tantùm terapeuticum, ſed etiam prophylacticum eſſe: non enim ſolum factam iam epilepſiam curat, ſed impendentem etiam prohibet. An verò omnis vnguis huius animalis eadem potiatur facultate, variæ ſunt apud Authores ſententiæ. Non deſunt, qui ſiniſtro vngui poſteriori plus tribuunt, quàm alijs, quia hunc, beſtia auri apponens morbum propellat. Nos verò dextro potius, quàm ſiniſtro poſteriori primas tribuendas eſſe cenſemus: ſiquidem ſi vſum vtriuſq; reſpiciamus, dexter facilius, quàm ſiniſter auri apponitur, aut vtrumque vnguiculum indiſcriminatim eadem pollere facultate pronunciamus, cum vterque auri ſine difficultate iuxta animalis appetitum, & opportunitatem loci, & ſitus, applicari poſſit. Nihilominus in præſentia genuinam iconem vnguiculi poſterioris dextri pedis exhibemus ſpectandam.

H

Vnguis Alcis quis optimus.

Alcis

Alcis vnguiculus poſterior dextri pedis.

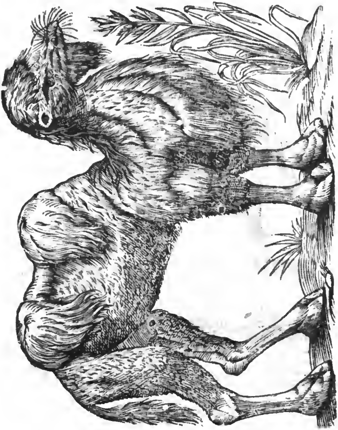

DE CAMELI, & CAMELOPARDALI differentijs.

VARIÆ ſpecies huius Animalis enumeratæ fuerunt in Tomo quadrupedum Biſulcorum, necnon ibi variæ icones fuerunt propoſitæ. Nos hic damus alias icones, quarum prima erit Cameli Bactriani altera ſpecies. Secunda erit Cameli frequentis in Libyæ, & Numidiæ Deſertis, in quo Animalis genere diuitię Arabum conſiſtunt. Huius Cameli figura delineatur à Cornelio Iudæo in tabula Africæ; eſt enim diuerſa ab effigie huius animalis, quam alibi pictam poſuimus.

Digitized by Google

Cameli Bactriani altera ſpecies, cum iunco odorato.

Digitized by Google

Cameli alia differentia picta à Cornelio Iudæo in Tabula Africæ.

In Hiſtoria Biſulcorum quadrupedum poſt exaratam naturam Cameli, de Camelopardali quoque actum fuit, vbi vna tantummodò icon iſtius animalis fuit propoſita, modò ad maiorem huius animalis cognitionem, duas icones maris ſcilicet, & fœminæ exhibemus ſpectandas, vt Lector faciem vtriuſque ratione ſexus diuerſam eſſe agnoſcat.

Came-

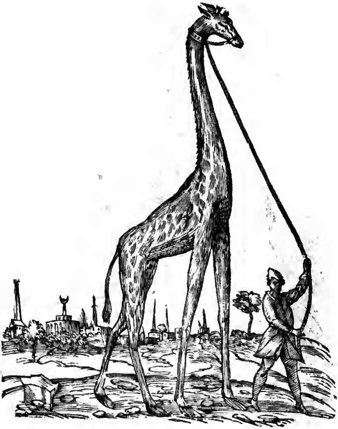
Digitized by Google

Camelopardalis mas.

Digitized by Google

Camelopardalis fœmina.

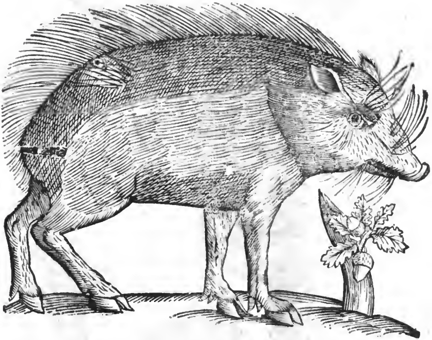

Digitized by Google

DE APRIS INDICIS.

FERAM montanam vocant Indi Coyametl, alij Quapicotl, alij Faiaſſou, alij Saynum, ſiue Zainum. Eſt ſimilis noſtrati Apro, minor tamen, & deformior, cum vmbilico ſupra dorſum, ad regionem renum, & expreſſus humorem aqueum effundit: non tamen verum vmbilicum eſſe dicunt, ſed veri vmbilici rudimentum: quapropter Scriptores Americanæ Hiſtoriæ huiuſmodi Apros foramen in dorſo habere referunt, vt in icone apparet. *Aper cum foramine in dorſo.*

Porcus Americanus, ſiue Zainus.

Digitized by Google

Sceleton ſuis noſtratis.

Iracundum eſt animal. Conſcendunt Venatores arborum ſummitatem, & grex
Zainorum accurrit, qui mordent arboris truncum, cum hominem non poſſint vulne-
rare; interim Venator ſupernè tutus venabulo illos cædit.

E Mira inter hanc beſtiam, & Tigridem eſt Antiparhia; ideòq; conſtituunt Ducem, *Antipathia*
& iſte Dux Zainorum quoſcumq; poteſt ſui generis, trecentos, aut plures conuocat, *Zainorum.*
quemadmodum Imperator milites conducit. His copijs inuadit Tigridem, quæ licèt
ferociſſima ſit beſtia, præ cæteris Americanis Feris, vincitur tamen multitudine non
ſine magna Zainorum ſtrage, nam inuenti ſunt innumeri occiſi, ſimul cum Tigride.

Caro eſt ſimilis ſuillæ, vel aprugnæ, ſed durior, atque inſuauior. Setæ ſunt aſperæ *Victus.*
albo, & nigro colore variatæ. Veſcitur glandibus, radicibus, & alijs montanis fru-
ctibus, necnon vermiculis, lumbricis, atq; alijs animalibus huius generis, quæ in lo-
cis vliginoſis naſcuntur. Additur in gratiam Lectoris Icon ſceleti porcelli vulgaris.

DE LEONIBVS.

F

A BISVLCIS animalibus ad beſtias quadrupedes digitatas tranſeundum eſt. *Vſus Leonũ*
Apud Indos noui Orbis natio Leonum eſt ignauior, Puma Peruani vocant. *in cibis.*
Minores, quàm Africani ſunt, fugaces, atque innocentes, niſi prius lædan-
tur, degeneres omninò animo, mole, iuba, & colore, quia ſunt potius fuſci, quàm
fului. Ad horum venationem conueniunt Indi lapidibus, & fuſtibus eos interimunt,
quoniam eorum carne veſcuntur, quæ eſt alba, & craſſa, adipem medicamentis reſer- *Leo albus*
uantes, & oſſa pro ſaltationibus, & choreis. *qualis.*

Eſt in Chiappa animal ſimile cani leporario nigrum, præter caput, & collum, quæ
alba ſunt, Indi tamen Leonum album appellant.

Præterea ſunt aliæ Feræ Leoni affines, veluti Miztli, animal ita à Barbaris appel-
latum Leoni noſtrati non iubato congener, quod adhuc paruum, eſt fuſcum, creſcens
verò ſit fuluum, & interdum rubrum, & ſubalbidum, quod, ob regionis diuerſam na-
G turam, poteſt euenire.

Item Quamztli beſtia affinis eſt Leoni, vnde nomen ſumpſit, ſed mitior, & agilior, *Animantes*
hinc nonnulli Hiſpani Pantheram eſſe exiſtimarunt. Ad has etiam differentias Ma- *Leoni conge-*
chamiztli bellua pertinet, quæ à Ceruo, & Leone nomen ſumpſit, quas animantes *neres.*
nonnullis corporis partibus ſimulat: immò & Cuitlamiztli à Leone, & Lupo indige-
na mutuata nomenclatione huc ſpectat. Beſtia eſt Leone craſſior, mitior tamen, &
minor, venatione ceruorum, & ouium viuit, immò etiam ſatur, quæcumque offende-
rit animalia interimit. Cum famem ſemel expleuit, binos, & ternos dies dormit, ab-
ſtinens à præda donec eſuriat.

Inſuper eſt Tlalmiztli fele minor, ſed facie leonina, mirabilis eſt in paruo corpu-
ſculo animalis vultus, & ferocia. Cacamiztli vocatur aliud animal, quod ad genus *Leones parui*
Leonum paruorum, vel felium pertinet, & in iuncetis verſari ſolet. Quadrupes eſt, *quales.*
quaternas ſpithamas longo corpore, ſed non admodum amplo, fuluo pilo, & aliquan-
H tiſper prolixo, auriculis breuibus, & penè nullis, capite ælurino, cauda prolixa, &
hiſpida. Adeò ferox eſt beſtia, vt Ceruos plerumque aggrediatur, & etiam occidat:
vnde fortaſſis nomen ſibi comparauit, niſi hoc nomen à fele potius profectum ſit. Ete-
nim Mixtli apud Mexicanos interdum ælurum, & aliquando Leonem ſignificat. Viuit
animal apud Pannocenſes.

DE TIGRIBVS INDIARVM. A

TIGRIS in nouo Orbe non vna eſt, vel mole, vel furore, vel ſpecie Vulgaris noſtratibus eſt maior. Huic alia ſimilis, quæ quia minor eſt, ab Indis Tlaco occlotl, ideſt parua Tigris nuncupatur, maculis fuſcis, & nigris variata, non pallidis, & candentibus, vt in alijs, apparet.

Tigris Leone ferocior. Sunt hæ Tigres Leonibus ferociores, & auidè Indos quærunt etiam in ædibus, & niſi conſtanter fores ſint clauſæ, clanculum ingrediuntur, & comprehenſum aliquem Barbarum mordicus deferunt, non ſecus ac felis murem, & tanta feritas huius animalis non poteſt vinci niſi baculo circa renes beſtia cædatur, & reddatur elumbis; ſic enim languet, & paret victoriæ. Nulla alia Fera magis timetur Indis occidentalibus, quàm hæc: immò honoribus cumulatur, quoniam Dæmon illos ſæpiſſimè ſpecie Tigridis alloquebatur, ſed poſtquam Indi rectam in Deum fidem receperunt, timor, & B reuerentia huius feræ euanuit.

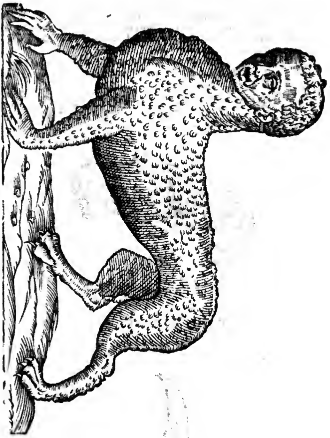
Animalculũ comitãs Tigrim quale. In Bengala ferociſſimæ ſunt Tigres, & contumacis odij, quia ad ſpacium mille paſſuum ſupra triginta inſequuntur per littora nauim, qua aufugit læſor. Præterea obuijs quibuſcumque Hominibus, & Feris atrox. Nihilominus natura præuenit tantam peſtem. Comitatur Tigrim aliud animalculum, quod aſſiduo latratu illam indicat, quo audito, aliæ Feræ recedunt, & conduntur, homines autem fugiunt.

In Braſilia quoque magna Tigrium eſt multitudo, quæ famelicæ magna pollent velocitate, & tremendis viribus. Eædem paſtæ tanta feruntur eſſe ignauia, vt confeſtim à gregarijs etiam Canibus in fugam vertantur.

Animal Tigridi affine. Tigridi affine videtur eſſe animal Thanacth vocatum, quod ſe vidiſſe fatetur Theuetus, apud Indos mercatores, dum mari rubro veheretur. Hoc magnitudine, & membrorum conformatione Tigridi non erat abſimile, faciet amen ferè humana, ſed naribus valdè reſimis. Immò anteriores pedes humanis manibus, & poſteriores Ti- C grium pedibus ſimiles habebat. Cauda carebat, & pilo veſtiebatur fuſco. Denique, capite, auribus, ceruice, & ore hominem, capillis verò ſubnigris, & criſpis æthiopem referebat: cætera Tigris. Simile animal vidiſſe in Germania quidam medicinæ ſtudioſi nobis anno elapſo publicum inuiſentes Muſæum referebant, quod, quæſtus gratia, à quodam circumforaneo ducebatur, veluti in ſequenti icone effigiatur.

Google

Animal Tigridi affine.

Digitized by Google

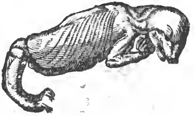
DE VRSO.

A

Lib.1.cap.5. IN Hiſtoria Quadrupedum digitatorum explicatum fuit, iuxtà nonnullorum mentem, fœtum Vrſæ ab aluo informe egredi: quem poſtea mater lingua formare videtur: nihilominus inſpectio anatomica Vrſæ prægnantis occiſæ oppoſitum monſtrauit: ſiquidem in aluo Vrſulus ſuis membris diſtinctus inuentus fuit, ea forma,
Lib.8.c.36. quæ in ſequenti icone conſpicitur. Hinc patet multas opiniones eſſe falſas, quæ præcipuè relationi adhærent: veluti eſt opinio illa de exciſione teſtium Caſtoris, de partu viperæ, & pariter de informi partu Vrſæ: cum in vtero vrſino imperfectus non ſit fœtus, citra diſtinctionem membrorum, quæ poſt partum lingua matris perfici, & diſtingui dicuntur: etenim autopſia totum oppoſitum demonſtrat. Hinc Plinius corrigendus eſt, qui falsò hanc opinionem protulit.

Pariter hic damus figuram Vnguis vrſini, qui refert effigiem illius lapidis ex terræ viſceribus eruti, qui Græcis Rhincolithos appellatur, cum roſtrũ rapacis auis ſimulet.

Vrſulus ex cæſa matris aluo exemptus.

Vnguis Vrſi adulti.

DE

Digitized by Google

DE LVPIS.

REGIONES nouæ Hiſpaniæ calidiores alunt Lupum, quem Indi Cuetlachtli appellant: noſtratibus eſt ſimilis, ſed amplitudine capitis maior, Tauros, & aliquando Homines adoritur. Inueniuntur nonnulli albi.

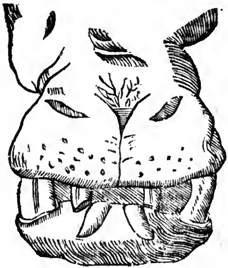
Lupi Regionis Bambæ oleo Palmarum ſummoperè delectantur. Oleum .n. ex fructu Palmarum expreſſum, craſſum eſt, & inſtar butyri ductile, quod corticibus cucurbitarum excipitur, & magna diligentia reſeruatur. Sed mirandum eſt, quàm dextrè hi Lupi id furentur; mordicus enim vaſa comprehendunt, & humeris, vt Lupi noſtrates ouem furati, inijciunt, vt curſus tantò ſit expeditior, & verbera perſequentium effugiant. *Luporum verſutia.*

DE HIPPOPOTAMO.

IN Hiſtoria Quadrupedum digitatorum Hippopotami meminimus, quoniam re vera vngulas in quattuor veluti digitos diuiſas habeat. Quapropter ibi icones Hippopotami maris, & fæminæ dedimus, inſuper figuram capitis Hippopotami, in qua melius dentes conſpiciuntur. Modò ante oculos Lectoris repræſentamus picturam partis anterioris Hippopotami fæminæ, in qua nares patulæ melius conſpici poſſunt.

Præterea nolumus ſilentio inuoluere picturam cuiuſdam beſtiæ Hippopotamo congeneris, vel affinis, quæ inter Hieroglyphica, in tabula Bembi fuit delineata. Itaque ibi conſpicitur hoc animal, veluti in aliquo agro verſans digitatum, & valdè craſſum, cum cauda pariter craſſa, & breui. Ante hoc animal cernitur homo Aegyptius, qui telo beſtiam ardori videtur: quemadmodum in icone propoſita licet conſpicari. *Hippopotami differentia.*

Hippopotami fœminæ pars anterior; in qua nares melius apparent.

Animal Hippopotamo affine.

E

DE VVLPIBVS INDICIS.

ANIMÂL, quod nonnulli Hiſpanorum Vulpem, & alij Oedipum, Indi Co-
yotl, alij Atoc vocant. Eſt ignotum orbi veteri, lupino capite, viuidis ocu-
lis, paruis, & acutis auribus, roſtro longo, nigro, nec admodum craſſo, cru-
ribus neruoſis, vnguibus vncis, cauda valdè piloſa, & craſſa, & morſu nocuo: valde
enim accedit ad formam noſtratis Vulpis, ad cuius fortaſſe genus ſpectare poteſt, me-
dia conſtans magnitudine inter Vulpem, & Lupum, quamobrem non ſolum ſues, &
ſimilia animalia, ſed Ceruos etiam, & interdum homines adoritur. Fuſco longo, can-
didoque promiſcuè pilo tegitur: vulpinis eſt moribus, & adeò pertinax iniuriæ vltor,
& ereptæ ſibi prædæ ita memor, vt poſt aliquot dies, agnoſcat raptorem, inſectetur
obuium, & adoriatur; immò cognitis ædibus, & interemptis quibuſcumque domeſti-
F cis animalibus, iniuriam vlciſcatur. Vice verſa erga beneficos eſt bellua comis, &
grata, & intactis auibus cohortalibus animi beneuolentiam teſtatur. Incolit potiſſi-
mùm loca calidiora nouæ Hiſpaniæ. Veſcitur carne imbecilliorum animalium, Mai-
zio, & alijs frumentaceis, necnon ſaccharinis arundinibus, ſi quando offenderit. De-
cipulis, & laqueis capitur, & Sagittis necatur.

Vulpium Indicarum mores.

Ad hoc genus pertinet aliud animal Indis coyotl vocatum, & eodem ingenio præ-
ditum, ſed formicarum aſſiſtit cauernis; vnde nomen ſibi vindicauit. Cum noctu
vlulat, multiformes edit clamores, quod præſtat etiam aliud animal Hal coyotl nun-
cupatum, quod verſatur circa oppida, & plerumque ex rapina auium cohortalium vi-
uit. Similiter animal Ilpemaxtla dictum ſpecies eſt Vulpis candido, nigro, & fuluo
pilo veſtita, capite paruo, auriculis paruis, corpore gracili, & quattuor ferè dodran-
tes longo, roſtroq; prolixo, & tenui, ſed victu, & moribus vulpinis.

Animantes Vulpibus affines.

Alia Vulpecula, quæ maizium toſtum colore æmulatur, vocatur Indis Yzquie-
G potl technis, & artibus noſtrati Vulpi eſt ſimilis, duos penè dodrantes longa eſt, & hu-
milis, roſtro tenui, paruis auriculis, piloſo, & nigro corpore, & potiſſimum iuxta cau-
dam, quæ longa eſt, & nigro, candidoq; pilo, quemadmodum & dorſum vniuerſum,
veſtita. Breuibus eſt cruribus, & nigris, necnon vncis vnguibus. Viuit in antris in-
tra ſaxa, vbi educat prolem. Veſcitur ſcarabeis, & vermiculis, aues etiam cohorta-
les iugulat, ſed ſolum earum caput deuorat. Cum pedit, halitum fœtidiſſimum fun-
dit, vrina etiam, atque ſtercus ſunt fœtidiſſima, itaut nihil adeò peſtilens in toto or-
be reperiatur. Hinc fit, vt in extremo conſtituta periculo, reddito lotio, & deiectis
fæcibus, ad interuallum octo, vel plurium paſſuum te ſe ab omni vindicet iniuria.
Editur tamen eius caro, necnon ſtercus ab ijs, qui luem Hiſpanicam, aut Indicam po-
tius patiuntur. Fit quoq; ex hoc animali oleum vulpinum non minus efficax illo, quod
ex noſtrate Vulpe paratur. Demum Chiappa nutrit vulpeculas, quæ per arbores aui-
culis inſidiantur. Denique notandum eſt circa partes Vulpis, eius genitale eſſe oſ-
ſeum, veluti Ariſtoteles retulit: ſic enim in Hiſtoria Quadrupedum digitatorum ex-
plicauimus; quoniam autem eius icon non erat ad manus, non potuimus Lectori ſatiſ-
facere; idcircò hoc in loco illius effigiem exhibemus.

Vulpecula alia Indica.

Vſus in Medicina.

Oleum vulpinū quale.

Genitae Vulpis oſſeum.

DE SIMIIS.

Bezaar Simiorum.

MAGNA eſt induſtria Venatorum Orientalium, qui miro artificio ex Simijs conficiunt lapides, quos poſtea pro Bezaar venditant. Certo anni tempore ad Simiorum venationem prodeunt, non vt interimant, ſed vt tantummodò ſagittis leuiter vulnerent, quos cruentatos deinceps non inſectantur. Interea ex cruore lapis quidam intra corpora Simiorum generatur. Etenim ſinguli tot lapides procreant, quot vulnera à ſagittis inflicta ſuſtinuerunt. Cum autem Venatores maturos eſſe lapillos arbitrantur, rurſus ad illos comprehendendos egrediuntur, Simijs interemptis.

Nomina varia belluæ.

Mores belluæ.

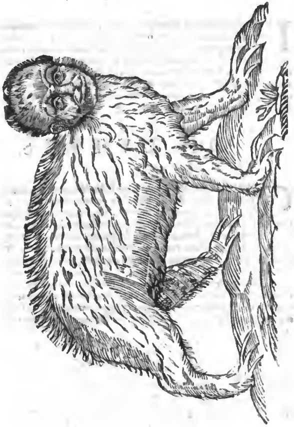
Sunt qui ad Simiarum genus, ſeu Cercopithecorum illud animal referant, quod Indi Mapach nuncupant. Non deſunt etiam, qui ad Vulpeculas indigenas reducant. Varia tamen ſortitur nomina apud Indos, nam alijs dicitur Illamaton, ſeu Vetula, alijs Maxtle, ſeu goſſipinum cingulum, alijs Cioatlamacazquu, ſeu Sacerdotiſſa. Eſt animal paulò maius Cane Melitenſi, humile, teres, pilis tectum, nigro, alboq; colore promiſcuè variatis, magno capite, paruis auriculis, roſtro canis venatici, faſcijs ſingulis candidis, iuxta oculos, in rectum procedentibus, cauda longa, humanis ferè manibus, & pedibus, quibus omnia prætentare videtur. Cicuratum, & in ædibus altum facilè miteſcit, & quibuſcumq; oblatis veſcitur. Iacet iuxta Heros, volutatur humi, & mille modis laſcinit, & ludit, aſtu, & moribus Vulpeculam, imitatur. Inſtar felium manibus faciem lauat, & iiſdem, ritu Simiæ, cibaria ori apponit. Exteris, & Aduenis ſe ferocem beſtiam oſtendit; cum tamen familiaribus blandiatur. D

DE

E DE PIGRITIA, ET ANIMALI Ignauo.

DE nominibus, natura moribus, & cibo eius animalis fuſum ſermonem habuimus in Hiſtoria Digitatorum. Reliquum eſt, modò, vt addamus verba Parei, & proponamus effigiem ſpectandam, quæ tunc temporis non erat Lib. 2. c. 10. in promptu. Inquit igitur Pareus, quòd hoc animal Haut nominatur, magnitudine Cercopitheci, capite, & facie puerum referens. Captum gemit, & ſuſpiria ab imo trahit pectore, inſtar hominis anxij, & dolentis; pedes tribus vnguibus ſunt muniti,

Pigritia, ſeu Haut, & ignauum Animal.

N ſcandit

Mores pigri animalis. ſcandit arbores, illicq; frequentius, quàm in terra degit. Adeò lentè incedit, vt in extenſione pedum, ventre humum tangere videatur. Spatium iactus lapidis, quindecim dıebus, non abſoluit, & arborem aſcendens, biduum conſumit, neq; greſſum, aut minis, aut plagis accelerat. Quocirca Ioannes Euſebius Ieſuita naturam huius A animalis ad hominem pigrum conferens, hoc aliquando luſit octaſticho.

Te ridet natura, Piger, Braſilica Tempe
Beſtia fœda colit nomine dicta tuo.
Tarda gradu reptat, pede non aſſurgit inani;
Ventre ſed adlambit lento adipalis humum.
Ad tactum properat ter quina luce lapilli,
Et biduo frondens laſſa cubile ſubit.
Acta minis, plagis, neutris ignauia cedit:
Nec ſinit inflicto vulnere torpor iners.

DE TAXOMONTANO. B

INDI nouæ Hiſpaniæ Melem montanum puauhpecotli nominant. Animal eſt duos, plus minus, dodrantes longum, roſtro prolixo, tenui, verſus ſuperna contorto, prolixa item cauda, pilo longo, circa aluum albicante, cætera fuſco, vel *Taxi ſpecies.* nigro, & candenti, ſed circa dorſum nigriore, atris pedibus, & incuruis vnguibus. Facilè miteſcit, vorax eſt, quia nullis parcit oblatis eſcis, nec tamen caro eius eſt edulis. Placidum eſt animal: nam mirandum in modum blanditur, & ludit, noxium tamen ignotis. Videtur tamen referendum ad genus Taxi, propterea quod nonnulli Texon vocare conſueuerunt.

DE LVTRIS. C

GENVS Lutræ videtur illud animal Indis Ahoitzotl cognominatum, magni- *Leo aquatilis.* tudine canis melitenſis, nigro, & pullo variatur colore. Huic affinis eſt alia beſtia Leo aquaticus appellata, longitudine trium ſpithamarum, ruſo, & obſcuro circa dorſum pilo, longo, & molli, roſtro tenui, & longo, incuruo vngue, breuibus cruribus, & auribus, & cauda longa duos dodrantes. Piſcibus victitat, & non procul à littore auſtrali viuit, eius tantummodò pellis eſt in vſu His beſtijs proxima eſſe videtur alia Cattiuare nuncupata, amphibia, veſcitur quodam iunceo genere in ripis aquarum dulcium naſcente. Si metu aliquo occupetur, fugit in aquas vſq; ad imum. Cæteris grandior eſt, caput habet ferè leporinum, craſſius tamen, & minus auritum, caudam obtuſam, & breuem, crura magis alta, quàm Lutra habet: ſi- D quidem veloci etiam per terram curſu, ex amne in amnem fugit. Pilus eſt ſubniger, & pedes tribus digitis referti. Edilis eſt, quæ ſuillam carnem comedenti ſapit.

DE HISTRICIBVS.

E

IN Malaca quædam ſpecies Hiſtricis viuit, in cuius felle lapis generatur, quem Malacenſem appellant,& omni ſpeciei Bezaar præferunt. Ideò tanta eſt in æſtimatione apud Indigenas, vt ſcripſerit Gargias, è duobus, qui ſuo tempore reperti ſunt, alterum pro ſummo munere ad eum, qui pro Rege Luſitaniæ Indiam gubernabat, miſſum fuiſſe. Et quamuis iſthic lapis Bezaar frequens inueniatur: Nihilominus hunc Hiſtricis lapidem Incolæ cæteris alexipharmacis præferũt. Vnum tantùm vidiſſe refert Gargias, cuius color dilutioris videbatur purpuræ, guſtu amaro, tangenti lubricus, inſtar Saponis gallici, Cluſius addit anno ſalutis humanæ poſt milleſimum ſexcenteſimo tertio, ſe vidiſſe ſimilem fortè lapillum planum non ſuperantem magnitudinem vnguis digiti humani, leuem, coloris ex cinereo candicantis, ſed paruis quibuſdam maculis rubiginoſis aſperſum, qui valdè commendabatur aduerſus venena. Illum ex India orientali recenter allatum ferebant, lapidemq; porcinum eſſe dicebāt. *Lapidis Hiſtricis conditiones.*

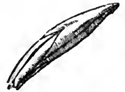
F Ex his notis Cluſius coniectabat eſſe poſſe lapidem malacenſem iam commemoratum, qui in felle Hiſtricis quandoq; reperiri ſolet, *Lapis Malacenſis.*

Ferdinandus Lopes meminit & ipſe cuiuſdam lapidis, cui non minorem facultatem attribuit, quam lapidi Bezaar, aut Malacenſi: cum mirandum in modum omnibus venenis reſiſtat. Eſt lapis magnitudine auellanæ, rarus admodum, cum in capite animalis, quod Indi Bulgoldaff appellant, naſci perhibeatur. *Lib. 1. hiſt. Ind.*

Cætera ad Hiſtricem noſtratem attinentia in Hiſtoria Digitatorum exarata fuerunt, vbi non ſolum icon Hiſtricis, ſed etiam pellis conſpicitur, in qua cutis externa Hiſtricis dorſi, cauda,& vropygium, nec non cutis interna, pes anterior,& pes poſterior conſpiciuntur. Nunc huius animalis alias partes delineatas addimus, vt in icone cernitur.

Præterea hic etiam delineatur figura dentis huius animalis, aut valdè ſimilis dentibus anterioribus eiuſdem, qui olim nobis fuit communicatus. Huiuſmodi dens, G iuxta latera, membranas habebat adnexas, & vbi nectebatur, erat ſubtilis, rimaq; per medium notabatur, ſed non ita profunda, qualis in dentibus Hiſtricis conſpici ſolet: ſiquidem dens huius animalis figuram duorum dentium ſimul copulatorum æmulari ſolet. Hinc aſſeueranter dentem eſſe Hiſtricis non atteſtamur: niſi fortè Natura dentem monſtrificum produxerit, quod aliquando in animalibus accidit. *Dentis Hiſtricis deſcriptio.*

Dens ſimilis denti anteriori Hiſtricis.

Hiſtricis variæ Partes.

A. Mandibula ſuperior.

B. Mandibula inferior.

C. Fulcrum ſeparatum, & de loco ſuo exemptum.

D. Organum auditus.

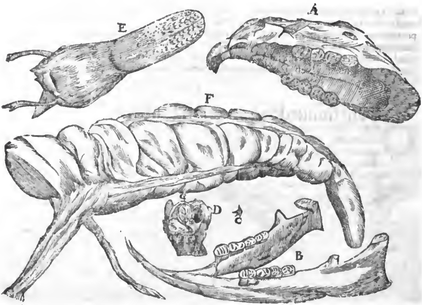
E. Lingua.

F. Inteſtinum cæcum.

G. Tympani membrana.

H. Oſſiculum fulciens tympanum.

I. Concameratio, ſeu antrum oſſeum.

E

DE CANIBVS INDICIS.

IN Orbe nouo variat caninum genus, præter differentias, quas vetus orbis cognouit. Primum genus vocant Barbari Xoloitzeuintli, excedit molè corporis, quia tres plerumq; ſuperat cubitos, nullo pilo tegitur, ſed tantùm molli cute, fuluis, & cyaneis maculis aſperſa.

Secundum genus nuncupant Itzeuinreporzotli,& à Patria vnde venit,Michua canem. Simile eſt Melitenſibus,variat cãdido,nigro,& faluo colore,in delicijs habitum, & gratiſſimum, collo penè caret, gibba quadam fœditate ſupra humeros eminenti.

Canum varietas.

Tertium genus Barbaris dicitur Techichi, alioqui noſtratibus ſimile, niſi quòd aſpectu eſt mæſtũ, Indis eſt edule. Nutriunt hos canes comedendos, quemadmodum Hiſpani cuniculos, quos ad eſum deſtinant, caſtrant, quia citò pingueſiunt, copiam
F fœminarum procreandæ ſoboli ſeruant, ex maribus exiguum numerum.

Inſuper Barbari quoddam genus Canum paruulorum. Alco vocitant, quorum ſocietate mirandum in modum delectantur: ideòq; ſibimetipſis cibum detrahunt, vt illos alant. Cum iter agunt, hos ſecum, vel humeris, vel gremio deferunt. Cum ægrotant, conſortio inſeparabili, & familiaritate horum catellorum recreantur.

Vſus in varijs.

Verſantur etiam apud Indos canes muti, vulpina facie Cozumella inſula hos nutrit. Immò percuſſi nec gemitum, nec clamorem edunt.

Canem montanum vocant Indi Tepeytzcuintli, magnitudine mediocri audaciſſimum tamen animal, quia aggreditur Ceruos, & illos quandoq; interimit. Corpus vniuerſum nigrum eſt, ſed caput, pectus, & collum candens. Pili longi, longa cauda, & caninum caput, veſcitur vitelis ouorum, & pane in aqua calida diſſoluto, quando cicuratur.

Canes muti vbi.

Demum aduertendum eſt, quòd Canes communes ex Hiſpania in Hiſpaniolam
G tranſuecti, aucti numero, & magnitudine, per ſyluas diſcurrere cæperunt gregibus, tanquam lupi nocentiſſimi; ideòq; tale præmium conſtitutum eſt occidentibus illos, quale apud nos venantibus Lupos.

Canes montani.

DE FELIBVS SYLVESTRIBVS.

QVODDAM genus felis ſylueſtris, ſeu potius muſtelæ Indi vocant Tepemaxtlaton. Aeluro ſimile eſt animal magnitudine, roſtrum tamen eſt longum, auriculæ paruæ, breuia crura, & cauda tranſuerſis faſcijs nigris,& candidis decorata. Veſtitur pilis nigris promiſcuè tamen albicantibus. Puluis
H huius animalis febrientibus conferre perhibetur.

Vſus in Medicina.

Aliud genus felium ſylueſtrium, ſeu Muſtelarum nuncupant Indi quauhtentzo, Viuit in regionibus calidis Xonotlæ, aſſimilatur quodammodo Vulpeculæ, prælongam habet caudam, fuſcos, & molliſſimos pilos, punctiſque nigris diſtinctos. Mitiſſimum eſt animal ſiquidem ad cognitos, & domeſticos accedit. Ex pelle veſtes magno habitæ pretio, tum ornamenti gratia, tum ad propellendas frigoris iniurias parantur.

Vſus pellis.

Digitized by Google

DE RANIS, ET RVBETIS. A

Gyrini vbi ediles.

IAM peruenimus ad Animantes quadrupedes digitatas, & ouiparas: propterea ſciendum, quòd licèt Europa ab eſu ranarum caudatarum, quas Authores Gyrinos appellant, abhorreat: nihilominus indica gula huiuſmodi recreatur; quia neque Gyrinis, neque formicis, atque locuſtis parcit. Vocant has caudatas ranas Atolocatl, & has non ſolum comedunt, ſed etiam pro mercatura, ad nundinas, venales conuehunt.

Lac rubetarum veneficum.

Habent præterea ranas vnius libræ, quas malulas nominant, quæ iucundæ, & gratæ palato ſunt. Præterea lacus Mexicanus Rubetas tum paruas, tum magnas nutrit: exiguæ vocantur Tamacoli, magnæ verò immenſæ molis dicuntur Aquaquę. Harum lac parte poſteriore effuſum eſt veneficum. B

DE SCINCO INDICO.

Scinci Indici vires.

VERSATVR quoddam genus animalis dictum Axolotl in Lacuſtribus locis Indiarum molli cute tectum, & lacertarum more quadrupes, longitudine dodrantis, & pollicari craſſitudine. Vuluam habet muliebri ſimillimam, & venter eius maculis fuſcis diſtinguitur, caudam habet prolixam, quæ paulatim, & ſenſim gracileſcit, Pro lingua cartilago breuis, & lata viſitur. Quaternis natat pedibus, in totidem digitos fiſſis caput depreſſum eſt, in proportione reliqui corporis magnum. Rictus biſcit, & color eſt ater. Huic animali menſtrua ſingulis quibuſq; menſibus fluere, muliebri ritu, ſæpius obſeruatum eſt: quapropter ad Venerem excitandam animal prædicant, more Scinci, quem terreſtrem Crocodilum quidam nuncupant, ad cuius genus hoc animal fortaſſis ſpectat: gratum in cibo præbet alimentum carni anguillarum non diſſimile: propterea multis modis parari ſolet. Aſſatur enim, & elixatur: ſed vt plurimum ab Hiſpanis aceto mulſo, addito pipere, caryophillis, atque ſiliquaſtro indico paratur. A Mexicanis verò ſolo ſiliquaſtro illis familiariſſimo, & pergrato condimento. C

DE TESTVDINE MARINA.

Teſtudinis variæ icones.

OMNIA ad hoc animal ſpectantia in Hiſtoria Quadrupedum digitatorum Ouiparorum fuerunt exarata, vbi multæ icones conſpiciuntur. Prima icon fuit Teſtudinis marinæ pronè pictæ, ſecunda icon eiuſdem Teſtudinis ſupinè pictæ, tertia icon erat cranij teſtudinis marinæ, ore clauſo, modò additur quarta icon, nimirum cranij teſtudinis marinæ ore aperto, vt in ſequenti Icone apparet. D

Cra-

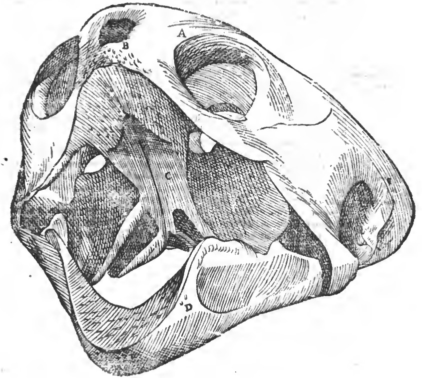
Cranium Teſtudinis ore hiante.

A. Oculorum foramina.

B. Foramina narium.

C. Palatum.

D. Mandibula inferior.

Digitized by Google

PARALIPOMENA HISTORIÆ Serpentum, & Draconum.

A

DE VIPERIS EXOTICIS.

Viperarum varietas.

CHIAPPA alit magnum genus viperarum, quod peſtilentem ſpiritum quattuor narium foraminibus effundit. Præterea verſantur ibi quædam aliæ viperæ equum intra diem occidentes. Sunt aliæ variegatæ, aliæ nigræ, & prolixæ, quæ quemcumq; momorderint, perimunt: creſcente Luna miteſcunt, & decreſcente irritantur. Aliæ ſunt pallidæ nigris diſtinctæ lineis, maculis albis variatæ: decidit caro per fruſta ab ijs, qui demorſi fuerint. Alijs tantùm ineſt virus, vt ſi fuſte contangantur, venenum vſq; ad manus ſubeat. Aliæ ſunt huius conditionis, vt ſi manè mordeant, demorſus ſanguinem vomens perit: ſin veſperi, ictus non ſunt lethales. B

Serpentum Domina quæ.

Eſt aliud ſerpentum genus viperis affine, Teuthlaeocauhqui, ſiue Dominam ſerpentem Indi nuncupant, Hiſpani Viperam, vel propter ſimilitudinem capitis, vel veneni. Hic anguis viperino eſt capite, ventre ex albo palleſcente, lateribus opertis, candentibus ſquamis, faſcijs tamen pullis per interualla mixtis, dorſum fuſcum eſt, luteis lineis ſe ſe in ſpina ſecantibus. Per ſaxa fertur celeri curſu: qua de re nonnulli Mexicanorum à vento nomen illi indiderunt, vocantes Hoacoatl. Oculi ſunt nigri, mediocris magnitudinis. Binos habet ſuperna maxilla caninos dentes incuruos, quibus venenum effundit. Narrant multi, qui hunc ſerpentem domi aluerunt, integrum annum abſq; cibo, & potu durare, & caput abſciſſum per ſpatium decem dierum, vel amplius moueri. Ictus ab hoc ſerpente poſt ſpatium diei naturalis perit, niſi C

Veneni huius animalis remedium.

præſidijs citò occurratur. Excogitatum eſt partes demorſas humare, terraq; obruere, & ita manere, donec prorſus ceſſet dolor, & morbus ſit curatus proſpero vt plurimum euentu. Medici Mexicani caninos dentes huius animalis ſeruant, & ad ſedandum capitis dolorem, collum, & ceruicem pungunt. Deinde pinguedine huius animalis ferè nocentiſſimi lumbos perungunt, vt eorum dolori medeantur, & ſimiliter alias corporis partes dolore vexatas liniunt. Edunt Indi horum animalium carnes, & cohortalium carnibus eſſe præſtantiores teſtificantur.

DE

B

DE HEMORRHOO INDICO.

NOVVS orbis habet Hæmorrhoum, Ahucyaƈli nuncupatum. Eſt autem maior illo Hæmorrhoo, de quo in Hiſtoria Serpentum egimus; eiuſdem tamen veneni: namq; icti ab hoc Serpente per omnes corporis meatus ſanguinem fundunt.

Antidotus huius veneni.

Pariter in Agro Incatanenſi verſatur ſerpens Hæmorrhoo noſtrati affinis, quatuor longus dodrantes, fuſco colore, ſed cyaneis, & rubeſcentibus maculis conſperſo. Huius animalis ictus eſt adeò peſtilens, vt intra ſpatium vnius horæ hominem ad vomitum ſanguinis inducat, & poſt ſpatium diei naturalis ab omnicorporis parte eumdem effundat. Antidotum eſſe referunt ſiliquaſtri ſuccum liquori Tabaci permixtum. Cauernas ſaxorum colit, inibiq; prolem educat. Cum ab antro egreditur, ſi
F ſtrepitum audiat, in quoſuis obuios impetum facit.

DE IACVLO, ET SERPENTIBVS ei affinibus.

Lib. 1. c. 13.

PRÆTER ſpecies Iaculorum memoratas in Hiſtoria Serpentum, aliam differentiam monſtrabat annis elapſis quidam Circumforaneus. Erat animal longitudine quatuor dodrantum cum dimidio, habebat oris hiatum longitudine
G pollicis tranſuerſalis. Roſtro erat acuminato, & ſquammis magnis, & oblongis tectum, figura quodammodo quadrangulari, licèt inæqualiter: ſquammæ tamen dorſi erant aliquantò maiores, ijs, quæ ventrem tegebant. Deinde verſus caudam, more aliorum ſerpentum, extenuebatur. Propè hiatum obſeruabatur rima vtrinq; ad latera corporis, qua tanquam ala, ſeu appendice ad ſaltum vtebatur. Hæc autem appendix, ſeu ala ad genitalia terminabatur. Beſtia hæc erat ſpecies Iaculi, ſed Vulgò à Circulatoribus *Crepaſaſſo* appellabatur. Alia ſpecies Iaculi verſatur apud Indos Texminani nuncupata, ſiue ſerpens oculos inuolans, quoniam oculos primum petat: ideòq; alijs oculipeta dicitur. Serpens prælongus eſt, & tenuis ventre liuido, & dorſo fuſco: quidam Indorum Micoatl indigitant, quoniam ſagittæ ſit ſimilis. Vibrat ſe ex arboribus in homines, & potiſſimum in humanos oculos: hac de re Iaculi ſpecies cenſetur: etenim licèt craſſitudine corporis Iaculis cedat, proprietate tamen, & natura eis aſſimilatur.

Iaculi ſerpentis aliæ ſpecies, & deſcriptio.

Oculipeta ſerpens qualis.

DE

DE ALIIS SERPENTIBVS Indicis. A

Serpẽtis immanis vbi.

ANNO humanæ ſalutis poſt milleſimum,& ſexcenteſimum vigeſimo octauo, ex litteris Patris Ioſephi Adei Ieſuitæ intellectum eſt non procul à Tuna Puma, in quodam nemore verſari Serpentem bouina ferè craſſitie,longitudine moli proportionata, cuius annona Teſtudines erant, & Cerui ſopiti. Quà tranſibat, herbas adurebat. Procul odorabantur Serpentem mulæ, nulliſq; ſtimulis inſtigatæ procedere volebant. Idem contingebat canibus, fugam ſollicitantibus, cum primùm excrementa anguina naribus hauriebant. Ibi erant tumuli oſſium animalium à Serpente voratorum, neq; fœtebant, ſed potius ſuauem odorem moſchi ſpirabant.

Serpens Indicus in tumoribus adhibetur.

Alium ſerpentem vocant Indi Tzicatlinan, ſeu matrem formicarum, quia in cuniculis formicarum viuat, & ſtatis anni temporibus, eas ſequatur, cum foras prodeunt. B Hic anguis pulcherrimus eſt omnium, neq; cuiquam noxius; minimi digiti craſſitudinem æquat,& duorum dodrantum longitudinem, faſcijs diſtinguitur candidis,rubriſq; tranſuerſis, & alternis. Indi hunc ad vſum medicum trahunt, nimirum ad diſcutiendos tumores præter naturam, dum illum contuſum tumori applicant.

Serpẽtes parui nocentiſſimi.

Paruulus anguis Attaligatus dictus verſatur apud Indos, qui pennæ anſerinæ craſſitudinem, & longitudinem non excedit. Centeni huius generis Serpentes ſemper, pluresuè offenduntur, neq; vnquam à ſe inuicem ſeparati. Veneni ſunt expertes; alioquin adeò pernicioſi,vt aggreſſi dormientem, ſi fortè quemquam inuenerint, nulla arte auelli poſſint, donec tandem ictibus hinc inde illatis hominem interemerint, & totum deuorauerint.

Lib. 1. Hiſt. Rhem.

Libuit nonnulla remedia aduerſus venena ſerpentum addere, quæ non iuxta ordinem, ſed ſupra vim naturæ beſtias venenatas exterminant. Primitùs puluis pauimenti circa ſepulcrum Sancti Remigij collectus Serpentes fugat; vt ſcribit Hodoardus de quodam colono villæ Epiſcopi Rhemenſis,qui ſecus amnem Saram in loco lutoſo habitabat, & à ſerpentibus mirandum in modum vexabatur. Hic igitur puluerem ex pauimento Eccleſiæ Sancti Remigij collectum per ædes ſpartir, & deinceps nullus ſerpens apparuit. Compertum etiam eſt, quòd in omnibus Templis Sancti Remigij, necnon atrijs, & cæmeterijs circumiacentibus ſerpens nullus ſoleat inueniri; quinimò ſi illuc delatus fuerit, nullatenus viuat. Hactenus Hodoardus, referente Ioanne Euſebio Ieſuita. C

Inſuper terra Hiberniæ exitialis ſerpentibus eſſe perhibetur, poſt admirandam benedictionem, quam Hibernia à Sancto Patritio accepit, eiectis inde baculo ſuo omnibus venenatis reptilibus: miranda enim ſcribit Giraldus de baculo, quo Sanctus Patritius venenata animantia ex hac inſula expulit. Pariter eiuſdem baculi meminit Sanctus Bernardus in vita Sancti Malachiæ. Itaq; narrat Giraldus, D referente Ioanne Euſebio Ieſuita, inter omnia reptilium genera innocuis ſolum gaudet Hibernia; etenim Serpentibus, bufonibus, ranis, ſcorpionibus, & draconibus caret. Habet quidem araneas, ſanguiſugas, & lacertas, ſed prorſus innocuas: immò ſi aliunde venenatæ beſtiæ illuc deferuntur, illicò intereunt. Nam legitur in antiquis terræ iſtius Sanctorum ſcriptis, quòd ſerpentes aliquando, periculi faciendi cauſa,in ollis æneis delati ſunt,ſed ſtatim atq; medium maris Hibernici curſum tranſierunt, exanimes reperti ſunt. Præterea mercatores, cum naues in portu Hibernico aliquoties exoneraſſent, bufones caſu illatos in fundo nauium inuenerunt, quos dum viuos in terram proieciſſent, confeſtim, omnibus videntibus interierunt. Contigit quoq; noſtra ætate, vt ſcribit Giraldus, in Borealibus Angliæ finibus, vt iuuenis nullo remedio poſſet à Serpente liberari, cuius dormientis os ingreſſus fuerat, Hic cum loca Sanctorum per Angliam luſtraſſet, tandem saniore conſilio

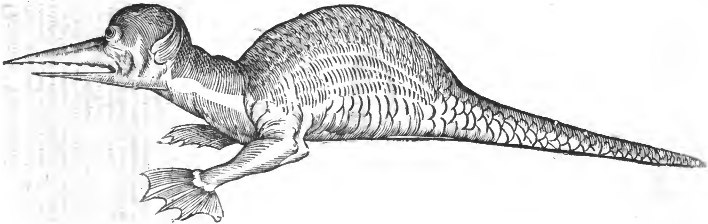
in Hiberniam tranſuectus, ſtatimatq; aquas illius terræ hauſit, lethalem hoſtem extinctum per partes inferiores expulit. Quod contigit Hiberniæ meritis Sancti Patritij. Idem debemus atteſtari Melitæ inſulæ meritis Beati Pauli fuiſſe conceſſum: ſiquidem terra Melitenſis aduerſus quaſcumq; venenatas beſtias fæliciter adhibetur. *Draconis deſcriptio.*

Circa Dracones multæ differentiæ in propria Hiſtoria fuerunt aſſignatæ, & præcipuè ratione loci; cum alij in montibus, alij in planitie verſentur, in Regionibus tamen calidioribus. Præterea aduertendum eſt alios etiam eſſe aquatiles, diuerſos à memoratis in Hiſtoria Piſcium. Quandoquidem olim Draco marinus dono datus fuit Clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouãdo ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Bouio Epiſcopo Oſtienſi. Erat hic Draco viridis, bipes, vnico tantùm oculo inſignitus, roſtro Delphini, & ferraris dentibus refertus, & ſquammis munitus, & in mari Adriatico propè Oſtonium captus, veluti in ſequenti icone cernitur.

Deniq; quoniam iconem oui Serpentis inuenimus, vt legentibus morem gereremus, hoc in loco ſpectandam exhibemus.

Ouum Serpentis.

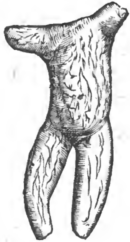

Draco marinus monophtalmos bipes.

PARALIPOMENA HISTORIÆ Monſtrorum.

IN Rubrica Denominatorum meminimus cuiuſdam radicis rudimentum humanæ formæ referentis; immò ibi iconem illius pronè, & ſupinè delineatam dedimus; quamobrem aliam illi congenerem hic ſpectandam præbemus, quæ folio 135. erat collocanda: immò in eadem tabella effigiatus eſt ramus Serpentinus, qui in folio 672. erat reponendus.

Radix anthropomorphos, & ramus Serpentinus.

Relatum fuit in Hiſtoria Monſtrorum, capite ſecundo, exeuntia ab vtero fœmi-
neo, vel eſſe effluxiones, vel molas, vel abortus, vel fœtus perfectos, vel tandem im-
perfectos, & monſtroſos. Omnium autem icones fuerunt exhibitæ, præter figuram
effluxionum, quam hoc in loco damus pagina 330. reponendam. Hic etiam effigia- A
tur Mola anthropomorphos altera, quæ ibidem deſideratur. Et quamuis delineatæ
effluxiones ex aluo muliebri exierint; hinc tamen non fit, quin ex vtero brutorum
aliquando prodeant; quandoquidem Andreas Taurellus Diuionenſis I. C. & in Bo-
non. Academia Próſeſſor publicus, virq; politioris Muſæ ſtudioſiſſimus, nobis retulit
ſe nuper in Gallijs verſantem, prædictis non valdè abſimilem effluxionem obſeruaſ-
ſe, quæ ex vtero equino prodierat. Itaq; vir in his indagandis valdè curioſus, & di-
ligens inter Mortales curioſos non eſt recenſendus: ſiquidem in tali curioſitate
ἀξυνετως ſummoperè commendatur, cum inde cauſas naturales rimari poſſit.

Demum ad caput primum Hiſtoriæ Monſtrorum, vbi de piloſis hominibus agitur,
hæc de muliere monſtroſè barbata ex Gyraldo, ſunt referenda. Hic in Topographia
Hiberniæ ſcriptum reliquit, quòd Rex Limiricenſis mulierem habuit vmbilico tenus
prorſus barbatam; immò criſtam, inſtar pulli annui à collo per dorſum crine veſti-
tam gerebat, non erat hermaphrodita, & curiam aſſiduè, cum intuentium riſu, & ſtu- B
pore ſectabatur.

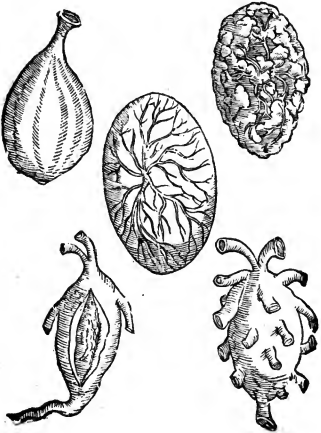
Mola anthropomorphos altera.

Variæ

Digitized by Google

Variæ Effluxionum vitalium, & non vitalium effigies.

L. D. D. Q. S. V.

Finis.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX EORVM,
quæ in Paralipomenis continentur.

A

ACcipitris capite, & cauda nigri icon pag. 7.
Accipitres ſluuiatiles 9. G.
Acolin 16. F.
Acolchichi 16. G.
Acoltotloquichitl 27. G.
Acullian ama 126. A.
Adamantes vbi generentur 8. B.
Adamantum venatio ibid.
Agni partium internarum anatome 125
Ahoautli quid ſit 29. F.
Ahoachrocatl animal 30. C.
Ahucyactli ſerpens 153. E.
Alcis partes ad vſum medicum quales 129. E.
Alcis vnguis quis optimus 129. H.
Alcis vnguiculi icon 130.
Alkaqua auis 23. G.
Amphisbæna marina deſcriptio 33. E. icon ibid.
Anas Cretica 23. G.
Audura piſcis 62. C. icon 64.
Animal Leonino aſpectu 111. F. icon 112.
Animal ignauum 145. eiuſdem mores 146.
Animalculum Tigrim concomitans 128. B.
Anſer Magellanicus 22. B.
Anſeres ſine pennis 22. C.
Anſerum noua vigilantia 22. A.
Anſerum ſyluestrium differentia 22. D.
Aper cetaceus 62. A. icon 63.
Aquila ad aucupium 8. A.
Aquilæ genus regium ibid.
Aquila alba vbi 8 B.
Arauers animal 28. C.
Araneus ſpinoſus 30. C.
Aranei noxa in Indiis 30. D.
Araneorum Indiæ varietas 30. C.
Atetepitz animal 49. E.
Athertina icon alia 59.
Atocatl animal 30. D.
Atopinam animal 49. E.
Atochiels herba 126. B.
Attili & Accipenſeris deſcriptio 74. D. icones 75.
Auis hominem ſequens inſtar canis 15. G.
Auis nauſeam mouens 18. D.
Auis viuipara 19.
Auis epilepſia 18. A.
Auis pulchra quæ 23. A.
Auis rauca 23. A.
Auis conuulſionem generans 26. D.
Auis galli gallinacei æmula 27. F.
Aues ventorum 8. C.
Aues Pſitaco congeneres 9. F.
Aues hyeme veluti mortua 15. E.
Aues hoſtem indicantes 15. G.
Aues minimæ in India 17. H.
Aues chagrinæ 17. G.
Aurarum regina quæ auis 8. D.
Aurata veteris dentata icon 57.
Auris marinæ varietas 52. B.
Auris marina cum ſua carne icon 52.
Axolotl animal 150. C.

B

BArbota etymum 82. B.
Barbota alia 84.
Beſuci qui 17. G.
Bezaar ſimiorum 144. D.
Bezaarticus lapis qualis optimus poſt Orientalem 120. C.
Blatta telas ſectans 29. H. icon 30.
Blatta Bizantia 49 H.
Borublus piſcis quis 86. A.
Bottatriſſa alia 85.
Brethmechi Arabum 69.
Bufo marinus 72. B.

C

CAlcaloti auis 23. H.
Cacamizsli animal 137. H.
Calanticha ex araneo 30. C.
Cameli varietas 130. D.
Cameli Bactriani alia icon 131.
Cameli alia differentia ex Cornelio Iudæo 132.
Camelopardalis mas 133.
Camelopardalis fœmina 134.
Camphurch animalis deſcriptio 113. icon ibi.
Cancer Heracleaticus 46. C. icones 46. 47.
Cancri Orientales quales 46. D.
Cancri Mollucani deſcriptio 46. A.
Canum varietas 149. E.
Canes cornuti vbi 114. B.
Canes muti vbi 149. F.
Caper ſuos alit hœdos 124. A.

O 3 Capitis

INDEX:

Capitis doloris remedia 9. H.
Caprarum varietas 120. A.
Capra ſceleton 121.
Capreoli plumoſo capite icon 122.
Capriaſini icon 123.
Carbonis aquatici ſceleton 25.
Caſeus ex lacte ceruino 126. B.
Cattus algarius 67.
Cerui Crux quid ſit 127. F.
Ceruorum reges qui 126. A.
Ceruorum exoticorum varietas 126. A.
Ceti capillati effigies 99.
Ceti barbati deſcriptio 100. A. icon. 101.
Chiaquatototl 10. B.
Chichoatli 10. A.
Cimici formis in ſecti variæ ſpecies 40. 43.
Cimicum variæ icones 39.
Cocotzin 17. E.
Comendadoræ aues 16. G.
Concha muſcoſa 49. F.
Concha venerea exotica 49. G.
Conchæ ſaxis adhærentes apud Galenum, 52. A.
Concharum varietas 49. F.
Conchilium propriè dictum quod 49. G.
Conchilij nomen æquiuocum ibid.
Copſus quis piſcis 82. B.
Copſus ex Hiſpania 83.
Corculum ex cornu Alcis 129.
Coruus Mexicanus 23. H.
Corui genus mirandum 8. D.
Coturnix aquatilis 26. D.
Coturnix alba ibid.
Coturnicum indicarum varietas 16. E.
Coyolcozque 16. F.
Cozcacoauhtli 8. D.
Coyametl animal 135. E.
Cranium teſtudinis marinæ ore hiante 151
Cuchipiltul animal 32. C.
Cyathus ex cornu Rhinocerotis 116.
Cygnus cucullatus 18. B.
Cyprini paluſtris anatome cum iconibus. 92. 93.

D

Delphini oſſiculorum icones 103.
Dentices qui piſces 56. A.
Diabolus marinus 72. B.
Draconis aquatici deſcriptio 155. & icon 156.

E

Efflexionum vitalium, & non vitalium tiones 159.

Elaphocamelus 126. C. icon 128.
Elephas marinus qualis 105. 106.
Elephantis dentium icones 117.
Epetani Geſneri icon 76.
Epilepſiæ remedia 18. A. 32. C.
Equicerinus quale animal 126. C.
Erandgaas quæ auis 22. D.
Erucæ inceriæ folliculus, & ſpolium 44.

F

Faſcinationis amuletum 28. D.
Febrium quartanarum amuletum 28. D.
Felium ſylueſtrium varietas 149. H.
Fulica maior quæ auis 27. E.
Funes Indorum ex quibus parentur 17. G.

G

Allorum varietas 62. E.
Gallinæ indæ oui vera icon 11.
Gallinæ habentes carnem nigram, in qua regione verſentur 11. E.
Gallus gallinaceus peregrinus 18. C.
Gallus marinus Rondeletij 46. D.
Gyrini vbi ediles 150. A.

H

Haemorrhous in dicus qualis 153. E.
Haut animal quale 145.
Helſingegaas quæ auis 22. D.
Herinaceus Arabum qualis 81.
Herinacei marini vis 79. G. icon 80.
Hippelaphus 126. C. icon 127.
Hippopotami fœminæ pars anterior delineata 142.
Hippopotamo affine animal quale ibidem
Hirundo terreſtris indica qualis 32. A.
Hirudinis indicæ natura 32. B.
Hiſtricis piſcis deſcriptio 79. G.
Hiſtricis lapidis prærogatiuæ 147. E.
Hiſtricis dentis icon ibidem
Hiſtricis quadrupedis variæ partes delineatæ. 148.
Hoga piſcis qualis 62. C.
Hoga arbor ibidem
Hoitzili quid ſit 30. C.
Hoitztocatl animal 30. C.
Hoitztziltototl 17. H.

I

Iaculi ſerpentis alia ſpecies 153. G.
Inſectum ambiguum 38.

Inſania

Inſania remedia 32. *C.*
Ioannis Autory Godij mentio 87. *H.*
Immunda auis quæ 23. *H.*

L

LAc nutricum quomodo augeatur 32. *D.*
Lamatech animal 32. *A.*
Lamiæ denticuli effigiati 70.
Lamiæ cetaceæ icon 71.
Landa auis quæ 23. *G.*
Lapis mallacenſis qualis 147. *F.*
Leo aquatilis qualis 146. *D.*
Leo albus 137. *F.*
Leonum varietas ibidem.
Lepades Hippocratis quæ 52. *A.*
Lepadum differentia 52. *B.*
Leporis marini varietas 44.
Leporis marini icones 45.
Lucij anatome cum iconibus 87. 88. 89. 90. 91
Lupi exotici qui 141. *E.*
Lupi Bambæ oleo palmarũ delectantur 141. *F.*
Lutrarum varietas 146. *D.*

M

MApach animalis 44. *D.*
Maripeta animal 111. *G.*
Maxile animal 144. *D.*
Melancholiæ remedia 8. *D.*
Mergus magnus niger Alberti 24. *B.*
Mergus Arcticus 26. *A.*
Mergus marinus Geſneri 26. *C.*
Mergus Americanus ibidem.
Mizeli animal 137. *G.*
Mola anthropomorphos 158.
Monocerotis varietas 114. *B. icones* 115.
Morbi gallici remedia 8. *D.* 9. *E.*
Morſz animal 105. *F.*
Mula ſterilis proprio lacte nutrit aliam mulam 124. *A.*
Mulier barbata vbi vixerit 158.
Muſca mexicana 29. *F.*
Muſca aquatilis 29. *F.*
Muſca in pilula quercus nata 29. *H. eiuſdem icon* 30.
Muſca mexicanæ vſus in cibis 29. *F.*
Muſcarum varia origo 29. *H.*
Muſcarum variæ icones 41. 42.
Muſciformia inſecta varia 38. 41. 42.
Muſtela Bohemica alia ſpecies 68.
Muſtelus leuis alter 66.
Mytulus conchifer admirandus 51. *E.*

N

NOctua canora vbi viuat 10. *A.*
Noctuæ aui vera effigies 6.
Noctua periophtalmion 6.
Noyra 9, *F.*

O

OCuilztac animal 32. *D.*
Oculipeta ſerpens qualis 153. *G.*
Oſſa informis quid ſit 44.
Oniſcus peregrinus 31 *G.*
Oniſcorum differentia 31. *F.*
Oniſcorum variæ icones 31. *G.*
Onocrotali ſceleton delineatum 20.
Onocrotali oſſa examinata 21.
Orbis piſcis ictu rana 76. *B.*
Orbis piſcis oblongus capite teſtudinis 76. *C.*
Orbis piſcis Hiſpanicus dentatus 77. *B.*
Orbium piſcium varietas 76. *B.*
Ornithologiæ diuiſio 5. *F.*
Orobonis piſcis icon 108.
Oſſis de corde cerui icon 126. *C.*
Ouella piſcis qualis 86. *A.*
Ouum Gallinæ cum collo inſtar phialæ 13.
Ouum ſerpentis delineatum 155.
Oua nigerrima piſcis 98.
Oua muſcarum Indiæ ad quid. 29. *G.*

P

PAmphagæ aues quæ 5. *E.*
Pamphagi populi 49. *E.*
Papilio Indicus 28. *C.*
Papilionum rariorum variæ icones 36. 37.
Papilionacea inſecta varia 38. 42.
Paralyſis remedia 32. *C.*
Paſer aquatilis 27. *G.*
Paſer ſtultus 27. *H.*
Patella quid ſit 52. *A.*
Pediculi campeſtres 43.
Penicilli Nuptiorum 53. *E.*
Percæ alterius icon 94.
Percarum varietas 94. *A.*
Perdices magnæ molis vbi 15. *H.*
Phaſiano auis congener 15. *F.*
Phocarum differentiæ 103.
Phyſalis deſcriptio 100. *B. icon* 102.
Picus ſalutifer 9. *G.*
Picus imbrifœtus ibidem.

Pigri

Digitized by Google

INDEX:

Pigritia animal quale 145. eiuſdem icon ibid.
Pinguins auis 22.B.
Pina alicuius Ceti 110.F.
Pinnarum varietas 111.F.
Piſcatio ope Corni marini vbi peragatur 24.A
Piſcis verſicolor inſtar Chamæleontis 62.C.
Piſcis Septentrionalis ex genere orbium 78.
Piſcis echinatus ex genere orbium ibid.
Piſcis mali ominis 81.E.
Piſcis reticulatus 96.
Piſcis icon in tabula Aſiæ delineati 97.
Piſcis Leonini effigies 112.
Piſcium volatilium varietas 54. A. Eorundem icones 54. 55.
Piſcium ſomnus 34. A.
Pleuritidis remedia 10. D.
Podagræ remedia 120. B.
Porci Americani icon 135.
Pſeudonichis 50.
Pheſeudophyſeter 102.
Pſyllus marinus 34. A.
Pterophamicus Indiæ 16. H
Pulicis marini icon ibid.
Puma quid ſit 137. F.

Q

QVachiltone auis 27. F.
Quauhtzoncoelin 16. E.
Quautlamacane animal 126. A.
Quamizili animal 137. G.
Quatotoni 9. H.

R

RAdix antropomorphos 157.
Ranæ piſcatricis varietas 72. B. icones 73. 74.
Ranæ ponderis vnius libræ vbi reperiantur 150. B.
Rhinocerotis cornu 115. 116.
Rhombi leuis icon 60.
Rhombi aculeati alia icon 61.
Rhomborum varietas 59
Roſmarus animal 105 Eiuſdem vſus ibid. icon 107.
Rufor animal 105. E.

S

SAcerdotiſſa animal 144. D.
Sargi icon apud Geſnerum 58.
Sargorum variæ ſpecies 58. A.
Saynus quale animal 135.
Scarabeus cornutus Indicus 29. E.
Scarabei ediles vbi 49 E.
Schedel piſcis qualis 95.
Scincus Indicus 150. C.
Sedacz piſcis 97.
Senex maris quale animal 103.
Serpentes parui nocentiſſimi vbi degant 154. B.
Serpentum Domina, quæ beſtia 152. C.
Serpentum venenatorum remedia 154. C. D.
Serpentinus ramus 157.
Seyſerach 15. G.
Sol marinus Rondeletij 35. F.
Soli mutatio quid præſtet 120. B.
Stella marina tribus radijs ſupra decem inſignita 36. A.
Stellarum marinarum varietas 35. E.
Suis marini differentia 62. B.
Suis noſtratis ſceleton 136.
Suyunu 8. C.

T

TAmamacame animal 126. A.
Tapachporchuhqui animal 49. F.
Taurus Indicus 119. F. eiuſdem captura ibi.
Taxi differentiæ 146. B.
Temolin quod animal 29. E.
Tempeſtatum præſagia 62. B.
Tepetototl 15. F.
Teredo in cortice iuglandis genita 36. 37.
Terra Melitenſis virtus 155. E.
Teſtudinis terreſtris ouum 12.
Teſtudinis marinæ cranium ore hiante 151.
Thanacath animal 138. C.
Tigris vbi fuerit adorata 138. B.
Tigridi animal affine 139.
Tigrium varietas 138. A.
Tlacocelotl parua Tigris ibid.
Tlalmizili animal 137. G.
Tlachaxolotl animal 119. E.
Tlalhucamacame animal 126. A.
Tlauhquechul 19. F.
Tlapalcocotli 17. F.
Tomineio auis 17. H.
Tropillotl 8. C.
Trutæ vulgaris icon 87.
Trutarum varietas 86. D.
Turbinis cum limace icon 51.
Turbinum differentia 51. F.
Turtur indica qualis 17. E.

V

VErmis triticarius 43.
Vermis concilians ſomnum 32. C.
Vermes Peruani quales 32. C.
Vermium differentia 32. B.
Veſpa Indica 28. A.

Veſper-

Vituli marini alia icon 103.
Vituli etymum 119. *E.*
Vituli dentes vnius menſis 119.
Vlcerum remedia 9. *E.*
Vnguis rapacis auis icon 5.
Vnguis odorati differentiæ 49. *H. icones* 50.
Vnicalue quid ſit 52. *A.*
Vrogalli minores Septentrionales 15. *E. icon* 14.
Vrſus Marinus Rondeletij 46. *D.*
Vrſus in vtero matris non eſt imperfectus 140. *A.*
Vrſi adulti vnguis icon 140.
Vrſuli ex caſa matris aluo exempti icon, ibid.
Vulpis oſſeum genitale 144.
Vulpium varietas 243.
Vulpium Indicarum mores 143. *E.*
Vulpibus beſtiæ affines 143. *G.*
Vulpinum oleum quale 143. *H.*
Vulpecula marina 68. *D.*
Vualghuogel 18. *D.*
Vualrus animal 110. *A.*

X.

XLepapantotl 23. *E.*
Xochitotol 17. *C.*
Xochpaltapachth animal 49. *F.*

Y.

YCachacintli auis 8. *F.*
Yxcahoctli 32. *D.*
Yzquauhtli auis 8. *A.*
Yztacmacame animal 126. *A.*

Z.

ZAinus quæ beſtia 135.
Zainorum antipathia 137. *E.*
Zamuro 8. *C.*
Zelotypiæ remedium 17. *F.*

Finis Indicis.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss
Tt Vv Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo
Ppp Qqq Rrr Sss.
A B C D E F G H I K L M N O.

Omnes ſunt Terniones, præter ✠ quæ eſt Duernio,
& Sss, & Qqq, quæ eſt Quaternio.

BONONIÆ, Typis Io. Baptiſtæ Ferronij 1658.
Superiorum permiſſu.

Impenſis Marci Antonij Berniæ.

Digitized by Google